This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

UC-NRLF
B 3 785 714

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

ADM. REV. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Obſerv. S. P. Franciſci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Conſultoris

PROMPTA

BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes facile, ac prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRÆ ROMANÆ ROTÆ DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congeſta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Noviſſima denuo recognita, aucta, & emendata, adjecto Indice Materiarum abſolutiſſimo.

TOMUS SEPTIMUS

P = REG

VENETIIS

Apud GASPAREM STORTI

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

M. DCC. LXXXII.

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

INDEX TITULORUM.

Qui hoc Septimo Tomo continentur.

P

Pabulatio. pag. 1

Pactum.

Art. I. *Quoad ea, quæ concernunt naturam, diviſionem, & effectus Pactorum.* ibid.

Art. II. *Qui poſſint paciſci, vel non; de quibus liceat paciſci; & quoad pacta quædam illicita, & a jure reprobata.* 4

Pagana Propoſitio. 8

Palatium. ibid.

Pallium. ibid.

Pantheiſmus. 9

Papa.

Art. I. *Quoad ea, quæ concernunt Papæ electionem, & conſecrationem, & coronationem.* 13

Art. II. *Quoad Papæ dignitatem, auctoritatem, ſeu poteſtatem, & infallibilitatem.* 26

Papalis Benedictio. 41

Paramenta Sacra. ibid.

Parentes. 46

Parochia, Parochialis, Parochianus. 51

Parochus.

Art. I. *Quoad ejus nomenclaturam, electionem, atque approbationem.* 56

Art. II. *Quoad ejus reſidentiam, præcedentiam, & prædicationem.* 60

Art. III. *Quoad ea, quæ concernunt Miſſam, Sacramenta, Funeralia.* 72

Art. IV. *Quoad ea, quæ concernunt Immunitatem.* 84

Parochi præſentia quoad Matrimonia. 85

Parricidium. ibid.

Parvuli. 86

Paſcha, Paſchalis Communio. ibid.

Paſcua. 89

Pater. 92

Patria Poteſtas. 95

Patrimonium. 99

Patrinus. 105

Patroni Beneficiorum. ibid.

Patroni Sancti. ibid.

Paupertas. 107

Pax. ibid.

Peccatum. 108

Peccatum contra Naturam. 126

Peccata Capitalia. ibid.

Peculatus. ibid.

Pecunia. 128

Pedagium, ſeu Guidagium. ibid.

Pedomantia. ibid.

Penſio, Penſionarius. ibid.

Percuſſio. 146

Peregrini. ibid.

Perjurium. ibid.

Permutatio Beneficiorum. ibid.

Perquiſitio. ibid.

Perſonatus. 147

Peſtis. 148

Phiſiognomia. 149

Pignus. ibid.

Pileolus. ibid.

Plagium. 150

Poena.

Art. I. *De pœnis in genere.* 151

Art. II. *De pœnis in ſpecie, & variorum delictorum.* 157

Poenitentiæ Sacramentum.

Art. I. *Quoad ea, quæ concernunt Pœnitentiæ naturam, materiam, formam, & miniſtrum.* 181

Art. II. *Quoad ea, quæ concernunt Contritionem, & Confeſſionem.* 184

Art. III. *Quoad ea, quæ concernunt ſatisfactionem Sacramentalem, ſeu Pœnitentiam.* 210

Poenitentiaria Apoſtolica. Poenitentiarius Major. 247

Poenitentiarius. 248

Pollutio. ibid.

Polygamia. ibid.

Pontificalia. 254

Pontius Pilatus. 255

Porta. ibid.

Portio. Portionarii Cathedralium. 256

Portio Congrua. 257

Portorium. 258

Poſſeſſio. ibid.

Poſſeſſor bonæ, & malæ fidei. ibid.

Poſtliminium. 269

Poſtulatio Prælatorum. 270

Præbenda. 277

Præbenda Theologalis, & Pænitentialis. ibid.

Præcedentia. 278

Præceptum. 293

Prædicare, Prædicator. ibid.

Prædicatorum Ordo. 304

Prædictiones futurorum. 306

Præfatio. ibid.

Prælatus Regularis. 307

Præſcriptio. 317

§. I. *Quoad ea, quæ concernunt res, quæ poſſunt præſcribi, vel non.* 319

§. II. *Quoad bonam fidem ad Præſcriptionem requiſitam.* 323

§. III. *Quoad titulum ad Præſcriptionem requiſitum.* 326

§. IV. *Quoad poſſeſſionem &c.* 328

§. V. *Quoad tempus ad complendam Præſcriptionem rerum, ſervitutum, & actionum requiſitum.* 330

Præ-

Præſentatio. Præſentatus ad Beneficium. 335
Præſtimonium. ibid.
Præſumptio. 336
Præventio Juriſdictionis. 340
Præcarium, Precariæ. 342
Preces publicæ. 344
Presbyteratus. ibid.
Pretaticum. ibid.
Primæ Preces Imperatoris. ibid.
Primicerius. ibid.
Primitiæ. 346
Privatio vocis activæ & paſſivæ, & Officii, vel Beneficii. 348
Privilegium.

Art. I. *Quoad ea, quæ concernunt Privilegiorum naturam, diviſionem, conceſſionem, acquiſitionem, & communicationem.* ibid.

Art. II. *Quoad Privilegiorum confirmationem, extenſionem, & interpretationem.* 360

Art. III. *Quoad modos, quibus Privilegia ceſſant, ſeu amittuntur.* 364

Art. IV. *Privilegia vivæ vocis oraculo conceſſa.* 374

Art. V. *Privilegium Fori, & Privilegium Canonis.* ibid.

Probatio. ibid.
Proceſſiones. 381
Proceſſus Curiæ Laicæ læſivi Immun. 390
Proceſſus Curiæ Eccleſiaſticæ. 391
Procuratio. 393
Procurator. 398
Prodigalitas. 402
Profeſſio Fidei. ibid.
Profeſſio Regularis. ibid.
Propoſitiones Damnatæ. 421
Proſpectus. 458
Protonotarii Participantes. 459
Protonotarii Titulares. 461
Prudentia. 462
Pſalmus, Pſalterium. 463
Pubertas. 468
Publica Honeſtas. ibid.
Punctator, Punctatura. ibid.
Purgatorium. 469
Pyromantia. 474
Pythonia. ibid.

Q

Quadrageſima. ibid.
Quarta Funeralis. 478
Quatuor Tempora. 487
Quæſtuare, Quæſtuarii, ſeu Quæſtores. 488
Quinquageſima. 491

R

Rapina. 492
Raptor, Raptus. ibid.
Rationis uſus. ibid.
Recognitio corporis delicti. ibid.
Recurſus. 493

Re-

Referendarii Curiæ Romanæ. 496

Refractarii. 497

Regimen. ibid.

Regulares.

Art. I. *Quoad ea, quæ Regulares poſ-ſunt, vel debent.* 512

Art. II. *Quoad Regularium exemptionem a Juriſdictione Ordinariorum, & quoad ea, in quibus ſubduntur.* 526

Regularis delinquens, & quoad Immunitatem. 549

Regulæ Cancellariæ. 554

Regulæ Juris Canonici. ibid.

Regulæ Juris Civilis. 557

ADM.

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

P A B U L A T I O.

Vide verb. *Bellum art.* 3. *n.* 27. 28. 29. & verbum *Paſcua*, *per totum*; in primo namque loco breviter expenditur pabulationis uſus reſpectu militum tempore Belli in terra hoſtili, & in terra amica; in ſecundo autem loco Paſcua declarantur quoad nomen, & eſſe, ac ad quos ſpectent, nec non quinque traduntur modi, quibus paſcendi jus acquiri poteſt, & per totum exponitur, quod hac de re ſcitu dignum eſt.

P A C T U M.

ARTICULUS I.

Quod ad ea, quæ concernunt naturam, diviſionem, & effectus Pactorum.

1 PActum eſt ſic dictum a pactione, textu expreſſo *in leg. Hujus Edicti* 1. *ff. de pactis* §. 1. ibi: *Pactum autem a pactione dicitur*, vel quaſi ex pace factum, quia per pacta fieri ſolet pax, *cap. Pactum* 11. *de verbor. ſignificat.* ibi: *Pactum quaſi ex pace factum*, & concordat *cit. l. Hujus Edicti* §. 1. ibi: *Inde etiam pacis nomen appellatum eſt*.

2 *Pactum eſt duorum, pluriumve in idem placitum conſenſus*. Sic præciſis verbis definitur *in cit. l. Hujus Edicti* §. 2. ſeu ut dicitur *in l. Pactum* 3. *ff. de Pollicitationibus*: *Pactum eſt duorum conſenſus, atque conventio*, & concordat definitio, quæ refertur *in cap. Pactum* 11. *de verbor. ſignificat.* ibi: *Pactum dicitur inter partes ex pace conveniens ſcriptura Legibus, & moribus comprobata*. Ly enim *ſcriptura* non denotat, quod pactum ſine ſcriptura fieri non poſſit, ſed ſolum demonſtrat, quod ſolet in pactis interponi ſcriptura ad faciliorem, & clariorem pactorum probationem, ut recte explicat Gloſſa *ibidem*.

Pactum (omiſſis aliis minus ſcitu neceſſariis diviſionibus) præcipue dividitur in pactum nudum, & veſtitum, ſed legitimum. Abbas *in cap. Antigonus* 1. *de pactis num.* 4. & alii communiter. Pactum nudum eſt illud, quod in ſola conventione paciſcentium conſiſtit; & dicitur *nudum*, quia ſtat in puris, ſimplicibus, & nudis finibus conventionis, ſicut ille dicitur nudus, qui eſt ſicuti de utero proceſſit, ut declarant Bartolus *in leg. Juriſgentium* §. *Igitur num.* 1. *ff. de pactis*, Abbas *in cit. cap. Antigonus* 1. *de pactis num.* 4. Fagn. *ibidem num.* 18. & alii paſſim. Non enim intercedit aliquod extrinſecum, quo veſtiatur, videlicet, nec ſtipulatio, nec ſolemnitas Scripturæ, aut hujuſmodi. Pactum veſtitum, ſeu legitimum eſt illud, quod præter conventionem partium aliquod aliud Juris adminiculum habet, ratione cujus actio civilis in Foro externo oritur, *leg. Legitima conventio*, *ff. De pactis*, ibi: *Legitima conventio eſt, quæ Lege aliqua confirmatur, & ideo interdum ex pacto actio naſcitur, vel tollitur, quoties Lege, vel Senatus conſulto adjuvatur*, & concordat textus *in leg. Juriſgentium* §. 1. *& ſeq. ff. eodem*. 3 4 5

Pactum pluribus modis veſtitur, ſed Jure Civili confirmatur, & hos præcipuos modos enu- 6

enumerat Gloſſa magna *in cit. l. Juriſgentium* §. *Sed cum nulla*, *verb. Quinimmo*, *ff. de pactis*, Bartolus *ib.* Pirhing *lib.* 1. *Decret. tit.* 35. *a n.* 4. Reiffenſtuel *ib. a n.* 20. & alii paſſim.

7 Primo igitur veſtitur, ſi pactum ſimplex tranſeat in contractum ſpecificum, ſeu nominatum, ſeu in genere perfectum, v. g. in Emptionem, Venditionem, Locationem, Commodatum, Depoſitum, & hujuſmodi: Generatim enim omnes contractus nominati ſunt veſtiti, & pariunt actionem, quando in ſuo genere ſunt perfecti, *cit. l. Juriſgentium* §. 1. *ff. de pactis*.

8 Secundo pactum nudum, ſeu ſimplex veſtitur, ſeu confirmatur Legis aſſiſtentia, ſeu Juris auxilio, ita ut ex eo oriatur actio Civilis ex Juris privilegio, ut colligitur ex *l. Legitima* 6. *de pactis*, & notat Gloſſa *ib.* Sic quippe ex ſimplici donatione, poſteaquam acceptata eſt ante traditionem rei, Jure novo Codicis oritur actio Civilis ad rei ita promiſſæ traditionem; *l. Si quis* 55. §. *Sed ſi quidem*, *Cod. de Donation.* Item ex nudo pacto Dotis præſtandæ, ſeu ex ſimplici promiſſione Dotis, acceptata in favorem Matrimonii, oritur actio Civilis; *l. Unica*, *Cod. de rei uxor. action. leg. Ad exactionem* 7. *Cod. de Dotis promiſſione*.

9 Tertio veſtitur, & confirmatur pactum nudum, ſeu ſimplex, cohærentia cum contractu nominato, vel alio pacto veſtito, videlicet ſi pactum incontinenti, & non ex intervallo adjiciatur alteri contractui nominato, vel pacto veſtito, ſive pactum nudum præcedat contractum nominatum, vel pactum veſtitum, ſive confeſtim ſubſequatur: *cit. leg. Juriſgentium* 7. *ff. de pactis* §. *Quinimmo*, *& ſeq.* Sic quando quis locat alteri Domum, adjecto ſimul pacto, ut agrum ſuum adjacentem colat, tale pactum non dicitur amplius nudum, quia cum cohæreat cum illo primo pacto veſtito, ſeu contractu locationis, hoc adimpleto ex parte locantis Domum, firmatur etiam illud pactum nudum, & ſimplex, ita ut pariat actionem Civilem, ſicut primum pactum veſtitum, ſeu contractus locationis Domus.

10 Quarto veſtitur, & confirmatur pactum nudum, ſeu ſimplex, per traditionem rei, ſeu impletionem promiſſi; *cit. l. Juriſgentium* 7. §. 2. *ff. De pactis*. Sic quando quis dat alteri aliquid, ut aliud ipſi, vel pro ſe faciat, tale pactum non eſt amplius nudum, ſed ex parte ejus, qui dedit, ſeu promiſſum implevit, dicitur veſtitum, & parit actionem civilem, cum ipſe petere poſſit, ut etiam alter adimpleat contractum, & præſtet id, quod conventum eſt, vel ut ſibi reſtituat quod dedit, vel quantum ſua intereſt; *leg. Naturalis* 5. *ff. De præſcriptis verbis*, *l. Si ob rem* 1. *leg. Dedi* 3. §. *Sed ſi tibi*; *l. Si pecuniam* 5. *in princip. De conditione cauſa data, cauſa non ſecuta*.

11 Quinto veſtitur, & confirmatur pactum nudum, ſeu ſimplex adjectione juramenti, ita ut exinde etiam de Jure civili concedatur actio; *arg. l. Ut juris jurandi*, *ff. de operibus libertor.* & tenent Covarruv. *in cap. Quamvis part.* 2. §. 4. *num.* 27. *de pactis in* 6. Pirhing. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 35. *n.* 5. Reiffenſtuel *ibid. n.* 25. Engel *ibid. n.* 8. cum aliis ibi citatis. Omne enim juramentum, quod ſine ſalutis æternæ diſpendio ſervari poteſt, in utroque Foro ſervandum eſt; *cap. Cum contingat* 38. *de Jurejurando*.

12 Sexto veſtitur, & confirmatur pactum nudum, ſeu ſimplex veſtimento verborum, ſive per ſtipulationem, quæ ſtipulatio valet ſub quacumque verborum forma ſit concepta; §. 1, *In hac re*, *Inſtit. de verbor. obligationibus*, *leg. Omnes ſtipulationes* 10. *Cod. de contrahenda ſtipulatione*.

13 Septimo veſtitur, & confirmatur pactum nudum, ſeu ſimplex Litteris, ſive per proprium Chirographum: ut quando quis ſub ſuo Chirographo aliquid paciſcitur, ſive alteri promittit; *arg.* §. *unico*, *Olim Scriptura*, *Inſtitut. de Litterarum obligationibus*.

14 Primarius, ac principalis effectus pactorum eſt obligatio naturalis; *c. Antigonus* 1. *de pactis*, ibi: *Inita pacta ſuam obtineant firmitatem . . . . pacta cuſtodiantur*, & in ejus Summario expreſſe dicitur: *Pacta, quantumcumque nuda ſervanda ſunt*, & *c. Qualiter* 3. *eod.* ibi: *Studioſe agendum eſt, ut ea, quæ promittuntur, opere compleantur*. Et concordat *l. Hujus Edicti* 1. *ff. de pactis in principio*, ubi expreſſe dicitur: *Quid enim tam congruum fidei humanæ, quam ea, quæ inter eos placuerunt, ſervare?*
15 Et propterea Princeps, licet ſit ſolutus Legibus; *leg. Princeps*, *ff. de Legibus*; nihilominus obligatur ex nudo pacto etiam inito cum propriis ſubditis; *arg. c. Ex Epiſtolæ verbis* 1. *de probationibus*, adeout ab eo recedere non poſſit etiam de plenitudine poteſtatis. Bald. *in cap.* 1. §. *Ad hæc Col.* 5. *ff. de pact. juram. firmand.* Paul. de Caſtr. *in l. Digna vox*, *Cod. de Legibus*; Card. Zabarell. *conſil.* 147. *Dominus noſter Papa*, Socin. *conſil.* 86. *n.* 14. *lib.* 4. Fagnan. *in cit. c. Ex Epiſtolæ verbis* 1. *de probationibus n.* 23. cum aliis ibi citatis, & *in cap. Antigonus* 1. *de pactis n.* 7. Reiffen. *l.* 1. *Decret. tit.* 35. *num.* 28.
16 Et hoc non alia

ra-

ratione, niſi quia princeps ex pacto obligatur Jure naturali, & Divino, cui etiam Papa, & Imperator ſubjiciuntur. Clementin. *Paſtoralis*, *de re judicat.* Card. Zabarella *citat. conſil.* 147. *num.* 7. Abbas *in cap.* 1. *de Conſtitutionibus*, Fagnan. *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit.* & alii.

17 Hinc quicumque non ſervat pacta etiam nuda, dummodo deliberata, & ſerio facta, peccat mortaliter; *arg. c. Prædicandum* 22. *q.* 1. *l. Antigonus* 1. *& c. qualiter* 3. *de pactis*, *& l. Hoc Edicto* 1. *de pecunia conſtituta*, ibi: *Hoc Edicto Prætor favet naturali æquitati, qui conſtituta ex conſenſu facta cuſtodit; quoniam grave eſt fidem fallere.* Et probatur efficaciter *ex cit. c. Antigonus* 1. *de pactis*, ubi recedens a pacto poteſt excommunicari, ibi: *Eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam.* Excommunicatio autem non infligitur, niſi pro mortali, ut eſt textus *in cap. Nemo Epiſcoporum* 11. *qu.* 1. adeoque &c. Et ſic tenent Gloſſa, Hoſtiens. Joann. Andreas, Bellarm. Cardin. Butrius, Imola, Archidiaconus, & alii communiter, teſte Fagnano *in cit. c. Antigonus* 1. *de pactis num.* 5.

18 Pacta quæcumque ratione naturalis obligationis pariunt quoſdam alios notabiles effectus etiam pro Foro externo. Molina *tom.* 2. *juſt.*, *& jure tract.* 2. *diſp.* 257. *n.* 1. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit.*, *& jure c.* 17. *n.* 23. Layman *lib.* 3. *tr.* 4. *cap.* 9. *nu.* 9. Pirhing *lib.* 1. *Decret. tit.* 35. Reiffenſtuel *ibid. n.* 28.

19 Primo igitur quælibet pacta etiam nuda, ac pro Foro externo pariunt exceptionem; *l. Juris gentium* 7. §. *Sed cum nulla*, *ff. de pactis*, ita ut licet promiſſarius non poſſit inſtituta actione petere quod ſibi promiſſum eſt ex ſimplici, & nuda promiſſione, poteſt tamen pacto illo tamquam exceptione uti, ut ſe defendat ab actoris petitione, eumque repellat. Hinc ſi Petrus verb. g. ſimpliciter promiſit ſe centum aureos mutuo daturum Paulo, iſque viciſſim Petro debeat centum ex venditione, in tali caſu Paulus Petrum petentem centum aureos ſibi debitos poteſt repellere exceptione promiſſi mutui.

20 Secundo pacta omnia impediunt debiti ſoluti repetitionem, unde quod ſemel ex tali pacto ſolutum eſt, poteſt retineri, non ſolum in Foro conſcientiæ, ſed etiam pro Foro externo, ita ut non debeat neque in judicio reſtitui; *arg. cit. l. Juris gentium* 7. §. *Sed cum nulla*, *ff. de pactis*, *&* §. *Præterea*. *Inſtit. de exceptionibus*.

21 Tertio pacta omnia etiam nuda tribuunt Jus compenſandi; Unde Debitor poteſt facere compenſationem in [illegible], quod ſibi ex pacto nudo Creditor debebat, neque in Foro etiam externo compelli poteſt ad plus ſolvendum, quam exceſſum; *arg. cit. l. Juris gentium* 7. §. *Sed cum nulla*, *ff. de pactis*, *&* §. *Præterea*, *Inſtit. de exceptionibus*.

22 Quarto quibuslibet pactis etiam nudis poteſt accedere Fidejuſſor, & hic efficaciter obligari, ita ut contra eum detur actio; *arg. l. Fidejuſſoribus*, *ff. de Fidejuſſoribus*.

23 Quinto pacta omnia etiam nuda pariunt facultatem retinendi pignus; Unde poteſt retineri pignus datum, donec ſolvatur id, quod ex nudo pacto eſt debitum: Molina *tom.* 2. *de juſtitia*, *& jur. tract.* 1. *diſp.* 25. *nu.* 1. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. cap.* 17. *num.* 23. Pirhing. *loc. cit. num.* 35. *argum. cit. l. Juris gentium* 7. §. *Sed cum nulla*, *ff. de pactis*, *&* §. *Præterea*, *Inſtit. de exceptionibus*.

24 De jure Canonico ex pacto nudo datur actio, ideſt Jus exigendi in judicio illud, de quo inter paciſcentes conventum fuit; ſic colligitur aperte *ex cap. Antigonus* 1. *& c. Qualiter* 3. *de pactis*, & tenet Gloſſa *in cit. cap. Antigonus*; Abbas *ibid. nu.* 3. Bald. *n.* 11. Felin. *n.* 4. Fagnan. 24. & Canoniſtæ communiter, ut teſtantur Fagnan. *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. Decret. tit.* 36. *n.* 31. *& ſeq.*

25 De rigore Juris Civilis non datur actio ex pacto nudo, ſed ſolum exceptio. *Communis*, textu expreſſo *in l. Juris gentium* 7. §. *Sed cum nulla*, *ff. de pactis*, ibi: *Igitur nuda pactio obligationem non parit, ſed exceptionem*, ubi per ly *Obligationem* Gloſſa *ibid.* dicit, quod intelligitur obligatio efficax, ideſt talis, qua quis actione inſtituta poſſit petere in judicio, quod ſibi ex nudo pacto promiſſum fuit. Et concordat *l. Ex placito* 3. *Cod. De rer. permutat.*

26 Dicitur autem notanter *De rigore Juris Civilis*, quia ſecundum hodiernos mores, etiam in Foro Civili datur actio ex pacto nudo, prout tradunt uno ore Interpretes, teſtibus Chriſt. Clingenſperger *l.* 3. *Inſtitut.* 14. *q.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 35. *num.* 37. Pirhing. *ibid. num.* 37. Card. de Lugo *diſp.* 22. *de contractibus*, *ſect.* 5. *n.* 56. Et hoc merito, ne Forum internum diſcordet ab externo, & ut delictis janua non aperiatur.

Additiones ex aliena manu.

27 De vi pactorum, attento jure naturæ, attento jure civili Romanorum, attento jure canonico,

nico, tum attentis hodiernis moribus gen-
tium, vide quæ diximus *in addit. ad verb.*
Contract.
28 Illud hic denuo inculcandum eſt, haud con-
fundenda eſſe pacta cum tractatibus; Illa nego-
tium in ſe perfectum, hi perficiendum conti-
29 nent, & ita actum imperfectum continent. *Im-*
perfectum autem dicitur, juxta *legem penultim.*
in fin. C. de His quib. ut indign. Ad quod per-
ficiendum ſeu agendum aliquid ſupereſt, adeoque
etſi plura jam acta ſint inter Partes, ita ut
prope res peracta ſit, nihil tamen actum in-
telligitur, quandiu totum negotium non plene
eſt abſolutum; Confer *Coccej. diſſert. de Jur.*
circa act. imperfect. ſect. 2. §. 4. *in fine*.
30 In Sponſalibus, quæ pacto perficiuntur, ob-
ſervatio hæc inſignem præbet uſum. Ea non
ſunt perfecta, niſi Paciſcentes conſenſum cate-
goricum adeo ad futurum matrimonium edide-
rint, ut nihil determinandum ſuperſit. Si adhuc
quædam determinanda reſervata ſunt, imper-
fecta ſunt ex doctrina jam propoſita.
31 Quid ſentiendum ſit de pactis præparatoriis
contractuum, facile ex dictis dijudicari poteſt.
Meo judicio meris tractatibus referri debent
32 pacta præparatoria contractuum. Hinc etiam
ſi quis indefinite promiſerit ſe rem alteri ven-
diturum, locaturum, ſeu ſocietatem cum alte-
ro initurum eſſe, hæc promiſſa ſunt indefini-
ta, & reſpiciunt negotium futurum adhuc de-
terminandum, adeoque imperfecta dicenda:
Et ita quamdiu nondum apparet eo uſque
partes conſenſiſſe, ut jam ſubſiſtere, nihilque
amplius iſti rei addere, ſed ei quod jam pla-
cuit acquieſcere valeat, imperfectus eſt actus;
Coccej. cit. diſſert. ſect. 3. §. 3.
33 Contra vero ſi pactum, quod contractum
præcedit, in ſe ſit determinatum, definitum-
que, ut contractu accedente nihil amplius ſit
determinandum, hic actus non nudum tracta-
tum, ſed pactum abſolutum continet.
34 Huc referri debent ſponſalia, quæ ſunt ne-
gotium præparatorium futuri matrimonii con-
trahendi, in quibus omnia determinantur, quæ
inſervire poſſunt futuro matrimonio contra-
35 hendo. Huc quoque referendum pactum de
mutuanda certa ac determinata pecuniæ quan-
titate ad certum tempus. Et propterea apud
illas Gentes, apud quas ex pacto actio oritur,
actio ad intereſſe ei, cui promiſſio facta eſt,
denegari nequit.

ARTICULUS II.

Quod ad illos, qui poſſunt, vel non, paciſci
quo ad res, de quibus licet, vel non, pa-
ciſci, & quo ad pacta quædam illicita, &
a jure reprobata;

OMnes illi paciſci poſſunt, vel non, qui 1
poſſunt, vel non, contrahere: Pactum
enim non differt a contractu, niſi ſicut genus
a ſpecie. *Communis*, & patet *ex l. Hujus Edi-*
cti 1. *ff. de pactis*, ubi dicitur, quod *Conven-*
tionis, ſeu *Pacti* nomen generale eſt, quam-
vis poſtmodum *Conventionum pleræque in aliud*
nomen tranſeant, veluti in emptionem, in loca-
tionem, in pignus, & hujuſmodi; reſpectu qua-
rum proinde Conventio, ſeu Pactum ut ſic
obtinet rationem generis; Qui autem poſſint, 2
vel non, contrahere? Vide verb. *Contractus*.
Paciſci ſolum poteſt de iis rebus, quæ ſunt 3
paciſcentium propriæ; §. *Idem juris* 2. *Inſtit.*
de inutilibus ſtipulationibus, ibi: *Quæ enim na-*
tura ſua Dominio noſtro exempta ſunt, in obliga-
tionem deduci nullo modo poſſunt. Hinc paciſci 4
non poteſt de rebus ſacris, & Religioſis, quæ
cum ſint Juris divini, in nullius bonis ſunt,
§. *Nullius* 6. *Inſtit. de rerum diviſione*, ibi;
Nullius autem ſunt res ſacræ, & religioſæ, &
ſanctæ; quod enim Divini Juris eſt, id nullius
in bonis eſt, & concordat *cit.* §. *Idem juris* 2.
Inſtit. De inutilibus ſtipulationibus, ibi: *Idem*
juris eſt, (ideſt inutilis erit ſtipulatio) *ſi*
rem ſacram, aut religioſam quam humani juris
eſſe credebat &c. Item paciſci non poteſt de 5
rebus, quæ ſunt publicæ, & communes, ut
ſunt flumina, Littora, Forum, Theatra, ſta-
dia, & ſimilia; quæ enim communibus, &
publicis uſibus populi perpetuo expoſita ſunt,
ſub pactis privatorum cadere non poſſunt;
§. 1. 2. 3. 4. 5. *& 6. Inſtit. de rer. div. &*
cit. §. *Idem Juris* 2. *de inutilibus ſtipulatio-*
nibus.
Paciſci ſolum poteſt de rebus poſſibilibus; 6
Pactum enim rei impoſſibilis, ſive de Jure,
ſive de facto nullam obligationem inducit,
textu expreſſo *in cap. Pactiones* 8. *de pactis*
verbis mox in numero ſequenti adducendis.
Impoſſibilium enim nulla eſt obligatio, *l. Im-*
poſſibilium 185. *ff. de Regul. Juris*. Et nemo
poteſt ad impoſſibile obligari, *c. Nemo poteſt*
6. *de Reg. Juris*. Et de jure illud tantum poſ-
ſibile, & dari poſſe cenſetur, quod licite fieri
poteſt, *cap. Fraternitatis* 16. *cauſ.* 22. *q.* 2.
juncta Gloſſa verb. *Quod poteſt*. Unde paciſci 7
ſo-

ſolum poteſt de rebus licitis & honeſtis; pacta enim de rebus illicitis, & inhoneſtis, quæ ſunt contra leges vel contra bonos mores, nullam vim habent, & nullius penitus ſunt momenti, textu expreſſo *in l. Pacta 6. Cod. de pactis*, ibi: *Pacta, quæ contra leges, conſtitutioneſque, vel contra bonos mores fiunt, nullam vim habere, indubitati juris eſt; & in cit. c. Pactiones 8. de pactis*, ibi: *Nam etiam juxta legitimas ſanctiones pactum turpe, vel rei turpis, aut impoſſibilis de jure, vel de facto, nullam obligationem inducit*.

8 Hinc omne pactum pro obtinenda re ſpirituali eſt penitus irritum, ac nullius momenti, textu expreſſo *in cit. c. Pactiones 8. de pactis*, ibi: *Pactiones factæ a vobis (ut audivimus) pro quibuſdam ſpiritualibus obtinendis, cum in hujuſmodi omnis pactio, omniſque conventio debeat omnino ceſſare, nullius penitus ſunt momenti*; & concordat *cap. Quæſitum 5. de rerum permutat.* ubi additur, quod *Pactio circa ſpiritualia vel connexa ſpiritualibus, labem ſemper continet Simoniæ*.

9 Sic omne pactum circa ſpiritualia eſt illicitum, & continet ſimoniam ſaltem Eccleſiaſticam, quando illud intervenit in Beneficiis Eccleſiaſticis, aut aliis Jure Eccleſiaſtico prohibitis, tamquam continentibus labem ſimoniæ, ut ſi fiat permutatio Præbendarum propria auctoritate, & ſine interventu Superioris, ſcilicet Epiſcopi, *cap. Quæſitum 4. de rerum permut.* aut ſi quis reſignet Præbendam cum pacto, ut ſibi ſolvatur certa penſio abſque auctoritate Papæ, *cap. Super eo 7. de tranſactionibus*; vel ſi eligendus, v. g. in Epiſcopum, in Provincialem, in Generalem, & hujuſmodi, promittat alteri Beneficium Eccleſiaſticum, Dignitatem, perſonatum, ſuum votum, & hujuſmodi, ut det ſibi votum in Electione, *cap. Quam pio 2. cauſ. 11. q. 2. c. Plerique 7. & cap. Pactiones 8. de pactis, cap. Quæſitum 5. de rer. permutat. cap. Præterea 9. de tranſactionibus, cap. De hoc 11. & cap. Tua nos 34. de Simonia*, cum ſimilibus.

10 Pactum, vi cujus Beneficium Eccleſiaſticum debet pecunia reſignari, nullum eſt, atque ſimoniacum, *c. Cum pridem 4. de pactis*, *c. Con-*

11 *ſulere 38. de Simonia*, cum ſimilibus. Et hoc etiam procedit de pacto illo, quo una pars litigantium, privata conventione, & ſine auctoritate Superioris cedit liti, & juri ſuper Beneficio litigioſo, ſi quod in eo habeat, & altera pars viciſſim dat aliquid temporale, v. g. expenſas factas reſtituit. In ſpiritualibus enim omnis pactio ceſſare debet, *c. Pactiones 8. de pactis*, *c. Quæſitum 5. de rerum permutat.* cum ſimilibus. Et ſic tenet Abbas *in cit. cap. Cum pridem 4. de pactis n. 1. & 2.* Barboſ. *ib. n.* 15. & communis aliorum.

Dicitur autem notanter *privata conventione, ac ſine auctoritate Superioris*, quia interveniente auctoritate Superioris, ſcilicet Papæ, vel Epiſcopi ex gravi cauſa id concedentis, pars cedens liti ſuper Beneficio exortæ licite poteſt recipere aliquid temporale, non quidem in compenſationem ſui Juris, ſiquod in Beneficio habebat, cum hoc ſit Simoniacum; ſed vel propter bonum pacis, *arg. cap. Niſi eſſent 21. de præbend.* vel ob aliam hujuſmodi juſtam cauſam. Fagnan. *in cit. cap. Niſi eſſent num.* 3. & 28. Barboſa *ibid. n.* 8. Reiffenſtuel *l. 1. Decretal. t. 25. n.* 70. Layman *l. 4. tract. 10. cap. ult. n.* 56. & alii. 12

Pactum, quo quis promittit novam penſionem, vel augmentum antiquæ, ut in Beneficio inſtituatur, eſt illicitum, & Simoniacum & qui illud, mediante tali pacto, obtinuit, non ſolum eſt eo ſpoliandus, ſed etiam aliis pœnis Canonicis eſt puniendus; *c. Cum Clerici 6. de pactis, cap. Matt. 23. de Simonia, & Extravagant. cum deteſtabilis, de Simonia, inter communes*, cum ſimilibus. 13

Pactum, de ſuccedendo in Eccleſiaſticis Beneficis, ita videlicet, ut iſta Clericis concedantur ſub hac conditione, quod poſt eorum mortem alii nominatim ſuccedant, eſt nullum; *cap. Accepimus 5. de pactis, & Com. Doct.* 14

Non valet pactum factum in præjudicium Juris Parochialis, ut ſi Clerici Sæculares, vel Regulares res ſuæ Eccleſiæ locent, vel in Feudum concedant cum pacto quod Conductores, vel Feudatarii Decimas eis perſolvant, aut apud ipſos ſepulturam eligant. Cum enim hujuſmodi pactum præjudicet Juribus Parochialibus, nullius eſt roboris, & ſic paciſcentes tenentur reddere quidquid ratione ſimilis pacti receperunt, & ſervare indemnem Eccleſiam illam parochialem, quæ exinde læſa fuit; textu expreſſo *in cap. Plerique 7. de pactis*. 15

Pactum, quod filia Dote contenta Patri ab inteſtato non ſuccedat, a Jure improbatur, & non valet, textu expreſſo *in l. Pactum Dotali inſtrumento 3. Cod. De Collationibus*, ibi; *Pactum dotali inſtrumento comprehenſum, ut contenta Dote, qua in Matrimonio collocabatur, nullum ad bona paterna regreſſum haberet, Juris auctoritate improbatur, nec inteſtato patri ſuccedere filia ea ratione prohibetur*, & refertur etiam *in c. Quamvis 2. de pactis in 6.* per verba mox ad- 16

[illegible] . Valet tamen [illegible] juramento firmatum, & [illegible] ad eadem præſtitum fuerit, [illegible] c. Quamvis: ibi: *Quam-* [illegible] *a filia, dum nuptui* [illegible], *nullum ad bona* [illegible], *improbet Lex Civilis:* [illegible], *non vi, nec dolo præſtito,* [illegible] *ad eadem, omnino ſervare debe-* [illegible] *in æternæ ſalutis diſpen-* [illegible] *in alterius detrimentum.*

18 Pactum talis filiæ juramento firmatum valet etiam in Foro Civili: cum enim hic agatur [illegible] peccato, ac perjurio, dicta Ponti[illegible] *in cit. c. Quamvis*, valet etiam in Foro Civili, & per Judicem Sæcularem eſt [illegible]. Sic pluribus Juriſtis, & Juribus ad[illegible], Gloſſa *in cit. cap. Quamvis, verb. Ser-*[illegible], Alexander *conſil. 29. lib. 3.* Zoeſius *tit. de pactis num.* 37. Covarruvias *part. 2. in cap. Quamvis pactum*, §. 4. *num.* 18. *de pactis in 6.* Reiffenſtuel *lib. 1. Decretal. tit.* 35. *num.* 82. ubi teſtatur de communi. Et colligitur *ex cap. Novit* 13. §. *Licet autem, de judiciis*, ubi dicitur, quod *Pontifex procedere valeat ſuper quolibet criminali peccato, ut peccatorem revocet a vitio ad virtutem, ab errore ad veritatem*. Et additur, quod *de juramenti religione cognoſcere, ad Judicium Eccleſiæ non eſt dubium pertinere*. Et hoc etiam habetur ex præſcripto Legum Civilium. Nam *Authentic. Ut Clerici apud proprios Epiſcopos* §. *Si vero Eccleſiaſticum, collat.* 6. Imperator expreſſe hoc ſancivit his verbis: *Cum oporteat talia Eccleſiaſtice examinari, & emendari animas delinquentium per Eccleſiaſticam mulctam ſecundum Sacras, & Divinas regulas, quas etiam noſtræ ſequi non dedignantur Leges.* Unde *in c. Intelleximus 1. de novi operis nuntiatione* dicitur, quod *Leges non dedignantur Sacros Canones imitari.*

19 Ad hoc, ut talis filiæ pactum juramento firmatum valeat, & ſervandum ſit, requiritur, quod juramentum non ſit nec vi, nec dolo extortum, ut expreſſe cavet Pontifex *in cit. cap. Quamvis 2. de pactis in 6.* ibi: *Jura-*
20 *mento non vi, nec dolo præſtito*. Si vero fuerit extortum *vi*, ideſt ſi filia juravit ſe renunciare paternæ hereditati, gravi metu majoris mali adducta, puta quia alias Dotem a patre obtinere non poſſet; ſeu fuerit extortum *dolo*, ideſt, ſi parentes ſcienter, & doloſe perſuaſerint filiæ minores eſſe facultates ſuas, quam revera eſſent, ſicque ipſa ſeducta, & modica dote contenta reliquæ hereditati ſub juramento renunciaverit; tunc juramentum ſic vi, aut dolo extortum, vel nullatenus eſt obligatorium, ex quo talis vis, ſeu dolus valuerit auferre conſenſum; ut dicunt Abbas *in cap. Cum contingat num. 2. de jurejurando*; Joann. Andreas *in cap. Unic. de Commodat.* Pirhing *lib. 1. decretal. tit.* 35. *num.* 32. Reiffenſtuel *ibid. n.* 83. Molina, *tom. 2. de juſtitia, & Jure tract. 2. diſ.* 579. *num.* 28. & alii; vel ſaltem non eſt efficaciter obligatorium, cum poſſit peti, & obtineri ejus relaxatio, & diſpenſatio, quæ per Eccleſiam ſolet in ſimilibus caſibus paſſim concedi, *cap. Virum 25. de jurejurando*; Immo & Magiſtratus ſæcularis poteſt cogere eum, qui vim, aut metum intulit, ut juramentum remittat; Pirhing *loc. cit. n.* 32. Reiffenſtuel *l. c. n.* 83. & alii paſſim.

Hinc talis filia (idem dic de filio, vel quovis alio neceſſario herede (quæ, dote accepta, cum juramento renunciavit paternæ hereditati, atque enormiter, ſeu ultra dimidium inde læſa fuit, poſt obtentam abſolutionem a juramento, poteſt petere reſciſſionem dictæ ſuæ renunciationis, atque hæc a Judice eſt concedenda ob ejuſdem enormem læſionem rite probatam; Juramentum enim junctum enormi læſioni, nempe ultra dimidium, cenſetur dolo extortum; nam tunc *ipſa res in ſe dolum habet*, ut dicit *l. Si quis cum aliter 36. ff. de verb. obligationibus*; Covarruvias *part. 3. in cap. Quamvis pactum 2. de pactis in 6.* §. 4. *num.* 11. Gailus *lib. 2. Practic. Obſerv.* 147. *num. 8. & 9.* Layman *in cit. cap. Quamvis 2. de pactis in 6. n.* 2. Menoch. *de arbitrar. Jud. cauſ. 149. n. 17. & 18.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 84. Fachineus *lib. 8. Controverſ. Juris Canon.* 69. citans alios, & ſolvens contraria. 21

Pactum addictionis in diem quid, & quid Juris de eo? Vid. verb. *Emptio art. 5. a n. 46. ad 55.* 22

Pactum Legis Commiſſoriæ quid, & quid Juris de eo? Vide d. verb. *Emptio a num. 40. ad 45.* & verb. *Hypotheca n. 34. & 35.* 23

Pactum Antichryſeos quid, & quid Juris de eo? Vide *d. verb. Hypotheca n. 32. & 33.* 24

Pacta Hypothecæ, ſeu Pignori adjecta quænam, & quo modo valeant? Vide *verb. Hypotheca a n. 36. ad 40.* 25

Pacta retrovendendi, ſeu redimendi quando, & quomodo liceant, vel non, & quid Juris de ipſis? Vid. *dict. verb. Emptio art. 3. n. 54. ad 56.* 26

Pacta, & Conventiones, ſeu compoſitiones, quas Superiores locales Regularium ſine licentia Generalium, ſeu Provincialium ineunt cum Prælatis, ſeu Rectoribus Parochialium Eccle- 27

ſia-

ſiarum ſuper Juribus Parochialibus, & aliis articulis, de Jure communi ſunt valida, & obſervanda, textu expreſſo *in cap. Quia ex eo 3. de pactis in 6.* in cujus Summario ſic expreſſe habetur: *Pacta inita per Fratres Prædicatores, vel Minores, vel alios Mendicantes cum Rectoribus Parochialium Eccleſiarum ſuper Parochialibus Juribus, ſi facta ſunt per Priores, vel Guardianos de Conventuum ipſorum locorum conſenſu, licet auctoritas Sedis Apoſtolicæ non intervenerit, vel licentia Prioris, vel Miniſtri Generalis, aut Magiſtri, vel Provincialis Miniſtri, vel Capituli Provincialis, ſervanda ſunt, dummodo ſint licita, & honeſta;* & concordat *cap. pactum 1. eodem in 6.* in cujus Summario ſic præciſe habetur: *Monachi habentes liberam a Sede Apoſtolica ſepulturam, ſi paciſcuntur de non recipiendis aliquibus, vel certis Parochianis Eccleſiæ alicujus, ſervare compelluntur pactum, nec illos ſepelire poterunt, licet apud eos elegerint ſepeliri, cum per pactum Privilegio renunciaverint.*

28 Verum prædictas Decretales Bonifacii VIII. iterum ſublatas eſſe per Sixtum IV. & privilegia Mendicantibus prius conceſſa iterum reſtituta eſſe, & confirmata per ipſum Sixtum IV. varioſque alios Summos Pontifices, teſtatur Emmanuel Rodericus *tom. 1. q. 27. art. 3.* addens ita ſervari in noſtra Religione. Et ita etiam docent Layman *in cit. cap. Quia ex eo 2. de pactis in 6.* Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 35. num. 14.* Reiffenſtuel *ibid. num. 7.* & alii. Et ratio ipſorum eſt, quia ſicuti Rector Eccleſiæ Collegiatæ inferioris non poteſt Jura, & bona immobilia Eccleſiæ alienare, niſi ultra conſenſum Capituli cum licentia Epiſcopi, ut colligitur *ex cap. De cetero 5. & cap. Veniens 8. de tranſactionibus*; ita etiam Rector, ſeu Prior Eccleſiæ Conventualis, ſeu Regularis non poteſt alienare ſine conſenſu Generalis ſui Ordinis, qui quaſi Epiſcopalem juriſdictionem in ſuos ſubditos habet, vel ſaltem Provincialis in illis Religionibus, in quibus habet facultatem præbendi ſimilem conſenſum. Sic prædicti Doctores, qui tamen recte monent in hac re attendendas eſſe conſuetudines, ſtatuta, & Privilegia Apoſtolica, cuique Religioni poſt dictas Decretales Bonifacii VIII. facta, & conceſſa.

29 Pacta abolendarum penſionum contemporanea reſignationi Beneficiorum, & earumdem penſionum reſignantibus, damnantur, & annullantur; Bened. XIV. tom. 1. Conſtitut. 30.
30 incip. *In ſublimi* §. 3. Pacta pœnalia de non appellando a ſententia ſuper nullitate Matrimonii damnantur, & annullantur. Idem Conſtitut. 85. incip. *Nimiam* §. 4. & 7. Earumque obſervantia prohibetur ſub pœna excommunicationis. Idem ibid. §. 7.

Additiones ex aliena manu.

Plura ſunt pacta, quæ tam jure Civili, tum 31
jure Canonico ſpeciatim improbantur. De omnibus agere haud patiuntur anguſti limites additionum. Agemus de uno a jure civili, tum de uno a jure Canonico improbato.

Jure civili improbatum eſt pactum de Here- 32
ditate Tertii, ſi Tertius ille certus ſit, nec aliter ſubſiſtit, niſi Tertio illo conſentiente, & in eodem conſenſu ſubſiſtente uſque ad mor-
tem. Improbatum autem fuit pactum hoc tan- 33
quam plenum triſtiſſimi eventus, & votum captandæ mortis continens, *leg. 15. & fin. C. de Pact. Rota in Monopolitana Immiſſionis 3. Martii 1749. §. 9. & ſequent. coram Eminent. Buſſio.*

Pactum hoc non ſuſtinetur, etiamſi tendat 34
in favorem certi ac determinati matrimonii,
quod alias ſequutum non fuiſſet. Immo etiamſi 35
juramento munitum ſit; Rot. *coram Rat. dec.*
142. *num.* 2. & 3. Nec ſi inter Nobiles con- 36
ventum ſit cum juramento; Idem ſupremum Tribunal *in Lucanâ Immiſſionis 16. Febr. 1731.*
cor. Calcagnin. Nec a ſtatuto vel a conſuetudi- 37
ne vim accipere poteſt. Confer *Treutler. vol. 1. diſp. 6. theſ. 8. cap. final.*

Debet autem eſſe hoc pactum vel de tota 38
hereditate, vel de ejus parte, ut prohibitio-
nem incurrat. Occurrit vero non ſemel dubi- 39
tatio, utrum pactum hoc ſit de quota aliqua hereditatis, an de rebus particularibus. Vide, ubi res poſtulat, Rotam *cor. Ratt. dict. deciſ. 142. n. 4. ad plur. ſeq.*

Conſentiente Tertio illo, ut dictum eſt, ſu- 40
ſtinetur. De Tertio vero quæritur, an is, ſi ju- 41
rato conſenſerit, poſſit non obſtante juramento diſcedere a conſenſu, & teſtamentum condere? Variant Doctores: Meo judicio ſeparari debet caſus. Si dixerit: *Juro me in hoc pactum conſentire*, reſilire adhuc valebit, quippe quia juramentum actus natura ſequitur. Aliud ſi dixerit: *Juro me conſentire, nec me unquam conſenſum hunc revocaturum eſſe*; *Hoc caſu* (recte ait *Stryk. in uſu modern. Pandect. lib. 2. tit. 14. §. 17.*) *pœnitere non poſſet, ut facultatem teſtandi amitteret; teſtamentum enim ut faciat nulla Lege obſtringitur.*

Jure Canonico improbatur pactum, quo 42
Præſentatus penſioni vel favore Patroni, vel
favore Tertii conſentit, *cap. 6. de Pact.* Cæ- 43
te-

verum intereſt ſcire, utrum pactum hoc ſit conceptum per *viam conditionis*, an per *viam*
44 *modi*. Priori enim caſu ipſa quoque præſentatio irrita eſt, idque quia conditio, vel jure impoſſibilis, addita actui inter vivos vitiat; *Fagn. de Jurepatron. part.* 3. *can.* 12. & 13. *caſ.* 5. *n.* 6. & *plur. ſequent. Gagliard. eodem tract. cap.* 16. *n.* 10. *Rot. coram Emer. jun. deciſ.* 100. *n.* 3. *coram Criſp. deciſ.* 335. *num.* 14. Poſteriori
45 vero caſu firma manet præſentatio, ipſumque pactum habetur pro appoſito; *Cardinal de Luc. de Jurepatron. diſcurſ.* 48. *fer. per tot.* & *Cardin. Lanfredin. Reſponſ. Eccleſ.* 2. *pariter fere per tot.* qui una tradit, quando mox dictum pactum appoſitum dici queat per viam conditionis, & quando per viam modi, confutatque in hoc *Cardinalem de Luca*; Et quidem non immerito.

46 Quid ſi reſervatum fuerit Beneplacitum Apoſtolicum? Intereſt pariter ſcire, utrum fuerit pactum adjectum per *viam Conditionis*, an per
47 *viam modi*. Nam priori caſu Beneplacitum accedere debet intra quadrimeſtre, ut ſuſtineatur
48 tur præſentatio; poſteriori vero poteſt ſupervenire elapſo ipſo quadrimeſtri; *Lanfredin. ubi ſupra*, *Piton. de Controverſ. Patron. allegat.* 56. *n.* 5. *Rot. cor. Criſp. dec.* 335. *num.* 14. & *ſeq. in Faventina Beneficiorum* 5. *Martii* 1736. §. *Et quod attinet*, *cor. bon. memor. de Vais*.

49 Quod ſi ex aliquo impedimento, puta ſequutæ interim vacationis Sedis Pontificiæ, impetrari nequit Beneplacitum, an ſubduci debeat tempus impedimenti, magna quæſtio eſt? Rota nec aſſumere voluit hunc articulum *in Regien. Benef.* 4. *Jun.* 1759. *cor. R. P. D. Ratto*. Propoſita vero denuo fuit hæc cauſa *die* 2. *Jun. hujus anni* 1760. *a R. P. D. Cornelio*. Sed an in hac altera propoſitione deciderit articulum, videbitur edita deciſione.

50 Coronidis loco ea hic examinanda eſt quæſtio, an hodiernis moribus alter alteri paciſci poſſit hoc effectu, ut illi inde competat actio, Negat poſt alios *Carpzov. Juriſp. Forenſ. par.* 2. *conſtitut.* 33. *defin.* 25. & *ſequent.* qui retinendam autumat & hodie definitionem juris civilis. At affirmant *Brunneman. ad l.* 25. *in fin. ff. de Pact. Mev. par.* 4. *dec.* 112. *n.* 2. *Chriſtin. vol.* 3. *dec.* 35. *num.* 12. Adde *Groenevveg.* & *plures ab eo citato ad* §. 18. *Inſtit. de Inutil. ſtipulat.*

PAGANA PROPOSITIO. vide verb. *Propoſitiones damnatæ num.* 28.

PALATIUM. Vide verb. *Immunitas art.* 2. *a n.* 71. *ad* 88. ubi late de Immunitate, qua gaudere poſſunt Palatia Cardinalium, Legatorum, Principum, Regum, Nunciorum, & Epiſcoporum.

P A L L I U M.

INſtantiæ pro Pallii conceſſione ab Advocatis Conſiſtorialibus proponi debent. Benedict. XIV. Conſtitut. 106. incip. *Inter conſpicuos* §. 18. Pallium conceditur, & tranſmit- 1
titur Patriarchæ Antiocheno Græcorum Melchitarum. Idem Conſt. 92. incip. *Dum nobiſcum*. Pallium tranſmittitur Patriarchæ Maro- 2
nitarum. Idem Conſtit. 101. incip. *Litteras*. 3

Pallia Patriarchis, & Archiepiſcopis ab Apo- 4
ſtolica Sede concedi, & mitti conſueverunt a primis uſque Eccleſiæ ſeculis. Idem tom. 2. Conſtit. 60. incip. *Rerum Eccleſiaſticarum*. Ea- 5
dem antea ſolemni ritu benedicta fuiſſe non dubitatur. Idem *ibid.* Palliorum benedictio in 6
Eccleſia S. Petri, præviis Cleri Vigiliis, aliiſque Sacris Cæremoniis fieri ſolebat. Idem *ib.* Ritus hujuſmodi nonnullas ſubierunt mutatio- 7
nes, quæ aſſignantur. Idem *ibid.*

Palliorum Benedictionem in poſterum a Sum- 8
mo Pontifice fieri ſtatuitur in pervigilio Apoſtolorum poſt Veſperas in Vaticana Baſilica celebratas. Idem *ibid.* Vel abſente Pontifice, 9
ab eo Cardinale, qui Pontificalia peregerit. Idem *ibidem*. Hujuſmodi Benedictionis ritus, 10
& formula ſtatuitur. Idem *ibidem*, & eſt ſequens.

Poſt veſperas, Pontifex, ſeu Cardinalis, qui 11
illius vice in Pontificalibus Officio adſtiterit, ipſa Pallia ter aſpergit aqua Benedicta, dicendo Antiphonam, *Aſperges me &c.* ac ter incenſo adolet, deinde dicit:

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cœlum & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

O R E M U S.

DEus Paſtor æterne Animarum, qui eas Ovium nomine deſignatas, per Jeſum Chriſtum Filium tuum, Beato Petro Apoſtolo, ejuſque Succeſſoribus, boni Paſtoris typo regendas commiſiſti, atque ipſis Sacrarum Veſtium ſymbolis Paſtoralis curæ documenta ſignifica-

ſicari voluiſti ; effunde per Miniſterium noſtrum ſuper hæc Pallia de Beatorum Apoſtolorum Principum Altari ſumpta copioſam Benedictionis ✠ & Sanctificationis ✠ tuæ gratiam , ut quam myſtice repræſentant Paſtoralis Officii plenitudinem , atque excellentiam , pleno quoque operentur effectu . Humilitatis noſtræ preces benignus excipe , atque eorumdem Apoſtolorum meritis , & ſuffragiis concede , ut quicumque ea , te largiente , geſtaverit , intelligat ſe Ovium tuarum Paſtorem , atque in opere exhibeat , quod ſignatur in nomine . Sit boni , magnique illius imitator Paſtoris , qui errantem Ovem humeris ſuis impoſitam cæteris adunavit , pro quibus animam poſuit . Sit ejus exemplo in cuſtodia Gregis ſibi commiſſi ſolicitus , ſit vigil , ſit circumſpectus , ne qua Ovis in morſus incidat , fraudeſque Luporum . Sit diſciplinæ zelo diſtrictus, quod perierat requirens , quod alienum reducens, quod confractum alligans , quod pingue , & forte cuſtodiens . Videat humeris ſuis impoſitam Crucem , quam Filius tuus propoſito ſibi gaudio ſuſtinere non recuſavit ; ſitque illi crucifixus Mundus, & ipſe Mundo . Tollat injectum collo ſuo Evangelicum jugum , ſitque ei ita leve , ac ſuave, ut in via mandatorum tuorum cæteris exemplo, & obſervatione præcurrat. Sit ei hoc Symbolum unitatis, & cum Apoſtolica Sede communionis perfectæ teſſera , ſit caritatis vinculum , ſit Divinæ hereditatis funiculus , ſit æternæ ſecuritatis pignus , ut in die adventus , & revelationis Magni Dei , Paſtorumque Principis Jeſu Chriſti , cum Ovibus ſibi creditis , ſtola potiatur immortalitatis , & gloriæ . *Per eumdem Dominum noſtrum &c.*

12 Pallium ſuſcipientes abſentium Antiſtitum nomine, præſtare debent juramentum in manibus Cardinalis S. R. E. Diaconorum Prioris pro tempore exiſtentium , dum Pallium ipſis ferendum , ſeu tranſmittendum ſuſcipiunt , ut ſequitur .

13 Ego N. Procurator , & procuratorio nomine , & pro parte Reverendiſſimi in Chriſto Patris , & Domini N. electi Eccleſiæ N. inſtanter , inſtantius , & inſtantiſſime peto mihi tradi , & aſſignari Pallium de Corpore Beati Petri ſumptum , in quo eſt plenitudo Pontificalis Officii, & promitto illud reverenter portare, vel portari facere eidem Reverendiſſimo Patri Domino N. Sic me Deus adjuvet , & hæc Sancta Dei Evangelia.

14 Pallia Archiepiſcopalia in Vaticana Baſilica prope Corpus S. Petri ſemper aſſervari jubentur in capſula argentea auro obducta , quam Pontifex dono dedit . Idem *ib.* Ejus Arculæ cuſtodia ad Altariſtam Canonicum ſpectat . Idem *ibid.*

Alia de Pallio ; Vide tom. 1. verb. *Archiepiſcopus art. 3. per tot.*

PANTHEISMUS.

Articulus novus ex aliena manu.

DE Pantheiſmo quoque in hac Bibliotheca 1
diſputandum conſtitui , ut ea in nova hac editione titulo ab Auctore præfixo , quoad fieri poſſit , reſpondeat . Cum enim etiam dogmaticam Theologiam tractandam Auctor propoſuerit, facile patet , Pantheiſmi errorem & impietatem exponi in eadem, ac refutari oportere . Eſt enim error hujuſmodi omnium peſſimus , ac Theologiam a fundamentis evertit ; In eo enim ſitus eſt Pantheiſmus , ut Deum Mundi Auctorem, Conſervatorem , atque Rectorem , de medio tollat ; ad declinandam vero Atheiſmi infamiam Deum profiteri fingit. At ſi roges, quinam ſit hujuſmodi Deus, reſpondere cogitur , eſſe Mundum ipſum , ac ipſam rerum Univerſitatem . Pantheiſmus ergo error eſt, qui totum Mundum, ſive rerum Univerſitatem pro prima cauſa ac pro Deo rerum omnium auctore habet . Quamobrem Pantheiſtæ re quidem , etſi non nomine , Athei ſunt .

Athei dicuntur , qui Deum eſſe negant ; 2
nam qui nunquam norint , nonniſi improprie, vel negative Athei nuncupantur. Ii vero vel practici ſunt , vel theoretici . Athei practici appellantur , qui ita paſſionibus , & cupiditatibus indulgent , ut certa indicia præbeant , ita ſe vivere , quia Deum non credunt . Theoreticorum vero duplex eſt ordo ; alter eorum , qui Dei naturam aperte ſuſtulerunt ; cujuſmodi fuere Diagoras, Protagoras, Theodorus , aliique pauci ; eorum alter, qui Deum aperte non negarunt , ſed eas ſtatuere , ac probavere Philoſophiæ hypotheſes , ex quibus id per legitimam conſecutionem ſequeretur : hujuſmodi fuere Epicurei , Anaximandri , & Stratonis ſectatores , atque ex recentioribus Hobbeſius , Tollandus , ac Benedictus Spinoſa . Addi quoque poſſunt Sceptici, qui de omnibus dubitantes Dei quoque exiſtentiam in dubium revocant.

Athei ſecundi ordinis Pantheiſtæ appellari 3
ſolent : quia ſublata ſuperna mente , quæ res

con-

conſiderit, & regat, primam cauſam, ac primum principium rerum, mutationumque omnium, Materiam habent, ex qua omnia conſtant, cujuſque res ſingulæ partes ſunt, & mutationes, actioneſque, formæ, modi, aut affectiones. Hinc totum ipſum, Deum: ipſius vero partes, Dei partes, vel attributa, & actiones, mutationeſque, Dei operationes, & affectiones, aut modos vocant.

4 Sunt autem quædam, in quibus Pantheiſtæ omnes conveniunt, & quædam, in quibus invicem diſſident. Inter omnes conveniunt materiam eſſe ens neceſſarium, increatum, æternum, ſecundum totum immutabile, ac mutabile ſecundum partes, & motum quendam, aut conatum ad motum habere, ac ex hac materia, ejuſque naturali virtute Univerſum, ſive res omnes, quæ in Univerſo ſunt, atque mutationes ſingulas oriri. Diſſidium vero eſt circa materiæ naturam, atque proprietates, per quas res omnes, ac functiones ſingulas efficiat. Epicurei, atque Stratonici materiam in particulas, ſive minutas moleculas, vel atomos diviſam natura ſua adſtruunt. Illi atomis diverſa figura præditis motum quemdam inditum eſſe ajunt ac, Epicurus in nonnullis atomis motum quoque declinationis confixit, quo combinari facilius poſſent: Stratonici vero addidere particulis illis vitam quamdam, & plaſticam virtutem per omnia diffuſam, quæ initia in ſe habeat motus, ſenſus, rationis, atque conſilii, licet ipſa ſenſus, rationiſque ſit expers. Epicurei itaque fingunt, ex fortuito illo motu atomorum in immenſo ſpatio, poſt innumeras per infinitum tempus combinationes, tandem ea omnia prodiiſſe, quibus Univerſus conſtat, & conſervatur, mentem quoque hominis, ejuſque libertatem, quam per declinationem atomorum explicare conantur. Stratonici per illam plaſticam virtutem res omnes neceſſarie prodrctas fingunt, ac pro materiæ diſpoſitione varios effectus fieri, hoc eſt, vegetationem in plantis, ſenſum in brutis, & in homine rationem etiam, atque conſilium.

5 Anaximander, & Spinoſa materiam, unam, immenſam, infinitam, & ſecundum ſe totam immutabilem, mutabilem vero ſecundum partes confingunt. Anaximander vero ait, materiam per motum, & naturales qualitates frigoris, caloris, humiditatis, & ſiccitatis producere reales formas magnitudine, figura, motu, & quiete diſtinctas, inter quas formas vitam quoque animalem, ſenſum, & rationem conſtituebat, & hac ratione infinitos antea genitos Mundos, atque infinitos gignendos imaginabatur, qui corrupti in naturæ infinitatem redirent, cujus deinde virtute novi ſucceſſive, non ſecus, ac Epicurus, de fortuito atomorum concurſu philoſophatus eſt.

Benedictus autem Spinoſa gente, ac religione Judæus, qui natus Amſtelodami die 14. Nov. 1632. obiit Hagæ Comitum 21. Febr. 1677. in impia ſua Ethica Atheiſmum mathematica demonſtrare methodo conatus eſt, abſurda quadam conficta hypotheſi, in qua materiæ infinitæ & immenſæ, infinitam quoque cogitationem aſſeruit. Hypotheſis autem hæc eſt: Fingit, ſubſtantiam unam tantum eſſe poſſe, eamque æternam, neceſſariam, infinitam, immenſam; ſubſtantiæ vero præcipuas proprietates eſſe extenſionem immenſam, & cogitationem infinitam: Modos autem, & affectiones, quibus ſubſtantia illa, quatenus extenſa eſt, particularia corpora conſtituit, & quatenus cogitans, belluas, homineſque efficit, ſubſtantias, ſive Dei attributa & affectiones vocat, quæ determinate quodammodo Dei eſſentiam exprimunt. Hinc lapis E. C. non eſt niſi ſubſtantia, ſive Deus, quatenus extenſus, qui particulari modo per illud attributum exprimitur: bellua quoque Deus eſt, qui per illius organa & animam, extenſionem & ſenſum, finito, ac determinato modo exprimit: hominis denique mens eadem ſubſtantia eſt, quatenus cogitans, non ut infinita, ſed *quatenus humanæ mentis eſſentiam conſtituens, hanc vel illam habet ideam, & ſibi conſcia hoc vel illo particulari modo delectatur, operatur*, licet ſemper neceſſarie. Vide, inquit doctiſſimus Salignac, Spinoſiſticum Deum? duo homines, quorum unus negat, alter ait, unus fallitur, alter verum aſſequitur, unus adorat, blaſphemat alter Deum, nil ſunt niſi unum indiviſibile ens, una ſubſtantia, ſive Deus, qui in uno ait, negat in altero, fallitur in uno, non vero in alio, colit in illo Deum, in hoc blaſphemat. En Spinoſæ Numen! Quis vero finget in indiviſibili infinita ſubſtantia tot diverſos modos, in perfecta unitate tantam rerum varietatem, & multitudinem, in invariabili, & infinito mutationes, & limites? Hæc ſunt profanorum ætatis noſtræ hominum deliria. Hæc portentoſa eorum ſapientiæ inventa ſunt, qui, ut ſupra cæteros ſe ſe extollant, *ſpiritus fortes* appellari ſolent.

Hactenus Pantheiſtarum hypotheſes expoſuimus. Quoniam vero in deſcribendo Pantheiſmi hiſtoria, & in Pantheiſtis recenſendis impii quidam Angli, ac Bailius, Buddeus, & etiam Antonius Genuenſis turpiter erraverunt non ſine maxima injuria etiam ſanctorum hominum, & cum

cum aliquo Religionis detrimento, animadvertere hic operæ pretium duximus, ſatis non eſſe ad inſimulandum hominem Pantheiſmi, ut vel vocabula quædam adhibuerit a veris Pantheiſtis uſurpata, vel hypotheſes uſurpaverit ad naturæ phænomena explicanda, quæ aliqua in parte ſupra recenſitis ſint ſimiles: ſed neceſſarium præterea eſſe, ut Deum non agnoſcant Univerſi Auctorem Rectoremque. Ii ergo, qui Deum adſtruunt a rerum univerſitate diſtinctum, atque diverſum, qui Mundum condiderit, conſervet, & regat, nonniſi per ſummam injuriam Pantheiſmi accuſantur. Ac multo major injuria eſt, ſi ii Deum etiam materiæ creatorem eſſe fateantur. Hæc adeo clara ſunt, ut demonſtratione non egeant, & ut pro explorata regula haberi poſſint in texenda Pantheiſmi hiſtoria.

8 Quæ cum ita ſint, quis non rideat impios illos Anglos, qui Moſem, Sanctum Paulum, alioſque probatiſſimos viros veriti non ſunt inter Pantheiſtas recenſere? Quid enim clarius in Moſis libris, atque in Paulinis Epiſtolis, quam quod Deus creaverit Cœlum & Terram, quodque omnia virtute ſua conſervet, & regat? Scio hos fingere, Moſem nomine Spiritus Dei, qui ferebatur ſuper aquas, vim quamdam in natura activam, & genitricem, aut plaſticam virtutem deſignaſſe. At quid hoc cum Pantheiſmo commune habet? Nam vis illa, quæcumque fuerit, ex Deo eſt, qui Mundum condidit atque regit. Ait quoque Paulus: In Deo vivimus, movemur, & ſumus; ſed cum eumdem Deum opificem ſummum, rectoremque adſtruat Univerſi, qua ratione verba illa in Spinoſiſticum ſenſum trahi potuerunt, cum ſatis perſpicue exprimant, Deum Mundi Auctorem immenſitate ſua nobis præſentem eſſe, ac actione ſua ita nos conſervare & fovere, ut in ipſo ſimus, ac per ipſum moveamur, atque vivamus? Sed mittamus hæc, atque ad alia veniamus.

9 Primo itaque conſtat, perperam inter Pantheiſtas recenſeri antiquos Philoſophos, qui hypotheſes adhibuere iis etiam ſimiles, quas expoſuimus, ad explicandam Mundi geneſim, rerumque propagationem, & effectus, dum conſtet, hos non negaſſe, ſed præſuppoſuiſſe Dei exiſtentiam, & providentiam; cum enim id nobis conſtet, palam fit illas hypotheſes excogitaſſe ad modum explicandum, quo cauſæ ſecundæ juxta leges a prima cauſa præſcriptas, Mundi geneſim effectuſque reliquos efficiant. Ita ſane egiſſe Philoſophos omnes, qui ante Anaxagoram phyſicam rerum cauſam inveſtigarunt, ac etiam eos, qui ex minimis moleculis ante Democritum cuncta fieri autumarunt, obſervatum a pluribus eſt, ut optime advertunt Gerdil, Anſaldus, Cudvvortius, Jo: Albertus Fabricius, aliique.

Secundo, nec inter Pantheiſtas haberi poſſe 10
Stoicos, alioſque antiquos, qui Deum Mundi Auctorem, rectoremque aſſeruere, quod Deum quandoque dixerint animam Mundi. Nam exploratum eſt, hos animæ nomen nonniſi improprie uſurpare, & longe alio diverſo ſenſu, ac mens anima hominis nuncupatur; Cum hæc corporis, hominiſque Auctor non ſit, ſed pars ſit hominis, humanarumque functionum principium. At multo minus Pantheiſmi ſuſpecti ſunt, qui Deum continuata actione creaturas conſervare, cum ipſis concurrere, aut etiam præmovere eas aſſerunt. Nam ii Deum cum rerum Univerſitate neutiquam confundunt, ſed ſupremi illius dominii exercitium explicant in res, earumque functiones: quod notatum iis velim, qui Genuenſis metaphyſicam legunt.

Tertio, nec jure Pantheiſmi ſuſpecti haben- 11
tur Morus, Clarkius, Cudvvortius, Raſponius, aliique, qui ſpatium pro Dei immenſitate habent: Nam ii exiſtentiam & providentiam Dei aſſerunt, probant, & explicant, atque ab hac fieri regione omnia tuentur. Ubi ergo Pantheiſmus eſt? Numquid ex eo quod, penetrato a rerum Univerſitate ſpatio, hoc una cum illa rem indiviſam conſtituit? Ad id Genuenſis cerebrum fingit, ſed nunquam probabit; cum ſpiritus corpus penetrare, quin eadem cum illo ſubſtantia fiat, norint fere omnes; cumque mutuam corporis penetrationem contingere per miraculum poſſe, noſtri Theologi omnes propugnent, ac Philoſophorum plerique, quin jactata ab illo inde ſequatur identitas. Ii ergo reprehendi ea unice de cauſa, poſſunt, quod immenſitatem Dei rite non explicant, ſed Pantheiſmi accuſari non poſſunt.

Quarto, neque ii Pantheiſtæ exiſtimari poſ- 12
ſunt, qui licet Mundum æternum putaverint, Deum tamen illius Auctorem, Rectoremque norunt, atque probarunt, ut Ariſtoteles, & recentiores Platonici; ſed dici dumtaxat poteſt, Ariſtotelem beneficam Dei libertatem negaſſe. Excuſari autem nequeunt illi, qui naturas homine præſtantiores adſtruebant, ſed ortas illas fingebant cum tota rerum Univerſitate, *ex Chao*, & *Oceano* in ipſo rerum exordio. Nam naturas illas, ex materia prodiiſſe, ajunt, neque partes eſſe Univerſi, ſive conficti a Pantheiſtis Dei.

Quinto denique, injuria Bailium, & alios 13
Sco-

Scotiſtas ob aſſertas naturas a parte rei metaphyſice, univerſales, & univocationem entis, Pantheiſmi, & Spinoſiſmi inſimulari. Nam præterquam quod longe diverſo a Spinoſæ ſenſu entis unitatem, quæ ſola abſtractione mentis continentur, agnoſcunt, perſpicuum eſt, eos admittere Deum etiam materiæ Creatorem, ac Moderatorem rerum omnium. Eadem ratione conſtat, nonniſi per ſummam impudentiam ſuſpectos prædicari Pantheiſmi Peripateticos ob admiſſas reales formas iis ſimiles, quas Anaximander confixerat; Nam ii recte de Deo, ejuſque providentia ſentiebant.

14 Præter hæc, ad cognoſcendum, quam levia & ſuſpecta ſint indicia, quibus profani homines moventur, ad augendum atheorum numerum, atque ad conciliandam per aliorum auctoritatem quamdam impietatis veriſimilitudinem, obſervare etiam neceſſe eſt, Homines plerumque Atheos, aut ſine religione dictos a nonnullis fuiſſe, vel quod receptam apud ſuos religionem non ſervarent, vel quod falſa numina colerent, vel quod datam fidem facile infringerent, vel denique quod efferatis moribus oſtenderent parum apud eos potuiſſe minarum ſupremi Numinis metum, atque terrorem. Hæc omnia exemplis probantur. Anaxagoras. Socrates, & Evehemerus ab antiquis nonnullis Athei appellati fuere, licet Deum Mundi auctorem, rectoremque agnoſcerent, atque docerent, quia primus Solem e Deorum numero expunxit; alter Deos gentium recuſavit; tertius vero, quia Deorum Græciæ popularium ortum, & ſepulcra demonſtraverat, ut Clemens Alexandrinus oſtendit. Accedit etiam, Judæos & Chriſtianos Atheos a Gentibus paſſim appellatos fuiſſe, quod Idola, ut ipſi, non colerent, ut ex Juſtino, Athenagora, Tertulliano, aliiſque Chriſtianæ Religionis Apologiſtis, novimus. Item Atlantes, ut refert Mela, atque Æthyopes, qui ad torridam zonam habitant, teſte Strabone, Athei appellati fuere, quod Solem execrarentur, veluti ipſis noxium, licet aliunde conſtet, religionem ſervaſſe. Sanctus Nilus Atheos vocavit Arabes, quos adoraſſe matutinam ſtellam recenſet. Ob efferatos mores a Macrobio, Gigantes, a Porphyrio, Thoes, & a Dionyſio Periegete Naſamones Athei vocati fuere, de quorum ſane Religione aliunde conſtat. Denique, ut alia mittam, Galli, quos maxime religioni deditos Cæſar exhibuit in ſuis de bello gallico commentariis, a Cicerone Or. pro Fontejo ſine Religione dicuntur, ea fortaſſe de cauſa, quod fidem datam facile infringerent. Atque hæc ſatis quoad hiſtoriam.

Ad errorem quod ſpectat, qui ſola explicatione refellitur, ſatis duximus argumenta per ſumma capita indicare, quibus confutatur, ac celebriores, qui hunc oppugnaverunt, Auctores recenſere. Primum itaque conſenſus omnium cujuſque ætatis gentium in aſſerendo Mundum ſtatuto tempore a Supremo Numine conditum eſſe, cujuſque providentia gubernari, invictum argumentum depromptum eſt ex traditione a primis hominibus ad poſteros ubique locorum diffuſos tranſmiſſa, quo oſtenditur, Deum eſſe Supremum Mundi opificem, conſervatorem, atque rectorem. Inter plures, qui de hoc argumento ſcripſerunt, videri poterunt opera Patris Moneliæ, ac Patris Vicentii Patuzzi, celebrium e Dominicana familia Theologorum, quorum primus adverſus Fataliſtas, & Materialiſtas, alter vero de vitæ futuræ ſtatu nuperrime ſcripſit: videri quoque poterit Auctor Principiorum Religionis naturalis & revelatæ, qui circa operis initium hujuſmodi argumentum accurate tractat, & Joannes Albertus Fabricius *in delectu argumentorum, & Syllabo Scriptorum*, qui veritatem Religionis Chriſtianæ adverſus Athæos, Epicureos &c. aſſeruerunt: Is ſane *cap.* 8. argumentum a conſenſu generis humani erudite perſequitur, & nullas unquam eſſe vel fuiſſe Gentes Atheas oſtendit, ac *n.* 5. plures Auctores recenſet, qui ex profeſſo de hoc argumento tractarunt. 15

16 Argumenta reliqua ex rerum natura, motu, & finibus petita, ab omnibus fere Philoſophis, & Theologis noſtris recenſentur; dum Dei exiſtentiam, & providentiam adverſus Atheos, & Epicureos, demonſtrant. Inter hæc vero plurimum ad Pantheiſmum refutandum valet argumentum ex rerum contingentia deſumptum, de qua fuſe diſputat laudatus Pater Monelia in ſuo opere contra Materialiſtas, ubi luculenter demonſtrat, non ſolum rerum individua, atque ſpecies & aſpectabilem Mundum, ſed etiam materiam ipſam contingentem eſſe, ideoque eſſe non potuiſſe, ac ſola libera Supremi Opificis actione creatam eſſe atque conſervari. Et ſane ens contingens eſt, quod ita exiſtit, ut poſſit non exiſtere. Materia vero ita ſe habet. Etenim in notione materiæ idea exiſtentiæ non relucet; cum æque bene concipere poſſimus nullam materiam exiſtere, ac concipiamus poſſe non exiſtere materiam de qua Urbs noſtra conſtat, vel ex qua formatus eſt Sol, Luna &c. Nil enim prohibet quominus fingamus materiam hujuſmodi non exiſtere. Concipere ergo poſſumus nullam exiſtere materiam: Ergo materia univerſa per notionem,

quam

quam ingerit, nobis veluti ens contingens exhibetur. ſi contingens eſt, in ſe ſufficientem rationem exiſtentiæ ſuæ non habet, ſed in cauſa aliqua libera, in cujus libera actione ſit, & conſervetur. Atque hæc cauſa Deus eſt Auctor Conſervator, & Rector Univerſi. Vide etiam Auctores, qui contra Pantheiſtas, & Spinoſam ex profeſſo ſcripſerunt, ſcilicet Antonium Genuenſem in ſua Metaphyſica, Franciſcum Lamy Benedictinum Congregationis S. Mauri, Henricum Morum, Iſaacum Jaquelotum, Samuelem Clarck, alioſque bene multos, quos recenſet Jo. Albertus Fabricius in opere ſupra citato. Vide infra verb. *Religio*.

P A P A.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Papæ Electionem conſecrationem, & coronationem.

1 Papa non poteſt ſibi ſucceſſorem eligere, & ſi eligeret, irrita eſſet electio. Sic Gloſſa *in c. Apoſtolica* §. *His omnibus*, *verb. Beatus* 8. *q.* 1. quam ſequuntur omnes, teſte Felino *in cap.* 2. *ſub n.* 23. *col.* 5. *verſ. Fallit quarto de Conſt.* Item Gloſſa *in c. Si tranſitus verb. Non poſſit diſt.* 79. & ibi etiam Archidiaconus, Bellamer. Geminian. & Præpoſitus, Abbas *in c. Accepimus* 5. *de pactis n.* 2. ubi teſtatur hanc eſſe communem concluſionem. Doctores paſſim *in c. Licet de vitanda*, *de electione*, & ibi in ſpecie Joann. Andreas *n.* 15. Butrius *n.* 3. *&* *n.* 21. Card. *n.* 9. *in* 6. *q.* Abbas *n.* 2. Decius *n.* 7. *&* 8. S. Joann. de Capiſtrano *de poteſtate Papæ n.* 5. *inter tract. Com. t.* 13. *fol.* 32. Cardinal. Zabarella *in c. Licet. n.* 9. *de elect.* *& in Clement. Ne Romani in* 5. *q. n.* 5. *de elect.* Card. Jacobatius *de Concil. l.* 10. *ar.* 7. *in ſolutione undecimi argumenti fol.* 34. Card. Turrecrem. *in Summa de Eccl. l.* 1. *c.* 13. *& lib.* 2. *c.* 51. Card. Cajetan. *t.* 1. *Opuſcul. tr.* 2. *de poteſtate Papæ, & Concil. Apol.* 2. *c.* 22. Card. Alban. *de Cardinalibus qu.* 32. Card. Baronius *ad annum Chriſti* 11. *ad* 571. Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſiæ q.* 2. *ar.* 3. *in corpore*, Fagn. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Accepimus* 5. *de pactis n.* 29. *& ſeq.* cum plurimis aliis ibi citatis, Barboſa *Juris Eccleſiaſt. univerſ. l.* 1. *c.* 1. *n.* 40. cum aliis pluribus ibi adductis. Et plures alii citati a Card. Petra *tom.* 4. *Comment. ad Conſt.* 5. *Clementis VI. num.* 9. contra Victoriam, Bonacina, Suarez, Vaſquez, Turrianum, Ledeſmam, & alios.

Papa prohibetur eligere ſibi ſucceſſorem non 2
ſolum de jure Eccleſiaſtico, ut habetur ex *c. Epiſcopo* 3. *c. Plerique* 5. *cap. Moyſes* 6. *cauſ.* 8. *qu.* 1. cum ſimilibus, & tenent communiter Doctores, ſed etiam de Jure Divino, & naturali, Fagnan. *loc. cit. a num.* 38. *uſque in finem*; ubi plurimis adductis id ſuo more ſolide probat, & omnia ſolvit argumenta contraria. Barboſa *loc. c. a n.* 44. *ad* 47. ubi ex multis id clare oſtendit, & ſic plures alii citati a Card. Petra *loc. cit. a n.* 7. *ad* 9.

Nec valet objicere exemplum Chriſti, qui 3
ſibi Succeſſorem elegit S. Petrum Apoſtolum; adeoque idipſum licebit Romanis Pontificibus, qui vices Chriſti gerunt; *c. Ad Apoſtolicæ* 2. §. *Nos itaque*, *de ſentent. & re judicata in* 6. quia omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio,
c. Significaſti 5. *de Electiōn.* (*) Non valet, in- 4
quam

(*) *Nota Romani Theologi*. Chriſtus conſtituit Petrum ſuum Vicarium in terris, non ſucceſſorem; ipſe enim eſt Sacerdos in æternum. Quare argumentum corruit. Deinde poſt Chriſti Domini aſcenſionem ab Apoſtolis Petrus non electus, ut ait *Auctor*, ſed recognitus fuit eorum Princeps.

Reſponſio Auctoris.

Advertendum erat, quod allata *ibi* a me objectio, eſt objectio adverſariorum, & non mea concluſio. Dico enim: Nec valet objicere &c. Et prius in Summario ſic: *adducitur & ſolvitur* inſtantia &c. prout iiſdem terminis adducitur, & ſolvitur plurimis adductis a Celeberrimo Fagnano *lib.* 1. *decretal. in cap. Accepimus* 5. de pactis num. 18. & ſeq. Videat ipſum *ibi* Theologus, & certe recedet ab indebite facta nota, & fatebitur, quod non corruit, ſed ſubſiſtit argumentum. Ultraquamquod non deſunt magni nominis Doctores, qui id expreſſe tradunt; ut inter alios Barboſa *Juris Eccleſiaſtici l.* 1. *cap.* 1. *de Summo Pontifice*, *num.* 16. ubi in Summario ſic expreſſe habet: *Petrus Vicarius & ſucceſſor Chriſti multis oſtenditur*, & in corpore ſic: *Quod autem Chriſtus voluerit Petrum ſibi Vicarium*, *& ſucceſſorem exiſtere*, *ipſemet*
oſten-

quam, quia Chriſtus uti Supremus Dominus potuit de re ſua, ideſt, de ſua Eccleſia abſolute diſponere, & eam ſuo arbitrio fundare; Non ſic autem alii Pontifices, qui non Domini, ſed diſpenſatores exiſtunt; Tum quia, ut recte dicit Auguſtinus Triumph. *de poteſt. Eccl. q. 2. art. 2. in corpore: Chriſtus fuit Deus, & homo, ideo in ſuo judicio non potuit falli, neque fallere; ſed quia judicium humanum eſt fallibile, quia purus homo poteſt falli, & fallere, ideo conveniens fuit poſt Chriſti aſcenſionem, & poſt mortem illius, qui immediate a Chriſto electus fuit, ut promotio cujuslibet alterius Summi Pontificis fieret per electionem, ut ex collatione, & concordia plurium talis electio careret errore, & mereretur ſuſcipere Divinam inſpirationem*: Quinimmo, ut notat Fagnan. *l. c. n.* 54. ipſe quoque S. Petrus miniſterialiter etiam ab Apoſtolis electus fuit poſt Domini in Cœlum aſcenſum, ut patet *in cap. In novo diſt.* 21. ibi: *Ceteri vero Apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſum quoque Principem eorum eſſe voluerunt*. Et *cap. Sacroſancta* 2. *diſt.* 22. ibi: *Petro tamen a Domino conceſſum eſt (& ipſi inter ſe voluerunt idipſum) ut reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis, & Cephas, ideſt caput, & principium teneret Apoſtolatus, qui etiam eamdem formam ſuis ſucceſſoribus, & reliquis Epiſcopis tenendam tradiderunt*. Ad id autem, quod dicitur, quod omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio, conceditur de omni actione, quam fecit ut homo, non autem quam fecit ut Deus, nam ipſe ambulavit ſuper aquas, & jejunavit abſque omni cibo, & potu quadraginta diebus, & ad hæc nos non adſtringimur, quia talia miraculoſe fecit ut Deus. Et ſic quod Chriſtus Petrum ſibi conſtituerit ſucceſſorem, eique contulerit poteſtatem ligandi, & ſolvendi, non eſt tradendum ad exemplum, cum non ut homo, ſed ut Deus operatus ſit; *c. Ita Dominus* 7. *diſt.* 19. *cap. Omnes* 1. *diſt.* 22. *& cap. Solitæ §. Potuiſſes, de majorit. & obed.*

Nec valet inſtare *ex cap. Si Petrus* 1. *cauſ.* 5 8. *quæſt.* 1. quod Sanctus Petrus Apoſtolus ſibi elegit ſucceſſorem Sanctum Clementem, quod ipſemet Clemens atteſtatur in Epiſtola prima ad Jacobum Fratrem Domini dicens: *Simon Petrus in ipſis diebus, quibus vitæ finem ſibi præſenſit, apprehenſa manu mea repente conſurgens in auribus totius Eccleſiæ hæc protulit verba: Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ prædicationis, & Doctrinæ Cathedram trado*. Sic præciſe refertur *in cap. Unde* 2. *cit. cauſ.* 8. *quæſt.* 1. & latius in eadem Epiſtola, quæ habetur integra *tom.* 1. *Concilior. part.* 1. *fol.* 27. *col.* 1. Hoc autem Sanctus Petrus non feciſſet, ſi Jure Divino, & naturali prohibitum fuiſſet; *Diſt.* 5. *in Summario §. Naturale Jus, cap.*

oſtendit, dum dicit &c. Vide *ibi* ad longum. Et Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. in Conſtitut. V. Clementis VI. in ſummario n.* 3. ſic præciſe: *Chriſtus, qua forma divum Petrum ſibi Succeſſorem elegerit*. Et in corpore *n.* 6. ſic præciſe: *Qui primam ſententiam tuentur, potiſſime adducuntur. Cum Chriſtus dominus ſibi ſucceſſorem inſtituerit Petrum*. Pro eodem enim quantum ad hoc, ſalva in reliquis debita differentia, & proportione, videtur hic accipere Vicarium, & Succeſſorem. Sicuti pro eodem ſumit ſanctiſſime Regnans Summus Pontifex Clemens XIII. in Apoſtolicis litteris, quibus facultatem conceſſit Ordinariis eam poſcentibus, impertiendi cum Indulgentia plenaria Apoſtolicam Benedictionem ſuis diœceſanis vere pœnitentibus & confeſſis, ac Sacra communione refectis in duabus cujuſcumque anni ſolemnitatibus, videlicet die Paſchatis, & alio die Feſto eorum arbitrio, & voluntate eligendo; ibi: *Exemploque ſuo edocuit, quid eos quos in gubernanda Catholica Eccleſia Succeſſores, ac Vicarios ſuos in terris relinquebat, in Domino facere oportet*. Et ad id, quod ſubjungit *Theologus* dicens: deinde poſt Chriſti Domini Aſcenſionem ab Apoſtolis Petrus non electus, ut ait *Auctor*, ſed recognitus fuit eorum Princeps, jam patet reſponſio ex traditis a Fagnano *loc. cit. num.* 54. merito a me *l. cit. num.* 4. *ſecuto* per ipſiſſima ſua verba, *ibi*: quinimmo, ut notat Fagnanus *loc. cit. n.* 54. ipſe quoque S. Petrus miniſterialiter ab Apoſtolis electus fuit poſt Domini in Cœlum Aſcenſum: *in cap. In novo* 2. *diſt.* 21. ibi: *Cæteri vero Apoſtoli cum eodem pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſum quoque Principem eorum eſſe voluerunt*. Nonne Fagnani, & meam concluſionem ſatis aperte demonſtrant illa verba: *ipſum quoque Principem* eorum *eſſe voluerunt &c.* Et in cap. *Sacroſancta* 2. *diſt.* 22. *ibi*: *Petro tamen a Domino conceſſum eſt (& ipſi inter ſe voluerunt idipſum) ut reliquis omnibus præeſſet Apoſtolis &c.* Ponderentur illa verba: *& ipſi inter ſe voluerunt idipſum*, & ſatis patebit, per ipſa denotari ſaltem miniſterialis Electio Petri in eorum caput & Principem facta a cæteris Apoſtolis, ut tradit clariſſ. Canoniſta Fagnanus, in intelligentia & expoſitione Sacrorum Canonum nemini certe ſecundus.

cap. Sunt quidem 6. *cauſ.* 25. *quæſt.* 1. Non
6 valet, inquam, quia in primis illa Epiſtola videtur falſo inſcripta ejuſdem Clementis nomine, ut inſinuat Card. Baronius *Annal. Eccleſ. tom.* 1. *anno Chriſti* 60. *pag.* 680. quia longe ante mortem Petri objerat Jacobus Alphæi Frater Domini, dictus juſtus, & minor, quia conſtitutus fuerat a Petro Epiſcopus Hieroſolymitanus, & ex Templi vertice fuit præcipitatus *anno Domini* 63. Petri vero 19. Neronis 7. ex tabula Chronographica Jacobi Gault. *primo ſæculo fol.* 8. & ex Breviario Chronologico Fr. Franciſc. a Coriolano *fol.* 15. ex Card. Baronio *d. tom.* 1. *anno Chriſti* 69. *pag.* 628. & 680. & ex Barboſa *loc. cit. num.* 45. Et non debet confundi iſte Jacobus cum altero Jacobo Filio Zebedæi, qui primus Apoſtolorum cæſus obiit anno Domini 44. ſub Herode Agrippa. Unde cum d. Epiſtola ſcripta ſit poſt obitum S. Petri, & ſic poſt annum Neronis decimum tertium ſcribi non potuit ad Jacobum Alphæi, qui jam obierat anno 7. ejuſdem Neronis, nec ad Jacobum Zebedæi, qui primus Apoſtolorum jam obierat anno Domini 44. ſub Herode Agrippa, & ſic multo prius ante mortem S. Petri. Et propterea Card. Bellarminus *de Scriptoribus Eccleſiaſt. in S. Clemente*, dicit dictam Epiſtolam non carere ſcrupulo, & multis rationibus hoc ipſum oſtendit Jul. Lavorius *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 3. *n.* 51. Et de ipſa dubitant Fagnan. *t. cit. n.* 59. Barboſa *l. c. n.* 45. aliique multi Canoniſtæ, & Theologi apud Card. Petram *loc. c. n.* 8. Poſſevin. *in Appar. Sac. in verb. Clemens Romanus*, Mendoz.
7 *q.* 4. *Schol.* §. 11. *verſ. Quarto*. Nec parva eſt controverſia inter Doctores, an Clemens fuerit ſecundus, vel quartus Summus Pontifex? Unde Gloſſa *in cit. cap. Si Petrus* 1. *cauſ.* 8. *qu.* 1. *verb. Aut ligandi*, habet ſequentem verſum:

Diſputat hic mundus, quartus fuerit, vel ſecundus.

Sed dato etiam, quod S. Petrus eum ſibi 8
Succeſſorem nominaverit, ut communius ſentiunt Doctores, reſpondetur cum Barboſa *loc. cit. num.* 47. quod melius dici poteſt, Petrum ex omnibus Presbyteris, & Diaconis Romanæ Urbis XXIV. elegiſſe, cum quibus omnia ardua negotia Eccleſiæ reſolveret, eoſque ſibi Coadjutores, & Conſiliarios, & Summi Pontificis Electores inſtituit ordinavitque; ut ex Sacro hoc XXIV. Senatorum Collegio quos poſtea Silveſter I. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales nuncupavit, Pontifices eligerentur, ut colligitur *ex cap. Oportebat* 3. *diſt.* 79. In præſentia igitur horum Electorum Petrus in ultimis vitæ ſuæ diebus conſurgens Clementem in Pontificem nominavit, quod tamen ita factum creditur, ſi a Sacro illo Romanæ Eccleſiæ Senatu admitteretur: Cognoſcentes vero hujuſmodi nominis formam graviter in futurum Eccleſiæ poſſe nocere, non Clementem, ſed Linum elegerunt, & illum poſt Petrum Pontificatui Romano præeſſe voluerunt, quamvis deinde Clemens, decedentibus Lino, & Cleto, ab ipſo Senatu in Pontificem fuerit electus. Colliguntur hæc ex Cæremoniali Romano *lib.* 1. *ſect.* 1. *cap.* 3. Unde apparet, Sanctum Petrum non ſibi Clementem neceſſario Succeſſorem elegiſſe ſed tantum nominaſſe, ut a Sacro illo Collegio juxta formam ſibi traditam eligeretur; & ita intelligendus eſt textus *in d. cap. Si Petrus* 1. *cum ſeq. cauſ.* 8. *quæſt.* 1. Hactenus Barboſa (*).

Nec

Ejuſdem Rom. Theol. Nota.

(*) Quæ ex Barboſa Auctor recenſet, haud facile eruditus Lector probabit. Quamobrem Romani Cenſores addendum hic voluere, quod Antonius Sandinus in ſua hiſtoria Apoſtolica hac de re ſcripſit. Irenæus, inquit ipſe, memoriæ prodit, *Lino Epiſcopatum adminiſtrandæ Eccleſiæ* a Petro traditum, Tertullianus Clementi datum; *Hoc enim modo*, ait, *Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt: ſicut Smyrnæorum Eccleſia Polycarpum ab Joanne collocatum refert; ſicut Romanorum, Clementem a Petro ordinatum itidem: Perinde utique, & cæteræ exhibent, quos ab Apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos Apoſtolici Seminarii traduces habeant*. Itaque ſicut Polycarpus ab Joanne inauguratus eſt, ut eſſet Antiſtes Eccleſiæ Smyrnæorum; ita Clemens a Petro ordinatus dici debet, ut eſſet Pontifex Romanorum: alioquin non recte Tertullianus duas illas Eccleſias inter ſe ſe comparaſſet. Ex Scriptoribus tam antiquis, quam recentibus, alii Irenæum ſequuntur, alii Tertullianum. Baronius, cujus præ cæteris ſententiam probant Natalis Alexander, Cotelerius, Bollandus, Tillemontius, ſecutus conjecturam Epiphanii, utroſque ita componit. Scribit enim, S. Clementem accepiſſe quidem a D. Petro Epiſcopatum, modeſtiæ tamen cauſa de ſuo cedentem jure collatam ſibi dignitatem recuſaſſe, donec Linus, & Cletus Petri ipſius in Epiſcopali munere Adminiſtri alius poſt alium, opera, crediderim, ejuſdem Clementis a Clero electi, Romanam Eccleſiam gubernarent. At vide Eminent. Orſium *tom.* 1. *ſuæ Hiſt. Eccleſiaſt.*

Re-

9 Nec valet, inquam, inſtare, quod Bonifacius II. in Concilio Romano I. Vigilium Diaconum ſibi Succeſſorem elegerit anno Chriſti 531. ut refert Anaſtaſius Bibliothecarius in vita ipſius Bonifacii, & habetur *tom.* 2. *Concil. part.* 1. *fol.* 463. *col.* 2. & *fol.* 646. *col.* 3. in hæc verba: Hic, ſcilicet Bonifacius II. *congregavit Synodum in Baſilica Beati Petri Apoſtoli, & fecit conſtitutum, ut ſibi Succeſſorem ordinaret. Quo conſtituto, cum Chirographis Sacerdotum, & juſjurando ante Confeſſionem B. Apoſtoli Petri in Succeſſorem Pontificem Diaconum Vigilium conſtituit.* Nec deſunt alia exempla his ſimilia. Nam Gregorius VII. anno 1085. elegit Victorem III. Victor III. anno 1086. elegit Urbanum II. Urbanus II. anno 1099. elegit Paſchalem II. ut videre eſt apud Baronium *ad annum Chriſti* 1085. *fol.* 188. & *ad annum* 1087. & apud Fagnan. *loc. c. n.* 22. Et ad hoc facit textus *in cap. Si tranſitus* 10. *diſt.* 79. ibi: *Si tranſitus Papæ inopinatus evenerit, ut de ſui electione Succeſſoris non poſſit ante decernere &c.* per quæ verba innuitur, poſſe Papam ante tranſitum ſuum de Succeſſore decernere, & deliberare.

10 Non valet, inquam, quia factum illud Bonifacii II. in Concilio iterum congregato, ab omnibus fuit reprobatum, ut teſtatur idem Anaſtaſius Bibliothecarius *in dicta vita ejuſdem Bonifacii*, dicens: *Eodem tempore, facta iterum Synodo, hoc cenſuerunt Sacerdotes omnes propter reverentiam Sedis Sanctæ, & quia contra Canones fuerat hoc factum, & quia culpa eum reſpiciebat, ut Succeſſorem ſibi conſtitueret, ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt Majeſtatis, quod Diaconum Vigilium ſua ſubſcriptione Chirographi ante confeſſionem B. Petri Apoſtoli conſtituiſſet, ac ipſum conſtitutum in præſentia omnium Sacerdotum, & Cleri, & Senatus incendio conſumpſit*, & etiam refertur *tom.* 2. *Concilior. part.* 1. *fol.* 643. *col.* 2. *litt.* C. Unde merito S. Silverius Papa in Epiſtola ad eumdem Vigilium Diaconum Pſeudo-Pontificem exprobravit: *Quia contra Jura Canonica temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacii Papæ, & ipſo vivente deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimus Senatus obviaſſet, juſta tunc Providentia, Paſtorali, ac Pontificali auctoritate tua execranda jam debuerant auſpicia detruncari; ſed dum parvum vulnus in te eſt neglectum, inſanabile tunc crevit apoſtema.* Alia vero exempla in contrarium adducta, ſi accurate conſiderentur, nullam vim faciunt, nam illæ non fuerunt electiones, & ſubſtitutiones Succeſſorum; ſed potius deſignationes, & commendationes perſonarum, quæ ſibi ad tantum munus ſubeundum præſtantiores viderentur. Pontifices enim a Cardinalibus rogati indicarunt, quem dignum putarent Cathedra Petri, ſalvis tamen Cardinalium ſuffragiis: ideoque nullus ex deſignatis poſt obitum Pontificis deſignantis geſſit ſe pro Papa, niſi poſt ſubſecutam Cardinalium electionem, & ad hoc facit *c. Petiſti* 17. *cauſ.* 7. *q.* 1. ibi *Si eum aptum . . . cognoveris, tibi Succeſſorem deſigna, ut huc veniat ordinandus.* Ad textum autem *in citat. cap. Tranſitus*, reſpondetur cum Gloſſa *ibidem*, quod aliud eſt de ſui Succeſſoris electione cum Fratribus, ſeu Cardinalibus deliberare, quod ibi permittitur, & poteſt fieri, & aliud eſt ex teſtamento, quaſi dignitatis ſuæ heredem ſubſtituere, quod penitus prohibetur, ut *cap. Epiſcopo* 3. *c. Epiſcopo* 4. *c. Pleriquе* 5. *cap. Moyſes* 6. *cauſ.* 8. *quæſt.* 1. cum ſimilibus. Sic reſpondet ad litteram Gratianus *in c. Apoſtolica §. His omnibus* 7. *cauſ.* 8. *q.* 1. & Gloſſa *in cit. c. Tranſitus*: & *ibi* Archidiaconus, Bellamer. Turrecrem. & reliqui omnes, teſte Fagnano *loc. c. num.* 62.

Hinc plures Pontifices, etiam ex non primævis, licet rogati, & perſuaſi ad ſibi Succeſſorem eligendum, id facere omnino recuſarunt. Sic Cœleſtinus III. cum gravi morbo laborans, renunciare vellet Papatui, & Cardinalis Joann. de S. Paulo titul. S. Priſcæ in ipſius 11

Reſponſio Auctoris.

Quæ ex Barboſa *loco cit.* ego recenſeo, nedum facile, ſed facillime probant eruditiſſimi & magni nominis viri, ut videre eſt in Card. Petra *n.* 4. *comment. in Conſtit. V. Clem. VI. a n.* 5. *ad* 17. ubi poſt multa ipſe concludit: *Verumtamen probabiliſſimum etiam eſt, quod a Clero Rom. fuerit Linus in Cathedra Petri locatus. Pro comperto enim eſt, quod a primordiis Eccleſiæ ſummi Pontificis electio apud Presbyteros & Diaconos urbis Romæ erat, qui a Petro in loco abſentium Apoſtolorum per regiones urbis conſtituti erant.* Fagnan. *lib.* 1. *decretal. in cap. Accepimus, de pactis n.* 58. & 59. Matthæucci *in opere dogmatico controverſ.* 6. *n.* 15. & alii plures, ut eruditis liquet, ſed dato etiam, quod omnino non conſiſtant, quæ tradit Barboſa, gravis alioquin Auctor, quid inde contra me? qui tantummodo ad eruditionem ea recenſeo ex mente Barboſæ, ut clare demonſtro cit. n. 8. ſic concludendo: haſtenus Barboſa.

ipſius locum ſubrogari, & aſſumi ſummopere cuperet, tamquam inauditum in Eccleſia Dei id minime fecit. Paulus III. perſuaſus à Cardinali Franciſco Piſano Veneto, Epiſcopo Patavino, ut ſibi Succeſſorem eligeret, omnino reſpuit. Pius IV. in Conſiſtorio Cardinales alloquens, ipſiſque ſuam ſenectutem exponens adjecit ſe utique ſcire, quæri a Juriſconſultis: An Romanus Pontifex ſibi Succeſſorem deligere queat? Et ſub Paulo IV. agitatam fuiſſe quæſtionem: An idem Pontifex adjutorem cum futura Succeſſione adſciſcere poſſit? Et quamvis nonnulli id affirment, eam tamen ſententiam Pius uti falſam rejiciendam cenſuit, volebatque declarare, Pontificem Cardinalibus etiam aſſentientibus id facere non poſſe; Major pars Cardinalium Decretum faciendum judicavit, ſed Cardinalis Gambara dixit, declaratum olim a Pontifice in Conſiſtorio, & Decreto firmatum hoc a Pontifice. Sic ex aliis refert Card. Petra *tom. 4. Commentar. ad Conſtitut. 5. Clementis VI. num. 9.*

12 Unde a Papa nequit valide fieri Conſtitutio etiam de conſenſu Cardinalium, quod Summus Pontifex poſſit ſibi Succeſſorem ſubſtituere: Cardinal. Zabarell. *in Clement. Ne Romani in 5. quæſt. n. 5. de election.* Card. Turrecrem. *In ſumma de Eccleſ. lib. 1. c. 13. & lib. 2. c. 15. & in cap. Si tranſitus 10. num. 1. diſt. 79.* Auguſtin. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q. 3. artic. 3. in corp.* Martin. Lauden. *de Cardinal. quæſt. 39. inter tract. commun. tom. 4. fol. 63.* Hieronym. Manfred. *de Cardinalib. deciſ. 15. tom. 13. tract. part. 2. fol. 86.* Cardinal. Cajetan. *Opuſcul. tom. 1. tract. 2. de poteſt. Papæ, & Concil. Apolog. 2. cap. 12.* Petrus de Palud. *de poteſt. Eccleſ. lib. 4.* Silveſter *in verb. Excommunicatio 9. nu. 3.* Gregorius de Valentia *tom. 3. diſp. 10. qu. 3. de ſtatu Epiſcop. punct. 3. §. Quarta aſſertio;* Card. Baron. *ad annum Chriſti* 100. *fol.* 188. & paſſim Moderni, teſte Fagnano *loc. cit. n.* 31. qui *numeris ſequentibus* quinque præcipuis ſolidis fundamentis hanc concluſionem propugnat.

13 Summus ergo Pontifex aſſumi debet per electionem; quæ primo poſt S. Petrum fuit apud Eccleſiæ Romanæ Senatum ex XXIV. Presbyteris, & Diaconis Romanæ Urbis, quos ipſe S. Petrus tamquam Senatores Romanæ Eccleſiæ in locum abſentium Apoſtolorum inſtituit ad inſtar XXIV. Seniorum, quos *in Apocalypſi cap. 4.* Joannes ſuper Throno in conſpectu Dei ſedere conſpexit, & ipſos Romani Pontificis Conſiliarios, Coadjutores, & Electores pro tunc eſſe voluit, inter quos præcipui erant Linus, Cletus, & Clemens, ut *in cap. Si Petrus cauſ. 8. qu. 1.* qui poſtea ſinguli ſucceſſive Romanam Sedem tenuerunt.

Deinde vero poſt tempora S. Silveſtri, a quo 14
cœpit Eccleſia bonis temporalibus, ac terrena poteſtate perfrui, orientibus ſcandalis, & ſciſſuris inter hujuſmodi Eccleſiæ Senatores reliquus Clerus Romanus, ac populus ad præſentiam, & corroborationem exhibendam adjunctus eſt electioni Pontificis, ut colligi videtur *ex c. Factus 5. cauſ. 7. q. 1.* Et hoc tribus potiſſimum rationibus; primo ad removendas ſeditiones Clericorum; ſecundo ut omnibus in eligendo eſſet dicendi facultas, & liceret vitia, vel virtutes eligendi proferre, & ſic electioni ſuo conſenſu teſtimonium perhibere; *cap. Reliqui 1. diſt. 67.* Tertio ne populus invitus, & non optatum Prælatum acciperet; *cap. Nullus invitus 13. diſt. 61. cap. Si forte 36. diſtin. 63.* Hactenus Barboſa *loc. cit. num. 49. & 50.*

Progreſſu autem temporis ad ſedandas adhuc 15
contentiones, & tumultus, qui in hujuſmodi electione nihilominus oriebantur, Imperatores ſuas manus huic electioni interponere cæperunt, non quidem auctoritate electiva, ſeu vere confirmativa, ſed ſolum opitulativa, ſeu auxiliativa, & executiva, quatenus nempe in publicæ pacis officium electionem promovebant, & jam factam ſua auctoritate ipſi favebant, & defendebant ne ſchiſma oriretur, & ſi quod ortum eſſet, comprimebant, tumultuſque ſedabant; ſub his enim reſtrictionibus eis conceſſum erat ut electioni intervenirent, ac electioni eorundem auctoritas inſerviret, nunquam tamen quod electioni præeſſent, vel in ea ſuffragium ferrent, aut eandem factam confirmarent, vel infirmarent.

Nec valet dicere, quod Imperatores habue- 16
rint Jus eligendi Romanos Pontifices, ut conceſſum fuiſſe Carolo Magno ab Adriano I. habetur *in cap. Adrianus 22. diſt. 63.* & Otho-
ni I. a Leone VIII. ut habetur *in cap. In* 17
Synodo 23. eodem diſt. 63. Non valet, inquam, quia Canones illos eſſe apocryphos, commentitios, & fictitios ſcribunt Cardinal. Bellarminus *de Summo Pontific. l. 2. cap. 22. & de Clericis cap. 9. & in Apolog. pro reſponſione ſua ad lib. Regis Angl. cap. 7. tom. 6. ſuorum operum,* Cardinal. Baron. *annal. Eccl. ad annum 526. & 555. & præſertim ad ann. 774. a num. 10. & ad annum 964. a num. 22.* Suarez *de Defenſione Fidei Cathol. contra Anglicanæ ſectæ errores lib. 3. cap. 29. num. 7.* Azorius *Inſtitution. moral. part. 2. lib. 4. cap. 2. quæſt. 3.* Jacobus Gretſer. *in Apologia Baron. cap.*

cap. 1. & 2. Seraphin. de Freitas *de juſto imperio Luſitan. Aſiatico cap. 6. num.* 100. & 101. Solorzan. *de Jure Indiarum l. 2. cap. 22. num. 39. tom.* 1. Bonacina *de electione Pontificis quæſt.* 1. *punct.* 1. *propoſit. unic. num.* 9. Fagnan. *in cap. Accepimus, de pactis num.* 64. & alii plures apud Cardin. Petram *loc. cit. num.* 26. dicentes fabellam, & impoſturam eſſe a Sigiberto Monaco Gemblacenſi Schiſmatico Hiſtorico, atque Imperatoris Henrici partes adverſus Romanos Pontifices propugnante, in fine ſuæ Chronographiæ adjectam. Hic enim in gratiam Schiſmatici Imperatoris Henrici vindicantis ſibi Eccleſiarum inveſtituras, eoſdem Canones primus contexuit, cum nullus plane alius, qui ante eum ſcripſerit, res Francorum, de recenſitis in illis vel levem mentionem fecerit, ut notarunt Coriolanus *in Breviario ad annum* 774. Spondanus *ad eundem annum num.* 3. Gonzalez *in primo tit. 6. cap. 5. num.* 12. plures allegans: Qui omnes nimiæ credulitatis, prout in aliis fuit, & levitatis virum appellant Gratianum, eo quod illud Concilii Decretum ſuæ Canonum collectioni improvide nimis confarcinaverit. Unde Caballut. *Notit. Eccleſiaſtic. ad ann.* 1274. *diſſertat. 2. ad Concil. Lugdunenſ. II. numer.* 4. dicit, Canones allegatos cum eo, qui præcedit, merito deberi ex collectione expungi, & obliterari.

18 Sed quatenus prædictis Canonibus aliqua eſſet adhibenda fides, tamen confirmatio electionis, quam ex aſſerto Indulto Apoſtolicæ Sedis tunc temporis concedebant Imperatores, non conferebat Papæ auctoritatem Papatus, alioquin Papatus eſſet ab Imperatore, quod eſt Hæreticum, cum ſit a Deo tantum; *cap. Omnes* 1. & *cap. Sacroſancta* 2. *diſt.* 22. cum ſimilibus, ſed ſolum dabat robur facto, ut Schiſmatici, & Hæretici non auderent contravenire, ut optime probant Cardinal. Turrecremata *in dict. cap. Adrianus num.* 1. Fagnan. *loc. cit.*
19 *num.* 65. & alii plures: Tum quia Papa non poteſt alteri impertiri facultatem eligendi Summum Pontificem, quia Regula Juris eſt quod nemo poſſit per alium facere, quod per ſe ipſum facere non poteſt; *cap. Nemo* 79. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Nemo poteſt plus Juris transferre in alium, quam ſibi competere dignoſcatur*; Nemo enim dat, quod non habet; *cap. Dalbertum* 24. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7. *cap. Quomodo, de conſecrat. diſt.* 4. *cap. Quod autem* 5. *de Jurepatronat.* Papa autem nequit ſibi eligere Succeſſorem, ut ſupra probatum eſt *a num.* 2. & neque de conſenſu Cardinalium poteſt facere Conſtitutionem, quod Summus Pontifex poſſit ſibi Succeſſorem ſubſtituere, *ut ſupra num.* 12. Unde tanto minus poteſt concedere Imperatoribus Jus eligendi, & confirmandi Summum Pontificem. Sic optime probant Cardin. Alban. *in tract. de Cardinalibus quæſt.* 32. Fagnan. *loc. cit. num.* 66. & alii paſſim.

Immo cum poſt Decretum Nicolai II. re- 20
latum *in cap. In Nomine Domini* 1. *diſt.* 23. in quo notat Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtitut.* 5. *Clementis VI. num.* 33. ad ſedandas ſeditiones, tumultus, & rixas, quæ in electione Summi Pontificis oriebantur, ſancitum fuerat, ut electio Papæ a Cardinalibus Epiſcopis peragerentur, ac deinde reliqui Cardinales, Clerus, ac populus Romanus ad eam comprobandam accederent, ſalvo tamen honore, & reverentia Henrici Imperatoris. Cum 21
adhuc quandoque ex violentia Imperatorum in electione Papæ ſchiſmata orirentur, Alexander III. qui & illa ſuo tempore non ſemel expertus fuerat, ſtatuit in Generali Concilio, ut ille demum Canonice electus cenſeretur, in quem duæ ex tribus partibus omnium Cardinalium conſenſiſſent, prout refertur, *in cap. Licet 6. de electione*, & ſic excluſo Cleri, & populi, & Imperatoris conſenſu, qui requirebatur, attento Nicolai II. decreto *in cit. cap. In nomine Domini 1. diſtinct.* 22. poſtea tota Pontificis electio ad ſolum Cardinalium Collegium redacta fuit per dictum Alexandrum III. *in cit. cap. Licet 6. de elect.* quod deinde fuit confirmatum, & plenius ſtatutum a Greg. X. in Concilio Generali Lugdunenſi relato *in c. Ubi periculum 3. de electione in 6.* & a Clemente V. in Concilio Viennenſi relat. *in Clement. Ne Romani 2. de electione*. Vide Barb. *loc. cit. n.* 55. & 56. Cardin. Petram *loc. cit. a n.* 35. *ad* 38.

Inſuper, ne diuturnæ vacationis incommo- 22
dis Romana Eccleſia premeretur, neque Cardinales poſſent ambientium ſtudiis corrumpi, Gregorius X. *in dicto cap. Ubi periculum 3. de elect. in* 6. Clemens V. *in cit. Clementina Ne Romani 2. de elect.* Clemens VI. *in Conſtitut. incipit. Licet*, Clemens VII. Conſtit. incip. *Cum chariſſimus*, Paulus IV. Conſtitut. incip. *Cum ſecundum*; Pius IV. Conſtitut. incip. *In eligendis*; Gregorius XV. Conſtitut. incip. *Æterni*, & alia ejuſdem Greg. incip. *Decet Romanum Pontif.* Urbanus VIII. Conſtit. incip. *Ad Romani*, & noviſſime Clemens XII. Conſtit. incip. *Apoſtolatus Officium*, plura circa electionem Papæ ſtatuerunt, quorum aliqua

ma-

magis notabilia ex Barboſa *loc. cit. a num. 60.* & Card. de Luca *in par. 2. relat. Romanæ Curiæ diſc. 3.* referre placet.

23 Primo igitur ante Papæ electionem, ſtatim priore defuncto, Cardinales abſentes ſunt monendi, ac per decem dies a die mortis Pontificis computandos, expectandi, *cit. cap. Ubi periculum 3. de electione in 6.* & cit. Conſtit. Pii IV. in c. *In eligendis*. 24 Si tamen ante dictos decem dies elapſos, ex aliqua juſta cauſa præveniendi, fiat Papæ electio a communi Cardinalium præſentium, vel duarum partium eorum, conſenſu, non expectatis Cardinalibus abſentibus, talis electio erit valida, cum expectatio dicti temporis non pertineat ad ſubſtantiam electionis; Lavorius *variarum lucubrat. tom. 1. titul. 4. cap. 7. num. 4.* Diana *part. 5. tractat. 2. reſolut. 75.* Azorius *Inſtitut. moral. par. 1. lib. 4. cap. 2. quæſt. 5.* Bonacina *de election. Pontific. diſput. 1. quæſt. 3. in princip. a num. 1.* Barboſa *loc. cit. a n. 61.* & alii paſſim.

25 Cardinales abſentes non ſunt ſolemni convocatione vocandi, ſeu citandi eo modo, quo de jure in aliis electionibus, & actibus Capitularibus alii Electores ſunt vocandi; Gloſſa *in cit. c. Ubi periculum, verb. decem dierum*, & *ibi* Archidiaconus *verb. Expectare*, Cardin. de Luca *par. 2. relat. Romanæ Curiæ diſc. 3. num. 27.* Lavor. *loc. cit. tit. 4. cap. 7.* Mendoza *in Regul. 32. Cancellar. qu. 8. num. 8.* Barboſa *loc.*
26 *cit. n. 62.* & alii. Cardinales præſentes ſolent certiorare Cardinales abſentes de obitu Pontificis per litteras a Secretario Sacri Collegii ſubſcriptas. Barboſa *loc. cit. num. 63.* Lavorius *in fine dicti tit. 4. pag. 554.* ubi dat formulam ipſarum Litterarum.

27 Cardinales abſentes, licet deſint ex publica cauſa, & de licentia Romani Pontificis, ad electionem Succeſſoris expectandi non ſunt ultra decem dies. Pius IV. in d. Conſt. incip.
28 *In eligendis*, §. *Declarandis*. Cardinales præſentes per novem dies debent celebrare exequias Defuncti Pontificis; *cit. c. Ubi periculum 3. §. de electione in 6. §. Quia vero*.

29 Secundo, dum exequiæ per dictos novem dies a Cardinalibus celebrantur, ſingulis diebus Cardinales non impediti in Baſilica Vaticana conveniunt, & ante dictarum exequiarum celebrationem congregari ſolent in ejuſdem Baſilicæ Sacriſtia, ut Principum Oratores, ac etiam Officiales, & Magiſtratus audiant, aliaſque congruas præbeant proviſiones pro utriuſque Principatus regimine, ac etiam pro Conclavis ordinatione, quod intra id temporis fabricari debet in Pontificio Palatio, nullo intermedio pariete, & ibi commanere debent Cardinales, donec per ipſos Summus Pontifex fuerit electus, *cit. c. Ubi periculum, §. Hoc Sacro*.

Decima vero die, celebrata prius in eadem Baſilica Miſſa de Spiritu Sancto, Cardinales in Urbe exiſtentes, & legitime non impediti proceſſionaliter Conclave ingrediuntur; 30
Legitime autem impediti ſolent ſero privatim ingredi, Cardinalibus jam exiſtentibus in propriis Cellis, quæ per ſortem abſque aliqua perſonarum acceptione diſtribuuntur; per totam illam diem liber patet aditus Principum Oratoribus, ac Magnatibus, & Prælatis, aliiſque omnibus, tam nobilibus, quam popularibus Conclave peragrandi, atque benevoles Cardinales in Cellis viſitandi, & præſertim Principum, & Rerumpublicarum Oratores, & Magnates totum Collegium viſitant, eiſque obſequia præſtant; atque felices faciunt adulatorias augurationes, ut refert Card. de Luca *par. 2. Relat. Romanæ Curiæ diſc. 3. n. 13.*

Omnibus autem de ſero excluſis, præter eos, 31
qui in Conclavi cum Cardinalibus remanſuri ſunt, illud ad formam rigoroſæ clauſuræ undique redactum clauditur per ejuſdem Conclavis Cuſtodes, qui duo ſunt fixi, ac principales, ille ſcilicet Prælatus, qui ab eodem Collegio ante ingreſſum electus fuerit, qui Conclavis Gubernator dicitur, & alter Sæcularis, qui Conclavis Mareſcallus nuncupatur; alii vero Cuſtodes ſunt Prælati, ac etiam reſpective Conſervatores populi cuſtodientes rotas, per quas victualia, aliaque neceſſaria tranſmittuntur, ad formam Clauſuræ Monaſteriorum Monialium, dictique Cuſtodes per turnum deputari ſoliti ſingulis diebus invigilant, ne Apoſtolicis Conſtitutionibus contraveniatur circa allocutiones, vel Litterarum tranſmiſſionem; *cit. cap. Ubi periculum*, §. *Hoc Sacro*; & cit. Conſt. Pii IV. incip. *in eligendis*.

In Conclavi ſub Clauſura, ultra Cardinales, 32
remanent regulariter duo cujuslibet Cardinalis familiares, qui vulgo Conclaviſtæ nuncupantur, pro eorum ſervitio, ſolumque Cardinalibus ſenibus, vel infirmis, ac etiam iis, qui de Principum genere ſint, indulgetur tertius familiaris, ſeu Conclaviſta, ratione majoris ſervitii quo indigere dignoſcantur judicio ejuſdem Collegii, a quo pendet conceſſio tertii familiaris, ſeu Conclaviſtæ; & tales familiares, ſeu Conclaviſtæ non debent eſſe Mercatores, Miniſtri Principum, Domini temporales, & juriſdictionem habentes, neque Fratres, aut Nepo-

tes Cardinalium, etiamſi expenſis eorum viverent, ſed debent eſſe ipſorum Cardinalium vere ſervientes, familiares, Domeſtici, & continui commenſales cujuſque reſpective ſaltem ab anno ante, & adhuc pro tunc tales exiſtere, cit. Conſt. Pii IV. incip. *In eligendis* §. *Qui ſervientes*.

33 Ultra prædictos familiares cuilibet Cardinali ſpecialiter neceſſarios, remanent in Conclavi alii quoque Officiales, vel Miniſtri pro ſervitio Cardinalium in communi; ſcilicet unus Sacriſta cum Clerico coadjutore, duo Magiſtri Cæremoniarum, qui Celebranti miniſtrent, unus Religioſus pro Confeſſionibus audiendis, unus Collegii Secretarius cum uno tantum famulo; duo Medici, unus chirurgus cum uno, aut duobus ſervitoribus; duo Barbitonſores cum uno, aut duobus ſervitoribus; unus faber lignarius; unus Cæmentarius; item octo, aut decem ſervientes bajuli publicæ utilitati, & commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, & pro aliis hujuſmodi miniſteriis, qui omnes a Collegio Cardinalium, non tamen ex familia alicujus Cardinalis, eligi debent per ſecreta ſuffragia, ita tamen, ut is obtineat, qui plura vota tulerit, & eis ſalaria de publico perſolvantur, cit. Conſt. Pii IV. incip. *In eligendis*, §. *Sacriſta*.

34 Circa cibum, & potum intra Conclave Cardinalibus portandum Greg. X. *in cit. c. Ubi periculum*, §. *Hoc ſacro* ſtatuit, quod ſi intra tres dies poſt ingreſſum Conclavis non fuerit electus Papa, per ſpatium quinque dierum immediate ſequentium ſingulis diebus, tam in prandio, quam in cœna uno ferculo ſolo ſint contenti, quibus, proviſione non facta, decurſis, tunc tantummodo panis, vinum, & aqua miniſtrentur. At Clemens VI. in Conſt. incip. *Licet*, præter panem, vinum & aquam in prandio, & cœna unum dumtaxat ferculum ſeu miſſum carnium utriuſque ſpeciei tantummodo; aut piſcium ſeu ovorum cum uno potagio de carnibus, vel piſcibus ſpecialiter non confectis, & decentibus ſalſamentis habere permittit, ultra carnes ſolitas, herbas crudas, caſeum, & fructus, ſeu electuaria, quibus tamen nullum ſpecialiter ferculum vult confici, niſi ad condimentum fieret, vel ſaporem, & prohibet, ut nullus de alterius ferculo veſci poſſit; Pius vero IV. cit. Conſt. incip. *In eligendis* §. 22. *verſ. Cardinales autem*, ſtatuit, ut primo ipſo die, quo Conclave ingreſſi fuerint, tam in prandio, quam in cœna uno ferculo unius ſpeciei tantum, atque moderato, alias juxta Conſtitutionem Clem. VI. qualificato contenti eſſe debeant, & ut quiſpiam in alterius Cella, vel de alterius ferculo veſci non poſſit.

Tertio ad hujus rigoris obſervantiam conſtituuntur Executores ex præcipuis Magiſtratibus Civitatis, ubi electio celebratur, qui præſtito juramento curare debent, ut prædictus ordo, rigorque ſervetur, *d. c. Ubi periculum* §. *Praterea*. Romæ autem ſunt Prælati diverſorum graduum, qui bis in die ſingulis diebus, mane ſcilicet, & veſperi mutantur, intimanturque a Curſoribus, ſervato ordine eorum omnium, qui in Romana Curia reperiuntur, incipiendo a Patriarchis, ſequentibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque Prælatis, juxta ordinem eorum promotionis, ſemperque aſſiſtit Gubernator Burgi, & duo Curſores pro occurrentibus neceſſitatibus, tam Collegii, quam prædictorum Gubernatorum; qui quidem Prælati ſub perjurii pœna, ac Suſpenſionis a Divinis, maxima, & exquiſita diligentia uti debent in inſpiciendis, & perſcrutandis epulis, quæ prandii, & cœnæ tempore afferuntur, ac aliis rebus, & perſonis Conclave intrantibus, & de eo exeuntibus, ne ſub earum rerum velamine litteræ, aut notæ, vel ſigna aliqua tranſmittantur: ſi qui vero reperiantur, qui contra prædicta aliquid commiſerint, familiares Cardinalium, aut alii delinquentes pœnam privationis Officiorum, & Beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta, & obtinenda incurrunt, & ulterius per Gubernatorem carceribus mancipandi erunt, & inde niſi de mandato novi Pontificis minime relaxandi, ſed ejus arbitrio acrius puniendi, omni facultate Cardinalibus, in favorem quorumcumque, qui in præmiſſis, vel eorum aliquo deliquerint, omnino interdicta, prout latius continetur *in ſuper cit. Conſtit. Pii IV.* §. *Prælati*, & §. *Quia vero*. 35

Electio autem Summi Pontificis eſt celebranda ab ipſis tantummodo Cardinalibus. Sic in primis ſtatuit Nicolaus II. *anno* 1059. *in Conc. Rom. c.* 2. cum hoc tamen, quod facta a Cardinalibus Epiſcopis Summi Pontificis electione, deinde reliqui Cardinales, Clerus, ac populus ad eam comprobandam accederet, prout expreſſe habetur *in c. In nomine Domini* 1. *diſtin.* 23. & notat Card. Petra *tom.* 4. *Comm. ad Conſt. V. Clem. VI. n.* 33. Et hic mos eligendi Pontificem perduravit uſque ad tempora Alex. III. optime meriti de hac mea patria Alexandrina Civitate, utpote qui eam Sede Epiſcopali condecoravit, & ſuo nomine appellandam pro ſibi præſtita fidelitate, obedientia, & ope conſtituit. Unde quia pro ſimili electione, & approbatione conſtituta a Nicolao 36

lao II. adhuc quandoque ſchiſmata oriebantur, hic providiſſimus Pontifex Alex. III. in Generali Lateranenſi Concilio ſtatuit, ut ille demum Canonice electus cenſeretur, in quem duæ ex tribus Collegii Cardinalium partes conſenſiſſent, & ſic excluſo Cleri, & populi conſenſu requiſito, ex ſupra laudato Decreto Nicolai II. *in cit. c. In nomine Domini* tota Pontificis electio ad ſolum Cardinalium Collegium redacta eſt per ipſum Alexandrum III. ut expreſſe patet *in c. Licet 6. de election.* Unde, ut dicit Onophrius in annotatione ad vitam d. Alexandri III.; in electione Lucii III. ſui immediati Succeſſoris ea tunc primum redacta fuit ad ſolos Cardinales, Clero omnino, & populo a Summi Pontificis electione excluſis, & Lex ſalutaris a dicto Alex. III. in Concilio Generali Lateranenſi anno 1179. celebrato lata de duobus tertiis ſuffragiorum Cardinalium ad evitanda in poſterum ſchiſmata, executioni mandata fuit, quod dicit ſibi conſtare ex ejuſdem Pontificis diplomate apud ſe aſſervato. Et hæc facultas eligendi Summum Pontificem ſolis Cardinalibus demandata, fuit confirmata, & plenius ſtatuta a Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi 1274. celebrato, ut habetur *c. Ubi periculum 3. de election. in 6.* & a Clemente V. in Concilio Viennenſi 1310. prout refertur *in Clementina, Ne Romani 2. de electione*, & expoſt fuit ſemper in ipſis inviolabiliter conſervata. Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſtici univerſ. c. 1. n. 55. & ſeq.* cum pluribus aliis ibi citatis, & alii paſſim.

37 Unde Cardinales omnes, etiam nuper creati, & publicati vocem habent in electione Pontificis, etiamſi nondum inſignia Cardinalatus acceperint, neque os clauſum, aut ſi clauſum fuerit, nondum tamen apertum ſit, S. Pius V. *ſub die 26. Jan. 1571.* Conſt. quam refert Jul. Lavorius *variar. lucubrat. tom. 1. act. 4. cap. 6. n. 21.* & citat Fagnan. *in c. Licet 6. de electione num. 19.* Barboſa *loc. citat. num. 62.* Bonacina *de electione Pontific. quæſt. 1. punct. 1. propoſit. unica num. 4.* Diana *par. 5. tract. 1. reſol. 74.* & alii. Et idem quoque ſtatuit Gregorius XV. Conſtit. incip. *Decet Romanum Pontificem, in Cæremoniali §.*
38 *Porro*. Cardinales omnes ad electionem Pontificis admittuntur, quamvis Excommunicati, Suſpenſi, aut Interdicti; *Clement. Ne Romani 2. de electione*; Pius IV. Conſtitut. incip. *In eligendis*, *§. Et ne diſſenſiones*; Gregorius XV. Conſtitut. incip. *Æterne*, *verſ. Volumus etiam.*

39 Cardinales vero nondum ordinati ad Diaconatum in electione Pontificis vocem non habent ex Conſtitutione Pii IV. incip. *in eligendis*, §. *Statuimus*. Idem quoque ſtatuerunt Sixt. V. Conſt. incip. *Poſtquam*, §. *Neque poſthac*, & Greg. XV. *in Cæremoniali ipſius juſſu compoſito, & confirmato ab ipſo* Conſtitution. incip. *Decet Romanum Pontificem*; & ab Urbano VIII. Conſtitut. incip. *Ad Romani*; Quibus tamen Conſtitutionibus, & Cæremoniali quoad hoc hactenus derogare ſolent Summi Pontifices, quando Cardinales nondum Diaconos creant, & de hoc expedire jubent Breve particulare, ut teſtantur Lavorius *loc. cit. cap. 9. num. 22.* Barboſa *loc. citat. num. 72.* Cardin. de Luca *par. 2. relat. Romanæ Curiæ*, *diſc. 3. n. 10.* & alii.

Si ante factam electionem plurimi Cardina- 40
les decedant, aut recedant, & nolint electioni intervenire; electio pertinet ad ſolos ſuperſtites electioni intereſſentes, quamvis duo tantum remaneant, quia unus poteſt eligere alium. Anan. *in c. final. de appellat.* Lavorius *loc. cit. c. 6. num. 25.* Silveſter verb. *Excommunicatio 9. num. 2.* Barboſa *loc. cit. num. 74.* & alii paſſim. Immo quamvis unus ſolus remanſe- 41
rit, ad ipſum ſpectabit electio. Gloſſa *in cit. Clementin. N. Romani 2. de election. verb. Omnes*, Alban. *de Cardinalibus quæſt. 23. & 25.* Laudenſ. *de Cardinalib. quæſt. 15.* Panvin. *de offic. & poteſt. Capituli*, *Sede vacante*, *prælud. 5. n. 8.* Manfred. *de Cardinalib. dec. 268. 289. & 291.* Villadieg. *de orig. & poteſt. Card. qu. 5. num. 26.* Bonacina *de Legibus diſp. 1. qu. 1. punct. 3. Et de election. Pontific. qu. 1. punct. 1. §. 4. n. 2. diſp. 1.* Barboſa *loc. cit. n. 74.* & alii paſſim; Jus enim, & nomen Univerſitatis propter caſus ſupervenientiam conſervari poteſt etiam in una ſola perſona; *L. ſicut 7. §. 2. ff. Quod cujuſcumque Univerſitatis nomine, & ibi* Bartol. Gloſſa *in l. Neratius*, *ff. de verbor. ſignif.* Card. de Luca *par. 2. relat. Romanæ Curiæ diſc. 3. n. 9.* Albanus *de Cardinalibus qu. 23.* Barboſa *loc. cit. n. 74.* & alii; Vide verb. *Electio art. 2. n. 5. & art. 4. n. 23. & 24.*

Non poſſet tamen ille eligere ſe ipſum; *arg.* 42
c. In ſcripturis 9. cauſ. 8. q. 1. cap. Ad noſtram 7. de Inſtit. cap. Per noſtras 26. de Jurepatron. & Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum in Jure 33. de election. verb. Ex ſe*, *vel aliis.* Vide *verb. Electio art. 3. n. 28. art. 2. n. 6.*
Abbas autem *in cap. Licet in fine*, *de election.* 43
dat remedium, quo poſſit talis Cardinalis ſe ipſum eligere, ut ſcilicet is totius Sacri Collegii nomine alteri eligendi poteſtatem de-

mandet, qui veluti Compromiſſarius ipſum eligat. Albanus vero *de Cardinalibus quæſt.* 14. dicit talem opinionem Abbatis procedere, quando ille ſolus remanſiſſet, ceteris exeuntibus, vel abſentibus, non autem mortuis; Vide Barboſam *cit. lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univ. cap.* 1. *num.* 74.

44 Si omnes Cardinales (quod Deus avertat) morerentur ante factam electionem Pontificis, & nullus extaret, non conveniunt Doctores ad quem ſpectaret Pontificis electio. Multi enim dicunt, quod in hoc caſu electio ſpectaret ad Canonicos Lateranenſes, quorum Eccleſia eſt propria Sedes Pontificis ſuper omnes Orbis, & Urbis, & hanc ſententiam aliis probabiliorem, & tutiorem dicunt Abbas, Hoſtienſ. Ludovicus Roman. *in c. Licet* 6. *de election.* Imola *in Clementin. Ne Romani* 2. *de election.* Barboſa *ibid. n.* 23. *& de Jur. Eccleſ. univerſ. lib.* 1. *n.* 75. Divus Antonin. *part.* 3. *Summæ tit.* 22. §. 2. *num.* 5. Lavorius *variar. reſol. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 6. *num.* 27. Azorius *par.* 2. *lib.* 4. *n.* 2. *quæſit.* 11. Dionyſius *de vera quatuor Patriarchar. Sedium erection. cap.* 16. *num.* 13. Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſt. V. Clementis VI. num.* 20. *& ad Conſtitut.* 1. *Gregorii XI. n.* 14. Alii vero affirmant, quod in tali caſu electio Pontificis ſpectaret ad Concilium Generale, quia Pontifex non ſolum Urbis Romæ, ſed totius Eccleſiæ univerſalis eſt Paſtor. Sic Decius *in cit. c. Licet* 6. *de elect.* Aug. de Ancona *in Summa q.* 5. *art.* 3. & alii. Nonnulli tamen dicunt tunc temporis electionem Pontificis pertinere ad Patriarchas. Sic Baldus *in l. Ubi abſunt, ff. de Tutor. & Curator.* Conrad. *in templo omnium Judic. lib.* 1. §. 2. *num.* 6.

45 Sede vacante tempore Concilii Generalis legitime congregati electio Pontificis ſpectat ad Cardinales, & non ad Concilium. Diana *par.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 73. Bonacina *de electione Pontif. quæſt.* 1. *puncto* 1. §. 4. Barboſa *cit. c.* 1. *num.* 76. & alii plures. Unde in Concilio Piſano, in quo tanquam dubii Pontifices Gregorius dictus XII. & Benedictus dictus XIII. de Sede depoſiti fuerunt, non quidem deponendo veros Pontifices in ratione auctoritativa, ſed in ratione declarativa, aperiendo ſcilicet, quod neuter eorum bene, & legitime occuparet Sedem Papalem, eamque pro vacua, ſeu vacante habendam; Cardinales Conclave ingreſſi, & non Concilium, elegerunt in Summum Pontificem Petrum Philargi (vel Philareto) ex meo Minorum Ordine Archiepiſcopum Mediolanenſem, virum magnæ Sanctitatis, & eximiæ Doctrinæ, qui appellari voluit Alexander V. Item in Concilio Conſtantienſi, in quo tanquam dubii Pontifices Gregorius dictus XII. Joannes dictus XXIII. & Benedictus dictus XIII. eodem modo, quo ſupra, de Sede depoſiti fuerunt, & declarata Sede vacante Cardinales, & non Concilium, elegerunt in Summum Pontificem Odonem, ſeu Othonem Columnam virum, tum claritate ſanguinis, tum nobilitate virtutum undequaque inſignem, poſtea Martinum V. appellatum. Vide Hiſtoriam Eccleſiaſticam eruditiſſimi Patris Ignatii Hiacynthi Amat de Graveſon *tom.* 6. *fol.* 500. poſtremæ impreſſionis Venetæ, ubi de electione Alex. V. ſic præciſe habet: *Cardinales numero viginti quatuor, concordibus ſuffragiis die* 14. *Iun.* 1409. *in Summum Pontif. elegerunt Petrum Philargum, vulgo de Candia nuncupatum, Ordinis Fratrum Minorum Cardinalem, & Archiepiſcopum Mediolanenſem, qui Alexandri V. nomen ſibi ſumpſit: & eodem tom.* 6. *fol.* 110. *de electione Martini V.* ſic præciſe habet: *Concordibus ſuffragiis die XI. Novemb.* 1416. *Odo de Columna, patria Romanus, ex Illuſtriſſima Columnenſium proſapia oriundus, Cardinalis Tituli S. Georgii in Velabro, ſeu ad velum aureum, Pontifex Romanus electus eſt, dictuſque Martinus quintus, qui tamen juxta Ordinem Romanorum Pontificum, qui eo Martini nomine nuncupati fuerunt, dicendus eſſet Martinus III.* Et eodem *tom.* 6. *fol.* 248. iterum commemorat electionem Alexandri V. *& a fol.* 270. electionem Martini V. Vide *ibi*.

Licet ex quibuſdam Canonibus antiquis videretur non poſſe eligi in Summum Pontificem niſi qui eſſet Cardinalis, ut innuunt *cap. Oportebat* 3. *& c. Nullus* 4. *diſt.* 79. Tamen 46
nunc poteſt eligi etiam non Cardinalis. Cardinal. de Luca *Relat. Romanæ Curiæ diſc.* 3. *num.* 22. *& ſequent.* & alii infra citandi. Colligitur *ex cap. In nomine Domini* 1. *diſt.* 23. *verſ. Eligatur, & cap. Licet* 6. *de electione*, ubi Alexander III. ſtatuit, quod *ille abſque ulla exceptione ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus* (ſcilicet Cardinalium) *concordantibus electus fuerit, & receptus*. Et poſt hanc Alexandri III. Conſtitutionem ſex numerantur non Cardinales, qui ad Apoſtolatus apicem electi ſunt; videlicet Urbanus IV. Gregorius X. Cœleſtinus V. Clemens V. Urbanus V. & Urbanus VI. ut recte obſervat Fagnanus *lib.* 1. *Decret. in cit. cap. Licet* 6. *de electione num.* 15. Vide tamen Conſt. 50. Sixti V. incip. *Poſtquam* §. 2. 47

Im-

48 Immo etiam Laicus poteſt valide eligi in Pontificem maxime ob eximia vitæ merita, & Clericorum inopiam. Cœleſtinus enim V. ex eremo vocatus, cum nec eſſet in Sacris, Pontifex eſt creatus; colligitur ex Cœremoniali Romanæ Eccleſiæ, ubi datur forma ordinandi eum, qui ex Laico fuerit aſſumptus. Sic tenent Gloſſa *in c. Si quis pecunia 9. diſtinct. 79. verb. Non Apoſtolicus*, Decius *in cit. c. Licet 5. de electione n. 9.* Lavorius *variar. reſolut. tom. 1. tit. 4. cap. 12. n. 10.* Barb. *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. c. 1. n.* 58. cum pluribus ibi citatis, *& n.* 78. Boet. Epo *lib. 1. de Regul. n.* 208. *pag.* 137. ubi dicit, quod Laicus interim Pontifex Mitra nihilominus ornatus Clericatum ſuſcipit, ac ad Ordines omnes Eccleſiaſticos promovetur.

49 Nec electionis validitati obſtabit, ſi Uxoratus in Pontificem eligatur; quia ſi Uxore conſentiente hoc contingat, videtur eam cogi poſſe, ut convertatur, prout *arg. c. Qui Uxorem* 10. *cauſ.* 33. *q.* 5. reſolvit Archidiaconus *in cit. c. Si quis pecunia 9. diſt.* 79. & tenent Fagnan. *l. c. n.* 15. cum duplici Gloſſa ibi citata. Machado en ſu perfetto Confeſſor. *tom. 2. lib. 4. par. 7. tract. 4. docum. 2. n. 3.* Bonacina *de election. Pontif. diſp. 1. q. 2. in princ. n.* 4.

50 Barboſa *loc. cit. num.* 79. & alii. Si autem vir abſque licentia Uxoris ad Summum promoveretur Pontificatum, poſſet ab ipſa revocari, & ei debitum reddere teneretur; quia cum hoc ſit debitum Juſtitiæ, non poteſt lædi per Pontificatum, quamvis bona fide aſſumatur, eo quod Uxor mortua credatur. Ita Abbas *in c. Conſtitutus n. ult. de Converſ. Conjug. & in c. Uxoratus n. 1. eod. tit.* Silveſter *in Summa verb. Matrimon.* 8. *q.* 12. *diſt.* 2. Majol. *de irregul. lib. 1. c. 34. n. 3.* Perez *l. 1. gloſſ. 3. verſic. In tantum tit. 1. lib. 5. Ord. p.* 23. Flamin. Pariſ. *de reſign. Benefic. lib. 3. q. 18. n. 126. cum ſeq.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 38. n.* 12. Azor. *Inſt. moral. par. 1. lib. 23. c. 14. q. 13. in fine*. Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib. 2. c. 8. n.* 3. Barboſa *loc. cit. n.* 80. & alii.

51 Femina Papa eſſe non poteſt, *Communiſſima arg. c. Nova* 10. *de Pœnitent. & remiſſionibus*. Hinc fabuloſiſſimum eſt illud, quod aliqui ſcribunt feminam quandam ſub nomine Joannæ fuiſſe electam Romæ in Summum Pontificem. Quomodo enim poteſt rationabiliter dici, quod Chriſtus Dominus voluerit permittere Pontificatum, & Claves Eccleſiæ committi uni feminæ peccatrici, cum nec ſuæ ſanctiſſimæ Matri Virgini Mariæ commiſerit; *cit. c. Nova, de Pœnitent. & remiſſionibus*, ibi: *Quia licet Beatiſſima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis univerſis, non tamen illi, ſed iſtis Dominus Claves Regni Cælorum commiſit*. Unde merito rejicitur communiter hæc fabula de Joanna Papiſſa, ut videre eſt apud Panvin. *in annot. ad Platinam*; Cardin. Bellarmin. *tom. 2. controverſ. 3. c.* 24. Cardin. Baron. *in annalib. Eccleſiaſt. anno Chriſti* 853. Spondan. *eodem anno num. 6. verſ. hoc ipſo anno*. Bonac. *de legitima Summi Pontificis election. quæſt. 3. in princip. a num.* 2. Barboſa *loc. cit. num.* 82. Graveſon. *Hiſtor. Eccleſ. tom. 3. fol.* 307. *ad* 312. *poſtremæ impreſſ. Venetæ*; & innumeros alios.

Eligendus in Summum Pontificem congruit, ut ſit maturæ ætatis: Sanctus enim Hieronymus contra Jovinianum *p. 1. Epiſtol. lib. 5. cap.* 24. dum cauſam perquirens, quare Chriſtus potius Petrum elegerit, quam Joannem, quem ſummo proſequebatur amore, dicit poſtpoſuiſſe Joannem juniorem Petro ſeniori, illique propterea commiſiſſe Eccleſiæ regimen. Unde ex hac, & aliis rationibus, & juribus Joannes de Selva *de Benefic. par. 3. quæſt. 5. num.* 14. Bonacina *cit. qu. 2. in princ. num.* 6. Barboſa *loc. cit. num.* 83. & alii plures tenent non poſſe eligi in Summum Pontificem minorem triginta annis. Cum enim Papa comprehendatur ſub nomine Epiſcopi, & de facto ipſe ſe Epiſcopum nominet, debet ſaltem eſſe conſtitutus in illa ætate, quæ requiritur pro Epiſcopis, pro quibus *ſub verb. Ordo art. 2. num.* 44. ex variis juribus ibi adductis, diximus requiri ætatem triginta annorum completorum. Si tamen eligeretur in Summum Pontificem aliquis nondum in tali ætate conſtitutus, electio eſſet valida, ut de facto fuit valida reputata, & habita electio Jo: XII. vix nati annos duodeviginti, ut teſtatur Graveſon *Hiſtor. Eccleſ. tom. 4. fol.* 71. *ſupr. impreſſionis Venetæ*, Baronius *ad annum* 955. *n.* 3. & 4. & alii; & electio Benedicti IX. decem annorum pueri, ut teſtantur Graveſon *loc. cit. fol.* 89. Vincentius Fuga in *Comp. Notitiæ Orbis Sacri, & profani fol.* 187. Baronius *ad ann.* 1003. *n.* 6. ubi dicit fuiſſe electum puerum annorum circiter duodecim, uti ex aliis refert etiam Berninus *in Hiſt. omnium Hæreſum tom. 3. c. 3. fol.* 24. & alii. Cum enim ſupradicta ætas ſolum de congruentia requiratur in Summo Pontifice, ſi minor eligatur, dummodo uſum rationis habeat, ejus electio non erit invalida. Sic Cardin. Jacobat. *in tract. de Conc. l. 3. art. 2. verſ. Et idem de infante*, Majol. *de Irregul. lib. 2. cap. 30. n.* 23. Campanil. *In diverſor. Juris Canon.*

num. rub. 5. *cap.* 9. *num.* 5. Lavorius *loc. cit. tit.* 4. *cap.* 22. *num.* 5. & 6. Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requiſita*, *anno* 30. *qu.* 3. Perez de Lara *in Compend. vitæ hominis cap.* 29. *n.* 22. Machado *cit. tom.* 2. *lib.* 4. *document.* 2. *num.* 4. Roderic. a Cunha *in c. Epiſcopus* 7. *diſt.* 77. *num.* 27. Barboſa *loc. cit. n.* 83. & alii paſſim. Vide verb. *Ætas num.* 8. & 9.

55 Modus ſeu forma pro eligendo Summo Pontifice habetur in Conſt. Greg. XV. incip. *Æterni Patris Filius*; & in alia ejuſdem Greg. incip. *Decet Romanum Pontificem*: ubi traditur ad id Cæremoniale obſervandum, & in Conſt. Urbani VIII. incip. *Ad Romani Pontificis providentiam*; ubi tam dicta Conſtitutio Gregorii XV. de electione, quam hujuſmodi Cæremoniale approbatur, & confirmatur.

56 Triplici tantum forma, ſeu modo poteſt fieri Papæ electio, ſcilicet per ſcrutinium, per compromiſſum, & per quaſi inſpirationem; Gregor. XV. in d. Conſtit. incip. *Æterni Patris Filius* §. 1. & in dicto Cæremoniali approbato, & confirmato ab eodem *in cit. Conſtit.* incip. *Decet Romanum Pontificem*; & ab Urbano VIII. in cit. Conſtit. incip. *Ad Romani Pontificis*.

57 Triplex hic modus eligendi Pontificem traditur in dicta Conſt. incip. *Æterni Patris Filius*, & diffuſius in d. Cæremoniali incluſo in cit. Conſt. *Decet Romanum Pontificem*; ubi cum omnibus aliis ibi diſpoſitis poteſt videri apud Bullarium *tom.* 3. *in Conſt.* 29. *Greg. XV.*

58 Electio Papæ debet celebrari in Conclavi clauſo, & uno ex dictis tribus modis, alias nulla eſt, & invalida eo ipſo abſque ulla declaratione, & tam electus, quam eligentes ejuſque fautores, & complices incurrunt Excommunicationem, aliaſque Cenſuras, & pœnas Summo Pontifici reſervatas. Sic expreſſe Gregorius XV. in cit. Conſtit. incip. *Æterni Patris Filius*. Vide *ibi per tot.*

59 In dicta Conſtitutione §. 24. Gregorius XV. expreſſe quoad hoc derogat Decretali Alexandri III. incip. *Licet* 3. *de electione*, & omnibus aliis Pontificiis Conſtitutionibus etiam in Conciliis Generalibus promulgatis, & in Cor-
60 pore Juris clauſis. Et quamvis ibi Greg. XV. dicat *Pro hac vice dumtaxat*, ad tollendam omnem difficultatem, quæ propter dicta verba oriri poſſet, Urbanus VIII. eandem Conſtitutionem confirmavit, atque perpetuo in omnibus futuris Romanorum Pontificum electionibus obſervari præcepit, cit. ſua Conſt. incip. *Ad Romani Pontificis providentiam*.

Papa ſtatim ac eſt Canonice electus, eſt verus Papa quoad omnes effectus, & plenam, 61
abſolutamque habet juriſdictionem exercibilem ſupra totum Orbem, Gloſſa verb. *Et diſpenſandi in cap.* 1. *diſtinct.* 37. ubi Archidiaconus *num.* 29. Bellamer. *ſub num.* 22. & 23. Geminian. *ſub num.* 26. & 27. Turrecremata *num.* 20. 21. & 22. Gloſſa final. *in cap. Licet de vitanda* 7. *de electiom.* Barboſa *libr.* 1. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. num.* 113. Cardin. Petra *tom.* 1. *Commentar. ad Conſtitut. Apoſtol.* §. 3. *Proœmial. num.* 46. & *ad Conſtit. unic. Divi Gelaſii* 1. *num.* 9. & *tom.* 4. *ad Conſtitut.* 5. *Clem. VI. num.* 25. Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 20. & Communis aliorum. Unde Papæ electio non indi- 62
get confirmatione, uti aliæ inferiores electiones, quia confirmatio electionis per Superiorem fieri debet. Papa autem, nullum in terris habet Superiorem, adeoque &c. *Communis* cum ſupracitatis.

Hinc mere Cæremonialia ſunt, quod Pa- 63
pa non niſi poſt Coronationem, Lateranenſis Eccleſiæ poſſeſſionem nanciſcatur, & quod ante conſecrationem, & coronationem nec Pontificatus annum ſcribat in Litteris, nec ſimpliciter Epiſcopum ſe nominet, ſed dumtaxat ſe ſubſcribat *Data ſuſcepti a Nobis Apoſtolatus Officii anno &c. N. electus Epiſcopus*. Sic Cardinal. Petra *locis citatis* & alii paſſim. Immo ſi quis ad Jus ea reducere præ- 64
ſumpſerit, Apoſtolicas Litteras impugnando ex hujuſmodi prætextibus, quod ſcilicet Sommus Pontifex ante ſuæ coronationis inſignia, providere, reſervare, diſpenſare non poſſit, nec ſe in Litteris Epiſcopum ſimpliciter, ſed tantum electum Epiſcopum ſcribere, nec etiam uti integra Bulla, in qua ipſius nomen exprimatur; incurrit excommunicationem latam a Clemente V. *in Extravagan. Quia nonnulli, de ſentent. Excommunic. inter Communes*. Et de facto quando protrahi- 65
tur coronatio, Papa expedit etiam Bullas ſub plumbo cum intitulatione Epiſcopi, & cum data Pontificatus, etſi ante Coronationem, ut inter alios fecit Urbanus VIII. qui cum fuerit electus *die* 6. *Auguſt.* 1623. & coronatus *die* 29. *Sept. ejuſdem anni*, tres Bullas expedivit cum intitulatione Epiſcopi, & data Pontificatus ante dictam diem 29. Septembris, ut patet in Bullario, & obſervat Cardin. Petra *tom.* 1. *Comment. ad Conſtitut. unic. Divi Gelaſii* 1. *num.* 9.

Papa poſtquam ſuæ electioni conſenſum præ- 66
ſtitit, aliud nomen ſibi imponit adinſtar Principis

ciis Apoſtolorum Petri, qui antea Simon vocabatur, *Matt.* 16. *Beatus es Simon Bar-Jona &c. & ego dico tibi, tu es Petrus*. Ratio autem hujus mutationis varia aſſignatur, ſed verior eſt, ad oſtendendam novam regeneratio-
67 nem. Quapropter ſicut in Baptiſmate imponitur nomen, ita ingreſſuris Religionem, cujus Profeſſio, quaſi alter Baptiſmus novo nomine Novitium regenerat, idque a Summis Pontificibus, uti novis hominibus, ſeu potius Vicediis, uſurpatur non ſine Myſterio veteris hominis exuendi, Chriſtumque prorſus induendi, juxta illud Samuelis ad Saul, *Regum* 10. ibi: *Ecce unxit te Dominus ſuper hereditatem ſuam in Principem... Et mutaberis in virum alium*. Sic Card. Pallavicin. *in Hiſtoria Concilii Tridentini lingua Italica par.* 2. *lib.* 13. *cap.* 1. *num.* 2. Card. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Conſtitut.* 1. *Celeſtini III. n.* 4. & alii.

68 Quis autem fuerit primus, qui e Romanis Pontificibus cœpit nomen mutare, non ſatis conſtat inter Hiſtoriographos. Nam Platina Martinum Polonum ſequutus, & poſt eum Duard. *in Comment. ad Bullam in Cœna Domini lib.* 1. *c.* 4. *q.* 5. dicunt fuiſſe Sergium Secundum, qui ante *Os porci* vocabatur, nomine videlicet indigno Pontificia dignitate, & Majeſtate. Idem referunt Petrus Meſſia *in Silva variar. lect. lib.* 1. *cap.* 2. Illeſcas *in hiſtoria Pontif. lib.* 4. *cap.* 33. *de Sergio II.* Menochius *de arbitr. caſu* 218. *a num.* 3. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 1. *num.* 44. *&* 45. Paulus Fuſc. *littera P. ſing.* 2. *verſ. Qui in ſua electione*, Thomas Actius *De ludo Scacorum quæſt.* 12. *num.* 133. Boet. Epo *lib.* 1. *de Regalib. in Eccleſiaſt. Benefi. n.* 211. & plures alii citati a Cenedo *ad Sextum collect.* 13. *num.* 1. Sed hanc fabulam eſſe, & Martinum Polonum primo eam tradidiſſe, ſcribit Vincentius Fuga *in Compendio Notitiæ Orbis ſacri, & profani fol.* 270. & ut falſam opinionem rejiciunt Camill Borel. *de præſtantia Regis Catholic. cap.* 1. *num.* 16. Barboſa *loc. citat. num.* 115. & alii dicentes, conſtare ſecundum Anaſtaſium Bibliothecarium prædictum Pontificem etiam ante Pontificatum Sergium fuiſſe appellatum. Alii cum Azorio *Inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 42. *quæſt.* 6. ad Adrianum III. antea vocatum Agapetum hujus mutationis initium referunt. Alii autem, ut Vincentius Fuga *loc. citat. fol.* 28. Graveſon *loco citato tom.* 4. *fol.* 71. Baronius *ad annum* 956. dicunt; quod Joannes XII. primus nomen mutavit, qui cum Octavianus vocaretur, in gratiam patrui Joannis XI. Joannes vocari voluit hujus nominis XII. Alii vero cum Cardin. Petra *tom.* 3. *Comment. ad* Conſtitut. 1. Cæleſtini III. dicunt Sergium IV. fuiſſe primum, qui nomen mutaverit: cum enim vocaretur Petrus, ob reverentiam tanti Apoſtoli primi Chriſti Vicarii nomen ſibi commutavit in Sergium, ut conſtat ex Epitaphio ejuſdem, quod extat in Lateranenſi Baſilica, & refert Cardinalis Pallavicinus Societatis Jeſu *in Hiſtoria Concilii Tridentini lingua italica part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 2.

Non tenetur autem Papa nomen proprium 69
mutare, cum ad id nullum Jus obligatorium reperiatur, & conſtet non ſolum antiquiores Pontifices hac nominis mutatione uſos non fuiſſe; ſed etiam ſæculo decimoſexto Adrianum VI. & Marcellum II. nomen proprium Baptiſmatis retinuiſſe; Primum ad preces Cæſarei Oratoris propter excellentiam Pontificum ita nuncupatorum: Secundum ob maximam dilectionem erga Martyrem Summum Pontificem dicti nominis, ut referunt Card. Pallavicin. & Card. Petra *locis citatis*.

Papæ conſecratio, ſeu intronizatio fieri con- 70
ſuevit per Card. Epiſcopum Oſtienſem, qui in eo actu Metropolitani vice fungitur *cap. In nomine Domini* 1. *diſt.* 23. Unde Pallio Archiepiſcopali utitur, & ei Portuenſis, & Albanenſis Cardinales Epiſcopi ſolent aſſiſtere. Et hodie Cardinalium Decanus, ideſt primus inter Cardinales Epiſcopos, quamvis non eſſet Epiſcopus Oſtienſis, id munus cum duobus aliis ſenioribus ſubit. Barboſa *loc. citat. n.*
116. & alii paſſim. Conſecratio autem Papæ 71
in Epiſcopum, ſi non erat Epiſcopus, ac benedictio, & Coronatio ejuſdem ſunt diverſa. Conſecratio enim, ſeu benedictio fit a Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, ſeu Decano, ut ſupra inter Miſſarum Solemnia ante Hymnum Angelicum, & poſtea ipſe Miſſarum Solemnia incipit, & perficit conſecratus, quo tempore poteſt etiam Ordines conferre, ſi velit; quod ab Epiſcopo in die Conſecrationis ſuæ fieri nequit, *cap. Quod ſicut* 28. §. *Super eo, de electione.* Coronatio autem fit per antiquiorem Diaconum Cardinalem. Barboſa *loc. cit. n.* 117. ut patet ex *Cæremoniali Romano tit.* 2. *de Ordinat. & conſecr. novi Pontificis*.

In die Coronationis Papæ, ut conditionis 72
humanæ memor ſit, ante illum in ſummitate arundinis comburitur ſtupa, & ab uno Cæremoniarum Magiſtro interim ſic inclamatur. *Pater ſancte, ſic tranſit gloria mundi*. Barboſa *loc. cit. c.* 2. *n.* 23. & alii paſſim, & patet

ex

[illegible] Romanus [illegible]

[illegible] Mariæ [illegible] S. Franciſci [illegible] Luxemburgo [illegible] Thom. [illegible] Prompt. [illegible] num. 25.

[illegible] Caſuiſtas [illegible]

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Papæ dignitatem, auctoritatem, ſeu poteſtatem, & infallibilitatem.

1 PApa tanta eſt dignitatis, & celſitudinis, ut non ſit ſimplex homo, ſed quaſi Deus, & Vicarius Dei [illegible] Hinc [illegible] Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam [illegible] Gloſſa [illegible] Petrus [illegible] Fundamento [illegible]

2 [illegible] de Papa [illegible] ſuprema Dignitas eſt, ut proprie [illegible] Dignitatem conſtituens [illegible] Dignitatum [illegible] Card. Zabarel. in Comment. [illegible] Ancar. [illegible] Rot. Roman.

3 Hinc Papa idem eſt ac Pater Patrum, ut notat Gloſ. communiter recepta in Proœmio Clement. verb. Papa. Et hoc nomine ſoli [illegible]

4 ſolus Summus Pontifex, ut maxima ratione, [illegible] Card. Petra [illegible] Comment. ad Conſtit. 1. Divi Leonis n. 8. ſuit ſancitum a Gregorio VII. anno 1073. 6. Kalend. Maii in Synodo Romana, quia vere ſolus ipſe dici poteſt Pater Patrum, cum contineat Primatum omnium, omnibuſque ſit vere major, omniumque Maximus: cap. Solitæ 6. de Majorit. & obedient. [illegible] Papa [illegible] Eccleſiæ [illegible]

Papa [illegible] appellatur [illegible] 5

[illegible] 6

[illegible] Card. Petra [illegible] Papa appellatur [illegible] Vicarius Chriſti [illegible]

Papa [illegible] Dignitatis [illegible] 8

[illegible] appellatur [illegible] 9

[illegible] 10

[illegible] Conſtit. [illegible] 11

[illegible] Gloſſa verb. [illegible] 12

[illegible] Hinc Papa triplici corona coronatur, 13 tanquam Rex Cœli, & Terræ, & Infernorum: Ancar. [illegible] 14 [illegible] (*) [illegible] Romani [illegible]

(*) *Notæ Romani Theologi*. De triplici Papæ corona Nicolaus Alemannus de Lateranenſibus parietinis *cap.* 13. *pag.* 48. *tom.* 8. *part.* 4. [illegible] & [illegible] habet, ita ſcribit; *Tiaram triplicis coronamenti ex Pontificibus primus geſſiſſe* [illegible] *Urbanus V. duplicis vero Bonifacius VIII.* [illegible] Pontificum [illegible]

Pontificis excellentia, & poteſtas, nedum eſt circa Cœleſtia, Terreſtria, & Infernalia, ſed etiam ſuper Angelos, quorum ipſe major eſt. *Cit. Annotat.* 1. *ad deciſ.* 2. *part.* 3. *Rotæ Ro-*
15 *manæ recent.* § 5. *num.* 24. Ita ut ſi foret poſſibile, quod Angeli errarent in Fide, vel contra Fidem ſentirent, per Papam judicari, & excommunicari poſſent, *cit. Annotat.* 1. *ad deciſ.* 2. *Rotæ Romanæ recent.* §. 5. *num.* 24.

16 Tantæ enim eſt Dignitatis, & poteſtatis, ut faciat unum, & idem Tribunal cum Chriſto, ut per textum *in c. Quanto* 3. *de tranſlatione Epiſcopi* tenent paſſim Doctores adducti *in cit. Annot.* 1. *num.* 68. *ad deciſ.* 2. *p.* 3.
17 *Rotæ recent.* Adeo ut quidquid facit Papa, ab ore Dei videatur procedere, ut poſt plurimos Doctores, ratiocinatur Rota *in Foroſempronien. & Bugubina, ſeu Nullius, Emphyteuſis* 16. *Junii* 1636. *coram Coccino* §. *Hinc inferendo, verſ. Ita ut, quod fit a Papa, ab ore Dei videtur procedere, cit. Annot.* 1. *ad deciſ.* 2. §. 5. *n.* 31. *part.* 3. *Rotæ recent.*

18 Deveniendo igitur ad Papæ auctoritatem; Papa eſt quaſi Deus in Terra, unicus Chriſtifidelium Princeps, Regum omnium Rex maximus, plenitudinem poteſtatis continens, cui Terreni ſimul, ac Cœleſtis Imperii Gubernacula ab Omnipotenti Deo credita ſunt, prout clare habetur *in cap. Omnes* 1. *diſt.* 22. ibi: *Qui* (ſcilicet Chriſtus) *æternæ vitæ Clavigero Terreni ſimul, & Cœleſtis Imperii Jura commiſit*; & *in Extravagant. Joannis XXII. cap. Si Fratrum unic. Ne Sede vacante, aliquid innovetur. Et in alia celebri Extravagant. Bonifacii VIII. cap. Unam Sanctam Catholicam, de majorit. & obed. inter Communes.*

Congruunt ulterius quo ad Papæ ſummam 19
auctoritatem, & poteſtatem textus Juris Cæſarei, nempe *in l. Reddentes honorem, Cod. de Summa Trinitate, & Fide Catholica, l. Bene a Zenone, cod. De quadriennii præſcriptione, l. Omnes dies, eod. de Feriis, & Authentic. de Monachis* §. *Si vero relinquens, Authentic. de Eccleſiaſticis titul.* §. 1. *collat.* 9. cum ſimilibus.

Non minus Summam Papæ auctoritatem, 20
& honeſtatem extollunt Reſcripta, & dogmata variorum aliorum Imperatorum; nempe Valentiniani, Othonis, Caroli Magni, Conſtantini &c. quæ ex eorum Conſtitutionibus refert Gratianus *in c. In memoriam* 3. *diſt.* 19. ibi: *Per Legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem, ut potiſſimum ſua ſancta Legatione dignetur decernere &c.* & in Summario expreſſe dicitur: *Tollerandum eſt jugum, quod a Sancta Sede imponitur, licet intollerabile videatur, cap. Valentinianus* 3. *diſt.* 63. ibi: *Nos, qui gubernamus Imperium, Pontificibus ſincere capita noſtra ſubmittimus; cap. Tibi Domino Joanni Papæ* 33. *eod. diſt.* 63. ibi: *Sanctam Romanam Eccleſiam & Te Rectorem ipſius exaltabo; cap. Conſtantinus* 14. *diſt.* 96. ibi: *Ut ſicut Beatus Petrus in terris Vicarius Filii Dei fuit conſtitutus, ita & Pontifices ejus Succeſſores in terris principatus poteſtatem amplius, quam terrenæ Imperialis noſtræ ſerenitatis manſuetudo habere videtur.*

Magis, magiſque ſupremam Papæ auctorita- 21
tem, poteſtatemque extollunt plurimi Sacri Canones, & ibi Canoniſtæ communiter, & ſi-

gnan-

vetuſtis imaginibus ac monumentis unius coronamenti, & Romæ cernimus, & *Sugerius deſcribit: Capiti ejus* (Innocentius VI.) *phrygium ornamentum Imperiale inſtar galeæ circulo aureo concinatum imponunt.* Circa ea, quæ de triplici Papæ regno, deque poteſtate in Sanctos Angelos, quorum ipſe ſit major, Auctor recenſet, conſulendi ſunt Theologi: Quæ enim ex Juriſconſultis ipſe refert, eruditis Theologis ſuſpecta, & quandoque etiam ridicula habentur. Capiti enim, ac viſibili Eccleſiæ Principi, non alii ſane, quam, viſibiles ſubditi, Fideles ſcilicet homines deſignari videntur, atque in hoc tantum ſolvendi, ligandique poteſtatem exercet, eo ſcilicet regendo, abſolvendo, vel per cenſuras ligando dum vivunt, & per indulgentias juvando vita functos.

Reſponſio Auctoris.

Mirandum, quod *Theologus* noſter ſic parvipendat juriſconſultos; ut quæ ipſi tradiderint, eruditis Theologis ſuſpecta, & quandoque etiam ridicula haberi pronunciet! Nonne Claſſici juriſconſulti ſunt etiam ſæpe eruditi Theologi? Talis certe fuit celeberrimus Paulus Rubeus, qui in cit. annotat. ad deciſ. 2. part. 3. recentior. Sac. Rom. Rotæ innumeros allegat pro ſuis concluſionibus Theologos, ac in multis etiam SS. Patres. Et ſi talis non fuiſſet, ſacrum illud ſupremum Tribunal nequaquam permiſiſſet, quod ſuis deciſionibus adnecterentur Rubei eruditiſſimæ annotationes. Legant itaque eruditi omnes dictas ſapientiſſimi juriſconſulti Annotationes ad deciſ. 2. part. 3. Sac. Rom. Rotæ recentior. & judicium ferant.

gnanter *in cap.* Cleros 1. *cap. In novo* 1. & *c. Quamvis univerſæ* 4. *diſt.* 21. *cap. Non nos* 1. & *cap. Si papa* 6. *diſt.* 40. *cap. Si inimicus* 1. *diſt.* 94. *cap. In ſcripturis* 8. *cap. Qui dubitet* 9. *cap. Duo ſunt* 10. & *cap. Si Imperator* 11. *diſt.* 96. *cap. Auctoritatem* 2. *cap. Alius* 3. *cap. Nos Sanctorum* 4. *cap. Juratos* 5. *cauſ.* 14. *qu.* 6. *cap. Si quis ſuadente* 29. *cauſ.* 17. *q.* 4. *cap. Venerabilem* 34. *de electione. cap. Solitæ* 6. *de majorit. & obed. cap. Quanto* 3. & *cap. Licet in tantum* 4. *de translation. Epiſcop. cap. Cum ex eo* 14. *de pænit. & remiſſion. cap. Novit* 13. *de Judiciis; cap. Per venerabilem* 13. *Qui filii ſint legitimi, cap. Significaſti* 4. & *cap. Licet* 6. *de electione, c. Licet* 20. *de Foro competent. cap. Fundamenta* 17. *de election. in* 6. *cap. Ad Apoſtolicæ Dignitatis* 1. *de ſentent. & re judicata in* 6. *cap. Periculoſo unic. de ſtatu Regul. in* 6. *Clementin. Dudum* 1. *de judiciis, Clementin. Romani Principes unic. de jurejurando*, cum aliis infinitis ſimilibus.

22 Unde ad hanc mirabilem auctoritatem, ſeu poteſtatem Summi Pontificis reflectendo S. Cyrillus Alexandrinus *in Libro Theſaurorum* admirabundus ſic altiſſime de eo loquitur: *Filius Dei, quemadmodum ipſe a Patre accepit Eccleſiæ, & gentium ſceptrum, & poteſtatem ſuper omnem principatum, & ſuper omne quodcumque eſt, ut ei genua cuncta curventur, ita eamdem ampliſſimam poteſtatem Petro, & ejus Succeſſoribus pleniſſime commiſit.*

23 Hinc jam communis docet opinio, quod Papa utriuſque gladii habeat poteſtatem, ſpiritualem ſcilicet, & temporalem, quam Juriſdictionem, & poteſtatem Chriſtus ipſe commiſit Petro, & ejus Succeſſoribus, *Matth. cap.* 16. *num.* 19. dicens: *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.* Ubi notant Doctores, quod non dixit *Clavem*, ſed *Claves*, per hoc comprehendens temporalem, ac ſpiritualem poteſtatem. *Annotat. ad deciſ.* 2.
24 *partis tertiæ Rotæ recent.* §. 2. *n.* 6. Quæ opinio auctoritate Sanctorum Patrum, Juris Canonici, & Civilis diſpoſitione, ac Apoſtolicis conſtitutionibus latiſſime confirmatur, *c. An-*
25 *notat.* & §. 2. *n.* 1. & *ſeq.* Adeout contrarium affirmantes videantur adhærere fere illi opinioni Hæreticorum reprobatæ per Bonifacium VIII. *in Extravagant. Unam Sanctam* 1. *de majoritat. & obedient. cit. Annotat.* §. 4. *num.* 9. & *ſeq.* Et concordant *Extravagant. Joannis XXII. cap. Si Fratrum unic. Ne Sede vacante aliquid innovetur*, & Conſtit. Gregorii IX. incip. *Cum juxta teſtimonium veritatis*, cum aliis ſimilibus.

Unde Principes, & Reges Infideles poſſunt 26
per ſententiam Papæ privari in certis caſibus Dominio, quod habent ſuper Fideles, ut ſi Terras Chriſtianorum vi occupaverint, vel ſubditos Fideles a Fide avertere ſatagant, & hujuſmodi, ut ſatis aperte demonſtrant Card. Bellarm. *in Apolog. contra Regem Angliæ c.* 4. Suarez *in defenſione Fidei Catholic. contra eumdem Regem Angliæ lib.* 3. *cap.* 23. Barboſa *in cap. Si Papa* 6. *diſt.* 40. & *in cap. Venerabilem, de elect. & electi poteſtate, & in Clement. unic. de Jurejurando*, Gonzalez *in cap. Venerabilem, de election.* Card. Petra *t.* 1. *Commentar. ad conſtitut. unic. Gregorii VII. a num.* 33. & *ſeq.* & alii paſſim.

Et inde Papa Provincias, quæ olim Chri- 27
ſtianorum erant, ab Infidelibus occupatas alicui ex Principibus Chriſtianis emendas concedit, ut inquit Bartolus *in l. Liber homo, ff. de verbor. obligat. & in l. final. ff. de actionib. empti, & in l. Is, qui apud hoſtes*, ubi Jaſon *ff. de Legatis* 1. Bald. *in l.* 1. *Cod. de emanc. filior. & in l.* 1. *Cod. de Paganis*, Barboſa *in Collectan. Juris Canon. in c. Vergentis, de Hæreticis*, & plurimi alii dicentes, Regem effectum Hæreticum poſſe per Papam amoveri a Regno, & ad eum ſpectare Jus eligendi, ſi ejus filii, & propinquiores ſint quoque Hæretici. *Annotat. ad deciſ.* 2. *part.* 3. *Rotæ recent.* §. 30. *n.* 5.

Immo Papa in caſibus, quibus propter Hæ- 28
reſim Regis videat periclitari Religionem illius Regni, Fidemque aliorum, nec aliter tanto damno ſuccurri poſſit, tunc poteſt non ſolum a Rege Regnum, ſed etiam ab ejus Succeſſoribus in totum auferre, & Principi Chriſtiano, ſuiſque Succeſſoribus, ſi illud debellaverit, concedere. Molina *in tract. de primogenit. Hiſpaniar. lib.* 4. *tit.* 11. *n.* 27. *verſ. Ex qua cauſa poteſt Regnum Romanus Pontifex Regi Hæretico, & ejus Succeſſoribus auferre;* Jacob. Menoch. *in conſil.* 808. *n.* 65. *verſ. Jure poteſt Summus Pontifex privare Regno non ſolum Regem &c. lib.* 9. *cit. Annotat. ad deciſ.* 2. *p.* 3. *Rotæ recentior.* §. 30. *num.* 5. Et de hoc exemplum habetur *in Joanne Rege Navarræ*, qui a Julio II. Pontifice damnatus fuit ob crimen Schiſmatis; unde eum, ac Succeſſores Regno privavit, omniaque ejus bona publicavit, & primo occupantibus ample conceſſit: donavitque in perſona Regum Hiſpaniarum Catholicorum tunc viventium, eorumque Succeſſorum. Alvarez *in ſpecul. Roman. Pontif. c.* 16.

Fer-

Ferdinand. Vaſquez *de Succeſſionib. part. 2. lib. 1. n. 155.* Annotat. *ad deciſ. 2. part. 3. Rotæ recentior.* §. 45. *n. 56.*

29 Unde nil mirum, ſi Romano Pontifici, tamquam Vicario ejus, cujus eſt terra, & plenitudo ejus, Orbis terrarum, & univerſi, qui habitant in eo &c. non ſolum ſpirituali, ſed etiam gladio materiali evaginato, attributa ſit, juſta ſuadente cauſa, pleniſſima auctoritas, atque poteſtas transferendi Imperia, ſceptra frangendi, Coronas auferendi. Qua plenitudinis poteſtate, non ſemel, ſed ſæpius Romani Pontifices uſi ſunt toties, quoties opus fuit, accingendo gladium ſuum ſuper femur ſuum potentiſſime, ut ſatis ſuperque palam eſt, atque de hoc ampliſſimum teſtimonium faciunt tam Theologi, quam Juris Pontificii, ac Cæſarei Profeſſores, atque innumeri inculpatæ fidei Hiſtorici, tam profani, quam Sacri, tam Græci, quam Latini, ut videre eſt *in Annotat. ad deciſ. 2. partis 3. Rotæ recentior.* §. 45. *n. 53. & ſeq. & n. 57.* ubi ad id referunt multa exempla, & ſignanter de Gregorio Papa II. qui a celſitudine Imperiali depoſuit Leonem II. Cæſarem; De Gregorio Papa VII. qui depoſuit Henricum IV. Imperatorem; de Alexandro Papa III. qui depoſuit Federicum I. Imperatorem; de Innocentio Papa II. qui depoſuit Othonem Cæſarem; de Innocentio Papa IV. qui depoſuit Federicum II. Imperatorem; de Clemente Papa VI. qui depoſuit Ludovicum Bavarum. Et inſuper poſſent adduci exempla diverſorum Regum, aliorumque Supremorum Principum, quæ brevitatis gratia omittuntur, cum ſint nota, & videri poſſint in caterva Doctorum adducta *in cit. Annotat. ad deciſ. 2. part. 3. Rotæ recentior.* §. 45. *n. 73.* Vide ad id Jura ſupra adducta *n. 21.* Card. Bellarm. *t. 1. controv. de translation. Imperii Romani per tot.* & *de poteſt. Summi Pontificis in temporalibus per tot.* Card. Petram *tom. 1. Commentar. ad Conſtit. unic. Gregorii VII. & t. 2. Commentar. ad Conſtit. 4. & 6. Innocentii III. & ad Conſt. 1. Honorii III. ſect. 2. & t. 3. Comment. ad Conſt. 7. Alexandri IV.*

30 Papa tantæ eſt auctoritatis & poteſtatis, ut poſſit quoque Leges Divinas modificare, declarare, vel interpretari; *Annotat. ad deciſ. 2. part. 3. Rotæ recentior.* §. 4. *n. 24. & ſeq.* ubi plures adducuntur, refertque Surdus *deciſ. Mantuan. 30. n. 27. verſ. Hinc dicimus, quod Papa poteſt contra Legem Divinam aliquando venire limitando, declarando &c.* & clariſſime id aſſerit Petrus de Anchar. *in Conſil. 373. num. 3. verſ. Papa Jus Divinum poteſt modificare, cum ejus poteſtas non ſit ex homine, ſed ex Deo, & in terris Dei vices fungitur cum ampliſſima poteſtate oves ſuas ligandi, & ſolvendi:* & *ſub n. 7.* ſubjungit, *quod ipſe Deus Dominus, & Redemptor dicitur facere, quod fecit ejus Vicarius; Dummodo non faciat contra Fidem.* Covarr. *lib. 1. variar. reſol. cap. 17. n. 8. §. Henricum tandem, verſ. Summi Præſulis diſpenſatione,* & poſt Abbat. & Felinum hanc eſſe communem opinionem teſtatur Scacc. *in tract. de judiciis lib. 2. c. 9. n. 382. verſ. Papa poteſt interpretari, & ex cauſa limitare Jus Divinum,* ut tradunt communiter omnes; *cit. Annotat. ad deciſ. 2. part. 3. Rotæ recentior.* §. 4. *num. 24.* Et quoad hoc, vide etiam verb. *Diſpenſatio n. 20.* Et quod Papa ipſe ſolus poſſit Jus Divinum declarare, & certitudinaliter interpretari, 31 meminit Rota in *Gerunden. Scribaniæ 21. Maii 1638. coram clar. mem. Merlino §. conſa ſemper præſumitur in geſtis, verſ. Papa quippe eſt ſupra omne Jus poſitivum; immo declarat ex Epicheja ipſum Jus Divinum;* cit. Annotat. *ad deciſ. 2. part. 3. Rotæ recent. §. 4. num. 25.* Papa 32 enim hoc poteſt etiam ſine Concilio Generali; cum Concilium Generale non ſit ſupra Papam, ſed Papa ſit ſupra Generale Concilium, ut abunde probatum eſt verb. *Concilium art. 1. a n. 76. ad 86.* Vide *ibi.*

33 Quanto vero Papa major, & excelſior eſt omnibus, tanto humiliorem ſe reputat, & nominat, ac ſe vocat *Servum Servorum Dei,* ut patet in *c. Relatum 37. in fine de ſentent. excomm.* & Gloſſa verb. *Servus, in proœm. Sexti Decret.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. Benefic. lib. 8. qu. 7. num. 101.* ubi ſubdit, quod Papa de ſtylo ita ſe *Servum Servorum Dei* appellat, ut ſi appareat Bulla ſine hujuſmodi inſcriptione, de falſo ſit ſuſpecta tamquam contra ſtylum; 34 Ideo autem Papa ſe vocat *Servum Servorum Dei,* ne ex tali, tantaque Dignitate, & auctoritate in ſuperbiam incidat, præ oculis ſemper habendo illud ſalubre Dominicum præceptum: *Qui major eſt veſtrum, fiat ſicuti Miniſter,* Matth. 20. Luc. 22. Marc. 10. *cap. Nullus Primas 7. clauſ. 9. qu. 3.* vere ſic imitans Jeſum Chriſtum, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & cum eſſet coæqualis Patri Omnipotenti, & omnia Verbo, ideſt, per ipſum fecerit, *Joan. 1.* nihilominus pro noſtra omniumque redemptione formam Servi accepit. *Ad Philippenſ. 2. Annot. 2. ad deciſ. 2. p. 3. Rotæ recentior. n. 10.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 2. n. 29.* & alii paſſim.

35 Primum Pontificem, qui ſe *Servum Servorum*

rum Dei nominavit, fuiſſe S. Gregorium Magnum referunt *Additio ad Gloſſ. verb. Servus, in proœm. Sexti Decret.* Card. Petra *tom.* 1. *Comment. ad Conſtit. unic. Joan. XV. n.* 3. Alvar. Pelagius *de planctu Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 13. *verſ. Iſte Gregorius*, Andr. Grammat. *in Extr. Julii II. de Simoniaca Papæ elect. in verb. Julius num.* 10. Dionyſius Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.* 17. *n.* 72. Aſt vero prior omnium fuit S. Damaſus Papa, ut conſtat ex Epiſtola ejuſdem ad Stephanum Archiepiſcopum, quæ invenitur inter opera S. Clementis Papæ, & egomet ipſe pluries legi, & *tom.* 1. *Concil. in actis S. Damaſi Papæ fol.* 229. cujus veſtigia poſtmodum ſequutus fuit S. Gregorius Magnus in omnibus ſuis Epiſtolis, ut refert Azorius *Inſtit. Moral. part.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *verſ. Gregorius Magnus*, Barboſa *loc. cit. n.* 30 Sanctus enim Damaſus multo tempore præceſſit S. Gregorium Magnum, cum S. Damaſus fuerit trigeſimus nonus Pontifex Maximus a S. Petro, & fuerit ordinatus Papa die prima Menſis Octobris anni treceteſimi ſexti, & S. Gregorius Magnus fuerit ſexageſimus ſextus, & fuerit conſecratus Pontifex Maximus die tertia Menſis Septembris anni quingenteſimi nonageſimi juxta Tabulam Cronologicam eruditiſſimi Patris Graveſon *tom.* 8. *part.* 1. *Hiſtor. Eccleſ.*

36 Papa poteſt cedere, & renunciare Papatui abdicando a ſe dictam Supremam, & omnium maximam poteſtatem Juriſdictionis per modum voluntatis ſufficienter expreſſum, textu expreſſo *in c. Quoniam* 1. *de renunciatione in* 6. Et
37 talis renunciatio fieri debet apud Collegium Cardinalium, cum ad ipſum duntaxat ſpectet Papæ Succeſſoris electio, ut fuit oſtenſum *articulo præcedenti num.* 21. Et de facto S. Cœleſtinus V. apud dictum Sacrum collegium fecit ſui Papatus renunciationem, ut patet ex forma dictæ renunciationis, quam tradit Caſillus *in ſuis Annal. Chron. lib.* 4. *anno* 1294. *fol.* 373. & Barboſa *loco c. n.* 213. his verbis: *Ego Cœleſtinus Papa V. motus ex legitimis cauſis; ideſt cauſa humilitatis, & melioris vitæ, & conſcientiæ illæſæ, & debilitate Corporis, defectu ſcientiæ, & malignitate populi, & infirmitate Perſonæ, & ut præteritæ conſolationis vitæ poſſim reparare quietem, ſponte, ac libere cedo Papatui, & expreſſe renuncio loco, & Dignitati, oneri, & honori, dans plenam & liberam facultatem ex nunc Sacro Cœtui Cardinalium eligendi, & providendi duntaxat Canonice Univerſali Eccleſiæ de Paſtore.*

38 Quantum ad Papæ infallibilitatem, advertendum eſt, quod Papa poteſt conſiderari dupliciter. Primo quoad ſe, & ut perſona privata, privatuſque Doctor. Secundo quo ad alios, ut perſona publica, & Magiſter univerſalis Eccleſiæ, eam ex Cathedra docens, proponendo quid credendum, quidve agendum ſit. Loqui 39
autem Papam ex Cathedra nihil aliud eſt, quam ipſum eſſe a Deo conſtitutum Magiſtrum Univerſalis Eccleſiæ, & hujus Regulam viſibilem, indeque auctoritate ſuprema ſui Pontificatus judicare, & definire de dubiis Fidei, & doctrina morum, ac factis dogmaticis, & ſic Eccleſiam docere quid credere, vel agere debeat; *Eſt in re Commune.* Hinc loqui ex Ca- 40
thedra non arctatur præciſe ad ea, quæ Papa proponit ut a Deo revelata, & a nobis credenda Fide Theologica, uti quando aliquam doctrinam damnat ut Hæreticam, vel definit eſſe de Fide; ſed inſuper extenditur ad cetera, quæ propoſit ſeu tenenda, ſeu ſervanda, uti quando aliquam Doctrinam proſcribit ut temerariam, & ſcandaloſam, & hujuſmodi, ſeu declarat aliquem contractum, aut factum eſſe illicitum, & hujuſmodi.

His breviter notatis concluditur, quod Decreta, quæ edit Papa ex Cathedra circa doctrinam Fidei, & morum ſunt infallibilia. *Eſt de Fide.* 41

Probatur prima pars concluſionis, ſcilicet quod infallibilia ſint Decreta Papæ circa doctrinam Fidei; Chriſtus enim promiſit, & dedit Papæ in perſona Petri ſuam aſſiſtentiam ne in definiendis rebus Fidei erraret, ut patet ex illo *Lucæ* 22. *n.* 41. ibi: *Simon Simon ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret ſicut triticum; Ego autem rogavi pro te ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma Fratres tuos.* Nec valet dicere, quod hic textus de- 42 43
beat intelligi de tota Eccleſia, & quod Dominus oraverit pro Petro, quatenus totius Eccleſiæ figuram gerebat. Non valet, inquam, quia hæc interpretatio, ſeu expoſitio omnino falſa eſt, cum ibi Dominus unam tantum perſonam deſignaverit dicens bis: *Simon, Simon*, & addens pluries pronomen ſecundæ perſonæ, *pro te, Fides tua, & tu, fratres tuos*, quæ verba clare indicant fuiſſe a Chriſto Domino impetratum aliquid ſpeciale Petro; Si enim de tota Eccleſia fuiſſet loquutus, multo rectius dixiſſet *Rogavi pro vobis*, quam *Rogavi pro te*; Tum quia Deus pro illo rogat, cui dicit, *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos*: Hæc enim verba nequeunt toti Eccleſiæ convenire, quia ipſa non habet, unde convertatur, cum nunquam defecerit, nec unquam ſit defectura

juxta

juxta infallibilem Chriſti promiſſionem *Matth.* 16. *n.* 18. ibi: *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*. Nec Eccleſia habet fratres, quos debeat, & poſſit confirmare, cum omnes Fideles ſint ejus Filii.

44 Nec etiam valet dicere, quod auctoritas illa pertinet præciſe ad perſonam ſolius Petri, non vero ad ejus Succeſſores Romanos Pontifices. Non valet, inquam, quia Petro mortuo, debuit Jure Divino, ſeu ex Chriſti inſtitutione alius pro regimine Eccleſiæ ſuccedere, alias Chriſti promiſſiones, quibus promiſit Eccleſiam ſuam uſque ad finem Mundi duraturam, *Mat.* 28. *n.* 20. *Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi*. *Joan.* 14. *n.* 16. *Et ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum*, eſſent prorſus inutiles, & ſine effectu; Nam quomodo Eccleſia eſſet uſque ad mundi finem duratura, ſi mortuo Petro, alius non eſſet caput viſibile Eccleſiæ, qui eam in externo regimine gubernaret? Tum quia dum Chriſtus *Joan.* 21. *n.* 17. dixit *Petro*: *Paſce oves meas*, & *Matth.* 16. *n.* 10. dixit eidem: *Et tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis*, ordinarium, & perpetuum Paſtoris Officium conſtituit. Hinc optime ſciens Petrum brevi duraturum, Petri nomine ejus etiam Succeſſores intellexit, in quibus perpetua eſſet ordinaria cura, & poteſtas gubernandi & paſcendi ſuas oves, modo per Officium Paſtoris, quod ex maxima parte conſiſtit in pabulo veræ Doctrinæ ſpiritualis exhibendo, modo per aliam metaphoram ligandi, & ſolvendi, ſeu clavium, tollendo ſcilicet impedimenta, quæ clauderent ingreſſum Regni Cœlorum.

45 Propter quod Patres, & Concilia verba illa: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris &c. Ego rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos: Paſce oves meas*, declararunt eſſe intelligenda, nedum de Petro, ſed etiam de omnibus ejus Succeſſoribus Romanis Pontificibus. Sic enim declararunt Leo I. relatus *in cap. Ita Dominus* 7. *diſt.* 19. Innocentius III. relatus *in cap. Majores* 3. *de Baptiſmo*, & varii alii antiquiores Pontifices, & Patres, quos refert Card. Bellarmin. *tom.* 2. *Controv. de Romano Pontifice lib.* 4. *c.* 3. Ita etiam declararunt Concilia Generalia, & ſignanter Chalcedonenſe *act.* 1. 2. & 16. Lateranenſe IV. *Can.* 5. & aliis brevitatis gratia omiſſis, clariſſime Concilium Florentinum *in Litteris unionis*, ibi: *Definimus, Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Univerſum Orbem tenere Primatum, & ipſum Pontificem Romanum Succeſſorem eſſe B. Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi Univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe*.

46 Probatur ſecunda pars concluſionis, ſcilicet quod infallibilia ſint Decreta Papæ circa Doctrinam morum. *Eſt de Fide*, quod Eccleſia ſit Sancta, ut in Symbolo Apoſtolorum vocatur: ergo & de Fide eſt, quod Papa docens ex Cathedra, errare non poſſit in tradenda Doctrina morum, adeoque Decreta ab ipſo ex Cathedra edita circa morum Doctrinam ſunt infallibilia. Si enim poſſet errare, approbando Doctrinam falſam & malam, pro vera & bona; & reprobando veram & bonam pro falſa & mala, jam Eccleſia non eſſet Sancta, quia Eccleſia dicitur Sancta potiſſimum ob Sanctam ſuam profeſſionem, quia nimirum Legem, & Profeſſionem Sanctam profitetur, quia nihil docet falſum, nihil præcipit malum; Tum quia ſi Papa poſſet errare circa Doctrinam morum, docendo falſa pro veris, & approbando mala pro bonis, Eccleſia neceſſario erraret circa Fidem, quia contra Fidem Catholicam docentem omnem virtutem eſſe bonam, omne vitium eſſe malum, teneretur credere virtutem eſſe malam, & vitium eſſe bonum, utpote ſic ſibi propoſitum a ſuo Magiſtro, cui tamquam vivæ Regulæ Fidei tenetur obtemperare; Eccleſiam autem errare circa Fidem eſt impoſſibile, cum ſit *columna, & firmamentum veritatis ad Timoth.* 3. cui aſſiſtit Spiritus Sanctus, ne erret, docenſque ei omnem veritatem, *Joann.* 16. ibi: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*.

47 Objiciuntur contra noſtram concluſionem varii Summi Pontifices, qui prætenduntur erraſſe, & Decreta contra Fidem, & bonos mores ex Cathedra edidiſſe. Sanctus enim Petrus *ad Galatas* 2. erravit cogendo Gentiles judaizare; Liberius ſubſcripſit formulæ Fidæi Arianæ, & condemnationi D. Athanaſii veræ Fidei defenſoris; Zephyrinus Montani Hæreſim approbavit; Vigilius damnavit doctrinam de duabus naturis in Chriſto; Stephanus VI. & Sergius III. irritaverunt acta Formoſi, quæ tamen

po-

[illegible]

4. [illegible]

[illegible] Vigilius, quando [illegible] Catholicam [illegible] duabus naturis in Christo, non erat verus Pontifex, sed intruſus in Pontificatum ope Theodoræ Imperatricis Hæreticæ, vivente adhuc Silverio vero Pontifice. Quando vero, mortuo Silverio, fuit verus, & legitimus Pon-

[illegible] Gregorius III. hoc caſu intelligendus eſt de impotentia perpetua Matrimonium dirimente. Nicolaus primus docuit quidem in eo textu, Baptiſmum in nomine Chriſti collatum eſſe validum, ſed addidit factum fuiſſe conſuetudine tempore Apoſtolorum. Etenim Ambroſius l. dicitur: In nomine Chriſti baptizabantur viri, ac mulieres. Cum autem tempore Apoſtolorum Baptiſmus conferretur, vel in nomine Chriſti ob ſpecialem diſpenſationem, ut redderetur venerabile nomen illud tunc temporis exoſum, ut docet D. Thomas, vel potius, ut alii putant, quia in forma Baptiſmi etiam nomen Chriſti exprimebatur dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*. Idcirco recte Nicolaus primus ad Bulgaros reſpondit validum eſſe Baptiſmum hoc pacto a Judæo collatum. Gelaſius *loco citato* loquitur de Sacerdote ſacrificante, cui non liceat unam tantum Euchariſtiæ ſpeciem ſumere. Hinc univerſim, ſi quando Pontifices erraruut; vel erraverunt ut Doctores privati, vel in quæſtionibus facti, non habentibus connexionem cum quæſtionibus Juris ad Fidem, vel mores ſpectantibus, ut paſſim Controverſiſtæ dogmatici oſtendunt. Et ſic ſolvuntur omnes objectiones, quæ poſſunt, & ſolent adduci de variis Pontificibus qui prætenduntur erraſſe. (*)

Pa-

(*) *Ejuſdem Romani Theologi Nota*. Circa reſponſionem ab Auctore allatam conſule Natalem Alexandrum cum annotationibus P. Manſi, Clar. P. poſtea Emin. Cardinalem Orſi de Romano Pontifice, Emin. Gotti, Antonium Morphi, alioſque Theologos, qui longe melius illos Romanos Pontifices ab objectis criminibus, & erroribus vindicant, ac ne quidem in externam hæreſim incidiſſe demonſtrant. Vide etiam Clar. Bart. in vind. Honorii.

49 Papa errare non poteſt in Canonizatione Sanctorum. *Eſt de fide.* Ita Lauræa *de Fide diſp. 7. art. 3. §. 1.* Leytan *Synopſ. de Eccleſ. milit. diſcept. 6. ſect. 1.* ubi plures allegat; Diana *Coordin. t. 9. tr. 3. reſol.* 15. Caſtrop. *p. 1. tr. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 5. n. 2.* Joannes de Neapoli *in quodlibet.* 11. relatus a S. Antonino *in 3. part. tit.* 12. §. 2. & a Fagnan. *lib. 2. decretal. in cap. Venerabili 25. num. 29. & ſeq.* Valentia 2. 2. *diſ.* 1. *q.* 1. *p.* 7. *art.* 6. §. 4. *verſ. Itaque*, Matthæucc. *in opere dogmat. Controverſ. 7. cap. 5. n. 5.* Felix Poteſtas *tom.* 2. *part. 2. cap. 7. num.* 307. Henno *tom. 1. tract. de virtutibus diſp. 2. qu. 5. art. 6. concluſ.* 2. Viva *in quæſtion. Prodroma ad propoſitiones damnatas n. 11.* ubi dicit eſſe communiorem cum S. Bonaventura, Bellarmino, Amico, Valentia, & aliis, Bord. *reſol.* 113. *n.* 15. Verricelli *tract. 8. qu. 24. & 25.* & plurimi alii, & ſignanter Luca Caſtellinus *de certitudine Gloriæ Sanctorum cap. 3. punct.* 48. *& cap. 4. punct. 3. 4. & ſeq.* Rodericus de Arriaga *in diſputationibus Theologicis in 2. 2. Divi Thomæ tractat. de Fide diſp. 9. ſect. 5. num.* 27. Adamus Tannerus *Theolog. Scholaſt. tom. 3. diſp. 1. de Fide q. 4. dub. 7.* Aloyſius Turrianus *in diſputationibus in 2. 2. Divi Thomæ diſp. 16. dub. 3.* Alphonſus a Caſtro *de juſta Hæreticorum punitione tom. 2. c. 6.* Ricciolus in libro cui titulus: *Immunitas ab errore tam ſpeculativo, quam practico Definitionum Sanctæ Sedis Apoſtolicæ*, & alii relati ab Eminentiſſimo Cardinal. Proſpero de Lambertinis in præclariſſimo ſuo Opere *de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione tom. 1. cap.* 45. ubi doctiſſime, & eruditiſſime more ſuo, adductis hinc inde pro, & contra Auctoribus, & rationibus, tandem concludit, quod contrarium ſentientes, licet non ſint formaliter hæretici, ex quo id nondum ſit ab Apoſtolica Sede expreſſe definitum, tamen ſunt temerarii, impii, ſcandaloſi, in Sanctos injurioſi, faventes Hæreticis, ſapientes Hæreſim, aſſertores erroneæ propoſitionis, & graviſſimis pœnis obnoxii. Vide ibi ipſum, ubi plurima egregie adducit ad rem merito legenda, addiſcenda, & obſervanda. (*)

50 Probatur igitur, quod ſit de Fide Papam errare non poſſe in Canonizatione Sanctorum; Hæc enim propoſitio: *Romanus Pontifex in Canonizatione Sanctorum errare non poteſt* ſequitur ex duplici præmiſſa de Fide, ſcilicet: *Romanus Pontifex docens Eccleſiam in iis, quæ ſpectant ad materiam Fidei, & doctrinam morum errare non poteſt: ſed Canonizatio Sanctorum ſpectat ad materiam Fidei*: ergo eſt de Fide, quod Papa errare non poſſit in Canonizatione Sanctorum. Major conſtat, tum ex dictis *ſupra a n.* 41. *ad* 48. tum ex Evangelio Joann. *cap.* 14. ubi dicitur: *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum ſpiritum veritatis, & cap.* 16. ubi dicitur: *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: & Matth. cap.* 13. ubi habetur: *Ubi ſunt duo, vel tres con-*

(*) *Nota*, ſive *Monitum ad lectorem*. Non ut abiicias quod verum & juſtum eſt, ſed ut dignus rerum æſtimator ſis, moneo, Lector veritatis amans, ne more pecudum pergas in ſententias omnes, quas in medium promit *P. Ferraris*. Illas cribra, & auctoritatem quære in Scripturis Sanctis, in doctrinis Sanctorum Patrum, in Sacrorum Conciliorum Canonibus, atque in Summorum Pontificum ſinceris Decretis. Scias velim, neque Eccleſiam, neque Summos Pontifices indigos eſſe falſitatis, ut auctoritatem, decorem, ſplendoremque tueantur. Ridebis quum leges num. 13. huj. artic. Papam eſſe Regem Coeli & Terræ & Inferorum; indignaberis, quando omnia, quæ ſub num. 49. congeſta ſunt, perlegeris, diceſque *P. Lucium* velle definire quod nondum ab Apoſtolica Sede expreſſe definitum eſt, teſte Lambertino. A ſuſpicione Hæreſis ille non abſit (inquit Lamindus Pritanius de Ingenior. Moderat. lib. 1. c. 17.) atque intolerandam, &c. pœnis dignam temeritatem ac imprudentiam præſeferat, qui rite Cœlitum Catalogo adſcriptos explodat, & in iis, ut ajunt, canonizandis Eccleſiam reipſa, & Romanum Pontificem erraſſe dicat. Suſpicionem hæreſis memoravi, non autem Hæreſim formalem; quippe non video quo conciliari poſſit cum certiſſimis regulis hactenus traditis eorum ſententia, qui firmiſſimo aſſenſu divinaque Fide credendum cenſent, Eccleſiam aut Romanos Pontifices talia decernentes falli numquam poſſe. Videant ipſi, an non inde ſequatur, novas Revelationes, nova de Factis dogmata in Eccleſiam induci, quod abhorrere a catholica doctrina & ipſi non negant. Nam quæ argumenta pro ſua opinione producunt, aut nihil aut minimum in iſta quæſtione probare facile cognitu eſt. Dictorum ſuorum probationes legeſis apud eumdem Pritanium, quem ſi legiſſet *P. Ferraris*, in negotio Religionis moderatius ſcripſiſſet.

congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Unde Apoſtolus 1. *ad Timoth.* 3. ait: *Eccleſia Dei vivi Columna, & firmamentum veritatis*. Firmitas autem Eccleſiæ, & ſecuritas eam non erraturam, eſt fundata in firmitate Capitis, & ſecuritate non erraturum Magiſtrum, & *Matth.* 16. ibi: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*, Minor etiam clare patet, quia Canonizatio Sanctorum eſt actus externæ Confeſſionis Fidei contentæ in articulo de Communione Sanctorum. Papa enim in Canonizatione definit, Sanctum, quem canonizat, eſſe vere in gloria, & in conſortio aliorum Sanctorum, & decernit ſic firmiter ab omnibus tenendum, ut patet in Bullis Canonizationum, & ſignanter in Bulla Leonis X. incip. *Excelſus*, ubi in Canonizatione S. Franciſci de Paula ſic habet: *Decernimus, & definimus, eſſe receptum in gloria*, & in Bulla Sixti IV. incip. *Superna*, ubi in Canonizatione S. Bonaventuræ ſic loquitur: *Hunc Sanctum eſſe, fideliter, firmiterque teneri debere decernimus*, & conſimiliter in aliis aliarum Canonizationum Bullis, quas omnes adducere nimis operoſum eſſet. Unde S. Thomas *quodlibet. 9. qu. 7. art. 16. in corpore quæſtion.* dicit: *Honor, quem ſanctis exhibemus, eſt profeſſio quædam Fidei, qua Sanctorum gloriam credimus*, & S. Bonaventura *in Opuſculo contra Gulielmum* ait, *Ad infidelitatem ſpectat de Sancti Canonizati gloria dubitare*.

51 Nec valet objicere, quod judicium Papæ in Canonizatione eſt humanum, cum innitatur teſtimoniis humanis, adeoque eſt fallibile. Non valet, inquam, quia licet judicium Papæ ſit humanum *diſpoſitive*, eſt tamen Divinum *directive*, roboratum nimirum aſſiſtentia Spiritus Sancti, quia ita regitur, ut in definitione errare non poſſit: Quamvis enim Papa utatur teſtimoniis hominum in ſe fallacibus, illis tamen utitur ſolum diſpoſitive, ut maturo procedens conſilio, & examine ſe diſponat ad recipiendam motionem Spiritus Sancti, ſine qua numquam devenit ad Canonizationem: Hinc Spiritus Sancti motio, directio & aſſiſtentia eſt unica cauſa, ut dubitari non poſſit de judicio Pontificis, ac etiam ut falſa hominum teſtimonia rejiciat, & vera admittat.

52 Nec etiam valet objicere illud ſatis vulgatum, quod Divo Auguſtino tribuitur; *Multa corpora Sanctorum venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in Inferno*. Non valet, inquam, quia ultraquam dictum iſtud non reperitur in veris operibus S. Auguſtini, ut obſervarunt Bellarminus *tom. 2. lib. 1. cap. 9. de Sanctorum Canonizatione*, Viva *loc. cit. n.* 11. Matthæucc. *loc. cit. num.* 19. Felix Poteſtas *loc. citat. n.* 313. & plurimi alii; Dato adhuc quod eſſet Divi Auguſtini, ſeu alterius S. Doctoris, nihil probaret contra noſtram concluſionem, quia dictum illud eſt intelligendum de Hæreſiarchis, & falſis Martyribus, qui apud multos nomen Sancti obtinent, & ſuperbiſſimis ſepulcris honorantur; cum tamen eorum animæ torqueantur in inferno. Sic Donatiſtæ ſuos Martyres honorabant, quos carpit S. Auguſtinus *ſerm. 325. de Natal. 20. Martyrum*. Sic Huſſitæ ut Martyrem colunt ſuum Hæreſiarcham Huſſium; Sic Lutherani ut Sanctum venerantur ſuum Hæreſiarcham Lutherum, & ſic de aliis. Non autem eſt intelligendum de veris ſanctis a Papa canonizatis, & Eccleſiæ propoſitis, de quibus canit Regius Pſaltes: *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. Gaudent in cœlis animæ Sanctorum &c.* Sic Doctores citati, & alii paſſim.

An autem etiam ſit de Fide, quod Papa nequeat errare, & ſit infallibilis in Beatificatione Beatorum, variant Doctores. Multi enim licet concedant Papam errare non poſſe, & infallibilem eſſe in Beatificatione Beatorum infallibilitate morali, & infra Fidem, id tamen negant infallibilitate Fidei. Unde tenent, quod qui negaret Beatificatum a Papa eſſe in gloria, non eſſet Hæreticus formalis, ſed ejus propoſitio eſſet temeraria, ſcandaloſa, impia, ſapiens Hæreſim, & hujuſmodi. Sic Valentia *t. 3. diſp. 1. q. 1. punct. 7.* §. 40. Tannerus 2. *t. 1. diſp. 17. dub. 6.* Henno *l. c. concl. 2.* Arriaga cum Viva *l. c. n.* 11. & alii, quos ſequitur Diana *Coordinat. t. 9. tract. 3. reſolut.* 18. *n.* 6. & plures alii. 53

Et ratio iſtorum eſt, quia Beatificatio non eſt ultimum judicium Papæ ſeu Eccleſiæ, quia poſt illud antequam ad canonizationem deveniatur, fit novum examen, quod non fieret, & injurioſum Fidei eſſet, ſi de Fide eſſet Papam non poſſe errare in Beatificatione; nam quod eſt de Fide certum, ulteriori examine, & certitudine non eget, cum ſit infallibilis veritatis. Tum quia Pontifices in Bullis Beatificationis uti ſolent ſolum verbis *concedimus, indulgemus, impartimur*, ut talis Beatus appellari, & de eo Sacrum, & Officium in tali loco, & a talibus perſonis fieri poſſit. In Bullis vero Canonizationis utuntur verbis explicitis *declaramus, definimus, decernimus, & mandamus* talem Sanctum ab omnibus venerandum eſſe, & uti talem ubique, & ab omnibus fir- 54

niter

miter tenendum eſſe. Unde, dicunt ipſi, de Fide eſt, quod Papa non poſſit errare in Canonizatione, & non eſt de Fide, quod non poſſit errare in Beatificatione,

55 Multi autem alii abſolute tenent, quod de Fide eſt, quod Papa non poſſit errare, non ſolum in Canonizatione, ſed etiam in Beatificatione. Sic Leytan *loc. cit. n.* 436. Verricelli *in q. q. Moral. tract.* 8. *q.* 55. *num.* 3. Caſtropalao *t.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 5. §. 5. *n.* 4. Matthæucc. *loc. cit. num.* 42. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 309. Bordon. *loc. cit.* & alii plures.

56 Ratio iſtorum ultra quam quod eadem poteſt deſervire pro Beatificatione, quæ ſupra *n.* 50. adducta eſt pro Canonizatione; inſuper eſt, quia Papa etiam ad Beatificationem nunquam devenit, niſi prius implorata divina ope, & habita motione, illuſtratione, directione, & aſſiſtentia Spiritus Sancti, ex qua certo judicat, & deducit eum infallibiliter eſſe in gloria, ſicque implicite declarat, ac definit, dum eum beatificat, & ut Beatum Eccleſiæ, ac Fidelium cultui, & venerationi proponit; ergo de Fide quoque eſt non poſſe Papam errare in Beatificatione; Alias ſi Pontifex poſſet errare in Beatificatione, tota Eccleſia poſſet errare in iis, quæ pertinent ad cultum, & venerationem; quia Papa beatificans aliquem, eum toti Eccleſiæ venerandum implicite proponit. Quamvis enim Divinum Officium, & Sacrum Deo offerre in ejus honorem non concedatur omnibus, omnibus tamen in Eccleſia licet ſe illius precibus etiam publice commendare, eumque Beatum vocare, & pro tali reputare, colere, & venerari. Quod omnimode repugnaret Eccleſiæ Sanctitati, & infallibilitati, ſi non eſſet de Fide Beatum infallibiliter eſſe in gloria, cum ſic tota Eccleſia poſſet errare venerando, & colendo hominem ſibi propoſitum, ut vere Beatum, qui poſſet forſan eſſe damnatus in Inferno.

57 Ad rationes autem prioris ſententiæ reſpondent negando, quod Beatificatio non ſit ultimum, & completum judicium, quod vir Dei ſit in gloria, immo per Beatificationem ut talis toti Eccleſiæ proponitur, & ideo ubique a Fidelibus Beatus certo abſque formidine in gloria creditur, & ad gratias impetrandas invocatus, quamvis uni ſoli Provinciæ, aut Regno, vel Religioni Officio, ac Miſſa colendus permittatur. Nec obſtat, quod pro Canonizatione novum fiat examen, quia tale novum examen non fit de virtutibus viri Dei, neque de miraculis in vita, aut ante Beatificationem patratis, quibus probata fuit Sanctitas vitæ, & infallibilis exiſtentia Servi Dei in gloria; ſed fit ſolum novum examen de continuatione miraculorum poſt Beatificationem a Deo ad interceſſionem Beati patratorum, ut inde publico cultu Officii, & Miſſæ in tota Eccleſia colendus decernatur. Nec etiam officit, quod Pontifices in Bullis Beatificationis uti ſoleant ſolum verbis *Concedimus*, *indulgemus*, *impartimur*. In Bullis vero Canonizationis utantur verbis explicitis *Declaramus*, *definimus*, *decernimus*, *& mandamus*, quia, ut recte dicit Trullench *in decalog. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 3. Pontifices per Canonizationem, & Beatificationem declarant Servum Dei eſſe in gloria; per Canonizationem quidem in forma explicite definitiva, & pronunciativa; per Beatificationem vero in forma indultiva, conceſſiva, & implicite definitiva.

Pontifex errare non poteſt in approbatione Religionum. Seſſa *Scrutin. Doctrin. cap.* 2. *art.* 13. *num.* 38. Diana Coordinat. *tom. q. tract.* 5. *reſolut.* 23. Viva *loc. cit. num.* 12. Leytan. *Synopſ. de Eccle. Milit. diſcept.* 6. *ſect.* 3. Mattheucc. *loc. cit. Controvers.* 7. *cap. num.* 3. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 2. *n.* 46. Valentia 2. 2. *diſ.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. §. 41. Azorius *Inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 2. Bellarminus, Bannes, & alii paſſim contra Canum. Et ratio eſt, quia approbatio Religionum ſpectat ad materiam morum, cum ſic decernatur Inſtitutum talis Religionis eſſe Sanctum, ſalutare, honeſtum, & medium aptum ad aſſequendam Evangelicam perfectionem, cujus falſitas officeret puritati, Doctrinæ, & Sanctitati Eccleſiæ. Cum autem Pontifex errare non poſſit in Decretis morum, conſequenter neque errare poterit in Religionum approbatione. 58

59

Nec valet objicere, quod nullibi reperitur fuiſſe Religiones a Deo revelatas, adeoque Papam poſſe errare in earum approbatione, cum ſolum circa revelata ſit infallibilis. Non valet, inquam, quia eſto Religiones non ſint revelatæ quantum ad exiſtentiam, earum tamen honeſtas, & Sanctitas revelata eſt in hoc principio. *Eccleſia eſt Sancta*, *Eccleſia in ſuo Capite habet infallibilem poteſtatem* circa neceſſaria, & utilia ſaluti Fidelium; Unde ſequitur omnino; *Religio hæc eſt a Pontifice approbata*, ergo *eſt Sancta*, *honeſta*, *utilis ad ſalutem*, cum Pontifex ex officio ſui Paſtoratus nequeat proponere Eccleſiæ, niſi bonum, honeſtum & ſanctum, alias Portæ inferi prævalerent adverſus eam. 60

Nec valet inſtare, quod Religiones ſunt con- 61

[illegible], tum poſtea ſupprimi, & de [illegible] [illegible] ſuppreſſa, [illegible] [illegible], [illegible] ſuppreſſiones [illegible], [illegible], quia [illegible] Religiones [illegible] quoad exiſtentiam, [illegible] Sanctitatem, [illegible], quod poſſint ſupprimi, & de facto fuerint aliquæ ſuppreſſæ, valet [illegible] quod [illegible], vel [illegible], & [illegible] Pontifices ſuppreſſiones [illegible], aut Pontifices approbatores Eccleſiam [illegible], approbando aliquod Inſtitutum, [illegible], quia [illegible] ſuppreſſionis ſunt [illegible], & malitia [illegible], ex quorum relaxatione [illegible] Religiones [illegible] Eccleſiæ. Unde ſuppreſſio non tangit Sanctitatem Religionum ſuppreſſarum, nec officit Infallibilitati Pontificum [illegible], qui eas approbarunt, ſed tangit ſolum abuſus, corruptelas, & relaxationes [illegible] in ipſas a ſuis Profeſſoribus introductas, propter quas, vel alias particulares circumſtantias pro ſtatu præſenti minus utiles, & convenientes Eccleſiæ apparebant, quemadmodum in dies videmus Leges ipſas politicas a Prædeceſſoribus latas revocari a ſuis reſpective Succeſſoribus, tam Principibus Laicis, quam Pontificibus, ſeu Præſulibus Eccleſiaſticis, non quia malæ per ſe, & ſui natura erant, ſed quia per accidens, & ob particulares circumſtantias, aliaſque rationabiles cauſas pro ſtatu præſenti, vel minus neceſſariæ, aut inutiles, ſeu minus idoneæ ad bonum publicum reputantur.

20 Papa probabilius etiam ut perſona privata non poteſt in Hæreſim incidere, & in Fide deficere. Ita Albertus Pighius lib. 4. de Eccleſiaſt. Hierarch. cap. 8. [illegible] part. 2. [illegible] in Appendic. ad [illegible] [illegible] [illegible] num. 29. Joannes Wiggers [illegible] [illegible] de Pontif. lib. 4. cap. 6. Jacobatius [illegible] art. 8. Suarez [illegible] de Fide [illegible] ſect. 6. num. 11. Bellarmin. de Pontif. lib. 4. cap. 6. Matthæus [illegible] [illegible] & ſeq. aliique plures, & hanc ſententiam valde probabilem cenſet etiam [illegible] & probabiliter tenent plurimi alii [illegible], Caſtropalaum, [illegible], & plures alios, quos referunt [illegible] Regni [illegible] 73. in quæſt. 25. part. 3. [illegible] Pragm. in cap. ſignificaſti num. 68. de elect. [illegible] Concilium. tom. 9. [illegible] 12. & alii.

Probatur autem noſtra Concluſio ex verbis 55 a Chriſto dictis Divo Petro Lucæ 22. ibi: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos*, quæ verba non perſonaliter ad ipſum Petrum, ſed ad omnes Succeſſores in ejus Cathedra pertinere oſtendimus *ſupra num. 44.* Unde cum conſtet Petrum ſic a Deo fuiſſe confirmatum, ut ejus Fides etiam perſonalis minime poſſet deficere, ut clare denotant illæ particulæ *pro te, & tua*, quas expendimus *ſupra num. 43.* idem dicendum eſt etiam de aliis Romanis Pontificibus ejus Succeſſoribus. Ideo enim tale privilegium eſt illi impetratum, ut fratres ſuos in Fide confirmet; Sed quomodo confirmabunt, ſi ſint ipſimet vel Hæretici, vel Infideles? An in aliis eam Fidem ſtabilient, quam ipſimet animo execrantur, & impugnant; Tum quia cum Pontifex ſit viva Regula, quam omnes Fideles ſequi, & præ oculis ſemper habere debent, oportet muniri ſingulari aliquo privilegio, quo ab errore in iis, quæ ſunt Fidei, non ſolum Sedes ipſa, ſed etiam illius perſona præſervetur; alias ſi & ipſum Papam in Hæreſim labi, & a Fide deficere admittamus, quid aliud ſperari poterit, niſi quod cæcus ipſe nos cæcos ſimul in foveam trahat? juxta illud *Matth.* 15. *num.* 14. ibi: *Cæcus autem ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt; & Lucæ 6. num.* 39. ibi: *Numquid poteſt cæcus cæcum ducere? nonne ambo in foveam cadunt: & cap. Cum ſit ars artium 14. de ætate, & qualitate*, ibi: *Quia ſi cæcus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur.*

Hinc hæc de Romana Eccleſia præ omnibus aliis prædicatur excellentia, & prærogativa ſingularis, quod omnes aliæ principaliores, & antiquiores Eccleſiæ, non ſolum Hæreticos, ſed etiam Hæreſiarchas habuerunt Epiſcopos: Antiochena videlicet Paulum Samoſatenum; Alexandrina Dioſcorum; Conſtantinopolitana Dioſcorum, & Macedonium, & ſic de reliquis, ut proſequitur Mendoza in quæſt. *Scholaſt.* §. 4. *arg.* 7. Eccleſia vero Romana numquam. Ex tot enim Romanis Pontificibus, quamvis aliquibus ſubinde moribus utcumque dyſcolis, nemo unquam repertus fuit, qui in Hæreſim, vel Apoſtaſiam ſuerit prolapſus, ut late demonſtrant Bellarminus *de Pontifice lib. 4. cap. 8. & ſeq.* Lezana de F[illegible]

diſp. 8. art. 5. uſque ad §. 11. Albertus Pighius *de Eccleſiaſt. Hierarch. lib. 4. cap. 7.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 2. a num. 52.* Matthæucc. *loc. cit. Controverſ. 6. cap. 4. & Controv. 7. cap. 1.* & fatentur omnes alii, teſte Fagnan. *in cap. Significaſti 4. de electione num. 69.* Et expreſſe id teſtatur Agatho Papa in Epiſtol. ad Conſtantinum Imperatorem, quæ lecta eſt *in IV. Synodo act. 4.* & poſtea *act.* 8. ab omnibus approbata. *Hæc eſt*, inquit, *vera Fidei Regula, quam, & in proſperis, & in adverſis vivaciter tenuit Apoſtolica Chriſti Eccleſia, quæ per Dei gratiam a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticis novitatibus unquam depravata ſuccubuit, quia dictum eſt Petro; Simon, Simon ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret ſicut triticum; Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos: Hic Dominus Fidem Petri non defecturam promiſit, & confirmare eum fratres ſuos admonuit, quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis prædeceſſores confidenter feciſſe ſemper cunctis eſt agnitum;* Vide etiam dicta *ſupra num.* 48.

Nec valet objicere, quod ſi omnis Papa, 65
ut S. Petrus, neque ut perſonas privata, poſſet in Hæreſim incidere, & a Fide deficere, hoc eſſet de Fide, & conſequenter eſſent Hæretici contrariam ſententiam tenentes, quod non eſt dicendum, cum illam teneant clariſſimi Doctores, tum Canoniſtæ, tum Theologi, ut patet ex adductis *ſupra n. 62.* & notat Fagn. *in cit. cap. Significaſti 4. de election. num. 68.* Non valet, inquam, quia etiamſi dicatur id eſſe de Fide, ut volunt aliqui, inter quos Matthæucc. *l. c.* Controv. *7. c. 1. n. 7.* utpote revelatum ſaltem implicite, & virtualiter in illa propoſitione, *Ego rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua*, adhuc tamen contrarium ſentientes non eſſent Hæretici, quia propriam opinionem non ſuſtinent cum pertinacia, ut requiritur ad Hæreſim; ſed parati ſunt parere Eccleſiæ definitioni (*).

Nec

(*) *Rom. Theol. Nota*. Dum *Auctor* noſter ait, Papam ne quidem ut perſonam privatam incidere in hæreſim poſſe, atque id *eſſe de Fide*, non ita intelligendum eſt, ut Ferraris exponit, ut contrariam opinionem tuentes hæretici habendi ſint, ſi pertinaciam non exuant. Nam hæc quæſtio Scholaſtica eſt, & nondum Eccleſiæ judicio definita, ac ſalva fide cuique opinari fas eſt, non ſolum de fide non eſſe, Roman. Pontif. quatenus perſonam privatam non poſſe in hæreſim incidere, quod verum omnino eſt, ſed etiam errare poſſe. Item dum Theologi cum Auctore noſtro ajunt, de fide eſſe Romanum Pontificem in Canonizatione Sanctorum errare non poſſe, ac de fide eſſe hunc numero Romanorum Pontificem eſſe legitimum Petri Succeſſorem, non ita intelligi debent, ut id veluti fidei dogma amplectendum cuilibet ſit; cum enim Eccleſiæ ſententia id definitum non ſit, pro fidei dogmate proponi non poteſt; Sed intelligi hoc ſenſu debent, quod privati Doctores ex principiis revelatis deducere contendant, id adeo certum eſſe, ut ad fidem pertineat. At aliis, ſalvo dogmate, contrarium opinari licet; uti revera opinantur Ludovicus Antonius Muratorius in opere ſuo de Ingeniorum moderatione, atque alii, qui contendunt, inerrantiæ privilegium Eccleſiæ conceſſum ad fidei dogmata conſtabilienda, verſari circa ea, quæ ſunt a Deo revelata, non vero circa res humanas. Quamobrem cum Romanus Pontifex ferendo judicium in Canonizatione Sanctorum nitatur teſtimonio hominum, qui de hominis Sanctitate, deque patratis in iſtius confirmationem miraculis teſtantur; cumque judicium de legitimo Pontifice ferendum pendeat ab ipſius baptiſmate, rata ordinatione, atque legitima electione, quæ res ab hominibus pendent, putant Auctores iſti ad fidei dogma non pertinere Canonizationem Sanctorum, nec fidei dogma eſſe hunc Romanum Pontificem eſſe legitimum Succeſſorem S. Petri, licet de his certi ſimus certitudine morali, ac non niſi per ſummam temeritatem revocare ea in dubium valeamus. Accedit etiam, quod dum nos propugnamus, de fide Romanum Pontificem eſſe infallibilem, non ita ſententiam noſtram ſuſtinere debemus, ut Gallos Theologos ajentes, infallibilia non eſſe decreta Romanorum Pontificum, niſi acceſſerit conſenſus majori partis Epiſcoporum, hæreticos declaremus; hæretici enim non ſunt, niſi homines, qui propoſito ab Eccleſia dogmati pertinaciter obſiſtunt. Eccleſia vero Gallos Theologos huc uſque non damnavit, eorumdemque opinionem tolerat.

Reſponſio Auctoris.

Quod ego aſſero, Papam nequidem ut perſonam privatam incidere in hæreſim poſſe, atque id *eſſe de fide* &c. intelligendum eſt, prout expono ipſo *loc. cit.* ubi expreſſe dico: adhuc tamen

66 Nec etiam valet dicere; quod Sacri Canones ſupponunt, Papam ut perſonam privatam poſſe a Fide deficere, ut de facto ſupponitur in Canone *Si Papa 6. diſt. 40.* ubi ſtatuitur Papam a nemine propter quodcumque crimen poſſe judicari: *Niſi deprehendatur a Fide devius*, adeoque Papa quo ad ſe, & ut perſona privata poteſt in Hæreſim incidere, & a Fide deficere. Non valet, inquam, quia textus ille non eſt alicujus Pontificis, aut Concilii Generalis, ſed cujuſdam Boniſacii Martyris Epiſcopi Moguntini, qui potuit illius eſſe opinionis, uti fuerunt, & ſunt plures alii, & ideo nobis utpote privati Doctoris vim non facit, cum noſtra ſententia majoribus ſit ſuffulta auctoritatibus, & rationibus, adeout ſi non ſit de Fide, eſt tamen certa certitudine infallibili infra Fidem.

67 De Fide eſt Benedictum XIV. v. g. legitime electum, & ut talem ab Eccleſia acceptatum, eſſe verum Papam. *Eſt Communis inter Catholicos.*

68 Probatur primo ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. ultim.* ubi Martinus V. Conſt. incip. *Inter cunctos* decernit, ut ab iis, qui de Hæreſi ad Fidem revertuntur, petatur inter alia *Utrum credant, quod Papa Canonice electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expreſſo, ſit Succeſſor B. Petri habens ſupremam auctoritatem in Eccleſia Dei?* adeoque ſupponit eſſe articulum Fidei, cum Hæreſim abjurantes nonniſi de Fidei veritatibus interrogentur. Tum quia eſt Hæreſis Lutheri, quod Papa non ſit Vicarius Chriſti, cujus error 25. a Leone X. cum aliis proſcriptus fuit Conſtitut. incip. *Exurge*, ibi: *Romanus Pontifex Petri Succeſſor non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius mundi Eccleſias ab ipſo Chriſto in B. Petro conſtitutus.*

69 Probatur ſecundo. Illa concluſio eſt de Fide, cujus duæ præmiſſæ ſunt de Fide; ſed hæc concluſio: *Benedictus XIV. eſt verus Papa* ſequitur ex duabus præmiſſis de Fide, ergo eſt de Fide: Major eſt certa; Probatur Minor, quia hæ duæ præmiſſæ (ex quibus ſequitur dicta concluſio), *omnis in Papam legitime electus, & ut talis ab Eccleſia acceptatus eſt verus Papa; ſed Benedictus XIV. eſt talis*, ſunt de Fide, & quidem de Majori nulli Catholici dubitant, alias non eſſet de Fide legitimum Petri Succeſſorem eſſe verum Papam. Minor quoque eſt certa, quia eo ipſo, quod Eccleſia ipſum recipit, ut legitime electum, revelat Deus ipſius electionem eſſe legitimam, cum promiſerit Chriſtus nunquam Eccleſiam ſuam erraturam in materia Fidei, ut patet ex Evangelicis textibus adductis ſupra a *num. 42. ad 44.* erraret autem in tali Fidei materia, ſi non ſtaret concluſio; Quandoquidem Eccleſia agnoſcens electum, ut legitimum Papam, ipſum agnoſcat, ut Fidei Regulam infallibilem, qui tunc eſſet fallibilis, adeoque &c. Tum quia Definitiones Bened. XIV. ex Cathedra loquentis ſunt de Fide; ſed non eſſent de Fide, niſi eſſet de Fide Benedictum XIV. eſſe verum Papam, ergo &c.

Nec valet objicere, quod non eſt de Fide, quod Benedictus XIV. ſit valide baptizatus, & Canonice electus, cum id non ſit revelatum: ergo neque de Fide eſt, quod ſit verus Papa. Non valet, inquam, quia licet non ſit revelatum explicite, eſt tamen revelatum implicite per pacificam Eccleſiæ univerſalis acceptationem: eo enim ipſo, quod Deus revelet eſſe legitimum Papam, etiam implicite revelat habere omnia ad Papatum neceſſario requiſita. 70

Nec etiam valet objicere, quod licet ſit de Fide, Chriſtum eſſe in Euchariſtia, non eſt tamen de Fide eſſe in hac numero Hoſtia, adeoque licet ſit de Fide, verum Petri Succeſſorem 71

men contrarium ſentientes non eſſent hæretici, quia propriam opinionem non ſuſtinent cum pertinacia, ut requiritur, ad hæreſim, ſed parati ſunt parere Eccleſiæ definitioni. Et eu de qua pertinacia loquor ego, de pertinacia nempe non parata parere Eccleſiæ definitioni, quoties explicita habeatur. Scio enim ego, quod hæc quæſtio ſcholaſtica eſt, ideo eam non reſolvo, ut certam, ſed tantummodo ut probabiliorem, ut expreſſe in mea concluſione ibidem *num. 62. ibi*: Papa probabilius etiam ut perſona privata non poteſt in hæreſim incidere, & in fide deficere, juxta claſſicos illos Auctores ibi allegatos, inter quos doctiſſimus noſter Matthæucci *in opere dogmatico Romæ prius edito, & deinde Venetiis, controv. 7. c. 1. num. 3.* ibi: *dicendum, Pontifex Romanus, ut perſona privata, non poteſt in hæreſim incidere, & in fide deficere.* Et ſic etiam juxta eundem ſenſum intelligenda ſunt tradita a me, quoad infallibilitatem Papæ in Canonizatione Sanctorum, & quod hic Romanus Pontifex, Clemens XIII. v. g. legitime electus, & ut talis ab Eccleſia acceptatus, ſit verus Papa, & legitimus Petri ſucceſſor.

ſorem eſſe Papam, non eſt tamen de Fide hunc numero hominem eſſe Papam. Non valet, inquam, quia negatur conſequentia, & paritas; & diſparitas eſt, quia non eſt certum quod hæc numero Hoſtia ſit valide conſecrata. Secus autem eſt de acceptatione Papæ, cum revelatum ſit, hunc hominem eſſe Papam eo ipſo, quod per Eccleſiam indefectibilem agnoſcitur, & recipitur ut talis.

72 Primatus Eccleſiæ univerſalis, ſeu Papatus eſt annexus Romano Epiſcopatui de Jure Divino. Sic tenet Abbas *in cap. Per venerabilem 13. Qui filii ſint legitimi*; Joannes Andreas *in cap. Fundamenta, de electio n. in 6.* ubi Anchoranus *num.* 12. Card. Tuſcus *Practic. concl. Juris tom. 3. concluſ. 3. n. 19. & tom. 7. lit. R. concluſ. 372.* Bellarmin. *tom. 1. de Romano Pontifice lib. 2. a princ.* S. Antonin. *p. 3. tit. 23. cap. 5.* §. 7. Cajetan. *tom. 1. Opuſc. tract. 3. de Pontif. inſtitut. cap. 13.* Canus *lib. 6. de locis Theolog. c. 4.* Turrecremata *de poteſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. cum ſeq.* Jacobat. *de Concil. lib. 8. art. 6. & 7.* Alvar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 32.* Valentia *de Fide diſp. 1. qu. 1. punct. 7.* §. 36. Guarnieri *de Cap. Militant. Eccleſ. diſcept. 5. ſect. 4. n. 409.* Baronius *in addit. ad Martyrologium Romanum die* 18. *Januarii pag.* 130. Tirinus *t. 2. Comment. in Scripturam in Summar. Controverſ. Controv. 6. num.* 11. Leytan *Synop. de Eccl. Militant. diſcept. 5. ſect. 4. num.* 409. cum pluribus ibi relatis, Azorius *Inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 11. qu. 2.* Cordub. *in qu. l. 4. quæſt. 2. propoſit.* 8. Alphonſ. Mendoza *in qq. Quodlibet. quæſt. 4. Scholaſt. per tot.* Matthæuc. *loc. c. controv. 6. cap. 2. n. 2.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 1. tit. 3. c. 2. n. 12. & lib. 1. Juris Eccleſiaſtici univ. cap. 1. n. 31. & 32.* & alii paſſim.

73 Probatur noſtra Concluſio ex Sacris Canonibus, & Conciliis. Si enim Pelagius Papa *in cap. Quamvis 3. diſt. 21.* omnibus Orthodoxis ſcribens ſic expreſſe habet: *Quamvis univerſæ per Orbem Catholicæ Eccleſiæ unus thalamus Chriſti ſint; Sancta tamen Romana Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis Synodis conſtitutis, ceteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Evangelica voce Domini, & Salvatoris noſtri primatum obtinuit.* Nicolaus II. *in cap. Omnes 1. diſt.* 22. Mediolanenſibus ſcribit: *Qui Romanæ Eccleſiæ privilegium ab ipſo Summo omnium Eccleſiarum Capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in Hæreſim labitur.* S. Anacletus Papa *in cap. Sacroſancta 2. diſt. 22.* ſic præciſe habet: *Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Salvatore noſtro primatum obtinuit, & eminentiam poteſtatis ſuper univerſas Eccleſias, ac totum populi gregem aſſecuta eſt.* S. Marcellus Papa *in cap. Rogamus 15. cauſ. 25. quæſt. 1.* Epiſcopi per Provinciam Antiochiæ conſtitutis ſcribit: *Ejus enim* (Petri) *Sedes primitus apud vos fuit, quæ poſtea jubente Domino, Romam translata eſt, cui, adminiculante gratia Divina, hodierna præſidemus die.* Innocentius III. *in c. Per venerabilem 13. Qui filii ſint legitimi*, ſic habet: *Locus enim, quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur; Cum enim Petrus, Urbem fugiens exiviſſet, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, revocare, interrogatur ab eo, Domine quo vadis? reſpondit, venio Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum protinus eſt reverſus.* Bonifacius VIII. *in cap. Unam Sanctam 1. de majoritat. & obedient. inter Communes* ſic præciſe definivit: *Unam Sanctam Eccleſiam Catholicam, & ipſam Apoſtolicam, urgente Fide, credere cogimur, & tenere; Noſque hanc firmiter credimus & ſimpliciter confitemur, extra quam nec ſalus eſt, nec remiſſio peccatorum;* & ibi eſt ſermo de ſola Eccleſia Romana Catholica, ut expreſſis verbis *ibidem in §. final.* declaratur ibi: *Porro ſubeſſe Romano Pontifici omnem humanam Creaturam, declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino eſſe de neceſſitate ſalutis.* Concilium Conſtantienſe damnavit ſequentem errorem Wicleffi in ordine 41. *Non eſt de neceſſitate ſalutis credere, Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.* Concilium Florentinum ſub Eugenio IV. in Litteris unionis ſic expreſſe definivit: *Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Univerſum Orbem tenere Primatum, & ipſum Pontificem Romanum Succeſſorem eſſe B. Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi Univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe.* Quæ omnia clariſſime oſtendunt, Primatum Eccleſiæ univerſalis eſſe annexum Epiſcopatui Romanum ex inſtitutione, & diſpoſitione Chriſti, & ſic de Jure Divino.

Nec valet objicere, quod Primatus Eccleſiæ 74
ex prima ſui a Chriſto facta inſtitutione fuit perſonalis, hoc eſt, annexus, & connexus perſonæ Petri; *Matth. 16. Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Et tibi dabo Claves Regni Cœlor. &c. & Joan. 21.*

[illegible]

... in Romana Ecclesia ... Romano Episcopatu ... [illegible] ... per aliquod tempus ... Episcopatum Romanum.

... quia ... Primatus ... Romano Episcopatu ... ut ... Bullis ... Jura Ecclesiastica ... Roma ... Petri ... ut colligi etiam videtur ... 73

... & auctoritatibus relatis per Alvarum in cap. Per venerabilem 14. Qui filii sint legitimi num. 18. per Jacobat. de Concil. lib. 2. art. 9. per Alphons. Mendozam in quaestion. Quodlibet. qu. 4. Scholast. per tot. per Card. Tusch. tom. 6. litt. P. conclus. 50. num. ... & 51. per Card. Bellarmin. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 4. cap. 4. & per alios plurimos. Et quamvis aliqui Pontifices Avenione 79 manserint, semper tamen Episcopatum Romanum tenuerunt, & Romani Pontifices fuerunt appellati, ut eorum Bullae clarissime demonstrant. Et dato etiam, quod Romana Civitas penitus extingueretur (qui casus tamen creditur impossibilis, & speratur a Divina Providentia, Romam usque ad mundi finem esse conservandam) adhuc tamen non extingueretur Episcopatus Romanus, siquidem ut semper duret, sufficit aliquando fuisse cum connotatione ad illos terminos materiales Urbis, ut recte notant Guarnieri de Capite Militant. Eccl. ... cap. 8. num. 6. Matthaeucci loc. cit. ... cap. 2. num. 20. & alii. Et pro 80 ... in casu, quo Papa alio se transferret ad residendum, valeret illud vulgatum adagium, quod Ubi Papa, ibi Roma; ut in ... Conc. incip. ... IV. ... Idus Martii ... [illegible]

[illegible] 81
[illegible]

ſe declaret velle per hoc ipſum abſolvere. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Si aliquando* 41. *de ſent. Excommunicationis*; *& in Clement. Si Summus Pont. ſcienter etiam excommun. participet litteris, verbo, vel oſculo, ſeu alio quovis modo, ipſum per hoc abſolvere nulla ratione cenſetur, niſi ſe velle forſitan exprimat illum ex hoc pro abſoluto haberi*; Juncto ejus Summario ſic expreſſe habente: *Si Papa etiam ſcienter Excommunicato participat, illum per hoc non abſolvit, niſi exprimat, hoc ſe velle*. Vide verb. *Probatio a num. 37. ad 37.*

82 Papæ primatus a Græcis eſt agnoſcendus. Bened. XIV. tom. 1. Conſtitut. 57. incip. *Etſi*
83 *Paſtoralis* §. 8. Papæ commemoratio in Miſſa fieri debet a Græcis Italiæ, & Inſularum. Idem *ibid.* §. 9.

84 Papa ex abſoluta poteſtate, etiam inconſulto Diœceſis Epiſcopo, poteſt concedere exemptionem ab Ordinaria juriſdictione. Idem tom. 2. Conſtitut. 40. incipient. *Cauſarum*
85 *Palatii*. Papa, non autem ullus inferior Antiſtes, poteſt diſpenſare in iis, quæ ſunt de jure communi Canonico. Idem Conſt. 51. inc. *Magnæ Nobis*.

86 Papa eſt ſupremus diſpenſator bonorum Eccleſiæ; Immo Canoniſtæ communiori ſuffragio Dominum eum agnoſcunt. Benedict. XIV. Con-
87 ſtitut. incip. *Cum Encyclicas litteras*, §. 4. Papa bona Eccleſiæ poteſt injuſtis detentoribus concedere, quoties id Religionis utilitas, & detentorum ſalus poſtulare videatur. Idem *ibid.* §. 5. & 6. ubi ad id affert exempla prædeceſſorum Pontificum; Id autem Pontifex jure poteſt, non ſolum cum res eſt de Hæreticis ad Eccleſiam revocandis, ſed etiam cum Chriſtifideles a probabili apoſtatandi periculo revocantur. *ibid.* §. 6. & 7.

88 Papa poteſt Eccleſias quibuſcumque in diœceſibus ſitas, per ſe, vel quatenus nolit, aut non poſſit, per ſuum Delegatum, irrequiſitis locorum Ordinariis, conſecrare. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Jam inde*, §. 75. & 28. Immo olim privativa fuit ipſi auctoritas conſecrandi Eccleſias. Idem *ibid.*

* Plura de Papa minus exacte hic dicta emendantur in novo articulo *Romanus Pontifex* addito a Romanis editoribus ad calcem articuli *Romani Pontificem*.

PAPALIS BENEDICTIO.

Quid noviſſime ſtatuerit Clemens XIII. circa *Benedictionem*, quam vocant *Papalem*, cujus impertiendæ aliquoties infra annum facultatem Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis &c. (eam auferendo ceteris Eccleſiaſticis omnibus) tribuit, cum præſcriptione ritus in caſu ſervandi; vide tom. 1. verb. *Benedicere*, *Benedictio* art. 5. *num.* 63. ubi ad litteram adducuntur ea de re editæ laudati Pontificis *Apoſtolicæ Litteræ*.

PARAMENTA SACRA.

Paramenta Sacra ex Gloſſa *in c. Ad nuptiarum* 43. *de conſecr. diſt.* 1. non debent fieri ex veſtibus mulierum, ibi: *Ex veſte alicujus Dominæ, vel alterius non debet fieri caſula, vel aliquis ornatus Eccleſiæ*, & hanc Gloſſam ſequuntur Bacco *in* 4. *diſt.* 11. *qu.* 1. *art.* 5. & alii, quos tacito nomine citant Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 2. *num.* 33. & Suarez *diſp.* 81. *de Sacrificio ſect.* 8. §. *Sed quæres*, & hujus opinionis videtur eſſe etiam Marthæucci *Officialis Curiæ c.* 7. *n.* 33. & alii: *arg. cap. Veſtimenta* 42. *& cit. cap. Ad nuptiarum* 43. *de conſecrat. diſt.* 1. *& cap. Ad hæc* 4. *de Religioſis Domibus*. At vero ipſe 1
Barboſa *loc. cit. n.* 33. tenet contrarium, dicit enim expreſſe: *Non prohibetur autem Sacras Veſtes, & alia ornamenta Eccleſiæ ex materia profana, vel etiam muliebri veſte fieri: quamvis aliqui per Gloſſ. in cap. ad nuptiarum, de conſecrat. diſt.* 1. *& in c. Ad hæc, de Religioſis Domibus, contrarium ſenſerint, quia per conſecrationem Epiſcopi ſanctificantur, & templa Idolorum in Eccleſias convertuntur*. Idem expreſſe tenet Lezana *Summæ qu. Regularium t.* 4. *verb. Paramenta Sacra n.* 3. ubi dicit, quod ornamenta, ſeu paramenta Sacra poſſunt fieri ex materia etiam profana, vel etiam ex mulierum veſtibus, non ſolum propter vivæ vocis oraculum Sixti IV. pro Minoribus, quod refert Caſarubius *in Compend. privileg. Mendicant. verb. Ornamenta Eccleſiaſtica n.* 6. ſed etiam jure communi, quia per benedictionem ſanctificantur, & ex profanis fiunt Sancta, & Sacra. Et idem abſolute tenet Quarti *Comm. in Rubr. Miſſ.*

Miſſalis part. 1. tit. 19. dub. 4. ubi [illegible] communis, & vera ſententia docet, hoc [illegible] fieri poſſe abſque ullo ſcrupulo. Tum [illegible] hoc nullibi reperitur prohibitum. Tum [illegible] ex communi uſu Fideles veſtes pretioſas Eccleſiis donant, ut ex illis conficiantur caſulæ, & paramenta Altaris, & Præfecti Eccleſiarum etiam doctiſſimi ita exequuntur. Tum etiam, quia conſtat ex praxi communes Domos aliquando in Templa converti, exemplo Marcelli Papæ, qui Domum Lucinæ in Eccleſiam conſecravit, & Bonifacii IV. qui Pantheon Templum Idolorum conſecravit in honorem omnium Sanctorum. Immo id expreſſe conceſſit Sixtus IV. Fratribus Minoribus, ut refert Calatrub. in compendio Privilegiorum verb. Ornamenta Eccleſiaſtica *n. 6.*

3 Paramenta Eccleſiaſtica debent eſſe [illegible] honeſta, & proportionata uſui, & M[illegible] rio, ad quod accommodantur; *c. Veſtimenta* [illegible] *de conſec. diſt. 1. cap. Relinqui 2. de cuſtodia* *Euchariſtia*. Paramenta Eccleſiaſtica, [illegible]

4 ſertim veſtes, quibus Sacerdos [illegible] ſa, uti Amictus, Alba, & [illegible] eſſe benedicta, ut colligitur ex *c. Veſtimenta* *42. de conſecrat. diſt. 2.* [illegible] conſuetudine, & [illegible] inſtitutis, & [illegible] Cæremon[illegible] [illegible]

5 nn. Unde celebrare ſine veſtibus [illegible] tis benedictis, [illegible] regulariter ſine [illegible] tale; quia eſt contra Eccleſiæ [illegible] conſuetudinem in re gravi [illegible]

6 Qui autem poſſint paramenta [illegible] & veſtes Sacerdotales benedicere, [illegible] *Benedicere*, *Benedictio* [illegible] verb. *Vaſa Sacra n.* [illegible]

7 Quæ [illegible] paramenta [illegible] *ria pro celebratione Miſſæ* [illegible] *art. 15. per tot.*

8 Paramenta [illegible] verſi in uſus [illegible] tum, non eſt [illegible] ſferendum, [illegible] *Reg. Juris in 6.* [illegible] *Una ſemel 4.*

9 *cauſ. 19. q. 3.* [illegible] uſus, quam quibus dedicata ſunt, [illegible] debent; *c. Veſtimenta 42. & cap. Ad neſcientium 43. de conſecrat. diſt.*

10 *1.* Paramenta [illegible], cum fuerint vetuſtate conſumpta, [illegible] & cineres in Baptiſterio, vel alio loco abdito, & honeſto condi, [illegible] tranſeuntium pedibus conculcentur; [illegible] *Altaris palla 39. de conſecrat.*

[illegible] acquirunt alienari ſine [illegible]

[illegible]

[illegible] 13

[illegible]

Paramenta ſolemnia. [illegible]

[illegible] 14

[illegible]

Paramenta Sacra [illegible] 15

[illegible]

[illegible] Paramenta Sacra. [illegible] 16

[illegible]

[illegible] Ca[illegible] Mutica [illegible] Barboſa [illegible] & alii [illegible] Paramenta, & Vaſa Sacra [illegible] 17

[illegible] caſus vendi poſſint etiam Laicis, & ad uſus profanos, tamen prius confracta, & conflata eſſe debent; *cap. Arcanum 69. cauſ. 12. q. 2.* cum ibi notatis. Sanchez *tom. 2. conſ. moral. lib. 2. cap. 2. dub. 15.* *Quanto autem*. Barboſa *loc. cit. n. 48.* Lezana *cit. tom. 4. verb. Vaſa Sacra n. 6.* & alii paſſim.

Paramenta Eccleſiaſtica, & Sacra exſecrantur, & benedictionem amittunt, ac nova indigent, quando ita franguntur, & in eo ſtatu ponuntur, ut non poſſint amplius decenter inſervire uſui ſacro, cui fuerant deputata, aut non amplius priorem figuram retineant. Barboſa *loc. cit. num. 36.* Lezana *loc. cit. tom. 4. verb. Paramenta Sacra n. 3.* Armilla verb. *Benedicere n. 3.* Angelus verb. *Benedictio n. 3.* & alii. Hinc Stola facta de Planeta benedicta 18

19

de-

debet iterum benedici, quia ad ipſam eſt da-
ta particularis Benedictio, & eſt mutata for-
ma, quæ dabat eſſe rei. Paul. Fuſchius *de Vi-
ſit. lib. 1. c. 25. n.* 15. Ugol. *de poteſt. Epiſcop.
c.* 32. §. 1. *num.* 6. Barb. *loc. cit. num.* 48. Mat-
20 thæuc. *loc. cit. num.* 22. & alii. Secus autem ſi
de Stola fiat Manipulus. Antonel. *de Regimen.
Eccleſ. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 13. Matthæucc. *Official.
Curiæ cit. cap.* 7. *n.* 22. & alii.
21 Alba non indiget nova Benedictione, ſi ad
eam reficiendam aliqua adjungantur, quorum
additione remanet adhuc prior figura, etiamſi
quæ adduntur, non ſint benedicta; *arg. c. Quod
in dubiis* 3. *de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Ac-
ceſſorium enim naturam ſequi congruit prin-
cipalis; *cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. juris
in* 6. Barboſa *loc. cit. n.* 37. Armilla, Angelus
22 *loc. cit.* & alii. Si vero refectio fiat ſecundum
majorem partem, tam ipſius Albæ, quam al-
terius paramenti, ſeu ornamenti, opus eſt no-
va Benedictione, quia non retinet priorem
figuram, & materia addita non benedicta eſt
major priori materia benedicta; *arg. cap. Si
Eccleſiam unic. de conſecrat. Eccleſ. in* 6. addita
ibi ratione: *Ne minus dignum majus, aut ac-
ceſſorium principale, ad ſe trahere videatur.* Vi-
23 de verb. *Eccleſia art.* 4. *n.* 25. Paramenta non
benedicuntur ſubſtantialiter per uſum in Sacri-
ficio mala fide factum. La Croix *lib.* 6. *part.*
24 2. *n.* 252. cum pluribus ibi citatis. An autem
benedicantur per uſum bona fide factum? Vi-
de verb. *Calix n.* 20.
25 Paramenta Altaris, Celebrantis, & mini-
ſtrorum debent eſſe coloris convenientis Offi-
cio, & Miſſæ diei ſecundum uſum Romanæ
Eccleſiæ, quæ coloribus uti conſuevit, Albo,
Rubro, Viridi, Violaceo, & Nigro; *Commu-
26 nis* ex Rubrica Miſſalis *de color. Parament.* Ru-
brica de coloribus Paramentorum non eſt præ-
ceptiva, ſed directiva, unde non inducit rigo-
roſam obligationem; quia præceptum S. Pii V.
latum in Bulla Miſſalis, ex quo Rubricæ vim
obligandi habent, non ſe extendit ad hanc
Rubricam de coloribus. Quarti *Comment. ad
Rubr. Miſſal. qu. proœm. ſect.* 2. *punct. Colligitur*
4. *& par.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. Suarez *tom.* 3. *in*
3. *part. diſp.* 82. *ſect.* 2. §. *Secundo eſt obſervan-
dum*; Homobonus *in examine par.* 3. *tract.* 4.
c. 15. *qu.* 144. Diana *par.* 1. *tract.* 14. *reſolut.*
57. Averſa *de Sacrificio quæſt.* 11. *ſect.* 13. §.
Rurſus. La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *n.* 340. & alii
notanter, quod neque etiam de materia, ex qua
confici debent ipſa paramenta, aliquid reperitur
ſtatutum ſub præcepto, quæ tamen majoris mo-
menti eſt, quam ſint colores, adeoque &c.

Poteſt tamen peccari venialiter, ſi abſque 27
rationabili cauſa, ex negligentia v. g. vel ſimi-
li motivo, varietur communis Eccleſiæ Ritus
circa colores. Immo ſi ex circumſtantiis time-
retur grave ſcandalum, v. g. ſi in die Paſcha-
li quis celebraret in paramentis nigris in pu-
blica Eccleſia, non excuſaretur a peccato mor-
tali Quarti *cit. par.* 1. *titul.* 18. *dub.* 1. Gobat
in Exper. tract. 3. *n.* 38. La Croix *loc. cit. num.*
340. & alii. Color autem aureus, ſeu Cro- 28
ceus æquivalet omni colori, quia omnes ad
illum concurrunt. La Croix *loc. cit. num.* 340.
Quarti *cit. par.* 1. *tit.* 18. *dub.* 2. qui tamen
dicit, quod non videtur abſolute ſubſtituendus
pro colore nigro, & violaceo in diebus jeju-
niorum, & afflictionis.
Paramenta a Dignitatibus, & Canonicis ſu- 29
menda ſunt juxta regulas libri Cæremonialis
in proceſſionibus, & ſolemnitatibus Pontifica-
libus, licet præbendæ non ſint diſtinctæ. *Sac.
Congreg. Rit. in Alexandrina* 17. *Mart.* 1608.
in reſponſ. ad dubium nonum, quam refert Al-
dan. *in Compend. Canonic. reſolut. lib.* 1. *tit.* 33.
n. 50. & Barboſa *Sum. Apoſtol. dec.* verb. *Pa-
ramenta n.* 1.
Paramenta nova, & antiqua mutare poſ- 30
ſunt Canonici abſque conſenſu Epiſcopi, etſi
de aliis mobilibus adſit conſuetudo, quod de
conſenſu Epiſcopi id fiat. *Sacr. Congr. Conc.
in Maxien.* 23. *Aug.* 1631. apud Aldan. *loc. cit.
n.* 52. & Barboſam *loc. cit. n.* 2.
Solis Epiſcopis licet ſumere paramenta de 31
Altar. *Sacr. Congregat. Rit.* 7. *Jul.* 1612. apud
Gavant. *in Rubr. Miſſal. par.* 2. *tit.* 1. *n.* 2.
in princ. & apud Barb. *loc. cit. n.* 3. ubi ha-
betur, quod Paramenta non debent poni in Al-
tari, niſi pro ſolis Epiſcopis, & Cardinalibus.
Hinc eadem Sacra Congreg. Rit. in Decre- 32
to Generali circa uſum Pontificalium Præla-
tis Epiſcopo inferioribus conceſſorum coram
Sanctiſſimo Domino Noſtro Alexandro Papa
VII. emanato die 27. Septemb. 1659. §. XI.
ſtatuit, quod *Sacras veſtes ex Altari non ſu-
mant, niſi Pontificaliter Divinis vacaturi; &
ibidem* §. XXI. ſtatuit, quod *in Miſſis priva-
tis quo ad indumenta, Cæremonias, Miniſtros,
Altaris ornatum, & benedictionis largitionem a
ſimplici Sacerdote non diſcrepent*; ac proinde *Sa-
cras veſtes induant in Sacriſtia, neque utantur
Cruce pectorali, unico ſint contenti Miniſtro,
aquam cum pelvi, & urceolo argenti ſibi mi-
niſtrari non ſinant, duaſque tantum Candelas ſu-
per Altari adhibeant*. Et denuo die 20. Julii
1660. in declaratione prædicti Decreti, *Ad* §.
Undecimum, quo Sacras veſtes ex Altari ſumere

Abbates [illegible] alternatim [illegible], [illegible] [illegible] Monachos, si habeant tale [illegible] [illegible] esse, Sacra Congregatio utrique [illegible] esse Decretum. Et ad §. XXI. qui in Missis privatis prohibentur Abbatibus [illegible] Reus, & [illegible] ad Episcopos privative spectantes, [illegible] Monachis, Abbates Cassinenses habentes in Missis privatis adhibuisse quatuor Candelas, Ministros ad lavandum manuum, & duos assistentes cum Cotta &c. Sacr. Congreg. censuit servandum esse Decretum. Vide verb. Abbas n. 15. ubi per extensum datur totum Decretum cum sua declaratione.

33 Episcopus tenetur providere de illis Paramentis, quæ deserviunt pro sua Persona, vel pro Altari Majori, sed pro aliis Altaribus, & Sacristia ea providebuntur decenter a Capitulo. *Sac. Congreg. Episcop. in Maceraten. 9. Jun.* 1583. apud Nicol. *in Lucubrat. tom. 2. lib. 1. tit. 26. n. 6.*

34 Sedes Archiepiscopalis ære proprio Archiepiscopi, non ex Sacristiæ Sacris vestibus ornanda est. *Sacr. Congr. Conc. in Messan.* apud Nicol. *in Flosc. verb. Sedes n. 3.*

35 Non potest Episcopus uti Paramentis Cathedralis extra ipsam Cathedralem. *Sac. Congreg. Episcop. in Savonen. 3. Mart.* 1579. *& in Fundana 2. Aug.* 1652. apud Nicol. *in Flosculis, verb. Episcopus n. 25.*

36 Omnia, & singula Ornamenta, & Paramenta, ac Vasa, necnon Missalia, & Gradualia, & Cantus firmi, & Musicæ, ac alii Libri, & aliæ res sacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcumque alia dona per quoscumque Abbates, seu Commendatarios, & alios quoscumque, qualiacumque Beneficia Ecclesiastica etiam quorumvis Ordinum Regularia obtinentes ad usum, & Cultum Divinum, etiam in eorum privatis Ædibus, & Capellis, vel Oratoriis destinata, tempore eorum obitus ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusvis facultatibus testandi, & alias disponendi de bonis non comprehendantur, nec sub appellatione Spoliorum veniant, sed ad singulas Ecclesias, Monasteria etiam Conventu carentia, & Beneficia hujusmodi (in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seu quæ alias obtinuerint) omnino pertineant. Quod si aliquis ex præfatis Abbatibus, seu Commendatariis, & aliis Beneficiatis, pluribus Ecclesiis, seu Monasteriis pro tempore simul, vel successive præfuerit, seu plura Beneficia obtinuerit, Ornamenta, & Paramenta, ac res, & [illegible] [illegible] ac [illegible] omnia (habita ratione [illegible], & temporis quo eadem Beneficia

[illegible], [illegible] omnino, & [illegible] inter ea dividantur. Pius V. apud Cherubin. in *Bullar. Roman. tom. 2. Constit.* 42. quæ incip. *Romani*, & videatur etiam Quaranta in *Summ. Bullar. verb. Spolia Clericorum pag. mihi* 482. Tamburin. *de Jure Abbat. tom. 3. disp.* 26. *quæsito 2. n. 2. pag.* [illegible]

In Ecclesiis, quas nunc habent, & quas in posterum ædificabunt, vel quovis modo obtinebunt Fratres Minores Ordinis Sancti Francisci de strictiori Observantia, seu Reformati, in quibus non sunt Organa, vel Paramenta, aut Vasa Ecclesiastica, non possint ea de novo facere, nec etiam ex piorum eleemosynis, vel donatione, aut quovis alio titulo offerantur, seu ferantur, illa valeant acceptare, sed teneantur observare Regulam cum declarationibus Nicolai III. & Clementis V. ac VIII. In Ecclesiis vero, quas nunc habent, vel in posterum habebunt, & acceptabunt; sive Fratrum de Familia, sive quavis alia concessione obtinebunt, in quibus essent hujusmodi Organa, & Paramenta, ac Vasa eisdem Ecclesiis applicata, conceditur, quod sine scrupulo aliquo, & conscientiæ onere possint ea tenere, & illis uti, donec duraverint. Clemens VIII. apud Cherubin. in *Bullar. Rom. tom. 3. Constit.* 84. quæ incipit *Sanctissimus*.

Sub excommunicationis latæ sententiæ (re- 38 servata Papæ absolutione) ac privationis vocis activæ, & passivæ pœnis per contrafacientes eo ipso incurrendis interdicitur, & prohibetur, ne quisquam Vasa, Calices, Candelabra, Lampades, & alia Paramenta, & Ornamenta Ecclesiastica, aut quamcumque Supellectilem Sacram ad Ecclesias Congregationis Cælestinorum Ordinis S. Benedicti spectantia, aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, aut Locis Piis, seu quibusvis commodare, sive sub quovis quæsito colore ex quacumque dictarum Congregationis hujusmodi Ecclesiarum extrahere, & asportare, vel ut commodentur, aut extrahantur, & asportentur permittere, aut consentire audeat, seu præsumat. Alex. VII. *in Bullar. Roman. tom. 5. Constitut.* 40. quæ incipit *Conservationi*.

Fratres Minores de Observantia sub gravis- 39 simis pœnis prohibentur aliis commodare Paramenta, ornamenta, Vasa, & hujusmodi suarum Ecclesiarum, & ad id datur per extensum Constitutio Innocentii XI. confirmativa Decreti Sacræ Congreg. Episcop. & Regul.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

„ ALias ad ſupplicationem tunc exiſtentis
„ Commiſſarii Generalis Curiæ Ord. Fra-
„ trum Min. S. Franciſci de Obſervantia nun-
„ cupatorum, emanavit a Congregatione Ve-
„ nerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Car-
„ dinalium, negotiis & conſultationibus Epiſ-
„ coporum, & Regularium præpoſita, Decre-
„ tum tenoris, ut ſequitur.
„ Sac. Congregatio Eminentiſſimorum S. R.
„ E. Cardinalium, negotiis, & conſultatio-
„ nibus Epiſcoporum, & Regularium præ-
„ poſita, Spectabili Cultui, & decoro ornatui
„ Eccleſiarum Ordin. Fratrum Min. S. Fran-
„ ciſci de Obſervantia provide conſulens, in-
„ jungendum cenſuit, prout præſentis Decre-
„ ti tenore injungit omnibus, & ſingulis di-
„ cti Ordinis Superioribus Provincialibus loca-
„ libus, eorumque ſubditis, ſub pœna priva-
„ tionis Officiorum Ordinis immediate incur-
„ renda: ne ullo unquam tempore, quavis
„ occaſione, vel prætextu ad inſtantiam, &
„ preces cujuſvis indulgeant, aut conſentiant,
„ ſuppellectilem, Vaſa, Ornamenta, ve-
„ ſtes, atque omnis generis res ſpectantes
„ aliquo modo ad præfatas eorum Eccleſias,
„ Capellas, Oratoria, Sacriſtias, extra illa
„ ad uſum, vel Officium ceterorum diſtrahi,
„ aſportari, ſeu alias ab ipſis Minoribus Ob-
„ ſervantibus commodari, quin prius acceſſe-
„ rit conſenſus ſaltem ultra duas partes Ca-
„ pituli, cujuslibet reſpective Conventus per
„ ſecreta ſuffragia ſingulis vicibus præſtandus,
„ nec non a Miniſtro Provinciæ authentice
„ confirmandus, & ita obſervari mandat.
„ Non obſtantibus &c. Datum Romæ 4. Mar-
„ tii 1580.
„ Cum autem ſicut Dilectus Filius Franciſ-
„ cus Diaz a S. Bonaventura, cariſſimi in
„ Chriſto Filii noſtri Caroli Hiſpaniarum Re-
„ gis Catholici Concionator, & Theologus,
„ ac pro Ultramontana Familia Fratrum di-
„ cti Ordinis Vice-Commiſſarius Generalis no-
„ bis exponi nuper fecit, eo quod ipſe De-
„ cretum hujuſmodi (quo firmius ſubſiſtat,
„ & ſervetur exactius) Apoſtolicæ confirma-
„ tionis noſtræ Patrocinio communiri deſide-
„ ret; Nos ipſius Franciſci Vice Commiſſarii
„ Generalis votis hac in re (quantum cum
„ Domino poſſumus) favorabiliter annuere
„ volentes, & eum a quibuſvis Excommuni-
„ tionis, Suſpenſionis, Interdicti, aliiſque
„ Eccleſiaſticis ſententiis & pœnis a Jure,
„ vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa
„ latis (ſi quibus quomodolibet innodatus exi-
„ ſtit) ad effectum præſentium dumtaxat con-
„ ſequendum, harum ſerie abſolventes, & ab-
„ ſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus ejus
„ nomine ſuper hoc nobis humiliter porrectis
„ inclinati, Decretum præinſertum Auctori-
„ tate Apoſtolica tenore præſentium appro-
„ bamus, & confirmamus, illique inviola-
„ biliter Apoſtolicæ firmitatis robur adjici-
„ mus &c.

„ Datum Romæ apud S. Mariam Majorem
„ ſub annulo Piſcatoris die 16. Septembris
„ anno 1685. Pontificatus anno IX.

Leo X. Conſtitution. incip. *Merentur* declaravit, & decrevit quod Fratres Minores de obſervantia ſint tantum Cuſtodes, & non Poſſeſſores Paramentorum, & Ornamentorum, ac Vaſorum, quæ ad Miniſterium Sacramenti Altaris habent, & propterea illis, etiam pretioſis, abſque ſuæ Profeſſionis macula, aut violatione, uti, & potiri, libere, & licite eos poſſe, cum deceat juxta ſolemnitatum celebritatem, decentioribus Paramentis Divinam honorare Majeſtatem. 40

Paramenta Sacra, Veſtes, & Vaſa ad Miniſterium Divinum conſecrata, non debent commodari ad uſus Laicales, & profanos, *c. Ad nuptiarum* 43. *de conſecr. diſt.* 2. & Communis Doctorum. 41

Alia ad rem, Vide verb. *Utenſilia*.

Additiones ex aliena manu.

Uſum Paramentorum Sacrorum Eccleſiæ Cathedralis deberi Epiſcopo vulgo traditur. Sed ne in errores incidamus, plures notandi ſunt caſus. 42

Porro non eſt dubium, quin uſus Paramentorum Sacrorum debeatur Epiſcopo in ipſa Eccleſia Cathedrali celebranti, & quidem ſive Pontificaliter, ſive privare, ut reſpondit *Rot. in Spoletana Paramentorum ſuper Exequutione Brevis* 22. *Junii* 1622. §. *Quoniam*, & in confirmatoria 14. *Maii* 1723. §. *Ex his autem*, *cor. bon. mem. Criſpolto*. 43

Idemque Juris eſt, ſi Epiſcopus celebret in Capella palatii Epiſcopalis, modo tamen inibi non privare, ſed Pontificaliter celebret; *Rot. in dict. Spoletana Paramentorum ſuper exequutione Brevis* 14. *Maii* 1723. §. *Quo vero*, & rurſus §. *Inutiliter*, *cor. bon. mem. Criſpolto*. 44

Quod

45 Quod procedit, ſive Palatium Epiſcopi ſit finitimum, ſive ſit remotum ab Eccleſia Cathedrali, ut proſequitur *Rot. in dict. Spoletana Paramentorum ſuper exequutione Brevis* 14. *Maii* 1623. §. *Abſque eo quod*, *cor. bon. mem. Criſpolto*, & in terminis Palatii Epiſcopalis diſtantis ab Eccleſia Cathedrali 400. paſſ. reſcripſit *Congr. Particularis in Alben.* 19. *Septemb.* 1710.

46 Controverſia vero eſt, an hic ipſe uſus debeatur Epiſcopo Pontificaliter celebranti extra Eccleſiam Cathedralem, tum extra Capellam proprii Palatii? Et negative reſpondit *Rot. in dicta Spoletana Paramentorum ſuper exequutione Brevis* 22. *Junii* 1722. §. *Quoniam*, & in confirmatoria 15. *Maii* 1723. §. *Eoque fortius*, *cor. bon. mem. Criſpolto*, & reſolutum fuit *a Congregatione Particulari in Caſalen.* 11. *Martii* 1708. tum ab altera *Congregatione Particulari in dicta Alben.* 19. *Septembris* 1710.

47 Quinimo Rota *in dicta Spoletana* 22. *Junii* 1722. §. *Et licet*, id admiſit, tametſi ageretur de Paramentis Sacris non expenſis Capituli factis, ſed comparatis ex legatis Epiſcoporum anteceſſorum.

48 Quid vero, ſi Epiſcopus habere conſueverit nunc uſum extra Eccleſiam Cathedralem, Capellamque proprii Palatii? In dubio uſum hunc referendum eſſe ad meram conniventiam Capituli, adeoque nullum ipſi Epiſcopo præſtare titulum, ſenſit *Rota in dicta Spoletana Paramentorum ſuper exequutione Brevis* 22. *Junii* 1722. §. *Longe minus*, & in confirmatoria 14. *Maii* 1723. §. *Nec Epiſcopo*, *coram bon. mem. Criſpolto*.

PARENTES.

1 PArentes, quo nomine etiam intelliguntur
aſcendentes; v. g. Avus, Proavus &c. tenentur gravi obligatione juris naturalis conſervationem, & educationem liberorum cura-
2 re. *Communis*. Hinc Parentes tenentur alere
prolem ſuam; *l. Si quis a liberis* 5. §. *de agnoſcendis*, *& alendis liberis*; *l. Unuſquique* 2. *Cod.*
3 *de infantibus expoſitis*. Non ſolum prolem legitimam, ſed etiam ſpuriam, ſeu ex coitu
damnato ortam. Vid. verb. *Filius*, *Filii n.* 127.
4 Cum hac tamen advertentia, quod Mater
tenetur alere prolem ſuam primo triennio, & poſt triennium tenetur Pater uſque ad emancipationem; Vide d. verb. *Filius n.* 129. Nomine alimentorum aliud intelligitur reſpectu
Patris, & aliud reſpectu Matris. Reſpectu 5
enim Matris intelligitur ſolum lac; plus enim quam lac non tenetur proli exhibere; Unde ſi proli alia neceſſaria ſubminiſtraverit ſine animo donandi, poteſt repetere a Patre; *l. Alimenta*, *Cod. De negotiis geſtis*, *& cit. l. Si quis a liberis* 5. *ff. de agnoſcend. & alend. liberis* §.
Si Mater alimenta. Si autem nequeat ipſa lac 6
præbere proli, tenetur Pater ſuis impenſis Nutricem conducere; Si vero poſſit ipſamet, tenetur præbere, vel ſuis impenſis Nutricem conducere; Vide d. *verb. Filius n.* 130.
In defectu Patris, ſi is videlicet pauper ſit, 7
tenetur alere prolem Avus paternus, vel alii aſcendentes, & in defectu aſcendentium paternorum, hæc obligatio devolvitur ad Matrem, uti colligitur *ex cit. l. Si quis a liberis* 5. *ff. de agnoſcend. & alend. liberis* §. *Utrum autem*, *& Authent. Si pater*, *Cod. De divortio in fine*. Vide dict. verb. *Filius n.* 131.
Deficiente autem Matre, tenetur prolem ale- 8
re Avus, aliique aſcendentes materni: *l. Non quemadmodum* 8. *ff. De agnoſcend. & alend. liberis*, *& cit. l. Si quis a liberis* §. 5. *ff. eod.*
Vide dict. verb. *Filius num.* 132. Supradicta 9
tamen de præſtandis alimentis proli intelligi debent, ſi proles non poſſit habere aliunde, unde ſe alat; *cit. l. Si quis a liberis* 5. *ff. de agnoſcend. & alend. liberis* §. 7. Vid. d. verb. *Filius n.* 135.
Parentes tenentur legitimis relinquere inte- 10
gram Legitimam nullo aggravatam onere. *Communis*. Vide verbum *Legitima*. Quænam
autem pars, ſeu portio bonorum debeatur Fi- 11
liis pro Legitima? Vide dict. verb. *Legitima*.
Parentes nequeunt Filios legitimos privare 12
Legitima eis debita, niſi occurrat aliqua ex quatuordecim cauſis aſſignatis in Jure, & ad-
ductis ſub verb. *Exheredatio*. Vide *ibi*. Pa- 13
rentes, quamvis de rigore juris poſſint relinquere extraneis id, quod in ſuis bonis habent ſupra Legitimam Filiis debitam, ut tenent
communiter Doctores; Tamen ſine gravi, & 14
juſta cauſa non debent ſuam hereditatem alienis, ſeu extraneis relinquere, quia juxta mo-
nitum Spiritus Sancti *Proverb. cap.* 13. *n.* 22. 15
Bonus relinquit heredes filios, *& nepotes*. Immo nec debent totam hereditatem ſuam relinquere Eccleſiæ, ſeu Pio loco, *cap. Quicumque* 43. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. ibi: *Quicumque vult*, *exheredato Filio*, *heredem facere Eccleſiam*, *quærat alterum*, *qui ſuſcipiat*, *non Auguſtinum*, *immo Deo propitio*, *neminem inveniet*. Et in ejus Summario expreſſe dicitur. *Non debet Eccleſia*

ſuſci-

ſuſcipere quæ, filio exheradato, ſibi offeruntur.

16 Quinimmo Parentes neque licite poſſunt abſque juſta cauſa, ex inordinato affectu erga liberos, ſucceſſionis inæqualitatem inter eos inſtituere: Juſtæ autem cauſæ hujus inæqualitatis erunt merita, & majora obſequia: Si pupilli magno ſumptu in ſtudiis ali debeant: Si qui plus egere videantur, & hujuſmodi. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *reſolut.* 83. Buſemb. *lib.* 3. *par.* 1. *cap.* 4. *dub.* 5. §. *His adde*: La Croix *ibidem*, & alii.

17 Parentes univerſim tenentur Filiis procurare educationem corporalem, ſcilicet providen-
18 tiam vitæ, victus, & ſtatus. *Communis*. Et inſuper ſtrictiſſime tenentur procurare eis bonam educationem ſpiritualem, ſcilicet eos recte inſtruere per ſe, vel per alios in omnibus ad ſalutem animæ neceſſariis. *Communis*.

19 Contra debitam educationem corporalem, & ſignanter contra debitam providentiam vitæ peccant Parentes, & quidem graviter, ſi tempore menſtrui, aut alias impuris, & importunis commixtionibus vacant, cum evidenti periculo abortus, aut prolis vitiatæ, & monſtruoſæ concipiendæ, vel generandæ. Item Patres nimia ſævitia proprias prægnantes Uxores vexantes, & percutientes in graviſſimum damnum fœtus in utero exiſtentis; Item Matres poſt conceptam prolem immoderate ſaltantes, currentes, nociva bibentes, aut comedentes, & hujuſmodi cum præviſo, vel prævideri debito periculo abortus: Item peccant ſaltem venialiter Matres illæ, quæ ſine rationabili cauſa Filios proprio lacte, ſeu per ſe non lactant, *cap. Ad ejus* 4. *diſt.* 5. ibi: *Prava autem in conjugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, ut Mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque ad nutriendum aliis mulieribus tradant, quod videlicet ex ſola carnis incontinentia videtur fuiſſe inventum, quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt.* Si autem ad id moveat, ſeu concurrat rationabilis aliqua cauſa, v. gr. Matris imbecillitas, mos patriæ, vel gentis, nullum erit peccatum. Item peccant graviter Parentes, qui ſine debito, & ſufficienti repagulo pueros ſuos tenellos cum probabili periculo ſuffocationis ſecum in lecto recumbendo retinent. Unde merito pluribus in Diœceſibus eſt caſus reſervatus.

20 Contra debitam providentiam victus peccant graviter parentes, qui Filiis in ætate infirma, aut alias gravi, vel extrema neceſſitate preſſis, victum, veſtitum, aliaque neceſſaria denegant, niſi Filii aliunde ſibi providere poſſint; Item Parentes, qui exceſſivis ludis, luſibus, comeſſationibus, donationibus, ſuperfluis, & exceſſivis aliis expenſis, omnia dilapidant, ita ut Filii mendicare cogantur: Item Parentes, qui ſine legitima cauſa Filium aliquem exheredant, vel dotem alicui Filiæ negant; Item Parentes, qui cum poſſint, Filios captivos non redimunt: Item Parentes, qui ſecluſa vera neceſſitate, in viis publicis, aut in Hoſpitalibus publicis Filios alendos exponunt.

Circa hoc ultimum tamen eſt breviter ad- 21
vertendum; quod Parentes, qui exponunt Filios ex mera neceſſitate, cum non habeant unde eos alant, vel ex mero timore infamiæ, ſi adhibita cautione vitæ ſpiritualis, & corporalis eos exponant, tunc non peccant, ut advertunt Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 3. *alleg.* 15. *num.* 147. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 78. Monac. *tom.* 2. *tit.* 13. *formal.* 7. *n.* 14. Sporer *tom.* 1. *tractat.* 3. *in IV. præcept. Decal. cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 41. & alii paſſim. Si autem nulla inter- 22
veniente vera neceſſitate, nec ullo timore infamiæ, eos in viis publicis, aut in publicis Hoſpitalibus exponant, ultra peccatum mortale, quod committunt, graviter arbitrio Judicis ſunt puniendi; *l. Sancimus* 4. *Cod. De infantibus expoſitis*, Menoch. *de Arbitr. caſ.* 496. Vela *de delict. cap.* 9. Boſſius *in praxi tit. de homic. num.* 7. Barboſa *loc. cit. num.* 144. Monacell. *loc. cit. num.* 5. Amoſtaz *de cauſis piis tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 77. Quæ quidem pœna aliquando poterit extendi uſque ad mortem, ſcilicet quando in expoſitione ſecuta eſt mors; Dicuntur enim jure Civili hujuſmodi crudeles, & feri parentes partum occidere, dum illum ſic periculoſe exponunt; *l. Necare* 4. *ff. de cognoſcendis, & alendis liberis*, ibi: *Necare videtur non tantum is, qui partum præfocat, ſed & is, qui abjicit, & qui alimoniam denegat, & is, qui publicis locis miſericordiæ cauſa exponit, quam ipſe non habet*, & concordat *cit. l. Sancimus* 4. *Cod. De infantibus expoſitis*, ibi in fine: *Velut omni refertis inhumanitate, & crudelitate, quæ tanto quovis homicidio pejor eſt, quanto miſerioribus eam inferunt, & cap. Si expoſitus* 9. *diſt.* 87. Decian. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 9. Vallenſis *in Rubr. de infant. n.* 1. Velaſco *de privileg. pauper.* 2. 2. *par. qu.* 65. §. 2. *a n.* 1. Amoſtaz *cit. n.* 77. & alii.

Parentes propter deteſtandam crudelitatem, 23
quam in Filios exercent, eos exponendo, privantur patria poteſtate, ſive ipſe Pater Filium

lium exponat, ſive alius, eo conſentiente, vel ratum habente: *l. Unuſquiſque 2. Cod. De infantibus expoſitis, & cap. Si a Patre unic. de infantibus, & languidis expoſitis*, ibi: *Si a Patre, ſive alio, ſciente ipſo, aut ratum habente (relegato pietatis Officio) infans expoſitus extitit, hoc ipſo a poteſtate ſuis patria liberetur*; Non enim convenit, ut qui ſic crudeliter, & inhumaniter ſe geſſit cum Filio, adhuc in eo jura habeat. Sic Doctores commu-
24 niter. Nec pater ex eo quod amittat patriam poteſtatem eximitur ab onere dotandi v. g. Filiam, aut alimentandi ipſam, vel Filium, vel ab obligatione refundendi expenſas, quia ſolum perdit patriam poteſtatem quoad ea, quæ ſunt ſibi utilia, non autem circa ſibi onerosa, & damnum afferentia: *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare*, ut de ſimili dicitur *in cap. Intelleximus 7. de judiciis*, quia, ut habetur *in l. Nemo ex ſuo, ff. de Regul. Juris*: *Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt*. Gratianus *diſcept. forenſ. c. 167. a n. 54.* Amoſtaz *loc. cit. num. 78.* Barboſa *loc. cit. n. 146.* Homobon. *de examine Eccleſiaſtico p. 10. c. 4. q. 4. ſupp.* 1. & alii.

25 An autem Parentes exponentes Filios in Hoſpitali, vel alio loco ad id erecto ſeu deputato teneantur ad reſtitutionem expenſarum pro ipſis alendis, & veſtiendis factarum? Reſpondetur cum diſtinctione. Vel Parentes, quando Filios expoſuerunt, erant vere pauperes, vel divites: Si erant vere pauperes, nec peccarunt, ut dictum eſt *ſupra num.* 21. nec tenentur ad expenſas, quia intentio Fundatoris ea fuit, ut ibidem Filii Parentum pauperum alerentur. Unde Parentes Filios exponentes ob inopiam in Hoſpitali, vel alio loco ad id deſtinato, ad nihil tenentur, quia id ex pietate conceſſum eſt ſimilibus infantibus, ut de communi teſtantur Monacell. *loc. cit. num.* 14. Amoſtaz *loc. cit. n. 66.* Lugo *tom. 1. diſput. 13. num.* 4. & alii; *arg. l. Cum deditis 1. Cod. de latina libertate tollenda*.

26 Vel Parentes, quando Filios expoſuerunt, erant divites, & quoad iſtos variæ ſunt Doctorum ſententiæ. Prima ſententia tenet, quod Parentes quantumvis divites expenſas reſtituere non teneantur ex eo, quia Hoſpitalia iſta intuitu pietatis, & miſericordiæ alimenta expoſitis præbeant propter Dei amorem, & non animo repetendi. Sic Gloſſa *in cap. Si expoſitus 9. diſt.* 87. Acunna *ibidem num.* 13. Diana *par. 7. tract. 6. reſol.* 40. & alii.

27 Secunda ſententia docet, quod Parentes divites non teneantur reſtituere expenſas Hoſpitali de juſtitia, & jure ſtricto, ſed ſolum ex æquitate, quatenus Hoſpitale abſque cauſa illas expendit; cum expoſitus Patrem habet divitem, licet eas det, ne Patres Filios necent, aut aliud malum perpetrent. Sic Henriquez relatus a Boſſio *de alimentis c. 9. §. 1. n. 606.* & Amoſtaz *de cauſis piis num. 1. lib. 4. cap. 11. n. 68.*

Tertia ſententia communior defendit teneri Parentes divites ad has expenſas reſtituendas, ac poſſe ab Hoſpitali repeti, quia horum Hoſpitalium inſtitutio eſt ad nutriendos pauperes expoſitos, qui non habent Parentes divites, qui poſſint eos alere; adeoque Parentes divites tenentur expenſas reſtituere, & Hoſpitale poteſt illas repetere. Sic Leoncillus *de privileg. pauper. par. 1. q. 3. n. 6.* Trullench. *in Decalog. lib. 4. cap. 4. dub. 3. n. 2.* Layman *lib. 3. tract. 3. par. 3. cap. 14. num. 4.* Carpio *de execut. lib. 3. cap. 12. n. 31.* Boſſius *cit. §. 1. num. 607.* Bonacina *de contract. diſput. 6. quæſt. unic. punct. 6. §. 1. propoſit. 2. num. 6.* Sanchez *conſil. lib. 1. cap. 6. dub. 4. n. 16.* Villalobos *in Summa par. 2. tract. 41. difficult. 7. num. 10.* La Croix *lib. 3. par. 2. num.* 259. Lugo *tom. 1. diſp. 13. num.* 4. ubi cum multis aliis dicit eſſe communem. 28

Quarta ſententia vult eſſe attendendam mentem Fundatoris Hoſpitalis, & dicit, quod ſi fundavit Hoſpitale ſimpliciter abſque aliqua expreſſione, ſeu declaratione, Parentes divites tenentur refundere expenſas, quia præſumitur tantum fundaſſe pro egenis, utpote opus magis pium, & Deo gratius. Molina *de juſtitia tract. 3. diſp. 103. num.* 4. Amoſtaz *loc. cit. num.* 70. & in hoc conveniunt omnes citati pro tertia ſententia, aliique paſſim. Si autem Fundator Hoſpitalis expreſſerit, aut ex verbis ejus clare concipiatur voluiſſe, ut reditus illi liberaliter expenderentur in alendis expoſitis, inſpecta ſolum eorum præſenti neceſſitate abſque aliqua conſideratione ad Parentes, tunc Parentes licet divites ad nihil tenentur, quia liberaliter expenſæ illæ donatæ fuerunt expoſitis. Sic Villalobos *loc. citat. difficul. 7. numer.* 10. Amoſtaz *loc. cit. num.* 70. ubi *num.* 7. ſubjungit, quod eſt gravis conjectura donandi liberaliter has expenſas expoſitis, ſi Hoſpitale fuerit ditiſſimum, quia compenſatione non indiget. Layman *lib. 3. de juſtitia tract. 3. cap. 14. num. 4. verſ. Dico 3.* Sporer *tom. 1. tract. 3. in IV. præcept. Decalog. cap. 5. ſect. 2. num.* 41. Quod Leſſius *de juſtitia lib. 22. cap. 19. dub. 2. num. 69.* & alii admittunt, niſi expreſſe Fundator dicat pro pauperibus fundare. 29

30 Parentes divites exponentes Filios in locis, ubi aluntur expenſis Reipublicæ, ſeu Communitatis, tenentur omnino ad ipſas reſtituendas, & ad omnia damna reſarcienda, quia Parentes tenentur, quantum poſſunt, ſine aliorum gravamine providere Filiis alimenta, & quæ neceſſaria ſunt ad illorum educationem, & diſciplinam, *l. Si quis a liberis 5. ff. De agnoſcendis, & alendis liberis, l. Unuſquiſque 2. Cod. De infantibus expoſitis*. Unde Parentes divites tenentur omnino refundere expenſas omnes, quas pro alendis, & educandis ſuis Filiis expoſitis fecit Reſpublica, ſeu Communitas cum gravamine tot pupillorum, viduarum, & aliorum innocentium ad ipſas expenſas non obligatorum. *Communis*, & a fortiori omnes Doctores citati ſupra pro tertia ſententia; Vide verb. *Adulterium artic. 5. a num. 27. ad 30.*

31 Item Parentes divites exponentes Filios ad Oſtium alterius, qui ideo facere debet expenſas, tenentur ad ipſas reſtituendas. *Communis*.

32 Qui autem invenit infantem ante Oſtium ſuum, & illum ponit ad Oſtium alterius, qui ea de cauſa facere debet expenſas, non tenetur ad ipſas expenſas ipſi reſtituendas, quia non peccat contra juſtitiam, cum hunc non inducat in obligationem juſtitiæ ad providendum tali infanti, quia ad id non tenetur neque ex caritate, cum poſſit illum inde mittere ad publicum Hoſpitale pro iis infantibus erectum, vel ad Eccleſiæ cunabula; & licet teneretur ex Caritate ei providere de alimentis, ſi non eſſet alius modus illi ſubveniendi, adhuc non peccaret contra juſtitiam, quia non eſt contra juſtitiam dare alteri occaſionem, qua debeat opera Caritatis ex neceſſitate exercere: Immo nec videtur peccare contra caritatem in illum, ad cujus Oſtium illum infantem exponit, ſicut nec eſſet contra Caritatem, ſi pauperem in extrema neceſſitate exiſtentem ad illum mitteret ex induſtria, ut ipſe ex Caritate teneretur illi ſuccurrere. Sanch. *lib. 1. Conſil. c. 5. dub. 5. a n. 70.* Boſſius *loc. cit. cap. 9. §. 2. per tot.* Lugo *tom. 1. diſp. 18. num. 114.* La Croix *lib. 3. par. 2. nu. 160.* Amoſtaz *loc. cit. num. 72.* ubi dicit id præſertim poſſe fieri ſine delicto, quando aliquis timet infamiam, v. g. ſi ſit Sacerdos, aut altera perſona gravis, quia peſſimi, & malitioſi dicerent Filium ipſius eſſe, & idem dicendum, quando non haberet ſuperfluum naturæ, ſibi, & ſuis.

33 Contra debitam providentiam ſtatus peccant graviter Parentes, ſi non adhibeant diligentiam, ſaltem mediocrem, ſecundum ſuam conditionem, ut acquirant, ſeu ſaltem conſervent bona, quibus Filii alantur, habeantque hereditatem ſecundum ſuum ſtatum. Item peccant graviter, ſi bona dilapidando impotentes ſe reddant ad liberos honeſte ſecundum ſuum ſtatum educandos, & dotandos. Item graviter peccant Parentes, ſi Filios, vel Filias invitos cogant ad ingrediendum Religionem, vel ſtatum Clericalem aſſumendum; Unde merito a Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. c. 18. de Regularibus* lata eſt ſententia excommunicationis contra eos, qui feminas ad Religionem cogunt. Item graviter peccant, ſi Filios, vel Filias a Religionis ingreſſu ſine juſta cauſa impediant. Item ſi Filios, vel Filias abſque juſta cauſa compellant ad Matrimonium ineundum, ſeu a Matrimonio contrahendo impediant, & abſtinere cogant.

34 Parentes, contra debitam Filiis bonam educationem ſpiritualem, graviter peccant, ſi Filios in bonis moribus, & neceſſariis ad ſalutem per ſe, vel per alios inſtruere non curent; Item ſi occaſiones peccandi ab ipſis non removeant, vel in locis, aut domibus ſuſpectis, & periculoſis habitare permittant, aut alias peccaminoſam vitam agere ſinant. Item ſi conſilio, aut malo exemplo eos ad peccata perducant. Item ſi Filios, aut Filias diſſolutas pro poſſe non corrigant, & juxta exigentiam non puniant: in his enim Parentes non tantum peccant contra virtutem Caritatis, ſicuti quivis alii proximum delinquentem corrigere negligentes, ſed etiam contra virtutem juſtitiæ, quia Parentes Jure Divino naturali obligantur Filios educare ad bonum, & avertere a malo. Unde Parentes Catholici in illis Regionibus, ubi Catholici contrahunt Matrimonia cum Acatholicis, ſi moraliter poſſint, tenent ſub mortali curare, ut proles educentur Catholice, ut ex aliis notant Buſembaum *lib. 2. 4. dub. 3. n. 7.* La Croix *ibid. n. 95. & 100.*

35 Parentes nequeunt licite occidere Filias in adulterio deprehenſas; Vide verb. *Adulterium art. 2. a n. 10. uſque ad finem*.

36 Parentes nequeunt licite occidere Filios ſuos bannitos, niſi aliter ab armis contra patriam averti poſſint, quia in tali caſu prævalet bonum univerſale patriæ, quæ eſt communis omnium mater. Ita Laym. *lib. 3. par. 2. tract. 3. cap. 2. n. 2.* La Croix *l. 3. p. 1. n. 792.* & aliim paſſim; *arg. l. Minime 35. de Relig. & ſumpt. fun.*

37 Parentes in caſu neceſſitatis, ſi nullus alius exiſtat, poſſunt baptizare proprios Filios ſine

ſine ſolutione conjugii, ſeu abſque debiti Matrimonialis præjudicio; Vid. verb. *Baptiſmus art.* 4. *n.* 41.

38 Parentes peccant graviter Filios etiam conſentientes caſtrando, ut evadant præſtantiores Muſici; Cum enim nemo ſit Dominus membrorum ſui corporis, tanto minus erunt Parentes domini membrorum corporum ſuorum Filiorum, adeoque, &c. Sic Laym. Tanner. Bonac. Lezana, & alii, quos affert, & ſequitur Diana *part.* 6. *tract.* 8. *reſolut.* 39. Quarti *de Sacris Benedictionib. tit.* 3. *ſect.* 17. *difficul. quarta*. Buſemb. *l.* 2. *part.* 1. *tract.* 4. *c.* 1. *dub.* 1. *reſolut.* 2. & alii paſſim.

39 Parentes dubitantes, an proles adulterinæ, ſeu non legitimæ, ſint a ſe genitæ, vel ab aliis, quam obligationem contrahant? Vid. verb. *Adulterinus art.* 5. *a n.* 20.

40 Parentes an, & in qua neceſſitate ſint a ſuis Filiis ſubveniendi præferenter quoad alios? Vid. verb. *Filius a n.* 91. *ad* 99.

41 Parentes ut ſubveniantur, in qua neceſſitate, & quomodo poſſint, vel debeant Filii exire de Religione? Vid. d. verb. *Filius a num.* 100. *ad* 104.

42 Parentes, quo jure, & in qua neceſſitate poſſint vendere ſuos Filios? Vid. d. verb. *Filius a n.* 105. *&* 112.

43 Parentes quando & quibus modis acquirant [illegible] ſuper Filios? Vid. d. verb. [illegible]

44 [illegible] an teneantur alere ſuos [illegible] Parentum natura[illegible]

45 [illegible] poſſint Fi[illegible]

46 [illegible] pro liberis [illegible] Sic Commu[illegible]

[illegible] contrahunt pro [illegible] La Croix *loc. cit.* [illegible]

[illegible] eſſe teſtes [illegible] Vide verb. *In*[illegible] In mul[illegible] & munus te[illegible] Card. de Luca [illegible] citans Paſter. [illegible] Matrimonii, ut [illegible] Parentem potius [illegible] & principaliter in

cauſa; ideoque non poſſe implere munus teſtis. Hinc Joannes Kugler *de Matrimonio & ſponſalibus n.* 343. La Croix *lib.* 6. *par.* 4. *n.* 757. & alii dicunt Parentes in multis caſibus merito eſſe ſuſpectos, nec ſufficere.

Parentes, quamvis non teneantur obligatione aliqua particulari benedicere propriis Filiis Benedictione materiali, ideſt expreſſa verbis, & ſignis externis, cum hæc ſolum ex beneplacito, & in ſignum benevolentiæ ſoleat conferri a Parentibus propriis Filiis; Tenentur tamen eis benedicere Benedictione formali in ordine ad finem, ad quem dirigi ſolet, videlicet, ut bene ſit Filiis quoad animam, & corpus, ideſt procurare, & a Deo precari bona, quæ ſunt illis neceſſaria ad ſalutem animæ, & corporis, quia jure naturali tenentur eorum curam habere, quoad eorum majus bonum ſpirituale, & temporale. *Communis*. 50

51 Hinc peccant Parentes maledicentes Filiis ſuis maledictione formali, ideſt imprecantes eis vere ex animo malum ſub ratione mali, cum vero deſiderio, ut illud malum eis eveniat, adeoque tenentur Parentes hanc circumſtantiam in Confeſſione explicare, quia in hoc caſu maledictio continet ſpecialem malitiam contra virtutem pietatis; quæ malitia erit mortalis, ſi malum filiis imprecatum ſit grave: & venialis, ſi malum imprecatum ſit leve ratione parvitatis materiæ. *Sic Communis Doctorum*, cum S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 76. *artic.* 1.

52 Si Parentes maledicant Filiis ſolum materialiter, ideſt non ex animo, ut malum aliquod illis eveniat, ſed ex ira quadam, & impatientia, peccant ſolum venialiter, quia tunc maledictio, ultra quam quod non eſt ex animo deliberato, non opponitur Caritati, cujus obligatio gravis eſt, ſed manſuetudini, vel patientiæ, quæ virtutes levius obligant. Sic Molina, Navarr. & alii, quos affert, & ſequitur Laym. *l.* 2. *tr.* 3. *c.* 8. & alii paſſim. Poſſunt tamen, etiamſi materialiter filiis maledicant, peccare mortaliter ratione ſcandali, ſeu mali exempli, & pravi habitus.

53 Datur Epiſcopo facultas abſolvendi pro ſuo arbitrio in forma privata ob carcerationem Clerici factam per ejus Parentes. *Sacra Congregatio Immunitatis in una Civitatis Ducalis* 10. *Februarii* 1705. *c. h.* 2. *Decret. Vailem.* *pag.* 171.

Ac-

Additiones ex aliena manu.

54 De jure occidendi, vendendi, tum exponendi Liberos ſecundum jus Civile Romanorum, vide contraria inter ſe ſcripta; Noodt in libro ſingulari: *Julius Paulus ſive de partus expoſitione, & nece apud veteres*; Bynckershoek in opuſculo: *De jure occidendi, vendendi, & exponendi liberos apud veteres Romanos*, tum ejuſdem Noodt *in Amica Reſponſione ad difficultates Julii Pauli, ſive libro de partus expoſitione, & nece nuper motas a Viro Ampliſſimo Cornelio Bynkerſoek &c.*

55 Hoc ipſum argumentum illuſtravit etiam, & quidem accommodate tum ad theoriam, tum ad praxim *A. Garanza de Partu cap. 4. per tot.* ubi de moribus, modiſque exponendi, conditionibus expoſitorum, de pœnis exponentium, de cura in expoſitos adhibenda, de ſumptuum in eoſdem erogatorum cauſa & repetitione, & demum de ſanguinolentis tractat. Conſule eum ubi res poſtulat.

PAROCHIA, PAROCHIALIS, PAROCHIANUS.

1 PArochia ſumitur dupliciter, ſcilicet ſtricte, ſeu proprie, & large, ſeu improprie. *Communis.*

2 Parochia large, & improprie ſumpta intelligitur pro tota Diœceſi, ut clare patet ex *c. Si quis ordinatus 5. diſt. 92.* ibi: *Si quis ordinatus Epiſcopus ad parochiam, cujus eſt electus &c. & ex cap. Si quis Epiſcopus 5. ead. diſt. 91.* ibi: *Si quis Epiſcopus ordinatus ad Parochiam, cujus eſt electus &c. & ex cap. Si qui Epiſcopi 6. ead. diſt. 92.* ibi: *Si qui Epiſcopi ordinati ſunt, neque recepti ab alia Parochia, in qua fuerant denominati, & ex cap. Ad Apoſtolicæ Sedis regimen 20. de Decimis*, ibi: *De Parochia unius Epiſcopi in Diœceſi alterius transferatur &c.* Unde etiam Parochianus pro Diœceſano ſumitur *in cap. Nullus Epiſcopus 3. de Parochis*, ibi: *Nullus Epiſcopus alterius Parochianum judicare præſumat.*

3 Parochia ſtricte, & proprie ſumpta eſt certus territorii diſtrictus per Papam, vel Epiſcopum determinatus, habens unum Rectorem ſtabilem, cum poteſtate populum ibidem exiſtentem regendi, & judicandi, eique Sacramenta, aliaque Divina adminiſtrandi. *Eſt in
re communis.* Parochia ita nuncupatur quaſi 4
partitio Curæ. Rota *rec. part. 15. dec. 39. n. 10.* Abbas *in Rubr. de Parochis n. 1.* Archidiaconus *in cap. Eccleſias 1. cauſ. 13. q. 2.* Fagnan. *in cap. Litteræ 1. de Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ n. 12.* Barboſa *de Officio, & poteſt. Parochi par. 1. cap. 1. num. 16.* cum pluribus ibi citatis: *Parochia* enim Græce, Latine *Partitio* dicitur, Fagnan.
loc. cit. & alii. Et ſic Parochia dicitur quaſi 5
Partitio curæ, quia Parochus, ſeu Rector Eccleſiæ curam habere debet animarum totius populi intra limites Eccleſiæ ſibi aſſignatæ congregati, *cap. Eccleſias 1. cauſ. 13. q. 1. cap. In Eccleſiis 1. de Capellis Monachor. cap. Cum ſingula 32. de Præbend. in 6.* cum ſimili-
bus. Parochia vocatur etiam *Paræcia*, hoc enim 6
nomine uſos fuiſſe antiquos Chriſtianos demonſtrat S. Auguſtinus *lib. 14. de Civ. Dei* his verbis: *Fuit Presbyter nomine Reſtitutus in Paræcia Calamenſis Eccleſiæ. Paræcia* autem latine *Accolarum conventus, ſeu habitatio aut Cura* dicitur. Barboſa *loc. cit.* Calvin. *in magno lexico Jurid. verb. Parochia*; ubi ex aliis notat non primum *Parochias*, ſed *Paræcias* appellatas eſſe.

Parochiæ antiquitus non erant diſtinctæ, 7
ſed Epiſcopus curam Animarum totius Diœceſis per Sacerdotes pro ſuo libitu miſſos, & ad nutum amovibiles adminiſtrabat, aſſignatis cuilibet laboranti Sacerdoti iis ſuſtentationis mediis, quæ Epiſcopus pro tali judicabat ſufficientia, ut propterea tota Diœceſis merito diceretur Parochia, *arg. cit. Juribus ſub n. 2.*
Succeſſu tamen temporis, cum populus Chri- 8
ſtianus magis, magiſque in dies augeretur, Dionyſius Papa XXIV. poſt S. Petrum, ſecatis & partitis diœceſibus in plures Eccleſias Parochiales, ſeu Parochias, ſingulas has Parochias ſingulis Sacerdotibus aſſignavit, ut unuſquiſque proprium haberet territorium, ſeu certum diſtrictum, ab hac partitione, ut ſupra dictum fuit, appellatum *Parochia*, intra cujus fines, ac limites populum inibi exiſtentem in ſpiritualibus debite paſceret, ac regeret, nec unus alterius fines, & limites ingrederetur, ut expreſſe habetur in 1. *Eccleſias 1. cauſ. 13. q. 1.* ubi dictus Papa Dionyſius ſic ait: *Eccleſias ſingulas ſingulis Presbyteris dedimus, Parochias, & Cœmeteria eis diviſimus, & unicuique Jus proprium habere ſtatuimus, ita videlicet, ut nullus alterius Parochiæ terminos aut jus invadat, ſed ſit unuſquiſque ſuis terminis contentus, & taliter Eccleſiam, & Plebem ſibi commiſſam cuſtodiat*: & quod prima Parochiarum diviſio fa-

[illegible] a Dionyſio Papa, habetur etiam in c. [illegible] 9. de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli, ibi: Cum auctoritate Dionyſii juxta Parochiæ limitatæ: & teſtantur paſſim Doctores. & ſequenter plurimi congeſti a Barboſa de Offic. & poteſt. Epiſc. cit. par. 2. c. 1.
9 n. 18. Quamvis, ut ibi ipſe notat Card. Baron. Annal. Eccleſ. tom. 3. ad annum 315. Verſ. Unde [illegible], & Theoph. Parochialis par. 1. conc. Pa[illegible] art. 1. pag. 4. exiſtimaverint ab ipſiſmet Apoſtolis factam diviſionem Parochiarum.

10 Parochias erigere, & dividere, præter Papam, ſolus poteſt, & debet Epiſcopus, cap. [illegible] 11. cauſ. 16. q. 7. & docet ibi Barboſa cum communi Doctorum. Accedit Concilii Tridentini diſpoſitio in ſeſſ. 21. de
11 reform. c. 4. & ſeſſ. 24. de reform. c. 13. Ad Conſtitutionem Parochiæ, ſeu ad hoc, ut aliqua Eccleſia dicatur, ſit, & probetur Parochialis, plura requiruntur. Primo igitur requiritur, ut auctoritate Papæ, vel Epiſcopi ſit erecta, ut patet ex dictis numero antecedenti; Erecta tamen præſumitur auctoritate Papæ, vel Epiſcopi ex lapſu temporis, quo Rector Eccleſiæ publice Divina Officia peregit, Sacramenta adminiſtravit, ac reliqua Parochialia præſtitit, & recepit. Barb. loc. cit. num. 39. Addit. deciſ. 368. n. 5. Lancell. Gallia conſ. 124. n. 6. vol. 1. & alii paſſim.

12 Secundo requiritur certum territorium, ſeu certus locus, ac diſtrictus cum certis limitibus ab Epiſcopo determinatis; arg. cit. c. Eccleſias 2. cauſ. 13. q. 1. & cit. ſeſſ. 21. de reform. c. 4. & ſeſſ. 24. de reform. c. 13. Rota recent. par. 2. dec. 228. n. 5. & ſeq. & par. 18. tom. 1. dec. 32. n. 2. & ſeq.

13 Tertio requiritur, quod in ipſo deſignato loco, ſeu diſtrictu ſint ſaltem decem mancipia, ſeu, ut alii legunt, municipia, ideſt decem Domus, aut familiæ, c. 3. Unio 3. cauſ. 10. q. 3. ibi ſtatuitur, Ut Eccleſia, quæ decem habuerit mancipia, ſuper ſe habeat Sacerdotem, quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur Eccleſiis; Barboſa loc. cit. num. 20. Reiffenſtuel lib. 3. Decretal. 28. n. 9. Carar. de juribus Paroch. titul. 3. cap. 3. in fin. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 31. n. 23. & alii cum Rota recentior. par. 11. deciſ. 348. n. 38.

14 Quarto requiritur, ut unum ſolum, ac perpetuum Rectorem, ſeu Parochum habeat cum Cura Animarum, & poteſtate Fori Pœnitentialis ipſi ſoli competente, ita ut jure ordinario nullus alius, ſed ſolus, ac unicus Parochus prædictam habeat curam, & poteſtatem. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 13. ibi: *Cuicumque Parochiæ ſuum perpetuum, peculiarumque Parochum aſſignet, qui eas cognoſcere valeat, & a quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant*, c. Cum non ignores 15. de Præbendis, ibi: *Cum non ignores, quod una Eccleſia unius debeat eſſe Sacerdotis*, & c. Extirpandæ 30. eod. tit. §. Qui vero, ibi: *Qui vero Parochialem habet Eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſerviat, in ordine ad quem ipſius Eccleſiæ cura requiritur, niſi forte Dignitati, vel præbendæ Parochialis Eccleſia ſit annexa, in quo caſu concedimus, ut qui talem habet præbendam, vel Dignitatem, cum oporteat eum in majori Eccleſia deſervire, in ipſa Eccleſia Parochiali idoneum, & perpetuum habeat Vicarium Canonice inſtitutum*. Rota rec. pag. 18. tom. 1. dec. 32. n. 2. & ſeq.

Quinto requiritur, quod non facta aliqua electione ſepulturæ per Defunctos, & non exiſtentibus ſepulturis Majorum in dicta Eccleſia, corpora ibi ſepeliantur tamquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis Defuncti debent ſepeliri, cap. Ex par. 4. de Sepulturis; Rota in Florentina Parochialis 22. Maii 1630. coram Coccino Decano: Barboſa loc. cit. n. 30. & alii. 15

Novæ Parochiæ erectio, & antiquæ diſmembratio quomodo, & quando, & quibus concurrentibus fieri poſſit, & debeat? Vide verb. Diſmembratio, a n. 10. uſque in finem. 16

Pluribus in locis adſunt Parochiæ, quæ non diſtinguuntur per Domos materiales, & per determinatos diſtrictus locorum, ſed per populos, ſeu familias, & iſtæ vocantur Parochiæ Gentilitiæ earumdem familiarum, ita ut ſi eædem familiæ commorentur in diſtrictu alterius Parochiæ, ſubſint nihilominus juriſdictioni ſuæ Parochiæ Gentilitiæ, & has Parochias non extendi ad alias familias diverſas ab illis, pro quibus erectæ fuerunt, ad longum probat Urſaya tom. 8. par. 1. diſcept. 24. per tot. 17

Parochialis Eccleſia dicitur, quæ habet Jus conſiſtens in Cura Animarum Parochianorum, ipſis Sacramenta miniſtrans, & proprium habens Rectorem, ſeu Parochum; Parochialitas enim nihil aliud eſt, quam Cura Animarum. Rota recent. par. 15. dec. 59. n. 3. Barboſa l. c. n. 26. Abbas in Rubr. de Paroch. Carath. de juribus Paroch. tit. 1. c. 3. Bellamer. conſil. 38. n. 8. Guttier. alleg. 8. num. 6. & alii paſſim. 18

Parochialis Eccleſia, ut probetur, non ſufficit, quod Rector adminiſtret Sacramenta, niſi etiam oſtendat, quod de neceſſitate adminiſtret, & populus ab eodem de neceſſitate recipiat; Gloſſa in Clementin. Dudum, de ſepulturis, verb. Impendat, & ibi Imola n. 32. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſſ. 6. n. 36. Man- 19

tica

tica *dec.* 48. *n.* 5. Gregor. XV. *dec.* 387. *num.* 7. Barb. *loc. cit. num.* 28. & alii cum Rota recent. *par.* 2. *dec.* 228. *n.* 4. *&* *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 110.
20 *num.* 21. Parochialis Eccleſia de jure non præſumitur, ſed eſt probanda; Rota recent *par.* 2. *dec.* 228. *num.* 3. *dec.* 300. *num.* 5. Barboſa *loc. cit. num.* 36. cum pluribus ibi cita-
21 tis. Unde in dubio eſt plene, & concludenter probanda ab eo, qui talem eſſe aſſerit, & ſe fundat in ea. Rota recent. *part.* 2. *dec.* 228. *num.* 3. *par.* 11. *dec.* 345. *num.* 9. *par.* 13. *deciſ.* 37. *num.* 2. Barboſa *loc. cit. num.* 36. & alii plures apud ipſum.

22 Jura Parochialia Eccleſiæ, & Parocho competentia, ultra poteſtatem Fori Pœnitentialis, ſunt ſequentia. I. Quod Parochiani proles ſuas proprio Parocho teneantur baptizandas offerre; *arg. Concil. Florent. in Decreto Eugenii IV.* & tenet Barboſa *de offi. & poteſt. Parochi par.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 7. *n.* 2. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret.* 29. *num.* 9. & ipſis teſtibus alii communiter dicentes Parochianum graviter peccare, ſi abſque licentia proprii Parochi prolem ſuam baptizandam alieno offerat; Intellige tamen ubi non reperitur ſpecialis Eccleſia Baptiſmalis aſſignata pro omnibus baptizandis cujuſcumque Parochiæ, quia tunc Presbyter ibi ad hoc deputatus habetur pro proprio omnium Parocho quoad collationem Baptiſmi. II. Ut ſaltem in Paſchate Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiant in propria Eccleſia Parochiali, *c. Omnis utriuſque ſexus* 12. *de pœnitent. & remiſſ.* Unde ſi quis communicaret in Eccleſiis Regularium infra tempus Paſchale animo ſatisfaciendi præcepto Eccleſiæ, non ſatisfaceret, quia in Canone *Omnis utriuſque* præcipitur a proprio Parocho Euchariſtiam ſumi. *Sacra Congreg. Concilii* 23. *Jan.* 1588. Immo Regulares non poſſunt in die Paſchatis adminiſtrare Sæcularibus Euchariſtiam, neque per modum devotionis; etiamſi tales perſonæ ſæculares in alia die ſatisfecerint præcepto, ut reſpondit *Sacra Congregat. Conc. in Burdigalen.* 9. *Jun.* 1644. *in Senonen.* 12. *Jan.* 1650. *& in Mechlin.* 31. *Jani* 1681. III. Ut ſolum a proprio Parocho Sacramentum Extremæ Unctionis percipiant, *Clement.* 1. *de privilegiis*, ubi etiam exemptis, & privilegiatis Regularibus, ſub pœna excommunicationis prohibetur, ne abſque licentia Parochi Sacramentum hoc alicui Parochiano adminiſtrent. IV. Quod mortui in Parochiali Eccleſia ſepeliri debeant, niſi alibi ſepulturam Majorum habeant, vel propriam eligant; *arg. cap. Nos inſtituta* 1. *c. Ex par.* 6. *& cap. In noſtra* 10. *de ſepulturis* juncto *c.* 1. *&* 3. *eod. in* 6. Et ſi alibi ſepulturam Majorum habeant, vel propriam eligant, debent Canonicam portionem, vulgò *Quartam funeralem*, Parochiæ, *citat. cap. Nos inſtituta* 1. *cap. Fraternitatem* 3. *cap. de his* 4. *cap. Cum ſupra* 8. *cap. Certificari* 9. *cap. In noſtra* 10. *de ſepulturis*, cum ſimilibus. V. Quod in Eccleſia parochiali coram proprio Parocho Matrimonia ſolemni ritu celebrentur, *cap.* 1. *de Clandeſt. deſponſat. cap.* 1. *cauſ.* 30. *quæſt.* 5. juncto *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. VI. Quod Parocho ſolvi debeant decimæ, primitiæ, & oblationes juxta dicta ſub verb. *Decimæ*, & ſub v. *Oblationes*. Vid. *ibi*.

Alias ad jura Parochialia ſpectabat, quod 23
Parochiani diebus Dominicis, & Feſtivis Miſſam audirent in Eccleſia Parochiali, *c. Ut Dominicis* 1. *de Parochiis*. Nunc autem poſſunt Parochiani Miſſas audire in Eccleſiis Regularium, & aliis non Parochialibus, & ibi ſatisfacere præcepto de audiendo Miſſam, ut dictum eſt ſub verb. *Miſſa art.* 16. *n.* 10. *&* 11.

Alias ad jura Parochialia ſpectabat etiam, 24
quod parochiani ſemel in anno ſua peccata proprio Parocho confiterentur. *c. Omnis utriuſque* 12. *de pœnitent. & remiſſ.* ibi: *Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua peccata ſemel in anno proprio confiteatur Sacerdoti*; Nunc autem certo ſatisfaciunt, qui confitentur Regularibus, aliiſque Confeſſariis ab Ordinario approbatis, ut patet ex *Clement. Dudum* 2. *de Sepulturis* §. *Statuimus etiam*, Extrav. Joan. XXII. *Vas electionis*, *de Hæreticis*; Extravagant. Benedicti XI. *Inter cunctas*, *de Privilegiis*, ex Conſtit. Leonis X. incip. *Dum intra mentis arcana* §. 6. ex Conſtitut. Pauli III. incip. *Licet debitum*, ex Conſtit. Clementis VIII. incip. *Significatum fuit Nobis*. Hinc dicentes nunc, quod Confeſſi Religioſis ab Epiſcopo approbatis teneantur iterum eadem peccata proprio Parocho confiteri, ſuſpecti ſunt de Hæreſi, & poſſunt per Inquiſitores puniri, quibus ſunt denuntiandi; Diana *par.* 4. *tract.* 8. *reſolut.* 102. Nicol. *in Floſcul. verb. Confeſſio n.* 7. Viva ad propoſition. 21. ex damnatis ab Alexand. VIII. *num.* 1. ubi ex Joanne de La Cruz *de ſtatu Religioſo lib.* 2. *c.* 6. advertit id fuiſſe ſtatutum a Sixto IV.

An autem benedictiones, & diſtributiones 25
Candelarum, Cinerum, & Palmarum ſint de Juribus mere Parochialibus; Vide verb. *Confraternitas artic.* 2. *num.* 4. *in reſponſione ad* 5. *dubium*.

[illegible] [illegible] poſt partum, [illegible] ſeminis, ovorum, [illegible] Parochialibus; [illegible] ad 6.

[illegible] An [illegible] hebdomadæ Sanctæ [illegible] juribus mere Parochialibus? Vide *ib.* *in reſp. ad* 6.

28 An [illegible] Miſſæ ſolemnis feria quinta in Cœna Domini ſit de dictis Juribus Parochialibus? Vide *ibid. in reſp. ad* 9.

29 An prima pulſatio Campanarum in Sabbato Sancto ſit de juribus Parochialibus? Vid. *ibid. in reſp. ad* 9.

30 An celebratio Miſſarum ſolemnium per annum, ſive pro vivis, ſive pro defunctis, ſit de dictis Juribus Parochialibus? Vide *ibid. in reſp. ad* 10.

31 An expoſitio quadraginta Horarum, & benedictio, quæ ſit ſuper populum, ſit de dictis juribus Parochialibus? Vide *ibid. in reſponſione ad* 11.

32 An expoſitio, quæ ſit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis ſit ſuper populum, ſit de dictis juribus Parochialibus? Vide *ib. in reſponſione ad* 12.

33 Parochianus alicujus Parochiæ ut quis efficiatur, ſufficit ſolum habitationis principium, nec requiritur, quod illibi pro majori anni parte habitaverit. Rota recentior *par.* 4. *deciſ.* 529. *num.* 3. *&* 9. *par.* 15. *deciſ.* 252. *num.* 20. Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi par.* 2. *cap.* 2. *num.* 35. *& ſeq.* cum pluribus
34 ibi citatis. Intellige tamen de eo, qui contrahit Domicilium animo non redeundi, ſecus vero ſi de tali animo nullibi conſtet. Rota recent. *par.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 629. *n.* 3. *&* 9. *part.* 11. *deciſ.* 348. *num.* 3. *& ſeq. part.* 11.
35 *deciſ.* 162. *num.* 21. Efficitur tamen Parochianus illius Parochiæ, qui ad habitandum in ea ſe contulit ad evitanda impedimenta, quæ parentes ſuo Matrimonio præbere intendunt.
36 Rota rec. *par.* 15. *deciſ.* 60. *num.* 28. Et quoad hoc habentur plures caſus ſic deciſi a Sacra Congregatione Concilii, & referuntur ſub. verb. *Impedimentum Matrimonii art.* 2. *n.* 77. Vide *ibi*. Plures aliæ quoad hoc reſolutiones dictæ Sacræ Congregationis Concilii referuntur à Barboſa *de Offic. & poteſtate Parochi part.* 2. *cap.* 21. & ab Urſaya *tom.* 2. *p.* 1. *diſc.* 10.

37 Quando quis habitat in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, cenſetur Parochianus illius, in qua Domus aditum magis frequentatum habet; Aloyſius Riccius *in praxi rerum Fori Eccleſiaſtic. deciſ.* 333. *in* 1. *edit.* alias *reſolut.* 501. *in* 2. *edit.* Barboſa *de offic. & poteſtat. Parochi part.* 2. *cap.* 21. *num.* 43. *& offic. & poteſtat. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 71. & alii. Parochianus, ſi in una 38
Eccleſia ſolet audire Miſſam, in altera vero recipere Sacramenta, Canonica portio debetur ei, a qua recipit Sacramenta; *c. Nos inſtituta* 1. *de Sepult.* Barboſa *de offic. & poteſtat. Parochi part.* 3. *cap.* 25. Silveſter *in Summa, verb. Canonica portio num.* 11. Fr. Emmanuel *qu. Regul. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 5. & alii.

Parochiani non neceſſario ſunt vocandi in 39
unione Parochialium. *Sacra Congregatio Concilii in Fulginaten.* 30. *Januar.* 1723. Pa- 40
rochialitatis ſuppreſſio, & Curæ translatio ſuſtinetur, quando ex juſta cauſa, & cum Superioris permiſſione facta fuit. *Sacra Cong. Conc. in Ceſenat.* 31. *Jul.* 1723.

Parochianus ex juſta cauſa eximi poteſt pro 41
determinato tempore a Juriſdictione ſui Parochi. *Sir in una Romana* 5. *Apr.* 1690. ut refert Urſaya *tom.* 1. *part.* 1. *deciſ.* 10. *a num.* 90.

Parochiales Eccleſiæ dignioribus ſunt con- 42
ferendæ. Bened. XIV. Conſtitut. 68. incip. *Cum illud*, §. 1. *&* 7. Parochialium Eccleſia- 43
rum collatio, prævio concurſu, & examine, fieri debet. Idem *ib.* Vide tom. 2. verb. *Concurſu*, & tom. 3. verb. *Examen*. In electio- 44
ne dignioris in Parochialium proviſione poteſt Epiſcopus procedere ex informata conſcientia. Idem *ib.* §. 14. *&* 16. Si autem appellatum 45
fuerit, cauſas ſibi notas ſignificabit Judici Superiori per litteras familiares. Idem *ibid.* 46
Vel Cardinali Præfecto Congregationis Concilii. Idem *ib.*

Quando Parochialis collatio ſpectat ad Da- 47
tariam Apoſtolicam, Concurſus ab Ordinario indici, & compleri poteſt, non petita venia. Idem *ibidem* §. 19. Electio autem dignioris 48
ab eo fieri poteſt, ſi agatur de Beneficiis Curatis reſervatis ratione menſium; nec tenetur tranſmittere acta Concurſus, niſi poſtulata fuerint. Idem *ibid.* Si vero Beneficium alia 49
qualibet ex cauſa reſervatum fuerit, acta tranſmittet, nec digniorem pronunciabit. Idem *ibidem*.

Parochiales Eccleſiæ conferri nequeunt Ca- 50
nonicis Regularibus Lateranenſibus abſque Indulto Apoſtolico. Idem Conſtitut. 135. incip. *Quod inſcrutabili*, *per tot.* Vide tom. 2. verb. *Beneficia*, & ad verb. *Canonici Regulares*. 51
Nec Presbyteris ſive Clericis Congregationis Miſſionis. Idem Conſtit. 68. incip. *Quo Magis* §. 4. Vide tom. 6. *verb. Miſſionarii*.

Fre-

52 Frequentia populi ad Eccleſiam Parochia-
lem turbari non debet per celebrationem ſo-
lemnitatum in aliis Eccleſiis . Idem Conſti-
53 tut. 42. incip. *Etſi minime* §. 15. Ante Miſ-
ſam Parochialem celebrari non debent Miſſæ
in Eccleſiis ruralibus Parochiæ proximis. Idem
54 *ibidem* §. 14. In remotioribus autem Sacerdos
celebrans Doctrinam Chriſtianam populo tra-
55 dere debet . Idem *ibid.* Parochiali Eccleſiæ
vacanti Vicarius ab Epiſcopo deputari ſta-
tim debet . Idem Conſtitut. 68. incip. *Cum
illud* §. 16.

56 Parochiæ Græcorum committi debent iis,
qui in Seminariis Italo-Græcorum , ſeu Al-
banenſium trium ad minus annorum ſpatio ver-
ſati ſunt. Idem Conſtit. 17. incip. *Etſi Pa-
57 ſtoralis* §. 5. Poſſunt tamen Ordinarii Latini
alios Presbiteros idoneos Parochis Græcis ve-
58 lut Coadjutores adjungere. Idem *ibid.* Nun-
quam tamen Monachis Græcis , ſeu Calogeris
animarum Cura debet committi , niſi ex ne-
ceſſitate, vel alia juſta cauſa . Idem *ibidem*
§. 9.

59 Parochiæ Italo-Græcorum committi non de-
bent Italo-Græcis a Latino Diœceſano Epiſco-
po Latine ordinatis , ſed ipſis præfici debent
Græci , vel Albanenſes, catholici tamen, ſive
advenæ ſive indigenæ Græco ritu viventes.
Idem *ibid.* §. 9.

60 Parochialia munia in Græcos-Melchitas ſoli
exercere poſſunt Fratres Ordinis Minorum Cu-
ſtodiæ Terræ Sanctæ in defectum Parochi Ri-
tus Græci . Idem Conſtitut. 87. incip. *Demau-
61 datam* §. 13. Parochialia emolumenta jure per-
cipiuntur a Miſſionariis exercentibus Curam
animarum in defectu Parochi Catholici natio-
nalis. Idem *ib.*

62 Parochiales Eccleſiæ Regularium in India-
rum Regionibus ſubſunt Epiſcoporum juriſdi-
ctioni. Idem tom. 2. Conſtit. 1. incip. *Quam-
63 vis* . Parochi Eccleſiarum Regularium , ſive
Regulares, ſive ſæculares ſint , ſubſunt juriſ-
dictioni Epiſcopi in iis, quæ animarum Cu-
64 ram reſpiciunt. Idem *ibid.* Parochi Regulares
Curam animarum aſſumere nequeunt , ſine
examine, approbatione , & conſenſu Epiſcopi
Idem *ib.*

65 Ad vacantem Eccleſiam Parochialem tene-
tur Patronus Eccleſiaſticus, etiam in foro ex-
terno, præſentare magis idoneum , ſeu dignio-
rem ex approbatis ab Examinatoribus ; utrum-
que enim eorum reſpiciunt verba Conc. Trid.
cap. 18. *ſeſſ.* 24. ibi : *Quem Patronus digniorem
inter approbatos ab Examinatoribus judicabit,
Epiſcopo præſentare teneatur.* Benedict. XIV. *de
Synodo Diœceſana lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. Epi- 66
ſcopus debet judicio Patroni acquieſcere , &
inſtituere ſic a Patrono præſentatum , ſi ex
approbatis ab Examinatoribus nullus recla-
met; cum Concilium Tridentinum edixerit ſine
ulteriori indagine inſtituendum , quem Patro-
nus tamquam digniorem præſentaverit . Sed 67
ſi aliquis ex approbatis de judicio Patroni
conqueratur , & hac de cauſa ad Epiſcopum
provocat, debet Epiſcopus judicis partes aſſu-
mere, & diligenter inquirere, an rectum fue-
rit judicium a Patrono latum, de ſui præſen-
tati meritorum ſupra reliquos ex approbatis
præſtantia. Idem *ibid.* Si quis appellet a ſen- 68
tentia Epiſcopi , cujus judicium ſit conforme
judicio Patroni, appellatio eſt admittenda ſo-
lum in devolutivo. Si vero ſit difforme , eſt 69
admittenda etiam in ſuſpenſivo , & interim
nullus eſt inſtituendus uſque ad ſententiam
Judicis appellationis, & Parochialis eſt admi-
niſtranda ab Œconomo. Idem *ibidem* . Quod
totum ſtatuit tom. 2. Bullar. Conſtitut. 4. in-
cip. *Redditæ*.

Si Parochialis Eccleſia fuerit juriſpatrona- 70
tus Laicorum, vel mixti, admittendus eſt ſi-
ne concurſu præſentatus a Patrono , & ido-
neus ab Examinatoribus repertus. Conc. Trid.
loc. cit. ibi : *Quod ſi juſpatronatus Laicorum
fuerit, debeat qui a Patrono præſentatus erit,
ab iiſdem deputatis, ut ſupra , examinari , &
non niſi idoneus repertus fuerit, admitti* . Idem
in citat. c. 8. *num.* 9. ubi ſubjungit , quod
idem declaratum fuit *a Sacra Congregatione
Concilii* 5. *Febr.* 1628. de Parochiali juriſpa-
tronatus mixti, ideſt partim Eccleſiaſtici , &
partim Laicalis, ne jura Laici ob conſortium
cum Eccleſiaſtico ulla ex parte læderentur .
Si autem ab uno, aut pluribus Patronis Lai- 71
cis, gaudentibus æquali jure, plures ad vacan-
tem Parochialem ſint nominati , & Epiſcopo
præſentati, neque ullus ex præſentatis retulerit
a Patronis plures voces , quam ceteri ; tenetur
Epiſcopus indicere concurſum inter eoſdem
præſentatos , atque illum eligere , quem ex
approbatis ab Examinatoribus Synodalibus ju-
dicaverit magis idoneum, ut decrevit *eadem
Sacra Congreg. Concil.* apud ipſum *cit. num.* 9.
& Barboſam *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 1.
cap. 2. *n.* 130. Epiſcopi jus eligendi dignio- 72
rem in prædictis omnibus , Sede Epiſcopali
vacante, tranſit ad Capitulum , & ab hoc ad
Vicarium Capitularem ſine ulla penitus reſer-
vatione. Idem *cit. cap.* 8. *num.* 10. ex Decre-
to *Sacræ Congregationis Concilii in Elven.* 1.
Decembr. 1736. & ex pluribus aliis jam ad id

allatis tom. 2. verb. *Capitulum art. 3. a num. 58. ad 64.* Vide *ibi*.

73 Parochiæ, aliaque Curata Beneficia, & Officia Indiarum Occidentalium, ſublato aſſerto privativo jure Regularium, ſæcularibus Sacerdotibus canonice conferuntur. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Cum alias* §. 2. *&* 3. Immo ſi ob defectum Sacerdotum ſæcularium iiſdem præficiantur Regulares, hi tanquam amovibiles ad nutum, poſſunt, nulla expreſſa cauſa, ab Ordinario, vel etiam a Superiore Regulari removeri. Idem *ibid.* §. 2. Et jam id ſtatuerat ad inſtantiam Regis Catholici in alia ſua Conſtitutione incip. *Cum nuper*, confirmata, & declarata in hac ultima *Cum aliis*.

74 Parochialibus Eccleſiis Baſilicæ Aſſiſienſi Sancti Franciſci unitis, præficiendi ſunt Vicarii ſeculares ad nutum amovibiles. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Fidelis Dominus* §. 16.

75 Canonici Regulares Præmonſtratenſes poſſunt obtinere & retinere perpetuo ſine Apoſtolica diſpenſatione Eccleſias Parochiales, etiam ſæculares, & Vicarias; Sic declaravit Benedict. XIV. die 1. Septembris 1750. Conſt. incip. *Oneroſo*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

76 De etymologia verborum *Parochia*, *Parochianus*, *Parochus* non ſum ſollicitus. Vide de ea ſi lubet varias opiniones apud *Bohemer. Jur. Parochial. ſect. 1. c.* §. 1. *& plur. ſeq.*

77 Nec ſum ſollicitus de origine Parochiarum, an ea Tito in Creta, an Evariſto, an Anacleto, an Dionyſio ſit attribuenda. Confert itidem *Bohemer. Jur. Parochial. dict. ſect.* 1. *c. 2. per tot.*

78 Parochia eſt *Societas quædam publica Eccleſiaſtica ex Parocho, & Parochianis compoſita in certo diſtrictu conſtitutis, & certis limitibus circumſcriptis, vi cujus Parochiani Eccleſiæ in illo diſtrictu ſitæ obligantur ad peragenda ibi ſacra, & ad onera tum Parocho, tum Eccleſiæ præſtanda, Parochus vero ad illa, quæ ſui officii ſunt.* In Parochia igitur conſiderari debent Parochus, Eccleſia Parochialis, & Parochiani.

79 Facile autem eſt hinc dignoſcere, quid requiratur, ut Eccleſia dici queat parochialis. Sed vide, ſi materiæ plenam diſcuſſionem deſideras, Rot. in *Polycaſtren. Jurium Parochialium* 10. *Januarii* 1729. *cor. clar. mem. Cincio, & in Sabinen. Jurium Parochialium* 8. *Maji* 1733. *cor. clar. mem. Calcagnin &* 8. *Junii* 1736. *cor. clar. mem. Millin.*

At non ita facile eſt breviter tradere, quis dicendus ſit Parochianus ad omnes præſertim effectus, tum ſi una in Civitate, de qua agitur ſit Parochia, tum & maxime ſi plures ſint in ea Parochiæ. Adi *Bohemerum Juris Parochial. ſect. 3. c. 4. per tot.* qui argumentum hoc illuſtravit.

PAROCHUS.

ARTICULUS I.

Parochus quoad ea quæ concernunt ejus nomenclaturam, electionem, atque approbationem.

PArochi apud Ethnicos olim dicebantur illi, 1
qui Legatis publice Romam miſſis ſalem,
& ligna præparabant, ideſt illi, qui omnia
neceſſaria Legatis Regum, Principum, ac Rerumpublicarum
hoſpitio receptis, ſuppeditabant,
teſte Acrone in illud Horatii *lib.* 1. *Serm. Sat.* 5. ibi.

Proxima Campano ponti, quæ villula tectum
Præbuit, & Parochi, quæ debent, ligna, ſalemque.

Et ſic referunt Calvinus *in Magno Lexico*
juridico tom. 2. *verb. Parochus*; Petrus Gregorius
Syntag. Juris lib. 36. *cap.* 30. *n.* 9. Barboſa
de Offic. & poteſt. Parochi part. 1. *cap.* 1.
num. 1. & alii. Unde quidam cenſet adinſtar 2
iſtorum dictos eſſe Parochos in Eccleſia Catholica,
eo quod ſint Sacerdotes auctoritate Epiſcoporum
Eccleſiis præfecti, & plebibus, ſive
populis omnia neceſſaria ad paſcendas animas
ſubminiſtrent. Alii vero exiſtimant Parochum
dictum eſſe quaſi Paræcum. Paræcus autem 3
Græcis eſt incola, ſive habitator in loco, ut
habetur *in l. Pupillus* 239. *ff. De verbor. ſignificat.*
ibi: *Incola eſt qui in aliquam regionem
domicilium ſuum contulit, quem Græci Paræcon
(ideſt juxta habitantem) appellant*. Ita Azorius
Inſtit. moral. part. 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *q.* 1.
Barboſa *loc. cit. n.* 3. & alii.

Parochus, ſeu Paræcus dicitur a *Parochia*, 4
ſeu *Paræcia*, ſicut & Parochiani, ſeu Paræciani.
Budæus citatus, & ſequutus a Barboſa
loc. cit. num. 14. Calvin. *l. c. verb. Parochia*.
Ex Parochis aliqui vocantur *Plebani*, *ut in* 5
cap. Scriptum eſt 40. *de elect.* qui videlicet curam
exercent Animarum in Plebania habente
ſub ſe plures Eccleſias, vel Cappellas; *c. Sta-*

tutum

6 *tutum* 1. *Ne Clerici, vel Monachi in* 6. Et
ſunt ſic dicti a plebe, vel populo, qui ſub
eorum cura regitur, & habet ſe Plebanus cum
ceteris Curatis unius Plebis, ſicuti Archiepi-
ſcopus cum ſuffraganeis ſuæ Provinciæ. Bar-
boſa *loc. cit. n.* 5. & alii paſſim.
7 Aliqui vero appellantur *Rectores*, quia ple-
bem, & populum ſibi commiſſum cum Cura
regunt, juxta *cap. Ut quiſque Presbyter* 3. *de
vita, & honeſtate Clericor. & cap. In Eccleſiis*
1. *de Capellis Monachor.* & eorum Beneficium
vocatur *Rectoria, c. Cum olim* 28. *de Præbend.*
8 Aliqui vocantur *Capellani*, & ſunt illi, qui
in Eccleſia Monachorum Curam Animarum
exercent, *ut in cap. in Eccleſiis* 1. *de Capel-*
9 *lis Monachorum.* Aliqui vocantur *Sacerdotes pro-
prii*; Sacerdos enim proprius vocatur cujuſli-
bet Parochiæ Rector, *c. Omnis utriuſque ſe-*
10 *xus* 12. *de pœnit. & remiſſ.* Aliqui vocantur
ſimpliciter *Curati* ſic dicti a Cura, quam de
regendis Ovibus ſuſceperunt. Qui Curati ali-
cubi ſunt inſigniti nomine *Archipresbyteri*, &
alicubi nomine *Præpoſiti*, & hujuſmodi.
11 Pro Parocho, quocumque nomine nuncupe-
tur, eligi debet perſona idonea, quæ in pro-
pria Parochia reſidere, & per ſe ipſam Ani-
marum Curam exercere valeat, ut colligitur
ex *c. In Parochia* 31. *cauſſ.* 16. *q.* 1. *c. Cum
in cunctis* 7. *de elect. c. Eam te decet* 4. *de
ætat. & qualitat. cap. Quia nonnulli* 3. *de Cle-
ricis non reſident. cap. Grave nimis* 28. *de Præ-
bend. cap. Licet. Canon.* 14. *de electione. in* 6.
cum ſimilibus, juncto Concil. Trident. *ſeſſ.* 7.
de reformat. cap. 3.
12 Idonea perſona in hac materia dicitur præ-
dita ætatis maturitate, morum gravitate, &
litterarum ſcientia, *cap. Cum in cunctis* 8. *de
electione.* §. *Inferiora*, ibi: *Alia, quæ Curam
Animarum habent annexam, nullus omnino ſu-
ſcipit, ſed nec Parochialis Eccleſiæ regimen, niſi
qui cum* 25. *annum ætatis attigerit, & ſcientia
& moribus commendandus exiſtat*, cum ſimilibus.
13 Hinc Parochi debent eligi, & inſtitui ad
præſcriptum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de
reformat. cap.* 18. & Conſtit. S. Pii V. incip.
14 *In conferendis Beneficiis.* Nempe per examen,
& concurſum coram Epiſcopo, vel ejus Vi-
cario Generali, & ſaltem tribus Examinato-
ribus Synodalibus. Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 25.
cap. 18. *de reformat.*
15 Quomodo autem, quando, ubi, & a quibus
ſit indicendus concurſus pro Parochis eligen-
dis? Vide verb. *Beneficia art.* 4. *a num.* 21.
verb. *Concurſus per tot.* verb. *Examinatores a
num.* 25. *uſque in finem.*

In Parochos eligendi, & promovendi ſunt 16
ſub gravi culpa meliores, ſeu digniores. Vi-
de verb. *Electio art.* 3. *per tot.* & ſignanter
num. 25.
Parochus in Eccleſia exempta Animarum 17
Curam exercere intendens prius approbandus
& examinandus eſt ab Epiſcopo juxta diſpoſi-
tionem *cap. Exemptionem, de privileg. in* 7.
Sacra Congregat. Concilii in Capuaquen. 23.
Junii 1629.
Examen, & approbatio Vicariorum ad Cu- 18
ram Animarum poſitorum in Eccleſiis unitis
Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, ad Epi-
ſcopum pertinet. *Sacra Congr. Conc. in Augu-
ſtana* 4. *Decemb.* 1631.
Parochus pro Cura Animarum non poteſt 19
deputari, niſi de conſenſu Epiſcopi, & præ-
vio examine. *Sacra Cong. Concil. in Pictavien.*
4. *Junii* 1627.
Examinato, & approbato in Urbe ad Cu- 20
ram Animarum non poſſunt ab Epiſcopo Or-
dines denegari ſub prætextu inſufficientis lite-
raturæ. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Sutri-
na* 26. *Januarii* 1590.
An, & quatenus Epiſcopus poſſit Parochos 21
rite, ac recte ſemel approbatos iterum, ac
pluries examinare? Reſpondendum eſt cum
diſtinctione: Aut enim agitur de Parochis exa-
minatis, & approbatis ab eodem Epiſcopo:
aut de Parochis examinatis, & approbatis ab
Epiſcopo anteceſſore. Si agatur de Parochis
examinatis, & approbatis ab eodem Epiſco-
po, non poteſt idem Epiſcopus eos iterum
examinare, niſi novis ſupervenientibus vehe-
mentibus indiciis, etiam extrajudicialibus, de
eorum imperitia ſeu defectu neceſſariæ ſcien-
tiæ ad ſuum obeundum, & adimplendum of-
ficium. Sic expreſſe Rota recent. 19. *tom.* 1.
deciſ. 257. *n.* 1. *& ſeq.* cum pluribus ibi addu-
ctis. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *Formul.* 15. *n.* 2.
cum Gonzalez, Garcia, Barboſa, & Cardin.
de Luca ibi allegatis. Pignatell. *tom.* 1. *con-
ſult.* 133. *num.* 7. *& ſeq.* Et ſic cenſuit *Sacra
Congreg. Concilii in Pampilonenſi* apud Pi-
gnatell. *loc. cit. n.* 8. ubi cum quæreretur;
Primo: Utrum Epiſcopus poſſit examinare 22
Parochos & Rectores ſemel approbatos ad Cu-
ram Animarum exercendam, quando ex ratio-
nabili, & legitima cauſa habetur vehemens ſu-
ſpicio de illorum imperitia ad Sacramenta mi-
niſtranda, & munus ſuum adimplendum, &
clarius cognita illorum illiteratura, detur il-
li Coadjutor benemeritus cum aſſignatione ali-
cujus portionis fructuum pro ejus congrua ſu-
ſtentatione?

Se-

Secundo: An poſſit hoc examen facere non ſolum in actu Viſitationis, ſed etiam extra illam reſpectu alicujus Parochi, de cujus imperitia habetur certa notitia?

Tertio: An ad ejuſmodi examen faciendum requiratur, quod imperitia talis Parochi examinandi probetur juridice per teſtes deponentes; an vero ſufficiat talem imperitiam conſtare Epiſcopo extrajudicialiter, vel quia expoſitum fuit illi per perſonas fide dignas, quæ nolunt juridice deponere propter metum, reſpectum, vel aliam rationem, vel quia ipſemet Epiſcopus ex aliquibus actionibus, quas videt, & notat in ipſo Parocho, & ex verbis, quæ ab illo audit, & ex aliis accidentibus, quæ occurrunt, facit conjecturam fere evidentem de imperitia illius. His igitur ſcrupulis anxiatus ſupplicat pro declaratione, ut ſalutare pabulum ſuis Ovibus præbere, ſuoque muneri ſatisfacere poſſet;

Sac. Congr. &c. die 16. Januar. 1667. cenſuit ad omnia reſpondendum, *Affirmative*.

23 Cumque ab eodem Epiſcopo Pampilonenſi iterum *die* 22. *Septembris* 1668. quæſitum fuiſſet, an in actu Viſitationis Ordinario liceret examinare Parochos, quamvis contra illos ſuſpicio imperitiæ non urgeret; Sacra Congregatio abſolute reſpondit *Negative*. Sic Rota *l. c. deciſ.* 166. *n.* 1.

24 Et ſic etiam cenſuit *Eadem S. Cong. Concilii in Tridentina juris examinandi* 18. *Aprilis* 1671. conſulta enim, *An poſſit idemmet Ordinarius examinatos, & ad Confeſſiones audiendas, ac Curam Animarum exercendam, Eccleſiaſque Parochiales obtinendas idoneos repertos, & approbatos, ad novum examen vocare, quando nulla adeſt rationabilis ſuſpicio de illorum imperitia?* Reſpondit, *ſervandam eſſe declarationem alias editam ſub die* 22. *Septembris* 1678. *in Pampilonenſi*, quæ non poteſt eſſe, & intelligi niſi de Epiſcopo approbante, de quo in Tridentina quærebatur, alias Sacra Congregatio ad eam non remiſiſſet. Sic expreſſe Rota *loc. cit. deciſ.* 257. *a num.* 18.

25 Et quod poſſit idem Epiſcopus iterum examinare a ſe ipſo jam examinatos, & approbatos Parochos, quos probabiliter judicaverit inſufficientes, eo quod non vacaverint ſtudio, & ſcientiam, quam prius habebant, deperdiderint; colligitur aperte ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 21. *c.* 5. decernente, quod poſſit Epiſcopus Rectoribus Parochialium illitteratis dare Coadjutores; Nam ſi non poſſet examinare, aut non poſſet dare Coadjutores, & ſic redderetur inane dictum Decretum Concilii; aut dando, fieri poſſet, quod iis quoque daret, qui revera eſſent litterati, & ſufficientes, adeoque ad hæc inconvenientia evitanda dicendum eſt, quod Epiſcopus poſſit reexaminare a ſe ipſo jam examinatos, & approbatos Parochos, quos ex ſupervenientibus vehementibus indiciis vere probabiliter judicaverit illitteratos & inſufficientes, ex quo non exculta ſcientia in ipſis defecerit: Opinio enim inſufficientiæ eſt veluti quædam accuſatio, ſeu denunciatio.

Si autem agatur de Parochis examinatis, & 26
approbatis ab Epiſcopo anteceſſore, non ſolum poteſt Epiſcopus ſucceſſor eos examinare cum probabiliter ex vehementibus indiciis eos judicat illitteratos, ac inſufficientes, ſed etiam ſine talibus indiciis pro ſola quiete conſcientiæ ſuæ. Sic Rota recent. *part.* 19. *tom.* 1. *cit. deciſ.* 258. *a n.* 3. cum pluribus ibi citatis, Solorz. *de Jure Indiarum cap.* 17. *num.* 2. *t.* 2. *lib.* 3. Diana *part.* 4. *reſolut.* 49. Barbaſtren. *de Paroch. p.* 1. *cap.* 2. *num* 4. *tractat.* 10. & alii. Et ratio eſt, quia Epiſcopus tenetur ex munere ſuo curare, & attente proſpicere, ut Eccleſiæ ſibi ſubditæ recte adminiſtrentur, & Oves propriæ accurate paſcantur; *cap. Qui Epiſcopatum* 11. *cauſ.* 8. *q.* 1. id autem præſtare non poteſt, niſi per examen inquitendo, an Parochi ſcientiam ſemel acquiſitam amiſerint, vel eam amplius excoluerint, ideoque eos examinare poteſt, & non alieno, ſed proprio judicio deferre. Gloſſa *ad cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *de Præbend. verb. Liceat*, ibi: *Sed Succeſſor poteſt, & ita ſemel approbatus iterum probatur, & reprobatur ſicut Medicus*, quod & ante notaverat *ad cap. Accepimus* 35. *de ætate, & qualitat. & ordin. præficiend. verb. Examinare*. Unde ſi in examine eos inſufficientes, ac illitteratos reperiat, ſufficientem eis Coadjutorem aſſignari tenetur ne Oves ſuæ fame pereant; Quam ob rem Chriſtus ipſe Eccleſiaſticos alloquens præſertim Parochos *Matth.* 5. dicit; *Vos eſtis ſal terræ, quod ſi ſal evanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras*. Et *Malachiæ* 2. inquit Deus, *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & Legem requirent ex ore ejus; Vos autem receſſiſtis de via*. Et *Oſeæ* 4. dicit: *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*.

Et Concluſionem noſtram clare comprobat 27
S. Pius V. Conſtit. incipient. *Romani Pontificis* § 2. *in fine*, ibi: *Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Civitate, vel Diœceſibus ſuis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari; Ceterum ab Epiſcopo*

ſcopo

ſcopo ſucceſſere pro majori conſcientiæ ſua quiete examinari de novo poterunt, etiamſi ſint Lectores, & in Theologia graduati. Quæ ſane verba nullam requirunt cauſam in Succeſſore, ut poſſit examinare approbatos ab Anteceſſore, niſi ob ſolam propriæ conſcientiæ quietem, ac proinde Sanctus Pontifex Lectores, & Graduatos in Theologia noluit excipere, in quibus ſuſpicio imperitiæ facile conſiderari non poteſt, ſed eos pro ſola quiete conſcientiæ ſuæ a Succeſſore examinari poſſe ſancivit. Unde conficitur argumentum a multo magis *Authent. Multo magis, Cod. de Sacroſanctis Eccleſ.* Si enim Succeſſor Epiſcopus Regulares adeo a S. Sede Privilegiatos ſemel a Prædeceſſore approbatos, licet Lectores, & Graduatos in Theologia, poteſt pro recta, & tuta Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratione ad examen vocare, multo magis poterit Parochos a ſe nunquam examinatos examinare, ut experiatur, an exculta duret ſcientia, & peritia, de qua cognovit Prædeceſſor, ut ſic conſulat quieti conſcientiæ ſuæ, quam ratiocinationem induxit Capon. *Controverſ.* 42, *n.* 8. poſt Joann. Sanchez *in ſelect. Sacrament. diſp.* 48. & ſic cenſuit *Sacra Congr. Concilii in Placentina* 28. *Auguſti* 1628. his verbis: *Examinare iterum poteſt Epiſcopus, tam in Viſitatione, quam extra ſuper doctrina, & litteratura Parochos approbatos ab Anteceſſoribus tempore proviſionis Parochialium*, apud Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Examinare n.* 11. Hactenus Rota cit. dec. 257. *a num.* 5. *ad* 17.

28 Recte tamen concludit Monacell. *cit. t.* 1. *tit.* 10. *formul.* 15. *n.* 3. quod Epiſcopus ſententiam hanc ad praxim non debet deducere, niſi raro, cum magna cautela, & non niſi præcedente diffamatione, ſeu conjectura imperitiæ Parochi, ne *bonam famam, quæ impinguat oſſa, Proverb. cap.* 15. *num.* 30. amittat. Immo Pignatell. *cit. tom.* 1. *conſult.* 133. *n.* 12. abſolute dicit, quod extra hos caſus, nempe, notæ imperitiæ, & illitteraturæ Parochorum, ſeu erroris in adminiſtratione Sacramentorum, non poteſt Epiſcopus vocare ad examen Parochos; Habent enim intentionem fundatam, ut ad exercitium Curæ Animarum, & ad Sacramentorum adminiſtrationem admittantur; Cum hoc veniat in conſequentiam approbationis ab Examinatoribus de eorum perſona factæ, ut Sacra Congregatio reſolvit *in Nucerina die* 6. *Octobris, &* 10. *Novemb.* 1617. Quia cum eorum approbatio ſe habeat per modum ſententiæ decernentis de idoneitate, quam de Jure poſſidet, & ideo non poteſt ſine cauſa revocari in dubium ipſa poſſeſſio, ſicuti revocaretur, ſi jam approbatus iterum ad examen vocaretur. Hactenus ipſe, qui *ibidem n.* 19. ſubjungit, quod tota difficultas reducitur, an fidendum ſit arbitrio Epiſcopi, qui prætextu inhabilitatis Parochos divexare poterit, & *n.* 20. concludit, ſe exiſtimare proinde, quod conſtare debeat Epiſcopo, examinandos vere eſſe illiteratos, vel quia tales fuerint antequam ad Curam Animarum admitterentur, vel propter aliam cauſam, quæ ſupervenire potuerit: juxta *cap. Accepimus* 15. *de ætate, & qualitat. & ordin. præficiendor.* ibi: *Niſi forte poſtquam promoti fuerint, reddiderint ſe indignos;* Utque id conſtet, non debet attendi atteſtatio ejuſdem Epiſcopi, ſed requiruntur neceſſario diligentes inveſtigationes in ſcriptis reducendæ, juxta Felinum *in cap. Ex litteris* 11. *de Conſtitutionibus num.* 7. ibi: *Per diligentiorem inveſtigationem*, quæ licet fuerint extrajudiciales, attamen ex iis apparere poterit, an conſtet de illitteratura, & imperitia. Quod ſentire videtur Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 4. *n.* 96. Idque ut poſſint Superiores dignoſcere, an Epiſcopus jure, meritoque proceſſerit, ſecundum Rotam *part.* 2. *recent. deciſ.* 25. Eſto itaque quod cauſa ſubſtiterit, ea deberet probari: *ex l. Cum hi* 8. §. *ultim. juncto princip. ff. de Tranſactionibus*. Vel ex eo maxime, quia revocatio pertinet ad Forum externum, & verſatur in adimendo jure quæſito. Hactenus ille.

* Parochum Regularem ſuo muneri deficientem poteſt punire Epiſcopus cumulative cum Superiore Regulari: ita tamen, ut ſi aliter ſtatuat ſuperior Regularis, aliter Epiſcopus, ſtandum ſit Epiſcopi mandato. Ita ſtatuit Benedictus XIV. in Bulla *Firmandis*, Bull. *tom.* 1. *num.* 109. Si removeri debeat, poteſt tam Epiſcopus ſine Superiore, quam hic ſine illo id præſtare. *Ibid.* §. 11. 29

Parochi juriſdictionem habent ordinariam in foro interno, non vero externo, quidquid alii cenſuerint, ut proinde nullam excommunicationis ſententiam ferre poſſint, ut ex communiori, & in praxi recepta ſententia. *De Synod. diœceſ. lib.* 5. *cap.* 4. §. 2. 30

Epiſcopi ſucceſſores ex rationabili cauſa, etiam extra viſitationem, poſſunt examinare Parochos ad Eccleſias Parochiales alias approbatos, ut in decreto S. Congr. Concil. *Inſtit. Eccleſ.* 9. §. 16. Quin & hoc poteſt præſtare pro libitu, & ex ſola quiete animæ ſuæ, quamvis nihil habeat ſuſpicionis; *ibid.* 31

Si vero Epiſcopus velit iterum examinare quos ipſe approbavit, requiritur ſaltem extrajudi- 32

judicialis infamatio de inſcitia. Quamvis hoc non requiratur ab iis, quos laicus Patronus nominaverit ad Beneficium curatum, cum probati non fuerint in concurſu, ut ex Sac. Rota, & ex Card. de Luca. *ibid.*

33 Parochus habendus eſt, quoad crimen complicitatis, ille, qui peccat cum famula ſua, quæ in ejus domo inhabitat, quamvis in alia Parochia habeat paternam domum. Et reipſa quidem præceptum paſchale tenetur illa implere in Parœcia, ubi famulatum habet, *Inſtitut. Eccl.* 82. §. 22.

34 Tolerari poteſt, ut Parochus habeat in domo mulieres ſibi conjunctas in primo & ſecundo gradu conſanguinitatis, & etiam affines in primo gradu cum ancillis earum, quæ tamen minores non ſint annis quadraginta. Ita decretum eſt a S. Congregatione Concilii pro Diœceſi Bononienſi. *Inſtitut. Eccleſ.* 82. per totam, quamvis hoc decretum reſpiciat famulas cum uno tantummodo Parocho cohabitantes; quæ vero munus ſuum præſtant propinquis ejuſdem Parochi, minoris etiam ætatis permittuntur, dummodo tamen teſtimonium bonæ famæ ſuæ habeant.

Additiones ex aliena manu.

35 De qualitatibus, quas Sacri Canones in Parochis requirunt, plene tractant Canoniſtæ *ad Tit. de vit. & honeſt. Clericor.* ſed cum primis adeundus eſt Daniel Hannibal Fabrottus *de vit. & honeſt. Clericor.* Confer etiam Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *cap.* 2. ubi plena manu totam hanc materiam ſiſtit, quæ omnia ſub examen revocare non lubet.

ARTICULUS II.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus reſidentiam, præcedentiam, & prædicationem.

1 PArochus tenetur de jure Divino reſidere in ſua Parochia. Colligitur aperte ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. ubi ſic expreſſe habet: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus Animarum Cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum Curam paternam gerere, & in cetera munia paſtoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt, Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut Divinorum præceptorum memores, factique forma Gregis in judicio, & veritate paſcant, & regant.* Per quæ verba licet Concilium loquatur de Epiſcopis, tamen *ibidem* ſubjungit, & vult eadem omnino eſſe intelligenda etiam de Parochis, ibi: *Eadem omnino etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuſcumque, qui Beneficium aliquod Curam Animarum habens obtinent, Sacroſancta Synodus declarat, & decernit &c.*

Ex quibus verbis ſic argumentari licet: Epiſcopi, & ceteri Curati tenentur jure Divino *Oves ſuas agnoſcere*, aliaque a Concilio ſpecificata munera obire; ſed hæc præſtare nequeunt illi *qui Gregi ſuo non aſſiſtunt*, ideſt perſonaliter non reſident, ut dicit ipſummet Concilium *loc. cit.* ibi; *Quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui Gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt, & ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 1. ibi: *Implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant, ſi Greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant*, ergo &c. Et hanc ſententiam tenent Garcias *part.* 3. *de Beneficiis cap.* 2. *num.* 16. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 4. *n.* 11. Vallenſis *ibidem num.* 1. Zoeſius *ibid. num.* 2. Reiffenſt. *ibid. n.* 58. Bernardus Sannig *de reſidentia Parochor. cap.* 1. *n.* 4. Navarrus *cap.* 29. *Manual. n.* 121. *verſ. Ex quo obiter*: Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jur. c.* 24. *dubitat.* 26. *n.* 153. Barboſa *de Off. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 53. *n.* 2. *& de Offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *c.* 8. *n.* 1. *& ſuper Concil. Trident. ſeſſ.* 2. *de reform. cap.* 1. *num.* 3. cum innumeris aliis citatis, Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Ex parte* 8. *de Clericis non reſidentib. n.* 25. ubi alios plurimos citat, & aſſerit hanc ſententiam teneri ferme ab univerſa Schola Theologorum. 2

Nec valet objicere, quod Papa ſæpeſæpius diſpenſat in reſidentia Epiſcoporum, & Parochorum; quod non poſſet facere, ſi eorum reſidentia eſſet de jure Divino, cum Papa in iis, quæ ſunt de jure Divino, diſpenſare non poſſit, ex *c. Sunt quidam* 6. *cauſ.* 25. *q.* 1. cum ſimilibus. Non valet, inquam, quia Papa in ſimilibus caſibus non diſpenſat proprie tollendo vinculum, quo Epiſcopus, ſeu Parochus obſtrictus eſt ad reſidentiam, ſed juſta, & legitima exiſtente cauſa declarat vinculum illud ceſſare ob rationabilem cauſam, quæ ſupervenit, & Parochum non teneri in aliquibus caſibus reſide- 3

ſide-

ſidere, & Dei voluntatem eſſe, ut nunc non cogatur ad reſidentiam; & quando Pontifex id facit, Deus talem declarationem ita approbat, ut ab obligatione præcepti Divini hominem ipſo facto liberet. Unde Papa non diſpenſat, ut agens principale, ſed ut agens inſtrumentale, ſeu miniſteriale, quatenus ex Officio, & cum auctoritate declarat eſſe juſtas cauſas, ob quas Deus relaxat obligationem; & ita Deus tunc, ut agens principale, tollit illam obligationem; Vide verb. *Diſpenſatio n. 20.*

4 Tum quia, ut notant Fagnanus *in cit. cap. ex parte n. 18. & 19.* Pirhing *loc. cit. n. 12.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 11.* & alii, Conc. Trident. *loc. cit.* noluit definire hunc articulum, tanquam Dogma Fidei, alioquin enim diſertis verbis eundem poſuiſſet inter Canones ad Dogmata Fidei pertinentes, prout moris eſt, non autem inter Decreta Reformationis; Unde ſi quis de facto affirmaret etiam pertinaciter, præceptum reſidentiæ Epiſcoporum, & Parochorum eſſe tantum de jure poſitivo Eccleſiaſtico, ipſe non condemnaretur ut Hæreticus. Et de facto Eccleſia neminem hactenus condemnavit, ex quo docuerit, vel affirmaverit etiam cum pertinacia, reſidentiæ præceptum eſſe tantum de jure poſitivo Eccleſiaſtico; & tamen ſecus eſſet, ſi ejuſmodi articulus eſſet ab Eccleſia definitus; *c. Sicut 2. diſt. 15. c. Cum Chriſtus 7. de Hæreticis*, & docet S. Th. *in 2. 2. q. 4. art. 3.* Fagn. *loc. cit. n. 19.*

5 Parochus reſidere tenetur, quamvis Parochialem tenuem habeat. Barb. *de offic. & poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 53. n. 70. & de offic. & poteſt. Parochi par. 1. c. 8. n. 4. & ſuper Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. num. 26.* Rebuf. *in tract. nominat. q. 8. num. 27.* Valer Reginald. *in praxi Fori pœnit. lib. 30. num. 294. verſ. Si objicies*, & alii paſſim.

6 Item Parochus reſidere tenetur, etiamſi in Parochia remanſerint tantum tres, vel quatuor Incolæ. Nicolaus Garcias *de Beneficiis par. 3. c. 2. nu. 179.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Navarræ lib. 2. tit. 23. lib. 2. §. 2. ſub tit. Sed an Parochi debeant reſidere? nu. 142.* Barboſa *de offic. & poteſt. Paroc. loc. cit. n. 4. & ſuper Trid. n. 27.* & alii.

7 Parochus, ſi duas habeat Eccleſias unitas, reſidere tenetur in digniore; ſi vere non conſtet quæ ſit dignior, in frequentiori: ſed ſi una fuerit extra, & altera intra Urbem, reſidere debet in ea, quæ eſt intra. Sic deciſum fuiſſe referunt Garcias *l. cit. n. 176. in declarat. 14.* Armendar. *loc. cit. nu. 142.* Barb. *de offic. & poteſt. Parochi par. 1. c. 8. n. 9.*

Unde, ſi populus dividatur, & una pars ha- 8
bitet in Civitate, & altera extra, Parochus
reſidere debet in Civitate. Garcias *loc. citat.*
n. 179. in declaratione 15. Armendar. *loc. cit.*
n. 143. Barb. *loc. cit. n. 10.* Immo Parochus te- 9
netur reſidere prope Eccleſiam in Civitate,
licet major pars Parochianorum longe habitent
in Oppidis, ſuccurrendo illis, qui longe habitant, ſecundum loci antiquam conſuetudinem, per *c. 4. ſeſſ. 21.* Sic deciſum referunt Garc. *l. c. n. 179. in 20. declarat.* Armendar. *l. c. num. 248.* Barboſa *in Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. n. 46.*

Parochus habens Parochiales duas unitas, per- 10
petuo invicem æque principaliter, & non unam alteri acceſſorie, ambaſque pares, ita ut una non ſit dignior, & principalior altera, poteſt in qua maluerit, reſidere. Sic deciſum referunt Garcias *loc. cit. c. 2. n. 179. in 61. declarat.* Armendar. *loc. cit. num. 145.* Barboſa *in Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. n. 39.*

Parochus habens ex legitima diſpenſatione 11
Parochialem Eccleſiam cum Canonicatu, reſidere debet in Parochiali, cum prima, & præcipua debeat eſſe Cura Animarum, juxta Conſtit. S. Pii V. incip. *Cupientes*, & percipere fructus Præbendæ, & ſolum ejus diſtributiones quotidianas perdit. Sic deciſum fuiſſe referunt Armendar. *loc. cit. n. 135.* & Barboſa *in Conc. Trid. loc. cit. n. 40.* ſubdentes, quod ſi Canonicatus eſt in eodem loco, ubi Parochialis eſt, poteſt utrique ſervire, & quotidianas diſtributiones percipere, citaturque Garc. *loc. cit. num. 179. in ſeptima declaratione.*

Unde Parochus reſidens in Parochiali, quæ 12
non longe abeſt a Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus Ferialibus ad Eccleſiam Collegiatam accedere, & in ea Divinis inſervire poteſt, dummodo omnibus diebus, & horis ſuis, & congruis Parochiali inſerviat, & nihil prorſus relinquat ex debito ſervitio ipſius Parochialis. Sic deciſum refert Garc. *l. c. num. 179. in 8. declarat.* Armendar. *l. c. n. 136.* Barb. *in Conc. Trid. loc. cit. n. 40.*

Parochus reſidere debet in loco, ubi ſita 13
eſt Eccleſia Parochialis, etiamſi ei eſſet datus Coadjutor ratione infirmitatis, *Sac. Congreg. Conc.* apud Garciam *loc. cit. n. 178.* & Barboſam *in Summa Apoſtolic. dec. verb. Parochus quoad reſidentiam n. 1.*

Parochus, qui non habet domum propriam 14
in loco ubi reſidere tenetur, aliquam conducere debet. *Sac. Cong. Conc.* apud Garciam *loc. cit. n. 179.* & Barboſam *loc. cit. n. 2.*

Parochus non excuſatur, quin intra Paro- 15
chiam

chiam reſidere debeat; quamvis non adſit commoda domus Parochialis, & ſit magna aeris intemperies, & retineat Capellanum in Parochia, & ipſe accedat ſingulis diebus Feſtis. *S. Cong. Conc. in Sarzanen.* 13. *Nov.* 1627.

16 Parochus cogendus eſt habitare in Domo Eccleſiæ, vel ſi Eccleſia eam non habet, in propinquiori intra limites Parochiæ, *S. Cong. Conc. in Fulginaten.* 19. *Novembris* 1718. & 13. *Januarii* 1720. in cujus caſu nulla habita fuit ratio contrariæ obſervantiæ per annos 43. nec ætatis Parochi, qui erat annor. 70. Quod ſi non habitaverit, tenetur ad reſtitutionem fructuum, de quibus *in Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reform.* Sic *Sac. Congr. Conc.* apud Garciam *loc. cit. num.* 4. Vide Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Extirpandæ*, §. *Qui vero a n.* 13. *ad* 16.

17 Parochus, Parochiali domo relicta, poterit in paterna, vel cognatorum Domo intra fines Parochiæ habitare, ſi ex ea poterit reſidentiæ muneri ſatisfacere. Poſſevin. *tract. de offic. Curati c.* 1. *n.* 7. Barboſa *de offic. & poteſt. Parochi par.* 1. *c.* 8. *n.* 37. & alii paſſim. Immo Beja *par.* 4. *caſu* 21. *ſub fin.* Maranta *controv. Jur. reſpon.* 29. *n.* 2. *ad fin.* Ventrigl. *tom.* 1. *annot.* 20. §. 1. *n.* 2. & 4. Bonacina *tom.* 1. *de onere Reſident. n.* 2. & 4. Ricc. *par.* 4. *dec.* 41. *per tot.* Diana *par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 156. *in fin.* La Croix *lib.* 3. *par.* 1. *n.* 745. & alii plures id ſuſtinent, etiamſi talis domus ſit extra fines Parochiæ, dummodo non diſtet ultra miliare Italicum.

18 Parochus tenetur reſidere perſonaliter, & non alio modo ſatisfacit muneri ſuo, etiamſi populo per alium æque bene, & forte melius ſerviatur. Unde Parochus non ſatisfacit præcepto reſidentiæ, ſuæque conſcientiæ, ſi reſideat quidem perſonaliter in Parochiali, ſed totam Curam relinquat Capellano, nulla per ſe ipſum munia Parochialia obeundo. Barb. ſuper Trid. *loc. cit. num.* 47. & *de offic. & poteſt. Parochi par.* 1. *c.* 8. *n.* 41. cum alii ibi citatis. Poſſevin. *de offic. Curati c.* 1. *num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 4. §. *num.* 85.

19 Engel. *ibidem num.* 15. & alii; Parochi enim cogendi ſunt ad ſubeunda per ſe ipſos, & non per ſubſtitutos ea munia, ad quæ tenentur. Tolerandi autem, ut per Subſtitutos ſuppleant in illis tantum caſibus, in quibus expreſſis verbis Canonum, & Decretorum Concilii, permiſſum eſt eis, ut per Vicarios Coadjutores poſſint Officio ſuo fungi. Sic cenſuit *Sac. Cong. Conc. in una Nullius* 3. *Jul.* 1591. apud Garciam *loc. cit. n.* 53. Reinf. *loc. cit. n.* 85. Barb. *in Conc. Trident. loc. cit. n.* 48. Reſidere enim, eſt Eccleſiæ deſervire per ſe ipſum; *c. Quia nonnulli* 3. & *c. Relatum* 4. *de Clericis non reſidentibus*. Unde *in c. Extirpandæ* 30. *de Præbend.* §. *Qui vero*, expreſſe ſic ſtatuitur: *Qui vero Parochialem habet Eccleſiam, non per Vicarium* (Capellanum ſive Cooperatorem) *ſed per ſe ipſum illi deſerviat, in Ordine, quem ipſius Eccleſiæ Cura requirit*. Vide Monacell. *par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *n.* 2.

Poteſt tamen Parochus pro meliori Cura 20 animarum, atque Officiorum Parochialium executione, & aliquali ſua quiete unum, vel plures Cooperatores habere, & ipſi, ſeu ipſis relinquere munera magis ardua, ut ire de nocte ad infirmos, peragere Divina Officia in Eccleſiis filialibus diſtantibus, Confeſſiones multas audire, & hujuſmodi: dummodo ſimul ipſemet Parochus, ceſſante juſto impedimento, aliqua etiam munia Paſtoralia, præſertim principaliora, perſonaliter præſtare non intermittat, & quando nominatim vocatur a Parochianis, ad ipſos, præſertim infirmos, ire non recuſet. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi loc. cit. n.* 41. cum aliis ibi citatis, Reiffenſt. *loc. cit. n.* 86. & alii paſſim, docetque hoc recepta conſuetudo, *quæ eſt optima legum interpres*, *c. Cum dilectus* 8. *de conſuetudine*.

Parochi non poſſunt abeſſe a ſuis Parochiis, 21 neque per duos menſes ipſis a Concilio conceſſos abſque licentia Epiſcopi. Garcias *loc. cit. n.* 23. Armendar. *loc. cit. n.* 155. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 67. Barb. *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Parochus quoad reſidentiam n.* 6. Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in c. Relatum* 4. *de Clericis non reſident. n.* 32. qui omnes referunt Sacram Congregationem Concilii cenſuiſſe, quod Parochi non poſſunt ſic abeſſe per duos menſes, immo nec per hebdomadam abſque licentia Epiſcopi, quæ, cauſa cognita, & in ſcriptis concedenda eſt. Et ſic tenet etiam Piaſecius *par.* 2. *prax. Epiſcopal. c.* 3. *art.* 3. *n.* 55. Leſſius *lib.* 2. *de juſtitia, & jure cap.* 34. *dubitat.* 29. *n.* 159. Ugolin. *de offic. Epiſcopor. cap.* 14. §. 5. *num.* 2. Poſſevin. *loc. cit. cap.* 1. *num.* 11. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 53. *num.* 96. & *de offic. & poteſt. Parochi par.* 1. *cap.* 8. *num.* 55. & *ſuper Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 1. *num.* 67. cum aliis ibi citatis contra Navarr. *in Manual. cap.* 25. *num.* 121. & alios apud Barboſam *locis citatis*, exiſtimantes in duobus menſibus a Concilio conceſſis poſſe Parochum ex juſta cauſa abeſſe continue, vel diviſim ſine licentia Epiſcopi.

At veritas noſtræ concluſionis clare patet ex 22

ver-

verbis Concilii *in cit. ſeſſ. 23. de reformat. c. 1.* ubi dicit, quod quandocumque eos abeſſe contigerit, debere cauſam eſſe prius cognitam, & probatam per Epiſcopum, ibi; *Quandocumque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit ... diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non obtineant*: quæ verba ſatis clare indicant etiam pro primo bimeſtri a Concilio conceſſo non poſſe abeſſe ſine licentia Epiſcopi. Et idipſum declaraſſe Sacram Congregat. Conc. *ad cit. c. 1. ſeſſ. 23. de reform.* refert Garc. *loc. cit. n. 23.* Aliamque talem declarationem refert idem Garc. *par. 9. de Beneficiis c. 2. n. 295.* aſſerens, quod cum Epiſcopus Abulenſis de anno 1693. dictam Sac. Congreg. in alia conſuluiſſet: *Secundo, an Parochi poſſint abeſſe duos menſes abſque Ordinarii licentia ex cauſa quæ ſibi videtur juſta? ut tradit Navarrus in Manual. cap. 25. num. 121.* Reſpondit: *Ad ſecundum de licentia Parochorum cenſuit Congregatio eos minime abeſſe abſque amplitudinis tuæ* (ſive Epiſcopi) *licentia*. Sic ex ipſo refert etiam Reiffenſtuel *loc. cit. n. 68.*

23 Immo ad hoc, ut Parochi poſſint etiam per bimeſtre a Concilio conceſſum abeſſe, non ſufficit licentia petita, niſi etiam fuerit obtenta, & in ſcriptis data. Ita Abbas *in c. Relatum 4. de Clericis non reſident. num. 5.* Fagnan. *ibidem num 12.* Reiffenſt. *loc. cit. num. 74.* & alii id deſumentes ex verbis Concilii *loc. cit.* ibi: *Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam &c.* ex quibus patet, quod non ſufficit licentiam illam dumtaxat peti, ſed oportet eam etiam concedi, & quidem in
24 ſcriptis. Si autem Parocho poſtulanti Prælatus, ſeu Epiſcopus renueret licentiam concedere, poſſet haberi recurſus ad Superiorem illius Prælati, ſeu Epiſcopi, & ſubſiſtente rationabili cauſa, poſſet idem Superior compellere Prælatum inferiorem ad eam licentiam concedendam, prout cenſuit *Sacr. Cong. Conc.* ut referunt, ac tenent Fagnan. *loc. cit. num. 13.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 74.* Garcias *par. 3. de Beneficiis cap. 2. n. 37. & ſeq.* & alii.

25 Occurrente tamen cauſa aliqua gravi, & neceſſaria ſubito abſcedendi, quæ tantam celeritatem requirat, ut non patiatur dilationem, ſeu ſit periculum in mora petendi, & expectandi licentiam, tunc Parochus, relicto idoneo Vicario, diſcedere poterit abſque præhabita licentia Ordinarii, quia neceſſitas non habet legem; *c. Quoniam 1. q. 7. c. Sicut 11. diſt. 1. de conſecrat. cap. Conſilium 2. de obſervat. Jejunior. c. Omnes 1. de Feriis, c. Conſuluiſti 3. de celebrat. Miſſar. c. Quod non eſt licitum 4. de Regul. Jur.* Ita tamen, ut hujuſmodi Parochus quamprimum poterit, teneatur certiorare Ordinarium de tali ſuo diſceſſu, atque neceſſitate urgente, ut is de cauſa cognoſcat, & licentiam concedat, niſi ſit brevi reverſurus. Abbas *loc. cit. n. 6.* Fagnan. *loc. cit. num. 14. 33. & 45.* Garcias *loc. cit. n. 34.* & alii paſſim. Et ſic declaraſſe Sac. Congregat. Conc. referunt Garcias *loc. cit. n. 34.* Barboſa *in Summa Apoſtolicar. deciſ. verb. Parochus quoad reſidentiam num. 9.*

26 Parochus non poteſt abeſſe a ſua Parochia, etiam relicto in ea idoneo Vicario approbato cum congrua mercede, ut doceat in Civitate Grammaticam, etiamſi non inveniretur alius idoneus ad legendum, & ipſe ſingulis diebus Feſtis ad ſuam Eccleſiam accedere vellet. *Sac. Congreg. Conc.* teſtibus Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar. gloſſ. 6. n. 255.* Barboſa *loc. cit. n. 12. & de Offic. & poteſt. Epiſcop. par. 3. alleg. 53.*
num. 76. Armendar. *loc. cit. num. 134.* Parochus autem habens in Civitate ſuam Eccle- 27
ſiam poteſt inibi in publica Univerſitate Sacram Scripturam legere, ita tamen, ut Cura Animarum per ipſum exercenda nihil detrimenti patiatur. *Sac. Cong. Conc.* apud Sellium *in Selectis Canonic. c. 18. n. 25.* & Barboſam *loc. cit. in Summa n. 17.*

28 Parochus ex alio loco oriundus non poteſt propter intemperiem aeris extra Parochiam habitare, quamvis in ea relinquat Vicarium approbatum. *Sac. Cong. Conc.* teſtibus Zerola *in praxi Epiſcop. par. 1. verb. Reſidentia §. 7.* Barboſa *loc. cit. n. 13.* Armendar. *loc. cit. n. 132.* Niſi accedat Ordinarii conſenſus ex juſta cauſa, *ibid. num. 180.*

29 Parochi tempore peſtis reſidere omnino tenentur in ſuis Parochialibus; poſſunt tamen per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, & ſi non reſederint, contra eos procedendum eſt, ſervata forma *c. 1. in fine ſeſſ. 23. de reform. Sac. Cong. Conc. in Mediolanen. 10. Octobr. 1576.* apud Barboſam *loc. cit. in Summa num. 16.* Bened. XIV. *de Synod. Diœceſ. lib. 13. c. 19. §. 2. nov. edit.*

30 Parochus non poteſt per hebdomadam abeſſe a ſua Eccleſia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipſo Ordinario approbato. *Sacra Congr. Conc.* apud Garciam *loc. cit. num. 23. in tertia declarat.* Armendar *loc. cit. num. 157.* Barboſa *loc. cit. in Summa num. 11. de offic. & poteſt.*

31 *teſt. Parochi loc. cit. n.* 56. Immo nec poteſt
abeſſe ultra duos dies, ſi adſit Conſtitutio Epi-
ſcopi prohibens Parochis, ne ultra biduum
ſine ſua licentia a propriis Eccleſiis abſint;
tunc enim Parochi, etiam ſtante cauſa ratio-
nabili, & conſtituto idoneo Vicario, non poſ-
ſunt ultra biduum abeſſe ſine licentia Ordina-
rii; Reiffenſt. *loc. cit. n.* 84. & alii paſſim.
Valet enim Conſtitutio Epiſcopi, ne Parochi
poſſint abeſſe ultra duos dies ſine licentia, ut
declaravit *Sac. Congr. Conc.* apud Garc. *loc. cit.
num.* 23. *in* 1. *declaratione*; Barboſam *loc. cit.
in Summa n.* 6. *& de offic. & poteſt. Parochi
loc. cit. n.* 57. Armendar. *loc. cit. num.* 155.
32 Quinimmo poteſt Epiſcopus prohibere Parochis
ſub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen di-
midiam non excedat, ne ultra biduum ab Ec-
cleſia ſua poſſint abeſſe. Non tamen id prohi-
bere poteſt ſub pœna excommunicationis latæ
ſententiæ. Sic declaravit *Sac. Cong. Conc. ad
cit. ſeſſ.* 23. *c.* 1. *de reform.* teſtibus Garc. *loc.
cit. n.* 23. *in* 2. *declaratione*. Barb. *loc. cit. in
Summa n.* 7. Armendar. *loc. cit. n.* 156. & ſub
pœna pecuniaria eſſe permiſſum cenſuit *ead.
Sac. Cong. Conc. in Trevirenſi* 11. *Febr.* 1628.
apud Barb. *de offic. & poteſt. Paroch. par.* 1.
c. 8. *n.* 45. & apud alios mox citatos.
33 Ubi autem non adſit talis Conſtitutio Epi-
ſcopi, poteſt Parochus ex cauſa, quæ ſibi le-
gitima videatur, per unum, vel alterum diem
abeſſe ſine licentia Ordinarii; dummodo inte-
rim idoneum Vicarium ab Ordinario approba-
tum relinquat. *Communis*. Sic enim docet
univerſalis recepta conſuetudo, quæ eſt opti-
ma Legum interpres, *cap. Cum dilectus* 81. *de
conſuetudine*. Nec immerito, *quoniam qui ali-
quantiſper tantum abſunt ex veterum Canonum
ſententia, non videntur abeſſe, quia ſtatim rever-
ſuri ſunt*, uti loquitur idemmetipſum Concil.
Trid. *cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reform.* Unde in
ſimili, *brevi reverſa Uxor nec divertiſſe vide-
tur*, juxta textum expreſſum *in l. Quidquid in*
34 *calore, ff. de Regul. Juris*. Immo Barboſa *de
offic. & poteſt. Parochi loc. cit. num.* 52. *& de
offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 3. *allegat* 52. *n.* 106.
Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 79. *& ſeq.* & alii do-
cent poſſe Parochum ſine licentia Epiſcopi
ex cauſa ſibi legitima viſa abeſſe per ſex,
aut ſeptem dies: dommodo interim idoneum
Vicarium in illo Epiſcopatu admiſſum pro
adminiſtratione Sacramentorum relinquat. Ita,
ſicuti fatetur ibi Barboſa, declarante conſue-
tudine univerſali.
35 Parochis poſſunt Ordinarii aliquibus juſtis
de cauſis, juxta Conc. Trident. formam, licen-
tiam concedere recedendi a Parochiali ad ali-
quod tempus, modo ea utantur intra limites
præſcriptos a Concilio *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 1.
quia facultas hujuſmodi non fuit ipſis Ordi-
nariis ablata per motum proprium S. Pii V.
publicatum de menſe Junii 1568. ſuper reſi-
dentia Canonicorum habentium Parochiales.
Sac. Cong. Conc. teſtibus Garcia *loc. c. n.* 179.
Armendar. *loc. cit. num.* 87. Barboſa *loc. cit.
in Summa num.* 16. Et pro Ordinariis, qui 36
talem licentiam concedere poſſunt, veniunt
etiam Ordinarii Epiſcopo inferiores, ut Ab-
bates, & alii ſimiles habentes Juriſdictionem,
& proprium Territorium, ſicuti & Capitu-
lum, Sede vacante. Sanctarell. *variar. reſolut.
qu.* 5. *num.* 64. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10.
q. 4. Poſſevin. *de offic. Curati cap.* 1. *num.* 28.
& 29. Barboſa *de offic. & poteſtat. Parochi
par.* 1. *c.* 8. *n.* 73. & alii.
Ordinarii poſſunt concedere Parochis licen- 37
tiam abeſſendi ad bimeſtre tempus ob quam-
cumque juſtam cauſam, veluti recreationis.
aut viſendi amicos, & hujuſmodi. *Ultra bi-*
meſtre autem non poſſunt illam concedere,
niſi ob aliquam gravem cauſam. Colligitur
clare ex Conc. Trid. *c. ſeſſ.* 33. *de refor. cap.* 2.
ibi: *Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis,
gratiſque concedendam, ultra bimeſtre tempus,
niſi ex gravi cauſa non obtineant*. Garcias *cit.
par.* 3. *de Beneficiis cap.* 1. *num.* 22. Fagnan.
in cit. cap. Relatum num. 21. *&* 29. Barbo-
ſa *de offic. & poteſt. Parochi loc. cit. numer.*
58. 59. *& ſeq.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 77.
& alii paſſim.
Graves autem cauſæ, ob quas poteſt con- 38
cedi Parochis licentia abeſſendi ultra bimeſtre,
ſunt præcipue quatuor aſſignatæ a Conc. Tri-
dent. *loc. citat.* ſcilicet *Chriſtiana Caritas,
Urgens neceſſitas, Debita Obedientia, ac evi-
dens Eccleſiæ, vel Reipublicæ Utilitas*; Barboſa
de officio & poteſt. Parochi loc. cit. a n. 45.
La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *numer.* 747. & alii
paſſim.
Chriſtiana Caritas intelligitur, cum quis 39
abeſt ob proximorum utilitatem, ut ad ju-
vandam aliquam Eccleſiam in magno pericu-
lo Hæreſis verſantem, ad dirimendas lites,
controverſias, & odia; Dummodo ex tali ab-
ſentia in propria Eccleſia non ſequatur no-
tabile detrimentum, quia eſſet contra ordi-
nem caritatis. Sanctarell. *variar. reſolut. q.* 3.
num. 1. Molfeſius *in ſumma Theolog. moral.
tract.* 6. *cap.* 11. *n.* 29. Azorius *par.* 2. *lib.* 6.
cap. 4. Barboſa *de offic. & poteſtat. Parochi
loc. cit. n.* 47. *& de offic. & poteſtat. Epiſcopi*
part. 2.

part. 2. allegat. 53. *num.* 6. & *in Conc. Trid. loc. cit. n.* 7. Reiffenſtuel. *loc. cit. a num.* 90. La Croix *loc. cit. num.* 747.

40 *Urgens neceſſitas* intelligitur, cum quis abeſt ob morbum curandum, vel propter aliquam perſecutionem, bellum, hoſtium incurſus, peſtem ſævientem, aeris intemperiem, vel ob inimicitias, aut ob Principis, & populi furorem declinandum. Dummodo tamen non immineat detrimentum Ovium in ſpiritualibus; nam ſi illud immineret, ex nulla cauſa poſſet abeſſe, quia bonus Paſtor animam ſuam pro ovibus ponit, ut habetur *Joan.* 10. Ita citati Doctores, & alii.

41 *Debita obedientia* intelligitur, cum quis abeſt ex mandato Papæ, vel ut occupetur in ſervitio Sedis Apoſtolicæ, & Reipublicæ. Sic citati Doctores, & alii.

42 *Evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ utilitas* intelligitur, cum quis abeſt ad Synodum Generalem, vel Provincialem, aut Diœceſanam rite, & legitime vocatus. Vel cum quis abeſt pro tuendis juribus ſuæ Eccleſiæ, aut pro obtinenda a Superiore reformatione in variis emergentibus, vel ut, id exigente Reipublicæ utilitate, fungatur Legatione apud aliquem Sæcularem Principem. Ita cit. Doctores, & alii.

43 Parochis non licet cauſa ſtudiorum a ſuis Parochialibus Eccleſiis poſt Concilium abeſſe, nec Epiſcopus licentias ad id concedere poteſt, illæque, ſi conceſſæ fuerint, non ſuffragantur. *Sac. Cong. Conc. ſub die 6. Maii* 1595. apud Garc. *loc. cit. n.* 1. Barb. *l. c. in Summam.* 18.

44 Nec Epiſcopus poteſt uti opera Parochi in Viſitatione, vel alio ſervitio ſuæ Eccleſiæ, niſi pro tempore duorum menſium a Concilio Tridentino *cit. ſeſſ.* 23. *cap. de reform.* permiſſorum. Sic declaravit *Sacra Cong. Concil.* teſtibus Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *n.* 258. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 4. *num.* 3. & Garcia *loc. cit. num.* 42. Barboſa *loc. cit. in Summa num.* 21. & *de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg.* 53. *n.* 86.

45 Item non poteſt Parochus per Epiſcopum occupari in ſui, vel Eccleſiæ Cathedralis ſervitio, ut nempe ſit Vicarius, Viſitator, Secretarius, Fiſcalis &c. Sic decreviſſe Sac. Congreg. Conc. referunt Gonzal. *loc. cit. num.* 268. Barb. *loc. cit. in Summa num.* 22. & *cit. alleg.* 53. *n.* 86. & 87. Garcias *loc. cit. n.* 42. Pignatell. *loc. cit.* Vide *n. ſeq.*

46 Parochus habens curam Animarum non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, vel Capituli, Sede vacante. *Sac. Cong. Conc. ſub die* 12. *Maii* 1629. apud Barboſam *in ſumma Apoſtolicar. deciſion loc. cit. n.* 23. & Sellium *in Select. Canonic. c.* 18. *n.* 26. Nam generaliter eſſe Parochum, & Vicarium ſunt Officia male compatibilia in eadem perſona, *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Meſſana* 19. *Jan.* 1603. Ex eo, quod, ut quis bene exerceat alterum ex dictis Officiis, alteri neceſſario deeſſe cogitur. *Ead. Sacra Congr. Epiſcop. in Sutrina* 16. *Nov.* 1640. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Vicarius Generalis n.* 37. Hæc tamen Decreta eſſe intelligenda de Parocho Rurali, & extra Civitatem, & non de Parocho intra Civitatem reſpondiſſe *Sacr. Congreg. Epiſcopor. in Orien.* 19. *Jul.* 1619. teſtatur, & tenet Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *formul.* 18. *n.* 5. Et Nicolius *loc. cit.* ex Decretis Sacræ Congregationis Epiſcop. dicit, quod non poteſt Parochus eſſe Vicarius Generalis, maxime ſi habet curam Animarum extra Civitatem, & multo magis ſi extra Diœceſim.

47 Parochus non excuſatur a reſidentia propter Officium Inquiſitoris: *Sac. Congr. Conc.* apud Gonzal *ad Reg.* 8. *Cancellar. Gloſſ.* 6. *n.* 275. Barboſa *loc. cit. in Summa n.* 24.

48 Parochus juſta de cauſa abſens, ſive cum Superioris licentia, ſive abſque ea per aliquot dies, ſemper tenetur relinquere idoneum Vicarium in ſuo Epiſcopatu admiſſum pro adminiſtratione Sacramentorum, qui interim pro ſe populo inſerviat. Sic expreſſe ſtatuit Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 1. §. *Eadem omnino*, ibi: *Quandocumque eos . . . abeſſe contigerit, Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum debita mercedis aſſignatione relinquant.*

49 Parochus habens juſtam cauſam abeſſendi extra Parochiam per duos, aut tres menſes, non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ, ſi petat licentiam jurans ſe habere gravem cauſam, quam non expedit manifeſtare, ut ſic petita licentia abeſſe poſſit, licet Epiſcopus non concedat. Similiter abeſſe non poteſt in caſu, quo cauſam rationabilem expreſſerit, ſed rigidus Prælatus minus æquam judicat, & licentiam denegat, vel quia movetur ſuſpicione quod ficta ſit, cum tamen ſit vera, ſed tunc poteſt habere recurſum ad ſuperiorem. *Sacr. Congr. Conc.* apud Garc. *loc. cit. num.* 57. Armendar. *loc. cit. n.* 155. Barboſa *loc. cit. in Summa n.* 14.

50 Parochus obtinens licentiam abeſſendi, fingendo cauſam juſtam, quam revera non habet, peccat mortaliter, & tenetur reſtituere fructus in tali abſentia perceptos; nam Conc. *loc. cit.* requirit duo ad juſtitiam abſentiæ, ſcilicet cauſam juſtam, & ejus approbationem,

ac acquirantur fructus in abſentia : Unde cum ſit falſa prima , erit etiam inutilis ſecunda , maxime cum tota ratio acquirendorum fructuum dependeat a juſta cauſa. Sanctarell. *var. reſol. quæſt.* 4. *n.* 15. Poſſevin. *de offic. Curati c.* 1. *n.* 24. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *q.* 5. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 53. *n.* 9. *& de offic. & poteſt. Parochi par.* 1. *c.* 8. *n.* 60. & alii paſſim.

51 Parochus abſque legitima cauſa , & licentia non reſidens in ſua Parochia , culpam mortalem, quam incurrit (niſi modicitas temporis abſentiæ eum excuſet, uti limitat Fagnan. *in cit. cap. Relatum* 4. *de Clericis non reſidentibus num.* 41.) pro rata abſentiæ fructus non facit ſuos, & eos reſtituere tenetur; Sic expreſſe ſtatuit Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. §. *Si quis autem*, ibi : *Si quis autem (quod utinam nunquam eveniat) contra hujus Decr. diſpoſitionem abſuerit ; ſtatuit Sacroſancta Synodus præter alias pœnas adverſus non reſidentes ſub Paulo III. impoſitas , & innovatas , ac mortalis peccati reatum, quem incurrit , eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere , nec tuta conſcientia , alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe ; ſed teneri, aut ipſo ceſſante , per ſuperiorem Eccleſiaſticum illos Fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare ; prohibita quacumque conventione, vel compoſitione , quæ pro fructibus male perceptis appellantur, ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remittentur, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis cuicumque loco, aut Fabricæ conceſſis.*

Quæ diſpoſitio licet loquatur de Epiſcopis , eadem tamen ſtatim extenditur etiam ad Parochos, ut expreſſe ſubjungit Concilium, ibi : *Eadem omnino etiam quoad culpam , amiſſionem fructuum , & pœnas de Curatis inferioribus , & aliis quibuſcumque , qui Beneficium aliquod Eccleſiaſticum Curam Animarum habens, obtinent , Sacroſancta Synodus declarat , & decernit.*

52 Reſtitutio hujuſmodi fructuum pro rata non factæ reſidentiæ amiſſorum, facienda eſt Fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus ; nec obtineri poteſt compoſitio, prout habetur expreſſe ex allatis verbis Concilii, ibi : *Illos Fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare , prohibita quacumque conventione, vel compoſitione.* Et ſic deciſum fuiſſe *a Sacra Congregatione Concilii* referunt Garcias *loc. cit. num.* 27. Armendar. *loc. cit. num.* 158. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 52. *n.* 101.

53 Parochus reſtituere tenetur ſtatim in conſcientia hujuſmodi fructus amiſſos ob non factam reſidentiam , etiam ante ullam Judicis ſententiam ; ſic habetur expreſſe ex allatis verbis Concilii, ibi : *Etiam declaratione non ſecuta :* nec ad id requiri citationem, vel monitionem. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Congr. Conc.* referunt Garcias *loc. cit. nu.* 27. Armendar. *loc. cit. n.* 259. Barboſa *loc. cit. n.* 102.

54 Parochus Juris remediis etiam uſque ad privationem compelli poteſt ad reſidentiam . Sic expreſſe ſtatuit Concilium Tridentinum *loc. cit.* ibi : *Quod ſi per Edictum citati etiam non perſonaliter, contumaces fuerint , liberum eſſe vult Ordinariis per Cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum , aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem, compellere. Nec executionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate , exceptione , etiam ratione cujuſcumque Beneficii, pactione , ſtatuto, etiam juramento, vel quacumque auctoritate confirmato, conſuetudine etiam immemorabili , quæ potius corruptela cenſenda eſt ſine appellatione aut inhibitione etiam in Romana Curia , vel vigore Eugenianæ Conſtitutionis ſuſpendi poſſe.*

55 Ex quo ſatis clare patet, quod Parochus non reſidens, etiam monitus, non eſt hodie ipſo jure privatus Parochiali. Quamvis enim olim Parochus non reſidens eſſet ipſo jure privatus Beneficio Parochiali, ut patet ex *cap. Conquerente* 6. *cap. Ex p.* 8. *de Clericis non reſidentibus* cum aliis ſimilibus, & ſignanter *cap. Extirpandæ* 30. §. *Qui vero, de Præbendis*, ibi : *Alioquin* non reſidens *illa* (ſcilicet Eccleſia Parochiali) *ſe ſciat auctoritate hujus decreti privatum, libere alii conferenda.* Hodie tamen Parochus non reſidens , etiam monitus , non eſt ipſo jure privatus ſua Parochiali , alias enim ſtatim procedendum eſſet ad declarandum illum privatum , & non eſſet in arbitrio Epiſcopi, quo remedio ex relatis *in d. c.* 1. *Tridentini* uti vellet , quod non eſt dicendum , quia Sacra Congreg. Concili apud Fagn. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Ex tuæ* 11. *de Clericis non reſidentib. num.* 18. generaliter conſulta ; *An ſit arbitrium Epiſcopi , qua via , & quo remedio uti voluerit contra non reſidentes , nempe vel cenſuris, vel ſequeſtratione, & ſubtractione fructuum vel privatione?* Reſpondit *ita eſſe*. Et ita tenent Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *cap.* 8. *n.* 72. *& in Concilio Trid. cit. cit. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. *n.* 7. Garcias *de Beneficiis part.* 2. *cap.* 2. *num.* 139. referentes etiam ipſi ſic declaraſſe *Sacram Congregationem Concilii*, & ſic alii paſſim.

56 Ex quibus manifeſte patet, quod ad priva-

tio-

tionem Parochi ob non reſidentiam, non eſt neceſſarium, quod prius procedatur per alias pœnas, nempe per Cenſuras Eccleſiaſticas, ac ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia; Nam licet id de jure communi requiri videretur, *cap. Ex tuæ devotionis* 11. *de Clericis non reſidentibus* cum ſimilibus; tamen Tridentinum *cit. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. id relinquit arbitrio Ordinarii, ibi: *Liberum eſſe vult Ordinariis*, ut expreſſe etiam reſpondit *Sacr. Congr. Concilii*, adducta *numero antecedenti*. Et hoc modo Domini de Rota apud Manticam *dec.* 66. *num.* 9. dixerunt intelligendum etiam eſſe idem Concilium *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. *verſ. Præterea*. Quemadmodum per Sacram Congregationem Concilii fuit declaratum, ut non afficiat Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad privationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum intervalla non fuerint obſervata. Sic refert, & tenet Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi p.* 1. *cap.* 8. *num.* 74. & ita docent. Fagn. *in cit. cap. Ex tuæ Devotionis n.* 18. Garcias *loc. cit. n.* 139. Flamin. Pariſius *lib.* 1. *de reſignat. benefic. cap.* 10. *num.* 61. Caſtropalao *tract.* 3. *de Benefic. diſp.* 5. *punct.* 3. *num.* 10. Reiffenſtuel. *lib.* 3. *Decretal. tit.* 4. *num.* 64. Barboſa *in Concil. Trident. cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *num.* 74. & alii contra alios volentes, procedendum eſſe contra Parochos non reſidentes, primo per Cenſuras, ſecundo per ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, & poſtea, ſi hæc remedia non proſint, poſſit contra eos procedi per privationem, prout, dicunt ipſi, videtur declaraſſe *Sacram Congregationem Concilii die* 6. *Decembri* 1565. dum aſſeruit, quod contra Parochos tempore peſtis non reſidentes, præmiſſo Edicto, ſeu monitione, ſit procedendum, prout Concilium mandat *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reform.* Sic refert Fagn. *lib.* 3. *Decret. in cap. Clericos* 17. *de Clericis non reſidentibus num.* 41. *& ſeq.* Qui tamen eſt contrariæ opinionis, ut clare docet *in cit. cap. Ex tuæ devotionis* 11. *de Clericis non reſidentibus num.* 18. ubi dicit non obſtare illam declarationem *Sacræ Congregationis Concilii de die* 6. *Decembris* 1565. quia ipſa loquitur de caſu ſpeciali, ſeu de Parochis non reſidentibus tempore peſtis, de quibus cum olim fuiſſet controverſium inter Theologos, & Canoniſtas: An eo tempore Parochi perſonaliter reſidere tenerentur: voluit Sacra Congregatio ſtatim contra abſentes procedi poſſe per privationem Beneficii, niſi prius aliæ pœnæ per ordinem præmitterentur. Verum extra illud tempus generaliter conſulta eadem Sacra Congregatio: *An ſit arbitrium Epiſcopi, qua via, & quo remedio uti voluerit contra non reſidentes, nempe, vel Cenſuris, vel ſequeſtratione, & ſubtractione fructuum, vel privatione?* Reſpondit: *Ita eſſe*. Hactenus Fagnanus *ibi*.

57 Præcedentia inter ipſoſmet Parochos, Curatos Eccleſiarum Parochialium, ſive ſint Sæculares, ſive Regulares, datur ſecundum prærogativam ſuarum Eccleſiarum, & non ſecundum prærogativam Regulæ. *Sacra Congreg. Rit. in Aſten.* 21. *Martii* 1609. apud Barboſam *in Summa Apoſtolicar. dec. verb. Parochus quo ad præcedentiam n.* 5.

58 Parochus indutus ſuperpelliceo in Proceſſionibus præcedit omnibus Rectoribus, & Presbyteris. *Sac. Cong. Rit. in Firmana Terræ Sanctæ Victoriæ* 31. *Martii* 1518. apud Sellium *in Selectis Canonicis cap.* 59. *num.* 50. & Barboſa *loc. cit. n.* 2.

59 Parochus in funeralibus non debet præcedere Canonicis Cathedralis, ſed bene omnibus aliis Presbyteris, qui non ſunt de Cathedrali. *Sacra Congreg. Rit. in Viterb.* 25. *Junii* 1611. apud Sellium *loc. citat.* & Barboſam *loc. citat. num.* 4.

60 Parochus, ſeu Curatus, aut Sacriſta Cathedralis, etiam quod ſint amovibiles, quando intervenit Capitulum dictæ Cathedralis, debent præcedere proprio Parocho defuncti. *Sac. Cong. Rituum in Piſaurien.* 22. *Martii* 1631. apud Barboſam *loc. cit. n.* 7.

61 Parochus amovibilis Cathedralis in Proceſſionibus debet incedere cum Capitulo dictæ Cathedralis ſuper Priores, Plebanos, & Curatos perpetuos Beneficiatos. *Sac. Cong. Rit. in Callien.* 9. *Aprilis* 1633. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 6.

62 Præcedentia in funeralibus debetur Archipresbytero Parocho ratione Stolæ, & non Archidiacono primæ Dignitati. *Sac. Congr. Rit. in Nullius, ſeu Trojana* 12. *Martii* 1612. *&* 4. *Maii* 1613. apud Jul. Lavorium *variarum Lucubration. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3. *n* 211. & Barboſam *loc. cit. verb. Archidiaconus num.* 13. *& verb. Archipresbyter n.* 16.

63 Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum ſupra Parochum ſemper, & ubique competit præcedentia, etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propriæ ipſius Parochiæ. Jus tamen faciendi Officium circa corpus Defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectat. Sic pluries decrevit *Sacra Congr. Rit.* & ſignanter *in Sutrina* 30. *Auguſti* 1602. *&* 2. *Auguſti* 1609. *& in Meliten.* 18. *Novemb.* 1606. *& in alia Oſtien. Terræ Ceri* 9. *Maii* 1617. *& in alia*

Præneſtina Cavarum 14. *Auguſti* 1718. *Et Sac. Cong. Concil. in Derthonen. in cauſa Oppidi Novarum* 3. *Decemb.* 1718. *ad* 10. *dub.* Et expreſſe, quod Canonici hujuſmodi præcedere debeant omnibus Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris Eccleſiarum Parochialium in publicis Proceſſionibus, & Functionibus etiam Synodalibus cenſuit *eadem Sac. Congreg. in Verul.* 11. *Decemb.* 1613. *& in Senogallien.* 23. *Martii* 1619. 5. *Aprilis* 1620. Etiamſi ante erectionem in Collegiatam mixtim incederent cum dictis Rectoribus, ut declaravit *Eadem Sacr. Congr. in Syracuſana* 20. *Decembris* 1601. Vel inferiores Eccleſiæ eſſent antiquiores, & fuiſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem. *Ead. Sac. Congr. in Ilerden. Præeminentiarum* 26. *Jun.* 1602. ubi dicitur hoc procedere, etiamſi in erectione adſit clauſula: *ſine præjudicio alicujus*.

64 Nec obſtant contrariæ declarationes ejuſdem Sacræ Congregationis, quæ ab aliquibus adducuntur, & ſignanter *in una S. Angeli Saxiferrati* 24. *Oct.* 1609. *in Eugubina* 15. *Jul.* 1614. *& in alia Præneſtina Cavarum* 13. *Jul.* 1619. ubi dicitur fuiſſe declaratum, quod Parochus debeat præcedere Canonicis Collegiatæ Eccleſiæ in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ Eccleſiæ. Quibus concordare videtur Rituale Rom. *tit. de exequiis pag.* 150. ubi Parochus in omnibus funeribus præcedit incedendo ante feretrum.

65 Non obſtant, inquam, quia omnes, ipſas, quas adducit Barb. *de offic. & poteſt. Parochi par.* 1. *c.* 9. *n.* 8. ſolvit infra *ſub num.* 11. præciſis his verbis: *Ad illam S. Angeli Terræ Saxiferrati*, in qua videtur declaratum illum Presbyterum, ſeu Curatum, aut Priorem, qui defert ſtolam, & ad ejus Eccleſiam funus defertur aliis omnibus præcedere debere, & ſic etiam Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ; poteſt reſponderi, non loqui de præcedentia quando funus defertur ad Eccleſiam ejus, qui Stolam defert, ſed quando ab eo fit Officium in ſua Eccleſia, in qua præcedentiam habere debet. Ad illam vero Eugubinam reſpondetur, habere locum inter Curatum Cathedralis, & Curatum S. Petri Monachorum Olivetanorum, non autem inter Capitula Collegiatarum. Ad Rituale Romanum reſpondetur, habere locum inter Presbyteros ejuſdem Ordinis, & alios prærogativam non habentes, cujuſmodi non ſunt Canonici Collegiatarum Eccleſiarum, in quibus terminis loquitur etiam Stephan. Gratian. *Diſcept. Forenſ. tom.* 2. *c.* 298. *num.* 83. *& tom.* 5. *c.* 492. Et dico Parochum debere præcedere ratione Officii, quando eſt inter pares, non autem quando eſt inter Majores. Item quod, dum incedit per viam, non videtur exercere Officium, ſed ſociare una cum aliis. Hactenus Barb. *loc. cit. n.* 11. Et ſic pluribus adductis tenet Panimoll. *dec.* 1. *adnot.* 9. *a n.* 14. *ad* 20. ubi multa habet ad rem. Immo Canonici Collegiatæ debent præcedere etiam Parocho Eccleſiæ Matricis, ut patet ex ſequentibus ejuſdem Sac. Rit. Congreg. allatis a Pignatell. *tom.* 6. *con.* 84. *ſub. n.* 2. ibi:

I. An Parochus, & Clerici Parochiali Eccleſiæ Matrici addicti ſint præferendi Capitulo, & Canonicis Collegiatæ?

II. An Parochus, uti Protonotarius, poſſit uti Almutia?

III. An Parochus Protonotarius Apoſtolicus poſſit uti habitu Prælatitio in proceſſionibus, & functionibus Eccleſiaſticis?

IV. An Capitulum, quamvis non invitatum, intereſſe poſſit generalibus proceſſionibus?

V. An Parochus Matricis Eccleſiæ poſſit ad ſuum libitum inchoare generales proceſſiones, non expectatis Canonicis Collegiatæ; vel potius eligenda ſit conveniens hora?

VI. An Decreta alias per dict. Sac. Congreg. emanata, quod Capitulum Collegiatæ in omnibus ſit præferendum Archipresbytero Matricis Eccleſiæ; quamvis Archipresbyteralis Eccleſia ſit unica Parochialis, & Collegiata animarum cura penitus careat; & cum Capitulum invitatum fuerit ad levanda funera, debeant omnes tam ſæculares quam Regulares convenire in Eccleſiam Collegiatam, ut ſub unica Cruce Capituli incedant; debeant ſervari etiam in proceſſionibus generalibus, in quibus inceditur etiam ſub Cruce Parochiali, & nullum afferri poteſt præjudicium juribus Parochialibus, & Parocho; Et quis debeat facere functiones benedicendi campis, & maledicendi animalia, & a quo debeat præſcribi & intimari hora hujuſmodi proceſſionum?

VII. An Archipresbyter in propria Parochia aſſiſtens tam in Veſperis & Miſſis decantatis, quam in Concionibus uti poſſit habitu Protonotarii?

VIII. An dum Capitulum fuerit invitatum ad funus, & illud renuat Parochus levare, poſſit idem Capitulum ab heredibus requiſitum illud levare prævia tamen proteſtatione Parocho facienda?

IX. An Capitulum Collegiatæ, dum non habet jus funerandi, & corpus eſt ſepeliendum in ejus Eccleſia ex electione Defuncti, poſſit erigere Crucem intra limites Parochiæ, cujus juriſdictio, & territorium ſpectat ad Archipresbyterum?

X. An

X. An Officium faciendum in Eccleſia Archipreſbyterali circa funus ad eandem delatum pro ſepultura, ſpectet ad Archipreſbyterum, & Capitulum poſtquam illud aſſociavit ad portam Eccleſiæ teneatur recedere?

XI. An Officium faciendum in Collegiata circa funus ad eandem delatum pro ſepultura ſpectet ad Parochum, vel potius ad dignitatem Collegiatæ?

Sacra Rituum Congreg. anno 1666. menſe Auguſti reſpondit.

Ad I. Capitulum, & Canonicus Parochus Matricis Eccleſiæ in omnibus eſſe præferendos.

Ad II. Non poſſe.

Ad III. Non poſſe uti habitu Prælatitio in proceſſionibus Eccleſiaſticis.

Ad IV. Non ſolum poſſe, ſed etiam eſſe laudandum.

Ad V. Non poſſe, ſed ſpectare ad Collegiatam; & indicenda eſt hora conveniens.

Ad VI. Affirmative; Et functiones benedicendi ſpectare ad Parochum, & hora debet præſcribi, & intimari a prima Dignitate Collegiatæ.

Ad VII. Poſſe.

Ad VIII. Poſſe, requiſito, & expectato Parocho, & renuente venire.

Ad IX. Poſſe.

Ad X. Spectare ad Archipreſbyterum; Capitulum vero poſſe expectare, vel recedere.

Ad XI. Spectare ad Dignitatem uti in propria Eccleſia.

66 Parochus locum habet in funeribus a Canonicis ſine propria Cruce, & ſine conſeſſu Capituli incedentibus. *Sacra Cong. Rit.* 20. *Novemb.* 1603. apud Gavant. verb. *Præcedentia in addit. num.* 10.

67 Vicarius Foraneus ſedeat primus in illis, quas ipſe facit, Congregationibus. *Sac. Cong. Rit.* 20. *Decemb.* 1603. apud Gavant. *in Manual. verb. Vicarius Foraneus num.* 6.

68 Vicarius Foraneus nullam habet præcedentiam ſuper alios ipſo antiquiores in Clero, ratione hujus Officii. *Sacra Cong. Rit.* 30. *Junii* 1620. apud Gavant. *verb. Vicarius Foraneus n.* 5.

69 Parochus tamquam Caput Eccleſiæ Parochialis thurificandus eſt ante Dominum loci. *Sacra Rituum Congregat. in Turritana* 14. *Februarii* 1672. apud Barboſa *in Summa Apoſtolicar. deciſion. verb. Parochus quoad præcedentiam num.* 8.

70 Parochi tenentur per ſeipſos, vel alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & Feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcere prædicatione verbi Dei. Sic expreſſe Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 5. *de reform. c.* 2. ibi: *Archipreſbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias Curam Animarum habentes Eccleſias quocumque modo obtinent per ſe, vel alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & Feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annuntiando cum brevitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Id vero ſi quis eorum præſtare negligat, etiamſi ab Epiſcopi juriſdictione quavis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet, etiamſi Eccleſiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui Monaſterio etiam extra Diœceſim exiſtenti forſan annexæ, vel unitæ, modo re ipſa in Diœceſi ſint; provida Paſtoralis Epiſcoporum ſolicitudo non deſit, ne illud impleatur. Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque ubi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur, ita ut etiamſi ei ſic expedire viſum fuerit, ex Beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſolvatur, donec principalis ipſe reſipiſcens Officium ſuum impleat.* Et idem repetit *ſeſſ.* 22. *de Sacrific. Miſſæ cap.* 8. his verbis: *Quamobrem retento ubique cujuſque Eccleſiæ antiquo, & a Sacra Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum Matre, & Magiſtra probato ritu, ne Oves Chriſti eſuriant, neve parvuli panem petant, & non ſit qui frangat eis, mandat Sancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis Curam Animarum gerentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cetera Sanctiſſimi hujus Sacrificii Myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & Feſtis.* Atque idipſum in parte replicavit *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. in hæc verba: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, Verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cetera munia Paſtoralia incumbere &c.* Et licet ibi loquatur de Epiſcopis, inferius tamen intelligit omnia etiam de Curatis.

Parochi, qui raro, aut nunquam Concionem habent ad populum, peccant mortaliter, 71

etiam

etiam præciſa gravi populi neceſſitate; Et ſi populus graviter indigeat prædicatione, peccant toties contra Divinum præceptum, quoties populus graviter indiget ipſa prædicatione; Cum ex Dei præcepto teneantur oves ſuas verbi Divini prædicatione paſcere, ut expreſſe habet Tridentinum *ſeſſ. 23. de reform. c.* 1. per verba numero antecendenti adducta, ibi: *Cum præcepto Divino mandatum ſit &c.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *c.* 14. *ſub n.* 8. & alii
72 paſſim. Hinc graviter peccant Parochi, ſi tribus menſibus totius anni diſcontinuis per ſe, vel per alios non concionentur, cum ſit materia gravis; Conc. enim Trid. *ſeſſ.* 5. *de ref. c.* 2. per verba adducta ſupra *ſub num.* 69. decernit, Parochos, ſi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, cogendos eſſe per Cenſuras, & alias pœnas. Unde Concilium ſupponit ſaltem trium menſium ſpatium eſſe notabile, & gravem culpam, cum Eccleſiaſticæ Cenſuræ imponi non ſoleant, niſi graviter peccantibus. Barboſa *loc. cit. ſub num.* 8. & apud ipſum Bonacina, Trullench, & alii.
73 Nec Parochi Officio ſuo ſatisfaciunt quoad Deum prædicationes totius anni aliis committentes; Barboſa *loc. cit. num.* 9. cum pluribus aliis ibi adductis. Vide *ſupra n.* 18. & 19.

74 Quamvis *in una Bituntina die* 2. *Maii* 1629. *Sacra Congr. Concilii* de mandato Urbani VIII. ſtatuerit, quod dum prædicat Epiſcopus, ſilere debeant alii Concionatores, illiſque poſſit præcipere, ut eo tempore a prædicatione ſe ab-
75 ſtineant: poſſunt tamen Parochi ſermonem habere inter Miſſarum ſolemnia per ſe ipſos, etiam quando Epiſcopus ipſe prædicat. Sic cenſuit *Ead. Sac. Congr. Concilii in Terulen.* 11. *Junii* 1631. ubi ſubdit id non intelligi reſpectu Parochorum in Eccleſia Parochialii. Ita apud Barb. *de Offic. & pot. Parochi p.* 1. *c.* 14. *n.* 3.

76 Parochi, ſi per ſe velint munus prædicationis obire, non debent impediri. *Sac. Congreg. Concilii ad c.* 2. *ſeſſ.* 5. *de reformat.* in hæc verba: *Si curatores animarum per ſe velint munus prædicationis obire, non debent impediri.* Sic refert Barboſa *loc. cit. num.* 5. Immo tempore Quadrageſimæ poſſunt de mane in ſuis Eccleſiis prædicare, non obſtante conſuetudine, quod in ſola Matrice, vel alia concionetur. *Sacra Cong. Concilii in Florentina Juris prædicandi* 26. *Januar.* 1697. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *form.* 18. *num.* 4.

77 Parocho per ſe ipſum concionanti minime licet prætextu cujuſcumque paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari Prædicatoribus ab univerſitate electis. *Sacræ Congr. Concilii in Veſtana* 10. *Martii* 1621. apud Sellium *in Selecl. Canon. cap.* 23. *n.* 18. & apud Barboſam *loc. cit. num.* 7. *& in Summa Apoſtolic. Deciſion. verb. Parochus quo ad prædicationem num.* 3. *& in Trid. ſeſſ.* 5. *de ref. c.* 2. *n.* 15.

Parochi prohibentur in ſuis Eccleſiis admit- 78
tere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamſi prædicare vellet aliquis Epiſcopus. Et ita jam hodie nullus etiam a Parocho invitatus prædicare poterit ſine licentia Epiſcopi, ut declaraſſe Clementem VIII. referunt Zip. *in analitica poſtremi Juris Eccleſ. enarrat. lib.* 3. *tit. de Parochis num.* 3. Berti Lucenſ. *in praxi crim. Regular. cap.* 34. *de Viſitat. Eccleſ. Parochial. num.* 1. *verſ. Regulares*, Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *cap.* 14. *num.* 8. *in Trident. ſeſſ.* 24. *n.* 7.

Poſſunt tamen Parochi dare licentiam alicui 79
viro docto, & noto etiam Regulari, ut bis, vel ter concionetur in ſuis Eccleſiis, ſine Epiſcopi approbatione. Navar. *in Manual. cap.* 2. *num.* 141. Ugolin. *de Officio Epiſcopi cap.* 42. §. 1. *num.* 3. Hieronym. Rodriq. *in Compendio quæſtion. Regular. reſol.* 112. *num.* 4. Berti Lucenſ. *loc. cit.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi loc. cit. n.* 8. *& in Trident. loc. cit. num.* 9.
& alii. Et a fortiori poſſunt, immo debent 80
Parochi concedere approbatis ab Ordinario licentiam prædicandi in ſuis Parochiis. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Concilii* referunt Gallet. *in Magarita caſuum conſcientiæ, verb. Parochus* 3. & Barboſa *in Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 4. *n.* 8.

Parochi non naturales Indiarum, ſive Sæcu- 81
lares, ſive Regulares ſint, tenentur omnino habere apud ſe Capellanum natalibus, & origine Indum, pro Confeſſionibus audiendis, & diebus Feſtis hortationibus ad populum lingua vernacula habendis, ne tali auxilio deſtituti, in ea, qua initiati ſunt, Orthodoxa Fide langueant, ac paulatim deficiant, iiſque pro ſuſtentatione, & labore, ubi populus ipſe id ſponte non præſtiterit, congruum ſuppeditent ſtipendium. Clemens IX. Conſtit. 38. incip. *In excelſa*.

Parochi in Concionibus caveant ab allega- 82
tione Doctorum, & Auctorum modernorum, præſertim viventium. *Congreg. S. Officii* 27. *Octobris* 1649. apud Pittonum *Conſt. & deciſ. ad Parochos ſpectantes n.* 539.

Parochus utantur ſpecialiter in Concionibus 83
Catechiſmo Romano, Maximaſque utiles, & Auditorum capacitati adæquatas, ſimpliciter, & clare explicent, ut populus libenter audiat, fre-

frequenter concurrat, & fructuoſe diſcedat. Clemens XI. *die* 16. *Martii* 1703. *in littera circulari ad quintum*.

84 Parochi an, & quando teneantur alimenta præſtare Prædicatoribus? Vide verb. *Alimenta a n.* 114. *ad* 116.

85 Attendendum eſt ſequens decretum Sacr. Congr. *ſuper diſciplina Regul.* quo Officium Prioratus Conventus S. Marcelli de Urbe Ord. Serv. B. M. V. declaratur incompatibile cum cura animarum ejuſdem Eccleſiæ; hincque ſtatutum, duo prædicta munia, tamquam incompatibilia in omnibus Conventibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti ſeorſim diſtinctiſque perſonis fore demandanda.

„ Mature diſcuſſa in Sacra Congregatione „ ſuper diſciplina Regular. habita ſub die 28. „ Maij currentis Anni 1715. Cauſa incompa„ tibilitatis Prioratus Conventus S. Marcelli „ de Urbe Ord. Serv. B. M. V. & Curæ ani„ marum ejuſdem Eccleſiæ, unitim in Perſo„ na P. Hieronymi Allegri, EE. PP. auditis „ partibus unanimiter cenſuerunt, prædicta „ duo munia eſſe inter ſe incompatibilia, & „ inſuper nominationem præfati Pat. Allegri „ in Priorem dicti Conventus eſſe nullam. „ Mandantes inſimul, Sanctiſſimo Domino N. „ approbante, ut enunciata duo Officia ſeor„ ſim provideantur in omnibus & ſingulis Con„ ventibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, „ aut Inſtituti, quibus Cura animarum incum„ bit, aut incumbere contigerit. Et ita per„ petuo & inviolabiliter obſervetur, ſub pœ„ nis arbitrio ejuſdem Sac. Congregationis.

I. R. Card. Imperialis Præfectus

F. de Vico Secretarius.

86 * Parochus ad reſidentiam materialem & formalem obſtringitur tempore peſtis (ut ſupra traditum *num.* 29.) etiam cum periculo morbi contrahendi, ut ex reſcriptis S. Congreg. a Gregorio XIII. approbatis. Idque verum eſt, licet Sacerdotem idoneum provideat, ut ſe abſente ejus vicibus fungatur. *De Synodo Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 19. §. 2. *nov. edit.*

87 Fas eſt equidem Parocho propter inimicitias & perſecutiones a reſidentia recedere ex *cap. Ad ſupplication. de Reſcript.* quia tunc periculum inimicitiarum ſoli Parocho imminet: quare poteſt alium Sacerdotem ſubſtituere, qui ſine ſuo periculo ejus munus adimpleat. At in peſte omnibus æque periculum imminet, ideoque convenientius eſt, ut id diſcriminis ſubeatur a Parocho, quam ab alio Sacerdote. *Ibid.* Quæ de Parocho dicta hic ſunt, valent etiam pro Epiſcopo.

Additiones ex aliena manu.

Complectitur hic articulus reſidentiam, & præcedentiam Parochi, tum prædicationem ejuſdem.

Quod concernit reſidentiam, Parochum debere habitare in Ædibus Parochialibus, præter allegatos *ab Auctor. n.* 16. firmavit *Rot. in Tarraconen. Juris reſidendi* 16. *Martii* 1734. §. 3. *coram bon. mem. Harrach*, nec recipi poteſt opinio Doctorum *ab Auctore n.* 17. allegatorum tenentium poſſe Parochum, Domo Parochiali deſerta, in Domo propria, vel Paterna, vel Conjunctorum habitare, ſi ex ea poſſit ſuo muneri ſatisfacere, ut reſcripſit Sacra Congreg. Concilii interpres in *Pontis Corvi Reſidentiæ* 20. *Decembris* 1755. Dubium enim ita erat conceptum: *An Abbati Curato Lucernari liceat habitare in domo paterna ſita in Regione Civita?* Et licet probatum fuerit, potuiſſe ex ea Parochum onus ſuum implere, fuit *tamen negative* reſcriptum. 88

Quid ſi in diſtrictu Parochiæ ſit Eccleſia aliqua filialis, in qua Sacramenta adminiſtrentur, in eaque velit Parochus habitare deſerta domo Parochiali? Nec poſſe ſenſit *Rota in dict. Tarraconen. Juris reſidendi* §. 7. *& ſeq. &* 11. & quidem etiamſi prope Eccleſiam illam filialem habitet major pars Parochianorum. 89

Neque poteſt Epiſcopus poteſtatem facere Parocho extra domum Parochialem habitandi, niſi *ad breve tempus*, & quidem dummodo hæc altera domus ſit proxima domui Parochiali, ut firmavit idem Sacrum Tribunal in dict. *Tarracon. Juris reſidendi* §. 8. *&* 9. Idque procedit, etiamſi pro aeris intemperie nequeat Parochus in Parochiali domo habitare; nam nec concurrente hac, vel alia cauſa poteſt Epiſcopus licentiam Parocho dare extra domum Parochialem *in perpetuum habitandi*. Confer. *Rot. in dict. Tarraconen. Juris reſidendi* §. 11. 90 91

Quod vero attinet ad præcedentiam, Parochus, exceptis iis, quæ ſunt ſui officii, nullam regulariter præcedentiam, & præeminentiam habet, atque hinc eſt, quod Parochus in Choro locum altiorem, & ornatiorem habere nequit quam cæteri Presbyteri inibi aſſiſtentes. *Rota in Pampilonen. manutentionis* 10. *Maii* 1707. *cor. bon. mem. Caſarello*, ubi quod nec in Sede, ſed in ſcamno ſedere debet, ſi cæteri in ſcamnis ſedeant. 92

Huc etiam pertinet, quod ait *Rota in Alexanen.* 28. *Aprilis* 1747. §. 11. *cor. Reverendiſſ. Cortiada. Nihilominus* (ſunt ejus verba) *æquum haud* 93

haud erit, Rectorem eo uſque præeminere ſupra Presbyteros, ut ſectuſis diebus Feſtis ſolemnioribus non permittatur Cœt[illegible]*orum abſente Parocho inchoare per ipſorum Hebdomadarium Sacram Pſalmodiam, & celebrationem Miſſæ poſtquam tinnierit ſignum æris Campani, & congruum ſubinde effluxerit tempus; Nam moderator Chori non habentis verum cum Dignitate Prelaturam, ordinem mutuatur, & regulam a Capitularibus, per organum Hebdomadarii, ſive alterius de gremio, prout fert conſuetudo cujuſque Eccleſiæ.*

De prædicatione adi *Vaneſp. Jur. Eccleſ. Univerſ. par. 1. tit. 3. cap. 4. & plur. ſeq.* ubique *per tot.*

Reſponſio Auctoris Romanis additoribus.

94 Quo ad reſidentiam, cui obligatur Parochus, ſententia mea, a qua non recedo, fuit a me tradita *num.* 16. immediate antecedenti, ubi inter alia adduco ad id duo decreta *S. C. Conc.* Opinio autem doctorum *num.* 17. allegatorum adducitur a me ad eruditionem, & pro iis locis, in quibus ex immemorabili conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, *L. ſi de interpretatione 37. ff. de legibus, c. cum dilectus 8. de conſuetudine*, Parochi, relicta domo Parochiali, nullo contradicente, pacifice reſident in domo propria, vel paterna, vel conjunctorum, & æque commode ex ea omnimode munus ſuum adimplent, ut pluribi adhuc in dies videtur, ut notum eſt, tacentibus, ſeu conſentientibus, aut tolerantibus Ordinariis ſine ullo detrimento, & clamore Parochianorum. Eo vel maxime, quod allatum decretum *in Pontis corvi Reſidentiæ 20. Decemb.* 1755. *loquitur in caſu &c. ibi; An Abbati Curato Lucernari liceat habitare in domo paterna ſita in Regione Civita in caſu &c. Negative. In quo caſu concurrerant circumſtantiæ alibi non concurrentes, ut patet in expoſitione caſus Eminentiſſimi Furietti tunc S. C. Secretarii, ubi inter alia ſic exponit. Auditis Epiſcopus reſpondit (contra adverſum aſſertum) limites eſſe Parochiæ, neque defectuoſam domum Parochialem, ſi eam Lucernarius non alienaſſet, nec illam cogeretur habitare, eamque ampliorem, & commodiorem facile a Parocho reddi potuiſſet uberibus Parochiæ reditibus, ni magno Parochianorum detrimento maluiſſet in propria domo habitare, ex qua præſto eſſe nequit nocturno præſertim tempore Parochianis ſuis, tum ob loci diſtantiam, tum ob difficultatem viarum.* Reſolutio autem S. C. cum clauſula *in caſu de quo agitur*, non poteſt allegari pro aliis cauſis, in quibus ipſæ circumſtantiæ non concurrunt; ut recte doctiſſimus Pittonius tradit *q. 4. dict.* 109. *num.* 8. ſic expreſſe dicens, ut in puncto advertit Monacel. in *Form. For. Eccleſiaſt. p.* 2. in epiſtola ad lectorem; ibi: quoties enim S. C. judicat, ſuum decretum adaptari non poſſe, nec debere, niſi caſui propoſito, ſolet reſcribere *Negative*, *ſeu Affirmative in caſu* &c. Hæc, inquam, ſunt illa decreta, quæ allegari non poſſunt ad deciſionem cauſſarum, niſi concurrant ipſæ circumſtantiæ, quæ referebantur in caſu particulari propoſito, nam deciſio caſus circumſtantiati non eſt univerſalis, ſed particularis in concreto illarum circumſtantiarum, in quibus emanavit. Card. de Luca *in annotat. ad Conc. diſcurſ.* 1. *num.* 11. Pignatel. *conſultat.* 1. *num.* 18. *tom.* 1. *& Ego ſcripſi diſceptat. Eccl.* 59. *num.* 19. *& dixit Rota in Romana Penſionis* 15. *Martii* 1694. §. *non poteſt coram Eminentiſſ. Priolo*. Sic expreſſe eruditiſſimus Franciſcus Maria Pittonius *dict. part.* 4. *diſceptat.* 102. *n.* 8.

ARTICULUS III.

Parochus quoad ea, quæ concernunt Miſſam, Sacramenta, Funeralia.

PArochus diebus Feſtis Miſſam celebrare debet in propria Eccleſia, & non in alia, quacumque conſuetudine in contrarium non obſtante. *Sacra Congreg. Concilii in Lucana* 15. *Septembris, &* 17. *Novembris* 1629. apud Sell. *in Selectis Canonic. cap.* 59. *n.* 34. Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Parochus quoad Miſſam*. 1

Parocho concedere poteſt Epiſcopus ob defectum Sacerdotum, ut in diebus Feſtis urgente neceſſitate bis celebret. *Sacra Cong. Concilii ſub die* 17. *Auguſti* 1627. apud Sellium *cit. cap.* 59. *num.* 30. & Barboſam *loc. cit. num.* 6. Vide verb. *Miſſa art.* 5. *a num.* 24. & Barboſ. *de Offic. & poteſt. Parochi*, ubi dicit de hac re melius eſſe eamdem Sacram Congregationem conſulere. 2

Regulares poſſunt in ſuis Eccleſiis Miſſas celebrare eodem tempore, quo Parochi celebrant in ſuis. Vide d. verb. *Miſſa art.* 5. *num.* 5. 3

Regulares poſſunt pulſare Campanas ad Miſſam, antequam pulſetur Campana Majoris Eccleſiæ, præterquam in die Sabbati Sancti, Vide *ibidem n.* 30. 4

Immo poſſunt Regulares etiam celebrare 5

Miſ-

Miſſas, priuſquam Parochi celebrent. Vide *ibidem n.* 31.

6 Nec Epiſcopi poſſunt illis prohibere, ne Campanas pulſent, & Miſſam celebrent in ſuis Eccleſiis ante pulſationem Campanæ, & celebrationem Miſſæ in Eccleſia Parochiali. *Sac. Cong. Concil.* 2. *Julii* 1620. apud Pittonum *Conſtitut. & deciſ. ad Parochos ſpectantes n.* 319. Vide *d. verb. Miſſa art.* 5. *n.* 32.

7 Poteſt tamen Epiſcopus Decreto Synodali ſtatuere, ut diebus Feſtis de præcepto Miſſæ celebrari non debeant in Oratoriis, & Eccleſiis ruralibus, niſi celebrata Miſſa in Eccleſia Parochiali: Vide *d. verb. Miſſa art.* 5. *num.* 33.

8 Maxime ſi Oratoria, & Eccleſiæ rurales parum diſtent a Parochiali Eccleſia, quia alias adeſt Decretum *Sacræ Congregationis Concilii in Calaritana* 18. *Septembris* 1627. ubi fuit deciſum, quod *Parochus non poteſt prohibere, ut abſque ejus licentia celebretur in Capella Ruri ædificata per Laicum, antequam celebretur in Parochiali, & Matrice.* Sic refert Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Parochus quo ad Miſſam num.* 3. & Sellius *citat. capit.* 59. *n.* 36. Et adeſt etiam ſimile Decretum *Sacræ Congregation. Rit. in Capuana* 31. *Martii* 1629. ubi fuit deciſum, quod *non poteſt prohiberi celebratio Miſſæ in Oratorio ruri ædificato per Laicum ante celebrationem Miſſæ Parochialis.* Sic refert Pittonus *loco citato num.* 467. Barboſa *de Officio, & poteſt. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *n.* 23.

9 Gavant. verb. *Miſſa Parochial. in addit.* Servari debet Decretum, ne in Oratoriis Confraternitatum celebretur in Feſtis ante Parochialem: dummodo Parochus celebret hora competenti. *Sacra Congregat. Epiſcop. in Senogallien.* 29. *Januar.* 1613. apud Pitton. *loc. cit. n.* 299.

10 Parochorum de conſenſu liberum eſt Regularibus celebrare in earum Eccleſiis Parochialibus abſque Ordinarii loci licentia. *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul.* 10. *Januarii* 1617. apud Barboſam *loc. cit. in Summa n.* 5.

11 Parochi non tenentur ſubminiſtrare Capellanis, ſeu Presbyteris in ſuis Eccleſiis Parochialibus celebrare volentibus paramenta, & alia neceſſaria; Nec ad id poſſunt per Epiſcopos cogi, ſed tantum hortari. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Montis alti* 15. *Maii* 1699. non obſtante ſolito. *Sacra Congregat. Rit. in Egitanien.* 10. *Junii* 1602. confirmata *in Suanen.* 13. *Maii* 1698. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *form.* 18. *n.* 6.

12 Parochi an, & quando teneantur applicare Sacrificium Miſſæ pro ſuis Parochianis; Vide verb. *Miſſa art.* 3. *a n.* 1. *ad* 1.

Sacramenta adminiſtrare non licet Parocho 13
Cathedralis in aliena Parochia. *Sacra Cong. Concilii in Eugubina* 20. *Septembris* 1628. apud Barboſ. *in ſumma Apoſtol. deciſ. verb. Parochus quoad Sacramenta num.* 2. & Sellium *in Selectis Canonic. cap.* 59. *num.* 39. Neque etiam licet 14
Parocho Cathedralis miniſtrare Sacramenta infirmis Canonicis ejuſdem Cathedralis, ſed hoc ſpectat ad Parochum Domicilii. *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. in Tiburtina* 12. *Maii* 1685. *in reſponſione ad primum.* Vide verb. *Canonici art.* 8. *n.* 14. ubi refertur integrum Decretum, & ſic cenſuit etiam *Sacra Cong. Conc. in Novarien.* 17. *Septembris* 1695. *& in Narnien.* 26. *Septembris* 1699. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *formul.* 17. *ſub n.* 4.

Parocho ſpectat miniſtrare Sacramenta fa- 15
mulis, & famulabus inſervientibus Monaſteriis Monialium, quamvis exemptarum, non autem ad Confeſſarium earumdem Monialium, ut reſpondit *Sacra Cong. Concilii in una Leodien.* 14. *Aprilis* 1685. & in alia *Spoletana* 19. *Aprilis* 1691. inter famulas Monialium S. Matthæi Congregationis Lateranen. quæ habitabant in Domo extructa intra Cortile, ſive Atrium Monaſterii, & Parochum S. Martini, intra cujus Parochiæ limites Monaſterium exiſtit: apud Monacell. *tom.* 1. *tit. XI. formul.* 20. *n.* 2. Et iterum *in Ulixbonen. Occidentalis* 19. *Septemb.* 1722. apud Urſayam *in Miſcellan. ſacro, & profano litt.* M. *num.* 160.

Non debet Ordinarius ſine cauſa valde gra- 16
vi, & relevanti auferre a propriis Curatis celebrationem Baptiſmi, ac Matrimoniorum, eaque ipſe miniſtrare, vel aliis delegare. *Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. in Neapolitana* 17. *Septemb.* 1604. apud Pitton. *l. c. n.* 267.

Parochi non poſſunt accipere aliquid a ſpon- 17
te dantibus pro adminiſtratione Sacramentorum; poſſunt tamen accipere, quod ſponte pro eleemoſyna offertur. *Sac. Cong. Concilii ſub die* 5. *Febr.* 1593. apud Barb. *loc. cit.* & Sellium *cit. cap.* 59. *num.* 31.

Unde Parochus nihil petere debet pro ad- 18
miniſtratione Baptiſmi, nec antea inveſtigare, quid ſibi donare velint; *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. in Tropien.* 5. *Junii* 1582. apud Pitton. *loc. cit. n.* 88.

Item Parochus nihil poteſt percipere pro 19
Matrimonio contrahendo. *Sacra Congregat. Concilii* 17. *Martii* 1619. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 7. & Sellium *loc. cit. n.* 33.

Item Parochus pro publicationibus Matri- 20
moniorum, & Ordinum nihil exigere poteſt. Pro Fide vero decimam partem unius Scuti.

Nec

Nec poteſt Parochus cogere Parochianos, ut deferant pro Matrimonio contrahendo ſolita munuſcula, ut ad hæc reſpondit *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. referente Eminentiſſimo Acciajolo in Sanctæ Severinæ emolumentor. 6. Auguſti* 1700. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *num.* 8.

21 Parochus poteſt ſimplici Sacerdoti licentiam concedere adminiſtrandi Sacramenta in ſua Parochia, excepta Pœnitentia. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Caſtellaneten. 20. Auguſti* 1602. apud Sellium *cit. cap.* 59. *num.* 32. & Barboſ. *loc. cit. n.* 4.

22 Curati Regulares tenentur adeſſe Benedictioni Fontis Baptiſmalis in Sabbato Sancto, ſi alii teneantur. *Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regular. 12. Decembris* 1595. apud Pitton. *loc. cit. n.* 182.

23 Curatus Regularis debet juxta ſolitum accedere ad aſſiſtendum in Matrice Benedictioni Fontis, indeque aquam accipere, projecta in Sacrarium ea, quam ipſe contra ſolitum benedixerat. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Ariminen. 6. Septemb.* 1625. apud Pitton. *l. cit. n.* 432.

24 Parochus nequit approbare Confeſſarios non approbatos ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones ſuorum Parochianorum, *Communis*, & colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *c.* 15. & expreſſe declaravit *Sacra Cong. Epiſcop. & Reg.* 20. *Auguſti* 1602. Vide verb. *Approb. art.* 1. *num.* 25.

25 Immo Parochus nequidem poteſt ſibi in Confeſſarium eligere ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario; Nam Alexander VII. die 24. Septembr. 1665. damnavit expreſſe hanc propoſitionem 16. in ordine: *Qui Beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.*

26 Parochus poteſt ſuorum Parochianorum Confeſſiones audire etiam in aliena Diœceſi ſine aprobatione Epiſcopi illius Diœceſis, quia in eos ordinariam habet Juriſdictionem, & cum actus audiendi Confeſſiones ſit Juriſdictionis voluntariæ, poteſt etiam in alieno territorio exerceri, *l.* 1. *ff. de Offic. Proconſul.* Gloſſa *in cap. Novit, de Officio legati*, Fagn. *l.* 5. *decret. in c. Ne pro dilatione* 16. *de pœnit. & remiſſ. n.* 20. cum aliis ibi citatis, Piaſec. *Prax. Epiſc. part.* 2. *c.* 1. *art.* 2. *num.* 5. Barboſ. *in Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *num.* 20. *& de Offic. & poteſt. Parochi part.* 2. *c.* 19. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 23. *num.* 18. cum plurimis ibi citatis, & alii contra Matthæucc. *Officialis Curiæ c.* 6. *n.* 16. *& in cautela Confeſſarii lib.* 1. *cap.* 9. *propoſit.* 13. *ab Alex. VII. &c. n.* 4. & alios.

27 Et pro noſtra concluſione facit reſolutio *Sacræ Congregationis Concilii* 3. *Decemb.* 1707. *in una Poſnanien.* in qua fuerunt propoſita, & reſoluta hæc dubia, ut ſequitur.

I. *An Curati unius Diœceſis vocati a Parochis alienæ Diœceſis, poſſint in iſta audire Confeſſiones tam ſuorum ſubditorum, quam alienorum abſque licentia Epiſcopi?*

II. *An Sacerdotes approbati ad Confeſſiones audiendas in una Diœceſi, vocati a Parochis alterius Diœceſis poſſint in iſta audire Confeſſiones quorumlibet abſque approbatione Epiſcopi loci? Et quatenus negative ad utrumque;*

III. *An, & quomodo in caſibus prædictis ſit conſulendum, ſi agatur de magno concurſu Populi, & magna diſtantia adeundi pro approbatione Epiſcopum Diœceſanum?*

Quibus dicta die reſponſum fuit.

Ad I. *Affirmative quoad ſubditos; Negative quoad alios.*

Ad II. *Negative.*

Ad III. *Arbitrio, & prudentiæ Ordinariorum?*

Sic refert, & tenet Monacell. *tom.* 4. *Supplement. ad tom.* 1. *n.* 172. *& ſeq.*

28 Parochus, dimiſſo Beneficio Parochiali, non poteſt abſque nova approbatione Confeſſiones audire: Facultas enim ad abſolvendum eſt connexa cum aſſecutione Parochiæ, adeoque, iſta dimiſſa, facultas ceſſat, quia ſicuti ſtatim ac conſequitur Beneficium Parochiale, modo ſit Sacerdos, & non ſit ſuſpenſus, conſequitur etiam approbationem ad audiendas Confeſſiones in ſua Parochia, ita ſtatim dimiſſa Parochia, deſinit etiam approbatio, & facultas; Barboſa *in Trident. l. cit. num.* 21. *& de Offic. & poteſt. Parochi cap.* 19. *n.* 6. cum pluribus ibi citatis, Piaſec. *l. c.* & alii paſſim.

29 Parochus ex obligatione juſtitiæ tenetur miniſtrare Sacramenta ſuis Parochianis tempore gravis neceſſitatis etiam cum certo periculo vitæ ſuæ. Ubi enim detrimentum Ovium ſuarum imminet in ſpiritualibus, non poteſt nec propter peſtem, nec alium morbum contagioſum, aut aeris intemperiem, ſeu ob inimicitias, aut Principis, & populi furorem ſe excuſare, niſi per alios idoneos Miniſtros ſufficienter id præſtet. S. Thomas 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 72. *ſect.* 3. *col.* 1. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præcep.* 4. *lib.* 3. *num.* 1. Barboſa *de Offic. & poteſtat.*

Paro-

Parochi part. 2. *cap.* 17. *num.* 12. & alii communiter.

30 Principes, & Magiſtratus non poſſunt impedire Parochos, & Sacerdotes adminiſtrare Sacramenta tempore peſtis; poterunt tamen Parochos, & alios miniſtrantes infectis prohibere a ſanorum commercio; Marta *de juriſdiction. part.* 4. *caſ.* 73. Barboſa *l. c. num.* 16. & alii
31 paſſim. Immo poteſt Epiſcopus tempore peſtis præcipere Parochis etiam cum mortis periculo, ne a ſua Parochia diſcedant, & quod neceſſaria Sacramenta petentibus adminiſtrent. Duard. *in Commentar. ad Bullam in Cœna Domini l.* 1. *cap.* 2. *q.* 2. *concluſ.* 4. Chapeaville *de adminiſtrat. Sacrament. tempore peſtis cap.* 1. *quæſt.* 4. Barboſa *loc. cit. num.* 17. ubi ſubjungit, quod de hac re *Sacra Congregatio Concilii*, inſtante S. Carolo Borromæo *ſub die* 10. *Decemb.* 1576. cenſuit, *Parochos tempore peſtis teneri omnino reſidere in ſuis Parochialibus; poſſe tamen per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, & ſi non reſederint, contra eos procedendum eſſe, ſervata forma cap.* 1. *in fine ſeſſ.* 23. *de reform.*

32 Parocho miniſtranti Viaticum, etiam prætextu invaletudinis, neque de nocte, neque de die permitti debet pileolus, ut contra Parochum Eccleſiæ SS. Laurentii & Damaſi reſpondit *Sac. Cong. Rit. in Romana* 13. *Auguſti* 1695. & 22. *Januarii* 1696. apud Monacell. *tom.* 4. *Supplement. ad tom.* 2. *n.* 10.

33 Parochum doloſe cogentes ad aſſiſtendum Matrimoniis excommunicantur ipſo facto *in ſeptima Synodo Provinciali Mediolanenſ. & in decima Synodo Diœceſana Benevent. tit.* 12. *c.* 1. & de qua *in Synodic. part.* 1. *fol.* 194. Sic apud Urſayam *in Miſcellaneo Sacro, & profano* 1. *littera P. n.* 35.

34 Alia de Parocho quo ad Sacramentum Matrimonii. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a n.* 59. *uſque ad n.* 102.

35 Parochus violenter rapiens, vel ſpolians funus, antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit jus, quod habet, & quartam Canonicam, teneturque reſtituere cum Corpore, quidquid accepit. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 3. *cap.* 26. *n.* 27. cum aliis ibi citatis. Et ſic pluries cenſuit *Sacra Congregatio*, & ſignanter *Sacra Cong. Rit. in Bituntina* 21. *Julii* 1607. & *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. in Calaritana* 12. *Martii* 1660. confirmata ab Alexandro VII. *die* 30. *Aprilis* 1660. Conſtit. incip. *Alias, pro parte*, & *Sacra. Cong. Concil. in Alexandrina Reſtitutionis Cadaveris* 27. *Julii* 1680. Vide verb. *Cadaver n.* 11. ubi dictæ deciſiones referuntur.

Occaſione funerationis Cadaverum alterius 36
Diœceſis, aut Parochiæ in Eccleſiis Regularium, poteſt proprius Parochus Defuncti ad effectum deferendi proceſſionaliter Cadaver ad dictas Eccleſias libere tranſire per quaſcumque Diœceſes, & Parochias ſtola, & Cruce elevata, etiam irrequiſitis earumdem Parochis. *Sic Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Placentina* 24. *Novemb.* 1713. *in reſponſione ad primum*, & pluries alibi.

Parochus occaſione tranſitus per ſuam Paro- 37
chiam Cadaveris alterius Parochiæ, & Diœceſis, nequit prætendere aliquam partem Ceræ, aut pecuniarum pro Quarta funerali, aut alio titulo ab heredibus defuncti. *Eadem Sacra Cong. in d. Placentina in reſponſione ad ſecundum*, & pluries alibi.

Parochus conſequi nequit, neque prætende- 38
re ab heredibus Defuncti, qui ſepelitur in Eccleſiis Regularium duplicem Quartam, ſeu aliquam portionem majorem ſolito. *Eadem Sacr. Cong. in d. Placentina in reſponſione ad tertium*, & pluries alibi.

Heredes Defuncti in aſſociando Cadavere tam 39
ad Eccleſiam Parochialem, quam ad aliam Eccleſiam poſſunt vocare majorem numerum Regularium, quam ſint Sacerdotes ſæculares. *Eadem Sacra Cong. in d. Placentina in reſponſione ad quartum*, & pluries alibi, & ſignanter *in Alexandrina* 10. *Septembris* 1688. Quod Decretum reperitur authenticum in Archivo hujus Conventus S. Bernardini Alexandriæ, & refertur ad litt. ſub verb. *Heres n.* 36. Vide *ibi*, ubi inſuper ad id citantur Conſtitutiones Alexandri VII. & Benedicti XIII. & anterius decretum in Albinganenſi, non obſtante Synodo Provinciali, & concordia.

Hinc ad confirmanda hucuſque dicta, addu- 40
citur ſequens decretum S. Congreg. Concilii confirmatum ab Innocentio XI. ut ſequitur.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

EXponi nobis nuper fecerunt dilecti Filii Fratres Conventus loci de Binaſco Papien. diœceſis, Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia Reformatorum nuncupatorum, quod ipſi alias a Congregatione tunc exiſtentium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, obtinuerunt decretum tenoris, qui ſequitur, videlicet: Pa-

pien.

pien. funerum. Regulares Minores ſtrictioris obſervantiæ S. Franciſci Diœceſis Papien. ob aliqua inconvenientia orta occaſione defunctorum, qui ad eorum Eccleſiam deferuntur, ubi habent proprias ſepulturas, ſupplicant declarari: Primo, An Curatus unius diœceſis, quæcumque ſit, in tranſitu cadaveris, quod proceſſionaliter defertur ad Eccleſiam Regularium ab alia diœceſi, tranſeundo per propriam juriſdictionem, & Parochiam, poſſit aliquam partem ceræ, & pecuniarum ab heredibus Defuncti prætendere. Secundo. An proprius Parochus Defuncti tranſeundo per Parochiam unius Parochi alterius cujuſcumque Diœceſis, ad effectum deferendi proceſſionaliter Cadaver ad Eccleſiam Regularium, poſſit libere, & licite per eamdem cum ſtola, & Cruce elevata tranſire, etiam irrequiſito Parocho? Die XXVIII. Novembris MDCLXXI. Sacra &c. ad primum reſpondit Negative; ad ſecundum Affirmative. In quorum fidem &c. Romæ XIV. Novembris MDCLXXVI. J. M. Brancacius Epiſcopus Viterb. Sacræ Congregationis Concilii Secretarius. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, dicti exponentes Decretum hujuſmodi, quo firmius ſubſiſtat, & ſervetur exactius, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri ſummopere deſiderent: Nos ſpecialem ipſis exponentibus gratiam facere volentes, & eorum ſingulares perſonas a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutas fore cenſentes, ſupplicationibus eorum nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinſertum auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate præfatæ Congregationis Cardinalium, decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari, ſicque in præmiſſis per quoſcumque judices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 11. Decembris MDCLXXVI. Pontificatus noſtri anno primo.

Juvat etiam adjicere in terminis reſolutionem *Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium in d. Placentina 24. Novembris* 1713. Quæ Authentica pariter habetur in Archivo hujus Conventus S. Bernardini Alexandriæ, & eſt ut ſequitur.

„ In cauſa Placentina Funerum vertente inter Fratres Conventus Claſſidii Min. Obſerv. S. Franciſci ex una, & Parochum dictæ Terræ Claſſidii partibus ex altera de, & ſuper infraſcriptis dubiis, nempe.

Primo, An occaſione ſepulturæ cadaverum alterius Diœceſis, aut parochiæ in Eccleſia S. M. Angelorum Provinc. S. *Didaci* Minor. Obſervant. Terræ Claſſidii *poſſit* proprius Parochus Defuncti ad effectum deferendi proceſſionaliter cadaver ad dictam Eccleſiam, libere per eamdem parochiam Claſſidii tranſire Stola, & Cruce elevata, etiam irrequiſito Parocho Claſſidii?

Secundo, An dictus Parochus Claſſidii occaſione tranſitus cadaveris alterius parochiæ, & Diœceſis poſſit aliquam partem ceræ, aut pecuniarum prætendere pro Quarta funerali, aut alio titulo ab heredibus Defuncti?

Tertio, An dictus Parochus conſequi poſſit ab heredibus Defuncti, qui ſepelitur in dicta Eccleſia S. Mariæ Angelorum, duplicem Quartam, nempe duos philippos, aut integram ceram, & unum philippum, ſeu potius debeatur unica Quarta unius philippi, aut ſolius ceræ?

Quarto, An heredes ejuſdem Defuncti in aſſociando cadavere tam ad Eccleſiam parochialem, quam ad aliam Eccleſiam poſſint vocare majorem numerum Regularium, quam ſint Sacerdotes Sæculares in caſu &c.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, audita relatione Epiſcopi Placentini, referente Eminentiſſimo Grimaldo, cenſuit ad ſupraſcripta dubia infraſcriptum in modum reſpondendum, *videlicet*.

Ad

Ad primum Affirmative. *Ad ſecundum*, & *tertium* Negative. *Ad quartum* Affirmative.

Romæ 24. Novembris 1713.

G. Card. Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

F. A. Nizanus Secret.

41 Heredes Defunctorum pro illis ad ſepulturam aſſociandis numerum Ceræ ſibi beneviſum, quolibet contrario prætextu per Parochum deducto non obſtante, ſubminiſtrare valent. *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Caſſanen. 5. Maii 1617.* apud Barboſ. *de Offic. & poteſt. Parochi part. 3. cap. 26. n. 57.*

42 Heredes Defunctorum poſſunt vocare numerum Religioſorum ſibi beneviſum in deferendis Cadaveribus ad Eccleſias. *Sac. Cong. Rit. in Camerinen. 21. Novemb. 1627. & 14. Januarii*

43 *1649.* Et tunc deſtinatos Clericos ab eis, & non alios vocare debebit Parochus, ut cenſuit *Sac. Cong. Rit. in Lauden. 30. Auguſti 1601.*

44 Si vero dicti heredes nullos deſtinaverunt, tunc, & eo caſu Jus convocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus Parocho compe-

45 tet. Rota *in Alexandrina Funeralium 1. Julii 1630. coram Merlino.* Et ideo dicta *Sac. Congregatio Rit. in una Ferrarien. 7. Septemb. 1631.* cenſuit, Parochum poſſe ad libitum vocare ad funus Clericos, quos voluerit, nec cogitur vocare viciniores, niſi aliter diſponant heredes defuncti, quorum voluntas eſt ſervanda, apud Barboſam *l. cit. n. 60.*

46 Parochi contra voluntatem heredum defunctorum nequeunt impedire Regulares, alioſque Clericos vocatos, ne veniant ad funus. *Sac. Cong. Rit. ſub die 23. April. 1633.* apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Parochus quoad funeralia n. 14.*

47 Parochi non poſſunt cogere heredes, ſeu Executores teſtamentarios, ut pro defunctis, qui tumulantur in Eccleſiis Regularium, in Eccleſiis etiam Parochialibus celebrari faciant Officia, Novennalia, & Anniverſaria, pro ut celebrantur in Eccleſiis Regularium, in quibus Cadavera ſepeliuntur. *Eadem Sac. Cong. Rit. ſub dicta die 23. Aprilis 1633.* apud Barboſam *l. cit. n. 15.* & Sacra Cong. Concil. in Novarien. *15. Martii 1705. in reſponſione ad 7.* Vide verb. *Quarta funeralis ſub n. 32.*

48 Parochi licentia, ſeu interventus requiritur ad hoc ut Regulares poſſint defunctorum cadavera in eorum Parochia levare; niſi ipſe requiſitus venire expreſſe omnino recuſet. *Sac. Congr. Rit. in Catanien. civitatis Platiæ 18. Octobris 1619. & in Vercellen. Terra Creſcentini 26. Februarii 1621.* apud Sellium *in Selectis Canonic. cap. 66. num. 48.* & Barboſ. *l. cit. num. 3.* Vocato enim Parocho, & ipſo renuen-

49 te intervenire, vel alterum mittere, tunc poſſunt Regulares abſque Parocho deferre Cadavera in eorum Eccleſiis ſepelienda. *Sac. Congreg. Rit. in Senogallien. 22. Junii 1675. in reſponſione ad ſextum*, & ſic fuit iterum deciſum ab eadem Sac. Congregatione ad inſtantiam Ordinis Minorum de Obſervantia S. P. Franciſci *die 13. Junii 1675.* Et ita jam fuerat deciſum *a Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. 14. Januarii 1639.* quod Decretum fuit confirmatum ab Alexandro VII. 30. Aprilis in Conſtit. incip. *Alias pro parte.*

Parochus proprius nullatenus eſt excludendus, quamvis ad ſepeliendum Cadaver Regulares dumtaxat a Defuncto acceſſiri jubeantur. *Sac. Cong. Epiſcopor. & Regular. in una Montis piloſi de anno 1581.* apud Sellium in ſelectis Canonic. *cap. 69. num. 51.* & Barboſam *l. cit. num. 8.* 50

Parocho ſpectat declarare, per quam viam ſit exportandus Defunctus, & facere omnia neceſſaria uſque ad januam Eccleſiæ Regularium, ubi ſepeliendus eſt. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Caſtellaneten. 3. Januarii 1594.* apud Barboſa *l. cit. n. 9.* 51

Vocati omnes ad funus debent convenire ad Parochialem Defuncti. *Sac. Cong. Rit. in Bononien. 9. Decemb. 1717. & in Tropien. 16. Februarii 1631.* apud Barboſam *de Offic. & poteſt. Parochi part. 3. cap. 26. n. 63.* 52

Excipiuntur tamen Canonici Cathedralis Capitulariter intervenientes, pro quibus ſervanda eſt ſequens diſpoſitio Sac. Cong. Rit. in Æſina, ubi cum nomine Capituli ejuſdem Cathedralis ſupplicatum fuiſſet pro declaratione infraſcriptorum dubiorum.

Primo: An iidem Regulares teneantur accedere ad Cathedralem ad levandum Capitulum pro aſſociando Cadavere Defuncti ſepeliendi etiam in Eccleſia Regularium, licet Defunctus non ſit de Parochia Cathedralis?

Secundo: An Plebanus S. Petri, ſeu Curatus S. Nicolai d. Civitatis pro aſſociando Cadavere ſui proprii Parochiani defuncti, in alia tamen Eccleſia, etiam Regularium, ſepeliendi, teneatur pariter accedere ad Eccleſiam Cathedralem, quando intervenerit Capitulum prædictum; & idem ſervandum ſit, ſi prædictum Cadaver per modum depoſiti exiſtat in ſua pro-

propriæ Eccleſiæ Parochiali, vel in alia ſeu intus, vel extra dictam Parochialem?

Tertio: An dicti Curati teneantur accedere ad d. Cathedralem, quando Capitulum intervenit, ſi præfatum Cadaver ſit ſepeliendum in aliqua ex dictis Parochialibus S. Petri, & S. Nicolai.

His omnibus eadem Sac. Cong. *affirmative* reſpondit, ex declaratione in ſimilibus facta, proponente Emin. Brancacci in Nicien. die 9. Auguſti, quando Capitulum Cathedralis capitulariter intervenit, & ab ipſo incipiendam eſſe Proceſſionem in præfatis omnibus caſibus. *Hac die 29. Januarii* 1671. M. Epiſcop. Portuen. Card. Ginettus. Loco ✠ Sigilli. Bernardinus Caſalius Sac. Rit. Cong. Secret. Sic refert Joannes Baptiſta Baſſi *in Tractatu de Sodalitiis quæſt.* 5. *ſub n.* 19. impreſſ. ad calcem Amoſtaz de cauſis piis.

53 Regulares extra Clauſtra decedentes poſſunt ad eorum Eccleſias deferri inconſultis Parochis, ut declaravit *Sac. Cong. Concilii ſub die* 2. *Julii* 1620. Nec id iiſdem Regularibus prohiberi poteſt ſub prætextu, quod debeant prius Jus ſepulturæ ſolvere, quia ab hujuſmodi prætenſionibus Parochos abſtinere debere mandavit *Sac. Cong. Epiſ. & Reg. in Puteolana* 22. *Maii* 1615.

54 Parochus facere debet Officium ſupra Corpus Defuncti, etiamſi adſint Canonici Cathedralis, in ſua Parochiali Eccleſia, *Sac. Cong. Rit. Oſtien. Cerven.* 28. *April.* 1607. *in Viterbien.* 25. *Junii* 1611. & *in Præneſtina Cavarum* 18. *Auguſti* 1618. apud Barboſ. *loc. cit. in Summa n.* 1. & Sellium *loc. cit. cap.* 69. *n.* 45.

55 Canonicus Cathedralis decedens, non electa ſibi ſepultura, debet ſepeliri in Cathedrali, ſi in ea adſit Sepulcrum proprium Canonicorum. Si minus in Sepulcro Majorum. *Sac. Cong. Concilii in Tiburtina* 24. *Maii* 1685. *in reſponſ. ad ſecundum.*

56 Pro ſepultura Canonicorum Cathedralium debetur Quarta funeralis Parocho Domicilii, non vero Parocho Cathedralis, neque Parocho, ubi adeſt ſepulcrum ſuorum Majorum. *Ead. Sac. Cong. Concil. in d. Tiburtina in reſponſ. ad tertium.* Vide verb. *Canonici art.* 8. *a n.* 11. *ad* 14. ubi refertur decretum ad litteram.

57 Ubi Parochiæ diſtinctæ ſunt per determinatas familias, adminiſtratio Baptiſmi, aliorumque Sacramentorum ſpectat ad proprium dictarum familiarum Parochum, & non ad Archipresbyterum Collegiatæ, ſeu Matricis. *Sac. Cong. Concil. in Bojanen. Jurium Parochialium* 24. *Maii* 1732. *in reſponſion. ad VIII. dub.* Et *ibidem ad VIII. dub.* reſpondit, quod ceteri moventes decentes de familiis Eccleſiarum Rectoralium poſſint eligere Eccleſiam Rectoralem familiæ moris pro futura adminiſtratione Sacramentorum, in excluſionem Eccleſiæ Archipresbyteralis. Item *ad IX. dub.* reſpondit, quod advenæ facultatum præſtantes Oppidanis de familiis Eccleſiarum Rectoralium cenſeri debeant de iiſdem familiis, ita ut ſubjaceant pro adminiſtratione Sacramentorum Eccleſiæ Rectorali familiæ, cui inſerviunt, privative quo ad Archipresbyterum. Sic apud *Theſaurum Reſolutionum Sac. Congr. Concil. tom.* 3. *fol.* 325. & 326. quæ Reſolutiones proſtant Venetiis apud Joannem Baptiſtam Recurti.

58 Parochus debet incedere ſub Cruce Regularium, ſi cadaver ad eorum Eccleſiam deferatur; excepto caſu, quo Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ funeris aſſociationi interſit; Tunc enim inceditur ſub Cruce Capituli. Sic pluries declaravit *Sac. Cong. Concil.* & ſignanter *in Foſſanen.* 21. *Julii* 1645. *in Amerina* 22. *Decemb.* 1697. *in Aquen. Jurium Parochialium* 9. *Junii* 1708. & 2. *April.* 1709. *ad* 3. *dub. in Nullius Acinæ* 7. *Septemb.* 1710. *ad* 2. *dub. in Civitatis Caſtelli juris funerandi* 16. *Aprilis* 1732. *ad* 5. *dub. in Volaterrana* 16. *Martii* 1726. & *in Sabinen.* 20. *Januar.* 1735. Niſi tamen alicubi tam Parochi quam Regulares erigant propriam Crucem ex legitima conſuetudine, quæ eſt ſervanda; cum ipſa ſit altera Lex, & pro Lege ſervari debeat, *cap. Dilecti* 4. *de Arbitris l. De quibus* 32. *ff. de Legibus*, *L. Et ab antiquis* 31. *cod. de Teſtament.* & ipſa ſit optima legum interpres, textu expreſſo *in cap. Dilectus* 8. *de conſuetud. L. Si interpretatione* 37. *ff. de Legibus.*

59 Parocho jus funerum cum Cruce, & ſtola non competit, ſed privative ad Confeſſarium Monialium pertinet occaſione delationis cadaverum ad Eccleſiam exteriorem Monialium. *Sac. Cong. Concil. in Novarien.* 22. *Auguſti* 1727. *ad* 1. *dub.*

60 Parocho non licet in Sabbato Sancto benedicere Collocutoriis, aut Januæ Monaſterii Monialium. *S. Cong. Concil. in d. Novarien. ad* 3. *dub.*

61 Parochus non poteſt in Eccleſia Monialium aſſiſtere Matrimoniis, vel eorum denunciationes facere, aut benedictiones mulierum poſt partum, vel ſimiles impertiri. *Sacra Congregatio Concilii in d. Novarien. ad* 4. *dub.*

62 Parocho præſtare non tenetur Confraternitas eleemoſynam, vel alteri per eum deputando Miſſam celebranti, tam pro conſecratio-

tio-

tione, quam pro conſummatione Sanctiſſimi exponendi, occaſione, qua exercitia ſpiritualia peraguntur. *Sac. Cong. Concil. in Bononien.* 15. *Maii* 1728. *ad VIII. dub.*

63 Parochus qui dat benedictionem cum Venerabili Euchariſtiæ Sacramento in Eccleſia Confraternitatis, nihil omnino exigere poteſt, ſed id gratis agere debet. *Sac. Cong. Conc. in d. Bononien. ad IX. dub.*

64 Parocho Cathedralis non licet miniſtrare Sacramenta quibuſcumque Clericis, Sacerdotibus infirmis, & in alienis Parochiis commorantibus, ſed id competit privative Parochis domicilariis. *S. Cong. Conc. in Eugubina Jurium Parochialium* 2. *April.* 1729.

65 Parochus non tenetur invitare Regulares ad officia, quæ in Parochiali peraguntur. *Sacr. Congr. Concil. in Volaterrana* 16. *Mart.* 1726. *ad VIII. dub.*

66 Non poſſe Parochos cum ſtola, & Cruce elevata ingredi Eccleſias Regularium occaſione aſſociationis cadaverum ad illorum Eccleſias, pluries fuit reſolutum a Sacris Congregationibus tum Concilii, tum Epiſcoporum & Regularium, tum Sacrorum Rituum, & confirmatum a pluribus Summis Pontificibus; Et omiſſis, brevitatis gratia, antiquioribus reſolutionibus dictarum Sacrarum Congregationum, ſic expreſſe reſpondit *Sacra Congregat. Concil.* 22. *April.* 1625. apud Novar. *in Summa Bullar. par.* 1. *commensar.* 91. *& in Lauden.* 2. *Maii* 1711. *in reſponſ. ad* 1. apud Urſayam *tom.* 1. *par.* 2. *diſceptat.* 14. *n.* 137. Item *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular. in Placentin.* 16. *Decembr.* 1661. expreſſe confirmata a Clemente X. Conſtitut. incip. *Nuper* edita ad inſtantiam Procuratoris Generalis Ordinis Minorum de Obſervantia *in Sutrina die ultima Februarii* 1708. *in Brictinorien.* 16. *Martii* 1717. Item *Sac. Rit. Congregat. in Vaden.* 3. *Auguſti* 1698. *in Avenionen.* 3. *Decemb.* 1701. *in Camerinen.* 1. *Septembris* 1708. Ita etiam per viam Legis confirmando aliquas ex citatis, & quamplures alias dictarum Sacrarum Congregationum reſolutiones, ad inſtantiam noſtri Ordinis Minorum Regularis Obſervantiæ demandarunt Alexander VII. Conſtitut. 95. incip. *Alias* & Clemens X. Conſtitut. 57. incip. *Nuper*, & alia 58. incip. *Alias*. Et Innocent. XI. ſpeciali Indulto conceſſo Carmelitis Excalceatis Congregationis Italiæ, & relato ab Urſaya *tom.* 1. *par.* 2. *diſcept.* 14. *num.* 4. Vide infra *num.* 88.

67 Econtra vero poſſe Parochos cum ſtola, & Cruce elevata ingredi dictas Regularium Eccleſias fuit etiam pluries reſolutum ab iiſdem Sacris Congregationibus, & ſignanter a *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Firmana* 29. *Nov.* 1641. *in Placentina* 9. *Nov.* 1693. *&* 7. *Decembr.* 1668. *& in Parmen.* 21. *Mart.* 1720. *&* 5. *Nov.* 1721. *apud* Urſayam *tom.* 4. *par.* 2. *diſcept.* 6. *num.* 188. Item *a Sac. Cong. Rit. in Eugubina* 12. *Maii &* 5. *Julii* 1613. *in Placentina* 23. *Maii* 1619. *in Catanien. civitatis palatiæ* 12. *Oct. ejuſd. anni* 1619. Et *in Spoletana* 1. *Jul.* 1702. favore Parochi Caſtri Viſſi adverſus PP. Minores Conventuales, apud Urſayam *tom.* 4. *par.* 1. *diſceptat.* 11. *n.* 16. ibi: *An Parocho Terræ Viſſi liceat deferre ſtolam in Eccleſiis Regularium occaſione cadaverum in caſu &c. Sac. Congreg. reſpondit, Affirmative, dummodo non peragat Officium*. Ita etiam per viam Legis expreſſe ſtatuit Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Pretioſus* derogando omnibus in contrarium facientibus, etiam conſuetudinibus immemorabilibus, & declarando, ac decernendo quod talis Crucis erectio, ſtolæ delatio, & ingreſſus in Eccleſias, nullam penitus juriſdictionem importet, aut minimum in aliquo præjudicium cuicumque irroget, aut quandocumque & quomodocumque irrogare, & inferre poſſit. Quæ Benedictina ſanctio eſſet utique ubique ſervanda, niſi videretur revocata a Clemente XII. Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex*, in qua dictam Benedicti XIII. Conſtitut. incip. *Pretioſus* una cum variis aliis ad favorem diverſarum Religionum emanatis, moderatur, ac reducit ad terminos juris communis, Concilii Tridentini, & Conſtitut. Apoſtolicarum, ſtatuendo quod dictæ Benedictinæ Conſtitut. habendæ ſint in omnibus judiciis, etiam in foro conſcientiæ, perinde ac ſi illæ non emanaſſent.

68 Quid autem, attentis tot allatis contrariis reſolutionibus, & deciſionibus, concludendum ſit? mihi videtur ſtandum eſſe cujuſque loci legitimæ conſuetudini, cum ipſa ſit optima Legum interpres, textu expreſſo *in cap. dilectus* 8. *de conſuetudine*. *L. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus*; Immo ipſa ſit altera lex, & pro Lege ſervari debeat, *cap. Dilecti* 4. *de Arbitris l. De quibus* 32. *ff. de Legibus, l. Scævola* 26. *ff. de aqua, & aquæ pluviæ arcendæ, l. Et ab antiquis* 31. *Cod. de Teſtament.* cum ſimilibus; Eo vel maxime quod plures ex prædictis reſolutionibus emanarunt cum addito *Salvo jure probandi immemorabilem conſuetudinem*.

69 Niſi tamen declaretur, ut ſatis probabile, & conſonum eſt, quod Clemens XII. in dicta

cta

ſta ſua Conſtitutione *Romanus Pontifex* revocaverit illas ad favorem Regularium a Benedicto XIII. emanatas, ſolum quo ad maxima privilegia, indulta, gratias, exemptiones, & facultates in eis contenta, & conceſſa, uti videtur colligi ex verbis ipſiuſmet ſuæ Conſtitutionis §. *Quamvis*, ibi: *Itaut in poſterum ſupradicti Ordines Regulares eamumdem Litterarum, & Conſtitutionum uſu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur*. Non autem voluerit revocare dictam Benedicti XIII. Conſtitutionem *Pretioſus*, etiam quo ad hanc diſpoſitionem, & declarationem de ingreſſu Parochorum cum Stola, & Cruce elevata in Eccleſias Regularium, factam omnino provide, ac laudabiliter ad tollendum Fidelium ſcandalum, & nimis frequentium controverſiarum originem, ut loquitur ipſa Conſtitutio, quæ proinde quo ad hoc eſt magis ad favorem, & commodum Parochorum, quam Regularium, ut de ſe patet. Unde hoc ſtante, quod, uti dicebam, ſatis probabile, & valde conſonum eſt, cum ratio Legis ſit anima Legis, *l. Cum ratio 9. ff. de bonis damnatorum*, poſſent Parochi cum Stola, & Cruce elevata libere ingredi in Eccleſias Regularium, non obſtante quacumque in contrarium immemorabili conſuetudine, cum Benedictus XIII. in dict. Conſtitutione *Pretioſus* §. *Et ad tollendum* derogaverit omnibus in contrarium facientibus, & etiam conſuetudinibus immemorabilibus.

70 Parochi fruſtra impugnant, ſi Epiſcopus dederit Confeſſario abſolutam facultatem audiendi confeſſiones ſuorum diœceſanorum. Confeſſarius enim qui abſolutam facultatem obtinuit ab Epiſcopo audiendi Confeſſiones in alterius Parochia independenter a voluntate, & conſenſu Parochi, non indiget de rigore juris, ſed ſolum ex quadam æquitate, conſenſu Parochi. Et ratio eſt, quia ſinguli Parochiani ſunt ſubditi Epiſcopo tamquam Paſtori univerſali omnium, etiam ipſorum Parochorum; Epiſcopus enim habet abſolutam juriſdictionem in tota ſua Diœceſi independenter a Parochis, & poteſt ipſis invitis ſaluti ſuarum ovium, prout melius ſibi videbitur expedire, conſulere. Ita Bonacina *tom. 1. de Pœnitentiæ Sacramento diſp. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. num. 17.* ubi propoſito hoc præciſo quæſito *Utrum Sacerdos, qui fuit ab Epiſcopo approbatus, ab eoque facultatem obtinuit audiendi Confeſſiones, petere debeat novam licentiam a Parochis, in quorum Parochia vult Confeſſiones, juxta facultatem ſibi ab Epiſcopo conceſſam, audire? Reſpondeo.* dicit ibi: *Negative, niſi Epiſcopus conceſſerit facultatem ſub conditione, vel cum onere facultatis a Parocho impetrandæ; Ratio eſt, quia Epiſcopus juriſdictionem habet concedendi facultatem independenter, & independenter a Parocho*. Sic etiam Suarez *diſp. 27.* Henriquez *lib. 3. de Pœnitent. c. 12.* Reginald. *lib. 3. n. 46. & 67.* Coninch *diſp. 8. dub. 4. n. 3. & 29.* Zerola *in praxi cap. 15. qu. 2.* La Croix *lib. 6. p. 2. n. 1513.* Sayrus *de Pœnit. cap. 22. n. 1.* ubi refert Panormitanum, & alios in contrarium, uti videtur cenſuiſſe, ſaltem quoad eſſe licitum, etiam Pontas *verb. Approbatio caſu 17.*

An autem poſito quod Epiſcopus concedat approbationem pro Confeſſionibus excipiendis cum ſupradicta conditione, ſcilicet *de licentia ſeu conſenſu Parochi*, poſſit Confeſſarius ipſas valide excipere, tali licentia non requiſita, 71
Bonacina *loc. cit. num. 18.* cum aliis probabilius exiſtimat poſſe dictum Confeſſarium adhuc Confeſſiones ipſas valide excipere ſine licentia, & conſenſu Parochi, quia dicit ipſe, Sacerdos approbatus per dictum loquendi modum certior tantummodo fit de modo quem debet ſaltem ex æquitate ſervare; Nec obſtat quod dictus loquendi modus, ut volunt aliqui, tamquam ablativus abſolutus, videatur importare conditionem. Nam ablativus abſolutus non ſemper importat conditionem ad aliquid valide agendum, ſed aliquando connotat modum ad aliquid licite præſtandum. (*)

Quod de ſic approbatis Confeſſariis Regularibus abſolute tenet cum multis aliis mox citandis Barboſa *de offic. & poteſtate Parochi part. 2. cap. 19. n. 22.* expreſſe dicens, quod Fratres Minores ex privilegio ab Alexandro IV. ſibi conceſſo poſſunt Confeſſiones audire, aſſenſu Parochorum minime requiſito, ut refertur in *Compendio privilegiorum, verb. Abſolutio quo ad ſeculares 2. §. 2.* Et idem alii poſteriores Pontifices conceſſerunt; Sicque ipſos, ac alios Regulares cum eis in privilegiis communicantes poſſe Parochis contradicentibus ſæcularium Confeſſiones audire. Ita F. Emanuel *in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. n. 145. & §. 12. n. 4. & ſequent. & quæſtion. Regul. t. 1. quæſt.* 72

(*) *Romani Theologi Nota*. Periculoſa cenſoribus romanis videtur Bonacinæ opinio, quando licentia Epiſcopi ſit conditionata; quare in praxi non eſt attendenda. Idem dicendum de Confeſſariis Regularibus.

queſt. 60. *art.* 4. Miranda *in manual. Prælat. tom.* 1. *queſt.* 44. *art.* 14. *concluſ.* 2. Joannes a Cruce *de ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. *concl.* 3. Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta, præcept.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 2. *diſp.* 7. *queſt.* 63. qui omnes aſſerunt procedere hanc reſolutionem, etiamſi Epiſcopi in licentiis Regularibus conceſſis dicant, quod eis Parocho renitente non utantur, quia ipſi Ordinarii, dicunt ipſi, Summorum Pontificum hac in re conceſſa privilegia tollere, aut limitare non poſſunt, *arg. c. Inferior* 4. *diſt.* 21. *c. Cum inferior* 16. *De majorit. & obedient. Clement. Ne Romani* 2. *de elect.* Hæc ille *loc. cit. n.* 22. qui *n.* 23. inſuper addit, quod nec etiam Parochi ipſi impedire poſſunt Confeſſarios Regulares quo minus Confeſſiones audire poſſint in domibus pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur, dummodo eorumdem infirmorum Parochos de audita Confeſſione eodem die certiores reddant, ut cenſuit *Sac. Congr. Viſitationis Apoſtolicæ* apud Lezanam *in Summa Quæſtion. Regular. cap.* 10. *n.* 32. *& Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 2. *Julii* 1587. 5. *Julii* 1606. *& in Senogallien.* 22. *Januar.* 1616. *ac in Anconitana* 6. *Octobr.* 1640. & ſæpiſſime alibi, & expreſſe ſtatuit Clemens X. Conſt. inc. *Superna.*

73 At vero quo ad illos Confeſſarios ſive ſæculares, ſive Regulares, quibus ab Epiſcopo conceſſa eſt ſolum conditionata facultas excipiendi ſæcularium Confeſſiones cum hac, vel ſimili conditione, *de licentia tamen Rectorum in Eccleſiis eorum, ſeu ſolum conſentiente Rectore Eccleſiæ;* Ego ſentio, niſi aliter conſtet de mente Epiſcopi quoad vim iſtius conditionis, quod non poſſint dictas Confeſſiones excipere in Eccleſiis Parochorum, niſi accedat eorum licentia, aut conſenſus, ſaltem tacitus, aut implicitus; quia conditio in tali conceſſione videtur appoſita tamquam forma; & conditionale nihil ponit in eſſe niſi purificata conditione *arg.* §. *Sub conditione* 5. *Inſtitut. de verbor. obligationibus, l. Legata ſub conditione* 41. *ff. de conditionib. & demonſtration. & l. Unic.* §. *Sin autem, Cod. de caducitat. tollendis*; Suſpenditur enim ejus valor uſque ad eventum conditionis; *l. Is cui* 42. *ff. de actionib. & obligationib. & cit. l. Legata ſub conditione* 41. *ff. de conditionib. & demonſtrationib.* cum ſimilibus. Tum quia ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* nullus quamtumvis privilegiatus poteſt Confeſſiones ſæcularium audire abſque approbatione Epiſcopi, ut fuit dictum ſub verb. *Approbatio art.* 1. *num.* 44. *& ſequent.* Et ne quidem Romæ approbati, quicumque ſint, poſſunt in aliis Diœceſibus ſine expreſſa approbatione ſuorum reſpective Ordinariorum dictas Confeſſiones excipere, ut expreſſe ſtatuit Urbanus VIII. *die* 17. *Septemb.* 1628. Conſtitut. incipient. *Cum ſicut accepimus.* Dicti autem Confeſſarii, ut ſupra, ſic conditionate approbati, non cenſentur vere approbati niſi ſub tali conditione, niſi, ut dicebam, aliter conſtet de mente Epiſcopi quo ad vim illius conditionis, adeoque, &c.

Parochi aſſociantes funus ſive una cum Capitulo, ſive non, nequeunt prætendere candelam majorem illa quæ datur Superiori Regularium aſſociato ab aliis ſuis Religioſis: Sic expreſſe decrevit *Sac. Conc. Cong. in Novar.* 15. *Martii* 1604. *in reſponſion. ad* 3. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *ſub num.* 92. Sicque neque alii Sacerdotes, ac Canonici ſive capitulariter, ſive ſeorſim interveniant, nequeunt prætendere candelam majorem illa quæ datur Regularibus, ut expreſſe defendit D. Urſaya *tom.* 2. *p.* 1. *diſcept.* 15. *num.* 13. ubi ad id adducit Decreta, & Doctores. Et ratio clara, ac convincens eſt, quia ſi Parochi qui portant pondus diei, & æſtus præſtando omnimodam aſſiſtentiam, ac Sacramenta ſuis Parochianis toto tempore vitæ ſuæ, nequeunt prætendere candelam majorem illa, quæ datur Superioribus Regularibus, qui eis ordinarie non miniſtrant Sacramenta, ac parvam, & interdum nullam aſſiſtentiam præſtant, tanto minus Canonici, ac alii Sacerdotes poterunt illam prætendere majorem ea, quæ datur Regularibus, cum ipſi parvam, & ordinarie nullam eis præſtent aſſiſtentiam, ubi Regulares indefeſſe ipſis aſſiſtunt, cum in eorum Sacramentalibus Confeſſionibus excipiendis, tum in eorum ultimo agone ſuas animas diu, noctuque Deo commendando. 74

Et quoad Canonicos, & Capitula, varia ad rem ſunt edita Decreta a Sacra Congreg. Concilii, & ſignanter *in Trojana Funerum* 7. & 21. *Maii* 1701. ubi ad V. dubitum: *An candela geſtanda per Canonicos in aſſociatione funeris debeat eſſe ponderis ad minus quatuor librarum, vel arbitrio hæredum; & an Canonici ultra dictam candelam prætendere poſſint unum ducatum Regni pro quolibet Canonico?* Dicta Sac. Cong. Conc. ad V. reſpondit: *Negative quoad primam partem, ſed remittendum arbitrio hæredum; Quo vero ad ſecundam partem, Negative.* Item decrevit, quod Capitulum, Canonici, & Parochi nequeunt prætendere majorem portionem funeris, quando Cadaver ſepelitur in Eccle- 75

cleſiis Regularium extra Civitatem, ac extra Parochiam quamvis ſitam intra Civitatem, quam acciperent ſi cadaver in illorum Eccleſia ſepeliretur. *Ead. Sacra Congregat. in d. Trojana in reſponſ. ad VII.* Item, quod Capituli Cruce interveniente in funere ducendo ad Eccleſiam Regularium una cum Abbate, vel alio Sacerdote, Capitulum nequit exigere emolumentum eo modo quo exigeret, ſi totum Capitulum interveniret. *Eadem Sacra Congregat. ibid. in reſponſ. ad VIII.* Sic apud Theſaurum Reſolutionum Sacræ Congr. Concil. anni 1740. ubi in fine dicti Tomi referuntur etiam reſolutiones ab anno 1700. ad ann. 1718.

76 Et in Nullius, ſeu Monti Caſſini die 26. Januarii 1726. fuerunt inter alia ab ead. S. Congregat. Concil. edita ſequentia Decreta, ubi ad VIII. dubium, *An heredes defunctorum poſſint adhibere circa cadavera defunctorum quantitatem ceræ ſibi beneviſam, ſeu potius conſtet de aliqua conſuetudine quoad quantitatem ceræ, eaque ſit ſervanda?* Reſpondit, *Ad VIII. eſſe ſtatuendam taxam ab Ordinario auditis intereſſe habentibus, & taxa ab eodem tranſmittatur ad Sacram Congregationem.* Et ad IX. *An liceat heredibus defunctorum vocare ultra Parochum Presbyteros ſibi beneviſos, & excludere integrum Capitulum Eccleſiæ Matricis ab aſſociatione cadaverum tam in ipſa Eccleſia Matrice, quam in aliis Eccleſiis, in quibus fuerit electa ſepultura?* Reſpondit, *Licere heredibus defunctorum ſolum Parochum vocare, ſed quatenus alios Presbyteros vocare velint, eſſe præferendos illos Eccleſiæ Matricis in numero ipſis heredibus beneviſo.* Et ad X. *An, & quæ quantitas ceræ, & quod emolumentum cuilibet ex dictis Presbyteris debeatur pro ſimplici, & pura aſſociatione cadaverum, tam ad alias Eccleſias, quam ad Eccleſiam Matricem?* Reſpondit, *Servetur quantitas præſcripta in concordia.* Et ad XV. *An Presbyteri dictæ Eccleſiæ valeant prohibere ſonum campanarum tam de tempore obitus, quam de tempore delationis cadaveris ad aliam Eccleſiam, & quod emolumentum ab heredibus defunctorum Sacriſtiæ debeatur in caſu &c.* Reſpondit, *Negative quo ad tempus obitus, & pro ſonitu nihil deberi; Quoad tempus vero delationis cadaveris pulſandas eſſe campanas, ſi heredes velint, ſoluta competenti mercede taxanda ab Ordinario.* Alia jam poſita ſunt *n.* 59. ad 65.

77 Attendenda eſt ad rem Conſtitutio Innocentii XIII. incip. *Emanarunt nuper*, edita 24. Auguſti 1722. in qua confirmantur Decreta Sacr. Congregationis Epiſcop. & Regular. ſuper Quarta Funerali, & ingreſſu Parochorum cum Stola, & Cruce in Eccleſias Regularium, abſque tamen aliquo exercitio. Et id *in Parmenſi*, ubi aderat conſuetudo, ut viciſſim poſſent Regulares cum Stola, & Cruce elevata ingredi in Eccleſias Parochorum, & Parochi in Eccleſias Regularium.

Alia ad rem. Vide verb. *Quarta Funeralis*, 78
& verb. *Sepultura*.

Parochi exercitiis ſpiritualibus quotannis va- 79
care debent. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. incip. *Ubi primum* §. 3. Parochi proprii aſſiſtentia in celebratione Matrimoniorum non eſt temere omittenda. Idem Conſtitut. 85. incip.
Nimiam §. 9. Parochi Miſſam applicare de- 80
bent pro populo diebus Feſtis. Idem Conſtitut. 103. incip. *Cum ſemper*. Vide tom. 6. verb. *Miſſa art.* 3.

Parochus duarum Eccleſiarum unitarum Cu- 81
ram exercens, quando Miſſam eadem die iterare poſſit. Vide *d. verb. Miſſa* ex declaratione ejuſdem Pontificis in Conſtitut. 3. incip. *De-*
claraſti. Parochus relinquere non poteſt anima- 82
rum Curam inconſulto Epiſcopo. Idem Con-
ſtitut. 25. incip. *Ex quo*. Quod ſi Religionem 83
ingredi voluerit, Epiſcopus ipſi licentiam denegare nequit. Idem *ibid.*

Parochi, aliique Curam animarum habentes 84
tradere debent Doctrinam Chriſtianam juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini omnibus diebus Feſtis. Idem tom. 1. Conſtit. 42. incip.
Etſi minime §. 3. & 4. Quæ Doctrina Chri- 85
ſtiana tradenda eſt etiam a Sacerdotibus celebrantibus in Eccleſiis ruralibus non Parochialibus. *ibid.* §. 24.

Parochi ante, vel poſt Miſſam Parochialem 86
recitare debent elata voce actus Fidei, Spei, & Caritatis, populo verba iterante. Bened.
XIV. Conſtit. incip. *Cum religioſi*. §. 4. Pa- 87
rochi etiam extra Diœceſim poſſunt audire Confeſſiones ſuorum Parochianorum. Idem Conſtit. incip. *Apoſtolicum miniſterium* §. 22. Vide ſupra n. 26. & 27.

Quoad dicta ſupra *num.* 66. *& ſeqq.* conclu- 88
dendum eſt, non amplius ſuffragari Parochis pro ingreſſu cum Cruce & Stola in Eccleſias Regularium Conſtitut. Benedict. XIII. incip. *Pretioſus*, hæc enim revocata fuit a Clemente XII. Conſtitut. incipient. *Romanus Pontifex*, quæ ad litteram adducitur infra verb. *Privilegium art.* 3. *num.* 64. ad cujus revocationis tramitem omnia Urbis Tribunalia hodie decidunt, ut videre eſt in celebri *Baren. Juris tumulandi, coram Aldrovando* 12. *Januar.* 1733. *&* 29. *Novembr.* 1743. *coram Vajo*, ac in *Me-*

levita-

[illegible]vitana funerum coram Millino 23. Novemb. 1744. & noviſſime ita etiam deciſum fuit 4. *Febr.* 1757. *a Cong. Epiſc. & Reg.* in Pientina funerum pro Minoribus Conventualibus, licet eorumdem Conventus ſubeſſet juriſdictioni Ordinarii ob defectum præſcripti numeri Religioſorum.

89 * Parochi Eccleſiarum filialium intereſſe tenentur benedictioni Fontium diei Sabbati Sancti, ex ſæpe repetitis Sacræ Congregationis Concilii decretis. *Inſtit. Eccleſ.* 1. §. 2. *& ſequent.*

90 Parochi alienæ Diœceſis non poſſunt in altera audire confeſſiones ſine approbatione Ordinarii illius loci, niſi tantum ſuorum ſubditorum. Ita ex decret. S. Congreg. Concilii. *Inſtitut. Ecclеſ.* 86. §. 7.

91 Parochi per concurſum proviſi cenſentur idonei ad audiendas Confeſſiones in tota Civitate vel oppido, ubi Parochi conſtituuntur, non vero in tota diœceſi Epiſcopi approbantis, ut ex Decretis S. Congregat. *ibid.* §. 13. Ex conſuetudine tamen Parochi Civitatis Confeſſiones audiunt in diœceſi & viceverſa. *ibid.* §. 15.

92 Parochus habens reditus tenues, & populum frequentem, ut per ſe ſufficere nequeat audiendis confeſſionibus, tenetur ſibi adjungere alium Sacerdotem adjutorem, cui, ſi ipſe nequeat, populus neceſſaria ad ſuſtentationem ſubminiſtrare tenetur. Ita ex Decret. Sacr. Congregationis Concilii. *Inſtit. Eccleſ.* 94. §. 7.

93 Parochus ex privata ſcientia noſcens alterum ex ſponſis matrimonium celebraturis hæreticæ ſectæ occulte adhærere, aſſiſtere Matrimonio non poteſt, quemadmodum nequit, ſi ſciret impedimentum etiam impediens. *De Synodo Diœc. lib. 6. c. 7. §. 6. & 7.*

94 Parochus tempore peſtis, & eo morbo infectis tenetur miniſtrare Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ; imo & Viaticum, ne tanto bono in illa neceſſitate Parochiani priventur, niſi in eo rariſſimo caſu, in quo rarus eſſet Sacerdos, vel Parochus; ex quo fieret, ut poſt adminiſtratum Sacramentum Pœnitentiæ uni, non ſupereſſet ſpatium, ut aliis morituris Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtraretur; vel ſi eo Sacramento adminiſtrando mortem vitare non poſſet, & ſic populus deſtitueretur Sacerdotibus, ut ex Doctrina Suarii. *De Synodo Diœc. lib. 13. cap. 19. §. 18. 19. nov. edit.*

95 In ordine ad Extremam Unctionem ex Doctrina ejuſdem Suarii tunc tenetur Parochus illam adminiſtrare, quatenus valeat abſque morali periculo. *Ibid.*

Additiones ex aliena manu.

Mirum, quod *Auctor* tametſi Regularis *n.* 67. 96
videatur ſentire, quod ex Conſtitutione Benedicti XIII. quæ incipit *Pretioſus*, fas ſit Parochis aſſociantibus Cadavera ſuorum parochianorum cum ſtola, & Cruce elevata ingredi in Eccleſias Regularium. Nulla enim poteſt amplius haberi ratio de mox dicta Benedictina 97
Conſtitutione, utpote quæ non diffitente ipſo *Auctore num.* 67. a Clemente XII. in Conſtitutione, cui eſt initium *Romanus Pontifex*, fuit reducta ad terminos Juris communis, Concilii Tridentini, & Apoſtolicarum Conſtitutionum. Nec facit ad rem, quod revocata dici debet 98
Benedictina Conſtitutio in quantum Regularibus eſt favorabilis. Sciendum enim eſt, quod ubi Conſtitutio ſtatuit, ut fas eſſet Parochis aſſociantibus Cadavera ſuorum Parochianorum ingredi cum Stola, & Cruce elevata in Eccleſias Regularium, ibi ſimul ſtatuit, ut & viciſſim fas eſſet Regularibus invitatis ad funera cum Cruce elevata ingredi in Eccleſias Parochiales. Nulla autem æqui bonique ratio patitur, ut ea revocata dicatur in favorabilibus Regularibus, non item in favorabilibus Parochis, quando unum alterius gratia conceſſum eſt.

De hac igitur quæſtione judicium ferendum 99
eſt, ſepoſita præfata Conſtitutione Benedictina. Certum autem eſt, quod ea ſepoſita, ubi *agitur* (ſunt verba Rotæ *in Valentina Funerum 7. Decembris* 1731. §. 4. *& ſeq. cor. feliciter regnante Summo Pontifice* inter impreſſas *dec.* 30. *num.* 2. *& plur. ſeq.*) *de Cadaveribus tumulandis in Eccleſia Regularium ratione exemptionis, qua ipſi fere omnes peculiari Sedis Apoſtolicæ Beneficio fruuntur in ſuis Eccleſiis, & Monaſteriis, quamvis intra limites Parochiæ poſitis, Rector paſtorali Juriſdictione, & præeminentia tam actu quam habitu adeo eſt deſtitutus, ut ſi velit in aſſociatione Cadaverum cum Stola, & Cruce per dictas Eccleſias incedere, vel exequias Eccleſiaſtico ritu celebrare, vel alios quoſcumque actus ab officio, & poteſtate Parochiali ſimili modo dependentes ibidem exercere, poſitivam Juris reſiſtentiam potius habere dicatur, ſitque omnino excludendus &c. Sed teneatur terminare preces aſſociatorias ante Januam Eccleſiæ, ibique benedicere, & dare ultimum vale.*

Sentit vero Rota in dicta *Valentina Fune-* 100
rum loc. cit. quod ex immemorabili conſuetu-

 dine,

dine, vel alio legitimo titulo poſſint Parochi Jus acquirere ingrediendi Eccleſias Regularium, non obſtante ipſarum exemptione cum Stola & Cruce elevata, inibique faciendi officium
101 funebre. Adeoque ſentit neceſſariam eſſe conſuetudinem immemorabilem, ut in ſpecie ejus cauſæ prodeſſe haud crediderit conſuetudinem, propterea quod de ea teſtificari haud fuere Teſtes cum notiſſimis requiſitis *Gloſſa in cap.* 1. *verb. Memoria, de Præſcript. in* 6.

102 At non immerito dubitari de hac opinione poteſt; Idque quia Regulares nituntur tantummodo Privilegiis exemptionis, & non diſpoſitionis Juris Communis, contra vero Parochi pro ſe habeant aſſiſtentiam juris communis; immemorabilis autem, vel centenaria, vel quadragenaria cum titulo colorato nunquam requiritur tunc cum agitur adverſus eos, qui non diſpoſitioni juris communis, ſed privilegiis nituntur; præſertim ſi præſcribentes habeant pro ſe juris communis aſſiſtentiam.

103 Ceterum excludi Parochi ab ingreſſu in Eccleſias Regularium nequeunt, ſi declarent, *expeditum ac privativum exercitium functionum funebrium illis* (ideſt Eccleſiis Regularium) *relicturos, ac inſuper oblata conditione dimittendi propriam Crucem, quæ ingreſſum præfatum longe faciliorem reddit, removetque obſtaculum tam Sacrarum Congregationum, quam Sacræ Rotæ obſiſtentium hujuſmodi ingreſſui, quæ intelligendæ ſunt in caſu ingreſſus cum Cruce elevata; ſecus ea inclinata*: ſunt verba Rotæ *in Melevitana Funerum ſuper ingreſſu in Eccleſias Regularium* 23. *Novembris* 1744. 3. *cor. clar. memor. Millino*. Confer etiam Pignatell. *conſult. canon. tom.* 3. *conſult.* 48. *ſer. per tot.*

Reſponſio Auctoris.

104 Quid mirum, ſi nullius partis ſtudio abreptus ego *loc. cit.* viſus ſum ſentire, quod ex Conſtitutione Benedicti XIII. incip. *Pretioſus* fas ſit Parochis aſſociantibus Cadavera ſuorum parochianorum cum ſtola & Cruce elevata ingredi in Eccleſias Regularium? Viſus ſum, inquam, nam quæ *ibi* adduco, dubitantis in modum adduco, ut legenti patet; ſententiamque meam potius ſub *num.* 68. in medium profero hiſce verbis: Quid autem, attentis tot allatis contrariis reſolutionibus & deciſionibus, concludendum ſit? Mihi videtur ſtandum eſſe cujuſque loci legitimæ conſuetudini, cum ipſa ſit optima legum interpres .... Niſi tamen (ut ſubjungo *ibid. n.* 69.) declaretur, ut ſatis probabile & conſonum eſt, quod Clemens XII. in dicta ſua Conſtitut. *Romanus Pontifex* revocaverit illas ad favorem Regularium emanatas ſolum quo ad maxima privilegia &c. Regularibus conceſſa, non autem quo ad hanc diſpoſitionem &c. ſed quidquid ſenſerim *cit. loc.* nunc attendenda ſunt quæ tradidi ſub ſequenti *num.* 88. prout videre eſt ſupra in hoc eodem articulo.

Articulus IV.

Parochus quoad ea, quæ concernunt Immunitatem.

PArochus poſt delictum commiſſum confugiens ad propriam domum Parochialem gaudet Immunitate. *Sac. Cong. in Mutin.* 18. *Febr.* 1631. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 96. 1

Parochus captus pro debito in propria domo Parochiali gaudet Immunitate Eccleſ. & eſt reſtituendus. *Eadem Sac. Congr. in Ariminen.* 2. *Maii* 1661. *lib. decret. Rocci p.* 311. 2

Parochus captus in propria domo Parochiali, etiamſi diſtante ab Eccleſia, gaudet Immunitate; & reſtituenda ei ſunt ablata, ſeu quæ ſolvit, ne deduceretur ad Carceres. *Ead. Sac. Cong. in Portuen.* 24. *Maii* 1672. *lib.* 1. *decret. Altouiti pag.* 692. 3

Verum Epiſcopus poteſt extrahere Parochum a propria domo Parochiali ad correctionem tantum. *Eadem Sac. Congregat. in Interamnen.* 27. *Maii* 1640. *lib.* 3. *Decr. Paul. p.* 14. 4

Sic Parochus repertus in fragranti delicto cum muliere in domo Parochiali, extrahi potuit per Epiſcopum ad effectum correctionis. *Eadem Sacra Cong. in Aretina* 31. *Aug.* 1648. *lib.* 4. *decret. Paul. p.* 86. 5

Circa Parochum inobedientem, iterato Epiſcopi præcepto de dimittenda e domo ſua Parochiali muliere malæ famæ, cum de mandato ejuſdem Epiſcopi extractus fuiſſet e dicta domo ſimul cum muliere, & conjectus in Carceres; Sacra Congregatio pronunciavit, bene extractum fuiſſe ad correctionem, & retinendum arbitrio Epiſcopi ad eundem effectum, nec dimittendum, niſi renovato præcepto de non converſando cum muliere. *Eadem Sacra Congregat. in Aretina* 15. *Novemb.* 1689. *lib. Decret. Marelli p.* 526 6

Attamen Parochus nulliter extractus juſſu Pro-Vicarii per Curiam Laicam e domo Parochiali, & ſucceſſive detentus in Carceribus a Vicario Generali nomine Eccleſiæ, eſt reſtituendus. *Eadem Sacra Congregat. in Nonantula-* 7

tulana 22. *April.* 1698. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 140.

8 Aliquando datur Epiſcopo facultas extrahendi cum debita decentia, & interventu Perſonæ Eccleſiaſticæ ad formam Bullæ e domo Parochiali, tum Parochum, tum mulierem, qua ſub prætextu famulæ revera ut concubina utebatur, ad effectum retinendi in carceribus per aliquod tempus nomine Sac. Congr. ad correctionem tantum. *Eadem Sacr. Congregat. in Feretrana* 10. *Dec.* 1692. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 3.

9 Item datur facultas Epiſcopo carcerandi in Eccleſia & quocumque loco immuni Parochum pravæ, incorrigibilis, & ſcandaloſæ qualitatis, qui poſt barbaram occiſionem ſui Penſionarii, qui ei reſignavit Curam, ac ejus ſervæ, fugitus e carceribus habitabat cum ſuis in domo Parochiali, & celebrabat Sacrum ſuo Populo; & datur etiam facultas ejiciendi ab Eccleſia, & domo Parochiali conſanguineos ejuſdem, & alias Perſonas ibidem confugitas pro dicta cauſa. *Ead. Sac. Cong. in Aſculana* 26. *Sept.* 1679. *lib.* 2. *Decret. Altoviti pag.* 1847.

10 Parochum, ſeu Curatum conjectum in Carceres nimis aſperos Sac. Congr. mandat Epiſcopo, ut faciat caritative tractari. *Ead. Sacr. Cong. in Piſana* 19. *Febr.* 1695. *lib.* 1. *Decretal. Vallemani pag.* 172.

11 Quoad Parochum ſuſpenſum ab Epiſcopo in contumaciam, injungitur eidem Epiſcopo, ut procedat ad reintegrationem bonorum, & ſuſpenſis Cenſuris per duos menſes, dictus Parochus compareat coram Epiſcopo, qui caritative recipiat, & nullo modo moleſtet. *Ead. Sacra Cong. in Aquen.* 7. *Jul.* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 229.

12 Eodem recuſante comparere, ac denuo ſuſpenſo a Curia Epiſcopali, Sac. Congr. decrevit, ſuſpenſa ſuſpenſione per tres menſes Epiſcopus tranſmittat omnia acta. *Eadem Sacra Cong. in eadem* 8. *Jun.* 1700. *ibi p.* 293.

13 Extractus ab Eccleſia ob violentiam illatam Parocho jubetur reſtitui Eccleſiæ, præſtita idonea fidejuſſione de non offendendo eundem Parochum. *Ead. Sac. Cong. in Spoletana* 9. *Maii* 1690. *lib. Decret. Mart. pag.* 610.

14 Vicarius Generalis ordinans carcerationem Parochi in loco immuni, ſuſpenditur arbitrio Sacræ Congregationis. Sic *Sac. Cong. Immunit. in Alban.* 12. *Septembr.* 1684. *lib.* 3. *Decretal. Altoviti pag.* 363.

15 Domus Præpoſituræ contigua Eccleſiæ gaudet Immunitate, etiam reſpectu bonorum ibidem exiſtentium, quamvis pars ejuſdem domus ſit Laico locata. *Sac. Congr. Immun. in una Caſtri Durantis, ſive Urban.* 19. *Aug.* 1630. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 54.

Domus Parochialis gaudet Immunitate. *Eadem Sac. Congr. Immunit. in Comen.* 25. *Febr.* 1698. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 138. 16

Etiamſi ab Eccleſia diſtans, modo non ſit locata, & inhabitata a Laicis. *Eadem Sacra Cong. Immun. in Cæſenat.* 17. *Novemb.* 1654. *lib.* 5. *Decr. Paul. pag.* 24. 17

Attamen diſtans ab Eccleſia Parochiali ſpatio circiter tertiæ partis milliarii non gaudet Immunitate. *Ead. Sac. Cong. Immun. in una Civitatis Caſtelli* 4. *Jul.* 1673. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 817. 18

Domus, quæ habitatur a Parocho, ſed non eſt Parochialis, ideſt de pertinentia Parochiæ, non gaudet Immunitate. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Alatrina* 5. *Maii* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallemani pag.* 217. 19

Domuncula de juribus Eccleſiæ Parochialis, ab ea tamen, & a domo Parochi diſtans circa triginta paſſus, quæ ſolum inſervit pro uſu, & ſervitio Parochi, non gaudet Immunitate. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Feretrana* 27. *Jul.* 1683. *lib.* 3. *Decret. Altoviti pag.* 209. 20

PAROCHI PRÆSENTIA QUOAD MATRIMONIA. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a n.* 60. *ad* 113.

PARRICIDIUM.

Filius occidens proprium Patrem naturæ crudelis, ſæpe ſæpius indiſcrete percutientem ipſum filium bonæ indolis, reſtituitur Eccleſiæ, a qua fuit extractus, nec condemnatur ad pœnam extraordinariam, ut petebatur. *Sac. Cong. Immun. in Fulginat.* 18. *Jul.* 1690. *lib. Decret. Martelli pag.* 626. 1

In cauſa parricidii Sanctiſſimus tribuit Archiepiſcopo Ravennæ licentiam conſignandi Curiæ Legationis Urbini proceſſum conſtitutum a Notario ſubdito ejus juriſdictioni. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Piſauren.* 21. *April.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 117. 2

Matricida extractus ab Eccleſia gaudere debet Immunitate Eccleſiaſtica. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Arianen.* 15. *Nov.* 1661. *lib. Decret. Rocci pag.* 267. * ſed non amplius gaudet 3

det immunitate Eccleſiaſtica poſt Conſt. Bened. XIII. *Ex quo*; Clementis XII. *In ſupremo*; & Benedicti XIV. *Officii noſtri*; vide verb. *Immunitas art. 2. n. 90. n. 156. n. 157.*

4 Parricidii pœna quæ ſit. Vide verb. *Pœna, art. 2. a n. 28. ad 133.*

PARVULI.

1 PArvuli originale tantum peccatum habent. *Cap. Majores 3. de Baptiſmo*, ibi: *Qui peccato tantum originali tenentur.*

2 Parvuli utiliter baptizantur, licet non credant; Ipſis enim in Baptiſmo deletur originale peccatum, *cit. c. Majores 3. de Baptiſmo.*

3 Parvulis in Baptiſmo Fides aliorum ſufficit. *cap. In Eccleſia diſt. 4. de conſecrat.* ibi: *In Eccleſia Salvatoris per alios parvuli credunt*, & in ejus Summario expreſſe dicitur: *Aliorum Fides in Baptiſmate parvulos ſalvat*.

4 Fiunt enim Fideles per Fidem offerentium, *Cap. parvuli Fideles 138. diſt. 4. de conſecrat.* ibi: *Parvuli Fideles recte vocantur, qui Fidem per verba geſtantium quodammodo confitentur*, & in ejus Summario expreſſe dicitur: *Offerentium Fides parvulos facit fideles.*

5 Parvuli baptizati dicuntur fideles, non quia actu credunt, ſed quia recipiunt Sacramentum Fidei, ſcilicet Baptiſmum; *Cap. Nihil eſt aliud 76. diſt. 4. de conſecr.*

6 Parvuli baptizati morientes ſalvantur, *cit. cap. Majores 3. de Baptiſmo.*

7 Sine Baptiſmo enim non poſſunt ſalvari, ſive moriantur nati, ſive in utero Matris, *c. Firmiſſime 2. & cap. Nulla 142. diſt. 4. de conſecr.* ibi: *Nulla præter Baptiſmum ſalus promittitur in infantibus, quia infantes ſi per Sacramentum, quod ad hoc eſt Divinitus inſtitutum, in credentium numerum non tranſeunt, in tenebris manent.*

8 Parvuli decedentes ſine Baptiſmo quomodo puniantur juxta ſententiam S. Auguſtini in Canone *Firmiſſime tene 2. diſt. 4. de conſecrat.* vide *ibi*. At obſerva reſponſionem datam ſub verb. *Peccatum n. 72.*

9 Parvulis baptizatis non eſt neceſſaria Pœnitentia; *Cap. Tres ſunt 81. diſt. 1. de pœnit.*

10 Parvuli carentes uſu rationis non tenentur ad Euchariſtiam de neceſſitare ſalutis. Non tamen damnari debent Patres antiqui, qui eam dabant: Conc. Trid. *ſeſſ. 21. cap. 4. & Canon. 4.*

Parvulorum ſepulcrum ab aliis debet eſſe ſeparatum; *Sac. Congr. Rit. in una Civitatis Caſtellanæ 12. Decemb. 1620.* apud Aldan. *in Compendio Canonic. reſolut. l. 1. titul. 36. n. 2.* & Barboſa *in ſumma Apoſtol. deciſ. verb. Parvulus n. 1.* 11

Parvulorum corpora poſſunt ſepeliri in Eccleſia Regularium, ſi ibi eſt ſepulcrum Majorum, vel ſi concurrente conſuetudine Pater ibi eligit ſepulturam. *Eadem Sac. Congr. Rit. in d. cauſa Civitatis Caſtellanæ 12. Decemb. 1620.* apud eoſdem *loc. cit. & Sacra Congreg. Conc. in Novarien. 15. Martii 1704. in reſponſ. ad primum* Vide verb. *Quarta funer. n. 32.* 12

PASCHA, PASCHALIS COMMUNIO.

PAſcha in uno die, & tempore per univerſam Eccleſiam celebrari debet. *Conc. Roman. ſub Victore I. cap. Paſchæ 22. & cap. De Obſervatione Paſchæ 25. diſt. 3. de conſecr.* 1

Paſcha celebrari non poteſt ante æquinoctium vernale cum Judæis. Id faciens debet ejici ab Eccleſia, *Conc. quod dicitur Apoſtolor. c. 8.* ubi ſic habetur: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus Sanctum Paſchæ diem ante vernale æquinoctium celebraverit, abjiciatur*; *Lib. 6. Conſtitut. Apoſtol. c. 16.* ubi ſic ſtatuitur: *Oportet ergo, fratres, ut qui pretioſo Chriſti Sanguine redempti eſtis, dies Feſtos Paſchæ accurate, & omni diligentia poſt æquinoctium celebretis . . . Neque amplius cum Judæis tempus celebrandi Paſcha obſervetis; nulla enim nobis nunc cum eis communitas eſt.* 2

Paſcha celebrari debet die Dominico poſt lunam 14. *Concilium Romanum ſub Victore I.* ubi ſic habetur ſtatutum: *Decretum eſt Paſcha non decima quarta Luna primi menſis, ſed potius die Dominico poſt 14. Lunam, & vernale æquinoctium occurrente, prout ab Apoſtolis traditum eſt, celebrandum eſſe.* Conc. Roman. III. *ſub Silveſtro c. 1.* ibi: *Omnibus Epiſcopis, & Presbyteris præceptum eſt Paſchæ obſervantiam cuſtodire a Luna 14. uſque ad vigeſimam primam, ita ut Dominicus dies coruſcet. Et dixerunt Epiſcopi, placet*; *cap. Noſſe 21. diſt. 3. de conſecr.* ibi: *Noſſe vos volumus, quod Paſcha Domini die Dominico annuis temporibus ſit celebrandum; iſtis enim temporibus Hermes Doctor Fidei, & Scripturarum effulſit inter nos. Et licet nos idem Paſcha prædicto die celebraremus, quia tamen inde quidem dubitaverunt, ad corrobo-* 3

roborandas animas eorum eidem Hermeti Angelus Domini apparuit in habitu Paſtoris, & præcepit ei, ut Paſcha Domini die Dominico ab omnibus celebraretur; Unde & Nos Apoſtolica auctoritate inſtruimur omnes eadem ſervare debere, quia & Nos eadem ſervamus, neque debetis a Capite quoquo modo diſſidere.

4 Datur præceptum ut Fideles omnes adepti uſum rationis communicent ſingulis annis ad minus in Paſchate; *cap. Omnis utriuſque ſexus 12. de Pœn. & remiſſ.* ibi: *Omnis utriuſque ſexus Fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, confiteatur . . . ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum, niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab ejuſmodi ſuſceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura.* Idem declarando ſtatuit Conc. Trident. *ſeſſ.* 13. *Canon.* 9. ibi: *Si quis negaverit omnes, & ſingulos Chriſtifideles utriuſque ſexus, cum ad annum diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate ad communicandum juxta præceptum S. Matris Eccleſiæ, anathema ſit.*

5 Ad ſatisfaciendum tali præcepto ſufficit Euchariſtiam ſumere in hebdomada ſancta, vel infra octavam Paſchæ Reſurrectionis. Vide verb. *Euchariſtia n.* 9.

6 Poteſt tamen tempus Paſchale extendi in longius tempus ex Epiſcopi, aut Parochi diſpenſatione rationabili; Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 10.

7 Euchariſtia pro adimplendo præcepto Communionis Paſchalis eſt ſumenda in propria Parochia. Vide d. verb. *Eccleſia n.* 10.

8 Communicans in Eccleſiis Regularium infra tempus Paſchale animo ſatisfaciendi præcepto Eccleſiæ, non ſatisfacit. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 12.

An communicans in Eccleſia Cathedrali ſatisfaciat. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 13. 9

Sacerdos ſatisfacit pro Communione Paſchali ubicumque celebrat Miſſam; tamen, ſi non celebret, tenetur communicare in Parochia. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 14. 10

Vagi, Peregrini, & Advenæ poſſunt ubilibet præcepto Paſchali ſatisfacere, etiam in Eccleſiis Regularium. Vide d. verb. *Euchar. n.* 15. (*). 11

Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, nec non Mantellati, Corrigiati, Pinzocheræ, Cordellati, & alii quocumque nomine nuncupati in propriis Domibus habitantes, debent pro ſatisfaciendo præcepto Paſchali Euchariſtiam recipere a proprio Parocho, & non a Regularibus. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 16. 12

Famuli Domeſtici. & continui commenſales in Monaſteriis Regularium degentes, ſatisfaciunt præcepto Paſchali recipiendo Euchariſtiam ab ipſis Regularibus. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 17. 13

Hoc tamen privilegio non gaudent Sæculares illi, qui tantum ipſis Monaſteriis deſerviunt, ſed in eis non ſunt de familia, nec continui commenſales, & cum Sæcularibus exteris extra Monaſteria habitant. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 18. 14

Nec hoc privilegio gaudent Advenæ, qui in Monaſteriis Regularium infirmantur. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 19. 15

Regulares non poſſunt in die Paſchatis adminiſtrare Sæcularibus Euchariſtiam. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 20. 16

Etiamſi tales perſonæ Sæculares in alia die ſatis- 17

(*) *Nota Rom. Theologi*. Debent ſemper (vagi, peregrini, & advenæ) in Eccleſia Parochiali præcepto Paſchalis Communionis ſatisfacere.

Reſponſio Auctoris.

Cum Paſchalis Communio debeat fieri in propria Parochia, & vagi, peregrini, & advenæ nullam habeant Parochiam, ſtat mea concluſio ſuffulta, nedum claſſicis Auctoribus, ſed etiam Conſtitut. Julii 11. incip. *Dum ad Sacrum* §. 37. relata a Lantuſca in *Theatro Regularium.* verb. *Euchariſtia n.* 6. Edit. rom. & noviſſime meam concluſionem defendit ut communiſſimam D. Alphonſus de Liguori *nell' Iſtruzione e Pratica per li Confeſſori*, italico idiomate impreſſa Venetiis 1759. qui *tom.* 1. *cap.* 12. *punto* 2. *num.* 42. ſic expreſſe tradit: „ I Pellegrini, i quali ſi trovano lungi dalla Parrocchia propria, poſſon far la Comunione in qualunque Chieſa; nè ſono tenuti a farla nella Parrocchia del luogo, dove ſi trovano: così comuniſſimamente Gaet. Soto, Azor, Suarez, Lugo, Sanchez, Bonacina, Caſtrop. Salm. contro Barboſa, Tom. e Roncaglia. La ragione è, perchè eſſi non anno allora il proprio Paſtore, che debba riconoſcerli, onde ceſſa affatto il fine di comunicarſi in Parrocchia.

ſatisfecerint præcepto. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 21.

18 Per Communionem ſacrilegam non ſatisfit præcepto. Vid. d. verb. *Euchariſtia n.* 22.

19 Qui culpabiliter non adimplet præceptum Paſchale, vivens interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, & moriens privatur Eccleſiaſtica ſepultura. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 23.

20 Ipſe tamen non adimplens præceptum Paſchale non eſt ipſo jure interdictus, ſed interdicendus; Unde ſi ante declarationem moriatur, non eſt privandus Eccleſiaſtica ſepultura, niſi tamen intermiſſio eſſet notoria, vel adeſſet ſtatutum Synodale in contrarium. Vid. d. verb. *Euchariſtia n.* 24.

21 Qui ex malitia, vel impotentia non communicavit in Paſchate, probabilius, & in praxi debet ſtatim poſt communicare quum primum poterit. Ita S. Thomas, Navarr. Suarez, Vaſquez, Azorius, Coninch, Silveſter, Fagund. Layman, Hurtad. Lugo, Bernal, Averſ. Illſung, Platel. citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 8. *par.* 1. *num.* 644. & plures alii contra S. Antoninum, Victoriam, Tolet. Medin. Gran. Præpoſit. Valent. Henriq. alioſque cum Diana *par.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 41. dicentes non amplius ipſum obligari pro tali anno, quia Communio videtur per præceptum fuiſſe alligata iſti determinato tempori, uti obligatio audiendi Miſſam alligatur certæ diei, qua tranſacta non eſt amplius obligatio.

22 At ratio pro noſtra concluſione eſt, quia tempus Paſchale eſt deſignatum, non ad terminandam, ſed ad urgendam obligationem, quod colligitur ex verbis præcepti, nam *cap. Omnis utriuſque ſexus* 12. *de Pœnit. & remiſſ.* dicit; *Ad minus in Paſchate*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *Canon.* 9. dicit: *Saltem in Paſchate*; Tum quia præceptum Communionis Paſchalis videtur eſſe virtualiter duplex, & continere in primis præceptum communicandi ſemel in anno, deinde communicandi circa Paſcha ob venerationem Feſti, & commemorationem Cœnæ Domini; Unde quamvis hoc poſterius non poſſit amplius impleri, tamen prius, ſi nondum impletum eſt, adhuc impleri poteſt: adeoque etiam debet impleri, ſicuti qui ex pœnitentia debet jejunare die Sabbati, ſi ex negligentia, vel impotentia non jejunet tali die, tenetur jejunare tempore ſequenti, & idem probat Carden. *in* 1. *Criſi d.* 52. dicens eſſe moraliter certum.

Qui prævidet tempore Paſchali ſe impediendum, probabiliter non tenetur prævenire, ſi 23
jam ſemel eo anno communicaverit, vel brevi poſt Paſcha eſſet communicaturus; Suarez, Lugo, Caſtropal. Bernal, Burg. Platell. Ilſung citati, & ſecuti a La Croix *l.* 6. *par.* 1. *num.* 642. & alii plures. Qui tamen nec ante 24
communicaſſet, nec poſtea habiturus eſſet occaſionem, teneretur prævenire, ut ſatisfaceret præcepto Communionis annuæ. *Omnes citati Doctores*, & alii.

Qui tempore Paſchatis Euchariſtiam ex ne- 25
gligentia non ſuſcipit, poteſt ab Ordinario excommunicari. *Sac. Cong. Conc.* 28. *Jun.* 1587. *in reſponſione ad primum.*

Immo poteſt etiam multari pœna pecunia- 26
ria alicui pio loco applicanda. *Ead. Sac. Cong. Conc. in reſponſione ad ſecundum.*

Non expedit tamen, quod Epiſcopus talium 27
abſolutionem ſibi reſervet. *Ead. Sac. Cong. Conc. in reſponſione ad tertium.* Vide verb. *Euchariſtia num.* 25. ubi afferuntur dicta dubia cum reſponſione Sacr. Congr.

Excommunicati paulo ante Paſcha non ſunt 28
moleſtandi, ſi non communicant in Paſchate. Vide d. verb. *Euchariſtia n.* 26.

Communio an, & quando poſſit dari pue- 29
ris, mutis, & ſurdis a nativitate, energumenis, epilepticis, ſemifatuis, ſtolidis, phræneticis, & amentibus, aliiſque infirmis; Vide d. verb. *Euchariſtia a n.* 30. *ad* 33.

Studioſi Scholas frequentantes extra pro- 30
priam Parochiam ſatisfaciunt præcepto Communionis Paſchalis communicando in Eccleſiis Regularium, & aliorum, apud quos ſcholas frequentant; Gobat *tom.* 1. *tract* 4. *num.* 77. *conſuetudine*, inquit, *fere ubique id obtinente*. La Croix *lib.* 6. *par.* 1. *num.* 636. & alii dicentes, quod ideo conniveant prudenter Ordinarii, & Parochi; quia Profeſſores longe facilius obſervant defectum, & ad Confeſſionem, & Communionem urgent; Ubi tamen Ordinarii, & Parochi contradicerent, eſſent mittendi ſtudioſi ſinguli ad ſuas reſpective Parœcias, quia ex ſupra adductis tenentur omnes pro ſatisfaciendo præcepto Communionis Paſchalis communicare in propria reſpective Parochia, niſi alibi communicent ex diſpenſatione, vel permiſſione Ordinarii, ſeu Parochi. (*)

Qui fuerint interdicti declarati ex eo, quod 31
tempore Paſchatis non communicaverunt in

Paro-

(*) *Nota Rom. Theologi.* Falſa videtur hæc opinio Cenſoribus, Ordinario etiam & Parocho non contradicentibus.

Reſ-

Parochia, ſi poſtea ibi communicant, debent abſolvi, & Cedulones amoveri. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Trojana* 30. *Apr.* 1613.

32 Epiſcopus non debet procedere contra eos qui in Paſchate communicaverunt Romæ. *S. Congr. Epiſcop. in Caſtrenſi* 24. *Maii* 1624.

33 Paſchale tempus pro Communione Paſchali a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis concluditur, nec poteſt ab Epiſcopo prorogari, præſertim in ſua Synodo uſque ad Feſtum v. g. Aſcenſionis Dominicæ, vel Sanctiſſimæ Trinitatis, inconſulta Sacra Congregatione. Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 69. *num.* 9. ubi dicit, quod ſi ejuſmodi Synodalis conſtitutio ederetur, corrigenda foret, quia non decerneret, quod eſt a jure prætermiſſum, ſed contra jus limites ampliaret, ab ipſo jure jam præfinitos. Quo circa Cardinalis Cantelmus Archiepiſcopus Neapolitanus probe noſcens ſibi non competere facultatem prorogandi dictum tempus uſque ad Diem Aſcenſionis, illam ſibi concedi petiit a Sacra Congregatione, quæ ob ingentem numerum populi Neapolitanam Urbem incolentis, petitam prorogationem conceſſit, *Die* 20. *Mart.* 1694. quam idem Cardinalis in ſuam inſeruit Diœceſanam Synodum, eodem anno celebratam, quod idem præſtitum fuit ab ejus ſucceſſore Cardinali Pignatello in Synodo ab ipſo celebrata anno 1726. Hæc ille.

34

35 Superiores Regulares, & non Parochi, debent exquirere a ſuis familiaribus & continuis commenſalibus, eiſque actu inſervientibus, an præcepto Paſchalis communionis ſatisfecerint. Sic S. Congr. Conc. ex Bullario Ordinis Prædicatorum *tom.* 7. *pag.* 322. Conſtit. 69.

PASCUA.

Paſcua nomen, & originem ducunt a paſcendo. *Communis.* 1

Unde pro paſcuis intelliguntur illa loca, in quibus pecora, aliaque ſimilia animalia paſtum ſumere ſolent. *Communis.* 2

Paſcua, & ſilvæ de jure communi ſpectant ad Communitatem, *l. Omnes* 12. *Cod. de operibus plublicis; l. Omne territorium* 4. *Cod. de Cenſibus* cum ſimilibus. Rota *part.* 4. *recent. tom.* 1. *dec.* 275. *nu.* 2. Adeout communia ſint omnibus Paſcua publica; *l. In tantum* 9. *ff. De diviſione rerum* §. *Univerſitatis ſunt; l. Cum nulla* 1. *& l. Inſignis* 2. *Cod. De Paſcuis publicis.* Rota *par.* 3. *rec. dec.* 433. *num.* 1. Et ſic Dominus loci poteſt & ipſe ſua animalia mittere ad Paſcua. Rota *cit. dec.* 433. *num.* 1. Intellige tamen jus mittendi propria animalia ad Paſcua publica competere quidem Domino loci tanquam Civi illius loci. Rota *loc. cit. num.* 1. Non autem tanquam Domino, cum ratione Dominii, & juriſdictionis nullum habeat jus in publicis Paſcuis. Rota *loc. cit. n.* 1. 3 4 5 6 7

Hinc ſequitur, quod ſi ex cauſa publica per Communitatem fuerit prohibita paſculatio, tunc nec ipſe Dominus loci poteſt mittere ſua animalia in loco prohibito paſculari, cum talis paſculatio ſibi non competat tanquam Domino, ſed tanquam Civi, & propterea debet ſubjacere Legibus aliorum Civium. Unde ceſſat quod dicitur, Leges inferiorum non ligare Superiorem, quia hoc eſt intelligendum reſpectu illius, in quo eſt Superior, & Dominus. Rota *cit. dec.* 433. *num.* 2. 8

Jus paſcendi in bonis communalibus competit 9

Reſponſio Auctoris.

Neſcirem quomodo, ſi admittatur hæc opinio ſeu cenſura *Rom. Theologi*, poſſent ſine gravi culpa Ordinarii, & Parochi id ſcientes, talem gravem tranſgreſſionem tolerare, & nullimode contradicere, cum facile poſſent, & tenerentur. Unde ad ipſos, alioſque eximendos a gravi culpa, dicendum eſt, quod non contradicendo, ſed id tolerando accedat eorum, ſi non expreſſa, ſaltim tacita facultas, ſeu permiſſio: taciti autem, & expreſſi eadem eſt virtus, ac idem judicium; *L. cum quid* 3. *ff. de rebus creditis*, *cap. ex part.* 2. de Reſcriptis. Et fruſtra exprimitur, quod jam intelligitur, *L. Cornelius* 69. *ff. de Heredibus inſtituendis*; Et *L. Hæc verba* 3. *ff. de legatis* 1. Habetur enim pro expreſſo, quod tacite ſubintelligitur; *L. Fideicommiſſa* 11. *ff. de legatis* 3. §. *Si filio;* maxime, ut inquit Gobat, *tom.* 1. *tract.* 4. *n.* 67. *Conſuetudine fere ubique id obtinente*, cum ipſa ſit optima legum interpres; *L. Si interpretatione* 37. *ff. de legibus*, *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudine*: ſicque, his ſtantibus, ſiſtit in ſuo robore mea concluſio.

[illegible] Communitatis: & [illegible] jus [illegible] Communitatis [illegible], [illegible] Communitatis esse censetur. Rota [illegible] num. 2. [illegible] jus [illegible] a Domino Castr. [illegible]. Rota [illegible] num. 2. Dominus [illegible] prohibere non potest [illegible] pascendi, [illegible]. & [illegible]. Card. de Luca de servitut. disc. 42.
12 [illegible] & disc. 56. num. 11. [illegible] Domino [illegible] per [illegible] concessum esset [illegible], cum [illegible], & [illegible] in omni [illegible]. Card. de Luca [illegible] disc. [illegible] n. 2.
13 [illegible] Pascuis, quæ non sunt juris Communitatis, sed ipsius Domini Castri vel privatorum, Communitas non potest, [illegible] animalia ad pascendum mittere. Rota rec.
14 [illegible] num. 9. Dominus enim potest [illegible] in suo. Rota loc. cum.
15 num. 4. & Communis [illegible]. Unde si alicujus animalia depascantur in loco, in quo a Domino [illegible] jus pascendi sit interdictum, ad [illegible] damnum inde emergens tenetur ipse animalium Dominus, jure naturali id suadente, & juribus scriptis id demandantibus; textu expresso in *l. De his 6. Cod. de Lege Aquilia*, ibi: *De his, quæ per injuriam depasta contendit ex sententia Legis Aquiliæ agere minime prohiberis*; *l. Si Quadrupes 1. ff. Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur*, ibi: *Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, actio ex Lege 12. tabularum descendit*, & concordat *l. Si quis 1. Cod. De fundis, & saltibus Rei Dominicæ*; *l. Insignis 2. & l. Prata 3. Cod. de paſcuis publicis*.

16 Jus paſcendi poteſt acquiri quinque modis. Primo inſtitutione, vel alia ultima voluntate, ſi jus paſcendi relinquatur. Secundo, ſtipulatione, pactione, vel emptione, donatione, & ſimili contractu. Tertio, Sententia. Quarto, Lege, vel ſtatuto. Quinto, præſcriptione. Cæpol. *de ſervit. ruſtic. ruſtic. præd. cap. 91. n. 6. uſque ad 31.* ubi late de omnibus; Panimol. *dec. civil. Moral. Criminal. par. 1. dec. 25.*
17 *adnotat. 2. num. 2.* & alii. Ad præſcribendam tamen hanc ſervitutem juris paſcendi requiritur uſus immemorabilis, ſeu tantum tempus, cujus initii memoria non extet in contrarium, ſeu centenaria. Cæpol. *loc. cit. num. 32.* Panimol. *loc. cit. num. 3.* Rota *rec. par. 9. tom. 1. dec. 320. num. 8. & par. 9. tom. 2. dec. 337. num. 17.* Vel requiritur, quod probetur quadragenaria cum titulo. Rota *par. 9. tom. 1. cit. dec. 300. num. 10.*

Qui ſine jure ex dictis quinque titulis animalia ſua paſcit in interdicto fundo alieno, peccat graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni dati, & tenetur ad reſtitutionem, ſicuti ſi in alia re damnificaſſet. Communis. Item qui ſua animalia paſcit in Paſcuis Communitatis elocatis alicui privato, tenetur reſtituere damnum datum, non aliter ac ſi ad perſonam privatam ſpectarent talia paſcua, quia Communitas illa locando [illegible] perſonæ privatæ, [illegible] totum ſuum jus in illam, non aliter ac ſi pro tempore vendidiſſet. Communis. 18 19

Qui paſcit animalia ſua in Paſcuis Communitatis ab ipſa non elocatis alicui perſonæ particulari, ſed relictis communibus omnibus incolis, & Civibus, nullimode peccat, niſi forte eſſent paſcua diviſa, & aſſignata ſingulis pro parte, ut plerumque ſolet fieri de ſilvis ad tantam ſingulis aſſignatis pro parte, quia tunc non poſſet animalia ſua paſcere, niſi in Paſcuis ſibi pro ſua parte aſſignatis, & paſcendo in Paſcuis aſſignatis aliis, peccaret graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni dati, & teneretur ad reſtitutionem, ac ſi paſceret in interdicto fundo alieno, maxime ſi repartitio & diviſio talium paſcuorum ſit juſte, & recte facta, quia quiſque in parte ſibi juſte a Communitate aſſignata habet jus ſtrictum, tanquam in Paſcuis propriis. *Communis*. 20

Qui paſcit animalia ſua in Paſcuis ſpectantibus ad Communitatem, cujus ipſe non eſt pars, ſecundum Dicaſtill. & alios cum Burg. *Centur. 3. cauſ. 77.* non peccat, nec tenetur ad reſtitutionem; Quod admittunt Illſung *tom. 4. dec. 2. num. 284.* Sanchez *in Conſil. lib. 1. cap. 5. dec. 1. num. 21. & 35.* & alii, ſi paſcat in Paſcuis Communitatis vicinæ, quia talia damna mutuo compenſantur in Oppidanis vicinis; Unde videntur iſta licite per conſuetudinem, aut ſaltem tantum ſub pœna prohiberi, vel per pacta disjunctiva, ut vel non paſcant, vel ſi paſcant, & deprehendantur, ſolvant pœnam: Opinio tamen contraria eſt probabilior, & communior cum Bonacina citat. & ſecut. a la Croix *lib. 3. par. 2. num. 255.* quod nempe in hoc fiat injuria, poſſitque etiam peccari mortaliter, ſi attingatur materia gravis; nam quævis Communitas habet ad ſua Paſcua jus ſtrictum contra alias Communitates, neque ſcitur, quod adſint talia mutua pacta: Neque poteſt dici, quod talia damna mutuo compenſentur, quia, ut recte dicit Vaſquez *cap. 5. de reſtitutione* §. 4. *dub. 1.* compenſatio debet fieri bonis ejuſdem, qui da- 21

damnum intulit, & non in bonis alterius innocentis, prout in hoc caſu frequenter fieret; cum non fiat ex bonis propriis ejus, qui damnum intulit, ſed communibus aliorum qui nihil debent.

22 Quæ dicta ſunt de Paſcuis, intelligenda ſunt etiam de lignatione in ſilvis, ut tradunt communiter
23 Doctores. Qui inſuper docent, quoad iſta attendendas eſſe conſuetudines, & Leges, diverſis Provinciis, ac locis proprias.

24 Gabella impoſita ab Univerſitate ſuper Paſcuis non comprehendit animalia Eccleſiaſticorum. *Sacr. Cong. Immun. 14. Sept. 1675. lib. 1. Decret. Altoviti pag.* 1146.

25 Pro paſculatione animalium Eccleſiaſticorum nihil ſolvendum, ſi hucuſque ita fuit obſervatum. *Sac. Cong. Immun. in Laquedonen. 2. Jul. 1630. l. 2. Decret. Paul. pag.* 51.

26 Statutum Laicorum prohibens moram, & ingreſſum animalibus in Paſcuis, non comprehendit Eccleſiaſticos. *Sacr. Cong. Immun. in una Montis Faliſci 24. Jan. 1646. l. 3. decret. Paulucci pag.* 243.

27 Si territorium ſit proprium Communitatis, non intrat Immunitas Eccleſiaſticorum circa Paſcua. *Sac. Cong. Immun. in Amerina 7. Oct. 1631. lib. 2. decret. Paul. pag.* 92.

28 Verum Paſcua provenientia, non ex tenuta particulari Communitatis, ſed totius territorii proprii Eccleſiarum, & particularium Civium reduci debent ad priſtinum ſtatum Libertatis, tam quoad Laicos, quam quoad Clericos. *Sac. Cong. Immun. in Faventina 26. Jun. 1628. lib. 2. decret. Paul. pag.* 97.

29 Laici pro belluis ab Eccleſiaſticis eis traditis ſub ſpecie cujuſdam contractus nominati Cenſus revera transferentis dominium ipſarum belluarum in Laicos, tenentur ad ſolutionem Fidæ ſeu Paſculi, & in hoc Decreto Sacra Cong. receſſit a jam deciſis, quod non tenerentur. *Sac. Congr. Immun. in Larinen. 24. Sept. 1697. lib. 2. decret. Vallem. pag.* 113.

30 Circa Edictum Epiſcopi an obliget Clericos ad ſolvendum pro Paſcuis aliquam ſummam minorem, quam Laici? Sacr. Cong. remittit cauſam ad A. C. *Sac. Cong. Immun. in Marſicen. 7. Jul. 1699. lib. 2. Decret. Vallem. p.* 230.

31 Super controverſiis inter Abbatem Commendatarium, & Baronem Loci Laterzæ, Sacra Cong. reſpondit: Firma remanente reſtitutione Jacci, omnia quoad Paſcua, ſeu prætenſam Fidem remittuntur ad A. C. dum facultatibus Sacr. Congregationis. *Sac. Cong. Immun. in Acheruntina 2. Dec. 1704. l. 3. decr. Vallem. p.* 632.

32 Cum jus ſupra Paſcua animalium competat Archiepiſcopo Regien. ratione Dominii temporalis, injungitur Epiſcopo Boven. ut informet, & interim nihil innovet. *Sac. Cong. Immun. in Boven. 3. Sept. 1695. lib. 1. Decret. Vallem. pag.* 218.

Additiones ex aliena manu.

De jure paſcendi, & quando ipſum ſecum 33
ferat prohibitionem immutandi culturam, tum reſtringendi, non incongrue hic diſquiritur.

Poteſt jus paſcendi competere vel in pro- 34
priis agris aliis conceſſis ad percipiendos fructus dumtaxat induſtriales, uti eſt tunc quum competit *jure dominii fundiarii*, vel in agris
alienis. Priori ſane caſu non eſt dubitandum, 35
quin poſſeſſores agrorum nequeant immutare culturam, & reſtringere, quum dominium unde provenit libertas immutandi culturam, & reſtringendi, non ſit apud poſſeſſores agrorum, ſed apud illum qui jus habet paſcendi: Cardinal. de Luc. *de Servit. diſcurſ. 37. num.* 10. Capyc. Latr. *conſult.* 83. *num.* 34. *& plur. ſeq.*

At poſteriori caſu non ſemper eodem modo 36
ſe res habet. Porro ſi jus paſcendi in agris alienis competat *jure ſervitutis veræ & propriæ*, ut eſt dum ab uno prædio alteri prædio debetur, & ſic talia paſcantur Animalia, quæ prædii vicini inſtrumento continentur, adeoque prædii acceſſoria ſunt, in hoc pariter caſu non eſt in arbitrio poſſeſſorum agrorum, quamvis Dominorum, immutare culturam, & reſtringere; Surd. *conſil.* 27. *num.* 10. Cæpoll. *de ſervit. ruſtic. præd. cap. 9. num.* 40. Oter. *de Paſcuis cap. 16. num.* 2. Antunez *de Donat. Reg. tom. 2. lib. 3. c. 9. n.* 78. Cohel. *de Bon. Regim. cap.* 10. *n.* 198.

Quod ſi jus paſcendi in alienis agris com- 37
petat *non jure ſervitutis veræ & propriæ*, *ſed abuſivæ & impropriæ*, prout eſt quum non prædio, ſed perſonæ, & quidem indefinite & generaliter pro quibuſcumque animalibus debetur, & in hoc diſparato caſu ſi acquiſitum oſtendatur titulo expreſſo, eoque *oneroſo*, nec in poteſtate eſt Poſſeſſorum agrorum licet dominorum culturam immutare & reſtringere: Rot. *in Veliterna Juris paſcendi 9. Jun.* 1755. §. 4. *cor. Eminentiſſ. Buſſio.*

Sin autem acquiſitum ſit titulo quidem ex- 38
preſſo, ſed *liberalis conceſſionis*, puta *ſtatuto*, *privilegio &c.* liberum eſt Poſſeſſoribus agrorum vi dominii immutare culturam & reſtringere, quum conceſſum intelligendum ſit quandiu ipſi agri aperti remaneant, prout erant de

tem-

tempore ipſius liberalis conceſſionis, ne alias propria cuique liberalitas noceat, Calcan. *conſil.* 50. *n.* 4. *ſeq.* Caſanatt. *conſil.* 22. *num.* 10. Capiblanc. *de Baron. pragm.* 11. *num.* 115. Corradin. *de Jur. Prælat. quæſt.* 74. *num.* 17. & *duob. ſeq.* Thomat. *deciſ. Maceraten.* 234. *num.* 31. & 34. Rot. *cor. Molin. deciſ.* 774. *num.* 16. & *ſeq.*

39 Idemque juris eſt, ſi acquiſitum ſit conſuetudine, ſeu præſcriptione. Quum conſuetudo hæc ſeu præſcriptio proveniat *ex natura campeſtri & aperta agrorum, tamquam ex ceſſante murorum, vel ſepium, aut fovearum impedimento:* ut ſunt verba Card. de Luc. *de ſervit. diſcurſ.* 37. *n.* 6. & adamuſſim conveniunt Capiblanc. *de Baron. Pragm.* 11. *num.* 30. Antonell. *de Tempor. legal. cap.* 118. *num.* 4. Carol. Anton. de Luc. *ad de Franch. dec.* 301.
40 *n.* 6. Thomat. *dec. Macerat.* 234. *n.* 34. Hinc eſt, quod impedire haud valet quominus Poſſeſſores eorumdem agrorum virtute dominii culturam immutent, & reſtringant; Rocc. *diſp. jur. ſelect. c.* 169. *n.* 23. Bonden. *ad Oter. de Paſc. cap.* 16. *n.* 5. Panimoll. *dec.* 25. *adnot.* 2. *n.* 33. Rot. *in Prœneſtina Herbarum* 27. *Junii* 1736. §. *Aſt, cor. clar. mem. Calcagnin.*

41 Idque procedit etiamſi agatur de conſuetudine, ſeu præſcriptione immemorabili. Tametſi enim vigore conſuetudinis, ſeu præſcriptionis immemorabilis allegari regulariter queat quicumque titulus magis utilis; ea tamen in caſu, uti habens *certam originem* ex mox dicta *natura campeſtri & aperta agrorum*, operari haud valet præſumptionem tituli utilis, adeoque inefficax eſt ad immutationem culturæ & reſtrictum; Rot. *in Signina Juris paſcendi* 25. *Jun.* 1725. §. *fin. cor. clar. mem. Aldovr. in Carpentoraten. Territorii ſuper damnis* 16. *Jun.* 1747. §. 2. & *in confirmatoria* 2. *Dec.* 1750. §. 4. *cor. Reverendiſſ. Molin.* & *in Balneoregien. Juris paſcendi ſuper bono jure* 25. *Januar.* 1751. §. 3. *cor. Eminentiſſ. Buſſio.*

42 Solumque conſuetudo, ſeu præſcriptio immemorabilis efficax eſſe poteſt ad impedienda immutationem culturæ, & reſtrictum, ſi illi, qui ex ea acquiſiverunt jus paſcendi, ſimul prohibuerint, quominus poſſeſſores agrorum immutarent culturam, & reſtringerent, & hi
43 acquieverint. Cæterum ſecluſo concurſu talis prohibitionis, taliſque acquieſcentiæ, nequit conſuetudo ſeu præſcriptio immemorabilis impedire immutationem culturæ & reſtrictum, eo quia fieret tranſitus *ab affirmativo jure paſcendi ad negativum*, illudque longe diverſum *jus prohibendi* immutationem culturæ, & reſtrictum, qui ſane tranſitus non permittitur; Rota *in Balneoregien. Juris paſcendi ſuper bono* 1751. 25. *Januarii* 1751. §. 6. *coram Eminentiſſ. Buſſio, in Sutrina Juris paſcendi quoad facultatem faciendi reſtrictum ſuper reſervatis* 27. *Martii* 1752. §. 3. & 16. *Martii* 1753. §. 3. *cor. Emin. Elephant.* & *in Veliterana Juris paſcendi* 9. *Junii* 1755. §. 4. & *ſeq. coram Eminent. Buſſio.*

PATER.

Pater, & Filius dicuntur una perſona, & 1
habetur expreſſe in juribus, tam Civilibus, quam Canonicis; In Civilibus, *in l. Si quis duobus*, 11. *C. de impuberum, & aliis ſubſtitutionibus*, ibi, *Cum, & natura Pater & Filius eadem eſſe perſona pene intelligantur*, & ſæpe alibi. In Canonicis, *in c. Contradicimus* 21. *cauſ.* 35. *q.* 3. §. 1. ibi: *Cum una caro probetur Pater & Filius*, & ſæpe alibi.
Dicuntur Pater, & Filius una, & eadem per- 2
ſona, non vere, ſed ficte, ſeu juris fictione, ut ſtatuunt Baldus *in l. de tutela* §. *ſi duo, ff. de legitim. tutel.* & alii communiter.

Nomine Patris venit etiam Avus, & Proa- 3
vus Paternus reſpectu Nepotum, & Pronepotum, ſeu reſpectu Neptum, & Proneptum, ſi fuerint ſub poteſtate Avi, & Proavi; *l. Cum oportet* 6. *Cod. de bonis, quæ liberis in poteſtate &c.* cum ſimilibus. Pater filius Avi, vi- 4
vente eodem Avo, non habet jus in ſuos Filios, niſi habitu, *l. Nam Civium* 4. *ff. de his, qui ſiunt, vel alieni juris ſunt*, ibi: *Nam qui ex me, & Uxore mea naſcuntur, in poteſtate mea ſunt, item qui ex Filio meo, & Uxore ejus, ideſt Nepos meus, & Neptis æque in mea ſunt poteſtate*. Pater decedente Avo, acquirit 5
actu poteſtatem in ſuos Filios; *l. Nepotes* 5. *ff. de his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*, ibi: *Nepotes ex filio, mortuo Avo, recidere ſolent in Filii poteſtatem, hoc eſt Patris ſui*.

De jure communi Pater ob tranſitum ad ſe- 6
cundas nuptias non privatur uſufructu bonorum Filiorum prioris Matrimonii. Gomez ad *leg.* 48. *Tauri num.* 1. *in fine*, Paſchalis *de viribus Patr. poteſt. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 37. Aſcanius Clemens *de patria poteſt. cap.* 7. & *ſect.* 2. *num.* 40. *verſ. Amplia decimo tertio*, Caſtillus *de uſufructu cap.* 3. *num.* 26. Sanchez *conſil. moral. lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 28. *in fine*, Joannes Angelus Boſſius *de patr. poteſt. cap.* 7. *n.* 170.

n. 170. *& in tractat. de contractu Matrimonii cap.* 11. *num.* 276. *&* 325. & innumeri alii ibi ab ipſo citati. Et ratio eſt, quia Filiifamilias ex priori Matrimonio nati per tranſitum Patris ad ſecundas nuptias non deſinunt eſſe ſub patria ipſius poteſtate, ut omnes concedunt, ergo nec eorum bona deſinent eſſe ſub ipſius adminiſtratione, & uſufructu; jura etenim, quæ non diffidunt quoad perſonam, nec diffidere videntur quoad bona; Hoc idem evincitur *ex l. Generaliter* 5. *& l. Hac edictali* 6. *Cod. de ſecundis nuptiis*.

7 Nec valet objicere, quod ſicuti Mater tranſiens ad ſecundas nuptias privatur jure educationis, & tutelæ Filiorum prioris Matrimonii, ita Pater tranſiens ad ſecunda vota debet privari uſufructu bonorum Filiorum prioris Matrimonii. Non valet, inquam, quia non currit paritas quoad hoc de Matre, & Patre; Mater enim nec habet Filios ſub ſua patria poteſtate, nec gaudet uſufructu in eorum bonis, ſed ſolummodo exercet munus tutelæ, quod eſt quid diverſum a munere patriæ poteſtatis, & cum ipſa quodammodo tranſeat ſub poteſtate ſecundi Mariti, non eſt æquum, quod Filios prioris apud ſe retineat: Quæ omnia conſiderari non poſſunt in Patre tranſeunte ad ſecundas nuptias.

8 Pater non poteſt Beneficium habere in una Eccleſia, & Filius in alia, quando ambæ ſunt ſorores, ita ut reſidens in una cenſeatur in alia reſidere, quarum aliquæ reperiuntur in Hiſpania. *Sacra Congreg. Conc.* apud Nicol. Garciam *de Benefic. part.* 7. *in addit. ad c.* 3. *num.* 75. & Barb. *in Summa Apoſtol. dec. verb. Pater num.* 3.

9 Pater & Filius poſſunt celebrare in eadem Eccleſia. *Sac. Congr. Conc. ſub die* 31. *Januarii* 1603. apud Sellium *in Selectis Canonicis c.* 92. *n.* 7. Barb. *loc. cit. n.* 4.

10 Pater legitimus nulla indiget diſpenſatione ad obtinendum immediate Beneficium Filii; Licet Filius quamvis legitimus diſpenſatione egeat ad obtinendum immediate Beneficium Patris. *Sacra Congreg. Conc.* apud Nicol. Garciam *in addit. ad dict. part.* 7. *c.* 3. *n.* 29. & Barb. *loc. cit. n.* 5. *&* 6.

11 Pater enim non prohibetur obtinere immediate Beneficium Filii ſui legitimi. *Sac. Cong. Conc. ſub die* 20. *Maii* 1602. *& in Maceraten.* 18. *Nov.* 1628. apud Sellium *cit. c.* 92. *n.* 8. & Barb. *loc. cit. n.* 7.

12 Pater, reclamantibus Filiis, etiam minoribus; Uxore mortua, poteſt Profeſſionem in aliqua Religione emittere. *Sac. Cong. Conc. in Caſalen. educationis Filiorum* 26. *Aug. &* 26. *Dec.* 1719. de qua late Urſaja *tom.* 4. *par.* 1. *diſceptat.* 15.

Pater, qui dormiens in lecto Filium ſuffocavit, efficitur Irregularis propter culpam, vel negligentiam, quæ homicidium præceſſit, ut eſt textus *in cap. Quaeſitum*, & ibi DD. *de pœnit. & remiſſ. cap. Conſuluiſti* 2. *q.* 5. *cap. ult.* cum ibi notatis, *de iis, qui Filios occiderunt*; Fagnan. *lib.* 5. *Decret. in c. Si conſtiterit* 12. *de accuſationib. num.* 39. Silveſter in verb. *Homicidium ſecund. n.* 15. *in* 23. *quæſtion.* & alii paſſim. 13

Pater percutiens Filium in Sacris conſtitutum Excommunicationem incurrit, ut efficaciter probat textus a contrario ſenſu *in c. Cum voluntate* §. *fin. de ſent. Excomm.* Cum enim percutientes correctionis cauſa propinquos inferiorum graduum, ideſt Minorum Ordinum, in ſententiam Excommunicationis non incidant, ut ibi deciditur, utique a contrario ſenſu in hujuſmodi Excommunicationem incidunt, qui percutiunt propinquos ſuperiorum graduum, ideſt in Sacris conſtitutos, & ita videtur ſentire ibi Gloſſa final. & tenent expreſſe Hoſtienſ. *n.* 3. Butrius *n.* 25. & Abbas *num.* 8. *verſ. Item quoad percuſſionem*. Idem firmant Hoſtienſ. *in c. Indecorum* 3. *de ætat. & qualitat. n.* 8. *verſ. Item quoad nimiam violentiam*, Jo. Andreas *n.* 13. *verſ. Item quoad violentiam*, Fagn. *n.* 48. & ipſo teſte reliqui omnes. 14

Immunitas duodecim Filiorum non conceditur Patri propter adoptivos; Si enim per Statutum, ſeu conſtitutionem diſpoſitum ſit, quod Pater habens duodecim Filios gaudeat Immunitate quoad onera communia, ut in ſtatu Mediolanenſi, & pluribus aliis Provinciis habetur conceſſum, ne nimio gravamine in alendis tot liberis prematur Pater, qui in procreatione tot liberorum ſic favorabilis videtur Reipublicæ, ut notat. per textum *in leg. Cum ratio naturalis* 7. *&* §. *Si plures filios, ff. de bonis damnator. & leg.* 2. *C. de indicta viduitate*; tunc ſi Pater non habeat complementum Filiorum duodecim, niſi computatis adoptivis, talis immunitas eidem non competit, *arg. l. Sextum* 2. *ff. de vacatione, & excuſatione munerum, & Adoptivi Filii*, ibi: *Adoptivi Filii in numerum non proficiunt eorum liberorum, qui excuſare parentes ſolent; & Inſt. de excuſationibus Tutorum in princ.* ibi: *Sed adoptivi liberi non proſunt*. Roſignol *de patr. poteſt. diſcept.* 2. *c.* 10. *num.* 4. & alii communiter. 15

Immunitas duodecim Filiorum Patri conceſſa non tollitur per emancipationem aliquorum 16

ex

ex Filiis. Roland. *conſ.* 52. *n.* 5. *vol.* 2. Menoch. *conſil.* 486. *num.* 6. Roſignol. *loc. cit. diſcept.* 6. *cap.* 23. *num.* 3. ubi pluribus adductis teſtatur de communi.

17 Nec talis Immunitas tollitur ex nuptiis Filiarum, licet enim plures ex Filiabus nubant, non ceſſat privilegium in Patre duodecim liberorum, ut definivit *Excellentiſſimus Mediolani Senatus per litteras patentes in caſu Joannis Petri de Mutina dicti Othone die* 7. *Maii* 1552. teſte Roſignolo *loc. cit. n.* 5.

18 Item nec talis Immunitas tollitur per Profeſſionem aliquorum ex Filiis in Religione. *Communis*, teſte Roſignolo *loc. cit. n.* 6.

19 Alia, Vide verb. *Filius*, verb. *Parentes*.

20 Pater an, & quando teneatur ad reſtitutionem mutui ſine ſuo conſenſu accepti a Filio? Vide verb. *Mutuum a n.* 1. *ad* 19.

21 Patris iniquitas transfundi poteſt in Filium quoad pœnam, ſeu punitionem temporalem, non quoad culpam, ſeu defectum moralem: quoad pœnam quidem, ut exponunt SS. Patres: *Exodi c.* 20. *verſ.* 5. *Viſitans iniquitatem Patrum in filios in tertiam, & quartam generationem*; *& idem c.* 34. *verſ.* 7. *ac num.* 14. *verſ.* 18. ut etiam multoties Deus propter unius peccatum populum totum punivit; ita *lib.* 2. *Reg. c.* 24. *verſ.* 15. propter Davidis peccatum peſtem in populum Iſraeliticum immiſit in tantum, quod tribus diebus ſeptuaginta hominum millia mortui ſunt; immo id etiam quandoque contigit propter privati hominis peccatum; ſic *Joſue cap.* 7. accidit propter furtum Achan filii Charmi in Jericho. Præfata tamen dubio procul a Deo præſtita ſunt, & præſtantur ſanctiſſime: ſiquidem pœna in inſonte ordinatur in patientiæ exercitium, virtutumque excitamentum, atque incrementum; Accedit, quod *Exodi cap.* 34. *verſ.* 7. nullus apud Deum per ſe innocens eſt, proindeque pœna illa in proprii piaculi expiationem cedere poteſt.

22 At Patris iniquitatem transfundi non poſſe quoad culpam in Filium patet *Ezech.* 18. *v.* 20. *Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur; Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii: juſtitia juſti ſuper eum erit, & impietas impii erit ſuper eum;* & idem *Deuteron. c.* 24. *verſ.* 16. *Regum lib.* 4. *cap.* 16. *verſ.* 6. *Paralip. lib.* 2. *c.* 25. *verſ.* 4. Quod ſi Filii Adam nedum malum pœnæ ſed etiam malum culpæ peccati originalis contraxerunt: *Pſalm.* 50. *verſ.* 7. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum &c. & ad Rom. c.* 5. *verſ.* 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt*: Id ſane eſt, quia Dei infinita Sapientia, & Voluntate æquiſſima, fuit Adamus totius generis humani Caput creatus tum phyſice, tum moraliter; ac omnium voluntate in Protoparente, tanquam in Capite, & principio totius poſteritatis, repoſitæ fuerunt; ſicque ut juſtitia originalis participanda erat, ſi Supremi Numinis mandatum obſervaſſet, ita contrahendum originale, quoties violaſſet, de quo tamen non plus æquo & temere explorandum, ſed potius firma mente inceſſanter volvendum, quod juſta judicia Domini, & in ſeipſis juſtificata; atque non minus grato corde jugiter meditandum Hominem primum ac in eo omnes peccaviſſe, & Filium Dei de Cœlis deſcendiſſe, amictumque carne Sanguinem, & vitam in copioſam Redemptionem profudiſſe.

Additiones ex aliena manu.

Quod ait *Auctor num.* 8. ſcilicet non poſſe 23
habere Beneficium Patrem in una Eccleſia, & Filium in altera Eccleſia ſororia, id intellige de filio illegitimo. Cæterum filius legitimus 24
non prohibetur habere Beneficium non ſolum in Eccleſia ſororia, ſed in eadem Eccleſia, in qua Pater habet Beneficium, ſolumque prohibetur immediate ſuccedere in Patris Beneficium; Confer Murg. *de Benefic. q.* 3. *ſubſect.* 2. *num.* 649.

Quænam vero Eccleſiæ dicantur *ſororiæ*, tum 25
quid requiratur ut Eccleſiæ poſſint eſſe ſororiæ, tradit Rota *in Cæſarauguſtana Canonicatus* 2. *Julii* 1742. *coram Eminentiſſimo Buſſio*, ubi quod ſi proponatur qualitas ſororia ad 26
omnes juris effectus, requiritur vel privilegium apoſtolicum, vel conſuetudo immemorabilis; ſecus vero ſi ea proponatur ad ſimplicem illum effectum, ut Beneficiarii unius Eccleſiæ 27
poſſint promiſcue intereſſe divinis officiis in altera.

Ut autem prohibeatur filius illegitimus obti- 28
nere beneficium in Eccleſia ſororia, non eſt probanda qualitas ſororia ad omnes effectus, ſed ſatis eam probare ad effectum illum, ut poſſint Beneficiati Eccleſiæ, in qua Pater habet Beneficium, intereſſe divinis officiis in altera illa Eccleſia; Rota *in d. Cæſarauguſtana Canonicatus* §. 2. *&* 3.

Quod ſi Filius illegitimus jam obtinuerit 29
Beneficium in una Eccleſia, tunc Pater prohibetur obtinere vel in eadem, vel in ſororia Eccleſia alterum Beneficium. *Ratio hujus*

eſt

eſt (inquit Murg. *de Beneſic. quæſt. 3. ſubſect. 1. num. 624.*) *quia quum ſimul poſt Concilium Tridentinum beneficia obtinere nequeant in eadem Eccleſia, congruentius erit prohibere Patrem, ne acquirat de novo, quam compellere Filium ad dimittendum jam quæſitum & poſſeſſum.*

Reſponſio Auctoris.

30 Quod mea concluſio intelligenda ſit de filio illegitimo, jam patet ex iis, quæ tradidi in verb. *Filius num.* 67. ubi ſic expreſſe concluſi: Filius illegitimus nequit in Eccleſia, ubi Pater ejus beneficium habet vel habuit, quodcumque beneficium obtinere; id probando ex Sacris Canonibus & Concilio Tridentino, ut *ibi* videre eſt. Hic autem paucis refero ſenſum Declaration. *Sacræ Congreg. Concil.* prout refertur a Garcia, & Barboſa *loc. citat.* Quod autem ſubjungitur hic ab *Additore num.* 7. jam tradidi *ibi num.* 10. & 11. ex Declaratione *Sac. Congr. Conc.*

PATRIA POTESTAS.

1 Patria poteſtas rigoroſe capta eſt jus radicaliter a natura inditum, & per jura Civilia modificatum, quod habet Pater in Filios, eorumque bona ex vi legitimæ generationis; Roſign. *de Patr. poteſt. c. 2. n. 3.* Miſign. *Inſtit. lib. 1. tit. de Patria poſt. in princip. n. 1.* Sanchez *Opuſcul. moral. lib. 1. c. 1.*
2 *dub. 11.* & in re alii paſſim. Unde, ut vides, Patria poteſtas radicaliter oritur a jure naturæ corroborato Lege Divina, ut evincitur ex Ariſtotele *lib. 1. Politicor. cap.* 8. ubi ſic habet: *Naturæ lege, ac præcepto liberos parentum imperio ſubeſſe; quod enim procreavit & genuit, id ut præſit, & amicitiæ ratio & ſenectutis poſtulat*, & ex quarto Decalogi præcepto *Honora parentes*, quod præceptum Doctores communiter aſſerunt eſſe juris naturalis corroboratum
3 Lege Divina. Quoad modum vero, quo utimur, dicta Patria poteſtas oritur a jure Civili, ut evincitur ex §. *Jus autem poteſtatis* 2. & §. *Qui igitur* 3. *Inſt. de Patria poteſt. & l. Item* 3. *de his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*, ibi: *Item in poteſtate noſtra ſunt liberi noſtri, quos ex juſtis nuptiis procreavimus, quod jus proprium Civium Romanorum eſt.*

Dicta autem definito tradita procedit de 4
Patria poteſtate, ut fuit dictum, *rigoroſe capta*, quatenus oritur ex vi naturalis, & legitimæ generationis, nam quæ oritur, vel per adoptionem, vel per quid aliud, non eſt proprie talis, ſed ſolum per quamdam accommodationem, nec proprie habet originem a natura, ſed ſolummodo a Jure Civili, per quod inducta eſt adoptio.

Unde ad acquirendam Patriam poteſtatem ri- 5
goroſe captam, prout oritur ex vi naturalis, & legitimæ generationis, requiritur ut proles procedat ex juſtis nuptiis, nempe ex maſculo, & femina conjunctis per verum, & legitimum Matrimonium, de quibus loquitur textus *Inſt. de patria poteſt. in princ.* Hinc Patria Poteſtas 6
extenditur ad omnes Filios legitimos, ſive fuerint maſculi, ſive feminæ, ut colligitur expreſſe ex §. *Qui igitur*, 3. *Inſt. de patria poteſt.* ubi fit mentio æque de maſculis, ac de feminis, ibi: *Nepos tuus, & Neptis æque in tua ſunt poteſtate, & Pronepos, & Proneptis.* Etiam ad conjugatos, & ſenes, ſi adhuc eo- 7
rum Pater, ſeu Avus vixerit; *cit.* §. *Qui igitur* 3. *Inſt. de patria poteſtate*, ibi: *Qui igitur ex te, & uxore tua naſcitur, in tua poteſtate eſt. Item, qui ex Filio tuo & Uxore ejus naſcitur, ideſt Nepos tuus, & Neptis æque in tua ſunt poteſtate, & Pronepos, & Proneptis, & deinceps ceteri, & l. Nam Civium* 4. *ff. de his, qui ſui, vel alieni Juris ſunt*, ibi: *Nam qui ex me, & Uxore mea naſcuntur, in poteſtate mea ſunt. Nam qui ex Filio & Uxore ejus ideſt nepos meus, & neptis æque in mea ſunt poteſtate.* Filii enim, Nepotes, & Pronepotes, 8
quantumvis Conjugati, dicuntur adhuc Filii familias, & vivunt ſub poteſtate Avi, ſeu Proavi adhuc viventis, niſi fuerint emancipati, cum Avus, & Proavus habeant Patriam poteſtatem, in Nepotes, & Pronepotes deſcendentes per lineam rectam maſculinam, per textum *in cit.* §. *Qui igitur* 3. *Inſt. de Patria Poteſtate, & l. Si Maritus* 7. *de Cod. eod.* ibi: *Si Maritus tuus licet militans in Patria poteſtate conſtitutus Filium ex legitimis ſuſcepit nuptiis, eum in poteſtate Avi perſeveraſſe non ambigitur.*

Unde Pater Filius Avi, vivente eodem 9
Avo, non habet Patriam poteſtatem in ſuos Filios niſi habitu, per textum *in cit.* §. *Qui igitur* 3. *Inſt. de Patria poteſtate, & citat. l. Maritus* 7. *Cod. eod. & cit. l. Nam Civium* 4. *ff. de his, qui ſui, vel alieni Juris ſunt*, cum ſimilibus.

Decedente autem Avo, Pater acquirit actu 10
Pa-

Patriam poteſtatem in ſuos Filios, textu expreſſo *in l. Nepotes* 5. *ff. de his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*, ibi: *Nepotes ex Filio, mortuo Avo, recidere ſolent in Filii poteſtatem, hoc eſt Patris ſui*.

11 Decedente vero Proavo, & remanente Avo, & ejus Filio Patre Nepotum, tunc Filii non recidunt actu in Patriam poteſtatem ſui Patris; ſed in poteſtatem Avi primi deſcendentis; §. *Permiſſum eſt, Inſtitut. de Tutelis*, & *cit.* §. *Qui igitur* 3. *Inſtit. de patria poteſtat.* & *cit. l. Nepotes* 5. *ff. de his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*. Et ratio eſt, quia ſicuti, mortuo Proavo, pater ipſe remanet in poteſtate Avi, ita in ejuſdem Avi poteſtate remanere debent Filii, ſeu Nepotes ex Filio, cum non poſſit alios in ſua poteſtate habere, qui non eſt ſuæ poteſtatis, textu expreſſo *in l. Sic eveniunt*, 21. *ff. ad Leg. Juliam, de Adulteriis*, ibi: *In ſua enim poteſtate non videtur habere, qui non eſt ſuæ poteſtatis*.

12 Patris poteſtas, mortuo Patre, non tranſit in Matrem; evincitur expreſſe ex textu *in* §. *Celeri* 3. *Inſtit. de Heredum qualitate*, & *differentia*, ibi: *Quia feminæ in poteſtate liberos non habent*, & *ex* §. *Feminæ* 10. *Inſtit. de adopt.* ibi: *Feminæ quoque adoptare non poſſunt, quia nec naturales liberos in ſua poteſtate habent*. Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 329. *num.* 15. & Doctores paſſim.

13 Mortuo Filio ſoluto Patria poteſtate, ejus Filii non recidunt in poteſtatem Avi, quia ſoluto Patre a Patria poteſtate ſui Patris, etiam ejus Filii intelliguntur ſoluti ab ipſa, cum non ex alio capite ſubjiciantur Nepotes Patriæ poteſtati Avi, niſi ex quo dictæ poteſtati remanet ſubjectus eorum Pater, adeoque ipſo ab ea ſoluto, ſolvuntur & ipſi, nec eo mortuo videntur in eamdem recidere, ſed remanent ſui juris abſolute; *arg. l. Nepotes* 5. *ff. de his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*. Sic Gloſſa *in d. l. Nepotes verb. In familia*; Sanchez *lib.* 1. *Conſil. moral. cap.* 1. *dub.* 12. *n.* 4. Joann. Angelus Boſſius *de patria poteſt. c.* 1. *num.* 34. Roſignol. *de patria poteſt. diſcep.* 4. *c.* 40. *num.* 1. & 3.

14 Filii nati ex Filio illegitimo, ſed ex legitimis nuptiis, non tranſeunt in Patriam poteſtatem Avi, qui non ex legitimis nuptiis, ſed fornicarie genuit hunc Patrem, ſed tranſeunt immediate ſub poteſtate Patris ſui, licet illegitimi. *Communis*. Et ratio eſt, quia in tantum Filii Filiorum non tranſeunt in poteſtatem ſuorum Patrum, ſed Avorum, & aſcendentium, in quantum & Patres ipſorum non ſunt ſui juris, ſed ſub poteſtate Patrum ſuorum, per jura adducta *ſup. num.* 7. & *ſeq.* ſed in hypotheſi, de qua loquimur, Patres iſtorum Filiorum, utpote geniti fornicarie, non ſunt ſub poteſtate ſui Patris fornicarii, ad terminos *Inſtit. de patr. poteſt. in princip.* ibi: *In poteſtate noſtra ſunt liberi noſtri, quos ex juſtis nuptiis procreavimus*, & *cit.* §. *Qui igitur* 3. *Inſt. ſub eodem de patria poteſtate*: & *cit. leg. Nam Civilium* 4. *ff. de his qui ſunt ſui juris ſunt*; ergo nec Filii iſtius tranſeunt in poteſtatem Patris illegitimi ſui Patris, ſed immediate in poteſtatem ſui Patris, quamvis illegitimi, quia quamvis ipſe ſit illegitimus legitime tamen eos genuit ex juſtis nuptiis, quas præciſe requirunt ſupracitata jura ad inducendam Patriam poteſtatem.

Patria poteſtas acquiritur, non ſolum per 15
procreationem ex juſtis nuptiis, ſeu legitimo Matrimonio, ſed de jure communi acquiritur etiam per legitimationem prolis, aut per adoptionem hominis liberi. *Communis* per jura infra adducenda.

Legitimatio prolis fit, vel per ſubſequens 16
Matrimonium inter parentes ejus legitime contractum, *c. Conqueſtus* 1. & *c. Tanta* 6. *Qui Filii ſunt legitimi*; *l. Divi Conſtantini* 5. *l. Nuper* 11. *l. cum quis* 18. *C. de natural. liber.* cum ſimilibus. Vel per Reſcriptum Principis §. *Si quis ſane non habens Filios legitimos*, & §. *Sit igitur licentia, Auth. Quibus modis naturales efficiantur legitimi*, & *Auth. Præterea*, & *Auth. Item ſine, Cod. de naturalib. liber. c. per venerabilem* 13. *Qui Filii ſint legitimi* cum ſimilibus.

Per quale autem ſubſequens Matrimonium, 17
& per quale Reſcriptum Principis legitimetur proles? Vide verb. *Filius a n.* 32. *ad* 56.

Adoptio quid ſit? Vide verb. *Impedimenta* 18
Matrimon. art. 1. *n.* 74.

Adoptio eſt duplex, una propria, & perfe- 19
cta, quæ *Adrogatio* dicitur; & alia impropria, & imperfecta, quæ *Adoptio ſimplex*, & *in* 20
ſpecie vocatur; *l.* 1. *de Adoption.* Quænam ſit utraque? & in quibus differant? Vid. verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *n.* 7. & *ſeq.*

Per ſimplicem, ſeu imperfectam, & impro- 21
priam adoptionem Adoptans regulariter non acquirit Patriam poteſtatem in Adoptatum; *Communis* per textum *in* §. *Sed hodie* 2. *Inſt. de Adoptionibus*, ibi: *Sed hodie ex noſtra Conſt. cum Filius Familias a Patre naturali extraneæ perſonæ in Adoptione datur, jura Patris naturalis minime diſſolvuntur, nec quidquam ad Patrem Adoptivum tranſit, nec in poteſtate ejus eſt*.

eſt. Et ratio eſt clara, quia qui remanet ſub alterius poteſtate, non poteſt tranſire ſub poteſtate Adoptantis ; ſed dum fit ſimplex Adoptatio, Adoptatus remanet adhuc ſub poteſtate ejus, ſub quo prius erat, ut patet ex ejus definitione, *& ex §. Adoptio 1. & cit. §. Sed hodie 2. Inſtit. de Adoptionibus*; *& l. Generalis 2. ff. de Adoptionibus*, ergo &c.

12 Excipe tamen, niſi Filius naturalis, & legitimus datus fuerit in Adoptionem Avo materno Filii, vel etiam ſi ipſe Pater naturalis, & legitimus fuerit emancipatus a ſuo Patre, & Filium ſuum in Adoptionem dederit ſuo Patri, & reſpective Avo ſui Filii paterno ; Tunc enim ipſe Avus maternus, & paternus reſpective ad caſus propoſitos acquirerent in Nepotem Patriam poteſtatem, per textum *in cit. §. Sed hodie 2. Inſtit. de Adoptionibus*, *& l. cum in adoptivis Filiis* 10. *Cod. de Adoptionibus*, addita ratione, quod in hoc caſu copulantur jura naturalia.

13 Per adoptionem vero propriam, & perfectam, ſeu per *Adrogationem* Adrogans acquirit Patriam poteſtatem in Adrogatum. *Communis*, per textum in *§. Adoptio 1. Inſt. de Adoptionibus*, *& l. Generalis 2. ff. eod. tit.* Cum enim ſic Adrogatus ſit ſui juris, vel ex eo quod Aſcendentes per lineam maſculinam non habeat, vel ex eo quod ſit emancipatus, ſi alia ſerventur, quæ ad legitimam & propriam Adrogationem requiruntur, certum eſt, quod tranſeat in Patriam poteſtatem Adrogantis per citata jura.

14 Adoptare, ſeu Adrogare poſſunt ſoli mares, ſeu maſculi, nam feminæ adoptare non poſſunt, niſi ex ſpeciali conceſſione Principis, *§. Feminæ* 10. *Inſt. de Adoptionibus*, ibi : *Feminæ quoque adoptare non poſſunt, quia nec naturales liberos in ſua poteſtate habent, ſed ex indulgentia Principis ad ſolatium liberorum amiſſorum adoptare poſſunt*.

15 Adoptantes, ſeu Adrogantes, debent eſſe majores natu adrogatis, & ipſos decem & octo annis præcedere, textu expreſſo in *§. Minorem 4. Inſt. de adoptionibus*, ibi : *Minorem natu majorem non poſſe adoptare, placet ; Adoptio enim naturam imitatur, & pro monſtro eſt ut major ſit Filius, quam Pater ; debet itaque is qui ſibi Filium per Adoptionem, vel Adrogationem facit, plena pubertate, ideſt decem & octo annis præcedere*.

16 Adoptantes, ſeu Adrogantes debent eſſe potentes ſaltem phyſice, & naturaliter ad generandum ; Unde Caſtrati adoptare non poſſunt *§. Sed, & illud 9. Inſt. de adoptionibus*, ibi : *Sed, & illud utriuſque adoptionis commune eſt, quod & ii, qui generare non poſſunt, (quales ſunt Spadones) adoptare poſſunt, Caſtrati autem non poſſunt*. Ubi, ut vides, Textus dicit, quod 27
Spadones poſſunt adrogare, non autem Caſtrati : Nomine autem *Spadonum*, ut notat Gloſſa *ibid. in verb. Spadones* veniunt ii, quibus teſticuli, vel genitalia abſciſſa ſunt cultello, vel ſpatha, nomine vero *Caſtratorum* veniunt ii, qui ſic nati ſunt, & ab origine ſunt inepti ad generationem ; Ratio autem cur poſſint adoptare Spadones, non autem Caſtrati, ea eſt, quam adducit Gloſſa *ib.* quia ſcilicet naturæ fortius eſt impedimentum, quam accidentium, per textum in *l. Sed eſt quæſitum, §. 1. & 2. ff. de liber. & poſtb.* Et ſic tenent Myſingerius in *d. §. Sed & illud, 9. Inſt. de adoptionibus*, Piccardus in *d. §. Minorem 4. eod. tit.* Roſignol. *de Patria poteſt. diſceptat. 2. cap. 1. num. 10.* & alii. Vulgo tamen Caſtrati, Spadones, & Eunuchi pro ſinonymis ſolent accipi. Advertendum autem eſt, quod Sacri Canones Caſtrationem voluntariam expreſſe vetant, & ſic caſtratos irregulares declarant, *c. Si quis 4. c. Hi qui 5. c. Qui partem 6. c. Si Evangelica 13. diſt. 55. cap. 1. de Cleric. pugnant. in duell. cap. ult. de homicid. in 6. Clem. unic. eod. tit.* cum ſimilibus. Rationes autem quare Sacri Canones caſtrationem deteſtentur, enumerat Pignatell. *tom. 7. conſult. 66.* & Urſaya *Inſt. crim. lib. 2. tit. 5. a num. 162.* I. Scilicet, quia pomorum amoris abſciſſio magno vitæ periculo peragitur. II. quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quædam, puſillitaſque accedit, ipſaque corpora deteriora fiunt, quod in belluis experientia manifeſtum eſt ; & III. quia voluptatum voluntas nullatenus exſcinditur, ſed potius incrementum accipit, præcipue ex parte mulierum, ob remotionem periculorum gravidationis, juxta lepidum dictum Anton. Abbat. *nelle Fraſcher. fol.* 198. ibi : & apud Urſayam *loc. cit. c. num.* 165. Vide ipſum *ibi*, ubi *num.* 223. & 224. aliqua refert lepida carmina.

Sacerdotes, & alii Sacris Ordinibus initiati poſſunt adoptare, quia iſti non a natura, ſeu phyſice, ſed per accidens, & moraliter tantum inhabiles ſunt ad generandum. Abbas in *cap. ſi qui 1. de cognatione legali num.* 4. Hoſtienſ. *ibidem num.* 4. Roſign. *loc. cit. n.* 11. & alii. 28

Adoptantes, ſeu Adrogantes debent eſſe ſui juris, & majores 25. annis, quia alias nondum habent adminiſtrationem ſuorum bonorum : Quæ omnia, & alia habentur *tot. titul.* 29

tul. ff. & *Cod. de adoptionibus* , & *Inſtitut. eodem* .

30 Adoptari, ſeu adrogari poſſunt tam maſculi, quam feminæ, textu expreſſo in §. *Adoption.* 1. *Inſtitut. de Adoptionib.* ibi : *Qualis eſt Filius* , *Filia* , *Nepos* , *Neptis* , *Pronepos* , *Proneptis* .

31 Adoptari poſſent ſolum legitimi , & legitimæ ; ſpurii enim, & etiam ſolum naturales excluduntur ; *l. Legum* 7. *verſ. In poſterum* , *Cod. de naturalibus liberis* , §. *Oportet enim ſemper* , *Authent. Quibus modis natural. efficiant. ſui* . Sic Joann. Angelus Boſſius *de Patria poteſtat. cap.* 1. *num.* 59. Aſcanius Clemens *de Patria poteſtat. cap.* 1. *num.* 7. Decius *conſil.* 288. & alii.

32 Adoptari poſſunt ſolum inferiores ætate, ſaltem 18. annorum Adoptante, vel Adrogante, textu expreſſo in §. *Minorem* 4. *Inſt. de adoptionibus* per verba adducta *num.* 25.

33 Patria poteſtas quando , & quibus modis amittatur a patribus ſuper Filios : Vide verb. *Filius a n.* 121. *ad* 128. Hic autem ad uberiorem notitiam inſuper accipe , quod patria poteſtas tanta erat apud Cives Roman. quod lex XII. Tab. ſic præcipiebat : *In liberos ſuprema Patrum auctoritas eſto : Venundare* , *occidere liceto* . A Patris autem poteſtate liber efficiebatur ac ſui juris , Paterque familias Filius conſtituebatur poſt triplicem venditionem mox declarandam ; Leg. cit. *Si Pater filium ter venunduit* , *Filius a Patre liber eſto* . Hinc præhabendum, emancipationem in jure Romano eſſe actum, quo Pater e manu , ſeu mancipio, ideſt ex poteſtate , & dominio Filium etiam impuberem , & Tutore indigentem dimittebat, Purch. *part.* 2. *Ethicæ cap.* 19. *ad Tit.* 9. *de Patria poteſtat.* ubi etiam tradit apud Gal. emancipationem eſſe actum , quo minor 25. annis, altero , vel utroque parente orbatus, ex conſanguineorum conſilio , auctoritate Principis judicibus cognita , tutoris poteſtate dimittitur, ut ſuorum bonorum uſumfructum habeat ſub curatoris auctoritate , donec completo anno 25. plenum habeat rerum ſuarum dominium.

Liberorum igitur emancipationes veteri jure Romano fiebant per tres imaginarias venditiones, & totidem manumiſſionem (eſt autem manumiſſio idem , ac de manu miſſo, ſive datio libertatis , ut rigoroſe loquendo eſt reſpectu ſervorum, de quibus in verb. *Servitus*). Pater itaque naturalis adibat Prætorem cum aliquo ſibi amico, cui maxime fidebat, ac idcirco Pater fiduciarius appellatur : Huic vendebat, ſeu mancipabat Filium ſic : Pater fiduciarius coram Prætore , & quinque teſtibus, ac Libripende, ſic vocatio, quod libram, ſeu ſtateram ferret , Patri naturali dabat in ſimilitudinem pretii nuum, vel duos nummos, quos ferebat Libripens, ſicque Filius in illius tranſibat poteſtatem ; illico tamen eum manumittebat , ac iterato in Patris naturalis poteſtatem recidens rurſus ab eo mancipabatur, & a Patre fiduciario manu mittebatur, ut ſupra bis, & tertio ; quibus expletis , Filius e patria poteſtate dimittebatur.

His ſucceſſit 1. Emancipatio Anaſtaſiana, quæ fiebat ex reſcripto Principis , ut conſtituerat Imperat. Anaſtaſius *lib.* 1. *Cod. de emancipationibus* . 2. Juſtinianæa , quæ fiebat coram Magiſtratu, prout ſtatuit Juſtinianus *l.* 6. *Cod. eod. tit.* Item patria poteſtas jure Rom. ſolvebatur per ſummam Filii dignitatem, & per Patris, aut Filii mortem civilem . Hæc autem erat capitis diminutio , ideſt ſtatus prioris mutatio, quæque triplex diſtinguitur, nempe minima, media, & maxima ; 1. eſt tantum Familiæ mutatio, ſalva Civitate , & libertate, ut in adoptivis, qui in aliam tranſibant Familiam ; 2. eſt amiſſio Civitatis , & conſequenter Familiæ, retenta tamen libertate, ut iis accidebat, quibus aqua, & ignis interdicebatur , ſive qui , ut poſtea mos obtinuit , ob maleficium in inſulam deportabantur; quod pœna major erat Relegatione , deportati namque Civitatem amittebant, & Peregrini fiebant, retentis dumtaxat iis , quæ de jure Gentium . Relegati vero cives Romani perſiſtebant , juribus Rom. gaudebant, videlicet teſtamenti factione , jure connubii , patriæ poteſtatis &c. 3. eſt amiſſio libertatis , Civitatis, & Familiæ , ut eveniebat iis , qui majores 20. annis ad pretium participandum venundari patiebantur, vel qui ſervi pœnæ efficiebantur , ideſt qui ob maleficia ad metallum e fodinis eruendum damnabantur , aut beſtiis ſubjiciebantur . Media, & maxima capitis diminutione ſolvebatur patria poteſtas , non tamen minima , ut nec etiam ſolvebatur ſed ſolum ſuſpendebatur per captivitatem Patris propter jus poſtliminii , quo ſcilicet fingebatur Patrem nunquam abfuiſſe , poſtliminio autem reverſus dicebatur , qui ab hoſtibus captus ad Patriam remeabat . Præland. Purch. *loc. cit.*

Patria poteſtas neque Divino , neque natu- 3
rali, aut Gentium jure inducta eſt , ſed Legibus Romanorum . Benedict. XIV. tom. 2.
Conſtitut. incip. *Poſtremo menſe* §. 9. Ea ab 3
Impe-

Imperatore Antonino ad omnes Imperii Romani ſubditos ampliata eſt, & conſequenter
36 ad judæorum nationem. Idem *ibid.* Et amittitur a parentibus, ſi liberos exponant, & ab-
37 jiciant. Idem *ib.* Patria poteſtas reſidet apud Patrem, non vero apud Matrem. Idem *ib.*
38 §. 15. Ut tamen infidelium filius licite baptizetur, ſufficit quod a Matre ad Baptiſmum offeratur, etiam diſſentiente Patre. Idem *ib.*
39 §. 16. Patria poteſtas non officit, quin baptizetur filius adultus, ſive adoleſcens, qui ſponte Baptiſmum petit. Idem *ib.* §. 36.

Additiones ex aliena manu.

40 Jam in additionibus ad verbum *Mater* dictum eſt, quod inſpecto jure naturæ poteſtas in filios æque Matri, ac Patri competit. Jure vero Romano competit ſolummodo Patri, & quidem in immenſum.

41 Num autem hodiernis moribus effectus omnes patriæ poteſtatis ſecundum jus Romanum obtineant, non inutilis eſt diſquiſitio. Confer tamen Strych. *de uſu modern. Pandect. lib.* 1. *tit.* 6. *per tot.* qui rem pro dignitate tractat, confutatis *Groenvvegg. Gudelin. Bugnyon*, aliiſque tenentibus omnes patriæ poteſtatis effectus hodie ceſſaſſe.

PATRIMONIUM.

1 AD titulum Patrimonii, vel Penſionis ordinari poſthac non poſſunt, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum. Sic expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 2. ibi: *Patrimonium vero, vel Penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum*, & noviſſime de mandato Innocentii XI. *Sacra Congregat. Conc.* 3. *Mart.* 1679.

2 Neceſſitas autem, vel ſaltem utilitas Eccleſiæ pro admittendo Patrimonio, vel Penſione regulariter concurrit, & utrumque adeſſe cenſetur, quoties agitur de promovendo viro docto, vel nobili, ſeu potente, probatæ vitæ, & integritatis, quibus valde indiget Eccleſia; *cap. Super ſpecula* 5. *de Magiſtris*, *cap. Cum ex eo* 34. *de electione. in* 6. Riccius *prax. For. Eccleſ. tom.* 3. *reſolut.* 438. *num.* 3. Ventrigl. *tom.* 1. *adnotat.* 44. §. *Unico num.* 29. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *formul.* 17. *n.* 3. ubi addit: *Quod nota pro captando arbitrio Epiſcoporum, qui non ſemel rerum cortici hærendo excuſatione deficientiæ Beneficii etiam hos ab Ordinatione repellunt*: & *eod. tom.* 1. *in Appendice ad litteram Sac. Cong. Concilii ſuper Patrimonio Ordinandorum num.* 7. ubi citat etiam Garciam.

Patrimonium, ſeu Penſio debet vere, & 3
realiter ab Ordinando pacifice obtineri, & debet eſſe ſufficiens ad ſuam honeſtam ſuſtentationem. Sic expreſſe Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. ibi: *Eo quoque prius perſpecto, Patrimonium illud, vel Penſionem vere ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint.* Unde Clericus ſuſcipiens Ordines Sa- 4
cros cum Patrimonio ficto, ſicuti etiam cum ficto Beneficio, ſuſpenſionem incurrit; Vid. v. *Ordo art.* 2. *nu.* 90. ubi jura, & Decreta ad id adducuntur. Non eſſet tamen ſuſpenſus ipſe 5
Ordinatus, ſi bona fide, & nulla fraude, & dolo abſque legitimo titulo ordinaretur. Vide d. verb. *Ordo n.* 91. Et ſic ordinatus in Sub- 6
diaconum ad titulum Patrimonii ipſi a Patre aſſignati, ſi poſtea habuit notitiam prioris obligationis dicti Patrimonii, non incurrit pœnas ſtatutas a Trident. *cit. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. quia ab initio fuit in bona fide. Sic deciſum fuiſſe a *Sacra Cong. Concil. ſub die* 26. *Junii* 1621. referunt Sellius *in Selectis Canonic. cap.* 3. *num.* 17. & Barboſa *in Concil. Trid. loc. cit. num.* 72.

Donans fraudulenter, vel ficte promittens 7
Patrimonium, deprehenſa fraude, & conſtito quod promiſſio Patrimonii fuit facta, & donatio tantum verbalis, debet propter fraudem commiſſam contra Eccleſiam puniri per ſententiam Judicis amiſſione Patrimonii. Nicol. Garcias *de Benefic. par.* 2. *cap.* 5. *n.* 152. Sanchez *de Matrimon. lib.* 6. *diſp.* 32. *num.* 8. *ad med.* Fr. Emmanuel *in Summa tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 7. Petrus de Ledeſma *in Summa part.* 1. *de Sacrament.* ubi *de Sacramento Ordinis cap.* 7. *concluſ.* 6. *diffinit.* 5. Avila *de Cenſur. par.* 3. *diſ.* 5. *dub.* 5. *verſ. Tertia Concluſio.* Rodericus a Cunha *in Commentar. ad c.* 1. *num.* 23. *diſt.* 70. Barboſa *in Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *n.* 70. & alii.

Patrimonium pro Ordinando ſemel conſtitu- 8
tum non poteſt amplius revocari prætextu, quod fuerit fictitie conſtitutum, & donatum, nec admittitur conſtituens, aut donans ad allegandam, & probandam fictionem, ſed cogitur illud libere Ordinato conſignare. Sic reſpondit *S. Cong. Epiſc. in una Januen.* 6. *Septem.* 1697. *proponente Eminentiſſimo Colloredo.*

9 Patrimonium Clerici non dicitur fictum neque ſimulatum, neque inſufficiens, ſi Pater una cum Fratribus inſimul donantibus, nihil remaneat pro eorum victu, dummodo donatio ſit realis, firma, legitime facta, & tot bonorum, ut fructus aſcendant ad ſummam præſcriptam in Diœceſi. *Sacra Congreg. Epiſcop. in Aretina* 10. *Aprilis* 1590. citat. & ſecut. a Nicolio *Lucubrat. Canonic. lib.* 1. *tit.* 1. *poſt n.* 23. *verſ. Et quod Patri*, & a Monacell. *t.* 1. *titul.* 3. *formul.* 13. *n.* 5. Tales autem donationes non debent recipi, niſi prius conſtet parentes aliunde habere, unde honeſte pro ſtatus qualitate ſuſtentari queant. *S. Cong. Conc. in Ceſenaten. Synodi* 26. *Febr.* 1695. apud Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 2. *n.* 4.

10 Non poteſt tamen ſolus Pater donare uni Filio Clerico pro Patrimonio in præjudicium aliorum Filiorum, non relicta eis legitima portione, ſed tantum relicta debita portione aliis Filiis, ita ut talis donatio in præjudicium aliorum Filiorum, nec juramento firmetur; Gabriel *de donationib. concluſ.* 4. *num.* 5. Marcus Antonius de Macerata *Variar. reſult. lib.* 1. *reſolut.* 88. *n.* 9. *verſ. tertio*, Nicolius *Lucubrat. Civil. lib.* 2. *tit.* 7. *de donat. inter virum & Uxorem, & inter Patrem & Filium n.* 15. *verſ. Immo Filius*, Monacell. *t.* 1. *tit.* 3. *formul.* 13. *num.* 6. Ventriglia *tom.* 1. *adnotat.* 42. §. 1. *n.* 24. ſubdens, quod hinc bene ſervant nonnullæ Curiæ Eccleſiaſticæ informationem capiendo ſuper numero Filiorum, & bonis Donantis.

11 Donatio Patrimonii facta a Patre Filio, ut ad Sacros Ordines promoveri poſſit, non conferri debet, nec imputari in legitimam, quia talis donatio non dicitur ob cauſam, cum non habeat neceſſitatem, ut eſt donatio cauſa Dotis, nec reſpiciat commodum donantis; Tum quia Patrimonium non eſt libere aſſignatum, ut de illo poſſit Clericus ad libitum diſponere, cum non poſſit vendi, nec alienari, quod requiritur in legitima, adeoque &c. Gratian. *diſcept. Forenſ. cap.* 159. *num.* 31. Squillant. *de privileg. Cleric. cap.* 12. *num.* 25. cum aliis ibi citatis. Ventriglia *loc. c. num.* 22. Barboſa *de off. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 19. *a num.* 64. *ad* 69. cum innumeris ibi citatis contra plures alios citatos *ibidem n.* 70.

12 Donatione facta, & ſecuta traditione bonorum donatorum pro Patrimonio ad ſuſcipiendos Ordines Sacros, ſi Clericus moriatur ante ſuſceptos Ordines, non obſtat Decretum Concilii Trid. *cit. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. quin donans recuperet eadem bona, ſi attento jure communi reſtituenda forent. Sic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Concilii in Mutinen.* 11. *Junii* 1631. referunt Sellius *in Select. Canon. cap.* 3. *num.* 3. & Barboſa *in Concilii Trid. loc. cit. num.* 43. Ventriglia tamen *loc. c. n.* 23. cum Riccio, 13
Antonio de Marinis, Donat. ibi adductis dicit, quod ſi hæc donatio facta pro ſuſcipiendis Sacris Ordinibus non habuerit effectum ſuum, quia donatarius diſceſſerit e vita ante ſuſceptionem Ordinum, adhuc donatio ad heredes donatarii tranſit, & non ad Donantem revertitur.

Patrimonium donatum per parentes ea conditione, ut Filius uſumfructum habeat, donec Beneficium aliquod, aut bona alia ad ejus congruam ſuſtentationem ſufficientia acquiſierit, eſt ſufficiens, & ad illius titulum poteſt ordinari. Sic deciſum fuiſſe a *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. in Fugubina* 22. *Maii* 1590. referunt Sellius *loc. cit. cap.* 3. *n.* 2. & Barboſa *loc. c. nu.* 41. Vide *infra nu.* 28. Talis autem 15
Clericus non ſpoliatur Patrimonio, quamvis Beneficium, vel bona acquirat, ſed viget Patrimonium ut prius, non obſtante dicta conditione, donec ab Epiſcopo non fiat ſubrogatio. Vide verb. *Ordo art.* 2. *num.* 93. ubi afferuntur ad id Decreta Sacræ Congregationis. 14

16 Tale autem Patrimonium aſſignatum Clerico a Conſanguineis cum clauſula: *Donec fuerit de Beneficio proviſus &c.* non comprehendit Officium Organiſtæ, & Magiſtri Capellæ; *S. Congregat. Concilii* 26. *Junii* 1621. apud Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Patrimonium n.* 10.

17 Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet; *Communis* cum Barboſa *in Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *num.* 36. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 19. *num.* 55. cum pluribus ibi citatis. Item Patrimonium debet eſſe 18
res certa, & fructifera. Sic deciſum referunt Garcias *de Beneficiis pa.* 2. *cap.* 5. *num.* 96. *&* Barboſa *in Trid. loc. cit. num.* 37. *& in Summa loc. c. n.* 4.

19 Patrimonium pro ordinando Clerico poteſt conſtitui ſuper bonis Emphyteuticis. *Sacra Congr. Concilii in Lucana* 7. *Septembris* 1630. apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. l. c. num.* 12.

20 Patrimonium conſtitui poteſt etiam in Cenſibus, dummodo conſtituentes tale Patrimonium in forma juris valida ſe obligent, quod in caſum redemptionis pro ſufficienti Ordinati victu providebunt, donec iterum inveſtiantur. *Sacra Cong. in Nullius* 21. *Junii* 1629. *l.* 13. *decretor. p.* 109.

Pa-

21 Patrimonium conſtitui non poteſt in bonis hypothecatis, quia ordinatus non poterit ex illis bonis ſuſtentari, ſi Creditor de iis ſibi ſatisfieri voluerit, nam tranſeunt cum onere hypothecæ. *Sacra Cong. Epiſcop. in Ugentina*
22 *6. Octobris* 1717. Poteſt tamen in ipſis hypothecatis conſtitui, quando bona hypothecata, deductis oneribus, ſufficiunt ad congruam ſuſtentationem. *Ead. Sacra Cong. Epiſcop. in Faventina 9. Martii* 1614. & etiam *S. Cong. Conc.* apud Nicol. *Lucubrat. Canonic. lib. 1. cit. 11.*
23 *num. 25. verſ. Quod tamen*. Item poteſt in ipſis bonis hypothecatis conſtitui, quando donator, vel aſſignator Patrimonii aliis hypothecati promittit evictionem, & habet alia bona libera, de quibus eam præſtare poteſt, quia tunc ratio ceſſat, & multo magis quando ipſa bona donata, vel aſſignata, deductis oneribus, ſufficiunt ad congruam ſuſtentationem. *Eadem Sacra Cong. Epiſcop. in d. Faventina 9. Maii* 1614. apud Nicol. *loc. cit. verſ. Limitandum tertio*.

24 Patrimonii quantitas, ad quod quis promoveri poſſit, non taxatur, ſed remittitur ad terminos Concilii. *S. Cong. Concil.* penes Garciam *de Benefic. part. 2. cap. 5. num.* 113. & Barboſ. in Tridentin. *ſeſſ. 21. cap. 2. n. 37. & jur. Eccleſ. univerſ. lib. 1. cap. 33. n. 155. & in Summ. loc. cit. num. 9.*

25 Patrimonii examen pertinet ad Epiſcopum privative quo ad alios. *Sacra Cong. Concilii in Placentin. 16. Martii* 1630. apud Barboſ. *in Trid. loc. cit. n. 39. & in Summa l. c. num. 11. & jur. Eccleſ. univerſ. loc. cit. n. 156.*

26 Taxa Patrimonii Sacri extra Urbem in Summa Scutorum quadraginta Monetæ Romanæ non dicitur exceſſiva, nec eſt reducenda. *Sac. Cong. Conc. in Senogallien. pro Terra Rocchæ contradæ 20. Junii 1705. in reſponſion. ad primum dubium*.

27 Ultra taxam non poſſunt in Patrimonium aſſignari alia bona. *Eadem Sacra Congreg. Concilii in d. Senogallien. in reſponſ. ad tertium dubium*.

28 Impetrato Beneficio bona aſſignata in Patrimonium redeunt ad primævum ſtatum etiam pro rata Beneficii obtenti, facta tamen prius ſubrogatione per Ordinarium. *Eadem Sacra Cong. Concilii in d. Senogallien. in reſponſione ad. & 5. dubium* juxta alia Decreta *in Terracinen. 20. Julii 1619. & in Tolentinaten. 10. Maii 1602.* in quibus reſponſum fuit, Titulum, & Privilegium Patrimonii Ordinati non extingui, quamvis Ordinatus acquirat Beneficium, niſi fiat ab Epiſcopo ſubrogatio.

29 Patrimonium Ordinandi inſerviens ſolum pro ſupplemento defectus redituum Beneficii, non admittitur, niſi Eccleſiæ utilitas, aut neceſſitas id exigere Epiſcopo videatur. *Sac. Cong. Conc. in Aſculana 13. Martii 1693. l. 23. Decret. fol. 62. & in Tridentina 1. Martii* 1687.

30 Facilius tamen ordinandus admittitur ad hunc Titulum, quam ſi haberet Patrimonium ſimplex ſine admixtione Beneficii: Monacell. *tom. 1. in Appendic. ad litteram Sacræ Cong. Conc. de Patrimon. Ordinandorum num. 16. & tom. 4. ſupplement. ad tom. 3. num.* 185. Quarant. *in Summ. Bullar. verb. Ordo verſ. Secundo extende*. Riccius *Prax. For. Eccleſ. tom. 1. reſolut.* 458. *n. 3.* ubi declarationem Sacræ Congregationis affert.

31 Obtinens Breve extra tempora cum clauſula: *Ut ad titulum Patrimonii tui promoveri licite poſſis*, non cenſetur diſpenſatus ſuper neceſſitate, vel commoditate Eccleſiæ a Conc. Trident. requiſita ad hoc, ut quis ad titulum Patrimonii poſſint ordinari. *Sacra Cong. Concil. in Parmen. 10. Junii 1648. & in S. Agathæ Gothorum eodem die, & anno*.

32 Epiſcopus non poteſt ordinare ſuum Familiarem triennalem ad titulum Patrimonii, vel Penſionis ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, ſed requiritur Beneficium, ut declaravit *Sacra Congreg. Concilii in Tricaricen. 27. Julii* 1697. in qua propoſito dubio: *An ſtante noviſſima Conſtitutione Sanctiſſimi D. N. poſſit Epiſcopus Familiarem triennalem ad titulum Patrimonii promovere ad Sacros Ordines ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ nullo collato Eccleſiaſtico Beneficio*; Reſpondit *Negative*, & eſt contra Barboſam *in Summa loc. cit. num. 2.* Garciam *de Benefic. p. 2. cap. 5. num.* 81. & alios citantes antiquum Sacra Congr. Decretum.

33 Patrimonium Clerici, ad cujus titulum fuit ad Sacros Ordines promotus, non poteſt capi in executione ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expenſas a Judice condemnatas, etiamſi nihil aliud præterea poſſideat, quia ejus alienatio interdicta eſt Decreto Concilii *cap. 2. ſeſſ. 21. de refor. Sacra Congr. Concilii 5. Februarii* 1604. apud Barboſam *in Summa loc. cit. nu. 9. & lib. 1. juris Eccleſ. univerſ. cap. 33. n. 160.*

34 Sine Patrimonio, aut Beneficio ad Sacros Ordines promoveri non poſſunt Clerici Religioſi more Regularium in communi viventes, qui nunquam, vel nonniſi ad certum tempus Profeſſionem emittunt, & interim ad ſæculum redi-

vendere poſſint. S. Pius V. Conſtit. 75. incip. *Romanus Pontifex*.

35 Patrimonium an tale ſit, quod ſufficiat? relinquitur arbitrio Ordinarii propter diverſitatem locorum, cum in uno loco ſufficiat, quod in alio non erit ſufficiens: *S. Congregat.* Concilii apud Barboſam *in ſumma loc. citato num.* 2.

36 Patrimonium, ſeu Penſio poſthac ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poteſt, donec Ordinati Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſuo ſtatui ſint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere poſſint. Vide verb. *Ordo art.* 2. *n.* 92.

37 Unde Patrimonii titulus non extinguitur, etiamſi Ordinatus acquirat alia bona, donec ab Epiſcopo loco Patrimonii ſubrogentur. Vide d. verb. *Ordo art.* 2. *n.* 93.

38 Neque Ordinatus poteſt abſque expreſſa licentia Epiſcopi donare Patrimonium libere conſtitutum, reſervato ſibi uſufructu ad vitam. Vide *d. verb. Ordo art.* 2. *n.* 94.

39 Neque poteſt abſque licentia Epiſcopi illud in Emphytheuſim concedere, reſervato deſuper annuo Canone fructibus correſpondente. Vide *d. verb. Ordo art.* 2. *n.* 95.

40 Neque Patrimonium poteſt ſine licentia Epiſcopi alienari, etiamſi Ordinatus conſequatur Beneficium. Vide dict. *verb. Ordo art.* 2. *n.* 96.

41 Prohibitio Conc. Trid. alienandi Patrimonium extenditur ad Fidejuſſionem Ordinati. Et quomodo in tali caſu provideatur Creditori? Vide *d. verb. Ordo n.* 97.

42 Venditio, Hypothecatio, extinctio Patrimonii, vel Penſionis ſubſequens promotionem eſt invalida, quia dictio illa Concilii: *Nullatenus poſſint*, importat nullitatem actus ipſo jure; Barboſa *in Conc. Trid. cit. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *num.* 60. *& ſeq.* cum pluribus ibi citatis, & alii communiter.

43 Patrimonii Sacri permutatio ſine Epiſcopi conſenſu nulla eſt. *Sac. Cong. Conc. in Fanen. Patrimonii Sacri* 2. *Auguſti* 1717. *ad primum dubium*.

44 Ad uberiorem notitiam juvat hic afferre Epiſtolam Encyclicam Sacræ Congregationis Concilii ſuper Patrimonium Ordinandorum, quæ eſt, ut ſequitur.

„ Etſi Sacra Congregatio Concilii Tridenti-
„ ni *cap.* 2. *ſeſſ.* 21. *de reformat.* diſerte ca-
„ veat, ne quis Clericus Sæcularis, quamvis
„ alias ſit idoneus moribus, & ſcientia, &
„ ætate, ad Sacros Ordines promoveatur, niſi
„ prius legitime conſtet, eum *Beneficium Ec-*
„ *cleſiaſticum*, quod ſibi ad victum honeſte ſuf-
„ ficiat, pacifice poſſidere; Patrimonium ve-
„ ro, vel Penſionem obtinentes ordinari non
„ poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit
„ aſſumendos pro neceſſitate Eccleſiarum ſua-
„ rum; Temporis tamen curſu animadverſum
„ eſt, nonnullos Epiſcopos ab hac ordinandi
„ norma, abſque ullo diſcrimine deflexiſſe,
„ paſſim quoſcumque ad Patrimonii titulum
„ ad Sacrum Miniſterium admittendo. Quan-
„ tum ex hoc jacturæ in Eccleſiaſtica diſcipli-
„ na acceptum fuerit, manifeſtum eſt. Quare
„ Sanctiſſimus Dominus Noſter pro ſuo inſigni
„ zelo malis hujuſmodi provide obviaturus
„ prædictæ diſpoſitionis exactiſſimam obſervan-
„ tiam in Urbe in primis inſtauravit, deinde
„ per haſce circulares litteras Ordinariis omni-
„ bus Tridentini Decretum in memoriam re-
„ duci mandavit, quatenus omnes illud ſancte
„ cuſtodiant, ſciantque non aliter eum ordi-
„ nandum ad titulum Patrimonii, & Penſio-
„ nis, niſi cum Eccleſiæ *neceſſitas*, vel *com-*
„ *moditas* ita exigat, qua in re prudens Ordi-
„ narii, timoratorumque judicium verſari de-
„ bebit. Dominatio igitur tua Sanctitatis ſuæ
„ exemplo, & mandato ſeſe conformare non
„ omittat, dum ei omnia proſpera precamur
„ a Domino. Romæ 3. Maii 1679.

„ *uti Frater*.
„ F. Card. Columna Præfectus.
„ *S. Archiepiſc. Brancacius Epiſcopus Viterb. Secret.*

Bona aſſignata in Patrimonium Clericorum 45
pro Ordinibus ſuſcipiendis non ſunt ſubjecta, niſi oneribus certis realibus & invariabilibus, quando tempore aſſignationis erant ſubjecta ſimilibus oneribus. *Sacra Cong. Immun. in una Montis Regalis* 11. *Auguſti* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 69.

Patrimonia, ad quorum titulum Clerici ſunt 46
ordinati, ſunt immunia ab impoſitionibus, & Gabellis. *Eadem S. Cong. Imm. in Alban.* 14. *Sept.* 1626. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 15. *& in Faventina* 24. *Martii* 1627. *ibi pag.* 42.

Limita tamen quoadusque Clerici non obti- 47
neant Beneficium legitime ſubrogatum loco Patrimonii. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Fundana* 25. *Sept.* 1629. *eodem l. pag.* 66. 13. *Nov.* 1629. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 62. *in Aquilana* 27. *Apr.* 1638. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 58. *in Lycien.* 26. *Aug.* 1636. *ibi pag.* 12. *in Nucerina* 23. *Januarii* 1674. *lib.* 1. *Decret. Alt. pag.* 891. *in Firmana* 14. *Maii* 1675. *d. lib. p.* 1097.

Licet Patrimonia Clericis ſint aſſignata pro 48
aſſu-

aſſumendis Sacris Ordinibus, non eſt permittendum gaudere exemptione Patrimonii Eccleſiaſtici, niſi poſt aſſumptionem Sac. Ordinum; gaudere tamen debent exemptione bonorum Clericorum, ſi vere cum effectu fuerint in Clericum translata. *Ead. Sac. Congreg. Immun. in Aquilana* 5. *Martii* 1641. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 138.

49 Bona integre aſſignata Clerico in Patrimonium non gaudent Immunitate Patrimonii Sacri ab oneribus Laicis, niſi a die ſuſcepti Ordinis Sacri. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Aquilana* 4. *Aug.* 1627. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 58. *in Aprutina* 2. *Julii* 1630. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 47. *in Nazarena* 2. *Aprilis* 1669. *lib.* 1. *decret. Altov. pag.* 336. *in Neritonen.* 12. *Jul.* 1689. *lib. Decret. Martelli pag.* 493. *in Pedemontana* 22. *Novemb.* 1692. *lib.* 1. *Decret. Vallem. p.* 4. *in Aquilana* 11. *Aprilis* 1693. *d. l. p.* 36.

50 Reſtituenda ſunt quæcumque fuerunt a Clerico indebite exacta per Miniſtros Laicos ſuper bonis ad quorum titulum fuit ordinatus. *Ead. S. Cong. Immun. in Caputaquen.* 30. *Mart.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 114.

51 Amplia I. etiamſi ille promotus fuiſſet ad Ordines Sacros, incœpto jam ſemeſtri, in cujus fine collectæ ſolvendæ erant. *Ead. S. Cong. Immun. in Æſina* 5. *Octobris* 1688. *lib. Decret. Martelli pag.* 357. excipe tamen onera privilegiata, *ibidem*.

52 Amplia II. Etiam quo ad Collectas Camerales. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Camerinen.* 7. *Octobris* 1631. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 93. *in Foroſempronien.* 13. *Aug.* 1747. *lib.* 4. *Decret. Paul. pag.* 23. *in Montis alti* 14. *Octobris* 1630. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 62.

63 Amplia III. Quod bona Patrimonii Clericalis ſunt exempta ab onere ſubſidii triennalis. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Anagnina* 13. *Aug.* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 166.

54 Amplia IV. Quamvis in aſſignatione Patrimonii appoſita fuiſſet clauſula: Donec, & quouſque obtinuerit Beneficium Eccleſiaſticum, vel de aliis fructibus proviſus fuerit quibus ſe alere poſſit. *Ead. Sac. Cong. Immun. in una Civitatis Caſtelli* 2. *Martii* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vallemani pag.* 275.

55 Amplia V. Quod bona ſubrogata loco bonorum ad quorum titulum quis fuit ordinatus, ſi ſubrogatio legitime facta fuerit, gaudent exemptione. *Ead. Sac. Cong. Immun. in una S. Severini* 26. *Aug.* 1636. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 13. *& in una S. Angeli in Vado* 12. *Julii* 1686. *lib. Decret. Mart. pag.* 495.

56 Amplia VI. Quod etiam bona acquiſita a Clerico, & ſubrogata in Patrimonium ſunt exempta.

57 Amplia VII. Quod bona aſſignata pro Patrimonio Clerici delenda ſunt de Cataſtico Laicorum, & deſcribenda inter bona Eccleſiaſticorum. *Ead. Sacr. Congreg. Immun. in Squillacen.* 21. *Januar.* 1676. *l.* 1. *Decret. Altov. pag.* 1202.

58 Amplia VIII. Nec poſſunt confiſcari, & ideo reſtituenda ſunt. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Mutinen.* 15. *Junii* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. p.* 64. *&* 13. *Junii* 1640. *d. lib. pag.* 127.

59 Amplia IX. quod bona aſſignata in Patrimonium ad Sacros Ordines ſuſcipiendos gaudent exemptione a Collectis impoſitis per Æs, & libram pro eo tempore, quo Ordinatus non habuit ſufficiens Beneficium. *Ead. Sac. Cong. Immun. in una Civitatis Plebis* 10. *Novem.* 1674. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 1022.

60 Amplia X. Quod etiam bona aſſignata pro ſupplemento Patrimonii juxta taxam factam in Synodo gaudent exemptione. *Ead. S. Cong. Immun. in Recinaten.* 18. *Decemb.* 1668. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 300.

61 Amplia XI. Quod bona aſſignata in Patrimonium Clerici ſunt immunia a Bonatenentia; illa vero tranſeunt cum ſuis hypothecis, pro quarum liberatione Clericus agere poteſt contra aſſignantem. *Ead. Sacr. Cong. Immun. in Sulmon.* 19. *Novemb.* 1630. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 66.

62 Sacerdos, cui fuit evicta poſſeſſio, ſuper qua erat conſtitutum Patrimonium, ſi ſubrogavit aliam poſſeſſionem legitime cum auctoritate Epiſcopi, gaudet pro ſubrogata exemptione a Collectis. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Æſina* 21. *Januar.* 1676. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 1158.

63 Injungitur Epiſcopis ſtatus Sabaudiæ, ut circa aſſignationis pro Patrimoniis Clericorum obvient fraudibus, obſervando Sacros Canones, Concilia, & Conſtitutiones Apoſtolic. in illorum Conſtitutione. *Eadem S. Cong. Immunit. in Taurinen.* 15. *Martii* 1650. *l.* 44. *Decr. Paul. p.* 101.

64 Injungitur Epiſcopis ſtatus Pedemontis, ut ſedulo curent, ne fiant fraudes circa Patrimonia aſſignanda Clericis in præjudicium Communitatum, & ne eadem Patrimonia excedant quantitatem ſufficientem pro quolibet Ordinandorum Epiſcopi arbitrio juxta diſpoſitionem Sac. Concilii Trid. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Pedemontana* 28. *Febr.* 1658. *lib. Dec. Rocci pag.* 70.

65 Verum quando Pater habens plures Filios

 aſſi-

aſſignat dumtaxat omnia ſua bona in Patrimonium, Epiſcopus provideat, ne ſubrepant fraudes, & informet. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Tiburtina. 9. Junii 1704. lib. 3. Decret. Vallem. pag. 102.*

66 Patrimonii loco ad ſuſcipiendos Ordines ſacros a Græcis aſſignari nequit dos uxoris, Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 57. incip. *Etſi paſtoralis* §. 7.

67 * Conſtitui non debet Patrimonium in induſtria Clerici, ut ſi ſit Muſicus, Ludimagiſter &c. ut reſpondit S. Congregatio in una *Segunt. menſe Octob.* 1589. Sicuti nec conſtitui poteſt in bonis mobilibus, & ſemoventibus, ut reſpondit S. Congr. Conc. 29. *Novemb.* 1670. *Inſtit. Eccl.* 26. §. 7.

68 Patrimonium admiſſurum ſe profitetur Benedictus XIV. dum erat tantum Archiepiſcopus Bononien. in Capellania amovibili, dummodo Patronus obligaſſet fidem ſuam nunquam ab ordinato removendi illam Capellaniam, quoad ordinato ille vixiſſet, vel quoadusque ordinandus non obtinuiſſet aliud ſive Beneficium ſive patrimonium, & idem Patronus, vel alius ſe pariter obſtrinxiſſet ad alimenta ordinato præſtanda, ſi forte impediretur a celebratione Miſſæ. *Ibid.* §. 11.

69 Item admiſit in cenſibus perpetuis, dummodo debitores cenſus, ſi voluiſſent illum reſtituere, obligaſſent ſeſe ad deponendam pecuniam in loco tuto, ad hoc ut in novis cenſibus, vel ſtabilibus impenderetur. *Ibid.* §. 12. Tunc autem curæ erit ordinato ſub pœna ſuſpenſionis de investienda pecunia.

70 Si quis voluerit aſſignare de ſuo patrimonium ſufficiens ordinando, dummodo hæc libera ſit vera, & alienabilis abſque licentia Ordinarii, ubique admitti poterit ex variis reſponſis S. Congregationis. *Ibid.* §. 13. Curandum eſt tamen, ut bona illa adeo libera ſint ab aliis oneribus, ut remaneant ex iis ſufficientia alimenta ordinato. *Ibid.* §. 14. Dummodo etiam abſit omnis pactio tacita, vel expreſſa extra inſtrumentum, ut poſſeſſio bonorum remaneat apud aſſignantem. Non valet aſſignatio patrimonii facta a patre reſpectu filii, cui in præjudicium legitimæ reliquorum filiorum omnia ſua tribuit. Sicut nec admittitur, ſi pater transferat omnia ſua in filium cum onere, ut ſe alat, niſi id expreſſum cautum fuerit in inſtrumento patrimonii. *Ibid.*

71 Si quis fictum patrimonium ſuum ſciat, & nihilo ſecius ordinationem recipiat, manet ſuſpenſus, ut ex Can. *Neminem*, & Canon. *Conſtitutum*, diſt. 70. & ex decreto Sac. Congregationis An. 1610. Si vero id neſciat, ſciat autem Ordinarius, & tamen ordinet, Ordinarius quidem ſuſpenſionem non incurrit, tenetur tamen de ſuo ordinatum alere ex vi eorumdem Canonum, & ſenſu S. Congregat. Concilii. *Ibid.* §. 16.

Patrimonii alienatio abſque ordinarii licentia ipſo jure nulla eſt, ut ex decretis S. Congregationis, *ibid.* §. 28. Nec commutari poteſt in alia bona, vel in aliud pariter beneficium ſine facultate ordinarii, ut ex ſimilibus decretis. *Ibid.* §. 29. Nec tandem obligari poſſunt bona patrimonii adeo ut ſi forte accidat, ut debitum ſolvendum ſit, nulla fieri executio poterit, niſi ſupra eorum bonorum partem; quæ alimentis ordinati ſuperſiuit. Fas eſt tamen creditori recipere in ſolutum, ſeu vendere jus, quod poſt mortem transiret ad heredes. Ita ex decretis Sacræ Congregationis, *ibid.* §. 30. 72

Denique ordinati ad titulum Beneficii, reſignare illud nequeunt, niſi facta mentione tituli, qui Beneficio reſignando adjacet, & concludentibus probationibus demonſtretur aliam ſuppetere reſignanti viam, qua commode ſibi de victu provideat. Ita ex decretis S. Congr. *ibid.* §. 30. 73

Additiones ex aliena manu.

Ad titulum patrimonii non poſſe ordinari niſi eos, qui vel neceſſarii, vel utiles ſunt Eccleſiæ, communiter traditur. At non in eo omnes conveniunt, quinam dicendi ſunt vel utiles vel neceſſarii Eccleſiæ. 74

Stimo utili alla Chieſa (recte inquit Auctor *Notarum in noviſſima Concordata inita S. Sedem inter & Sereniſſimum Regem Neapolis c. 4. art. 2. num. 2.*) *quelli, i quali ſi promovono allo ſtato eccleſiaſtico chiamati dal Sig. non già per ambizione o per altro riſpetto e vantaggio umano, e che fanno ſperare che col di loro buono eſempio, e dottrina poſſano edificare i Popoli, e ſervire i Parrochi, aſſiſtere a i Veſcovi, ed adempire alle parti che ſono proprie del loro iſtituto. Neceſſarj poi ſi conſiderano a riguardo del biſogno delle Chieſe e del comodo de' Popoli, accadendo che in un luogo benchè numeroſo di Popoli per mancanza di Beneficj, Capellanie, ſervizj di Chieſe e ſimili, neceſſiti minor numero di Eccleſiaſtici, e che all' incontro maggior numero ſi richiegga quantunque meno numeroſo di popoli, e ciò per ſoddisfare al ſervizio delle Chieſe Collegiali, Cattedrali, ed altre Chieſe, che hanno biſogno del cotidiano ſervizio del Coro, o* 75

pe-

per adempire all' obbligo delle Meſſe e ſimili fondazioni; e concorrendovi l' utilità delle Chieſe, i Veſcovi devono eſſere più facili, perchè mai fu ſuperfluo, e molto meno odioſo il numero di buoni e ſanti Eccleſiaſtici, ma piuttoſto da noſtri Popoli deſiderato.

76 Recteque idem Auctor ubi ſupra n. 4. monet, quod: *baſta che per detto effetto vi concorra l' una o l' altra, cioè, la comodità o ſia l' utilità, o la neceſſità della Chieſa*: idque quia disjunctive loquitur Concilium Tridentinum *ſeſſ. 11. c. 2. de Reform.*

PATRINUS. Vide verb. *Baptiſmus art.* 7. *a n.* 4. *ad* 43.

PATRONI BENEFICIORUM.

---

1 Patronus Eccleſiaſticus tenetur præſentare ad Beneficium Curatum illum, quem digniorem putat inter approbatos ab examinatoribus, ex vi Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. etiamſi de prælectione dignioris non fuerit ei facta interpellatio. Bened. XIV. tom. 2. Bull. Conſtit. 4. incip. *Redditæ Nobis*.

2 Patroni Eccleſiaſtici judicium in electione dignioris ſequi tenetur Epiſcopus, ſi nemo adverſus Patroni judicium reclamet. Secus vero ſi inter approbatos ab examinatoribus ſit qui reclamet a prælectione Patroni. Idem *ibid.* Vide infra verb. *Præſentatio*.

3 * Patronus laicus præſentare tenetur digniorem ad Beneficium curatum, ut ex S. Thoma 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *ad* 3. aliiſque Theologis firmatur *Inſtit.* Eccleſ. 7. §. 5. 8.

4 Patronus ſi promiſerit conferre alicui Beneficium ex motivo aliquo temporali, nempe quia ſibi ſit conjunctus ſanguine &c. non obligatur ſervare quod ſpopondit, tum præſertim cum nondum Beneficium vacat. Ita ex S. Thoma, *Inſtit. Eccleſ.* 23. §. 28. *

5 Patroni præſentare poſſunt Canonicos Regulares Lateranenſes, & SS. Salvatoris ad Beneficia Sæcularia Curata, & reſidentialia, cum præſervatione Beneplaciti Apoſtolici, aliiſque conditionibus latius expreſſis a Benedicto XIV. tom. 1. Conſtit. 135. incipit. *Quod inſcrutabili*, §. 17. & 18. Vide infra verb. *Præſentatio*.

6 Ex ſtylo Datariæ, ſi lis inter Patronos intra tempus præfixum finiri nequeat, proviſio Beneficii reſervata eſt Papæ ex allegatis per Riganti tom. 3. *pag.* 279. *n.* 191. *in Regulam* 42. *Cancellariæ*.

Si Patronus Beneficii Rectorem interficiat, 7
ipſe, & omnes ad patronatum jus habentes illud amittunt, ex cap. *In quibuſdam*, *de pœnis*. De *Synodo Diœc. lib.* 23. *cap.* 24. §. 21. *

Alia ad rem. Vide verb. *Beneficia art.* 3. *a* 8
n. 69. *& art.* 5. *a num.* 31. & verb. *Juſpatronatus* per tot. & ſignanter *art.* 4.

PATRONI SANCTI.

Electio Sanctorum in Patronos debet fieri 1
juxta Decretum a Sacra Congregatione Rituum editum de mandato Urbani VIII. quod ut ab omnibus præ oculis habeatur, hic ad litteram datur.

Decretum ſuper electione Sanctorum in Patronos a Sacr. Rituum Congr. de ordine S. D. N. Urbani PP. VIII. emanatum die 23. *Mart.* 1630.

„ Sacra Rituum Congregatio, annuente San-
„ ctiſs. D. N. in electionem Patronorum man-
„ davit infraſcripta in poſterum ſervari debe-
„ re, declarans, quod aliter facta electio nul-
„ la ſit ipſo jure.
„ Primo, quod eligi poſſint in Patronos ii
„ ſolum, qui ab Eccleſia univerſali titulo
„ Sanctorum coluntur, non autem Beatorum
„ duntaxat.
„ Secundo, quod de Patrono Civitatis ele-
„ ctio fieri debeat per ſecreta ſuffragia a po-
„ pulo mediante conſilio generalis illius Civi-
„ tatis, vel Loci, non autem ab Officialibus
„ ſolum, & quod accedere debeat conſenſus
„ Epiſcopi, & Cleri illius Loci.
„ Idemque ſervari debeat in Patrono Re-
„ gni, qui pariter eligi debeat per ſecreta
„ ſuffragia a populo ſingularum Civitatum
„ Provinciæ.
„ Et quod Repræſentantibus Regnum, Ci-
„ vitatem, vel Provinciam nulla competat
„ facultas eligendi Patronos, niſi ad hoc ha-
„ beant ſpeciale mandatum, & ulterius inter-
„ veniat conſenſus Epiſcopi, & Clerici dicta-
„ rum Civitatum.
„ Et tertio, quod cauſæ electionis novorum
„ Patronorum debeant in Sacra Congregatio-
„ ne deduci, & ab ea examinari, ac demum
„ cognita, ab eadem Congregatione approba-
„ ri, & confirmari.

„ Et

„ Et ne præmiſſorum ingnorantia ullo un-
„ quam tempore poſſit allegari ; *Eadem Sacr.*
„ *Rituum Congregatio ſupradictum Decretum im-*
„ *primi, & publicari mandavit.*

2 Hoc decretum eſt in viridi obſervantia, nam recurrentibus Univerſitatibus ad Sacram Congregationem Rituum pro approbatione electionis in Patronum alicujus Sancti, ſi preces dictis requiſitis ſunt deſtitutæ, reſcribi ſolet: *Doceant de ſervato Decreto Urbani VIII.* prout non ſemel ſe vidiſſe teſtatur Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 10. *n.* 11. vel *Pro conceſſione ſervata forma Decreti Urbani VIII.*

3 Aliis vero, qui in electione requiſita Decreti obſervarunt, ſi locus non ſit celebris notæ, ſolet concedi approbatio cum clauſula: *Dummodo alium principalem Patronum, ſeu Protectorem non habeant*, ut *in una Mazzarien.* 30. *Martii* 1607. *pro Univerſitate Caſtri Veterani*, & in alia *Lycien.* 11. *Julii* 1699. *pro Univerſitate Terræ Monteroni.*

4 Hinc edoceri debet Clerus, & populus, quod electio Sancti in Patronum non debet fieri ex ſolo motivo devotionis, ſed vel quia loci primus Epiſcopus fuit, vel quia ibi corpus humatum reperitur, quia oriundus, & Civis fuit, vel quia in neceſſitatibus mirabiliter populum protexit, & adjuvit, vel tandem ob alias ſimiles, & congruentes cauſas, quæ in Concilio Univerſitatis exprimi debent, prout expreſſe ex Gavant. notat Monacell. *l. c. n.* 12. afferens inſuper Decretum *Sacræ Congregat. Rituum in Aleſſanen.* 7. *Septemb.* 1698.

5 Item edoceri expedit Clerus, & populus, quod in hujuſmodi Patronorum electione fieri non debent promiſſiones, & vota, quæ frequenter fieri ſolent ab Univerſitatibus, ſervandi diem Feſtum Patroni electi tamquam de præcepto, ac jejunandi in ejus Vigilia: Nam has promiſſiones, & vota Sacra Congregatio Rit. non admittit, nec approbat, ſed rejicit, & tantum ex devotione ſervari poſſe concedit: ut reſpondit *in Theatina* 15. *Martii* 1698. pro Clero, & populo nonnullorum Oppidorum, ut refert Monacell. *loc. cit. num.* 12. & d. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 15. ubi dicit ſe pluries vidiſſe, ſupplices Libellos hac in re Sacræ Congregationi Rituum porrectos pro confirmatione hujuſmodi promiſſionum, & votorum fuiſſe rejectos, & præciſe *in Urbevetana* 6. *Octobris* 1696. *in Meſſanen. loci Milazzi* 25. *Januarii*, & *in Aleſſanen. Terræ Corſani* 6. *Sept.* 1698. Hactenus Monacell.

6 Excipitur tamen Feſtum unius ex principalioribus Patronis in quocumque Regno, ſive Provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque Civitate, Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit. Nam tale Feſtum eſt de præcepto obſervandum, ut expreſſe ſtatuit Urbanus VIII. Conſt. incip. *Univerſa* §. 2.

Excipiuntur etiam electiones Sanctorum Pa- 7
tronorum factæ ante emanationem ſupra allati Decreti Urbani VIII. quia tale Decretum, licet irritet electiones poſtea factas, ſeu faciendas, non irritat tamen electiones jam antea celebratas, ut reſpondit *Sacra Rit. Congregat. in Trojanenſi Patronatus* 15. *Junii* 1633. & *in Pampilonenſi Patronatus Sancti Franciſci Xaverii*, in qua fuit approbata electio facta in Comitiis Regni Navarræ; quæ reſolutio tamquam juridica fuit per Rotam, proponente Reverendiſſimo Decano, approbata, conſiderato ſolum, quod ad evitandum præjudicium electionis antiquiſſimæ S. Firmini, debet uterque tanquam Patronus coli, quod certo præſupponit validitatem electionis. *Et Neapolitana Patronatus ejuſdem Sancti Franciſci ſub die* 15. *Septembris* 1656. Et in terminis electionis Patroni, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sancti nondum celebratur, poſt dictum Decretum fuit obſervatum in admiſſione Beati pro tunc, & nunc Sancti Jacobi de Marchia, cujus electio *anno* 1620. atque adeo ante Decretum editum, celebrata fuit, & deinde *anno* 1647. admiſſa, & ſolemni repoſitione ſtatuæ in Theſaurum Neapolitanum comprobata.

Regulares tenentur celebrare Feſtum, & Of- 8
ficium de Patrono Principali loci Conventus,
ac de Patrono, ſeu Protectore principali Ci-
vitatis, Regni, aut Provinciæ ſub ritu dupli-
ces primæ Claſſis, & ſine Octava. *Sacra Con-*
gregat. Rituum 3. *Junii* 1682. & 20. *Martii*
1683. ut patet in *Rubricis particularibus noſtri*
Breviarii Franciſcani num. 78. & 80. Ad Offi- 9
cia vero de Patronis minus principalibus, ac
de Sanctis Diœceſum non tenentur, niſi ſint
deſcripta in Kalendario, & tunc non ſub alio
ritu, quam ibi aſſignato: *Cit. Rubr. particul.*
d. num. 78. ex decreto S. Congregationis Rit.
ibi adducto.

Ad hoc autem, ut Regulares teneantur ad 10
Officia Patronorum principalium, & Clerici Sæculares etiam ad Officia Patronorum minus principalium, debent eſſe electi in Patronos juxta conditiones præſcriptas in d. Decreto Urbani VIII. adducto *ſupra n.* 1.

Regulares exempti utentes Breviario Roma- 11
no an poſſint recitare Officia de Patronis minus principalibus, & de Sanctis Diœceſum,

ſeu

ſeu ſolitis recitari in Diœceſibus in quibus exiſtunt? Vide verb. *Officium divinum art.* 3. *num.* 86.

12 Regulares ſub ritu primæ Claſſis, ſed ſine Octava, tenentur recitare Officium Sanctorum, qui Provinciis ipſorum Regularium præſunt, tamquam eorum Patroni, ſeu Titulares. *Rubr. particular. noſtri Breviarii Franciſcani num.* 77.

13 Officium Patroni principalis loci tenentur omnes recitare ſub duplici primæ Claſſis; Clerici quidem Sæculares cum Octava; Regulares autem ſine Octava. *Sac. Cong. Rit.* 27. *Maii* 1628. & pluries in aliis Decretis.

14 Si in locis Diœceſis nullus reperiatur electus Patronus, tenetur Diœceſis non ſolum ad Feſtum de Patrono Civitatis, ſed etiam ad Octavam. *Sac. Rit. Congreg.* 28. *Sept.* 1658.

15 In Patronorum, ſive Protectorum præcedentia ſervandus eſt ordo Hierarchiæ Eccleſiæ, & inter ordinem Hierarchicum anterioritas in electione. *Sac. Rit. Cong.* 12. *Martii* 1690.

16 Patronus Civitatis, Nationis, & hujuſmodi non conſtituitur *Sanctus* aliquis, niſi ab Eccleſia univerſa titulo Sancti colatur. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 29. incip. *Jam-*

17 *pridem* §. 22. Patroni principales plures Sancti ad ſedendas Populorum controverſias interdum

18 a Sede Apoſtolica conceduntur. Idem *ibid.* Patroni principales Urbis Romæ denominandi ſunt SS. Apoſtoli Petrus & Paulus. Idem *in Appendic. num.* 4. *pag.* 29.

Additiones ex aliena manu.

19 Sacrum Tribunal Rotæ *in Tarentina celebrationis Feſtivitatis ſuper Proceſſione* 26. *Junii* 1754. §. 6. *coram Reverendiſs. P. D. Canillac Decano* in medio reliquit: *an approbatio* (ſunt ejus verba) *ſeu confirmatio Apoſtolica in electione S. Patroni neceſſaria duntaxat ſit ad certos principaliores effectus, ex gr. vel ad effectum concedendi Officium, & Miſſam propriam, vel ad effectum recitandi Officium ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, vel denique ad effectum determinandi Feſtum de præcepto, quod alias non eſſet; non autem requiratur ad alios, & quaſcumque effectus, licet minus principales, qualis reputatur ille celebrandi cum exteriori pompa, & ſolemnitate diem a S. Sede in honorem ejuſdem ſancti conſecratam, quum catholicæ gentis pietatem, ac devotionem fovere quoquo modo deceat, ac nutrire,*

20 Illud tamen ex mente ejuſdem ſupremi Auditorii in *d. Tarentina celebrationis Feſtivitatis ſuper Proceſſione* §. 6. certum eſt quod ſi actus electionis Sancti in Patronum præceſſerit Decretum Urbani VIII. quo neceſſitas hæc approbationis S. Congregationis Rituum impoſita eſt, ea non requiratur; tametſi actus ille poſt Decretum hoc fuerit innovatus, & confirmatus. Præſumitur itidem hæc approbatio S. Congregationis Rituum ex centenaria obſervantia, ut firmavit idem Tribunal *in d. Tarentina celebrationis Feſtivitatis ſuper Proceſſione* §. 7.

PAUPERTAS. Vide verb. *Votum art.* 2. *a num.* 43. *ad* 116.

PAX.

PAX eſt vinculum Caritatis, & ſpiritualis virtus, qua ſalvamur, & in bono pacis conſiſtit univerſorum ſalus. Leo X. Conſt. 20. incip. *Paſtor.* 1

Pacem cum alio facere nullus eſt compellendus; ſufficit enim pro foro conſcientiæ intus injuriam remittere. *Sac. Congr. Epiſc. & Regular. in Cajetana* 15. *Novembr.* 1588. apud Sellium *in Selectis Canon. cap.* 17. *num.* 24. & Barboſam *in Summa Apoſtolicar. Deciſion. verb. Pax num.* 2. Signis tamen externis animus remittendi oſtendi debet, prout notavit Rom. Theol. in *Edit. Rom.* 1768. Ego quidem retuli Decretum *Sac. Cong. Epiſc.* ad literam prout jacet *loc. cit.* ceterum probe ſciens cuiquæ eſſe compertum, quod veniam legitime petenti tenetur quilibet non tantum interius injuriam remittere, ſed etiam externa remiſſionis ſigna ei oſtendere. Videantur ad rem que tradidi ſub verb. *Virtus a n.* 54. *ad* 59. 2

Pacis oſculum viris Eccleſiaſticis in Choro ſedentibus, non cum inſtrumento, ſed cum oſculo oris dandum eſt. *Sacr. Cong. Rit. in Meſſanen.* 8. *Julii* 1620. apud Sellium *loc. cit. n.* 25. & Barboſ. *loc. cit. num.* 3. 3

Pacis oſculum nulli etiam Præſidenti, vel Regio Conſiliario dandum eſt ante Epiſcopum. *S. Cong. Rit. in Granaten.* 9. *Maii* 1606. apud Sellium *loc. cit. n.* 26. & Barb. *loc. cit. n.* 4. 4

Pax, & Thus debet dari Domino loci, juxta formam libri Cæremonialis. *Sacr. Congr. Rit. in Strongolen.* 4. *Martii* 1606. apud Sellium *l. c. num.* 29. & Barboſam *loc. cit. num.* 6. 5

Pax non debet dari Domino loci, & aliis Lai- 6

Laicis, niſi poſt datam pacem omnibus de Cho-
ro, & tunc debetur non a Beneficiato, ſed ab
aliquo Miniſtro Cotta induto, non cum oſculo,
ſed cum inſtrumento. *S. Cong. Rit. in Pacen.*
21. *Martii* 1509. *& in Calagurit. 6. Jul.* 1614.
apud Sell. *loc. cit. n.* 30. & Barb. *loc. cit. n.* 7.
7 Pax mulieribus non datur. *Sacr. Cong. Rit.*
in Lucerin. 3. *Junii* 1637. & aliquando an dan-
da ſit? remittitur arbitrio Epiſcopi. *Eadem*
Sacr. Congreg. Rit. in Pacen. 28. *Januarii* 1612.
apud Sellium *loc. cit. n.* 11. & Barb. *l. c. n.* 8.

PECCATUM.

---

1 PEccatum generaliſſime ſumptum poteſt eſ-
ſe vel naturæ, vel artis, vel moris. *Com-*
2 *munis*. Peccatum ſic generaliſſime ſumptum
definitur a S. Auguſtino *lib. 2. de conſenſu*
Evangeliſtarum cap. 3. dicendo: *Peccatum eſt*
3 *tranſgreſſio Legis*. In hoc enim ſenſu etiam na-
tura dicitur peccare in ſuis effectibus; quando
producit monſtra, aliaque naturaliter defectuo-
ſa, & imperfecta, & appellatur *Peccatum na-*
4 *turæ*. Item in hoc ſenſu etiam Artifex dicitur
peccare, quando errat in operibus ſuis, illa
5 non faciendo juxta regulas artis, & vocatur
Peccatum Artis. In propoſito autem non eſt
ſermo de peccato naturæ, vel artis, ſed ſolum
de peccato moris, quod proprie dicitur culpa;
in quantum eſt tranſgreſſio Legis per caren-
tiam rectitudinis debitæ ineſſe actibus mora-
libus.

6 Peccatum moris interdum ſumitur pro cau-
ſa, vel effectu peccati, uti ad *Romanos c. 7.*
n. 17. ibi: *Quod habitat in me peccatum*, ideſt
fomes peccati, ſeu concupiſcentia; Interdum
ſumitur pro materia, circa quam verſatur pec-
catum, uti *Deuteronom. c. 9. n.* 11. ibi: *Pecca-*
tum autem veſtrum, quod feceratis, ideſt vitu-
lum, arripiens igne conſumpſi. Interdum ſumi-
tur pro hoſtia in expiationem peccati, uti 2.
ad Corinth. cap. 5. n. 21. dicitur, quod Chri-
ſtus factus ſit *pro nobis peccatum*, ideſt Hoſtia
pro noſtro peccato. Hic autem nos agimus
de peccato moris, ſive mortali, ſtricte, & rigo-
roſe ſumpto.

7 Peccatum moris, ſeu morale ſtricte, & ri-
goroſe ſumptum varie definitur a Patribus, &
Doctoribus, ſed in re omnes conveniunt. San-
ctus enim Joannes Apoſtolus *in ſua prima Epi-*
ſtola cap. 3. num. 4. dicit, quod *Peccatum eſt*
iniquitas. S. Ambroſius *lib. de Paradiſo cap.* 8.
ſic habet: *Quid eſt peccatum, niſi prævaricatio*
Legis Divinæ, & cæleſtium inobedientia præce-
ptorum? S. Auguſtinus *lib. 22. contra Fauſtum*
cap. 27. eumque ſecutus S. Thomas 1. 2. *q.* 71.
art. 6. ita definiunt actuale peccatum, dicendo:
Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupi-
tum contra Legem Dei. Scotus *in 2. diſt. 37. q.*
1. dicit, quod *Peccatum eſt carentia rectitudinis*
debitæ ineſſe actui. Alii paſſim dicunt, quod
Peccatum eſt actio, vel omiſſio voluntaria contra
Legem Divinum.

Unde hic explicatur per ſingulas particulas 1
illa tradita a Divo Auguſtino, cum qua omnes
aliæ in re conveniunt. Dicitur autem primo:
Dictum, vel factum, vel concupitum ad deno-
tandum triplex peccatum, quod committi po-
teſt, ſcilicet cogitatione, verbo, & opere; Et
quamvis talia videantur comprehendere ſola
peccata commiſſionis, & non omiſſionis, ta-
men, quia *affirmatio, & negatio reducentur ad*
idem genus, ut notant communiter Doctores,
& conſtat etiam ex *l. Si mora 9. juncta Gloſſa*
verb. Facto, ff. Soluto Matrimonio, vere com-
prehendunt etiam peccata omiſſionis, per *Iq*
enim *dictum*, vel *factum* &c. intelliguntur
etiam horum negationes, ſcilicet *non dictum*,
non factum, & ſic peccata omiſſionis reducun-
tur ad peccata commiſſionis, ut expreſſe dicit
D. Thomas *de veritate q. 15. ar. 4. ad* 10. ibi:
Agere, & non agere, cum quis agere debet, ad
idem genus actus reducuntur, ſecundum quod pec-
catum omiſſionis ad peccatum actus reducitur.
Et idemmet S. Auguſtinus *de perfect. Juſt. cap.*
3. dicit: *Duobus modis conſtat eſſe peccatum, ſi*
aut fiant illa quæ prohibentur, aut illa non
fiant, quæ jubentur. Dicitur ſecundo *contra Le-*
gem, in quo conſiſtit formale peccati: Eſt
enim peccatum terminus concretus dicens pro
materiali ipſam actionem, vel omiſſionem,
pro formali inobedientiam, ſeu actum contra
Legem. Dicitur tertio contra *Legem Dei* ſim-
pliciter, quia peccans contra Legem huma-
nam, peccat ſaltem mediate contra Divinam,
cum tranſgreſſio Legis humanæ, ſive Cano-
nicæ, ſive Civilis, non aliter ſit peccatum,
niſi quia eſt contra Legem Dei volentis, ac
præcipientis, ut noſtris legitimis Superioribus
aliquid juſte præcipientibus obediamus. *Ad*
Hebræos enim cap. 13. n. 17. habetur expreſſe:
Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis, ipſi
enim pervigilant quaſi rationem pro animabus
veſtris reddituri. Et ad Rom. cap. 43. num. 2.
preciſe dicitur: *Qui reſiſtit Poteſtati, Dei or-*
dinationi reſiſtit. Et ſic ſufficit, quod S. Au-
guſtinus poſuerit in definitione verba illa *con-*

tra Legem Dei, nec fuit neceſſe addere *contra Legem humanam*.

9 Peccatum ut ſic varie dividitur. Primo enim dividitur in peccatum Originale, & peccatum Perſonale. *Peccatum Originale* eſt carentia juſtitiæ Originalis transfuſa ab Adamo per virtutem ſeminalem, ſeu carnalem propagationem in poſteros: Siquidem juxta illud Apoſtoli *ad Romanos cap.* 5. *v.* 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.*, quod de peccato Originali eſt intelligendum, prout communiter docent SS. Patres, & Theologi, & ipſum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 5. *in Decret. de peccat. Originali*. Ut autem peccati originalis deſcriptio perfecte percipiatur, ad mentem breviter revocandum eſt, per juſtitiam originalem dona illa omnia ſupernaturalia deſignari, per quæ homo rectus efficiebatur, per quæ ſcilicet portio, ſive pars inferior hominis, videlicet appetitus ſenſitivus portioni, ſive parti ſuperiori, nempe Rationi perfecte ſubjiciebatur; aſt (proh dolor!) Homo, cum in tanto honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Hinc ultra excluſionem a vita æterna ſecum traxit originalia præcipua quatuor vulnera, quibus ſæve ſauciamur, & ſunt ignorantia intellectus, malitia voluntatis, ſeu pronitas ad malum, concupiſcentia carnis adverſus ſpiritum, & infirmitas corporis aggravantis animam, ac voluntatis ad tentationes vincendas, & ad bonum arduum aggrediendum; & hæc vulnera neque per Baptiſmum tolluntur, unde PP. & Theologi docent, ſemper in nobis fomitem peccati manere, puta perduellionem appetitus ſenſitivi contra rationem &c. *Peccatum Perſonale* eſt illud, quod a propria cujuſque voluntate contrahitur; atque a propria (ut ita dicam) cujuſque perſona committitur, unde & *Perſonale* nuncupatur. *Communis*.

Secundo, *Peccatum Perſonale* ſubdividitur in
10 actuale, & habituale. *Peccatum actuale* eſt actualis transgreſſio Legis Divinæ; Et ſic tunc committitur Peccatum actuale quando actualiter violatur Lex Divina, ſive eliciendo actum ab ipſa prohibitum, ſive omittendo actum ab ipſa præceptum: *Communis*. Peccatum habituale eſt macula relicta in anima de peccato actuali mortaliter permanente; Unde peccatum habituale nihil aliud eſt, quam peccatum actuale, cujus commiſſio phyſice jam præteriit, mortaliter tamen permanet, donec per veram Pœnitentiam expietur. *Communis*.

Tertio, Peccatum perſonale actuale dividitur in peccatum commiſſionis, & omiſſionis. 11
Peccatum commiſſionis eſt, quo fit id, quod a Lege divina prohibetur. *Communis*. *Peccatum omiſſionis* eſt, quo omittitur id, quod a Lege Divina præcipitur. *Communis*. Unde S. Auguſtinus *de perfect. juſt. cap.* 3. ad rem ſic dicit: *Duobus modis conſtat eſſe peccatum: ſi aut fiunt illa, quæ prohibentur, aut illa non fiunt, quæ jubentur.*

Quarto, Peccatum perſonale dividitur in 12
peccatum carnale, & ſpirituale juxta illud Apoſtoli 2. *ad Corinth. cap.* 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & ſpiritus*. *Peccatum carnale* eſt illud, quod in concupiſcentia carnis, ſeu in inordinata delectatione carnis conſiſtit, uti ſunt Gula, & Luxuria, & diverſæ peccatorum ſpecies ad hæc duo peccata reducibiles. *Communis*. *Peccatum ſpirituale* eſt illud, quod in concupiſcentia, ſeu in inordinata delectatione ſpirituali perficitur, & conſummatur, uti ſunt ſuperbia, inanis Gloria, & hujuſmodi. *Communis*. Quinimmo S. Gregorius *lib.* 31. *moral. c.* 31. dicit, quod Capitalium vitiorum quinque ſunt ſpiritualia, ſcilicet Superbia, Invidia, Avaritia, Ira, & Acedia, duo vero carnalia, ſcilicet Gula, & Luxuria.

Quinto, peccatum perſonale dividitur in 13
mortale, & veniale. *Peccatum mortale* eſt defectus contra Legem, vel præceptum, cujus obſervantia neceſſaria eſt ſimpliciter ad conſequendam gratiam, & ſalutem finalem conſequendam; Unde dicitur *mortale*, quia ob ſui gravitatem ſolvit penitus amicitiam, & gratiam cum Deo, pœnamque meretur æternam, quæ eſt mors ſecunda; Et de hoc dicitur *Sapient.* 16. *Homo per malitiam occidit animam ſuam*. Et *Ezechiel.* 18. *Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur*. Et ad Romanos 6. *Stipendia peccati mors*. Et Jacobi. 1. *Peccatum cum conſummatum fuerit, generat mortem*. Peccatum veniale eſt defectus contra Legem, vel præceptum, cujus obſervantia non eſt ſimpliciter neceſſaria, ſed tantum ſecundum quid, ad melius, & citius ſalutem finalem conſequendam; Unde dicitur veniale, quia licet fervorem Caritatis minuat, non tamen penitus amicitiam, & gratiam cum Deo ſolvit, nec meretur pœnam æternam, adeoque ob ſui levitatem veniam facilius conſequitur; Et de hoc intelligitur illud *Proverb.* 24. *Septies enim cadet juſtus, & reſurget, & Jacob. c.* 3. *In multis of-*

ten-

[illegible] omnes, & hujuſmodi. Sic in re *Communis Doctorum*. Prætereundum autem non eſt commiſerandum valde fore, quod multi parum timeant, aut nihil ſibi a venialibus caveant; minime advertentes grandia mala, ad quæ paulatim diſponunt; immo per venialia pedetentim non paucos in ruinam fuiſſe prolapſos; Unde Eccl. *cap.* 19. *v.* 1. *Qui ſpernit modica, paulatim decidet*. Eccleſ. *cap.* 10. *v.* 18. *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perſtillabit domus*. Apoc. *cap.* 3. *v.* 16. *Quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo*. D. Bern. *de ordin. vit. & morum inſtit.* ait: *A minimis incipiunt, qui in maxima proruunt*. S. Chryſ. *hom.* 87. *in Matth. Mirabile quidem, & inauditum dicere audeo: Solet mihi nonnunquam non tanto ſtudio magna videri eſſe peccata vitanda, quanto parva & vilia: illa enim ut averſemur ipſa peccati natura efficit; hæc autem hoc ipſo quod parva ſunt, deſides reddunt; & dum contemnuntur, non poteſt ad expulſionem eorum animus generoſe inſurgere: unde cito ex parvis maxima fiunt negligentia noſtra*. D. Bonaven. *de profec. relig. l.* 5. *cap.* 10. *Ex minimis guttis multiplicatis inundationes aquarum fiunt, quæ etiam magna aliquando mœnia ſubruunt: per modicam rimam aqua latenter in navem influit, donec ſubmergatur*. S. August. *in Pſalm.* 39. *v.* 13. *Præcaviſti magna; de minutis quid agis? an non times minuta? projeciſti molem, ſtude ne arena obruaris*. Quare concludendum cum Eccleſ. 7. *v.* 19. *quod, qui timet Deum, nihil negligit*.

24 Sexto, aliqui dividunt peccatum perſonale in Philoſophicum, & Theologicum. *Peccatum Philoſophicum*, dicunt ipſi, eſt actus humanus diſconveniens tantum naturæ rationali, ſeu rationi. *Peccatum vero Theologicum* eſt actus humanus Dei offenſivus ut diſconveniens ejus Legi æternæ: Unde primum dicitur *Philoſophicum*, quia conſideratio rationis, & virtutis moralis, naturalis eſt Philoſophi; Secundum vero dicitur *Theologicum*, quia conſideratio Dei, ejuſque Legis æternæ, eſt Theologi; hinc homicidium v. g. innocentis conſideratum ut contrarium naturæ rationali, ſeu principio naturali rationis: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, dicitur Peccatum *Philoſophicum*; conſideratum autem ut contrarium voluntati Dei, & ejus Legi æternæ, dicitur Peccatum *Theologicum*.

25 Aſt tamen revera, & ex natura rei idem peccatum v. g. idem homicidium innocentis eſt ſimul Philoſophicum, & Theologicum, quia eo ipſo, quod adverſatur rationi naturali, indiſpenſabiliter adverſatur Deo, ejuſque Legi æternæ, adeoque eſt offenſa Dei, & Peccatum Theologicum; cum quando attingitur peccatum, ut diſconveniens naturæ rationali, attingatur impræciſibiliter, ut prohibitum a Deo, atque adeo ut Dei offenſivum, ex quo in actibus ab intrinſeco malis malitiæ philoſophicæ ſit naturaliter, & inſeparabiliter annexa malitia Theologica, ſeu offenſa Dei; Unde non datur peccatum Philoſophicum ipſa re, & in praxi a Theologico ſeparatum; Immo implicat peccatum, quod ſolum ſit Philoſophicum, & non etiam Theologicum.

Et ratio eſt, quia peccatum de ſua ratione adverſatur formaliter dictamini rationis; Implicat autem, quod rationis dictamini adverſetur, & non adverſetur ſimul Legi æternæ, cum dictamen rationis ſit veluti præco indicans nobis Divinam voluntatem, ſive præceptivam, ſive prohibitivam, ſive permiſſivam, ut docent Doctores communiſſime ex S. Auguſtino *ſermon.* 6. *de verbis Domini* cum S. Thoma *part.* 3. *q.* 91. *art.* 2. ubi dicit lumen rationis nihil aliud eſſe, quam impreſſionem Divini luminis in nobis, juxta illud Regii Pſaltis *in Pſalm.* 4. qui cum interrogaſſet: *Quis oſtendit nobis bona?* ut ſcilicet ea ſequamur, ſtatim reſpondet: *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*. Hinc Apoſtolus *ad Romanos cap.* 2. *num.* 14. ſcribit: *Gentes, quæ Legem non habent, naturaliter ea, quæ Legis ſunt, faciunt, ejuſmodi Legem non habentes, ipſi ſibi ſunt Lex, qui oſtendunt opus Legis ſcriptum in cordibus ſuis*. Et Cicero 1. *de Legibus*, Legem naturalem definit, quod ſit: *Ratio ſumma inſita in natura, quæ jubet ea, quæ facienda ſunt, prohibetque contraria*. Unde revera implicat peccatum, quod ſolum ſit Philoſophicum, & non etiam ſimul Theologicum, cum implicet, quod dari poſſit homo Legis naturalis invincibiliter ignarus. Hinc merito ab Alexandro VIII. die 24. Auguſti 1690. damnata fuit ſequens propoſitio in ordine 2. *Peccatum Philoſophicum, ſeu morale, eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi; Theologicum vero, & mortale eſt tranſgreſſio libera Divinæ Legis. Philoſophicum quantumvis grave, in illo, qui vel Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque pœna æterna dignum*.

Ad contrahendum quodcumque peccatum actuale, ſive mortale, ſive veniale, tres requiruntur conditiones. Prima eſt, ut ſit voluntarium, 17

rium, ideſt, ut fiat a voluntate conſentiente: Unde S. Auguſtinus *lib. de vera Religione c.* 4. dicit: *Uſque adeo peccatum voluntarium eſt malum, ut nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit voluntarium*. Secunda eſt, ut ſit liberum, ideſt, ut ſit in poteſtate voluntatis illud facere, vel non facere; Non enim ſufficit libertas a coactione, ſed requiritur libertas a neceſſitate, ideſt potentia indifferens, tum ad ponendum, tum ad omittendum actum; Hinc ab Innocentio X. pridie Kalend. Junii anno 1653. damnata eſt ſequens propoſitio Janſenii tertia in ordine: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione*. Nec etiam ſufficit qualiſcumque libertas in cauſa, ſeu mediata; ſed peccatum debet dependere a propria libertate operantis. Unde ab Alexandro VIII. die 7. Decembris 1690. damnata fuit ſequens propoſitio prima in ordine: *In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum mortale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua peccato Originali, & voluntate Adami peccanti*. Et quamvis damnatio dicat *Ad peccatum mortale*, tamen eadem ratio eſt etiam de peccato veniali; hinc additur, & *demeritum*, quod etiam veniali convenit. Tertia conditio eſt, ut advertatur malitia peccati. *Communis*.

18 Item tria requiruntur potiſſimum ad peccatum mortale, quorum ſi unum deſit, jam non erit peccatum mortale, ſed ad ſummum veniale. Primo igitur ex parte intellectus requiritur plena advertentia & deliberatio; Secundo ex parte voluntatis requiritur perfectus conſenſus. Tertio requiritur gravitas materiæ.
19 *Communis*. Ad pleniorem autem horum captum eſt advertendum 1. Plenam, & perfectam advertentiam in eo conſiſtere, quod intellectus per plenum, & firmum judicium cum libero, & expedito interiorum ſenſuum uſu de malitia objecti deliberet expendendo ſingula; econtra vero eſſe ſemiplenam, & imperfectam
20 advertentiam ad mortale inſufficientem: 2. plenum & perfectum voluntatis conſenſum ſitum eſſe in plena, & perfecta voluntatis approbatione plenam intellectus advertentiam præſupponente; e contra vero eſſe ſemiplenum, & imperfectum conſenſum item ad letale inſufficientem: ex quibus conſequens eſt cum plena avertentia compati poſſe imperfectum conſenſum, eſt enim voluntas ſemper libera; & cum imperfecta advertentia minime ſtare poſſe plenum conſenſum, nil namque volitum, quin præcognitum: atque ideo ſi objecti malitia ſit imperfecte repræſentata, non poteſt eſſe perfecte volita. 3. Quod tres in voluntate ſpectan- 21
tur motus, videlicet primo primus, qui vel omnem rationis uſum, & malitiæ advertentiam prævenit, vel ex vehementiſſima paſſione ſenſitiva, & diſtractionem rationem perturbante ita celer eſt, ut cohiberi non poſſit: unde motus primo primus libertate non potitur: 2. motus ſecundo primus, qui advertentiam ſupponit aliqualem, vel majorem, adhuc tamen ita imperfectam, ut ſolum ſemiplene liber haberi poſſit; denominantur autem præfati actus primo primus, & ſecundo primus reſpective ad plenam advertentiam, quam ſuo ordine præveniunt: 3. motus perfectus, & plene deliberatus eſt, qui ſupponit rationem plene expendentem ſingula, & non perturbatam, vel vehementiſſima paſſione libertatem ſimpliciter tollente, nec vehementi eam diminuente, proin eſt actus conſenſus perfectus liber.

Ulterius magis magiſque dicta elucidantur 22
adducendo juxta communes conjecturas, ſigna valde utilia imperfectæ advertentiæ, imperfectique conſenſus, per quæ quiſque tute adjudicare poteſt ſe non habuiſſe plenum conſenſum, ac proinde memoriæ committendæ pro ſerenitate conſcientiæ, ut advertit Fel. Pot. *cap. 4. de peccatis*; ex quo ut ſequitur. Signa igitur imperfectæ advertentiæ ſunt 1. ſi remiſſe, & ut ita dicam, ad ſimilitudinem ſemidormientis rei malitiam apprehendis. 2. Si poſtea melius conſiderans judicas te id non fuiſſe facturum, ſi ita apprehendiſſes. 3. Si vehementi paſſione, apprehenſione, vel diſtractione laboraſti, vel turbatus fuiſti itaut fere neſcires quid ageres.

Signa imperfecti conſenſus ſunt 1. Si quando actionem alias graviter malam quis fecit, non fuit plene ſui compos, ſed quaſi ſemidormiens, diſtractus &c. ita ut judicet ſe id non fuiſſe facturum, ſi plene vigilaſſet; immo addit Maſtr. in Theol. Moral. diſp. 15. de peccatis, quod ſi quis poſt factum dubitet an id fecerit in ſomno vel in vigilia, num eſſet ſui compos, vel non? non eſt leve indicium id feciſſe ſine plena advertentia, & ſine pleno conſen-

ſen-

(*) Vid. quæ notantur a Romanis cenſoribus ad calcem hujus articuli ſub num. 88. & ſequenti.

ſenſu: nam quæ cum plena advertentia fiunt, facilius ſic facta cognoſcuntur, quia plena advertentia præterita liberam permittit homini de ſuis actibus cognitionem, niſi forte temporis mora aliquam induxerit oblivionem. 2. Si quis dubitet an plene conſenſerit, & timoratæ ſit conſcientiæ peccatum mortale abhorrens, eique diſſentire ſolitus, præſumendus eſt non plene conſenſiſſe, licet aliquam in repellendis tentationibus negligentiam admiſerit; ſecus eſt judicandum de viro perdito tentationibus ſuccumbere ſolito: ratio utriuſque eſt, quia ex juris peritis valida præſumptio, & probabilitas ex conſuetis deſumitur. 3. Si quis valde timide, & ſuſpenſe ſe proceſſiſſe meminit. 4. Si comperias te fuiſſe ſub tali diſpoſitione talibuſque circumſtantiis, ut faciliter potuiſſes peccatum exequi, non tamen ſis exequutus, immo cum tui plene compos es, præ viribus reſpuis, præſumere potes te non plene conſenſiſſe; quia non ita faciliter affectus deliberatus mutatur. Hinc ut advertit Tamb. cap. 1. de pecc. §. 3. quando motus pravus tempore imperceptibili inſurgit, & paulo poſt ut advertis curas expellere, eſt ſignum nullius, aut certe dumtaxat imperfecti conſenſus præſtiti. 5. Si quis ſoleat ita eſſe affectus, ut animum firmum, & ſæpe repetitum non committendi mortale habeat, præſumere poteſt non plene conſenſiſſe peccato; hic enim non conſenſit faciliter, & quod eſt multoties odio habitum, ſi poſtea plene ametur, facillime cognoſcitur.

23 Poſtremo circa gravitatem materiæ eſt eam agnoſci, vel ex horrore rei, & gravi conſcientiæ remorſu, vel ex eo quod deprehendatur rem eſſe contra legem graviter obligantem; legem vero graviter obligare dignoſcitur, vel ex modo loquendi Sac. Scripturæ, ut ſi pœnam æternam v. g. comminetur, vel ex declaratione Eccleſiæ, vel ex communi ſenſu Doctorum.

24 Peccatum mortale poteſt eſſe triplex. Primo mortale *ex genere ſuo*, quod ſcilicet ex ipſo objecto ſecundum ſe habet intrinſecam malitiam mortalem, ſecluſa prohibitione Legis, ut blaſphemia, adulterium, & hujuſmodi. Secundo mortale *ex præcepto*, quod ideo ſolum mortale eſt, quia Lege poſitiva prohibetur, ut comedere carnes diebus Veneris, & Saturni, opera ſervilia facere diebus Feſtis, & hujuſmodi: Tertio mortale *ex accidente*, *vel circumſtantia*, quod licet ſecundum ſe, neque ex objecto, neque ex præcepto mortale ſit, ſed vel veniale, vel omnino indifferens, tamen ex accidente, vel circumſtantia aliqua malitiam mortalem contrahit, ut ratione conſcientiæ erroneæ, ratione mortalis finis adjuncti, ratione contemptus, *& hujuſmodi*, ut clarius infra. *Sic Communis Doctorum*.

Peccatum veniale etiam triplex eſſe poteſt. 1
Primo veniale *ex genere ſuo*, quod ſcilicet ex natura ſua, & propoſito objecto ita levis eſt malitiæ, ut, ſecluſa malitia alterius ſpeciei, non poſſit excreſcere in peccatum mortale, ut eſt verbum otioſum, mendacium jocoſum, vel officioſum, vana cogitatio, & hujuſmodi. Secundo veniale *ex imperfectione actus*, quod ſcilicet, quamvis ex genere ſuo ſit mortale, tamen ex defectu plenæ advertentiæ, & perfectæ deliberationis evadit hic & nunc in individuo veniale, ut eſt ſubitus, & non plene deliberatus motus odii, luxuriæ, ſuperbiæ, invidiæ, & hujuſmodi. Tertio veniale *ex parvitate materiæ*, quod ſcilicet quamvis ex genere ſuo ſit mortale in ſufficienti materia, evadit veniale ratione parvitatis, ut eſt furtum unius oboli, aut alterius rei levis, & hujuſmodi. *Sic Doctores communiter*.

Peccatum mortale *ex ſuo genere* fit veniale 2
per accidens in individuo potiſſimum quatuor modis. Primo *ex conſcientia erronea*, quando ſcilicet quis ex errore invincibili putat peccatum aliquod eſſe veniale tantum, quod revera mortale eſt, ut perjurium aſſertorium in re levi, tunc enim is ſolum venialiter peccat; Secundo *ex cauſa excuſante*, quando ſcilicet quamvis non adſit plena cauſa excuſans a peccato in toto, adeſt tamen aliqualis cauſa excuſans in modico ſui defectu a mortali, & veniale conſtituens, ut ignorantia invincibilis excuſat a toto peccato, ignorantia tamen aliqualiter vincibilis, & leviter culpabilis excuſat a mortali, & conſtituit veniale; Item metus gravioris morbi excuſat omnino a jejunio, vel ab auditione Sacri; metus autem morbi non ita gravis excuſat a mortali, & venialem efficit tranſgreſſionem, & ſic de ſimilibus: Tertio *ex imperfectione actus*, quando ſcilicet, nec ex parte intellectus adeſt perfecta advertentia, nec ex parte voluntatis plenus conſenſus: quorum unum ſi deſit, & adſit ſolum imperfecta advertentia, vel ſemiplenus conſenſus, erit ſolum peccatum veniale ex imperfectione actus in quacumque materia, lege, ſeu præcepto; Sic omnis actio de ſe mortaliter peccaminoſa, quæ fit a ſemidormiente, ſemiebrio, diſtracto, vel turbato vehementi paſſione, ita ut ad id, quod agit, ejuſque malitiam advertere plene non poſſit, nec plenum, & perfectum

ctum

etiam conſenſum præbere ratione imperfectæ advertentiæ, & imperfecti, ſeu non pleni conſenſus, erit ſolum peccatum veniale, dummodo non fuerit mortale in cauſa; Quarto *ex parvitate materiæ*, quando ſcilicet aliquid, quod ex genere ſuo in ſufficienti materia eſſet mortale, hic & nunc evadit veniale ratione parvitatis materiæ, ut furtum unius oboli, aut alterius levis rei, & hujuſmodi. *Sic communis Doctorum*. (*)

27 Peccatum *ex genere ſuo* veniale poteſt per accidens fieri mortale potiſſimum ſex modis. Primo *ex conſcientia erronea*, quando ſcilicet quis ex errore invincibili credit peccatum aliquod eſſe mortale, licet de ſe revera non ſit, niſi veniale, ut credens erronee, quod mendacium jocoſum ſit mortale, ſi jocoſe mentiatur cum tali errore invincibili, peccat mortaliter. Secundo *ex fine mortaliter malo*, quando ſcilicet ratione finis mortalis adjuncti, quod eſt de ſe leve, evadit mortaliter grave, ut ſi quis leviter, vel officioſe mentiatur, ut feminam inducat ad fornicationem, vel adulterium, ipſum mendacium de ſe veniale ſit mortale ratione talis pravi finis. Tertio *ex contemptu*, quando ſcilicet tranſgreſſio aliqua, ſeu inobedientia de ſe venialis committitur ex formali contemptu Legis, vel Legiſlatoris, tunc enim licet materia Legis obligantis ſub veniali ſit levis, contemptus tamen Legis, ſeu Legiſlatoris eſt gravis. Quarto *ex ſcandalo*; quando ſcilicet ratione gravis ſcandali, quod peccator ſecuturum prævidit, aut prævidere potuit, ac debuit, aliqua ſua actio venialis cedit directe in grave proximorum ſcandalum, ſeu ruinam ſpiritualem: Sic levitates de ſe veniales Religioſorum coram ſæcularibus exinde graviter ſcandalizandis evadunt mortales. Quinto *ex ultimo fine conſtituto*, quando ſcilicet ex nimio affectu ad aliquod peccatum de ſe veniale conſtituit quis in eo ultimum finem, ut ſi quis ita inordinate afficiatur ad fabulas, ad verba otioſa, ſeu jocoſa, ad luſum, & hujuſmodi, ut propterea paratus ſit potius quamcumque Legem Dei tranſgredi, vel Deum quomodolibet offendere, & non raro tranſgrediatur, ſeu offendat, quam illis privari, tunc enim is graviter peccat, quia in ipſis peccatis de ſe venialibus conſtituit ultimum finem, cum plus creaturam, quam Deum diligat. Sexto *ex periculo*, quando ſcilicet advertitur in aliqua actione de ſe veniali tantum, aut etiam indifferenti, adeſſe periculum proximum labendi in mortale, juxta illud *Eccleſiaſtici cap. 3. num. 27. Qui amat periculum, in illo peribit*. Sic ſi quis excedendo in potu, etſi venialiter tantum, certo prævideat ſe inebriandum, in pollutionem, aliudve peccatum lapſurum, ſi frequentando converſationes de ſe non mortaliter malas, certe ex experientia prævideat ſe mortaliter peccaturum, & hujuſmodi, eo ipſo peccat mortaliter. *Sic Doctores communiter*.

28 Peccatum formaliter acceptum non conſiſtit in poſitivo, ſed in privativo, ideſt in carentia, ſeu privatione debitæ rectitudinis, ſeu conformitatis ad Legem Divinam. S. Bonaventura *in* 2. *diſt.* 37. *art.* 2. *q.* 1. Scotus *in* 2. *diſt.* 37. *q.* 1. & Scotiſtæ paſſim cum plurimis aliis contra varios alios.

29 Noſtram tamen concluſionem videntur aperte tenere plurimi Sancti Patres; Sanctus enim Dionyſius *de Divinis nomin. cap.* 4. *circa finem* ſic ait: *Relinquitur ergo malum imbecillitatem, atque privationem boni eſſe*. S. Ambroſius *lib. de fuga ſæculi cap.* 4. ſic habet: *Non inveniet in me malitiam, quia malitia nihil eſt*. S. Auguſtinus *tract.* 1. *in Joann.* ſic habet: *Peccatum nihil eſt, & nihil fiunt homines cum peccant*. S. Damaſcenus *lib.* 7. *de Fide cap.* 4. ſic expreſſe dicit: *Nihil aliud eſt malum, niſi boni privatio*; quæ verba habet etiam S. Fulgentius *lib. de Fide ad Petrum cap.* 11. S. Anſelmus

(*) *Notæ Romani Theologi*. Cave ne putes, metum levem quoque excuſare hominem a mortali culpa, levis enim metus eſt vanus, ac lex aliunde obligat ſaltem cum aliquo incommodo, etſi Eccleſiaſtica ſit. Hinc regula juris habet, *vani timoris juſta excuſatio non eſt*.

Reſponſio Auctoris.

At hæc ipſa eſt mea opinio: etenim ſub verb. *Metus num.* 27. tradidi expreſſe, quod metus gravis cadens in conſtantem virum excuſat a præcepto poſitivo, tum divino, quam humano. Vide ibi *num.* 27. *&* 28. Scio enim ego, quod, *vani timoris juſta excuſatio non eſt*, per textum expreſſum in *L. vani timoris* 184. ff. de diverſ. regul. jur. ſine ullo numero allegata ab Antoine, a quo *Theologus* noſter ipſam ſine citatione deſumſit.

[illegible] *præſcientia*, *& prædeſti-* [illegible] apertè pronunciant: *Non eſt in-* [illegible], *aut aliqua eſſentia*, *ſed tan-* [illegible] *debitæ juſtitiæ*.

30 Et probatur ratione, quia, ſi peccatum non conſiſteret in privativo, ſed in poſitivo, haberet cauſam ſui efficientem: ſed non habet cauſam ſui efficientem, ut expreſſe docet Sanctus Auguſtinus *lib. 7. de Civitate Dei cap. 7.* ibi: *Nemo ergo quærat efficientem cauſam malæ voluntatis*; *Non enim eſt efficiens*, *ſed deficiens*; *quia nec illa effectio eſt*, *ſed defectio*, adeoque &c. Tum quia eodem modo ſe habet peccatum ad Legem, ſicut malitia moralis ad dictamen rationis; ſed malitia moralis conſiſtit formaliter in privatione conformitatis, ſeu convenientiæ ad dictamen rationis; ergo peccatum conſiſtit in privatione rectitudinis, ſeu conformitatis ad Legem; Unde S. Thomas 1. 2. *queſt.* 85. *art.* 4. dicit, quod ordinatio actus ſit quoddam bonum, & ſubdit; *Hujus privatio eſt eſſentialiter ipſum peccatum*. Tum etiam quia ſi peccatum formaliter conſiſteret in poſitivo, ſequeretur, quod Deus per ſe, & directe eſſet cauſa peccati: quia omne poſitivum per ſe, & immediate efficitur a Deo: *Omnia enim per ipſum facta ſunt*, *& ſine ipſo factum eſt nihil*; *Joan.* 1. Quod autem Deus per ſe, & [illegible] ſit cauſa peccati, eſt falſiſſimum, [illegible] *Deo*, *qui* nihil odit eorum, quæ fecit, [illegible] *impius*, *& impietas ejus*. *Sapient.* 14. [illegible]

31 [illegible] ſpecifica moralis peccatorum omiſ[illegible] ex actibus debitis, quorum [illegible]es; Unde omiſſiones illæ ſunt pec[illegible] diſtincta, quæ privant actibus de[illegible] ſpeciem moraliter diſtinctis. [illegible] Hinc omiſſio Miſſæ die Feſto au[illegible]guitur ſpecie ab omiſſione præce[illegible], quia auditio Miſſæ, & obſervan[illegible] ſunt actus debiti ſpecie diſtincti; E[illegible] omiſſio Miſſæ in die Dominico, & o[illegible] in die Feſto non diſtinguuntur [illegible]liter, quia neque actus præceptus [illegible] Miſſæ in prædictis diebus diſtingui[illegible].

32 [illegible] ſpecifica moralis peccatorum com[illegible]itur ex diverſis ſpecie virtuti[illegible] ejuſdem virtutis rectitudini[illegible] privant. Sic Scotus *in* 2. *diſt.* 37. [illegible] paſſim, aliique tenentes [illegible] formaliter conſiſtere in pri[illegible] poſitivo. Et ratio eſt, quia [illegible] ſumptum eſt privatio re[illegible] ſeu debitæ conformitatis præcepto; ergo ubi reperitur diverſitas ſpecifica privationum, reperitur & diverſitas ſpecifica peccatorum, licet ſit unicus actus, vel plures; Atqui ubi actus privatur diverſis ſpecie rectitudinibus debitis, adſunt diverſæ ſpecie privationes, cum privationes ſpecificentur a formis, quibus privant, ergo &c.

Dicitur autem notanter ſub disjunctione *ex diverſis ſpecie virtutibus*, *ſeu diverſis ejuſdem virtutis rectitudinibus*, quia ad diſtinctionem ſpecificam moralem peccatorum ſufficit, ut vel diverſis ſpecie virtutibus opponantur, ut v. g. Furtum, & Mollities, quorum prius opponitur virtuti juſtitiæ, & alterum virtuti Caſtitatis; Vel opponantur eidem virtuti ſecundum diverſas ſpecie honeſtates, & rectitudines, ut verb. gr. Mollities, Sodomia, & Beſtialitas, quæ, non obſtante, quod opponantur eidem virtuti Caſtitatis, & eidem ipſimet naturæ, tamen quia ipſi opponuntur ſecundum diverſas honeſtates, & rectitudines, propterea diſtinguuntur ſpecie, non ſolum in genere entis, ſed etiam in genere *moris*; Unde merito ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. fuit damnata ſequens propoſitio 24. in ordine; *Mollites*, *Sodomia*, *& Beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ*, *ideoque ſufficit dicere in Confeſſione ſe procuraſſe pollutionem*.

Diſtinctio numerica moralis peccatorum deſumitur ex diſtinctione numerica actuum voluntatis moraliter interruptorum; Unde tot ſunt numero diſtincta peccata, quot ſunt actus voluntatis moraliter interrupti, & repetiti. *Communis*. Et ratio eſt, quia cum voluntas ſit principium actuum moralium bonorum, & malorum, nec ullum ſit peccatum niſi in quantum ab ipſa voluntate deliberata procedit, hinc ſequitur, quod tot peccata numero *diſtincta* multiplicentur, quot actus pravi ipſius voluntatis moraliter interrupti reperiuntur. 34

Actus autem voluntatis interim moraliter interrumpi cenſentur, quoties nec formaliter, 35 nec virtualiter perſeverant, ideſt quoties nullus effectus aſſignari poteſt, in quo virtualiter prior ejuſmodi actus permanere cenſeatur. Et ita actus internus voluntatis moraliter interrumpitur per retractationem, ſeu voluntatem contrariam. Item moraliter interrumpitur actus internus voluntatis per ceſſationem ab illo voluntariam, & liberam. Immo aliqui, inter quos Vaſquez 12. *diſp.* 75. *cap.* 3. Diana, & alii, tenent actum internum peccaminoſum moraliter interrumpi etiam per ceſſationem involuntariam, & naturalem, ſive

ea

ea fiat per ſomnum, ſive per diſtractionem ad alia.

36 Hinc reſolves primo, quod peccata interna, quæ ſolo animo perficiuntur, ut Odium Dei, vel proximi, Hæreſis, Delectatio venerea moroſa, & hujuſmodi, toties multiplicantur numero, quotie actus ipſe internus peccati renovatur, quia quilibet talis actus internus in ſe eſt completus, & poſterior actus nullam habet dependentiam, vel connexionem cum priori. *Communis*.

37 Reſolves ſecundo, quod peccata, quæ opere externo perpetrantur, toties numero multiplicantur, quoties actus ipſi exteriores peccatum illud conſummantes repetuntur, quia interveniunt plures actus mali, quorum unus ad alterum non ordinatur, nullamque cum ipſo habet connexionem, cum quilibet eorum in ſe ſit completus actus. *Communis*.

38 Reſolves tertio, quod quando actus ſunt ordinati ad unum numero actum, ſeu finem principalem, omnes illi actus non ſunt tot peccata diſtincta ab ipſo actu finali, ſed unum duntaxat peccatum, quia unitatem numericam deſumunt ab ipſo actu principali, & finali; Unde oſcula, tactus, verba impudica, & alii actus copulam præcedentes, comitantes, & ſubſequentes unum numero peccatum integrant cum actu principali, ſeu finali, nempe cum copula, quæ ſola eſt explicanda in Confeſſione. *Communis*.

39 Reſolves quarto, quod quando actus ſunt diſparati, ita ut unus non dependeat ab alio, nec ordinetur ad ipſum, tunc tot ſunt numero peccata, quot ſunt actus in ſe completi, & conſummati, quia quilibet actus habet terminum definitum, & limitatum, in quo completur, & terminatur; adeoque de ſe independenter ab alio eſt peccatum; Unde qui plures homines ſucceſſive occidit, plura commiſit homicidia numero diſtincta: qui plures fornicationes commiſit eadem nocte etiam cum eadem muliere, & voluntate continuata per totam noctem fornicandi, plura commiſit peccata fornicationis numero diſtincta in Confeſſione explicanda. *Communis*. (*)

40 Peccatum Originale deletur in infantibus per ſolum Baptiſmum in re ſuſceptum: *cap. Majores 3. de Baptiſmo cap. Firmiſſime 2. & cap. Nulla præter 142. diſt. 4. de conſecr.* ibi: *Nulla præter Baptiſmum ſalus promittitur infantibus, quia infantes, ſi per Sacramentum, quod ad hoc eſt Divinitus inſtitutum, in credentium numerum non traſeunt, in tenebris manent*, cum ſimilibus juncto Concilio Florentino *in Decreto Eugenii §. Primum omnium*, & Concilio Tridentino *ſeſſ. 5. §. 5. & ſeſſ. 6. cap. 14. & ſeſſ. 14. cap. 8.* * Nota, quod ubi noſter Auctor ait, *per ſolum Baptiſmum in re ſuſceptum*, loquitur de Baptiſmo ſive fluminis, ſive ſanguinis, ut cohæreat hæc doctrina, cum iis, quæ alibi dicta ſunt, verb. *Baptiſmus art. 1. num. 16.* & verb. *Martyrium, n. 13. & 14.* *

41 In adultis autem peccatum Originale deletur per Baptiſmum ſive in re, ſive in voto. Immo in ipſis adultis per Baptiſmum delentur inſuper omnia peccata perſonalia ante ipſum Baptiſmum commiſſa, non ſolum quoad culpam, ſed etiam quoad totam pœnam; ſic expreſſe Concilium Florentinum *in citat. Decret. Eugenii §. Primum omnium*, his verbis: *Hujus Sacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ Originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipſa culpa debetur; propterea baptizandi nulla pro peccatis præteritis injungenda eſt ſatisfactio, ſed morientes antequam culpam aliquam committant, ſtatim ad Regnum Cœlorum, & Dei viſionem perveniunt*. Et hoc idem definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 5. §. 5.* ubi docet, homines per Baptiſmum renaſci Deo innocentes, immaculatos, puros, innoxios, Deo dilectos, heredes Dei, & coheredes Chriſti: *Ita ut nihil prorſus eos ab ingreſſu Cœli remoretur*, & expreſſius *ſeſſ. 6. cap. 14.* ubi dicit, in Sacramento Pœnitentiæ non ſemper totam pœnam remitti, ut in Baptiſmo fit; quod latius repetit *ſeſſ. 14. cap. 8.* ubi in hoc conſtituit diſcrimen inter juſtificationem, quæ per Baptiſmum, & per Sacramentum Pœnitentiæ fit.

Pec-

(*) *Notæ Romani Theologi*. Etiamſi non ſucceſſive, ſed unica actione, ſeu ictu occideret, plura homicidia committeret numero diſtincta.

Reſponſio Auctoris.

Hæc nota non percutit meum aſſertum. An autem plures occidens unica actione, ſeu ictu, plura revera homicidia committat, eorum teneo opinionem, qui affirmant, præſertim ſi unica actione, ſeu ictu plures intendat occidere, & revera occidat.

42 Peccatum mortale poſt Baptiſmum commiſſum remittitur ſolum per Sacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto, ideſt per Sacramentum Pœnitentiæ vere, & realiter ſuſceptum, aut per Contritionem cum Voto tale Sacramentum ſuſcipiendi. Sic ultra varia Sacræ Scripturæ teſtimonia, expreſſe Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. 2. *&* 4. *&*
43 *ibidem Can.* 1. 2. *&* 3. Unum autem peccatum mortale in hac providentia remitti non poteſt ſine alio; expreſſe enim deducitur, tum ex Sacra Scriptura, quæ nonniſi integram peccatorum remiſſionem promittit pro integra pœnitentia, ut patet *Ezechiel. cap.* 18. *n.* 21. ibi: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt . . . omnium iniquitatum ejus, quæ operatus eſt, non recordabor.* Unde ſi pœnitens de uno ſolo peccato complacentiam haberet, jam eſſet prorſus indignus remiſſionis aliorum, juxta illud *Jacobi cap.* 2. *num.* 10. ibi: *Quicumque totam Legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus*; Tum ex Doctrina Concilii Tridentini *de juſtificatione ſeſſ.* 6. *& de Pœnitentia ſeſſ.* 14. ubi juſtificationem declarat per modum vivificationis, & liberationis a morte juxta modum loquendi Sacræ Scripturæ. Hæc autem non habetur, niſi per integram omnium peccatorum mortalium remiſſionem, nam per unum ſolum peccatum mortale, quod in anima remaneret, homo non eſſet juſtus, ſed impius, non eſſet vivus, ſed mortuus ſpiritualiter, demum non eſſet in ſtatu ſalutis, ſed damnationis æternæ. *Sic Communis Catholicorum.*

44 Neque de facto unquam remittitur peccatum veniale ſine remiſſione peccati mortalis. *Communis Catholicorum* cum S. Thoma 3. *par. quæſt.* 87. *art.* 4. Et ratio eſt, quia nullum etiam veniale peccatum remittitur de facto ſine infuſione gratiæ ſanctificantis; ſed gratia ſanctificans non poteſt de facto conſiſtere cum peccato mortali, ergo &c. Tum quia inconveniens, & abſurdum eſt, quod Deus reconcilietur in levi illi, a quo manet graviter offenſus, & cum quo graves adhuc gerit inimicitias, uti eſt peccator perſeverans in pec-
45 cato mortali. Poteſt tamen econtra remitti peccatum mortale, quin remittatur peccatum veniale, quia poteſt haberi dolor de mortali, quin habeatur dolor de veniali, immo adſit complacentia de ipſo veniali, quod infuſionem gratiæ ſanctificantis non impedit. *Communis.*

46 Peccatum veniale poſt Baptiſmum commiſſum remittitur univerſim duobus modis, primo ex opere operantis, ſecundo ex opere operato per Sacramenta, & aliquatenus per Sacramentalia. *Communis.*

Ex opere operantis remittuntur peccata ve- 47
nialia per Contritionem, & quidem omnia, quorum diſplicentiam continet, ſeu de quibus in genere ſaltem habetur Contritio. *Communis ac certa*; Cum enim Contritio perfecta ſufficiat ad tollenda peccata mortalia, multo magis ſufficiet ad tollenda venialia. Item ex 48
opere operantis peccata venialia delentur in homine juſto per Attritionem de eiſdem conceptam, utpote quod Deum offendendo venialiter ſit peccator pœnas Purgatorii, aliaſque pœnas temporales promeritus. Item privationem majoris gratiæ, gloriæ &c. Suarez *part.* 3. *tract.* 4. *diſp.* 11. *ſect.* 3. *num.* 11. Maſtrius *Theol. moral. diſp.* 11. *quæſt.* 4. *num.* 82. *&* ipſo teſte omnes Scotiſtæ, Coninch. *diſ.* 2. 2. *dub.* 4. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 3. *de peccatis diſt.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 28. Sporer *tom.* 3. *Theol. Sacramental. part.* 3. *capit.* 2. *ſect.* 4. *num.* 37. & plures alii contra Vaſquez, & quoſdam recentiores in homine *juſto ad* deletionem venialium extra Sacramentum requirentes Contritionem formalem, vel ſaltem virtualem; Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia ex oppoſita ſententia ſequeretur, quod magis vel æque rigoroſa ſatiſfactio exigeretur pro peccato levi, ſeu veniali, ac pro peccato gravi, ſeu mortali, quod non convenit juſtitiæ; ſed Contritio formalis, ſeu virtualis neceſſario extra Sacramentum exigitur ad deletionem peccati mortalis, ergo talis ſatiſfactio non neceſſario exigitur ad deletionem venialis, præſertim in homine juſto, ſed minor ſufficiet, qualis eſt Attritio, cum minor offenſa ſit venialis, quam mortalis.

Item ex opere operantis peccata venialia de- 49
lentur in homine juſto per omne opus meritorium propter Deum factum in ordine ad deletionem peccatorum venialium, ſeu ſaltem in ordine ad deletionem omnium ſuorum peccatorum, ut ſic a Deo ad talem finem acceptetur. Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 1. §. *In iſta quæſtione*, Maſtrius *loc. cit. n.* 83. & ipſo teſte Scotiſtæ omnes, Suarez *loc. cit.* & plurimi alii: Et ratio deſumitur ex illa Salvatoris promiſſione *Lucæ c.* 6. *Dimittite, & dimittemini*, quæ promiſſio habetur ſimiliter de actibus aliarum virtutum, ac præſertim Miſericordiæ ſæpe ſæpius in Sacra Scriptura; Tum quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *c.* 5. dicit, quod peccata venialia multis aliis remediis expiari poſſunt, ibi: *Multiſque aliis remediis expiari poſſunt*; Unde S. Auguſtinus, aliique Sancti Pa-

Patres, & Doctore dicunt, quod peccatorum venialium remiſſionem a Deo conſequimur per Orationem Dominicam, & alias preces ad Deum fuſas continentes in ſe petitionem veniæ peccatorum, atque per omne opus bonum factum, & Deo ad talem finem oblatum.

50 Item ex opere operantis peccata venialia delentur in homine juſto per actum formalem amoris Dei ſuper omnia, quo Deus præfertur omnibus omnino rebus ei diſplicitis, tam levibus, quam gravibus; Juſtus enim perfecto amoris actu ſe Deo abſolute, & penitus ſubjiciens, volens ipſi in omnibus actionibus placere, & obtemperare, eo ipſo implicite ſaltem, & virtualiter deteſtatur omnia peccata, non ſolum mortalia, ſed etiam venialia, quatenus omnia Deo diſplicent; adeoque talis actus perfecti amoris ſemper ad omnia etiam venialia ſe extendit, atque omnia delet ſecundum culpæ reatum. *Communis*.

51 Ex opere operato peccata venialia remittuntur per omnia Sacramenta novæ Legis cum debita diſpoſitione ſuſcepta; dummodo ad ea nullus formalis, vel virtualis vigeat affectus. Sic S. Thomas 3. *par. queſt.* 89. *art.* 3. Maſtrius *loc. cit. num.* 85. & ipſo teſte Communis Sanctorum Patrum, & Doctorum. Et ratio eſt, quia omnia Sacramenta novæ Legis inſtituta ſunt ad ſanctificandas animas noſtras ex opere operato, eaſque perfecte diſponendas ad gloriæ conſecutionem, & conſequenter ad tollenda omnia impedimenta, quæ aliquo modo poſſunt a gloriæ conſecutione impedire: Unde cum peccata venialia nos retardent a conſecutione gloriæ, debent per Sacramenta digne ſuſcepta remitti.

52 Per Sacramentalia remittuntur peccata venialia ex opere operato, remote tamen, & mediate, quatenus nempe per preces Eccleſiæ junctas rebus Sacramentalibus, dum iis pie utimur, movetur Deus (etſi non infallibiliter) ut in nobis excitet pios illos motus, quibus annexa eſt remiſſio venialium, partim ex opere operantis, quatenus homo iis Sacramentalibus pie utitur in remedium, ac remiſſionem peccatorum ſuorum cum piis motibus diſplicentiæ peccatorum, converſionis in Deum, amoris, adorationis, & hujuſmodi: Et hæc videtur eſſe mens D. Thomæ 3. *part. q.* 87. *art.* 3. ubi habet hæc verba: *Triplici ratione aliqua cauſant remiſſionem venialium peccatorum; Uno modo in quantum eis infunditur gratia, quia per infuſionem gratiæ tolluntur venialia peccata, ut ſupra dictum eſt; Et hoc modo per Euchariſtiam, & Extremam Unctionem, & univerſaliter per omnia Sacramenta novæ Legis, in quibus confertur: Secundo in quantum ſunt cum aliquo motu deteſtationis peccatorum; Et hoc modo Confeſſio generalis, tunſio pectoris, Oratio Dominica operantur ad remiſſionem peccatorum venialium. Nam in Oratione Dominica petimus: Dimitte nobis debita noſtra; Tertio modo in quantum ſunt, cum alio motu reverentiæ in Deum, & ad res Divinas. Et hoc modo Benedictio Epiſcopi* (& quidem etiam Sacerdotis in Miſſa, & præſertim cum Venerabili Sacramento) *aſperſio aquæ benedictæ, quælibet Sacramentalis Unctio, Oratio in Eccleſia dedicata, & ſi quæ alia ſunt hujuſmodi, operantur ad remiſſionem venialium peccatorum.* Hactenus S. Doctor relatus, & ſecutus a Spor. *tom.* 3. *Theol. Sacram. part.* 2. *c.* 1. *ſect.* 4. *num.* 45. Et videtur idem ſentire Scot. *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 1. idemque ſentit Reiffenſt. *loc. cit. num.* 31. *& ſeq.* & communior Doctorum.

53 Sacramentalia autem ſic appellantur, vel ex eo quod ſoleant adhiberi ad Sacramenta efficienda, vel miniſtranda, ut efformatio Crucis, Benedictiones, Orationes Eccleſiæ, vel ex eo, quod aliqualem ſequantur, & imitentur virtutem Sacramentorum, ut aſperſio aquæ luſtralis, uſus rerum benedictarum ab Eccleſia, Confeſſio generalis, tunſio pectoris, & hujuſmodi. Et communiter enumerantur ſex, ad 54
quæ cetera reducuntur, & continentur ſequenti verſiculo.

Orans, Tinctus, Edens, Confeſſus, Dans, Benedicens.

55 Per ly *Orans* denotatur quotidiana Oratio Fidelium, ac præſertim *Pater noſter*, de quo dicitur *cap. De quotidianis, de Pœnit. diſt.* 3. *De quotidianis, brevioribus, levibuſque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana Oratio Fidelium ſatisfacit; eorum eſt enim dicere Pater noſter, qui es in cœlis, &c. Delet omnino hæc Oratio minima, & quotidiana peccata:* Huc reducitur Tunſio pectoris.

56 Per ly *Tinctus* ſignificatur aſperſio Aquæ Benedictæ, de qua *c. Aquam, de conſec. diſt.* 4. ſic legitur: *Nam ſi Cinis vitulæ ſanguine aſperſus populum ſanctificabat, & mundabat, multo magis aqua ſale aſperſa, Diviniſque precibus ſacrata populum ſanctificat, atque mundat.* Huc reducitur Unctio Cæremonialis in Regem, & ſimiles Unctiones; item impoſitio Cineris benedicti.

57 Per ly *Edens* intelligunt aliqui dignam Sacroſanctæ Euchariſtiæ, immo cujuſlibet Sacramenti ſuſceptionem; Verum hoc non tam videtur ſpectare ad Sacramentalia, quam ad ipſa Sa-

Sacramenta, & hinc alii per ly *Edens* intelligunt devotam manducationem panis benedicti, & hujuſmodi.

58 Per ly *Confeſſus* communiter intelligitur Confeſſio generalis, quæ in hunc finem ab Eccleſia eſt inſtituta, ut dicatur in principio Miſſæ, atque ſub Prima, & Completorio.

59 Per ly *Dans* denotatur elargitio Eleemoſynæ, juxta illud *Tob.* 4. *Eleemoſyna ab omni peccato liberat*. Daniel. *cap.* 4. *Peccata tua eleemoſynis redime*, & alibi; Huc reducuntur alia Opera Miſericordiæ, tum corporalia, tum ſpiritualia.

60 Tandem per ly *Benedicens* deſignatur Benedictio Epiſcopi, vel Abbatis conſecrati alios benedicentis, prout explicat Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *ſect.* 2. *punct.* 2. citans plures alios, & tenet Gloſſa *in Proœmio ſexti Decretalium* verſ. *Benedictionem*, ubi inquit: Per *benedictionem Prælati devote ſuſceptam venialia remittuntur*, atque ad hoc allegat *cap. Dictum eſt*, *cap. Maledicam*, *cap. Intra* 1. *quæſt.* 1. quamvis non adeo clare id habeant. Hæc ad litteram P. Reiffenſt. *Theol. moral. tract.* 5. *diſt.* 2. *q.* 3. *a n.* 34. *ad* 39.

61 Pœna debita decedentibus cum ſolo peccato Originali non una, & eadem ab omnibus aſſignatur: Quinque enim de infantibus non baptizatis referuntur Auctorum ſententiæ a Bellarmino *tom.* 3. *de controverſiis lib.* 6. *de ſtatu peccat. cap.* 1. ubi ſic habet: Prima ſententia fuit eorum, qui Regnum Cœlorum infantibus non baptizatis promittere audebant, etiamſi non negarent eos in peccato Originali conceptos, & natos. Ita ſenſit quidam Vincentius, quem refellit S. Auguſtinus *in lib.* 1. *de origine Animæ cap.* 9. *& lib.* 3. *cap.* 13. Idem ſenſit Zuinglius *in declarat. de peccato Originali ad Urbanum Regium*, ubi docet probabile eſſe per Chriſtum univerſam naturam humanam ita eſſe reſtitutam, ut etiam Filii infidelium ſine Baptiſmo decedentes ſalventur: Et id cenſet non ſolum probabile, ſed etiam certum de filiis Fidelium; quem errorem, quod attinet ad filios Fidelium, ſequuntur multi Sectatorum, ut Bucerus, Martyr, Calvinus, & alii.

62 Secunda ſententia paulo quidem minus liberalis, ſed tamen valde mitis, fuit eorum qui parvulos non baptizatos excludebant a Regno Cœlorum, & vita beata Sanctis promiſſa; tamen eis dabant vitam æternam, & naturalem beatitudinem ſine ulla moleſtia, aut dolore extra Regnum Beatorum, & procul a carcere Damnatorum, hoc eſt in loco medio inter gehennam, & Cœlum, qualis locus vix poteſt fingi alius, quam terræ convexum; Ita ſenſiſſe olim Pelagianos docet S. Auguſtinus *in lib. de Hæreſibus c.* 88. *Nam*, inquit, *etiamſi non baptizentur*, *promittunt eis extra Regnum quidem Dei*, *ſed tamen æternam*, *& beatam quandam vitam ſuam*. Ad quem errorem proxime acceſſiſſe videntur Ambroſius Catharinus *in lib. de ſtatu puerorum ſine Baptiſmo decedentium*, Albertus Pighius *in prima controverſia*, & Hieronymus Savonarola *in l. de triumpho Crucis*. docent enim ipſi, & alii, infantes ſine Baptiſmo morientes futuros poſt judicium beatos naturali beatitudine, & in quodam veluti Paradiſo terreſtri perpetuo, feliciterque victuros.

Tertia ſententia jam aliquanto ſeverior, docet, parvulos ſine Baptiſmo decedentes damnari apud inferos æterna morte, ſed tamen ſic puniri carentia viſionis Dei, quæ dicitur pœna damni, ut nullum patiantur omnino dolorem, neque internum neque externum. Ita docet S. Thom. *in q.* 5. *de malo art.* 1. 2. *&* 3. & tum ipſe, tum alii aliquot Scolaſtici Doctores *in* 1. *ſententiar. diſt.* 33. 63

Quarta ſententia ſuperiore adhuc ſeverior liberat quidem parvulos ejuſmodi a cruciatu ignis, & vermis, de quo legimus *Marci* 9. *Vermis eorum non moritur*, *& ignis non extinguitur*, quæ proprie dicitur pœna ſenſus, ſed non eos liberat ab interno dolore, qui ſequitur ex amiſſa beatitudine ſempiternæ felicitatis; Ita docet Petrus Lombardus *in* 2. *ſententiar. diſt.* 33. *litt. E.* eumque nonnulli alii ſecuti ſunt, ut referunt S. Thomas, S. Bonaventura, Gregorius Ariminenſis, & alii *in Commentar. ejuſdem loc. cit.* 64

Quinta ſententia ſeveriſſima, atque extrema docet, parvulos propter Originale peccatum utroque pœnæ genere, damni ſcilicet, & ſenſus in Gehenna perpetuo cruciari. In hanc ſententiam ſatis aperte propendit Gregorius Ariminenſis *in* 2. *ſententiar. diſt.* 33. *q.* 3. *&* Joannes Driedo *in* 1. *lib. de gratia*, *& libero arbitr. tract.* 3. *cap.* 2. Hactenus Doctiſſimus Bellarminus *loc. cit.* & hanc ſententiam ſequitur noviſſime Poncius *diſp.* 8. *quæſt.* 6. & alii. 65

Ex enumeratis ſententiis, prima, & ſecunda non ſolum falſæ, ſed etiam hæreticæ exiſtimandæ ſunt: Et contra, Fide Catholica tenendum eſt, Parvulos ſine Baptiſmo decedentes abſolute eſſe damnatos, & non ſolum cæleſti, ſed etiam naturali beatitudine perpetuo cariturос. Sic expreſſe Bellarminus *loc. cit. cap.* 2. 66

Quarta ſententia licet non careat ſua probabi- 67

babilitate, eamque ſequatur idem Bellarminus loc. cit. cap. 6. citans pro ipſa varios SS. Patres, & Theologos; Tamen a nobis non admittitur, cum ut infra patebit, teneamus, quod quamvis pueri decedentes ſine Baptiſmo ſint paſſuri re ipſa pœnam damni, non tamen de illa ullum habituri ſunt dolorem, vel triſtitiam.

68 Quinta ſententia, licet non videatur aperte ab Eccleſia Catholica reprobata, rejicitur tamen paſſim in Scholis, ut teſtatur idem Bellarminus *loc. cit. c.* 4. Unde ſicut ipſi, ita & nobis improbabilis eſſe videtur; Unde tertiæ ſententiæ adhærentes concludimus, quod:

69 Pueri decedentes cum ſolo Originali peccato ſecundum tertiam ſententiam, quam ſequimur, nullam patiuntur pœnam ſenſus, nec poſt diem Judicii paſſuri ſunt alias corporis afflictiones; ſed tantum patiuntur, & patientur ſolam pœnam damni ſine ullo dolore interno, & externo, ſeu ſine ullo prorſus dolore, vel triſtitia de amiſſione beatitudinis. Sic S. Thomas, & Bonaventura, & Scotus *in* 2. *ſententiar. diſt.* 33. aliique Scholaſtici. Et pro hac noſtra ſententia citatur etiam Nyſſenus *Oratione de infantibus*, & S. Auguſtinus *lib. de peccatorum meritis, & remiſſione cap.* 27. aſſerens infantes in Limbo non triſtari, nec dolorem pati; Idem tenent Vaſquez, Suarez, Salas, Leſſius, Becanus, Arriaga, Turrianus, Averſa, Oviedus, Amicus, & late Maſtrius *in* 2. *ſententiar. diſput.* 4. *quæſt.* 6. *de peccato Originali art.* 1. *&* 3. *& in Theolog. Moral. diſp.* 28. *q.* 3. *n.* 67. ubi teſtatur eſſe hanc ſententiam omnium Recentiorum.

70 Probatur igitur prima pars noſtræ Concluſionis, ſcilicet quod pueri decedentes cum ſolo Originali peccato nullam patiantur pœnam ſenſus, nec poſt diem Judicii paſſuri ſint corporis afflictiones; Quam ſententiam S. Bonaventura dicit omnes Magiſtros magis approbare communiter, & Scotus hanc ſententiam Magiſtrorum appellat teſte ipſomet Maſtrio *in* 2. *ſententiar. diſput.* 4. *quæſt.* 5. *art.* 1. *num.* 150. Et ratio eſt, quia, ut dicunt Scotus, & S. Bonaventura *loc. cit.* acerbitas pœnæ correſpondet quantitati delectationis juxta illud Apocalypſis *cap.* 18. *num.* 7. *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*: ſed parvuli nullam delectationem inordinatam habuerunt, nec in ſpiritu, nec in carne; ergo non debent ullum tormentum, & pœnam ſenſus pati. Tum quia, quod pœna ſenſus, & afflictio Corporis ſoli peccato actuali, ac delectationi illud conſequenti correſpondeat, habetur ex variis aliis Sacræ Scripturæ conſimilibus locis, ut *Deuteronom.* 24. *Pro menſura peccati erit & plagarum modus, & Apocalyp.* 22. *Ecce venio cito ... reddere unicuique juxta opera ſua*; *& Matthæi* 25. *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus*; *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare: ſitivi, & non dediſtis mihi potum &c. & ad Romanos* 2. *Qui reddet unicuique ſecundum opera ejus, &* 2. *Ad Corinth. cap.* 4. *num.* 10. *Omnes enim nos manifeſtari oportet ante Tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque propria Corporis, pro ut geſſit, ſive bonum, ſive malum*; ex quibus, & ſimilibus locis aperte deſumitur, pœnam ignis, ſeu corporis afflictivam ſoli correſpondere peccato actuali, quod cum pueri decedentes ſine Baptiſmo non habuerint, tali pœnæ obnoxii eſſe non debent.

Probatur ſecunda pars noſtræ concluſionis, 71
quod ſcilicet pueri decedentes ſine Baptiſmo patiantur, & paſſuri ſint perpetuo pœnam damni, ideſt viſione Dei perpetuo ſint cárituri, & primo ex illo *Joann.* 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*, & ſecundo *ex cap. Majores* 3. *de Baptiſmo*, ubi Innocentius III. dicit: *Pœnam peccati Originalis eſſe carentiam Divinæ viſionis, actualis vero perpetuæ gehennæ cruciatum*, & idem habetur *c. Nulla* 142. *diſt.* 4. *de conſecrat.* his verbis: *Nulla, præter Baptiſmum Chriſti ſalus promittitur infantibus, quia infantes, ſi per Sacramentum, quod ad hoc eſt Divinitus inſtitutum, in credentium numerum non tranſeant, profecto in tenebris manent*, ideſt Divina viſione carent, qua illuminarentur. Item ex Conc. Flor. ſub Eugenio IV. in litteris Unionis aſſerente: *Decedentes in mortali vel Originali mox in infernum deſcendere*, hoc eſt in inferiores terræ partes, ut teſte Maſtrio *locis citatis* exponunt communiter Doctores, ſed *pœnis inæqualibus puniendos*, quæ inæqualitas in eo conſiſtere dicit, quod Originali ſola pœna damni reſpondet, actuali autem utraque, ſcilicet & pœna damni, & pœna ſenſus.

Tum quia, abſolute loquendo non eſt futu- 72
rus aliquis medius ſtatus inter Beatos, & damnatos, in quo quis feliciter, & beate vivat, ut definitum eſt *in Concilio Arauſicano poſt Canon.* 77. *tom.* 1. *Conciliorum*, ubi dicitur: *Si quis dicat ideo dixiſſe Dominum in Domo Patris mei manſiones multæ ſunt, ut intelligatur, quia in Regno Cælorum erit aliquis medius, aut ullus, aut alicubi locus, ubi beate vivant parvuli, qui ſine Baptiſmo ex hac vita migrarunt, anathema ſit.* Plures etiam Patrum auctorita-

tes refert Salmeron *in cap. 5. ad Romanos diſput. 43.* apud ipſum videndas, quibus permotus Angles merito inquit, oppoſitam ſententiam tenentes parvulorum tortores vocari, & propterea illam tamquam duram eſſe ab omnibus excluſam, quam etiam valde duram appellat S. Bonav. *diſt. 33. par. 3. quæſt. 1.* (*)

73 Probatur tertia pars noſtræ concluſionis, ſcilicet quod licet pueri patiantur & reipſa paſſuri ſint pœnam damni ſine ullo tamen dolore interno, & externo de illa, ſeu ſine ullo prorſus dolore, vel triſtitia de amiſſione Beatitudinis; quia, ut diſcurrunt S. Bonaventura, & Scotus *loc. cit.* ſi infantes de tali privatione Beatitudinis triſtarentur, cum triſtitia ſecundum S. Auguſtinum ſit de his, quæ nobis invitis accidunt, ipſi involuntarie ſuſtinerent ſuum ſtatum & vellent oppoſitum ad Divinam voluntatem, & diſpoſitionem, qua *Eccleſiaſtes cap. 11. num. 3.* ſtatutum eſt, quod ubicumque ceciderit lignum, ibi erit: ſed quod tales infantes velint oppoſitum ad divinam voluntatem, & diſpoſitionem nullo modo eſt dicendum, cum iſti nullam inordinatam volitionem habuerint in iſto ſtatu, ergo nullam etiam habebunt inordinatam volitionem in alio ſtatu, & conſequenter neque ullam triſtitiam interiorem habebunt. Tum quia, ſi triſtarentur de carentia viſionis Dei, cum deſperent de ea, haberent pœnam graviſſimam inter pœnas omnium damnatorum, ſcilicet triſtitiam ex deſperatione. Hoc autem non eſt dicendum, adeoque &c. Tum etiam, quia tales infantes, ut probatum eſt ſupra *ſub num. 65.* ex fere communi omnium Patrum, & Theologorum, non habebunt pœnam ſenſus ab extrinſeco; ergo tanto minus habebunt pœnam interiorem, ſcilicet triſtitiam ſpiritus, cum longe major ſit dolor, & pœna ſpiritus, quam dolor, & pœna ſenſus. Sic in re diſcurrit Scotus *cit. diſt. 33.*

74 Objiciunt tamen primo Adverſarii contra noſtram Concluſionem dicentes, quod cum Dominus juxta *cap. 25. Matthæi* ad judicandum venerit, duæ tantum aſſignabuntur hominum Claſſes, una eorum, qui a dextris erunt, & ibunt in vitam æternam, & alteram eorum, qui a ſiniſtris erunt, & ibunt in ignem æternum; Atqui parvuli non erunt a dextris, neque ibunt in vitam æternam, ut omnes fere fatentur; ergo erunt a ſiniſtris, & ibunt in ignem æternum.

Reſpondetur, quod ibi eſt ſermo ſolum de adultis damnatis ob proprias culpas actuales, ut ex ipſomet textu clare habetur; reddens enim ibi Chriſtus Dominus cauſam, cur qui ſunt a ſiniſtris, in ignem æternum ſint ituri, inquit: *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare &c.* Unde ex hoc potius noſtra confirmatur ſententia, quod pro ſolis actualibus, & perſonalibus peccatis infligenda ſit omnis poſitiva pœna ſenſus, univerſaliter nomine æterni ignis ſignificata. Tum quia, ut talem textum exponit S. Auguſtinus *lib. 6. contra Donatiſtas poſt collationem cap. 4.* ibi, dicit S. Doctor, exprimitur forma, qua judicabuntur Fideles in Eccleſia exiſtentes, comparantur enim boni, & mali Ovibus, & Hædis ejuſdem Paſtoris, & Ovilis. Certum eſt parvulos ante Baptiſmum ad Ovile Eccleſiæ non pertinere. Et ſic etiam explicandi ſunt alii conſimiles textus, qui ſolent adduci ab Adverſariis, quod nempe in eis ſermo ſit de adultis puniendis propter peccata ſua perſonalia, & actualia, ut communiter exponunt Sacri Interpretes; vel de Fidelibus intra gremium Eccleſiæ, ut dicebat S. Auguſtinus. 7

Objiciunt ſecundo dicentes, quod S. Auguſtinus *ſerm. 24. de verb. Apoſtol.* ſatis aperte ſcribit: Parvulos decedentes ſine Baptiſmo igne ſempiterno eſſe cruciandos, & idem S. Auguſtinus (ſeu, ut alii volunt, S. Fulgentius ſub nomine Auguſtini) *de Fide ad Petrum Diaconum cap. 17.* relatus *in cap. Firmiſſime tene 3. diſt. 4. de conſecration.* ſic expreſſe dicit: *Firmiſſime tene, non ſolum homines ratione utentes, verum etiam parvulos, qui ſive in uteris Matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, ſive jam de Matribus nati ſine Sacramento Baptiſmi, quod datur in nomine Patris, & Filii & Spiritus San-* 7

(*) *Notæ Rom. Theologi.* Vide ea, quæ diſputavimus de pœna parvulorum ſine Baptiſmo decedentium in appendice noſtra *de Inferno*.

Reſponſio Auctoris.

Videat igitur benignus lector *ibi* tradita a *Theologo*, & ſimul meam *Reſponſionem* ad dict. verb. *Infernus*; nec non in hoc verb. *Peccatum a num. 65. ad 81.* incluſive a me expoſita, & pro ſua æquitate pronunciet.

Sancti, de hoc ſæculo tranſeunt, ſempiterno igne puniendos; quia etſi peccatum propriæ actionis nullum habeant, Originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione ex nativitate traxerunt.

77 Reſpondetur, quod ibi S. Auguſtinus, & S. Fulgentius ſub nomine Auguſtini, loquuntur metaphorice, & nomine ignis pœnam Damni ſignificant, ut docent S. Thomas *q.* 5. *de malo*, *& in* 2. *diſt.* 33. *q.* 2. *art.* 1. *ad* 1. S. Bonaventura *ead. diſt.* 33. *q.* 1. *ad* 1. & Gloſſa *in c. Nulla* 143. *de conſecr. diſt.* 4. Nomine enim *ignis* quælibet pœna deſignatur, ut patet ex illo Pſalm. 65. *Tranſivimus per ignem*, *& aquam*, *& eduxiſti nos in refrigerium*, quod expreſſe tradit ipſemet S. Auguſtinus *q.* 9. *in Joſue*. Et quod ſic veniat intelligendus S. Auguſtinus aperte conſtat, ex quo ſuum intentum erat contra Pelagianos probare, quod parvuli deceſſi ſine Baptiſmo non eſſent æterna felicitate donandi; quod ſatis convincitur dicendo ipſos paſſuros eſſe pœnam Damni, cum qua nequit conjungi æterna felicitas; Tum quia S. Auguſtinus (ſeu ut alii volunt S. Fulgentius ſub nomine Auguſtini) in cit. Canone *Firmiſſime tene*, aſſerit pertinere ad Fidem, quod tales parvuli ſint ſempiterno igne puniendi. Nemo autem audebit dicere, dogma Fidei eſſe, quod tales parvuli ſint cruciandi æterna pœna ſenſus, ſed ſolum quod ſint damnati, & puniendi æterna pœna damni: adeoque S. Auguſtinus, ſeu S. Fulgentius ſub nomine S. Auguſtini, nomine *ignis* pœnam damni ibi ſignificare intendit; Unde Gloſſa ſupracitata *in dicto Canone Nulla* ſic ait: *Carentia Viſionis Dei eſt pœna ignis, de qua intelligendus eſt Canon*: Firmiſſime tene.

78 Objiciunt tertio dicentes, quod pueri paſſuri ſaltem ſint triſtitiam ad amiſſionem gloriæ conſequentem, quia, ut arguit Bellarminus *loc. cit. cap.* 6. ubi hanc defendit opinionem, ex apprehenſione privationis æternæ felicitatis naturaliter ſequitur aliqua triſtitia: ſed tales infantes cognoſcunt, ſeu cognoſcent ſe privatos eſſe æterna felicitate, quia, quamvis nunc fortaſſe neſciant ſe propter peccatum originale excludi a Regno Dei, ſcient tamen in die judicii, in quo hoc Myſterium eis revelabitur; ergo &c.

79 Reſpondetur cum Scoto *loc. cit.* quod relictis variis aliis reſponſionibus ab aliis datis, & videndis apud Maſtrium *loc. cit. num.* 174. *&* 175. tales infantes non ſunt triſtaturi de amiſſione æternæ felicitatis, quia erunt contenti de ſtatu ſuo, ſcientes Deum de ſe ita diſpoſuiſſe; nec ſuo actu id aliquando demeruiſſe. Tum quia, ut dicit S. Bonav. *diſt.* 33. *art.* 3. *q.* 2. tales infantes non ſunt habituri triſtitiam de dicta amiſſione felicitatis, ſeu gloriæ æternæ, quia cauſas ſolatii habebunt, quæ eamdem impediant, v. g. quod non peccaverint peccato actionis ex una parte, & quod non patiantur pœnam ignis, ut damnati in inferno, ex alia; pro quo rationem ſatis idoneam affert S. Doctor, quia nimirum infantes conſtituti ſunt a Deo in ſtatu quodam medio inter Beatos, & damnatos; quare opus fuit, ut ex una parte Beatitudine carerent, ſicut damnati, & ex altera nullum haberent dolorem, ſicuti Beati; Ex quo fit, ut licet agnoſcant ſe carere Beatitudine, ad quam fuerant ordinati, & ex hac parte magnam habeant triſtitiæ occaſionem, quia tamen ſimul agnoſcunt ſe evaſiſſe graviſſimas inferni pœnas, & peccata mortalia, quaſi in æquilibrio ſunt conſtituti, ut non doleant de ea Beatitudinis amiſſione, ſed potius gaudeant de pœnarum inferni evaſione, quam rationem ceteris probabiliorem exiſtimat Arriaga *d.* 52. *ſect.* 3.

Hic juvat adducere diſtinctionem locorum, 80
in quibus recipiuntur animæ ex hoc mundo decedentes, ut optime declarat S. Bonav. *in* 4. *diſt.* 45. *art.* 1. *q.* 1. *&* 2. ubi ait, quod loca animarum ſunt in duplici differentia; eſt enim locus gloriæ, ſcilicet Cœlum, & quia Caritas, quæ meretur gloriam, eſt unius ſpeciei, ideo iſte locus non ſubdividitur; Alius autem eſt locus pœnæ, qui dicitur infernus, generaliter accipiendo nomen inferni; Eſt autem locus iſte pœnalis dupliciter, ſcilicet ſecundum pœnam damni, & ſecundum pœnam ſenſus, & utrumque membrum dividitur. Illi enim, qui puniuntur pœna damni, aut ſimpliciter, & æternaliter puniuntur, & ſic locus iſte dicitur Limbus puerorum cum ſolo Originali decedentium; aut ad tempus, & ſic locus illorum eſt ſuperior, qui dicitur ſinus Abrahæ. Similiter illi, qui puniuntur pœna ſenſus, aut puniuntur æternaliter, & ſic iſtorum locus eſt infernus proprie dictus inferior aliis; aut ad tempus, & ſic iſtorum locus eſt Purgatorium, quod eſt locus aliis ſuperior ſecundum legem communem, & ordinariam; & ſubdit tandem S. Bonav. *l. c. q.* 2. quod poſt Chriſti adventum vel in Paradiſo, vel in Inferno, vel in Limbo, vel in Purgatorio, animæ Defunctorum recipiuntur; ergo ſecundum veriorem, & probabiliorem ſententiam animæ puerorum cum ſolo Originali decedentium in Limbo recipiuntur, & detinentur, non autem in Inferno,

etiam

etiam poſt diem judicii, & in perpetuum; Unde auctoritates Scripturæ & SS. Patrum, quæ dicunt, animas puerorum cum ſolo Originali decedentium in Infernum deſcendere, vel in Inferno detineri, non ſunt intelligendæ de Inferno proprie dicto, qui eſt locus damnatorum, ſed de Inferno generaliter ſumpto, ut ſignificet quemlibet locum inferiorem in viſceribus terræ exiſtentem; Sicuti aliæ quoque auctoritates Scripturæ, & Patrum, quæ locum, in quo purgantur animæ juſtorum, appellant Infernum, quæ tamen de tali Inferno proprie dicto, qui eſt locus Damnatorum, non ſunt intelligendæ, ut magis oſtenditur ſub verb. *Purgatorium*. Sic ex Divo Bonaventura habet expreſſe Maſtrius *Theolog. Moral. diſp.* 28. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 69.

81 Pœna debita decedentibus cum peccato actuali mortali, eſt pœna æterna, tam damni, quam ſenſus; & quidem de pœna damni, quæ in Beatificæ viſionis privatione conſiſtit, ſatis conſtat ex illo *Matthæi* 8. ubi de reprobis, & peccatoribus dicitur, quod *ejicientur in tenebras exteriores*; De pœna vero ſenſus habetur ex *Matthæi* 25. ibi: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus*; & ſic de variis aliis ſimilibus, quæ non juvat hic in longum adducere; cum hoc ſit de Fide.

82 Pœna debita decedentibus cum ſolis peccatis venialibus non eſt æterna, ſed ſolummodo
83 temporalis. *Communis, & de Fide*. Difficultas ſolum eſt de peccatis illis venialibus, cum quibus decedunt etiam peccato mortali obnoxii; an ſcilicet peccatum veniale conjunctum peccato mortali puniatur in Inferno pœna æterna, vel temporali? Thomiſtæ cum D. Thoma *q.* 87. *art.* 5. *ad* 3. tenent, tale peccatum veniale puniri pœna æterna, cum in Inferno nullus, neque remiſſioni, neque redemptioni ſit locus. Scotiſtæ vero cum Scoto *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *& diſt.* 22. *quæſt.* 1. aſſerunt, peccatum veniale, ſive in hac vita remiſſum quoad culpam, ſive non, ſola temporali pœna etiam in Inferno puniri, licet cum peccato mortali conjunctum, atque ideo peccatum veniale in Inferno remitti poſſe nedum quoad pœnam, ſed etiam quoad culpam. Et quidem de peccato veniali in hac vita remiſſo quoad culpam, non vero quoad pœnam, eſt ratio evidens, quia qui ſolvit rem, quam debet, a debito illius omnino liberatur, adeoque damnatus, qui totam temporalem pœnam veniali correſpondentem patitur in Inferno, vere liberatur a debito illius pœnæ, cum paſſione illius ſolvat, & patiatur totum id, quod ſolvere, & pati debebat. Idem dicendum eſt etiam de peccato veniali non remiſſo in hac vita quoad culpam, quia peccatum veniale, quamvis non remiſſum quoad culpam, tantum eſt dignum pœna temporali, & determinata, quam vere ſolvit qui patitur in Inferno, & paſſione illius temporalis pœnæ extinguitur debitum illius pœnæ.

Nec valet dicere, quod damnatus in Infer- 84
nus exiſtat in peccato mortali, adeoque non poſſit ſolvere debitum pro culpa neque veniali. Non valet, inquam, quia, licet damnatus in Inferno exiſtat in peccato mortali, adhuc vere ſolvit debitum pro culpa veniali, quæ eſt ſolum digna pœna temporali, ſive jam ipſa culpa venialis fuerit remiſſa in hac vita, ſive non; Deus enim ſemper punit citra condignum, & eſto quod ſecundum rigorem juſtitiæ puniret ad condignum, omnino injuſtum eſſet æternam pœnam infligere pro peccato veniali, cui ſecundum ſe ſolum pœna temporalis debebatur. Vide Maſtrium *in* 2. *ſent. diſp.* 6. *de peccatis quæſt.* 8. *per tot. & in Theol. moral. diſp.* 25. *num.* 53. *&* 54. ubi multa ad rem.

Senſus autem illius Catholici axiomatis: 85
Quod in inferno nulla eſt redemptio, eſt ſolum, quod nulla ſit ſpes inde evadendi, juxta illud *Lucæ* 16. *n.* 26. ibi: *Hi qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint, neque inde huc tranſmeare*. Unde nihil facit, ſive ibi aliquod veniale remitti poſſit, aut aliqua pœna venialis, vel etiam mortalis jam hic dimiſſi, ſive non. Vide Maſtrium *cit. q.* 8. *n.* 222. *&* 223. *& cit. diſp.* 25. *n.* 54.

Circumſtantiæ peccati. Vide verb. *Pœniten-* 86
tiæ Sacramentum art. 2. *n.* 100.

Peccatum letale mortua conſtituit bona 87
opera, quæ in eo fiunt, & jam facta reddit mortificata. Vide verb. *Pœnitentia artic.* 3. *num.* 8.

Additiones Romani Theologi.

Circa advertentiam ad malitiam peccati, 88
quæ *num.* 17. & ſequentibus, plena a P. Lucio deſideratur, ut homo mortalis culpæ ſit reus, notare neceſſe eſt, atque diſtinguere: *Primum poſſe eſſe peccatum mortale imputabile ſine advertentia actuali malitiæ*. Nam falſum omnino eſt nunquam graviter peccari, niſi prævia peccati cognitione animus illuſtretur, ut per plenum, & firmum judicium intellectus de malitia objecti deliberes, ac vitandi peccati deſide-

ſide-

ſiderio extimuletur. Hæc doctrina firmiſſimis argumentis ex Scriptura depromptis fulcitur. Primo, abſurdum enim eſt a peccato excuſare perſecutores Apoſtolorum, qui tamen præviam mentis illuſtrationem circa illius peccati malitiam non habebant, nec illud vitandi deſiderio ſtimulabantur: cum potius hac in perſecutione obſequium ſe præſtare Deo arbitrarentur juxta illud Chriſti Diſcipulos alloquentis oraculum: *Venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo: & hoc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me*. Secundo, Apoſtolus, dum perſequebatur Eccleſiam, proculdubio graviter peccabat, ut ipſe fatetur 1. ad Timotheum 1. *Fui blaſphemus*, inquit, *& perſecutor, & contumelioſus*. Sed præviam illam animi illuſtrationem & attentionem ad actionis pravitatem non habebat, immo potius ſe laude dignum ob illud facinus exiſtimabat, dum ſe abundantius ſupra coætaneos ſuos paternarum traditionum æmulatorem agnoſcebat, juxta illud Epiſtolæ ad Galatas *cap. 1. Audiſtis converſationem meam aliquando in Judaiſmo, quoniam ſupra modum perſequebar Eccleſiam Dei, & expugnabam illam; & proficiebam in Judaiſmo ſupra multos coætaneos meos in genere meo, abundantius æmulator exiſtens paternarum mearum traditionum*. Non ergo neceſſe eſt ad peccatum, ut attendat peccator ad actionis pravitatem. Tertio, idem probat Chriſti Domini pro ſuis crucifixoribus oratio, *Luc. 23. Pater dimitte illis: non enim ſciunt quid faciunt*. At tantum abeſt, ut ſe prave agere arbitrarentur, quin potius juſtitiam ſe adimplere exiſtimabant, cum Chriſtum ſeductorem & malefactorem haberent, non Dominum gloriæ cognoſcerent. Quarto, illos peccare certum eſt, quos Deus *dimiſit vias ſuas ingredi*, quoſque *tradit in deſideria cordis eorum*: At illi non modo ad actionis pravitatem non attendunt, nec deſiderii ab ea abſtinendi ſtimulis agitantur: quin potius cum gaudio, & oſtentatione quadam, nefaria perpetrant facinora. Non eſt igitur neceſſe ad imputationem peccati, ut homo ad ejus pravitatem attendat, ejuſque vitandi deſiderio moveatur. His omnibus expletis, *S. Bernardus* in Tractatu ad *Hugonem a S. Victore* probat in magnis ignorantiæ tenebris eos verſari, qui peccari poſſe per ignorantiam non agnoſcunt. Adde illa Pſalmorum Oracula: *Pſalm. 9. Exacerbavit Dominum peccator, ſecundum multitudinem iræ ſuæ non queret. Non eſt Deus in conſpectu ejus, inquinatæ ſunt viæ illius in omni tempore. Auferuntur judicia tua a facie ejus. Pſal. 49. Intelligite hac qui obliviſcimini Deum, nequando rapiat, & non ſit qui eripiat. Pſal. 71. Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt*.

Confirmatur ex S. *Auguſtino*, *lib. 1. Retra-* 89
ctationum cap. 15. Nam & qui neſciens peccavit, inquit, *non incongruenter nolens peccaſſe dici poteſt, quamvis & ipſe quod neſciens fecit, volens tamen fecit; ita nec ipſius eſſe potuit ſine voluntate peccatum. Quæ voluntas utique ſicut definita eſt, animi motus fuit, nullo cogente, ad aliquid vel non admittendum vel aſpiciendum. Quod enim ſi noluiſſet, non feciſſet, non coactus eſt facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamſi non quia voluit peccavit, neſciens peccatum eſſe quod fecit: Ita nec peccatum ſine voluntate eſſe potuit, ſed voluntate facti, non voluntate peccati, quod tamen factum peccatum fuit: Hoc enim factum eſt quod fieri non debuit*. At ſi neceſſaria eſſet attentio ad actionis pravitatem, numquam peccaret, qui neſcit peccatum eſſe quod facit, neque ſola facti voluntate, ſed etiam voluntate peccati, quodlibet peccatum eſſet voluntarium.

Iterum confirmatur ex eodem S. Doctore. 90
Manichæis affingebat Julianus Pelagianus errorem illum, quod a peccato immunem eſſe dicerent eum, qui flagitium aliquod perpetraverit ad malitiam ejus non attendens, nec repugnante conſcientia illud committens, immo exultante id perpetrans audacia, & quaſi ſe bene agere exiſtimans. Quid ad hæc S. Auguſtinus? De Manichæis ipſis id credere refugit; cæterum aſſertionem horret ut Catholicæ Fidei repugnantem, Libro 4. contra Julianum Pelagianum, *cap. 8. Quid autem ad nos pertinet, quia Manichæos dicere affirmas, ſi quis homicidium conſcientia formidante commiſerit, reus eſt, quia timuit: Si autem aliquod facinus exultans perpetrarit audacia, velut credens ſe ex fide facere, quod male facit, evaſit culpam? Quod quidem nunquam audivi dicere Manichæos. Sed quid ad nos, ſive dicant, ſive etiam ipſis calumnieris: cum hoc Catholica Fides non dicat, quam tenemus, & cujus te pondere urgemur?* Præterea hanc Poſitionem; *Nunquam peccatur, niſi prævia peccati cognitione animus illuſtretur, ejuſque vitandi deſiderio exſtimuletur*, plerique Galliarum Epiſcopi, & Pariſienſis Accademia, *Falſam eſſe, & viam aperire ad excuſandas excuſationes in peccatis*, olim pronuntiarunt. Non minus erronea eſt illa Propoſitio: *Peccatum Philoſophicum ſeu Morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum vero & mortale eſt tranſgreſſio libe-*

be-

[illegible] divinæ legis. Philoſophicum quantumvis grave, in eo qui Deum vel ignorant, vel de Deo actu non cogitat; eſt grave peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum. Quæ propoſitio Atheos, & Infideles omnes, & peccata quantumvis gravia perpetrantes, nec non Chriſtianos excæcatos & obduratos, a peccato abſolvit, a pœna immunes facit: ut felicior illorum conditio hac ex parte videatur, quam Fidelium, qui Deum noverunt, & nondum in illam cæcitatis abyſſum prolapſi ſunt. At vero, Paganos in ignorantiæ tenebris ſedentes, peccata nihilominus æterna pœna digna commiſiſſe, teſtatur Apoſtolus ad Epheſios 4.

91. Oſtendi poteſt etiam ex aliis abſurdis. Superflua certe diceretur paterna Dei erga nos ſollicitudo, inutilis caritatis divinæ Filium Unigenitum pro ſalute hominum dantis commendatio cenſeretur, labores Apoſtolici pro revocandis ab errore hominibus, ut vani abjicerentur, ſi prava illa opinio recepta eſſet. Ad quid enim verbi divini Prædicatores in Regiones remotiſſimas proficiſcuntur, ſi Gentes Chriſtianorum dogmatum inſciæ nullatenus Deum offendant, nec peccata mortalia & æterna pœna digna committant; immo in ſalutis diſcrimen vocentur documentis & adhortationibus Concionatorum, qui illos ad cogitandum de Deo, & de Lege Divina excitant, quam alias ſine mortalis peccati, & æternæ pœnæ reatu violarent, ut peccati Philoſophici inventoribus aut propugnatoribus viſum eſt? Non eſſet cur parentes de ſua ſ[illegible] ſalute ſolliciti, tam ſedulam in illorum [illegible] operam collocarent; cur Paſtores e ſacris Pulpitis verbum Legemque Dei tam accurate exponerent. Siquidem homines in ignorantia Dei Legumque divinarum relicti, voluptatibus tranquillo ſervirent animo, & abſque peccati formidine. Denique tam exiguus non eſſet Electorum numerus, tam *arcta non eſſet via, quæ ducit ad vitam*. Non diceret Propheta *Pſalm.* 110. *Longe a peccatoribus ſalus, quia juſtificationes tuas non exquiſierunt*. Quæ verba Sanctus Hilarius expendens in Pſalmum 118. Littera 20. *Non habet veniam*, inquit, *ignoratio voluntatis, quia ſub ſcientiæ facultate neſcire, repudiatæ magis quam non repertæ ſcientiæ eſt reatus. Ob id enim longe a peccatoribus ſalus eſt, quia non exquiſierunt juſtificationes Dei; cum non utique ob aliud conſignatæ litteris maneant, quam ut ad univerſorum ſcientiam notionemque defluerent.*

Merito itaque Alexander VIII. Pontifex Maximus diſtinctiunculam illam Peccati Philoſophici & Theologici, & opinionem, quæ hoc veluti cardine nitebatur, damnavit ut *ſcandaloſam, temerariam, piarum aurium offenſivam; & erroneam*; Excommunicationem ipſo facto incurrendam, Sedique Apoſtolicæ reſervatam tulit in eos omnes, qui hanc Propoſitionem atque opinionem docuerint, defenderint, ediderint, aut de ea etiam diſputaverint, publice, ſeu privatim (niſi forſan impugnando) tractaverint. In virtute denique Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii omnibus Chriſti Fidelibus prohibuit, ne damnatam Propoſitionem ad praxim deducant, Decreto edito die vigeſima quarta Auguſti, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo.

Deinde ne ex Luciana Doctrina decipiaris, præter ea quæ ex Summa Alexandrina hactenus recenſuimus, placet etiam hæc alia ex P. Antoine ſubnectere, quo facilius valeas gravia peccata diſtinguere, ac declinare. *Ait* itaque: Ad Mortale, etiam ſecundum ſe *imputabile*, ſufficit advertentia virtualis, & interpretativa malitiæ, aut periculi illius, conſiſtens in eo quod quis poſſit ac debeat advertere malitiam, vel ejus periculum, nec tamen advertat. Quia 1. malitia actus ſecundum ſe ei merito imputatur, qui debuit & potuit illum advertere, & vitare actum, cui annexa eſt. Nam ei malitia ſatis voluntaria eſt, & libera, cum potuerit & debuerit ab eo vitari. Ut malitia ſecundum ſe imputetur, ex communi ſententia ſufficit conſenſus voluntatis interpretativus, cum ſcilicet voluntas poteſt, & debet repudiare objectum malum, & non repudiat. Ergo etiam ſufficit advertentia interpretativa: nam ad peccatum imputabile non minus requiritur conſenſus voluntatis, quam advertentia rationis. 2. Peccatum mortale eſt libera tranſgreſſio præcepti graviter obligantis; Sed ad talem tranſgreſſionem ſufficit advertentia virtualis interpretativa: nam tali tranſgreſſio eſt libera, hoc ipſo quod poſita eſt defectu advertentiæ actualis, quæ potuit & debuit haberi: hoc ipſo enim talis tranſgreſſio ita poſita eſt, ut potuerit non poni a voluntate. Advertentia virtualis & interpretativa eſt ea, quæ quidem non habetur, ſed haberi poteſt ac debet. Sed qui legem violat, quam potuit ac debuit cognoſcere, perinde ſe habet mortaliter, & in æſtimatione prudenti, in ordine ad imputabilitatem etiam moralem (licet non tantam, quando advertentia non eſt

affe-

affectata) ac ſi eam actu cognoſceret; ac proinde non excuſatur a peccato etiam mortali. *Paulo aliter*. Advertentia interpretativa eſt ea, cujus privatio eſt culpabilis, cum ipſa potuerit, ac debuerit haberi, ac proinde non excuſat a peccato actiones & omiſſiones ſecutas contra legem, cum ipſa ſit culpabilis; nec tollat voluntarium indirectum, ac interpretativum ſufficiens ad culpam, nec culpa poſſit quenquam excuſare. Igitur malitia actus merito imputatur voluntati, hoc ipſo quod actus malus procedit a voluntate libere & ſcienter, vel cum vincibili ac culpabili ignorantia aut inadvertentia agente. 3. Vincibilis ignorantia ſeu carentia cognitionis habitualis, non excuſat a peccato. Ergo multo minus excuſat inconſideratio & inadvertentia vincibilis: nam (ut ait Suarez) ignorantia non refertur ad voluntarium vel involuntarium ratione habitualis ſcientiæ qua privat, ſed proxime & immediate ratione actualis conſiderationis quam tollit: quia voluntas non movetur proxime & immediate ab habituali cognitione, ſed ab actuali. Inadvertentia autem erit vincibilis & voluntaria, hoc ipſo quod potuit, & debuit pelli per advertentiam; ſicut ignorantia habitualis eſt vincibilis & voluntaria, hoc ipſo quod potuit & debuit depelli per inquiſitionem veritatis.

94 Equidem nihil eſt volitum quin præcognitum, & voluntarium eſt id, quod eſt a principio intrinſeco cum cognitione; ſed cum cognitione vel actuali, vel virtuali & interpretativa. Nam ad voluntarium indirectum, & interpretativum ſufficit cognitio virtualis, & interpretativa. Item cum actus moralis definitur actus, qui libere fit cum advertentia ad regulam morum, intelligi debet advertentia vel actualis, vel virtualis, & interpretativa, alioqui definitio mala eſt, cum non conveniat omni actui morali, nempe peccato commiſſo ex ignorantia, vel inadvertentia vincibili.

95 Advertentia virtualis & interpretativa adeſt, cum quis poteſt & debet advertere ad præceptum, ſeu obligationem, vel malitiam actus, & tamen non advertit. Poteſt tamen advertere, quando ex aliqua conditione præſenti ejuſdem, vel alterius objecti, aut circumſtantiæ, prudenter ac circumſpective agendo, deveniret in cognitionem malitiæ, quam novit quidem habitu, ſed actu non advertit. Tunc enim habet ſufficiens principium diſcurrendi & conſiderandi, an actus ſit licitus vel illicitus. Et ſi hoc non cognoſcit aut conſiderat, male conſultat & imprudenter agit: unde merito illi imputatur peccatum, quod inde ſequitur. Nam in omni deliberatione humana primo conſiderandum eſt, utrum res liceat, nec ne: eodem enim præcepto, quo tenemur vitare peccatum, & ſervare legem, tenemur adhibere advertentiam & conſiderationem, quum ſine ea lex obſervari nequeat.

Hinc in iis, quæ intrinſece mala ſunt & 96
contra Legem naturalem, ad virtualem advertentiam malitiæ moralis habitualiter notæ ſufficit, ut conſideretur ipſa actio ſecundum ſe, ſeu ut quis mere advertat quid agat. Nam hoc ipſo faciliſſime excitari poteſt actualis cognitio malitiæ, utpote habentis cum illa intrinſecam connexionem, ſi conſiderate & ſine præcipitatione agatur, ut notat Suarez. In iis vero, quæ non ſunt per ſe mala, ſed vetita ſolo jure poſitivo, quamvis ſemper ſufficiat conſideratio ipſarum actionum ſecundum ſe, cum non habeant intrinſecam connexionem; tamen ſi quis non laboret ultra ignorantia habituali præcepti, regulariter ſufficit, ad excitandam cognitionem malitiæ, ſi, qua par eſt, conſideratione & mora in agendo procedatur. Poſſunt & alia principia deliberandi in talibus rebus occurrere, ut ſi quis non cogitans de die abſtinentiæ, videat alios veſci cibis quadrageſimalibus; vel die feſto nihil cogitans de Sacro, audiat feſtivum campanarum pulſum, aut videat populum ad templum accurrentem. Ex his aut ſimilibus excitari poteſt cogitatio præcepti: quæ tamen ſi adhibita ſufficienti attentione & conſideratione non habeatur, tunc inadvertentia erit naturalis, & invincibilis, qualis eſſe ſolet in timoratis & cum circumſpectione agentibus: in aliis autem plerumque eſt vincibilis & culpabilis. Quod ſi malitia non ſit habitualiter nota, tunc actus eſt culpabilis, ſi ignorantia ſit vincibilis, quia hæc non excuſat a peccato.

Reſponſio Auctoris.

Circa ea, quæ hic notat & tradit *Theologus*, quo ad plenam advertentiam a me deſideratam, ut homo mortalis culpæ ſit reus. 97
ſufficit mihi, ultra ad id probandum adducta *ibi* argumenta, & allegatos claſſicos Auctores, ſuperaddere, quæ recol. mem. Benedictus XIII. in Appendice ad Concilium Rom. in Inſtructione in forma dialogi inter Confeſſarium & Pœnitentem, tradit, *part*. 1. ſic expreſſe, *ibi*: Penit. Come ho da conoſcere, ſe il peccato è mortale o veniale? Confeſſ. Se l'offeſa è contro la carità di Dio, o del Proſſimo, in coſa

ſa grave, e l'avete fatta con piena avvertenza, e deliberata volontà, il peccato è mortale; ma ſe l'offeſa è in coſa leggiera, (eccettuati alcuni caſi, ne' quali la leggierezza della materia non iſcuſa da colpa grave,) o benchè ſia in coſa grave, ſe l'avete fatta ſenza la piena avvertenza, o ſenza la piena deliberazione, è peccato veniale. Quid, quæſo, clarius?

PECCATUM CONTRA NATURAM. Vide verb. *Luxuria a n.* 33. *ad* 70.

PECCATA CAPITALIA.

---

1 PEccata Capitalia communiter cum S. Greg. *lib.* 3. *moral. c.* 31. enumerantur ſeptem, indicata hac dictione *Saligia*, ſingulis litteris ordine indicantibus litteras initiales peccatorum. Superbia, Avaritia, Luxuria, Ira, Gula, In-
2 vidia, Acedia. Dicuntur autem *Capitalia*, vulgo etiam *Mortalia*, non quod de ſe ſemper mortalia ſint, ſed quia ab iſtis alia peccata oriuntur, & inſtar Capitis, quod fluit in membra, ipſa influunt in alia peccata, ut inquit S. Greg. *loc. cit.* Siquidem ex his ſeptem Capitalibus peccatis frequentius cetera peccata oriuntur ſecundum rationem cauſæ finalis; quamvis nonnulla ex illis cauſis interdum non oriantur. Quid autem, & quale peccatum ſit quodlibet ipſorum; Vide ſub proprio cujuſcumque verbo, ſcilicet ſub verb. *Superbia*, verb. *Avaritia*, verb. *Luxuria*, verb. *Invidia*, verb. *Gula*, verb. *Ira*, verb. *Acedia*.

PECULATUS.

---

1 PEculatus eſt ſpecies furti, quo vel pecunia ad Ærarium publicum, aut Fiſcum Principis pertinens, vel pecunia Sacra, aut Religioſa ſubripitur ab eo, cujus fidei non eſt commiſſa, *l. Lege Julia Peculatus* 1. *l. Lege Julia Peculatus* 4. §. 1. *&* 7. *l. Sacrilegii* 9. §. 2. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*, *&* §. 9.
2 *Inſtit. de publicis Judiciis*. Et ſic quando ex publica pecunia aliquid aufertur, occultatur, & quomodolibet defraudatur, committi dicitur Peculatus. Ludov. Gilleauſen *in arbor. Judicior. Crimin. cap.* 29. *num.* 7. Valenz. *conſ.* 10. Sanfelic. *dec.* 285. *num.* 5. 29. *& ſeq.* Bugiot. *Inſt. Crimin. l.* 2. *tit.* 19. *num.* 1. Urſaya *Inſtit. Crimin. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 2. & alii.

Committitur autem tam a Judicibus, & Of- 3
ficialibus publicis de tempore ſuæ adminiſtrationis, & in adminiſtratione ipſa publicas pecunias ſubripientibus, vel eas ab aliis adminiſtratas ſubtrahentibus, quam ab aliis perſonis privatis non adminiſtrantibus ſubripientibus; §. 9. *Inſtit. de publicis Judiciis*, *& l. Judices* 1. C. *de crimine peculatus*, Farinac. *qu.* 171. *n.* 64. *& ſeq.* Galeot. *Reſponſ. Fiſcal.* 22. *n.* 15. *& ſeq.* Raynaud. *tom.* 2. *cap.* 14. §. 21. *num.* 29. *& ſeq.* Urſaya *loc. cit. n.* 3. *&* 4. & alii.

Peculatus committitur multis modis juxta 4
caſus enumeratos a Raynald *tom.* 2. *cap.* 14. §. 21. *a n.* 28. *uſque ad* 42. & ab Urſaya *loc. cit. a n.* 5. *ad num.* 11. Et primo ſi quis per ſemetipſum pecuniam publicam quomodolibet auferat, intercipiat, & exportet, *l. Lege Julia Peculatus* 1. *ad Legem Juliam Peculatus*. Secun- 5
do ſi mandet, ut quis auferat, & intercipiat; *cit. l. Lege Julia Peculatus*, ibi: *Neve faciat quo quis auferat, intercipiat*. Tertio, ſi quis 6
ex metallis Cæſarianis, ideſt ex virgis aureis, & argenteis, quæ ſunt Cæſaris, & ad publicam monetam cudendam, vel ad aliud publicum opus deſtinatis, furatus fuerit, *l. Sacrilegii* 6. §. 2. *ff. ad Legem Juliam Peculatus*. Quarto, ſi quis prædam ab hoſtibus captam 7
ſubripuerit, *l. Is qui prædam* 13. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*. Quinto, ſi quis muros pu- 8
blicos perfoderit, & inde aliquid abſtulerit, puta pecuniam, metalla, vel alia pretioſa, vel de materia ipſa murorum aliquid exemerit, & abſtulerit; *l. Qui perforaverit* 11. *ff. ad Legem Juliam Peculatus*. Sexto, ſi quis publi- 9
cam tabulam continentem formam, & fines agrorum publicorum, & latitudinem, & menſuram viarum publicarum, & Curiarum refinxerit, & aliquid inde commutaverit, vel deleverit; *l. Qui tabulam* 8. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*. Septimo, ſi quis etiam priva- 10
tam pecuniam ſubripuerit, quæ tamen publica evadere debebat; veluti ſi quis, quod Fiſco debetur, ſimulans ſe Fiſci Creditorem, acceperit; *l. Sacrilegii* 9. §. 3. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*. Octavo, ſi quis pecuniam Sacram, 11
Religioſam, & quidquid donatum Deo abſtulerit, interceperit; *l. Lege Julia Peculatus* 4. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*.

Pœna criminis Peculatus eſt a Lege diver- 12
ſimo-

ſimóde taxata juxta diverſitatem perſonarum ipſum committentium; Si enim committatur a Judicibus, vel aliis Officialibus durante tempore ſuæ adminiſtrationis, hi Capitali pœna puniuntur; *leg. Judices* 1. *C. de crimine Peculatus*, ubi Gloſſa verb. *Judices*, & verb. *Publicas*. Decian. *lib.* 8. *cap.* 28. *num.* 29. *cap.* 39. *num.* 6. Berlich. *concluſ.* 57. *n.* 2. *lib.* 5. Rovit. *conſ.* 60. *n.* 4. *lib.* 4. Raynald. *tom.* 2. *c.* 14. §. 21. *n.* 42. Urſaya *loc. cit. n.* 23. & alii.

13 Si committatur ab aliis perſonis privatis, ſubripientibus pecunias ab aliis adminiſtratas, puniuntur civiliter, & criminaliter. *Civiliter*, hoc eſt, pœna pecuniaria, ſeu quadrupli; Dummodo lis conteſtata, vel inquiſitio formata ſit, vivente ipſo delinquente, alias ſecus. Anell. Amat. *conſ.* 55. *per tot.* Card. de Luca *de Regularibus diſc.* 119. *n.* 25. Urſaya *l. c. n.* 25. & alii. *Criminaliter* vero pœna Judicis arbitraria, ſeu Deportationis, *l. Peculatus pœna* 3. *ff. ad Legem Juliam Peculatus*, cum aliis apud Farin. *q.* 171. *n.* 8. & Rovit. *conſ.* 60.

14 *lib.* 5. *n.* 3. Ubi quod quando idem crimen eſt pluries reiteratum, tunc devenitur ad pœnam mortis, quod admittit etiam Caball. *reſolut. crim. caſ.* 99. *n.* 4.

15 Quando vero cum Peculatu concurrit falſitas, a quibuſcumque perſonis committatur, ſemper intrat pœna mortis, *l. Sciant omnes*, *C. de his*, *qui ex publicis rationibus*. Ibique Gloſſa verb. *Omnibus*, Rovit. *conſ.* 60. *num.* 6. *lib.* 3. Urſaya, *l. c. n.* 28. & alii.

16 Reus delicti Peculatus confugitus gaudet immunitate, cum non ſit de exceptis in Bulla Greg. XIII. (adde nec in Bulla Bened. XIII.) *Sacr. Congr. Immun. in Neapolitana* 24. *Martii* 2627. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 43. *& die* 31. *Jan.* 1628. *eod. lib. pag.* 82.

17 Ex gratia ſpeciali Sanctiſſimus annuit pro retentione nulliter extracti ex cauſa Peculatus ab Archiepiſcopo, attento quod Princeps ſuſpendit acceptare ſententiam Archiepiſcopi uſquedum audiret ſenſum Sacræ Congregationis. *Sac. Congr. Immun. in Taurinen.* 8. *Febr.* 1667. *l.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 84.

18 Datur facultas Archiepiſcopo extrahendi Theſaurarium, & alios Debitores Ærarii Ducalis, & aliorum intereſſe habentium, uti reos Peculatus, modo conſtet ſummarie de veritate facti, & retinendi in carceribus Eccleſ. ad diſpoſitionem Sacræ Congregationis, & etiam perquirendi, & extrahendi eorum bona in quocumque loco immuni, exceptis Monaſteriis Monialium, & conſervatoriis, & conſignandi. *Sacr. Congr. Immun. in Taurinen.* 14. *Jun.* 1698. *lib.* 2. *decret. Alt. pag.* 157.

Depoſitarius in alios uſus convertens pecunias publicas non tenetur pœna Peculatus, quia pecuniæ, quæ penes Depoſitarium ſunt, ejus periculo ſunt. Ad hoc autem, ut Peculatus verificetur, debet fieri pecuniarum furtum ab eo, cujus periculo non ſunt, Urſaya *loc. cit. n.* 34. cum aliis ibi citatis. 19

Additiones ex aliena manu.

Interdum, tametſi publica pecunia intervertatur, minime tamen peculatus admittitur; ut ſi illi intervenerint, ad quorum periculum pecunia pertinebat, æditui ſcilicet, & qui trajiciendam pecuniam acceperunt; L. 9. *ff. ad L. Jul. Peculat.* idque, quia eo ipſo quod periculum pecuniæ ſuſcipiunt, de accuſatione peculatus quaſi cum ipſis deciditur. 20

Objici poteſt, quod Arcarii, & qui Ærario præſunt, peculatum committunt, ſi vel mutuo dederint pecuniam fidei ſuæ commiſſam; *L.* 1. *&* 2. *C. de his qui ex public. ration.* quanto igitur magis ſi interverterint? quum etiam capite eo caſu plectantur, ex *L. unic. C. de crimine peculat.* Tum quod abſurdum ſit, extra pœnam eos eſſe, quorum fidei, & periculo pecuniæ publicæ ſunt commiſſæ, quive eas adminiſtrant, quum his major peccandi, quam ceteris facultas ſit, eo autem gravius punienda delicta, quo major peccantibus delinquendi facultas, atque copia patet. 21 22

At videndum, ne male confundantur exactores, arcarii, ærario præfecti, Judices denique & adminiſtratores pecuniarum publicarum, cum iis denique, quorum periculo ipſæ ſunt. Illi adminiſtrant quidem, cogunt, curant, non tamen ſuo periculo; ideoque ſi quid interceperint, rei fiunt peculatus: Hi autem, quorum periculo ſunt pecuniæ, peculatus rei non fiunt, propterea quod, ut dictum mox eſt, periculo impoſito de crimine cum eis decidi videtur, ita ut eam pecuniam, ſi interverterint, tamquam privati debitores Reipublicæ debeant, non tanquam criminis rei. 23

Publica pecunia, cum ſubtractio locum facit peculatui, eſt pecunia Populi Romani, non item pecunia Civitatum, ſecundum Papinianum *in L.* 81. *de Furtis*, ita ut ſubtracta pecunia hac Civitatum, furti, non peculatus actio competat. At Imperatores Trajanus, & Hadrianus etiam ad pecunias Civitatum accuſationem peculatus produxerunt, *L.* 4. §. *ult. ff. ad L. Jul. peculat.* quo jure utimur. 24

Pœ-

25 Pœna peculatus ex lege Julia erat aquæ, & ignis interdictio: Conſtitutionibus vero Principum capite plectitur, qui peculatum commiſerit; *L. unic. C. hoc tit.* Et fruſtra hanc pœnam, ut ducam, improbavit Leo *novell.* 105. defenditur enim rigor utilitate publica, quæ tanta eſt, ut niſi peculatores ſeveriſſime puniantur, nunquam defuturæ ſint hirundines, quæ corpus Reipublicæ ſanguine, & nervis deſtitutum relicturæ ſint.

PECUNIA. Vide verb. *Emptio artic.* 1. *num.* 7. & 9.

PEDAGIUM, SEU GUIDAGIUM. Vide verb. *Gabella num.* 9.

PEDOMANTIA. Vide verb. *Superſtitio num.* 23.

PENSIO, PENSIONARIUS.

---

1 PEnſio eſt ita dicta, vel quia penditur, ideſt ſolvitur, nam & quælibet annua ſolutio dicitur Penſio, & ipſius Penſionis ſolutio dicitur Penſatio, ut cum multis notat Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtici univerſ. cap.* 1. *num.* 2. Vel dicitur Penſio a pendeo, quia dependet formaliter a Beneficio, a quo detrahitur, ſicut uſusfructus a proprietate, ut notant Card. *in Clementin.* 1. *de ſupplend. negligent. Prælator.* Barboſa *loc. cit.* & expreſſe Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Ad audientiam* 35. *de Reſcriptis num.* 49. per text. *in cap. Quicumque* 12. *q.* 2. *cap. Poſſeſſiones* 16. *q.* 1. *cap. Final. de Pignoribus*, & *cap. Quamvis* 4. *de præbend. in* 6.

2 Penſio dividitur in Laicalem, & Clericalem. *Communis*. Penſio *Laicalis* eſt, quæ datur ob miniſterium temporale, aut aliam temporalem cauſam, & iſta convenire poteſt nedum Clericis, ſed etiam Laicis, ut v. g. Œconomis Eccleſiæ, Cantoribus, Organiſtis, Æditui, & aliis hujuſmodi. Penſio Clericalis, ſeu Eccleſiaſtica econtra eſt, quæ Clericis auctoritate Superioris Eccleſiaſtici juſtis de cauſis conſtituitur, ipſiſque ſolis competere poteſt. Et de hac ſola Clericali in præſenti eſt ſermo, & non de Laicali.

3 Penſio Clericalis ſubdividitur in duas ſpecies: una eſt, quæ aſſignatur in titulum Beneficii Eccleſiaſtici, prout accidit cum Eccleſia reditibus abundat, & cum ſuffragio Miniſtri, & auctoritate ſuperioris ſtatuitur, ut ibi ſit unum Beneficium perpetuum, v. g. perpetua Vicaria pro Clerico, cui aſſignetur Penſio, ſeu portio fructuum ejuſdem Eccleſiæ annuatim percipienda, ut habetur *in cap. Conquerente* 6. *de Cler. non reſident.* & docent Abbas *in cit. cap. Conquerente num.* 1. & 5. Anton. de Butrio *in* 1. *notab.* Petr. de Ancharan. *num.* 2. & Joann. de Imol. *in* 1. *notabil.* Fagnan. *in cit. cap. Ad Audientiam* 21. *de Reſcriptis num.* 42. & *ſeq.* Reiffenſt. *lib.* 3. *Decretal. tit.* 5. *num.* 86. & 87. docentes expreſſe, quod, ceſſante fraude, ſuper fructibus Eccleſiæ poteſt conſtitui certa Penſio nomine Beneficii, & ſic poteſt ſuper uno Beneficio creari aliud; dummodo primo Rectori remaneat tantum, unde honeſte ſuſtentari valeat, & dummodo id non fiat in fraudem, quo caſu eſt locus prohibitioni Concilii Generalis *in cap. Extirpandæ* 30. §. *fin. de præbend.* ubi ſtatuitur; *Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus Eccleſiæ, quæ curam habere debet proprii Sacerdotis, penſionem alicui quaſi pro Beneficio conferre præſumat.*

Alia eſt Penſio, quæ nomine Penſionis communiter intelligitur, & ea eſt, quæ ſimpliciter conſtituitur ad tempus de fructibus alicujus Beneficii, juſtaque de cauſa cuipiam aſſignatur auctoritate ſuperioris. Et Penſio ſic accepta 4
definitur, quod ſit *Jus percipiendi partem fructuum ex alieno Beneficio auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici cuipiam Clerico juſta de cauſa conſtitutum. Eſt in re Communis.* 5

Penſio Clericalis primo modo accepta, & 6
collata in titulum eſt vere & proprie dictum Beneficium Eccleſiaſticum, ut probatur *in cit. cap. Conquerente* 6. *de Cler. non reſid.* & tenent expreſſe Covarruvias *pract. quæſt. cap.* 36. *n.* 10. *verſ. Quarto quoties*, Cardinal. *in Clementin.* 1. §. *Eadem num.* 4. *verſ. Sed quatenus eſt Beneficium, de ſupplend. negligent. Prælat.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 90. Fagnan. *loc. cit. n.* 44. & 46. ubi cum aliis ibi citatis indubitanter infert, quod de tali Penſione facienda eſt mentio in Reſcriptis Beneficialibus perinde ac de Beneficio.

Nec refert quod appelletur Penſio, quia non 7
eſt vis in nomine, quando conſtat de re: Tali enim Penſioni, utpote datæ in titulum, atque tribuenti Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Eccleſiaſticis integre convenit definitio Beneficii. Ancharan. *in cap.* 1. *n.* 5. *verſ. Si igitur prædictæ conditiones, de Regul. Juris in* 6. Abbas *conſil.* 46. incip. *Illud de*

Jure quæſitum verſ. Quartum conſideretur lib. 2. Caccialup. *de Penſionibus quæſt.* 12. Gigas *de Penſionibus quæſt.* 1. *n.* 1. *& quæſt.* 28. *n.* 20. *& quæſt.* 96. *num.* 23. Redoan. *de Simonia* 2. *par. cap.* 14. *num.* 11. Cardinal. *loc. cit.* Ancharan. *loc. cit.* Abbas *loc. cit.* Covarruv. *loc. cit.* Fagnan. *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 91. & alii.

8 Penſio Clericalis ſecundo modo accepta, ſcilicet conſtituta ad tempus in materia odioſa, non venit nomine Beneficii, bene tamen in materia favorabili. Sic expreſſe Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam* 31. *de Reſcriptis a num.* 117. ubi cum fuſiſſime præmiſiſſet contrarias Doctorum opiniones, tandem *num.* 117. *& ſeq.* eaſdem hac ratione conciliat, & addit *num.* 120. *&* 134. quod hanc diſtinctionem inter materiam odioſam, & favorabilem ſæpius probaverit *Sac. Cong. Conc.* quod ipſum repetit *in cap. Cum in cunctis* 7. *de electione n.* 103. *& ſeq.* & Greg. XIII. propoſito ſibi dubio a Sacra Congregatione *die* 29. *Jul.* 1577. reſpondit in materia favorabili, ut eſt illa Privilegii Fori, appellatione Beneficii venire Penſionem. Unde *die* 8. *Auguſti ejuſdem anni* 1577. Congregatio Generalis, cum eſſent ſibi hæc relata, dixit ſervandam eſſe hanc diſtinctionem, & ita reſcribendum, prout refert idem Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam nu.* 134. & Reiffenſt. *loc. cit. a num.* 92. *ad* 98. ad longum variis adductis id probans.

9 Penſio hujuſmodi poteſt imponi, vel Perſonæ Beneficiarii, vel Beneficio. Penſio tunc imponitur perſonæ Beneficiarii, quando ea imponitur ſoli perſonæ Clerici gravati, ita ut talis obligatio ſolvendi non tranſeat in ſucceſſorem ipſius in Beneficio, ſed cum ſe ipſo ſolo extinguatur, ut eſt caſus *in c. Niſi eſſent*, 21. *de præbend.* Tunc autem Penſio imponitur ipſi Beneficio, quando imponitur ad vitam Penſionarii, ita ut tranſeat etiam ad Succeſſores ejus in Beneficio, quandiu vixerit ille, cui Penſio conſtituta fuit. *Communis.*

10 Papa poteſt ex rationabili motivo, ac diſpenſando in Jure communi omnibus præfatis modis Penſionem Beneficiis imponere. *Communis*, per text. *in c. Licet* 2. *de præb. in* 6. ubi habetur, quod *Eccleſiarum*, *Perſonatuum*, *Dignitatum*, *aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum plenaria diſpoſitio ad Romanum noſcatur Pontificem pertinere; & Clementin. Si duobus* 1. *Ut lite pendente* §. *final.* ibi: *Salva tamen in præmiſſis omnibus Romani Pontificis poteſtate, ad quem Eccleſiarum, Perſonatuum, Dignitatum, aliorumque Beneficiorum plena, & libera diſpoſitio ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere.*

Hinc Papa poteſt Penſionem ſuper quocum- 11
que Beneficio imponere, etiam nulla cauſa expreſſa, cum in Beneficiis pleniſſimam habeat poteſtatem per *citatos textus*, & de Jure poſſit ſecundum plenitudinem poteſtatis ſupra Jus diſpenſare, *cap. Propoſuit* 4. *de conceſſione præbend.* ibi: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare.* Fagnan. *in cit. cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend. in* 6. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.* 55.
& alii paſſim. Unde Papa poteſt etiam impo- 12
nere Penſionem ſuper Beneficio Patronato, facta mentione hujus qualitatis; Card. de Luca
de Jur. diſcurſ. 66. *n.* 14. Excepto Beneficio 13
de Jure patronatus Regio, cui Papa derogare non ſolet; Card. de Luca *loc. cit. n.* 15. cum ſuper Beneficio de Jurepatronatus Regio imponi non ſoleat Penſio ſine conſenſu Patroni, Card. de Luca *de Jure diſc.* 66. *num.* 15. *& de Penſionibus diſc.* 58. *num.* 3. *& diſc.* 94. *n.* 5. *&* 8.

Epiſcopus, & quicumque alius Collator Papa inferior non poteſt novum Cenſum, vel Penſionem perpetuam Beneficio imponere, neque antiquum Cenſum, ſeu Penſionem augere, textu expreſſo *in cap. Prohibemus* 7. *de Cenſibus*, ibi: *Prohibemus, ne ab Abbatibus, Epiſcopis, vel ab aliis Prælatis novi Cenſus imponantur Eccleſiis, nec veteres augeantur . . . Si quis vero aliter fecerit, irritum, quod egerit, habeatur.* Et concordat *cap. Scientes* 3. *eodem*, *& Clementin.* 1. §. *Eadem quoque, de ſupplenda negligent. Prælator.* Ita Abbas *in cit. cap. Prohibemus n.* 2. *de Cenſibus*, Fagnan. *in cap. Niſi eſſent* 21. *de Præbend. num.* 45. Pirhing *l.* 3. *decretal. tit.* 39. *num.* 8. Engel *ibidem num.* 2. Reiffenſtuel *ibid. num.* 8. *& tit.* 12. *num.* 87. Barboſa *in cit. cap. Prohibemus* 7. *de Cenſibus num.* 2. *& part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 85. *num.* 1. citans alios, & Communem Doctorum. 14

Regulariter loquendo Epiſcopus nequit conferre Beneficium ſub reſervatione Penſionis cuipiam perſolvendæ. *Communis*, *ac certa* ex Rubrica, & textu *tituli* 12. *libri* Tertii Decretalium, ubi pro Regula ponitur: *Ut Eccleſiaſtica Beneficia ſine diminutione conferantur* cum ſimilibus. 15

Poteſt tamen Epiſcopus ex cauſa rationabili Penſionem imponere ſaltem duraturam ad vitam Beneficiarii gravati, atque in eam conſentientis, cum quo extinguatur Penſio. Gloſſa *in cap. Audivimus*, *verb. Penſionem*, *de colluſion.* 16

ſion. detegend. Innocentius *in cap. de cetero num.* 7. & Abbas *ibidem num.* 2. *de tranſactionibus*, Navarr. *conſil.* 43. *num.* 4. *de Simonia*, Garcias *par.* 1. *de Benefic. c.* 5. *n.* 295. & 296. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellar. Gloſ.* 5. §. 7. *num.* 27. citans Rotam *in una Melitenſ. Canonicatus* 6. *Mart.* 1596. *coram Millino*, & alias ſæpius, Fagnan. *in cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend. n.* 28. ubi cum pluribus aliis dicit receptiſſimam ſententiam eſſe, Epiſcopum Jure ſuo ordinario poſſe imponere Penſionem ad vitam Titularis gravati. Reiffenſtuel *cit. lib.* 3. *decretal. tit.* 12. *num.* 89. & *tit.* 39. *num.* 9. Engel. *ibid. num.* 3. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 85. *num.* 11. & *in cap. Prohibemus* 7. *de Cenſibus num.* 3. atque ibi Joan. Andr. *num.* 1. Card. de Luca *de Penſionibus diſcurſ.* 40. *n.* 2. & 2. citans plures alios, & Rotam apud Millin. *dec.* 104. *dec.* 166. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* ubi in ſpecie de Penſione reſervata ad favorem pauperis Nepotis ſtudiis operam dantis & *dec.* 286. *num.* 3. *part.* 5. *deciſ.* 94. *num.* 6. *part.* 6. Monacell. *par.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *num.* 5. Et concluſio noſtra deſumitur clare *ex cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend.* ubi Penſio quadraginta librarum alteri litigantium, eo quod Dignitati Prioratus ceſſerit, per Judices Compromiſſarios fuit pro *bono pacis*, & *utilitatis* ordinata, eidem per Priorem confirmatum annuatim porrigendas, quam etiam Papa toleravit, ac confirmavit, ibi: *Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, ut ad præſtationem quadraginta librarum non Dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat onerata. Ne forte circa proventus aliqua videatur facta ſectio Prioratus, ita quod, Priore defuncto, ſucceſſor ipſius ad præſtationem quadraginta librarum minime teneatur.* Accedit alius notabilis textus *in cap. De cetero* 5. *de tranſactionibus*, ibi: *Si compoſitio non eſt Juri contraria, non eſt a loci Epiſcopo reprobanda, ſed cenſus abſque Epiſcopali auctoritate, cui præeſt Eccleſiæ ſub hoc prætextu ſolutus, vitam ejus, qui ſolverit, non excedit.*

17 Talis autem Penſio non poteſt conſtitui ab Epiſcopo in certa quota redituum (puta in dimidia, vel tertia) ne videatur facta ſectio Beneficii contra expreſſam prohibitionem *in c. Majoribus* 8. & *cap. Tuæ* 20. *de præbend.* ſed in certa quantitate fructuum, ſeu redituum. Sic Abbas *in cit. cap. De cetero* 5. *de tranſactionibus n.* 2. cum aliis ibi citatis, Fagnan. *in cit. cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend. n.* 37. cum aliis ibi adductis, Reiffenſtuel *loc. cit. tit.* 12. *num.* 98. Card. de Luca *de Penſionib. diſc.* 40. *num.* 2. & *diſcurſ.* 41. *n.* 12. & alii paſſim.

Juſtæ cauſæ, propter quas poteſt Epiſcopus Penſionem in certa quantitate redituum imponere perſonæ Beneficiatæ ad ejus ſolum vitam duraturam, ſunt pro bono pacis, pro aliqua lite componenda, pro ſtudio alicujus Scholaris pauperis, pro utilitate Eccleſiæ, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro uſu pio, pro renunciantibus ex cauſa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium; Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *cit. allegat.* 83. *num.* 11. & *lib.* 3. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.* 56. cum aliis ibi citatis, Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 40. *num.* 3. & alii paſſim, teſte Barboſa *loc. cit.*

Juſta cauſa, ut Epiſcopus reſervet Penſionem, eſt quoque amor, quo ille ſuum ex Fratre Nepotem proſequitur, vel ut commodius Sacræ Theologiæ, & Sacris Canonibus, ſeu Sacræ Scripturæ operam dare poſſit. Barboſa *citat. lib.* 3. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.* 57. ad textum *in cap. Dilecto* 25. *de præbend.* ubi, ipſo teſte, id notant Doctores, & expreſſe Rota *part.* 2. *Recentior. deciſ.* 166. *num.* 4. quam citat, & ſequitur etiam Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 40. *num.* 4. Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 23. & alii. Juſtam ſimiliter cauſam reputat eadem Rota *in una Meliten. Canonicatus* 9. *Martii* 1596. *coram Card. Millino* impreſſa per Marcheſan. *de commiſſionibus part.* 1. §. 1. *pag.* 611. quia ille, ad cujus favorem Epiſcopus Penſionem impoſuerat, originarius Melitenſis erat, & in Urbe Sacris litteris operam dabat, quæ cauſa reſpicit utilitatem, non ſolum illius particularis Eccleſiæ, ſed etiam Univerſalis, quæ ad ſuum regimen viris litteratis maxime indiget, cum ab ipſis regatur, & ſuſtineatur, *cap. Super ſpecula*, *de præbend. cap. Cum ex eo, de electíon. in* 6. cum ſimilibus, & notant Doctores communiter cum Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 46. *n.* 1. & *ſeq.* 19

Epiſcopus non poteſt propter prædictas cauſas Beneficio imponere Penſionem tranſmiſſibilem ad Succeſſorem, ſeu ad vitam ipſius Penſionarii, ita ut poſt mortem Beneficiarii gravati tranſeat onus Penſionis præſtandæ ad Succeſſorem ipſius in Beneficio; Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 40. *nu.* 4. Navarr. *conſil.* 8. *nu.* 9. *de Jurepatronat.* & *Conſil.* 43. *num.* 4. *de Simonia*, Flamin. Pariſius *de Confidentiis Beneficial. q.* 28. *n.* 120. Azorius *par.* 2. *lib.* 8. *c.* 6. *quæſt.* 11. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jur. cap.* 23. *num.* 206. Sanchez *lib.* 8. *in Decalog. cap.* 29. *num.* 99. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 12. *num.* 92. 20

num. 92. Fagn. *in cit. cap. Niſi eſſent* 21. *num.* 40. *& ſeq. de præbend.* ubi ex profeſſo, ac fuſiſſime hanc ſententiam propugnat, & multipliciter probat, ſcilicet Epiſcopum ordinaria ſua poteſtate non poſſe Penſionem imponere tranſmiſſibilem ad Succeſſores in Beneficio. Et ratio hujus noſtræ concluſionis deſumitur clare ex *cit. c. Niſi eſſent* 21. *de præbend.* ubi Innocentius III. Papa expreſſe decernit, quod Penſio pro bono pacis ex juſſione Judicum Delegatorum ſuper Prioratu conſtituta, non debeat vitam ejus, qui ſolverit, excedere, neque Succeſſorem ad ejus præſtationem ullo modo obligari, ne forte circa proventus ipſius Prioratus aliqua videatur facta ſectio illis expliciris verbis adductis *ſupra n.* 16.

21 Contrarium tamen, ſcilicet, quod ex gravi cauſa poſſit Epiſcopus Penſionem conſtituere tranſmiſſibilem ad Succeſſorem, ſeu ad vitam ipſius Penſionarii, ita ut poſt mortem Beneficiati gravati tranſeat onus præſtandæ ad ſucceſſorem ipſius in Beneficio, tenet Felinus *in c. Ad audientiam* 31. *de Reſcriptis n.* 2. *conc.* 2. Gigas *de Penſionibus quæſt.* 6. *num.* 4. Garcias *de Beneſ. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 339. Layman *l.* 4. *Theolog. moral. tract.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. citans alios adducentes pro ſua ratione *cap. De cetero* 5. *de tranſactionibus*, ubi dicitur; *Sed Cenſus abſque Epiſcopali auctoritate, cui præeſt Eccleſiæ ſub hoc prætextu ſolutus, vitam ejus, qui ſolverit, non excedat*, ex quibus verbis argumento a ſenſu contrario deſumpto inferunt, auctoritate Epiſcopi poſſe excedere. Vide Fagnan. *in cit. cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend. a num.* 40. & ſignanter *num.* 63. & Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. cit. tit.* 12. *a num.* 61. *ad* 97. ubi ad longum iſtam ſententiam cum ſuis fundamentis rejiciunt, & enervant.

22 Epiſcopus in collatione Beneficii convenire non poteſt, ut Penſio ſolvatur ſibi: Hoc enim eſt Simoniacum, quia omne pactum, & omnis modus, & conditio, quæ Jure non ineſt adjecta collationi Beneficii, efficit eam Simoniacam, ut *cap. Quam pio* 1. *quæſt.* 2. *& cap. final. de pactis*, & in hac ſpecie reſpondit Navarrus *conſil.* 4. *An committatur Simonia, Si Epiſcopus de Simonia*, & cum multis probat Fagn. *in cit. cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend. n.* 15. *&* 18. per textum ibi: *Non ex pactione partium, ſed ex juſſione Judicum.*

23 Simoniaca eſt pactio inter partes ſine Judice, ut una pars cedat liti ſuper Beneficio, & recipiat Penſionem annuatim ab altera, ſi pars cedens habeat Jus in cauſa, alias ſecus, quia, ſi altera pars Jus non haberet, non eſſet aliqua ſimonia, ſed pars potius redimeret vexationem ſuam, ut dicit Gloſſa *in capit. Cum pridem verb. Illicitæ pactionis, de pactis*, & pluribus adductis Fagn. *in cit. cap. Niſi eſſent* 21.

24 Poteſt Epiſcopus, ceſſante pacto partium, in permutatione Beneficiorum mandare, quod recipiens Beneficium pinguius ſolvat aliquam Penſionem alteri ſuo tempore duraturam ad coæquandos fructus utriuſque Beneficii. Rota *par.* 4. *recent. deciſ.* 165. *n.* 4. *& Melitenſ. Canonicatus* 9. *Martii* 1596. *coram Card. Millino, & in Albinganen. Confidentiæ* 9. *Martii* 1606. *coram Card. Marquemontio*; Ancharan. *conſil.* 279. *Quæſtio proponitur verſ. ex qua cauſa num.* 1. Flamin. Pariſius *de confident. Benefic. quæſt.* 28. *n.* 120. *in princip. & in fine verſ. ad coæquandum*: Redoan. *de ſimonia par.* 2. *cap.* 21. *n.* 34. *& ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. Forenſ. part.* 6. *cap.* 18. *num.* 2. *&* 2. Camill. Curt. *de Penſionibus in princip.* Paulus Roman. *de penſion. cap.* 4. *num.* 10. Caccialup. *de Penſionib. q.* 13. *num.* 4. Gambarupt. *de Offic. Legati lib.* 6. *n.* 77. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 85. *n.* 11. *& lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.* 58. & alii contra alios citatos, & ſecutos a La Croix *lib.* 4. *n.* 1104. Vide *ibi*.

25 Quamvis de Jure illicitum ſit, atque ſimoniacum reſignare Beneficium cum pacto, ſeu conditione appoſita parti ſolvendi penſionem, tamen ex juſta, & gravi cauſa (puta ſi Reſignans eſt ætate decrepitus, vel infirmus, aut quia pro bono pacis ſit reſignatio Beneficii litigioſi, & hujuſmodi) poteſt Epiſcopus Reſignanti Penſionem conſtituere ſolvendam ipſi ad vitam Clerici gravati, ſeu conſentientis in eam. Colligitur *ex cit. cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend.* & tradit Barboſa *ibidem num.* 8. Fagnan. *ibidem num.* 28. Abbas *in cap. Ad audientiam* 31. *de Reſcriptis n.* 6. Felinus *ibidem num.* 2. Navarr. *conſ.* 5. *num.* 1. *&* 2. *de Simonia*, Piaſec. *in prax. Epiſcopal. part.* 2. *c.* 5. *num.* 64. Garcias *par.* 1. *de Beneficiis cap.* 5. *n.* 295. *& ſeq.* Reiffenſtuel. *lib.* 3. *Decret. tit.* 12. *n.* 102. Rota *recent. par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 386. *n.* 10.

26 Immo Reſignans exiſtente rationabili cauſa pro reſervanda ſibi moderata Penſione, ut ſecurior ſit, poteſt ante ſuam reſignationem Epiſcopo ſupplicare; Colligitur ex *cap. Tua nos* 34. *de Simonia*, ibi: *Rogans humiliter*, & docent Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 12. *num.* 10. Reiffenſtuel *ibidem n.* 105. & alii.

27 Inſuper poſſunt partes prius inter ſe tractare, atque Reſignans ſuper aliqua Penſione ſibi

danda cum ſucceſſores amicabiliter componere, non quidem abſolute, & quaſi per ſe ipſos illam concludendo (hoc enim eſſet Simoniacum, *cap. Quam pio* 1. *q.* 2. *c. Final. de pactis, & cap. Quæſitum* 5. *de rerum permutat.* cum ſimilibus) ſed ſub conditione relata in conſenſum Superioris, ſeu Epiſcopi, in cujus manibus Beneficium reſignatur, ac ſeſe omnimode ſubmittendo ejus liberæ diſpoſitioni. Gloſſa in *Clement. unica verb. Volentibus*, *de rerum perm.* Abbas *in cit. cap. Quæſitum n.* 10. *eodem* hanc opinionem appellans veriorem. Navarrus *conſil.* 18. *num.* 1. *de Simonia*, Layman *lib.* 4. *Theol. mor. tr.* 10. *cap. ult.* §. 5. *n.* 50. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 106. Suarez, Silveſter, & alii plures. Cavendum tamen eſt, ne in his committatur Simonia, cum compoſitiones, & conventiones pro Beneficiis ac hoc, ut a Simonia excuſentur, debeant capere principium ab auctoritate Superioris, & non a pactione, ſeu a conventione ſaltem abſoluta partium, *arg. cap. Niſi eſſent* 21. *de præbend.* ibi: *Non ex pactione partium, ſed ex juſſione Judicum*, & notant Fagnan. *ibid. n.* 5. & Garcias *tit. par.* 1. *de Beneſic. cap.* 5. *n.* 340. & 343.

28 Epiſcopus, & quicumque Collator Papa inferior nequit imponere Penſionem ſuper Parochialibus. Sic declaravit per ſpeciale Edictum Innocentius XII. *die* 11. *Novembris* 1692. & per ſpecialem Conſtitutionem confirmavit & innovavit noviſſime Benedictus XIII. octavo Idus Septembris 1724. Quæ Conſtitutio, ut ſcitu ſummopere neceſſaria, hic ad litteram datur.

Conſtitutio, qua Edictum felic. recordat. Innocenti Papæ XII. de Parochialibus Eccleſiis Penſionum onere non gravandis confirmatur, perpetuiſque futuris temporibus obſervari mandatur.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ Quanta Paſtoribus animarum, quas Redemptor Noſter Jeſus Chriſtus pretioſiſſimo cruore ſuo acquiſivit, in crediti ſibi Gregis regimine adhibenda ſit vigilantia, exacti muneris ratio ab ipſis Supremo Paſtorum Principi diſtricte reddenda aperte nos docet, dum commiſſarum Ovium ſanguinem, quæ ex Cuſtodum fortaſſe incuria perierint, extremi examinis die de illorum manibus ſeverus Judex requiret. Porro inter cetera, quæ animarum Rectoribus Divino præcepto mandata ſunt, quemadmodum Sancta Tridentina Synodus recte admonet, illud eſſe dignoſcitur, ut ipſi pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerant; hoc eſt illis, qui inopia laborant, præſertim vero Viduis, atque Virginibus, Orphanis, pupillis, & infirmis, non modo ſpiritualia debitæ pietatis, & Caritatis Officia tribuant, verum etiam more boni Patrisfamilias, eorum neceſſitatibus pro viribus ſubveniant, & quæcunque poſſunt, temporalia ſubſidia conferre non prætermittant. Nec ſane minorem, immo forte potiorem iidem animarum Rectores adhibere tenentur curam, & diligentiam, ut Parochiales cujuſque ipſorum Eccleſiæ, quas maxima decet Sanctitudo, quoties neceſſitas exigit, a temporis injuriis vindicentur, ac inſuper omni cultu, ornatu, atque decore præfulgeant. Quæ quidem omnia a pleriſque Parochis, præſertim in Italia (ut diuturno quinquaginta annorum in Epiſcopatu, licet infelicites a Nobis tranſactorum experimento ſatis novimus) præſtari, & impleri non poſſunt, quoniam Parochialia, quæ obtinent, Beneficia gravibus adeo Penſionibus, fructuum reſervationibus, aliiſque oneribus, ut plurimum, obnoxia ſunt, ut ipſis interdum proprio victui neceſſaria vix ſuperſint, & qui Altari ſerviunt, de Altari vivere aliquando non valeant.

„ §. 1. Gravem ejuſmodi penſionum, onerumque abuſum animo ſecum reputans fel. rec. Innocentius Papa XII. Prædeceſſor Noſter, pro eximio zelo ſuo a Sancta Dei Eccleſia eum ſubmovere curavit, & re ipſa toto Pontificatus ſui tempore ſubmovit, ac e medio ſuſtulit, ſaluberrimo deſuper promulgato, typiſque edito edicto tenoris ſequentis, videlicet: *Bandino del Titolo di San Pancrazio, Prete Cardinale Panciatichi, e della Santità di Noſtro Signore Prodatario. Volendo la Santità di Noſtro Signore con la ſua paterna Carità, e zelo eccitare li Parrochi alla maggiore vigilanza dell' anime alla di loro cura commeſſe, e facilitargli il modo di ſovvenire alle neceſſità delle medeſime con più abbondanti elemoſine; Quindi è, che per ordine datoci a bocca dalla Santità Sua comandiamo, ed ordiniamo, che per l' avvenire non s' abbiano da aggravare le Parochiali, etiam di Juſpadronato Laicale, di penſioni, e che ciò debba oſſervarſi ancora dagli Ordinarj nelle proviſte, che eſſi faranno per farne. Inoltre che non ſi ammettino raſſegne, o permute di Parrochiali con riſerva di Penſioni a favore di*

„ *chi ſi ſia, e ſotto qualſivoglia Titolo, etiam*
„ *di preſtazione di alimenti, e che molto me-*
„ *no ſi riſervino penſioni ſopra le medeſime Pa-*
„ *rocchiali*, ſine cauſa Beneficio pleno *di con-*
„ *ſenſo de' Poſſeſſori per qualſivoglia cauſa, e*
„ *titolo. Dalla Dataria queſto dì* 11. *Novem-*
„ *bre* 1692. *Bandino Cardinal Prodatario.*
„ Quod quidem Edictum, tamquam æquitati,
„ juſtitiæ ſacriſque ſanctionibus maxime con-
„ ſentaneum, ut omnibus innoteſceret, & ab
„ omnibus etiam, quemadmodum par erat,
„ obſervaretur, Nos, qui tunc, præter Car-
„ dinalatus honorem, Metropolitanæ Eccle-
„ ſiæ Beneventanæ regimini præeramus, in
„ prima noſtra Provinciali Synodo ejuſdem
„ Eccleſiæ habita anno 1693. tit. 22. cap. 2.
„ expreſſe memoravimus, ejuſque præterea in-
„ tegrum tenorem in Appendice retulimus.

„ §. 2. Verum poſtquam antedictus Inno-
„ centius Prædeceſſor viam univerſæ carnis
„ ingreſſus fuit, præfatum Edictum, utpote
„ temporarium, in deſuetudinem abiit, omni-
„ que penitus effectu caruit, & Parochiales
„ Eccleſiæ iiſdem, ut antea, Penſionibus,
„ aliiſque oneribus prægravari cœperunt: quin
„ etiam, ſicut accepimus, atque diuturno Pa-
„ ſtoralis muneris exercitio abunde comperi-
„ mus, quorumdam Patronorum laicorum,
„ quibus Jus præſentandi, ſeu nominandi Re-
„ ctorem pro tempore earundem Parochialium
„ Eccleſiarum, occurrente illarum vacatione,
„ ceteroqui legitime competit, impudentia,
„ ac effrænis avaritia, quæ Idolorum ſervitus
„ eſt, alicubi eo uſque proceſſit, ut ejuſ-
„ modi præſentationem, ſeu nominationem
„ veluti ſub haſta ponere, & (quod dolentes
„ dicimus) licitatori ampliorem Penſionem
„ offerenti polliceri, & addicere non erubue-
„ rint.

„ §. 3. Hinc igitur eſt, quod Nos deteſtan-
„ dæ huic Beneficiorum Eccleſiaſticorum nun-
„ dinationi, aliiſque præmiſſis pro Paſtoralis
„ Officii noſtri debito conſulere, ac ſimul op-
„ portune providere volentes, ut antedictis
„ animarum Paſtoribus de cetero commodior
„ ſuppetat modus, nedum ſuas Parochiales
„ Eccleſias, quotieſcumque oportuerit, repa-
„ randi, ornandi, ſacriſque ſupellectilibus, ad
„ Divinum cultum neceſſariis inſtruendi, ſed
„ etiam ſubveniendi pauperum, aliarumque
„ miſerabilium perſonarum præfatarum indi-
„ gentiis ex eo, quod honeſtæ, & congruæ
„ ipſorum ſuſtentationi ſupererit, ac inſuper
„ ipſis incitamentum præbere cupientes, ut
„ ſuſcepti miniſterii labores, & incommoda
„ libentius perferant, & Gregi alacrius atten-
„ dant, in quo poſiti ſunt regere plebem
„ Dei; Motu proprio, ac ex certa ſcientia,
„ & matura deliberatione noſtris, deque Apo-
„ ſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra
„ perpetuo valitura Conſtitutione præinſertum
„ laudatiſſimi Prædeceſſoris Edictum, omnia-
„ que, & ſingula in eo contenta ampliſſi-
„ me confirmamus, & approbamus, illiſque
„ perpetuæ, ac irrefragabilis Apoſtolicæ fir-
„ mitatis vim, robur, & munimen adjicimus,
„ omneſque, & ſingulos Juris, & facti, ac
„ alios defectus, ſi qui forſan intervenerint,
„ in eiſdem ſupplemus, atque illud, & il-
„ las, quatenus opus ſit, innovamus, ac in-
„ ſtauramus, & ab omnibus, ad quos ſpectat,
„ ac de cetero quomodolibet ſpectabit perpe-
„ tuis futuris temporibus inviolabiliter, &
„ inconcuſſe obſervari volumus, ſtatuimus,
„ & mandamus. Reſervata tamen Nobis, &
„ Romano Pontifici pro tempore exiſtenti fa-
„ cultate, ac auctoritate imponendi antedi-
„ ctis Parochialibus Eccleſiis eas Penſiones,
„ quas Beneficiorum proventus, & locorum,
„ perſonarumque conditio imponi permiſerint,
„ in favorem dumtaxat, & commodum Fa-
„ bricæ earundem Eccleſiarum, ad hoc ut il-
„ læ ejuſmodi certo ſubſidio promptius repa-
„ rari, opportune manuteneri, & congruis et-
„ iam ornamentis, ut præfertur, augeri poſ-
„ ſint & valeant.

„ §. 4. Decernentes, præſentes Litteras, &
„ in eis contenta quæcumque etiam ex eo,
„ quod in præmiſſis Jus, vel intereſſe haben-
„ tes, aut habere quomodolibet prætendentes,
„ illis non conſenſerit, nec ad ea vocati,
„ ac auditi, cauſæ, propter quas eædem præ-
„ ſentes emanarunt, verificatæ, ſeu alias ſuffi-
„ cienter, aut etiam in aliquo juſtificatæ non
„ fuerint, vel aliis quibuſvis de cauſis quan-
„ tumvis urgentibus, ullo unquam tempore a
„ quoquam de ſubreptionis, vel obreptionis
„ vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quo-
„ libet, quantumvis magno, formali, & ſub-
„ ſtantiali defectu, notari, impugnari, retar-
„ dari, invalidari, aut ex quovis quæſito præ-
„ textu, vel colore in controverſiam vocare,
„ ad terminos Juris reduci, ſeu adverſus illas
„ aperitionis oris, reſtitutionis in integrum,
„ aliudve quodcumque Juris, vel gratiæ re-
„ medium impetrari, aut quempiam impetra-
„ to, ſeu etiam motu, ſcientia, & poteſtatis
„ plenitudine ſimilibus, conceſſo uti nullate-
„ nus poſſe, ſed eaſdem præſentes litteras ſem-
„ per, & perpetuo validas, firmas, & effica-

„ ces exiſtere, ac fore, ſuoſque plenarios, &
„ integros effectus ſortiri, ac obtinere, necnon
„ memoratis animarum Rectoribus pleniſſime
„ ſuffragari; Sicque, & non aliter in præmiſ-
„ ſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Ju-
„ dices ordinarios, & delegatos etiam cauſa-
„ rum Palatii Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ
„ Romanæ Eccleſiæ Cardinales etiam de La-
„ tere Legatos, ac Nuncios, & quoſvis alios
„ quaibet auctoritate, præeminentia, & po-
„ teſtate fungentes, & quantocumque fungu-
„ ros in qualibet cauſa, & inſtantia, ſublata
„ eis, & eorum cuilibet in quocumque judi-
„ cio aliter judicandi, ac interpretandi facul-
„ tate, judicari, & definiri debere, irritum-
„ que, inane, nulliuſque prorſus roboris, vel
„ momenti, quidquid ſecus ſuper his a quo-
„ quam quavis auctoritate ſcienter, vel igno-
„ ranter contigerit attentari.
„ §. 5. Non obſtantibus, quatenus opus ſit de
„ jure quæſito non tollendo, aliiſque noſtris,
„ & Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, necnon
„ aliorum Romanorum Pontificum Prædeceſ-
„ ſorum noſtrorum Conſtitutionibus, & Ordi-
„ nationibus quibuſcumque, ac illa præſertim
„ fel. record. Pii IV. de gratiis qualecumque
„ intereſſe Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ concer-
„ nentibus intra certum inibi expreſſum tem-
„ pus exhibendis, & regiſtrandis, itaut eaſdem
„ præſentes Litt. ibidem exhiberi, & regiſtra-
„ ri nunquam neceſſe ſit, aliiſque quibuſcum-
„ que Apoſtolicis, & in Provincialibus, ac
„ Synodalibus Conciliis editis, ac edendis ſpe-
„ cialibus vel generalibus Conſtitutionibus, ſta-
„ tutiſque, Decretis, & conſuetudinibus etiam
„ immemorabilibus, ac Privilegiis, Indultis,
„ & Litteris Apoſtolicis ſub quibuſvis tenori-
„ bus, & formis, etiam motu ſimili, ac de
„ Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, & cum
„ quibuſcumque etiam derogatoriarum deroga-
„ toriis, aliiſve efficacioribus, efficaciſſimis,
„ & inſolitis clauſulis, irritantibuſque, & aliis
„ Decretis, etiam conſiſtorialiter, ac alias
„ quomodolibet in contrarium præmiſſorum
„ conceſſis, editis, confirmatis, & approba-
„ tis, ac pluries, & quantiſcumque vicibus
„ innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis,
„ etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione
„ de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis,
„ ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo
„ ad verbum, non autem per clauſulas gene-
„ rales idem importantes, mentio, ſeu quali-
„ bet alia expreſſio habenda, aut aliqua alia
„ exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, il-
„ lorum omnium, & ſingulorum tenores, for-
„ mas, cauſas, & occaſiones præſentibus
„ pro plene, & ſufficienter, ac exactiſſime
„ expreſſis, inſertis, ſervatis, & ſpecificatis
„ reſpective habentes, illis alias in ſuo robore
„ permanſuris, ad præmiſſorum effectum ſpe-
„ cialiter, & expreſſe, ac pleniſſime, & am-
„ pliſſime derogamus, & derogatum eſſe vo-
„ lumus, & mandamus; ceteriſque contrariis
„ quibuſcumque.
„ §. 6. Volumus autem, &c.
„ §. 7. Nulli ergo omnino hominum &c.

„ Datum Romæ apud S. Mariam Majorem
„ Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſe-
„ ptingenteſimo vigeſimo quarto, Octavo idus
„ Septembris Pontificatus Noſtri anno primo.

P. M. Card. Prodatarius.

F. Card. Oliverius.

Vicarius Epiſcopi non poteſt vi ſui Officii imponere Penſionem: Garcias, Sbroz, Pero. Leurenius citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 4. *num.* 1123.

Legatus a latere poteſt idem circa impoſitionem Penſionum, quod poteſt Epiſcopus. Azorius, Garcias, Filliucc. Caſtropal. Leurenius citati, & ſecuti a La Croix *loc. citat. num.* 1123.

Collatores inferiores, item Compromiſſarii, & judices non poſſunt niſi auctoritate Epiſcopi; Garcias, Leurenius citati, & ſecuti a La Croix *loc. c. n.* 1123.

Superiores Regularium poſſunt Penſionem imponere in Beneficiis ſuæ Religionis manualibus, amovibilibus, ſeu incorporatis ſuis Monaſteriis, & per Vicarios adminiſtratis: Barb. *l.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 11. *num.* 61. Abbas *in c. Niſi eſſent* 21. *de præb. num.* 12. La Croix *loc. cit. num.* 1123. *&* *alii*. Rota *in Trojana Penſionis* 24. *Junii* 1610. *coram Pirovano*.

Præceptor Generalis Militarium poteſt imponere Penſionem in Commendis ſuæ Religionis ſpectantibus ad ipſum ad favorem Religioſorum, ſive Equitum ejuſdem Religionis. Rota *in una Montis Faliſci Penſionis* 10. *Junii* 1630. *coram Pirovano*. Barb. *loc. c. n.* 62. & in ſpecie, quod Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ poſſit illam reſervare ſuper Commendis, vel Dignitatibus. Card. de Luca *de Penſionibus Diſcurſ.* 42. *per totum*.

Laicus de Jure eſt capax Penſionis temporalis. Rota *recent. part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 50. *n.* 22. & Com-

35 & Communis Doctorum. Immo de Jure communi eſt capax etiam Penſionis Eccleſiaſticæ, quando non confertur in titulum; Rota *recent. part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 450. *num.* 3. Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 10. *num.* 5. *deciſ.* 78. *n.* 10. *diſc.* 81. *num.* 25. *diſc.* 95. *n.* 3. & alii.

36 Ex ſtylo tamen, & obſervantia Curiæ non conceduntur Penſiones, niſi Clericis cum exercitio, ſeu privilegio Clericali. Rota *recentior. part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 450. *num.* 20. 21. 31. & 34. & *deciſ.* 450. *num.* 4. & *deciſ.* 539. *num.* 6. Card. de Luca *de Penſionibus diſ.* 2. *ſub n.* 3. *diſc.* 78. *n.* 11. *diſc.* 81. *num.* 21. *diſc.* 82. *n.* 9. & 10. *de Benefic. diſc.* 94. *num.* 3. Annot. *ad Concil. diſc.* 12. *num.* 5. Sanctus enim Pius V. expreſſe ſtatuit, quod Penſiones Eccleſiaſticæ non poſſint concedi Laicis. Sic in Conſtitut. 73. incip. *Sacroſanctum*.

37 Sicuti Laici non ſunt capaces Penſionis Ec-
cleſiaſticæ, ita neque illius commoditatis, ſeu
perceptionis fructuum. Rota *recent. part.* 5.
38 *tom.* 2. *deciſ.* 539. *num.* 17. & 19. Papa vero
poteſt Penſiones etiam Laico reſervare. Rota
39 *part.* 4. *t.* 1. *deciſ.* 12. *ſub n.* 3. Prout eidem
Laico concedi poteſt facultas retinendi Penſio-
nem. Rota *par.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 450. *num.* 25.
40 Quinimmo ubi Penſio Eccleſiaſtica concedatur
alicui tamquam Laico, tunc ſi ſit Bigamus,
non eget alia diſpenſatione. Rota *part.* 5. *t.* 1.
deciſ. 12. *n.* 39.

41 Penſio conferri poteſt puero ſeptennali. *Sacra Congregat. Concil. in Nullius* 24. *Martii* 1627. *lib.* 13. *Decret. fol.* 123. Urſaya in 1. *Miſcellan. Sacr. & profan. litt. P. n.* 137. qui *ibi num.* 144. ſubjungit, quod Penſionis capax eſt puer annorum ſeptem. *Imolen. Penſionis anni* 1694. de qua *in tom.* 3. *part.* 1. *diſceptat.* 31. ubi ad rem plura habet per totam. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *n.* 3. & multi alii citati a Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.* 42. & a Ventriglia *tom.* 2. *Annot.* 11. §. 1. *num.* 28. ubi teſtantur ex Stylo Datariæ ſufficere ſeptem annorum ætatem ad obtinendam Penſionem.

42 Filii Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt Matrimonio, non poſſunt obtinere Penſiones ſuper fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 14. ibi: *Nec Penſiones ſuper fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere*. Rota recent. *part.* 2. *deciſ.* 549. *num.* 4. & fuit dictum *in Meliten. Penſionis* 14. *Mart.* 1604. *coram Buratto*, & tenent expreſſe Barboſ. *ſupra Conc. l. c. n.* 32. & *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 65. *n.* 26. & *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 11. *n.* 64. & plures alii ibi citati.

43 Filius autem legitimus poteſt obtinere Penſionem ſuper Beneficio, quod Pater obtinet de præſenti, non obſtante Conc. Trid. *c. ſeſſ.* 25. *c.* 15. *de reform.* Sic *Sacra Congr. Concil. die* 11. *Januar.* 1601. apud Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Penſio n.* 5. & *in Concil. Trid. loc. c. n.* 33.

44 Pater Clericus habens facultatem, Penſionem, quam poſſidet, transferendi, illam transferre poteſt in filium Clericum, etiam illegitimum, diſpenſatum ſimpliciter ad Beneficia, & Penſiones, quia Concil. Trid. *l. c.* loquitur de Penſione reſervata ſuper Beneficio, quod habuit pater. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. Gloſſ.* 5. *num.* 22. & 23. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 11. *num.* 66. & *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 65. *n.* 27. & *in Trid. loc. cit. num.* 35. cum pluribus ibi citatis, ubi refert, quod *Sacra Congregatio Concil. in Zamorenſi* 9. *Novembr.* 1619. cenſuit, Clericum reſervatarium Penſiones annuæ Scutorum 200. ſuper Eccleſia, quam ipſe nunquam obtinuit, poſſe transferre medietatem ad favorem ſui Filii illegitimi, & ſic etiam *in alia ſub die* 15. *Septembris* 1629. ut refert etiam *in Summa loc. c. num.* 6. & *in Trident. loc. c. num.* 25.

45 Milites Lauretani ex peculiari privilegio poſſunt retinere Penſionem Eccleſiaſticam uſque ad ſummam ducentorum Ducatorum auri de Camera, non obſtante Matrimonio contrahendo, & Bigamia. Sixtus V. Conſtitut. incip. *Poſtquam Divina Clementia*, & alia incipient. *Ad exequendum*, & alia incipient. *Solet Apoſtolica Sedis*. Rota *in Hieracenſi Penſionis* 21. *Junii* 1531. *coram Veruſpio*, cujus diſpoſitio vindicat ſibi locum, non ſolum ſuper Beneficiis liberæ Collationis, ſed etiam Juriſpatronatus, etiam Principum, & Regum. Rota in *Terulenſi Penſionis* 15. *Septembr.* 1600. *coram Card. Sacrato*.

46 Milites SS. Mauritii & Lazari, etiamſi contrahant Matrimonium, dummodo cum unica tantum, & Virgine, remanent capaces retinendi Penſiones uſque ad ſummam Ducatorum 400. auri de Camera. Clemens VIII. Conſtit. incip. *Decet*; ubi ad id moderatur, limitat, & reducit facultatem retinendi Penſiones pro ſumma Ducatorum 580. auri eis prius conceſſam a Pio IV. Conſtitut. 95. §. 48.

47 Milites S. Stephani retinent Penſiones uſque ad ſummam 400. Ducatorum auri de Camera, non obſtante Matrimonio contracto, & Bigamia; Paulus V. Conſtitut. incip. *Dum generoſ.*

48 Milites etiam Bigami militiæ Chriſtianæ poſſunt recipere Penſiones uſque ad ſummam Scutorum 300. Urbanus VIII. Conſtit. incip. *Inſcrutabilis*.

49 Equites Hieroſolymitani, ſeu Melitenſes capaces ſunt Penſionis ſuper Commendis, & Beneficiis ſuæ Religionis, & Magnus Magiſter habet ampliſſimam facultatem a Statuto imponendi tales Penſiones. Rota recent. *part.* 16. *deciſ.* 152. *num.* 13. & patet ex dictis *ſupra*
50 *num.* 33. Sunt autem incapaces Penſionis Beneficio ſæculari impoſitæ. Lotter. Leurenius citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 4. *num.* 1145. vide verb. *Hieroſolymitani Milites num.* 16. ubi fuit probatum, Equites Melitenſes ſine diſpenſatione Pontificia non eſſe capaces Penſionis ſuper Beneficia Eccleſiaſtica, ſicuti nec capaces Beneficii ſæcularis, & mediante Pontificia diſpenſatione fieri capaces, ſicut alios Regulares.

51 Regulares non poſſunt obtinere Penſionem ſuper Beneficiis Eccleſiaſticis ſæcularibus, & vacantibus per Profeſſionem. Rota *part.* 4. *t.* 2. *deciſ.* 246. *num.* 2. *&* 6. *& part.* 12. *deciſ.* 121. *num.* 1. Card. de Luca *de Beneficiis diſc.* 64. *num.* 3. 5. *&* 6. *de Penſionibus diſc.* 44. *num.* 2. *& Annotat. ad Concil. diſc.* 13. *num.* 2. & Com-
52 munis aliorum. Niſi præceſſerit gratia Apoſtolica, & diſpenſatio retinendi Penſionem, etiam emiſſa Profeſſione, cum diſpenſatio præſervet Penſionem, & removeat omne impedimentum, & incapacitatem ex futura Profeſſione contrahendam, & Regularis, media ipſa diſpenſatione Apoſtolica, fiat capax Penſionis ſuper Beneficio ſæculari. Doctores communiter *in cap. Cum de Beneficio, de Præbend. in* 6. Rota *part.* 12. *deciſ.* 121. *n.* 2. *&* 3.

53 Religioſi Societatis Jeſu poſt Profeſſionem trium votorum, & ante Profeſſionem quarti voti poſſunt retinere Penſiones Eccleſiaſticas ſuper Beneficiis ſæcularibus, quarum Regulares profeſſi ſunt incapaces. Card. de Luca *de renunciat. diſc.* 17. *num.* 7. *de Regularibus diſc.* 62. *num.* 12. *Annotat. ad Concil. diſc.* 13. *n.* 6. Ventriglia *tom.* 2. *Annotat.* 11. §. 3. *num.* 23. & alii paſſim.

54 Illegitimus, ſicuti eſt incapax Beneficii Eccleſiaſtici *ex cap.* 1. *de Filiis Presbyter. in* 6. cum ſimilibus, eſt etiam incapax Penſionis Eccleſiaſticæ. Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *num.* 26. cum pluribus ibi citatis, & alii communiter.

Illegitimus prævia diſpenſatione ordinatus, 55
eo ipſo cenſetur, & efficitur capax Penſionis, abſque particulari diſpenſatione. Rota *in Veneta, Penſionis* 10. *Decembris* 1572. *coram Robuſterio, in Cæſarauguſtana, Penſionis* 19. *Februarii* 1595. *coram Gypſio, in Melitenſi, Penſionis* 14. *Maii* 1614. *coram Burato*, & ſæpe alibi. Barboſa *loc. c. n.* 28. & Communis aliorum.

Excommunicatus, Suſpenſus, Interdictus eſt 56
incapax Penſionis; Ideo enim præmittitur abſolutio Penſionarii ab his Cenſuris. Leurenius *in Foro Beneficiali part.* 3. *q.* 624. La Croix *lib.* 4. *n.* 1149. & alii paſſim.

Irregularis, quod ſit incapax obtinendæ, & 57
retinendæ Penſionis, tenent Barboſa *loc. cit. num.* 46. Ugolin. Zerola, Caſtropal. Sayrus, Avila ibi citati, Ventriglia *tom.* 2. *Annot.* 11. §. 1. *n.* 20. cum pluribus ibi citatis, & alii. At quod Irregularitas non cauſet amiſſionem Penſionis, tenet expreſſe Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 47. *n.* 11. dicens, quod neque homicidium voluntarium, vel aliud crimen, quantumvis majoris Irregularitatis inductivum, hujuſmodi effectum producit, citans ad id Rotam *in Peruſina* 29. *Januar.* 1663. *coram Cerro*. Et de facto Fagn. *l.* 1. *Decret. in c. Ad Audientiam* 31. *de Reſcriptis num.* 134. refert *Sacram Congregat. Concilii die* 11. *Julii* 1577. & iterum de mente Sanctiſſimi *die* 8. *Auguſti eodem anno* 1577. quod Clericus homicida voluntarius, ejuſque ſocius obtinere, & obtentas retinere poteſt Penſiones abſque diſpenſatione, non obſtante *cap.* 7. *ſeſſ.* 14. Concilii Tridentini. Vide verb. *Homicidium n.* 66. & ſic tenent Leurenius *in Foro Beneficiali part.* 3. *qu.* 640. La Croix *lib.* 4. *n.* 1175. & alii.

Filii, & Nepotes Hæreticorum, & a fortiori 58
ipſi Hæretici, ſicuti ſunt inhabiles ad Beneficia obtinenda *ex cap.* 2. §. *Hæretici, de hæret. in* 6. ita etiam inhabiles ſunt ad obtinendas Penſiones. Barb. *l. c. n.* 43. & alii communiter.

Militiæ ſæculari operam dantes ſicuti ſunt 59
incapaces Beneficii, immo ipſum amittunt ſtatim ac declarantur milites, *ex cap. final. de Cleric. conjugat.* cum ſimilibus; ita etiam incapaces evadunt Penſionis, ipſamque amittunt, ſi habeant; Barb. *loc. c. n.* 50. *Rota coram Celſo deciſ.* 69. *n.* 16. *&* 17. ubi ampliat *n.* 22. locum habere, etiamſi re integra, antequam pugnent, militiam deſerant, & primævum ſtatum reaſſumant, & ſic reſpondit quoque *Sac. Cong. Concil. in Nicienſi* 19. *Decembr.* 1648.

Sicu-

60 Sicuti per Matrimonium a Clerico contractum vacant ejus Beneficia *ex cap.* 1. *de Clericis conjugat.* ita vacant ejus Penſiones. Barb. *loc. cit. n.* 30. & alii communiter, Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 50. *num.* 10. *part.* 8. *dec.* 33. *num.* 1. Ceſſat enim Penſio ipſo Jure, & eſt incompatibilis cum Matrimonio, ſive Matrimonium fuerit contractum cum Virgine, ſive cum Vidua. Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 450. *num.* 6. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 126. *num.* 12.

61 Niſi Penſio fuerit reſervata alicui, non tamquam Clerico, ſed tamquam benemerito pro ſervitiis præſtitis. Rota *part.* 2. *deciſ.* 387. *n.* 3.

62 Vel niſi diſpenſatio Apoſtolica intercesſerit, Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 50. *num.* 10. & *ſeq.* Aut privilegium Apoſtolicum juxta dicta *ſupra a num.* 45. *ad* 48. de militibus Lauretanis, SS. Mauritii & Lazari, & S. Stephani, & Militiæ Chriſtianæ.

63 Sicut per Profeſſionem Regularem in Religione approbata vacant Beneficia, *in cap. Beneficium* 4. *de Regularibus in* 6. ita vacant etiam Penſiones. Barboſa *loc. c. num.* 39. cum communi aliorum. Rota recent. *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 246. *n.* 2. & 6. *par.* 12. *deciſ.* 121. *nu.* 1. &
64 patet ex dictis *ſupra n.* 51. & *ſeq.* Poteſt tamen Regularis Profeſſus obtinere Penſionem ſuper Beneficio Regulari ad nutum Superioris amovibilem, non obſtante voto paupertatis, & præcipue ſi inſervire debeat ad ſublevandam Religionem ab oneribus, quibus alias Religio gravaretur. Rot. rec. *par.* 2. *dec.* 302. *n.* 2. & 3.

65 Sicuti vacant Beneficia per promotionem ad Epiſcopatum, etiam ita vacant Penſiones datæ in titulum Clericalem; Barboſa *loc. citat. n.* 38. & alii communiter. Rota *part.* 2. *deciſ.* 143. *num.* 1. *pag.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 126. *num.* 11. Niſi concedatur a Papa retentio. Rota *ibid.*
66 *n.* 11. Facultas autem retinendi Penſionem conceſſa promoto ad Epiſcopatum non intelligitur cum facultate transferendi, quæ ante promotionem competebat, niſi fuerit expreſſa. Rota *part.* 2. *deciſ.* 143. *num.* 1. Barboſa *loc. cit.* & alii paſſim.

67 Non vacant tamen Penſiones per promotionem ad Epiſcopatum titularem, ſeu in partibus Infidelium. Card. de Luca *Penſionibus diſc.* 43. *num.* 3. *diſc.* 58. *ſub num.* 11. *diſc.* 75. *num.* 2. La Croix *lib.* 4. *num.* 1177. & alii paſ-
68 ſim. Neque vacant per promotionem ad Epiſcopatum Cardinalitium non obligantem ad reſidentiam. Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 58. *n.* 10. *diſc.* 75. *num.* 6. & alii.

69 Per promotionem autem ad Epiſcopatum non vacant Penſiones, niſi ſecuta conſecratione, & adepta poſſeſſione. Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 43. *n.* 43. *num.* 2. *circa finem*. Gratian. *diſceptat. Forenſ. cap.* 296. *n.* 1. & *ſeq.* Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 11. §. 3. *n.* 32. Seraphin. *deciſ.* 110. ubi *in fine* concludit, Rotam voluiſſe ad inducendam extinctionem Penſionis, & vacationem Beneficiorum, requiri utrumque, ſcilicet conſecrationem, & adeptionem poſſeſſionis.

Penſio non extinguitur per promotionem 70
ad Cardinalatum. Cardinal. de Luca *de Penſionibus diſc.* 75. *num.* 4. 5. & 9. La Croix *loc. cit. num.* 1177. & alii paſſim. Amplia, ut reſervata ad favorem Cardinalis duret etiam dimiſſo Cardinalatu. Cardin. de Luca *de Benefic. diſc.* 2. *n.* 3. *de Penſionibus diſc.* 2. *n.* 4.

Neque etiam extinguitur Penſio per aſſum- 71
ptionem, ſeu auſpicationem Cardinalis ad Papatum; Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 41. *n.* 1. & *ſeq.* ubi id non ſolum de Jure comprobat, ſed ſervatum fuiſſe in praxi in multis caſibus refert, & tenet Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 11. §. 3. *num.* 36. La Croix *loc. cit. n.* 1177. & alii contra Gabriel. *conſil.* 200. *n.* 2. *l.* 2. & Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 296. *num.* 11. & *ſeq.*

Penſio excedens ſummam ſcutorum 60. de 72
Camera extinguitur eo ipſo ſine ulla monitione, citatione, Judicis Decreto, aut miniſterio, ſi Penſionarius non deferat Habitum, & Tonſuram Clericalem tanto tempore, ut ab omnibus reputetur Laicus. Sic expreſſe Sixtus V. Conſt. incip. *Paſtoralis*, Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 48. *n.* 7. Leurenius *in Foro Beneficial. part.* 3. *q.* 642. Ventriglia *t.* 2. *Annot.* 11. §. 3. *num.* 28. Barboſa *loc. cit. n.* 49. La Croix *loc. cit. n.* 1176. & alii communiter.

Si Penſio ſit reſervata in perſona unius, ad 73
commodum tamen, & utilitatem alterius, prout ſervatur in locis, in quibus viget *Pragmatica*, ne *Penſiones reſerventur ad favorem exterorum*, tunc extinguitur per mortem unius ex his duobus, ſcilicet, tam per mortem perſonæ contemplatæ, ſi præmoriatur, ita ut cum ea remaneant extinctæ omnes obligationes, quam etiam per mortem Reſervatarii, in quo actio formaliter radicatur, niſi tamen, qui præmoritur, in alium ante mortem tranſtulerit. Seraphin. *deciſ.* 1088. Ventriglia *loc. cit. n.* 15. Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 1. *qu.* 96. *n.* 98. & *ſeq.* Garcias *de Benefic. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 288. La Croix *loc. cit. num.* 1179. cum aliis ibi citatis.

Penſio poteſt transferri cum legitima facul- 74
tate ab una in aliam perſonam; Leurenius *in*

Foro

Foro Beneficial. part. 3. *q.* 607. cum communi
75 aliorum. Et tunc ad vitam Penſionarii conſti-
tuitur novum Jus ad Penſionem. Leurenius
76 *l. c.* & alii communiter. Penſionis translatio
fieri poteſt etiam in articulo mortis. Neque
hic locum habet Regula Cancellariæ de infir-
mis intra viginti dies morientibus. Leurenius
loc. cit. qu. 616. & 622. La Croix *l.* 4. *n.* 1170.
& alii paſſim, patetque ex verbis Indulti con-
cedi ſoliti.
77 Indultum autem, vel facultas transferendi
Penſionem, ſeu concedendi Penſionem, cum
facultate illam transferendi in alium, poteſt
concedi a ſolo Summo Pontifice. Leurenius
l. c. q. 613. La Croix *l. c. n.* 1170. Pariſius,
Gamb. Garcias, Caſtropal. Lotterius ibi cita-
78 ti, & alii paſſim. Pro transferenda in alium
Penſione eſt ſub pœna nullitatis ſervanda for-
ma translationis præſcripta a Papa in Indulto.
Leurenius *loc. cit. q.* 660. La Croix *l. c. n.* 1170.
79 Corrad. Lotter. & alii paſſim. Formula talis
Indulti traditur a Card. de Luca *poſt tracta-
tum de Penſionibus ad ornatum Conſtitutionis In-
nocentii XI. de non transferendis Penſionibus ul-
tra medietatem illarum*. Vide *ibi*: In quo In-
dulto apponitur clauſula: *Servata tamen forma
Conſtitutionis Innocentii XI. ſuper translationibus
Penſionum editæ*. Unde ut ab omnibus præ ocu-
lis haberi poſſit, hic ad litteram datur.

CONSTITUTIO,

Ut nemini liceat Penſiones, vel fructus Eccleſiaſticos transferre ultra illorum medietatem.

INNOCENTIUS PP. XI. &c.

„ §. I. Circumſpecta Sedis Apoſtolicæ Pro-
„ videntia Chriſti fidelium com-
„ modis jugiter invigilans, ea, quæ alias pro
„ Eccleſiarum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum
„ exoneratione optimo quidem conſtituta fue-
„ re conſilio, ſi optatus inde effectus minime
„ proveniat, ſed gravia potius exoriantur in-
„ commoda, in melius commutare, atque re-
„ formare ſtudet, ſicuti Magiſtra rerum expe-
„ rientia faciendum ſuadet, ac æqui bonique
„ ratio, nec non Eccleſiarum, & Beneficiorum
„ ipſorum utilitas, & Chriſtifidelium pax, &
„ tranquillitas noſcuntur poſtulare.
„ §. II. Cum itaque dudum fel. rec. Urba-
„ nus PP. VIII. Prædeceſſor noſter omnes, &
„ ſingulas facultates, Indulta, & Privilegia
„ transferendi quaſcumque Penſiones annuas ſu-
„ per Patriarchalium, Metropolitanarum, Ca-
„ thedralium, & Abbatialium Menſarum, &
„ quorumvis Eccleſiaſticorum, tam Sæcula-
„ rium, quam Regularium Beneficiorum, quo-
„ modocumque qualificatorum, fructibus, tam
„ certis, quam incertis, ac etiam diſtributioni-
„ bus quotidianis reſervatas, quæ tamen per
„ extractionem integrarum Penſionum hujuſ-
„ modi ab ipſis translatariis factam realem,
„ & actualem effectum ſortita non eſſent, pro
„ ſumma, quæ medietatem veri annui valoris
„ fructuum Menſæ, ſeu Beneficii, ſuper qui-
„ bus Penſio transferenda, ſeu translata repe-
„ riretur, excederet, quibuſvis perſonis, etiam
„ Abbatiali, Epiſcopali, Archiepiſcopali, Pa-
„ triarchali, vel alia quavis dignitate, etiam
„ Cardinalatus honore fulgentibus, ſive etiam
„ ad favorem quorumcumque locorum pio-
„ rum, & Collegiorum, quovis intuitu, &
„ conſideratione, etiam motu proprio, ac ex
„ certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis
„ plenitudine, ac cum quibuſvis clauſulis, &
„ Decretis, tam per quoſcumque Romanos
„ Pontifices Prædeceſſores ſuos, quam ipſum
„ Urbanum Prædeceſſorem conceſſa eatenus re-
„ vocaverit, caſſaverit, & annullaverit, ac vi-
„ ribus, & effectu evacuaverit, ita tamen, ut
„ facultates transferendi Penſiones hujuſmodi
„ pro ea parte, quæ medietatem fructuum,
„ etiam incertorum, vel diſtributionum, qua-
„ tenus ſuper illis eſſent impoſitæ, non exce-
„ derent, firmæ, & illæſæ remanerent: Et
„ inſuper voluerit, & ordinaverit, eos, qui præ-
„ textu exceſſus medietatis fructuum, ſeu di-
„ ſtributionum, hujuſmodi partem Penſionum
„ translatarum ſolvere recuſarent, ad exceſſum
„ ipſum probandum teneri, nec interim iſtius
„ diſpoſitionis prætextu proceſſum executivum,
„ aut ſolutionem integræ penſionis, quatenus
„ alias illis locus eſſet, impediri, aut retardari
„ debere, & alias, prout in ejuſdem Urbani
„ Prædeceſſoris Conſtitutione deſuper edita, &
„ in Cancellaria Apoſtolica anno Incarnatio-
„ nis Dominicæ MDCXXIV. die XXIV. Ja-
„ nuarii publicata, cujus tenorem præſentibus
„ pro plene, & ſufficienter expreſſo, & inſer-
„ to haberi volumus, uberius continetur.
„ §. III. Verum cum quotidiano experimen-
„ to compertum ſit, prænarratam Conſtitutio-
„ nis hujuſmodi diſpoſitionem Eccleſiis, & Be-
„ neficiis, Penſionum hujuſmodi onere, grava-
„ tis, illaſque obtinentibus, qui exceſſum me-
„ dietatis fructuum iiſdem Penſionibus grava-
„ torum probare, & interea, donec rei judica-
„ tæ effectum deſuper obtinuerint, Penſiones

,, ipſas ſolvere tenentur , parum eſſe profi-
,, cuam , & e converſo tam transferentibus ,
,, quam translatariis Penſionum hujuſmodi non
,, modicum adferre incommodum ; illis qui-
,, dem , quod propter ignorantiam, tum veri
,, valoris annui fructuum, & diſtributionum ,
,, tum quantitatis aliarum Penſionum deſuper
,, reſervatarum, frequentiſſime, ac fere ſemper
,, dubii ſint, & incerti, quas Penſiones tranſ-
,, ferre poſſint , his vero, quod lites ſuper
,, Penſionibus in eos translatis, quas Eccleſia-
,, rum, & Beneficiorum hujuſmodi poſſeſſores,
,, ſub prætextu exceſſus prædicti impugnant ,
,, ſuſtinere, & proſequi cogantur; ita ut ejuſ-
,, modi litibus diſcutiendis ac decidendis Tri-
,, bunalia aſſidue fatigentur, partes vero ærum-
,, noſis diſpendiis prægraventur.

,, §. IV. Hinc eſt, quod nos litibus, & diſ-
,, pendiis hujuſmodi anſam præcidere, ac tam
,, Eccleſiarum , & Beneficiorum prædictorum
,, exonerationi , quam illas , & illa obtinen-
,, tium, nec non eorum, quibus hujuſmodi fa-
,, cultates transferendi Penſiones ab hac S. Se-
,, de conceſſæ ſunt, & in poſterum conceden-
,, tur , ac illorum , in quos Penſiones ipſæ
,, transferentur , commoditati , ſecuritati , &
,, indemnitati, quantum Nobis ex alto conce-
,, ditur, providere cupientes, ac quorumcum-
,, que privilegiorum , indultorum , & faculta-
,, tum transferendi Penſiones hujuſmodi , ſeu
,, illarum loco fructus , reditus, & proventus
,, Eccleſiaſticos reſervatos , & reſervandos ,
,, quibuſvis perſonis, cujuſcumque ſtatus, gra-
,, dus , ordinis , præminentiæ , & Dignitatis
,, exiſtentibus, etiam Cardinalatus honore ful-
,, gentibus , ſeu alias ſpecifica , & individua
,, mentione, & expreſſione dignis, etiam mo-
,, tu proprio, ac de Apoſtolicæ poteſtatis ple-
,, nitudine, ac cum quibuſvis clauſulis, dero-
,, gationibus, & decretis per quoſcumque Ro-
,, manos Pontifices prædeceſſores Noſtros, ac
,, etiam per Nos, & Sedem prædictam hacte-
,, nus quomodolibet conceſſorum , litterarum-
,, que Apoſtolicarum, tam ſub plumbo, quam
,, in ſimili forma Brevis , Cedularum motus
,, proprii deſuper expeditarum , & Chirogra-
,, phorum cujuſvis Romani Pontificis manu
,, ſubſcriptorum tenores , etiam veriores , &
,, datas , aliaque omnia , & ſingula , etiam
,, ſpecialem , & individuam mentionem , &
,, expreſſionem requirentia , præſentibus pari-
,, ter pro plene , & ſufficienter expreſſis , &
,, inſertis, exactiſſime, & accuratiſſime ſpecifi-
,, catis habentes: Motu proprio , non ad cu-
,, juſquam Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis
,, inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, & matura
,, deliberatione noſtra , deque Apoſtolicæ po-
,, teſtatis plenitudine, ut de cetero omnes, &
,, ſinguli etiam S. R. E. Cardinales, ſeu qua-
,, vis alia præeminentia, & dignitate præditi ,
,, & alias quomodolibet qualificati, ſeu ſpeci-
,, ficam , & individuam mentionem requirentes,
,, quibus ejuſmodi Indulta, privilegia , & fa-
,, cultates transferendi Penſiones annuas ſuper
,, fructibus, & reditibus, & proventibus, Ju-
,, ribus, obventionibus, & emolumentis unde-
,, cumque provenientibus, & in quibuſcumque
,, rebus conſiſtentibus, ac diſtributionibus etiam
,, quotidianis, & manualibus, Patriarchalium,
,, Metropolitanarum, Cathedralium, Abbatia-
,, lium, aliarumve Menſarum, ac Dignitatum
,, etiam majorum, & principalium , Perſona-
,, tuum, Officiorum, Præpoſiturarum, Præpoſi-
,, tatuum , Canonicatuum , & Præbendarum,
,, aliorumve quorumlibet cum Cura , & ſine
,, Cura, Sæcularium, & cujuſvis Ordinis, Con-
,, gregationis, & Inſtituti Regularium Benefi-
,, ciorum reſervatas, ſeu illarum loco fructus,
,, reditus, & proventus hujuſmodi reſervatos,
,, ſive per viam caſſationis , & novæ reſerva-
,, tionis, ſive ſimplicis translationis, ſeu alias
,, quomodolibet hactenus a Sede Apoſtolica
,, conceſſæ ſunt, & in futurum tam per Nos,
,, quam per Romanos Pontifices Succeſſores
,, noſtros , & Sedem prædictam concedentur ,
,, eorumdem privilegiorum, indultorum, & fa-
,, cultatum vigore dimidiam dumtaxat, ſeu di-
,, midia minorem partem ipſarum Penſionum,
,, ſeu fructuum, redituum, & proventuum il-
,, larum loco reſervatorum hujuſmodi , quas
,, & quos vigore primæ reſervationis , ſeu in
,, eos factæ translationis de præſenti percipiunt,
,, & pro tempore percipient, ſeu legitime per-
,, cipere poſſunt, & poterunt reſpective , tranſ-
,, ferre valeant, ita tamen, ut ejuſmodi tranſ-
,, lationes, ſi ſervata ceteroquin dictorum pri-
,, vilegiorum, indultorum , & facultatum, ac
,, præſertim quoad quantitatem Penſionum, &
,, fructuum transferendorum in eis expreſſam,
,, forma , & diſpoſitione , factæ fuerint , ta-
,, metſi fructus, reditus , proventus , jura ,
,, obventiones, & emolumenta, ac diſtributio-
,, nes, etiam quotidianæ , & manuales Men-
,, ſarum , aliorumque Beneficiorum hujuſmodi
,, Penſionum, & Fructuum reſervatorum one-
,, ribus ultra eorum medietatem adhuc gra-
,, vata remanerent , nihilominus validæ , fir-
,, mæ, & efficaces exiſtant, nec ex capite ex-
,, ceſſus medietatis fructuum, aliorumque præ-
,, dictorum , in vim prædictæ Conſtitutionis
,, Ur-

„ Urbani prædeceſſoris, quam hac in parte „ quoad futuras translationes nullius roboris, „ & momenti fore decernimus, ullo modo impugnari poſſint, tenore præſentis perpetuo „ ſtatuimus, & ordinamus.

„ §. V. Decernentes, eaſdem præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque, &c.

„ §. VI. Non obſtantibus facultatibus, privilegiis, indultis, aliiſque præmiſſis, &c.

„ §. VII. Ut autem præſentes litteræ omnibus facilius innoteſcant, &c.

„ Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub „ annulo Piſcatoris die 7. Febr. MDCXXVII. „ Pontificatus noſtri anno ſecundo.

J. G. Sluſius.

81 In qua, ut vides, translatio Penſionis ab habentibus Indultum fieri non poteſt niſi pro
82 medietate. Innocentius XI. *ibi*: Si tamen Indultarius Penſionem transferret ultra medietatem, & ſummam permiſſam, translatio non eſſet nulla, ſed ſolum maneret vitiata in exceſſu, quia cum ſit materia dividua, utile per inutile non vitiatur. Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 66. *n.* 66. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 40. *num.* 74. Tondut. *de Penſionibus c.* 23. *n.* 14. Adden. *ad Burat. deciſ.* 12. *litt.* F. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *n.* 7. Item per translationem invalidam non remanet conſumpta facultas transferendi. Garcias *de beneficiis part.* 1. *cap.* 5. *n.* 249. Monacell. *loc. cit. num.* 7. & alii paſſim.

84 Translatio Penſionis poteſt fieri coram omnibus in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, ideſt non ſolum coram Epiſcopis, aut aliis Dignitatibus, ſed etiam coram Canonicis Cathedralium, qui ad hoc dicuntur in Dignitate conſtituti, ut patet ex verbis ipſis Indulti, ibi: *Ut quicumque loci Ordinarius, vel Canonicus Metropolitanæ, aut alterius Cathedralis Eccleſiæ, vel alia perſona in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituta a te quomodocumque eligendi, vel eligenda.* Tondut. *de Penſionibus cap.* 28. *n.* 30. Monac. *loc. cit. n.* 1. & alii communiter.

85 Non habentes ad id ſpeciale privilegium debent pro translatione Penſionis exhibere Executori Indultum; Rota recent. *part.* 5. *t.* 1. *deciſ.* 113. *num.* 8. *part.* 13. *deciſ.* 142. *n.* 4. La Croix *lib.* 4. *n.* 1170. Leurenius, & alii paſſim.

86 Tale autem privilegium transferendi Penſiones ſine exhibitione Indulti habent omnes Cardinales, ut patet ex verbis Indulti ſoliti ipſis concedi, & relati a Card. de Luca *poſt dict. tract. de Penſionibus*, in quo hæc præciſa verba leguntur: *Seu ſi tibi magis placuerit, & ita volueris, etiam præſentibus litteris non exhibitis, vel præſentatis Penſionem, ſeu Penſiones pro ſumma, & quantitate &c. in unam, vel plures perſonas, & alias ſaltem Charactere Clericali inſignitas &c. quandocumque tibi placuerit, etiam in mortis articulo nominandas, etiam coram ſolo Notario, & teſtibus, transferre poſſis, concedimus, & indulgemus &c.* Quod privilegium habere etiam Milites Sancti Petri, teſtantur Tondutus *de Penſionibus cap.* 28. *n.* 31. & Monacell. *loc. cit. n.* 2.

Translatio autem Penſionis debet fieri in Clericum, qui talis ſit tempore translationis, & qui capax eſſet primo recipiendi Penſionem, niſi in Indulto habeatur aliud ſpeciale privilegium. *Communis*, & patet ex citatis verbis conſueti Indulti, *& alias ſaltem Charactere Clericali inſignitas*. 87

Facultas transferendi Penſionem exerceri poteſt etiam per Procuratorem Indultarii; dummodo perſona, in quam eſt transferenda, ſit certa, & nominata ab Indultario. Rota *coram Dunozett. Jun. deciſ.* 208. *n.* 2. 11. 50. 53. 62. *& per tot.* Garcias *de Benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 246. Tondut. *de Penſionibus cap.* 39. *n.* 5. 6. Monacell. *loc. cit. n.* 5. & alii paſſim. 88

Penſio translata, eſt eadem Penſio cum prima, & tranſit in Translatarium cum iiſdem privilegiis, quibus utebatur Transferens; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 122. *num.* 10. Lotter. *de re beneficiaria part.* 1. *q.* 40. *n.* 346. Unde etiam illius favore vigent, & intactæ remanent obligationes factæ, & fidejuſſiones datæ in Penſionis reſervatione. Addend. *ad Greg. dec.* 445. *n.* 9. Addend. *ad Burat. dec.* 638. *n.* 13. Tondut. *de Penſionibus c.* 30. *n.* 32. Monacell. *loc. cit. n.* 15. & alii. 89

Ad translationem Penſionis requiritur conſenſus Titularis, ſeu Beneficiati; Rota recent. 90
part. 13. *dec.* 142. *n.* 5. Adeoque translatio ab 91
initio facta abſque conſenſu Titularis eſt nulla; Rota *ibid. n.* 9. Quandoque tamen ſuffi- 92
ciens reputatur, quod conſenſus ſuperveniat;
Rota *part.* 13. *dec.* 299. *n.* 6. *&* 7. Niſi aliter ha- 93
beatur ex mandato Papæ, *ibid. n.* 8.

Papa tamen poteſt abſque alicujus conſenſu 94
ex mera ejus liberalitate transferre Penſionem, & concedendo facultatem illam transferendi dicitur ſupplere conſenſum Titularis; Rota *part.*
11. *dec.* 247. *num.* 18. *&* 23. Intellige tamen 95
hoc verum, ſolum reſpectu conſenſu requiſiti juxta Regulas Cancellariæ, non autem requiſiti vigore pacti inter Titularem, & Penſionarium

rium initi, quia facultas transferendi Penſionem non ſuffragatur, quando illius translatio eſt prohibita ratione pacti in illius reſervatione appoſiti; Rota *dec.* 689. *n.* 1. *par.* 4. *diverſ.* & *par.* 5. *rec. tom.* 1. *dec.* 153. *nu.* 1. & *par.* 11. *dec.* 247. *n.* 17. & 24. Papa enim in facultate
96 translationis Penſionis, derogando ſimpliciter conſenſui Titularis, non cenſetur derogaſſe ſpeciali conſenſui illius virtute pacti acquiſito, cum derogatio tamquam odioſa non debeat extendi ad alios caſus; *arg. cap. Odia* 15. *de regul. Juris in* 6. & pluribus adductis ſic expreſſe tenet Rota *part.* 11. *dec.* 247. *num.* 25.
97 & 26. Unde mentio ſpecifica requiritur pro derogatione pacti inter partes initi, & acceptati, alias ſubreptio committitur, ſi in Indulto translationis Penſionis non fuerit narratum Papæ, quod in Litteris reſervationis fuerit expreſſe prohibita translatio, etiam vigore Indulti; Rota *part.* 11. *rec. dec.* 147. *a num.* 12. *ad* 17.

98 Qui non habet Indultum transferendi Penſionem, poteſt illam in totum, vel in parte, quoad commoditatem ipſam percipiendi, gratuito libere, & ſine ullo pacto, & pecunia, ſive anticipata ſolutione, cedere, & remittere ad favorem Titularis, donec naturaliter vixerit, etiam ſine Beneplacito Apoſtolico. Sic expreſſe Rota recent. *par.* 12. *dec.* 397. *num.* 3. 19. & 20. Card. de Luca *de Penſionibus diſcurſ.* 68. *num.* 6. & *de Regalibus diſc.* 37. *ſub n.* 9. *in fine*; Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 3. *q.* 39. *n.* 86. & *ſeq.* Tondut. *de Penſionibus c.* 17. *nu.* 25. & *ſeq.* Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 12. §. 3. *num.* 38. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *num.* 10. & apud ipſum *Sacra Congreg. Concilii in Nullius* 27. *Maii* 1645. *lib.* 17. *decret. pag.* 480.

99 Penſio ſecundum ſe non poteſt ſine Beneplacito Apoſtolico redimi pecuniis, licet iſtæ dicantur eſſe veluti anticipatæ aliquot annorum ſolutiones. Navarr. Gigas, Pariſius, Azorius, Garcias, Bonacina, Barboſa, Lotterius, Leurenius citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 4. *nu.* 1183. Card. de Luca *de Penſionibus diſc.* 6. *nu.* 3. *diſc.* 11. *n.* 10. *diſc.* 80. *num.* 5. dicens expreſſe, quod extinctio Penſionis facta gratis non exigit Beneplacitum, ſecus mediante pretio; Ventriglia *tom.* 1. *annot.* 11. §. 3. *n.* 42. ubi dicit expreſſe, quod de ſtylo Curiæ, qui facit Legem, & vigore Conſtitutionis S. Pii V. incip. *Ex proximo*, non poteſt Penſio vendi, aut redimi ſine auctoritate Summi Pontificis, alias incurritur crimen Simoniæ, ut poſt Azorium, Reginald. Suarez, Fillium. Layman, Bonacinam, & alios advertit Barboſa *lib.* 3. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 11. *n.* 20. & *ſeq.*

Attamen ipſe Barboſa *loc. cit. num.* 25. cum 100
Bonacina per eum adducto, dicit abſolute Penſionarium abſque Simoniæ labe poſſe alteri vendere, vel donare fructus ſuæ Penſionis etiam ad totam vitam, modo illius titulum retineat. Quod & videtur tenere etiam Rota *part.* 12. *recent. deciſ.* 397. *num.* 19. expreſſe dicens, quod *Penſionis commoditas exigendæ cadit in commercio, recipit hypothecam, & poteſt libere vendi*, & ad id citat aliam Rotæ *deciſionem* 834. *num* 11. *coram Burat.* Azorium, Suarez, Bonacinam, & Larream. In tali enim caſu ceſſio, ſeu venditio, aut donatio Penſionis comprehendit ſolam commoditatem, & Jus caſuale ejuſdem Penſionis, non autem titulum, & Jus formale, cum talis titulus, & Jus formale Penſionis remaneat ſemper penes cedentem, ut advertit eadem Rota recent. *part.* 15. *deciſ.* 8. *n.* 2. Et probabilius cum plurimis aliis tenet La Croix *lib.* 4. *num.* 1194. ubi contra Henriq. Layman, Garciam, Tondut. Lotter. Lucam apud Lauren. *loc. cit. quæſt.* 668. tenentes redemptionem Penſionis propria auctoritate factam eſſe abſolute Simoniacam, dicit, quod probabilius tenent plurimi cum Diana *par.* 12. *tract.* 5. *reſol.* 5. Haun. *de juſtitia t.* 6. *tract.* 2. *n.* 564. nullo modo eſſe Simoniacam; Immo Cajetan. Valent. Toler. Suarez, Rayn. Leſſ. Caſtropal. Pirhing dicunt nullum eſſe peccatum, Penſionem jam antecedenter conſtitutam redimere anticipate ſolvendo, quia dicunt, ibi tantum emitur immunitas ab obligatione quotannis ſolvendi Penſionem, quæ immunitas eſt quid mere temporale. Idem etiam tenet Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 2. *n.* 1381. cum Caſtrop. Tanc. Ant. a Spiritu Sancto contra Nav. Sotum, & alios, quia, dicit ipſe, redemptio Penſionis non eſt emptio alicujus Juris ſpiritualis, ſed extinctio debiti temporalis; Immo eſt quædam anticipata ſolutio, per quam non tollitur, nec diſſolvitur Jus, quod Penſionarius habet ad recipiendos fructus, ſed perficitur, & completur; Adeoque, qui Penſionem redimit, non emit Jus Penſionarii ad fructus, ſed anticipate ei fructus, ad quos habet jus, ſolvit. *Hæc ille.*

Aſt dato etiam, quod vendere fructus Penſionis, retento adhuc Titulo, non ſit Simonia, tamen hæc venditio non poteſt ad totam vitam, & pro longo tempore fieri ſine Beneplacito Apoſtolico, cum de ſtylo Curiæ, qui facit Legem, & vigore Conſtitutionis S. Pii V. incip. *Ex proximo*, non poſſit Penſio vendi, aut redi-

tionis penſionis, fuit alteratus, & mutatus? Vide dicta ſub verb. *Moneta a num.* 13. *ad* 17.

120 Penſio exigi non poteſt ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum; & ſi ante fuerit exacta, redditur nulla, ſtante Decreto in reſervatione apponi ſolito: *Vigore Litterarum Apoſtolicarum deſuper conficiendarum, nec ante; alias præſens reſervatio ſit nulla*. Barboſa *l.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. citat. cap.* 11. *numer.* 98. La Croix *lib.* 4. 1168. Card. de Luca *de Penſion. diſc.* 22. *num.* 3. *diſc.* 29. *num.* 3. *diſc.* 30. *n.* 9. *diſc.* 40. *num.* 7. *diſc.* 44. *num.* 9. *de Benefic. diſc.* 64. *num.* 10. & *comm. aliorum*. Rota *par.* 2. *recent. dec.* 393. *num.* 1. *par.* 3. *dec.* 78. *num.* 4. & ſæ-
121 pe alibi. Dicuntur autem Litteræ expeditæ, quando ſunt plumbatæ. Rota *part.* 3. *dec.* 68. *ſub num.* 4. & ſæpe alibi; Barboſa *loc. cit. nu.*
122 110. cum pluribus ibi citatis. Debita tamen Penſio poſt expeditas Litteras, eſt ſolvenda a die reſervationis, non autem a die expeditionis ipſarum Litterarum, quamvis expeditio ſit in conditione poſita. Rota *rec. par.* 5. *tom.* 2. *dec.* 539. *num.* 16. Leurenius *loc. cit. quæſt.* 585. Card. de Luca & alii.

123 Penſionarius ſub onere non faciendi fructus ſuos, ſed reſtituendi, tenetur quotidie recitare Officium B. M. V. ex Conſtitutione 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*. Barboſa *loc. cit. nu.* 11. cum pluribus ibi citatis; Ventrigl. *tom.* 2. §. 2. *num.* 86. & alii communiter, dicentes Penſionarios teneri ad recitationem Officii B. M. V. ſub eadem pœna, ſub qua Beneficiati
124 tenentur ad recitationem Officii Divini. Satisfacit tamen Penſionarius ſi recitet Officium Divinum, & omittat Officium B. M. V. Barboſa *loc. cit. num.* 13. Ventriglia *loc. cit. n.* 86. Bonacina *de Horis Canonicis diſp.* 1. *quæſt.* 6.
125 *punct.* 4. *num.* 10. & alii paſſim. Inſuper Clericus in Sacris, vel habens Beneficium, & Penſionem ſatisfacit ſuæ obligationi unica recitatione Divini Officii, etiamſi omittat Officium parvum B. M. V. Barboſa, Ventriglia,
126 Bonacin. locis citatis, & alii paſſim. Penſionarius, cui auctoritate Apoſtolica eſt redempta Penſio in totum, non obligatur ad Officium B. M. V. quia S. Pius obligat ſolos Penſionarios, qualis hic non eſt, cum dimiſerit totaliter Jus Penſionis auctoritate legitima Papæ. Bonacina *loc. cit. num.* 11. La Croix *lib.* 4. *num.* 1156. Barboſa *loc. cit. ſub num.* 14. &
127 alii. Secus autem, ſi auctoritate propria admittat tantum aliquas anticipatas ſolutiones, quia hic revera remanet adhuc Penſionarius, cum adhuc retineat Jus Penſionis. La Croix *loc. cit. num.* 1156. & alii paſſim.

Quando Penſio eſt reſervata in capite, ſeu perſona unius in commodum, & utilitatem alterius, ille duntaxat ad Officii recitationem obligatur, in cujus commodum Penſio reſervata eſt. Barboſa *loc. cit. num.* 12. Bonacina *loc. cit. num.* 7. Ventriglia *loc. cit. num.* 86. & alii paſſim.

Penſionarius ex redditibus Penſionis impoſitæ ſuper Beneficio tenetur pro rata concurrere ad Eccleſiæ reparationem, ſicuti tenetur ipſe Titularis, ſeu Beneficiatus; Niſi Penſio ita impoſita fuerit, ut ab omni prorſus onere libera ſolvatur. Panimoll. *dec.* 6. *adnotat.* 8. *num.* 53. Navarr. *conſil. unico de Eccleſ. ædificand.* relat. per Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 64. *num.* 18. Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 11. §. 2. *num.* 1. & *ſeq.* cum pluribus ibi citatis. Rota rec. *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 343. *num.* 32. Niſi enim Papa exemerit Penſionem a quibuslibet oneribus, & impoſitionibus, tenetur Penſionarius ad onera, quæ in dies imponuntur ſuper Beneficiis. Rota recent. *par.* 3. *deciſ.* 407. *n.* 3. Immo ubi agatur de Penſionibus ſuper Beneficiis Religionis Hieroſolymitanæ impoſitis, Penſionarius, etiamſi ſit Cardinalis, tenetur ad onera ejuſdem Religionis. Rota *ibid. n.* 14. Prout in caſu contributionis tenetur Penſionarius contribuere pro rata Penſionis. Rota *par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 23. *num.* 4. Adeoque tenetur ad ſolutionem decimarum, & onerum præſtandam Principi, niſi fuerit ſpecialiter derogatum. Rota *par.* 5. *tom.* 1. *d. dec.* 23. *n.* 31. Atque etiam concurrere debet ad neceſſarias impenſas reparationum. Rota *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 343. *n.* 32. Unde generaliter tenetur Penſionarius pro rata Penſionis contribuere ad omnia onera Beneficii, niſi Papa addiderit, quod Penſio ſit omnino libera, immunis, & exempta: Azor. Barboſa, Lotter. Leuren. citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 4. *n.* 1158.

Penſionarius habens Penſionem ultra valorem 60. Ducatorum auri de Camera, tenetur deferre veſtes Clericales Talares ſub pœna privationis; Sixtus V. Conſtitut. 92. incip. *Sacroſanctum*.

Penſionarius habens Penſionem ſolitam concedi Clerico, gaudet privilegio Fori, etiamſi non deferat Habitum, & Tonſuram. Sic Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 12. *num.* 8. cum pluribus aliis ibi citatis, aſſerens id deciſiſſe Sacram Congregationem Concilii, & *de offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 3. *alleg.* 57. *num.* 151. ubi affert præciſum Decretum Sacræ Congregationis Concilii, & teſtatur ſe vidiſſe, & legiſſe ejus Originale, & *in Summa*

Apo-

Apoſtolic. deciſ. verb. Penſio num. 4. ubi expreſſe dicit, quod Penſionem obtinens habetur pro Clerico Beneficiato ad effectum privilegii, & Fori exemptionis, & refert ſic decidiſſe Sacram Congregationem Concilii *ſub die* 18. *Decembris* 1595. & item *in Portugallien.* 10. *Aprilis* 1622. Sperell. *dec.* 66. *num.* 34. ubi etiam ipſe aſſerit ſic decreviſſe Sacram Congregationem Concilii, ob quam deciſionem varii ſentientes contrarium ſe retractarunt, & noviſſime D. Riccius *in ſua Synopſi Decretorum Sacræ Congregationis Immun. verb. Penſionarius n.* 1. præciſis his verbis aſſerens Decretum ejuſdem Congregationis, ibi: *Penſionarius cenſetur Beneficiatus ad effectum fruendi privilegio Fori, etiamſi non incedat in Habitu, & Tonſura. Peruſina* 20. *Febr.* 1652. *lib.* 4. *Decret. Paul.*
136 *pag.* 165. Contrarium tamen, ſcilicet non gaudere privilegio Fori Penſionarium, niſi deferat Habitum, & Tonſuram, ſuſtinent Azeved. *l.* 1. *num.* 5. *verſ. Sed an Penſio tit.* 4. *lib.* 1. *novæ recopil.* Flamin. *de Reſignationibus lib.* 1. *q.* 11. *num.* 70. Garzias *Benefic. par.* 1. *cap.* 5. *n.* 70. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. *num.* 6. & alii apud Barboſam *in cit. allegat.* 12. *num* 8. aſſerentes etiam pro ſe aliam Deciſionem Sacræ Congregationis, & noviſſime Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *num.* 14. ubi dicit ſic decreviſſe *Sac. Congr. Conc.* 6. *Jun.* 1622. & late idem Monacell. *tom.* 4. *ſupplem. ad d. tom.* 2. *a* 150. *ad* 154. ubi etiam pro ſe allegat plures Doctores, inter quos Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Ad audientiam* 31. *de Reſcriptis num.* 232. dicens ibi adducere ad id declarationem Sacræ Congregationis Concilii; Qui tamen Fagnanus, ſi ibi attente legatur cum declaratione dictæ Sacræ Congregationis, immo & cum declaratione Sanctiſſimi, aperte favet noſtræ ſententiæ, ipſamque tuetur contra ſententiam oppoſitam defenſam a Monacell. & ab aliis ſupracitatis, ut ibi videri poteſt, & ea, quæ diximus *ſupra n.* 8. adeoque &c.

137 Penſionarius, qui habet Indultum retinendi Penſionem, etiamſi non incedat in Habitu, & Tonſura Clericali, & Matrimonium contrahat, non cenſetur diſpenſatus ad militiam, ad quam ſi tranſeat, amittit Penſionem, quia talis diſpenſatio nequit ſupplere defectum provenientem ex militia, quæ eſt in diverſa ſpecie impedimenti, nempe illius, per quod exercentur, ſeu exerceri poſſunt ſæva, unde indiget ſua ſpeciali diſpenſatione, alias ſtatim ac efficitur miles, Beneficium, & Penſionem amittit. Rota *coram Celſo dec.* 69. *num.* 16. *&* 17. *& num.* 22. ubi ampliat locum habere, etiam re integra, antequam ſæva exerceat, militiam deſerat, & primævum ſtatum reaſſumat; & ita reſpondit quoque *Sacra Congr. Conc. in Nicienſi* 19. *Dec.* 1648. 18. *pag.* 563. & tenet Card. de Luca, *de Penſionibus diſc.* 46. *num.* 3. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *num.* 11. & alii paſſim.

Item Penſionario pro obtinenda Penſione 138
obſtat Officium militis levis armaturæ. *Sacra Cong. Conc. in Romana Indulti* 7. *Decembris* 1720. ad quem effectum concedi non ſolet ſanatoria. *Sacr. Congr. Conc. dict. die ad* 2. *dub. quam deinde conceſſit die* 22. *Mart.* 1721. Sic refert Urſaya 1. *Miſcellan. Sacro, & profano litt. P. num.* 145.

An, & quando Penſionarius teneatur, vel 139
non, Penſionem minuere, ſeu remittere? Vide verb. *Locatio a num.* 37. *ad* 47. & ſicuti ibi de Locatore, diſcurre hic, ſalva proportione, de Penſionario.

An Penſionarius teneatur eodem modo, ac 140
Beneficiatus ſuperfluos fructus Penſionum in pios uſus expendere; Variant Doctores. Negat abſolute La Croix *l.* 4. *n.* 1157. cum Covarruv. Menoch. Tuſc. Vaſquez, Ricc. Nald. Gallet. Lugo, Binſf. Redoan. Azor. Reginald. Gigant. Trullench. Vallenſ. Tabern. Leurenio, ibi citatis. At Maſtrius *Theolog. Moral. diſp.* 14. *num.* 77. Thom. Hurtad. *reſponſ. moral. lib.* 2. *n.* 649. Molina *tom.* 1. *de juſtitia, & jure tract.* 2. *diſp.* 145. & plures alii affirmant valde probabiliter ad id obligari.

Advertendum eſt, quod Penſio reſervata Cle- 141
rico habitum, & Tonſuram Clericalem non deferenti, etiam carnales nuptias cum pluribus ſucceſſive, aut cum vidua ineunti amittitur ob tranſitum ad ſæcularem militiam. Sic expreſſe *Sacra Congr. Conc. in Ulixbonen. Orientalis Penſionis* 23. *Nov,* 1737. Quod procedit 142
etiam in terminis Equitum levis Armaturæ Cuſtodiæ Corporis Summi Pontificis deſtinatorum, ut reſolvit *eadem S. Cong. in Romana Indulti* 6. *Decemb.* 1720. Ad hoc enim ut Penſio 143
retineatur poſt aſſumptam ſæcularem militiam, neceſſe eſt ut ad id, ultra ſupradictum Indultum, ſpecifica diſpenſatio obtineatur, ut declaravit *eadem Sac. Congr. in Nicienſi* 19. *Decemb.* 1648. & coram Celſo *deciſ.* 69. *num.* 16. 17. 19. *&* 22. Nec ad id ſolet concedi ſanatoria. *Ead. Sac. Cong. in D. Romana Indulti* 7. *Decemb.* 1720. *ad* 2. *dub.* pro Equite levis Armaturæ, quamvis ipſi poſtea ex ſpeciali gratia fuerit conceſſa *die* 22. *Mart.* 1721. Vide *Theſaurum Reſolutionum Sacræ Congreg. Concil. ad annum* 1737. *in dict. Ulixbonen. Orientalis*

Penſionis, ubi ab Eminentiſs. Card. Cavalchino, tunc ejuſdem Secretario plurima ſapientiſſime, ac eruditiſſime ſuo more adducuntur ad rem.

144 *Penſionum abolendarum* pacta contemporanea reſignationi Beneficiorum, & earundem *Penſionum* reſervationibus damnantur, & annullantur. *Bened.* XIV. tom. 1. Conſtit. 30. *incip. In ſublimi* §. 3. Penſionum abolitiones,

145 & caſſationes obtentæ intra ſex menſes a die captæ poſſeſſionis Beneficii annullantur. Idem *ibidem*.

Additiones ex aliena manu.

146 Per promotionem ad Epiſcopatum non modo ceſſant penſiones, ſed & evaneſcit indultum eas transferendi; Rota *in Tricaricen. penſionis 8. Junii* 1735. §. 4. *cor. Eminentiſs. Creſcent.* inter impreſſas *deciſ.* 234. *num.* 3. *& in Imolen. penſionis* 21. *Junii* 1748. §. 7. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

147 Quod ſi in Indulto dictum ſit: *Decernentes, prædicta omnia, & ſingula, præſenteſque litteras &c. nec non quæ in promiſſis facta ſunt, aut fieri contigerit &c. nec etiam per promotionem ad Eccleſiam Cathedralem, etiam Metropolitanam, aut tranſlationem, vel etiam ſtatus, & perſonæ veſtræ mutationem*: intelligitur Papa feciſſe poteſtatem Indultario transferendi penſiones, non obſtante promotione ad Epiſcopatum; Rota *in Imolen. penſionis* 22. *Junii* 1748. §. 8. *cor. bon. mem. Vicecom.*

148 Quid ſi promoto indultario ad Epiſcopatum in decreto conſiſtoriali dictum ſit: *Penſiones annuas quoad viveres obtinere, retinere, & percipere, & de illis diſponere libere, & licite valeres?* Prævaluit opinio, quod his verbis tributa intelligatur facultas retinendi, non item transferendi penſiones. Vid. *Rota in d. Tricaricen. penſionis 8. Junii* 1735. §. 4. *& plur. ſequent. cor. Eminentiſs. Creſcent.* inter impreſſas *deciſ.* 134. *n.* 4. *& plur. ſequent.*

149 Votantes Signaturæ juſtitiæ fruuntur indulto transferendi penſiones. Num autem hoc indulto frui poſſit aliquis de votantibus Signaturæ juſtitiæ, qui ſententia Judicis ob crimina fuerit relegatus, privatus advocatia Conſiſtoriali, & clericatu Cameræ, ad quem aſcenderat, & de quo vivæ vocis oraculo dictum fuerit, *ut in futurum non deſcriberetur in albo Prælatorum?* Affirmat Rota *in Romana penſionis* 7. *Junii* 1743. *cor. clar. mem. Tanario*, inter impreſſas *deciſ.* 268. idque ex ea potiſſimum ratione, quod ille haud deſierit eſſe Prælatus.

De eo etiam quæri ſolet, an ſuſtineatur translatio penſionis ab Indultario facta, ſi pridem is Titulari promiſerit, ſe non eſſe translaturum? Confer Rot. *in Aretina penſionis* 16 *Junii* 1721. *&* 2. *Martii* 1722. *cor. bon. mem. Gamaches.*

PERCUSSIO. Vide verb. *Excommunicatio. art.* 12. *a num.* 2. *ad* 6.

PEREGRINI. Vide verb. *Lex artic.* 3. *a num.* 18. *ad num.* 45.

PERJURIUM. Vide verb. *Accuſatus a num.* 31. *ad* 43. verb. *Juramentum, art.* 1. *a n.* 12. *uſque in finem*, verb. *Mendacium a num.* 17. *ad* 21. verb. *Pœna art.* 2. *a num.* 176. verb. *Reſtrictio mentalis per tot.* verb. *Reus n.* 26.

PERMUTATIO BENEFICIORUM, Vide verb. *Reſignatio*, ſeu *Renunciatio Beneficiorum*.

RERQUISITIO.

PErquiſitio frumenti Eccleſiaſticorum in locis Immunibus a Nuncio demandata Miniſtro Laico improbatur; & injungitur, ut deputet perſonam Eccleſiaſticam non diffidentem Miniſtris Abundantiæ. *Sacra Congr. Immunit. in Florentina* 9. *Februar.* 1694. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 71.

Perquiſitio in Molendinis, & in aliis locis Commendæ Religionis Hieroſolymitanæ, Appaltatoribus non eſt licita, niſi mediante Miniſterio Curiæ Eccleſ. habentis facultatem a Sacra Congregatione. *Ead. Sacra Congr. Immunit. in Auximana* 25. *Julii* 1643. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 18.

Perquiſitiones ſcripturarum, & rerum factæ a Fiſcali Nunciaturæ in Conventu, ſeu Cella Regularis prætenſi Monetarii, ſunt nullæ, & cum Sanctiſſimo pro facultate Nuncio utendi rebus, & ſcripturis ſic extractis, & proſequendi proceſſum etiam ſuper aſſerta moneta contra d. Regularem carceratum a Curia Laica, & ſtatim remiſſum in carceribus Nunciaturæ. *Eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Neapolitana* 29. *Maii* 1696. *lib.* 2. *Decret. Valleman. pag.* 26.

Vigore Litterarum perquiſitionis rerum furatarum Vicarius non conſignet judici Sæculari

lari res, & pecunias, quæ non ſunt expreſſæ, & indicatæ inter res furatas; ſed ipſas conſignet cui de Jure. *Eadem Sacra Congregat. Immunit. in Neapolitana* 15. *Junii* 1688. *lib. Decret. Mart. pag.* 306.

Permittitur perquiſitio furti pecuniarum commiſſi a Miniſtris Domus Sanctiſſimæ Annunciatæ, ut prætenditur, abſconditi in Monaſterio. Monialium, facienda tamen per Epiſcopum, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam; *Eadem Sacra Congregat. Immunitat. in Trojana* 11. *Januar.* 1626. *lib. Scripturarum Veterum pag.* 91.

Datur facultas perquirendi Theſaurum in Eccleſia ad effectum conſignandi cui de Jure, facta tamen obligatione de reducendo omnia in priſtinum. *Eadem Sacra Cong. Immun. in Capuana* 6. *Maii* 1664. *lib. Decretal. Rocci pag.* 553.

Datur facultas perquirendi, & extrahendi inſtrumenta ad uſum conficiendi aleas in locis immunibus, etiam in Monaſteriis Regularium, non tamen mulierum. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Romana* 12. *Junii* 1678. *lib.* 2. *Decret. Alt. pag.* 1612.

8 Datur facultas Epiſcopis ſtatus Mediolan. perquirendi fraudes, & res repoſitas in locis immunibus in præjudicium Appaltatorum in forma, etiam Domibus Regularium, & illius vigore procedant, & provideant per viam præcepti tantum, non autem per viam Edicti. *Eadem Sac. Congr. Immun. in Mediol.* 23. *Sept.* 1659. *lib. Decret. Rocci pag.* 210.

9 De mandato Sanctiſſimi datur Em. Archiepiſcopo facultas ad annum perquirendi res furatas; res, uti dicitur *di contrabbando*, res doloſe Decoctorum, & res Adminiſtratorum ſubſtantiæ pupillorum in locis immunibus quibuſcumque (exceptis Monaſteriis Monialium, & Conſervatoriis) & conſignandi Judici ſæculari, ut de ipſis diſponat, prout de Jure, recepta promiſſione prius, & juramento non utendi rebus ſic extractis pro corpore delicti. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Mediol.* 13. *Aug.* 1696. *lib.* 2. *Decret. Vall. pag.* 168.

10 Datur facultas, annuente Sanctiſſimo, perquirendi Eminentiſs. Legato in omnibus locis immunibus (exceptis Monaſterii Monialium) fraudes contra Appaltatores Tabacchi; Dummodo in faciendis iſtis perquiſitionibus utatur Miniſterio Perſonæ Eccleſiaſticæ cum ſolitis cautelis. *Eadem Sacra Congreg. Immun. in Ferrarien.* 14. *April.* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 39.

11 Conceditur facultas perquirendi in locis immunibus bona ſpectantia ad ſpolium, & extrahendi in forma. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Ferent.* 7. *Maii* 1659. *lib. Decret. Rocci pag.* 86.

Dantur A. C. Litteræ perquiſitionis in forma contra bona Epiſcopi debitoris Penſionis, excepta Cathedrali, & Palatio Epiſcopali. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Callien.* 31. *Jul.* 1674. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 977. 12

Dantur Litteræ Perquiſitionis in forma A. C. pro rebus, ſeu frumentis, ac pecoribus Epiſcopi ad favorem Penſionarii d. Epiſcopi. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Romana, ſeu Nolana* 21. *Octobris* 1679. *lib.* 2. *Decret. Altov. pag.* 1863. 13

Dantur A. C. Litteræ Perquiſitionis in forma contra Epiſcopum, qui fraudulenter tranſtulerit omnia ſua bona in locis immunibus ad effectum ſatisfaciendi Eminentiſs. Cardin. Creditori Penſionis. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Terracinen.* 8. *Septemb.* 1675. *lib.* 1. *Decret. Altrov. pag.* 1144. 14

In caſu, quo Parochus debitor cujuſdam Sacerdotis conſervabat omnia omnino bona ſua in domo Parochiali, conceduntur Epiſcopo litteræ Perquiſitionis, & extractionis ad favorem Creditoris, attento, quod jam obtinuerat mandatum executivum contra Parochum, *Eadem Sacr. Congr. Immun. in Tiburtina* 19. *Septemb.* 1708. *lib. Decret. Mareſuſci.* 15

Contra Debitores, qui fraudulenter tranſtulerunt omnia bona ſua in diverſis locis immunibus, conceditur Epiſcopo, ut poſſit perquirere, & extrahere ea ad effectum conſignandi, facto inventario, Judici competenti, ut de iis diſponat, prout de Jure. *Ead. Sacra Congr. Immun. in Cataen.* 6. *Octob.* 1708. *lib.* 2. *Decret. Mareſuſci*, *in Neapolitana* 19. *Septembris d. A. & lib.* 16

Cenſurati ob Perquiſitiones eorum juſſu factas in Ædibus Canonicalibus abſolvuntur in forma privata; qui vero illas fecerunt, quatenus petant, abſolvantur in forma Eccleſiæ. *Ead. Sacra Congr. Imm. in Florentina* 9. *Febr.* 1694. *lib.* 2. *Altoviti pag.* 103. 17

PERSONATUS. Vide verb. *Beneficium artic.* 1. *num.* 27.

ſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 1. *n.* 93. ubi refertur conſimile Decretum publicatum de mandato Innoc. XII. *die* 18. *Sept.* 1692.

8 Quinimmo Clerici deferentes Comam fictitiam, vulgo *Perucca*, poſſunt excommunicari, ſi ſint Beneficiati, vel in Ordinibus Sacris conſtituti, ut habetur *in Concil. III. Conſtantinopolitano Canon.* 96. Et hanc pœnam excommunicationis ferendæ ſententiæ contra Beneficiatos, & in Sacris conſtitutos deferentes Comam fictitiam, ſuſtinendam, & imponendam eſſe declaravit Sacra Congregatio nonnullorum Cardinalium ſpecialiter a Papa deputata *in Vigilien. Synodi* 18. *Maii* 1695. *in reſponſione ad* 28. Contra vero ceteros Clericos Minorum Ordinum eſſe procedendum juxta diſpoſitionem Concilii *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reform.* ad Monacell. *tom.* 1. *in Appendic. annot. ad Litter. Encyclicam Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium ſuper exercitiis indecentibus Eccleſiaſticorum num.* 20.

9 Et quod Capillitium adſcititium permittendum non ſit Eccleſiaſticis perſonis, decrevit noviſſime *Sacra Congreg. Conc. in Melphit.* 8. *Aug.* 1722. quod fuit expreſſe pariter prohibitum in Urbe de menſe Februarii 1725. de mandato Sanctiſſimi D. N. Benedicti XIII. ut refert Urſaya *in Miſcellan. Sacro, & profano* 1. *litt.* C. *num.* 52. & habetur in Concilio Romano ab eodem Summo Pontifice celebrato anno 1724. *ſub tit.* 16. *de vita & honeſtate Cleric. cap.* 3. ubi expreſſe ſtatuitur, quod *Comam fictitiam, vulgo Perucca, aut Cerchietti numquam adhibeant.*

10 Alia ad rem. Vide verb. *Coma fictitia per tot. &* verb. *Miſſa art.* 9. *a num.* 2. *ad* 4.

PLAGIUM.

1 Plagium eſt crimen publicum, quo quis doloſe ſurripit hominem liberum, vel ſervum alienum, ſive detineat illum vinctum, aut celet, vel ei ſuadeat, ut a Patre, vel Domino ſuo aufugiat, ſive vendat, donet, permutet, vel alio contractu, quo dominium rerum transfertur, aliis tradat, *l.* 1. *cum ſequent. ff. & Cod. ad l. Fabiam, de Plagiariis.*

2 Hinc qui tale crimen committunt, Plagiarii appellantur, *cit. l.* 1. *cum ſequentibus, ff.*

3 *& Cod. ad Leg. Fabiam, de Plagiaris.* Et Plagiarii dicti ſunt *a Plaga*, quia Patri, & Domino magna plaga infligitur, dum ipſis liberi, & ſervi ſubtrahuntur, & ſurripiuntur, quo caſu committi dicitur furtum, & Plagium, juxta text. *in* §. *Interdum, Inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſcuntur*, & obſervat Cotta *in Memor. verb. Plagiarius fol.* 450. Urſaya *Inſtit. Criminal. l.* 2. *tit.* 8. *n.* 216.

Tale crimen, ſi homo, qui ſubripitur, ſit 4
ſui Juris, non eſt proprie furtum, quia libera perſona ſub nullius eſt dominio, *l. Item Juris, Inſtitut. de inutil. ſtipulat.* Si autem per- 5
ſona, quæ ſubripitur, eſt adhuc ſub patria poteſtate conſtituta, verum furtum eſt; §. *Inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſcuntur.* Et 6
inde Patri actio furti competit: *l. Eum qui* 14. §. *Si filius familias* 13. *ff. de furtis*, ibi: *Si filius familias ſubreptus ſit, patrem habere furti actionem, palam eſt*: & idem repetitur *l.* 37. *ff. eodem.*

Talis autem actio furti non competit Ma- 7
tri, ut pote poteſtate in prolem carenti; *l. Mater filiis* 38. *ff. eod. de furt.* ibi: *Mater filii ſubrepti, furti actionem non habet.*

Pœna Plagii olim erat pœna pecuniaria, *l.* 8
final. ff. ad Leg. Fabiam, de Plagiariis. Hodierno autem Jure eſt pœna mortis, *cap. Qui,* 9
furatur 1. *de furtis*, ibi: *Qui furatur hominem & vendiderit, convictus, morte moriatur*, juxta *l. Quoniam* 7. *& l. final. Cod. Ad Leg. Fabiam, de Plagiariis.*

Plagii crimen committunt illi, qui modi- 10
ca pecunia data, vel fraudulentis ſuaſionibus incautos alliciunt juvenes ad ſe adſcribendum militiæ, ut obſervat Amenus *de delictis, & pœnis tit.* 3. §. 6. *num.* 36. ubi quod id practicari vidit in Urbe pro cujuſdam Principis ſervitio, ſed ſeditione facta, opus fuit ad illam ſopiendam captos priſtinæ libertati reſtituere, & refert etiam Urſaya *loc. citat. num.* 219. Quod, & noviſſimæ accidiſſe anno 1738. refertur.

Additiones ex aliena manu.

Ridiculus fere ſemper *Auctor* eſt, dum ety- 11
mon nominis tradit; at maxime hic ridiculus eſt, qui: *Plagiarii* (inquit) *dicti ſunt a plaga, quia Patri, & Domino magna plaga infligitur, dum ipſis liberi, & ſervi ſubtrahuntur.* Vide, ſi lubet de etymologia hujus vocis *Antonium Matthæum de crimin tit. de Leg. Fabia, de Plagiar. cap.* 1. *num.* 2.

Illud hic non omittendum, quod is, cujus 12
conſilio plagium commiſſum eſt, plagii non tenetur. Non adverſatur, quod qui Plagiario in aliqua re ſocius eſt, & ipſe Plagiarius ſit;

leg.

leg. penult. §. ultim. ff. de Leg. Fab. de Plagiar. Socium enim (*ut recte inquit Antonius Matthæus ubi ſupra num.* 4.) *intelligere debemus non qui conſilium dumtaxat dedit, aut ſcalas forte commodavit, ſed qui ſocietatem ſceleris contraxit, & in ipſa ſuppreſſione ſocius fuit.*

13 Nec refragatur quod plagiarius ſit qui ſervo alieno perſuaſit, ut a Domino fugiat; Dum enim dicimus plagii non teneri eum, cujus conſilio plagium commiſſum eſt, intelligimus ſi conſilium datum Tertio ſit, non item ſi conſilium ſervo datum ſit; *Anton. Matt. ibid.*

Reſponſio Auctoris.

14 Oh ſi adhuc in vivis degeret celeberrimus Advocatus Urſaya, ex quo dictam etymologiam deſumpſi, certe pro ſui defenſione oſtenderet, quinam magis dicendus eſſet ridiculus, an ipſe, ſeu potius qui aliorum placita carpit

15 & injurioſis verbis Auctores ipſos laceſſit. Mihi tantum liceat repetere hic, quod immortalis memoriæ Pontifex Benedictus XIV. contra hujuſmodi conviciatores habet in *Præfatione tom.* 1. *de Synodo Diœceſana*, §. *porro*; ibi: *nihil contumelioſa jacientes in alios, quantumvis ab opinione noſtra longe diſſentiant. Id enim homini chriſtiano indignum, & honeſto viro indecens exiſtimamus, neque vero minus valide unumquemque ſententiam ſuam tueri poſſe cenſemus, ſi ab aliorum contemptu, ac injuria abſtineat.* Sed & audiatur laudatus Pontifex in ſua Conſtitutione incip. *Sollicita ac provida*, §. 23. ſic præcipiens: *Cobibeatur itaque ea Scriptorum licentia, qui, ut ajebat S. Auguſtinus lib.* 12. *Confeſſ. cap.* 25. *num.* 33. *ſententiam ſuam amantes, non quia vera eſt, ſed quia ſua eſt, aliorum opiniones non modo improbant, ſed illiberaliter etiam notant atque traducunt.*

PŒNA.

Articulus I.

De pœnis in genere.

1 Pœna, ut expreſſe habetur in *l. Aliud* 131. *ff. de verbor. ſignif.* eſt noxæ vindicta, ibi: *Pœna eſt noxæ vindicta*, ideſt, eſt delictorum, ſive criminum coercitio, ſeu vindicta in emendationem hominum conſtituta; *l. Si pœna* 26. *de pœnis*, ibi: *Pœna conſtituitur in emendationem hominum*. Pœna enim eſt menſura culpæ, 2
juxta illud *Deuteronomii* 25. *Pro menſura peccati erit & plagarum modus*, & *cap. Sane* 11. *de officio Delegati* cum ſimilibus. Et regulariter 3
ter ſine culpa nemo punitur; *l. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, *c. Joannes* 23. & *cap. Quidam* 25. *de homicid. cap. ſine culpa* 23. *de Regul. Juris*, ibi: *Sine culpa* (*niſi ſubſit cauſa*) *non eſt aliquis puniendus*. Quamvis interdum ob pu- 4
blicum bonorum puniatur quis ſine propria culpa, uti fit in crimine læſæ Majeſtatis, ratione cujus filii etiam innocentes puniuntur in deteſtationem tanti paterni criminis; *l. Quiſquis* 5. §. 1. *Cod. Ad leg. Jul. Majeſtat.* & in aliquibus aliis caſibus, ubi ſubeſt juſta cauſa puniendi etiam innocentes ad ceterorum terrorem; unde *in citat. cap. ſine culpa* 23. *de Regul. juris* merito, dicitur quod ſine culpa non eſt aliquis puniendus *niſi ſubſit cauſa*.

Pœna differt a mulcta, ut patet ex *l. Aliud* 5
31. *ff. de verbor. ſignificat.* ibi: *Inter mulctam autem & pœnam multum intereſt*: Pœna enim nomen eſt generale conveniens cuilibet criminis coercitioni, mulcta vero nomen eſt ſpeciale conveniens tantum pœnæ pecuniariæ, ibi: *Cum pœna generale ſit nomen omnium delictorum coercitio, mulcta ſpecialis peccati, cujus animadverſio hodie pecuniaria eſt: pœna autem non tantum pecuniaria, verum capitis, & exiſtimationis irrogari ſolet.* Item pœna a lege decernitur, mulcta vero arbitrarie a Judice datur, ibi: *Mulcta quidem ex arbitrio ejus venit, qui mulctam dicit, pœna non irrogatur niſi quæ quaque lege, vel quo alio jure ſpecialiter huic delicto impoſita eſt; quinimmo mulcta ibi dicitur, ubi ſpecialis pœna non eſt impoſita.*

Pœna differt etiam a pœnitentia, quia hæc 6
imponitur, ut ſatisfiat Deo in foro interno; pœna autem, ut ſatisfiat Reipublicæ in foro externo, & ideo pœnitentia non liberat a pœna, ut recte notant Abbas *in cap. De his n.* 3. *de accuſat.* Amenus *de delictis*, & *pœnis tit.* 1. *proœmial.* §. 4. *num.* 4. & alii, unde excommunicatus denunciatus, ut abſolvatur a Cenſura debet ſubire pœnitentiam ſibi injunctam ab abſolvente ad ſatisfaciendum Eccleſiæ offenſæ, & pœnam inflictam a Judice ad ſatisfaciendum pro delicto commiſſo in ceterorum exemplum, & terrorem. Item pœna infligitur invito independenter, & contra Rei voluntatem, pœnitentia autem indiget acceptatione, & conſenſu pœnitentis, ut recte obſervant Theſaurus *de pœn. part.* 1. *cap.* 2. *verſ. ſecundo pœna*, Amenus *loc. c. num.* 6. & alii paſſim.

7 Pœna in genere alia eſt Civilis, & alia Criminalis. Pœna *Criminalis* eſt, quæ tendit ad vindictam publicam, eſtque definita *ſupra n.* 1. Pœna *Civilis* eſt, quæ non tendit ad vindictam publicam, ſed ad privatum commodum partis læſæ, quæ tamen rigoroſe loquendo non eſt pœna proprie dicta, ſed ſolum minus proprie talis. Hæc pœna ſubdividitur in Conventionalem, Legalem, & Judicialem. Pœna *Conventionalis* eſt, quæ committitur, & præſtari debet ex conventione partium, ſi aliquid v. g. datum, vel factum non fuerit, ut patet *in c. Conſtitutus.* 7. *de pœnis*. Pœna *Legalis* eſt, quæ imponitur a Lege, vel pro reparatione damni illati, vel propter contumaciam, aut contemptum. Pœna *Judicialis* eſt, quæ a Judice infligitur.

8 Pœna Criminalis ſubdividitur in Capitalem, & non Capitalem. Pœna *Capitalis* eſt, per quam infertur mors naturalis, vel Civilis per mediam, vel maximam capitis diminutionem, adimendo libertatem, vel jus Civitatis, ſicque pœnæ capitales ſunt tres, ſcilicet ultimum ſupplicium, quæ vocatur maxima, damnatio ad metallum, quæ dicitur media, & deportatio in Inſulam, quæ appellatur minima; *l. Rei capitalis.* 2. *& l. Capitalium pœnarum* 28. *ff. de pœnis*, *& l. Licet* 103. *ff. de verbor. ſignificat.* Pœna *non Capitalis* eſt, qua quis ſalva vita naturali, & civili coercetur, uti eſt pœna relegationis, fuſtigationis, amputationis alicujus membri, ſtigmatis, ſeu bullationis, & hujuſmodi; *cit. l. Capitalium* 28. §. 1. *ff. de pœnis*.

9 Pœna criminalis alia eſt corporalis, ſeu corporis afflictiva, & alia pecuniaria. Item alia temporalis, & alia perpetua, patentque omnes ex terminis.

10 Pœna in genere alia eſt ordinaria, & alia extraordinaria, ſeu arbitraria. Pœna *ordinaria*, ſeu Legalis eſt, quam lex, ſeu Princeps expreſſe, & determinate ſtatuit, aut conſuetudo induxit, ſeu præſcripſit. *Extraordinaria* autem ſeu arbitraria eſt, quæ nulla lege, ſtatuto, aut conſuetudine eſt definita, ſed extra ordinem a Judice imponitur juxta prudens, ac juſtum ejus arbitrium pro varia delictorum qualitate. Sic *in re Communis Doctorum*.

11 Item pœna in genere alia eſt latæ, & alia ferendæ ſententiæ. Pœna *latæ ſententiæ* eſt, quæ ipſo facto, ſeu criminis perpetratione, & Legis, ſeu mandati tranſgreſſione incurritur abſque ſententia condemnatoria. Pœna *ferendæ ſententiæ* eſt, quæ a delinquente non ſtatim ipſo facto ſeu legis, aut mandati tranſgreſſione incurratur, ſed requirit ſententiam Judicis condemnatoriam, debetque primum a Judice infligi. *Sic in re Doctores communiter*.

Ad cognoſcendum an pœna ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ traduntur quinque regulæ, quæ aſſignantur, ſub verb. *Lex art.* 2. *a num.* 28. *ad* 35. Vide *ibi*. 12

An quando Lex utitur verbis imperativi modi, quæ afficiunt immediate ipſam pœnam, ſit latæ, vel ferendæ ſententiæ? multi volunt, quod ſit latæ ſententiæ. Vide *d. verb. Lex art.* 2. *n.* 32. 13

Plurimi tamen alii tenent, quod ſit ſolum ſententiæ ferendæ. Vide *ibid. n.* 33. 14

Reſpondetur ad auctoritates pro prima opinione adductas: Vide *ibid. n.* 34. 15

Pœna, ſeu Lex pœnalis ſententiæ ferendæ non obligat ante ſententiam Judicis. Vide *ibid. num.* 16. 16

Pœna, ſeu Lex pœnalis latæ ſententiæ in iis, quæ aliam executionem externam non requirunt, obligat in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis. Vide *ibid. n.* 37. 17

Pœna, ſeu Lex pœnalis latæ *ſententiæ* in iis, quæ externam executionem requirunt, *non* obligat in conſcientia ante Judicis ſententiam declaratoriam de crimine commiſſo, niſi Lex in ſpecie addat clauſulam: *alia etiam declaratione non ſecuta*. Vide *ibid. n.* 38. 18

Immo ſecundum plurimos, etiamſi Lex addat talem clauſulam, *alia etiam declaratione non ſecuta*, vel ſimile, non obligat ante declaratoriam Judicis de crimine commiſſo, niſi in aliquibus ſpecialibus pœnis, quæ aſſignantur. Vide *ibid. n.* 39. 19

Declaratoria de crimine commiſſo requirit citationem partis, & ab ea dari poteſt appellatio. Vide *ibid. n.* 40. 20

Adducitur, & ſolvitur inſtantia. Vide *ibid. num.* 41. 21

Aſſignatur notabilis differentia inter ſententiam condemnatoriam, & declaratoriam. Vide *ibid. n.* 42. 22

Aſſignatur quomodo, non obſtante clauſula *ipſo facto incurrenda*, adhuc requiratur ſententia declaratoria Judicis. Vide *ibid. n.* 43. 23

Aſſignatur, quomodo non obſtante clauſula *abſque alia declaratione*, adhuc requiratur talis ſententia declaratoria Judicis. Vide *ibid. num.* 44. 24

Tranſgreſſores Legis incurrunt pœnam illius, etiamſi talem pœnam ignorent, exceptis tamen Cenſuris. *Communis*. Et ratio eſt, quia ignorantia ſolius pœnæ non tollit cauſam pœnæ, adeoque nec effectum, ſeu ipſam pœnam; Tum quia ex praxi omnium Tribunalium Rei, & Le- 25

Legum tranſgreſſores puniuntur variis pœnis v. g. patibuli, gladii, combuſtionis, rotæ, & hujuſmodi, quamvis invincibiliter ignoraverint delicta a ſe committenda, & commiſſa pœnis hujuſmodi ſubjacere.

26 Judex inferior regulariter loquendo non poteſt augere, vel minuere pœnas a jure ſtatutas. *Communis*. Et ratio eſt, quia Judex tenetur ſervare æquitatem Legalem, debetque, non de Legibus, ſed ſecundum Leges judicare; *c. In iſtis* 3. *d.* 4. ibi: *In iſtis temporalibus Legibus, cum fuerint inſtitutæ & confirmatæ, & licebit Judici de ipſis judicare, ſed ſecundum ipſas*, & concordat *c. Summopere* 70. *cauſ.* 11. *q.* 3. *& l. Accuſatorum* 1. §. 4. *ff. Ad Senatus Conſultum Turpillianum*, ibi: *Facti quidem quæſtio in arbitrio judicantis eſt, pœnæ vero proſecutio non ejus voluntati mandatur, ſed Legis auctoritati reſervatur*.

27 Id tamen poteſt Princeps Supremus. *Communis*. Et ratio eſt, quia cum ipſe Lege humana ſuperior cenſeatur; *leg. Princeps* 31. *ff. de Legibus*, poteſt licite Reo pœnam aut minuere, vel omnino remittere, aut augere quod & interdum expedit, præſertim in delictis enormibus, & atrocibus, aliiſque frequentatis, cum majorum pœnarum metu delinquentes facilius a delictis abſtineant, *ut quos timor Dei a peccatis non revocat, ſaltem coerceat ſeveritas diſciplinæ*, textu expreſſo *in c. Cum in cunctis* 7. §. *Clerici ſane, de electione*. Unde Princeps uti non debet lenitate contra delinquentes, ſed potius ſeveritate, per lenitatem enim Rex contemnitur, Lex deſpicitur, & Grex inficitur: Econtra vero per ſeveritatem Rex honoratur, Lex ſervatur, & Grex ſalvatur, ut obſervant Luc. de Penna *in l.* 3. *Cod. De his, qui ex publicat. collect.* & Caballus *Reſolut. crimin.* 99. *n.* 102. ac alii.

28 Et ex juſtis cauſis id poteſt interdum etiam Judex inferior: Ipſe enim ob ſpeciales circumſtantias poteſt pœnas ordinarias, & a Lege præſcriptas imminuere, aut aggravare. *Communis* per text. *in l. Aut facta* 16. *ff. de pœnis*, ubi inter alia dicitur, quod quantum ad hoc delicta *conſideranda ſunt ſeptem modis, cauſa, perſona, loco, tempore, qualitate, quantitate, eventu*.

29 Juſtæ autem cauſæ, ex quibus eorum pœnæ a Judice inferiori augeri poſſunt, ſunt præſertim ſequentes. Prima eſt ratione qualitatis perſonæ delinquentis; *l. Aut facta* 16. §. 3. *ff. De pœnis*; quæ ſi ob rationem ſui ſtatus obligetur ad evitanda delicta, & tamen delinquat, gravius evadit ejus delictum, graviuſque eſt puniendum, juxta illud S. Gregorii *Homilia* 9. *in Evangelia*, ibi: *Lectio Sancti Evangelii, Fratres Cariſſimi, ſollicite conſiderare nos admonet; ne nos qui plus ceteris in hoc mundo accepiſſe aliquid cernimur ab Auctore mundi, gravius inde judicemur*.

Secunda, ratione objecti, ſeu perſonæ offenſæ; *cit. l. Aut facta* §. 3. gravius eſt enim offendere Deum, quam hominem, *cap. Sicut qui Eccleſiam* 17. *queſt.* 4. *cap. Vergentis, de Hæretic. Authent. Catharos eod. tit.* & gravitas delicti contra hominem commiſſi menſuratur a dignitate perſonæ offenſæ. *Clementin.* 1. §. *Nec ſuper, de pœnis*. 30

Tertia, ratione cauſæ; *cit. l. Aut facta*, §. 2. ubi enim nulla, aut debilis eſt cauſa delinquendi, gravius evadit delictum, quia in tali caſu major arguitur perverſitas voluntatis in delinquente; Unde gravius puniuntur homicidia ſine ulla, aut debili cauſa commiſſa; quam cum aliqua gravi cauſa patrata; *cap. Sicut dignum* 6. *de homicid.* 31

Quarta, ratione advertentiæ, gravius enim delinquit, qui advertenter, & penſate delictum committit, quam qui ex perturbatione mentis ab ira, amore, furore, & hujuſmodi *cit. l. aut facta* §. 2. ut patet de graviori punitione homicidii appenſati, quam caſualis; *cap. Sicut dignum* 6. *de homicid. & cap. Lator* 9. *tit. eodem*. 32

Quinta, ratione conſuetudinis delinquendi, quia ob talem conſuetudinem cenſetur delinquens magis deliberato animo, & iniquiori voluntate delinquere; *l. Capitalium* 28. §. 3. *&* 10. *ff. de pœnis*: *l. Nemo deinceps* 3. *Cod. de Epiſcopali audientia*: *c. Sicut dignum* 6. *de homicid.* 33

Sexta, ratione loci, *cit. l. Aut facta* §. 4. gravius enim evadit crimen commiſſum in Palatio, aut præſentia Principis, quam alibi, juxta illud *Eſther c.* 7. *n.* 8. ibi: *Etiam Reginam vult opprimere me præſente in domo mea*. Et univerſaliter locus majori reverentia dignus auget delictum in eo commiſſum; *arg. c.* 1. *de pœnit. diſt.* 5. *l. Sed eſt quæſtionis in princip. ff. de injuriis* §. *Atrox*; *Inſt. eod. tit. l. Aut facta* §. 4. *ff. de pœnis*, *l. Prætor edixit* §. *Atrocem*, *ff. de injuriis*. 34

Septima, ratione temporis, *cit. l. Aut facta* §. 5. *& cit. cap. Sicut dignum*. Sic omnia delicta commiſſa tempore nocturno graviora, evadunt ratione talis temporis, ut patet de furto, quod ratione nocturni temporis gravius reputatur omni jure Divino, Eccleſiaſtico, & Civili; *Exodi cap.* 22. *num.* 22. *num.* 2. *cap. Si-* 35

cut-

perfodiens 3. *de homicid. leg.* 4. §. 1. *ff. Ad Leg. Aquil. leg.* 9. *ff. ad Leg. Cornel. de Sicariis*, *l. Sacrilegii verſ. Ceterum*, *ff. ad Leg. Jul. peculatus*, & ſic etiam graviora ſunt delicta commiſſa temporibus pœnitentiæ, jejuniorum, Feſtivitatum, & Divinorum Officiorum, & hujuſmodi.

36 Octava, ratione modi, *cit. l. Aut facta*, §. 6. *cit. cap. Sicut dignum*; gravius enim delictum eſt hominem repetitis tormentis, ac lenta morte perimere, quam ſimpliciter necare; & gravius eſt homicidium proditorium, quam aperta aggreſſione commiſſum; *l. Plus eſt* 1. C. *de Maleficis*, & *Mathemat.* ibi: *Plus eſt hominem extinguere veneno*, *quam occidere gladio*, cum ſimilibus.

37 Nona, ratione ſcandali, cum enim ſcandalum ex ſe grave peccatum ſit, juxta illud Matthæi, *c.* 18. *n.* 6. *Qui ſcandalizaverit unum ex his puſillis*, *qui in me credunt*, *expedit ei*, *ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus*, & *demergatur in profundum maris*, ſi adjungatur alicui delicto ex tali adjectione gravius redditur crimen. Unde jure merito Leges tum Civiles, tum Canonicæ talia ſcandaloſa crimina maxime averſantur, *l. Si quis filio* 6. §. 7. & 8. *ff. de injuſto*, *rupto*, *irrito facto Teſtament. l. Qui cædem* 16. *ff. ad Leg. Cornel. de Sicariis*, *cap. Conſideravimus*, 10. *de election. cap. Super eo* 1. *de ſent. excomm.* cum ſimilibus. Aliæ adhuc juſtæ cauſæ augendi Reorum pœnas poſſent adduci, ſed brevitatis gratia videndæ apud Criminaliſtas relinquuntur, & ad juſtas cauſas dictas minuendi & temperandi pœnas tranſimus.

38 Prima igitur juſta cauſa minuendi pœnas eſt credulitas, & opinio non delinquendi, mitius enim punitur qui delinquendo credit ſe non delinquere, ſed licite agere; *l. Igitur*, *verſ. Et generaliter*, *ff. de liber. cauſ. l. Clam poſſidere*, *ff. de acquirend. poſſeſſ. c. Sicut dignum* 6. *de homicid.* cum ſimilibus.

39 Secunda eſt ætas delinquentis, ſive tenella, & imbecillis, ut in pueris, ſive ingraveſcens, ut in Senibus; Minores enim, & Senes delinquentes mitius puniri conſuetum eſt; *l. Fere omnibus*, *ff. de Regul. Juris*, *l. Aut facta* 6. §. 3. *in fine*, *ff. de pœnis cap.* 1. & 2. *de delictis puer. c. Sicut dignum* 6. *de homic. cap. Fraternitatis diſt.* 34. *c. Tanta nequitia diſt.* 86. cum ſimilibus.

40 Tertia eſt iracundia; delictum enim ex ira commiſſum mitius puniri debet; *l. Aut facta* 16. §. 2. *de pœnis*, *l. Abolitio* 2. *Cod. de abolitionibus*, *cap. Si quis iratus*, 2. *qu.* 3. cum ſimilibus.

Quarta eſt ſexus fragilitas: mitius enim puniri debent feminæ, quam viri, cum in pœnis infligendis ſexus ratio habenda ſit, text. expreſſo *in cit. c. Sicut dignum* 6. *de homicid.* & *in c. Indignanter* 4. *cauſ.* 32. *q.* 6. 41

Quinta eſt præſtantia, & nobilitas perſonæ delinquentis; Nobiles enim, & digniores mitius puniri debent, quam ignobiles, & minus digni, *l. Podius*, §. 1. & *l. final. de incendio*, *ruina*, & *naufragio*, *l. Aut damnum* §. *In miniſterium*, *ff. de pœnis*, *l. Sacrilegii*, §. 1. *ff. Ad leg. Jul. Peculatus*, *l. Annorum*, §. *pœna*, *ff. de ſepulcro violato*, *c. final. de pœnis*, & *c. Paſtoralis*, *de officio delegat.* 42

Sexta eſt inſignis peritia delinquentis; Excellens enim, & unicus in arte non debet mori, & propter ejus excellens artificium, & eximiam induſtriam ei minuitur, vel in totum pœna remittitur, *l. Ad beſtias* 31. *ff. de pœnis*. 43

Septima eſt ebrietas: omne enim delictum quamvis grave, & atrox durante ebrietate commiſſum, non rigoroſa pœna ordinaria, ſed mitiori extraordinaria punitur; *l. Omne delictum* 2. §. 7. *verb. Per vinum*, *ff. de re militari*, *c. Sane*, & *c. Inebriaverunt* 25. *q.* 1. 44

Octava eſt diuturnitas temporis lapſi a die commiſſi delicti. Qui enim jam a multo tempore delictum commiſit, non rigoroſa pœna ordinaria, uti de recenti delinquentes, ſed mitiori extraordinaria puniendi ſunt, text. expreſſo *in l. Si diutino tempore* 25. *ff. de pœnis*. Variæ aliæ adhuc juſtæ cauſæ minuendi Reorum pœnas eſſent hic adducendæ, ſed iſtæ etiam apud Criminaliſtas videndæ relinquuntur, notando ſolum, quod omnes illæ adductæ, ſi adſint, augent Reorum culpam, & pœnam; ſi abſint, ipſam minorant. 45

In pœnis arbitrariis debet Judex procedere juxta qualitatem delicti, ut ſic pœna crimini commenſuretur; *c. Sane* 11. *de officio Delegati*, *cap. Sicut dignum* 6. *de homic.* Quantum enim quis peccavit, tantum puniri debet, juxta illud *Deuteronomii cap.* 25. *num.* 3. *Pro menſura peccati erit & plagarum modus*, & aliud Apocalypſ. *cap.* 18. *num.* 7. *Quantum glorificavit ſe*, *& in delicis fuit*, *tantum date illi tormentum*, *& luctum*. Et ratio concluſionis eſt, quia Arbitrium Judici relictum non ſumitur pro arbitrio libero, & abſoluto, ac pleno ſuæ voluntatis, ſed pro arbitrio regulato a jure, & recta ratione, ſive pro arbitrio boni viri; *arg. l. Non poſſunt* 12. *ff. de legibus*, *l. Si ſocietatem* 6. & *l. Societatem* 76. *ff. Pro ſocio*. 46

Stante autem dubio, aut diverſa juris intelligen- 47

ligentia, Judex debet ſemper in mitiorem partem declinare, *cap. In obſcuris* 30. *de Regul. juris in* 6. ibi : *In obſcuris minimum eſt ſequendum*, *cap. In pœnis* 49. *eod. in* 6. ibi : *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, *l. Factum* 155. §. 2. *ff. de regul. juris*, *ibi* : *In pœnalibus cauſis benignius interpretandum eſt* . Ex capite enim *Alligant* 12. *cauſ.* 26. *qu.* 7. expreſſe habetur, quod *melius eſt propter miſericordiam rationem reddere*, *quam propter crudelitatem*, & in ejus Summario dicitur : *melius eſt errare in miſericordia remittendi*, *quam in ſeveritate ulciſcendi*.

48 Cum hoc tamen , quod circa Reos in gravioribus criminibus legitime convictos, non debet uti nimia clementia, juxta illud *Exodi* 22. *Maleficos non patieris vivere* , ne inde malefactores ſpe clementiæ, & ulterioris veniæ ſenſim multiplicentur in grave Reipublicæ detrimentum, ſed cum iſtis juxta Legum ſeveritatem cum aliquo temperamento benignitatis procedat, prout ſtatuitur *in l. Reſpiciendum* 21. *ff. de pœnis*, ad hoc ut ceteri punitorum exemplo edocti, ad crimina perpetranda non proſiliant, ut *unius pœna metus poſſit eſſe multorum* , textu expreſſo *in l. Ut unius* 1. C. *ad Leg.*

49 *Jul. Repetundarum* . Unde ad rem Seneca *de Clementia lib.* 1. *c.* 22. *in princ.* ſic habet : *In vindicandis injuriis tria Lex ſecuta eſt* , *quæ Princeps quoque ſequi debet* ; *Aut ut eum*, *quem punit*, *emendet*. *Aut ut pœna ejus ceteros meliores reddat*. *Aut ut ſublatis malis ſecuriores ceteri vivant*.

50 Pœna impoſita in foro conſcientiæ non liberat a pœna imponenda in foro fori . Clar. *quæſt.* 16. *num.* 5. *& qu.* 60. *num.* 21. Amenus *de delictis* , *& pœnis tit.* 8. §. 6. *num.* 60. & alii paſſim.

51 Pœnas pecuniarias, ſeu mulctas tenetur Epiſcopus applicare locis, & uſibus piis, tum ex diſpoſitione Juris *in c. Presbyteri* 2. *de pœnis*, tum ex præcepto Conc. Trident. *cap.* 1. *ſeſſ.* 6. *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *& cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reform.* ut pluries decrevit Sacra Congreg. Concil. ac Epiſc. & Regul. apud Barboſam *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 107. *a num.* 19. Dianam *part.* 10. *tract.* 8. *reſolut.* 2. §. *Ad hac* , Quarant. *in Summa Bullar. verb. pœnæ pecuniariæ*, Nicol. *Lucubrat. Canon. lib.* 5. *tit.* 37. *per tot.* Fagn. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Presbyteri* 2. *de pœnis per tot.* & tenent Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 37. *num.* 101. Conciol. *reſolut. criminal. verb. Epiſcopus reſol.* 1. *num.* 10. Monacell. *tom.* 1. *formul.* 13. *num.* 1. Urſaya *Inſtit. criminal. lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 196. & alii paſſim . Vide verb. *Epiſcop. art.* 6. *a num.* 63.

Pœnæ omnes, & mulctæ, ſive ex Conſtitutionibus Synodalibus, ſive ex præceptis , ſive ex decretis Epiſcopi, vel Vicarii proveniant, ſive ex ſtipulatione Prætoria deſcendant , ſunt piis locis, non autem Fabricæ , vel Sacriſtiæ Eccleſiæ applicandæ. *Sac. Cong. Conc. in Meſſanen.* apud Fagnan. *loc. cit. num.* 32. & Barboſam *in Summa Apoſtol. dec. verb. Pœna criminalis pecuniaria n.* 2. 52

Pœnæ pecuniariæ non poſſunt erogari in reparationem Palatii Epiſcopalis, aut domus Vicarii Generalis. Sacra Congr. Conc. apud Fagnan *loc. cit. n.* 38. *& Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in Anverſana* 22. *Jan.* 1591. apud Barboſam *loc. cit. n.* 3. 53

Pœnarum, ſeu mulctarum nulla portio poteſt ab Epiſcopo aſſignari Depoſitario earundem pœnarum, nec reſtaurationi carcerum Epiſcopalium, nec pro veſtiendis Apoſtolis , quibus lavantur pedes in die Cœnæ Domini, nec pro ſupplemento ſalarii Muſicorum Eccleſiæ Cathedrali inſervientium, *Sacr. Cong. Conc. in Firmana* 16. *Apr.* 1633. apud Barboſ. *loc. cit. n.* 9. 54

Nec poteſt Epiſcopus applicare pœnas pecuniarias pro Vicario Curiæ Epiſcopalis , aut Salario Notarii, & Miniſtrorum . *Sacr. Cong. Conc. in Albanen.* 5. *Febr.* 1618. apud Barboſam *loc. c. n.* 7. 55

Nec eas pro aliqua parte applicare poteſt Procuratori Fiſcali, Executoribus, ac Miniſtris Curiæ. *Sac. Congr. Conc. in una Montis Alcini* 10. *Jul.* 1610. apud Fagnan. *loc. c. n.* 30. 56

Nec eas aſſignare poteſt pro Birruariis Curiæ Epiſcopalis. *Sac. Cong. Conc. in Januen.* 5. *Jun.* 1632. apud Barboſ. *loc. c. n.* 8. 57

Nec eas applicare poteſt pro expenſis Tribunalis, quia hæc cauſa non poteſt dici pia ; Tum quia cum expenſæ hujuſmodi ſpectent ad Epiſcopum, *cap. Militare* 5. *cauſ.* 23. *qu.* 1. & notatur *in c. Cum ab omni* 10. *de vita, & honeſtate Clericor.* talis applicatio cederet in Epiſcopi utilitatem, quo caſu nec ipſi Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ fieri poteſt earum applicatio, ut reſpondit *Sac. Congr.* teſte Fagnan. *l. c. num.* 31. *&* 37. 58

Nec poteſt Epiſcopus , etiam pauper , eas ſibi , ſeu Cameræ ſuæ Epiſcopali applicare , non obſtante contraria conſuetudine ; *Sac. Congreg. Conc.* apud Quarant. *in Summa Bullar. verb. Pœnæ pecuniariæ*, Piaſec. *in praxi Epiſc. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 97. Barboſ. *loc. cit. num.* 5. Monacell. *loc. cit. num.* 2. *& ſeq.* Urſayam *loc. cit. num.* 196. 59

Unde

60 Unde ſi Epiſcopus vere ſit pauper, vereque indigeat, debet recurrere ad Sacr. Congregat. Conc. pro gratia applicationis dictarum mulctarum, quæ ſolet illas ad tempus permittere Epiſcopis vere pauperibus, vereque indigentibus, vel pro ſua, & familiæ neceſſitate, vel pro Epiſcopalis Palatii refectione, & ſimilibus, ut pluries fuiſſe deciſum refert Zaul. *tom.* 1. *lib.* 4. *rubr.* 20. *num.* 57. & reſolvit *d. Sac. Congr. Concil. in Ravellen.* 13. *Jan.* 1646. & *in Civitatis Ducalis* 27. *Maii* 1656. *ac in Narnien.* 6. *Febr.* 1700. apud Urſayam *loc. cit. num.* 198.

61 Et Epiſcopus mulctas pecuniarias locis, & uſibus piis non aſſignans, ſed ſibi, aut ſuis Officialibus, & Miniſtris applicans ſine facultate Sacræ Congregationis, non eſt immunis a culpa mortali, ut multis probat Monacell. *loc. cit. num.* 3. & ſequitur Urſaya *loc. cit. n.* 197. & alii; Talis enim Epiſcopus contemnit in re gravi Sacros Canones, ac Concilium Tridentinum, quod *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 3. non hortatur, neque obiter decernit, ſed imperative omnibus Epiſcopis tam pauperibus, quam divitibus præcipit, quod mulctæ pecuniariæ *locis piis aſſignentur*, adeoque tranſgreſſio ex ſui natura erit mortalis, cum Decreta Apoſtolica, & Conciliaria obligandi vim habeant etiam ſub reatu peccati mortalis; *c. Nulli fas* 5. *diſt.* 19. *cap. De his* 6. *diſtinct.* 5. *cap. Quia* 6. *diſt.* 64. *c. Violatores* 5. *cauſ.* 25. *q.* 1. & tenet Fagnan. *in cap. Quoniam* 13. *de Conſtitut. nu.* 22. cum Archidiacon. Geminian. Felin. & aliis ibi citatis, & *in cap. A crapula* 14. *de vita, & honeſt. Cleric. num.* 21. cum aliis ibi allegatis.

62 Si concedatur Epiſcopo applicatio pœnæ pecuniariæ pro Epiſcopatu, & Sacrario, ſub nomine Epiſcopatus intelligitnr Eccleſia Cathedralis, Palatium Epiſcopale, & omnes Fabricæ, quibus Epiſcopus providere tenetur: ſub nomine vero Sacrarii, non ſolum ſuppellex, quæ inſervit pro Eccleſia Cathedrali, ſed etiam quælibet alia neceſſaria pro aliis Eccleſiis, Oratoriis, vel Capellis ab ipſo Epiſcopatu, vel Cathedrali dependentibus. *Sac. Congregat. Epiſcopor. & Regular. in Aſſiſien.* 17. *Maii* 1592. & *in una Montis Peluſii* 17. *Novembris* 1593. apud Pitton. *Conſtitut. ad Epiſcopos num.* 27.

63 Pœnæ, & mulctæ delinquentium in una ex duabus Diœceſibus unitis applicandæ ſunt piis locis Diœceſis, cujus ſunt delinquentes, & in pari neceſſitate pauperibus loci, ubi habitant ipſi delinquentes. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. in Venuſina* 21. *Novemb.* 1600. apud Pitton. *loc. cit. n.* 376. Barb. *loc. cit. n.* 4. & *eadem Sacr. Congreg. in Squillac.* 6. *Mart.* 1618. apud Monacell. *locc. cit. n.* 6.

64 Si mulctæ non fuerint per Epiſcopum in vita applicatæ, non poſſunt ad minorem ſummam reduci per Vicarium Capitularem. Sic reſpondit *S. Congr. Concilii in Ripana* 18. *Apr.* 1654. *lib.* 19. *Decretal. fol.* 336. apud Urſayam *loc. cit. n.* 199.

65 Pro mulctis retinendis debet ab Epiſcopo fieri Depoſitarius ipſarum. *Sac. Congreg. Epiſcopor. in Oſtunen.* 3. *Septembris* 1577. *in Spoletana* 25. *Octobris* 1580. *in Andrien.* 6. *Auguſti* 1602. & 17. *Februarii* 1645. & *Sacr. Congregat. Conc.* apud Fagnan. *loc. cit. num.* 32. & *ſeq.*

66 Et talis mulctarum Depoſitarius debet eſſe aliquis de Capitulo; *Sac. Congr. in Meſſanen.* apud Fagnan. *loc. cit. n.* 32. Monacell. *loc. cit.*
num. 7. Debetque cautionem præſtare de bene 67
adminiſtrando, expendendo, ſeu diſtribuendo cum mandato ſubſcripto ab Ordinario, & reddenda ratione in fine anni coram Ordinario, & duobus Capitularibus. *Sacra Congr. Epiſc. & Regul. in Cathacen.* 17. *Febr.* 1645. & *in Minerbien.* 6. *Sept.* 1652. Quorum Canonicorum 68
alter debet eligi ab Epiſcopo, & alter a Capitulo. *Sacr. Congr. Epiſcop. in Terracinen.* 20. *Nov.* 1654.

69 Pecunia mulctarum nullo modo retineri poteſt ab Ordinario. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Andrien.* 10. *Sept.* 1596. apud Nicol. *in Floſcul.* verb. *Pœna num.* 6. & ſic videtur voluiſſe etiam *Sac. Cong. Conc. in Meſſanen.* apud Fagn. *loc. cit. n.* 32. dum Archiepiſcopo Meſſanenſi injunxit, ut Pœnarum pecuniariarum Depoſitarium aliquem ex Capitulo conſti-
tueret. Unde Depoſitarius mulctarum non 70
debet deputari pro forma, ſed ut vere, & realiter mulctæ apud eum deponantur. Monacell. *loc. cit. num.* 9. & alii id colligentes ex allatis Decretis.

71 Pœnæ, & mulctæ non obſervantium dies Feſtos pro tertia parte applicari debent accuſatori, & pro quarta executoribus; S. Pius V. Conſt. incip. *Cum primum*. Fagn. *loc. c. n.* 34.

72 Pœna, & mulcta interficientis Presbyterum applicanda eſt pro medietate Eccleſiæ, cui præfuit, & pro alia medietate diſtribuenda eſt in pauperes pro anima mortui, textu expreſſo *in cap. Presbyteris, de pœnis*, & ibi Canoniſtæ communiter.

73 Ordinarius abſtinere debet a pœnis pecuniariis contra Regulares. *Sacr. Congreg. Epiſc. & Regul. in una Conventualium* 29. *Sept.* 1645. apud Nicol. *loc. cit. num.* 7.

Ad-

Additiones ex aliena manu.

74 Quædam ſunt crimina, in quibus minor ætas non minuit pœnam. Hujuſmodi ſunt furtum Hoſtiæ ex Conſtitutione Innocentii XI. *Ad noſtri Apoſtolatus* confirmata a feliciter regnante Summo Pontifice in Conſtitutione *Graviſ-*
75 *ſimum*: celebratio Miſſæ facta a non promoto ad Presbyteratus Ordines ex Conſtitutione Urbani VIII. *Apoſtolatus Officium* confirmata a S. M. Benedicto XIV. in Conſtitutione *Sacer-*
76 *dos in æternum*. Idemque obtinet, ſi quis non promotus ad Ordinem Presbyteratus Confeſſiones Fidelium audiverit, *ut ex iiſdem Conſtitutionibus*.

77 Adverte tamen id procedere, dummodo Reus vigeſimum annum compleverit. Quod ſi infra annum vigeſimum fuerit, locus eſt diminutioni pœnæ, ut habetur *in mox citatis Conſtitutionibus*.

78 Quinimo attentis *iiſdem Conſtitutionibus* aliud ſingulare in delictis hiſce occurrit, quod ſcilicet confeſſio, quam vocant *de plano*, facta ſcilicet a Reo in primo generali Interrogatorio nec etiam ſuffragatur ad pœnam minuendam.

79 De Epiſcopo quæri ſolet, an valeat is componere delicta Clericorum convertendo pœnam in mulctam aliquam pecuniariam: Varias Doctorum opiniones refert *Roſa de Reſid. Epiſc. cit. 4. ſect. ult. num.* 57. *& plur. ſequ.* qui tamen pro affirmativa eſt; Confer etiam Romaguer. *ad Synodal. Gerunden. lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 11.

80 Cæterum non debet temere, & ſine cauſa Epiſcopus ad compoſitionem devenire: *Epiſcopus* (inquit *Roſa ubi ſupra*) *debet multa obſervare, præſertim, ut eas tunc faciat, quando pars eſt concordata, & habita fuit remiſſio, ſeu exculpatio a parte offenſa &c. Secundo, ut fiat ante ſententiam latam, licet nunc in praxi utatur illa clauſula: Salva poteſtate minuendi, aggratiandi &c. Quæ attenta etiam poſt ſententiam latam a Vicario poteſt Epiſcopus facere compoſitionem &c. Et ſic Epiſcopus compoſitionem facere debet, quando hæc pecuniaria plus juvaret quam alia &c. Divitibus autem cum magna cautela, & prudentia imponenda eſt pœna hæc pecuniaria, quia nullam Reus prætermittit culpam, quam redimere poteſt auro &c. Et docent etiam hujuſmodi Doctores, quod tantum facere poteſt hanc compoſitionem quando venit imponenda pœna extraordinaria, & ubi pœna non eſt a jure taxata; ſecus autem ſi eſſent ſtatuta, vel in gravioribus criminibus, vel manifeſtis &c. Tandem compoſitionem facere debet gratia correctionis pro corrigendis exceſſibus & charitatis ardore &c. In viſitationibus autem ab hujuſmodi compoſitionibus abſtinere debet*; Conſule etiam *Squillant. de Privileg. Epiſcop. par.* 5. *cap.* 28. *n.* 16. *& plur. ſequent.*

De applicatione pœnæ pecuniariæ facienda 81
ab Epiſcopo, vide diſtinctiones, cum quibus procedunt, apud *Roſa loco citato*, *& Fagnanum in cap. Presbyteri de pœnis*.

Illud vero non eſt hic prætereundum, quod 82
Epiſcopus pœnas a Sacris Canonibus impoſitas, non poteſt remittere niſi in caſibus expreſſis; *Romaguer. ad Synodal. Gerunden. lib.* 1. *de Summa Trinit num.* 87.

Reſponſio Auctoris.

Omnes Pontificiæ Conſtitutiones quæ in his 83
Additionibus adducuntur, jam allegatæ fuerunt a me, ideſt illa Innocentii XI. *Ad noſtri Apoſtolatus tom.* 3. verb. *Furtum num.* 77. Illa Urbani VIII. *Apoſtolatus officium tom.* 5. verb. *Miſſa art.* 6. *num.* 2. & 3. ubi inſuper ad id allatæ fuerunt Conſtit. Gregorii XIII. *Officii noſtri*, & Clementis VIII. *Etſi alias*. Illa Benedicti XIV. *Sacerdos in æternum*, in verb. *Approbatio* & in verb. *Miſſa n.* 10. *ad* 14. & in verb. *Surripientes num.* 1. ad 4. ubi ad id allata fuit alia ejuſdem Benedicti XIV. incip. *Ab Auguſtiſſimo*; & illa *Graviſſimum* feliciter Regnantis Summi Pontificis Clementis XIII. in verb. *Surripientes*, in qua ad id confirmat conſtitutiones Innocentii XI. Alexandri XIII. & Benedicti XIV. Quæ omnia debuerat ſaltem adnotare D. Additor, ne videretur repetere jam tradita a me, & addere de non ſuo.

Articulus II.

De pœnis in ſpecie, & variorum delictorum.

Amputationis alicujus membri, puta manus, 1
aurium, narium &c. pœna eſt, quæ ſolet infligi in delictis atrocibus, & præſertim quando agitur de falſantibus ſcripturas, armata manu inſurgentibus in Officiales majores, ipſoſque ferientibus, ac occidentibus, & hujuſmodi. Sic ſolet manus abſcindi Notariis falſa inſtrumenta conficientibus, ſcribis Scripturas falſantibus, Libellos famoſos contra Principes componentibus, Militibuſque ſuos majores Officiales ferientibus, ac occidentibus; ſicque aliis propter gravia ignominioſa facinora, nares,

res, ſeu aures ad eorum perpetuum dedecus ſolent abſcindi. Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 166. cum aliis ibi citatis.

2 *Berlinæ*, ſeu ut alii dicunt, Catenæ infamis pœna eſt ſpecies punitionis dari ſolitæ malefactoribus, eos publicæ deriſioni, & ludibrio exponendo in loco, qui vulgo *Berlina* vocatur, & hæc irrogari ſolet furibus, inciſoribus burſarum, truffatoribus, falſis teſtibus, meretricibus, & ſimilibus vilibus perſonis. Farinac. *prax. crimin. quæſt.* 19. *num.* 28. Gandin. *in praxi tit. de pœnis Reorum quæſt.* 16. Urſaya *loc. c. num.* 176.

3 *Bullationis*, ſeu *ſtygmatis pœna* eſt ſpecies punitionis, qua antiquitus bullabantur Rei in facie, ſed hæc ſublata fuit per Conſtantinum Imperatorem *in l. Si quis in metallum* 17. *Cod. de pœnis*; Et quidem pia, & ſancta ratione, quia, ut ibi dicitur, facies hominis ad Dei ſimilitudinem eſt efformata, ideo fœdari non debet, ibi: *Facies quæ ad ſimilitudinem pulchritudinis eſt cœleſtis figurata, minime maculetur*. Farinac. *loc. cit. qu.* 18. *num.* 97. *& ſeq.* Urſaya *loc. c. n.* 182. *& ſeq.* & alii.

4 *Carceris pœna* poſſunt Rei puniri juxta eorum delicta perpetuo, vel ad tempus. Quamvis enim inventio carceris facta fuerit ad Reorum cuſtodiam, & non ad pœnam; ex recepta tamen communi hodierna praxi, formalis carcer tam perpetuus, quam temporalis pro pœna Reis infligitur, *cap. Excommunicamus* 15. §. *final. de Hæreticis*, *cap. Quamvis* 3. *de pœnis in* 6. ibi: *Quamvis ad Reorum cuſtodiam, non ad pœnam, carcer ſpecialiter deputatus eſſe noſcatur; Nos tamen non improbamus, ſi ſubjectos tibi Clericos confeſſos de criminibus, vel convictos (eorum exceſſibus, perſonis, ceteriſque circumſtantiis provida deliberatione penſatis) in perpetuum, vel ad tempus, prout videris expedire, carceri mancipes ad pœnitentiam peragendam.*

5 *Catenæ infamis* pœna eſt eadem, ac illa *Berlinæ*. Vide *ſupra n.* 2.

6 Confiſcationis bonorum pœna eſt auctio univerſalis omnium bonorum, vel alicujus quotæ ad Fiſcum, ita ut idem ſit dicere confiſcatio, ac applicatio, ut notat Caſſan. *ad conſuet. Burg. rubr.* 2. *de confiſcat. num.* 2. Urſaya *loc. cit. tit.* 6. *num.* 4. *&* 5. cum aliis ibi citatis.

7 Fiſcus autem, qui Saccus male ablatorum vocatur, a De Rubeis *in diſt. ad ſolent.* Amat. *in princ. tom.* 3. *recent. num.* 412. dicitur burſa publica, in qua pecunia publica reponitur, illumque deſcribit Guazzin. *de confiſcat. concl.* 1. *num.* 3. ut ſit vir parum placidus, omnibus inviſus, Deo odioſus, & nihil in ſe æquitatis habens. Bajard. vero *ad Clar. quæſt.* 3. *num.* 4. aſſerit Fiſcum nihil aliud eſſe, quam ſubditorum calamitatem, & late Peregr. *de jure Fiſc. num.* 1. ubi quod primo loco Fiſcus erat burſa, ſeu crumena publica, deinde tranſivit in Saccum, & tandem in domum ſeu Cameram, indeque appellatur *Camera*; ſic expreſſe Urſaya *loc. cit. num.* 6. *&* 7.

Pœna confiſcationis bonorum Clericis quoque imponi poteſt, *c. Vergentis* 10. *de Hæreticis*; *cap. Cum ſecundum* 19. *eod. in* 6. *cap. Super* 25. *de verbor. ſignificat.* ita tamen ut bona confiſcata applicentur Eccleſiæ, in qua Clericus Beneficium habuit, *cap. Excommunicamus* 13. §. *Damnati* 3. *de Hæreticis*: ibi; *Si vero Clerici applicetur* (bona) *Eccleſiis, a quibus ſtipendia receperunt*. Si autem Clericus nullum Beneficium habuit, bona illius confiſcata veniunt ad Fiſcum Eccleſiæ, vel Epiſcopo convertenda in pios uſos. Farin. *prax. crimin. q.* 190. *a n.* 154. & alii paſſim juxta dicta *ſupra art.* 1. *n.* 50. *ad* 62. 8

Damnationis in metallum, ſeu in opus metalli pœna erat antiquitus multum in uſu, & per ipſam licet Rei vitam non amitterent, amittebant tamen libertatem, & Civitatem, juxta text. *in l. Aut damnum* 8. *ff. de pœnis* cum aliis apud Alciat. *lib.* 2. *Parergon cap.* 39. At hodie illius loco pœna Triremium ſubrogata eſt, vulgo *Galera*, ubi Rei aſperis catenis vinciuntur, & ad opus remigandi damnantur. Jul. Clar. *in Praxi q.* 67. *&* 70. Urſaya *loc. c. num.* 132. *& ſeq.* & alii paſſim. 9

Degradationis Pœna quid ſit, & in quibus caſibus locum habeat? Vide verb. *Degradatio per tot.* 10

Deportationis pœna antiquitus ſatis frequens conſiſtebat in amiſſione Civitatis, retentis vita, & libertate; *l. Relegati* 4. *& l. Inter pœnas* 6. *ff. de Interdictis, & Relegatis*. Hodie tamen in ejus locum ſucceſſit bannum, ſeu exilium. Farinac. *loc. cit. quæſt.* 19. *num.* 15. *&* 16. Clar. *in Praxi quæſt.* 67. *num.* 9. Urſaya *l. c. num.* 155. & alii. 11

Detruſionis in arctum Monaſterium pœna antiquo jure infligi ſolita, *cap. Pervenit* 2. *de Adulter. cap. Inter* 10. *de Purgat. Canonic. cap. Tuæ* 8. *de pœnis* cum ſimilibus, hodie in diſuetudinem abiit, & loco illius vel Triremes, vel carceres perpetui infliguntur, Farinac. in *Prax. crimin. q.* 119. *num.* 55. Urſaya *loc. cit. tit.* 5. *a n.* 90. *ad* 94. Fagnan. *in c. Cum non ab homine* 10. *n.* 104. *de Judiciis*, Reiffenſt. *l.* 5. *Decretal. tit.* 37. *n.* 111. & alii. 12

Exilii pœna eſt ejectio a Civitate, & inter- 13

tardum etiam a tota ditione, ſeu ſtatu, quæ in præſentes dicitur *exilium*, in abſentes vero *bannum*. Scann. *de Viſit. carcer. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 15. Urſaya *loc. c. n.* 156. & alii paſſim. Vide verb. *Bannitus*, *Bannum*.

14 Fuſtigationis pœna de ſe clara ex ipſomet nomine eſt, quæ irrogari ſolet furibus, inciſoribus burſarum, truffatoribus, falſis teſtibus, & ſimilibus vilibus perſonis. Scann. *de viſitat. carc. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 12. Urſaya *loc. cit. num.* 173. Farin. *loc. cit. quæſt.* 19. *num.* 29. Gandin. *in praxi tit. de pœn. Reor. quæſt.* 16. De hac fit ſermo *in l. Ictus fuſtium* 22. *ff. de his, qui notantur infamia, & in l. Fuſtibus* 16. *Cod. Ex quibus cauſis infamia irrogatur*. Vide *infra n.* 22. *de verberationis pœna*.

15 Ictuum funis, ſeu Torturæ pœna eſt, quæ infligitur in delictorum vindictam, & ſæpe ſæpius in publico loco etiam pro levibus delictis hac pœna torquentur viles perſonæ, ut pro ludis vetitis, pro delatione armorum; & ſimilibus. Urſaya *loc. citat. num.* 179. & alii paſſim.

6 Immurationis pœna eſt, qua Rei clauduntur intra Cellam, muro obſtructa porta, & relicta tantum parva feneſtra ad recipiendum lumen, & altera, per quam eis ſubminiſtrari poſſint neceſſaria ad victum, qua pœna puniendi ſunt Religioſi hæretici; *cap. Accuſatus* 8. §. *final. de Hæreticis in* 6. & Moniales ob delicta carnis conſummata, & ſcandaloſa; *Sac. Congreg. Epiſcopor. & Regularium in Raguſina* 16. *Martii* 1620. Nicol. *in Floſcul. verb. Pœna n.* 2. Urſaya *loc. c. n.* 162. & alii.

7 Infamiæ pœna quid ſit, & quos pariat effectus? Vide verb. *Infamia per tot.*

8 Inhabilitatis ad Beneficia pœna eſt, qua quis inhabilis, & ineptus redditur ad valide recipiendum Beneficium, Dignitatem, & Officium Eccleſiaſticum, ita ut collatio ipſo facto, & ante omnem ſententiam ſit nulla. *Communis*, & patet ex dictis ſub verb. *Lex art.* 2. *num.* 37. ubi fuit dictum, quod Pœna ſeu Lex pœnalis latæ ſententiæ in iis, quæ nullam executionem requirunt, ſed potius in negatione, & carentia, ſeu abſtinentia conſiſtunt, obligant ſtatim in conſcientia ante ſententiam Judicis. Quinam autem inhabiles ſint ad obtinenda Beneficia? Vide verb. *Beneficia art.* 5. *a n.* 65. *ad* 90.

Mitræ pœna eſt, cum qua Reus mitratus producitur in publicum, dum fuſtigatur, idque pro majori ignorantia, & Judices hanc pœnam infligere ſolent lenonibus, ut obſervant Vulpin. *de delictis carnis quæſt.* 144. *per tot.* Peguer. *deciſ. criminal.* 14. Sabell. *in praxi univerſal.* §. *Ruffiani n.* 1. Urſaya *loc. cit. tit.* 5. *n.* 178. referens hac pœna punitos fuiſſe publice per Urbem die 16. Septembris 1711. Maritum, & Uxorem ob lenocinium ejuſdem Mariti cum ſua Uxore.

Pecuniaria pœna in hoc conſiſtens, quod delinquens loco alterius pœnæ, vel una ſimul cum alia, certam ſummam pecuniariam ſolvere debeat, licite, & valide etiam a Judicibus Eccleſiaſticis imponi poteſt. *Communis, arg. c. Statuimus* 54. *cauſ.* 16. *q.* 1. *cap. Dilectus* 6. *de Offic. Ordinar. cap. Poſtulaſti* 14. *de Judæis*, ibi: Ipſum pœna pecuniaria punias, vel alia temporali, ita tamen, ut regulariter loquendo non ipſi Judici, ſed cauſis piis debeat applicari, juxta dicta *art. antecedenti a numer.* 50. *ad* 62. 20

Privationis Beneficiorum pœna eſt, qua quis privatur Beneficiis, Dignitatibus, vel Officiis Eccleſiaſticis rite obtentis. *Communis*. Quot autem modis, & ex quibus cauſis proveniat talis pœna? Vide verb. *Beneficia art.* 7. *per tot.* 21

Relegationis pœna, quæ confunditur cum Exilio, ſeu Banno cum hac differentia; quod Relegatio reſtricta eſt ad certam Civitatem, & locum; Exilium autem ſeu Bannum non ſic; poteſt, & ſolet etiam adhiberi ab Epiſcopis contra Clericos delinquentes ipſos relegando in aliquem certum locum ſuæ Diœceſis, vel etiam in exilium mittendo extra Diœceſim. *Communis* per text. *in c. Cum fortius* 1. *de calumniatoribus, c. Cum beatus* 8. *diſt.* 45. cum ſimilibus. 22

Stigmatis, ſeu Bullationis pœna quid ſit, & quare ſublata fuerit? Vide *ſupra n.* 3. 23

Talionis pœna eſt, quæ indicta eſt contra calumniatores, ſeu falſi criminis accuſatores a S. Damaſo Papa *Epiſt.* 4. *cap.* 7. & ab Adriano I. *Ep. Decret. cap.* 24. relat. *in cap. Calumniator* 2. *& cap. Qui non probaverit* 3. *cauſ.* 2. *q.* 3. *l. Quiſquis* 10. *Cod. de Calumniatoribus*, & eſt, ut Calumniator, ſeu falſi criminis accuſator ſubire teneatur eas pœnas, quas de jure ſubire debuiſſet accuſatus, ſi concludenter probatus fuiſſet delinquens; Et quamvis hæc pœna videatur hiſce noſtris temporibus abiiſſe in deſuetudinem, ejus tamen vim innovavit S. Pius V. Conſtitut. incipient. *Cum primum*; Unde adhuc omnino pœna talionis infligenda eſt in illis locis, & Religionibus, in quibus juſtis de cauſis per ſuas peculiares Leges præcipitur obſervari, ut præcipitur obſervari in noſtra Religione Minorum de Obſer- 24

ſervantia. *Statut. Valliſolet. cap. 7. tit. de pœna talionis*, Amenus *de delictis, & pœnis tit.* 5. §. 4. *verb. Calumniatio nu.* 17. Compend. Sanctor. *verb. Accuſatio, Accuſator, n.* 5. 6. 8. *&* 9. *verb. Talionis pœna*, Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 1. *n.* 12.

25 Triremium pœna, vulgo dicta *Galera*, eſt qua rei catenis aſperis, & duriſſimis vinciuntur, & ad opus remigandi damnantur. Raynald. *tom.* 2. *ad cap.* 19. §. 4. *n.* 8. Urſava *loc. cit. tit.* 5. *n.* 33. & alii paſſim.

26 Verberationis, ſeu Flagellationis pœna quamvis pleriſque in locis in deſuetudinem abierit, & Clerici præſertim verberari non conſueverint, teſte Claro §. *final. quæſt.* 71. *num.* 2. tamen de jure adhuc infligi poteſt; dummodo abſque ſanguinis effuſione, & non enormiter, ſed moderate fiat: Clericus enim alium Clericum calumnioſe accuſans Beneficio, & Officio privari, & verberibus caſtigatus in exilium mitti poteſt, textu expreſſo *in cap. Cum fortius* 1. *de Calumniatoribus*, ibi: *Subdiaconatus, quo indignus fungitur, privari Officio, & verberibus publice caſtigatum in exilium deportari*; *cap. In Archiepiſcopatu* 4. *de Raptoribus*: *Pecuniaria poterit pœna mulctare, & etiam flagellis afficere moderatione adhibita, qua flagella in vindictam ſanguinis tranſire minime videantur*. Clar. *loc. c.* Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. tit.* 2. *num.* 10. *& tit.* 37. *n.* 104. & alii paſſim.

27 Ultimi ſupplicii pœna conſiſtit in ſeparatione animæ a corpore; *l. Ultimum ſupplicium* 21. *ff. de pœnis*, ibi: *Ultimum ſupplicium eſſe mortem ſolam interpretamur*. Dicitur etiam *Capitale*, *l. Præſenti* 6. *Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, ibi: *Capitali, & ultimi ſupplicii animadverſione plectendis*. Et etiam *Capitis*, *l. Relegati* 4. *ff. de pœnis*, ibi: *Pœna capitis*. Item vocatur *Pœna gladii*, *l. Si quis* 20. *Cod. de his, qui accuſare non poſſunt*, ibi: *Ultore gladio feriatur*. Item appellatur ſimpliciter *Supplicium* ſine aliquo addito: per antonomaſiam enim intelligitur pœna mortis; *l. Qui cum major natu* 14. §. 3. *ff. de bonis Libertorum*, ibi: *Supplicium habuit*, *l. Frater* 2. *ff. de Lege Pompeja, de Parricidis*, ibi: *Supplicio affectus*.

28 Pœnam hanc ultimi ſupplicii, ſeu mortis naturalis, in tres dividit ſpecies Carena *de Offic. Inquiſ. part.* 3. *tit.* 13. *num. & ſeq.* In quarum prima ponit illam, quæ ſequitur ex concrematione, ab excoriatione, & ſectione per terram, ex diſſectione in partes, ex objectione beſtiis ad dilaniandum, ex reptatione, & laceratione per ſpinas, & tribulos, ex perpetuis vigiliis, ex lapidatione, & ex inedia. In ſecunda ponit illam, quæ ſequitur ex furca, & ex præcipitatione. In tertia ponit illam, quæ ſequitur ex capitis amputatione, & ex ſanguinis per venas paulatim, & non copioſe facta emiſſione: ſic litteraliter Urſaya *loc. c. lib.* 4. *tit.* 1. *a n.* 105. *ad* 107.

Delictorum pœnæ variæ pro varietate criminum hic ſubnectuntur. Et primo Abigeatus pœna de jure communi varia eſt pro varietate circumſtantiarum delicti, & perſonæ, ita ut aliquando ad beſtias damnentur, & aliquando relegentur; *l. De abigeis puniendis* 1. *l. Abigeatus* 2. *& l. Oves* 3. *ff. de Abigeis*; Hodierna autem conſuetudine puniri ſolent ut Fures, prout ad citatas Leges magis declarant Doctores. 29

Abortus pœnæ quæ ſint; Vide verb. *Abortus per tot.* 30

Abuſus in Baptiſmo, ſi committatur malitioſe ex parte materiæ, aut formæ, aut intentionis, & judicialiter poſſet probari aliquem ſic abuſum fuiſſe ad poſitivum finem non conferendi Sacramentum, quamvis pœna pro tali crudeli delicto non reperiatur in jure expreſſa, eſſet tamen ultimi ſupplicii, quia ſi tali pœna puniendus eſt injuſtus homicida corporis, ut dicetur de pœna homicidii, a fortiori tali pœna puniendus eſſet homicida animæ. Amenus de delictis, & pœnis tit. 8. §. 1. verb. 6. *Abuſus in Baptiſmo num.* 13. *&* 14. Si abuſus committatur in voluntaria, & malitioſa reiteratione Baptiſmi, de jure Civili eſt mors tam in conferente, quam in malitioſe ſuſcipiente, textu expreſſo in *l. Si quis* 2. *Cod. Ne Sanctum Baptiſma iteretur*. Et de jure Canonico talis rebaptizans, & rebaptizatus etiam occulte ſunt irregulares, *cap. Confirmandum* 65. *diſt.* 50. *cap. Afris* 3. *diſt.* 98. *cap. Qui in quolibet* 10. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7. *cap. Qui in his* 117. *& cap. Eos* 118. *de conſecrat. diſt.* 4. cum ſimilibus. 31 32

Abuſus in Confeſſione, ſi committatur a non Sacerdote excipiente Sacramentales Confeſſiones, prima pœna eſt irregularitas, *cap.* 1. *&* 2. *de Cleric. non ordinat. miniſtrant*. Secunda pœna eſt, quod taliter abſolvens puniatur tamquam vehementer ſuſpectus de hæreſi, ut ſtatuit Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Officii noſtri*. Tertia pœna eſt traditio in manus Judicis Laici, qui Reum ultimo ſupplicio afficiat, ut ſtatuit Clemens VIII. Conſtit. incip. *Etſi alia*; & quamvis minor ætas ſalvet Reos ab ultimo ſupplicio, tamen ſi Reus hujus delicti 33

licti ſuperet annos 20. licet non compleverit
annos 25. adhuc eſt morte plectendus, ut de-
crevit Urbanus VIII. Conſt. incip. *Apoſtola-*
34 *tus officium*. Si committatur a Sacerdote ab-
ſolvente pœnitentes abſque Juriſdictione eſt Su-
ſpenſio ex ſententia Judicis, *cap. Placuit* 9.
q. 2. *cap. Placuit*, *de pœnit. diſt.* 6. cum talis
ſe gerat ut Confeſſarius, & Confeſſarius non
ſit: poteſt inſuper puniri pœna falſi, *arg. l.*
Eos qui diverſa §. *final. ff. Ad Leg. Cornel. de*
35 *Falſ.* Amen. *loc. c. tit.* 8. §. 4. *n.* 29. & alii. Si
committatur a Sacerdote abſolvente a Cenſu-
ris, & caſibus reſervatis ſine juriſdictione, eſt
Excommunicatio, privatio Officiorum, Digni-
tatum, & Beneficiorum, ac inhabilitas ad ipſa,
ut juſſu Clementis VIII. ſtatuit Sacra Congr.
26. Novemb. 1602. contra omnes Sacerdotes
ſæculares, aut Regulares præſumentes abſolve-
re extra mortis articulum ubique a caſibus con-
tentis in Bulla Cœnæ, aut a quinque caſibus
Clementinis Papæ reſervatis extra Urbem, &
36 intra Italiam. Si committatur a Sacerdote
frangente ſigillum Confeſſionis, quas pœnas
incurrat; Vide verb. *Sigillum Sacramentalis*
Confeſſionis a n. 55.

37 Abuſus in Euchariſtia, ſi contumelioſe, &
ſacrilege committatur, eam pedibus concul-
cando, brutis comedendam projiciendo, in
ſterquilinum, aut ignem injiciendo, aut cul-
tro ſeu pugionibus dilacerando, & hujuſmodi,
eſt mors qualificata juxta modum, & gravi-
tatem contemptus, & quidem ſeverior ea,
quæ debetur pro crimine læſæ Majeſtatis hu-
manæ, cum longe gravius ſic tale crimen læ-
38 ſæ Majeſtatis Divinæ. Si committatur per Sa-
crilegium furtum ipſius, ut furans ea utatur
ad ſuperſtitiones, incantationes, aliaque ſorti-
legia, ſeu illam de manu Sacerdotis ore acci-
piat communicare fingens, & deinde ad dictos
ſuperſtitioſos, & ſortilegos fines conſervet, at-
que adhibeat, eſt etiam mors qualificata juxta
gravitatem contemptus; ſicuti ſi furans Sacram
Pyxidem, indigne projiciat SS. Sacramentum
39 in terram. Vide verb. *Fur*, *n.* 7. Item ſi fu-
rans Sacram Pyxidem ad eam conflandam, ac
vendendam, & occaſionative etiam Euchari-
ſtiam aſportet, ultimo ſupplicio puniatur, uti
etiam morte punitur furans Sacram Pyxidem,
& ſacras particulas relinquens in Ciborio, Al-
tari, aut in terra. Amenus *l. cit. tit.* 8. §. 2. *a*
n. 13. *ad* 15. Vide verb. *Fur*, *a n.* 65. Vide *in-*
fra n. 115. Si committatur abuſus per vomi-
tum Euchariſtiæ cauſatum ex ebrietate, ſeu
voracitate, ſi talis abutens ſit Laicus, debet
pœnitere per 40. dies, ſi eſt Clericus, vel Mo-
nachus per 70. ſi vero Epiſcopus per 90. dies,
cap. Si per ebrietatem, *de conſecrat. diſt.* 2. Si 40
autem abuſus committatur in negligenti, ſeu
minus decenti ipſius Euchariſtiæ cuſtodia, ita
ut ob talem negligentiam Euchariſtia aliqua
injuria afficiatur, is, cui demandata eſt talis
cuſtodia, debet per trimeſtre a proprio officio
ſuſpendi, textu expreſſo *in cap. Statuimus* 1.
de cuſtodia Euchariſtiæ. *Et ſi per ejus incuriam*
aliquid nefandi inde contigerit (ut videlicet Eu-
chariſtia fuerit a muribus corroſa, aut teme-
raria manu furto ſublata) *ad aliqua horribi-*
lia, vel nefaria exercenda . . . graviori ſubja-
cere debet ultioni, arbitrio nempe Superioris
infligendæ, textu expreſſo *in cit. cap. Statui-*
mus. Si tandem abuſus committitur a Sacer- 41
dote, qui ſine aqua & candelis accenſis, vel
in pane fermentato, vel vaſe ligneo ſacrifi-
cet, tunc Officio, & Beneficio privatur; tex-
tu expreſſo *in cap. Litteras* 14. *de celebratione*
Miſſarum.

Abuſus in Matrimonio, ſi committatur a 42
Clerico in Sacris contrahente Matrimonium,
pœna eſt Excommunicatio, & Irregularitas.
Vide verb. *Impedimenta Matrimon. art.* 2. *n.* 6.
& 7. inſuper tamquam ſuſpectus de Hæreſi
poteſt puniri in Sancta Inquiſitione pœna ar-
bitraria Sacræ Congregationis ſupremæ Inquiſi-
tionis, quæ pœna aliquando ex circumſtantiis
facti extenditur uſque ad damnationem ad Tri-
remes. Amenus *loc. cit. tit.* 8. §. 5. *num.* 29.
Si autem committatur Polygamia variæ pro 43
varietate abuſus ſunt pœnæ. Vide verb. *Poly-*
gamia a num. 27. *ad* 33.

Abuſus in Ordine, ſi committatur, ex quo 44
conferatur, & ſuſcipiatur ante legitimam æta-
tem, vel extra tempora, aut ſine Litteris Di-
miſſoriis, ſeu ſine legitimo Titulo, aut ſine
celebratione Miſſæ, vel ex quo eidem confe-
rantur duo Sacri Ordines eodem die, aut non
expectatis interſtitiis, variæ pro varietate abu-
ſus ſunt pœnæ. Vide verb. *Ordo*, *Ordinare*,
art. 4. *per tot*. Si committatur ex quo Ordi- 45
nes ſint furtive ſuſcepti, ſic ordinatus non po-
teſt miniſtrare in taliter ſuſceptis, nec ad ſu-
periores Ordines promoveri. Et ſi Epiſcopus
protulit Excommunicationem contra furtive ac-
cedentes, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Si au-
tem Religionem ingrediatur, & in ea lauda-
biliter vivat, poteſt Epiſcopus, aut ejus Præ-
latus diſpenſare. Quod ſi Epiſcopus nullam
excommunicationem interminavit, poteſt Epi-
ſcopus cum illo diſpenſare, peracta pœnitentia
impoſita; *c. Veniens* 1. *cap. Cum collator* 2.
c. Innotuit 3. *de eo, qui Ordinem furtive ſu-*
ſcepit.

46 *ſcepit*. Amenus *loc. c. tit.* 8. §. 3. *num.* 19. Si committatur abuſus, ex quo quis per ſaltum Ordinem ſuſcipiat, ipſe eſt ſuſpenſus ab Ordine per ſaltum ſuſcepto, & non poteſt ſine diſpenſatione ad alios Ordines promoveri; & ab ipſa ſuſpenſione, ſi promotus non miniſtravit in Ordine male ſuſcepto, diſpenſare poteſt illius Epiſcopus, etiam cum ſcienter male promoto, & etiam in caſu publico, ut ex Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 14. *de ref.* ubi Barboſa *num.* 9. Si autem miniſtravit, indiget diſpenſatione Apoſtolica, ut firmant Majol. Salzed. Filliuc. Riccius, Homobon. Bonacin. apud Barboſ. *loc.*
47 *cit. num.* 7. Amen. *loc. c. num.* 22. & alii. Si committatur abuſus, ex quo Clericus, aut Laicus miniſtret in Ordine Sacro, quem non habet, ipſe eſt Irregularis reſpectu Ordinum ſuſcipiendorum, & reſpectu ordinum ſuſceptorum manet ſuſpenſus arbitrio Epiſcopi, qui poteſt (impoſita prius pœnitentia, & ea in parte a Reo adimpleta) illam tollere; *c. Ex litteris* 2. *de Clerico non ordinato miniſtrante*.
48 Non promotus autem ad Sacerdotium attentans Miſſam celebrare, aut Sacramentales Confeſſiones excipere (poſt abjurationem de vehementi, & ſi Clericus ſit, degradationem) tradendus eſt Curiæ ſæculari ultimo ſupplicio perimendus. Gregor. XIII. Conſt. incip. *Officii noſtri*; Clemens VIII. Conſtit. incip. *Etſi alias*; Urbanus VIII. Conſtit. incip. *Apoſtolatus Officium*. Vide *ſupra num.* 23. Si tandem committatur abuſus, ex quo Sacerdos abſque privilegio, vel neceſſitate plures Miſſas celebret eadem die, tunc talis Sacerdos fit Irregularis. *Sac. Congregatio Concil. in Placentina* 11. *Januarii* 1710. *ad primum dub.* Vide verb. *Miſſa art.* 5. *num.* 10. *& a num.* 18. *ad* 27. ubi aſſignantur ſufficientes neceſſitates celebrandi plures Miſſas eadem die. Et ſi plures Miſſas celebret propter ſolam avaritiam, & non jejunus, peccat mortaliter, & eſt puniendus pœna arbitraria juxta circumſtantias delicti, temporis, loci, & perſonæ, cum id ſit contra multos Canones; *cap. Ut jejuni diſt.* 5. *cap. Nihil* 7. *q.* 1. *cap. Sufficit, & cap. Conſuluiſti* 3. *cap. Te referente* 12. *de celebr. Miſſarum* cum ſimilibus. Vide Amen. *loc. cit. num.* 40. *& ſeq.*
49 Abuſus Sacræ Scripturæ variæ ſunt pœnæ pro varietate multiplicis abuſus: Poteſt enim abuſus committi in uſurpatione verborum Sacræ Scripturæ ad oſtendendum acumen ingenii in re lubrica, aut ſcurrili, aut proximi contumelioſa. Vel ad irridendam ſimplicitatem phraſis Sacræ Scripturæ, aut Myſterium aliquod Fidei, aut Eccleſiæ inſtitutionem. Vel ad docendum ex verbis Scripturæ perverſe detortis errorem manifeſtum in Fide, ſeu moribus. Vel tandem ad producendos malos effectus per ſortilegia, incantationes &c. Hinc juxta majorem, vel minorem gravitatem abuſus attentis circumſtantiis loci, temporis, perſonæ, conſuetudinis ſcandaloſæ, & mali effectus, majori, vel minori gravitate pœnarum eſt puniendus, ut ſic pœna criminis commenſuretur; *cap. Sane* 11. *de offic. delegat. cap. Sicut dignum* 6. *de homicid.* Deuteror. *cap.* 25. *num.* 3. & Apocalyp. *cap.* 18. *n.* 7. Vide *art. antec. num.* 45. cum hac ſemper advertentia, quod ſi abuſus Sacræ Scripturæ ſit ad inducendam, vel defendendam hæreſim, debet puniri pœna Hæreticorum.

Adulterii pœna. Vide verb. *Adulterium art.* 50
2. *per tot. & art.* 3. 4. *&* 5.

Alchimiſtarum pœna, ut vult Amenus *l. c.* 51
tit. 6. *n.* 10. eſt de Jure Cæſareo, quod ſi Reus ſit ingenuus, deportetur, & omnia ipſius bona publicentur: Si autem ſervus, ultimo ſupplicio afficiatur, & allegat *lib.* 1. §. *final. ad Leg. Cornel. de falſ.* Et ſi aurum adulteratum ſignetur in monetam, delinquens declaratur Reus læſæ Majeſtatis, & igne comburendus decernitur, *l. Si quis nummos* 2. *Cod. de falſa moneta*. Concludit tamen, quod circa hoc crimen diverſificantur pœnæ juxta ſtatuta municipalia, ſeu conſuetudines Regionum. Quæ autem ſit eorum pœna de jure Canonico? Vid. verb. *Alchimia n.* 2, *& ſeq.*

Alienationis bonorum Eccleſ. pœna? Vide 52
verb. *Alienatio art.* 6. *per tot.* & verb. *Libri n.* 15. *ad* 23.

Ambitus pœna, cum a Laicis committitur, 53
vi aut pecunia pro obtinendis publicis Officiis ac Dignitatibus ſæcularibus, eſt, ut convictus de hoc crimine uti vis publicæ Reus in Inſulam deportetur; *l. Nullus omnino, Cod. Ad Leg. Jul. de Ambitu*, & ut puniatur in quadruplum ejus, quod dedit pro aſſumendo Magiſtratu, vel pro illo dando accepit; *l. Sancimus* 6. *Cod. Ad Leg. Jul. Repetundar.* & ut ſit infamis; *l. Hæc Lex* 1. *ff. de Leg. Jul. Ambitus*. Urſaya *Inſtit. crim. lib.* 3. *tit.* 2. *a n.* 78. *ad* 82. Si autem Clericus circa Officia, & dignitates Eccleſ. reus ſit hujus criminis, puniri debet pœna Simoniacorum, quæ infra aſſignabitur *ſub num.* 197.

Annonæ fraudatæ pœna eſt, quod qui ali- 54
quid facit quo annona carius vendatur, vel impedit quominus annona in Civitatem deferatur, mulcta 20. aureorum puniatur; *l. Lege*

Ju-

Julia 2. *ff. Ad Leg. Jul. de Annona*. Item pœna 20. aureorum puniuntur qui monopolium faciunt, ut annonæ carior evadat ; *l. Jubemus* 1. *Cod. de monopoliis*. Item pœna criminis ſtellionatus puniuntur qui publice emunt annonam pluris quam valeat, ut ceteri ad emendam eodem pretio incitentur, & ſic rerum pretium augeatur ; *l. Stellionatus* 3. *ff. de crimine ſtellionatus*. Item pœnæ extraordinariæ puniuntur, qui totam annonam emunt, quam reperiunt in Provinciis, ut ſoli poſſint eo pretio, quo volunt, eam deinde vendere ; & ſi ſint negotiatores, ac mercatores, interdicitur eis negotiatio, & interdum relegantur, ſi ſint nobiliores ; ſi autem humilioris ſtatus perſonæ, damnantur in opus publicum ; *l. Annonam* 6. *ff. de extraordinariis criminibus*, Urſaya *l. c. lib.* 2. *tit.* 4. *num.* 36.

55 Apoſtaſiæ, ſeu Apoſtatarum pœna. Vide verb. *Apoſtaſia*, *Apoſtata per tot.*

56 Appellationis malæ pœna, ſi ſit appellantium a Papa ad futurum Concilium, eſt Excommunicatio Papæ reſervata ipſo facto incurrenda, quæ incurritur non ſolum ab appellantibus principaliter, ſed etiam a dantibus circa hoc conſilium, auxilium, ſeu favorem.

57 *Bulla Cœnæ Excommunicat.* 2. Si ſit trahentium cauſam Eccleſiaſticam ad Forum Laicum, appellando ſcilicet a ſententia lata, aut obtinendo a Judicibus Laicis prohibitiones, aut mandata contra Judices Eccleſiaſticos Ordinarios, aut Delegatos, aut impediendo executionem Decretorum Romanæ Sedis, aut quorumcumque ipſorum Judicum, eſt pariter Excommunicatio Papæ reſervata ipſo facto incurrenda, quam incurrunt non tantum principales, ſed etiam dantes conſilium, patrocinium,

58 & favorem. *Bull. Cœnæ Excommun.* 16. Si ſit Regularium temere appellantium ad Tribunal ſæculare, ultra dictam Excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contra trahentes cauſas Eccleſiaſticas ad Tribunalia Laica, Regulares ſic appellantes incurrunt particulares Excommunicationes Pontificum, qui fere omnibus Ordinibus ſpecialibus ſub ſimili Cenſura vetuerunt hujuſmodi appellationes, ut videre eſt in Compendio Privilegiorum Mendicantium, & non Mendicantium, & proprio cujuſque Ordinis. Et nobis Minoribus de Obſervantia ſpecialiter id prohibuit inter alios Gregorius XIII. Conſtitut. incip. *Quoniam noſtro* ſub pœna Excommunicationis Papæ reſervata ipſo facto incurrenda, privationis vocis activæ, & paſſivæ omnium Officiorum Ordinis, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, quas pœnas incurrunt etiam omnes quomodocumque directe, vel indirecte per conſilium, auxilium, aut favorem ad talem appellationem concurrentes. Et dictas 59
Gregorii pœnas incurrunt etiam appellantes ad Tribunal Epiſcopi, cum Conſtitutio, ſeu Breve Gregorii loquatur *de Tribunalibus ſæcularibus*, quale eſt Tribunal Epiſcoporum, quod non eſt Regulare, ſed ſæculare, cum Clerus alius ſit ſæcularis, & alius Regularis. Sanctor. *de pœnis cap.* 18. *quæſt.* 3. *verſ. Reſpondeo* 3. Amenus *loc. cit. tit.* 2. §. 3. *num.* 35. qui *n.* 36. ſubdit, quod appellantes ad Tribunal Epiſcopi licet incurrant pœnas latas a Pontificibus contra appellantes ad Tribunalia ſæcularia, non tamen incurrunt Excommunicationem latam in Bulla Cœnæ contra trahentes cauſas Eccleſiaſticas ad Tribunalia Laica, cum Tribunal Epiſcopi, licet ſit ſæculare, tamen non ſit Laicum.

Arma prohibita deferentium pœnæ quoad 60
Laicos dependet a diſpoſitione ſtatutorum, ac Edictorum Principum, quæ Edicta, ſeu ſtatuta aliquando mulctas pecuniarias, aliquando pœnas corporales etiam ultimi ſupplicii cum bonorum confiſcatione pro diverſitate armorum indicunt. Univerſaliter autem prima pœna eſt amiſſio eorumdem armorum, quamvis de hac pœna nihil loquantur Statuta, & Edicta, ut cum aliis notat Ripa *de nocturno temp. cap.* 8. *num.* 63. *&* 69. Amenus *loc. cit. tit.* 7. §. 1. *n.* 17. qui ante *n.* 7. dicit, quod in ſtatu Eccleſiaſtico deferentes, ſeu etiam domi retinentes archibuſillos breviores duobus palmis, vulgo *Mazzagatti*, furcis ſuſpendendi ſanciuntur, vocanturque Rei criminis læſæ Majeſtatis, & rebellionis a Pio IV. Conſtitut. 49. incip. *Cum vices ejus*, & hanc Pii IV. Conſtitutionem confirmavit, & ampliavit ad arma breviora tribus palmis, ut pugiones, Stylos & cultellos, exceptis cultellis ad frangendum panem, S. Pius V. Conſtitut. 45. incip. *Cum vices*. Quas autem pœnas incurrant Cle- 61
rici, & Regulares deferentes, & retinentes arma, & an quoad hæc ſubjaceant bannimentis Laicalibus, poſſintque a Curia ſæculari ipſis ſpoliari? Vide verb. *Arma per tot.*

Aſſaſſinii pœna. Vide verb. *Aſſaſſinium*, 62
Aſſaſſinus per tot.

Aſtrologiam judiciariam profitentium pœna. 63
Vide verb. *Aſtrologia*, *Aſtrologus*, & verb. *Superſtitio a n.* 40.

Beſtialitatem committentium pœna. Vide 64
verb. *Luxuria n.* 69.

Blaſphemias loquentium pœna. Vide verb. 65
Blaſphemia art. 2. *per tot.*

66 Calumniatorum pœna eſt , quod in primis
teneatur calumniator Reo refundere expenſas
litis, & reſarcire omne damnum eidem ſecu-
tum ; Farin. *in prax. crim. q.* 16. *a n.* 10. Cla-
rus *q.* 62. *n.* 4. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 2.
n. 6. & communis aliorum ; *arg. l. Eum quem*
79. *ff. de judiciis* , *l. Properandum* 13. *Cod. eod.*
cap. Finem 5. *de dolo* cum ſimilibus . Item Ca-
lumniator evadit infamis infamia juris ; *c. Si*
quis 1. *cauſ.* 2. *quæſt.* 3. *l. Prætoris verba* 1. *&*
l. Athletas 4. §. 4. *ff. de his* , *qui notantur in-*
famia , *l. Noſtris* 8. *Cod. de Calumniatorib.* cum
67 ſimilibus . Unde incurrit etiam Irregularitatem ,
ita ut neque Ordines ſuſcipere , neque ſuſce-
ptos exercere valeat, *cap. Qui aliquo crimine* 5.
diſt. 5. *cap. Infames* 17. *cauſ.* 6. *quæſt.* 1. ac ſit
inhabilis ad Beneficia , & dignitates Eccleſia-
ſticas, *arg. cap. Inter* 11. *de exceſſibus Prælat.*
68 cum ſimilibus. Item incurrit pœnam talionis,
c. Calumniator 2. *&* *c. Qui non probaverit* 3.
cauſ. 2. *qu.* 3. *l. Quiſquis* 10. *Cod. de Calumnia-*
69 *torib.* Vide *ſupra n.* 24. Item Clericus alium
Clericum calumnioſe accuſans Beneficio, & Of-
ficio ſuo privari , & verberibus caſtigatus in
exilium mitti poteſt : *cap. Cum fortius* 1. *de*
calumniatoribus cum ſimilibus . Vide *ſupra n.* 62.
70 Colluſionis, ſeu prævaricationis pœna, quam-
vis ſit arbitraria, ſeu extraordinaria pro diver-
ſitate circumſtantiarum imponenda ; *l. Scien-*
dum 2. *ff. de prævaricatione*, ibi : *Sciendum eſt*,
quod hodie iis, *qui prævaricati ſunt* , *pœna in-*
jungitur extraordinaria, juncta *l. Accuſatorum* 1.
§. 7. *ac l. Et in privatis* 3. *ff. Ad Senatus con-*
ſultum Turpillianum ; tamen Prævaricator etiam
pœnam infamiæ in ſpecie incurrit ; *l. Si is* 4.
71 *ff. de prævaricatione* . Si autem colluſio fiat ſu-
per Beneficio Eccleſiaſtico (uti caſus habetur
in cap. Audivimus 3. *de colluſione detegenda*)
uterque colludentium privari debet ipſo Bene-
ficio, tum ne fraus , & dolus alicui patroci-
netur , *cit. cap. Audivimus* , cum ſimilibus ;
tum ne delicta maneant impunita contra *l. ita*
vulneratus , *ff. Ad Leg. Aquil. cap. ut famæ* 35.
de ſentent. Excomm. ibi : *Cum publicæ Commu-*
nitatis interſit , *ne crimina maneant impunita* .
72 Et hic adverte, quod *Colluſio eſt inter Acto-*
rem , *&* *Reum latens* *&* *fraudulenta conventio*,
qua interveniente , *aliquando delicta manent im-*
punita , *vel etiam committuntur* , ut explicat
Gloſſa *in cit. cap. Audivimus* , *verb. Colluſio-*
ne . Unde Actor , ſeu Accuſator in Judicio
dicitur colludere cum Reo convento , ſeu ac-
cuſato , ſi ejus partes adjuvet celando , vel diſ-
ſimulando veras probationes , & falſas defenſio-
nes , ſeu exceptiones admittendo , vel ab accu-
ſatione omnino deſiſtendo , ut Reus abſolva-
tur , & pœnam ipſi infligendam evitet, ac ju-
dicium publicum reddatur illuſorium , *arg. c.*
Scripta 1. *c. Audivimus* 3. *&* *c. In tantum* 1.
de Colluſione detegenda . Hæc autem Colluſio a
Civiliſtis vocatur *Prævaricatio*, quæ eſt vero-
rum criminum palliatio : Prævaricari enim eſt
vera crimina abſcondere, & palliare , ad hoc
ut veritas non appareat, *l. Accuſatorum* 1. §.
Calumniari , *Ad Sen. C. Turpillianum* . Ille
enim prævaricator dicitur, qui aliquem de ve-
ro crimine accuſat, ſed veras probationes omit-
tit, & fictitias ſolum adducit, ut ex eis nihil
contra accuſatum concludi poſſit ; *leg. Præva-*
ricator 1. ibique Gloſſa, *ff. de Prævaricatione* .
Item Colluſio a Civiliſtis vocatur *Tergiverſa-* 73
tio, quæ nihil aliud eſt , quam accuſationis
deſertio, dum nempe accuſator ab accuſatione
jam cœpta omnino deſiſtit . Tergiverſari enim
in univerſum ab accuſatione deſiſtere eſt ; *leg.*
Accuſatorum 1. *ff. Ad S. C. Turpillianum* . Vid.
num. 208.

Concubinatus pœna , quamvis olim de jure 74
Civili nulla ordinaria, & determinata , fuerit
expreſſe ſtatuta *l. In Concubinatu* 3. §. 1. *de*
Concubinis, *&* *leg. Unic. Cod. de Concubinis*,
tamen hiſce temporibus etiam in foro ſæculari
punitur, & quidem gravius, quam ſimplex for-
nicatio, ſcilicet pœna extraordinaria, & arbi-
traria Judicis; Clarus *in praxi* §. *Fornicatio ſub*
num. 6. Decian. *lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 38. Panimol.
deciſ. 16. *n.* 28. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal.*
tit. 16. *num.* 62. Engel *ibid. n.* 22. & alii paſ-
ſim . De jure autem Canonico Concubinatus 75
ſemper fuit prohibitus , & ſpecialibus pœnis
punitus, tam reſpectu Laicorum , quam Cleri-
corum , ut patet ex Concilio Tolet. 1. *c.* 17.
Concil. *Aurelian. III. c.* 9. Conc. *Turon. IV.*
c. 10. Concil. *Triburienſ. I. cap.* 49. Conc. Ro-
man. *ſub Nicolao II. cap.* 13. Concil. Mediola-
nen. *II. tit.* 1. *Decret.* 29. Concil. Lateran. *V.*
ſeſſ. 9. *in Bulla reform. Curiæ*, *&* *ex cap. Au-*
dite 6. *diſt.* 33. *cap. Concubinæ* 5. *cauſ.* 32. *q.* 2.
cap. Nemo 4. *c. Dicat* 9. *cauſ.* 32. *quæſt.* 4.
cap. Cum dilectus 20. *de accuſationibus*, *cap. Si*
Concubinæ 55. *de ſent. Excommun.* cum ſimili-
bus, & ſpecialiter Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de*
reform. Matrim. c. 8. ubi contra Concubinarios
Laicos ſic præciſe ſtatuitur : *Grave peccatum eſt*
homines ſolutos concubinas habere ; graviſſimum
vero, *&* *in hujus magni Sacramenti ſingulare*
contemptum admiſſum, *uxoratos quoque in hoc*
damnationis ſtatu vivere , *ac audere eas quando-*
que domi etiam cum uxoribus alere, *&* *retinere* .
Quare ut huic tanto malo S. Synodus opportunis
reme-

remediis provideat, ſtatuit, hujuſmodi concubinarios, tam ſolutos, quam uxoratos, cujuſcumque ſtatus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab Ordinario etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, Excommunicatione feriendos eſſe, a qua non abſolvantur, donec re ipſa admonitioni factæ paruerint. Quod ſi in concubinatu per annum Cenſuris neglectis permanſerint, contra eos per Ordinarios ſevere pro qualitate criminis procedatur: Mulieres ſive conjugatæ ſive ſolutæ, quæ cum adulteris, ſeu concubinariis publice vivunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinario locorum, nullo etiam requirente, ex Officio graviter pro modo culpæ puniantur, & extra Oppidum, vel Diœceſim, ſi id eiſdem Ordinariis videbitur, invocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari, ejiciantur, aliis pœnis contra adulteros, & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus.

76 Ad hoc ut Ordinarius poſſit ferre ſententiam Excommunicationis contra Concubinarios, præcedere debent tres monitiones diſtinctæ, & ſeparatæ, ex quibus eorum vera contumacia eliciatur non reſipiſcendi a peccato; Si autem Epiſcopatus velit eos punire pœnis pecuniariis, aut aliis a jure communi, vel a Synodo ſtatutis, non requiritur talis trina prævia monitio, ſed probato concludenter crimine, poteſt pœnam infligere, ut declaravit *Sac. Cong. Conc.* cujus declarationem refert Gabriel Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 34. *num.* 12. *in fine verſ. Quare*, relat. a Barboſa in Conc. Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *num.* 4. his verbis: *Ad quartum reſpondetur, trinam monitionem tunc tantum eſſe neceſſariam, cum ad Excommunicationem contra concubinarios proceditur, quod ſi aliis pœnis a jure communi, vel a Synodo ſtatutis Epiſcopus afficere velit hujuſmodi delinquentes, utique tri-*
77 *nam monitionem minime requiri*. Epiſcopo poteſt punire concubinarios, non ſolum pœna pecuniaria, ſed etiam pœnis corporalibus, nempe carceris, fuſtigationis, & hujuſmodi, maxime ſi ſint perſonæ viles, & infimæ plebis, cum ratione concubinatus reddantur infames, & ut tales repellantur ab accuſando, & teſtificando, *arg. cap. Cum dilectus* 29. *de accuſationibus*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Concubinarius*,
78 Amenus *loc. cit. tit.* 4. §. 3. *num.* 17. Concubinatus crimen eſt mixti fori, ut tenent Barboſa in Concil. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrimon. cap.* 8. *num.* 5. cum pluribus ibi citatis, Amenus *loc. cit. num.* 14. cum multis ibi allega-
79 tis, & alii plures. Unde ſæcularis concubinarius punitus de hoc crimine a Judice Laico, poteſt iterum puniri ab Eccleſiaſtico, & ſic viceverſa, quia Judex Laicus procedit ad ſolam punitionem hujus delicti, ne crimina maneant impunita, Eccleſiaſticus autem procedit ad correctionem morum pro ſalute animæ. Hinc cum diverſi ſint fines Judicum in ferenda pœna, unus poſt alium poteſt procedere, & punire, ut tradunt Pereira *l. c. num.* 22. Amenus *loc. cit. n.* 14. Barboſa *l. c. num.* 6. & alii.
Concubinarius, ſi moriatur in concubinatu, 80
nullo dato ſigno pœnitentiæ, carere debet Eccleſiaſtica ſepultura, & ſi ſine pœnitentiæ ſigno in loco ſacro fuerit ſepultus, debet exhumari, & in loco profano ſepeliri, *cap. Sacris* 12. *de ſepulturis*, *Clementin.* 1. *de ſepultur.* Amenus *loc. cit. n.* 18. cum pluribus ibi allegatis, Farinac. *loc. cit. q.* 138. *n.* 68. *& ſeq.* Panimol. *dec.* 59. *a n.* 11. Urſaya *loc. cit. lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 220. & alii.

Clericorum Concubinariorum pœnæ ſunt, 81
quod ab ipſis nullus Miſſam audire, aut Sacramenta recipere debeat, excepto Baptiſmo, Pœnitentia, & Sacro Viatico, *cap. Nullus*, *cap. Præter*, *diſt.* 32. Item quod ſi moniti non reſipiſcant, ſint ab Officio, & Beneficio ſuſpenſi; *cap. Sicut* 4. *de cohabit. Cleric. & mulier. cap. Quæſitum*, *cap. Veſtra*, *tit. eod. c. A multis* 9. *de ætat. & qualitat. præficiend. cap. Decernimus*, *cap. De his*, *cap. Presbyter diſtinct.* 28. *cap. Erubeſcant diſtinct.* 32. cum ſimilibus, Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de reformat.* & quod Clerici concubinarii notorie, & publice tales ſint ipſo jure ſuſpenſi ab Officio, & Beneficio, ita quod ſi celebrent, incurrant Irregularitatem, deciſum referunt Belletus *diſquiſ. Cleric. part.* 2. *tit.* 2. *tit. de diſciplin. Cleric.* §. 5. *n.* 45. Nicol. Garcias *de Benefic. part.* 7. *c.* 14. *num.* 11. & 15. Barboſa *in Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 14. *num.* 17. & alii, *arg. cap. Is cui* 20. *de ſent. Excomm. in* 6. Item ſi adhuc contumaciter in concubinatu perſiſtant, ſunt excommunicandi: *cap. Si quiſpiam* 2. *cap. Clericos* 3. *de cohabit. Cleric. & mulier.* Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 14. *verſ. Sed ſi poſtquam*. Et ſi adhuc non ſe corrigant, perpetuo deponuntur, textu expreſſo *in cap. Sicut* 4. *& cap. Si autem* 6. *de cohabit. Clericor. & mulier.* Item efficiuntur infames, & inhabiles ad Beneficia & dignitates obtinendas, *c. Infames* 6. *q.* 1. Conc. Lateranenſe V. *ſeſſ.* 9. *Bulla de reform. Curiæ cap.* 3. Leo X. Conſtit. incip. *Supernæ*. Clerici concubinarii non habentes Beneficia debent ab Epiſcopo puniri pœna carceris, ſuſpenſione ab Ordine, ac inhabilitate ad Beneficia, aliiſque modis juxta Sacros

Canones. Sic expreſſe Conc. Trid. *cit. cap.* 14. *verſ. Clerici vero*. Et tandem omnes Clerici concubinarii, ſi moriantur in concubinatu ſine ſigno pœnitentiæ, carere debent ſepultura Eccleſiaſtica, & ſi ſine pœnitentiæ ſigno in loco ſacro fuerint ſepulti, debent exhumari, & in loco profano ſepeliri; *cap. Sacris* 12. *de ſepultur. Clementin.* 1. *de ſepultur.* Vide *ſupra num.* 80.

82 Concuſſionis pœna de jure communi eſt extraordinaria, & pro modo, & qualitate delicti infligenda. Gloſſa *in l. Si ſimulato* 1. *verb. Coercet*, ubi Bartolus, & Salicet. *ff. de concuſſione*, Raynald. *lib.* 2. *obſervat. criminal. c.* 14. *num.* 92. cum pluribus ibi citatis, ubi ex aliis refert, concuſſores aliquando fuiſſe flagellatos, ſeu fuſtigatos, aliquando ad Triremes tranſmiſſos, aliquando in exilium extra Provinciam, aliquando ad privationem Officii. Urſaya *lib.* 2. *tit.* 2. *nu.* 104. ubi dicit Concuſſores poſſe puniri Civiliter, & Criminaliter. *Civiliter* mediante pecuniæ reſtitutione cum concuſſione extortæ per text. *in l. Si ſimulato* 1. *ff. de concuſſione*, & Gloſſ. *ibid. verb. Ablatum. Criminaliter* vero pœna extraordinaria.

83 Hic autem adverte, quod Concuſſio nihil aliud eſt quam extorſio pecuniarum facta per vim, vel metum, & dicitur quaſi intimoratio, quia terror, & timor incutitur ad extorquendum ab aliquo pecuniam, *l. Simulate* 1. *& l.* 1. *Concuſſionis* 2. *ff. de Concuſſione*. Raynald. *loc. cit. num.* 88. cum aliis ibi allegatis, dciturque Concuſſio quaſi timoris incuſſio; Urſaya *loc. cit. num.* 73. Brugiot. *Inſtit. crimin. lib.* 12. *tit.* 19. *n.* 30. *& ſeq.* Et quamvis concuſſio ſoleat committi a perſona habente Officium, ut quando Officialis, ſeu Judex indebite aliquem vexando pecuniam ab eo invito extorquet, *l. Quod evitandi* 3. *Cod. de condition. ob turpem. cauſ.* veluti ſi Judex minetur honeſtæ mulieri proceſſum de crimine adulterii, niſi ei pecuniam det juxta exemplum Jodoch. *in prax. crimin. cap.* 129. *de Concuſſ. num.* 5. Tamen poteſt committi a quavis alia perſona, ut innuit Gloſſa in *l. Si ſimulato* 1. *verb. Oblatum*, ubi Bartol. *ff. de Concuſſione*, & Farinac. *quæſt.* 111. *num.* 46. Raynald. *loc. c. n.* 98. veluti ſi non Judex, ſed quivis alter privatus, alicui minetur ſe illum accuſaturum de crimine aliquo non commiſſo, niſi ſibi pecuniam det; & ideo ab ipſo pecuniam extorqueat, *l. Si ſimulato* 1. *& l. Concuſſionis* 2. *ff. de Concuſſione*, Decian. *lib.* 8. *cap.* 35. *n.* 24. Urſaya *loc. cit. n.* 76.

84

85 Adverte hic etiam, quod quamvis hæc tria, ſcilicet *Concutere*, *Compellere*, *& Superchiare* videantur eſſe Synonima, ac unum & idem ſignificare, tamen ponderata vi, & natura cujuslibet horum, intercedit inter ipſa aliqua differentia. Nam *Concutere* dicitur is, qui metum infert, & eo illato alium invitum inducit ad faciendum quod non vult, Amad. *de Syndic. num.* 105. Raynald. *l.* 1. *obſerv. ad cap.* 12. §. 2. *ad* 4. *num.* 22. Urſaya *loc. cit. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 242. Farinac. *qu.* 211. *num.* 42. *&* 45. ubi explicat verb. *Concutere*, hoc eſt *intimorare*, quod ſignificat actum intrinſecus animum perſtringentem, juxta text. *in l. Sæculari* §. *Sunt quædam*, *ff. de extraordin. criminibus*. *Compellere* autem dicitur is, qui per vim aliquem repugnantem inducit ad aliquid faciendum, argumento eorum, quæ dicit Farinac. *q.* 109. *n.* 76. Raynald. *loc. cit. n.* 21. *& Compellere* ſignificat actum extrinſecus perſonam attingentem, *arg. l. In eadem Lege*, *verb. dejecerit*, *ff. Ad leg. Jul. de vi pub. Superchiare* dicitur is, qui recurrit ad favorem Potentis, vel alicujus factionarii ad hoc ut ope, & auxilio ejuſdem inducat aliquem ad contrahendum, vel diſtrahendum, ſeu *Superchiare* dicitur is qui ad perterrefaciendum adverſarium ad hoc ut deſiſtat a lite, vel aliud faciat, ſuperimponit domui inſcriptionem alicujus Potentis, vel in actis aſſerit domum, ſeu fundum eſſe alicujus Potentis; *l. Unic. de iis, qui Potentiorum nomine titulos prædiis affigunt, vel eorum nomina in lite prætendunt*, *& Superchiare* ſignificat utrumque actum, ſcilicet intrinſecus & extrinſecus perſonam attingentem, nam & incutit timorem intrinſecus, & inducit compulſionem extrinſecus; Raynald. *l. c. n.* 25. *&* 30. Urſaya *loc. cit. n.* 241. & alii.

Conſortii ſuſpecti pœnæ in Clericis, ex decreto Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 14. prohibente Clericis non ſolum Concubinatum, ſed etiam conſortium ſuſpectum, ibi: *Probibet Sancta Synodus quibuſcumque Clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit baberi ſuſpicio, in domo, vel extra retinere, aut cum illis conſuetudinem habere audeant*, ſunt ſequentes; nempe quod ſi moniti a Superioribus non deſiſtant a tali ſuſpecto conſortio, *pro prima vice privantur tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum Beneficiorum ſuorum quorumcunque, & Penſionum ipſo facto*; ſi ſecundæ monitioni non paruerint *Fructus Beneficiorum ex integro amittant*, & ſi poſt tertiam monitionem adhuc perſeverent, *priventur Beneficiis, & ſi poſtquam eas dimiſerint, ſemel intermiſſum conſortium repetere, aut alias ſcandaloſas mulieres* 86

res ſibi adjungere auſi fuerint, præter prædictas pœnas, excommunicentur; ſic expreſſe Concil. Trid. *loc. cit.*

87 Quo ad pœnas Clericis Beneficia, & Penſiones non habentibus, & hujus criminis Reis debitas, ſic ſtatuit Concilium *loc. cit.* ibi: *Clerici vero Beneficia Eccleſiaſtica, aut Penſiones non habentes juxta delicti, & contumaciæ perſeverantiam & qualitatem, ab ipſo Epiſcopo carceris pœna, ſuſpenſione ab Ordine, ac inhabilitate vel Beneficia obtinenda, aliiſve modis juxta Sacros Canones puniantur.*

88 Pœna lata pro frequentantibus Monaſteria Monialium, ſicque Reis quodammodo ſuſpecti conſortii, ſi ſint Clerici, eſt depoſitio, ſi autem Laici, eſt Excommunicatio, ſi non obſtante canonica monitione non deſiſtant, textu expreſſo *in cap. Monaſteria 8. de vita & honeſtat. Clericor.* Si vero ſint Regulares, variis aliis ſubjiciuntur pœnis. Vid. verb. *Moniales art. 4. a n. 12. uſque in finem.*

89 Conſpirantium pœnæ, ſi conſpiratio facta ſit in Principem ſupremum, ſunt ipſæmet ſtatutæ pro Reis læſæ Majeſtatis, quæ adducentur *infra n.* 148. Si conſpiratio facta ſit contra Epiſcopum, aut Clericum a Clericis, ſeu Monachis, debent deponi; ſi a Laicis, debent excommunicari, & omnes declarari infames, ac pœna carceris puniri, *cap. Conjurationum 20. c. Conſpirationum 21. c. Si quis Clerici 22. cap. Si Clerici 23. cap. Si qui Clericorum 24. cauſ.* 11.
91 *q.* 1. Si conſpiratio facta ſit a Laicis contra privatam perſonam, eſt pœna arbitraria, *l. Hodie 13. ff. de pœnis*, Amenus *l. c. tit.* 2. §. 4. *num.*
92 8. Si conſpiratio facta ſit a Regularibus contra Superiorem, vel aliquem particularem Religioſum, attendi debent pœnæ ſtatutæ a ſuis ſpecialibus reſpective Conſtitutionibus.

93 Dilapidationis pœna, ſi dilapidatio facta ſit a Laico habente adminiſtrationem communis pecuniæ, & bonorum alicujus Communitatis, Collegii, Societatis, & hujuſmodi, & contra iſtos tamquam dolo malo delinquentes in dilapidatione procedatur, talis damnandus eſt ad compenſationem damni, & pro qualitate culpæ puniendus pœna peculatus; Amenus *loc. c. tit.* 3. §. 7. *num.* 20. & 21. Vide verb. *Pecu-*
94 *latus per tot.* Si dilapidatio facta ſit a Prælato ſæculari abſque dolo, ſed ſola incuria, imprudentia, aut inhabilitate ipſius, dandus eſt ei Coadjutor, ſine quo nihil agere poſſit, & prohibenda eſt utrique omnis alienatio, *cap. Venerabili 37. de Offic. delegat.* & ibi Abbas *num.* 6. & 11. ac alii paſſim. Si autem facta ſit ex dolo, debet deponi, *cap. Apoſtolicus 13. & c. Monemus 58. cauſ. 12. q.* 2. Et idem dicendum eſt de quolibet Clerico beneficiato bona Beneficii ſui dilapidante; Bernardus Diaz *pract. crimin. canon. c.* 71. Amenus *loc. cit. num.* 22. Et ſi 95
dilapidatio facta ſit a Clerico Officiali amovibili, ut Syndico, aut Procuratore Capituli, ſi probetur Reus doloſus, puniendus eſt pœna Peculatus arbitrio Judicis; Amenus *loc. cit. n.* 22. Vide verb. *Peculatus per tot.* Regulares tandem 96
dilapidatores bonorum Conventus, & Religionis puniendi ſunt juxta proprii Ordinis ſtatuta, & Conſtitutiones.

Duellantium pœnæ. Vide verb. *Duellum*, 97
art. 2. per tot.

Expilatæ hereditatis pœna eſt arbitraria juxta 98
facti, & perſonarum qualitatem, *l.* 1. & 3. *ff. Expilatæ hereditatis*; Card. de Luca *in Summ. de hæreditat. n.* 13. Urſaya *Inſtit. crim. lib. 2. tit. 10. nu.* 54. cum aliis ibi citatis. Pro 99
intelligentia autem criminis expilatæ hereditatis advertendum eſt, quod herede non adeunte hereditatem, hereditas dicitur jacens, & nullum dominum habere dicitur; *l. 1. §. Scævola, ff. Si quis teſtam. liber. eſſe*, & conſequenter ſi aliqua res hereditaria ſublata fuerit, non eſt proprie furtum, ſed ab ipſo actu expilationis, & diminutionis hereditatis crimen expoliatæ hereditatis appellatur, & eas res auferens, non fur, ſed expilator hereditatis dicitur: *l. Si expilatæ hereditatis 2. ff. Expilatæ hereditatis*, Urſaya *loc. c. n.* 54. Brugiot. *Inſtit. crim. lib. 3. tit. 8. n.* 2. ubi quod Expilator hereditatis dicitur improbior fure.

Falſariorum pœnæ. Vide verb. *Falſarius.* 100

Falſificantium monetas pœnæ. Vide verb. 101
Moneta.

Fornicationis pœna quamvis olim de jure 102
Civili nulla fuerit conſtituta, *l. Si uxor 13. §. 2. ff. Ad leg. Jul. de adult. & l. Quæ adulterium 29. Cod. eod.* Tamen hodie Laici fornicatores, nedum in Foro Eccleſiaſtico, & de jure Canonico, ſed etiam in Foro Civili pro diverſitate perſonarum, & circumſtantiarum puniri ſolent pœna arbitraria. Reiffenſtuel *lib. 5. Decretal. tit. 16. n.* 57. Urſaya *loc. cit. lib. 3. tit. 5. num.* 221. *Panimol. deciſ* 38. *num.* 13. & alii apud Farinac. *q. 137. num.* 36. Clericorum 103
fornicantium pœnæ ex antiquis Canonibus variæ erant, ut patet ex *Canone 24. Apoſtolorum, c. Presbyter & Diaconus diſt.* 81. *cap. Si quis Epiſcopus ead. diſt.* 81. *c. Presbyter* 51. *diſt.* 82. *c. Attendendum 57. qu. 4. c. Sicut 4. c. Si autem 6. de cohabit. Cleric. & mulier. c. Clericorum 13. de vita & honeſtat. Clericorum.* Aſt hodie ex communi praxi pœna Clericorum for-

num. 62. *verb. Regulares art.* 1. *a n.* 68. & *verb. Xenia*.

148 Læſæ Majeſtatis pœnæ (ſi Reus hujus criminis ſit vivens, ac præſens in manibus Curiæ, & crimen commiſſum ſit in primo capite) ſunt multæ. Primo igitur eſt perpetua infamia, *cap. Felicis* 4. *de pœnis in* 6. Farinac. *q.* 116. §. 1. *num.* 4. Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 145. & 169. Secunda eſt deletio armorum, & inſignium ipſius Rei, atque agnationis; Gigas de *crimin. læſæ Majeſtat. lib.* 2. *tit. de Proditor. q.* 8. *n.* 2. Urſaya *l. c. nu.* 147. Amenus *de delictis*, & *pœnis cit.* 2. §. 6. *n.* 40. *arg. l. Eorum*, *ff. de pœnis*. Tertia eſt confiſcatio omnium bonorum; *l. Quiſquis* 5. *Cod. Ad Leg. Jul. Majeſtatis*, & *Authent. Bona damnatorum* §. *final. Cod. de bonis proſcriptor.* Quarta eſt privatio omnium beneficiorum, ac privilegiorum Reo a jure Civili competentium; *l. Amiſſione* §. 1. *ff. de capitis diminut. l.* 1. *ff. de juriſdict. omnium judic. Extravagant. Qui ſint rebelles*; ibique Bartolus verb. *Rebellanda n.* 13. 39. & 40. Farinac. *qu.* 116. §. 2. *num.* 92. Amenus *l. cit. n.* 41. Urſaya *loc. cit. num.* 149. Quinta eſt devaſtatio, & demolitio ejus domus a fundamentis, ita quod non remaneant ejus veſtigia, & amplius reædificari non poſſit, *c. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. Urſaya *loc. cit. n.* 152. & 169. Raynald. *tom.* 1. *cap.* 2. §. 1. *nu.* 109. Sexta eſt ultimum ſupplicium; *l. Quiſquis* 5. *Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*: Urſaya *l. c. n.* 160. & 169. Raynald. *l. cit. nu.* 49. Amenus *loc. cit. nu.* 39. ubi quod mortis genus eſt per ignem, vel per diſſectionem in fruſta, vel per aliam atrociorem formam, ut teſtatur Farinacius *cit. q.* 116. *n.* 2.

149 Inſuper filii talis Rei evadunt infames, amittunt Beneficia juris Civilis, arma, & inſignia domus, privantur omni hereditate, & ſucceſſione ſibi ex teſtamento, aut ab inteſtato obveniente; *l. Quiſquis* 3. §. *Filiis*, *Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*; *l. Quando*, *Cod. de bonis proſcriptor. Novella* 134. *cap. final.* Urſaya *loc. cit. n.* 170. Amenus *loc. cit. n.* 42.

150 Excipiuntur tamen a ſupradictis pœnis filii emancipati ante crimen Patris, ut defendit Gloſſa *in cap. Si quis cum militibus*, *in verb. Filii vero cauſ.* 6. *q.* 1. communiter approbata, teſte Ameno *loc. cit. num.* 45. adducens pro ratione, quod filius emancipatus deſinit eſſe de familia: *l. Quin etiam* §. *final. ff. de ritu nuptiar.* & ex aliis ſubdens, quod a dictis pœnis excipiuntur etiam filii adoptivi, Nepotes, & filii Clerici, & filiæ. Immo dictas pœnas *cit. l. Quiſquis* ex laudabili conſuetudine hodie non extendi ad filios, teſtantur Angelus *in l. Fallacitur n.* 4. *Cod. de abdit.* Gigas *de crimin. læſæ Majeſtate lib.* 3. *rubr. de pœnis, quas filii incurrunt q.* 23. *n.* 3. Decian. *lib.* 7. *cap.* 41. *n.* 38. teſte Urſaya *loc. cit. n.* 172. ubi ipſe ex aliis habet, quod dictæ pœnæ non comprehendunt filios natos, antequam Pater commiſiſſet tale delictum.

Si autem crimen commiſſum ſit ſolum in ſecundo capite, tunc talis Reus punitur pœna ultimi ſupplicii, & confiſcationis omnium bonorum; Farinac. *quæſt.* 116. §. 1. *num.* 23. & 24. Urſaya *loc. cit. num.* 173. At pœna devaſtationis domus non habebit locum, minuſque aliæ tangentes filiorum præjudicium; Gloſſa *in l. Eorum*, *ff. Ad Legem Juliam Majeſtatis*; Farinacius *q.* 116. *n.* 123. & *ſeq.* Urſaya *loc. c. n.* 173. & *ſeq.* 151

Si Reus hujus criminis ſit abſens, nec haberi poſſit in poteſtate Curiæ, depingitur ejus effigies in tabella, capite ad terram verſo, & pedibus furcæ ſuſpenſis cum inſcriptione proditorem, & læſæ Majeſtatis Reum indicante; Decianus *lib.* 7. *cap.* 31. *n.* 15. & *cap.* 30. *n.* 27. cum aliis ibi citatis, Urſaya *loc. cit. num.* 147. & 175. Amenus *loc. cit. num.* 40. Et qui talem imaginem delet, ſeu aufert, pœna quingentorum aureorum tenetur; *l. Si quis id* 7. *ff. de juriſdictione*. 152

Si reus talis criminis ſit prædefunctus, & crimen commiſſum ſit in primo capite, tunc ejus memoria damnatur, declaratur infamis, ejuſque bona confiſcantur, atque ab illius heredibus adimuntur; *l. Majeſtatis* 6. *l. Meminiſſe* 7. & *l. Poſt D. Marci* 8. *Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*: *l. Is qui* 11. *ff. eod.* Urſaya *l. c. num.* 164. & *ſeq.* Amenus *loc. c. n.* 4. 153

Si vero crimen commiſſum ſit in ſecundo capite, tunc poſt mortem delinquentis non poteſt agi, nec memoria defuncti damnari, vel aliter cognoſci, aut procedi contra illum, *cit. l. Is qui* 11. *ff. Ad Legem Juliam Majeſtatis*, Decianus *lib.* 7. *cap.* 39. *nu.* 37. & 38. Amenus *l. c. n.* 40. Urſaya *loc. cit. nu.* 166. Gloſſa *in cit. l. Meminiſſe*, *verb. Meminiſſe*, *Cod. ad Legem Juliam Majeſtatis*. 154

Qua autem pœna, & a quo Judice puniendi ſint Clerici, & Religioſi rei hujus criminis, ſeu potius proditionis, ut volunt Clarus *q.* 36. *n.* 27. Farinac. *q.* 111. *num.* 261. & Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 124. *n.* 3. ac alii, diſſentiunt Doctores: Pignatell. enim *cit. conſult.* 124. *ſub n.* 1. & *per tot.* pluribus adductis contendit. Clericos offendentes ſuum Principem naturalem, ſeu temporalem non eſſe Reos læſæ Majeſta-

jeſtatis, nec poſſe ab eo puniri per varios Sacros Canones, & deſignanter per *cap. At ſi Clericoi, de judic. cap. Significantibus, de Offic. Delegati, cap. Si diligenti, de foro competent. c. Si Imperator diſt.* 96. cum ſimilibus referens *ibid. ſub. n.* 2. ex Tapia, Riccio, Genuenſ. Diana, & aliis, ſub Clemente VIII. in quadam rebellione fuiſſe proceſſum contra Clericos, & Monachos ex delegatione Summi Pontificis per Judicem Laicum Clericali charactere inſignitum inſimul cum Judice Eccleſiaſtico. Gigas vero *tract. de crimin. læſæ Majeſtatis rubr. Qualiter, & a quibus crimen læſæ Majeſtatis, committ. queſt.* 63. Decian. *prax. crimin. lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 6. & alii plures ſuſtinent, tales Clericos, ac Religioſos evadere Reos læſæ Majeſtatis, & poſſe puniri a Judice Laico, per text. *in cap. Hac conſtitutione* 15. *verſ. Ne aliquis, de Offic. delegat. in* 6. *in cap. Perpendimus* 23. *de ſentent. Excommunic. & in cap. Si quis Laicus* 19. *cauſ.* 22. *q.* 5. Urſaya *loc. cit. n.* 176. expreſſe habet, quod quia hoc crimen committi poteſt a Clericis, a Judice Eccleſiaſtico in hoc caſu privari debent Beneficiis, atque degradari, juxta textum *in cap. Si quis Laicus* 19. *verſ.* 22. *q.* 5. quem textum notabilem dicit Abbas *in cap. At ſi Clericis, in princip. de judic.* Amenus autem *l. cit. n.* 49. concludit, quod quidquid ſit de jure, ſcit Principes de facto in caſus contingentia, maxime ſi lædatur Majeſtas in primo capite, procedere per ſuos Judices, & ultimo ſupplicio Reos afficere. An autem bene, vel male procedant, non hominum, ſed Dei judicio dimittit. Unde in tanta Doctorum diverſitate concluderem pro tutiori cautela, poſſe conſulto Summo Pontifice ſimiles Clericos, & Religioſos degradari, & tradi Curiæ ſæculari puniendos, prout de jure, ut etiam teſte Pignatello *loc. cit. num.* 6. admittunt Doctores, ut videre eſt apud Farinac. *in prax. q.* 8. *n.* 81. Epiſcop. Scalenſ. *de irregularit. c.* 14. Felician. *de Cenſur. c.* 14. Delbene *de immun. Eccleſiaſt. c.* 6. *dub.* 5. *ſect.* 3. *n.* 17.

156 Libellos famoſos componentium, dictantium, & vulgantium pœnæ. Vide verb. *Libellus famoſus per tot.*

157 Litteras alienas aperientium, lacerantium, & intercipientium pœna varia eſt juxta varietatem perſonarum, quarum litteræ aperiuntur, lacerantur, aut intercipiuntur, & etiam juxta diverſitatem finis, quem intendit aperiens, lacerans, aut intercipiens. Unde quia aliquando id poteſt eſſe crimen læſæ *Majeſtatis*, aliquando crimen *falſi*, aliquando *Stellionatus*, aliquando *injuriarum*, ideo Reus puniendus eſt aliquando pœnis læſæ *Majeſtatis*, aliquando *falſi*, aliquando *Stellionatus*, & aliquando *injuriarum*. Hinc videndæ ſunt pœnæ aſſignatæ ſub propriis dictis verbis.

Litteras Apoſtolicas, aliaſque falſificantium 158
pœnæ. Vide verb. *Falſarius*.

Magiæ pœnæ eædem ſunt ac maleficii, & 159
ſortilegii. Unde vide verb. *Superſtitio num.* 40. *& ſequent. ac* 78.

Maledicorum pœna, ſi maledictum ſit in 160
perſonam privatam commiſſum, eſt, quod præter reatum peccati, & obligationem reſtituendi famam, maledicens ſit obnoxius actioni injuriarum, & palinodiæ, ſeu recantationi; *arg. l. Item* 15. §. 27. *ff. de injuriis, & famoſis libellis*, Reiffenſt. *lib.* 5. *Decret. tit.* 26. *num.* 5. Si maledictum commiſſum ſit in Principem ſupremum, quamvis olim ejus pœna fuerit eadem cum pœna criminis læſæ Majeſtatis, teſte Arnobio *lib. adverſus gentes*, hodie tamen de jure communi nulli certæ, & determinatæ pœnæ, ſed ſoli arbitrariæ pœnæ ipſius Principis ſubeſt; *l. Unic. Cod. Si quis Imperatori maledixerit*. Si autem maledictum ſit in ipſum Officium Principis, aut circumſtantiæ aliud ſuadeant, tunc ad terrorem aliorum graviter puniri debet; *argument. cap.* 1. *de Maledicis*, Menochius *de arbitr. judic. cauſ.* 377. *num.* 7. *& ſequent.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 6. *&* 7.

Item quamvis conſultum ſit, ut Papa exem- 161
plo manſuetudinis Chriſti remittat maledicta in ſolam ſuam perſonam illata; *arg. c. Inter querelas* 57. *cauſ.* 23. *q.* 4. *& l. Si quis* 10. *Cod. de Epiſcop. & Cleric.* juncta *cit. l. Unic. Cod. Si quis Imperatori maledixerit*, & ut practicavit S. Pius V. teſtibus Barboſa *in citat. cap.* 1. *n.* 2. *de Maledicis*, & Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 8. Tamen gravi, & exemplari pœna ad terrorem aliorum punienda ſunt maledicta prolata contra ipſam Sedem Apoſtolicam, ſeu Officium, & Primatum ipſius, textu expreſſo *in cit. c.* 1. *de Maledicis*, ut tradunt ibi Doctores communiter.

Sic quamvis Epiſcopus punire non debeat 162
maledictum contra ſolam ſuam perſonam prolatum, ut tradit Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Inter querelas, arg. cit. l. Si quis* 10. *Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, ibi: *Cui Sanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit*. Tamen arbitrio alterius Judicis pro qualitate injuriæ puniendum eſt, ut tradunt Hoſtienſ. *in Summa, tit. de Maledicis* §. *Alii maledicunt*, Farinac. *prax. crim. q.* 105. *n.* 402. Reiffenſt. *loc. cit.*
n. 11. Clerici maledici pœna eſt, quæ ſtatui- 163
tur *in c. Clericus* 5. *diſt.* 46. his verbis: *Clericus*

num. 62. *verb. Regulares art.* 1. *a n.* 68. *& verb. Xenia*.

148 Læſæ Majeſtatis pœnæ (ſi Reus hujus criminis ſit vivens, ac præſens in manibus Curiæ, & crimen commiſſum ſit in primo capite) ſunt multæ. Primo igitur eſt perpetua infamia, *cap. Felicis* 4. *de pœnis in* 6. Farinac. *q.* 116. §. 1. *num.* 4. Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 145. *&* 169. Secunda eſt deletio armorum, & inſignium ipſius Rei, atque agnationis; Gigas de *crimin. læſæ Majeſtat. lib.* 2. *tit. de Proditor. q.* 8. *n.* 2. Urſaya *l. c. nu.* 147. Amenus *de delictis, & pœnis cit.* 2. §. 6. *n.* 40. *arg. l. Eorum, ff. de pœnis*. Tertia eſt confiſcatio omnium bonorum; *l. Quiſquis* 5. *Cod. Ad Leg. Jul. Majeſtatis, & Autbent. Bona damnatorum* §. *final. Cod. de bonis proſcriptor.* Quarta eſt privatio omnium beneficiorum, ac privilegiorum Reo a jure Civili competentium; *l. Amiſſione* §. 1. *ff. de capitis diminut. l.* 1. *ff. de juriſdict. omnium judic. Extravagant. Qui ſint rebelles*; ibique Bartolus verb. *Rebellanda n.* 13. 19. *&* 20. Farinac. *qu.* 116. §. 2. *num.* 92. Amenus *l. cit. n.* 41. Urſaya *loc. cit. num.* 149. Quinta eſt devaſtatio, & demolitio ejus domus a fundamentis, ita quod non remaneant ejus veſtigia, & amplius reædificari non poſſit, *c. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. Urſaya *loc. cit. n.* 152. *&* 169. Raynald. *tom.* 1. *cap.* 2. §. 1. *nu.* 109. Sexta eſt ultimum ſupplicium; *l. Quiſquis* 5. *Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*: Urſaya *l. c. n.* 160. *&* 169. Raynald. *l. cit. nu.* 49. Amenus *loc. cit. nu.* 39. ubi quod mortis genus eſt per ignem, vel per diſſectionem in fruſta, vel per aliam atrociorem formam, ut teſtatur Farinacius *cit. q.* 116. *n.* 2.

149 Inſuper filii talis Rei evadunt infames, amittunt Beneficia juris Civilis, arma, & inſignia domus, privantur omni hereditate, & ſucceſſione ſibi ex teſtamento, aut ab inteſtato obveniente; *l. Quiſquis* 3. §. *Filiis, Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*; *l. Quando, Cod. de bonis proſcriptor. Novella* 134. *cap. final.* Urſaya *loc. cit. n.* 170. Amenus *loc. cit. n.* 42.

150 Excipiuntur tamen a ſupradictis pœnis filii emancipati ante crimen Patris, ut defendit Gloſſa *in cap. Si quis cum militibus, in verb. Filii vero cauſ.* 6. *q.* 1. communiter approbata, teſte Ameno *loc. cit. num.* 45. adducens pro ratione, quod filius emancipatus deſinit eſſe de familia: *l. Quia etiam* §. *final. ff. de ritu nuptiar.* & ex aliis ſubdens, quod a dictis pœnis excipiuntur etiam filii adoptivi, Nepotes, & filii Clerici, & filiæ. Immo dictas pœnas *cit. l. Quiſquis* ex laudabili conſuetudine hodie non extendi ad filios, teſtantur Angelus *in l. Fallaciter n.* 4. *Cod. de abolit.* Gigas *de crimin. læſæ Majeſtate lib.* 3. *rubr. de pœnis, quas filii incurrunt q.* 23. *n.* 3. Decian. *lib.* 7. *cap.* 41. *n.* 38. teſte Urſaya *loc. cit. n.* 172. ubi ipſe ex aliis habet, quod dictæ pœnæ non comprehendunt filios natos, antequam Pater commiſiſſet tale delictum.

151 Si autem crimen commiſſum ſit ſolum in ſecundo capite, tunc talis Reus punitur pœna ultimi ſupplicii, & confiſcationis omnium bonorum; Farinac. *quæſt.* 116. §. 1. *num.* 23. *&* 24. Urſaya *loc. cit. num.* 173. At pœna devaſtationis domus non habebit locum, minuſque aliæ tangentes filiorum præjudicium; Gloſſa *in l. Eorum, ff. Ad Legem Juliam Majeſtatis*; Farinacius *q.* 116. *n.* 123. *& ſeq.* Urſaya *loc. c. n.* 173. *& ſeq.*

152 Si Reus hujus criminis ſit abſens, nec haberi poſſit in poteſtate Curiæ, depingitur ejus effigies in tabella, capite ad terram verſo, & pedibus furcæ ſuſpenſis cum inſcriptione proditorem, & læſæ Majeſtatis Reum indicante; Decianus *lib.* 7. *cap.* 31. *n.* 15. *& cap.* 30. *n.* 27. cum aliis ibi citatis, Urſaya *loc. cit. num.* 147. *&* 175. Amenus *loc. cit. num.* 40. Et qui talem imaginem delet, ſeu aufert, pœna quingentorum aureorum tenetur; *l. Si quis id* 7. *ff. de juriſdictione*.

153 Si reus talis criminis ſit prædefunctus, & crimen commiſſum ſit in primo capite, tunc ejus memoria damnatur, declaratur infamis, ejuſque bona confiſcantur, atque ab illius heredibus adimuntur; *l. Majeſtatis* 6. *l. Meminiſſe* 7. *& l. Poſt D. Marci* 8. *Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*: *l. Is qui* 11. *ff. eod.* Urſaya *l. c. num.* 164. *& ſeq.* Amenus *loc. c. n.* 4.

154 Si vero crimen commiſſum ſit in ſecundo capite, tunc poſt mortem delinquentis non poteſt agi, nec memoria defuncti damnari, vel aliter cognoſci, aut procedi contra illum, *cit. l. Is qui* 11. *ff. Ad Legem Juliam Majeſtatis*, Decianus *lib.* 7. *cap.* 39. *nu.* 37. *&* 38. Amenus *l. c. n.* 40. Urſaya *loc. cit. nu.* 166. Gloſſa *in cit. l. Meminiſſe, verb. Meminiſſe, Cod. ad Legem Juliam Majeſtatis*.

Qua autem pœna, & a quo Judice puniendi ſint Clerici, & Religioſi rei hujus criminis, ſeu potius proditionis, ut volunt Clarus *q.* 36. *n.* 27. Farinac. *q.* 111. *num.* 261. & Pignatelli. *tom.* 1. *conſult.* 124. *n.* 3. ac alii, diſſentiunt Doctores: Pignatell. enim *cit. conſult.* 124. *ſub n.* 1. *& per tot.* pluribus adductis contendit. Clericos offendentes ſuum Principem naturalem, ſeu temporalem non eſſe Reos læſæ Majeſta-

jeſta-

jeſtatis, nec poſſe ab eo puniri per varios Sacros Canones, & deſignanter per *cap. At ſi Clerici, de judic. cap. Significantibus, de Offic. Delegati, cap. Si diligenti, de foro competent. c. Si Imperator diſt.* 96. cum ſimilibus referens *ibid. ſub. n.* 2. ex Tapia, Riccio, Genuenſ. Diana, & aliis, ſub Clemente VIII. in quadam rebellione fuiſſe proceſſum contra Clericos, & Monachos ex delegatione Summi Pontificis per Judicem Laicum Clericali charactere inſignitum inſimul cum Judice Eccleſiaſtico. Gigas vero *tract. de crimin. læſæ Majeſtatis rubr. Qualiter, & a quibus crimen læſæ Majeſtatis, committ. quæſt.* 63. Decian. *prax. crimin. lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 6. & alii plures ſuſtinent, tales Clericos, ac Religioſos evadere Reos læſæ Majeſtatis, & poſſe puniri a Judice Laico, per text. *in cap. Hac conſtitutione* 15. *verſ. Ne aliquis, de Offic. delegat. in* 6. *in cap. Perpendimus* 23. *de ſentent. Excommunic. & in cap. Si quis Laicus* 19. *cauſ.* 22. *q.* 5. Urſaya *loc. cit. n.* 176. expreſſe habet, quod quia hoc crimen committi poteſt a Clericis, a Judice Eccleſiaſtico in hoc caſu privari debent Beneficiis, atque degradari, juxta textum *in cap. Si quis Laicus* 19. *verſ.* 22. *q.* 5. quem textum notabilem dicit Abbas *in cap. At ſi Clericis, in princip. de judic.* Amenus autem *l. cit. n.* 49. concludit, quod quidquid ſit de jure, ſcit Principes de facto in caſus contingentia, maxime ſi lædatur Majeſtas in primo capite, procedere per ſuos Judices, & ultimo ſupplicio Reos afficere. An autem bene, vel male procedant, non hominum, ſed Dei judicio dimittit. Unde in tanta Doctorum diverſitate concluderem pro tutiori cautela, poſſe conſulto Summo Pontifice ſimiles Clericos, & Religioſos degradari, & tradi Curiæ ſæculari puniendos, prout de jure, ut etiam teſte Pignatello *loc. cit. num.* 6. admittunt Doctores, ut videre eſt apud Farinac. *in prax. q.* 8. *n.* 81. Epiſcop. Scalenſ. *de irregularit. c.* 14. Felician. *de Cenſur. c.* 14. Delbene *de immun. Eccleſiaſt. c.* 6. *dub.* 5. *ſect.* 3. *n.* 17.

156 Libellos famoſos componentium, dictantium, & vulgantium pœnæ. Vide verb. *Libellus famoſus per tot.*

157 Litteras alienas aperientium, lacerantium, & intercipientium pœna varia eſt juxta varietatem perſonarum, quarum litteræ aperiuntur, lacerantur, aut intercipiuntur, & etiam juxta diverſitatem finis, quem intendit aperiens, lacerans, aut intercipiens. Unde quia aliquando id poteſt eſſe crimen læſæ *Majeſtatis*, aliquando crimen *falſi*, aliquando *Stellionatus*, aliquando *injuriarum*, ideo Reus puniendus eſt aliquando pœnis læſæ *Majeſtatis*, aliquando *falſi*, aliquando *Stellionatus*, & aliquando *injuriarum*. Hinc videndæ ſunt pœnæ aſſignatæ ſub propriis dictis verbis.

Litteras Apoſtolicas, aliaſque falſificantium 158
pœnæ. Vide verb. *Falſarius*.

Magiæ pœnæ eædem ſunt ac maleficii, & 159
ſortilegii. Unde vide verb. *Superſtitio num.* 40. *& ſequent. ac* 78.

Maledicorum pœna, ſi maledictum ſit in 160
perſonam privatam commiſſum, eſt, quod præter reatum peccati, & obligationem reſtituendi famam, maledicens ſit obnoxius actioni injuriarum, & palinodiæ, ſeu recantationi; *arg. l. Item* 15. §. 27. *ff. de injuriis, & famoſis libellis*, Reiffenſt. *lib.* 5. *Decret. tit.* 26. *num.* 5. Si maledictum commiſſum ſit in Principem ſupremum, quamvis olim ejus pœna fuerit eadem cum pœna criminis læſæ Majeſtatis, teſte Arnobio *lib. adverſus gentes*, hodie tamen de jure communi nulli certæ, & determinatæ pœnæ, ſed ſoli arbitrariæ pœnæ ipſius Principis ſubeſt; *l. Unic. Cod. Si quis Imperatori maledixerit*. Si autem maledictum ſit in ipſum Officium Principis, aut circumſtantiæ aliud ſuadeant, tunc ad terrorem aliorum graviter puniri debet; *argument. cap.* 1. *de Maledicis*, Menochius *de arbitr. judic. cauſ.* 377. *num.* 7. *& ſequent.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 6. *&* 7.

Item quamvis conſultum ſit, ut Papa exem- 161
plo manſuetudinis Chriſti remittat maledicta in ſolam ſuam perſonam illata; *arg. c. Inter querelas* 57. *cauſ.* 23. *q.* 4. *& l. Si quis* 10. *Cod. de Epiſcop. & Cleric.* juncta *cit. l. Unic. Cod. Si quis Imperatori maledixerit*, & ut practicavit S. Pius V. teſtibus Barboſa *in citat. cap.* 1. *n.* 2. *de Maledicis*, & Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 8. Tamen gravi, & exemplari pœna ad terrorem aliorum punienda ſunt maledicta prolata contra ipſam Sedem Apoſtolicam, ſeu Officium, & Primatum ipſius, textu expreſſo *in cit. c.* 1. *de Maledicis*, ut tradunt ibi Doctores communiter.

Sic quamvis Epiſcopus punire non debeat 162
maledictum contra ſolam ſuam perſonam prolatum, ut tradit Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Inter querelas*, *arg. cit. l. Si quis* 10. *Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, ibi: *Cui Sanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit*. Tamen arbitrio alterius Judicis pro qualitate injuriæ puniendum eſt, ut tradunt Hoſtienſ. *in Summa, tit. de Maledicis* §. *Alii maledicunt*, Farinac. *prax. crim. q.* 105. *n.* 402. Reiffenſt. *loc. cit.*
n. 11. Clerici maledici pœna eſt, quæ ſtatui- 163
tur *in c. Clericus* 5. *diſt.* 46. his verbis: *Cle-*

vitus maledicus (maxime in Sacerdotibus) *cogatur ad poſtulandam veniam*, *ſi noluerit*, *degradetur*. *nec unquam ad Officium abſque ſatiſ-factione admittatur*.

164 Religioſi autem aliquem Eccleſiæ Prælatum maledicto offendentes, aut eidem detrahentes, ipſo jure communi debent per duos menſes ſubjacere illis pœnis, quæ juxta Regulas, ſeu Statuta eorum ob gravia crimina ſunt impoſitæ, textu expreſſo in *Clementin.* 1. §. *Quibus etiam*, *de Privileg.*

165 Monopolii pœna eſt, quod hujus criminis Rei puniantur perpetuo exilio, & confiſcatione bonorum textu expreſſo *in leg. Unic. Codic. de Monopoliis*, Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib.* 2. *titul.* 4. *num.* 12. cum pluribus ibi citatis.

166 Omittentium Sacramentalem Confeſſionem, & Communionem in Paſchate, pœna eſt Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi in hoc peccato deceſſerint abſque ſigno Contritionis, eſt privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, textu expreſſo *in c. Omnis utriuſque ſexus*, *de pœnitent. & remiſſionibus*. Tale autem Interdictum eſt ſolum ſententiæ ferendæ; Unde talis Cenſura non incurritur, niſi a Judice competente in Reum contumacem per ſententiam feratur: Privatio tamen ſepulturæ Eccleſiaſticæ eſt pœna latæ ſententiæ, ut patet ex verbis citati Canonis: *Chriſtiana careat ſepoltura*; Amenus *loc. cit. tit.* 5. §. 1. *n.* 11. *&* 12.

167 Omittentium recitationem Horarum Canonicarum, ſi Beneficiati ſint, ſeu Officii Beatæ Mariæ Virginis, ſi tantum Penſionarii Eccleſiaſtici ſint, pœna eſt obligatio ad reſtituendum fructus Beneficii, ſeu Penſionis pro omiſſionibus, & talis pœna ſubiri debet in conſcientia ante quamvis Judicis ſententiam. Concil. Lateranenſe *ſub Leone X. ſeſſ.* 9. §. *Statuimus*, S. Pius V. Conſtit. incip. *Ex primo*, Amenus *loc. cit. n.* 13. Vide verb. *Officium Divinum*, *art.* 1. *a n.* 29.

168 Oſculantis feminam invitam pœna eſt extraordinaria & arbitraria Judici pro qualitate perſonæ, loci, & intentionis; Farinac. *quæſt.* 142. *num.* 161. Amenus *loc. cit. tit.* 4. §. 2. *num.* 40. Et ſi oſculum fiat in publico ad finem injuriandi feminam invitam oſculatam, vel ejus illuſtrem familiam, aut aliæ adſint gravantes circumſtantiæ, poteſt extendi pœna etiam ad ultimum ſupplicium, quo revera punitus fuit quidam nobis Gallus, qui oſculum rapuerat Suſannæ Trivulriæ illuſtri feminæ nuptæ, ut refert Boſſius *tit. de extraordinariis criminibus num.* 3. & ex ipſo Amenus *loc. cit. num.* 40. ubi ſubdit, quod deficiente publicitate loci, ac malo exemplo, temperatur pœna.

Oſculans ob œſtrum amoris puellam in publico, puniendus eſt exilio, & pœna pecuniaria; Giurba *conſil. crimin.* 47. *num.* 16. Amenus *loc. cit. num.* 41. Afflict. Farinac. Decian. Menoch. & Caball. ab ipſis citati. Oſculans in publico puellam invitam, ut ducat in uxorem contemplatione dotis pinguis, & hoc modo impediatur Matrimonium cum alio, puniendus eſt pœna extraordinaria triremium: Raynaldus *Syntax. crim. lib.* 1. *c.* 11. §. 6. *n.* 3. cum Bartol. Boſſ. Farinac. & aliis ibi citatis, Amenus *loc. cit. n.* 42. 16

Obſculantis obiter Monialem pœna eſt extraordinaria; Farinacius *quæſt.* 146. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 16. Amenus *loc. cit. tit.* 4. §. 9. *num.* 17. *&* 18. ubi ſubdit graviori pœna extraordinaria puniendum eſſe talem ſacrilegum, ſi poſt oſculum ad alios impudicos, & laſcivos actus cum ipſa Moniali procederet. Et ſi carnalem copulam cum Moniali habeat, vel Matrimonium cum ea contrahere attentaverit, de jure Civili punitur pœna mortis, & bona delinquentis jubentur applicari Monaſterio, in quo Monialis degebat; Menoch. *de arbitr. judic. caſu* 389. *num.* 27. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. tit.* 16. *num.* 78. per text. *in Novella* 123. *cap.* 43. *& l. Si quis* 5. *Cod. de Epiſcopis*, *& Clericis*, & concordat *cap. Si quis rapuerit* 30. *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. *& cap. Si quis non dicat* 3. *cauſ.* 36. *quæſt.* 2. Advertit tamen Farinac. *quæſt.* 146. *n.* 1. quod licet pœna capitali adhuc puniatur tale Sacrilegum crimen cum Moniali committens, tamen bona illius non Monaſterio Monialis, ſed delinquentis heredibus applicari ſolent, juncta *Authent. Bona damnator. Cod. de bonis proſcriptor.* niſi raptus, aut violentia in Monialem intervenerit. De jure autem Canonico ſic peccans cum Moniali ſi ſit Laicus, excommunicatur, ſi ſit Clericus, non ſolum Beneficio privatur, ſed etiam ab Ordine depoſitus in Monaſterium ad pœnitentiam agendam detruditur. Menoch. *de arbitr. judic. caſu* 189. *n.* 24. Farinacius *loc. c. num.* 4. *&* 46. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 80. *c. Si quis Epiſcopus* 6. *cap. Virginibus cap.* 14. *& cap. Si quis Monacharum* 18. *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. Monialis autem, quæ ad tale ſacrilegium libere conſenſit, ad agendum pœnitentiam in arctius Monaſterium detrudi jubetur; *cap. Si quis Monacharum* 28. *& cap. Si quis rapuerit* 30. *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. juncta *Novella* 123. *quæſt.* 43. Vel, quod convenientius eſt, ad perpetuos carceres ſui proprii Monaſte-

maſterii condemnanda eſt; *cap. Impudicus* 11. *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. Menochius *loc. citat. n.* 12. Reiffenſtuel *l. c. n.* 81.

173 Parricidii pœnæ. Vide *ſupra a num.* 128. *ad num.* 134.

174 Partus ſuppoſiti (ideſt, cum aliqua ſterilis femina fætum tanquam ex ſe natum ſupponit, cum revera alterius feminæ ſit; ut ex *l. Si partus ſubject.* 1. *& l. Cum ſuppoſiti partus* 10. *Cod. ad Legem Cornel. de falſis*, *& ex cap. Officii* 9. *de pœnitentiis, & remiſſionibus*) *ex cit. l. Si partus ſubjecti*, exiſtimat Peguer. *dec. crim.* 80. *num.* 8. eſſe pœnam capitalem. Baſilius autem *dec.* 7. *num.* 11. dicit id eſſe arbitrio Judicis remittendum, qui vel pœnam minuat, vel augeat uſque ad mortem pro diverſitate circumſtantiarum; Pœna vero partus ſuppoſiti hoc modo, ſi nutrix v. g. aliqua, quæ infantem opprimat alienum, eique mortuo proprium ſupponat; ut habetur 3. *Regum cap.* 4. de litigio duarum meretricum ante Tribunal Salomonis, ſecundum opinionem Alexandri *conſil.* 50. *num.* 3. *verſ. Tertio per id*, *volum.* 1. citantis ad hoc *l. Quoniam* 7. *& l. Plagiarii* 16. *Cod. ad Legem Fabiam, de Plagiariis*, *& l.* 1. *ac penult. ff. eod. tit.* eſt ultimi ſupplicii; & concordat Boſſius *tract. crim. tit. de Plagiariis* allegans ad id ſtatutum Mediolani imponens Plagiariis pœnam capitalem. Quod tamen intelligendum eſſe de conſuetis in hoc delicto, dicit Clarus *quæſt.* 68. *num.* 31. & ſequitur Amenus *loc. citat. tit.* 3. §. 6. *num.* 39. concludens, quod citra mortem puniri deberet nutrix, quæ infantem, ut præmiſſum eſt, ſurriperet.

175 Peculatus pœna. Vide verb. *Peculatus*.

176 Perjurii pœna olim de jure Civili erat, tamquam de crimine læſæ Majeſtatis, ſi ſponte, & deliberate quis pejeraſſet; *l.* 2. *Cod. Ad Leg. Jul. Majeſtatis*, & ſic perjuri ultimo ſupplicio afficiebantur, *cap. Rex debet. cauſ.* 23. *quæſt.* 5. Sed hodie dictæ pœnæ abierunt in deſuetudinem, & redactæ ſunt ad pœnam Judici arbitrariam, & regulariter imponitur pro perjurio pœna exilii ultra refectionem damni, & intereſſe faciendam illi, contra quem quis pejeravit. Gloſſa *in l. final. verb. Lucrum*, C. *de jurejurando* cum aliis apud Decianum *lib.* 6. *cap.* 27. *num.* 27. Farinac. *quæſt.* 161. *num.* 36. Raynald. *tom.* 2. *cap.* 20. §. *unic. num.* 20. *& ſeq.* Amen. *loc. cit. tit.* 5. §. 7. *num.* 31. Urſaya *Inſtit. Crim. lib.* 3. *num.* 17. De jure Canonico perjurus, ſi ſit Laicus, efficitur infamis, & conſequenter irregularitatem incurrit; *cap. Infames* 18. *cauſa* 6. *quæſt.* 1. Si vero ſit Clericus, deponendus eſt ab Ordine, *cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis*; Privandus eſt Beneficiis, *cap. Querelam* 19. *& cap. Tua* 11. *de jurejurando*; Atque efficitur inhabilis ad alia obtinenda, *cit. cap. Querelam* 20. *de jurejurando*. Et ſi fuerit Epiſcopus, privandus, & deponendus eſt; *cap. Si quis cauſa* 22. *qu.* 5. *& cap. Cum quidam* 12. *de jurejurando*, Urſaya *loc. c. a num.* 59. *ad* 62. cum pluribus ibi citatis.

Plagii pœna. Vid. verb. *Plagium*. 177

Polygamiæ pœna. Vid. verb. *Polygamia*. 178

Prævaricationis pœna. Vide ſupra *a numer.* 70. *ad* 72. 179

Rapinæ pœna, ſi agatur civiliter, eſt reſtitutio in quadruplum, ita ut præter rem ablatam, eamdem in triplo adhuc pretii, vel æſtimationis compenſare, poſt annum vero, non niſi ipſam rem rapina ablatam, vel æſtimationem illius una cum refuſione lucri ceſſantis, & damni emergentis reſtituere debeat, *princip. Inſtit. de vi bonorum raptor.* & concordat *l.* 1. *&* 2. *ff. eod.* Si autem agatur criminaliter, & rapina commiſſa ſit cum armis, Raptor pœnam capitalem incurrit; *l. Penult. ad Leg. Jul. de vi & public. & ordin. Caroli V. art.* 126. Et ſi commiſſa ſit ſine armis, pœna illius eſt amiſſio tertiæ partis bonorum, dignitatis, item & honoris cum infamia; §. *Item Lex Julia* 8. *Inſtit. de public. jud. l.* 1. *in princip. ff. de vi privata*, juncta *l.* 2. *Cod. eod.* 180

De jure Canonico pœna Raptorum eſt Excommunicatio infligenda ab Epiſcopo loci, ubi rapina committitur, etſi Raptor ſit alterius Diœceſis, a qua nequit abſolvi a proprio Epiſcopo Diœceſano, nec recipi ab eo, ſed ad Epiſcopum excommunicantem remitti debet, niſi plene ſatisfecerit; *cap. De illis* 1. *de Raptoribus*. Et ſi Raptor in ipſa rapina moriatur, vel ſatisfacere nolens decedat, tamquam in peccato mortali defunctus caret Eccleſiaſtica ſepultura; *c. Super eo* 2. *de Raptoribus*, *& c. Fures* 2. *de furtis*. 181

Raptus pœna. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 5. *a n.* 148. 182

Repetundarum criminis pœna eſt varia pro varietate hujus delicti. Vel hoc crimen commiſſum eſt a Judice corrupto in cauſa criminali capitali, accipiendo pecuniam, vel aliam rem a ſponte dantibus, ut hominem innocentem condemnaret ad mortem, & mors de facto eſt ſecuta, & tunc punitur pœna capitis; *l. Lex Julia* 7. §. *final. ff. Ad Leg. Jul. Repetundar.* & inſuper confiſcatione bonorum; *Authent. Novo jure, Cod. de pœna Judicis*, qui 183

male judicavit, cum aliis apud Farinac. *q.* 111. *num.* 61. *& ſeq.* Et ſi cauſa criminalis non ſit capitalis, punitur talis corruptus Judex pœna Relegationis. Decian. *lib.* 8. *cap.* 39. *n.* 15. *&* 19. Urſaya *Inſtit. criminal. lib.* 2. *tit.* 2. *num.* 85. Vel hoc crimen commiſſum eſt a Judice pecunia corrupto in cauſa Civili, & tunc punitur civiliter, & criminaliter. Civiliter condemnatur ad expenſas, & damna paſſa per litigatorem propter ejus corruptionem, *l. de eo* 2. *Cod. de pœna Judic. qui male judicavit*, & ultra damnum, & intereſſe tenetur ad reſtituendum quadruplum ejus quod accepit; *l. Ut unius* 1. *in fine*, *Cod. Ad Legem Jul. Repetundar.* Quamvis juxta *Authent. Novo jure*, §. 1. *Cod. de pœna Judicis*, *qui male judicavit* ſit reſtricta talis pœna ad triplum dati, & reſpective recepti, ad duplum vero ſimpliciter promiſſi, ut ex Farinac. & aliis notat Urſaya *loc. c. nu.* 90. Criminaliter autem talis Judex privatur dignitate, qua erat inſignitus, & redditur inhabilis ad judicandum in futurum, ac efficitur infamis: *citat. Authent. Novo jure*, *& l. Judices*, *Cod. de dignitatibus*, *ac l. Eadem Lege* 6. §. 1. *ff. Ad Leg. Jul. Repetundar.* ac inſuper punitur pœna extraordinaria, quæ ſolet eſſe exilii, vel durior, aut mitior juxta delicti qualitatem. Gloſſa *in l. Lex Julia*, §. *Hodie*, *verb. Extra ordinem*, *ff. Ad Leg. Jul. Repetundar.* Urſaya *loc. c. num.* 94. cum aliis ibi allegatis.

184 Si vero hoc crimen commiſſum ſit ab aliquo, qui pecuniam ſponte dedit, ut Judicem corrumperet, & in ſuam voluntatem traheret, tunc iſte tam in Civilibus, quam in Criminalibus tenetur eadem pœna Judicis corrupti, & inſuper ſi Reus hujus criminis ſit Actor, punitur amiſſione cauſæ, & actionis; *l. Conſtitit* 1. *Cod. de pœna Judicis*, *qui male judicavit*; Et ſi ſit Reus, amittit jus ſe defendendi, & ſic etiam ipſe pro ſuo jure, & intereſſe cauſam amittit. Gloſſa *in cit. l. Conſtitit*, *verb. Amittat*; Farinac. *quæſt.* 111. *tit.* 3. *num.* 125. *&* 129. Urſaya *loc. c. num.* 100. *& ſeq.* Niſi tamen agatur de cauſa criminali ſanguinis, quia tunc licitum eſt Reo ſanguinem ſuum, & vexationem quoquo modo redimere; *l. Tranſigere* 18. *Cod. de tranſactionibus*, Urſaya *loc. cit. num.* 103. cum aliis ibi allegatis.

185 Si autem pecunia non a ſponte dantibus, ſed per violentiam, & concuſſionem recipiatur a Judice, vel ab alio Officiali, qui minetur alicui crimen, & capitale judicium, ut ſub hoc prætextu pecuniam ab illo extorqueat, ſeu recipiatur talis pecunia ab aliquo privato minante alicui ſe illum accuſaturum de crimine aliquo non commiſſo, & ideo ab eo pecuniam extorſit, tunc punitur pœna concuſſionis. Vide *ſupra a num.* 82. Conſpirantes enim in accuſationem, & condemnationem innocentum, & pecuniam accipientes ad non accuſandum, vel non condemnandum, tenentur *Lege Cornelia*, *de Sicariis*, quæ eſt publici judicii, *lib.* 1. *ff. Ad Leg. Cornel. de falſis*: Et inſuper *Lege Julia Repetundarum*, quæ etiam eſt publici judicii; *l. Eadem Lege* 6. *ff. ad Legem Jul. Repetundar.*

De Reſiduis criminis pœna eſt, quod præ- 186
ter reſtitutionem pecuniæ inique detentæ, vel non debite erogatæ ſolvat adhuc triplum, ſeu tertiam partem, ita ut qui 90. duplas male erogavit, 120. duplas reſtituere teneatur; *l. Lege Julia* 4. *ff. Ad Leg. Juliam Peculatus*. Et inſuper Reus hujus criminis incurrit infamiam cunctis criminibus publicis debitam; *l. Infamem* 7. *ff. de public. judic.* Et ulterius puniri debet criminaliter pœna arbitraria graviori, quam puniatur ſimplex furtum. Urſaya *Inſtitut. crimin. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 31. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis. Crimen autem de 187
Reſiduis eſt delictum publicum, quo pecunia ad certum debitum uſum non erogatur, ſed vel retinetur vel in alium uſum convertitur; *l. Lege Julia* 4. §. 3. 4. *ff. Ad Leg. Juliam Peculatus*.

Revelationis ſecretorum pœnæ variæ ſunt 188
pro varietate revelantium. Si revelans ſit perſona privata, quæ ſecretum amici ſibi communicatum revelet dolo malo ad perniciem ipſius amici, eſt pœna falſi; *arg. leg. Pœna* 1. §. 4. *&* 6. *ff. Ad Legem Cornel. de falſis*, Amenus *tit.* 5. §. 6. *num.* 32. cum aliis ibi citatis. Hujuſmodi enim proditores amicitiæ falſarii ſunt, & juxta Scotum *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 2. *art.* 1. ſunt infames.

Conſiliarius, ſeu alius revelans ſecreta Prin- 189
cipis ſibi commiſſa pœnas perjurii ſubire debet, ut ex aliis tradit Amenus *loc. citat. numer.* 34. Et ſi illa panderet hoſtibus Principis, de jure Canonico anathema eſſet; *cap. Si quis Laicus* 23. *quæſt.* 5. Et ſi eſſet Clericus, deberet degradari. De jure vero Civili tamquam Reus criminis læſæ Majeſtatis debet ultimo ſupplicio affici, *l. Omne delictum* 6. §. 4. *ff. de re militari*, *& leg. Si quis* 38. §. 1. *de pœnis*, ubi habetur, quod hujuſmodi Rei aut vivi exuruntur, aut furcæ ſuſpenduntur.

Teſtes propalantes propria teſtimonia in ju- 190
dicio

dicio ſub juramento depoſita, antequam auctoritate Judicis publicentur, puniuntur pœna Judici arbitraria juxta damnum ſua propalatione partium, vel Fiſco cauſatum; *l. Qui*, *ff. de Teſtib.* Notarius, ſeu ſecretarius, qui ſecreta Judicis partibus, vel ſecreta unius partis, alteri adverſariæ indicat, incurrit pœnam falſi; *leg. Pœna* 1. §. 6. *ff. ad Legem Cornel. de falſis*. Et eamdem pœnam incurrit Cauſidicus, qui ſecretum inſtrumentum unius partis alteri oſtendit; *citat. l. Pœna* 1. §. 6. Senatores autem, & qui præſident alicui Univerſitati, ſi revelant quod pro bono Univerſitatis in Senatu, aut Conſilio tractatum eſt ſub ſecreto, privari debent Officio. Amenus *loc. c. n.* 35. cum aliis ibi allegatis.

192 Qui per ſe, vel per alios, de rebus Chriſtianæ Reipublicæ Turcas, ac Hæreticos certiores faciunt, ac ſecreta revelant, incurrunt Excommunicationem in Bulla Cœnæ Papæ reſervatam. *Bulla Cœnæ Excommunicat.* 7.

193 Auditores Rotæ, ac eorum Locatenentes, & Coadjutores revelantes vota, ſeu ſuffragia in cauſſis, quæ in eorum Auditorio diſcutiuntur, aut ſuffragantium, & non ſuffragantium nomina, incurrunt pœnam perjurii, & Excommunicationem Papæ reſervatam, Urban. VIII. in Appendic. Bullarii Conſt. 57. alias 167. incip. *Exponi*.

194 Revelantes quæ ſecreto tractantur cum Papa, pœnis maximis afficiendi ſunt, & confiſcanda eorum bona, & aliquando ultimo ſupplicio puniendi. S. Pius V. Conſt. 147. incip. *Romani*.

195 Revelantes audita in Sacramentali Confeſſione ſubjacent graviſſimis pœnis. Vide verb. *Sigillum Sacramentalis Confeſſionis a n.* 25.

196 Sacrilegorum pœnæ. Vide *ſupra a num.* 31. *ad* 50. *num.* 163. *a num.* 114. *ad* 118. *num.* 127. 143. *& ſeq. num.* 170. & infra *num.* 205. *& num.* 214. & verb. *Eccleſia art.* 4. *verb. Excommunicatio art.* 10. 11. *&* 12. *verb. Furtum*.

197 Schiſmaticorum pœnæ. Vide verb. *Schiſmatici a n.* 14.

198 Sepulchri violati pœna eſt, præter infamiam, quam incurrit hujus criminis Reus, textu expreſſo *in c. Sepulcri violati* 1. *ff. de ſepulcro violato*, arbitraria, & ſubinde etiam capitalis, præſertim ſi corpora, vel oſſa eruantur, *l. Prætor ait* 2. *l. Sepulcri violati* 6. *& l. Rei ſepulcrorum* 11. *ff. de ſepulcro violato*. Sepulcri autem violati crimen eſt, quo quis ſepulcrum non tantum violat, ſed etiam inde monumenta, vel alia aufert, vel cadavera effodit, & ſpoliat; *l. Si ſepulcrum* 2. *& l. Prætor ait* 3. *ff. de ſepulcro violato*.

Simoniacorum pœnæ. Vide verb. *Simonia art.* 3. *a n.* 4. 199

Sodomitarum pœnæ, Vide verb. *Luxuria a n.* 60. *ad* 63. 200

Sollicitantium ad turpia extra Confeſſionem pœnæ ſunt arbitrariæ pro qualitate, & diverſitate circumſtantiarum; *l. Sollicitatores* 1. *ff. de extraordinariis criminalibus*, *& c. Sollicitatores* 15. *diſt.* 1. *de pœnitentia*, Amenus *tit.* 4. §. 2. *a n.* 35. varia ad rem adducens. 201

Sollicitantium ad turpia in Confeſſione Sacramentali pœnæ? Vide verb. *Sollicitatio ad turpia in Confeſſione*. 202

Sortilegorum pœnæ. Vide verb. *Superſtitio a num.* 40. 203

Stellionatus pœna eſt extraordinaria, & arbitraria; *l. Stellionatus* 2. *& l. Stellionatus accuſatio* 3. §. 2. *ff. Stellionatus*. Stellionatus autem eſt quoddam crimen irregulare, vagum, atque incertum; nam quandocumque in aliqua actione hominis injuſte, & doloſe facta, & quæ meretur pœnalem animadverſionem, deficit titulus criminis, illic ſtellionatus crimen objicitur, textu expreſſo *in l. Stellionatus accuſatio* 3. §. 1. *ff. Stellionatus*. Et hoc crimen fuit appellatum Stellionatus ob ſuam varietatem, & inſtabilem, atque irregularem naturam; ſumpta ſimilitudine ab animali, quod vocatur Stellio, quo nullum aliud animal fraudulentius homini invidere obſervat Plin. *lib.* 4. *cap.* 10. Animal hoc tergum habet luculentibus quibuſdam guttis depictum ad modum ſtellarum, eſt varii, & diverſi coloris, & ut Cœlum ſtellis, ita intuentium oculis apparet variis ſtellulis diverſi coloris tinctum, & transperſum, ut tradit Gloſſa *in cit. l. Stellionatus accuſatio* 3. *ff. Stellionatus*, & Doctores communiter, teſte Urſaya *Inſt. Crim. l.* 2. *tit.* 10. *n.* 123. Duo inter alia hujus criminis afferuntur exempla *in cit. c. Stellicorum accuſatio*. Primum eſt, ſi quis rem alteri obligatam diſſimulata obligatione in alium per calliditatem diſtraxerit, & alienaverit, vel cum alia te permutaverit, aut alteri Creditori in ſolutum dederit. Secundum, ſi quis merces jam debitori obligatas averterit, quia ſcilicet bonas jam antea obligatas non tradiderat, poſtea vero ei tradidit, malas & viliores dicens eas eſſe illas, quas ei obligaverat. Caball. *reſolut. criminal. cauſ.* 66. *num.* 1. *&* 3. Urſaya *loc. cit. n.* 125. Rota *part.* 19. *recent. dec.* 263. *n.* 16. ubi de cedente creditum jam exactum. 204 205

206 Stupri pœna eſt, quod ſi quis vilioris conditionis ſtuprum ſine vi committit, fuſtigetur ac relegetur; ſi vero ſtuprator ſit melioris, ac conſiderabilioris conditionis, publicatione dimidiæ partis bonorum puniatur; §. *Item Lex* 2. *verſ. Pœnam*, *Inſtitut. de public. judic.* Si autem quis vi ſeu violenter non tantum invitam virginem violaverit, ſed etiam honeſtam viduam, aut maritatam, punitur pœna capitis; *l. Sollicitatores* 1. §. 2. *ff. de extraordin. criminib.* Conſtit. crimin. Caroli V. *art.* 119. Clarus §. *Stuprum* 3. *ad finem*. Farinac. *prax. crimin. quæſt.* 147. *num.* 6. Gloſſa *in cap. Pervenit* 2. *verb. Plectendus*, *de adulteriis*, *& ſtupro*, & ibi Abbas *n.* 5. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. titul.* 16. §. 2. *n.* 48. & alii.

207 De jure Canonico qua pœna ſtuprator puniri debeat? Vide verb. *Stuprator n.* 6. *& verb. Dos art.* 2. *a n.* 14. *ad* 38. Addo tamen, quod ſi ſtuprator ſit Clericus, præter dotationem debitam jubetur deponi, maxime ſi cum vi ſtuprum commiſerit. Clarus verb. *Adulterium n.* 3. Abbas *in cap. Si ſeduxerit* 1. *num.* 4. *de adulteriis*, *& ſtupro: & in cap. At ſi Clerici* 4. *de Judic. num.* 35. Farinac. *prax. criminal. q.* 147. *num.* 62. Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 16. *n.* 43. Reiffenſtuel *ibi num.* 52. & teſte Claro communis aliorum *arg. cap. Presbyter aut Diaconus* 12. *& cap. Si quis Epiſcopus* 13. *diſt.* 81. cum ſimilibus. Menoch. tamen *de Arbitr. Jud. caſ.* 288. *num.* 6. Vallenſis *tit. de ſtupro* §. 2. *num.* 2. & etiam Farinac. *loc. cit. n.* 65. & alii, cenſet, ſtupratorem Clericum poſſe a Judice puniri pœna arbitraria, videlicet quandoque pœna pecuniaria, vel carceris, quandoque pœna ſuſpenſionis, depoſitionis, vel privationis Beneficii, prout circumſtantiæ perſonarum, & delicti ſuaſerint.

208 Subornationis teſtium ad dicendam falſitatem pœnæ variæ ſunt pro varietate ſubornationum. Si ſubornatus ſit teſtis ad offenſam; & ejus falſa teſtificatio ſortita ſit ſuum effectum, tunc ſicut pœna teſtis falſi eſt pœna talionis; *l. Lege Cornelia* 1. §. 1. *ff. Ad Legem Corneliam*, *de Sicariis*, ita pœna inducentis ad teſtificandum falſum eſt ad ſimilitudinem ejus, quæ ipſi teſti falſo debetur. Ita Clarus, Bertazzin, Menoch. Farinac. & Caball. citati, & ſecuti ab Ameno *tit.* 5. §. 8. *n.* 31. Si autem effectus non ſit ſecutus, eo quia falſo accuſatus ſe defendit probando falſitatem teſtimonii, tunc & falſus teſtis, & ſubornator puniuntur pœna arbitraria; Farinac. *quæſt.* 67. *num.* 9. 10. 14. 17. & 21. Guazzin. *defenſ.* 28. *cap.* 18. *num.* 3. Amen. *loc. cit. num.* 31. Item pœna arbitraria, ſeu extraordinaria punitur teſtis falſus, & ſubornans, ſi ſubornatio, & falſa teſtificatio fuit ad defenſam. Clarus, Farinac. Bertazzin., & alii citati, & ſecuti ab Ameno *loc. cit. num.* 31. Intellige tamen hoc, quando ſubornatio, & falſa teſtificatio eſt ad puram defenſam Rei contra Fiſcum, non autem quando eſt ad defenſam Rei contra Accuſatorem, quia tunc probando Reum innocentem probat Accuſatorem ex conſequenti calumnioſum, & perinde eſt ac ſi teſtis examinaretur ad offenſam Accuſatoris: Unde in caſu tam ſubornator, quam falſus teſtis puniendus eſſet, ut ſupra dictum eſt, pœna talionis, ut recte advertit Amenus *loc. cit. num.* 32.

Regulares ſubornantes Electores pro conſequendis Officiis Regularibus incurrunt Excommunicationem latæ ſententiæ reſervatam Summo Pontifici, & privationem perpetuam vocis activæ & paſſivæ, ex Conſtitut. 138. S. Pii V. incip. *Paſtoralis Officii*, quæ tamen Excommunicatio modo poteſt abſolvi a Superioribus Generalibus, ubi agitur de electione Superiorum inferiorum ex declaratione Gregorii XIII. Conſtit. incip. *Conſuevit* edit. 8. Septemb. 1573. & dictæ Conſtitutiones quamvis editæ ſint pro Ordine Minorum de Obſervantia, afficiunt tamen omnes Regulares, ut docent Pellizar. *Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 9. *cap.* 2. *num.* 181. *verſ. Cum autem*, *& num.* 182. Amenus *loc. cit. num.* 34. & alii. Et præſertim quia Pianam Conſtitutionem confirmavit Clemens VIII. in decretis pro reformatione omnium Regularium Conſt. incip. *Nullus omnino* §. 35. & innovavit Urbanus VIII. decreto edito a Sac. Congreg. Conc. in Conſtitut. 26. ejuſdem Pontificis, ut tradit etiam Juſtus Redn. *tom.* 2. *p.* 2. *tit.* 6. *n.* 16. 209

Tergiverſationis pœna eſt extraordinaria, & arbitraria. Urſaya *Inſt. crim. lib.* 2. *tit.* 10. *num.* 121. cum aliis ibi allegatis per text. *in l. Accuſatorem* 1. §. 7. *& in l. Si quis* 7. *in fine*, *ff. Ad Senatus conſultum Turpillianum*. Vide ſupra *n.* 73. 210

Termini moti pœna eſt vel pecuniaria 50. aureorum, *l. Lege Agraria* 3. *ff. de termino moto*, vel etiam relegatio, aut fuſtigatio illorum, qui occupandorum aliorum finium cauſa id fecerint, *l. Divus Adrianus* 2. *ff. eod.* Termini autem moti crimen eſt, quo quis terminos, vel lapides finales doloſe eruit, aufert, aut mutat, vel ut præciſe noceat alteri, vel ut eidem de fundo aliquid detrahat, & ſuo adjiciat, *l.* 1. *& tot. tit. ff. de termino moto*, Urſaya *Inſt. crim. l.* 2. *tit.* 10. *num.* 55. *& ſeq.* 211

ubi

ubi multa ad rem, Reiffenſtuel *lib.* 5. *decret. tit.* 18. *num.* 68.

213 Truffatorum pœna varia eſt, & regulatur a qualitatibus, & circumſtantiis truffæ, aliquando enim eſt fuſtigatio, ut notat Bajard. *ad Clarum quæſt.* 70. *num.* 5. quandoque eſt pœna relegationis, & aliquando triremium, ut advertit Sanfel. *dec.* 42. & interdum eſt extraordinaria, & Judici arbitraria, ut obſervat Cortiad. *dec.* 106. *num.* 62. apud Urſayam *In-*
214 *ſtit. Crim. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 146. Truffa autem generaliter ſumpta idem ſonat, ac deceptio, fraus, ſeu doloſe geſtum, Cyriac. *controverſ.* 76. *num.* 1. & 2. Rota *par.* 19. *rec. dec.* 475. *num.* 1. ubi quod idem eſt truffare, ac decipere, ſpecialiter vero importat furtum improprium. Unde truffam committere dicitur, qui non reſtituit id, quod ei ad aliquem finem conſignatum fuit, & etiam truffam committit, & Truffator dicitur, qui ſub colore, ſeu prætextu mutui, commodati, conducti, vel depoſiti rem ſibi traditam in ejus uſum diſtrahit. Et generaliter quod qui utitur re ad alium uſum, quam deſtinatum, dicatur Truffator, advertunt multi allegati ab Urſaya *loc. cit. a num.* 143. *ad* 145. ubi ſub *n.* 146. refert ad id aliquos caſus.

215 Vis publicæ pœna varia eſt pro varietate caſuum, in quibus committitur; Si enim committatur in latrocinio, & graſſatione a Latronibus, & Graſſatoribus ſimplicibus, eſt pœna damnationis in metallum, vel relegationis in Inſulam, *l. Capitalium* 28. §. *Graſſatores*, *ff. de pœnis*; Si vero commiſſa ſit a Latronibus, & Graſſatoribus famoſis, eſt pœna ultimi ſupplicii, & furcæ; *cit. l. Capitalium* 28. §. *Famoſos*, *ff. de pœnis*. Et ſi Clericus ſit hujus criminis Reus, degradatur, & in arctum Monaſterium detruditur, *cap. Tua* 6. *de Pœnis*, Farinac. *in Fragm. verb. Clericus n.* 314. & 318. Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 2. *tit.* 7. *a n.* 138. & alii.

216 Si committatur in Raptu, tunc tam Raptores, quam auxiliatores, & fautores, ſi fuerint Laici, puniuntur ultimo ſupplicio; §. *Si autem per vim*, *Inſtit. de publicis judiciis*, & *l.* 1. *Cod. de raptu virgin.* & *l. Si quis*, *Cod. de Epiſcop. & Cleric.* qui licet loquatur de rapientibus Moniales, ex communi tamen DD. opinione extenditur etiam contra rapientes mulieres non ſacratas. Inſuper Raptores perdunt omnia bona applicanda raptæ mulieri, ſi illa ſit laicalis conditionis; *l.* 1. §. *Et ſi*, & *ſeq. Cod. de raptu virgin.* ubi Gloſſa verb. *Diminutionem*, & *verb. Transferuntur*. Si autem ſit Monialis, applicanda ipſimet raptæ quoad uſumfructum, donec vixerit, poſt mortem vero Monaſterio ipſius Monialis, *l. Raptores*, §. *Bona*, *Cod. de Epiſcop. & Cler.* Urſaya *loc. cit. a num.* 142. cum aliis ibi allegatis. Si vero Raptores fuerint Eccleſiaſtici, deponuntur ab eorum Officiis, nec eis imponitur pœna degradationis, & multo minus mortis, etiamſi agatur de raptu Monialium, ſed alia Judicis arbitraria regulanda a circumſtantiis caſus, ut late probat Bertachin. *Vot. dec.* 504. *per tot.* ubi quod die 4. Septemb. 1696. Sacra Conſulta, cui S. M. Innocentius XII. commiſit cauſam cujuſdam Sacerdotis Religioſi, qui invitis parentibus rapuerat puellam honeſtæ conditionis, reſolvit, eumdem Religioſum eſſe perpetuo ſuſpendendum a Divinis, & relegandum in arctum ergaſtulum per decennium. Sic litteraliter Urſaya *loc. citat. n.* 146. & *ſeq.*

Si vis publica committatur in ſtupro Vir- 217
ginis invitæ, punitur hujus criminis Reus pœna capitis; *l. Sollicitatores* 1. §. 2. *ff. de extraord. crimin.* Conſt. crim. Caroli V. *art.* 119. Vide *ſupra n.* 204.

Si vis publica committatur ædes, vel villas 218
alienas cum turba armata expugnando, expilando, & bona ibidem exiſtentia rapiendo, Rei capite plectuntur; *l. Hi qui ædes* 11. *ff. ad leg. Jul. de vi publica*. Item qui ad aliquem expellendum de poſſeſſione domus, agri, navis, & hujuſmodi accedunt cum armatis hominibus, propter quam cauſam homicidia ſecuta ſunt, capite puniuntur, *l. Quoniam* 9. *Cod. Ad Leg. Jul. de vi publica*. Item pœna capitis puniuntur Rei, quoties cum vi publica reperitur conjuncta cauſa læſæ Majeſtatis, veluti ſeditio, tumultus, rebellio, & hujuſmodi, ut tradunt communiter DD. per text. *in tot. tit. ff. & Cod. Ad leg. Jul. Majeſtatis*. Vide *ſupra a num.* 248. In aliis autem caſibus hodie uſus, & praxis obtinuit, ut pro vi publica Rei hujus criminis extraordinaria, & arbitraria pœna puniantur, ut teſtantur Decian. *lib.* 8. *cap.* 18. *num.* 29. Urſaya *loc. cit. num.* 150. & alii.

Vis privatæ pœna eſt, quod hujus criminis 219
Rei puniantur publicatione tertiæ partis bonorum; §. *Item Lex Julia* 8. *Inſtitut. de public. judic.* Uſus tamen, & praxis hodie obtinuit, quod pro ea imponatur pœna arbitraria, ut obſervant Decian. *loc. citat.* & Urſaya *loc. cit. num.* 156.

Intercedit autem hæc differentia inter vim 220
privatam, & publicam, quod vis publica ſit cum armis, privata vero ſine illis; §. *Item*

Lex Julia 8. *Inſtitut. de publicis Judiciis*, Raynal. *tom.* 2. *cap.* 23. §. 1. *num.* 3. Urſaya *loc. cit. n.* 2. & alii.

221 Uſurariorum pœnæ. Vide verb. *Uſura a n.* 88. *uſque in finem*.

222 Alia de variis aliis delictorum pœnis brevitatis gratia relinquuntur videnda apud Criminaliſtas de ipſis ex profeſſo tractantes. Sicuti & pœnæ impoſitæ pro delinquentibus Regularibus videndæ relinquuntur apud ſuas cujuſque Religionis peculiares Conſtitutiones.

223 Pœna adverſus baptizantes Hebræorum filios illicito modo, & ſine conſenſu parentum, eſt, quod mulctentur pro Judicis arbitrio, & prudentia, pœna ſcilicet aut mitiori, aut ſeveriori juxta circumſtantias. Benedict. XIV. tom. 2. Conſt. 28. incip. *Poſtremo menſe* §. 31.

224 Pœna contra Confeſſarios exquirentes a pœnitentibus complicum nomina, cum denegatione abſolutionis, ſunt, quod puniantur uti tradentes, & tuentes opiniones ſcandaloſas & pernicioſas, uti tales a Sede Apoſtolica condemnatas, & in eos pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab officio, confeſſiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinis, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, & ſi fuerint Regulare, vocis activæ, & paſſivæ, aliæve pœnæ decernuntur. Idem Conſtitut. 8. incip. *Ubi primum*. Vide tom. 2. ad verb. *Confeſſarius*.

225 Pœnæ contra impedientes libertatem mutui commercii inter ſubditos Ditionis Eccleſiaſticæ, ſeu contravenientes Conſtitutioni hac de re editæ, ſunt, quod incurrant omnes pœnas inflictas a Pio IV. Pio V. Gregorio XIII. Clemente VIII. Gregorio XIV. Urbano VIII. & Innocentio X. contra extrahentes triticum, & aliud genus prohibitum extrahi extra ſtatum, & inſuper in pœnam 500. aureorum toties quoties contrafecerint. Idem Conſtit. 53. incip. *Quo die*, ubi plura ad id.

226 Pœnæ adverſus Epiſcopos in propria Diœceſi non reſidentes, ſunt omnes, & ſingulæ illæ comminatæ a Tridentino, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, amiſſionis ſcilicet quartæ partis fructuum unius anni, ſi ſex menſibus continuis abſuerint, & aliæ quartæ partis, ſi abſentia ad alios ſex menſes pertrahatur, incurſus etiam in peccatum mortale, & obligationis reſtituendi fructus in abſentia perceptos abſque prævia declaratione. Idem Conſt. 18. incip. *Ad univerſæ*, ubi multa alia ad rem merito obſervanda.

227 Pœnæ contra imprimentes, aut publicantes libros, ſcripturas, & hujuſmodi circa imminutionem dierum Feſtorum de præcepto, ſunt, quod contravenientes, præter librorum, & operum prohibitionem, ſi Laici, excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſervatam incurrant, ſi Eccleſiaſtici uſque ad Sacerdotalem gradum, pœnam Suſpenſionis a Divinis, in ſuperioribus vero gradibus conſtituti ſuſpenſionis a Pontificalibus, & a perceptione fructuum omnium ſuorum Beneficiorum, atque Penſionum, quarum pœnarum relaxatio, & reſpective rehabilitatio Papæ reſervatur. Idem Conſt. 63. incip. *Non multi menſes*, ubi multa alia merito obſervanda.

Pœnæ jam ſtatutæ in Presbyteros Sacrificio Miſſæ ad ſortilegia abutentes, confirmantur, iiſque additur perpetua inhabilitatio ad ipſius Miſſæ celebrationem. Idem *in Appendic. num. VIII. pag.* 46. 228

Pœnæ in Presbyteros, qui vigore Indulti Pontificii plures Miſſas in die commemorationis omnium fidelium Defunctorum celebrantes, aliquid plus eleemoſynæ loco acceperint, quam pro unica Miſſa, juxta Locorum conſuetudines, aut leges Synodales percipi ſolet, ſunt, quod contrafacientes pœnam Suſpenſionis a Divinis Papæ reſervatæ ipſo facto incurrant; Quam tamen Epiſcopi jure Delegato relaxare poterunt, facta prius reſtitutione eleemoſynæ perceptæ in pios uſus ab Epiſcopis erogandæ. Et ſi dicti Sacerdotes poſt incurſam præfatam ſuſpenſionem celebraverint, incurrant irregularitatem omnino Papæ reſervatam. Idem Conſt. 61. incip. *Quod expenſu*, ubi varia alia ſcitu neceſſaria. 229

Pœnæ in eos, qui ad Sacerdotium non promoti Miſſas celebrant, ut Fidelium Confeſſiones excipiant, ſtatutæ recenſentur, reprobataque benigniori praxi Apoſtolicarum Conſtitutionum vigor reſtituitur a Benedicto XIV. Conſtitut. incip. *Quam grave*, & Conſtitut. incip. *Divinarum*, in cujus Summario ſic expreſſe habetur. *Celebrantibus, aut Fidelium Confeſſiones excipientibus, ſine Sacerdotali charactere, ſincera criminis confeſſio facta in primo interrogatorio generali nihil ſuffragatura decernitur ad evadendam pœnam traditionis brachio ſeculari, indictam a Conſtitutionibus Apoſtolicis;* Vide ad id jam tradita a nobis verb. *Miſſa art.* 6. *num.* 12. 13. & verb. *Sacerdos num.* 5. ubi aſſignantur pœnæ ſtatutæ etiam contra Sacerdotes abutentes Sacrificio Miſſæ, ad ſortilegia, vel in Sacramentali Confeſſione ſollicitantes ad turpia; juxta Decretum Univerſalis Inquiſitionis coram Benedicto XIV. 230

edi-

editum, & a nobis ad litteram jam adductum in verb. *Confeſſarius*.

Additiones ex aliena manu.

231 Agere de ſingulis ſingulorum delictorum pœnis immenſi eſſet laboris. Vide tamen, ubi res poſtulat, de pœnis delictorum Eccleſiaſticorum *Theſaurum de pœnis Eccleſiaſticis*, *illuſtratum* tamen a clariſſimo *P. Giraldi Scholarum Piarum*, qui tum pœnas omiſſas ab ipſo *Theſauro* ſupplevit, tum vel poſtmodum mutatas, vel omnino novas addidit.

232 Hic vero præterire haud poſſumus, male *Auctorem num.* 184. ſequutum *Urſayam*, *per* text. *in l.* 19. C. *de Tranſact.* aſſeruiſſe, licere Reo in caſu criminali, cui pœna ſanguinis impoſita ſit, corrumpere judicem, ex ratione illa, quod licet *Reo ſanguinem ſuum & vexationem quoque modo redimere*.

233 In mox allegata enim *leg.* 19. *Cod. de Tranſact.* habetur, quod accuſatus de crimine capitali excepto adulterio tranſigere, & paciſci poteſt impune, ut non habeatur pro confeſſo; idque quia quum agatur de vita hominis, non præſumitur Reus fateri delictum, ſed periculi gravitate propter dubium litis eventum compulſus.

234 Non videmus autem quomodo inferri ex hac lege poſſit, quod valeat Reus in cauſa criminali, cui impoſita ſit pœna ſanguinis, Judicem corrumpere

235 Aliud enim eſt tranſactio, aliud eſt corruptio Judicis. Tranſactio enim nil turpe in ſe continet, adeoque permitti poteſt, corruptio vero Judicis, mala in ſe eſt, adeoque nunquam permittenda.

Reſponſio Auctoris.

236 Quomodocumque intelligatur *cit.* Lex, illam cum Urſaya ſic intelligunt & explicant Boſſius in *Praxi*, *tit. de Offic. pecun. corrupt. n.* 1. Bellegard. in *Meth. rer. crimin. tract.* 4. *quæſt.* 32. *n.* 6. & Rainald. tom. 1. cap. 4. §. 6. *num.* 5. ubi ſic expreſſe tradit, nam in *cauſſa capitali*, *licitum eſt reo ſanguinem ſuum & vexationem* quoquomodo redimere; *l. Tranſigere*, *Cod. de tranſaction. Unde in cauſſa capitali ſatis eſt*, *quod amittat id omne*, *quod dedit*: Hinc *non male dicendum eſt*, me eſſe ſecutum tam celebres, & in his rebus verſatiſſimos Auctores.

PŒNITENTIÆ SACRAMENTUM.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Pœnitentiæ naturam, materiam, formam, & Miniſtrum.

Pœnitentia ex Divo Iſidoro *l.* 6. *Etymologic. c. ult.* dicta eſt a nomine *Pœna*, & 1
a verbo *teneo*, quaſi idem ſit *pœnitere*, ac *pœnam tenere*. Unde Pœnitens eſt *pœnam tenens*, & Pœnitentia eſt *pœnæ tenentia*, ut ſemper quis puniat in ſe ulciſcendo quod commiſit peccando. *Sic in re omnes Catholici*.

Pœnitentia dupliciter ſumitur, nempe ut eſt 2
virtus, & ut eſt Sacramentum, *Communis*.

Pœnitentia ut virtus, *eſt deteſtatio*, *ac dolor ani-* 3
mi de peccato quatenus eſt offenſa, *& injuria Dei*, *cum intentione eam delendi*, *ac vindicandi*, *ſeu compenſandi*. Eſtque in re ipſa Contritio generatim ſumpta, de qua infra. *Sic in re Communis*.

Pœnitentia ut Sacramentum, eſt *ab-* 4
ſolutio hominis pœnitentis facta certis verbis cum debita intentione prolatis a Sacerdote Juriſdictionem habente ex inſtitutione divina efficaciter ſignificantibus abſolutionem animæ a peccato. Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 14. Seu, quod idem eſt, & captu facilius; *Eſt Sacramentum novæ Legis*, *quo homo vero pœnitens*, *& confeſſus a Sacerdote legitimo certa verborum forma a peccatis abſolvitur*. *Sic in re Communis*.

Pœnitentia ſic ſumpta eſt verum, & pro- 5
prie dictum novæ legis Sacramentum. *Eſt de Fide certa inter Catholicos*; Habetur enim *Matth.* 16. *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum*, *& quodcumque ſolveris ſuper terram*, *erit ſolutum & in Cœlis*, & Matth. 18. *Amen dico vobis*, *quæcumque alligaveritis ſuper terram*, *erunt ligata & in Cœlis*, *& quæcumque ſolveritis ſuper terram*, *erunt ſoluta & in Cœlis*, & eſt expreſſe definitum in pluribus Conciliis, & noviſſime in Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *Canon.* 1. *Si quis dixerit*, *in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe vere*, *& proprie Sacramentum pro Fidelibus*, *quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur ipſis Deo reconciliandis a Chriſto Domino inſtitutum*, *anathema ſit*.

Unde patet, quod Sacramentum Pœnitentiæ 6
eſt immediate inſtitutum a Chriſto Domino: *Eſt de Fide certum* ex mox adducto *Canone* 1. *ſeſſ.* 14. *Conc. Trid.* Et quidem poteſtas abſol-

vendi prædicta, & promiſſa Apoſtolis, adeoque Sacramentum Pœnitentiæ inchoative inſtitutum eſt a Chriſto adhuc vivente vita mortali; *c. c.* 18. *Matth.* ſimpliciter tamen, & abſolute in effectu inſtitutum eſt poſt Reſurrectionem, *Joan.* 20. quando Chriſtus Apoſtolis dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Sic. Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 1. dicens: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue inſtituit, cum a mortuis excitatus inſufflavit in diſcipulos ſuos dicens; Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis poteſtatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos Fideles poſt Baptiſmum lapſos Apoſtolis, & eorum legitimis Succeſſoribus fuiſſe communicatam, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit.*

7 Sacramentum Pœnitentiæ eſt omnibus poſt Baptiſmum in peccatum mortale lapſis omnino neceſſarium ad ſalutem in re, vel ſaltem in voto, eliciendo actum Contritionis. *Eſt certa, & indubitata inter Catholicos*: Habetur expreſſe in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. ibi: *Eſt autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus;* Unde Sacramentum Pœnitentiæ rectiſſime appellatur a Sanctis Patribus *Secunda poſt naufragium tabula* naufragis præparata, prout habetur in *cap. Secunda poſt naufragium tabula, de Pœnitentia diſt.* 1. & a Concilio Tridentino *cit. ſeſſ.* 14. *Canon.* 2. ibi: *Si quis Sacramenta confundens ipſum Baptiſmum Sacramentum Pœnitentiæ dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint, atque ideo Pœnitentiam non recte ſecundam poſt naufragium tabulam appellari, Anathema ſit.*

8 Materia Sacramenti Pœnitentiæ eſt duplex,
9 ſcilicet proxima, & remota. *Communis.* Materia proxima ſunt actus pœnitentis; videlicet Contritio, Confeſſio, & Satisfactio, de
10 quibus infra. *Communis.* Et hi actus Pœnitentis dicuntur materia proxima, quia proxime applicat materiam remotam, ſcilicet peccata Sacris Clavibus, ut per abſolutionem remitti poſſint; In omni enim Sacramento materia proxima dicitur id, quo materia remota proxime applicatur, ut accedente forma Sacramentum proxime, & immediate perficiatur, ut ablutio aquæ in Baptiſmo, unctio Chriſmatis in Confirmatione, traditio Calicis, & cujuslibet reſpective materiæ remotæ in Ordi-
11 ne, ſeu Ordinibus &c. Materia remota ſunt peccata actualia poſt Baptiſmum commiſſa.
Communis. Et hæc peccata dicuntur materia 12
remota, quia non ſunt proxime, & immediate remiſſibilia, niſi mediantibus actibus Pœnitentis proxime applicentur Sacris Clavibus, ut per Abſolutionem remitti poſſint. *Communis.*

Dicitur autem notanter, materiam remotam 13
eſſe *peccata actualia poſt Baptiſmum commiſſa*: quia peccatum Originale, & peccata actualia ante Baptiſmum commiſſa; non ſunt materia apta Sacramenti Pœnitentiæ, cum ipſa omnia deleantur per Baptiſmum, & Sacramentum Pœnitentiæ, tamquam ſecunda poſt naufragium tabula, inſtitutum ſit a Chriſto ad delenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa, ut docet Scotus *in* 4. *diſt.* 4. *q.* 5. cum communi Catholicorum, & expreſſe definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *Canon.* 1. ibi: *Si quis dixerit, in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe vere, & proprie Sacramentum pro Fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur, ipſis Deo reconciliandis, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum, anathema ſit; & ibidem Can.* 2. ubi definit: *Pœnitentiam appellari ſecundam poſt naufragium tabulam* per verba adducta *ſupra*
n. 7. Hinc ſi Judæus ſeu Gentilis de recenti 14
baptizatus ſola peccata ante Baptiſmum commiſſa vellet confiteri, ipſe non poſſet abſolvi, quia non afferret materiam aptam hujus Sacramenti Pœnitentiæ. *Communis.*

* An autem peccata mortalia commiſſa *in* ipſa ſuſceptione Baptiſmi; ſive Peccatum fictionis, ut vocant Theologi (quod eſt illud, quo quis adultus ſine debito dolore peccatorum a ſe commiſſorum ad Baptiſmum forte accedit, vel accedit cum voluntate aliquod peccatum mortale committendi) ſint etiam materia hujus Sacramenti Pœnitentiæ, adeoque in Confeſſione Sacramentali explicanda, non audet affirmare Ligorius *Lib.* 6. *n.* 427. ſed pro parte affirmativa ſtant mordicus Tamburinus *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 2. Felix Poteſtas *in Exam. Confeſſ. Tom.* 1. *part.* 4. *num.* 3039. Suarez, aliique multi cum S. Bonaventura, D. Thoma, & S. Auguſtino, apud Ligorium *loc. cit.* *

Materia remota Sacramenti Pœnitentiæ eſt 15
duplex, videlicet neceſſaria, & ſufficiens. Ma- 16
teria remota *neceſſaria* eſt omne peccatum mortale poſt Baptiſmum commiſſum, & nunquam legitime confeſſum, & abſolutum. *Communis.* Materia remota *ſufficiens* eſt omne peccatum veniale, vel mortale jam rite confeſſum, & abſolutum. *Communis.*

Quod

17 Quod peccata jam rite confeſſa, & abſoluta ſint materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ, poſſintque denuo fructuoſe confiteri, & ſubjici Clavibus Eccleſiæ, ultra praxim communem piorum hominum ſæpe ſæpius peragentium confeſſiones, tum generales, tum certorum particularium peccatorum jam rite confeſſorum, & abſolutorum, habetur expreſſe *in Extravaganti inter communes* incip. *Inter cunctas* §. *Ceterum, de privilegiis*, ibi: *Ceterum licet, ſicut prædicitur, de neceſſitate non ſit iterum eadem confiteri peccata, tamen, quia propter erubeſcentiam, quæ magna eſt pœnitentiæ pars, ut eorumdem peccatorum iteretur Confeſſio, reputamus ſalubre.*

18 Nec valet dicere, quod peccata jam rite confeſſa, & abſoluta, & conſequenter remiſſa non poſſunt iterum confiteri, ut abſolvantur, ſeu remittantur, cum non amplius extet, quod abſolvatur, & remittatur. Non valet, inquam, quia de ratione Sacramenti per ſe remiſſivi peccatorum, & collativi gratiæ, non eſt quod actu ſemper remittat peccata, ſed quod per ſe conferat gratiam ſanctificantem, quæ ex natura ſua eſt remiſſiva peccati, ſi nondum fuiſſet remiſſum, ut patet in peccatore jam ante confeſſionem ſanctificato per veram Contritionem, ubi licet Sacramentum Pœnitentiæ tunc nihil remittat, confert tamen gratiam natura ſua remiſſivam peccati, ſi nondum remiſſum eſſet; & tale peccatum mortale jam ante confeſſionem deletum per veram Contritionem, adhuc eſt materia non ſolum ſufficiens, ſed etiam neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ ſecundum omnes; Adeoque a fortiori peccatum mortale jam rite confeſſum, & remiſſum, erit materia ſufficiens remota, ſi nova accedat materia proxima, nempe nova diſpoſitio pœnitentis, ſcilicet novus dolor, & nova Confeſſio ejuſdem: Et ſic quamvis Sacramentum Pœnitentiæ non ſit in tali caſu remiſſivum peccati, cum non adſit; nec collativum primæ gratiæ ſanctificantis, cum jam adſit; eſt tamen remiſſivum peccati, ſi adeſſet, & collativum gratiæ ſecundæ, ſeu augmenti prioris gratiæ jam receptæ, & remiſſivum pœnæ temporalis debitæ peccatis jam antea remiſſis; idque ex opere operato, & virtute Sacramenti, & non ſolum ex opere operantis, ſeu novæ diſpoſitionis, doloris, erubeſcentiæ, aliorumque actuum Pœnitentis, per quos Juſtus meretur gratiæ augmentum, & remiſſionem pœnæ temporalis. Sic *Communis Doctorum* cum S. Th. *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3.*

19 Dictæ materiæ neceſſariæ, & ſufficienti ſolet addi tertia materia remota, ſcilicet materia *neceſſaria, ſed non ſufficiens*; Et pro tali materia aſſignantur peccata mortalia dubia, quæ quidem ſunt materia *neceſſaria*, quia ſunt neceſſario aperienda in Confeſſione, at non ſunt materia *ſufficiens*, quia ſola peccata dubia ſine additione materiæ certæ non ſufficiunt pro obtinenda abſolutione abſoluta. Unde ſi daretur caſus, quod aliquis non haberet materiam certam præteritam, nec jam confeſſam, & abſolutam, quam adderet, tunc poſſet ſolum ei impendi abſolutio conditionata, cum non poſſit dari ſententia abſoluta, & certa pro peccato dubio, ſed ſolum dicta abſolutio conditionata, quia ſic conſuleretur & ſaluti animæ pœnitentis, & reverentiæ Sacramenti, cujus vitaretur irreverentia, quæ poſſet oriri ex periculo, quod pœnitens careret materia, ſupra quam caderet abſolutio Sacramentalis: Et ſic Sacramentum eſſet nullum.

Forma Sacramenti Pœnitentiæ ſunt verba 20
abſolutionis a Sacerdote prolata, ſcilicet illa: *Ego te abſolvo a peccatis tuis*, vel alia æquipollentia actum judicialem ſententiæ abſolventis ſufficienter exprimentia; Habetur ex Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, ubi dicit: *Forma hujus Sacramenti eſt: Ego te abſolvo &c.* & ex Tridentino *ſeſſ. 14. c. 3.* ubi dicit; *Docet præterea Sancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in quo præcipua ejus vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſolvo &c. Quibus quidem de Eccleſiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur; Ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſaria.*

Licet ſpeculative loquendo ſolæ illa duo verba 21
Abſolvo te, vel æquivalentia, ſint de eſſentia formæ abſolutionis, ac neceſſario exprimenda neceſſitate Sacramenti; Vide verbo *Abſolutio art. 3. num. 2.*

In praxi tamen tutius tenendum eſt, requi- 22
ri tamquam de eſſentia formæ Sacramentalis etiam illa verba *a peccatis tuis*, vel ſaltem *a peccatis*. Vide *ibid. num. 3.*

Aliter Confeſſarius peccaret mortaliter, & 23
exponeret Sacramentum probabili periculo nullitatis ſine neceſſitate, & contra juſtiſſimam voluntatem pœnitentis. Vide *ibid. n. 4.*

Abſolutio eſt valida, ſed illicita, ſi detur 24
aliis verbis, quæ tamen non mutent ſenſum formæ ordinariæ, nec actum judicii, & afferuntur variæ ſimiles formæ. Vide *ibid. n. 5.*

Omnes dictæ, & ſimiles formæ ſunt validæ. 25
Vide *ibid. num. 6.* Sunt tamen illicitæ. Vide 26
ibid. num. 7.

27 Abſolutio data his verbis : *Ego te mundo a peccatis*, vel aliis verbis conſimilibus, a pluribus cenſetur inſufficiens ; Et qui eam daret ſub ſimilibus verbis, peccaret mortaliter : ſicuti peccaret mortaliter qui extra caſum neceſſitatis voluntarie relinqueret : *Ego*, *& in nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*. Vide *ibid. num.* 8.

28 Omiſſio vero aliarum precum, ſi fiat aliqua rationabili cauſa, non eſt ne quidem peccatum veniale. Vide *ibid. num.* 9.

29 Urgente aliqua gravi neceſſitate, v. g. periculo mortis inſtantis, poteſt Confeſſarius breviter dicere: *Ego te abſolvo ab omnibus Cenſuris*, *& peccatis*, *In nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*. *Amen*. Vide *ibid. n.* 11.

30 Abſolutionis verba non præciſe, & nude indicant, & declarant pœnitentem eſſe a Deo abſolutum; ſed vere, & per modum ſententiæ Judicialis important abſolutionem pœnitentis a peccatis loco Dei a Confeſſario, velut a Judice pronunciatam. Vide *ibid. num.* 12.

31 Abſolutio non eſt valida, ſi proferatur modo deprecativo. Vide *ibid. num.* 13.

32 Alia. Vide *ibid. uſque in finem*.

33 Abſolutio a quibus, & de quibus dari poſſit, vel non poſſit ? Vide d. verb. *Abſolutio art.* 1. *per totum*.

34 Abſolutio quibus dari poſſit, vel non? Vide d. verb. *Abſolutio art.* 2. *per totum*.

35 Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ eſt ſolus Sacerdos. *Communis inter Catholicos*, & habetur expreſſe ex pluribus Conciliis, & ſignanter ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *& Canon.* 10. & ex illo *Joan.* 20. ubi Chriſtus ſolis Apoſtolis jam antea in ultima Cœna in Sacerdotes ordinatis poſtquam a mortuis reſurrexerat, dixit ; *Accipite Spiritum Sanctum*, *quorum remiſeritis peccata*, *remittuntur eis*.

36 Licet autem ſolus Sacerdos ſit legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Miniſter, non tamen quicumque Sacerdos eſt talis, ſed ſolum ille, qui præter poteſtatem Ordinis habet etiam poteſtatem Juriſdictionis, ideſt legitimam Juriſdictionem, vel ordinariam vel ſaltem delegatum. *Communis inter Catholicos* ; & clare patet ex perpetua traditione, ac ſenſu Eccleſiæ, & pluribus Conciliis, & præſertim ex Trid. *citat. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ubi expreſſe dicit : *Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit*, *& veriſſimum eſſe Synodus iſthæc confirmat*, *nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere*, *quam Sacerdos in eum profert*, *in quem ordinariam*, *aut ſubdelegatam non habet Juriſdictionem*.

37 Quæ autem requirantur in Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ ad valide, & rite ejus Officium exercendum ? Vide verb. *Confeſſarius art.* 1. *per totum*.

Ea, quæ concernunt Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ quoad ejus approbationem. Vide verb. *Approbatio*, *per totum*. 38

Ea, quæ concernunt Miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ facultatem quoad abſolutionem. Vide verb. *Abſolutio*, *per totum*. 39

Varia alia, quæ concernunt Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ. Vide verb. *Confeſſarius art.* 4. *per totum*, *& verb. Sigillum*. 40

* Pœnitentiæ Sacramentum iis, qui morbo peſtis infecti ſunt, non tenetur per ſe præſtare Epiſcopus, cum ille agat per Parochos, ut cauſa univerſalis per particulares; ſed Parochus omnino tenetur, quod & ratio ſuadet, & Decreta Sac. Congregationis approbata a Gregorio XIII. declarant : quamquam adminiſtrare illud poſſit aut directe per ſe, aut adhibita opera alicujus Sacerdotis ab Ordinario approbati ; nam ſi Parochus omnino per ſe id agere deberet, cæteri Parochiani morbo non affecti nollent tunc a Parocho recipere Sacramento, eo quod ſibi metuerent. *De Synodo Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 19. §. 7. *nov. edit.* * 41

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt Contritionem, & Confeſſionem.

Contritio in communi, prout eſt genus ad Attritionem, & Contritionem : *Eſt dolor animi*, *ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero*. Sic expreſſe Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *c.* 4. 1

Contritio ſic generatim, & in communi ſumpta dividitur in Contritionem perfectam, & in Contritionem imperfectam, ſeu Attritionem. *Communis Catholicorum* cum Tridentino *loco citato*. Contritio *perfecta*, quæ eſt Contritio ſimpliciter, & abſolute dicta, eſt *dolor animi*, *ac deteſtatio peccati propter Deum ſumme dilectum*, *& ſuper omnia*, *cum firmo propoſito non peccandi de cetero*. *Communis*. Et dicitur *Contritio*, quia peccatorem perfecte, & proxime diſponit ad gratiam ſanctificantem, ipſumque peccatum omnino delet, ac veluti conterit. *Communis*; & de hac in articulo mortis: Vide verb. *Moribundus n.* 30. Contritio *imperfecta*, ſive *Attritio eſt dolor animi*, *ac deteſtatio peccati contra Deum commiſſi propter turpitudinem peccati*, *vel metum Inferni*, *vel alterius mali*, *conceptus cum firmo propoſito non peccandi de cetero*.

6 *tero. Communis*. Et dicitur *Attritio*, quia peccatorem non penitus diſponit ad ipſam gratiam ſanctificantem, ſed ſolum ita diſponit, ut cum Sacramento Pœnitentiæ capax ſit gratiæ ſanctificantis, ipſumque per ſe non delet, vel conterit; ſed ſolum quaſi *atterit*, & ita applicat, ut per Sacramentum remiſſibile fiat. *Communis*.

7 Unde *Contritio*, & *Attritio* conveniunt in hoc, quod utraque eſt dolor ſupernaturalis cum propoſito non peccandi de cetero, ſed differunt inter ſe, & ratione motivi, & ratione effectus. Ratione *motivi* differunt, quia *Contritio* fit ex motivo Caritatis erga Deum, ideſt ex motivo objecti, nempe Dei ſumme, & ſuper omnia diligendi, ipſumque Deum reſpicit quatenus in ſe abſolute bonum atque perfectum; *Attritio* vero ex motivo Caritatis erga ſe ipſum, ſeu ex motivo timoris Inferni, vel alterius mali, quibus Deus caſtigare ſolet peccata, ac in Deum tendit quatenus nobis bonus, & noſtra beatitudo. Ratione *effectus* differunt, quia *Contritio* per ſe remittit peccata, & juſtificat extra Sacramentum in re, quamvis non ſine voto Sacramenti Pœnitentiæ; Unde Contritus tenetur ſub mortali ſuo tempore confiteri. *Attritio* vero quantumvis ſupernaturalis per ſe non ſufficit ad juſtificationem, & remiſſionem peccati mortalis ſine Sacramento Pœnitentiæ in re. *Sic Doctores communiter* juncto Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 4.

8 Difficultas autem eſt, an Attritio, ut ad Sacramentum Pœnitentiæ, gratiamque per ipſum percipiendam ſufficiat, debeat eſſe cum aliquo Dei amore conjuncta, & quidem hac de re multa eſt lis inter Theologos varie ſentientes ut infra; prius tamen animadvertendum neceſſe arbitror hoc in puncto ad hæc uſque tempora nil Eccleſiam definiiſſe, litemque adhuc ſub Judice fore. Porro nihil decretorie pronunciavit imprimis Conc. Tridentinum ut fuſe ac perdocte oſtendit inter alios Tournely *in prælectionibus de Sacramento Penitent. quæſt.* 5. *art.* 2. ſiquidem ex locis, in quibus S. Synodus circa diſpoſitiones ad juſtificationis gratiam obtinendam neceſſarias mentem ſuam aperit, nulla extruditur definitio, nullumque decretum controverſiam præmiſſam dirimens; quippe procul dubio in locis præſignatis, vel nullam de dilectione facit mentionem; vel ſi de dilectione verba facit, non eſt reſpectu attritionis ad confeſſionem, vel non conſtat, an de diſpoſitionibus agat neceſſariis ad juſtitiam obtinendam in Sacramento Pœnitentiæ, vel extra; immo dum de attritione generatim, vel de attritione in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ peragit, amor non exprimitur, ut ſingula percurrenti ſit obvium, nec inter canones, in quibus dogmaticæ definiuntur veritates, eſt ullus, qui expreſſe ſtatuat amorem Dei neceſſariam eſſe diſpoſitionem ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ percipiendam. Rem plene comprobat Alexandri VII. auctoritas; ſiquidem nil ea in re definitum fuiſſe in Concil. Trid. ſupponit, dum de anno 1667. die 5. *Maii* ad exortas inter ſcholæ Theologos diſſenſiones extinguendas, pacemque eos inter fovendas conceptis verbis prohibuit, *ne quis audeat alicujus theologicæ cenſuræ alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alteram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis in præfata attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*; igitur &c. Secundo nec tempeſtate poſteriori aliquid ab Eccleſia definitum eſt, ſiquidem nulla proſtat aſſignabilis determinatio circa controverſiam: immo impræſentiarum adverſi inter ſe Theologi permittuntur contrarie opinari. Hinc nemo inficias ibit quidquid a Theologis in diverſa abeuntibus ex Trident. vel ex Eccl. ingeritur de dilectionis actu in attritione reſpectu Sacramenti Pœnitentiæ, id mere opinative, & ex ratiocinio Teologico proficiſci.

Proclamant igitur aliqui, quod ut Pœnitens ſufficienter diſpoſitus extet ad Sacramenti Pœnitentiæ gratiam obtinendam, nullum neceſſe expoſtulari in attritione amorem Dei; ac attritionis notionem non niſi eſſe juxta ſeſſ. 14. Trid. cap. 4. quod ſit animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cetero, ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ metu conceptus; & hæc eſt, quam inter Scholaſticos ſuo tempore communiorem ſupra teſtatus eſt Alex. VII. Alii opinavere attritionem talem haberi debere, ut bona fide contritio exiſtimetur. Alii contendunt, & quidem communius hiſce temporibus attritionem, ut ſufficiens ſit ad Sacramentum, requirere Dei amorem, non ſane contritionis perfectæ ex motivo caritatis & amicitiæ tendentis in Deum ut in ſe ſummum bonum, ſed ex motivo ſpei, & amoris concupiſcentiæ terminantis in Deum, quantum nobis bonus, noſtra beatitudo, & finis ultimus. Uno verbo: Neceſſarium in attritione aſtruunt aliquem Dei amorem imperfectum, quem ini-

tia-

initialem, & inchoatum nuncupatum habent, quo Pœnitens incipiat, & inchoet diligere Deum tamquam fontem totius juſtitiæ, phraſe accepta ex ſeſſ. 6. cap. 6. ubi Sacroſ. Syn. præter actus Fidei & Spei, requirit in Catechumenis ad Baptiſmum, ut Deum tamquam totius juſtitiæ fontem diligere incipiant, ac propterea moveantur adverſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem. Alii nota non minus conſpicui, tum ante, tum poſt Trident. ferventius quidem ſed rigidius cenſuerunt, ad Sacramentum Pœnitentiæ neceſſariam contritionem perfectam; cumque Trident. ſeſſ. 14. c. 4. de contritione imperfecta doceat, quod quamvis extra Sacr. Pœnit. ad Juſtificationem perducere non valeat, tamen ad impetrandam juſtificationis gratiam in ipſo Sacramento diſponat, reponunt qui poſt Trident. ſcripſere, contritionem imperfectam admittendam eſſe tamquam remotam diſpoſitionem; Cæterum proximam, & immediatam fatendam eſſe contritionem perfectam. Verum iſti ex Trident. & Eccl. minus potius ſortiuntur præſidium, quam attritionis amore initiali informatæ Patroni; enim vero licet Trident. can. 4. inter actus pœnitentis, quos quaſi materiam Sacramenti Pœnit. definit, contritionem enumeret, non exprimit tamen ſe perfectam intelligere, & alibi ne verbum quidem habet Concil. de neceſſitate contritionis perfectæ ad Sacrament. Pœnitentiæ, ut legenti ſit palam: immo haud obſcure oppoſitum patet ex allatis verb. ſeſſ. 14. cap. 4. pluries cit. Nec magis eis favet Eccleſia, ſiquidem nedum pro ipſis nullam protulit ſententiam, ſed ex ejuſdem praxi, ut jam alibi monuimus, moraliter certum eſt attritionem ad Sacram. ſufficere; immo aliqui poſt Tridentinum, ſententiam exigentem perfectam Contritionem erroneitatis nota inurunt; tamen numquam ſatis laudatum, & commendatum ſe in actibus contritionis perfectæ exercere, atque ad id ſingulariter ſub munimen ſummi Dei divitis in omnes, qui invocant illum, confugere.

10 Ut autem, quid circa difficultatem mea fert opinio, exploratum habeas, meminiſſe oportet, quæ de attritione Sacroſ. Synod. ſeſſ. 14. c. 4. tradidit adverſus veritatis hoſtes, nempe attritionem non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, ſed eſſe donum Dei, impulſum Spiritus Sancti, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat; & quamvis extra Sacramentum, ad Juſtificationem perducere non valeat, tamen ad impetrandam Juſtificationis gratiam in ipſo Sacram. diſponit; quibus poſitis, opinor non ſcrupuliſandum, & ipſummet ſupernaturalem attritionis actum ex ſui natura vel explicite, vel implicite ſecum ſemper ducere aliquem Dei amorem; movetur enim pœnitens per attritionem ad averſionem a peccatis, & converſionem ad Deum, eſtque ille ſupernaturalis dolor de peccatis, eo quia ipſis quatenus Dei offenſa, debita eſt pœna, atque ideo ad dolendum movetur pœnitens de peccatis, prout ſunt offenſa Dei, cum propoſito obſervandi deinceps illius mandata, & ſimilia: hæc autem non videtur poſſe concipi abſque aliquo Dei amore explicito, vel implicito, formali, ſeu virtuali, ac quin vehant ſecum dilectionem in Deum, ut avertat a pœnis, & ſe miſericordem oſtendat; unde juxta D. Aug. *lib. 4. de Civ. Dei cap. 7.* & S. Thomam *in ſupplem. q. 3. art.* 1. dolor in amore fundatur rei illius, de cujus jactura dolemus, igitur &c. nec non in præfato ſenſu varia infra poſita veniunt intelligenda.

* Attritio de peccatis ſufficit quidem ex mente Tridentini ad diſponendum pœnitentem, ut Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtineat, ſed quænam ſit iſta attritio non ſatis liquet; poteſt enim eſſe cum aliquo Dei amore conjuncta, ſed debili, tenui, ac remiſſo. Poteſt etiam eſſe dolor propter Deum, non quatenus eſt ſumme bonus, ſed quatenus eſt bonus nobis; poteſt inſuper eſſe dolor de peccatis unice conceptus propter eorum turpitudinem, aut ſolum metum pœnarum, & gehennæ abſque ulla Dei dilectione. Hæc tamen poſtrema attritio poteſt etiam excitari ex metu gehennæ, ut conjungatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus ita peccata odio habentes propter ſupplicia, ut ſimul animus feratur in Deum ut objectum diligibile. Quæſtio eſt anceps inter Theologos, num ſufficiat attritio ſervilis, quæ elicitur ex unico metu gehennæ, & pœnarum, nullo vel initiali Dei amore adjuncto: vel requiratur ſaltem conjunctus amor Dei initialis. In hac quæſtione nihil decidendum ab Epiſcopo monet Sapientiſſimus Pontifex Benedictus XIV.; ſuadet tamen, ut doceantur Confeſſarii æquum eſſe hortari pœnitentes, ad veram & perfectam contritionem, quod & in Rituali juſſu Pauli V. edito monetur. *De Synodo Diœceſ. lib. 7. cap. 13. per totum.* *

Attritio in Sacramento Pœnitentiæ dicitur 11
fieri Contritio, & *Attritus* fieri *Contritus*, non *formaliter*, quia non variatur objectum, ſed

mo-

motivum, cum adhuc Attritio ſit ex motivo timoris Inferni, vel alterius mali, quibus Deus caſtigare ſolet peccata; ſed ſolum *effective* & *æquivalenter*, quatenus Attritio cum Sacramento in re juſtificat peccatorem, ſicuti Contritio cum Sacramento in voto. *Communis* cum S. Thoma *in Supplement. q.* 1. *art.* 2. & Scoto *in* 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 4 *ad* 2. Sporer *t.* 3. *part.* 3. *cap.* 2. *ſect.* 3. *quæſt.* 3. *n.* 277. & *ſeqq.*

12 Ut autem Attritio cum Sacramento in re ſufficiat ad juſtificationem peccatoris, requiritur, quod procedat ex aliquo motivo ſupernaturali; Unde dolor mere naturalis non ſufficit. Sic non ſufficit dolor de peccato, eo quod propter ipſum peccator publicam infamiam incurrerit, pœna pecuniaria mulctatus fuerit, & hujuſmodi. Habetur clare ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ubi docet, quod Attritio, quæ ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit, debet eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti impulſus, qualis non eſt Attritio naturalis ex motivo pure humano, & naturali. Hinc merito Innocentius XI. die 2. Martii 1679. damnavit ſequentem propoſitionem in ordine 57. ibi: *Probabile eſt, ſufficere Attritionem modo honeſtam.*

13 Sufficit tamen dolor de peccatis ob metum pœnarum temporalium, ut a Deo immiſſarum, vel immittendarum, v. g. Si quis doleat de peccatis propter morbum, famem, ſterilitatem, bellum, aliaſque ſimiles pœnas temporales, ut a Deo inflictas, vel infligendas propter ipſa peccata; Nam talis dolor non elicitur ex motivo mere humano, & naturali, ſed reſpicit Deum, ut juſtum vindicem peccati, & ultorem ejus per pœnas etiam temporales; adeoque cum ſic ſit elicitus ex motivo ſupernaturali, eſt dolor ſupernaturalis, & ſufficiens. *Communior* inter Doctores, & probabiliſſima. Sic La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 884. cum plurimis ibi citatis, Anaclet. *Theol. moral. tract.* 14. *de Sacramentis diſt.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 42. Sporer *loc. cit. numer.* 243. & *ſeq.* Felix Poteſtas *t.* 1. *part.* 4. *n.* 3073. Roſignol. *de Pœnitentia p.* 1. *q.* 3. *art.* 12. *num.* 9. & *ſeq.* Viva *ad propoſ.* 57. *ex damnat. ab Innocentio XI. n.* 1. alii paſſim, & colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 4. ubi dicit, Attritionem ſupernaturalem concipi, aut ex conſideratione turpitudinis peccati, aut ex Gehennæ, & pœnarum metu; & inſuper addit exemplum de Ninivitis, qui timore ſubverſionis Civitatis, & mortis, quæ erat pœna temporalis, pœnitentiam egerunt, & miſericordiam a Domino impetrarunt, ibi: *Hoc enim timore utiliter concuſſi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & miſericordiam a Domino impetrarunt.* Unde merito ab Alexandro VIII. die 7. Decembris 1690. damnata fuit ſequens propoſitio 15. in ordine ibi: *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus metus, ac ſupernaturalis.*

14 Et a fortiori ſufficit Attritio, ſeu dolor de peccatis ob metum Gehennæ. *Communis.* Habetur enim clare ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *Canon.* 8. ibi: *Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad miſericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores pejores facere, anathema ſit,* & *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ibi: *Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam, vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, declarat non ſolum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Hinc Alexander VIII. d. die 7. Decembris 1690. merito damnavit ſequentem propoſitionem 14. in ordine ibi: *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.*

15 Item ſufficit Attritio ob turpitudinem peccati ſupernaturaliter, ſeu ex Fide cognitam. *Communis.* Habetur ex Concilio Tridentino *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 4. per hæc verba relata numero antecedenti, *Vel ex turpitudinis peccati conſideratione*, ubi ſubdit, Attritionem ex tali conſideratione conceptam *verum donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum.* Unde merito ab Alexandro VIII. d. die 7. Dec. 1690. fuit damnata ſequens propoſitio 9. inter alias: *Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.*

16 Item ſufficit ille dolor, quo quis dolet ſe non dolere de peccatis, ſicuti deberet, ſi per hoc indicet, quod de ſuis peccatis vere dolet, ſed non tam vehementi dolore ac deberet, quia cum Sacramento Pœnitentiæ ſufficit ad juſtificationem etiam remiſſiſſimus dolor, ſi nihil aliud deſit, quam intenſio, & dummodo ſit verus dolor de peccatis conceptus ex motivo

tivo ſupernaturali cum abſoluto propoſito non peccandi de cetero. Gobat *tract. 6. num.* 111. Leſſius *in Auctario verb. Confeſſio caſ.* 2. & alii paſſim.

17 Non ſufficit tamen dolor ille, quo quis dolet ſe non dolere de ſuis peccatis, ſi per hoc judicet ſe carere vera deteſtatione, & diſplicentia peccatorum, & potius ſentire complacentiam de illis, quam odium, ac proinde dolere, quod hanc complacentiam, & affectum jam nequeat ſuperare; Et ratio eſt, quia hic non eſt dolor, ſed carentia doloris peccatorum: & venia peccatorum, ſeu juſtificatio non acquiritur per dolorem ſolummodo conceptum, ſed per re ipſa exiſtentem dolorem de peccatis. Gobat *loc. cit.* Felix Poteſtas *t.* 1. *p.* 4. *n.* 3068. & alii communiter.

18 Attritio etiam cognita ut talis ſufficit cum Sacramento ad ſalutem, & juſtificationem. *Eſt Communis.* Et ratio eſt, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *c.* 4. dogmatice loquens per verba adducta *ſupra n.* 11. abſolute, & ſimpliciter dicit Attritionem cum Sacramento diſponere ad gratiam, adeoque ſufficit Attritio etiam cognita ut talis, quando ſcilicet pœnitens certo ſcit, ac cognoſcit ſe eſſe dumtaxat Attritum: Alias Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet Sacramentum mortuorum, ideſt per ſe, ac primario a Chriſto Domino inſtitutum ad remiſſionem peccati mortalis, & collationem primæ gratiæ Sanctificantis, ſi virtute ejus nunquam conferretur prima gratia, ſed mediante Contritione perfecta, ſemper ſupponeretur jam ante Confeſſionem collata, & remiſſio peccatorum conceſſa.

19 Attritio putata, & æſtimata tantum etiam invincibiliter, quæ ſecundum ſe non ſit reipſa vera Attritio, ſicuti non eſt ſufficiens ad fructuoſam ſuſceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, ut fatentur omnes, ita neque eſt ſufficiens ad validam ejus ſuſceptionem; Seu, quod idem eſt: non poteſt dari Sacramentum Pœnitentiæ validum quoad eſſentiam, & informe quoad effectum Gratiæ, ut docent Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 5. §. *Contra iſtam opinionem in fine*, Maſtrius *Theolog. moral. diſp.* 21. *num.* 135. Sporer *tom.* 3. *part.* 3. *cap.* 2. *sect.* 3. *num.* 263. *cum ſequentibus, &* 275. *cum ſeq.* Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 4. *num.* 3081. & alii Scotiſtæ, Gabr. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 1. *dub.* 2. & ibi Major *q.* 9. Vega *lib.* 13. *in Trid. cap.* 26. *&* 34. Vaſquez *q.* 92. *art.* 2. Coninch *diſp.* 4. *dub.* 5. *&* 11. Turrian. *diſp.* 28. *dub.* 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 9. *n.* 2. *& ſeq.* Arriaga *tom.* 7. *de Sacrament. in genere diſp.* 11. *sect.* 1. 2. *&* 3. Maderus *tract.* 4. *de virtut. & Sacrament. Pœnitent. quæſt.* 4. *artic.* 12. *n.* 1. Roſignol. *de Sacrament. Pœnitentiæ par.* 1. *q.* 5. *art.* 14. *num.* 2. *& ſeq.* Joannes Medina, Adrianus Amicus, Emmanuel Sa, Fagundez, & alii plures contra Thomiſtas, & Suarez, Lugo, Valent. Averſ. Caſpenſ. Henriquez, Navarr. Dianam, Bonacicinam, & alios Morales.

Et ratio noſtræ Concluſionis eſt, quia & Concilium Florentinum *in Decreto Unionis*, & Tridentinum *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 4. requirunt ad hoc Sacramentum Attritionem veram, & non æſtimatam, vel putatam tantum: nam Attritio putata tantum etiam invincibiliter non eſt vera Attritio, ſicut homo pictus non eſt verus homo, quamvis etiam invincibiliter æſtimetur, & putetur talis; Nec talis Attritio æſtimata, vel putata, v. g. inefficax, naturalis tantum, &c. eſt donum Dei, vel impulſus Spiritus Sancti, cum non ſit concepta veris motivis a Concilio *loc. cit.* aſſignatis, nec habeat alias conditiones, & perfectiones, quas *ibi* Concilium attribuit Attritioni ſufficienti in Sacramento ad juſtificationem. 20

Hoc clare patet, quod Sacramentum Pœnitentiæ non poteſt eſſe validum quoad eſſentiam, & informe quoad effectum Gratiæ, quia deficiente aliqua parte ſubſtantiali, & eſſentiali, Sacramentum ipſum eſt invalidum; Atque Attritio vera ſupernaturalis eſt pars ſubſtantialis, & eſſentialis Sacramenti, & non mera diſpoſitio, ergo non exiſtente vera Attritione ſupernaturali, non poteſt exiſtere validum Sacramentum. Major eſt infallibilis, admiſſa ab omnibus, etiam adverſariis; Minor patet ex Concilio Tridentino *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ubi inter partes eſſentiales Sacramenti Pœnitentiæ aſſignat ipſam Attritionem veram, & ſupernaturalem.

Nec valet objicere, quod, quamvis deficiat 21 hujuſmodi Attritio ſecundum ſuum eſſe verum, & reale, exiſtat tamen ſecundum exiſtimationem, & apprehenſionem Pœnitentiæ confitentis: non valet, inquam, quia Attritio requiritur ſecundum ſuum eſſe verum, & reale; non autem ſecundum meram exiſtimationem, & apprehenſionem Pœnitentis confitentis; quia, ſicuti a pari, ſi in Sacramento Euchariſtiæ adhiberetur Hoſtia, quæ etiam invincibiliter reputaretur triticea, & talis ſecundum ſuum verum eſſe reale non eſſet, non validum conficeretur Sacramentum, quia ſecundum verum eſſe reale deficeret pars eſſentialis materialis; ita ſi in Sacramento Pœnitentiæ adhiberetur Attritio, quæ etiam invincibiliter exiſtimaretur,

tur, & reputaretur ſufficiens, & ſecundum ſuum verum eſſe reale non eſſet talis, non conficeretur validum Sacramentum; Cum Attritio ſecundum ſuum verum eſſe reale non minus ſit pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ, ac Hoſtia triticea ſecundum ſuum verum eſſe reale ſit pars eſſentialis materialis Sacramenti Euchariſtiæ, adeoque &c.

23 Tum quia Sacramentum Pœnitentiæ validum, eſt Sacramentum verum, & perfectum includens omnes ſuas partes eſſentiales cum debita intentione Miniſtri adeoque eſt ſignum verum efficax practicum Gratiæ ex inſtitutione Chriſti, & acceptatione, ac promiſſione Dei, qui eſt infallibilis veritatis; Atqui implicat tale ſignum verum efficax practicum Gratiæ ſine ſuo ſignato, ſcilicet ſine ſuo effectu Gratiæ, ergo implicat Sacramentum Pænitentiæ validum quo ad eſſentiam, & informe, quod ad effectum Gratiæ. Major eſt de ſe clara, & minor patet, quia alias tale Sacramentum non eſſet ſignum verum efficax, practicum *Gratiæ ex inſtitutione Chriſti*, & acceptatione, ac promiſſione Dei infallibilis veritatis, quod non eſt dicendum.

24 Nec valet dicere, quod ſicuti alia quædam Sacramenta poſſunt eſſe valida quoad eſſentiam, & informia quoad effectum, ſcilicet carere effectu Gratiæ ob indiſpoſitionem ſuſcipientis, ut præſertim aſſeritur communiter de Baptiſmo, ad quem ſi adultus ſine debita diſpoſitione accedat, ſcilicet ficte ſine dolore, & Fide, hic recipit Baptiſmum validum quo ad eſſentiam, & informem quoad effectum Gratiæ, quam pro tunc ratione indiſpoſitionis, ſeu fictionis non recipit, ſed ſolum recipit ex poſt, recedente fictione, ex vi Baptiſmi præteriti.

25 Non valet, inquam, paritas adducta de aliis Sacramentis, & de Sacramento Pœnitentiæ; quia magna eſt diſparitas, & differentia inter hoc, & alia Sacramenta; quia in aliis Sacramentis diſpoſitio neceſſaria ad effectum diſtinguitur ab omnibus iis, quæ ad eorum eſſentiam requiruntur; At in hoc Sacramento Pœnitentiæ idem actus, qui eſt diſpoſitio neceſſaria ad ipſius effectum, eſſe etiam ipſius pars eſſentialis, cum dolor ſit ejus materia proxima; Unde alia Sacramenta, cum non includant ut partem eſſentialem ipſam ſuſcipientis diſpoſitionem, poſſunt eſſe valida quo ad eſſentiam, & informia quoad effectum Gratiæ, quia omnia eſſentialia includere poſſunt, etiamſi debitam ſuſcipientis diſpoſitionem non includant in ordine ad effectum Gratiæ. At non ſic Sacramentum Pœnitentiæ, quod cum ipſam Pœnitentis diſpoſitionem includat, ut partem eſſentialem, quoties eam includit, non ſolum eſt validum quo ad eſſentiam, ſed etiam efficax, & formatum quo ad effectum Gratiæ, Et quoties eam non includit, non ſolum eſt inefficax, & informe quo ad effectum Gratiæ, ſed etiam invalidum quo ad eſſentiam.

Item nec valet dicere, quod Sacramentum Pœnitentiæ poteſt eſſe validum, & informe ex defectu doloris extenſive, quia poteſt dari caſus, quod quis habens tantum duo peccata mortalia diſparata, v. gr. Mollitiei, & Homicidii, invincibiliter oblitus peccati Mollitiei, eliciat actum doloris tantum de peccato Homicidii, ex ſpeciali motivo, & peculiari turpitudine illius peccati in ſpecie, illudque confiteatur; Atqui in hoc caſu Sacramentum eſſet validum, & informe; ergo &c. Major eſt clara, cum caſus non ſit impoſſibilis; Minor autem oſtenditur, quia in tali caſu Sacramentum eſſet validum, cum ibi adeſſent omnes partes eſſentiales: ſcilicet ſufficiens dolor, & Confeſſio de peccatis memoriæ occurentibus, de quibus tantummodo tenetur Pœnitens dolere, & ea ſolum confiteri, cum nemo ad impoſſibile poſſit obligari, textu eſpreſſo *in l. impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Juris*, & *cap. Nemo poteſt 6. de Reg. Juris in 6.* Eſſet autem informe, ſcilicet ſine effectu Gratiæ, quia in tali caſu peccatum Mollitiei oblitum non eſſet remiſſum; nec directe, ut de ſe patet, cum non eſſet confeſſum, nec indirecte ex vi abſolutionis peccatis Homicidii confeſſi, quia nullum peccatum remitti poteſt ſine ullo dolore formali, aut ſaltem virtuali ſupra ipſum cadente, & in dicto caſu non caderet ſupra peccatum Mollitiei dolor formalis, ut ſupponitur, nec dolor virtualis, quia dolor peccati homicidii, cum ſupponatur habitus ex ſolo ſpeciali motivo, & ex ſola peculiari turpitudine peccati homicidii, non poteſt virtualiter extendi ad peccatum Mollitiei penitus diverſæ rationis, & ſpeciei, cum non poſſit comprehendi ſub illa ſpeciali turpitudine. Unde cum in tali caſu neque eſſet remiſſum peccatum homicidii confeſſum, ex quo, ut omnes fatentur, non poſſit unum peccatum mortale remitti ſine alio, tunc daretur Sacramentum validum quo ad eſſentiam, & informe quo ad effectum Gratiæ. 26

Non valet, inquam, quia etiam admiſſa majori, negatur abſolute minor, ſcilicet quod tunc Sacramentum eſſet validum, & inofrme, quia vel talis dolor eſſet ſufficiens, ad valorem Sacramenti, vel non; Si eſſet ſufficiens ad valorem Sacramenti, eſſet etiam ſufficiens 27

ad

ad effectum & fructum Sacramenti, quia non poteſt eſſe dolor ſufficiens ad valorem Sacramenti, niſi ſit dolor reconciliativus cum Deo; Concilium enim Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 3.* dicit: *Sane vero res, & effectus hujus Sacramenti, quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo*, & dolor reconciliativus cum Deo continet implicite, & virtualiter deteſtationem omnium mortalium, ſicuti patet de actu perfectæ Caritatis, qui virtualiter continet deteſtationem omnium peccatorum mortalium, quamvis homo eorum omnium non recordetur, quia actus ille ſtare non poteſt cum affectu ad aliquod peccatum mortale; Et ſic cum talis dolor de *Homicidio* contineret in dicto caſu etiam implicite, & virtualiter dolorem, & deteſtationem *Mollitiei*, Sacramentum non ſolum eſſet validum quo ad eſſentiam, ſed etiam formatum, quo ad effectum Gratiæ. Si autem non eſſet dolor ſufficiens, tunc Sacramentum non ſolum eſſet informe, ſed etiam invalidum & nullum ob defectum materiæ proximæ neceſſariæ, qui eſt dolor reconciliativus cum Deo, continens ſaltem implicite, & virtualiter deteſtationem omnium mortalium, etiam invincibiliter, & inculpabiliter oblitorum.

28 Nec valet inſtare, quod poteſt dari caſus, quo quis vere doleat de aliis ſuis peccatis mortalibus, & ipſa confiteatur; at de aliquo non doleat, nec ipſum confiteatur, credens, & firmiter tenens ex aliquo ſibi viſo rationabili motivo non obligari ab dolorem, & confeſſionem dicti peccati, ut fertur de Adultera Matrem illorum trium inſignium Fratrum, videlicet Gratiani celeberrimi Compilatoris Decreti, Petri Lombardi vulgo Magiſtri ſententiarum, & Petri Comeſtoris Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ eximii Collectoris, quæ cum dictos tres ſuos Filios ex adulterio procreaſſet, & poſtea videns, & audiens quanta nominis celebritate dicti ſui Filii in Orbe florerent, quantumque commodum, & utilitatem univerſæ Eccleſiæ attuliſſent, ita gaviſa fuit de tali conceptione liberorum, ut crederet ſtulte ſe acturam, ſi doleret de peccato, quo tantos viros pepererat; Unde vere ipſa dolente de aliis peccatis, eaque confitente, de tali autem adulterina conceptione non dolente, nec ipſam confitente, ratione talis inculpabilis credulitatis, fuit Sacramentum vere quidem validum, ſed informe, ex quo ſine remiſſione etiam illorum peccatorum, quæ cum vero dolore in Confeſſione aperuit, quamvis ipſa ratione talis inculpabilis credulitatis non peccaverit.

29 Non valet, inquam, quia in primis dictus caſus eſt fabuloſus, ut teſtantur Bellarminus *in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, *verb. Petrus Lombardus*, Gobat *tract. 6. num. 171. cum ſequentibus*, pluresque alii, & noviſſime doct. P. Ignatius Hyacinthus amat de Graveſon *in ſua Hiſtoria tom. 4. par. 2ª fol. 644. primæ impreſſionis Romanæ*, his præciſis verbis: Fertur Petrum Lombardum, Gratianum, & Petrum Comeſtorem germanos Fratres fuiſſe ex adulterio procreatos, quorum Mater de peccato quo tantos viros pepererat, vix dolere potuerit; Sed hæc hiſtoriola inter aniles reponenda eſt, cum certiſſime conſtet, *Petrum Lombardum* Inſubrem fuiſſe, & patria Novarienſem, *Gratianum* ex Etruria in oppido *Cluſio* oriundum, *Petrum vero Comeſtorem* natione Gallum, patria Trecenſem. Qui igitur fieri potuit, ut tres illi inſignes viri nationibus adeo diverſis ejuſdem Matris ex utero prodierint: apage fabulam. *Hactenus ille*. Et in vita Gratiani appoſita ad Calcem ſui Decreti in veteribus exemplaribus habetur ſic preciſe; Alii tamen fatentur eos nec germanos, nec contemporaneos fuiſſe, etſi tempore vicinos; Claruit enim Gratianus temporibus Henrici IV. anno Domini milleſimo centeſimo vigeſimo, Petrus Lombardus ſua Conrado Imperatore III. anno Domini milleſimo quadrageſimo, & Petrus Comeſtor ſub Friderico Imperatore primo, anno Domini milleſimo centeſimo ſexageſimo. *Hæc ibi*.

30 Aſt dato etiam, & non conceſſo pro vero dicto caſu, cum illum referant plures Scriptores, ut habetur in dicta vita Gratiani his verbis: Et a quibuſdam prædicatur in populis hos tres, Gratianum videlicet, Petrum Lombardum, & Petrum Comeſtorem fuiſſe germanos ex adulterio natos. Quorum Mater cum in extremis peccatum ſuum confiteretur, & Confeſſor redargueret crimen perpetrati adulterii, quia valde grave eſſet, & ideo multum deberet dolere, & pœnitentiam agere; Reſpondit illa: Pater, ſcio, quod adulterium peccatum magnum eſt, ſed conſiderans quantum bonum ſecutum eſt, cum iſti Filii mei ſint lumina magna in Eccleſia, ego non valeo pœnitere. Et Confeſſor ad eam; Quod tui Filii ſint notabiles viri, & opera utilia fecerint Eccleſiæ Dei, non ex te, ſed ex dono Dei eſt. Ex te autem adulterium crimen magnum, & de hoc doleas. Et ſi non habes tantum dolorem, quantum exigit tam horrendum ſcelus, de hoc tamen doleas, quod non potes dolere. *Hæc ibi*. Et referunt etiam Tiraquell. *de nobilitate cap. 15. num. 52.* Caramuel *in Theologia fundamentali*, & alii plures. Dato igitur, & non

con-

conceſſo pro vero dicto caſu, Reſpondetur, quod ſi dicta Mater in dolore formali de aliis ſuis peccatis mortalibus non habuit etiam dolorem ſaltem implicitum, & virtualem de ipſo ſuo adulterio, ſed potius eum excluſit, Sacramentum nedum fuit informe, & infructuoſum, ſed etiam omnino invalidum, quia non habuit dolorem requiſitum, & ſufficientem ad valorem Sacramenti.

31 Ad valorem enim Sacramenti requiritur dolor ſupernaturalis, & univerſalis ſaltem virtualiter reſpectu omnium peccatorum mortalium. Unde ſi de uno ſolo mortali ſcienter non habeatur, nec ſcienter velit haberi dolor, peccatur graviſſime, & nullum redditur Sacramentum, quia deficit materia proxima neceſſaria, quæ eſt dolor reconciliativus cum Deo, qui ſaltem implicite, & virtualiter debet includere deteſtationem omnium mortalium, etiam invincibiliter oblitorum, aut inculpabiliter ignoratorum.

32 Dicitur autem notanter *reſpectu omnium peccatorum mortalium;* nam ſecus eſt de peccatis venialibus, ad quorum Confeſſionem licet requiratur aliquis dolor, ac propoſitum eadem evitandi, tamen poteſt haberi dolor, & remiſſio de uno, etiamſi non habeatur dolor & remiſſio de aliis, quia venialia, cum non ſint materia neceſſaria, ſed ſolum ſufficiens, poſſunt omnia, vel aliqua eorum in Confeſſione etiam voluntarie omitti ſine ullo peccato, ut expreſſe habetur ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. ibi: *Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præſumptionem in Confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multiſque aliis modis expiari poſſunt.*

33 Dolor de peccatis mortalibus commiſſis debet eſſe ſummus, non intenſive, ſed appretiative, ita ut Pœnitens nihil magis deteſtetur, quam peccatum, & velit potius omnia mala mundi perpeti, quam mortaliter Deum offendere. *Communis.*

34 Dolor requiſitus ad Sacramentum Pœnitentiæ conſulto, & utiliſſime præmittitur Confeſſioni; Non debet tamen neceſſario Confeſſionem præcedere, ſed ſufficit, ut eliciatur in ipſomet Confeſſionis actu, ut patet ex communi ſenſu Fidelium, & recepta praxi Confeſſariorum, qui poſt auditam Confeſſionem ſolent exhortari Pœnitentes ad eliciendum dolorem, quem de facto ipſi Pœnitentes amplius pro tunc elicere curant. *Sic Doctores communiter.*

Debet tamen talis dolor neceſſario præcedere abſolutionem, nec ſufficit, ſi eliciatur poſt ipſam abſolutionem; alias Confeſſio non eſſet accuſatio, ſeu ſimplex peccatorum narratio; & abſolutio non datur niſi Pœnitentibus ſe de ſuis peccatis cum dolore, & firmo propoſito accuſantibus. *Communis.* 35

Non eſt autem neceſſe, quod dolor, ſeu Attritio eliciatur immediate ante abſolutionem, vel Confeſſionem, ſed ſufficit, quod dolor ſit elicitus mane, & actu non retractato Pœnitens confiteatur poſt quatuor, quinque, & ſex horas. *Communis.* Immo ſufficit etiam ſi quis veſperi examinans ſuam conſcientiam eliciat actum doloris pro habenda Confeſſione in craſtinum; hic enim actu non retractato poterit ſequenti mane valide confiteri ſine novo actu doloris: *Communis*: Quinimmo Tamburinus *in methodo expeditæ Confeſſionis lib.* 1. *c.* 2. §. 4. Gobat *tr.* 6. *n.* 159. & alii dicunt valere actum doloris elicitum non ſolum præcedenti veſperi, ſed etiam præcedenti die; dummodo relate ad Confeſſionem habendam, & actus non ſit retractatus, cum adhuc moraliter, & virtualiter perſeveret (*) 36

Qui in Confeſſione oblitus eſt alicujus peccati mortalis, de quo antea explicite, & formaliter non doluit, poteſt paulo poſt datam abſolutionem illud confiteri, abſque eo quod habeat novum dolorem, cum dolor prior virtualiter, & mortaliter ſe extendat etiam ad peccata oblita, & perſeveret, ac valeat, ac ſi eſſet novus dolor de ſolis peccatis oblitis; Diana *part.* 9. *tract.* 3. *reſol.* 50. & 51. Lugo *diſp.* 14. *de Pœnitent. ſect.* 3. Gobat *tr.* 6. *n.* 165. ubi 37

(*) Doloris actus materia proxima eſt Sacramenti Pœnitentiæ. Materiam Sacramentorum proximam, ſeu applicationem materiæ remotæ (quod idem eſt) debere moraliter formæ conjungi, ut unum cum ipſa conſtituat, atque Sacramentum inde coaleſcat, ſententia eſt certiſſima penes omnes Theologos. Qui igitur fieri poteſt ut juxta Tamburinianam, & Gobatianam hipotheſim qua doloris actum heſterna die elicuiſſe ſufficit, eumdem actum doloris moraliter formæ conjungatur, unumque cum ipſa conſtituat? Hinc hujuſmodi ſententiam, atque alias huic affines eodem in *num.* relatas, nullatenus eſſe ad praxim deducendas certo certius tenendum eſt.

ubi cum Dicaſtillo *diſp.* 2. *dub.* 12. teſtatur de communi.

38 Item ſi propter imminens mortis periculum abſolvatur moribundus, audito tantum uno, vel altero peccato, poteſt, poſtea auditis reliquis, ſecundo abſolvi ab illis ex vi prioris doloris moraliter permanentis, abſque eo quod novum eliciat dolorem. *Citati Doctores, & alii paſſim.*

39 Dolor ad hoc, ut ſufficiat pro valore Sacramenti, debet eſſe conjunctus cum propoſito non peccandi de cetero. *Communis* ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4.

40 Propoſitum non peccandi de cetero, quamvis per ſe loquendo debeat eſſe formale, & expreſſum, ut tenet communior Theologorum, tamen ſufficit etiam, quod ſit implicitum, & virtuale, quia verus dolor reconciliativus animæ cum Deo eſt incompoſſibilis cum propoſito peccandi, unde includit virtualiter propoſitum de non peccando de cetero, adeoque ſufficit propoſitum virtuale, & implicitus; Scotus *in* 4. *diſt.* 14. *q.* 4. §. *Ad primum argumentum diſt.* 17. *q. unic. in ſalut. principium*, & alibi, Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 3072. Leand. *tract.* 5. *diſp.* 7. *qu.* 22. & alii paſſim. (*)

41 Propoſitum debet eſſe abſolutum, firmum, efficax, & univerſale ſe extendens ad omnia mortalia in poſterum evitanda. *Communis.*

42 Quamvis autem propoſitum debeat eſſe abſolutum, firmum, efficax, & univerſale, non requiritur tamen credulitas, ſeu exiſtimatio, vel perſuaſio certa ex parte intellectus, quod quis deinceps non amplius ſit relapſurus; Layman *lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 4. *num.* 8. Petrus Marchantius *t.* 1. *Tribunalis tract.* 4. *tit.* 3. *qu.* 3. Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 14. *diſt.* 6. *q.* 4. *n.* 52. Sporer *tom.* 3. *p.* 3. *cap.* 2. *ſect.* 4. *n.* 310. ubi teſtatur de communi, Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 3073. ubi dicit eſſe communem. Et ratio eſt; quia dolere de peccatis, & proponere de cetero non peccare, eſt actus voluntatis; exiſtimare autem, ſeu credere, vel ſibi perſuadere, quod non amplius ſit relapſurus, ſed ſervaturus propoſitum voluntatis præſentis, eſt actus intellectus, qui ob cognitam humanæ conditionis fragilitatem, noſtræque voluntatis mutabilitatem, & plurimas hinc inde peccandi occaſiones, ex dicto dolore, & propoſito voluntatis non neceſſario conſequitur: Poteſt enim quis vere dolere, & deteſtari peccatum, ac vere, & abſolite proponere ſe de cetero non peccatorum, & nihilominus timere, aut exiſtimare, immo certe credere ſe ob dictas rationes non omnia mortalia evitaturum, ſed in hoc, vel illud peccati genus iterum relapſurum. Unde ſi Pœnitens dicat: *Omnino quidem doleo ac firmiter propono in poſterum abſtinere, interim tamen ſcio quod iterum faciam, iterum labar, jam toties expertus &c.* is tamquam bene diſpoſitus præmiſſa confirmatione, & conſolatione debita abſolvendus eſt, quia ſenſus verbi *iterum faciam* eſt tantum indicativus, ſeu numerativus ex parte intellectus; Secus autem, ſi ſenſus eſſet optativus ex parte voluntatis; ſignificans ſcilicet actualem aliquem affectum voluntatis ad peccatum in futuro, quod valde notandum eſt, ut ex communi expreſſe notat, & docet Sporer *loc. citat. numer.* 310. (**)

Circa ſola peccata venialia, ſicuti in Sacramento Pœnitentiæ requiritur ſupernaturalis dolor, & deteſtatio eorum, ita requiritur propoſitum abſolutum ſaltem virtuale, & implicitum vitandi ipſa venialia confeſſa, vel ſaltem unum, vel alterum ipſorum, quia Pœnitens debet habere voluntatem efficacem abſolutam vitandi id omne, de quo ſperat abſolutionem, alioquin non eſſet vere Pœnitens. Dicitur autem notanter *Vel ſaltem unum, vel alterum ipſorum*, quia licet peccet venialiter qui confitetor alia venialia, de quibus non habet verum dolorem, & propoſitum ſufficiens; ſi tamen de illo uno, vel altero vero Pœnitens proponat efficaciter illud vitare, valet Sacramentum ſecundum communionem Doctorum, quamvis aliqui defendat contrarium. 43

Quantum ad Confeſſionem Sacramentalem 44
plures

(*) Huic ſententiæ opponimus auctoritatem & verba Card. Bellarmini lib. de pœnitent. cap. 6. ubi neceſſitatem propoſiti formalis & expliciti adſtruit per totum. *Sed nobis*, inquit, *communis, ac trita a veteribus via ſemper viſa eſt tutior, & commodior;* (utinam ejus ſemitas Caſuiſtæ calcaſſent) *Probatur igitur, ad Contritionem requiri explicitum ac formalem propoſitum vitæ melioris.*

(**) Laxiſſime doctrinæ hoc in *num.* traditæ Apoſtoli verba oppono, ad Rom. cap. 8. Scribentis: *Certus ſum enim quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare a charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu Domino noſtro.*

plures exortæ sunt Hæres, & præcipue tres hic adducuntur, & confutantur. Prima docet Confessionem Sacramentalem non esse a Deo institutam, sed esse merum humanum inventum. Auctor hujus falsitatis fuit quidam Petrus Hispanus Oxomensis in Salmatina Universitate Theologiæ Professor.; qui postea hanc Hæresim, & alias, quas evomuerat, retractavit. Huic inter alios accessit Calvinus, qui *libro tertio Institutionum cap.* 4. §. 7. Sic expresse habet: *Miror qua fronte ausit contendere Confessionem, de qua loquuntur, Juris esse Divini, cujus equidem justissimum esse usum fatemur, sed quem possumus evincere olim fuisse liberum; Certe nullam de ea statutam fuisse Legem aut Constitutionem ante Innocentii III. tempora, eorum quoque Annales narrant.* Et infra *Itaque ipsis testibus, nondum elapsi sunt anni trecenti, ex quo injectus est ab Innocentio III. laqueus, & imposita confitendi necessitas; Atque ut de tempore taceam, sola verborum barbaries fidem Legi abrogat; Nam quod jubent boni Patres omnem utriusque sexus quotannis semel proprio Sacerdoti confiteri omnia peccata, faceti homines lepide excipiunt hoc præcepto teneri solos hermaphroditos, ad neminem vero spectare, qui sit, vel mas, vel femina.* Et in suo Tridentini supra omne venenum pestifero antidoto dicit, nullum post annos mille a Christo nato fuisse in Ecclesia Confessionis usum, donec, inquit, *Innocentius III. cum pauculis Cornutis bestiis* (hoc nomine appellat Sacros Antistites in Concilio Lateranensi congregatos) *laqueum hunc populo Christiano induxit, quem Tridentini Patres adstringunt.*

45 Ast hæc Hæresis facile evincitur ut manifesta falsitas, tum ex variis Sacræ Scripturæ locis, tum ex Conciliis. Fuisse enim Sacramentalem Confessionem a Christo Domino institutam, habetur expresse ex illo *Joann.* 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*, ex quibus verbis stat clarum, præcepto Divino ordinatam esse Confessionem Sacramentalem, cum non possint peccata remitti, nisi ea cognoscantur, & judicialiter subjiciantur Clavibus, seu Confessioni Sacramentali, ut advertit Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 5. Et quod semper fuerit in usu usque de tempore Apostolorum, habetur ex ipsis actibus apostolicis *cap.* 19. ibi: *Multi credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus suos.* Item ex 2. *Ad Corinth. cap.* 5. ibi: *Dedit nobis ministerium reconciliationis, & posuit in nobis verbum reconciliationis; pro Christo ergo legatione fungimur*, &c. Item ex Epistola Catholica Jacobi Apostoli *cap.* 5. ibi: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Item ex Epistola prima Joannis Apostoli *cap.* 1. ibi *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab omni iniquitate.*

Evincitur falsitas talis Hæresis etiam ex Conciliis, & signanter ex Concilio Laodiceno *Canon.* 2. ibi: *His, qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt, & istant Orationi, Confessioni, ac Pœnitentiæ malorum suorum, perfectam conversionem demostrantes, pro qualitate peccati tempus Pœnitentiæ tribuendum est.* Item ex *Canone* 102. *Sextæ Synodi*, ibi: *Oportet autem eos, qui solvendi, & ligandi potestatem a Deo accepere, peccati qualitatem considerare, & ejus, qui peccavit ad eam conversationem promptum studium, & sic morbo convenientem adferre medicinam.* Item ex *Canone* 8. *Concilii* 1. *Cabilonensis*, ibi: *Ut pœnitentibus a Sacerdotibus, facta Confessione, indicatur Pœnitentia universitas Sacerdotum noscitur convenire.* Item ex *Canone* 32. *Concilii II. Cabilonensis*, ibi: *Sed & hoc emendatione indigere perspeximus, quod quidam, dum confitentur peccata sua Sacerdotibus, non plene id faciunt; Quia ergo constat hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet, & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit Confessio, scilicet ut & ea confiteantur, quæ per Corpus gesta sunt, & ea, quibus in sola cogitatione delinquitur.* Consimiliter habetur ex plurimis alii Conciliis, & præsertim ex Conciliis Generalibus, Lateranensi sub Innocentio III. *cap.* 2. Costantiensi *sess.* 8. Florentino *in Instructione Armenorum*, & Tridentino, *sess.* 14. *cap.* 5. ibi: *Ex istintutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicata universa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse a Domino integram peccatorum Confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis Jure divino necessariam existere.* Et infra circa finem subjungit: *Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod Jure divino necessarium, & institutum esse intellexerat; sed ut præceptum Confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur.* Et eadem *sess.* 14. *Canon.* 6. definit sic: *Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse Jure Divino; aut dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio sem-* 46

per observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum, anathema sit.

147 Secunda Hæresis est Montani, & Novati cum aliis docentium, *quod lapsis a Deo venia petenda, & non ab Ecclesiæ Sacerdotibus venia speranda sit*, ut refert Sozomenus *lib.* 1. *cap.* 21. & Layman *lib.* 5. *cap.* 7. *sub num.* 1. §. *Tertium*. Et hæc Hæresis, quod non sit necessarium confiteri peccata Sacerdoti, sed soli Deo, a quamplurimis etiam modernioribus Hæreticis, ut Lutheranis, Calvinistis, & aliis secuta

48 fuit, & sequitur in dies. Ast facilime evincitur, quia ex quo *Joannis* 20. Christus tradiderit Sacerdotibus facultatem remittendi, & retinendi peccata peccatoribus, hoc ipso implicite obligavit peccatores ad iisdem subjicienda propria peccata; alias frustranea esset talis potestas, si non esset obligatio peccatorum peccata sua iisdem subjiciendi; Cum Sacerdotes hoc interioris Fori judicium lapsis necessarium, incognita causa, sive incognitis criminibus, a Reo particulatim non explicatis, exercere nequaquam possint. Alia enim ratione Sacerdotes cognoscere nequeunt, quænam peccata sint remittenda, & quæ retinenda: Unde Concilium Tridentinum *sess.* 4. *c.* 5. dixit: *Quia Dominus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cælos, Sacerdotes, sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam Præsides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christifideles ceciderint, quo pro potestate Clavium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient: Constat enim Sacerdotes Judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie ac singillatim sua ipsi peccata declarassent*; & *Canon.* 3. *ejusdem sess.* 14. definit sic: *Si quis dixerit, verba illa Salvatoris: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catolica semper intellexit; Detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti ad auctoritatem prædicandi Evangelium, anathema sit*; & *Canon.* 6. sic *Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem &c.* Vide reliqua verba *supra n.* 46.

49 Nec valet objicere, quod Nectarius Patriarcha Constantinopolitanus, & S. Joannes Chrysostomus ejus Successor absolute docent Confessionem non esse faciendam Sacerdoti, sed soli Deo; Immo ipse Nectarius Confessionem fieri solitam Sacerdoti penitus abrogavit ob scandalum ortum ex Confessione nobilis cujusdam feminæ que se accusaverat patrati cum Diacono sacrilegii in Ecclesia, ubi Domino suplicatura diutius morabatur ex pœnitentiarii mandato, ut referent Socrates *lib.* 5. *cap.* 19 Sozomenus *lib.* 7. *c.* 16. Nicephorus *lib.* 12 *Histor. c.* 28. & ex ipsis alii passim.

Non valet, inquam, quia Nectarius abrogavit solum Confessionem peccatorum occultorum publicam, non autem Confessionem Sacramentalem articularem, secretam. Cum enim tunc pœnitentiarius audita secreto peccatorum Confessione quorumdam, interdum publicationem consuleret in satisfactionem, ubi consentirent pœnitentes, ut expresse insinuat Origenes *homil. in Psalm.* 37. ibi: *Circumspice, inquit, diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum .... si intellexeris talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat &c.* hanc tantum peccatorum publicam expositionem, seu manifestationem sustulit Nectarius, ut sic auferret causam dicti scandali, quod a Confessione non auriculari, & secreta, ut patet, sed a publica ortum fuerat: Hocque evidenter ostendit Socrates *cit. lib.* 5 *cap.* 19. ibi: *Mulier*, inquit, *longius in confitendo pressa, alterius culpæ seipsam insimulat, docet, Diaconum Ecclesiæ cum ipsa dormivisse, ob quod facinus hoc modo patefactum* (adeoque per Confessionem publicam) *Diaconus ab Ecclesia ejectus est, tumultus inde in populi multitudine excitatus*: Et sic quemadmodum Nectarius non Confessionem Sacramentalem privatam, & auricularem, sed publicam abrogavit; Etiam S. Chrysostomus passim Confessionem publicam carpit, privatam autem, & auricularem nusquam reprehendit, ut late ex propriis ipsius verbis ostendit Doctissimus Card. Bellarminus *t.* 3. *Controver. de Pœnit. l.* 4. *c.* 15. *per tot.* Vide ipsum *ibi*, & *cap. antecedenti*, ubi abunde satisfit objectionibus, quæ adducuntur ab Hereticis de facto Nectarii, & dictis S. Joannis Crysostomi.

Tertia Hæresis docet, quod quamvis admitteretur necessitas Confessionis Sacramentalis 50 adhuc tamen ante ipsam Confessionem non esset necessaria conscientiæ discussio, & omnium suorum peccatorum examinatio, & hanc docuit Lutherus cum aliis, & sequuntur Hæretici passim. Ast hæc Hæresis aperte evellitur ex Concilio Tridentino *cit. sess.* 14. *cap.* 5. ubi dicit, *oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in Confessione recenseri*, & ibi-

eodem Canon. 7. ubi necessitas talis discussionis, seu examinationis indicatur, ibi: *Si quis dixerit, in Sacram. nto Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse Jure Divino confiteri omnia, & singula peccata, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habetur . . . anathema sit*. Insuper hæc Hæresis evincitur etiam ratione, quia de Jure Divino debemus confiteri omnia peccata mortalia, non solum secundum diversitatem specificam, sed etiam secundum numericam, & circumstantias mutantes speciem, ut definivit Concilium Tridentinum *cit. Can. 7. sess. 14.* sed hoc non possumus præstare, nisi permittamus diligentem discussionem, & examinationem propriæ nostræ conscientiæ, & peccatorum, in quæ lapsi sumus: ergo &c.

53 Confessio Sacramentalis, ut supra a Christo instituta, & necessaria peccatoribus ad justificationem, & salutem recte sic definitur: *Est legitima, & Sacramentalis accusatio de propriis peccatis facta coram Sacerdote legitimo ad eorum remissionem obtinendam per absolutionem. Sic in re Comm.*

54 Ad constituendam, seu faciendam legitimam, & perfectam Sacramentalem Confessionem sexdecim communiter assignantur qualitates, seu conditiones, quarum aliquæ pertinent ad substantiam, & aliæ ad modum, & perfectionem, quæ omnes his versiculis continentur.

Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis
Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

55 Prima igitur conditio, seu qualitas est, quod sit *simplex*, idest, quod non sit composita ex inutibilibus, & impertinentibus verbis, seu historiis, sed simpliciter veritatem, & statum conscientiæ uti vere est, aperiat.

56 Secunda, quod sit *humilis*, idest sine audacia & jactantia, ita ut pœnitens non solum interne coram Deo cognoscendo sua crimina se humiliter veniam suppliciter impetraturus sed etiam externe coram Confessario humiliter explicans eadem peccata, absolutionem ab ipso accepturus.

57 Tertia, quod sit *pura*, idest nullo pravo fine affecta, sed cum animi puritate, & sola intentione consequendi finem Sacramenti, nempe recuperandi Dei amicitiam & propriam justificationem.

58 Quarta, quod sit *fidelis*, idest sincera, sine ulla deceptione, & mendacio, referens certa pro certis, & dubia pro dubiis, prout vere sunt, & ipse pœnitens ipsa cognoscit.

Quinta, quod sit *frequens*, idest ut frequenter quis confiteatur, quæ conditio requiritur tum ex consilio, & ad melius, & perfectius esse, nam circa hanc nullum adest præceptum, nisi de Confessione annua, de qua infra. 59

Sexta, quod sit *nuda*, idest non palliata, & vestitia certis verborum ambagibus, quibus peccata obscurantur, ne eorum gravitas a Confessario plene percipiatur, sed sit clara, & distincte peccata explicans sine ulla diminutione & æquivocatione. 60

Septima, quod sit *discreta*, idest fiat verbis discretis, & honestis apud discretum, & prudentem Confessarium, qui sciat discernere inter lepram, & lepram, ac debita remedia, & consilia præbere. 61

Octava, quod sit *libens*, idet voluntaria ex proprio animo; ita ut non coacte, sed sponte fiat cum animo vere confitendi, ac recipiendi Sacramentum. 62

Nona, quod sit *verecunda*, idest cum pudore, ita ut pœnitens corde, & ore debeat præferre verecundiam, ne sicut fabulam, aut historiam impudenter narret peccata sua. 63

Decima, quod sit *integra*, idest, quod omnia peccata mortalia, quæ memoriæ occurrunt, prius non confessa, tam in specie, & numero, quam quoad omnes circumstantias mutantes speciem aperiantur, ut expresse habetur ex Concilio Trid. *sess. 14. cap. 5. Canon. 7.* 64

Undecima, quod sit *secreta*, idest sine teste, & coram solo Sacerdote, quæ propterea dicitur Confessio *auricularis*, quæ ordinarie fit ad aures Sacerdotis, ne quid ab aliis percipiatur, quamvis possit aliter fieri, modo quis sit solus cum solo; & quod debeat esse secreta habetur *ex cap. Omnis utriusque sexus 12. de pœnitentiis, & remissionibus*, ubi dicitur: *Solus peccata confiteatur*. & Trid. *sess. 14. cap. 5.* ibi: *Secreto apud solum Sacerdotem*, & *Canon. 6.* 65
ibi: *Secrete soli Sacerdoti*. Non esset tamen invalida Confessio, si ex aliqua necessitate, aut alia de causa publice, seu aliis audientibus fieret, quia, ex institutione Christi, Confessio secreta ita est præcepta, ut publica nec sit præcepta, nec prohibita, ut habetur ex Concilio Tridentino *cit. sess. 14. cap. 5.* ibi: *Cæterum quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ad Ecclesiæ offensæ ædificationem delicta sua publica* 66

confiteri poſſit, non eſt tamen hoc Divino præcepto mandatum, nec ſatis conſultè humana aliqua Lege præciperetur, ut delicta præſertim ſecreta publica eſſent Confeſſione aperienda.

67 Duodecima, quod ſit *lacrymabilis*, ideſt ſaltem cum lacrymis cordis, videlicet cum vera diſplicentia, atque interno dolore de peccatis cum firmo propoſito ſaltem virtuali non peccandi de cetero, unde *lacrymabilis*, hic idem importat ac *doloroſa*.

68 Tertiadecima, quod ſit *accelerata*, ideſt quod poſt commiſſum peccatum non diu differatur ipſius Confeſſio, ſi commode fieri poteſt; quamvis hoc ſit ſolum conſilium, & non præceptum, cum nullum præceptum inveniatur circa tempus Confeſſionis faciendæ, niſi Divinum pro tempore mortis, & Eccleſiaſticum de ipſa facienda ſemel in anno.

69 Quartadecima, quod ſit *fortis*, ideſt cum animi conſtantia, ita ut nullo motivo humano ſinat pœnitens ſe retrahere a Confeſſione omnium ſuorum peccatorum, ſed vincat omnes tentationes ſuperet omnes difficultates, & timorem, ſeu pudorem retrahentem a Confeſſione penitus deſtruat, & extirpet.

70 Quintadecima, quod ſit *accuſans*, ideſt, quod pœnitens ſibi imputet peccata ſua, & ſe ſolum reum accuſet, non autem inaniter ſe excuſet alteri ea imputando, v. g. Dœmoni, malis ſociis, complexioni, Cœlo, Fato, & hujuſmodi.

71 Sextadecima, quod ſit *parere parata*, ideſt, quod pœnitens accedat cum animo obediendi Confeſſario in omnibus iis, in quibus tenetur ipſi obedire, videlicet in ordine ad evitandas proximas peccatorum occaſiones, ad faciendas debitas reſtitutiones, & hujuſmodi, nec non ad acceptandam, & implendam Pœnitentiam.

72 Ex ſupradictis ſexdecim conditionibus, ſeu qualitatibus bonæ, & perfectæ Confeſſionis ſolæ tres ſunt neceſſariæ ad valorem Sacramenti, nempe fidelitas, dolor, & integritas; Aliæ autem pertinent ſolum ad modum, & perfectionem ipſius. *Communis*.

73 Quoad fidelitatem, & dolorem nihil remanet addendum, cum de ſe ſatis pateant, & ſatis de ipſis, & præſertim de dolore ſit dictum ſupra.

74 Quoad integritatem autem varia adhuc remanent addenda, & præſertim quod ipſa integritas eſt duplex, ſcilicet materialis, & formalis. *Communis*.

75 Integritas materialis in eo conſiſtit, quod pœnitens declaret omnia omnino mortalia ſecundum numerum, ſpeciem, & circumſtantias, ita ut nullum ex mortalibus nondum confeſſis remaneat aperiendum. *Communis*. Integritas formalis in eo conſiſtit, quod pœnitens omnia illa peccata mortalia exprimat, quæ hic, & nunc poteſt, & tenetur exprimere, licet aliquod ex neceſſitate, vel impedimento non exprimat cum voluntate illud poſtea exprimendi neceſſitate, aut impedimento ceſſante. *Communis*.

Confeſſio, ut ſit valida, debet ſemper eſſe integra ſaltem integritate formali, adeoque, qui vel unicum mortale ſponte, & ſine juſta cauſa omittit in Confeſſione, committit grave Sacrilegium, & Sacramentum non ſuſcipit, cum talis Confeſſio ſit invalida, *Communis*, & patet ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. ubi expreſſe dicit: *Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil Divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt; ſi enim erubeſcat ægrotus vulnus Medico detegere, quod ignorat, medicinam non curat*, & *Canon.* 7. per verba mox adducenda.

Item per ſe, ac regulariter loquendo Confeſſio debet ſemper eſſe integra integritate materiali. *Communis*, & patet ex Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *Canon.* 7. ibi: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe Jure Divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant ... anathema ſit*.

Dicitur autem notanter *per ſe*, & *regulariter loquendo*, quia per accidens, & in quodam caſu extraordinario Confeſſio poteſt eſſe valida, cum ſola integritate formali abſque integritate materiali. *Communis*. Præceptum enim Divinum de facienda Confeſſione peccatorum integra, integritate materiali, non obligat cum impotentia phyſica, vel morali, cum ad impoſſibile nemo obligetur, textu expreſſo *in l. Impoſſibilium* 185. *ff. de regul. Juris*, & *cap. Nemo poteſt* 6. *de Regul. Juris in* 6. 79

Cauſæ excuſantes ab integritate materiali Confeſſionis generatim tres aſſignantur, ſcilicet inculpata ignorantia, ſeu oblivio, impotentia phyſica, & impotentia moralis ob grave damnum proprium, vel alienum, tam corporale, quam ſpirituale alioquin ſecuturum, *Communis*. 80

Ratione inculpatæ ignorantiæ, ſeu oblivionis excuſantur omnes illi, qui præmiſſio ſufficienti examine, non recordantur alicujus peccati mortalis, aut ignorantia invincibili peni- 81

tus ignorant illud esse grave peccatum. *Communis*.

82 Ratione impotentiæ physicæ excusantur omnes illi, qui aliqua impotentia physica omnino impediuntur ad integre confitendum, sive impotentia oriatur ex parte Confessarii, sive ex parte Pœnitentis, ut si immineat periculum mortis Pœnitentis, & per hoc non habeat tempus confitendi integre omnia sua peccata. Vel periculum sit, ne Confessarius amittat usum loquelæ ante integram omnium peccatorum Confessionem. Item si in periculo naufragii, grassantis pestis, subiti prælii, incendii, & hujusmodi immineat multitudo moribundorum, qui nequeant singuli integre confiteri, sufficit illos aliqua peccata breviter aperire. Immo in hujusmodi casibus, quando periculum imminens aliud non permittit; possunt omnes simul aliquod peccatum confiteri, & omnes simul absolvi cum illa formula: *Ego vos absolvo &c.* Quinimmo si aliter fieri non possit, sufficit in simili casu dicere in genere *se esse peccatores*, aut etiam signo aliquo exteriori Pœnitentiam suorum peccatorum ostendere, & absolutionem Sacramentalem petere, uti fit in repentinis præliis. ubi milites jamjam præliaturi, vel genuflexione, vel manuum conjunctione, vel pectoris tunsione Pœnitentiam ostendentes, & absolutionem petentes, a Confessario omnes simul absolvuntur sub hac forma: *Ego vos absolvo a peccatis vestris &c.*

83 Item ab integritate materiali Confessionis excusatur mutus; qui uno, vel altero peccato explicato per nutus, vel si necque hoc facere possit, signo doloris de suis peccatis. v. gr. percutiendo pectus, edito, absolvi potest; Si tamen hic scribere sciat, expedit, ut sua peccata in scriptis Confessario exhibeat, ad quod teneri probabilius, & tutius dicunt Doctores magis communiter.

84 Item ab integritate materiali Confessionis excusatur vir ignarus idiomatis, non habens Confessarium peritum suæ linguæ; Is enim tempore præcepti, aut alterius necessitatis potest absolvi, quamvis non integre percipiatur,

85 cum ipse faciat quod moraliter potest. Is autem, quamvis urgente præcepto Ecclesiastico annuæ Confessionis, non teneatur confiteri per Interpretem, & excusetur tunc ab observatione dicti præcepti Ecclesiastici, ex quo Ecclesia non percipiat nisi Confessionem secretam. nec velit obligare ad Confessionem per interpretem cum tanto incommodo, & jactura aliquali propriæ famæ, ut docet Scotus *in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 4.* Cajetanus *in summa verb. Confessio condit.* 11. Navarrus *in cap. Fratres num.* 86. *dist.* 5. *de pœnitent.* Toletus *lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 4. Valentia *disp.* 7. *qu.* 11. *punct.* 1. Layman *lib.* 5. *tr.* 6. 6. *num.* 5. Bonacina *de Sacram. Pœnitent. disp.* 5. *qu.* 5. *sect.* 2. *punct.* §. 2. *proposit.* 11. *nu.* 22. Rosignol. *de Sacrament. Pœnitent. part.* 1. *qu.* 4. *art.* 6. *nu* 6. Reiffenstuel *Theol. moral. tract.* 14. *dist.* 7. *quæst.* 1. *num.* 23. & alii passim: Tamen in periculo mortis, si dubitet non posse verum Contritionis actum elicere, tenetur, non quidem præcepto Divino, sed ex præcepto Caritatis erga se ipsum per Interpretem confiteri; ut sic una cum Attritione, & Sacramento Pœnitentiæ evitet æternam damnationem, & procuret salutem animæ suæ. Sannig *dist.* 19. *de Confession. q.* 2. *n.* 6. *&* 7. allegans Scotum *in* 4. *dist*, 17. *q. unic.* Herincx *disp.* 3. *de Confessione q.* 7. *nu.* 91. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 23. Canus *Prælection.* 6. *de Pænitent.* Suarez *disp.* 21. *sect.* 3. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 6. *num.* 5. Bonacina *loc. cit. num.* 23. *vers. Addo fieri posse*, Rosignol. *loc. citat. num.* 7. & alii.

Ratione impotentiæ moralis ob grave damnum proprium, vel alienum, tam corporale, quam spirituale alioquin secuturum, excusantur ab integritate materiali Confessionis omnes illi, qui ex Confessione omnium peccatorum rationabiliter, & prudenter timent sibi, aut Confessario, vel tertiæ personæ aliquod grave damnum corporale, vel spirituale: Sic quando Pœnitens rationabiliter timet aliquod suum peccatum a Confessario fore revelandum, aut tali scientia contra se esse usuram in grave ipsius præjudicium spirituale, vel corporale, tunc potest alia peccata confiteri, dicto peccato prætermisso alteri Confessario postea aperiendo; quia pro tunc censetur moraliter impotens ad tale peccatum confitendum, cum præceptum Divinum positivum confitendi integre non obliget cum tanto incommodo, sed cedat precepto Legis naturæ de conservanda propria fama, & avertendis propriis damnis, & periculis gravibus spiritualibus, & corporalibus. Item si femina ex jam expertis, vel aliis probabilibus causis, ex peccati carnis confessione rationabiliter timet fore sollicitandam a Confessario juvene, non bonæ famæ, & hujusmodi, tunc, si non habeat copiam alterius Confessarii, potest illud peccatum omittere, & alia confiteri. 86

Item ob damnum alienum, nempe Ipsius Confessarii, vel *corporale*, ut si ex mora Confessionis integre audienda timeat probabiliter 87

esse inficiendum tempore pestis occidendum, vel male tractandum ab infidelibus, aut Hereticis tempore persecutionis, comburendum tempore subiti incendii, naufragandum tempore naufragii, & hujusmodi; tunc, audito uno, vel altero peccato, abrupta Confessione, potest Confessarius Pœnitentem absolvere ab omnibus peccatis. Vel etiam ob damnum *spirituale*, ut si ex Confessione alicujus peccati carnis prudenter timeatur Confessario periculum ruinæ spiritualis, seu si ipsemet Confessarius nequeat alteri Confessario confiteri aliquod suum peccatum absque læsione sigilli Sacramentalis, uti si invalide culpabiliter absolvisset aliquem simoniacum, incestuosum, & hujusmodi, & non posset confiteri nisi illi, qui facile cognoscat quisnam sit ille simoniacus, incetuosus &c. tunc potest illud peccatum prætermitti alteri Confessario aperiendum.

88 Non excusat tamen ab integritate materiali Confessionis magnus Pœnitentium concursus, ob quem non licet facere dimidiatam Confessionem; Unde Innocentius XI. *die* 2. *Maii* 1679. inter alias merito damnavit sequentem propositionem 59. in ordine, ibi: *Licet Sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus Pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus Festivitatis, aut Indulgentiæ.*

89 Quantum ad peccata, quæ propter supradictas causas licite in Confessione retinentur, non requiritur dolor Contritionis ad eorum remissionem, sed sufficit dolor attritionis, & propositum illa confitendi, cessante causa, seu impotentia, quia per directam Sacramentalem absolutionem cadentem supra peccata confessa, jam indirecte Pœnitens absolvitur etiam a non

90 confessis ob justam causam. *Communis*. Dicitur autem notanter, quod *sufficit dolor Attritionis, & propositum illa confitendi, cessante causa, seu impotentia*: quia ea peccata, quæ antea ob justam causam, seu impotentiam non potuit quis confiteri, debet postea data opportunitate in proxima confessione exprimere, & directe Clavibus Ecclesiæ subjicere, ut ab ipsis directe absolvatur. Hinc Alexander VII. *die* 24. *Septembris* 1665. merito inter alias damnavit sequentem propositionem 11. in ordine, ibi: *Peccata in Confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, ob aliam causam non tenemur in sequenti Confessione exprimere.*

91 Pœnitens habens mortalia, & venialia, non peccat contra Confessionis integritatem, si prius confiteatur uni Confessario mortalia, & postea alteri bona opinionem de ipso habenti nimia verecundia affectus confiteatur sola venialia; peccata enim venialia non sunt materia necessaria, unde Pœnitens non tenebatur ad integrandam Confessionem ipsa confiteri primo Confessario, ut expresse docet Concil. Tridentinum *sess.* 14. *c.* 6. ibi: *Taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Et mortalia respectu posterioris Confessarii, cum supponantur rite confessa, & absoluta a priori, pariter non sunt materia necessaria, sed solum sufficiens, quæ citra culpam reticeri potest. Sic Bonacina, Leander, Arsdekin citati, & secuti a Felice Potest. *s.* 1. *p.* 4. *n.* 3106. & alii passim.

Ab integritate materiali Confessionis non excusat infamia propria, aut complicis apud solum Confessarium: Quoad primam partem est *Communis*; quoad secundam autem, quamvis Diana *part.* 1. *tract.* 7. *resol.* 49. Volpi *resol.* 150. *num.* 7. Navarr. *in Manual. cap.* 7. *num.* 3. & alii plures dicant excusare ab integritate materiali Confessionis infamiam complicis apud Confessarium, adeoque teneri pœnitentem tacere illud peccatum ad servandam famam proximi cum proposito illud postea confitendi, habita copia alterius Confessarii, cui ignotus sit complex, quia, dicunt, præceptum de servanda fama proximi, cum sit juris Divini naturalis fondatum in illo principio: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, magis urget, quam præceptum de integritate materiali Confessionis, cum sit juris Divini positivi; *Tamen* contrarium est tenendum, scilicet non debere Pœnitentem illud peccatum tacere, sed confiteri, si non extante alio Confessario, qui complicem ignoret, non possit ipse aliter peccatum, vel circumstantiam mutantem speciem explicare, quin complicem manifestet. Sic expresse docet S. Bernardus *in opusculo de formula vitæ honestæ.* ibi: *De nullo prorsus sinistre loquaris quantumque sit verum, vel manifestum, nisi in Confessione, & hoc ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum.* Et sic tenet Scotus *in* 4. *dist.* 21. *q.* 2. *litt. L.* S. Thomas, S. Bonaventura, S. Antonius, Alensis, Gerson. Suarez, Vasquez, Coninc, Filliucius, aliisque relatis Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 12. Lugo *disput.* 16. *sect.* 8. *num.* 394. Tamburin. *Opusc. exped. Confess. lib.* 2. *cap.* 9. §. 2. Sporer *tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 3. *sect.* 1. *num.* 431. Henno *tom.* 2. *tract. de pœnitent. disp.* 5. *quæst.* 9. *conclus.* 8. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3111. Leander *de Pœnitentia tract.* 5. *d.* 5. *quæst.* 61 Durandus, Paludanus, Major, Almainus, Becanus, Amicus, Aversa, Caspensis,

nis, & alii citati, & secuti a Mastrio *Theol. moral. disp.* 21. *quæst.* 7. *art.* 4. *num.* 181. ubi dicit hanc esse communiorem, & probabiliorem opinionem, quam de facto defendunt plurimi alii, & recentiores passim. Et ratio est, quia, si non tenemur confiteri peccatum hoc unico timore infamandi complicem apud illum Confessarium, sequeretur quod conjugati non tenerentur ad confitenda peccata commissa in casu Matrimonii, quando uterque est Confessario notus, hoc autem non est dicendum, adeoque &c.

93 Nec valet adductum fundamentum pro opinione contraria ab Adversariis, quod nempe sit præceptum Iuris Divini naturalis de non infamando proximo, adeoque non posse violari ob servandum præceptum de integritate materiali Confessionis, quod est solum Juris Divini positivi. Non valet, inquam, quia occultum proximi peccatum alteri manifestare est solum contra præceptum Juris Divini naturalis in duobus casibus, ut recte notant Becanus *cap.* 36. *qu.* 2. *Mastrius loc. c. num.* 185. & alii, nempe quando fit sine rationabili causa, & quando fit ex intentione infamandi proximum; in nostro autem casu nulla adest intentio infamandi proximum manifestando complicem, sed hoc fit sola justa intentione, & causa integre confitendi, quia Deus obligat ad manifestandum peccatum in specie, quæ exprimi nequit sine manifestatione personæ complicis; Tum quia ratione sigilli, quo Confessarius obstringitur, & ratione obligationis Pœnitentis integre confitendi, nulla sequitur infamatio complicis apud Confessarium per talem directam ipsius manifestationem factam solummodo ad proprium peccatum exprimendum, quod etiam innuit Scotus *in* 4. *dist.* 21. *quæst.* 2. *litt. L.* ut notat Mastrius *loc. c.* adeoque &c.

94 Pœnitens habens peccata reservata, si in urgente necessitate celebrandi, vel communicandi non habeat copiam Confessarii valentis a reservatis absolvere, tenetur pro servanda integritate Confessionis ipse peccata reservata una cum non reservatis confiteri Confessario inferiori, etiam non habenti facultatem absolvendi a reservatis. Sic expresse S. Thomas *qu.* 9. *supplement. art.* 2. *ad* 4. ubi dicit: *Etiamsi Sacerdos non possit de omnibus absolvere, tamen tenetur Pœnitens ei omnia confiteri*. Henno *loc. c. conclus.* 6. ubi dicit hanc esse fere communem opinionem inter Doctores, Volpi *resolut.* 63. *num.* 11. Felix Potestas *tom.* 1. *part.* 4. *num.* 3121. Mastrius *Theolog. moral. disp.* 21. *qu.* 9. *art.* 3. *num.* 241. & apud ipsum Suarez, Lugus, Coninch. Amicus, Aversa, Bonacina, Pontius, & alii recentiores, & Summistæ passim, dicentes Sacerdotem peccatis reservatis obstrictum, si necessitatem habeat celebrandi, nec copiam habeat Confessarii approbati pro reservatis, posse, & debere Confessario non approbata pro reservatis omnia peccata sua confiteri, ut directe a non reservatis, indirecte vero, & consecutive a reservatis, absolvatur cum onere, & obligatione adeundi postea Superiorem pro absolutione directa reservatorum; non desunt tamen, qui contrarium sentiant.

Non potest superior sine urgente causa absolvere tantum a reservatis, & quo ad reliqua remittere Pœnitentem ad inferiorem; Ita Silvester, Victoria, Canus, Suarez, Vasquez, Coninchius, Becanus, Caspensis, Amicus, Bonacina, Brancatus, Faber, & alii Recentiores passim citati, & secuti a Mastrio *loc. c. num.* 238. contra Cajetanum, Navarrum, Sotum, Valentiam, & alios; Et ratio est, quia integritas Confessionis est de Jure Divino, quod omnino servandum est, nisi aliter permittat urgens, & rationabilis causa, v. g. periculi mortis, amissionis loquelæ, damni notabilis, & similium, quæ non minus ex parte Absolventis contingere possunt, quam ex parte Pœnitentis; & in his casibus tantum, aliisque similibus assignatis *supra a num.* 77. quæ deobligent ab integritate Confessionis, potest Superior dimidiare Confessionem absolvendo solum a reservatis directe, & indirecte a non reservatis cum obligatione Pœnitentis adeundi, cum possit, Confessarium inferiorem, ut etiam directe absolvatur ab aliis non reservatis. 95

An autem Pœnitens, sic absolutus a reservatis a Superiore, adeundo Confessarium inferiorem pro absolutione directa a non reservatis, debeat reconfiteri cum ipsis etiam reservata jam confessa, & absoluta; variant Doctores. Cajetanus enim, Navarrus, Sotus, Valentia, & alii dicunt teneri talem Pœnitentem reconfiteri etiam reservata jam dimissa; At probabilius id negant, & defendunt contrarium, Mastrius *loc. cit. num.* 239. & omnes Auctores numero antecedenti citati, & ab ipso secuti pro nostra sententia; Et ratio est, quia sicuti quando Pœnitens ex oblivione inculpabili, vel ignorantia invincibili, aut alia justa de causa ex enumeratis *supra a num.* 76. aliquod peccatum in Confessione omittit, non tenetur simul cum illo etiam alia jam directe confessa, & absoluta reconfiteri, cum datur oppor- 96

opportunas alterius Confessionis, quia ipsa jam supponuntur rite confessa, nec cadunt sub vota alterius Confessionis, sicuti illud omissum ex dicta oblivione, seu ignorantia, aut justa causa, ita a pari non tenetur talis Pœnitens in Confessione non reservatorum apud Confessarium inferiorem reconfiteri etiam reservata jam absoluta a Superiore, cum ipsa supponantur vere, & rite confessa, & absoluta.

97 Nec valet objicere cum adversariis, quod ex cap. *Omnis utriusque sexus 12. de pœnitentiis, & remissionibus* omnia peccata sunt integre confitenda saltem uni Sacerdoti, adeoque etiam reservata jam dimissa a Superiore deberi cum non reservatis reconfiteri a tali Pœnitente apud Confessarium inferiorem, ut sic omnia peccata sint integre confessa uni Sacerdoti. Non valet, inquam, quia auctoritas allata ex cap. *Omnis utriusque sexus*, debet intelligi de integritate materiali, alioquin semper cum oblitis, & ex justa causa non confessis essent etiam reconfitenda jam rite confessa, & absoluta, quod non est dicendum; Unde Confessio facta Superiori de solis reservatis est integra formaliter, quamvis non sit integra materialiter ob justam aliquam causam, & tunc absolutio est valida directe dimittens peccata reservata, indirecte vero, & consecutive non relevata, adeoque in nostro casu talis Pœnitens absolutus a reservatis a Superiore, non tenetur postea inferiori Confessario reconfiteri etiam ipsa reservata jam confessa, & absoluta directe, cum non reservatis solum indirecte, & nondum directe absolutis.

98 Sicuti etiam qui justa de causa in aliquo casu urgentis necessitatis, v. g. tuendi famam, vitandi scandalum, & hujusmodi, non extante Confessario approbato pro reservatis, fuit absolutus a Confessario non approbato pro reservatis, directe a peccatis non reservatis, & indirecte, & consecutive a reservatis juxta dicta *supra num.* 91. non tenetur denuo confiteri Confessario pro reservatis etiam peccata non reservata, a quibus fuit directe obsolutus a Confessario aprobato pro reservatis; sed tantummodo tenetur reconfiteri peccata reservata, a quibus fuit absolutus solum indirecte, ut sic etiam reservata directe subjiciantur clavibus Ecclesiæ, ut directe absolvantur; Et ratio est, quia peccata non reservata jam fuerunt directe confessa, & absoluta nec adest obligatio bis directe subjiciendi eadem peccata Confessioni; Sic Mastrius *loc. cit. num.* 239. *in fine, & num.* 241. cum omnibus adductis *supra num.* 91. contra Vasquez, & alios citatos ab ipso Mastrio *loc. c. n.* 240.

Ad integritatem Confessionis requiritur, ut Pœnitens omnia mortalia confiteatur, tam quoad speciem, quam quoad numerum in eadem specie. *Communis*; & habetur expressa a Concilio Tridentino, *sess.* 14. *cap.* 5. *Canon.* 7. ubi anathematizantur tenentes contrarium; Unde autem sumatur distinctio specifica, & numerica peccatorum. Vide verb, *peccatum a num.* 26. *ad* 34. 99

Pœnitens igitur debet in Confessione exprimere numerum omnium suorum mortalium peccatorum, de quibus post diligens examen recordatur, dicendo v. g. toties sum furatus, fornicatus, mentitus, & hujusmodi; Si autem certus numerus non occurrat, debet exprimere numerum verisimilem, dicendo v. g. se quinquies, sexies, aut septies, vel circiter plus, minusve, tale peccatum commisisse, seu in tali peccato continuasse tanto tempore, illud committendo tot, vel tot circiter vicibus, plus, minusve per mensem, hebdomadam, vel diem. 100 101

Item ad integritatem Confessionis requiritur, ut pœnitens confiteatur, non solum omnia peccata mortalia, tam quoad speciem, quam quoad numerum in eadem specie, sed etiam circumstantias speciem peccati mutantes. *Communis*, & habetur expresse ex Concilio Tridentino, *cit. sess.* 14. *cap.* 5. *& Canon.* 7. ibi: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse Jure Divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habetur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccatis speciem mutant ... Anathema sit.* 102

An autem sint a Pœnitente necessario explicandæ, & confitendæ etiam circumstantiæ solum aggravantes? Variant Doctores; At hic pro clariori resolutione notandum est, quod circumstantiæ peccati dicuntur ejusdem peccati particulares, & accidentales conditiones, & affectiones, eo quod vel actum peccati, vel ejus objectum accidentaliter afficiant, & quasi circumstent. *Sic in re Communis*. Circumstantiæ septem enumerantur in hoc vulgari versu contentæ. 103 104

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

Ubi, ut vides, per ly *Qui* denotatur qualitas, 105

litas, seu conditio personæ, v. g. in peccato fornicationis an sit persona libera, an conjugata, an voto Castitatis ligata; in peccato furti an sit pauper, vel dives, & hujusmodi.

06 Per ly *Quid* denotatur res, circa quam, seu objectum, circa quod fit peccatum, v. g. in furto an sit multum, an parum, an res sacra vel profana; in percussione, seu occisione an percussus, seu occisus sit Clericus, sit Pater, vel Mater; & hujusmodi.

07 Per ly *Ubi* denotatur locus, in quo fuit commissum peccatum, v. g. in peccato carnis an sit commissum in loco sacro, vel profano, an in loco privato, vel publico, & hujusmodi.

108 Per ly *Quibus auxiliis* denotantur concomitantia, seu coadjuvantia ad peccatum; vel instrumenta, & media ad ipsum, v. g. in provocanda ad malum muliere, an quis sit usus mediis magicis, instrumentis prohibitis, personis innnocentibus sic ad malitiam edoctis, & hujusmodi.

109 Per ly *Cur* denotatur finis peccantis, v. g. in furto, an sit quis furatus ad malum finem, ut ad fornicandum, ad se inebriandum, ad ludendum, vel ad sublevandam suam paupertatem, & hujusmodi.

110 Per ly *Quomodo* denotatur modus, quo commissum fuit peccatum, v. g. in furto, an violenter, an dolose, an palam, an occulte, an effractione, an falsa clavi & hujusmodi.

111 Per ly *Quando* denotatur tempus, quo commissum est peccatum, v. g. in furto, an sit factum tempore belli, famis, necessitatis, an sit factum quando quis erat dives, vel pauper, an in gravi, an in extrema necessitate, & hujusmodi.

112 Tales circumstantiæ aliæ sunt mutantes speciem, & aliæ simpliciter aggravantes intra
113 eandem speciem. *Communis*. Ciscumstantiæ mutantes speciem sunt illæ, quæ actui novam, & diversam speciem malitiæ contra aliam virtutem afferuntur, quando scilicet circumstantia addita actui ex se habet propriam specialem malitiam, ac deformitatem distinctam a malitia propria specifica ipsius actus peccati, & sic transfert actum ex materia unius vitii, & peccati in materiam alterius vitii, & peccati, ut clare patet in peccato carnis, quod si committatur inter personas solutas, est simplex fornicatio contra virtutem Castitatis tantum; si committatur a persona, vel cum persona conjugata, est adulterium contra virtutem Justitiæ; si committatur a persona, vel cum persona Sacra, est Sacrilegium contra virtutem Religionis; si commitatur inter personas consanguineas, vel affines, est incestus contra virtutem Pietatis; & sic de aliis. *Communis*.

Circumstantiæ simpliciter aggravantes intra 114
eandem speciem sunt illæ, quæ non transferunt malitiam peccati ad aliam speciem, sed solum intra eandem speciem eam augent, vel minuunt, & hujusmodi, uti sunt major, vel minor intensio actus peccaminosi, major, vel minor duratio ipsius, major, vel minor quantitas materiæ, ut patet clare in peccato furti, qui enim heri furatus est decem, & hodie centum, ejusdem speciei peccatum furti committit; at hodie gravius furtum committit, quam heri, & sic est circumstantia solum aggravans, & non mutans speciem. *Communis*.

Circumstantiæ aggravantes, aliæ sunt nota- 115
biliter aggravantes, & aliæ parum, seu levi-
ter aggravantes. *Communis*. Circustantiæ no- 116
tabiliter aggravantes sunt illæ, quæ secundum communem conceptum augent notabiliter gravitatem peccati, v. g. in peccato furti addit quis circumstantiam notabiliter aggravantem, si furetur supra quantitatem requisitam ad peccatum mortale aliam quantitatem simul & semel considerabilem æquivalentem pluribus peccatis mortalibus intra eamdem speciem in gravitate, ut si non solum furetur decem scuta, sed etiam mille, & bis mille. *Communis*.
Et his addi possunt aggravantes in infinitum, 117
quæ scilicet materiam venialem transferunt in mortalem; sic esset mendacium cum gravi damno Proximi; & dicuntur aggravantes in infinitum eo quod letalis gravitas quasi infinite distat a peccato veniali. Circumstantiæ parum, vel leviter aggravantes sunt illæ, quæ secundum communem conceptum non nisi modice, & parum augent gravitatem peccati, ut si furto pervenienti ad mortale addatur solum modica quantitas, v. gr. unus solus julius, unus solus obulus, & hujusmodi. *Communis*.

Ex supradictis circumstantiis sunt necessa- 118
rio confitendæ illæ, quæ mutant speciem, ut certum est apud omnes, & jam resolutum est supra, nec non aggravantes in infinitum, ut
de se patet. Item certum est apud omnes, 119
quod non sunt necessario confitendæ circumstantiæ parum, seu leviter aggravantes. De circumstantiis autem notabiliter aggravantibus variant, ut supra dictum est, Doctores.
Non esse tales circumstantias necessario con- 120
fitendas tenent S. Thomas *in 4. dist. 16. q. 3. art. 2. quæstiuncul. 5. in corpore*, & *dist. 41. quæst. 1. art. 4. in corpore*. S. Bonaventura, San-

Sanctus Antoninus, aliique probatissimi Auctores pluſquam 45. quos refert, & ſequitur Diana *part.* 1. *tract.* 7. *reſol.* 2. *part.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 67. Lugo *de Pœnitent. diſp.* 16. *sect.* 9. Sporer *tom.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *sect.* 1. *num.* 107. ubi dicit, hanc opinionem eſſe ſatis tutam, & valde probabilem, citatque pro hac plurimos alios Doctores, inter quos Scotum *in* 4. *diſt.* 17. Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 14. *diſt.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 49. ubi dicit, quod Scotus *in* 4. *diſt.* 17. §. *De ſervando* libertatem ſuis reliquit hanc, vel contrariam ſententiam tuendi, Maſtrius *Theolog. moral diſp.* 11. *num.* 174. *&* 175. citans plurimos alios, Roſignolus *de Pœnitent. part.* 1. *quæſt.* 4. *art.* 14. *num.* 1. cum aliis ibi citatis. Stoz *l.* 1. *part.* 5. *a num.* 85. citans etiam plurimos alios, Moya, Dicaſtill. Bonacina. Albertus Magnus, Durandus, Gaspenſis, Vaſquez & alii plures.

111 Et ratio potiſſima pro hac ſententia eſt, quia Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *&* *Canon.* 7. ubi exacte tradit, & docet, quid confitendum ſit, ſolummodo meminit obligationis confitendi omnia, & ſingula peccata mortalia, [illegible], *quæ ſpeciem peccati mutant*; ergo ſufficienter innuit non eſſe neceſſario confitendas circumſtantias ſolum aggravantes, alioquin non proceſſiſſet doctrinaliter, ſed valde mance; ſicuti, inquit Lugo *de* [illegible] *diſp.* 16. *num.* 108. qui doctrinaliter [illegible], & explicaret neceſſitatem confitendi peccata, & ſemper adderet quæ mortalia ſunt, ſufficienter doceret venialia non neceſſario eſſe confitenda, adeoque &c. Tum quia Tridentinum *citat. cap.* 4. expreſſe ſubjungit: *Nihil aliud in Eccleſia a Pœnitentibus exigi*.

112 Tales circumſtantias eſſe neceſſario confitendas defendunt alii Auctores graviſſimi, quorum 25. referunt Diana *par.* 1. *tract.* 7. *reſol.* 2. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 67. & Averſa *quæſt.* 10. *sect.* 8. & apud Maſtrium *loc. citat. num.* 174. idem tenent, Alenſis, Altiſiodorens, Major Marſilius, Suarez, Coninchius, Nugnus, Sanchez, Fagundez, Henriquez, Amicus, Abellius, & recentiores alii; & ex Scotiſtis Hiquæus, Faber, Aretinus, Henno *tom.* 2. *tract. de Pœnit. diſp.* 5. *quæſt.* 6. *concl.* 3. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 3143. ubi citat Scotum *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt. unic. de* 2. *art. litt.* N. his verbis: *Nec ſolum peccata, ſed circumſtantias peccatorum notabiliter aggravantes includit dictum præceptum*, quamvis ab aliis Scotus citetur in contrarium, qui tamen revera talis non eſt, ſed vere dubius, ut patet ex preciſis ſuis verbis *in* 4. *diſt.* 17. *nu.* ibi: *Non eſt ita certum, quod oporteat illas*, ſcilicet circumſtantias aggravantes, *confiteri, tamen tutum, & utile id fieri*, & ſic tenent plures alii Scotiſtæ, Sanchez *in Decal. lib.* 2. *cap.* 32. *nu.* 39. vocat hanc veriſſimam ſententiam, Bonæ ſpei *de peccatis* d. 4. *a num.* 85. ubi *num.* 122. dicit, ſententiam hanc non eſſe quidem de Fide, attamen, attentis locutionibus Tridentini, videri manifeſte induci ex principiis Fidei, oppoſitam autem infirmis valde, & parum Tridentino conſonis inniti fundamentis; Sic apud la Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 977. ubi hanc ſententiam fuſe propugnat, citatque pro iſta plurimos alios Doctores, & ſolvit argumenta, quæ adducuntur pro contraria ſententia; & hanc uti probabiliorem, communiorem, & tutiorem amplectimur, præſertim ſi circumſtantiæ notabiliter aggravantes ad malitiam ſubſtantialem actus concurrant ratione materiæ majoris, aut objecti multiplicati, *ut tenent* etiam Sporer *loc. cit. num.* 109. *cum ſeq.* Petrus Marchant. *Tribun. pat.* 1. *tract.* 2. *tit.* 3. *quæſt.* 4. Suarez *de Pœnitent. diſp.* 12. *sect.* 5. Layman *lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 10. *n.* 3. Eſparſa *q.* 9. *articul.* 4. *ad* 8. & alii plures apud ipſos.

Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia illæ peccatorum circumſtantiæ ſunt neceſſario confitendæ, quæ notabiliter alterant Judicium Sacramentale; quibus ſcilicet cognitis, aliter agere debet Judex Sacramentalis, quam ſi ignotæ ſint, cum peccata in Confeſſione ita ſint explicanda Confeſſario, ut is de eo eorum qualitate, & quantitate poſſit recte judicare, & convenientem Pœnitentiam, & medicinam ac obligationem præſcribere, ut inſinuat Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 5. ubi ſtatuens neceſſario confitendas eſſe circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant, hanc ipſam dat rationem præciſis his verbis: *Quod ſine illis peccata ipſa neque a Pœnitentibus integre exponantur, neque Judicibus innoteſcant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, imponere*. Atqui dictæ circumſtantiæ notabiliter aggravantes eodem modo, & ſæpe multo magis, quam circumſtantiæ ſpeciem mutantes, alterant, & immutant Judicium Sacramentale, ut *ſine illis neque peccata ipſa a Pœnitentibus integre exponantur*, nec a Judice Sacramentali rite judicari poſſint; ergo tales circumſtantiæ ſunt neceſſario confitendæ, cum Tridentinum licet explicite, & aperte ſolum exprimat circumſtantias ſpeciem mutantes, tamen per ipſam allegatam ratio- 113

nem

nem innuit implicite voluisse comprehendere etiam dictas circumstantias notabiliter aggravantes. Major est certa, & admittitur ab omnibus. Probatur minor, quia dictæ circumstantiæ notabiliter augent malitiam, ideoque etiam notabiliter alterant, & mutant Judicium Confessarii: immo sæpe multo magis, quam circumstantiæ speciem mutantes; clare enim patet quod major est malitia, & magis alterat Judicium Sacramentale furari v. g. mille Florenos extra locum Sacrum, quam furari solum decem in loco Sacro, licet hæc circumstantia furandi solum decem *in loco Sacro* mutet speciem, & illa furandi mille *extra locum Sacrum* aggravet tantum. Item major est malitia, & magis alterat Judicium judicis Sacramentalis furari mille aureos, quam furari casulam exigui valoris, quamvis circumstantia furti casulæ, utpote rei sacræ, mutet speciem, & circumstantia furti mille aureorum solum notabiliter aggravet. Item major est malitia, & magis alterat & mutat Judicium Judicis Sacramentalis priusquam homo occidatur, ipsi amputare brachia, & pedes, oculos effodere, nasum comburere, ventrem aperire &c. & postea ipsum occidere, quam unico solo ictu gladii ipsum occidere in Ecclesia, licet circumstantia occisionis in Ecclesia, utpote loco Sacro, mutet speciem; & circumstantia occisionis cum priori amputatione brachiorum, & pedum, oculorum effossione, nasi combustione, ventris aperitione &c. solum notabiliter aggravet: ergo etiam ipsæ circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt necessario confitendæ. tum ut recte, & integre percipiatur peccata a Judice Sacramentali; tum ut juxta eorum gravitatem imponatur ab ipso debita, & proportionata Pœnitentia, seu satisfactio peccatoribus, uti patet etiam ex Canonibus Pœnitentialibus, qui habentur in fine Decreti Gratiani, & dantur art. sequent. num. 49. in quibus designantur notabiliter diversæ Pœnitentiæ pro peccatis ejusdem speciei ob solas diversas circumstantias, ut patet in casu 21. 22. 37. 38. & alii.

124 Tum quia si circumstantiæ sic notabiliter aggravantes non esset necessario confitendæ, sequeretur, quod Confessarius non posset injungere majorem Pœnitentiam majoribus peccatoribus, quam minoribus: sed hoc non est dicendum, ergo &c. Minor de se patet. Major autem clare ostenditur, quia in tali casu Confessarius non posset imponere majorem Pœnitentiam furti unius milionis aureorum, quam furti unius aurei; Incendiario villæ integræ quam Incendiario paucarum segetum; foventi odium, vindictam, desiderium impurum per quindecim annos, quam illis adhærenti per solum quadrantem, cum posset eodem modo peccatum suum exprimere dicendo in primo casu *commisi furtum mortale*, in secundo, *nocui proximo notabiliter*, & in tertio *habui odium grave, desiderium impurum*, & huiusmodi, quæ omnia, ut vides, sunt absurda, adeoque &c.

Confirmatur nostra Conclusio auctoritate Catechismi Romani jussu S. Pii V. conscripti, & ex Decreto Concilii Tridentini editi, qui *c.* 9. *de Pœnitentia* sic præcise habet: *Neque vero solum peccata gravia narrando explicare oportet, verum etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstant, & pravitatem valde augent, vel minuunt*; Et infra subjicit: *Hæc igitur, ut diximus, enumeranda sunt; quæ vero gravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt*, & concordat *c. Considerent* 1. *de Pœnitent. dist.* 5. ubi inter alia dicitur, quod Pœnitens debet considerare qualitatem criminis, quantum in eo perseveraverit, & ut agnoscat augmentum peccati, consideret cujus ætatis fuerit, cujus sapientiæ &c. *quia*, inquit, *omnis ista varietas confitenda est*.

Ad rationem autem pro opinione contraria adductam *supra num.* 118. Respondetur, quod licet Concilium *citat. sess.* 14. *cap.* 5. expresse mentionem fecerit solum de obligatione confitendi circumstantias mutantes speciem, implicite tamen satis indicavit esse necessario confitendas etiam circumstantias notabiliter aggravantes, ut patet ex ipsamet allegata ratione ab eodem Concilio per sua præcisa verba adducta *supra n.* 123. Ex confirmatione, *in fin. num.* 121. nihil sequitur ad rem, quia ibi Concilium, ut patet ex contextu, & observant Lugo, La Croix *loc. cit.* & alii, solum dicit, nihil exigi præter confessionem mortalium, quæ pœnitens agnoverit post diligens examen, nec ibi nullum habet sermonem de circumstantiis mutantibus speciem. 126

Circumstantia consuetudinis, quamvis per se loquendo non sit necessario aperienda in Confessione, ut recte docent Suarez, Vasquez, Regin. Bonacina, Aversa, Lugo citati, & secuti a La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *num.* 968. Reiffenstuel *Theol. Moral. tract.* 17. *dist.* 7. *qu.* 3. *nu.* 53. & alii; tamen interdum per accidens obligatur Pœnitens ad talem circumstantiam consuetudinis aperiendam, & signanter, quando a Confessario, ut rectum Judicium formare valeat de dispositione ipsius Pœnitentis interrogatur; unde Innoc. XI. *die.* 2. *Mart.* 127

1679. me.

1679. merito inter alias damnavit sequentem propositionem 58. in ordine. ibi: *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem*.

128 Peccata mortalia dubia sunt necessario confitenda, sub dubio tamen: S. Thomas *in* 4. *dist.* 1. *q.* 2. *ad* 3. S. Bonaventura *ibid. par.* 2. *art.* 1. *q.* 2. Alensis *par.* 4. *qu.* 77 *membr.* 2. *art.* 5. Sporer *loc. cit. nu.* 392. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 54. *& seq.* Felix Potestas *tom.* 1. *par.* 4 *cap.* 3. *num.* 3040. & satis *Communis* contra paucos. Et ratio est, quia ex Conc. Trid. *cit. sess.* 14. *cap.* 5. confitenda sunt, prout sunt in conscientia, seu prout occurrunt memoriæ, adeoque sicuti peccata certa confitenda sunt necessario ut certa, quia sic occurrunt memoriæ pœnitentis, ita dubia propter eandem rationem, alias Pœnitens se exponeret periculo peccandi, & errandi circa integritatem Confessionis.

129 Qui confessus est peccatum aliquod mortale, ut dubium, si postea reperiat illud certum, seu certo illud commisisse, tenetur illud denuo ut certum confiteri. *Sic communior Doctorum*; adeout: Dicastillus *disp.* 9. *dub.* 2. *n.* 141. dicat, oppositum esse inauditum in Ecclesia Dei, Sanch *in Decal. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 69. Carden. *in Crisi disp.* 51 *n.* 6. Moya *tom.* 4. *disp.* 1 *qu.* 6. *num.* 1. dicunt hanc opinionem esse certam, & communi praxi totius Ecclesiæ conformem, & absolute tenent Mendo *d.* 10. *num* 70. & plurimi alii apud ipsum, Lugo *disp.* 16. *a nu.* 77. ubi postquam pro utraque parte rationes attulit, concludit se ab hac, utpote communi, nolle recedere. Felix Potestas *loc. cit. n.* 3045. Henno *loc. cit. disp* 5. *q.* 8. *concl.* 2. Turrian. *de Pœnit. q.* 9. *art.* 2. *disp.* 26. *dub.* 6. Hurtad. *de Sacram. disp.* 9. *de Pœn. diffic.* 7. Diana *par.* 2. *tract.* 4. *resol.* 91. Rosig *de Pœnit. par.* 1. *q.* 2. *art.* 1. *nu.* 21. La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *a n.* 615. cum pluribus ibi citatis, ubi solvit insuper argumenta contraria, & plurimi alii contra Arriagam *disp.* 31. *de Pœnit. sect.* 6. Spor. *loc. cit. num.* 397. & alios ab ipso citatos, & adductos a la Croix *loc. cit.* Et ratio nostre conclusionis est, quia ex Trid. *cit. sess.* 14. *cap.* 5. peccata debent sic exponi Confessario, ut de ipsis possit efformare rectum judicium, & peccatori congruentem imponere Pœnitentiam, seu satisfactionem: Atqui Confessarius diversum efformat judicium circa peccatum certum, ac circa peccatum omnino dubium, ergo &c. Tum quia peccata sunt confitenda, uti sunt in conscientia Pœnitentis; ex eodem Conc. Trid. *loc. cit.* Dictum autem peccatum confessum solum ut dubium jam nunc est certum in conscientia Pœnitentis, nec ut certum est ad adhuc confessum, adeoque ut tale debet iterum confiteri, quamvis jam fuerit confessum ut dubium.

Qui confessus est peccatum mortale, tamquam certum, quale tunc putabat esse, quamvis postea judicet esse dubium, non tenetur iterum confiteri tamquam dubium, quia qui absolvitur a peccato certo, magis absolvitur a peccato dubio, cum sententia lata in illud ut certum afficiat, & exæquet totam rationem dubii quodammodo inclusam, & superatam in ratione certitudinis. *Communis*. 130

Item qui confessus est peccatum integre pro ut commissum est, & prout erat in sua conscientia tempore Confessionis, quamvis pro tunc, & ipse, & Confessarius dubitaverit, an esset mortale, vel veniale: non tenetur illud iterum confiteri, licet postea ipse, vel Confessarius comperiat, seu agnoscat fuisse mortale, quia jam integre suum manifestavit peccatum, nec ex modo confitendi determinavit Confessarium ad falso judicandum; Nec est necesse ad Confessionis valorem, quod Pœnitens, vel confessarius sciat determinate peccatum confessum esse mortale, vel veniale; unde quamvis per accidens judicetur asse veniale, quando est mortale, adhuc valida est Confessio, dummodo Pœnitens dixerit factum peccaminosum, sicuti tunc in conscientia novit. Stoz. *lib.* 1. *par.* 5. *num.* 170. La Croix *loc. cit. num.* 619. Tamburin. *de Confessione lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 26. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 10. *numer.* 68. Dicastill. *d.* 10. *numer.* 248. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3044. Bosco. *d.* 7. *sect.* 8. *num.* 147. ubi dicit esse communem. 131

Pœnitens non potest, nec licit, nec valide confiteri Confessario absenti per litteras, aut nuncium, & ab eo obsolvi, etiamsi reperiatur in articulo mortis, vel impotens ad accedendum ad illum. Scotus *in* 4. *dist.* 17. *quæst. unic. litt.* Z. & communis aliorum, & colligitur *ex cap. Quem Pœnitet* 88. *de Pœnitent. dist.* 1. & expresse ex Clemente VIII. Const. incip. *Sanctissimus*. Vide verb. *Absens*, *art.* 4. *num.* 1. 132

Sic etiam invalida esset absolutio, si Confessarius Pœnitentem præsentem audiret, & postea per literas eum absentem absolveret. Vide *d. verb. Absens*, *n.* 2. 133

Valida autem est Confessio, si per litteras Pœnitens mittat peccata Confessario absenti, qui ea legat, & huic factus præsens dicat: *Accuso me de peccatis illis, quæ scripsi, & po-* 134

no

to absolvi; Sicuti etiam si præsens peccata scripta det Confessario legenda, & postea dicat, *de istis peccatis hic scriptis me accuso, & peto absolvi*. Non est tamen hoc faciendum sine rationabili causa. Vide *dict. verb. Absens, num.* 3.

Immo volunt multi, hoc extra casum necessitatis esse illicitum. Vide *dict. verb. Absens, n.* 4.

Confessio ex traditione, consuetudine, usu Ecclesiæ debet regulariter, & ordinarie esse vocalis, *Communis* ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii IV. ad Armenos, ex Extra vagant. Inter cunctas, de privilegiis* ubi habetur. *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti faciendam est oris Confessio, prout scriptum est: corde ad justitiam creditur, ore autem fit Confessio ad salutem, & ex cap. Quem penitet* 88. *de Pœnitent. dist.* 1. ibi. *Præcepit Dominus mundandis, ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens, corporali præsentia confitenda peccata, non per nuncium, non per scriptum manifestanda, quia si per vos peccatis, per vos erubescatis; erubescentia enim ipsa partem habet remissionis*.

7 Unde graviter peccaret qui sine justa causa signis, vel nutibus solum confiteretur. *Com-*

8 *munis* cum Sporer *loc. cit. num.* 489. Si perpetuo mutus possit scribere, aut si hoc non possit, possit saltem nutibus, & signis sua peccata in particulari aperire, cessetque periculum publicationis, tenetur ita scripto, nutibus, vel signis confiteri non tantum ex præcepto Divino in articulo mortis, sed etiam ex præcepto Ecclesiastico semel in anno. *Communis*, cum Sporer *loc. cit. nu.* 491. quamvis tamen extra articulum mortis non pauci id negent.

9 Confessio est necessario reiteranda, quoties est invalida, quod ex duplici capite accidere potest, scilicet ex parte Confessarii, & ex parte Pœnitentis. *Communis*.

0 Ex parte Confessarii invalida est, & reiteranda Confessio. 1. Si Confessarius formam omisit, aut substantialiter vitiavit, vel intentionem actualem, aut virtualem absolvendi non habuit. 2. Si Confessarius non habet Jurisdictionem. 3. Si Confessarius habeat Jurisdictionem impeditam per Censuram, utpote si fuit excommunicatus vitandus, quatenus est publice denunciatus, vel notorius percussor Clerici. 4. Si nullum prorsus peccatum intellexit, quia tunc practice non habuit materiam, quam absolveret. *Communis*.

11 Ex parte Pœnitentis est invalida, & reiteranda Confessio. 1. Si Pœnitens confessus est sine dolore requisito, aut cum defectu alterius partis essentialis. 2. Si Pœnitens confessus est sine vero proposito se emendandi, seu cum voluntate adhuc peccandi mortaliter. 3. Si Pœnitens voluntarie, & culpabiliter tacuit in Confessione aliquod peccatum mortale, aut in re gravi, & necessaria mentitus fuit, verum negando, aut falsum dicendo. 4. Si Pœnitens in ipsa Confessione peccavit mortaliter, ut si eam fecit ad finem mortaliter malum cum injusta infamatione, vel detractione proximi, & hujusmodi. 5. Si Pœnitens mortaliter negligens fuit in examinanda sua conscientia de commissis peccatis. *Communis*.

Valida est, & non iteranda Confessio bona fide facta Confessario quamtumvis indocto, & 142
ignaro, etiamsi inter mortale, & veniale discenere nequeat, immo etiamsi putasset aliquod peccatum esse veniale, quod tamen est mortale; quia ad valorem Confessionis sufficit notitia peccati in communi, seu confuso, videlicet quod Pœnitens habet peccatum. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 121. Leander *tract.* 9. *disc.* 5. *quæs.* 74. Tamburin. *lib.* 2. *c.* 10. §. 3. Sporer *loc. cit. num.* 496. cum Suarez, Sanchez, Layman ibi citatis, & alii passim. Invalida tamen, & iteranda esset Con- 143
fessio, si scienter, & ex malitia fiat cum eo, ut peccata discernere nesciat, & Pœnitenti mederi, ut oportet, non possit; quia tunc Confessio ratione indispositionis, & malitiæ Pœnitentis fuisset mortaliter mala, & Sacrilega, adeoque tota repetenda esset. *Citati Doctores, & alii communiter*.

Item valida est, & non iteranda Confessio 144
bona fide facta confessario surdastro, semidormienti, vel distracto, qui aliqua peccata etiam mortalia non intellexit sine omni culpa Pœnitentis, quia essentia, & effectus Sacramenti consistere potest absque integra, & specifica explicatione peccatorum, si ea absque ulla culpa Pœnitentis vere dispositi omittatur. Quod si Pœnitens postea advertat, tenetur in sequenti Confessione ea sola repetere, quæ probabiliter judicat, aut cognoscit non fuisse audita, & percepta. Sporer *loc. cit. num.* 497. cum supracitatis, Felix Potestas *loc. cit. n.* 3173. & alii passim.

Si autem Pœnitens post talem Confessionem 145
nesciat, quænam sint illa peccata, quæ Confessarius non audivit, vel non percepit, tenetur tunc repetere totam Confessionem, si illa sit brevis, & paucorum peccatorum, quia tunc prudenter debet, & potest dubitare, quod nulla intellexerit, aut perceperit. Si autem Con-

fessio

fessio fuit prolixa, & multorum peccatorum, tunc non tenetur omnia repetere, sed satis erit se accusare in communi de illis peccatis mortalibus, quæ Confessarius non audivit, seu non percepit, quia in tanta multitudine peccatorum non potest prudenter dubitare, quod nulla intellexerit, aut perceperit; Diana *par.* 4. *tract.* 4. *resol.* 108. Leander *tract.* 5. *disp.* 5. *quæst.* 86. Lugo *disp.* 16. *à num.* 607. Illsung *num.* 149. Sporer *loc. cit. num.* 497. Tamburin. *loc. cit. cap.* 10. §. 3. *num.* 5. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3174. *cum sequentibus*, ubi *sub num.* 3176. recte subjungit, quod Pœnitens tunc debet determinare materiam, quantum fieri potest, v. g. dicendo; *nescio, vel dubito, an Confessarius audierit unum meum grave peccatum, vel aliqua mea gravia peccata, & nescio quale, vel qualia fuerint, sed tempore illo solebam confiteri tales, vel tales species peccatorum.*

146 Qui culpabiliter in Confessione aliquod peccatum mortale tacuit, & postea in aliis subsequentibus Confessionibus inculpabiliter est oblitus illius Sacrilegii, non tenetur ad omnes istas subsequentes Confessiones iterandas, quando talis Sacrilegii, seu sacrilege factæ Confessionis recordatur, sed solum tenetur ad iterandam illam, in qua per culpabilem reticentiam illius mortalis peccati sacrilegium commisit, quia aliæ Confessiones bona fide factæ post Confessionem illam sacrilegam, & invalidam, ratione bonæ fidei, & inculpabilis oblivionis illius sacrilegii jam fuerunt validæ, & fructuosæ. *Communis*.

147 Qui certus de mortali in Confessione omisso negative dubitat, an illud omiserit ex verecundia, an ex justa causa, tenetur cum illo reliquorum mortalium Confessionem repetere, quia certus est de præcepto confitendi hæc peccata, & dubitat de adimpletione, cum dubitat de valore Confessionis; Debito autem certo non satisfit per solutionem ita incertam, cum possessio stet pro debito; Moya *d.* 1. *quæst.* 8. *num.* 17. La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *numer.* 1212. & alii plures contra paucos alios oppositum sentientes.

148 Qui inculpabiliter omisit in Confessione aliquam circumstantiam, etiam speciem mutantem, si talis circumstantia seorsim sufficienter declarari possit, non tenetur repetere totum peccatum, & multo minus totam Confessionem præteritam; La Croix *loc. cit. n.* 1209. cum communi aliorum.

149 Qui culpabiliter fecit Confessionem invalidam, undecumque provenerit invaliditas, tenetur totam Confessionem repetere. *Communis*. Si talis Confessio invalida, & sacrilega reiteretur apud Confessarium diversum a primo, tunc debent necessario repeti apud hunc omnia, & singula mortalia distincte, & in particulari, ac si numquam fuissent confessa, exprimendo sacrilegium, quod fecit. *Communis*.

Si autem Confessio invalida repetatur apud eundem Confessarium, & hic adhuc habeat distinctam memoriam peccatorum sibi confessorum, satis est, si Pœnitens defectum Confessionis aperiat, & in genere addat; *Etiam me accuso de omnibus peccatis in tali Confessione sacrilega tibi confessis*. *Communis Doctorum*. Immo id verum est, etiamsi Confessarius eorum peccatorum singillatim in specie, & numero non recordetur, Dummodo saltem confuse recordetur status Pœnitentis, ut convenientem pœnitentiam, medicinam, ac remedia præscribere possit. *Sic satis Communis sententia* cum S. Antonino, Navarro, Toleto, Emanuele Sà. Vasquez, aliisque citatis a Layman *c.* 9. *n.* 6. Sporer *loc. cit. n.* 103. La Croix *loc. cit. n.* 1216. Felix Potestas *loc. cit. n.* 318 Mastrius *Theol. moral. dis.* 1. *q.* 8. *n.* 14 cum pluribus aliis citatis, & alii passim.

Item hoc verum est, & sufficiens in repetendis multis, & plurimis Confessionibus invalide factis apud eundem Confessarium, sive invaliditas proveniat ex defectu doloris, sive ex defectu integritatis, sive ex aliis capitibus: Non enim opus est, ut Confessarius distincte, & in specie recordetur omnium illorum peccatorum sibi confessorum in dictis omnibus Confessionibus, sed sufficit, quod recordetur in confuso & in communi status, ac vitæ Pœnitentis, quam tunc ducebat. Nec est necesse quod Pœnitens omnia peccata repetat distincte, & singillatim, sed sufficit, quod in compendio, & generatim de omnibus se accuset, & defectus corrigat, dicendo verb. gr. *Accuso me de omnibus illis peccatis, quæ tibi confessus sum in cunctis sacrilegis Confessionibus tribus abhinc annis usque adhunc, a quo tempore bis ordinarie omni mense sacrilege confessus sum, & communicavi, quia reticuerum malitiose istud peccatum, vel non habui verum dolorem, & propositum*, & hujusmodi. Sic enim Confessio adhuc erit formaliter integra, & Confessarius, ut supponimus, sufficientem notitiam habet, ac memoriam peccatorum, quæ absolutioni Sacramentali modo subjiciuntur. Ita Navar. Silvester, Vasq. Valentia, Henriquez, Toletus, Bonacina, Reginaldus, Layman, Carpenzit, Aversa, & alii passim citati, & secuti a

Ma-

Mastrio *loc. cit. nu.* 198. Sporer *loc. cit. numer.* 530. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3170. La Croix *loc. cit. a num.* 1216. cum pluribus aliis.

4 Si vero Confessarius nequidem in confuso, & in communi recordetur status, ac vitæ poenitentis, quam tunc ducebat, aut Poenitentiæ a se ipsi impositæ, tunc Poenitens tenetur saltem ita distincte repetere peccata in aliis Confessionibus confessa, ut ex ipsis, & aliis modo confessis possit iterum formare judicium saltem confusum de statu Poenitentis, & ipsi congruam injungere Poenitentiam; Lugo *disp.* 16. *n.* 642. Aversa *q.* 10. *sect.* 20. La Croix *loc. cit. n.* 1218. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3168. Cum Divo Th. Mastrio, Bonacina, Navarr. & aliis ibi citatis.

55 Præceptum Confessionis tum Divinum, tum Ecclesiasticum obligat omnes Fideles peccato mortali obnoxios, adeoque etiam Hæreticos, & pueros doli capaces. *Communis*.

56 Præceptum divinum Confessionis obligat per se potissimum in articulo mortis, ac quolibet ejus mortali periculo, idest quando quis infirmus est infirmitate mortali, vel est adjudicatus morti, vel ingreditur periculosum mortale bellum, aut periculosam navigationem; seu quando mulier tenera est proxime paritura, vel alias est jam experta habere partus difficiles, & periculosos, & hujusmodi. *Communis*. Et ratio est, quia non est assignabile aliud tempus, in quo hoc Divinum præceptum potius obliget, quam in mortis articulo, seu periculo, quo pendet nostra eterna salus, propter quam Sacramentalis Confessio instituta est & precepta, juxta Conc. Trid. *sess.* 24. *Canon.* 6. ibi: *Si quis negaverit, Confessionem Sacramentalem, vel institutam; vel ad salutem necessariam esse Jure Divino; aut dixerit, modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum, anathema sit*: Tum quia nisi tunc saltem homo peccato mortali obnoxius confiteatur, numquam implebitur hoc præceptum, aut certe homo exponet se periculo certo, vel probabili numquam implendi hoc divinum præceptum, cum, secuta morte, amplius adimpleri non possit, adeoque &c.

57 Per accidens autem præceptum Divinum de habenda Confessione Sacramentali obligat, quando sumendum est aliud Sacramentum respectu eorum, qui sibi conscii sunt peccati mortalis, & præsertim quoties sumendum est Sacramentum Eucharistiæ, juxta illud Apostoli 1. *Ad Corint. cap.* 11. ibi: *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de calice bibat*. Unde quandoque etiam per vitæ decursum, atque extra articulum, & periculum mortis obligare Divinum præceptum Confessionis Sacramentalis colligitur ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *c.* 5. ubi sic habet: *Unde cum a sanctissimis, & antiquissimis Patribus magno, unanimique consensu secreta Confessio Sacramentalis, qua ab initio Ecclesia Sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifesti refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a Divino mandato alienam, inventum humanum esse atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse dicere non verentur. Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod Jure Divino necessarium, & institutum esse intellexerat. Sed ut præceptum Confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos descritionis pervenissent, impleretur*. Ex quibus verbis clare colligitur, quod Ecclesia semper intellexerit, præceptum Confessionis, quandoque extra mortis articulum, & periculum obligare Jure Divino, & cum tempus illud non fuerit præcise, & expresse determinatum a Christo Domino, illud designavit Ecclesia statuendo, quod *omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Sic expresse *in cap. Omnis utriusque sexus* 12. *de de Poenitentiis, & remissionibus*. Sic Mastrius *Theol. Mor. disp.* 21. *quæst.* 8. *art.* 1. *num* 160. cum pluribus ibi citatis, Reinffestuel *Theol. mor. tract.* 10. *dist.* 3. *q.* 1. *n.* 11. & 12. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 2023. & alii passim.

Præceptum Confessionis Ecclesiasticum obligat omnes Fideles, etiam Hæreticos, & pueros doli capaces ad semel saltem in anno confitenda omnia peccata sua mortalia. *Communis*, & habetur expresse ex Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. celebrato, & relato *in cap. Omnis utriusque sexus* 12. *de Poenitentiis, & remissionibus*, ibi: *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi Poenitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pasca Eucharistiæ Sacramentum*. Et definivit Concilium Tridentinum *sess.* 14. *Can.* 8. ibi; *Si quis dixerit, Confessionem peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam a piis abolendam, aut ad eam non teneri* 58

neri omnes, & singulos utriusque sexus Christifideles juxta magni Concilii Lateranensis constitutionem semel in anno, & ob id suadendum esse Christifidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ, anathema sit.

159 Dicitur notanter in conclusione, *Omnia peccata sua mortalia*, quia nullum datur præceptum, nec Ecclesiasticum quidem, obligans omnes Fideles ad Confessionem peccatorum venialium. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 371. contra alios antiquos, & habetur clare ex Concilio Trid. *sess.* 14. *cap.* 5. ibi: *Venialia quibus a Deo gratia non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptionem in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demostrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis reme-*

160 *diis expiari possunt.* Quamvis autem non habentes ullum peccatum morale nullo præcepto obligentur per se ad Confessionem annuam venialium, tamen, quia qui sub prætextu carentiæ peccati mortalis, omitterent penitus Confessionem, non leve præberent fundamentum sinistræ suspicionis, censetur per accidens ad ipsam obligari ratione scandali, quod semper fere timendum esset. Sic Escobar, & alii apud Sporer *loc. cit. n.* 527. Eo vel maxime, quod S. Bonaventura, Abulensis, Richardus, Nugnus, Rhod. aliique apud Avers. *quæst.* 15. *sect.* 3. dicunt, habentes tantum venalia nihilominus obligari ad Confessionem annuam, quia Ecclesia absolute præcipit Confessionem, adeoque, si non habeant mortalia, tenebuntur ad confitenda venialia; quam sententiam vocat probabilem Gobat *in Experient. tract.* 4. *num.* 230.

161 Qui plures in anno confessus est peccata sola venialia, si die ultima anni peccat mortaliter, vel recordetur peccati mortalis non confessi, tenetur illa ultima die confiteri ad satisfaciendum præcepto, cui necdum satisfecit, cum Confessio venialium non sit materia præcepti. Vasquez, Reginaldus, Layman, Bonacina, Lugo, Arriaga, Aversa, Castropalaus, cum la Croix *l.* 6. *part.* 2. *n.* 2040. & alii passim con-

162 tra paucos. Qui tamen mortale peccatum anno præcedente commissum, & per oblivionem omissum, hoc agno confessus est, satisfecit præcepto, quia licet tale peccatum remissum esset indirecte, adhuc tamen erat materia necessaria hujus Confessionis, ut remitteretur directe. La

163 Croix *loc. cit. n.* 2041. & alii passim. Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfecit præcepto, nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea incidat in mortale certum, quia erat obligatio confitendi illud peccatum dubium, adeoque posuit materiam præcepti; Lugo *disp.* 15. *n.* 169. Dicastill. *dist.* 7. *n.* 135. La Croix *loc. cit.* & alii passim.

Annus pro implendo hoc præcepto secundum Vasquez, Nugnum, Silv. Castrop. Lug. Rhod. Dicastill. Gorm. Bosc. & alios, cum Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 81. computandus est a die prima Januarii usque ad ultimam Decemb. quia nomine anni per præceptum expressi in communi acceptione intelligitur illud tempus, quod a prima die Januarii decurrit usque ad ultimam diem Decembris; Secundum autem Sotum, Navarrum, Suarez, Coninch, Layman, Fagundez Bonacinam, Arriag. Avers. Tannerum, & alios computandus est a Paschate ad alterum Pascha, ita ut, qui post Paschalem hanc confessionem in peccatum mortale lapsus est, ejus confessionem usque ad sequens Pascha differre possit, & non amplius, citra peccatum mortale. Et hæc opinio est communior, & Ecclesiasticæ consuetudini conformior, ut recte notant Suarez *disp.* 36. *sect.* 3. Coninch *disp.* 5. *dub.* 6. Tannerus *disp.* 6. *q.* 7. Layman *cap.* 5. *n.* 8. Sporer *loc. cit. n.* 534. & alii. Et de facto id confirmat praxis Ecclesiæ, siquidem eo solo tempore Pastores a Fidelibus suis confessionem peccatorum intra annum commissorum exigere solent; *arg. Extravagant. Viceillins de Tregua, & pace*, ubi dicitur: *De jure* (idest *cap. Omnis utriusque* 12. *de Pœnitentiis, & remissionibus*) *tenetur Parochianus saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti.*

Præceptum annuæ Confessionis potest per se adimpleri in quocumque anni tempore, nec obligat per se tempore Paschali, sed solum per accidens, ratione Communionis Paschalis, quam Confessio peccatorum mortalium necessario præcedere debet. *Sic communior, & probabilior sententia* cum Soto, Victor. Henriq. Sa, Vasquez, Valentia, Coninch, Bonacina, Layman, Filiuc. Castropal. Lug. Dicastill. Arriag. Tamburin. Bosc. Gorm. citatis, & secutis a La Croix *loc. cit. n.* 2042. Sporer *loc. cit. n.* 535. cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *Theol. moral. tract.* 10. *dist.* 3. *quæst.* 4. *n.* 15. & 16. & alii passim contra P. Sot. Suarez, Fagund. & alios. Et ratio est, quia Concilium Lateranense *in cit. cap. Omnis utriusque sexus* aliter statuit de annua Confessione, & aliter de Sacra Communione: De Sacra enim Communione statuit, quod ad minus in Pascha suscipiatur: *suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum*, De annua Confessione 164

ne

ne vero, quod ſaltem ſemel in anno habeatur: *Omnis utriuſque ſexus Fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur*: Quæ verba niſi ad alienum ſenſum torqueantur, ſatis clare ſignificant tempus præcepti pro Confeſſione eſſe totum annum, ut recte intelligunt La Croix *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit.* aliique ſupracitati.

66 Nec obſtat communis conſuetudo confitendi in Paſchate, & quod tunc Paſtores ſoleant a ſuis Fidelibus Parochianis exigere teſtimonium Confeſſionis, & quod *in cit. Extravagant. Vice illius, de tregua, & pace*, dicatur quod *de Jure tenetur Parochianus ſaltem in Paſchate proprio confiteri Sacerdoti*, quia legenti contextum patet, mentem Pontificis fuiſſe tantum dicere, quod ſaltem ſemel in anno debeat Parochianus recognoſcere Parochum, quod ſi alias non fecerit, debeat in Paſchate, de quo ideo ſpecialiter meminit, quia tunc ſolent omnes confiteri, & qui eſt in mortali, per accidens tenetur ratione Communionis, cujus dignæ perceptioni, habita copia Confeſſarii, præmittenda eſt Confeſſio Sacramentalis; nec ſufficit ſola Contritio de commiſſo peccato mortali, pro ut declaravit Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 13. *cap.* 7.

67 Unde ſi quis ſive culpabiliter, ſive ob legitimum impedimentum in Paſchate non eſt confeſſus, is tenetur poſtea per anni decurſum confiteri, quia hoc præceptum urget toto an-

68 no. Sic Doctores citati. Qui toto anno non confitetur ſine juſta cauſa, peccat mortaliter, quia transgreditur præceptum in re graviſſima.

69 *Communis*. Inſuper qui culpabiliter non confitetur ſemel in anno, vivens interdicitur ingreſſu Eccleſiæ, & moriens privatur Eccleſiaſtica ſepultura; *citat. cap. Omnis utriuſque ſe-*

170 *xus* 12. *de Pœnitentiis, & remiſſionibus*. Ipſe tamen non adimplens præceptum annuæ Confeſſionis non eſt ipſo Jure interdictus, ſed interdicendus. Unde, ſi ante declarationem moriatur, non eſt privandus Eccleſiaſtica ſepultura, niſi tamen intermiſſio eſſet notoria, vel adeſſet ſtatutum Synodale in contrarium. Vide verb. *Euchariſtia n.* 24. *& verb. Paſcha n.* 19. *&* 20.

171 Qui ſive juſta, ſive injuſta de cauſa Confeſſionem annuam omiſit, tenetur poſtea confiteri, cum primum commode poterit. Sic Sporer *l. c. num.* 536. ubi dicit eſſe hanc communiorem, & ſibi omnino veram ſententiam cum Navarro, Suar. Coninch. Laym. Gobat. & aliis, quam ut probabiliorem defendit etiam La Croix *lib. 6. part.* 2. *num.* 2046. cum plurimis ibi citatis contra S. Antoninum, Silveſtrum, & alios non paucos. Vide verb. *Paſcha num.* 21. *&* 22.

Quo quis diutius differt Confeſſionem ultra annum, probabilius eſt eo gravius peccare, quia longius recedit ab intentione præcepti jubentis Confeſſionem fieri ſaltem ſemel quolibet anno; Dilationem tamen illam eſſe unicum peccatum continuatum, tenent Valentia, Coninch. Nugnus, Laym. Diana, Silveſt. & alii cum Averſa apud La Croix *l. c. n.* 2044. Sporer *l. c. nu.* 536. & plures alii contra Bonacinam, Vaſq. Suarez, & alios volentes, talem peccare toties mortaliter, quoties occaſionem commodam confitendi oblatam negligit. 172

Qui pluribus annis jam elapſis non eſt confeſſus, confitendo prima, vel ſecunda die, vel alia hujus currentis anni, valet hæc ſua unica Confeſſio, tam pro hoc anno, quam pro omnibus annis præteritis, quia per unicam hanc Confeſſionem obtinet finem præcepti, qui eſt reconciliatio cum Deo per Confeſſionem omnium mortalium eouſque commiſſorum. La Croix *loc. cit. num.* 2047. cum Averſa, Boſco, Gorm. ibi citatis, Sporer *loc. cit. num.* 533. Lugo *diſc.* 15. *num.* 180. & alii. Si autem adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilius obligaretur ad iterum confitendum hoc anno, quia priori Confeſſione cenſetur ſatisfeciſſe obligationi præcedentis anni, cujus obligatio necdum erat ſublata; adeoque, iterum peccaret mortaliter, cum nova adveniret obligatio per novum peccatum, iterum confiteri obligabitur; La Croix *loc. cit. n.* 2047. cum Suarez, Nugn. Coninch, Hurtad. Filliuc. Bonacina, Laym. Averſa ibi citatis, Sporer *l. c. n.* 536. ubi cum Coninch & Layman omnino certam putat hanc ſententiam, quidquid negent alii. 173 174

Præcepto Eccleſiaſtico annuæ Confeſſionis non ſatisfit per Confeſſionem voluntarie nullam, & ſcienter invalidam, & ſacrilegam. Unde Alexander VII. die 24. Septembr. 1665. inter alias merito damnavit ſequentem propoſitionem 14. in ordine, ibi: *Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*. 175

Præcepto annuæ Confeſſionis poteſt ſatisfieri confitendo, tum proprio Parocho, tum aliis Confeſſariis, legitime approbatis, ſive ſæcularibus, ſive regularibus. *Communis*. Quamvis enim eſſet olim obligatio confitendi proprio Parocho, ex quo Concilium Lateranenſe relat. *in cap. Omnis utriuſque ſexus* dicat, *Confiteatur proprio Sacerdoti*, tamen nunc certo ſatisfaciunt, 176

qui confitentur Regularibus legitime approbatis, ut patet ex Bulla 22. Leonis X. incip. *Dum intra mentis arcana* §. 6. Bulla 48. Pauli III. incip. *Licet debitum*; Item ex Extravag. Joannis XXII. incip. *Vas electionis*, *de Hæreticis*; Item ex Extravagant. Benedicti XI. incip. *Inter cunctas*, *de privilegiis*; Item ex Conſtitutione Clementis VII. incip. *Significatum fuit nobis cum ſimilibus*. Unde Alexander VIII. *die 21. Auguſti* 1690. merito damnavit ſequentem propoſitionem 20. in ordine, ibi: *Confeſſiones apud Religioſos factæ, pleraque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ*. Non ſufficit tamen Confeſſio facta Regulari, qui pro approbatione ſe præſentavit Epiſcopo, & fuit injuſte reprobatus, ut expreſſe habetur ex ſequenti propoſitione 17. in ordine, inter merito damnatas ab Alex. VII. *die* 24. *Septembr.* 1665. ibi: *Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato*.

178 Alia. Vide verb. *Abſolutio*, verb. *Approbatio*, verb. *Confeſſarius*, verb. *Sigillum*.

179 * Moriturum, qui, antequam incidat ſubitus ægritudinis gravis caſus, ſigna contritionis exhibuit, & poſtquam ſupervenit Confeſſarius nullo ſigno hanc voluntatem oſtendit, adhuc tamen abſolvi poſſe multo verior & tuta eſt opinio. Neque hic locum habet controverſia, num abſoluto conferenda ſit ſub conditione, an abſolute; hæc enim tantum valet in caſu, quo moriturus dubia prorſus & ambigua contritionis ſigna præbuit. *De Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 15. §. 8. *nov. edit.*

180 Si vero ex nullo teſtimonio conſtet, illum ante caſum mortalis illius morbi ſigna doloris exhibuiſſe, & petiiſſe Confeſſionem, adhuc tamen multo verior eſt opinio contendentium, ut abſolvatur ſub conditione, dummodo moriturus chriſtiane vixerit; nam acta Chriſtianæ vitæ totidem ſunt voces, quibus miſer ille abſolutionem ſibi dari petierit, & contritionem exhibuerit; & niſi ſint præſentes actus pœnitentis, per vitam illam antea Chriſtiane actam, præceſſiſſe dicendi eſſent, & tunc pro præſentibus haberi, quemadmodum præſens cenſetur contritio ante ſubitum mortis caſum præmiſſa. *De Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 15. §. 10. *nov. edit.*

181 Sunt etiam qui velint, neque iis negandam abſolutionem ſub conditione, qui licet male vixerint, tamen Catholicam Fidem retinuerunt, & pro Catholicis ſe geſſerunt, quorum tamen ſententia nimis laxior videtur. *Ibid.* §. 13.

Articulus III.

Quoad ea, quæ concernunt ſatisfactionem Sacramentalem, ſeu Pœnitentiam.

Satisfactio Sacramentalis eſt ſolutio, ſeu compenſatio pœnæ temporalis debitæ ob injuriam Deo illatam conſiſtens in operibus bonis, & pœnalibus a Confeſſario taxatis in Sacramento Pœnitentiæ. *Eſt in re Communis*. 1

Effectus ſatisfactionis Sacramentalis eſt remiſſio pœnæ temporalis, quia ipſa præter generalem virtutem ſatisfactoriam cujuſcumque boni operis in gratia facti ex opere operantis, habet virtutem ſpecialem ex opere operato compenſandi, & delendi partem pœnæ temporalis peccatis debitæ, quam non haberet, ſi illud opus eſſet voluntarie aſſumptum, aut aliunde impoſitum. *Communis* ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 3. & 8. & *Canon.* 12. 13. 14. & 15. Cum enim ſit pars integralis Sacramenti a Chriſto ſpecialiter inſtituta ad ſatisfactionem pœnæ, debet virtute Sacramentali habere aliquem effectum ex opere operato, quem alias non haberet. 2

An autem ſatisfactio Sacramentalis a Confeſſario impoſita remittat totam pœnam temporalem peccatis debitam, ita ut ſatisfactione peracta, nihil amplius remaneat Pœnitenti luendum in Purgatorio? Variant Doctores. *Affirmativam* ſententiam tenent Major, Sotus, Medina, Hurtadus, & alii apud Maſtrium, *in Theol. Moral. diſp.* 21. *n.* 267. Oppoſitam negativam ſententiam tanquam probabiliorem, & communiorem defendunt Suarez, Vaſquez, Lugo, Bonacina, Averſa, Meratius, Valentia, Nugnus, Reginaldus, Caſpenſis, & ex Scotiſtis Aretinus, & alii paſſim citati, & ſecuti ab ipſo Maſtrio *loco cit. num.* 267. Et ratio hujus noſtræ probabilioris, & communioris ſententiæ eſt, quia admiſſa contraria ſententia, ſequeretur, quod quicumque decederet ex hac vita paulo poſt Confeſſionem, Pœnitentia peracta, nullas omnino pœnas luere deberet in Purgatorio, quod eſt alienum a communi ſenſu Eccleſiæ; Sic enim negligerentur penitus Indulgentiæ, & alia opera bona; Tum quia nullus Confeſſarius quantumvis prudens, & doctus certo ſcit, qua menſura puniantur peccata in Purgatorio, & quanta pœna cuicumque peccato correſpondeat, & qualis ſatisfactio Sacramentalis correſpondeat tantæ pœnæ Purgatorii, adeoque, ut recte argumentatur Maſtrius *loc. cit.* non poteſt inferri, ut prætendunt adverſarii, 3 4

quod

quod per ſatisfactionem a Confeſſario taxatam etiam prudenti judicio juxta peccatorum gravitatem, tollatur omnis pœna peccato debita, ita ut Pœnitenti, peracta ſatisfactione, nihil in Purgatorio luendum remaneat.

5 Unde dicendum eſt, quod per ſatisfactionem Sacramentalem non remittitur tota pœna temporalis, ſed eo major vel minor pœna remittitur, quo major vel minor fuerit ſatisfactio, & quo majori, vel minori diſpoſitione fuerit adimpleta. Sic Maſtrius *loc. cit. n.* 268. Henno *tom. 2. tract. de Pœnitent. diſp. 6. qu. 5. concluſ. 3.* Lugo *diſput.* 25. *num.* 26. & 27. La Croix *lib. 6. part. 2. num.* 1237. & alii. Et ratio primæ partis eſt, quia, ſi parva ſatisfactio remittit ex opere operato aliquid pœnæ temporalis, quia virtute Clavium eſt ad id elevata, plus ſine dubio remittet ſatisfactio, cum ſit etiam ſecundum ſe totam elevata. Ratio autem ſecundæ partis eſt, quia, ſicut idem Sacramentum cum majori diſpoſitione ſuſceptum plus de Gratia confert, ut expreſſe docet Conc. Trid. *ſeſſ. 6. cap. 7.* ubi loquens de adultorum juſtificatione per Sacramenta, dicit, illos juſtitiam recipere *ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem, & cooperationem*, ita & hæc pars Sacramenti plus de pœna remittit, quando fit cum majori diſpoſitione; & econtra minus remittit, quando fit, ſeu adimpletur cum minori diſpoſitione; Eſt enim diſcurrendum de effectu ſatisfactionis Sacramentalis proportionate ad effectum Sacramentorum.

6 An vero ſatisfactio Sacramentalis, ut effectum ſuum ſortiatur, debeat neceſſario adimpleri a Pœnitente in ſtatu Gratiæ, vel etiam ſufficiat ad talem effectum, quamvis adimpleatur in ſtatu peccati mortalis? Tres ſunt Doctorum ſententiæ. Prima abſolute negat, ſatisfactionem Sacramentalem in ſtatu peccati adimpletam ſuum ſortiri effectum, non ſolum pro eo tunc, ſed nec etiam poſtea, remoto obice peccati, & ſuccedente ſtatu Gratiæ, & pro hæc citantur D. Thom. Richardus, Capreolus, Adrianus, Valentia, Ledeſma, Hurtadus, & alii quamplures apud Maſtrium *loc. c. n.* 276. & apud La Croix *lib. 6. part. 2. num.* 1245. Secunda abſolute affirmat, ſatisfactionem Sacramentalem in ſtatu peccati mortalis adimpletam etiam tunc ſuum ſortiri effectum, remittendo ſcilicet pœnam illi proportionatam, non obſtante tali ſtatu peccati mortalis, in quo adimpletur. Sic Scotus *in 4. diſt. 15. q. 1. n. 26.* quem ſecuti ſunt, non ſolum Scotiſtæ omnes, tam veteres, quam recentiores, ſed etiam Gabriel, Marſilius, Medina, Navarrus, Vaſquez, Diana, Amicus, & alii quamplures apud Maſtr. *loc. c. num.* 276. & *ſeq.* ubi hanc late propugnat, & apud La Croix *loc. citat.* Tertia, media via procedens, negat quidem ſatisfactionem Sacramentalem in ſtatu peccati mortalis adimpletam ſortiri ſuum effectum, nempe remiſſionem pœnæ pro tunc, ſcilicet in ſtatu peccati mortalis; At vero affirmat talem ſuum effectum ſortiri poſtea, ablato obice peccati mortalis, ſeu recuperato ſtatu Gratiæ. Sic Cajet. Petrus Soto, Henriquez, Suarez, Coninchius, Lugo, Averſa, & alii recentiores apud Maſtrium *loc. c. num.* 276. Layman *lib. 5. tr. 6. cap. 15. num.* 15. cum aliis ibi citatis, Roſignolus *de Pœnitentia part. 1. quæſt. 5. art. 11. num. 7. & 9.* cum aliis ibi citatis, Viva *ad prop. 18. Alexander VIII. num.* 14. & alii plures, & ex Scotiſtis Sporer *tom. 3. part. 3. cap. 4. quæſt. 1. num.* 140. & *ſeq.* Felix Poteſtas *tom. 1. part. 4. num.* 3190. & *ſequent.* Et hæc opinio videtur jam communior, & probabilior.

7 Unde probatur ſpecialiter, quod, durante ſtatu peccati mortalis, ſatisfactio Sacramentalis non ſortiatur ſuum effectum, quia effectus primarius ſatisfactionis Sacramentalis eſt remiſſio pœnæ temporalis; ſed exiſtens in peccato mortali pro eo tempore, quo in eodem exiſtit, non poteſt mereri talem remiſſionem, ergo &c. Major eſt certa. Probatur minor, quia, qui dignus eſt pœna æterna, non eſt dignus, ut obtineat remiſſionem pœnæ temporalis, cum non poſſit remitti temporalis, niſi, prius remiſſa culpa mortali, pœna æterna ipſi debita commutata ſit in pœnam temporalem, & ſic ſola ipſa pœna temporalis luenda ſuperſit, adeoque &c. Tum quia remiſſio pœnæ temporalis eſt effectus ſecundarius Sacramenti, ideoque pendere videtur a permanentia effectus principalis, ac primarii, qui eſt remiſſio culpæ mortalis per infuſionem Gratiæ ſanctificantis.

8 Item probatur ſpecialiter, quod ablato obice peccati mortalis, ſeu recuperato ſtatu Gratiæ, ſatisfactio Sacramentalis ſortiatur ſuum effectum, quia ſatisfactio injuncta a Confeſſario virtute Clavium, ut definitur a Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. c. 3.* eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ, & confert ad perfectam peccatorum remiſſionem in ordine ad pœnam temporalem pro eiſdem debitam; ſed Sacramenta, quæ ſuum producunt effectum ex opere operato, ſi illud non obtinent, extante obice, obtinent poſtea, eodem obice ablato, & remoto: ergo hoc idem dicendum eſt de ſatisfactione Sacramen-

mentali, quæ ut pars Sacramenti operatur virtute Clavium, & ex opere operato, adeoque licet ſatisfactio Sacramentalis adimpleta in ſtatu peccati mortalis non potuerit pro tunc ſortiri ſuum effectum, ſtante obice peccati mortalis; ipſum tamen ſuum effectum ſortietur, recedente, ſeu remoto obice dicti peccati mortalis: alias non cauſaret dictam remiſſionem pœnæ temporalis ex opere operato. Ex occaſione autem n. 7. & 8. non omittendum, bona opera ratione peccati letalis alia eſſe mortua, & alia mortificata. Prima ſunt quæ fiunt in peccato mortali, quod eſt mors animæ; unde dicuntur naſci mortua, & reviviſcere impoſſibilia. Secunda ſunt, quæ facta fuerunt in gratia, quæ eſt vita animæ; iis tamen acceſſit peccatum mortale, ob quod rationem meriti ad vitam deperdunt æternam, utpote tamen nata viva, recedente letali reviviſcunt: Hinc prodiere verſus.

Illa reviviſcunt, quæ mortificata fuere.
Vivere non poſſunt, quæ mortua nata fuere.

Bona autem opera mortua, licet non proſint ad vitam æternam, nec per pœnitentiam reviviſcant, juvant tamen ad alia, juxta verſus Gloſſæ *c. quod quidam* 5. *de Pœnitentiis*, *& remiſs. verb. Pœnitentia*.

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ.
Cor faciunt humile, & minuunt tormenta gehennæ.

9 Satisfactio, ſeu Pœnitentia Sacramentalis adimpleta, ſeu peracta in ſtatu peccati mortalis ſufficit ad integritatem Sacramenti, & ad implendum præceptum Confeſſarii de perſolvenda Pœnitentia. *Communis*. Et ratio eſt, quia Confeſſarius præcipit opus, & non modum, & ipſe Pœnitens illud implet quo ad ſubſtantiam, cum ponat totum opus præceptum: Tum quia talis eſt communis ſenſus, & praxis Fidelium, qui nec ſolent Pœnitentias in ſtatu peccati peractas repetere, nec a Confeſſariis obligari ad ipſas repetendas.

10 Confeſſarius per ſe loquendo tenetur ſub gravi injungere Pœnitenti aliquam ſatisfactionem, ſeu Pœnitentiam. *Communis*, & patet ex verbis præceptivis Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *c.* 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere.* Unde idem Concilium *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *& Can.* 4. enumerat ſatisfactionem inter partes Sacramenti Pœnitentiæ.

Et quidem licet ſatisfactio in eſſe exhibito, ſeu in actuali executione poſita, ſit ſolum pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ; ſatisfactio tamen in voto, ideſt propoſitum ſaltem implicitum ſatisfaciendi, poteſt dici pars eſſentialis ipſius ſe tenens ex parte materiæ proximæ, in quantum hoc ſublato (ideſt ſi Pœnitens tale propoſitum ſaltem implicitum non haberet, ſed contrariam voluntatem) non conficeretur Sacramentum, cum qui contritus, vel attritus confitetur, debeat habere etiam votum, & propoſitum ſatisfaciendi, ideſt ſolvendi pœnam poſt abſolutionem remanentem; nam ſi peccator tale propoſitum ſaltem implicitum non haberet, ſed potius voluntatem contrariam, Sacramentum non conficeretur, Scotus *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 1. *litter. E.* Maſtrius *in Theolog. Moral. diſp.* 21. *quæſt.* 11. *art.* 1. *num.* 264. *& in* 4. *diſp.* 5. *num.* 569. cum aliis, Felix Poteſtas *t.* 1. *part.* 4. *n.* 3180. & alii.

Hinc Pœnitens ſub gravi obligatione ex genere ſuo mortali tenetur acceptare, & implere Pœnitentiam rationabilem obligatorie impoſitam a Confeſſario, ita ut, qui nullam penitus acceptare vellet, non poſſet abſolvi, quia non eſſet diſpoſitus, nec verum dolorem haberet. *Sic communiſſima Doctorum ſententia omnino vera, Conciliis conformis, & in praxi omnimode tenenda*: teſte Sporer *loc. c. num.* 547. contra Medinam, Sotum, Cajetanum, Silveſtrum, Armillam, Navarrum, & paucos alios.

Probatur noſtra Concluſio ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. ubi ex verbis Chriſti *Matt.* 18. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis*, & *Joannis* 20. *Quorum retinueritis peccata, retenta ſunt*; concludit in Confeſſariis eſſe poteſtatem ligandi, non tantum ad infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad peccati commiſſi vindictam ac ſatisfactionem, ibi: *Habeant præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad noſtræ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam in præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem; Nam claves Sacerdotum, non ad ſolvendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas antiqui Patres & credunt, & docent*: Ex quibus verbis clare patet, non poſſe Pœnitentes rationabilem Pœnitentiam reſpuere, cum in Judice poteſtas imponendi ſupponat in reo obligationem acceptandi. Unde hæc veritas temerarie jam negaretur, inquit Suarez; 13

Immo

Immo Victoria, & quidem alii volunt esse de Fide, ob cit. Conc. Trid. textum, ut notat Henno *tom. 2. tract. de Pœnitentia disp. 6. q. 2. concl. 1.*

4 Nec valet objicere, quod etiam Scotus *in 4. dist. 15. q. 1. §. De secundo principali, & dist. 12. §. Ad quæstionem, litt. D.* uti a pluribus etiam Scotistis intelligitur, & citatur, teneat Pœnitentem posse Pœnitentiam non acceptare, & absolvi, si dicat velle pœnam solvere in Purgatorio. Non valet, quia Scotus tantum vult absolvendum esse ex caritate Pœnitentem, qui ex nimia animi fragilitate respueret omnem Pœnitentiam peccatis condignam, si aliunde esset dispositus, ubi non vult *omnem Pœnitentiam simpliciter*, sed *omnem Pœnitentiam condignam*, ut satis explicat *in Repostat. Col. dist. 19. qu. 1. n. 14.* indicans quod aliter loqueretur de eo; qui nollet recipere Pœnitentiam *ullam, de quacumque imposita, quæ essent condigna*, ut expresse notant Henno *l. c. conc. 1.* & Henricx *disp. 4. de satisfact. num. 15.* Sannig. *dist. 12. qu. 2. n. 10. & 11.* Reiffenstuel *tract. 14. distinct. 10. quæst. 1. nu. 12,* & alii; Tum quia, ut recte observat Mastrius *in Theolog. moral. disp. 21. qu. 11. art. 3. n. 282.* certum est etiam de mente Scoti simpliciter, & absolute loquendo Pœnitentem obligari ad acceptandam, & implendam Pœnitentiam sibi sationabiliter a Confessario impositam; nec posse licite illam respuere; & satisfactionem in Purgatorio implendam reservare, quia *cit. dist. 19.* Scotus dicit Pœnitentem teneri Pœnitentiam acceptatam adimplere sub pœna peccati; quæ obligatio nulla esset, nisi potestas ligandi obligationem induceret, in qua potestate fundatur hæc obligatio ex parte pœnitentis, non autem in sola ipsius acceptatione, ut innuit Scotus illis verbis; *Tunc enim obligatur præcepto Ecclesiæ, cui se voluntarie submisit*: quibus verbis significat hanc obligationem oriri ex impositione ipsa, & jussione Confessarii, ne dicatur potestas Confessarii coarctata, & subjecta ad consensum ipsius Pœnitentis, ut solum possit obligare, quando alter vult obligari. Hæc Mastrius *loc. citat. num. 282.*

14 Potest tamen Pœnitens ex aliqua rationabili causa, v. g. quia ipse commode secundum suum statum, & conditionem peragere nequit, licite hanc, vel illam in particulari Pœnitentiam respuere, veluti sibi non convenientem; ac rogare Confessarium, ut aliam mitiorem, sibique convenientem imponat, ut docet Scotus *in 4. dist. 13. qu. 1. litt. M.* & communis Doctorum, quia ex Tridentino *cit. sess. 14. cap. 8.* Pœnitentiæ a Confessario injungendæ debent esse salutares, & convenientes statui, seu facultati Pœnitentium, ibi: *Pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutares, & convenientes Pœnitentias injungere.*

Pœnitens tenetur satisfactionem, ssu Pœnitentiam acceptatam adimplere, & quidem sub gravi peccato, si sit gravis & pro gravibus peccatis, sub levi autem, si sit levis & pro peccatis venialibus, aut mortalibus jam antea confessis, & remissis. *Communis*. Et quidem prima pars de gravi obligatione eam adimplendi, si Pœnitentia sit gravis, & pro gravibus peccatis imposita, patet *ex cap. Omnis utriusque sexus 12. de Pœnitentiis, & remissionibus*, ubi cuilibet pœnitenti præcipitur, quod injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere. Et ratio est, quia cum pœnitentia gravis sit quid notabile, tum ex parte materiæ, tum ex radice impositionis, quæ sunt gravia peccata, tum etiam ex parte Confessarii imponentis, qui censetur velle obligationem proportionare materiæ, stat certum, quod pœnitens ad eam graviter obligatur: Secunda autem pars de levi obligatione eam adimplendi, si pœnitentia sit levis, & pro peccatis venialibus; aut mortalibus jam antea confessis, & remissis imposita, de se patet, quia cum pœnitentia ex omni assignato capite sit levis, non est unde graviter obliget, cum etiam hic levitas materiæ excuset a mortali. 16

Pœnitens tenetur implere pœnitentiam tempore, vel termino sibi a Confessario præfixo; & determinato. *Communis*. Potest tamen talis termini dilatio facile excusari a mortali, quia plerumque præceptum Confessarii cadit magis in rem ipsam præstandam, quam in tempus præfixum, & determinatum: Hinc Doctores recte a mortali excusant eum, qui jussus a Confessario jejunare hac die Veneris, ver. gr. differt in diem Veneris sequentem; Item si jussus communicare singulis mensibus mense finito, differt ad sex, vel octo dies, præsertim ex causa, quamvis levi. Diana *par. 9. tract. 7. resol. 57.* Sporer *loc. c. num. 577.* & alii passim. 17 18

Si terminus a Confessario præfixus non sit, tenetur pœnitens pœnitentiam implere quam primum commode moraliter potest. *Communis*, quia cum adimpletio seu executio pœnitentiæ sit pars integralis, non potest sine justa causa diutius differri; Unde quamvis sit leve peccatum ipsam adimpletionem pœnitentiæ differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque 19 20

que cies plus minusve, tamen peccatum grave erit, si nimium, & ad longum tempus differatur, præsertim si prævideatur impotentia, seu oblivio eam adimplendi, aut si poenitentia implenda ipsa dilatione minuatur, uti esset, si alicui essent pro poenitentia impositæ certæ quotidianæ perpetuæ preces, ut quinque Pater, Corona, Rosarium, & hujusmodi; Tunc enim ad octiduum sine justa causa a mortali excusant plerique apud Sporer *loc. cit. n.* 578. ubi addit, quod ipse aliquid amplius concederet, reprobatque Dianam dicentem *loc. c.* poenitentiam sine mortali differri posse usque ad annum, quod tamen ultra Dianam tenent etiam Leander, Escobar, Henriq. Fernand. & alii apud Felicem potest. *loc. cit. n.* 3188.

21 Poenitens potest adimplere poenitentiam, quando adimplet aliud opus præceptum, modo poenitentia, & aliud opus se invicem, non excludant; Unde dum quis v. g. audit Missam de præcepto, potest recitare certas preces sibi pro poenitentia injunctas, quia hæc invicem se non excludunt, cum dictæ preces. sed Rosarium, vel Officium etiam libere, & non pro poenitentia recte recitentur, dum auditur Missa de præcepto. *Communis* ex universali praxi Fidelium.

21 Poenitens satisfacit poenitentiæ sibi injunctæ, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, immo nec cogitet tunc implere poenitentiam, & satisfacere suæ obligationi: Sporer *loc. cit. num.* 180. eum aliis ibi citatis. Vide verb. *Officium Divinum art.* 3. *num.* 19. *& seq.*

23 Poenitens tenetur per seipsum poenitentiam implere, ita ut nec auctoritate propria, nec Confessarii possit eam implere per alium, Mastrius *in Theol. mor. dis.* 21. *n.* 287. & apud ipsum Vasquez, Coninch, Lugo, Amicus, Aversa, Bonac. & alii passim. Et quidem, quod propria auctoritate id facere nequeat, habetur ex propositione 15. inter merito damnatas ab Alex. VII. *die* 24. *Septembris* 1665. ibi: *Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius Pœnitentiam adimpleat.* Quod autem neque id facere possit auctoritate Confessarii, colligitur clare ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 3. ubi pro materia proxima hujus Sacramenti statuuntur tres actus, *Contritio, Confessio, & Satisfactio* poenitentis solum, & non alterius, ibi: *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius Pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio; qui quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.*

Poenitens non tenetur adimplere poenitentiam ante absolutionem, aut communionem. *Communis*. Unde merito Alexander VIII. *die* 4. *Decembris* 1690. damnavit inter alias propositionem 16. in ordine, ibi: *Ordinem præmittendi Satisfactionem absolutioni induxit, non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi Lex, & præscriptio natura rei idipsum quodammodo dictante.* Item damnavit propositionem 17. in ordine, ibi: *Per illam praxim mox absolvendi ordo Pœnitentiæ est inversus.* Item damnavit propositionem 22. in ordine, ibi: *Sacrilegi sunt judicandi, qui Jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis Pœnitentiam egerint.*

Quando poenitens sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est poenitentiæ sibi impositæ, quamdiu non recordatur, nec memorem Confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur Confessionem repetere, ut aliam poenitentiam recipiat. Unde si culpabiliter oblitus sit, v. g. ob voluntariam nimiam dilationem in ea adimplenda, satis erit confiteri dictam culpabilem oblivionem; ut contra Richardum, Silvestrum: & quosdam alios docent Paludanus 4. *d.* 17. *q.* 5. *art.* 3. *in fine*, Cajetanus verb. *Confessio iteranda, verb. Ex parte satisfactionis*, Coninc. *disp.* 10. *dub.* 6. *n.* 86. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 15. *n.* 17. *verb. Sed quid? Vas*quez, Lugo, & alii communiter cum Sporer *loc. c. n.* 552. Et ratio est, quia præceptum Confessarii non plus obligat, quam aliæ leges, & præcepta, quæ dum ignorantur, obligare nequeunt; Merito tamen consulunt citati Doctores expedire, ut poenitens, qui sive inculpabiliter, sive culpabiliter, oblitus est poenitentiæ, in sequenti Confessione petat sibi imponi aliam congruam peccatis, quæ confiteri solet. Longe enim melius est satisfacere in hac vita, quam in alia.

Poenitens invalide absolutus non tenetur poenitentiam adimplere; quia tenetur postea Confessionem repetere, & inde novam poenitentiam peragere.

Poenitentiæ injungendæ debent esse aliquo modo proportionatæ delictis, salutares, & convenientes poenitentium dispositioni, facultati, & utilitati. *Communis* ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *c.* 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facul-*

exilitate salutares, & convenientes Pœnitentias injungere.

Unde graviter peccant Confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera conniventia, affectu, vel respectu humano levissimas, seu nimis leves injungunt pœnitentias pro gravibus peccatis, v. g. pro peccatis carnalibus aliquot Pater, & Ave; Et si tali conniventia ansam præbeant licentius peccandi, eorum peccatorum participes fiunt, ut expresse habetur ex Tridentino *loc. cit.* ubi sic præcise prosequitur: *Ne si forte indulgentibus cum Pœnitentibus egerint, levissima quædam opera progruvissimis delictis imponendo, alienorum peccatorum participes efficiuntur.*

In pœnitentiis injungendis hos duos fines præ oculis semper habere debent Confessarii; primo nempe ut, quantum fieri potest, pœnitentia injuncta sit ad aliquam saltem castigationem, & vindictam peccatorum, & secundo, ut aliquo modo conducat ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis contra relapsus medicamentum, ut expresse præscribit Tridentinum *loco citato* his verbis: *Habeant præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam in præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.*

Confessarii dictos duos fines præ oculis habentes possunt quandoque etiam leviores pœnitentias pro qualitate, dispositione, & statu Pœnitentium imponere, quia ut loquitur idem Tridentinum *cit. sess.* 14. *cap.* 8. Tribunal pœnitentiæ non est Forum iræ, vel pœnarum, ibi: *Nec propterea existimarunt Sacramentum Pœnitentiæ esse Forum iræ, vel pœnarum.* Et S. Joan. Crysostom. *hom.* 43. *cap.* 43. *Matthæi* relatus *in cap. Alligant* 12. *caus.* 26. *q.* 7. sic expresse dicit: *Si erramus modicam Pœnitentiam imponentes, non ne melius est propter misericordiam reddere rationem, quam propter crudelitatem? Ubi Pater largus est, Dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, cur Sacerdos austerus? Vis apparere Sanctus? circa vitam tuam esto austerus, circa aliorum benignus; Audiant te homines parva mandantem, & gravia facientem.* Et S. Greg. Nazianz. *Oration.* 26. sic habet; *Hanc rationem tene, ut partim illum corrigas, idque leviter & humane, non ut hostis, neque ut durus, & rigorosus Medicus.* Sanctus Franciscus Salesius agens de pœnitentiis imponendis sic dicit: *Confessarius mellitis & consolatoriis verbis imponere debet Pœnitentias ... & petere semper debet ab eo, an Pœnitentiam injunctam libenter faciat? Quia, si videret eum angustiari, rectius faceret aliam ei leviorem imponendo.* S. Carolus Borromeus *in Instruct. Pœn. part.* 4. *pag.* 523. sic docet. *Si ita expedire viderit, illum interroget, an possit, anve dubitet Pœnitentiam sibi injunctam peragere? alioquin eam mutabit, aut minuet.* S. Antoninus *par.* 3. *tit.* 17. *cap.* 20. sic hortatur: *Confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se, sed potius imponat ei unum Pater, & aliud leve.* Unde ibidem dicit: *Si Sacerdos non possit gaudere de omnimoda purgatione ejus; saltem gaudeat, quod liberatum a Gehenna transmittat ad Purgatorium.* Et Gerson. *part.* 2. *Operum in regul. moral.* sic recte concludit: *Tutius est eum parva Pœnitentia, quæ sponte suscipitur, & verisimiliter adimpletur, ducere confessos ad Purgatorium, quam cum magna non implenda præcipitare in Infernum.*

Unde hic assignantur in specie præcipue aliquæ causæ, propter quas levior pœnitentia, quam alioquin peccata mereantur, possit licite a Confessariis imponi. Prima est infirma pœnitentis dispositio, & fragilitas, sive corporis, sive animi, ob quam prudenter timetur majorem etsi justissimam non impleturum; Secunda est, quando in pœnitente apparet extraordinaria magna contritio, qua jam multum expunxit de debitis pœnis, quippe quæ per seipsam potest sola totam abolere pœnam: Tertia est, quando pœnitens lucratur Jubilæum, vel aliam Indulgentiam plenariam; tunc enim non cogitur pœnitens, nisi leviorem acceptare pœnitentiam, quæ se habeat per modum medicinæ ad tollendas peccatorum reliquias. Henriq. *loc.* 7. *c.* 17. *n.* 2. Suar. *disp.* 38 *sect.* 10. *nu.* 10. & *disp.* 59. *sect.* 2. *num.* 7. Laym. *lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 15. *n.* 12. Spor. *l. c. n.* 545. qui *num.* 538. addit justam causam diminuendi pœnitentiam esse etiam, quando pœnitens lucratur, vel lucrari solet Indulgentias, etiam non plenarias. Quarta est gravis infirmitas pœnitentis, ob quam, si jam desperata sit ejus salus, & plus ab ipso exigi non possit, expedit ei saltem injungere, ut Sacrosanctum Jesu nomen ter, vel quinquies ore proferat; vel si non possit ore proferre, saltem corde concipiat, & invocet, & inde moneatur, ut pœnitentiæ loco ipsam suam infirmitatem, & mortem impendentem Deo offerat in satisfactionem pro peccatis suis, idque in unione Passionis, & mortis Christi; Item moneatur, ut de bonis suis eleemosynas largiatur, Missas celebrari curet; Si autem non sit desperata ejus salus, est ei imponenda congrua pœnitentia, quæ si forte pro gravitate criminum gravior esse debeat, injun-

gi ei debet, præstanda postquam convaluerit.

32 Opera pro pœnitentia Sacramentali regulariter injungenda consistunt generice *in Jejunio, Oratione, & Eleemosyna*; Sicut enim peccatum in genere distinguitur in tria membra, scilicet in peccatum, seu Concupiscentiam carnis, in Concupiscentiam oculorum, & Superbiam vitæ; 1. *Joann.* 2. Hinc Scotus *in* 4. *dist.* 15. *q.* 1. recte notat, quod singulis peccatis sic in genere distinctis correspondeant de congruo propriæ satisfactiones in genere, scilicet peccato carnis *Jejunium*, sub quo comprehenduntur omnes pœnalitates, ac afflictiones, seu mortificationes corporales, disciplinæ, Cilicia, humi cubationes, peregrinationes, & hujusmodi: Peccato Superbiæ, & ceteris spiritualibus *Oratio*, quæ & humiliat Spiritum Deo, & roborat contra peccata; & sub Oratione comprehenduntur omnes actus Religionis, ac Virtutum Theologicarum, ut actus Fidei, Spei, & Charitatis, seu amoris Dei, Contritionis. laudis Divinæ, adorationes, genuflexiones, Ecclesiarum visitationes, & hujusmodi; Peccato circa Concupiscentiam temporalium, scilicet Avaritiæ, & hujusmodi, *Elemosyna*; sub qua comprehenduntur omnia opera misericordiæ corporalia, & spiritualia, omnesque actus Caritatis erga proximum. Idipsum habet Rituale Romanum *tit. De Sacramento Pænitentiæ*, ibi: *Quare curet* (Minister) *quantum fieri potest, contrarias peccatis Pænitentias injungat, velut Avaris eleemosyna, libidinosis jejunia, vel alia carnis afflictiones, Superbis humilitatis officia desidiosis devotionis studia &c.*

33 Pro satisfactione, seu pœnitentia Sacramentali, potest nedum injungi opus bonum externum, sed interdum considerato pœnitentis statu, etiam opus bonum internum, v. gr. actus Fidei, Spei, Caritatis, Oratio mentalis, meditatio Mortis, Judicii, Inferni, Passionis Christi, & hujusmodi, quia ex una parte hi actus in ordine Sacramentum satis sensibiles fiunt per externam injunctionem Confessarii, & acceptationem pœnitentis, & plerumque se sensibiliter produnt signis, & motibus sensibilibus: & ex altera parte sunt opus aptum ad satisfaciendum, & plurimum utile pœnitenti; immo sæpissime multo magis, quam opera externa, ut docet experientia, *Est fere communis* contra paucos.

34 Pro pœnitentia imponi potest etiam opus aliunde præceptum, v. g. Jejunium in Quadragesima. *Communis*. Et ratio est, quia tale opus, ultra quam quod potest esse meritorium gratiæ, potest etiam esse satisfactorium pœnæ, cum, non obstante priori præcepto, adhuc sit liberum, & consequenter virtute Clavium elevari potest ad satisfactionem Sacramentalem. Et tunc in illud cadet duplex obligatio, una præcepti, alia Sacramenti. Unde tale opus omittens, v. g. Jejunium in Quadragesima, deberet utriusque præcepti circumstantiam confiteri, quia contraheret duas malitias specie distinctas; Transgrederetur enim præceptum Ecclesiæ intendens obedientiam, seu temperantiam, & præceptum Confessarii intendens satisfactionem, & sic justitiam. *Communis*.

Ordinarie tamen, cessante justa causa, non 3
sunt imponenda pro pœnitentia opera aliunde jam præcepta, & debita, sed opera supererogatoria, & aliunde indebita. Unde si Confessarius aliud non exprimat, aut ex ejus verbis, aut aliis circumstantiis contrarium non appareat, semper est intelligenda pœnitentia de opere non præcepto, & aliunde indebito, adeoque, si injungat auditionem Missæ in die Festo, tenetur pœnitens audire duas. *Communis*.

Potest Confessarius interdum, modica pœni- 37
tentia imposita, etiam reliqua pœnitentis opera, tam debita, quam libera determinato aliquo tempore facienda, v. g. toto hoc mense, tota hac Quadragesima, tot hoc anno auctoritate Clavium elevare, & imponere in pœnitentiam Sacramentalem. Immo hoc quandoque expedit magis peccatoribus, quibus propter fragilitatem, vel occupationes condigna pro peccatis pœnitentia imponi non potest; Marchant. *Trib. part.* 1. *tract.* 4. *tit.* 7. *q.* 4. Sporer *l. c. num.* 567. *& seq.* & ipsis testibus, *Communis aliorum*. Et ratio est, quia sicuti potest Confessarius imponere pœnitentiam totius anni in certo opere debito, vel indebito, ita etiam potest imponere in pluribus atque omnibus bonis operibus, quæ pœnitens tali tempore facturus est, v. g. elevare in satisfactionem Sacramentalem omnia jejunia totius Adventus, totius Quadragesimæ, Officium Divinum totius anni, omnes eleemosynas fieri solitas, omnes auditiones Missarum fieri consuetas, & hujusmodi.

Potest pro pœnitentia injungi Oratio, Elee- 38
mosyna, vel aliud opus bonum applicandum pro animabus Purgatorii. Lugo *disp.* 25. *sect.* 4. *n.* 62. Sporer *l. c. num.* 570. Diana *par.* 3. *tr.* 24. *res.* 54. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 30. Henno *l. c. q.* 7. *petes* 5. Felix potestas *l. c. n.* 3194. & communior aliorum cum Catechismo Romano *p.* 2. *c.* 5. *q.* 63. contra paucos alios.

Et

Et ratio est, quia talis caritativa applicatio operis boni in suffragium defunctorum habet rationem satisfactionis ex duplici capite. I. quantum est ex opere operato illius operis per Sacramentum elevati in applicationem ipsius pœnitentis. II. quantum est ex opere operantis applicantis fructum satisfactorium, & impetratorium dictis animabus, ut proinde ea obligatio sic applicandi non impediat, sed merito Charitatis, & misericordiæ etiam augeat satisfactionem propriam pœnitentis. Tum quia si Confessarius potest imponere pro satisfactione eleemosynam corporalem dandam pauperibus hujus sæculi, cur non potest eleemosynam spiritualem pauperibus, & animabus purgatorii.

39 Pœnitentia regulariter imponenda est post audita peccata ante datam absolutionem, quia sic Ordo Judicii, & Justitiæ vindicativæ melius servatur, & omnes partes materiales Sacramenti subjiciuntur Sacerdotis absolutioni tamquam parti formali Sacramenti. *Sic communis Doctorum*, & universalis praxis Ecclesiæ.

40 Cæterum fatentur omnes, posse etiam imponi pœnitentiam post datam absolutionem, non solum quando Confessarius est oblitus eam imponere ante absolutionem, sed etiam aliquando ex studio, & voluntate, quia talis ordinis nulla apparet necessitas, vel obligatio; Tum quia satisfactio imposita paulo post absolutionem censetur moraliter fieri in ipso Sacramento, sicuti imposita ante absolutionem. In Jure enim quæ incontinenti fiunt simul esse videntur.

41 Pœnitentiam sibi a Confessario impositam non potest pænitens commutare in aliud opus etiam evidenter melius, quia inferior nunquam potest commutare in melius opus a Superiore præceptum: Pœnitens autem Judicio Confessarii tamquam Superioris se subjecit; adeoque tenetur stare ejus sententiæ. *Communis* contra paucos.

42 Pænitentiam commutare potest, non solum ille Confessarius, qui ipsam imposuit, sed etiam quicumque alius æqualem potestatem habens, quia idem est Tribunal, idem Judicium ejusdem potestatis, & quamvis diversi in individuo sint Ministri, eorum tamen potestas est ejusdem rationis in omnibus, cum secundus Confessarius se habeat ut successor prioris in eodem Tribunali. *Communis*.

43 Dicitur autem notanter *æqualem potestatem* habens, quia Confessarius non habens potestatem in casus reservatos non potest commutare pœnitentiam pro reservatis ab alio impositam, quia non potest Confessarius commutare pœnitentiam, quam non potest imponere: sed non potest imponere pœnitentiam pro reservatis, cum non possit ab illis absolvere: ergo nec potest talem pœnitentiam commutare; *Sic communior, & probabilior sententia Doctorum* contra Vasquez, Henriquez, Fernandum, Navarrum, Bonacinam, & quosdam alios probabiliter tenentes contrarium, ex quo reservatio illorum peccatorum per primam absolutionem sit jam ablata. adeoque alius inferior Confessarius respectu illius pœnitentis jam habeat sufficientem Jurisdictionem in illa peccata.

Commutatio pœnitentiæ, si fiat ab eodem 44 Confessario qui illam posuit, potest etiam fieri extra Confessionem; dummodo duret adhuc Sacramentum moraliter, id est dummodo Confessarius adhuc habeat notitiam saltem confusam Confessionis, & status pœnitentis. *Communis*. Et ratio est, quia quamdiu durat moraliter Sacramentum, commutatio censetur ad idem Judicium pertinere, & intra illud fieri; Confessarius enim ex peracto Judicio adhuc memor Confessionis, & status pœnitentis virtualiter retinet potestatem mitigandi, & commutandi pœnam ad petitionem, & preces ipsius pœnitentis.

Si autem Confessarius omnino oblitus esset 45 Confessionis, & nullam penitus retineret notitiam status pœnitentis, non posset pœnitentiam commutare, nisi repeteretur Confessio, seu saltem pœnitens rememoraret in confuso sua peccata; quia Confessarius non potest sententiam ferre, nisi cognita causa. *Sic communior, & tutior sententia* Henno, Scoti, Valentiæ, Sporer, Suarez, Coninch, & aliorum cum Layman *lib. 5. tract. 6. c. 14. n. 16.* ubi addit, quod secundum hanc probabiliorem sententiam repetenda sit quoque confessio penes eumdem Confessarium adhuc retinentem memoriam peccatorum, seu status pœnitentis, si commutatio postuletur, elapso longo tempore a peracta Confessione, v. g. trium, vel quatuor dierum intervallo, quia cum prioris Sacramentalis Confessionis Judicium legitime absolutum fuerit, & cum eo posterior pœnitentiæ impositio ob temporis intervallum nullum ordinem gerat, sequitur non fore hanc pænitentiam Sacramentalem, seu pertinentem ad Sacramentum pœnitentiæ, nisi de novo Sacramentalis Confessionis, & absolutionis Judicium instituatur. Sic sane probabilissime Layman tutiora suadens, ut fatetur etiam Sporer *l. c. num. 586.* quamvis ipse cum aliis contrariam sententiam, ut probabilem, & tutam teneat, & defendat, uti

tenet

tenet & defendit etiam Lugo *disp.* 25. *n.* 112. & alii plures.

46 Si commutatio pœnitentiæ fiat a Confessario diverso ab illo, qui illam imposuit, debet necessario fieri in Confessione, alias, si fieret extra Confessionem, non esset Sacramentalis, & consequenter nulla, quia Confessarius nullam habet Jurisdictionem Sacramentalem in pœnitentem, nisi dum sedet ut in Tribunali pœnitentiæ. *Communis & certa*.

47 An autem ad hoc, ut posterior Confessarius possit in nova Confessione commutare pœnitentiam prius ab alio impositam, necesse sit, quod ipsi repetantur, & explicentur a pœnitente illa præterita peccata jam confessa, ob quæ prior pœnitentia fuit imposita? Variant Doctores; Navarrus enim *in Manual. cap.* 6. *num.* 22. Tamburin. Tolet. Henriquez, Rodriquez, Emmanuel Sa, & quatuordecim citati a Diana *part.* 3. *tr.* 4. *res.* 53. *& p.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 241. Sporer *loc. cit. num.* 580. & alii tenent, probabile esse, posse posteriorem Confessarium in nova Confessione commutare illam pœnitentiam, etiam non auditis præteritis peccatis, ob quæ fuit imposita; quia posterior Confessarius cum sit Judex, & Medicus, potest de tota causa simul judicare juxta præsentem statum, & dispositionem pœnitentis, pro ut magis videbitur expedire; De tota autem simul causa sufficienter judicat, quando etiam, non repetita pristina Confessione, judicat hic & nunc pœnitenti non expedire talem pœnitentiam, sed magis expedire aliam.

48 Communior tamen, & sine dubio probabilior, & tutior sententia, teste ipsomet Sporer *loc. cit. n.* 588. cum Suarez, Coninch, Layman & aliis tenet, non posse Confessarium posteriorem commutare pœnitentiam, nisi auditis saltem in confuso peccatis prioribus. Sic etiam Lugo *disp.* 25. *nu.* 107. cum aliis ibi citatis recte notans etiam, quod ex Auctoribus, qui pro prima sententia afferunt, multi non eam docent universaliter, sed solum quando subest aliqua gravis, & rationabilis causa. Mastrius *Theol. moral. disp.* 21. *nu.* 295. Reiffenstuel *Theol. moral. tract.* 14. *dist.* 10. *q.* 1. *n.* 17. Felix Potestas *l. c. q.* 3. *conclus.* 2. *verb. Hic autem convertitur*, & plurimi alii; Et ratio nostræ conclusionis est, quia Confessarius, ut Judex, non potest ferre sententiam, nisi cognita causa, in nova autem Confessione, quamvis cognoscat causam præsentem, non cognoscit tamen causam præteritam, adeoque non potest disponere de sententia præterita, nisi notitiam saltem in confuso habeat causæ præteritæ; Tum quia pœnitentia, quam posterior Confessarius imponit pro prioribus peccatis, est Sacramentalis, ergo debet esse pars Sacramenti; sed non potest esse pars Sacramenti, ergo &c. Probatur minor subsumpta, quia non potest esse pars hujus Sacramenti secundi, cum non possit esse pars hujus Sacramenti ea satisfactio, quæ non imponitur pro peccatis confessis in hoc Sacramento, & quorum non datur absolutio; nam satisfactio sequitur Confessionem, & absolutionem; Neque potest esse pars prioris Sacramenti, quia non est ex præcepto, & impositione primi Confessarii, qui fuit ejus Minister, sed ex præcepto, & impositione secundi, seu posterioris Confessarii, qui in dicto casu non est Minister prioris Sacramenti; ergo ea Satisfactio imposita a secundo, seu posteriore Confessario, non est pars illius prioris Sacramenti, adeoque &c.

Adducuntur hic Canones pœnitentiales, quorum notitia viris Ecclesiasticis est valde necessaria. 4

Sunt enim quædam regulæ directivæ ad Pœnitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de Canonibus pœnitentialibus; ad quorum intelligentiam prænotandum est, quod sicut est in scientiis practicis, quæ versantur circa opera, quod sermo in universali est incertus, & dubius, sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se rectificet, ut patet in medicina, & scientia morali; Sic est intelligendum in proposito, quod Canones instruunt in generali quomodo est poenitentia imponenda; sed descensum ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum attendentes ad Canones, sicut ad regulas directivas, quia si contra Canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare *dist.* 38. *Nullis*. In Canonibus autem maxime determinatus poenitentia quo ad tempus, & magis quam quoad modum; quia illa determinatio est certior; & communior; Hæc Bonaventura. Ut ergo scias qualibet diceat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra; septennis est pro peccato mortali poenitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem, sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa separata fuit extra castra VII. diebus, *Numer.*

16. Ma-

22. Maria significat poenitentem: Interpretatur enim amarum mare. Hæc poenituit VII. diebus, sed nunc poenitet VII. annis, quod significatum est *Ezech.* 4. Diem pro anno dedi tibi.

Si quæratur quare poenitentia sit aggravata, cum Lex nova sit Lex misericordiæ? Respond. quod hic est major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novæ Legis, in qua Christi Sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in Lege nova debet esse perfecta, ut in pristinum statum reducat; Et quia Sol in una die non redit in diem punctum, sed in anno, ideo dies conversus est in annum. Rursum, quia perfectum remedium est in Lege nova, ideo annus multiplicari debet per septem, propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes, scilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Hujusmodi autem poenitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmanda, sed est insinuanda, ut cognoscatur, quam gravis est culpa. Hæc Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis poenitentia, debet tamen imponi magis, vel minus aspera, prout majoritas, vel minoritas criminis cum ceteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A prædicta namque regula accipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis, vel criminis enormitatem imponitur poenitentia major, aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quod presbyter circa poenitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per Canones certæ poenitentiæ imponuntur, quos scilicet Canones tenetur presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

Primus est, quod si presbyter fornicationem fecerit. poenitentiam X. annorum faciat hoc modo, scilicet quod sit inclusus, sive a ceteris in aliquo loco remotus, sacco indutus, & humi prostratus misericordiam Dei jugiter implorans, primis tribus mensibus a vespere in vespera pane, & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus modico vino, pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus, de illo exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquatur; Post hoc, resumptis viribus aliquantulum unum annum, & dimidium in pane, & aqua expleat, exceptis Dominicis, & aliis præcipuis Festis, in quibus vino, sagimine, ovis, & caseo poterit uti: Finito sic primo anno, & dimidio, particeps sit Corporis Domini, & ad pacem veniat, & ad psalmos cum aliis fratribus canendos in Choro ultimus recipiatur. Ad cornu tamen Altaris non accedat, sed minorum Ordinum tantum Officia gerat, deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam, & sextam, exceptis diebus Paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane, & aqua jejunet. Secundam tamen feriam uno Psalterio, vel denario, si sit operarius, redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest eum Episcopus ad gradum pristinum revocare; ita tamen quod in tribus annis sequentibus sine ulla redemptione omni sexta feria in pane; & aqua jejunet. Et eadem poenitentia imponenda est Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ dispositionem inducunt. Probantur autem hæc omnia 82. *dist. Presbyter si fornicationem*; quod intelligunt quidam de simplici fornicatione, aliis forte melius secundum Rayn. de adulterio, vel incestu; puta, quia cognovit conjugatam, consanguineam, vel affinem.

Secundus casus est, si presbyter cognovit Filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel in Baptismo, vel in Confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit, debet poenitentiam agere XII. annis, & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum, & peregrinando XV. annis poeniteat, & postea Monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus vero, qui talia commisit, poeniteat XV. annis. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in Monasterio Deo servire, 30. *qu.* 1. *Si quis Sacerdos, & cap. Non debet.*

Tertius est, quod quicumque Filiam suam spiritualem, vel Matrem cognoscit, septem annis poeniteat, & similiter ei consentientes, 30. *q.* 3. *Non oportet.*

Qtartus est, quo qui contrahit cum aliqua alii desponsata per verba de præsenti, ipsa dimissa 40. diebus jejunet in pane, & aqua, & sequentibus septem annis poeniteat. *De sponsa duorum, Accepisti.*

Quintus est, quod qui cognoscit duas commatres, vel sorores, sive uxor vivat, sive non, ad minus VII. annis poeniteat, licet plus deberet, 30. *q.* 4. *Si Pater.*

Sextus est, quod qui cognoverit Monialem, sive devotam, X. annis poeniteat, & similiter

ſpiit ſecundum formam traditam 27. q. 1. *De filia*, & c. *Devotam*, in quorum *I. c.* dicitur, quod ſi filia Epiſcopi, vel presbyteri, vel Diaconi poſt votum quicumque contraxerit Matrimonium, non admittatur ad communionem, niſi marito defuncto pœnitentiam egerit, ſi autem eo vivente deceſſerit, & pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam; in 2. c. dicitur, quod Devota peccans non eſt recipienda in Eccleſia, niſi peccare deſierit, & deſinens egerit pœnitentiam X. Annis, poſtea recipiatur ad communionem, & antequam in Eccleſia admittatur ad orationem, ad nullius convivium Chriſtianæ mulieris accedat.

Septimus eſt de eo, qui ignoranter cognoſcit duas ſorores, vel Matrem, & Filiam, vel Amitam & Neptem, pœniteat VII. annis, ſi autem ſcienter, perpetuo privetur conjugio, 31. q. 2. 1. *Si quis cum duabus*.

Octavus eſt, quod qui duxit in uxorem eam, quam polluit per adulterium, pœniteat V. annis, 31. q. 1. *Si qua fuerit vidua*.

Nonus eſt, quod qui contra naturam peccavit, ſi ſit Clericus, debet deponi; vel Religioni tradi, ſi corrigibilis appareat, ad perpetuam pœnitentiam peragendam. Si vero ſit Laicus, a cœtu Fidelium usque ad condignam ſatisfactionem debet fieri alienus, *De exceſſ. Prælat. Clerici*. Hoc enim vitium majus eſt, quam cognoſcere Matrem, 32 *q. 7. Adulterii*, & hæc Auguſt. Adulterii, inquit, malum vincit fornicationem, vincitur autem ab inceſtu fornicatio. Pejus enim eſt cum Matre, quam cum aliena uxore concumbere, ſed omnium horum peſſimum eſt, quod contra naturam ſit, ut ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo voluerit uti. *Hæc Aug.* Quocumque autem modo tale factum exerceatur, præter quam inter virum, & feminam ordinate, & in vaſa debito, vitium contra naturam, & ſodomiticum judicatur, ut dicit Rayn.

Decimus eſt, quod qui coierit cum brutis pœniteat plusquam VII. annis, & ſimiliter pro inceſtu, 33. *q.* 2. *Hoc ipſum*.

Undecimus eſt, quod presbyter qui intereſt Clandeſtinis nuptiis triennio ſuſpendatur, & ſi culpa exegerit, gravis puniatur. *De Cland. deſpons. Cum inhibitio*.

Duodecimus eſt, quod qui votum ſimplex violaverit, pœniteat 3. ann. 27. *diſt. Si vir*.

Decimus tertius eſt, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & per 2. 4. & 6. feriam a vino, & carnibus abſtinere, 11. *q.* 3. *de His*. De pœna vero degradati celebrantis habetur *diſt.* 50. *Accedens*.

Decimus quartus eſt, quod homicida voluntarius ſine ſpe reſtitutionis deponitur, & pœniteat VII. annis 50. *diſt. Miror*.

Decimus quintus eſt, quod homicida caſualis pœniteat V. ann. & hoc ſecundum Rayn. ſi culpa caſum præceſſit, aliter non niſi, forte ad cautelam, *diſt.* 50. *Eos*, & *duobus cap. ſeq.*

Decimus ſextus eſt, quod ſi quis fecerit homicidium propter neceſſitatem evitabilem pœniteat II. ann. *diſt.* 56. *cap. De his Clericis*, quæ licet ſi inevitabilis eſſet, in nullo ſibi imputaretur, 50. *diſt. Quia te*, Quod verum eſt quod culpam, ſed bonum eſſet, quod pœniteret quoad cautelam, & innocentiam ſuam Eccleſiæ oſtendendam, *De homic. c.* 2. *§. ult.* Et ſecundum Rayn. forte diſtingui poteſt in homicidio neceſſario, ſicut in caſuali, & utrum culpa præceſſerit neceſſitatem, vel non. *Arg. diſt.* 50. *De his*, *De homicid. Interfeciſti*. Sed ſi quis per inſaniam committat homicidium, non ei imputatur, 3. *quæſt.* 9. *Judicas*: quia etiam, qui intuitu diſciplinæ incaute percutiendo occiderit, deponitur, *De homic. Presbyterum* 15. *quæſt.* *Si quis non iratus*. Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur, *de homic. Suſcepimus*. Qui autem latronem occultum occidit, quum vivum comprehendere potuit, 40. diebus non intret Eccleſiam, & aliis pœnitere debet. *De homicidio interfeciſti*. Qui vero Paganum, vel Judæum occidit, pœniteat 40. diebus *diſt.* 50. *cap. Qui vero odii*.

Decimus ſeptimus eſt, quod matricida pœniteat X. ann. ſecundum formam ſatis aperte traditam 33. *quæſt.* 2. *Latorem*. Uxoricidæ vero gravior pœnitentia debet imponi. Talis enim, & qui Dominum occidit, numquam equitat, nec vehiculo portatur, nec Matrimonium contrahit usque ad X. ann. carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia, quæ habentur 33. *quæſt.* 2. *Admonere*, & *cap. Quicumque*. Imponitur autem Pœnitentia major uxoricidæ, non quia illud peccatum ſit gravius iſto; ſed quia homines proniores ſunt ad occidendum uxores, quam Matres; Majus enim peccatum eſt occidere Matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura *in* 4. *ſent.* & communiter omnes Doct. Guliel. vero Durand. tenet contrarium *in Repertor.* pro eo quod uxoricidæ imponitur pœnitentia major. Mihi autem magis placet ſententia aliorum; Sed qualem pœnitentiam agere debent qui filios occidunt?

cidunt? Reſp. Aut eſt certum, quod ipſimet interfecerunt, & ſic debet eis imponi Pœnitentia major, quam pro alio homicidio: *Arg. de his, qui filios occiderunt, cap. ult. in text. & gl. & de homicid. Cum juramento, De pœn. diſt.* 1. *Aut facta*. In hoc tamen caſu vir uxorem recuperat; quam coactus abjuraverat, & ipſa Pœnitentiam agit ſecundum arbitrium Epiſcopi, ita quod ſi habet alios filios, pacifice gubernare poſſit eos uxor, c. Intelleximus, eod. tit. quod ſi virum non habet, induci debet, ut intret Religionem, ad quod ſi non poteſt induci, tutius eſt ei dare licentiam nubendi, ut *eod. Tit. c. Veniens*. Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non, ut patet 33. *quæſt.* 1. *In adoleſcentia*. Et ſi pater ſit Clericus, ab officio Altaris debet perpetuo abſtinere, & ei gravior quam Laico, non tamen publica (niſi veniat in publicum) Pœnitentia debet imponi, *de pœn. Quæſitum*. Aut certum eſt, quod non interfecerunt ſponte, nec in culpa fuerunt, ſed caſu fortuito contigit; & ſic de ſtricto jure in nullo tenentur. *Arg. De homic. Ex litteris* 2. *c. Joannes, & c. ult.* Niſi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præſumitur, quod non hoc ex certa ſcientia, ſed potius ex incuria provenerit: *De præſumpt. Afferte*. Aut certum eſt, quod non exhibuerunt omnem diligentiam, quam potuerunt & debuerunt, & ſic culpa præceſſit caſum. Et ſi ſit gravis culpa, ut ſi poſuit puerum in medio utriuſque, ſecundum arbitrium Pœnitentiarii imponitur Pœnitentia V. vel VII. ann. 50. *diſt. Si qua femina, & cap. ſeq. & cap. ſi quis ſponte*, occulta, ſi ſit occultum, publica, ſi ſit publicum; & major ſi in lecto ſuffocetur, quam ſi in cunis, & major Presbytero Græco, quam Latino, ut habetur *De Pœnit. Quæſitum*, & licet diſpenſetur quoad Pœnitentiam, quæ eſt arbitraria, ut dicitur *ibidem*, non tamen quoad Ordines propter homicidium, quod eſt delictum enorme, & indiſpenſabile, *diſt.* 50. *Miror*. Si autem culpa, quæ præceſſit caſum, ſit levis, ut ſi poſuit puerum in eodem lecto, longe tamen a ſe, imponitur pœnitentia 3. ann. Secundum hoc intellige illud cap. de infantibus, De his, qui filios occiderunt; Monendi ergo ſunt parentes, quod tam tenellos ſecum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interveniente opprimantur, & ſuffocentur, *ut* 2. *quæſt.* 5. *Conſuluiſti*. Et hoc modo diſtinguit Hoſt. Ber. cap. de infant. de his, qui filios occiderunt. Quid de illis, qui filios, vel ſervos ſuos infantes, vel etiam adultos languidos relegata pietate exponunt? ideſt extra ſe ponunt ante Eccleſias, ut aliqui moti miſericordia colligant eos? Reſp. Tales graviter peccant, quia cum ignoretur ſæpe conſanguinitas expoſitorum, contrahere poſſerit Matrimonium cum ſorore, vel conſanguinea; ideo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & eſt puniendus, ſicut expoſitus, ſi ſcienter cum tali contraheret, puniretur. *De pœnitent. Officii* ſecundum Hoſt. Talis enim ſecundum Rayn. eſt tamquam homicida judicandus, qui hominem ſibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Conſideratis tamen circumſtantiis, & utrum ob hoc mors ſecuta fuerit, vel non fuerit, Pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares ſecundum Rayn. ſi mors inde ſit ſecuta, quia ſcilicet fuerunt in culpa eos exponendo, vel alimenta negando; tamen ſecundum Rom. ſi in nulla culpa fuiſſent, quia forte nec eleemoſynas quærendo, nec aliter eos alere poſſent, irregulares non eſſent, nec peccarent.

Decimus octavus eſt, quod qui Presbyterum interfecit, pœniteat XII. ann. *De Pœnitent. rem. cap.* 2. de Pœnitentia vero ejus, qui occidit Monachum, vel Clericum, Subdiaconum, vel Diaconum, habetur 17. *quæſt.* 4. *Qui occiderit*. De pœnitentia autem ejus, qui machinatur in mortem Domini ſui, vel in regimen ejus, habetur 23. *quæſt. ult. cap. Si quis*.

Decimus nonus eſt, quod qui injuſte alium ad mortem accuſat 40. diebus in pane, & aqua per VII. ann. jejunet, & hoc ſi accuſatus ſit occiſus. Si autem tantum membrum perdiderit, triennio pœniteat, *de accuſ. Accuſaſti*. Hoſt. vero, & Joan. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus pœniteat per VII. ann. quolibet anno jejunando 40. diebus in pane, & aqua, ſecundus vero per tres ann. Gul. vero Duran. intellexit, prout littera magis ſonat, ſcilicet quod primus jejunabit 40. diebus in pane, & aqua, ſive continue, ſive interpolate, & per VII. ann. jejunabit, & pœnitebit, non tamen in pane, & aqua, ſed ad arbitrium Presbyteri: ſecundus vero per tres Quadrageſimas, prima ante Natalem Domini, ſecunda ante Paſcha, tertia ante S. Joannem, has enim inſtituit B. Petrus, ut habetur in Chronicis. Jejunabit autem tunc in pane, & aqua; probantur hæc ſecundum Hoſt. 22. *q.* 5. *c.* 1. 2. & 3.

Vigeſimus eſt, quod perjurus 40. diebus in pane, & aqua jejunet, & VII. ann. ſeq. pœniteat, & ſemper debeat eſſe in pœnitentia, ſcilicet interiori; 6. *quæſt.* 1. *Quicunque*.

Vi-

Vigeſimus primus eſt, quod qui compulſus conditionaliter a Domino ſcienter pejerat, ſi liber ſit, 40. diebus in pane, & aqua, & hoc ſecundum Gl. intellige vel continue, vel interpolate, pœniteat VII. ann. ſeq. non tamen in pane, & aqua, ut dicit Gl. Si vero ſervus ſit ejus, qui eum coegerit, tribus Quadrageſimis, & legitimis feriis, ſcilicet 2. 4. & 6. 22. *quæſt.* 5. *Qui compulſus*.

Vigeſimus ſecundus eſt, quod qui pejerat in manu Epiſcopi, vel in Cruce conſecrata, pœniteat 3. ann. Si vero in Cruce non conſecrata, uno anno. Qui vero coactus, & ignorans ignorantia juris, & poſtea cognoſcit, pœniteat tribus Quadrageſimis; 22. *quæſt.* 5. *c.* 2. Qui vero coactus pro vita redimenda, vel qualibet cauſa, vel neceſſitate pejerat (quia corpus pluſquam animam dilexit) tribus Quadrageſimis pœniteat, *eod. q.* 5. *cap. Si quis coactus*. Alii inducunt 3. ann. & unum ex his in pane, & aqua.

Vigeſimns tertius eſt, quod qui falſum ſcienter jurat, vel alium jurare cogit, diebus 40. pœniteat in pane, & aqua & VII. ſeq. annis nunquam ſit ſine Pœnitentia, ſcilicet interiori. Alii etiam ſi conſcii fuerint, ſimiliter pœniteant 22. *q.* 5. *Si quis convictus*.

Vigeſimus quartus eſt, quod qui menſurat in falſa menſura, 30. diebus in pane, & aqua jejunet. De contrah. emp. Ut menſuræ. De pœna vero falſarii Litterarum habetur extr. *cap. Ad audientiam*, *c. Ad falſariorum*, & *de verb. ſign. Novimus*.

Vigeſimus quintus eſt, quod qui frangunt Pœnitentiam ſolemnem, ſive redeundo ad crimina priora, vel ſimilia, ſive redeundo ad negotiationem, vel militiam ſæcularem, quæ ſibi fuerint interdicta, ſola inter Eccleſiam Fidelibus oratione junguntur, a communione ſuſpenduntur, a Catholicorum conviviis ſeparantur, & pœnitere debent X. ann. & communicent in fine, 33. *qu.* 2. *de his vero*, & *de pœnit. diſt.* 5. *Si quis vero*.

Vigeſimus ſextus eſt, quod qui canit Miſſam, & non communicat, debet uno anno pœnitere, & interim Miſſas non cantare. *De conſ. diſt.* 2. *Relatum*.

Vigeſimus ſeptimus eſt, quod Presbyter, qui mortuum Clericum involvit in palla Altaris, pœniteat X. annis, & menſibus V. Diaconus vero triennio, & dimidio. *De conſec. d.* 2. *Nemo per ignorantiam*.

Vigeſimus octavus eſt, quod qui committit ſacrilegium Eccleſiam violando, vel Chriſmæ, ſive Calicem ſacrum pollutis manibus accipit, vel ſimilia ſacrilegia committit, pœniteat VII. annis. Primo anno extra Cœmeterium, quod violavit, conſiſtat. Secundo anno ante fores Eccleſiæ. Tertio in Eccleſia, & in hoc triennio carnes non comedat, vinum non bibat, niſi in Paſcha, vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat. Quarto anno communicabit, & in illo, & in V. & VI. & in VII. tribus feriis a carnibus, & vino abſtineat jejunando, 12. *q.* 2. *De viro*. Comburens autem Eccleſiam, XV. annis pœniteat, & eam reſtituat, 17. *q.* 4. *cap. Si quis*. De pœna vero raptoris, ſive furis rei Eccleſiaſticæ, & de pœna furis, & effractoris tam Clerici, quam Laici, habetur, *cap. Pecunia*, & *cap. Si quis Clericus ead. cauſ.* 17. *q.* 4.

Vigeſimus nonus eſt, quod ſi parentes frangunt ſponſalia filiorum, a communione triennio ſeparentur, & ſimilirer filii ſi ſint in culpa. Si tamen filii ſecundum promiſſionem factam contraxerint, excuſantur utique, ſcilicet quoad pœnam Eccleſiæ, ſed non quoad textum ex quo dederunt operam in contrarium, 31. *qu.* 3. *Si quis parentes*, *arg. de pœn. d.* 1. *Si cui*.

Trigeſimus eſt, quod qui blaſphemaverit publice Deum, vel aliquem Sanctorum, & maxime Beatiſſimam Virginem Mariam, illi debet Epiſcopus hanc Pœnitentiam injungere, ſcilicet ut VII. diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ in manifeſto, dum Miſſa cantatur, exiſtat, & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium, & calceamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & ſeptem præcedentibus ſextis feriis in pane, & aqua jejunet Eccleſiam nullatenus ingreſſurus; & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel ſaltem unum reficiat, ſi poteſt, & ſi non poteſt, hæc pœna in aliam commutetur; quod ſi renuerit agere omnia ſupradicta, interdicatur ſibi Eccleſia, & in morte privetur Eccleſiaſtica ſepultura. *De maled. Statuimus*. Item blaſphemus, ſi dives fuerit, 40. alioquin 30. vel 20. & ſi ad hoc non ſufficit, quinque ſolidorum uſualis monetæ pœna mulctetur, nullamque miſericordiam in hoc habiturus, ut dicitur *ibidem*, ſcilicet quin ſolvat quinque ſolidos, quos ſi non habet, currat per Civitatem, vel commutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna ſolvetur ei, qui condemnat, ideſt Poteſtati ſæculari; Hanc enim pœnam temporalem præcepit Papa imponi per Poteſtatem temporalem; quod ſi neglexerit, per Epiſcopum præcipitur cogi. *Hæc Hoſt.* Habet autem prædicta pœna locum ſe-

ſecundum Goſ. cum quis blaſphemat non ex ira, vel ebrietate, vel dementia, quia tunc cum eo mitius ageretur, 2. *q.* 3. *Si quis iratus*. Secundum vero Hoſt. hæc pœna eſt ſpecialiter inducta contra eos, qui Deum blaſphemant ex ira; Non enim aliquis de levi blaſphemat Deum, niſi iratus. Tanta tamen poſſet eſſe iracundia, quod æquiparetur dementiæ, & tunc illud quod dicit Goſ. locum poſſet habere. *Hæc Hoſt.*

Quod ſi quis juret per caput, vel per ventrem, vel capillum; Reſp. Hoſt. quod ſi faciat hoc affirmando, vel jurando, non habet locum hæc pœna; Secus eſt ſi faciat hoc deteſtando, vel vituperando, licet iratus. Item ſecundum Goſ. & Hoſt. hæc, quæ dicuntur de pœna temporali, fiunt Judice pro tribunali ſedente. In Judicio autem animæ Presbyter diſcretus mollendo rigorem diſpenſare poterit ex cauſa circa pœnam ſpiritualem ſuperiorem, 26. *q.* 7. *Pœnitent. Hæc Hoſt.* Item blaſphemus Clericus, maxime Presbyter cogantur ad veniam poſtulandam: quod ſi noluerit, degradetur, *d.* 46. *Cler.*

Notandum vero, quod blaſphemus ſecundum Leges eſt decapitandus, ut *in Auth. Ut non lux contra nat. circ. med. coll. 6.* Secundum vero Canonem antiquum Clericus erat degradandus, & Laicus excommunicandus, 22. *q.* 1. *Si quis per capillum*. Hodie vero Laicus aget Pœnitentiam ſupradictam, ſcilicet illius Canonis *Statuimus*, & hoc ſi publice blaſphemavit. Si enim occulte, non pœnitebit publice, ut puto: Clericus vero hodie eſt corrigendus pœna arbitraria, & occulta, non illa, quæ eſt publica. Clericus enim publice non debet pœnitere. Si autem rebellis fuerit, vel ſæpius hoc commiſerit, locum habet pœna Legis, ſcilicet ut Laicus decapitetur in Foro Civili, & in Canonico anathematizetur, ideſt, ingreſſus Eccleſiæ ſibi interdicatur, & in morte privetur Eccleſiaſtica ſepultura. Clericus vero degradetur. *Hæc Hoſt. tit. de maled.*

Trigeſimus primus eſt de Presbytero, qui revelat Confeſſionem, quod de jure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinari. *Pœnit. diſt. 6. Sacerdos.*

Trigeſimus ſecundus eſt, quod qui in dicendis Horis Canonicis, & aliis Officiis Divinis diſcrepat a conſuetudine propriæ Metropolitanæ Eccleſiæ, VI. menſibus privatur communione, ſi hoc accidat ex contemptu 12. *d. de his*.

Trigeſimus tertius eſt, quod Epiſcopus, qui ordinat ſine juſta cauſa Clericum invitum, aut reclamantem, vel penitus invitum, abſolute ſuſpenditur uno anno, 74. *diſt. Epiſcopus*.

Trigeſimus quartus eſt, quod Epiſcopus, qui correctionem de venditione Miniſteriorum diſſimulat, 2. menſibus, Presbyter 4. Diaconus 3. Subdiaconus, & ceteri ad arbitrium Judicis pœnitere debent, 1. *quæſt.* 1. *Quidquid inviſibilis*.

Trigeſimus quintus eſt, quod ſortilegus 40. diebus pœniteat. *De ſortil. In tabulis*.

Trigeſimus ſextus eſt, quod qui videt in aſtrolabio, pœniteat 2. ann. *De ſort. Ex tuarum*.

Trigeſimus ſeptimus eſt, ſi ſtilla Sanguinis Altaris cadet ſuper terram, vel aliquid aliud propter negligentiam Presbyteri, debet Presbyter pœnitere 40. diebus; ſi cecidit ſuper pallio Altaris, pœniteat 4. diebus, *de conſ. diſt.* 2. *cap. Si per negligentiam*.

Trigeſimus octavus eſt, quod ſi aliquis evomit Euchariſtiam propter ebrietatem, & voracitatem, ſi Laicus, pœniteat 40. diebus, ſi Clericus, vel Monachus, vel Presbyter, vel Diaconus pœniteat 70. diebus, ſi Epiſcopus pœniteat 90. diebus; Et debet evomitura comburi, & juxta Altare collocari. Si vero cauſa infirmitatis evomerit, 7. diebus pœniteat. *De conſ. diſt.* 2. *Si per ebrietatem*.

Trigeſimus nonus eſt, quando mus corrodit, vel comedit Corpus Chriſti; de Pœnitentia hujus caſus vide *cap. Qui bene 94. diſt. 2. de conſecrat.*

Quadrageſimus eſt, quod qui domum, vel aream voluntarie ſuccendit, ſublata, vel incenſa omnia reſtituat; & 3. ann. pœniteat. *De injur. Si quis domum*. Canon tamen dicit quod ſi ex odio, vel injuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec abſolvi, donec ſatisfecerit, & juraverit, quod ignem de cetero non apponet. Imponitur autem ſibi, ut Hieroſolymam, vel in Hiſpaniam vadat in Dei ſervitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit, damnum reſtituat, & ab Officio Epiſcopali per annum abſtineat, 23. *quæſt.* 8. *Peſſimam*. Hodie autem poſtquam ſunt denuntiati non poſſunt niſi per Sedem Apoſtolicam abſolvi, tract. *De ſent. excom. Tua nos*. Immo text. loquitur de incendiariis indiſtincte poſtquam ſunt publicati, & Ber. hoc idem dicit expreſſe, & Gratian. *ext. de ſent. excom. in 6. Quicumque* & Goſ. licet Rom. contrarium dicat. Secundum autem Leges qui in Civitate data opera incendium fecerit, ſi ſit humilis, ſubjicitur beſtiis; ſi ſit in aliquo gradu, decapitatur, vel in inſulam relegatur, *ff. de incend. min. naufrag.*

frag. l. fin. Qui vero alibi, ut Villis, vel Caſtris remiſſis ibidem ædes poſitas combuſſerit, ſi hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum cum Hoſt. ſi ſit humilis. Si autem hoc ex ſua negligentia contigerit, reſarciet damnum, vel ſi minus idoneus ſit, parum, vel leviter caſtigatur, & nomine ædium omne ædificium continetur, ut ibidem dicitur, *Qui ædes*.

Quadrageſimus primus eſt, quod qui dederit, vel acceperit communionem ab Hæretico, & neſcierit hoc eſſe prohibitum ab Eccleſia, & poſtea intelligit, pœniteat uno anno, ſi autem ſcivit, & neglexit, pœniteat X. ann. vel ſecundum quoſdam 7. vel ſecundum alios 5. Qui vero permittit Hæreticum Miſſam celebrare in Eccleſia Catholica per ignorantiam juris, pœniteat 40. diebus; Si pro reverentia ejus, per annum pœniteat. Si pro damnatione Eccleſiæ Catholicæ, & pro conſuetudine Romanorum, projiciatur ab Eccleſia ſicut Hæreticus, ſi ſit impœnitens, alioquin pœniteat X. ann. Si autem relicta Eccleſia ad Hæreticos tranſierit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat XII. ann. 3. extra Eccleſiam, 7. inter audientes, 2. extra Communionem, & ſic XII. anno communionem, ſive oblationem percipiat, 24. *q.* 1. *Si quis dederit*.

Quadrageſimus ſecundus eſt, quod patronus qui res Eccleſiæ dilapidat, uno anno pœniteat, 16. *q.* 7. *cap. Filiis*.

Quadrageſimus tertius eſt, quod qui domum ſuam magicis, & incantationibus luſtrat, vel aliud facit, & qui ei hoc conſuluit, annis V. pœniteat, 6. *q.* 8. *qui divinationes, & c. Non liceat*.

Quadrageſimus quartus eſt, quod qui pacem cum proximo ſuo non facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat, 22. *q.* 4. *Qui Sacramento*.

Quadrageſimus quintus eſt, quod pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro Pœnitentia regulariter 7. anni, & ſimiliter pro fornicatione, licet non ita aſpera Pœnitentia injungitur, 22. *q.* 1. *Prædicandum* 33. *q.* 2. *Hoc ipſum*.

Quadrageſimus ſextus eſt, quod qui ſcienter rebaptizatur, 7. ann. pœniteat, & feria 4. & 6. in pane, & aqua jejunando, tres quadrageſimas facit, & hoc ſi fecit pro Hæreſi introducenda. Si autem pro munditia, 1. pro ſalute corporis obtinenda, *tract. de Apoſt. cap.* 2. tribus annis pœniteat. *De conſ. diſt.* 4. *Qui bis*, & talis qui bis baptizatur, vel confirmatur, fit de foro Eccleſiæ, & cogitur fieri irregularis *diſt.* 84. *Dictum eſt*. De pœna autem talium habetur *De conſ. diſt.* 4. *eos*, cujus capituli ſententiam prætermitto gratia brevitatis.

Quadrageſimus ſeptimus eſt, quod qui uxorem adulteram cognoſcit, antequam pœniteat, 3. ann. pœniteat, *cap. Si quis*, 6. *cauſ.* 32. *q.* 1. Qui vero cognoſcit eam pœnitentem, ante pœnitentiam peractam, pœniteat 2. ann. *c. Si quis* 4. *cauſ.* 32. *q.* 1. Quomodo vero Pœnitentia injungenda ſit mulieri partum alterius ſupponenti, vel etiam de non ſuo vivo concipienti, habetur *de Pœnit. & rem. Officii*.

Ad regulas igitur prædictas inſpiciendo poteſt ſtudioſus indagator procedere ad pœnitentias pro diverſis criminibus ſecundum Canones imponendas, & ex cauſa conſideratis circumſtantiis, ut dictum eſt ſupra, moderari poterit ea., & licet ab ipſo omnes circumſtantiæ ſint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates perſonæ, & præcipue utrum ſit perſona obnoxia alicui aliquo vinculo ſervitutis. Nam circa tales perſonas cavere debet pro poſſe Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat, per quam illis, quibus ſunt adſtrictæ, præjudicium fiat, maxime circa conjugatos, unde ſi ſervus ſit, & amore peccaverit obediens Domino ſuo in atrocioribus, eſt mitius puniendus, 22. *q.* 5. *Qui compulſus*, obedire tamen non tenebatur in talibus, 11. *q.* 3. *Si Dominus*. Si autem voluntarie peccaverit, corpore punietur, etiam acrius, quam alius, 24. *q.* 1. *Qui contra pacem*. Nec eſt ſervo injungenda peregrinatio, per quam Dominus ejus, qui non eſt in culpa, illius ſervitio defraudetur. *De ſent. excomm. Relatum*. Si vero liber ſit, tota Pœnitentia Canonis, ſi poteſt facere, debet imponi, 26. *q.* 7. *Sacerdos Pœnitentiam*: ſed ex cauſa poterit eam Presbyter moderari.

Conſiderandum etiam erit, utrum ſit Perſona nova in Fide, quia novis in Fide minor debet etiam Pœnitentia imponi, *de Pœnitent. & rem. Deus qui*. Et ſimiliter conſiderandæ erunt aliæ perſonarum circumſtantiæ, de quibus ad præſens ſuperſedeo gratia brevitatis.

Sciendum autem, quod in foro Pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ 2. 4. & 6. *Diſt.* 82. *Presbyter*, *de conſ. diſt.* 3. *jejunia*. Aliqui tamen ut dicit Rom. pro ſecunda feria ponunt Sabbatum.

Inſuper notandum eſt, quod ſi Pœnitentia in pane, & aqua imponatur non habenti panem, poteſt loco panis leguminibus, & piſciculis veſci, & etiam aliis, ſi neceſſitas illud requirat, *de Pœnitent. & rem. Licet in text. & gl. alias non licet*.

No-

Notandum etiam ſecundum Joan. Si Pœnitentia ſit impoſita a Canone, liberatur quis a jejunio dando Denarium, vel legendo Pſalterium propria auctoritate. Innoc. vero dicit, quod jejunia neceſſaria, ut quatuor temporum, & hujuſmodi, non poſſunt redimi, niſi ſubſit rationabilis cauſa, voluntaria vero redimi poſſunt etiam ſine auctoritate Superioris.

Ad hoc etiam nota; quod ubi imponitur Pœnitentia aliquot annorum, ſive Quadrageſimarum, nec additur quomodo quis debeat pœnitere, hoc relinquitur arbitrio Presbyteri, cum Pœnitentiæ ſint arbitrariæ, ut dictum eſt ſupra. Ipſe enim Presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam, ſecundum *can.* 50. *diſt. De his Clericis, de hom. cap.* 2. & in multis aliis jur. & ſic intelligitur illud *De accuſ. Accuſaſti*, & *de ſponſ. Dilectus*, & ſimilia. *Expliciunt Canones Pœnitentiales.*

50 Subnectitur hic pœnitentia ſolita imponi ob violatam Immunitatem Eccleſiaſticam, prout habetur ex variis Decretis ejuſdem Sacræ Congreg. collectis a D. Petro Andrea Riccio in ſua Synopſi verb. *Pœnitentia.*

51 Quando Eccleſia violata non poteſt reintegrari, vel quia extractus fuit occiſus, vel quia Reus in Eccleſia ipſa fuit occiſus, vel ex alio actu irretractabili, in abſolutione a Cenſuris imponitur pro Pœnitentia eleemoſyna facienda Eccleſiæ violatæ, convertenda, vel in vas Sacrum, vel in lampadem argenteam, vel in ſupellectilem ad perpetuam rei memoriam. *Sacra Congregatio Immunitat. in Salernitana* 28. *Octobris* 1628. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 110. *in Roſſanen.* 26. *Maii* 1932. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 128. *in Mutinen.* 17. *Januarii* 1640. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 118. *in Neapolitana* 5. *Martii* 1641. *d. lib. pag.* 140. *in Pinnen.* 16. *Decemb.* 1664. *lib. Decret. Rocci pag.* 607. *in Vicana* 16. *Junii* 1673. *lib.* 1. *Decret. Alt. p.* 813. *in Meliten.* 16. *Februar.* 1676. *ibi pag.* 1064. *in Papien.* 5. *Martii* 1675. *ibi pag.* 1071. *in Chelmen. in Polonia* 29. *Maii* 1696. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 25.

52 Sic occidentes exiſtentem in Campanili Eccleſiæ abſolvuntur, facta prius eleemoſyna Eccleſiæ violatæ. *Eadem Sacra Congreg. Immun. in Feretrana* 3. *Octobris* 1673. *lib.* 1. *decret. Alt. pag.* 851.

53 In abſolutione a Cenſuris ob extractionem doloſam imponitur ſalutaris Pœnitentia, ſed non in enumerata pecunia, data jam reintegratione Eccleſiæ, & ſatisfactione Partis. *Eadem Sacra Congr. Immun. in Hydruntina* 22. *Octobris* 1692. *lib. Decret. Grimaldi pag.* 213.

Prævia eleemoſyna Eccleſiæ ſpoliatæ in ſumma arbitrio Archiepiſcopi, & præcepto de non accedendo ſaltem per quinque annos ad Terram Longobucis, Archiepiſcopi arbitrio Milites Campaneæ abſolvuntur publice præ foribus Eccleſiæ, impoſitis gravibus, & publicis Pœnitentiis. *Eadem Sac. Congr. Immun. in Roſſanen.* 2. *Octob.* 1703. *Decret. Vall. pag.* 524. 54

Rex Catholicus pro reparatione Immunitatis Eccleſiæ S. Laurentii Excurialis violatæ per extractionem violentam Marchionis de Valenſuele elargitur, intuitu omnium culpabilium ad hoc, ut poſſint obtinere abſolutionem a Cenſuris incurſis, eleemoſynam viginti quatuor mille *Pezze de otto*, ut dicitur, applicandam in confectione Reliquiarii pro Reliquiis S. Laurentii apponendi in dict. Eccleſia ad publicam, & perpetuam rei memoriam. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Toletana* 18. *Febr.* 1678. *lib.* 2. *Decret. Alt. pag.* 1553. 55

Ad complacendum ſimpliciter Majeſtati Regis Catholici inſtantis apud Sanctiſſimum, quod Gubernator, & alii declarati excommunicati ob extractionem violentam mulieris ab Eccleſia, & deinde fuſtigatæ per Civitatem, Sanctiſſimus permittit, ut poſſint abſolvi, non adimpletis conditionibus, ſeu Pœnitentiis appoſitis in facultate eos abſolvendi, nempe quod Gubernator abſtineret per unum menſem ab exercitio ſuorum Officiorum, ut ſe gereret tamquam excommunicatum, ut ſolveret Eccleſiæ violatæ centum duplas, & aliis aliam ſummam, ſolum quod ad pœnam pecuniariam remiſit ad arbitrium omnino Epiſcopi. *Eadem Sac. Congreg. Immunit. in Placentina* 20. *Martii* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 275. 56

Aliquando Violatori Immunitatis Eccleſiaſt. in abſolutione a Cenſuris imponitur Pœnitentia viſitandi ſeptem Eccleſias Urbis. *Eadem Sacra Congr. Immun. in Beneventana* 7. *Maii* 1639. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 39. 57

Aliquando imponitur Pœnitentia Gubernatori in abſolutione a Cenſuris habens tractum ſucceſſivum ratione exempli. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Aprutina* 9. *Aug.* 1639. *l.* 3. *Decret. Paul. p.* 39. 58

Miniſtri, & Satellites Regiæ Audientiæ abſolvuntur in forma publica, & impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus ob extractionem. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Beneventana* 13. *Decemb.* 1692. *lib.* 1. *Decr. Vall. part.* 10. *in Coſentina* 28. *Maii* 1695. *d. l. p.* 192. *& alibi.* 59

Attento acceſſu ad Urbem remittitur Cenſuratus Ordinario, ut abſolvat impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus. *Eadem Sac. Cong. Immun.* 60

Immun. in Averſ. 19. *April. d. A. & l. p.* 183. *in Aiben.* 4. *Maii* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vall. pag.* 285.

61 Prævio conſenſu Partis, & obligatione de parendo Mandatis Eccleſiæ ſuper reſtitutione extracti facta alteri Eccleſiæ, quam ſpoliatæ, impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus, & præſtita obligatione jurata de non amplius incurrendo in ſimilia ob extractionem Confugiti factam ab Eccleſia Parochiali, abſolvitur Poteſtas Oppidi N. private, ſed ſervata forma, alii vero in forma conſueta, & publice. *Eadem Sac. Congr. Immun. in Regian.* 3. *Sept.* 1695. *l.* 1. *Dec. Vall. pag.* 214.

62 Arbitrio Emin. Epiſcopi, prævia erogatione eleemoſynæ Eccleſiæ ſpoliatæ in ſumma ab eodem Eminentiſſimo arbitranda, ſervata forma, & impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus abſolvitur Gubernator ob extractionem. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Averſana* 17. *Maii* 1695. *l.* 1. *Decr. Vall. p.* 191.

63 Prævia cautione, quatenus poſſit dari per Oratorem, attenta ejus paupertate, ſin minus prævia obligatione de reficiendis damnis, abſolvitur in forma conſueta ob extractionem Confugiti ab Eccleſia, impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus. *Ead. Sacra Congr. Immun. in Sab.* 16. *Nov.* 1695. *d. l. p.* 157.

64 Injungitur Epiſcopo, qui vigore facultatis abſolverat Judicem Cenſuratum ob violatam Immunitatem, cum Pœnitentia ſalutari, ut removeat Pœnam privationis Officii, uti improportionatam. *Eadem Sacra Congreg. Immun. in Balneor.* 16. *Dec.* 1630. *l.* 2. *Dec. Paul. pag.* 57.

65 Cenſurati ob attentatam extractionem ab Eccleſia abſolvuntur impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus. *Eadem Sacr. Cong. Immun. in Minerbin.* 26. *Decemb.* 1693. *lib.* 1. *Dec. Vall. pag.* 96. *in Sutrina* 20. *Auguſti* 1695. *d. lib. pag.* 210.

66 Baroncellus, & Socii Executores Curiæ Laicæ ob doloſam extractionem abſolvuntur, impoſitis gravibus Pœnitentis ſalutaribus. *Eadem Sac. Congreg. Immun. in Hydruntina* 22. *Octob.* 1692. *lib. Decr. Grim. p.* 213. *in Spoletana* 29. *Februar.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 106. *in Nucerina* 22. *Junii dict. Ann. & lib. pagin.* 130.

67 Officiales Regiæ Audientiæ Salerni abſolvuntur arbitrio Epiſcopi in forma Eccleſiæ, impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus ob carcerationem exempti. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Caputaquen.* 24. *Julii* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 136.

Item Affictuarii, & Executores Curiæ Laicalis, qui carceraverant operarios cujuſdam Parochi. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Theanen.* 1. *Martii* 1694. *ibi pag.* 170. *in Urb.* 12. *Decembr.* 1693. *d. lib. pag.* 93. *in Theanen.* 4. *Sept.* 1703. *lib.* 3. *Decr. Vall. p.* 512. *in Milit.* 20. *Februar.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 106.

Notarius, qui ſcribendo proceſſum cooperatus eſt ad carcerationem Sacerdotis factam de ordine Judicis Laici, abſolvitur impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Placentin. in Hiſpania* 24. *Februar.* 1694. *d. lib. p.* 107. *in Egitanien.* 23. *Januar.* 1694. *ibi pag.* 101. 69

In forma Eccleſiæ impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus Executores Curiæ Laicæ ob tentatam Carcerationem Curſoris Curiæ Epiſcopalis abſolvuntur. *Eadem Sacra Congregat. Immunitat. in Anglon.* 19. *Jul.* 1695. *d. lib. pag.* 202. 70

Satellites Regiæ Audientiæ ob vexationes Clerico illatas abſolvuntur in forma publica impoſitis gravibus Pœnitentiis ſalutaribus. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Coſentina* 28. *Maii* 1695. *l.* 1. *Decr. Vall. p.* 192. 71

Miniſtri, & Officiales Curiæ Laicæ ob recognitionem corporis delicti, etſi ignoranter, ut aſſerunt, factam ſuper Sacerdote occiſo, abſolvuntur impoſitis gravibus Pœnitentis ſalutaribus. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Alarinu* 13. *April.* 1796. *d. l. p.* 182. 72

Birruarius percutiens Religioſum abſolvitur, impoſitis gravibus, & publicis Pœnitentiis ſalutaribus in forma Eccleſiæ arbitrio Epiſcopi, & adimpletis conditionibus expreſſis in Litteris ſub die 23. Decembris præteriti. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Brunduſina* 7. *Aprilis* 1694. *l.* 1. *Decr. Vallemani pag.* 115. 73

In caſu neceſſitatis Presbyteri Græci Catholici poſſunt latinos abſolvere, debent tamen uti forma abſolutionis in Concilio Generali Florentino præſcripta. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 57. incipient. *Et ſi Paſtoralis* §. 5. 74

Extra neceſſitatis caſum prudentiæ & arbitrio Ordinariorum relinquitur, ut Presbyteri Græci Albanenſes Latinorum etiam Confeſſiones excipere valeant. Idem *ibid.* Sacerdotes Græci Conjugati poſſunt, & Curam ſuſcipere Parochiarum, & Parochianorum ſuorum confeſſiones audire. Idem *ibid.* 75 76

In Pœnitentiæ Sacramenti adminiſtratione damnatur, & prohibetur ſub graviſſimis pœnis perverſa praxis introducta exquirendi a pœnitentibus complicum nomina, & denegandi ab- 77

ſolu-

ſolutionem, niſi illa manifeſtent. Idem t. 2. Conſtitut. 8. incip. *Ubi primum*. Vide *tom.* 2. verb. *Confeſſarius*, & verb. *Complex*.

APPENDIX,

Sive novus de Pœnitentia Articulus, Romani Theologi.

1 NOvum, Amice Lector, tibi offero de Pœnitentia articulum, ne nimium diſtrahi cogaris notulis, & animadverſionibus, quas variis ſecundi, & tertii articuli locis, ſubjiciendas monuere Cenſores; & ut per certa, ac peritioribus Theologis noſtris probata principia, ſecuriorem, ac veram de hominis per pœnitentiam reconciliatione, doctrinam, proponam, & explicem. Si quæ vero a Lucio noſtro aſſerta, aut falſa, aut minus tuta pronuncio, ne putes, me probo, atque docto viro, fratrique meo dilectiſſimo detractum quidpiam voluiſſe. Moveor enim ad ita ſcribendum, cum ut Cenſorum juſſa faciam, tum etiam indito quoque mihi veritatis amore, ac ſtudio quodam, quo ferri me ſentio ad vulgandam, ac omnibus, quoad fieri poſſit, explicandam puriorem Ethicam Chriſtianam, ac tutam æternæ ſalutis viam: Et opiniones, quas noto, non Patris Lucii ſunt, ſed Lacroixii, Vivæ, Tamburini, Sporerii, aliorumque hujus furfuris Auctorum, quorum ipſe opiniones fideliter recenſet. Ut autem ad rem veniam, primum de dolore, deinde de confeſſionis integritate, ac demum de ſatisfactione.

2 I. Ut autem intelligas, quinam, & qualis eſſe debeat dolor neceſſarius ad obtinendam per pœnitentiam remiſſionem peccatorum, operæ pretium duxi perſpicue exponere, in quo virtus pœnitentiæ conſiſtat, quæ teſte Tridentina Synodo *ſeſſ.* 14. *c.* 4. ad impetrandam veniam peccatorum quovis tempore neceſſaria fuit; & quæ neceſſariam illam diſpoſitionem conſtituit, quæ in pœnitente deſideratur, ut per abſolutionem Sacramentalem juſtificationem obtineat. Eſt itaque virtus Pœnitentiæ, *ſincera hominis ad Deum converſio, qua peccata commiſſa deteſtatur, & odio habet propter Deum, cum gravi animi dolore, & cum firmo propoſito deinceps non peccandi, ſed malam vitæ conſuetudinem, corruptoſque mores emendandi, &*
3 *ſpe veniæ a Dei miſericordia conſequendæ*. Dubitari non poteſt, quin pœnitentia virtus ſit proprie dicta: quæ enim divina lege præcipiuntur, ad virtutem proprie dictam pertinent. Nil vero frequentius in ſacris litteris præcipitur, quam de perpetratis flagitiis pœnitentia. Ezechielis 18. habetur; *Convertimini, ait Dominus Deus, & agite pœnitentiam de omnibus iniquitatibus veſtris*: Matthæi 3. *Pœnitentiam agite . . . facite fructus dignos pœnitentiæ*. Et, ut alia mittam, Lucæ 6. legitur: *Cœpit Jeſus prædicare, & dicere: Agite pœnitentiam*. Deinde dolor de peccatis eo modo, & fine conceptus, ut extrema declinet, nequit non eſſe virtutis actus, ut inquit S. Thomas 3. *part.* 3. 85. *art.* 1. qui enim lætantur cum male fecerint, peccant, ac peccant itidem, qui ita dolent, ut in deſperationem ſe conjiciant, ut Cain, & Judas. Dolor ergo ad leges æquitatis, & Chriſtianæ moderationis menſuram conceptus, actus virtutis eſt. Virtus autem hæc non generalis, ſed peculiaris eſt, & revocatur ad juſtitiam commutantem. Nam pœnitentia dolet de malo commiſſo, quatenus eſt offenſa Dei, cujus læſum jus reparare conatur. Violati vero alterius juris compenſatio, ad juſtitiam commutantem attinet. Cum vero pro illata Deo injuria ad æqualitatem ſatisfacere, atque compenſare peccator nequeat, cum ſit incapax, ac debeat tantum, quantum poteſt, ac Deus exigit, compenſare, ideo a Theologis non pars ſubjectiva, ſed potentialis tantum juſtitiæ commutantis appellatur.

II. Virtus autem hæc non acquiſita eſt humanis actibus, ut juſtitia, fortitudo &c. ſed gratuito infuſa a Deo eſt, ut ſunt virtutes Theologicæ, fides, ſpes, & caritas. Hæc enim veritas aperte revelata in Scripturis eſt. Jerem. XXXI. dicitur: *Converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus. Poſtquam enim convertiſti me, egi pœnitentiam*; Ezechiel ſic Deum loquentem inducit: *Dabo vobis cor novum, & ſpiritum novum ponam in medio veſtri . . . & dabo vobis cor carneum . . . & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*. Hinc Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *can.* 8. hanc veritatem definivit: *Si quis dixerit, ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit*. Illa enim virtus infuſa dicitur, inquit S. Thomas 3. *part. qu.* 85. *art.* 5. quam Deus in nobis ſine nobis, non tamen ſine nobis diſpoſitive cooperantibus, in primis producit. Ejuſmodi eſt habitus pœnitentiæ, ut ex Scripturarum teſtimoniis conſtat.

III. Pœnitentia hæc neceſſaria eſt neceſſita- 5
te medii, & neceſſitate divini præcepti, ut ex divinis Scripturis patet; Matth. 4. inquit: *Cœpit Jeſus prædicare, & dicere: Pœnitentiam*

agite, appropinquavit enim regnum cœlorum. Item Lucas *Act.* 3. *Pœnitemini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata veſtra;* Iterum Lucas in Evang. *cap.* 13. inquit: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes ſimul peribitis.*

6 Adducta teſtimonia, & alia plurima, quæ brevitatis ſtudio omitto, neceſſitatem tum medii, tum præcepti evincunt. Nam illud dicitur neceſſarium neceſſitate medii, ſine quo obtineri finis nequit. Porro æterna ſalus, quæ eſt hominis finis, ita a pœnitentia pendet, ut ſine ea haberi non poſſit. *Si pœnitentiam non egeritis, omnes ſimul peribitis.* Hanc veritatem definivit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. his verbis: *Fuit quidem pœnitentia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quovis tempore ad gratiam, & juſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiam, qui baptiſmi Sacramento ablui petiviſſent, ut perverſitate abjecta, & emendata, tantam Dei offenſionem cum peccati odio, & pio animi dolore deteſtarentur.* Pœnitentia igitur ante omnem legem ſcriptam fuit peccatoribus neceſſaria ad ſalutem, atque adeo neceſſaria neceſſitate medii, & quidem intrinſeci, cum ſit natura ſua cum fine conjuncta. Quamobrem Tertullianus *lib. de pœnit. cap.* 11. ait: *Deus poſt tot ac tanta delicta humanæ temeritatis a principe generis humani auſpicata, poſt condemnatum hominem, poſt ejectum e paradiſo, mortique ſubjectum, cum rurſus ad ſuam miſericordiam maturaviſſet, jam inde ſemetipſo pœnitentiam dedicaſſet.* Accedit etiam evidens ex ipſa naturæ lege depromptum argumentum. Nam homo per peccatum fit a Deo averſus: Deum injuria afficit, legis tranſgreſſione Deum ipſum contemnit; ac ſecundum incommutabiles providentiæ, ac juſtitiæ leges, fit iræ ac divinæ vindictæ obnoxius. Ergo ut Deo reconcilietur, converti per pœnitentiam ad ipſum debet, compenſare quantum poteſt illatam injuriam, ſeſe paratum exhibere ad legem, & Dei voluntatem faciendam, ac punire in ſemetipſo peccatum, per quod divinæ juſtitiæ iram atque vindictam ſubire oportebat. Idem enim exigunt incommutabiles divinæ providentiæ, & juſtitiæ leges, ſecundum quas homo, hominiſque voluntas divinæ voluntati perfecte ſubjecta eſſe debet, ac ſummum Deo honorem deferre.

7 IV. Gradus, per quos pervenimus ad pœnitentiæ virtutem, ſex a Theologis deſignantur cum S. Thoma 3. *part. q.* 84. *art.* 5. ubi hæc habet: *Dicendum, quod de pœnitentia loqui poſſumus dupliciter. Uno modo quantum ad habitum; & ſic immediate a Deo infunditur ſine nobis principaliter operantibus, non tamen ſine nobis diſpoſitive cooperantibus per aliquos actus. Alio modo poſſumus loqui de pœnitentia quantum ad actus, quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur. Quorum actuum primum principium eſt Dei operatio convertentis cor, ſecundum illud Thren. ult.* Converte nos Domine ad te, & convertemur. *Secundus actus eſt motus fidei. Tertius eſt motus timoris ſervilis, quo quis timore ſupliciorum a peccatis retrahitur. Quartus actus eſt motus ſpei, quo quis ſub ſpe veniæ conſequendæ aſſumit propoſitum emendandi. Quintus actus eſt motus caritatis, quo alicui peccatum diſplicet ſecundum ſeipſum, & non jam propter ſupplicia. Sextus actus eſt motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert.* Eamdem doctrinam confirmat Tridentina Synodus *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. atque facile Sacrarum ſcripturarum oraculis comprobamus. Nam Joannis 15. Chriſtus ait: *Sine me nihil poteſtis facere,* & c. 4. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum;* quamobrem Concilium Trident. *ſeſſ.* 6. *can.* 3. 3. ita definivit: *Si quis dixerit, ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema*
ſit. Dogma itaque catholicum eſt, veram pœ- 8
nitentiam a Dei operatione, ſive Sancti Spiritus impulſu initium ſumere. Secundo huic 9
ſuccedit fidei motus. Ad Hebræos enim 11. Paulus ſcribit: *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit.* Eſt enim fides virtutum omnium fundamentum, religionis principium, converſionis peccatoris initium, ac prima juſtificationis ra-
dix. Hæc præcedit pœnitentiam, non vero con- 10
ſtituit, nec ejuſdem pars eſt, ut perperam
commenti ſunt Novatores. Fidem ſequitur ti- 11
mor ſervilis; cum enim per fidem Deus exhibeatur remunerator bonorum, ac malorum vindex, qui iis paravit æterna ſupplicia, fide poſita, terror in peccatore oritur æternorum ſuppliciorum, quo terrore utiliter concutitur, ut ait Tridentina Synodus; & a peccatis retrahi-
tur. Timorem hunc non eſſe malum, ſed uti- 12
lem adverſus hæreticos facile demonſtramus, nam a ſuperno fidei motu oritur, atque a peccato hominem revocat; quamobrem in ſacris litteris commendatur, atque præcipitur. Nam Eccleſiaſtici 1. habetur: *Timor Domini expellit peccatum: Nam qui ſine timore eſt, non poterit juſtificari.* Et Chriſtus Dominus Matthæi

10. *verſ.*

10. *verſ.* 38. hunc timorem præcipit, *Timete eum*, inquiens, *qui poteſt*, *& animam*, *& cor-*
13 *pus perdere in gehennam*. Quartus gradus eſt motus ſpei, quam concipimus, dum ſervili illo timore concuſſi ad divinam miſericordiam confugientes, confidimus Deum nobis propter Chriſtum propitium fore: qua ſpe erecti vi-
14 tam, & mores emendare conſtituimus. Quintus motus eſt caritatis, quo peccatum diſplicet pœnitenti ſecundum ſeipſum, & quatenus Dei ſumme boni offenſa eſt, vel propter ſuam turpitudinem, non ſuppliciorum metu: *Sicque Deum tamquam juſtitiæ fontem diligere incipit*, ut loquitur Tridentinum. Pœnitens enim ſuperna illa ſpe erectus, ad peccati turpitudinem, ac ſummam Dei bonitatem attendens, peccatum deteſtatur, quod Dei offenſa eſt, & ob propriam turpitudinem, *quod ad caritatem pertinet*, ut ait S. Thomas 3. *p. quæſt.* 85. *art.*
15 5. *ad* 1. Atque hinc ſextus oritur gradus, qui motus timoris filialis appellatur, quo pœnitens Deum tamquam patrem optimum revereri incipit, atque ob reverentiam erga beneficentiſſimum Parentem offenſæ illatæ ſatisfactionem offert, atque in ſeipſo peccatum punire conſtituit.

16 V. Motus iſti, quos ex Tridentino, & S. Thoma deſcripſi, non ſunt omnes ita abſolute neceſſarii, ut omnes explicite, & formaliter requirantur; Sed poſito gratiæ prævenientis motu, qui ſemper eſt formaliter neceſſarius, cæteri in unico formali actu comprehendi valent. Poteſt enim unico inſtanti peccator converti, ut patet in converſione Sancti Pauli Apoſtoli. Ideo autem Tridentinum, & Sanctus Thomas poſt alios Patres ejuſmodi actus in œconomia pœnitentiæ enumerant, quia juxta conſuetum divinæ providentiæ curſum hoc ordine concurrunt ad juſtificationem. Motus iſti veri meriti rationem ad juſtificationem obtinendam non habent, prout præcedunt juſtificationem: nam gratia ipſa juſtificans, eſt principium meriti. Porro motus iſti, qui juſtificationis gratiam præcedunt, ſunt diſpoſitiones veluti materiales, quæ nobis conſentientibus, & per Dei gratiam operantibus, in animam introducuntur, & iiſdem ad juſtificationis gratiam per merita Chriſti Jeſu obtinendam præparamur. Quæ doctrina traditur a Synodo Tridentina *ſeſſ.* 6. *cap.* 8. his verbis: *Cum vero Apoſtolus dicit juſtificari hominem per fidem, & gratis; ea verba in eo ſenſu intelligenda ſunt, quem perpetuus Eccleſiæ Catholicæ conſenſus tenuit, & expreſſit, ut ſcilicet per fidem ideo juſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis: ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum ejus conſortium pervenire: gratis autem juſtificari ideo dicimur, quia nihil eorum quæ juſtificationem præcedunt, ſive fides, ſive opera, ipſam juſtificationis gratiam promeretur: Si enim gratia eſt, jam non ex operibus: alioquin, ut idem Apoſtolus inquit, gratia jam non eſt gratia.*

VI. Hactenus de pœnitentiæ virtute homini- 17
bus in mortale aliquod peccatum lapſis quovis tempore neceſſaria; ut ex dictis liquet, atque ex definitione Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *ca-*
pit. 1. Nunc de pœnitentiæ Sacramento agen- 18
dum eſt, quod a Chriſto Domino inſtitutum eſt, ut per judicialem Sacerdotis abſolutionem homini contrito, & confeſſo remittantur peccata poſt baptiſmum commiſſa. Singulari hoc beneficio, quo Eccleſiam ſuam Chriſtus Dominus ornavit, atque munivit, poteſtatem faciendo Sacerdotibus remittendi per abſolutionem Sacramentalem peccata, homines peccatores a virtutis pœnitentiæ exercitio non liberantur, ſed novo potius titulo, novoque incitamento ad illam exercendam ferventius ſtimulantur. Tum quia Sacramenta ad perficiendas, non ad infirmandas virtutes deſtinata ſunt; tum quia, hæc, peculiaria beneficia cum ſint, homines adſtringere debent ad gratum quoque animum ob nova ſuſcepta beneficia exhibendum per ferventius virtutis exercitium; tum demum, quia, cum in pœnitentiæ Sacramento ad alios virtutis actus, per quos homo ad reconciliationem diſponitur, addita ſit peccatorum confeſſio, quæ affectu verecundiæ, atque confuſione inde orta, plurimum confert ad deteſtationem peccati, facile intelligere eſt Chriſtum Dominum voluiſſe, ut inſtitutum a ſe Sacramentum pœnitentiæ, novos ſtimulos afferret ad deteſtanda peccata, ac ferventius exer-
cendam pœnitentiæ virtutem. Sacramentum 19
ergo pœnitentiæ inſtitutum a Chriſto Domino fuit ad fovendam perficiendamque virtutem pœnitentiæ, non vero ad attenuandam, & ad ſupplendum per virtutem clavium perfectæ contritionis defectum. Audiantur verba Catechiſmi Concilii Tridentini *par.* 2. *de pœnitentia* §. 46. *Ut enim hoc concedamus*, inquit, *Contritione peccata deleri, quis ignorat, illam adeo vehementem, acrem, intenſam eſſe oportere, ut doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari conferrique poſſit?* Hæc eſt contritio caritate perfecta, qua juſtificatur peccator abſque actuali Sacramenti ſuſceptione, cum ſolo illius voto. De imperfecta vero ſubdit: *At quoniam*

pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam, ut a pauciſſimis hac via peccatorum venia ſperanda eſſet. Quare neceſſe fuit, ut clementiſſimus Dominus faciliori ratione communi hominum rationi conſuleret, quod quidem admirabili conſilio effecit, cum claves Regni Cæleſtis Eccleſiæ tradidit. Etenim ex Fidei Catholicæ doctrina, omnibus credendum, & conſtanter affirmandum eſt: Si quis ita animo affectus ſit, ut peccata admiſſa doleat, ſimulque in poſterum non peccare conſtituat, & ſi hujuſmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam ſatis eſſe poſſit, ei tamen, cum peccata Sacerdoti rite confeſſus fuerit, vi clavium ſcelera omnia remitti ac condonari; ut merito a ſanctiſſimis viris Patribus noſtris celebratum ſit, Eccleſiæ clavibus aditum in Cælum aperiri: de quo nemini dubitare fas eſt, cum a Florentino Concilio decretum legamus, Pœnitentiæ effectum eſſe abſolutionem a peccatis. Vides ergo, Sacramento pœnitentiæ fovere, atque perficere virtutum, atque virtutis conatus augere potius, quam infirmare debere, in eo vero ipſius beneficium repoſitum eſſe, ut vehementis, acris, intenſæque contritionis defectum ſuppleat, conferendo abſolutionis beneficio juſtificationem etiam illi, qui non vehementem, acrem, & intenſam, ſed remiſſam, & imperfectam Contritionem habeat. Hac ratione faciliorem reddit communitati credentium remiſſionem peccatorum, cum valde difficile ſit vehementem, acrem, intenſumque illum contritionis motum concipere, quo extra Sacramentum homines juſtifi-
20 centur. Hæc notata, ac fuſius explicata ſunt, ut videas, quam inepte philoſophentur, qui pro extollenda clavium virtute, ac efficacia Sacramenti, obligationem ineundæ pœnitentiæ ita in peccatoribus minuunt, ut diſponi illum poſſe credant ad abſolutionem recipiendam ſine ullo divini amoris actu, quo ſe a creaturis averſi, & converſi ad Deum profiteantur.

21 VII. Sacramentum pœnitentiæ ſuam, ut Sacramenta reliqua, materiam habet. Hæc vero duplex eſt, remota, & proxima. Materia remota ſunt peccata deteſtanda, & deſtruenda; Nam ſicut ligna ignis materiam dicimus, quia igni conſumenda ſubjiciuntur, ita Theologi peccata, quæ clavium virtuti, ac pœnitentiæ Sacramento ſupponuntur, ut deleantur, materiam Sacramenti pœnitentiæ appellant. Peccata vero, quæ poſt Baptiſmum committuntur, proprie materiam Sacramenti Pœnitentiæ conſtituunt; Mortalia materiam neceſſariam, venialia vero materiam tantum ſufficientem; cum abſque confeſſione Sacramentali, aut ejus voto, atque Sacerdotis abſolutione remitti poſſint. Media autem, quibus remiſſio peccatorum venialium confertur, ſunt fervor caritatis; Sacramenta vivorum; & Sacramentalia, quatenus ſint cum motu deteſtationis peccatorum conjuncta, ut confeſſio generalis, tunſio pectoris, & oratio Dominica; vel cum motu reverentiæ in Deum, reſque divinas, ut Benedictio Epiſcopalis, aſperſio Aquæ Benedictæ, Oratio in Eccleſia conſecrata, & alia hujuſmodi. Dixi *cum deteſtatione peccatorum conjuncta*, quia remitti nunquam poſſunt peccata etiam venialia, quandiu voluntas illis adhæret; quamobrem ait S. Thomas, ne Martyrium quidem venialia peccata delere: *Si actualiter voluntatem peccato inveneris inhærentem*. Sacramentalia ergo, ac vivorum Sacramenta ad venialium remiſſionem conducunt, quatenus *inclinant*, inquit idem Doctor Angelicus, *animam ad motum Pœnitentiæ, qui eſt deteſtatio peccatorum, implicite, vel explicite*.

VIII. Materia proxima hujus Sacramenti 22
vocantur actus Pœnitentis, per quos delenda peccata ſubjiciuntur poteſtati clavium, ac ſatisfactione puniuntur. Sunt autem hujuſmodi actus, cordis contritio, oris confeſſio, atque operis ſatisfactio. Primum de contritione, deinceps de confeſſione, ac demum de ſatisfactione dicemus. Hic tamen obiter notare juvat, tres antedictos actus a Florentina Synodo non Materiam, ſed *quaſi materiam* appellari, quia Scotiſtæ, aliique Theologi, ac viri graviſſimi, ajunt quidem, tres illos actus neceſſario in Sacramento pœnitentiæ requiri, ut Sacramentum ex effectu ſit integrum, ſive eſſe materiam, circa quam proxime, & objective pœnitentia occupatur; ſed negant ad integritatem ſubſtantialem pertinere, aut intrinſece Sacramentum ipſum componere; Doctor enim Subtilis *in 4. diſp. 14. q. 4. & diſ. 16. q. 1.* hujus Sacramenti eſſentiam in ſola abſolutione repoſuit, itaut, quatenus ritus ſenſibilis eſt, pro materia, quatenus vero remiſſionem peccatorum ſignificat, haberi pro forma debeat. Nec opinio hæc fuit unquam ab Eccleſia improbata, aut cenſura ulla notari poteſt.

IX. Contritio, inquit *Trid. Syn. ſeſſ. 14. c. 4.* quæ primum locum inter actus pœnitentis habet: *Animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus neceſſarius, & in homine poſt Baptiſmum lapſo, ita demum præparat ad remiſſionem peccatorum, ſi cum fiducia divinæ miſericordiæ, & voto præ-* 23

ſtandi

*ſtandi reliqua conjunctus ſit, quæ ad rite ſuſci-
piendum hoc Sacramentum requiruntur*. Declarat
igitur S. Synodus, hanc contritionem non ſo-
lum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ pro-
poſitum, & inchoationem, ſed veteris etiam
odium continere. Perpende quæſo Concilii de-
clarationem. Ait, contritionem, quæ neceſſa-
ria eſt ad præparandum hominem in Sacra-
mento pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum,
deteſtationem peccatorum, propoſitum non pec-
candi *ſive novæ vitæ propoſitum*, *& inchoatio-*
24 *nem* continere atque exprimere. Vide ergo 1.
num ſuſtineri poſſit illa Probabiliſtarum opi-
nio, quæ ait, non requiri in pœnitente pro-
poſitum expreſſum de non peccando de cæte-
ro, ſed implicitum ſufficere, illud ſcilicet,
quod dolor ipſe, ac deteſtatio peccatorum in
ſe involvit. Nam Concilium duo hæc expreſſe
poſtulat, ut pœnitens deteſtetur peccatum, &
propoſitum habeat non peccandi de cætero;
ceſſationem a peccato; & vitæ novæ propoſi-
tum. Satis ergo ſuperque declarat, neceſſa-
riam in pœnitente eſſe expreſſam peccati de-
teſtationem, ac expreſſum quoque propoſitum
non peccandi de cetero, quod novæ vitæ in-
25 choationem contineat. Concilii ergo menti
repugnat benigna illa Caſuiſtarum opinio, quæ
ſolum implicitum propoſitum ſufficere affirmat.
2. Num novæ vitæ propoſitum, & inchoatio
haberi poſſit ſine caritatis initio: Cum enim
caritas, & amor Dei vita hominis ſpiritualis
ſit, cujus privatio mors ſpiritualis hominis
nuncupatur, non videtur hominem pœniten-
tem novam inchoare poſſe vitam, quin ali-
quem in ſe Dei amorem, atque caritatis ini-
tium habeat; & quin primum, omnium ma-
ximum Dei mandatum ſervare incipiat. Sed
de iis paulo infra:

26 X. Contritio ab eodem Concilio *cap. citato*,
27 dividitur in perfectam & imperfectam. Perfe-
ctam vocat, quæ ex caritate perfecta concipi-
tur, quæ etſi hominem Deo reconciliat priuſ-
quam etiam hoc Sacramentum actu ſuſcipiat,
declarat tamen reconciliationem ipſi contritioni
ſine Sacramenti voto non eſſe adſcribendam:
28 imperfectam vero, quæ attritio dicitur, eam,
quæ *vel ex turpitudinis peccati conſideratione*,
*vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter
concipitur*; Hæc, ſi voluntatem peccandi exclu-
dat, cum ſpe veniæ, non ſolum non facit ho-
minem hypocritam, & magis peccatorem, ſed
etiam donum Dei eſt, & Spiritus Sancti im-
pulſus, non adhuc quidem inhabitantis, ſed
tantum moventis; quo Pœnitens adjutus, viam
ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine Sa-
cramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem
perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad
Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impe-
trandam diſponit. Ad imperfectam contritionem 29
ſive attritionem quod attinet, obſervare neceſ-
ſe eſt primum, attritionem naturalem, id eſt
quam rationes mere naturales excitant, & quæ
ſolis naturæ viribus concipitur, non ſufficere,
etiam cum Sacramento Pœnitentiæ, ad homi-
nem Deo reconciliandum; oppoſita enim opi-
nio damnata fuit ab Innocentio XI. Deinde 30
nequidem attritionem illam ſufficere, qua quis
doleat de peccato, quatenus offenſa Dei &c. ſi
peccandi voluntatem, & peccati affectum non
excludat; attritio enim neceſſariam ad recon-
ciliandum hominem in Sacramento Pœniten-
tiæ deteſtationem ſecum ferre debet de pec-
cato commiſſo, cum propoſito non peccandi
de cætero, ac vitæ veteris odium & vitæ novæ
propoſitum, & inchoationem: ubi vero pec-
candi voluntas, & peccati affectus non exclu-
datur, verum non peccandi propoſitum deeſt,
verum peccati odium deſideratur, nec efficax
propoſitum adeſt, neque efficax novæ vitæ in-
choatio, ut conſideranti patet. Denique obſer- 31
vare eſt, attritionem ex turpitudinis peccati
conſideratione, atque ex gehennæ, & pœna-
rum metu conceptam, utilem eſſe, atque ad
juſtificationem diſponere, ut eſt a Concilio
Tridentino adverſus Lutheranos definitum. Id-
que conſtat etiam ex iis, quæ ſupra nos de
timore diſputavimus. At aliud eſt, utilem eſſe,
atque diſponere ad juſtificationem, & aliud
ſufficientem eſſe. Nam fides utilis ſane eſt,
atque diſponit, ſola vero non ſufficit; ſpes
quoque inter utiles diſpoſitiones recenſetur, ſed
nec hæc etiam cum fide conjuncta ſufficit. Etſi
ergo dolor ex metu illo conceptus utilis ſit,
atque diſponat, non inde perſpicue ſequitur,
dolorem hujuſmodi cum ipſa fide, & ſpe con-
junctum ſufficientem eſſe ad hominem Deo re-
conciliandum in Sacramento. Quamobrem ju-
re meritoque diſputant Theologi, num attritio
neceſſaria in Sacramento Pœnitentiæ, ſine Dei
amore ſaltem inchoato ſufficiens ſit ad juſtifi-
cationem obtinendam.

XI. Supervacaneum autem exiſtimo diſputa- 32
te, num in Sacramento requiratur contritio
perfecta; falſam enim opinionem id aſſerentem
communiter omnes Theologi exiſtimant. At 33
neque in Concilio Tridentino, neque alio Ec-
cleſiæ Decreto hæc ſententia proſcripta unquam
fuit. Præfatam ſententiam graviſſimi Theologi
ante Concilium Tridentinum propugnarunt:
Hugo a S. Victore *lib. 2. de Sacram. part. 15.*

cap. 8. Richardus Victorinus *lib. de poteſt. abſolvend. cap.* 7. Robertus Pullus *de Sacram. p.* 5. *c.* 13. Innocentius III. *in Pſalm.* 2. *pœnit.* Guillelmus Antiſiodorenſis *in Sum.* Albertus Magnus *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 17. & 18. Alexander Alenſis *par.* 4. *Sum. qu.* 8. *memb.* 1. S. Raymundus *lib.* 3. *de pœnitent.* §. 8. Vincentius Bellovacenſis *lib.* 8. *ſpecul. Hiſtor. cap.* 34. S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 81. *par.* 1. *art.* 2. *qu.* 1. S. Bernardinus Senenſis *tom.* 2. *Serm.* 27. *de confeſſ.* Gabriel Biel *in* 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 11. *art.* 2. Alphonſus Toſtatus *cap.* 5. *Defenſorii*, Guilielmus Pepinus *ſerm.* 5. *in Cœna Domini*, inquit: *Regula generalis Theologorum eſt, quod Confeſſor neminem debet abſolvere, quem non credit veriſimiliter a Deo abſolutum.* Nemo Theologorum tribus integris ſæculis ante Tridentinum notam hæreſis huic ſententiæ impendit, neque in Conciliis Lateranenſi IV. Lugdunenſi II. Viennenſi, Conſtantienſi, Baſilienſi, Florentino de eadem, querela aliqua mota fuit. Immo nec ipſum Concilium Tridentinum aliquam in eamdem cenſuram tulit, ut teſtatur Cardinalis Pallavicinus *lib.* 4. *hiſt. cap.* 10. atque graviſſimi Theologi, qui eidem Concilio interfuere, Andreas Vega, *lib.* 13. *in Concil. Trid. c.* 33. Richardus Tapperus, ut colligitur ex hiſtoria *Conc. Trid. lib.* 2. *cap.* 10. Dominicus Soto *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *artic.* 2.

34 Relata ſententia de perfecta contritione, quæ culpam deleat, non ita facile cum poteſtate clavium componi valet; quamvis hæc duo variis viis conſociare illius Auctores ſtudeant. Idcirco omnes Theologi jure nunc hanc ſententiam rejiciunt, non quod ſit ab Eccleſia peculiari decreto proſcripta; ſed quia reipſa falſa eſt, & clavium poteſtati derogare videtur. Si plura hac de re cupis, legas P. Drue *tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3.

35 XII. Hæc præmittenda duximus, ut facilius Lectores intelligant, quænam cavenda, ac aliqua reprehenſione digna habeantur *in* 2. *&* 3. *articulo de pœnitentia*; Itaque *nume-*
36 *ro* 13. *ſecundi articuli* exponitur, atque probatur eadem opinio, cui cum Lacroixio, aliiſque benignioribus Theologis tuentur, *ſufficere in pœnitentia dolorem de peccatis ob metum pœnarum temporalium, ut a Deo immiſſarum, vel immittendarum*; qui ergo de peccato ea unice de cauſa doleat, quia timet, vel morbum gallicum, vel carcerem, vel famem, vel infamiam, vel gravem infirmitatem, quam peccati cauſa a Deo inflictam, vel infligendam credat, ſatis ſuperque paratus eſt ad obtinendam in Sacramento Pœnitentiæ juſtificationem.

Ita ne, mi Luci, fideles pœnitentes inſtruendos putas? Nihil aliud ab homine expoſces, qui ad te peccata manifeſtaturus accedat? At Innocentii XI. decreto ſancitum eſt, non licere, ubi de valore Sacramenti agitur, ſequi opinionem probabiliſſimam, relicta tutiori. Igitur cum, te fatente, probabilitatis lineam non excedat aſſertio de ſufficientia hujus timoris, ut Pontificio decreto obſequaris, cogeris obligare pœnitentem ad novum, & perfectiorem dolorem concipiendum. Sed quid, ſi leviſſima etiam ſit probabilitas? Nam graviores Theologi opinionem iſtam pro laxa, atque falſa omnino habent. Et quidem jure atque merito ita opinari videntur. Primum, quia Concilium Tridentinum, utilem attritionem deſcribens ex metu pœnarum conceptam, ait *ex gehennæ, & pœnarum metu*. Alias ergo pœnas cum gehenna conjungit, hoc eſt cum pœna æterna, quæ propria peccati mortalis pœna eſt, quæque per fidem unice proponitur, non vero per ſenſus, perque rerum ſenſibilium amorem, quo ad averſanda, & timenda mala temporalia trahimus. Deinde Concilium Tridentinum dolorem diſponentem ad juſtificationem in Sacramento ex ſupernaturali motivo, atque ex ſupremi S. Spiritus impulſu, concipi oportere declarat. Supernus vero Divini Spiritus impulſus, hominem a terrenis, & temporalibus retrahit, atque ad cœleſtia & æterna vocat, & dirigit. Id adeo certum eſt, ut in controverſiam revocari nequeat. Dum ergo homo deteſtando peccatum, ſiſtit in timore, vel carceris, vel infamiæ, vel morbi gallici, aut etiam temporariæ mortis, qua ſe a Deo punitum iri metuat, dubitari prudenter poterit, timorem illum non eſſe ex impulſu ſupernæ gratiæ, ſed ex proprio potius, & humano illo amore, quo natura hominis impetu quodam mala hæc refugit, & averſatur. Atque hac noſtra conjectura conſona eſt Chriſti Domini ſententiæ, qui Matthæi 10. utilem Diſcipulis ſuis timorem demonſtrans, inquit: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed timete eum, qui poteſt, & animam, & corpus perdere in gehennam.* Monet itaque Servator noſter, ne timorem illum concipiamus, & foveamus, qui pro objecto habeat mala temporalia, quorum mors extremum eſt, ſed illum tantum, quo a gehenna, & æterna pœna retrahimur. Quorſum vero hoc, niſi quia timor ille infirmæ ſemper, aut ferme ſemper humanitatis eſt motus; hic vero ſuperni illius Spiritus, qui per fidem æternas pœnas demonſtrat, & quo ad Cœleſtia, &

æter-

æterna dirigimus? Et ſane debita peccato mortali pœna æterna eſt, non temporaria, qua de cauſa appoſite Concilium Tridentinum pœnarum metum cum metu gehennæ copulavit; ſcilicet, ut intelligeremus, primarium hominis peccatoris objectum timoris, æternam eſſe pœnam, pœnas vero reliquas, veluti illius conſectaria. Non diffiteor, utilem eſſe poſſe hujuſmodi timorem, cum retrahere aliquo modo hominem a peccato poſſit, ac excitare illum ad æternas pœnas conſiderandas, quarum timore intimius, atque validius concutitur. Sed hunc tantum timorem ſufficere, probare nullo modo poſſumus. Diſtinguat ergo Lucius *inter utilem, & ſufficientem*: non enim quæcumque utilia ſunt, ea ſufficiunt ad juſtificationem obtinendam. Nec ad rem facit Ninivitarum, quod ipſe affert, exemplum: ii enim utiliter timore concuſſi dicuntur a Concilio Tridentino; ſed quis dicat, timorem tantum pœnæ temporalis concepiſſe, cum Jonas Civitatis exterminium, mortem, ac divinam illis minitatus fuerit vindictam, & cum ex iis concepto timore utiliter concuſſi fuerint? Videndum etiam qua ratione utiliter concuſſi fuerint. Non alia ſane ratione, niſi quia ex hujuſmodi timore moti ſunt ad conſiderandam Divinam miſericordiam, in qua ſpem veniæ collocaverunt, & ad conſiderandam Divinam juſtitiam, cujus deinceps amore converſi ſunt de via ſua mala, hoc eſt facti ſunt averſi a creatura, & converſi ad Creatorem, qua unice via obtinere tunc poterant juſtificationem. Accedit etiam, quod de Ninivitis legatur: *Vidit Deus opera eorum, quia converſi ſunt de via ſua mala &c.* Deus porro nullam rationem habet operum in ordine ad juſtificationem, niſi procedant ex fide, quæ per dilectionem operatur. Ut enim ait S. Auguſtinus *ſerm. 88. alias 50. de Verbis Domini cap. 2. Adde caritatem, proſunt omnia; detrahe caritatem, nihil proſunt cætera.*

XIII. Non ſolum dolorem ob metum pœnæ temporariæ inſufficientem habemus ad juſtificationem obtinendam; ſed dubitamus etiam de ſufficientia doloris ex ſolo metu gehennæ concepti, aut ex turpitudinis peccati conſideratione, ſi initialis ille amor non accedat, quo homo averſus a peccato & creatura, & converſus ad Deum eſſe incipiat, & quo novam illam vitam inchoet, quam a Tridentina Synodo commemoratam diximus. Et cum in Sacramentis conficiendis, tutam ſectari teneamur viam poſt laudatum Innocentii XI. decretum, contendimus, teneri Confeſſarios ad hortandos pœnitentes, ut conentur, ex aliquo ſaltem initiali Dei amore, dolorem de peccatis concipere. Si opinio hæc aſſerens probabilis ſit, nemo dubitat ad id teneri. Quid vero, ſi probabilior quoque ſit? At ita ſe res habet, ut facile quiſque intelliget, dum ſerio attendat ad vera, atque ſolida Theologiæ principia. Nos hic pauca primum dicemus de ſervili timore gehennæ, ac de dolore ex turpitudinis peccati conſideratione; deinde de initialis amoris neceſſitate.

XIV. Jam diximus ſervilem gehennæ timo- 38
rem bonum, atque utilem eſſe motum, quo
ſcilicet homines utiliter concutiantur, ac retra-
hantur a peccatis. Oſtendendum nunc eſt, uti- 39
lem hujuſmodi timorem ad juſtificandum hominem cum Sacramento neutiquam ſufficere. Id autem oſtenditur primo, quia nova eſt, nec duobus ſæculis vetuſtior doctrina, quæ aſſerit ſufficientem eſſe hujuſmodi timorem, ut docet Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib. 7. c. 12. num. 6.* inquiens: *Quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam ſatis eſſe contritionem imperfectam, quam jam tum attritionem nuncupabant, attritionis tamen nomine nunquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo caritatis, ſeu omnino ſejunctum ab aliquo ſaltem remiſſo, tenui, debili, ſeu initiali amore benevolo Dei.* Si nova eſt in Theologia doctrina de ſufficientia timoris ſervilis; ergo ſuſpecta, & minus tuta; cum vera doctrina ſit ea, quam per manus Patrum ex Apoſtolis a Chriſto Domino deductam, Eccleſia, atque antiquiores Theologi acceperunt. Deinde dolor diſponens ad juſtificationem ex Concilio Tridentino loco ſupra citato debet excludere voluntatem peccandi; cum voluntate enim peccandi vera virtus pœnitentiæ conſiſtere nequit; atqui dolor ex metu gehennæ, ſive gehennæ timor, quod idem eſt, voluntatem peccandi non excludit; timor enim, ut pluries docuit Auguſtinus, ac alii tradidere Patres, *manum cohibet, non animum.* En verba Auguſtini *Concione 25. in pſal. 118. Timor, quo non amatur juſtitia, ſed timetur pœna, ſervilis eſt, & ideo non crucifigit carnem. Vivit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando ſperatur impunitas.* Similia habent Gregorius Magnus *in lib. Moral. cap. 27.* atque alibi, S. Bernardus *Epiſt. 11.* aliique Patres. Ex Theologis ſufficient S. Thomas, & S. Bonaventura: Doctor enim Angelicus 2. 2. q. 19. art. 9. ait: *Timor ſervilis non eſt numerandus inter ſeptem dona Spiritus S. licet ſit a Spiritu S.* quia,

ſ quia, ut Auguſtinus dicit *in lib. de natura,*
& gratia c. 57. poteſt habere annexam volunta-
tem peccandi: dona autem Spiritus S. non poſ-
ſunt eſſe cum voluntate peccandi, quia non ſunt
ſine caritate: S. Bonaventura *3. ſententiarum*
diſt. 34. quæſt. 1. de timore n. 59. affirmat, *me-*
tu ſuppliciorum æternorum, & Divinæ juſtitiæ,
hominem ceſſare a peccatorum perpetratione, ſed
non omnino a voluntate, & *quæſt. 2. n. 65.* ex-
preſſe ait, *manere voluntatem peccandi in habitu*
& radice in eo, qui a peccato abſtineat ob
timorem pœnæ. Timor ergo hujuſmodi volun-
40 tatem peccandi non excludit. Denique dolor,
quo homo ad pœnitentiam, & juſtificationem
præparatur, cordis converſionem ſecum ferre
debet, ut enim per peccátum fit homo aver-
ſus a Deo, & converſus ad creaturam, ita per
pœnitentiam averſus a peccato, & a creatura
fieri debet, & converſus ad Deum; *Offenſa*
peccati mortalis, inquit S. Thomas *4. part.*
quæſt. 86. art. 2. procedit ex hoc, quod voluntas
hominis eſt averſa a Deo, per converſionem ad
aliquod bonum commutabile, unde requiritur ad
remiſſionem Divinæ offenſæ, quod voluntas homi-
nis ſic immutetur, ut convertatur ad Deum cum
deteſtatione converſionis prædictæ, & propoſito
emendandi. Atqui converſio hæc ſolo timore
gehennæ fieri non poteſt, tum quia converſio
hæc debet eſſe motus contrarius converſioni
ad creaturam; motus autem huic converſioni
contrarius, non eſt niſi converſio ad Deum per
amorem: hinc S. Thomas *lib. 4. contra Gen-*
tes c. 71. Mens noſtra, inquit, *debite ad Deum*
converti non poteſt ſine caritate. Tum etiam
quia non habetur vera ad Deum converſio,
quin illi reſtituatur, quod per injuriam abla-
tum fuit. Itaque cum homo peccando debi-
tum Deo amorem creaturis tribuerit, manife-
ſtum eſt, non poſſe ad reconciliationem diſpo-
ni niſi avertendo ſe a creaturis, ac ſe con-
vertendo per amorem ad ipſum Deum. Et ſa-
ne perridicula res videtur, hominem, qui pec-
cavit detrahendo Deo debitum amorem, re-
conciliationem cum eo per pœnitentiam expo-
ſcere, & ne quidem amoris initium reddere
eidem oportere. Tum demum quia impoſſibile
eſt converti hominem ad Deum poſſe, quan-
diu in ipſo homine prædominans creaturæ amor
incaleſcat; hic enim amor malus cum ſit, ne-
quit cum vera ad Deum converſione compo-
ni, & cum hujuſmodi converſio aliqualem a
creatura averſionem, & debitam humanæ vo-
luntatis Deo ſubjectionem ſecum ferre debeat,
manifeſtum eſt, cum prædominante ſui ipſius
amore conciliari in homine non poſſe: atqui
quandiu ex ſolo gehennæ metu homo de pec-
cato dolet, in ſe ipſo creaturæ, ac ſui ipſius
prædominantem amorem gerit; nam ſine amo-
re, qui vita cordis eſt, eſſe homo non poteſt,
ut Auctor libri de ſubſtantia dilectionis, &
S. Fulgentius *lib. 1. ad Monim.* aperte tra-
dunt. Ergo cum in homine amor Dei non
ſtatuatur, neceſſe eſt, ut Creaturæ amor præ-
valeat. Et ſane, undenam metus mali in ho-
mine oritur, niſi ex prædominante ſui ipſius
amore, quo quidquid ei malum exhibeatur
averſatur, & fugit? Ex quo apparet, homi- 41
nem per timorem retrahi potius a Deo, quam
eidem per debitam obedientiam ſubjici, ac per
actum voluntatis ad ipſum converti. Opus er-
go eſt dilectione aliqua, qua amare incipiat
Divinam bonitatem atque juſtitiam, ut homo
ad Deum converſus dicatur. Audiat ergo La-
cius noſter Alexandrum Alenſem, qui *in 4.*
qu. 17. art. 6. hæc de ſervili timore habet:
Dico, quod timor eſt principium remotum (pœ-
nitentiæ) *quia ex hoc quod pœnam timet, deſi-*
ſtit ab actione peccati, ſed nondum juſtificatur.
Sed poſt incipit (pœnitens) *moveri in Deum*
per amorem, & ſic timor eſt principium remo-
tum, amor vero propinquum. Et in Speculo
animæ: *Timor* inquit, *ſemper cum mundi*
peccato eſt, ſcilicet cum quis dimittit peccatum
facere ſolummodo ratione pœnæ. Et in libro *de*
7. donis Spiritus S. cap. 1. Timor ſervilis non
mutat voluntatem in bonum, licet criminis im-
pediat executionem. Diſponit itaque timor, ſed
non ſufficit ad juſtificationem obtinendam, ſi-
cut fides, & ſpes diſponunt, ſed non ſuf-
ficiunt.

XV. Venio nunc ad attritionem ex turpitu- 42
dine peccati conceptam. Triplex in peccato
turpitudo concipitur, 1. in eo conſiſtit, quod
peccatum v. g. furti res ſit in humana ſocie-
tate probroſa, & ignominia plena. 2. Pecca-
to ipſi intima eſt in quantum peccatum natu-
ra difforme eſt, & honeſtati, ac rationi, ani-
mæque noſtræ pulchritudini contrarium; atque
ita furtum turpe ſua natura eſt. 3. Denique
peccati turpitudo in oppoſitione conſiſtit pec-
cati cum juſtitia, & ſanctitate Dei; dubitari
enim non poteſt quin turpe ſit, quod Dei ſan-
ctitati ejuſque æternæ legi contrarium eſt. Jam
vero, ſi quis de peccato doleat, quia ſibi pro-
priæque æſtimationi noxium eſt, non pecca-
tum, ſed propriæ famæ jacturam deteſtatur,
& gemit. Itaque converſus ad Deum dici ne-
quit. Item qui peccatum deteſtatur, quia ho-
neſtati repugnat, ac propriæ animæ pulchritu-
dinem deformat, nec alio altiori motivo depa-

ſtratis iniquitatibus affligitur; is conſtituit in ſe ipſo finem ſuum, ideoque vere pœnitens dici nequit; immo novum peccatis ſuis ſuperbiæ crimen addit; Audi Auguſtinum *lib.* 5. *de Civitate Dei c.* 20. *Cum anima*, inquit, *in ſe delectatur, nondum re incommutabili delectatur, & ideo adhuc ſuperba eſt, quia ſe pro ſummo habet, cum Superior ſit Deus*. Supereſt ergo, ut ſolus ille dolor vere ad juſtificationem in Sacramento obtinendam diſponat, qui ex turpitudinis peccati conſideratione concipitur, quatenus Deo, fonti ſanctitatis infinitæ diſplicet, ejuſque incommutabili juſtitiæ contrarium eſt. Non poteſt vero hic dolor eſſe, ſine aliquo Dei amore, immo ex amore ipſo, velut ex cauſa ac principio naſcitur, quod erit ex iis, quæ dicenda ſuperſunt, certiſſimum.

43 XVI. Contritio ergo imperfecta, ſive attritio, quæ hominem proxime diſponit ad juſtificationem in Sacramento pœnitentiæ, amorem Dei ſive caritatem initialem, qua Deum diligere incipiet veluti omnis juſtitiæ fontem, neceſſario ferre ſecum debet. Ne a ſodalium meorum doctrina receſſiſſe videar, præter Alenſis, & S. Bonaventuræ auctoritates, ſupra recenſitas, in medium hic afferre duxi, primum S. Bernardini Senenſis, deinde Doctoris ſubtilis ſententias. Ille itaque ait: *Qui conteritur principaliter propter timorem inferni, & non propter amorem Dei, non eſt in ſtatu ſalutis, quia non dolet amore Dei, ſed amore ſui, ut ſi ceſſaret damnatio ex propria culpa, ceſſaret & contritio illa. Licet ad veram contritionem concurrat dolor humilians, debet tamen concurrere amor inflammans: unde, etſi in peccatore initiet timor pœnæ, ſuperveniens tamen amor talem timorem debet repellere*. Scotus vero *in* 4. *Sententiar. diſtinct.* 18. *Contritio ad hoc ut ſit diſpoſitio ex congruo ad receptionem gratiæ, oportet, quod ſit voluntaria deteſtatio, & debita circumſtantia finis: quod homo pœniteat, non ſolum propter timorem pœnæ, ſed timore filiali .....* Et ibidem *diſt.* 20. *quæſt. unica*, inquit: *Ad hoc, quod diſplicentia valeat, & ſit ordinata, oportet, quod ſit debite circumſtantiata, & maxime circumſtantia finis, & principii active principalis, ut ſcilicet ſit voluntaria propter Deum ..... oportet non ſolum timere judicem, ſed diligere: ut enim dolere poſſit commiſſa*, (Judex Deus) *arbitrii libertatem quærit, non neceſſitatem, caritatem non timorem*.

44 In hanc opinionem propenſos fuiſſe Tridentinos Patres facile patet; licet enim controverſiam hanc definire noluerint, ut habemus ex ejuſdem Concilii hiſtoria, tamen præferre voluiſſe videntur opinionem adſtruentem neceſſariam eſſe aliquam Dei dilectionem, ut homines proxime ad juſtificationem diſponantur; habent enim *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. homines adultos juſtificari: *Dum peccatores ſe eſſe intelligentes a Divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore; illumque tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod & deteſtationem, hoc eſt, per eam Pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet*. Si hæc deſiderantur in baptiſmo, quanto magis in pœnitentia, quæ a Tridentinis laborioſus baptiſmus nuncupatur? Atque hinc apparet, injuria Auctorem Bibliothecæ *num.* 14. ſecundi articuli concludere ex Tridentino, ſufficientem eſſe timorem ſervilem in Sacramento pœnitentiæ, quia Patres dixerant, per hunc peccatorem *utiliter concuti*: Qua enim ratione utiliter concutiatur, expoſiti Concilii verbis declaratur. Fides Deum veluti ſupremum Judicem exhibet peccatori, qui per æterna ſupplicia punire velit homines letali culpa gravatos: hæc repræſentatio timorem in homine excitat ſuppliciorum, per quem a peccato eorumdem cauſa retrahitur, & qui amorem in hominem excitat concupiſcentiæ, quo Deum ſibi propitium, ac bonum fore optat: tum ſpes ſequitur, quæ amori concupiſcentiæ, ſive deſiderio antedicto juxta doctrinam S. Thomæ 1. 2. *quæſt.* 25. *art.* 2. *addit quemdam conatum, & quandam elevationem animi ad conſequendum bonum arduum*, quo ſenſu Concilium dixit, in ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi per Chriſtum propitium fore: elevato denique in ſpem animo, Deus ſumme bonus, & ſumme juſtus exhibetur, quo fit, ut contritus homo, diligere Divinam bonitatem, & juſtitiam incipiat, Deum nempe voluti totius rectitudinis, ſive juſtitiæ fontem; & hujuſmodi amor eſt novæ ille vitæ inchoatio, de qua Tridentinum loquitur, & efficax novæ vitæ propoſitum, quod conſiſtere in homine ſine Dei ſumme boni dilectione non poteſt.

XVII. Ex his facile liquet, quam æqua ſit 45
cenſura Cleri Gallicani, dum hanc propoſitionem proſcripſit in Comitiis Generalibus anno 1700. celebratis: *Attritio ex gehennæ metu ſufficit etiam ſine ulla Dei dilectione, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu, quia talis honeſta, & ſupernaturalis eſt*, ait enim: *Hæc propoſitio, qua a diſpoſitionibus neceſſariis ad abſolutionem excluditur quilibet ad Deum offenſum reſpectus, temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa, & in hæ-*

reſim

roſim inducit: deinde vero ſuam doctrinam ita explicat: *Poſt abſolutas propoſitiones conſuetas, ſuperſunt quædam pro rei gravitate cautius exponenda, & ab ipſis principiis in apertam lucem deducenda.*

Et quidem de dilectione Dei ſicut ad Sacramentum baptiſmi in adultis, ita ad Sacramentum pœnitentiæ, quæ eſt laborioſus baptiſmus, requiſita, ut neceſſariam doctrinam omittamus; hæc duo in primis ex Sacroſancta Synodo Tridentina monenda, & docenda eſſe ducimus.

Primum, ut quis putet, in utroque Sacramento requiri, ut præviam contritionem, eam quæ ſit caritate perfecta, antequam illud ſuſcipiatur, hominemque Deo reconciliet; alterum, ut quis putet, in utroque Sacramento ſatis eſſe, ſi præter fidei & ſpei actus, non incipiat diligere Deum, tamquam omnis juſtitiæ fontem.

Neque vero ſatis attendunt poſſe utrique Sacramento neceſſarium vitæ novæ inchoandæ, ac ſervandi mandata divina propoſitum, ſi pœnitens primi, ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat, non ſit ſaltem animo ſic præparato, ut ad illud exequendum, divina adjuvante gratia, ſe ſe excitet, ac provocet.

Placet etiam monere Sacramenti pœnitentiæ adminiſtros, ut in hoc pœnitentiæ Sacramento, aliiſque Sacramentis conferendis, ſequantur opinionem probabiliorem de valore Sacramenti, relicta minore: Neque pœnitentes ipſorum fidei animam ſuam committentes admonere ceſſent, ut in pœnitentia inchoatæ ſaltem dilectionis Dei ineant viam, quæ ſola ſecura ſit; graviter peccaturi in hoc ſalutis diſcrimine, vel eo ſolo quod certa incertis poſthabeant.

46 XVIII. Afferendæ hic eſſent ad id magis comprobandum Scripturæ, ac Patrum auctoritates, ſed eas de induſtria omittimus, cum legere quiſque illas poſſit apud ſatis obvios auctores, qui eaſdem collegere. Videantur Carolus Witaſſe, Laurentius Berti, Auctor de re Sacramentaria, Daniel Concina, aliique doctiſſimi Recentiores, qui hanc controverſiam in ſuis operibus Theologicis fuſim pertractant. Nobis enim ſat eſt argumenta indicare, quæ Patres, antiquioreſque Theologi ſuggerunt.
47 Primum itaque ſit, Lex ipſa naturæ poſtulat, ut homo qui peccando pervertit Divinæ providentiæ ordinem, Deum offendit, ejuſque inimicus evadit, dum eidem Deo reconciliari deſiderat, ita in ſe ipſum redeat, ut ſerio, atque efficaciter proponat, reſtitutum velle turbatum per ipſum Divinæ providentiæ ordinem, compenſatam Deo illatam injuriam, ac conciliatam iterum ſibi Dei amicitiam. Quis enim dicat, converſum ad Deum peccatorem eſſe, ſi ſervatum nolit ſtabilitum a Divina juſtitia ordinem, ſi compenſare pro illata injuria recuſet, ſi denique inire cum Deo amicitiam animo non optet? At efficaciter non vult ſervatum conſtitutum ordinem, qui amore ſaltem non incipit Deum tamquam totius juſtitiæ fontem, ſcilicet tamquam eum, per quem totius rectitudinis ordo conſtitutus eſt; ſi non incipit diligere ipſum tamquam ſummum bonum, cum rectus ordo expoſcat, ut Deus ſuper omnia toto corde diligatur; neque pro illata Deo injuria vult efficaciter compenſare, qui ſublatum Deo debitum amorem, ac creaturis tributum, eidem Deo iterum reſtituere efficaciter non contendit; qui vero Deum amare non incipit, qua ſummum bonum eſt, non vult profecto efficaciter eidem debitum reſtituere amorem: nec demum inire cum Deo amicitiam efficaciter deſiderat, qui eum initiali ſaltem amore amicitiæ non diligit. Deinde. Scripturæ in homine pœnitente exigunt; *Ut revertatur ad Deum in univerſo corde ſuo, & tota anima ſua*, 3. Regum 8. atque 1. Joannis 3. ajunt: *Eum, qui non diligit, manere in morte*. Quomodo vero in univerſo corde ſuo, & in tota anima ſua reverſus ad Deum homo dici poteſt, ſi ſaltem amare ipſum non incipiat? Scimus enim nonniſi per amorem cor & animam hominis ad Deum reverti. Quomodo deinde novam vitam inchoaſſe dicetur, ut Concilium Tridentinum in pœnitente poſtulat, qui non diligendo maneat in morte, ſi ſaltem per initium caritatis non incipiat diligere Deum? Reliqua facile patent ex dictis.

XIX. Ex iis, quæ dicta ſunt, facile colliges, amorem qui requiritur in pœnitente, ſecundum Tridentini definitionem, non eſſe amorem concupiſcentiæ, & ſpei, ad amorem amicitiæ, ac ſaltem caritatis initium. Id enim cum ex eo conſtat, quod amor concupiſcentiæ ſpem præcedat, ut diximus, & quod Concilium præter fidem, & ſpem, alium virtutis actum expoſcat: *Quo diligere incipiat Deum tamquam juſtitiæ fontem*; tum etiam ex eo, quod propoſitum novæ ineundæ vitæ involvere ſecum debeat efficax deſiderium ſervandi primum, & maximum mandatum diligendi ſcilicet Deum ſuper omnia. Efficax autem hujuſmodi deſiderium, aut dilectionis initium eſt, aut dilectionem ipſam ſecum neceſſario trahit, per quam homo dicitur novam inchoare vitam. Non eſt ergo audiendus Honoratus Tournely, qui de amore concupiſcentiæ, & ſpei 48

lo-

locutos fuiſſe Tridentinos Patres affirmat, nec etiam P. Gabriel Antoine, qui poſtquam probavit neceſſitatem initii caritatis, ad declinandam fortaſſe aliquorum invidiam, concludit, ſufficere amorem, quo Deus diligatur *præciſe ex motivo ſpei, ſeu concupiſcentiæ*.

49 XX. At inquiunt, in Sacramento pœnitentiæ *hominem ex attrito fieri contritum*, ut univerſim Theologi affirmant; id vero dici non poſſet, ſi ex motivo caritatis concipi deberet dolor prærequiſitus; tunc enim ante abſolutionem contritus homo eſſet. At audiant doctiſſimum Theologum Alphonſum Vivaldum, qui *in Candelabro aureo, tit. de attritione q.* 8. rem ita exponit: *Quotieſcumque invenitur in Doctoribus, quod attritio fit contritio, vel attritus cum Sacramento fit contritus, intelligendum eſt de attritione perfecta, de illa nimirum, qua propter Deum pure dolemus de peccatis; ſed non ita fervide, & ſuper omnia, ut par erat*. Audiant Joannem Viguerium *Inſtit. de Sacram. pœnit. c.* 16. §. 4. *tit. de Contritione: Si attritio dicatur dolor de peccatis voluntarie aſſumptus propter timorem ſervilem ... ut ſcilicet ſit deteſtatio peccatorum propter metum pœnæ, vel propter Deum non ſumme dilectum; tunc attritio numquam fit contritio, nec ex attrito aliquis fit contritus, niſi ad hunc ſenſum, quod poſt attritionem venit contritio: ſicut dicimus, ex mane fit meridies, & ex injuſto fit juſtus conſecutive: ſic poſtquam aliquis fuit attritus, fit contritus, attritione deſinente propter aliud principium, ſive objectum ſuperveniens, quod eſt timor filialis, vel Deus ſumme dilectus: & hæc fuit opinio S. Thomæ in* 4. *Si vero attritio dicatur dolor voluntarie aſſumptus propter Deum ſumme dilectum, ſed non cum ſufficienti, & requiſita intentione, ſive gradu, puta quia non eſt ex toto corde, & ex tota mente &c. ſicut cum motus naturalis a principio fit remiſſus, & in fine velociſſimus; & tamen eſt idem motus, qui ſucceſſive perficitur: ſic attritio iſta per continuationem, vel applicationem abſolutionis fit contritio; & ſic intelligitur id, quod a Doctoribus communiter dicitur, quod virtute clavium ex attrito fit contritus*.

50 XXI. Sed iterum ajunt, qui Deum amat, ſpiritualiter vivit: præmiſſo ergo amore Dei ſuper omnia, quid Sacramentum præſtabit? Qua ratione pœnitentia vere dici Sacramentum mortuorum poterit? Reſpondet Auctor Summæ Alexandrinæ, varios eſſe vitæ ſpiritualis gradus: *Habet illa exordium ſuum, progreſſum, perfectionem. Amor vita cordis eſt. Amor inchoatus eſt initium vitæ ſpiritualis: amor provectus eſt progreſſus vitæ ſpiritualis: amor perfectus eſt perfectio vitæ ſpiritualis;* ſecundum illud S. *Auguſtini*: Inchoata caritas, inchoata juſtitia eſt: perfecta caritas, perfecta juſtitia eſt: *Peccator itaque imperfecte contritus, ſive attritus, Deumque, ut omnis juſtitiæ fontem, diligere incipiens, vivit vita inchoata, quæ diſpoſitio eſt ad vitam perfectam, ex caritate perfecta & a Sacramento ipſam conferente procedentem. Duplicis hujus vitæ diſtinctionem approbavit Pius Quintus Sanctiſſimus Pontifex, cum Michaelis Baii Propoſitionem ſexageſimam tertiam his verbis conceptam inter alias damnavit:* Illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius qua vivificatur peccator dum ei Pœnitentiæ & vitæ novæ propoſitum, & inchoatio per gratiam inſpiratur: alterius, qua vivificatur qui vere juſtificatur, & palmes vivus in Chriſto rite efficitur, commentitia eſt, & Scripturis minime conveniens judicatur. *Et quamvis ante ſuſceptionem Sacramenti, ſeu ante Abſolutionem Sacramentalem vivat Pœnitens, ſeu vita inchoata & imperfecta, cum imperfecte contritus eſt, ſeu vita perfecta, cum perfectam* Contritionem *habet; Pœnitentia nihilominus Sacramentum eſt mortuorum, quia peccatores vivificat per diſpoſitiones, vel partes ſibi prævias, ſibique connexas, quæ etiam efficaciam ab ipſa mutuantur*.

51 XXII. Cum itaque valde probabile ſit, hominem ex motivo caritatis dolere de peccatis, ut ſufficienter diſpoſitus ſit ad juſtificationem obtinendam in Sacramento pœnitentiæ, & cum hæc tutior ſit via, quæ ad ſalutem peccatores perducat, manifeſtum eſt, poſt Innocentii XI. Decretum, Confeſſores omnes teneri ad hortandos pœnitentes ſuos, ut pro viribus conentur dolorem ex hoc motivo concipere ante quam abſolutionem recipiant, ſecundum monitum S. Caroli Borromæi in edita pro Confeſſariis inſtructione. 52 Ad tollendos vero hac de re ſcrupulos, animadvertendum duximus, ex motivo caritatis deteſtari peccata etiam illos, qui doleant ex eo, quod a Deo ſeparari timeant, ejuſque beatifica viſione privari. Ii enim Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem gratis amore caſto diligunt; ut docet S. Auguſtinus *ſerm.* 78. *alias* 19. *de verbis Apoſtoli c.* 10. quia qui amant videre Deum ſuum, timentque hac viſione privari, divinam juſtitiam amant, ſive Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem. Item qui Deum diligunt ut bonum ſuum, ac æternam ſuam beatitudinem, illum amicitiæ, non concupiſcentiæ deſiderio expetunt; nam non deprimunt Deum ad commodum ſuum, quod amoris concupiſcentiæ proprium eſt; ſed eum ita diligunt, ut ſe illi omnino ſubjiciant, illi obe-

obediant, & in illo tamquam in ſuo ultimo fine requieſcant. Idem etiam conſtat ex S. Auguſtino in *Pſalm.* 34. ubi ait: *Exigitur a te, ut eum gratis colas, non quia dat temporalia, ſed quia præſtat æterna.* Hinc S. Bernardus *ſerm.* 8. *de diverſis* invicte probat, mercenarium non eſſe hominem, qui Deum diligat ut finem ſuæ beatitudinis, *& qui paternæ inhiat hereditati, eamque toto affectu expetit, & expectat, quam nimirum filii mercedem eſſe, non mercenarii, Propheta teſtatur, inquiens:* Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hereditas Domini, filii merces &c. Nam anima Dei amore ſive caritate mota, *tota*, inquit, *pergit in Deum, unicumque ei, ac perfectum deſiderium eſt, ut introducat eum Rex in cubiculum ſuum, ut ipſi adhæreat, ipſo fruatur.* Et Hugo a S. Victore *l. 2. de Sacram. cap.* 8. perſpicue demonſtrat, purum Dei amorem non excludere deſiderium Dei, quatenus beatitudo noſtra eſt, ſed neceſſario hujuſmodi deſiderium involvere, quia diligere nil aliud eſt, quam illud velle habere, quod diligimus. Item, qui dolent, quod Deum, ut par eſt, non diligant, ac magis ipſum diligere cupiunt, jam Deum, ut omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt; ac proinde ſufficienter contriti cenſendi ſunt ad abſolutionem Sacramentalem recipiendam. Nam deſiderium amoris initium amoris eſt. Hinc Guillelmus Pariſienſis *l. de Sacram. pœnit. cap.* 6. inquit: *Qui quærit amare Deum, utique jam amat Deum, licet nondum eo amore, quem quærit. Cum enim quærat amare Deum, utique deſiderat amare Deum: qui autem deſiderat, amat. Amat ergo amare Deum, & non amat illud, niſi propter Deum.* Tandem, qui firmum & efficax propoſitum habeant non peccandi de cætero, etiam ii Deum amare firmo propoſito ſecum ipſi conſtituunt. Proponunt enim ſervare maximum mandatum, amandi ſcilicet Dominum Deum ex toto corde; illum igitur amare incipiunt. Nonne enimvero fur eſt, quiſquis gerit furandi propoſitum? Nonne adulter eſt, quiſquis firmum adulterandi propoſitum concepit? Nonne avarus, ſive amator pecuniæ eſt, quiſquis firmo propoſito decrevit pecuniam amare? Eadem igitur ratione Dei amator eſt, quiſquis firmo propoſito decrevit Deum amare. Quiſquis autem peccatum ſincere deteſtatur, & deinceps non peccare decrevit, Deum amare ſincere deſiderat ac firmiter decernit. Quomodo enim illum veteris amoris pœniteret, qui novo amore ſuccendi non inciperet? Quomodo creaturarum cupiditatem deteſtaretur, qui cor ſuum non devoveret Creatori? Quomodo diceret, *Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum*, qui non diceret, *Legem autem tuam dilexi?*

XXIII. Hæc quantum ad cordis contritio- 53
nem, quibus unum addendum ſupereſt, ut recte Lectores intelligant, quæ minus tuta in ſecundo Articulo reputantur. Num. 16. Auctor ex Gobat, & Leſſio ait, ſufficere ad juſtificationem in hoc Sacramento etiam remiſſiſſimum dolorem, dummodo verus dolor ſit ex motivo ſupernaturali. Si dolor hujuſmodi peccati affectum excludat, non dubito, quin ſufficiat; cum quandoque ſenſibilis apparere poſſit dolor *remiſſiſſimus*, quia motivum remotiſſimum apparet nocumento ſenſibili, re tamen vera, talem poteſt in animo, & ratione diſpoſitionem habere, quæ peccati affectum excludat. At non adeo facile probanda in uſu eſt hujuſmodi doctrina, cum gravem Tridentini Patres dolorem expoſcant, cumque peccatum mortale, quod maximum malorum eſt, graviſſimum in ſui deteſtationem dolorem requirat. Quamobrem opinio illa de remiſſiſſimo dolore ſuſpecta eſſe poteſt.

XXIV. In eod. art. n. 91. ait Auctor, non 54
peccare Pœnitentem contra integritatem Confeſſionis, ſi uni Confeſſario mortalia, & poſtea alteri *bonam opinionem de ipſo habenti, nimia verecundia affectus, confiteatur ſola venialia.* Stat utique Confeſſionis integritas, ſed cum hac via Pœnitens graviter peccandi periculo ſe exponat, hujus doctrinæ uſus non probandus, ſed damnandus eſt. Audiatur Auctor Summæ Alexandrinæ *de Sacram. pœnit. n.* 102. ubi ait: *Hypocriſis eſt, & periculo peccandi mortaliter ſe exponit, qui duo eligit Confeſſarios, quorum uni venialia dumtaxat, alteri vero letalia peccata aperiat.* Peccat enim ille contra ſinceritatem Pœnitentiæ Sacramento debitam; & inanis gloriæ ſtudio inflammatus, ſuæ potius famæ, & exiſtimationi, quam animæ ſaluti, & gloriæ Dei conſulit: ac præterea exponit ſe periculo frequentioris prolapſionis in peccata mortalia, ſi Confeſſarium adeat, vel imperitum, vel cui eſt ignotus, qui proinde opportuna Pœnitentiæ & ſatisfactionis remedia non applicet; *Can. Conſideret, diſt. De Pœnitent.* Qui autem ita eſt affectus, ut Confeſſario ſuo mortale peccatum non aperiret, ſi alterius Confeſſarii copiam non haberet, procul dubio peccat letaliter.

XXV. Num. 127. probat Auctor P. Vivæ, 55
aliorumque opinionem, qui ajunt, circumſtantiam conſuetudinis per ſe loquendo aperiendam in Confeſſione non eſſe, ſed per accidens tantum, dum ſcilicet de ea pœnitens a Confeſſa-

rio interrogetur. At doctrina hæc falſa viſa eſt noſtris Theologis, ac omnino improbanda. Hæc enim circumſtantia peccati gravitatem plurimum auget. Nam Chriſtus Dominus Lucæ 11. & recidivo loquens: *Et fiunt noviſſima hominis illius pejora prioribus*, & S. Thomas 1. 2. *q.* 98. *art.* 2. probat, eum, qui peccat ex habitu, & conſuetudine, *peccare ex certa malitia*; & in 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 3. refellens contrariam opinionem; inquit, *Sed ex hac opinione videtur relinqui, quod non poſſit plene recidivantis morbo remedium adhiberi; multa enim expediunt ad ſpiritualem ſalutem recidivantis, quæ non ſunt neceſſaria innocenti; ut ſcilicet circa eum major cautela adhibeatur*. Et ſane an non pœnitens ad Sacrum Miniſtrum accedere tenetur, tamquam ad Doctorem, ad Judicem, ad Medicum? Quomodo ergo muneri ſatisfaciet ſuo, ſi conſuetudinis vitium non aperiat Doctori, qui ſalutariter inſtruat, Judici, qui æquam de eo ſententiam ferat, Medico, qui ſalutarem medicinam præſcribat? Niſi enim pœnitentiæ Miniſtro ſtatus pœnitentis apprime ſit cognitus, is antedicta officia rite, & ſalubriter exercere non poteſt. Vitioſa ergo conſuetudo ad ſtatum peccatoris aperiendum neceſſario manifeſtanda eſt; quod innuere procul dubio voluit Innocent. XI. dum hanc propoſitionem damnavit: *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem*; ac clarius conſtat ex nota, quam eidem affinxit Clerus Gallicanus anno 1700. per hæc verba: *Falſa eſt, temeraria, in errorem inducit, ſacrilegis favet, Chriſtianæ ſimplicitati, Miniſtrorum Chriſti judiciariæ poteſtati, Confeſſionis integritati, atque ipſius Sacramenti inſtitutioni ac fini derogat*. Eccur quæſo interroganti peccandi conſuetudinem fateri pœnitens cogitur, niſi quia conſuetudo hæc *certam malitiam habet*, ut loquitur S. Thomas, niſi quia peccatum eſt Eccleſiæ clavibus ſubjiciendum, niſi quia morbus eſt animi, cui Medicus ſpiritualis apte medicinam deſignare, ac tribuere debeat? Nam quæ peccata non ſunt, nec pœnitens manifeſtare tenetur, nec adigi ad
56 ea confitenda a Confeſſario poteſt. Quoniam hic de circumſtantia agimus, placet etiam adnotare, & refellere, quod n. 148. ſcribit, de eo qui circumſtantiam ſpeciem mutantem inculpabiliter omiſerit, quam ita debeat poſtea in alia Confeſſione aperire, ut non teneatur fateri peccatum, ſi ſola declarari circumſtantia poſſit. Quis namque ſanæ mentis homo concipiat fieri id rite poſſe? Quin enim iterum peccatum dicatur, quodnam judicium de circumſtantia ferri poteſt? Et quomodo circumſtantia peccati malitiam explicabit, cui ſit ſatisfactio injungenda, niſi peccatum ipſum declaretur?

XXVI. De Confeſſionis integritate periculo 97
non carent, quæ n. 143. ejuſdem ſecundi articuli expoſita, atque probata ſunt: nempe dum ſcripſit; *non iterandam Confeſſionem bona fide factam*, vel Confeſſario ita ignaro, & indocto, ut inter veniale, & mortale peccatum diſcernere nequiverit; immo etſi exiſtimarit veniale, quod mortale peccatum eſſet, vel Confeſſario ſurdaſtro, ſemidormienti, & diſtracto, qui aliqua peccata etiam mortalia non audierit, modo in eo nulla pœnitentis culpa interceſſerit. Nolo hic cum Lucio diſputare de ſpeculatione, & num theorice ſuſtineri hæc doctrina poſſit. Uſum doctrinæ pernicioſum aſſero, ac non modo non conſulendam, ſed ne ſcribendam quidem fuiſſe ab Auctoribus arbitror, ne apud imperitos vulgata pravam illorum conſuetudinem foveret, qui de induſtria imperitos, aut ſurdaſtros Confeſſarios adeunt, ut minori cum verecundia peccata fateantur; ut facilius, & quin de diſpoſitionibus neceſſariis interrogentur, abſolutionem obtineant; & ut etiam minima injungatur ipſis pro ſatisfactione pœnitentia. Hæc ſane indicia cum ſint, pœnitentes aut diſpoſitos non eſſe, aut ſaltem parum de diſpoſitione ſollicitos, periculi plena ſunt. At hæc ſunt quæ expoſitam numeris illis doctrinam fovent. Quamobrem illis in caſibus prudentem Confeſſarium conſulere oportere ait pœnitentes, ad iterandam Confeſſionem. Nam quis ſanæ mentis homo, qui doctorem adierit pro rei ſuæ familiaris inſtructione obtinenda, atque hunc omnino ea de re imperitum repererit, alium peritum, & doctum non quærat? Quis eſt, qui poſtquam Judicem adierit pro domeſticæ rei cauſa expedienda, illumque adeo ignarum repererit, ut quæ ipſius cauſa ſit, non intelligat, alium Judicem non inquirat, ſi liceat, quia cauſa cognita pro juſtitia decernat? Quis denique erit, qui gravi morbo preſſus, dum Medicum advocaverit, qui nec morbum agnoſcat, nec præſcribere aptam medicinam ſciat, alium non accerſat Medicum peritum, & doctum, qui pro morbi qualitate decernat? At pœnitentes ad Sacros Miniſtros accedere tenentur veluti ad doctores, qui eoſdem inſtruant, & moneant; veluti ad judices, qui eorundem cognita de æterna ſalute cauſa æquam ſententiam ferant, ac debitam ſatisfactionem decernant: veluti denique ad Medicos, qui adverſus animi morbos, ſalutares, atque aptiſſimas medicinas præ-

ſcri-

ſcribant. Quæ cum ita ſe habeant, quis hominem pœnitentem, qui ad eum acceſſerit Miniſtrum, quem ineptum omnino norit ad ſalutarem inſtructionem, ad rectum juſtumque judicium ferendum, atque ad debitam ei medicinam deſignandam, non moneat & conſulat, ut doctum adeat & peritum Miniſtrum, ut ab eo expoſcat ſalutarem, juxta miſeram ſui conditionem, inſtructionem, rectum de patratis a ſe peccatis judicium, ac proficuas pro iſtis deinceps præcavendis medicinas? Deinde dum pœnitens ſe a Confeſſario deceptum agnovit, an non alium adire tenetur, qui ipſum recte inſtruet? Dum vero tam ignaro Miniſtro confeſſus ſit peccata ſua, ut mortale pro veniali peccato habuerit, jam ſcit ſe in hoc fuiſſe deceptum, ac prudenter exiſtimat, ſe in reliquis quoque deceptum fuiſſe. Ad ſurdaſtros vero, ſemidormientes, & diſtractos quod ſpectat, ſi pœnitens dubitet plura non audiviſſe peccata, fatentibus omnibus, iterare confeſſionem debet. At hæc dubitatio non adeo facile excludi poteſt, ut conſideranti patet, quamobrem non adeo facile vulgata eſt probanda Auctoris aſſertio, cum admodum difficile ſit pœnitenti ſcire, quodnam ſit peccatum, quod non audierit; & cum facile opinio hæc anſam præbere poſſit minus fervidis hominibus adeundi ſuſpectos hujuſmodi Confeſſarios. Hactenus de his, quæ ſecundo articulo continentur. Pauca nunc addemus circa tertium articulum, qui eſt *De Satisfactione*.

58 XXVII. Satisfactio, voluntaria eſt pœnæ perpeſſio ad compenſandam injuriam Deo illatam, ipſumque placandum, cum firmo propoſito peccata impoſterum omni ſtudio vitandi. Hanc injungere pœnitentibus tenetur Sacerdos, pro viribus enim conari debet, ut integrum ſit pœnitentiæ Sacramentum, quod ſine ſatisfactione integrum proculdubio non eſſet. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 15. *cap.* 8. hæc habet: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere; ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, leviſſima quadam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur*. Et S. Carolus Borromæus, in Inſtructionibus Sacramenti Pœnitentiæ: *Injunget*, inquit, *Pœnitentiam pro culpæ, & perſonæ ratione: ita ut ſuperbis humilitatis opera; carnis voluptatem ſectantibus, jejunia, abſtinentiam, cilicii geſtationem, aliamque corporis macerationem pro peccati gravitate indicat: in oratione negligentibus, ut ſingulis diebus mane ſaltem, & veſpere orationi vacent; feria ſecunda, & aliis certis feriis pro Defunctis orent; certis item definitiſque diebus devote viſitent Stationales, & præcipue devotionis Eccleſias, & Altaria, præſertim in Quadrageſima, & in Adventu: Mundi pompas, choreas, aliaque opera Satanæ conſectantibus, eam Pœnitentiam imponant, ut in hebdomada mane certis diebus (id quod in ſingulos dies etiam faciendum eſſe graviſſime Beatus Chryſoſtomus monet) ſancta meditatione ſibi propoſita, ſolemnem illam ſponſionem, quam per Compatres in Baptiſmo ſancte fecerunt, redintegrent, intime Deum precando: in qua precatione firmo ſtabilique animi propoſito ſtatuant, ſe Chriſto Domino adhærere, renuntiareque iterum atque iterum ſæculi pompis, operibus tenebrarum, & diabolo in primis, cui ſe adverſarios eſſe, & profeſſi ſunt, & profitentur perpetuo.*

XXVIII. Hæc autem pœnitentiæ ſunt genera a Sanctis Viris accepta, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ Interpretibus, quæ pro peccatorum ratione adhiberi etiam nunc poterunt, attenta etiam perſonarum qualitate. 59

Ut Pœnitens veſtium ſericarum uſu, aut ornamento, conviviorum apparatu, venatione, aliquo certo tempore abſtineat.

Ut egentibus hominibus cibum ſuppeditet, ac miniſtret, pedes item lavet.

Ut peregrinos pro facultatum ratione hoſpitio excipiat.

Ut in publica domo hoſpitali, locove pro aliquos dies operam navet.

Ut viſitet, qui in carcere ſunt, eoſdem conſoletur, &, cum per facultates poteſt, alat certo præſcripto tempore.

Ut ſe per aliquot dies in Monaſterium aliquod, aliumve remotum locum abdat, ubi pœnitens vivat.

Ut aliquot diebus carne, aut vino item abſtineat.

Ut certis diebus, præſertim feria quarta, ſexta, & Sabbato jejunet; vel etiam veſcatur ſolum pane, & aquæ potu utatur.

Ut certo aliquo tempore non equitet.

Ut, ſi facultates ſuppetant, certam pecuniæ, aut frumenti, aut vini quantitatem in eleemoſynam pauperibus Chriſti conferat.

Ut genibus flexis, aut etiam brachiis extentis in modum crucis, certo tempore, & hora præfinita, ante Crucem, aliamque Sacram Imaginem in Eccleſia oret.

Ut humi aliquandiu jaceat, cubetve.

Ut flagella certis præſcriptis diebus ſibi adhibeat.

Ut

Ut cilicium aliquot dies induat.

Ut religioſam aliquam peregrinationem ſuſcipiat, ſanƈteque conficiat.

Ut ſtatos Pſalmos Pœnitentiales, aliaſque pœnitentiales preces pie recitet aliquot dierum ſpatio.

Ut certas Eccleſias, puta ſtationales, vel præcipuæ devotionis viſitet.

60 XXIX. Satisfaƈtio itaque pars integralis Sacramenti eſt, ac ſuſcipienda a Pœnitente eſt, ut peccatum in ſe puniendo Deo ſatisfaciat. Si pars integralis eſt Sacramenti, facile patet, non poſſe a Pœnitente ſine gravi culpa omitti, etiamſi levis ſit, vel pro levi culpa a Confeſſario injunƈta. Licet enim venialia peccata, vel mortalia jam confeſſa non neceſſaria, ſed tantum ſufficiens materia ſint hujus Sacramenti, tamen poſito quod confiteri ea Pœnitens velit, & Sacramentum ſuſcipere, partes, quas Sacramentum requirit, ſub gravi culpa adimplere tenetur. Sunt vero ſatisfaƈtiones partes Sacramenti. Gravitas vero illius obligationis, non a levi, vel gravi ſatisfaƈtionis materia, ſed a Sacramenti natura repetitur, ut obſervat optime Elizalde. Quamobrem corrigendus Ferraris eſt n. 16. oppoſitum aſſerens, & ob eandem rationem improbandum videtur, quod n. 22. aſſeritur de eo, qui ſine animo ſatisfaciendi pro injunƈta pœnitentia opera illa fecerit, quæ injunƈta a Confeſſario fuerant. Nam qui animo non contendat ſatisfacere oneri a Sacro Miniſtro injunƈto, atque ita integrum perficere Sacramentum, opus efficit, quod nulla ratione ad Sacramentum refertur; ſola enim facientis voluntate ad illud refertur; ergo opus illud integra pars Sacramenti haberi non poteſt; præſertim cum præſumatur alia de cauſa ab homine faƈtum, qui ſecum ipſe conſtituerit alio voluiſſe tempore pro injunƈta pœnitentia opus illud ſuſcipere.

61 XXX. Ac multo minus ferri poteſt, quod num. 34. adſtruitur, ſcilicet imponi poſſe pro pœnitentia opus aliunde præceptum. Audiatur Gabriel Antoine *de pœnitent. art. 3. qu. 3.* ubi ait, non poſſe hæc opera licite imponi, ſi Pœnitens poſſit alia præſtare. Quia ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. *Satisfaƈtio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum vindiƈtam, & caſtigationem.* At opera jam aliunde præcepta nequeunt eſſe ad vindiƈtam, & caſtigationem peccatorum præteritorum: nam etiamſi nulla peccata commiſiſſet pœnitens, teneretur illa præſtare, nec illis iterum impoſitis puniri cenſetur. Idcirco reſtitutio injuriæ, & damni compenſatio, ac fuga occaſionis peccandi non ſunt ſatisfaƈtiones vindicativæ.

Porro Confeſſarius cenſendus eſt impoſuiſſe opus non aliunde præceptum, niſi aliud exprimat, vel ex circumſtantia colligi queat, nam hæc eſt rationabilis ejus intentio. Quare ſi ſimpliciter imponat jejunium, Pœnitens non ſatisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Eccleſiæ, vel ex voto tenetur. 62

XXXI. Duo quoque alia in articulo de ſatisfaƈtione ſuperſunt animadverſione digna. Primum occurrit in n. 25. ubi eximitur ab onere iterandæ confeſſionis Pœnitens, qui inculpabiliter, vel culpabiliter injunƈtæ pœnitentiæ oblitus, eamdem prætermiſerit; ſed ſufficere aſſeritur, *ut in alia confeſſione petat ſibi imponi aliam congruam pœnitentiam pro peccatis, quæ confiteri ſolet.* Nam quanam ratione poterit congruam pro peccatis pœnitentiam recipere, niſi peccata ſua Confeſſario manifeſtat? Et quomodo Confeſſarius cauſa cognita pœnitentiam præſcribet, ut jubet Tridentina Synodus, ſi peccata ipſi non oſtendantur per eorundem confeſſionem? Tenetur ergo Pœnitens ille iterare Confeſſionem; ſicuti etiam iterare confeſſionem debet, qui pœnitentiam commutari velit ab alio Confeſſario rationabili de cauſa, cum hic non poſſit judicium ferre, niſi cauſa cognita, cumque debitam pro peccatis vindiƈtam decernere, atque aptam medicinam præſcribere nequeat, quin cognita per confeſſionem peccata ſint, ac ſtatus pœnitentis exploratus: quamobrem dum ab eodem Confeſſario quoque pœnitentiæ commutatio exquiritur, ſi hic confuſam ſaltem peccatorum memoriam, ac ſtatus pœnitentis notitiam non ſervet, etiam ipſe cogere pœnitentem debet ad confeſſionem iterandam. Alterum occurrit n. 31. ubi inter 64 cauſſas minuendi pœnitentiam, Jubilæum, & indulgentia recenſentur: id vero jam refutatum eſt in noſtra de Indulgentia appendice. Ac refelli quoque ex eo poteſt, quia Seraphicus Patriarcha Franciſcus, lumine cœleſti perfuſus, intellexit ex 34. millibus hominum Aſſiſium confluentium, quatuor, aut ſex, ni fallor, lucratos fuiſſe Indulgentiam illam Plenariam. Debitum ſatisfaƈtionis exhibendæ Deo certum, & liquidum eſt, & jure divino ſolvendum; Indulgentiarum aſſecutio incertiſſima: & pauci ſunt qui eas aſſequantur: Debitum autem certum ſolutione incerta non extinguitur. Rogo ergo benignos noſtros Theologos, ut obſervent, & intelligant, clavium poteſtatem, Sacramenta, & indulgentias non ad extenuandas

virtutes, nec ad impediendum virtutis exercitium, ſed in ſubſidium imbecillitatis noſtræ, & ad fovendam, roborandam, perficiendamque virtutem fuiſſe a Chriſto Domino hominibus conceſſa.

Ad præfatum Articulum Animadverſiones Auctoris.

1 IN hoc articulo R. *Theologus* inter alia carpit ſub *n.* 36. eorum opinionem, qui cum Lacroixio, aliiſque benignioribus Theologis tuentur ſufficere in pœnitente dolorem de peccatis ob metum pœnarum temporalium, ut a Deo immiſſarum, vel *immittendarum*; & progrediens aſſerit ad rem non facere allatum a me Ninivitarum exemplum. Aſt tamen Ninivitarum exemplum ad id affertur ab ipſomet Concilio Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. & a Benedicto XIV. *de Syn. diæceſ. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 3. & a Theologis paſſim, quos inter illud affert practiciſſimus Monacel. in *formulat. Legal. pract. par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *n.* 15. *editionis Romanæ ann.* 1706. ubi ſub *num.* 13. dicit, quod dicta ſententia eſt tuta, & ſub *num.* 16. allegatis pro ipſa S. Thoma, Scoto, Suarez, aliiſque pluribus magni nominis Theologis, ſubjungit: Et tandem eam probat, & admittit Eccleſia, quod non permitteret, ſi tuta non eſſet, exponendo periculo invaliditatis Sacramentum cum damno tot animarum, adeoque non includitur (ut falſo prætendit noſter Theologus) in propoſitione prima ex damnatis ab Innocentio XI. quæ dicit; *Non eſt illicitum in Sacramentis, relicta tutiore &c.* quia decretum loquitur de propoſitionibus mere probabilibus, & non de noſtra quæſtione, ſuper qua adeſt ſpecificum decretum Alexandri VII. ſupra relatum; quod præcipit, quod nullus audeat illam cenſura Eccleſiaſtica taxare, donec a S. Sede hac in re fuerit definitum aliquid. Hæc ad litteram ille, qui egregium ſuum opus ſatis ſuperque probatum abſque ulla minima cenſura Romæ typis tradidit. Decretum autem Alexandri VII. jam fuit allatum ſupra *nu.* 8. a me, refertur etiam a Benedicto XIV. *l. cit. num.* 9. ubi ſubjungit: *Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſuis Synodis, aut Inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de attritionis mere ſervilis ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate:* Adhuc quippe ſub judice lis eſt, adhuc impune pro una, & altera ſententia dimicatur. Et deinde refert Card. Gottum non requirentem in Pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad juſtificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ aſſequendam, & Claudium Fraſſen, opera, & cura Patris Caroli Jacobi Romilli Ordinis Minorum Conventualium Generalis Miniſtri Romæ typis recuſum, ſtrenue defendentem, attritionem ex ſolo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiſcentiæ, ſeu affectu ſpei conceptam, modo ſupernaturalis ſit, omnemque excludat voluntatem peccandi, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in ſe derivandum: relatiſque aliis *in cit. cap.* 13. hinc inde diverſa ſentientibus, ſic ſub dict. num. 9. expreſſe concludit: Hinc recte intulit Berti Theologus *tom.* 7. *lib.* 34. *cap.* 5. nihil hactenus a Sede Apoſtolica de hac quæſtione deciſum, ſed libertatem cuique datam ex præfatis opinionibus eam eligendi, ac docendi, quam maluerit. Et tamen Theologus noſter indebite hic arguit me, quamvis ego ſupra *num.* 10. ſic expreſſe tradam: Quibus poſitis, *opinor, non ſcrupulizandum, & ipſummet ſupernaturalem attritionis actum ex ſui natura, vel explicite vel implicite ſecum ſemper ducere aliquem Dei amorem*: Movetur enim pœnitens per attritionem ad averſionem a peccatis, & converſionem ad Deum, eſtque illi ſupernaturalis dolor de peccatis, eo quia ipſi, quatenus Dei offenſa, debita eſt pœna, atque ideo ad dolendum movetur pœnitens de peccatis, prout ſunt offenſa Dei, cum propoſito obſervandi deinceps illius mandata, & ſimilia. Hæc autem non videntur poſſe concipi abſque aliquo Dei amore explicito, vel implicito, formali, ſeu virtuali, ac quin vehant ſecum dilectionem in Deum, ut avertat a pœnis, & ſe miſericordem oſtendat; unde juxta D. Auguſt. lib. 14. de Civitate Dei, cap. 7. & S. Thomam in ſuppl. *quæſt.* 2. *art.* 1. Dolor in amore fundatur rei illius, de cujus jactura dolemus. Igitur &c. Necnon in præfato ſenſu varia infra poſita intelligenda ſunt. Quæ omnia, ſi attente, & integre, ut debuerat, percurriſſet Theologus, ut juſte pro ſimilibus mandat Benedictus XIV. in Conſtit. *Sollicita, ac provida* §. 18. a dicta injuſta cenſura ſe abſtinere debuiſſet. Inſuper Benedict. XIII. *in Appendic. ad Concilium Romanum, Inſtruct. par.* 3. *del dolore* ſic expreſſe tradit: Interrogat Pœnitens: quale di queſti due dolori è neceſſario per la Confeſſione?

Reſpond. Confeſſ. *Il ſentimento oggi comune è, che il dolore o contrizione perfetta è buona, ma non neceſſaria per la Confeſſione; baſtando il dolore imperfetto, cioè l' attrizione, e*

pura

pura già ſpiegata di ſopra, o al più quella, che è congionta con qualche amor benevolo verſo Dio; il che rimane ancora indeciſo ſin' ora dalla Santa Sede.

2 Circa autem id, quod ibi ſub *num.* 43. allegat Theologus ex Scoto in 4. *diſt.* 18. *&* 20. *quæſt. unica;* videatur celeberrimus noſter Maſtrius fideliſſimus Scoti interpres in 4. *diſp.* 5. *q.* 6. *art.* 1. *n.* 137. *& ſeq. & art.* 2. *fere per tot.* & ſignanter ſub *num.* 134. *dicti primi articuli*, ubi ſic expreſſe tradit. Et hic notandum eſt, ſub nomine pœnarum non ſolum comprehendi pœnam æternam Inferni, ſed etiam pœnas temporales Purgatorii, & hujus vitæ, v. g. peſtis, famis, & belli, vel alterius damni, quo Deus ſæpe punit peccata etiam in hac vita, & quidem Deus minatur, & pœnas æternas, & temporales hujus vitæ ad homines deterrendos, ut ex metu pœnæ fugiant culpam, ac proinde timor hujuſmodi laudabilis eſt, ac honeſtus, etiam metus pœnæ temporalis; hoc enim timore utiliter concuſſi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem terroribus plenam, pœnitentiam egerunt; Ubi tamen advertendum eſt, pœnam hujuſmodi metuendam, ut *a Deo inflictam, vel infligendam*, prout expreſſe trado ego per verba ſupra adducta *art.* 3. *nu.* 10. ubi in fine ſic inſuper concludo: Nec non *in præfato ſenſu varia infra poſita veniunt intelligenda*. Quæ omnia ſi attente obſervaſſet, ut debuerat Theologus, non potuiſſet indebite, & injuſte redarguere me ſic dicendo: *Ita ne mi Luci fideles pœnitentes inſtruendos putas?* Dum ego non ſic inſtruendos Fideles pœnitentes putem, ut falſo putat Theologus dicendo: *qui ergo de peccato ea unica de cauſa doleat, quia timet &c.* Ego enim non ea unica de cauſa admitto ſufficientiam illius doloris, ſed volo, quod inſuper includat aliquem Dei amorem, ſaltem initialem, ut patet ex præciſis verbis ſupra relatis, non obſtante, quod dictum amorem Dei initialem negent requiri clariſſimi Auctores, ut Card. Gottus, Fraſſen noſter ſupra relati, Henno noſter, & plurimi alii, ut eruditis, omnibuſque ſatis ſuperque compertum eſt; & Bened. XIV. vetet Epiſcopis aliud decernere, aut de attritionis mere ſervilis ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate &c. & Clariſſimus Pater Berti aſſerat libertatem cuique datam ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit. Et en, en mi Theologe, quomodo ego Lucius fideles pœnitentes inſtruendos putem: quod a me ſic traditum, ſi attente, & totum in omnibus, ut debueras obſervaſſes, certe non ſic indebite, immerito, ac injuſte cenſuraſſes. Inſuper quoad Scotum pro ſe allegatum a noſtro Theologo, videatur claſſicus noſter Scotiſta Henno *tom.* 2. *tract. de pœnitentia*, *diſp.* 4. *q.* 6. *art.* 6. ubi diverſimode, ac Theologus, Scotum adducit, & per propria verba ipſum explicat. Et quoad id, quod ſub dict. *num.* 43. ſubjungit Theologus, nempe: *In hanc opinionem propenſos fuiſſe Tridentinos Patres facile patet*, contrarium ſentit, ac refert Henno *loc. cit. art.* 4. *concluſ. unica*, *ibi*: Probatur tertio ſic ex hiſtoria Tridentina Pallavicini *lib.* 12. *cap.* 10. ubi refert, poſtquam formatum fuiſſet decretum, ubi de attritione dicebatur: *cum ſine aliquo dilectionis motu eſſe vix queat*, reformatum eſſe ad inſtantiam Epiſcopi Tudertini, qui monuit, *falſo dici*, *hujuſmodi dolorem ſine amore vix concipi poſſe*; ergo evidens eſt ex mente Tridentini, non includi aliquem Dei amorem in præfata attritione. Hæc ille, *qui in art.* 5. *ſeq.* adducendo cum ſua ſolutione objectionem ex eodem Card. Pallavicino productam ſic proſequitur.

Dices ex Pallavicino ſupra n. 26. Tridenti- 3
nos Patres juſſiſſe expungi ex c. 4. hæc verba: *verum etiam ſufficere*, ſcilicet attritionem, *ad Sacramenti hujus inſtitutionem*, & hoc ad inſtantiam Epiſcopi Tudertini monentis circa ſufficientiam attritionis non convenire Doctores: ergo ſignum eſt, quod non crediderunt, eſſe diſpoſitionem proximam.

Reſp. 1. Pallavicinum ſolam inſtantiam il- 4
lius Epiſcopi referre tamquam cauſam motivam illius deletionis, quia illa ſola favebat ſuæ opinioni, quæ ultra attritionem, aliquem Dei amorem requirebat. Veroſimilius eſt tamen, motos fuiſſe Patres maxime a rationibus ſequentibus, ac primo, quod modus ille loquendi eſſet improprius, quum pars non dicatur proprie ſufficere ad conſtitutionem totius. Secundo, & præſertim, ne fieret præjudicium ſententiæ Doctoris ſubtilis admittentis in ſola abſolutione conſiſtere totam eſſentiam hujus Sacramenti: quod colligo ex eodem Pallavicino *num.* 27. ubi tradit, diligenter examinatum fuiſſe, quibus verbis actus pœnitentis declararentur partes hujus Sacramenti ſine præjudicio opinionis Scoti, quam Florentinum reliquerat intactam, & tandem reſolutum eſt, quod dicerentur *quaſi materia*. Quidni etiam illa verba exponi curaverunt, ut ſalva maneret ejuſdem Doctoris ſententia, alias condemnanda.

Reſp. 2. Quis melius potuit noſſe Tridenti- 5

ni mentem, an Pallavicinus, qui ex actis mortuis 120. annis a Concilio celebrato ſuam texuit hiſtoriam, an illi, qui Tridentino interfuerunt, materiam propoſuerunt, diſcuſſerunt, ventilarunt, reſolverunt? Ecce tamen ex his nonnulli, qui tantum abeſt, ut dicant, Concilium abſtraxiſſe per illam expunctionem a difficultate hic agitata, ut ex Pallavicino colligunt Vanroy, Henricus a S. Ignatio, & alii, quin contra fortiter ſuſtineant, doctrinam ſuam, quæ noſtra eſt, doctrinam eſſe Concilii: Immo, adhuc viventibus Tridentinis Patribus, docuerunt Paulus a Palatio circa annum 1564. Michael a Palatio Frater ejus circa annum 1579. Molina circa annum 1584. concluſionem noſtram eſſe a Tridentino definitam. *Alii a Tridentino eſſe approbatam, Tridentino conſonam, a Tridentino determinatam, contrariam autem repugnare Tridentino*. Mirum autem eſſet, Concilii Patres ſuperſtites videntes ſerpere hanc noſtræ concluſionis doctrinam, ut Concilii auctoritate munitam per omnes Europæ Academias (verba ſunt P. Notau,) & tamen nullus dixerit, falſo Tridentini auctoritate muniri, nullus, Concilium indeciſam reliquiſſe hanc controverſiam. Fieri ne potuit, ut nullus ſe objecerit torrenti ſcriptorum abutentium auctoritate Concilii in re tanti momenti? Numquid prævidere poterant, quod ex eorum ſilentio dicturi eſſent aliqui (quod de facto accidit) *hanc doctrinam eſſe evidentem, practice tutam, practice veram, doctorum fere unanimem, certam inter auctores Catholicos &c. Unde*.

6 Concludo, quod etſi Patres illi non crederent forte deciſum, ſciebant tamen, fuiſſe in Concilio ita communem, ita receptum, ac tanti momenti, & ponderis, ut non crederent, fere univerſali Scriptorum multitudini eſſe contradicendum; alias prorſus inexcuſabiles fuiſſent. Unus quippe, aut alter eorum, qui Concilio interfuerunt, ſuſtinuerant etiam poſtea alicujus amoris neceſſitatem, ſed cum viderent Patres ſuperſtites, hoc nullatenus obſtare torrenti doctrinam ſuam in doctrina Concilii fundanti, occurrere debebant errori, manifeſtando, materiam præſentem nihil ex doctrina Tridentini habere roboris: quod tamen ne unus eorum fecit. Immo, ut jam dicemus, Catechiſmos imprimi curarunt, quibus attritionem ſufficere declarabatur.

7 Probatur ſecundo concluſio ex eodem Concilio *ſeſſ.* 14. *c.* 4. Contritio in genere eſt pars hujus Sacramenti: ergo & attritio; quod enim convenit generi, convenit & ſpeciei.

Probatur tertio ex Catechiſmo Concilii, ſeu Romano *ad veram contritionem* tantum requirente conditiones ſequentes, ſcilicet deteſtationem & dolorem peccatorum commiſſorum, voluntatem ſinceram peccata confitendi, & pro eis ſatisfaciendi, firmum melioris vitæ propoſitum; deſiderium obediendi Dei mandatis, voluntatem reſtituendi, denique injuriarum condonationem; atqui vere attritus ſine amore Dei, cujus non meminit Catechiſmus, præſtat illa omnia: ergo &c. 8

Et poſtea addit, quod licet Parochi poſſint alia exigere, puta amorem Dei &c. quibus efficiant, ut *Contritio ſit magis perfecta, & abſoluta*, *verum adeo neceſſaria exiſtimanda non ſunt, ut ſine his vera, & ſalutaris pœnitentiæ ratio conſtare non poſſit*. Hujus Catechiſmi auctoritas magni facienda eſt, cum ex commiſſione Tridentini compoſitus fuerit ab iis, qui eidem interfuerunt, qui que ejus mentem optime noverant, & quidem longe melius, quam omnes alii Hiſtorici, qui nonniſi ex aliorum auditu, & relatu de rebus in eo geſtis ſcripſerunt. Videatur inſuper Celeberimus P. Liberius in tract. de Pœnitent. ubi diffuſiſſime totum probat, ſolvitque omnes objectiones. 9

In eod. articulo de Pœnitentia *n.* 48. aſſerit *Theologus*: Non eſt ergo audiendus Honoratus Tournely, qui de amore concupiſcentiæ, & ſpei locutos fuiſſe Tridentinos Patres affirmat. Nec etiam Gabriel Antoine, qui poſtquam probavit neceſſitatem initii Caritatis, *ad declinandam* fortaſſe aliquorum invidiam, concludit, ſufficere amorem, quo Deus diligitur *præciſe ex motivo ſpei ſeu concupiſcentiæ*; Bone Deus! Theologus hic jam bis, ann. ſcilicet 1752. & 1757. Theologiam moralem celeberrimi Patris Gabrielis Antoine Romæ cum debitis approbationibus, ſine ulla ſua cenſura quoad hæc, typis tradiderat, ipſum ſequens in omnibus; modo in editione promptæ meæ Bibliothecæ (quod ad eum non pertinebat,) vult, Antoine non eſſe audiendum, dum concludit, ſufficere amorem, quo Deus diligitur *præciſe ex motivo ſpei, ſeu concupiſcentiæ*, non reflectens, quod ſic militat contra ſe ipſum, qui cum eadem ipſiſſima concluſione bis Romæ typis tradiderat ipſam Antoine Theologiam, adeoque volendo, non eſſe in hoc audiendum Antoine, vult implicite nec audiendum eſſe ſeipſum, quia jam bis, tamquam factam ſuam, ipſam concluſionem ſine ulla cenſura probaverat, typis ipſam tradendo, ut jacet. Et a fortiori non eſt ipſe Theologus audiendus, cum dicit, Antoine ſic concluſiſſe *ad declinan-* 10

clinandam fortaſſe aliquorum invidiam , quod non parum detrahit nedum aliis , ſed & ipſimet Antoine , quaſi ad declinandam aliquorum invidiam voluerit ipſe contra propriam conſcientiam a veritate declinare , cum ipſe tamen potius ſuam concluſionem cenſuerit magis veram, quam illam adverſariorum , ſciendo , ſuam eſſe ſuffultam tum ratione intrinſeca, tum extrinſeca tot claſſicorum Auctorum Romæ , & alibi cum debitis approbationibus ſine ulla cenſura impreſſorum , a laudato Bened. XIV. *de Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 3.* allegatorum , & paſſim ab aliis , quamvis non deſint contrarium ſentientes ; eo vel maxime quod nullorum invidiam poterat ſic concludendo incurrere, cum inniteretur decreto Alexandri VII. dicentis, talem concluſionem hodie inter Scholaſticos communiorem videri, & vetantis ſub pœna excomunicationis latæ ſententiæ, neutram ex contrariis circa id ſententiis aliqua cenſura , injuria , aut contumeliæ nota taxare, donec a S. Sede fuerit aliquid in hac re definitum.

11 Ibidem *num.* 53. notat , & aſſerit *Theologus*. Auctor *n.* 16. ex Gobat, & Leſſio ait, ſufficere ad juſtificationem in hoc Sacramento etiam remiſſiſſimum dolorem, dummodo verus dolor ſit ex motivo ſupernaturali . Si dolor hujuſmodi peccati affectum excludat , non dubito, quin ſufficiat , cum quandoque ſenſibilis apparere poſſit dolor remiſſiſſimus. Sed ad quid hæc nota Theologi, cum ſit hæc ipſiſſima mea concluſio dicendo *ibi* ſic : *Si nihil aliud deſit, quam intenſio, & dummodo ſit verus dolor de peccatis conceptus ex motivo ſupernaturali cum abſoluto propoſito non peccandi de cætero.* Nonne clariſſime ego oſtendo, dolorem hujuſmodi debere excludere affectum peccandi ?

12 Ibidem *num.* 54. notat, & cenſurat *Theologus*, quod Auctor *num.* 95. dicat, non peccare pœnitentem contra integritatem Confeſſionis, ſi uni Confeſſario mortalia , & poſtea alteri bonam opinionem de ipſo habenti nimia verecundia affectus confiteatur ſola venialia &c. Aſt hæc mea concluſio, prout jacet, ideſt non peccare pœnitentem præciſe contra integritatem Confeſſionis, eſt ſuffulta auctoritate Concilii Tridentini : peccata enim venialia non ſunt materia; Unde pœnitens non tenetur, ad integrandam Confeſſionem , ipſa confiteri primo Confeſſario, ut expreſſe docet dictum Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. ibi ; *Taceri tamen citra culpam , multiſque aliis remediis expiari poſſunt* . Vide tradita a me *ibi*, & Auctores a me allegatos, ultra quos id tenent etiam Suarez , Layman, Enriquez, Raynaud, Lugo , Caſtrop. Dicaſtil. Diana, Burgh. Gormaz , & reliqui omnes teſte Arriaga, *diſt.* 31. *num.* 23. & La Croix *lib. 6. par. 2. num.* 1186. & etiam Pontas , verb. *Confeſſio caſu* 26. adducens ad id Tridentinum a me citatum.

Ibidem *nu.* 55. notat, & aſſerit *Theologus*. 13
Probat Auctor *num.* 127. Patris Vivæ , aliorumque opinionem, qui ajunt, circumſtantiam conſuetudinis per ſe loquendo , aperiendam in Confeſſione non eſſe, ſed per accidens tantum, dum ſcilicet de ea pœnitens a Confeſſario interrogatur : & dicit *ibi* Theologus, quod eſt manifeſtanda neceſſario talis conſuetudo ; quod innuere proculdubio voluit Innocentius XI. cum hanc propoſitionem damnavit ; *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem* . Aſt , ſi ut prætendit Theologus, id innuere proculdubio voluerit Innocentius XI. in damnata propoſitione, certe dictam ſententiam non amplius tradidiſſent tot celebres Auctores, qui adhuc poſt dictam damnationem eam defendunt , ac propugnant, ſciente, & non contradicente S. Sede , ut præter recenſitos in concluſione , pergunt adhuc eam libere ſuſtinere celeberrimi Salmanticenſes *tract.* 1. *cap.* 8. *punct.* 4. *num.* 67. citantes inſuper Caſtropalatum, Dianam; Liberius de *Sacram. Pœnit. tract.* 5. *diſput.* 5. §. 4. *num.* 78. cum plurimis aliis; & alii paſſim , ut revera id propugnant adhuc plures claſſici Theologi, ut eruditis compertum . Eo vel maxime, quod ego dico , quod quamvis circumſtantia conſuetudinis per ſe loquendo non ſit neceſſario aperienda in Confeſſione, tamen interdum per accidens obligatur pœnitens ad talem circumſtantiam conſuetudinis aperiendam , quæ obligatio præſertim urgere poteſt, cum pœnitens cognoſcit, quod Confeſſarius ex reticita tali circumſtantia conſuetudinis, non ſatis percipiat ſuum ſtatum pro formando recto judicio de ſua diſpoſitione ad obtinendam abſolutionem.

Idem *n.* 56. notat , & ait *Theologus* : Pla- 14
cet notare, ac refellere , quod Auctor *n.* 148. ſcribit de eo, qui circumſtantiam ſpeciem mutantem inculpabiliter omiſerit , quam ita debeat poſtea in alia Confeſſione aperire, & non teneatur fateri peccatum, ſi ſola declarari circumſtantia poſſit . Quis namque ſanæ mentis homo concipiat, quod fieri id rite poſſit ? Aſt nedum quis , ſed quilibet homo ſanæ mentis concipere poteſt, fieri id rite poſſe . Si enim quis voto caſtitatis obſtrictus heri confitens, & inculpabiliter non reflectens ad circumſtantiam

ſui voti, dixiſſet: *Fui fornicatus*, ſatisfaceret hodie dicendo, *ſe graviter peccaſſe contra votum caſtitatis*, quia jam expreſſit utramque malitiam, & una poteſt ſine altera intelligi, ut ſic poſſe intelligi, tradunt Henno *de Pœnit. diſp.* 5. *a.* 9. *concluſ.* 2. Sporer *tom.* 3. *cap.* 3. *nu.* 406. Clericatus de Pœnit. *dec.* 26. *n.* 20. cum plurimis aliis, Navarr. Enriq. Sanchez, Bonac. Arriaga, Boſco cum La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1135. & *cit. n.* 1209. teſtans inſuper de communi, quos tam ſanæ mentis fuiſſe puto, ac poſſit eſſe noſter Theologus,

15 Ibidem *num.* 57. notat, & dicit *Theologus*: De Confeſſionis integritate periculo non carent, quæ *n.* 142. & 143. ejuſdem articuli ſecundi expoſita, atque probata ſunt, nempe dum ſcripſit: *non iterandam Confeſſionem bona fide factam vel Confeſſario ita ignaro, & indocto, ut inter mortale, & veniale diſcernere nequeat, vel factam Confeſſario ſurdaſtro, ſemidormienti, vel diſtracto, qui aliqua peccata, etiam mortalia, non intellexit ſine omni culpa pœnitentis*. Sed ad quid aliud tenetur pœnitens pro integritate Confeſſionis, quam cum omnimoda prævia requiſita diſpoſitione omnia ſua peccata bona fide confiteri? Quilibet enim Confeſſarius approbatus cenſendus eſt idoneus, niſi certo conſtet de oppoſito, quod in caſu præſenti nullimode conſtat pœnitenti bona fide tali Confeſſario confeſſo, ſicuti etiam ei non conſtat, quod Confeſſarius fuerit ſurdaſter, ſemidormiens, vel diſtractus, dum, ut cantat mea concluſio, pœnitens eſt ei bona fide confeſſus; aliter, ſtante Theologi opinione, ponerentur inter non paucas anguſtias pœnitentes, qui poſſent dubitare ſemper de ſufficienti ſcientia Confeſſarii, aut de ejus diſtractione, ſemidormitione, aut ſemiſurditate. Staret quidem Theologi opinio, ſi id pœnitens mala fide egiſſet, prout jam ego expreſſe concluſi *ibid. nu.* 143. falſo a Theologo notatus, fortaſſe ex errore Typographi loco 144. ubi ego inſuper ſic ſubjungo: quod ſi pœnitens poſtea advertat, tenetur in ſequenti confeſſione ea ſola repetere, quæ probabiliter judicat, aut cognoſcit, non fuiſſe audita, cognita, ac percepta, & *n. ſeq.* 145. alia ſuperaddo ad rem ibi videnda, & obſervanda.

16 Ibidem *n.* 690. notat, & ait *Theologus*: Circa tertium articulum de ſatisfactione, quemadmodum corrigendus Ferrari eſt *n.* 16. aſſerens oppoſitum, & ob eandem rationem improbandum videtur, quod n. 22. aſſeritur de eo, qui ſine animo ſatisfaciendi pro injuncta pœnitentia, opera illa fecerit, quæ injuncta a Confeſſario fuerant. Aſt quod improbandum videtur noſtro Theologo, approbatur, & traditur expreſſe ab innumeris fere Theologis claſſicis Auctoribus, ut patet ex a me adductis *ibi*, & ſub verb. *Intentio*, *a n.* 50. *ad* 54. & ex traditis noviſſime ab eruditiſſimo D. Alfonſo de Liguori nell' Iſtruzione, e pratica per li Confeſſori italico idiomate impreſſa, in Venezia 1759. nella Stamperia Remondini, *ubi c.* 6. *punto* 3. §. 1. *dell' obbligo di ſentir la Meſſa*, *num.* 27. ſic expreſſe concludit: Inoltre baſta l' aver l' intenzione di adempire l' opera comandata, e non importa, che non s' abbia intenzione di ſoddisfare al Precetto; onde chi già aveſſe aſcoltata la meſſa, ben ha ſoddisfatto, benchè non aveſſe ſaputo, eſſer quello giorno di feſta (e lo ſteſſo diceſi de' voti, giuramenti, e Penitenza Sagramentale, purchè l' opera promeſſa nel voto, o ingionta per penitenza, non ſi applichi per altro fine) anzi ſoddisfa, ſebbene aveſſe avuta eſpreſſa intenzione di non voler adempire il precetto, ſecondo la ſentenza comuniſſima, e più probabile del Suarez, Leſſio, Sanchez, Caſtrop. Tournely, Pontas, Valenza, Vaſq. La Croix, Salmaticenſi. La ragione è, perchè chi volontariamente adempie l' opera comandata, neceſſariamente ancora già ſoddisfa al Precetto: ed ivi ſcioglie anche l' obbiezione. Et idem etiam expreſſe concludit *nell' Appendice* 3. *art.* 3. §. 2. *n.* 73. *ibi*. Communiſſime autem & probabilius cum Suarez, Caſtropal. Leſſio, Tournely, Pontas, Vaſquez, & La Croix cum aliis, non requiritur intentio ſatisfaciendi obligationi, immo recitans, implet, etiamſi poſitive intendat nolle implere, quia implens non poteſt non implere, quum ſatisfactio non pendeat a ſua, ſed a voluntate legis Eccleſiaſticæ.

17 Ibidem *num.* 61. notat, & ſubjungit *Theologus*: ac multo minus ferri poteſt, quod *n.* 34. aſſtruitur, ſcilicet imponi poſſe pro pœnitentia opus aliunde præſcriptum. Audiatur Gabriel Antoine de Pœnit. *art.* 3. *q.* 3. At audiantur, & videantur etiam plurimi alii claſſici Auctores aliter ſentientes, & ſignanter Petrus Colet *de ſatisfactione cap.* 7. §. 3. *concluſ.* 4. qui licet non mollioris Ethices Auctor, ſic expreſſe concludit: *Poteſt Miniſter opera aliunde præcepta in ſatisfactione injungere. Clericatus de Sacram. Pœnitent. dec.* 34. *n.* 10. dicens, Primo, *quod poſſunt imponi opera, quantumvis alias debita ex præcepto, ut auditio Miſſæ die feſto, jejunium in Quadrageſima.* Henno *tract. de pœnit. diſp.* 6. *quæſt.* 7. *ibi*: Petes 3. *An poſſit imponi opus aliunde præceptum?* Reſp. *af-*

firma-

ſirmative cum Theologis communiter; Reiffenſtuel *tom.* 2. *tract.* 14. *diſt.* 10. *quæſt.* 2. *n.* 28. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *de Pœnit. cap.* 4. *num.* 3192. *ibi*: *Poteſt imponi pro pœnitentia opus alias debitum ex præcepto, voto, v. g. jejunium in Quadrageſima*; Maſtrius Theolog. Moral. diſt. 21. quæſt. 11. num. 172. Aretinus, Poncius, & alii Scotiſtæ; Roncaglia, Lugo, Amicus, Averſa, Liberius, Suarez, Buſembaum, Sporer, & noviſſime laudatus Alfonſo de Liguori *loc. cit. cap.* 16. *punt.* 4. *num.* 53. *ibi*: *Può bene anche darſi in penitenza qualch' opera, alla quale il penitente è già obbligato, come di ſentir la Meſſa nella feſta, digiunare nelle vigilie, ſecondo anche comunemente dicono Soto, Layman, Sanchez, Valent. perchè tal opera eſſendo ſoddisfattoria, allora ſi eleva per mezzo del Sagramento al merito di ſoddisfazione Sacramentale*; & ſic alii communiter in ſenſu meæ concluſionis. Legantur etiam attente, quæ ego trado *ibi n.* 34. 35. & 36. ubi ſic concludo: *Ordinarie tamen, ceſſante juſta cauſa, non ſunt imponenda pro pœnitentia opera aliunde jam præcepta, & debita, ſed opera ſupererogatoria, & aliunde indebita*. Hinc cenſeant eruditi lectores, an id fieri poſſit, ac debeat a noſtro Theologo?

18 Ibidem *n.* 63. notat, & aſſerit *Theologus* Animadverſionis digna occurrunt: Primum *numer.* 25. ubi eximitur ab onere iterandæ Confeſſionis pœnitens, qui inculpabiliter, vel culpabiliter injunctæ pœnitentiæ oblitus, eandem prætermiſit, ſed ſufficere aſſeritur, *ut in alia Confeſſione petat, ſibi imponi aliam congruam pœnitentiam pro peccatis, quæ confiteri ſolet*. Alterum occurrit *nu.* 31. ubi inter cauſas minuendi pœnitentiam, Jubilæum, & Indulgentia recenſentur. Id vero jam refutatum eſt in noſtra de Indulgentia Appendice. Aſt dignetur benignus, & eruditus Lector ponderare rationes, & Auctores a me ſub dict. *n.* 25. allatos, pluresque alios idem ſentientes, & ſignanter cit. D. Alfonſo de Liguori, qui in ſuo opere italice impreſſo noviſſime *ann.* 1759. *c.* 6. *punto* 4. §. 1. *n.* 59. ſic tradit expreſſe: Si dimanda per 2. A che ſia tenuto il penitente, che ſi ha dimenticata la penitenza? Altri come Bonac. S. Antonin. &c. vogliono, che ſia tenuto a ripetere la confeſſione per far intiero il Sagramento. Ma comunemente, e molto, e forſe più probabilmente lo negano Suarez, Vaſquez, Layman, Caſtropal. ed altri, e ciò ancorchè colpevolmente ſe ne foſſe ſcordato, come dicono Soto, Nav. Lugo, Salm. La Croix, Holam. &c. perchè in tal caſo da una parte la penitenza ſi è renduta impoſſibile, e dall' altra è molto dubbia la legge, ſe debbano ripeterſi i peccati già una volta direttamente aſſoluti; affin di dare intiero il Sagramento; dignetur que etiam benignus, & eruditus Lector ponderare rationes, & Auctores a me ſub dict. *n.* 31. allatos, & a me tradita ſub verb. *Indulgentia, art.* 3. *num.* 4. *ad* 8. incluſive cum S. Thoma, S. Bonavent. aliiſque plurimis claſſicis Doctoribus ibi allegatis; & omnibus attentis, atque integre perpenſis, pronunciet, an animadverſione digna ſint ibi a me tradita cum tot celeberrimis Auctoribus; vel potius a Theologo notata? Eo vel maxime quod eruditiſſimus P. Ubaldus Giraldi cum ſuo Maſchat *Inſtitutiones Canonicæ, Editionis Romanæ* 1757. *tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 38. *n.* 5. ſic expreſſe concludit: *Pœnitentia minor imponi poteſt, ſi eo die occurrat aliqua indulgentia, præſertim plenaria, dummodo pœnitens ad eam lucrandam neceſſaria præſtet*. Quamvis ipſe, quod mirum eſt, unus ex Reviſoribus probaverit indebitam cenſuram noſtri Theologi.

PŒNITENTIARIA APOSTOLICA.

Pœnitentiarius Major.

Pœnitentiariæ facultates late traduntur a Be- 1
nedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 95. incip.
Paſtor Bonus. Pœnitentiariæ Apoſtolicæ facul- 2
tates Sede vacante abſolvendi a quibuslibet Cenſuris, & diſpenſandi in foro Conſcientiæ, & ad tempus perſeverant juxta diſpoſita ab eodem
ibid. §. 15. Pro foro tamen externo conquie- 3
ſcit, præterquam quo ad Regulares, & Moniales, & quo ad abſolutiones cum reincidentia. Idem *ibid.* §. 53.

Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Officiales ſunt Ma- 4
jor Pœnitentiarius, Regens, Theologus, Datarius, Canoniſta, Corrector, Sigillator, Procuratores, ſeu Secretarii tres, & Scriptores Ordinarii itidem tres, cum additione unius Procuratoris, & unius Scriptoris. Idem Conſtitut. 25. incip. *In Apoſtolicæ Pœnitentiariæ* §. 2. *per tot.* ubi aſſignantur eorum qualitates, munera, & emolumenta & alia eos concernentia. Et
§. 21. ſtatuit de Signatura Pœnitentiariæ, in 5
tereſſentia Officialium, methodoque in ea ſervanda.

Ad Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Scriptorum Of- 6
ficium non debent admitti, qui alienis ſervitiis,

tilis, vel alteri incompatibili Officio addicti ſint.
Idem tom. 2. Conſtitut. 41. incip. *Quamvis*.
7 Iiſdem injungitur, ut Procuratores, ſeu Se-
cretariorum Officia frequententur. Idem *ibid.* Pœ-
8 nitentiariæ Apoſtolicæ Secretarii, ſeu Procura-
tores, ipſius Officii praxim didiciſſe debent in
prævio executionis muneris Scriptoris. Idem
9 *ibid.* Tam Procuratores, quam Scriptores, per
10 Concurſum eligendi ſunt. Idem *ibid.* Pœniten-
tiario Majori S. R. E. Cardinali injungitur præ-
miſſorum executio. Idem *ibid.*
11 Pœnitentiariæ expeditiones omnes ſecreto, &
gratis fiunt. Idem cit. Conſtit. incip. *In Apo-
ſtolicæ* §. 22.
12 Pœnitentiariæ emolumenta unde ſumenda,
& quomodo adminiſtranda aſſignat. Idem *ibid.*
13 §. 29. *& ſeq.* Superflua applicantur Hoſpitio
pauperum invalidorum de Urbe. Idem *ibid.*
14 §. 33. Pœnitentiariæ Archivum publicum, &
ſecretum, omni diligentia diſponendum & cu-
ſtodiendum conſtituitur. Idem *ibid.* §. 37. *&
ſequent.*
15 Major Pœnitentiarius unus ex S. R. E. Car-
dinalibus debet eſſe Presbyter, & in Theolo-
gia Magiſter, ſeu Decretorum Doctor a ſolo
Romano Pontifice per Litteras eligendus. Ipſo
e vita diſcedente tempore Sedis vacantis, tunc
a majore numero Cardinalium per ſecreta ſuf-
fragia eligendus eſt alius Cardinalis Pro-Pœ-
nitentiarius ad ejuſdem Sedis vacantis tempus.
16 Idem *ibid.* §. 3. *&* 4. Præcipuum Majoris
Pœnitentiarii munus conſiſtit in recto, ac pru-
denti exercitio facultatum ſibi conceſſarum.
Et in quatuor diebus Majoris hebdomadæ,
Dominica quidem Palmarum in Baſilica San-
cti Joannis in Laterano, Feria vero quarta in
Baſilica S. Mariæ Majoris, & quinta, & ſex-
tis feriis in Baſilica S. Petri Vaticana Fide-
lium confeſſiones in Sede ad id conſtituta exci-
pere, nec non capita pie ſeſe ſubmittentium
Virga Pœnitentiarii tangere; Indulgentiam
centum dierum ipſis impartiendo, juxta facul-
tatem eidem conceſſam in alia Conſtit. incip.
17 *Paſtor Bonus*. Præterea tribus anni diebus, vi-
delicet Feria quarta Cinerum (qua die ipſe
Cineres capiti Summi Pontificis, Cardinalium,
cæterorumque aſſiſtentium inſpergit) & mane
Feriæ ſextæ in Paraſceve, & die Commemo-
rationis Fidelium Defunctorum, ſolemni ritu
rem Divinam in Pontificia capella peragere.
18 Et ad hæc Romano Pontifici in ſupremo vitæ
agone conſtituto ad ſpiritualem eidem in tali
articulo ferendam opem, aſſiſtere; Idem *ibi-
dem* §. 5.
19 Major Pœnitentiarius Minores Pœnitentia-
rior in tribus Baſilicis Urbis in Eccleſia Lau-
retana, ac pro anni Sancti tempore in Baſilica
S. Pauli, aliiſque Urbis Eccleſiis deputat; *ibi-
dem* §. 6. Majori Pœnitentiario aſſignantur 20
emolumenta centum ſcutorum auri pro quoli-
bet menſe. Et aliorum 200. annuorum mone-
tæ e ſuperfluis Pœnitentiariæ emolumentis. Id.
ibid. §. 8. *& 9.*

Pœnitentiarius major poteſt conſulere Papam 21
etiam in prohibitis, & ei de vivæ vocis ora-
culo aſſerenti eſt fides habenda. Idem in cit.
Conſtit. 95. incip. *Paſtor Bonus* §. 5. Pœniten- 22
tiarii Majoris facultates a pluribus Pontificibus
conceſſæ colliguntur & ordinantur ab eod. *per
tot. dict. Conſtitutionem*. Abſolvit enim a pec- 23
catis, & cenſuris. Idem *ibid.* §. 16. Diſpenſat 24
ſuper irregularitate. Idem *ibid.* §. 17. Conva- 25
lidat titulos Beneficiorum condonando, ſeu
componendo quoad fructus male perceptos.
Idem *ibid.* §. 20. Remittit, ſeu condonat alia 26
male percepta, & habilitat ad percipiendum.
Idem *ib.* §. 25. Relaxat, ſeu commutat jura- 27
menta, vota, & onera. Idem *ib.* §. 28. Re- 28
gulares habilitat, abſolvit, & tranſitus eiſdem
concedit de una ad aliam Religionem. Idem
ibid. §. 31. Et eadem reſpectu Monialium. 29
Idem *ib.* §. 36. Diſpenſat in Matrimonialibus 30
ſuper impedimentis impedientibus occultis, re-
validat diſpenſationes male obtentas etiam le-
gitimando prolem. Idem *ib.* §. 39. Dat facul- 31
tatem Minoribus Pœnitentiariis. Idem *ibid.*
§. 47. Concedit indulgentiam centum dierum 32
in tactu Virgæ. Idem *ib.* §. 50. Commiſſio- 33
nes Majoris Pœnitentiarii, vel Pro-Pœniten-
tiarii non expirant eo decedente, vel ab Offi-
cio ceſſante. Idem *ibid.* §. 49. Pœnitentiarii 34
Minores in Baſilicis Urbis & in Æde Laureta-
na deputantur a Cardinali Majori Pœnitentia-
rio cum facultatibus ipſius arbitrio. Idem cit.
Conſtitut. 66. incip. *In Apoſtolicæ Pœnitentia-
riæ*. §. 6. Vide dictas duas Conſtitutiones *Pa-
ſtor Bonus*, *& In Apoſtolicæ Pœnitentiariæ*, ubi
declarantur ſupradictæ facultates, & plurima
alia ſtatuuntur ad rem.

Ad Pœnitentiarium Majorem pertinet ſup- 35
plere negligentiam, tam Ordinariorum Loca-
lium, quam Regularium Superiorum Monia-
lium, in deputationibus Confeſſariorum in ca-
ſibus a Concilio Tridentino præſcriptis, aliiſ-
que recenſitis in Conſtitutione 66. incip. *Paſto-
ralis*. Idem cit. Conſtitut. inc. *Quamvis*. Pœni-
tentiarius Major, etiam vacante Apoſtolica Se-
de, Monialibus deputare nequit Confeſſarios,
qui ab Ordinariis locorum pro Monialibus ex-
preſſe approbati non fuerint. Idem *ibid.*

Pœni-

37 Pœnitentiariis Minoribus Baſilicæ Lateranenſis Ordinis Minorum Reformatorum, inopia laborantibus, annui reditus augentur in ſcutis ducentis, ex Officio Sigillatoris Pœnitentiariæ Apoſtolicæ diſmembratis. Idem Conſtitut. 39.
38 incip. *Laborantibus*. Item in aliis ſcutis centum ex reditibus Pœnitentiariæ arbitrio Pœnitentiarii Majoris alias permiſſis. Idem *ibid.*
39 Præterea eorum Collegio aſſignantur mulctæ
40 ejuſdem Officii Pœnitentiariæ. Idem *ib.* Hujuſmodi autem aſſignatio declaratur, quod facta fuerit eorum Collegio per modum eleemoſynæ. Idem Conſtit. 31. incip. *Decret.*

Alia ad rem, vide verb. *Diſpenſatio*, *a n.* 68. *ad fin.*

PŒNITENTIARIUS. Vide verb. *Canonicus*, *art.* 9. *n.* 45. *ad* 49.

POLLUTIO. Vid. verb. *Luxuria*, *a n.* 35. *ad* 45.

POLYGAMIA.

---

1 Polygamia, ſeu Uxorum pluralitas duplex
eſſe poteſt; ſcilicet ſucceſſiva, & ſimul-
2 tanea. *Communis.* Polygamia ſucceſſiva eſt,
quando quis ſucceſſive plures habet Uxores.
3 *Communis.* Et hic ſi duas ſucceſſive habuit,
dicitur *Bigamus*, ſi tres, dicitur *Trigamus*, ſi
quinque, dicitur *Quintogamus*, ſi octo, dicitur
Octogamus; & ſic loquendo de aliis, textu ex-
4 preſſo in *c. Aperiant* 11. *cauſ.* 31. *qu.* 1. Poly-
gamia ſimultanea eſt, quando quis ſimul plu-
5 res habet Uxores. *Communis.* Et hæc ſimulta-
nea pluralitas Uxorum eſt vera, & propria
6 Polygamia, de qua in præſenti eſt ſermo. Et
quidem pluralitatem Uxorum ſucceſſivam vali-
dam eſſe, & licitam, altero conjugum mor-
tuo, eſt communis Catholicorum ſenſus contra
Montaniſtas, & Novatianos olim ſecundas nu-
ptias damnantes, & expreſſe habetur *ex* 1. *Ad*
Corinth. 6. ibi: *Mulier alligata eſt Legi; quan-
to tempore vir ejus vivit; Quod ſi dormierit vir
ejus, liberata eſt, cui vult nubat, tantum in Do-
mino.* Et 1. *ad Timoth. c.* 5. vult Apoſtolus
Viduas juniores nubere. Et *c. Aperiant* 11. *cauſ.* 31.
q. 6. dicitur expreſſe: *Ego nunc libera voce pro-
clamo non damnari in Eccleſia Bigamiam, im-
mo nec Trigamiam, & ita licere quinto, &
ſexto, & ultra; quomodo & ſecundo marito re-
ctè nubere.* Et hoc ſupponitur pro certo, &
indubitato *tot. titul. de ſecundis nuptiis* 21. *l.* 4.
Decretalium.

Polygamia, ſeu pluralitas ſimultanea Uxo- 7
rum, eſt Jure Divino prohibita. *Eſt certa de Fide*, & qui contrarium aſſereret, eſſet Hæreticus reputandus. *Sic Catholici omnes ex Canon.* 48. *Apoſtolorum*, ex Concilio Niczno 1. *c.* 25. *&* 26. Ex Innocent. I. *Epiſtola* 36. Ex Syricio *Epiſtola* 1. *cap.* 4. *& in cap. De conjugali* 27. *quæſt.* 2. Ex Cœleſtino I. *in cap. Videtur nobis* 35. *q.* 6. Ex Concilio Toletano I. *c.* 17. Ex Alexandro III. in *Appendic. c.* 15. *&* 25. Ex Nicolao I. *ad conſulta Bulgarorum cap.* 15. Ex Innocentio III. *in c. Gaudemus* 8. *de divortiis*, ubi ad hoc dicit unam tantum coſtam in unam tantum feminam converſam fuiſſe, & non plures in plures; Ex Concilio Florentino in *Dec. pro Armenis*; Ex Concil. Colonienſi ſub Paul. III. *part.* 1. *cap.* 41. Ex Concilio Moguntino ſub eodem in *Decretis Fidei cap.* 36. Et ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *Canon.* 2. ubi ſic eſt definitum: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere Uxores, & hoc nulla Lege Divina eſſe prohibitum, anathema ſit*; & hoc aperte colligitur ex verbis ipſius Chriſti *Matth.* 19. *& Marc.* 10. ubi expreſſe docet eſſe adulterum eum, qui, *dimiſſa Uxore*, ducit aliam; quod non eſſet, ſi vivente priori, alia quoque eſſet Uxor ejus legitima.

In Lege veteri Polygamia, ſeu pluralitas 8
Uxorum, fuit licita, & permiſſa Divina diſpenſatione ab ipſo Deo indicata primis aliquot Patribus, deinde illorum verbo, aut exemplo ad ceteros perventa. *Communis* cum Scoto in 4. *diſt.* 33. *q.* 1. *art.* 2. S. Thoma, & S. Bonaventura *ib.* Bellarmino *l.* 1. *de Matrim. c.* 11. *propoſition. quarta*, & aliis paſſim. Et probat Scotus *ex Geneſ.* 16. *&* 25. de Abrahamo, qui habuit Uxores Saram, Agar, & Ceturam; De Jacob, qui habuit Uxores Rachelem, & Liam; & de David 2. *Reg.* 5. qui plures habuit Uxores. Credibile autem non eſt, quod hi Sancti Patres ducendo plures ſimul Uxores fecerint aliquid illicitum, ſed potius credendum eſt, quod illas non accepiſſent, niſi fuiſſet illis Divina diſpenſatione, ſeu inſpiratione conceſſum, & in caſu paucitatis Fidelium procreantium prolem, ut hoc modo plures mulieres ab uno fœcundarentur, & ſic proles ad Divinum cultum propagaretur, & multiplicaretur. Et de facto Moyſes *in Deuteronomio c.* 21. tamquam de re nota, & paſſim licita loquitur dicens: *Si fuerint alicui duæ Uxores, una dilecta, altera odioſa.*

Polygamia autem, ſeu potius *Polyviria* plu- 9

rium

rium virorum cum una Uxore nunquam nec in Lege veteri fuit licita, & permiſſa. *Communis* cum S. Auguſtino *lib. 3. de Doctrina Chriſtiana cap. 12. & lib. de bono Conjugator. cap. 17.* S. Thoma *in 4. diſt. 33. qu. 1. art. 1. ad 7.* Scoto *in 4. diſt. 17. & 26.* Bellarm. *loc. cit.* Et ratio eſt, quia hæc Polygamia, ſeu potius *Polyviria*, adverſatur fini primario Matrimonii, qui eſt propagatio prolis, & educatio ejuſdem, & ex plurium virorum concubitu cum eadem muliere, vel nunquam proles progignatur, vel non niſi rariſſime, ut notavit S. Auguſtinus *in lib. de bono Conjug. c. 17.* & docet experientia de meretricibus.

10 An autem potuerit Deus in Lege veteri, & poſſit nunc diſpenſare in hac Polygamia, ſeu *Polyviria*, nempe plurium virorum cum una Uxore? variant Doctores; Negativam ſententiam defendunt Bellarminus *cit. l. 1. de Matr. cap. 11. propoſit. 2.* Roſignol. *in univerſas de Matrim. controverſias contract. XV. de Matrim. 11. prænot. 15. num. 5.* citans ibi S. Auguſtin. *l. 3. de Doctrina Chriſtiana cap. 12. & lib. de bono Conjugator. cap. 17.* S. Thomam *in 4. diſt. 33. qu. 1. art. 1. ad ſeptimum*, & ſic tenent plures alii, ex eo quia hæc Polygamia, ſeu *Polyviria* plurium virorum cum una Uxore, ſit contra prima principia Juris naturæ, nec per ullam mutationem circumſtantiarum poſſit fieri bona, cum repugnet omnibus finibus Matrimonii; In iis autem, quæ ſunt contra principia Juris naturæ, non poteſt Deus diſpenſare; ſecus non eſſent prima principia Juris naturæ, adeoque &c.

11 Affirmativam ſententiam, nempe poſſe Deum in hac Polygamia, ſeu *Polyviria* diſpenſare, tenent communius, & probabilius Doctores, ut tenet, & teſtatur Maſtrius *in Theol. mor. diſp. 20. quæſt. 3. n. 53.* Et ratio eſt, quia Deus diſpenſare poteſt in aliis quoque præceptis Juris naturæ, ut in fornicatione, furto, homicidio, & ſimilibus, ut docet Scotus *in 3. diſt. 36.* adeoque etiam in hoc diſpenſare poſſet, cum non ſit præceptum urgentius iſtis; Tum quia Deus in tali caſu poſſet res ita diſponere, ut ex hujuſmodi Polygamia, ſeu *Polyviria*, non ſequerentur illa inconvenientia, ob quæ a Lege naturæ eſt prohibita, atque ideo tali diſpoſitione facta Lex naturæ non obligaret; Tum quia, quod ſit contra Jus naturale, non obſtat, quin Deus id concedere poſſit, quia non eſt contra Jus naturale ſtricte ſumptum, & primario, ſed tantum late ſumptum, & ſecundario, ut diſtinguit ipſum Jus naturale Scotus *in 4. diſt. 17. & diſt. 26.* & repetit *diſt. 33. quæſt. 1.* Maſtrius *loc. cit. num. 52.* & alii plures; Tum etiam quia, ut docet Scotus *in 3. diſt. 36.* & ſequitur Hurtad. *diſp. 9. diſp. 2.* cum pluribus aliis recentioribus, ipſius Dei conceſſione, & diſpenſatione, quæ eſt Juris declaratio, deſinit eſſe contra Jus naturæ, quia deſinit eſſe contra Jus mariti, cum Deus ut ſupremus corporum Dominus poſſit uxori facultatem concedere, ut valide, & abſque injuſtitia in Maritum, aliis quoque Maritis ſuum tradat corpus; Sicuti etiam conceſſione Divina facta alicui, ut alterum occidat, vel ejus bona accipiat, occiſio illius, & bonorum acceptio deſinit eſſe injuſta, & contra Jus naturæ, quia Deus eſt ſupremus Dominus bonorum, & vitæ omnium; *arg. cap. Gaudemus 8. de Divortiis*.

Circa Polygamiam, ſeu pluralitatem ſimultaneam uxorum, ſicuti de facto Deus in Lege veteri diſpenſavit, ut ſatis oſtenſum fuit *ſupra num. 8.* ita poſſet, ſi vellet, diſpenſare etiam nunc in lege Evangelica. *Communis* cum S. Thoma *in 4. diſt. 33. qu. 1. art. 2. in corpore*, Scoto *loc. cit.* Roſignol *num. 5.* & alii paſſim: Unde non indiget probatione. 12

Nullus autem homo, neque Summus Pontifex diſpenſare poteſt circa utramque Polygamiam, ſcilicet tam viri cum multis uxoribus ſimul, quam Uxoris cum multis ſimul viris. *Communis*. Et ratio eſt, quia Polygamia eſt Jure Divino prohibita, ut patet ex dictis *ſupra num. 7.* ſed nullus homo diſpenſare poteſt in Lege Dei, cum inferior nequeat diſpenſare in lege ſuperioris, *cap. inferior 4. diſt. 21. cap. Cum inferior 16. de major. & obedient. Clement. Ne Romani, de electione.* adeoque &c. 13

Ad evitandam Polygamiam, & contrahendum ſecundum Matrimonium ob mortem alterius Conjugis requiritur, & ſufficit certitudo ſaltem moralis de morte ejuſdem conjugis. Barboſa *in cap. In præſentia 19. de ſponſ. num. 7.* Abbas *ibid. n. 6.* Alexander de Nævo *n. 22.* Maſchard. *de probationibus, concluſ. 1074.* Gutierez *pract. l. 2. quæſt. 8. n. 4. & ſeq.* Reiffenſtuel *lib. 4. decret. tit. 21. num. 7.* Roſignol. *loc. cit. num. 6.* cum aliis ibi citatis, Boſco *diſp. 12. ſect. 12. concl. 2. num. 22.* Sanchez *de Matrimonio lib. 2. diſp. 46. num. 6.* cum pluribus ibi citatis, Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 3. num. 1. & 2.* ubi teſtatur de communiſſima aliorum. 14

Probatur igitur prima pars, quod requiratur certitudo, & non ſufficiat ſolum dubium, aut probabilis opinio de morte alterius Conjugis, nec ejus abſentia plurium annorum, *ex cap. Dominus. 2. de ſecundis nuptiis*, ubi Lucius 15

cius III. univerſis Chriſtianis in captivitate Saracenorum poſitis ſic reſpondit: *Sane ſuper Matrimoniis, quæ quidam ex vobis (nondum habita obeuntis Conjugis certitudine) contraxerunt, id vobis reſpondemus, ut nullus amodo ad ſecundas Nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet, quod ab hac vita migraverit conjux ejus*. Et ex *cap. In præſentia* 19. *de ſponſalibus*, ubi Clemens III. ſic reſpondit Cæſaraugustano Epiſcopo: *In præſentia noſtra quæſiviſti, quid agendum ſit de mulieribus, quæ viros ſuos cauſa captivitatis, vel peregrinationis abſentes ultra ſeptennium præſtolatæ fuerint, nec certificari poſſunt de vita, vel de morte ipſorum, licet ſuper hoc ſollicitudinem adhibuerint diligentem, & pro juvenili ætate, ſeu fragilitate carnis nequeunt continere; petentes aliis Matrimoniis copulari. Conſultationi ergo tuæ taliter reſpondemus, quod quantocumque annorum numero ita remaneant viventibus viris ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium Canonice convolare. Nec auctoritate Eccleſiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum*. Ex quibus Sacris Canonibus clare conſtat, requiri certitudinem ad ſecundas nuptias celebrandas, ſeu ſecundum Matrimonium contrahendum.

16 Probatur ſecunda pars, quod ſcilicet ſufficiat certitudo moralis, ut tenent omnes Doctores citati numero antecedenti. Scotus *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt. unic. art.* 5. Valentia *tom.* 4. *diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 2. & alii paſſim, *arg. cap. Cum jam bellicam* 1. *cauſ.* 34. *qu.* 2. ibi: *Nec tamen culpabilis judicetur, qui perſonam ejus mariti, qui jam non eſſe exiſtimabatur, aſſumpſit*, ubi ly *non eſſe exiſtimabatur*, vere & realiter non plus importat, quam certitudinem moralem, & *cap. final.* §. *Porro ut lite non conteſtata*: ibi: *Tamdiu alteruter conjugum expectetur, donec de ipſius obitu veroſimiliter præſumatur*, ubi ly *veroſimiliter præſumatur*, plus ſane non ſignificat, quam certitudinem moralem. Et colligitur etiam ex *Inſtructione pro examine illorum, qui inducuntur pro contrahendis Matrimoniis, tam in Curia Eminentiſſimi Domini Card. Urbis Vicarii, quam in aliis Curiis ceterorum Ordinariorum*, relata a Monacell. *tom.* 3. *Append. ad Formular. Inſtructione* 6. ubi *n.* 12. *in fine* ſic habetur; *Si tamen hujuſmodi teſtimonia haberi non poſſunt, Sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quæ de Jure communi poſſunt admitti; dummodo ſint legitimæ, & ſufficientes*.

17 Probatio autem legitima, & ſufficiens, ſeu moralis certitudo de morte conjugis habetur: Primo, ſi de ea teſtetur Parochus, quia hujus teſtimonium, ex libro Baptiſmi, Matrimoniorum, & Mortuorum ſufficienter probat; Ex præſcripto enim & auctoritate Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. & 2. *de reform. Matrimon.* induſtria, & fides Parochi eſt electa ad conſcribendum talem librum, adeoque indubitanter fides tali libro adhibenda eſt; Maſcard. *de probationibus concluſ.* 663. *num.* 1. & *ſeq.* allegans plurimos alios, Pax Jordanus *tom.* 3. *tit. de Fide inſtrument. num.* 48. citans Rotam *dec.* 321. *num.* 3. *part.* 1. *noviſſ.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 10. & alii paſſim.

Secundo, ſi conſtet de tali morte publice, & authentice, ideſt per atteſtationem, aut inſtrumentum publicum, vel authenticum a Magiſtratu Eccleſiaſtico, Politico, aut Militari datum, vel a Notario publico, vel alia perſona in publica auctoritate conſtituta confectum. Hæc omnia plene probant, ut docet Maſcardus *de probationibus conc.* 1101. *n.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 11. & *Communis aliorum*. 18

Tertio, ſi adſint duo teſtes de viſu; Iſti enim ordinarie plene probant, *ex l. Ubi numerus, ff. de teſtibus*, quæ canonizata eſt *in cap. Si teſtes* §. *Ubi*, *num.* 4. *quæſt.* 3. quo utroque in loco dicitur; *Ubi numerus teſtium non adjicitur, etiam duo ſufficiunt*; Concordat textus *in c. Licet univerſis* 23. *de teſtibus*, ubi Papa Alexander III. ſic expreſſe dicit: *Mandamus, ſi inter vos ... emerſerit quæſtio ... non minus, quam duorum, vel trium virorum, qui ſint probatæ vitæ, & fidelis converſationis teſtimonium admittatis, juxta illud Dominicum* (Matth. cap. 18. & Luc. cap. 17.) *in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum; quia licet quædam ſint cauſæ, quæ plures, quam duos exigant teſtes, nulla eſt tamen cauſa, quæ unius teſtimonio (quamvis legitimo) terminetur*, & quid ſimile habetur *in c. In omni negotio* 4. *de teſtibus*, ubi expreſſe dicitur, *quod duorum hominum teſtimonium verum eſt*. Cenſentur autem ad præſens teſtes de viſu, non ſolum qui conjugis morti vere præſentes fuerunt, vel illum mortuum viderunt propriis oculis, ſed etiam qui ejuſdem ſepulturæ, aut exequiis die tertia, ſeptima, & trigeſima interfuerunt, & conſanguineos illius viderunt, & audierunt talem Conjugem mortuum, ſepultum, & hujuſmodi &c. Maſcardus *de probationibus concluſ.* 1077. Gobat *tract.* 9. *num.* 312. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 12. 19

In ſimilibus caſibus etiam parentes, conſanguinei, & affines ſufficiens teſtimonium ferre poſſunt, utpote ordinarie magis, quam alii conſcii de morte ſuorum conjunctorum; *arg. l. De tutela* 7. *Cod. de in integrum reſtitutione*; 20

Sic

[illegible] Jo: Andream Maſcard. loc. cit. num. 3. Reiff. l. c. n. 13. & alii paſſim; Exceptis tamen ad id intereſſe habentibus, [illegible] Conjuges ſuperſtites, [illegible] in propria cauſa nemo idoneum teſtimonium ferre poteſt: l. Nullus, ff. de teſtibus. & l. Omnibus. C. [illegible] Gobat [illegible] num. [illegible] Reiffenſtuel [illegible] n. 13. & alii.

21 Quarto. [illegible] fama, & rumore, [illegible] & conjecturæ de morte conjugis [illegible]

22 [illegible] in Evaluatis in fine, A[illegible] & alii, [illegible] facere ſufficientem probationem de morte Conjugis, arg. cit. cap. In præſentia 19. de ſponſalibus, ubi ſtatuitur, [illegible] mulieres nequeant contrahere aliud Matrimonium, [illegible] nuncium recipiant de [illegible] per ly certum nuncium, [illegible] teſtem de viſu deponentem. Quam [illegible] etiam Farinac. in pra[illegible] par. 5. quæſt. 140. nu. 73. caſu, [illegible] in loco ita diſtanti, ut [illegible] aliæ probationes haberi, quod [illegible] recipit etiam Sanchez cit. [illegible] n. 12.

23 [illegible] Sanchez ibidem cum Bartolo, Em[illegible] & aliis docet, probabilius non valere [illegible] niſi concurrant aliqua adminicula, [illegible] ex recenſitis ſupra num. [illegible] Roſignol. loc. cit. num. 6. in fine cum aliis ibi citatis, Guttierez de Matrimonio cap. 51. num. 2. Reiffenſtuel loc. cit. num. 15. Barboſa in cit. cap. In præſentia 19. de ſponſalibus num. 3. & alii recte intelligentes dicta verba Certum Nuncium non in maſculino, ſed in genere neutro, ita ut ſignificent certum nuncium, ſeu certam relationem, non autem certam perſonam, quia una ſola perſona quan[illegible] & idonea relationem de Jure [illegible] probat, l. [illegible], Cod. de teſtibus, ibi: Manifeſte [illegible] reſponſio non [illegible] Concordat c. [illegible] cap. [illegible] Stephanus Papa V. [illegible]

24 [illegible] adminiculis, [illegible] & [illegible] experientia, [illegible] Innocentius III. in c. Cum in [illegible] 12 de ſponſalibus Conventus. Et [illegible] in cit. cap. In præſentia 19. de ſponſalibus numer. 7. cum pluribus ibi citatis. [illegible] cit. diſp. 46. num. 15. Roſignol. loc. cit. n. 6. Reiffenſtuel loc. cit. num. 18. Gloſſa in [illegible] teſtes 4. quæſt. 3. verb. Fama, Maſcardus de probationibus, concluſion. 754. ubi [illegible] communi.

Item nec ſufficit ſine aliquo ex dictis adminiculis, aut conjecturis abſentia alterius Conjugis ad multos annos; Sanchez cit. diſput. 46. Guttierez loc. citat. num. 3. Silveſter verb. Matrimonium 8. quæſt. 13. Navarr. c. 22. num. 53. Roſignol. loc. cit. num. 6. & alii paſſim, per textum cit. cap. In præſentia 19. de ſponſalibus, relat. ſupra num. 15. ibi: Abſentes ultra ſeptennium .... Quantocumque annorum numero ita remaneant, 25

Quandonam autem ex ſupradictis habeatur ſufficiens certitudo moralis de morte conjugis? ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum ſuo prudenti judicio, attentis omnibus circumſtantiis locorum, & temporum, & perſonarum, judicare; 26

San.

Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. diſp.* 47. *num.* 7. Guttierez *t.* 2. *practic. qq. quaſt.* 8. *n.* 9. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *cap.* 3. *num.* 1. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 9. Abbas *in cap. In præſentia* 19. *de ſponſalibus*, *num.* 6. & alii paſſim per textum *in l.* 3. §. *Ejuſdem*, *ff. de teſtibus*. Quæ Lex canonizata eſt *in cap. Si teſtes* 3. *cauſ.* 4. *quæſt.* 3. ibi: *Sæpe ſine publicis monumentis cujuſque rei veritas deprehenditur*, *alias numerus teſtium*, *alias Dignitas*, *& auctoritas*, *alias veluti conſentiens fama confirmat rei*, *de qua quæritur*, *fidem*. *Hoc ergo ſolum tibi reſcribere poſſum ſummatim* (*alloquitur Judicem Imperator*) *non utique ad unam probationis ſpeciem cognitionem ſtatim alligare debere*, *ſed ex ſententia animi tui te exiſtimare oportere*, *quid aut credas*, *aut parum probatum tibi opinaris*. *Et cit. cap. ſi teſtes* 3. *cauſ.* 4. *quæſt.* 3. ibi: *Confirmabitque Judex motum animi ſui ex argumentis*, *& teſtimoniis*, *quæ rei aptiora*, *& veritati proximiora eſſe compererit*. *Et cap. Præterea* 27. *de teſtibus*, ibi: *Etenim circumſpectus Judex atque diſcretus motum animi ſui ex argumentis*, *& teſtimoniis*, *quæ rei aptiora eſſe compererit*, *confirmabit*.

27 Polygami in Jure Civili etiam ab Imperatoribus Gentilibus infamiæ nota, aliiſque pœnis afficiuntur; *l. Prætoris verb.* 1. *ff. de his*, *qui notantur infamia*, *l. Neminem* 2. *Cod. de inceſtis*, *& inutilibus nuptiis*, Bellarm. *lib.* 1. *de Matrim. cap.* X. *in fine*, & alii paſſim.

28 Polygami, nedum in Jure Civili, ſed potiſſimum in Jure Canonico infames declarantur, textu expreſſo *in cap. Nuper* 4. *de Bigamis non ordinandis*, ibi: *Unde illum comitatur infamia*, *qui duas ſimul uxores habet*.

29 Polygami condemnantur ad Triremes per quinquennium; vel ſi falſos produxerunt teſtes ad probandam mortem prioris conjugis, ad ſeptennium, prout late docet Catena *part.* 2. *de Polygamis tit.* 5. §. 12. cum plurimis aliis, Roſignol. *loc. cit. n.* 11.

30 Quinimmo Urban. VIII. *die* 20. *Jul.* 1627. Conſtit. incip. *Magnum in Chriſto* decrevit, quod ii, qui mentito nomine, vel cognomine, prima uxore vivente, ſecundam ducunt; præter pœnas, quas ordinarie incurrunt Polygami, damnentur ad triremes in perpetuum, & ſi fuerint inhabiles, fuſtigentur, & ad carceres perpetuos damnentur; Si vero pro qualitate, & enorminate criminis, majores pœnas meruerint, etiam Curiæ Sæculari arbitrio Sacræ Congregationis Cardinalium Generalium Inquiſitorum puniendi tradantur.

31 Polygami tamquam ſuſpecti de Hæreſi debent abjurare de levi, vel de vehementi, prout fuerint, vel leviter, vel vehementer, de Hæreſi ſuſpecti; Catena *loc. cit.* §. 11. *per tot.* Roſignol. *loc. citat. num.* 11. & alii paſſim; Unde crimen polygamiæ ſpectat ad Forum 32 Eccleſiaſticum, ſive ad Inquiſitores Hæreticæ pravitatis, privative quoad Judices ſæculares. Roſignol. *loc. cit. num.* 11. cum aliis ibi citatis; & late Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 113. *per tot.* & præſertim *num.* 3. ubi dicit, quod generatim obſervatur per totam Italiam, & Europam, ac ubicumque ſunt Inquiſitores Fidei, quod ex hujuſmodi Hæreſis ſuſpicione Officium S. Inquiſitionis procedat contra ducentes ſecundum uxorem, vivente prima; Quod ab anno 1625. uſque ad hanc diem ſemper in ſuprema, & univerſali Inquiſitione fuit habitum pro conſtante, itaut contra Judices Laicos prætendentes cauſam Polygamiæ ad ſe ſpectare, privative quoad Ordinarios, & Inquiſitores, proceſſerit tamquam contra impedientes S. Officium, præſertim *die* 18. *Jan.* 1601. *& die* 40. *Sept.* 1604.

Polygamus, qui Polygamiæ pœnitentiam, 33 ſeu pœnam triremium jam explevit, non poteſt cum ſecunda uxore denuo Matrimonium contrahere, quamvis prima legitima uxor deceſſerit, niſi habeat diſpenſationem Apoſtolicam, quia obſtat ei impedimentum criminis. *Sac. Cong. Conc. in S. Severi* 10. *Jun.* 1740. ut refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *n.* 30. & Urſaya *in Miſcellaneo Sacro & profano* 1. *lit. P. num.* 227.

Additiones ex aliena manu.

Quomodo ſit probanda mors conjugis, ut 34 permittantur ſecundæ nuptiæ, non male hic expendit *Auctor*. Sed confer etiam *Naurat de vita*, *& morte hominis Theorem.* 50. *per tot.* tum *Albic. de Inconſtant. in Fid. cap.* 36. *n.* 90. *& plur. ſeq.*

Polygamia non eſſe delictum mixti Fori, 35 ſed unice pertinere ad Judicium Eccleſiaſticum, vel Tribunal Inquiſitionis, vel Ordinarium, pluribus probat *Albic. de Inconſtantia in Fide*, *dict. cap.* 36. *a num.* 2. *ad plur. ſeq.*

Quid autem ſi Polygamus in Tribunali In- 36 quiſitionis exceptionem opponat nullitatis prioris matrimonii a ſe contracti, an remittenda ſit cauſa ad Ordinarium, ita ut prius de exceptione hac ſit cognoſcendum?

Varias Doctorum opiniones, tum praxim Su- 37 premæ Inquiſitionis affert *Albic. de Inconſtant. in Fid. dict. cap.* 36. *n.* 108. *& plur. ſeq.*

Gra-

38 Gravior quæſtio eſt, an puniri in S. Officio poſſit qui pendente lite ſuper validitate primi matrimonii, contraxit ſecundum matrimonium?

39 At conſule etiam de hac quæſtione eumdem *Albit. de Inconſtant. in Fid, cap, 36. nu.* 118. *& ſeq.*

40 Ex Conſtitutione Urbani VIII. cui initium eſt: *Magnum*, Polygami, qui falſis teſtibus deceperunt Curiam Eccleſiaſticam ad obtinendam licentiam contrahendi ſecundum matrimonium, damnandi ſunt ad Triremes, in perpetuum, vel ſi ſunt inhabiles, publice ſunt fuſtigandi, & damnandi in perpetuum quoque ſunt ad carceres; quinimo ex circumſtantiis poſſunt arbitrio Supremæ Congregationis Univerſalis tradi brachio Sæculari.

41 Verum hanc Conſtitutionem emanaſſe ad terrorem inde liquet, quod vix elapſis decem annis ab ejus promulgatione, Suprema Congregatio Archiepiſcopo Beneventano reſcripſit, Polygamos, qui ad ſuum ſtatum liberum probandum uſi haud fuerunt falſis teſtibus, damnandos eſſe ad triremes per quinquennium, Polygamos vero qui uſi ſunt falſis teſtibus ad probandum ſuum liberum ſtatum, ad triremes per ſeptennium eſſe damnandos, & falſos teſtes damnandos eſſe ad triremes ad quinquennium, vel brevius tempus, pro varietate circumſtantiarum. Et ita ſemper poſtea ſervatum eſt.

42 Non immerito dubitari poteſt, an hæc pœna obtineat contra Polygamos, qui non falſis Teſtibus, ſed falſis ſcripturis uſi ſunt.

PONTIFICALIA.

1 Pontificalia exercere, & Pontificaliter celebrare de Jure poteſt Epiſcopus in locis exemptis ſuæ Diœceſis. *Sac. Cong. Rit. in Ferrarien.* 20. *Jun.* 1600. *teſte* Aldan. *in Compendio Canon. reſol. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 15.

2 Pontificalia exercens Epiſcopus in Eccleſiis Regularium Baldachinum erigere poteſt. *Sac. Cong. Epiſc. & Reg. die* 10. *Jun.* 1603.

3 Pontificalia exercens Epiſcopus extra Cathedralem, non Presbyteros ſimplices, ſed Canonicos Cathedralis inſervientes adhibere debet. *Sacr. Congr. Rit. die* 2. *Aug.* 1631. penes Aldan. *d. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 16. Vide tamen verb. *Aſſiſtentia*, *n.* 25.

4 Pontificalia exercere in Eccleſiis Suffraganeorum abſque licentia Epiſcopi Ordinarii prohibitum eſt Archiepiſcopo per Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 5. *S. C. Epiſcop. & Regul. die* 18. *April.* 1599. apud Aldan. *d. l.* 2. *cit.* 8. *n.* 17.

Pontificalia exercere non poteſt Suffraganeus datus Epiſcopo poſt illius mortem Sede vacante Capitulo contradicente, *Sac. Cong. Conc. in Vilnen.* 22. *Febr.* 1631. referente Sellio *in Selectis Canon. c.* 21. *n.* 3. 5

Pontificalia exercens Epiſcopus in aliena Diœceſi de Ordinarii loci expreſſa licentia poteſt Ordines conferre, etiam ſuis propriis Diœceſanis, non obſtante Conc. *c.* 5. *ſeſſ.* 6. *de reform. S. Cong. Conc.* de qua Sell. *d. c.* 21. *n.* 5. 6

Pontificalia exercere in loco exempto, & Juriſdictionis non Epiſcopi; ſed inferioris, non poteſt Epiſcopus vocatus etiam ab ipſo inferiore ſine licentia Epiſcopi, intra cujus Diœceſis fines eſſet locus ille, etiamſi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Epiſcopum, quem maluerit, ad adminiſtrandum Samentum Confirmationis; dummodo locus ipſius exempti ſit intra fines Diœceſis alicujus, ita ut non ſit nullius, quia tunc poſſet; *S. Cong. Conc.* cujus meminit Armend. *in add. ad recop. Leg. Navarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſc. nu.* 68. apud Barboſam *in ſumm. Apoſt. dec. verb. Pontificalia n.* 7. 7

Pontificalia exercere non poteſt alienus Epiſcopus de licentia Patriarchæ in Diœceſi alicujus Epiſcopi Suffraganei ſine ipſius licentia, *Sac. Cong. Conc.* apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. Dec. verb. Pontificalia n.* 8. 8

Alia. Vide verb. *Epiſcopus art.* 4. *& art.* 7. 9

Epiſcopus, & Præpoſitus Militiæ S. Georgii M. in Bavaria Pontificalia exercere ſolummodo poſſunt in Eccleſia in Ædibus Ducalibus & Electoralibus ſita, & Militum Equitum dicti Ordinis Conventui aſſignata, & exempta, atque immuni ab omni Ordinarii Epiſcopi loci Juriſdictione. In quibuſcunque autem aliis Eccleſiis, nullo pacto, niſi de Ordinarii Locorum permiſſu, toties quoties occaſio poſtulaverit, ſub pœnis juxta Canonicas ſanctiones inflictis exercere valent. Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 33. incip. *Militares*, §. 6. 10 11

Pontificalium uſus, quo quis ex privilegio gaudeat, non probat illius exemptionem ab Ordinaria juriſdictione. Idem tom. 2. Conſtitution. 40. incip. *Cauſarum*. Ideo in cap. *Ut Apoſtolicæ, de privileg. in* 6. diſtinctio fit inter Prelatos Pontificalibus utentes, qui exempti ſunt, & eos qui non ſunt exempti. Idem *ibid.* 12 13

PONTIUS PILATUS.

1 Pilatus, quis, & unde eſſet, variant Auctores. Quidam ipſum dicunt Romanum, & alii Italum. Petrus Comeſtor ſuſtinet fuiſſe Gallum a Delphinatu. & Theophilactus natum in Ponto. Calmet in dictionario verb. *Pilatus* hæc habet: Pontius Pilatus, cujus genus & patria latent; quamvis Romanus, vel ſaltem Italus vulgo credatur; vir erat ingenio fervido & pervicaci, avarus inſatiabilis, ſententias venditans, rapinas, injurias, clades, tormenta, crebras cædes, ſæviſſimam crudelitatem, etiam contra innocentes, exercens. Is cum ſederet pro tribunali in examine cauſæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti, per internuncium a ſua uxore monitus fuit, ne ſe in cauſa juſti illius hominis immiſceret: *Sedente autem illo pro tribunali, miſit ad eum uxor ejus dicens: nihil tibi & juſto illi; multa enim paſſa ſum hodie per viſum propter eum*. Matth. 27. 19

2 De hoc ſomnio uxori Pilati immiſſo an divinitus, vel a diabolo, non conveniunt Doctores. S. Ignatius Martyr *Epiſt.* 8. *ad Philipp.* vult, ſomnium illud a diabolo fuiſſe immiſſum, quia metuebat, ne Chriſti morte regnum ſuum everteretur, ibi: *Cacodæmon terrebat mulierculam uxorem Pilati, turbans eamdem in ſomniis, & ut a crucifigendo ceſſaret, moliebatur, quia ſentiebat ſuum perniciem*. Et idem ſentit Beda in Matth. At Origenes, Theophilactus, Euthimius, Ambroſius, Auguſtinus, & Chryſoſtomus tenent, ſomnium illud divinitus immiſſum fuiſſe, ut antequam injuſtiſſima Chriſtus damnaretur ſententia, hoc quoque ſomnia illum eſſe innocentem aperte conſtaret. Sic apud Card. Lambertin. deinde Benedictum XIV. in Opere *de Feſtis D. N. J. C. n.* 242. ubi etiam refert, quod dicta uxor Pilati vocaretur, ut tradunt aliqui, *Claudia Proconſula*; & Cornelius a Lapide teſtatur, quod apud Græcos ſit in Sanctorum numero adſcripta. Pilatus autem ſuorum ſcelerum pœnas

3 luit; damnatus enim ad perpetuum carcerem Viennæ in Gallia, quam urbem popularis Viennenſium traditio fert, ſuam fuiſſe patriam, in tantas anguſtias redactus, eo furoris devenit, ut necem ſibi conciſceret; Euſebius *lib.* 2. *cap.* 7. Oroſius *lib.* 7. *cap.* 5. apud Calmet *loc. cit.* Ado Viennenſis Epiſcopus in *Chronico* apud Lambertin. *loc. cit.*

PORTA.

Epiſcopus faciat claudere portas habentes aditum immediate ad Eccleſiam. *Sacr. Congreg. Immun.* 20. *Novembr.* 1640. *lib.* 3. *Decr. Paul.* 133. 1

Janua domus poſitæ ſuper Sacriſtiam locatæ Laicis, ſi habeat aditum ad ipſam Sacriſtiam, claudenda eſt. *Sacra Congreg. Immun. in Reatina* 4. *Decembr.* 1628. *lib.* 1. *Decret. Paulucci pag.* 115. 2

Injungitur Ordinario, ut faciat claudere januam apertam a Debitore, per quam ſibi aditum aperuit ad Eccleſiam in fraudem Creditorum. *Sacr. Congr. Immun. in Coſentina* 26. *Febr.* 1636. *l.* 2. *Decret. Paul. pag.* 243. 3

Injungitur Epiſcopo, ut januam Domus Laici tendentem ad Eccleſiam claudere faciat ad vitandam inconvenientiam ob confugium male viventium. *Sacr. Cong. Immun. in Urbevetana* 7. *Maii* 2658. *lib. Decret. Rocci pag.* 89. *in Theanen.* 30. *Mart.* 1677. *lib.* 2. *Decretal. Alt. pag.* 1581. *in Bojanen.* 15. *Jul.* 1679. *lib. pag.* 1699. 4

Similiter janua e Monaſterio habens ingreſſum ad Molendinum, a quo patet aditus ad viam publicam, eſt claudenda ad fraudes vitandas. *Sacra Congr. Immun. in una Civitatis Caſtelli* 13. *Mart.* 1663. *libr. Decretal. Rocci pag.* 464. 5

Janua Domus Eccleſiæ Commendæ Equitum Hieroſolymitanorum, per quam patet aditus ad ipſam Eccleſiam, quatenus locetur Laicis, claudatur. *Sacra Congregat. Immunit. in Aſculana* 17. *Septembr.* 1680. *lib.* 2. *Decretal. Alt. pag.* 249. 6

Claudatur Janua Sacriſtiæ, per quam habetur exitus extra Civitatem. *Sacr. Cong. Imm. in Sorana* 2. *Jun.* 1693. *lib. Decret. Vallemani pag.* 51. 7

Epiſcopus mandet claudi aditum ad Cœmeterium, & eo clauſo declaret Domum contiguam Eccleſiæ, & Cœmeterio non gaudere Immunitate. *Sacra Congregat. Immun. in Alatrina* 1. *Martii* 1700. *lib.* 3. *Decretal. Vallemani pag.* 276. 8

Epiſcopus abſque facultate Apoſtolica nulliter abſolvens ab excommunicatione effractores januæ Eccleſiæ, tenetur illis notificare ſe abſque facultate abſolviſſe. *Sac. Cong. Immun. in Bobien.* 2. *Mart.* 1700. *ibi pag.* 275. 9

In-

10 Injungitur Epiſcopo, ut cryptas, & aditus ſubterraneos a domibus privatorum ad Eccleſias, & loca immunia claudere faciat. *Sacra Cong. Imm. in Aquilana 9. Mart. 1632. lib. 2. Decret. Paul. pag. 115.* apud D. Riccium *in ſua Synopſi, verb. Epiſcopus quoad Immunitatem num. 50.*

11 Janua, per quam habetur aditus ad Eccleſiam, claudenda eſt; *S. C. C. in Eugubina 2. Jun. & 4. Auguſti 1736.* non obſtante tranſactione, & concordia cum quadam Societate Lanariorum facta a Dominis de Tundis. Sic apud Theſaurum Reſol. S. C. C. tom. 7.

PORTIO, PORTIONARII CATHEDRALIUM.

1 Portio, quæ ſit in Eccleſia, erigi non poteſt in Præbendam Pœnitentialem, ſed Præbenda Canonicalis: at ſi non eſſent Præbendæ, ſed fructus omnes in diſtributionibus quotidianis conſiſterent, tunc diſtributiones habebuntur pro Præbenda. *Sacr. Congreg. Conc.* teſte Nicolao Garc. *de Benefic. part. 6. cap. 4. num. 127.*

2 Portiones, ſi perpetuo unitæ ſunt Dignitatibus, ita ut Portionum titulo ſuppreſſo, effectum ſit unum duntaxat Beneficium, non tenentur ii, qui tales obtinent dignitates, ad aliud ſervitium, quam ſuarum Dignitatum. Quod ſi abſque ſuppreſſione tituli, Portiones unitæ ſunt Dignitatibus ad vitam obtinentium, & alias uti duo Beneficia obtineantur, utriuſque Beneficii ſervitia præſtanda ſunt. *Sacr. Congr. Concil.* referente Nicol. Garc. *de Benef. part. 2. cap. 2. num. 509.*

3 Portionarii & dimidii Portionarii vocem in Capitulo habentes ſunt Capitulares; ſed tunc inter Capitulares cenſendi ſunt, cum ex Apoſtolico privilegio, vel ex conſuetudine, aut Eccleſiæ ſtatuto inter Capitulares connumerantur; ſi autem ipſi talibus facultatibus non potiantur, Epiſcopus poterit contra eos abſque Adjunctis procedere. *Sacra Congreg. Conc.* penes Nicol. Garc. in *addit. ad ſuum tract. de Benefic. part. 11. cap. 1. num.* 219. & Rotam *deciſ. 196. num. 1. par. 2. diverſar. & deciſ. 708. part. 3. recent.* & apud Barb. *in Summ. Apoſtol. deciſ. verb. Portio, Portionarii Cathedralium num. 3.*

4 Portionarii repræſentant Beneficium, ſeu Manſionarios, & tenentur ad omnia ſicut Beneficiati. *Sac. Congreg. Rit. in Hiſpalen. die 5. Jul. 1603.* quam refert Sellius in *Selectis Canon. cap. 35. num. 48.*

5 Portionarii, & alii Beneficiati, ſi in omnibus ſunt æquales Canonicis, duplici ductu, ſicut Canonici, thurificandi ſunt, non obſtante libro Cæremonialis, quia intelligitur, quando Presbyteri non ſunt æquales Canonicis. *Sacra Congreg. Rit. in Cæſarauguſtana de Daroca 21. Mart. 1615.* penes Sell. *d. cap. 35. n. 47.*

6 Portionarii Eccleſiæ Cathedralis, etiam animarum curam habentes, debent in Proceſſionibus incedere poſt Canonicos, & tamquam membra non debent a corpore ſeparari per interpoſitionem Rectorum aliarum Eccleſiarum. *Sacra Congregat. Rit. in Turritana 1. Jun. 1601. & 27. Julii ejuſdem anni, & in Terulen. 20. Decembris 1601.* apud Sellium *d. cap. 45. n. 48.*

7 Portionarii perpetui Eccleſiarum Parochialium præcedere debent Portionariis amovibilibus Eccleſiæ Cathedralis in Proceſſionibus, in quibus dantur diſtributiones ex reditibus Capituli Cathedralis. *Sacr. Congreg. Rit. in Terulen. 17. Decemb. 1695.* quam citat Sellius *d. c. 35. num. 49.*

8 Portionarii non debent quicquam alterare & æquiparare ſe Canonicis in veſtibus. *Sac. Congreg. Rit. in Segobien. 7. Julii 1622.* de qua Sellius *d. cap. 35. n. 50.*

9 Portionarii non comprehenduntur ſub *c. 6. ſeſſ. 15. de reform.* ſi ſolum vocem in Capitulo habeant, & ideo poteſt Epiſcopus ſine Adjunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem eorum procedere; *Sacr. Cong. Concil.* quam adducit Sellius *d. c. 35. n. 51.*

10 Portionariis, & Beneficiatis Eccleſiæ Toletanæ prohibetur uti Habitu conceſſo Canonicis, ſed ut antiquum Habitum retinere debeant, declarat *Sac. Cong. Rit. in Toletana 17. Dec. 1605.* apud Sell. *d. c. 35. n. 52.*

11 Portionarii Eccleſiæ Terulen. uti de corpore illius Eccleſiæ debent inſimul cum Canonicis, & aliis Miniſtris incedere, & præcedere Portionarios, & Vicarios aliorum Eccleſiarum Parochialium illius Civitatis; *Sac. Congreg. Rit. in Terulen. 15. Mart. 1603. & 16. Septembr. 1606. & 12. Maii 1612.* ut per Sell. *d. cap. 35. num. 53.*

Additiones ex aliena manu.

12 Sunt in Cathedralibus, & Collegiatis Beneficiarii, qui alibi Portionarii, alibi Manſionarii, alibi Hebdomadarii, & alibi aliter nuncupantur. Videſis *Ayrer de Beneficiar. Aſſiſ.*

Eq-

13 Eorum inſtitutio exeunte ſæculo decimotertio
Romæ primum facta eſt in Baſilica S. Petri a
Joanne XXI. de anno 1277. *ut ex ejus Bulla
relata in collectione Bullarum S. Baſilicæ Va-*
14 *ticanæ* 1. *ad annum* 1277. Primis enim illis
temporibus, quibus in Cathedralibus Eccleſiis
Capitula inducta fuere, uni Canonici, ſi Cle-
ricos miniſteriales excipias, divina officia in
Choro perſolvebant, majori vel minori frequen-
15 tia pro Cathedralium diverſitate. At ex quo
Canonici reſidentiæ leges violare cœperunt, ne
ipſa divina officia penitus in Eccleſiis Cathe-
dralibus desererentur, inſtituti fuere hi Bene-
ficiarii, ut vice Canonicorum eademmet divi-
na officia perſolverent, cum plena tamen ad
ipſos Canonicos ſubjectione, ſervitiumque Ca-
thedralis habitum fuit pro titulo Beneficii eo-
rumdem, ut colligitur ex dicta *Bulla Joannis
XXI.* tum ex altera *Nicolai III. anni* 1279.
16 Confer etiam *Ayrer ubi ſupra*. Atque exinde
ea differentia nata eſt inter Canonicos Capi-
tulorum Cathedralium, & hoſce Beneficiarios,
quod illi pro titulo habent Eccleſiam ipſam,
cui *incardinati* ſunt, hi vero habent pro titu-
lo non quidem Eccleſiam ipſam, ſed ejuſdem
ſervitium ab ipſis in illius Choro præſtandum,
ut patet ex mox citatis Bullis.
17 Ex hac ipſa ratione, quod aſſumpti hi Be-
neficiarii ſunt ad ſupplendas vices Canonico-
rum non reſidentium, facile colligi poteſt, cur
ſecus ac Canonici ipſi, quippe quibus longe
facilius abſentia indulgetur, ad aſſiduam præ-
ſentiam, & perpetuam reſidentiam, neque il-
lam otioſam, & deſidioſam, ſed laborioſam
qualem Canones volunt, teneantur.
18 Quæ Beneficiariorum Chori recenti origine
ſpectata, mirandum haud eſt, ſi nulla eorum
fiat mentio in decretalibus Gregorii IX. & pro-
pterea dum de hujuſmodi Beneficiariis diſſeren-
dum occurrit, loco textus qui ſane deeſt, al-
legatur communiter celebris *Gloſſa in c. penul-
timo, verbo Aſſiſios, de Cleric. non reſiden.* quæ
Gloſſa poſt tempora Joannis XXI. & Nicolai
III. ſcripta fuit, & quod a dictis Pontificibus
in dictis Bullis traditum eſt de dictis Benefi-
ciariis, applicat *Aſſiſis, in dict. c. penultimo*
memoratis, vocatoſque Aſſiſios vult, quaſi aſ-
ſiduos, ſcilicet ex eo quod in ipſo aſſiduum,
& quotidianum Chori ſervitium rejecerint Ca-
nonici, rariori aſſiſtentia ob dignitatem ſibi
reſervata; quod etſi verum vocis illius ety-
mon non ſit: (verum enim profert Ducange)
ad illud tamen alludit.
19 Hi Beneficiarii non veniunt nomine Capitu-
li, neque ſtallum in Choro, neque vocem in
Capitulo habent. Adi *Anton. Fabricium Bu-
nyan. in prax. Beneficial. titul. de Reliq. ſti-
pen. Eccleſ. fere per tot.*
Eadem tamen haud eſt horum Beneficiario- 20
rum conditio in omnibus Eccleſiis; *Idem Au-
ctor ubi ſupra*. Quinimmo hi Beneficiarii in
aliquibus Eccleſiis jure Collegii gaudent, &
ſic peragunt ſuas peculiares Congregationes,
habent proprium, illudque diſtinctum Archi-
vium, arcam communem, peculiare ſigillum,
ſtallum in Choro, tum pro capite Dignita-
tem. Sed hinc non ſequitur, quod corpus ef- 21
forment a Canonicis diſtinctum. Jus enim
Collegii ſolummodo tribuere iis valet faculta-
tem ſe congregandi pro negotiis propriis, &
de iis ſtatuendi ſine dependentia a Capitulo,
tum cætera mox dicta: non item efformatio-
nem Corporis diſtincti, quæ in una eademque
Eccleſia repugnat. Quocirca & hi Beneficia- 22
rii gaudentes jure Collegii in reliquis Capitu-
lo obedire debent. Confer Rot. in *Gerunden.
Servitutum, ſuper bono jure* 15. *Februar.* 1731.
§. *Siquidem, cor. clar. memoriæ Cincio.*
Nec ulla in Eccleſia ſunt hi Beneficiarii in 23
omnibus æquales Canonicis, & propterea thu-
rificandi duplici ductu non ſecus ac ipſi Cano-
nici, *ut vult Auctor num.* 7. allegata ex Sel-
lio Reſolutione Sacræ Congregationis Rituum
in Cæſaraugustana de Daroca 21. *Mart.* 1615.
Poſſunt ſane ex inveterata conſuetudine eſſe hi 24
Beneficiarii, qui perinde ac Canonici, thurifi-
centur duplici ductu, at non inde ſequitur,
quod ſint, & eſſe poſſint ii in omnibus Cano-
nicis æquales, contra ipſorum inſtitutionem.
Et in his terminis accipienda eſt dicta Reſo-
lutio Sac. Congregationis Rituum, ſi vera eſt:
nam *Sellius* hic inter Apocryphos Auctores re-
cenſendus eſt, obſervante Urſaya *tom.* 2. *part.*
2. *diſcept.* 17. *n.* 37.

PORTIO CONGRUA.

POrtio congrua aſſignanda Parocho ex mis- 1
ſa debiti Penſionum concreto conferri de-
bet Summa Scutorum centum argenti illatum
partium. *Sac. Cong. Concil. in Albinganen.* 26.
Junii 1626. teſte Aldan. *in Compend. Canon. reſ.
lib.* 3. *num.* 4.
Porro congrua Vicario præſtanda interim, 2
dum Parochiali de idoneo Rectore providetur,
eſt duorum aureorum pro ſingulis menſibus.

Sacr. Congreg. Conc. referente Nicol. Garc. *de Benefic. part. 9. c. 2. n. 14.*

3 Portio congrua aſſignanda Vicario eſt arbitraria Epiſcopo, penſata qualitate perſonæ, Beneficii, & loci. *Sac. Cong. Conc.* juxta Nicol. Garc. *d. p. 9. c. 2. num. 15.* & Maſſobr. *de praxi habendi concurſum req. 1. dub. 25.* & apud Barb. *in Summ. Apoſtol. Deciſ. verb. Portio congrua n. 3.*

4 Portio fructuum Parochialium Eccleſiarum vacantium conſtituenda Vicario curam exercenti, quouſque ad novam inſtitutionem deveniatur, referenda eſt ad congruam portionem, & ſtipendium arbitrio Ordinarii ſumendum ex fructibus percipiendis, niſi aliquæ perſonæ ſint Jure obligatæ ad ſupplendum aliunde. *Sacr. Congregat. Concil.* teſte Nicol. Garc. *d. c. n. num. 15.*

5 Portio non detrahitur ex diſtributionibus quotidianis pro conſtructione, & ſuſtentatione Seminarii. *Sacr. Congr. Conc. in Lucana 5. Jul. 1618. in reſponſ. ad 2.* penes Aldan. *d. lib. 3. tit. 3. num. 6.*

6 Portio debita Seminario ratione Beneficiorum exigi poteſt poſt unionem ejuſdem Beneficii factam Regularibus, qui poſt Mendicantium privilegiis gaudent. *Sacra Congregat. Concil. die 21. Jul. 1619.* apud Aldan. *dict. lib. 3. tit. 3. num. 7.*

7 Alia ad rem. Vide verb. *Congrua*, verb. *Vicarius Parochialis*.

PORTORIUM. Vide verb. *Gabella n.* 8.

POSSESSIO.

1 Poſſeſſione ſua nemo inauditus eſt ſpoliandus, quamvis illa dicatur injuſta. *Sac. Congr. Rit. in Ebor.* 10. *Jan.* 1604. de qua Sell. *in ſelectis Canon. c. 43. n. 26.*

2 Poſſeſſionis exercendi ſuas functiones manutentionem debet habere ille, qui per decennium præteritum illas exercuit, donec in petitorio aliter declaretur. *Sacr. Congregat. Rit. in* [illegible] 16. *Jul.* 1605. teſte Sellio *d. cap.* 43. *num.* 22.

3 Poſſeſſionem quadragenariam cum titulo, ſeu privilegio ſuſtulit omnino Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 20. verſ. Ad hæc*; *Sacr. Congr. Conc. in* [illegible] 21. *Jul.* 1613. referente Sellio *d. c. 43. num.* [illegible]

4 Poſſeſſio capta a Coadjutore, vivente Coadjuto, non ſuffragatur poſt mortem coadjuti, niſi de novo capiatur. *Sacr. Congr. Rit. in Colimbr.* 16. *Sept.* 1606. *& in Patavina* 30. *Jan.* 1616. penes Sellium *d. c. 43. n. 26.*

5 Poſſeſſio ab obitu Coadjuti numeranda eſt, quamvis prior Poſſeſſio per Coadjutorem capta accederet ad annos viginti. *Sac. Cong. Rit. in Bergom.* 7. *Aug.* 1627. apud Sellium *d. c. 43. n. 27.* & apud Barboſ. in *Summ. Apoſtol. Deciſ. verb. Poſſeſſio n.* 5.

6 Alia. Vide verb. *Dominium art. 1. a n. 21. uſque in finem.*

7 Poſſeſſio immemorabilis tribuit Prælato inferiori juriſdictionem intra Epiſcopi Diœceſim. Bened. XIV. tom. 1. Conſt. 76. incip. *Apoſtolicæ* §. 2.

8 Non idem dicendum eſt de poſſeſſione quadragenaria cum titulo colorato. Idem *ib.* §. 3.

9 Poſſeſſio immemorabilis ſolo labefactatur rumore. Idem *ib.* §. 4.

10 Poſſeſſio Beneficiorum reſignatorum capienda eſt intra ſex menſes a data conceſſionis gratiæ, ſi Beneficia ſint citra montes; vel intra novem, ſi ultra; Idem tom. 2. Conſtit. 10. incip. *Eccleſiaſtica Miniſteria.*

POSSESOR BONÆ, & MALÆ FIDEI.

1 Poſſeſſor bonæ fidei dicitur ille, qui detinet rem alienam bona fide, id eſt neſciens talem rem eſſe alienam, & probe exiſtimans ejuſmodi rem eſſe ſuam. *Communis*, per textum *in l. Poſſideri 3. §. 21. & 22. & cap. ſi virgo 5. cauſ. 34. q. 2.* & ſimilibus.

2 Poſſeſſor autem malæ fidei econtra dicitur ille, qui detinet rem alienam mala fide, ideſt certo ſciens talem rem eſſe alienam, & non ſuam, prout fur detinet rem furtivam. *Communis*, per text. *in cit. cap. Poſſideri, & cit. cap. Si virgo*, cum ſimilibus.

3 Poſſeſſor bonæ fidei tempore a Jure ſtatuto poteſt præſcribere, & ſibi acquirere, & rem poſſeſſam, & fructus inde perceptos. *Communis*, per text. *in l. Bonæ fidei §. 1. ff. de acquir. rerum domin. l. Item veniat. §. Præter hæredit. Inſtit. de uſucapionibus, & longi temporis præſcriptionibus in princip.* cum ſimilibus.

4 Et quidem res mobiles cum titulo poſſeſſor bonæ fidei præſcribit, & ſibi acquirit triennio. Res vero immobiles per longi temporis poſſeſſionem *cit. Inſtit. de uſucapionibus, & longi temporis præſcriptionibus, in princip.* ibi: *Jure civi-*

li

ſi conſtitutum fuerat, ut qui bona fide ab eo, qui dominus non erat, cum crederet eum dominum eſſe, rem emerit, vel ex donatione, aliave quavis juſta cauſa acceperit: ubi vides, quod fit mentio de bona fide, & juſto titulo, atque ibidem loquendo de rebus taliter acquiſitis, atque poſſeſſis ſubjungitur: *Conſtitutionem ſuper hoc promulgavimus, qua cautum eſt, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero longi temporis poſſeſſionem (ideſt inter abſentes viginti annis) uſucapiantur*; & concordat *l. Cum noſtri, unic. Cod. de uſucapione*
5 *transformanda*. Poſſeſſor autem malæ fidei nullo tempore poteſt præſcribere, & ſibi acquirere rem poſſeſſam, & fructus inde perceptos. *Communis*, per text. *in c. Vigilanti 5. de præſcriptionibus*, ibi: *Vigilanti ſtudio cavendum eſt, ne malæ fidei poſſeſſores ſimus in prædiis alienis, quoniam nulla antiquorum dierum poſſeſſio juvat aliquem malæ fidei poſſeſſorem*; & *cap. Quoniam 20. eod.* ibi: *Quoniam omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, ſynodali judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio, tam Canonica, quam civilis*. Hinc *cap. Poſſeſſor 2. de Regul. Juris in 6.* abſolute dicitur, *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præ-*
6 *ſcribit*. Ut recte percipiatur qualis ſit obligatio poſſeſſoris, tam bonæ, quam malæ fidei, reſtituendi cum re poſſeſſa etiam fructus; advertendum eſt, quod fructus rei, alii ſunt naturales, alii induſtriales, & alii mixti. Fructus *naturales* ſunt illi, quos res ipſa ex natura ſua ſponte producit, nullo, ſeu vix ullo humano labore, vel induſtria cooperante, ut ſunt fœtus animalium, herbæ pratorum, ſilvæ cæduæ, & hujuſmodi; *l. Fructus 45. de uſuris*. Fructus *induſtriales* ſunt illi, quos ſola humana induſtria profert, & nullo modo natura rei ex ſe producit, quamvis concurrat ut inſtrumentum hominis induſtrii operantis, vel negotiantis, uti eſt ſtipendium, quod quis accipit, dum ipſemet ad aliquod opus, ſeu artefactum utitur alieno inſtrumento, item lucrum, quod quis reportat ex pecunia, vino, frumento, & hujuſmodi ad negotiationem poſitis, *l. Bonæ fidei, ff. de acquirend. rerum domin. l. Si ejus, ff. de rei vindicat.* Fructus *mixti* ſunt illi, ad quos producendos notabiliter concurrunt tam natura rei, quam induſtria hominis, uti ſunt ſegetes, uvæ, omneſque fructus ferendo, & colendo producti, vinum, oleum, caſeus, & hujuſmodi, quia hæc producit quidem natura rei, at debet induſtria hominis ad ipſa notabiliter concurrere.

7 Alii quartam ſpeciem fructuum addunt, quos *fructus Civiles* appellant, uti ſunt penſiones domorum, & navium vecturæ, mercedes, ſalaria, uſuræ, pretia rerum elocatarum, & hujuſmodi, quæ omnia in foro Civili habentur veluti fructus; non quia proprie fructus ſint, ſed quia ad ſimilitudinem fructuum Jure Civili ſunt conſtituta, ut habetur *l. Prædiorum 36. ff. de uſuris*.

Item advertendum eſt, quod fructus alii 8
ſunt percipiendi, & adhuc pendentes, & alii
jam percepti. *Communis*. Fructus percipien- 9
di, & adhuc pendentes ſunt illi, qui nondum ſunt collecti, ſed in rebus, e quibus naſcuntur, adhuc exiſtunt, & pendent; Et tales fundo cedunt, fundumque ſequuntur, ac proinde una cum fundo (deductis tamen expenſis) reſtituendi ſunt; nam *fructus pendentes pars fundi eſſe videntur*, uti loquitur textus in *l. Fructus pendentes 45. de rei vindicat*. Fructus percepti ſunt 10
illi, qui jam perfecte collecti ſunt, & in horreis, vel cellariis jam reconditi. Immo etiam illi, qui induſtria hominis ſunt a ſolo ſeparati, licet nondum ſint in horreis, vel cellariis reconditi, *l. Si Uſufructuarius, ff. Quibus modis uſusfructus, vel uſus amittitur*, ubi expreſſe dicitur: *Fructum percipi ſpica, aut fœno cæſo, aut uva adempta, aut excuſſa olea, quamvis nondum tritum frumentum, aut oleum factum, vel vindemia coacta ſit*.

Fructus percepti, alii ſunt adhuc extantes, 11
& nondum conſumpti, & alii non amplius extantes, & jam conſumpti. Fructus adhuc extantes, & nondum conſumpti, ſunt illi, qui adhuc exiſtunt, & nondum a poſſeſſore converſi ſunt in ſuos uſus. Fructus non amplius extantes, & jam conſumpti e contra ſunt illi, qui non amplius exiſtunt, & jam a poſſeſſore converſi ſunt in ſuos uſus. *Communis*.

A poſſeſſore rei alienæ, tum bonæ, tum ma- 12
læ fidei ſæpe ſæpius fiunt expenſæ, vel pro ipſa melioranda, aut pro fructibus ex ea percipiendis. Et tales expenſæ poſſunt eſſe triplicis generis, ſcilicet vel neceſſariæ, vel utiles, vel voluntariæ, & voluptuoſæ. Expenſæ *neceſſariæ* ſunt illæ, quæ neceſſario fiunt ad conſervationem rei alienæ, quæ ſine ipſis, vel omnino periret, vel notabiliter deterior efficeretur, aut nullos, ſeu non ordinarios fructus afferret, ut reficere domum, agrum, vel vineam e tribulis mundare, fruges ſub tecto conſervare, & hujuſmodi. Expenſæ *utiles* ſunt illæ, quæ fiunt ad rem utiliorem reddendam, ſeu ut plures fructus afferat, quam adferret, ſi fierent ſolum expenſæ neceſſariæ, uti eſſet v. g. agros, & vineas ampliare, extraordina-

rie meliorare, novas arbores plantare, & hujuſmodi. Expenſæ *voluntariæ*, *& voluptuoſæ* ſunt illæ, quæ fiunt tantum ad voluptatem, vel ad ornatum, aut ad delicias, ut ſunt fontes, viridaria, ſtatuæ, & hujuſmodi, quibus licet res reddatur pretioſior, & æſtimabilior, tamen non ideo affert majores fructus; Unde tales expenſæ non ſunt, nec neceſſariæ, nec utiles, ſed voluntariæ, & voluptuoſæ.

13 Res aliena apud poſſeſſorem, ſive bonæ, ſive malæ fidei, poteſt creſcere, & decreſcere dupliciter, videlicet, aut *intrinſece*, & in ſe, & ſecundum ſuam ſubſtantiam, ut ſi vitulus fiat bos, pullus equinus fiat equus, Bos, ſeu Equus de macro fiat pinguis, & ſic plus valeat; Vel econtra de pingui fiat macer, & de juvene robuſto, & forti fiat ſenex, & debilis, & ſic minus valeat. Aut *extrinſece* quoad ſolum valorem, ut ſi modius tritici modo valeat quatuor ſcutis, deinde ob penuriam; vel multitudinem ementium valeat ſex, ſeu octo; vel econtra modo valeat ſex, ſeu octo, deinde propter abundantiam, vel paucitatem ementium valeat ſolum quatuor, ſeu quinque. *Communis*.

14 His notatis, & bene perceptis reſolvitur, quod poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere rem mala fide poſſeſſam, ſi adhuc extet, aut ſi non extet, quantum ex illa factus eſt ditior.

15 *Communis, ac certa*. Item poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere etiam omnes fructus naturales ex re aliena perceptos, ſive adhuc extent, ſive jam conſumpti ſint. *Communis*, per textum *in l. Si fundum* 17. *Cod. de rei vindicatione*, ibi: *Tam fundum veſtrum .... quam fructus, quos cum mala fide percepiſſe fuerit probatum, aditus Præſes Provinciæ reſtitui jubebit*, *l. Certum eſt* 22. *Cod. eod.* ibi: *Certum eſt, malæ fidei poſſeſſores omnes fructus ſolere cum ipſa re præſtare*, & concordat textus *in* §. *Si quis a non Domino* 35. *Inſtit. de rerum diviſione*, ibi: *Qui alienum fundum ſciens poſſederit .... cum fundo etiam fructus, licèt con-*

16 *ſumpti ſint, cogitur reſtituere*. Inſuper poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere, non ſolum fructus perceptos, ſed etiam qui a Domino honeſte percipi potuiſſent. *Communis*, per textum in *l. Fructus non modo percepti* 33. *de rei vindicatione*, & *l. ſi de poſſeſſione*, 4. *Cod. Unde vi*, ibi: *Reum cauſam omnem præſtare oportet, in qua fructus etiam, quos vetus poſſeſſor percipere potuit, non tantum quos prædo percepit, venire non ambigitur*, & *cap. Gravis* 11. *de reſtitutione ſpoliator.* ubi Papa loquens de reſtitutione fructuum percipiendorum clariſſime id ipſum inſinuat his præciſis verbis: *Sed quos* (*ſi eis poſſidere fuiſſet licitum*) *poſſeſſores veteres percepiſſent reddi faciatis eiſdem*.

Poſſeſſor malæ fidei non tenetur reſtituere 17
fructus mere induſtriales. *Communis*. Et ratio eſt, quia ad eum ſpectant fructus, cujus eſt cauſa fructificans, ſed fructus mere induſtriales non ſunt effectus rei alienæ, utpote omnino ſterilis, ut ſupponitur, ſed ſolius hominis induſtrii operantis, vel negotiantis: ergo fructus mere induſtriales ex re aliena non ſunt reſtituendi a poſſeſſore malæ fidei, cum iſti non ſint fructus ſuæ malæ fidei, & iniquitatis, ſed ſolius ſuæ induſtriæ; Hinc qui mala fide poſſidens pecuniam alienam, exponit eam cum lucro ad ludum, ad negotiationem, ad cenſum &c. non tenetur hoc lucrum reſtituere, quia pecunia eſt res de ſe ſterilis, & lucrum inde acquiſitum eſt mere induſtriale. Si autem Dominus pecuniæ, ſi ipſam habuiſſet, & ipſe uſurus fuiſſet ad lucrum quærendum, tenebitur quidem poſſeſſor malæ fidei compenſare lucrum ſperatum, at non per modum fructus, ſed per modum intereſſe, & lucri ceſſantis, ut fatentur omnes.

Poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere fructus 18
mixtos quoad illam partem, quæ reſpondet naturæ rei, non autem quoad illam partem, quæ reſpondet ſuæ induſtriæ; ſeu quod idem eſt, poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere fructus mixtos, ſed detractis expenſis, & æſtimatione ſuæ induſtriæ. *Communis*. Et ratio eſt, quia fructus rei ſequuntur rem, & fructus induſtriæ ſequuntur induſtriam tamquam ſuam cauſam; adeoque cum fructus omni jure ſpectet ad eum, cujus eſt cauſa fructificans, & cauſa fructificans fructus mixtos partim ſit natura rei, & partim induſtria hominis, ſunt pro rata concurſus dividendi inter Dominum rei, & poſſeſſorem induſtrium.

Idem per eamdem dictam rationem dicen- 19
dum eſt de fructibus vocatis, ut ſupra, Civilibus; Si quis enim mala fide poſſidens alienam navim, domum, ſeu alienum Equum, Camelum, & ſimilia, ea locavit pro pretio, pretium iſtud ſpectat ad Dominum rei, detractis tamen, ſi quæ factæ ſint a poſſeſſore malæ fidei, expenſis. *Communis*.

Idem pariter eſt dicendum de eo, qui ma- 20
la fide poſſidens alienum torquem aureum, ipſum elocavit pro pretio; Hoc enim pretium reſtituendum eſt Domino torquis, cum non ſit fructus induſtriæ locantis, quia torques non habet ſe veluti inſtrumentum, per quod operetur induſtria ipſius malæ fidei poſſeſſoris, ſed

ſed veluti domus, quæ elocatur; adeoque ſicuti tenetur reſtituere pretium acceptum pro elocatione Domus alienæ mala fide poſſeſſæ, ita etiam tenetur reſtituere pretium acceptum pro elocatione torquis mala fide poſſeſſi. *Communis*; teſte Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 2. *ſect.* 2. *num.* 78.

21 Poſſeſſor malæ fidei poteſt in reſtitutione deducere expenſas neceſſarias factas circa rem, & fructus. *Communis*, textu expreſſo in *l. Domum, Cod. de rei vindic.* Et ratio eſt, quia Dominus ipſe dictas expenſas facere debuiſſet. Tum quia fructus non habent rationem fructus, niſi deductis his expenſis, *l.* 36. §. *final. ff. de hæredit. petit.* adeoque &c.

22 Item poſſeſſor malæ fidei poteſt in reſtitutione deducere etiam expenſas utiles. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 82. Quamvis enim in *l. Adeo* 7. §. *Ex diverſo, ff. de acquirendo rerum dominio*, poſſeſſori malæ fidei negetur actio ad illas repetendas, tamen eſt Lex pœnalis, quæ non obligat in conſcientia ante ſententiam Judicis; Tum quia rigor illius Legis mitigatus eſt per *l. Plane* 38. *de hæreditatis petitione*, ibi: *Sed benignius eſt in hujus quoque perſona* (*ſcilicet malæ fidei*) *haberi rationem impenſarum*; *non enim debet petitor ex aliena jactura lucrum facere. Plane poteſt in eo differentia eſſe, ut bonæ fidei quidem poſſeſſor omnimode impenſas deducat, licet res non extet, in quam fecit; ſicut Tutor, vel Curator conſequuntur; prædo autem non aliter, quam ſi res melior ſit*. Unde etiam in *leg. Fundus* 51. *ff. Familiæ Herciſcundæ*, abſolute dicitur: *Nullus caſus intervenire poteſt, qui hoc genus deductionis* (*ſcilicet expenſarum*) *impediat*. Et ratio eſt, quia tales expenſæ ceſſerunt in commodum, & utilitatem Domini rei, adeoque, quamvis poſſeſſor malæ fidei cum utilitate rem Domini geſſerit, ex æquitate Juris naturalis etiam ipſi compenſandæ ſunt dictæ utiles expenſæ.

23 Item poſſeſſor malæ fidei poteſt in reſtitutionem deducere expenſas voluntarias, ſeu voluptuarias factas in ornatum ſeparabilem a re mala fide poſſeſſa. Quæ enim ab ipſa re ſine ſui damno ſeparari poſſunt, ut portæ, feneſtræ, ſtatuæ, horologia, inſignia, & hujuſmodi alienis ædibus, ſeu prædiis affixa, licite auferuntur etiam a poſſeſſore malæ fidei, ut omnes concedunt, teſte Spor. *loc. cit. n.* 85. Si autem ſine damno rei ſeparari nequeant, Molina, Leſſius, Sayr. & alii apud La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *n.* 232. dicunt, in foro conſcientiæ poſſe deduci etiam tales expenſas voluntarias, & voluptuarias factas in dictum ornatum, non ſeparabilem; quia res per illas facta eſt pretioſior, poteſtque pluris vendi. Unde videtur iniquum, ut quis diteſcat ex damno alterius contra expreſſa jura in *l. Jure naturæ* 206. *ff. de Reg. Juris*, ibi: *Jure naturæ æquum eſt neminem cum alterius detrimento, & injuria fieri locupletiorem*, & *in cap. Locupletari*, 48. *de Reg. jur. in* 6. ibi: *Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura*. Sanchez tamen, Layman, Rebell. Caſtropal. & alii apud eumdem *ibidem* tenent, deduci non poſſe tales expenſas voluntarias, & voluptuarias factas in ornatum non ſeparabilem, quia Dominus injuſte cogeretur ornatum illum emere.

(24 in margin beside "nes concedunt")

Poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere rem alienam cum omni ſuo incremento, tam intrinſeco, quam extrinſeco. *Communis*. Et ratio eſt, quia quando res creſcit, ſuo Domino creſcit, adeoque, cum poſſeſſor malæ fidei non ſit Dominus rei alienæ mala fide poſſeſſæ, non poteſt eſſe Dominus ejus augmenti, vel majoris valoris, & conſequenter tota res aliena, quomodocumque creverit, eſt ita reſtituenda Domino vero, & proprio; Sic v. g. ſi apud poſſeſſorem malæ fidei pullus equinus, ſeu vitulus juvenis jam adolevit, & crevit; vel impinguatus eſt; ſi vinea meliorata, ſi in agro, in viridario multæ adauctæ ſint plantæ arborum, & hujuſmodi. Item ſi interim pretium rei alienæ, v. g. frumenti, vini, equi, bovis &c. propter raritatem ſimilium, & multitudinem emptorum creverit, quantumcumque creverit, totum ſpectat ad Dominum, ut docent omnes communiter. 25

Si res aliena apud poſſeſſorem malæ fidei aucta ſit augmento intrinſeco, debet fieri reſtitutio ſecundum optimum ſtatum, quem in manu ejus habuit, quamvis fortaſſe augmentum illud apud ſuum dominum habitura non fuiſſet. *Communis*, textu expreſſo *in l. In re furtiva* 8. *de conditione furtiva* §. 3. ibi: *Si ex cauſa furtiva res condicatur, cujus temporis æſtimatio fiat, quæritur. Placet tamen id tempus ſpectandum, quo res unquam plurimi fuit, maxime cum deteriorem factam fur dando non liberatur, ſemper enim moram fur facere videtur*. Sic verb. gr. qui furatus vitulum, ſeu bovem macrum, & poſtea factum bovem adultum, ſeu pinguem conſumpſit, vendidit, vel ſua culpa perire, aut deteriorari permiſit, tenetur reſtituere pretium, vel æſtimationem bovis adulti, ſeu pinguis ſecundum optimum ſtatum, quem talis bos habuit apud ipſum furem, ſeu poſſeſſorem malæ fidei, quamvis fortaſſe 26

taſſe apud ſuum Dominum manens bos ille nunquam accepiſſet illud augmentum, nec illum Dominus deduxiſſet ad illum optimum ſtatum, ſed antea conſumpſiſſet, perdidiſſet, vendidiſſet. Et ratio eſt clara, quia talis bos, quando fuit in illo optimo ſtatu apud poſſeſſorem malæ fidei, erat res Domini ſui, ergo ſecundum illum optimum ſtatum ſpectabat ad Dominum, cum totum incrementum intrinſecum, & optimus ſtatus rei inhærens, una cum ipſa re ad Dominum ſpectet, adeoque poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere pretium, vel æſtimationem bovis adulti, ſeu pinguis ſecundum illum optimum ſtatum, quem ſemel talis bos habuit ad ipſum poſſeſſorem malæ fidei, quamvis fortaſſe manens apud ſuum Dominum nunquam ad tale intrinſecum incrementum, ſeu optimum ſtatum perveniſſet.

27 E contra autem, ſi talis vitulus, ſeu bos macer apud dominum ſuum manens adoleviſſet, ſeu impinguatus fuiſſet, ſicque incrementum multum intrinſecum recepiſſet, quod de facto apud poſſeſſorem malæ fidei non recepit ob ejus negligentiam culpabilem, vel quia ſtatim adhuc vitulum, ſeu bovem macrum conſumpſit, ſeu vendidit, tenetur poſſeſſor malæ fidei reddere æſtimationem ſecundum ſummum illum valorem, ad quem Dominus dictum vitulum, ſeu bovem macrum certo, vel probabilius deduxiſſet, ſeu vendidiſſet, & hoc ratione damni emergentis, & lucri ceſſantis. *Communis*.

28 Si res aliena apud poſſeſſorem malæ fidei aucta ſit augmento, ſeu valore ſolum extrinſeco, debet fieri reſtitutio ſecundum valorem majorem, quo ipſi Domino valuiſſet, ſi ei injuſte ablata, aut detenta non fuiſſet. *Communis*. Sic v. g. ſi Dominus fuiſſet rem ſuam venditurus tempore, quo ſummum valorem habebat, tunc clare patet, furem, ſeu poſſeſſorem malæ fidei teneri reſtituere ſummum illum valorem, quia in ſummo illo valore da-
29 mnificavit Dominum. Item fur, ſed poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere illum ſummum valorem, ſi Dominus ex quo tempore currentis talis ſummi valoris carendo ſua re injuſte a poſſeſſore malæ fidei poſſeſſa, v. gr. tritico, debuit emere aliud illo ſummo valore, quia ſic malæ fidei poſſeſſor fuit cauſa, quod tantum damnum injuſte emerſit Domino rei,
30 adeoque totum compenſare debet. *Communis*. Item tenetur fur, ſeu poſſeſſor malæ fidei reſtituere illum valorem, quamvis Dominus rei, v. g. tritici, non fuiſſet venditurus triticum, nec aliud ſibi empturum tempore dicti ſummi valoris, ſed eo tempore ipſe conſumpſiſſet, vel donaſſet amico, qui fuit injuſta cauſa, ne Dominus re ſua, ſcilicet *ſuo tritico*, eo tempore uteretur; Dominus enim non ſolum paſſus eſt carentiam *tritici*, ſed etiam paſſus eſt damnum carendo *tritico*, ejuſque uſu, quando uſus erat majoris æſtimationis, ſive pro ſe, ſive pro aliis; adeoque poſſeſſor malæ fidei debet reddere tantum, quantum tunc valebat ille uſus, nec ſatisfacit reddendo nunc ſimile *triticum*. Sic Lugo *diſp.* 18. *ſect.* 6. *num.* 123. Tambur. *lib.* 8. *tract.* 3. *cap.* 2. §. 7. *num.* 9. Illſung *t.* 4. *d.* 3. *num.* 164. Petſchacher *de reſtitutione pag.* 221. Sporer *loc. cit. num.* 151. La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *n.* 234. & alii contra Vaſquez, Turrian. & alios.

Si Dominus rei conſumpturus, vel alienatu- 31
rus erat rem ſuam eodem tempore, quo fur, ſeu poſſeſſor malæ fidei eam conſumpſit, tunc poſſeſſor malæ fidei, ſeu fur, tenetur ſolum reſtituere tantum, quanti pro eo tunc valebat ipſa res, quia Dominus plus non eſt damnificatus, quam in valore, qui tunc erat. *Com-*
munis. Quamvis Dominus conſumpturus, vel 32
alienaturus fuiſſet rem ſuam tempore minoris valoris, ante tempus majoris valoris, quo ipſam conſumpſit, vel alienavit poſſeſſor malæ fidei, adhuc ipſe poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere ipſum totum pretium majus, currens tempore, quo eam conſumpſit. *Communis, & certa* cum Tamburin. *loc. cit. n.* 13. & Sporer *loc. cit. num.* 133. Et ratio clara eſt, quia res adhuc exiſtens illo tempore aucti valoris, eſt adhuc Domini ſui, & non poſſeſſoris malæ fidei, & conſequenter in valore crevit Domino, & non poſſeſſori malæ fidei, cum res Domino ſuo creſcat, adeoque, ſi illo tempore majoris aucti valoris injuſte a poſſeſſore malæ fidei conſumatur, vel vendatur, totum illud pretium majoris valoris eſt ab ipſo reſtituendum Domino rei, etſi non ratione damni ma-
joris, tamen ratione Juris Dominii. Item quam- 33
vis Dominus conſervaturus fuiſſet rem ſuam uſque in tempus, quo minus valeret, poſſeſſor malæ fidei adhuc teneretur reſtituere totum pretium, ſeu illum majorem valorem currentem pro tempore, quo ipſe injuſte rem conſumpſiſſet, vel alienaſſet. Sic Lugo *loc. cit. n.* 126. cum aliis ibi allegatis, Sporer *loc. cit. n.* 155. La Croix *loc. cit. num.* 223. Petſchacher *de reſtit. pag.* 223. Tamburin. *loc. cit. num.* 13. ubi hanc vocat veriſſimam, licet oppoſitam ſententiam teneant Leſſius *lib.* 2. *cap.* 12. *dub.* 16. *n.* 105. & ex illo Layman *l.* 3. *tract.* 2. *cap.* 4. *num.* 6. & alii. Et ratio noſtra ſatis urgens a

prioris

priori eſt hæc, quam affert Sporer *loc. cit.* quia, dicit, quando poſſeſſor malæ fidei, ſeu fur rem alienam conſumpſit injuſte, tunc ſtatim abſque mora ratione injuſtæ conſumptionis tenebatur ex juſtitia reſtituere totum valorem, ſeu pretium, quantum eo tempore res valebat, & non quantum valitura erat poſtea, decreſcente ejus pretio; Res enim tunc in toto ſuo valore erat Domini, & non poſſeſſoris malæ fidei, ſeu furis, & poſtea jam abſumpta non poterat amplius decreſcere Domino, immo nulli, adeoque poſſeſſor malæ fidei ſemper reſtituere debebit eumdem valorem majorem illius temporis, quo rem conſumpſit, vel alienavit; Tum quia ſi poſſeſſor malæ fidei, ſeu fur poſſet ſibi retinere exceſſum illum majoris pretii, reportaret lucrum, & diteſceret ex duplici ſuo delicto, ſcilicet ex furto, ſeu injuſta detentione, & ex injuſta rei alienæ conſumptione, quod nullimode poteſt dici ſecundum juſtitiam, & rectam rationem, quia, ut habetur in *l. Non fraudantur* 134. §. 1. *ff. De Reg. Juris*, ibi: *Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt*. *Ne*, ut dicitur *in cap. Intelleximus* 7. *de Judiciis*, *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare*.

34 Si dubitetur ad quodnam tempus, ſcilicet majoris, vel minoris valoris Dominus rem ſuam fuiſſet ſervaturus, niſi a poſſeſſore malæ fidei fuiſſet inique detenta, & conſumpta? Vaſquez, Azorius, Reb. & alii cenſent, eſſe tunc judicandum in favorem Domini, & totum valorem majorem eſſe ipſi reſtituendum, eo quod in dubio inclinandum ſit in favorem innocentis, cujus conditio melior eſt; At Lugo *diſp.* 19. *num.* 133. Leſſius *l. c. nu.* 109. Tamburin. *loc. cit. n.* 7. Petſchacher *loc. cit. p.* 227. Illſung. *loc. cit. n.* 165. Dicaſtill. *d.* 2. *num.* 17. La Croix *loc. cit. num.* 576. Sporer *loc. cit. num.* 159. & alii probabilius docent media via eſſe incedendum, & pro ratione dubii eſſe reſtituendum ſecundum judicium prudentum, quia pro damno incerto non debet reſtitui tantum, quantum pro damno certo; Dubietas enim, & incertitudo imminuit æſtimationem lucri, & damni.

35 Nec valet dicere, quod in dubio eſt judicandum in favorem innocentis, adeoque totum valorem majorem eſſe reſtituendum Domino innocenti. Non valet, inquam, quia hoc verum eſt ſolum, quando adeſt poſſeſſio pro innocente, quæ in hoc caſu non adeſt, cum necdum extiterit major valor. Vel quando res dividi non poteſt, neque utrique parti ſatisfieri, quod utique in hoc caſu poteſt.

Immo poſſeſſor malæ fidei nec tenetur credere Domino, ſe rem ſuam fuiſſe ſervaturum, ſeu venditurum tempore majoris valoris, niſi accedant aliæ circumſtantiæ, & conjecturæ, quibus certo cognoſci poſſit talis veritas: unde ſi certitudo haberi non poſſit, & adhuc res maneat dubia, erit adhuc reſtituendum ſolum ſecundum proportionem dubii, & majoris, vel minoris apparentis veritatis. Sic Sporer *loc. cit. n.* 160. & Diana, Lugo, Tamburin. Leſſius, Turrian. Petſchacher citati, & ſecuti a La Croix *loc. cit. n.* 576. 36

Poſſeſſor malæ fidei tenetur compenſare omne damnum emergens, & lucrum ceſſans Domino ex iniqua detentione rei ſuæ. *Communis*. Poſſeſſor enim malæ fidei tenetur reſtituere ad æqualitatem arithmeticam juſtitiæ commutativæ, ita ut Dominus tantum recipiat, & habeat quantum habuiſſet, ſi res ſua injuſte detenta non fuiſſet; ad hoc autem requiritur, ut de ſe putet, compenſatio omnis damni emergentis, & lucri ceſſantis. 37

Poſſeſſor malæ fidei debet ſuis expenſis reſtituere rem mala fide poſſeſſam in loco, ubi Dominus eam haberet, ſi inique detenta, aut deſtructa non fuiſſet. *Communis*; Per reſtitutionem enim Creditor debet reduci ad æqualitatem, ita ut nullum patiatur damnum, aut gravamen ex injuſta detentione, aut deſtructione rei ſuæ; Ad hoc autem requiritur, ut ſine ulla ſua expenſa rem ſuam recipiat in loco, ubi eam haberet, ſi inique detenta, aut deſtructa non fuiſſet, alias per reſtitutionem non reduceretur ad æqualitatem. 38

Poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere rem bona fide poſſeſſam ſtatim ac cognoſcit eſſe alienam, & quamprimum commode fieri poteſt. *Communis, ac certa*. Poſſeſſor bonæ fidei tenetur rem bona fide poſſeſſam reſtituere ipſi Domino, etiamſi non repetat ob ignorantiam, vel aliam cauſam, quæ non denotet implicitam remiſſionem. *Communis*; quia cum ſciat rem eſſe alienam, & cujus ſit, jam eum urget præceptum reſtitutionis. Et probabilius tenetur eam rem reſtituere ipſi Domino, & non furi, ſeu alteri poſſeſſori malæ fidei, quamvis aliter ſuum pretium datum pro ejus ver. gr. emptione recuperare non poſſit. Sporer *loc. cit. n.* 120. cum plurimis ibi adductis. Vide verb. *Emptio art.* [illegible] *nu.* 6. Revera tamen eſt etiam probabile, quod talis poſſeſſor bonæ fidei poſſit talem rem reddere furi, aut alteri poſſeſſori malæ fidei ad pretium ſuum recuperandum, ſeque indemnem ſervandum; Sporer *loc. cit. n.* 121. cum plurimis ibi citatis. Vide verb. *Emptio art.* 2.

39 (margin, beside "Poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere rem"); 40; 41; 42; 43

art. 2. *num.* 7. Nec talis poſſeſſor bonæ fidei reſtituendo talem rem Domino poteſt ab ipſo repetere expenſum pro ea, textu expreſſo *in l. Mater 3. Cod. de rei vindic.* ibi: *Rem tuam a poſſeſſore, etiam non oblato pretio, vindicare poteris*. Vide d. v. *Emptio art.* 2. *num.* 22. *&* *n.* 10. & reſolve ut *ibi*.

44 Poſſeſſor bonæ fidei incipiens dubitare ſolum per leves rationes, vel leves conjecturas, an res ſit ſua, vel aliena? non tenetur examinare veritatem, ſed tuto pergit poſſidere, quia nemo tenetur inquiſitionem contra ſe ipſum inſtituere ex levibus ſolum rationibus, & conjecturis. Sic expreſſe Sporer *loc. cit. num.* 91. addita ratione, quod ſicut ipſe Superior non tenetur, & forte non poteſt ex levibus conjecturis moveri ad inquirendum contra te v. g. ſic multo minus nec tu contra teipſum; perge ergo in poſſeſſione tua. *Hæc ille*.

45 Si autem poſſeſſor bonæ fidei incipiat dubitare ob graves, & probabiles rationes occurrentes; tenetur omnino inquirere, & examinare veritatem, adhibita diligentia humana, morali, ordinaria, majori, vel minori, prout res poſſeſſa incipiens eſſe dubia majoris, vel minoris fuerit momenti. *Communis*; Et ratio eſt, quia dubitans ob graves, & probabiles rationes, an res ſit ſua, vel aliena? ſi omittat inquirere veritatem, deſinit eſſe poſſeſſor bonæ fidei, cum prudenter timere debeat, ne ſua poſſeſſio ſit injuſta, forte talis ſibi appaſitura poſt factam debitam inquiſitionem ad indagandam veritatem, adeoque, ne ſe exponat periculo detinendi injuſte rem alienam, ſicque peccandi peccato injuſtitiæ, pergendo poſſidere cum conſcientia practice dubia de validitate, & honeſtate ſuæ poſſeſſionis, debet omnino inquirere, & examinare veritatem pro deponendo tali practico dubio, & ſic inde licite, & tute poſſideat, ſi repererit rem poſſeſſam eſſe vere ſuam; vel reſtituat, ſi compererit eſſe alienam.

46 Quod ſi poſt factam talem inquiſitionem nequeat reperire veritatem, & deponere tale dubium, tunc poteſt ipſam rem poſſeſſam licite, & juſte retinere uti ſuam, *Communis*, per textum *in l. Nemo* 126. §. 2. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Cum de lucro duorum quæritur, melior eſt cauſa poſſidentis*; *l. In pari cauſa* 128. *ff. eod.* ibi: *In pari cauſſa poſſeſſor potior haberi debet*, *cap. Quod autem* 5. *De Jurepatronat.* ibi: *Melior eſt conditio poſſidentis*, *c. In pari* 65. *de Reg. Juris in* 6. ibi: *In pari delicto, vel cauſſa potior eſt conditio poſſidentis*.

Si facta debita diligentia adhuc perſeveret poſſeſſor bonæ fidei in tali dubio, & interim compareat Dominus, tenetur ei reſtituere rem extantem; Si autem rem jam conſumpſerit, vel alienaverit, & poſtea compareat Dominus, tenetur ſolum reſtituere quantum inde factus eſt ditior; Sic ex communi Covar. *Reg. Poſſeſſor, part.* 2. §. 5. *& Reg. Peccatum p.* 3. *princ. n.* 4. Vaſquez *diſp.* 66. *c.* 7. Silveſter verb. *Reſtitutio* 3. *q.* 7. *dicto* 3. Suarez *t.* 5. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *n.* 14. Molina *t.* 1. *art.* 2. *diſp.* 25. *&* 36. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 21. Sanchez *l.* 2. *de Matr. diſp.* 41. *num.* 12. Sporer *loc. cit. n.* 95. & alii paſſim.

Unde ſi quis alius talem rem dubiam a dicto poſſeſſore bona fide poſſeſſam æque dubitet, 48
vel probabiliter putet eſſe ſuam, non poteſt eam ſine Judicis auctoritate auferre, & ſi auferat, injuſtum ei damnum infert, & ad integram reſtitutionem tenetur; Sanchez *lib.* 2. *de Matrimonio diſp.* 41. *n.* 26. Navarr. *cap.* 17. *n.* 117. Layman *l. c. n.* 21. Sporer *l. c. n.* 94. & alii; Et ratio eſt, quia dum res incerta eſt, ſeu partium jura obſcura ſunt, interim ordinarie loquendo eſt præſumptio pro poſſeſſore ex Juris diſpoſitione, uti clare conſtat ex §. *Retinendæ poſſeſſionis* 4. *Inſtit. de Interdictis*, ibi: *Commodum autem poſſidendi in eo eſt, quod etiamſi ejus res non ſit, qui poſſidet, ſi modo Actor non potuerit ſuam eſſe probare, remanet in ſuo loco poſſeſſio, propter quam cauſam, cum obſcura ſunt utriuſque jura, contra petitorem judicari ſolet*.

Poſſeſſor bonæ fidei, qui, bona fide durante, ita rem alienam conſumpſit, ut nihil omnino remanſerit, in quo factus ſit ditior, nihil reſtituere tenetur. *Communis*, per textum *in l. Bona fides* 136. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Bona fides tantumdem poſſidenti præſtat, quantum veritas, quoties Lex impedimento non eſt*: Cum enim talis res, durante bona fide, conſumpta ſine ulla culpa contra juſtitiam fuerit conſumpta, non eſt unde oriatur obligatio reſtitutionis. Vide verb. *Emptio art.* 2. *n.* 4. 49

Si vero poſſeſſor bonæ fidei non ita in totum rem alienam conſumpſerit, quin remaneat 50
aliquid in quo factus ſit ditior, id reſtituere tenetur, quamprimum advertit ſibi proveniſſe præciſe ex re aliena, & non ex induſtria, *Communis*, per textum *in l. Item veniunt* 20. §. 6. *D. de hereditatis petitione*, ibi: *Eos autem, qui juſtas cauſas habuiſſent, quare bona ad ſe pertinere exiſtimaſſent, uſque adeo dumtaxat quo locupletiores ex ea re facti eſſent, condemnandos*, ſcilicet ad reſtitutionem, ubi Gloſſa ait: *Hanc eſſe optimam regulam, qua nulla verior*

in

in jure, ut bonæ fidei poſſeſſor ad id tantum, quod ad ſe pervenerit, teneatur.

51 Poſſeſſor bonæ fidei cognoſcens rem eſſe alienam, non tantum ipſam, ſed etiam fructus rei naturales, & mixtos quoad eam partem, quæ reſpondet naturæ rei, reſtituere tenetur, ſolum tamen adhuc extantes. *Communis*; textu expreſſo *in l. Certum eſt* 22. *Cod. de rei vindicatione*, ibi: *Certum eſt malæ fidei poſſeſſores omnes fructus ſolere cum ipſa re præſtare; bonæ fidei vero, extantes*. Concordat *l. Fructus percipiendo* 45. *De uſuris*, ibi: *Fructus percipiendo Uxor, vel Vir ex re ſibi donata ſuos facit, illos tamen, quos ſuis operis acquiſierit (veluti ſerendo) nam ſi pomum decerpſerit, vel ex ſilva ceciderit, non fit ejus, ſicut nec cujuslibet bonæ fidei poſſeſſoris, quia non ex facto ejus is fructus naſcitur*.

52 Dicitur autem notanter *ſolum tamen adhuc extantes*, quia ſi, bona fide durante, eos conſumpſit, vel donavit, vel perdidit, ad nihil tenetur, ratione abſumptionis, niſi in quantum inde factus ſit ditior: *l. Senatus conſultum* 1. *Cod. De petitione hereditatis*, ibi: *Fructus bonæ fidei poſſeſſores reddere cogendi non ſunt, niſi ex his locupletiores extiterint*; *l. Sed & ſi lege* 25. *ff. De hereditatis petitione* §. 11. ibi: *Conſuluit Senatus bonæ fidei poſſeſſoribus, ne in totum damno afficiantur, ſed in id dumtaxat teneantur, in quo locupletiores facti ſunt*; *l. Illud* 40. §. 2. *ff. eodem*, ibi: *In bonæ fidei autem poſſeſſore hi tantum veniunt in reſtitutione, quaſi augmenta hereditatis, per quos locupletior factus eſt*.

53 Poſſeſſor bonæ fidei non tenetur reſtituere dictos fructus naturales, ſive adhuc extent, ſive eos conſumpſerit, & ex ipſis factus ſit ditior, ſi eos bona fide poſſedit per integrum triennium, antequam a vero Domino una cum fundo repeterentur, quia cenſetur eos præſcripſiſſe; *Inſtitut. de uſucapionibus, & longi temporis præſcriptionibus*, *in princip.* ibi: *Cautum eſt, ut res quidem mobiles per triennium...... uſucapiantur*, & concordat *l. Sequitur* 4. §. *Fructus, ff. de uſurpationibus, & uſucapionibus*, & *l. Cum noſtri, unic. Cod. De uſucapione transformanda*; Covarruv. *lib.* 1. *variar. reſolut. cap.* 3. *n.* 7. Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 588. Reiffenſtuel *l.* 2. *Decr. t.* 13. *num.* 14. & alii paſſim.

54 Bonæ fidei poſſeſſor ſemper, etiam ſine titulo, facit ſuos fructus induſtriales; *cit. l. Fructus percipiendo* 45. *ff. De uſuris*, §. 35. *Inſtit. de rerum diviſion.* ibi: *Si quis a non Domino, quem Dominum eſſe crediderit, bona fide fundum emerit, vel ex donatione, aliaque qualibet juſta cauſa æque bona fide acceperit; naturali ratione placuit, fructus quos percepit, ejus eſſe pro cultura, & cura. Et ideo ſi poſtea Dominus ſupervenerit, & fundum vindicet, de fructibus ab eo conſumptis agere non poteſt*: Sic expreſſe Fagnan. *lib.* 2. *Decret. in capit. Gravis* 11. *de reſtitutione ſpoliat. num.* 45. cum triplici Gloſſa ibi citata, & plurimis aliis adductis; Ubi, 55
num. 56. addit, quod ſi habeat titulum, tunc fructus omnes, etiam naturales non conſumptos facit ſuos; & ita intelligi debet textus *in l. Bonæ fidei emptor* 46. *ff. de acquir. rerum Dominio*, ubi dicitur: *Bonæ fidei emptor non dubie percipiendo fructus ex aliena re, ſuos interim facit, non tantum eos, qui diligentia, & opera ejus provenerunt, ſed omnes, quia quod ad fructus attinet, loco Domini pene eſt*; & plurimis adductis, dicit ſic hodie communiter ſentire modernos, nec obſtare textum *in l. Fructus percipiendo* 45. *ff. de uſuris*, jam adductum *ſupra n.* 51. quia, inquit, textus ille intelligi debet de fructibus naturalibus extantibus, quos bonæ fidei poſſeſſor, etiam cum titulo, facit ſuos, non autem de conſumptis: producitque rationem; Vide ipſum *ibid.* & Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 13. *a n.* 135. *ad* 141. ubi dictos textus *in l. Bonæ fidei emptor* 46. *ff. de acquirend. rerum domin. & in l. Fructus percipiendo* 45. *ff. de uſuris* explicat, & conciliat.

56 Poſſeſſor bonæ fidei, etiam ſine titulo, facit ſuos fructus Civiles, quos facto, proviſione, ſeu diligentia ſua percepit, eo quod ipſe laboravit, & ei ſolvens liberatur, ut *in l. Si urbana prædia* 55. *De condictione indebiti*. Innocent. *in c. In lit.* 5. *de reſtitut. ſpol. n.* 3. *in fine verſ. Niſi forte*, Bartolus *in l. Ex diverſ. ff. De rei vindicat. n.* 5. Fagn. *loc. cit. n.* 49. Butrius, Ancharan. & Bero apud ipſum a fortiori id concludentes; Nam ſi malæ fidei poſſeſſor tales fructus civiles facit ſuos, licet revocabiliter, quia tandem tenetur illos reſtituere, ergo multo magis bonæ fidei poſſeſſor ſine titulo.

57 Poſſeſſor bonæ fidei non tenetur reſtituere ullos fructus ante litem conteſtatam conſumptos, ſi ex eis non ſit factus ditior; Gloſſa *in cit. cap. Gravis* 11. *de reſtitutione ſpoliator. verb. Fructus*. Abbas *ibid. num.* 6. Barboſa *ib. n.* 8. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 142. & ipſo teſte, communis aliorum, per textum *in l. Sed & loci* 4. §. 2. *ff. Finium regundorum*, ubi generaliter, & abſque diſtinctione inter fructus induſtriales, & naturales, vel inter bonæ fidei poſſeſſorem cum titulo, aut ſine titulo expreſſe dicitur:

citur: *Aut enim bona fide percepit, & lucrari eum oportet, aut mala fide, & condici oportet;* & concordant textus *in l. Senatus conſultum* 1. *Cod. de petitione hereditat. l. Sed & ſi lege* 25. *ff. de hereditatis petitione*; *l. Illud* 40. *ff. eodem*, adducti *ſupra n.* 52. quibus, ut patet, ſtatuitur poſſeſſores bonæ fidei de fructibus conſumptis teneri ſolum reſtituere id, in quo ditiores facti ſunt; Unde a ſenſu contrario recte infertur eos ad nihil teneri, quando non ſunt facti ditiores; ut colligitur ex *l. Utrum autem* 23. *ff. De hereditatis petitione*, ubi expreſſe deciditur; quod bonæ fidei poſſeſſores nec teneantur ad pretium, niſi quatenus facti ſunt locupletiores.

58 Poſſeſſor bonæ fidei, re per Dominum evicta, tenetur reſtituere univerſos fructus ejus poſt litem conteſtatam conſumptos. *Communis*, per expreſſum textum *in l. Certum eſt* 22. *Cod. de rei vindicatione*, ubi dicitur, quod poſſeſſor bonæ fidei fructus ante litis conteſtationem perceptos ſoleat cum ipſa re præſtare extantes, poſt litis autem conteſtationem univerſos; ibi: *Certum eſt malæ fidei poſſeſſores omnes fructus ſolere cum ipſa re præſtare: bonæ fidei vero, extantes; poſt litis autem conteſtationem, univerſos*; Et ratio eſt, quia talis poſſeſſor quoad fructus poſt litem conteſtatam perceptos, & conſumptos, incipit eſſe poſſeſſor malæ fidei, & concordat textus *in l. Et ex diverſo* 35. §. 1. *ff. de rei vindicat. l. Ædiles etiam* 25. §. 8. *ff. de Ædilitio Edicto, & §. Et ſi in re* 2. *Inſtitut. de Officio Judicis*, ubi expreſſe dicitur: *Poſt inchoatam autem petitionem etiam illorum fructuum ratio habetur, qui culpa poſſeſſoris percepti non ſunt, vel percepti, conſumpti ſunt.*

59 An autem poſſeſſor bonæ fidei teneatur ad reſtituendos omnes fructus ante litis conteſtationem conſumptos, quando ex eis factus eſt ditior? Conveniunt Doctores, quod teneatur ad reſtitutionem fructuum naturalium quoad exceſſum factæ locupletationis, deductis prius omnibus factis expenſis; Et id ſatis patet ex dictis *ſupra num.* 53. & 57. & magis patebit
60 ex mox dicendis. Quantum autem ad fructus induſtriales, & civiles diſcrepant Doctores inter ſe. Plurimi enim, & quidem probabilius, communius, & tutius docent, quod poſſeſſor bonæ fidei teneatur reſtituere fructus, etiam induſtriales, & civiles ante litis conteſtationem conſumptos, in quantum ex eis factus eſt ditior. Sic Bartolus *in l. Et ex diverſo* 35. *de rei vindicatione num.* 8. & 9. Antonius Butrius *in cit. cap. Gravis* 11. *de reſtitutione ſpoliatorum n.* 18. *col.* 2. *circa med. verſ. Bartolus dicit*, Abbas *ibid. num.* 6. Fagnan. *ib. n.* 57. Covarruv. *lib.* 1. *variar. reſolut. cap.* 3. *num.* 6. *concluſ.* 3. Alexander *conſil.* 21. *n.* 10. *lib.* 4. Jaſon *l. Si me, & Titium n.* 1. *ff. Si certum petatur*, allegans alios, Sanchez *l.* 2. *in Decal. cap.* 23. *num.* 76. & *ſeq.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 153. Pontas *in ſuo Dictionario verb. Reſtitutio caſus* 9. & plures alii, per text. *in l. Item veniunt* §. 6. *ff. de heredit. petit.* ibi: *Eos autem, qui juſtas cauſas habuiſſent, quare bona ad ſe pertinere exiſtimaſſent, uſque eo duntaxat, quo locupletiores ex ea re facti eſſent, condemnandos eſſe*, *l. Si & rem, & pretium* 22. *l. Utrum autem* 23. *l. Sed & ſi lege* 25. *ff. de hereditatis petitione*, *l. Nam hoc natura* 14. *ff. de condictione indebiti*, cum ſimilibus. Et ratio eſt, quia poſſeſſor bonæ fidei tenetur vero Domino comparenti reſtituere fructus, etiam induſtriales adhuc extantes, ut habetur *ex cit. l. Certum eſt* 22. *ff. de rei vindicatione*, ibi: *Bonæ fidei vero extantes*, cum ſimilibus. Atqui fructus illi, ex quibus poſſeſſor bonæ fidei factus eſt ditior, licet ſecundum ſe ac ſubſtantiam ſuam ſint conſumpti, nihilominus adhuc extant, & perſeverant in illo augmento, per quod poſſeſſor factus eſt ditior, ergo tale augmentum (deductis prius expenſis) reddi debet vero Domino rei, cum quælibet res Domino fructificet; Tum quia: *Nam hoc natura æquum eſt, neminem cum alterius detrimento fieri locupletiorem*, ut expreſſe dicitur *in l. Nam hoc natura* 14. *ff. de condictione indebiti, & in l. Jure naturæ* 206. *ff. De Regul. Juris*, ibi: *Jure naturæ æquum eſt neminem cum alterius detrimento, & injuria fieri locupletiorem: & c. Locupletari* 49. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura*; Unde cum Leges dicunt poſſeſſorem bonæ fidei non obligari ad reſtitutionem hujuſmodi fructuum, quando eos conſumpſit, iſtud intelligendum eſt ſecundum hanc opinionem de iis fructibus, qui ſic conſumpti ſunt, ut neque in natura ſua, neque in pretio ſuo ullatenus perſeverent.

Multi autem alii ſatis probabiliter tenent, 61
non obligari poſſeſſorem bonæ fidei ad reſtituendos fructus induſtriales, & civiles ante litis conteſtationem conſumptos, quamvis ex eis factus ſit ditior; Sic Gloſſa *in l. Et ex diverſo* 35. *de rei vindicatione, verſ. De conſumptis*, dicens expreſſe, quod bonæ fidei poſſeſſor *de fructibus conſumptis nullo modo tenetur, quia lucrifacit eos pro cultura, & cura*, & hujus Gloſſæ doctrinæ communiter acquieſcere Doctores fatetur Bartolus *ibid.* §. *Sequitur, in Gloſſa*, quamvis ipſe poſtea teneat oppoſitum; Joannes Gar-

cias

cias *tom.* 17. *Tractatuum tract. de expenſis c.* 23. *n.* 40. Cynus *in l. Non eſt*, *Codic. Familiæ Herciſcundæ*, Baldus *in l.* 2. *Cod. De uſur. & fructib. legat.* Angelus & Imola *in l. Sequitur* §. 1. *ff. de uſurpationibus*, *& uſucapionibus*, & plures alii; quos pro hac ſententia cit. Joann. Garcias *l. c.* & Sanchez *l. c.* ubi appellat hanc ſententiam valde probabilem, uti eam cenſent etiam Abbas *in cit. cap. Gravis num.* 7. Pontas *l. c. caſu* 9. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 251. *& ſeq.* per text. *in l. Fructus percipiendo* 5. *ff. de uſuris*, ibi: *Fructus percipiendo Uxor*, *vel Vir ex re ſibi donata ſuos facit*, *illos tamen*, *quos ſuis operis acquiſierit* (*veluti ſerendo*); *nam*, *ſi pomum decerpſerit*, *vel ex Silva ceciderit*, *non fit ejus*, *ſicut nec cujuslibet bonæ fidei poſſeſſoris*, *quia non ex facto ejus is fructus naſcitur*, quibus verbis ſatis evidenter videtur oſtendi, quod poſſeſſor bonæ fidei ſuos omnimode faciat fructus induſtriales, ſeu civiles, tamquam debitos ipſius induſtriæ, labori, ac diligentiæ; *Illos tamen quos ſuis operis acquiſierit*, *veluti ſerendo*; Econtra autem ſuos non faciat fructus mere naturales, quia non ſunt fructus de ejus labore, induſtria, ac diligentia, *Quia non ex facto ejus is fructus naſcitur*; Item per textum *in* §. 35. *Inſtit. De rerum diviſion.* ibi: *Si quis a non Domino*, *quem Dominum eſſe crediderit*, *bona fide fundum emerit*, *vel ex donatione*, *aliave qualibet juſta cauſa æque bona fide acceperit*, *naturali ratione placuit*, *fructus*, *quos percepit*, *ejus eſſe pro cultura*, *& cura*. *Et ideo ſi poſtea Dominus ſupervenerit*, *& fundum vindicet*, *de fructibus ab eo conſumptis agere non poteſt*; Quibus verbis ſatis indicatur naturali ratione poſſeſſorem bonæ fidei ſibi totaliter acquirere fructus induſtriales, ſeu civiles pro ejus erga ipſos adhibita cultura, & cura; nec eos debere reſtituere Domino comparenti, ſi ipſis conſumptis, inde factus ſit ditior; Et Leges numero antecedenti pro contraria opinione adductæ, & aliæ conſimiles, quæ videntur dicere poſſeſſorem bonæ fidei teneri reſtituere id, in quo ex fructibus ante litis conteſtationem conſumptis, factus eſt ditior, intelligendæ ſunt ſolum de fructibus naturalibus, & nullatenus de induſtrialibus, uti notat ipſamet Gloſſa *in cit.* §. 35. *Inſtitut. de rerum diviſione*, *verb. Fructus*.

62 Poſſeſſor partim bonæ, partim malæ fidei ſi bona fide cœpit, ſed mala fide ſuperveniente conſumpſit, tenetur ex re accepta reſtituere pro tempore bonæ fidei, ſed a tempore malæ fidei tenetur etiam ex injuſta acceptione ad omnia damna. *Communis*, per textum *in l. Qui bona fide* 23. *ff. de acquirendo rerum dominio* §. 1. *cap. Si virgo* 5. *cauſ.* 34. *q.* 2.

Poſſeſſor partim bonæ, partim malæ fidei, qui prius mala fide poſſedit, & conſumpſit partem rei mala fide poſſeſſæ, & poſtea cum titulo apparenter juſto bona fide conſumpſit reliquum, ſi inde cognoſcat ſe verum Jus non habuiſſe, tenetur ex injuſta acceptione ad reſtitutionem pro tempore malæ fidei, & a tempore bonæ fidei tenetur tantum ex re accepta, quia mala fides præcedens non fuit cauſa poſterioris damni, ſeu conſumptionis reliqui factæ tempore bonæ fidei, cum dicta mala fides fuerit jam purgata per hanc ſupervenientem bonam fidem; Unde nunc Dominus non patitur damnum ob iniquam perceptionem, ſed ob conſumptionem bona fide ſubſequutam, & ſic in ordine ad poſterius tempus bonæ fidei idem eſt moraliter, ac ſi non præceſſiſſet mala fides. 63

Qui prius percepit, & poſſedit mala fide, ſed nihil conſumpſit, niſi poſtquam ſupervenit bona fides, non tenetur reſtituere niſi ex re accepta quantum factus eſt ditior, quia influxus perceptionis, & poſſeſſionis iniquæ in damnum Domini interruptus fuit per bonam fidem ſupervenientem, qua juſte fructus illos retinuit, & inde conſumpſit, quæ bona fides, & juſta retentio fuit cauſa, quod illi fructus conſumerentur, & quod Dominus patiatur damnum non ex injuſta perceptione, ſed ex juſta retentione, bona fide ſubſequuta. Unde juxta dicta numero antecedenti Dominus nunc non patitur damnum ob iniquam perceptionem, ſed ob conſumptionem bona fide ſubſequutam, adeoque &c. 64

Qui bona fide percepit fructus, ſi ſupervenit mala fides, antequam conſumantur, vel quandiu ex illis manet ditior; jam ex tunc tenetur reſtituere id totum Domino; Et ſi non reſtituat, tenebitur poſtea ratione injuſtæ detentionis ad totum damnum inde vero Domino poſtea ſequutum. 65

Succeſſor poſſeſſoris malæ fidei, ſi ſuccedat ut heres immediatus, & rem ab hoc acceptam conſumat etiam bona fide, neque inde factus ſit ditior, tenetur adhuc reſtituere ex injuſta acceptione non ſua, ſed ſui acceſſoris, rem, & fructus, & compenſare omnia damna, & lucra ceſſantia ex mala fide anteceſſoris orta, quantum vires hereditatis patiuntur. Sic Afflict. *deciſ.* 240. *nu.* 10. ubi refert, quemdam heredem a Concilio Neapolitano condemnatum fuiſſe ad reſtitutionem fructuum ad exonerandam conſcientiam defuncti, Fagnan. *l.* 2. *Decretal. in c. Gravis* 11. *de reſtitutione ſpoliator.* 66

tor. a n. 130. *ad* 134. cum Bartol. Abbat. Bero, Ruin. Socin. ibi citatis, & alii paſſim; Et ratio eſt, quia tunc bona fides heredis non ſibi prodeſt, quia cum ſuccedat in jus omnè Defuncti, & in omnibus ejus perſonam repræſentet, ut *in Authent. de Jurejurand. a morient, præſtit.* ſequitur, ut ſuccedat quoque in vitium, ac malam fidem Defuncti, quæ propterea ſibi etiam nocet, ut habetur *in l. Litigator* 2. *Cod. de fructibus, & litium expenſis*, ubi poſtquam ſtatutum eſt, poſſeſſorem poſt litem conteſtatam teneri de fructibus perceptis, & percipiendis, ſtatim ſubjungitur; *Heredis quoque ſuccedentis in vitium par habenda fortuna eſt*, & *in l. Cum hæres* 11. *ff. De diverſis temporalibus præſcriptionibus*, ubi expreſſe habetur; *Cum heres in jus omne Defuncti ſuccedit, ignoratione ſua Defuncti vitia non excludit*, & in fine ſubjungitur: *Neque enim recte defendetur, cum exordium ei bonæ fidei ratio non tueatur*, & in terminis docet Gloſſa in *l. Sequitur* §. *Fructus, in verb. Non fuerit, ff. De uſurpationibus, & uſucapionibus* reddens rationem, quia heres vitiorum & culpæ Defuncti eſt ſucceſſor; *l. Si ego emi* 11. §. 2. *ff. De publiciana in rem action.* & *cit. l. Cum heres* 11. *ff. de diverſis temporalibus*
67 *præſcription.* Et totum hoc etiam verum eſſe de heredibus mediatis probabilius docent Lugo, & alii cum La Croix *lib.* 9. *part.* 2. *n.* 490.

68 Si ſucceſſor poſſeſſoris malæ fidei ſuccedat ei, non ut heres, ſed alio nomine, v. g. ut Legatarius, Donatarius, emptor, & hujuſmodi, non tenetur ex injuſta acceptione, ſed tantum ex re accepta. Si quis enim a malæ fidei poſſeſſore emerit, aut dono acceperit bona fide, tunc talis bona fides in ſucceſſore prodeſt ad fructuum acquiſitionem, poteſtque ipſe ſucceſſor cum bona fide præſcribere, quia non facit unam cum illo perſonam, & cenſetur ſuccedere tantum in Juribus realibus, non autem in vitiis perſonalibus, unde non eſt inſpiciendum exordium perſonæ, a qua cauſam habuit, quia in illius vitium non ſuccedit, ut colligitur *ex d. l. Si ego emi* 11. §. 2. *ff. de Publiciana in rem actione*, ubi textus conſtituit differentiam inter ſucceſſorem ſingularem, & univerſalem, & ibi hoc tenuit Gloſſa in *verb. ſed heres*; Abbas in *cit. cap. Gravis* 11. *de reſtitut. ſpoliator n.* 10. Bero *ibidem n.* 38. Pagnan. *ib. num.* 135. Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed.* 15. *n.* 120. La Croix *lib.* 3. *part. n.* 258. & alii paſſim.

69 Alia, Vide verb. *Dominium*, verb. *Emptio*, verb. *Reſtitutio*.

Additiones ex aliena manu.

Poſſeſſor bonæ ne, an malæ fidei præſumi 70
debeat, utilis diſquiſitio eſt. Poſſeſſorem autem tametſi titulo deſtitutum bonæ fidei eſſe præſumendum, ſi jus commune non contradicat, nec alius appareat antiquior poſſeſſor, communis eſt ſententia, ut videre eſt apud Vaſquium *controverſ. illuſtr. lib.* 2. *c.* 79. *n.* 15. & *cap.* 81. *n.* 8.

At Fachineus *controverſ. jur. lib.* 8. *cap.* 42. 71
communem hanc ſententiam impugnat; tenetque bonæ fidei poſſeſſorem præſumi eum haud poſſe, qui titulo careat; idque quia *omnes ſcire debent, quod ſuum non eſt, ad alios modis omnibus pertinere*; *l. ultim. C. Unde vi.*

De poſſeſſore autem bonæ fidei notiſſima eſt 72
Regula illa juris: *Bona fides tantum poſſidenti præſtat, quantum veritas, quoties Lex impedimento non eſt*; *l.* 135. *ff. de Reg. Jur.*

Et ſane quidem par eſt bonæ fidei poſſeſſo- 73
ris, & domini ratio in actionibus excipiendis, quæ eſt & in actionibus exercendis. Amiſſa poſſeſſione uti dominus rei vindicatione, ita & poſſeſſor bonæ fidei Publiciana actione adverſus tertium agit; *l.* 1. *ff. de Publician.*

Par ratio eſt, etſi de utilitate rei diſſeratur, 74
Poſſeſſor enim bonæ fidei, non ſecus ac dominus, de re diſponere poteſt, *L.* 25. §. 1. *ff. de uſur. L.* 48. *ff. de Acquir. rerum domin.* §. *Si quis a non domino*; *Inſtit. de rer. diviſ.* Immo- 75
bilium demum, ſive poſſeſſor bonæ fidei, ſive dominus, judicio ſiſti, damnique infecti ſatisdare non cogitur; *L. penult.* §. 7. *ff. Qui ſatiſd. cog. L.* 9. §. *penult. ff. de damn. infect.*

Modus vero huic exæquationi poſitus eſt ver- 76
bis illis; *Quoties lex impedimento non eſt.* Non una vero eſt Interpretum ſententia de *hoc modo*. Vide eas apud Jacobum Gothofredum in *comment. ad hanc leg.* 138. *ff. de Regul. Jur.* quia ita de eo ſentit: *Primo igitur* (inquit) *ponamus exemplum in Sen. Conſ. Syloniano, eoque otioſo: Ibi ſcilicet domini appellatio non continetur, qui ſervum bona fide poſſedit non magis, quam uſumfructum ſolum habuit; leg.* 1. §. 2. *ff. de Sen. Conſ. Sylonian. Secundo ponamus in actione ex edicto de ſervo corrupto, quæ utique bonæ fidei poſſeſſori non competit, ſeu hoc edicto agere non poteſt, ut idem Ulpianus iſtud edictum interpretans definit leg.* 1. *de ſerv. corrupt. quæ potiſſimum ſpecies hic mihi placet una cum ſequenti. Tertio ponamus, & in edicto de Religioſis, ad quod pertinent tres proximæ ſequentes Regulæ, & de quo Paulus egit, lib.* 27. *Id edictum*

ſtum diſerte domino dat actionem in eum, qui mortuum in locum alienum intulit, vel inferre curavit, non vero bonæ fidei poſſeſſori; *l. 2. §. 1. ff. de Religioſis.*

77 Sed nec male exemplum meo judicio in fructibus poni poteſt. In fructuum enim ratione non ſemper bona fides tantum præſtat, quantum veritas. Quare caute idem Juriſconſultus Paulus in *leg. 38. ff. de acquirend. rer. dom.* ſcripſit: *Quod ad fructus attinet, bonæ fidei emptorem loco domini PENE eſſe*. Exempli grat. bonæ fidei poſſeſſor reſtituere cogitur domino ſupervenienti fructus extantes, necdum conſumptos. Sed, & quidquid Paulus addat itidem de fructibus naturalibus, Pomponius tamen in *leg. 45. ff. de uſur.* & hos denegare videtur bonæ fidei poſſeſſori.

78 Latiſſimus hic ſe offert campus differendi de fructibus, quos ſuos facit bonæ fidei poſſeſſor; Sed ne nimius ſim, vide, qui rem pro dignitate tractant, Stryk. in *uſu modern. Pandect. lib. 6. tit. 1. §. 12.* & *plur. ſeq.* ubi de eo et-
79 iam diſcutit, an Judex poſſit ex officio adjudicare fructus ab Auctore non petitos; & Bohemer. *introduct. in jus digeſtor. lib. 6. tit. 1. §. 11. & ſeq.*

80 De poſſeſſore bonæ fidei quoad recuperatione impenſarum addi quoque Stryk. in *uſu modern. Pandect. lib. 5. tit. 1. §. 16. & ſeq.*

81 Et demum quando poſſeſſor bonæ fidei, talis eſſe deſinat, tradit idem Stryk. in *uſu modern. Pandect. lib. 9. tit. 5. §. 14.*

POSTLIMINIUM.

1 Poſtliminium eſt Jus amiſſæ rei recuperandæ ab extraneo, & in ſtatum priſtinum reſtaurandæ. *Sic in re Communis*, per textum in *l. Poſtliminium 19. ff. de Captivis & Poſtliminio, & redemptis ab hoſtibus.*

2 Poſtliminii Jus non habet locum in Officiis minoribus Regularium, ad quæ Regulares non aſſumuntur per electionem Canonicam, ſed ſunt Obedientiarii, & ad nutum ſuperiorum amovibiles. *Communis* per textum *in cap. Cum ad Monaſterium §. Tales, verſ. Nec alicui, de*
3 *ſtatu Monachor.* Habet tamen locum Poſtliminii Jus in Prælaturis electivis, etiamſi non ſint perpetuæ, ſed ad certum tempus, puta ad biennium, triennium, & ſexennium: quia Prælati ſic Canonice electi, eo tempore durante, Juris ordine non ſervato, & ſine juſta, & rationabili cauſa removeri non poſſunt; textu expreſſo in *cap. Monachi §. Priores, de ſtatu Monachorum.*

Et de facto Poſtliminium habet etiam locum 4
in Officiis ad certum tempus ſolum duraturis, ut paret in Officio Tutelæ; Licet enim Officium Tutoris non ſit perpetuum, ſed temporale, & finiatur pubertate, ut *Inſtit. de Atiliano Tutore §. Ab hoſtibus*, tamen reverſus recipit tutelam Jure Poſtliminii, ut expreſſe dicitur in *cit. §. Ab hoſtibus*, ibi: *Nam rever-*
ſus recipiebat Tutelam Jure Poſtliminii. Quo 5
Jure alia quoque omnia recuperat, ut ibi notat Gloſſa, *in verb. Jure Poſtliminii*, ſicuti quilibet alius reverſus ab hoſtibus, ut eſt textus expreſſus in *l. Poſtliminii 5. ff. de captivis, & poſtliminio, §. 1.* ibi: *Omnia reſtituuntur ei Jura, ac ſi captus ab hoſtibus non eſſet*; *l. Cum duæ 14. ff. eodem*, ibi: *Cum duæ ſpecies poſtliminii ſint, ut aut nos revertamur, aut aliquod recipiamus, cum filius revertatur, duplicem in eo cauſam eſſe oportet poſtliminii, & quod pater eum reciperet, & ipſe Jus ſuum*, *l. Hoſtes, 24. eodem*: ibi: *Ab hoſtibus autem captus... poſtliminium ſtatum priſtinum recuperat*, & *Inſtit. Quibus modis Jus patriæ poteſtatis ſolvitur, §. Si ab hoſtibus*. Unde & munia Civilia recuperat; *l. Liber captus 17. Cod. de Poſtliminio reverſis*, *l. Libertus 17. ff. Ad municipalem*, §. 6. & incolumia cuncta ei ſervanda ſunt; *l. Diverſarum, 20. Cod. de Poſtliminio reverſis, verſ. Reddantur*, ibi: *Quibus Jure Poſtliminii etiam veterum reſponſis incolumia cuncta ſecunda ſunt.*

Poſtliminii Jus ſecundum Canones locum non 6
habet quantum ad hoc, ut Chriſtiani capti ab hoſtibus eorum ſervi efficiantur, ut erat cautum de Jure Civili, in *§. Servi, Inſtitut. de Jure perſonar.* ſed bene quantum ad hoc, ut recuperent omnia, quæ prius habebant, ut clare conſtat *ex cap. Prima actione, 14. cauſ. 16. q. 4. & cap. Cum per bellicam, 1. cauſ. 34.*
quæſt. 1. & tenent communiter Doctores, & 7
ſic ſemper fuit judicatum. Et ſignanter in caſu Patris Joannis Cheron Provincialis Carmelitarum Vaſconiæ, qui rediens a Capitulo Generali in Urbe celebrato, *die 31. Maii 1648.* fuit in Mari captus a Turcis, & cum Generalis Ordinis de illius captivitate certior factus fuiſſet, creavit Vicarium Provincialem, ſed eo conquerente, quod Vicario nomine non poſſet Provinciam gubernare, & Regularis obſervantia multum periclitaretur, cumque nulla ſpes ſubeſſet redemptionis Patri Cheron, comitia Provincialia indixit, in quibus, *die 8.*

Maii

Maii 1650. idem Vicarius in Provincialem electus eſt, ſed *die 16. Aprilis immediate praecedentis* antiquus Provincialis præter ſpem redemptus Romam perrexit, & poſtulavit ſibi reddi Provincialatum, ſed, Generali renuente, recurſum habuit ad Sanctiſſimum D. N. reque a Sanctitate ſua ad Sacram Congregationem Epiſcop. & Regular. delata, tametſi nonnulli Regulares contenderent electionem ſecundi Provincialis fuiſſe legitimam, nec Provincialem redemptum poſſe Provincialatum repetere, ut in ſpecie P. Lezana in ſuis conſultationibus, *conſult.* 41. Nihilominus Sac. Congregat. mandavit Generali Ordinis, ut Patrem Cheron in poſſeſſione Provincialatus manuteneret, & ad liberum illius exercitium reſtitueret, & reintegraret, electionem novi Provincialis cum omnibus inde ſequutis caſſando, & annullando, contrariis non obſtantibus. *Die* 12. *Auguſt.* 1650. Sic refert Fagnan. *lib.* 5. *Decretal. in cap. Per tuas*, 32. *de Simonia*, *num.* 46.

8 Immo etiam ſecundum Leges Civiles, capti a Piratis, vel Latronibus liberi permanent, ut expreſſe habetur, in *cit. l. Poſtliminium*, 19. *ff. De Captivis, & Poſtliminio*, §. 2. ibi: *A Piratis, aut Latronibus capti, liberi permanent*, & ideo retinent omnia ſua Jura, & poſtliminium non eſt illis neceſſarium, ut expreſſe dicit textus in *cit. l. Hoſtes*, 24. *ff. eodem*, ibi: *Et ideo qui a Latronibus captus eſt, ſervus Latronum non eſt, nec Poſtliminium illi neceſſarium eſt.*

Additiones ex aliena manu.

9 Num dictio juris poſtliminii, tum legis Corneliæ hodie obtineat, vide apud Stryk. in *uſu modern. Pandect. lib.* 49. *tit.* 15. §. 1.

POSTULATIO PRÆLATORUM.

1 Poſtulatio *proprie dicta*, & quantum ad propoſitum, *eſt alicujus perſonæ* ad Prælaturam, ſeu Dignitatem Eccleſiaſticam erga Superiorem directa *petitio*, ut eam diſpenſative

2 admittere dignetur. *Eſt in re Communis*; Unde, ut vides, Poſtulatio eſt de perſona aliquo impedimento aut defectu laborante, ratione cujus non eſt eligibilis, ac propterea opus habet diſpenſatione, ut ſi quis non ſit procreatus de legitimo Matrimonio, *cap. Innotuit* 20. *de electione*, vel quia non habet legitimam ætatem, aut ſimilem defectum patiatur, quem Superior non tenetur diſpenſative admittere ex Juſtitia, ſed ſolum ad diſpenſandum cum eo, atque ad ejus admiſſionem concedendam quandoque movetur ex Gratia, *cap. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulatione Prælatorum*, & Gloſſa *ibi*, *verb. Gratia*.

Hinc Poſtulatio potiſſimum differt ab Electione, quia Electio eſt perſonæ habilis ſine diſpenſatione ad Dignitatem, ut patet ex ejus definitione tradita ſub verb. *Electio art.* 3. *n.* 3. Poſtulatio vero eſt perſonæ aliquo defectu, vel impedimento laborantis, ratione cujus non eſt eligibilis ſine diſpenſatione; Ac proinde Poſtulatio innititur Gratiæ, Electio Juri, ut notat Gloſſa communiter recepta in *cap. Unico Verb. Eligo poſtulando, de Poſtulatione Prælat. in* 6. Poſtulatio enim nullum tribuit jus Poſtulato, utpote ex aliquo defectu inhabili, quem Superior non tenetur diſpenſative admittere ex Juſtitia, ſed ſolum ex Gratia, *cap. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulatione Prælatorum*, juncta Gloſſa *ibidem verb. Gratia*. Electio autem, ſi ſit canonice celebrata, & ab Electo acceptata, tribuit Jus ipſi Electo ad Prælaturam, ſeu Dignitatem, & ei, ſi dignus, & idoneus ſit, ut ſupponitur, ex Juſtitia debetur, *cap. Poſtquam* 3. *de electione*, & docet communiter recepta Gloſſa ad *Rubricam tituli de Poſtulatione Prælatorum in* 6. 3 4

Poſtulatio eſt duplex, ſcilicet ſolemnis, & non ſolemnis. Poſtulatio ſolemnis eſt, quando poſtulatur quis ab eo Superiore, qui poteſt in impedimento, ſeu defectu Poſtulati diſpenſare, & de hac procedit tradita ſuperius definitio Poſtulationis. Poſtulatio *non ſolemnis*, ſeu ſimplex eſt, quando quis poſtulatur ab eo Superiore, qui non poteſt diſpenſare ſuper impedimento, ſeu defectu Poſtulati, ſed ſolum licentiam, ſeu conſenſum concedere poteſt ad Poſtulati promotionem, ex quo Poſtulatus ſubſit ejus juriſdictioni, nec poſſit ſine ejus licentia, aut conſenſu promoveri. ut ſi Religioſus a Capitulo, ſeu Canonicis eligatur in Epiſcopum, debet ſimpliciter, ſeu non ſolemniter poſtulari a ſuo Prælato, ſeu Superiori Regulari pro habenda ejus licentia, ut Religioſus electus, ſeu eligendus poſſit in ſui electionem conſentire, & ſic tranſire de Monaſterio ad Epiſcopatum, quod ſine dicta ſui Superioris licentia, ſeu conſenſu Religioſus nullimode poteſt; *cap. Si Religioſus* 27. *cap. Si Abbatum* 36. *de election. in* 6. 5

Poſtulare poſſunt omnes illi, qui poſſunt eligere, 6

gere, *Communis* per text. in *cap. Ad hæc* 1. §. *Licet*, *de Poſtulat. Prælator. c. Bonæ memoriæ* 3. *Mandantes*, *tit. eod. cap. Bonæ memoriæ* 4. §. *Ceterum*, *tit. eod. cap. Innotuit* 20. *de electione*, ubi electio, & poſtulatio quo ad Jus ſuffragandi æquiparantur, & qui eligere poſſunt, etiam poſtulare permittuntur.

7 Poſtulari poſſunt, generatim loquendo, ſoli illi, qui propter aliquem diſpenſabilem Canonicum defectum eligi non poſſunt, & cum diſpenſatione habiles ſunt ad promoveri. *Communis*, per textum, in *c. Unico*, *de poſtulatione Prælatorum in* 6. Poſtulatio enim eſt inventa in ſubſidium Electionis, ut ſic illi, qui ſecundum Canones eligi non poſſunt, ſaltem poſtulari, atque ex Superioris Gratia diſpenſative promoveri valeant, quando ceteroquin Eccleſiæ utiles eſſe futuri dignoſcuntur; Undè quando poteſt fieri Electio, nequit fieri Poſtulatio: cum hæc duo ſibi invicem adverſentur; *c. Unic. de Poſtulat. Prælator. in* 6. & *ibi* Gloſſa communiter recepta *in verb. Eligo Poſtulando*.

8 Dicitur autem notanter *propter aliquem diſpenſabilem Canonicum defectum eligi non poſſunt*, quia duplex datur defectus, ſeu inhabilitas, ſcilicet diſpenſabilis, & indiſpenſabilis: Defectus, ſeu inhabilitas *diſpenſabilis* eſt ille, ſeu illa, in quo, ſeu in qua Superior poteſt & ſolet diſpenſare, ut eſt defectus natalium in illegitime natis *cap. Innotuit* 20. *de electione*; Item defectus Sacri Ordinis ad Prælaturam requiſiti, *cap. Dudum* 22. *de electione*; Item defectus ætatis, *Extravag. Unic. de Poſtulation. Prælat.* Vinculum etiam alterius Epiſcopatus, *cap. Etſi unanimiter* 6. *de Poſtulatione Prælatorum*, & hujuſmodi alii defectus diſpenſabiles, qui non impediunt, quominus Poſtulatus poſſit cum utilitate, & ædificatione populi præfici, & Prælati munus obire, de quibus late Joan. Andreas *in cit. cap. Etſi unanimiter* 6. *de Poſtulatione Prælatorum num.* 4. & *ſeq.* Defectus, ſeu inhabilitas indiſpenſabilis eſt ille, ſeu illa, in quo, ſeu in qua Superior non poteſt, vel non ſolet diſpenſare ad Prælaturam obtinendam, ut eſt morum infamia, Hæreſis, inſordeſcentia in Excommunicatione, ſuſpenſione, ſeu interdicto, ut *in cap. Ad hæc* 1. *de Poſtulatione Prælatorum*; Item ſi defectus, ſeu inhabilitas ſit talis, in quo, ſeu in qua diſpenſari non ſolet, ut ſi quis ſit bigamus, ſpurius, aut ex damnato coitu procreatus, ut colligitur *ex cap. Niſi cum pridem* 10. §. *Perſonæ vero*, *de renunciat.*

9 In Poſtulatione ad Superiorem directa oportet exprimere omnes hujuſmodi defectus, ſeu inhabilitates, etſi diſpenſabiles in Poſtulato exiſtentes; alioquin Poſtulatio erit irrita, ut colligitur *ex cit. cap. Innotuit* 20. *de electione*; Si enim taceatur unus ſolus defectus, diſpenſatio veluti ſubreptitia corruit in totum, *arg. cap.* 1. *de ætat. & qualitat. in* 6. & tenent Doctores communiter.

Epiſcopus conſecratus, immo Epiſcopus ſolum confirmatus, licet nondum conſecratus, nequit eligi ad alium Epiſcopatum, ſed ſolum poteſt poſtulari. *Communis* per textum expreſſum *in cit. cap. Etſi unanimiter* 6. *de Poſtulatione Prælator.* ibi: *Cum eligi nullo jure potuerit*, *ſed potius poſtulari*; Epiſcopus enim, licet ſolum confirmatus, cum contraxerit ſpirituale Matrimonium cum ſua Eccleſia, *cap. Inter corporalia* 2. *cap. Licet* 4. *de translatione Epiſcopi*, non poteſt ad aliam Eccleſiam ſine Papæ auctoritate transferri, aut propria temeritate tranſire; *c. Cum ex illo* 1. *c. Inter corporalia* 2. *c. Quanto* 3. *c. Licet* 4. *de translatione Epiſcopi*. 10

Poteſt tamen eligi Epiſcopus nominatus, ſeu electus ante factam ſuam confirmationem; quia licet fœdus conjugii ſpiritualis inter Epiſcopum, & Eccleſiam in electione ſit initiatum, adhuc tamen nondum eſt ratum, ſeu perfecte contractum, cum ratum primo fiat in ejus confirmatione; per textum *in cit. cap. Licet* 4. 11
de translatione Epiſcopi. Item Epiſcopus, qui renunciavit Epiſcopatui, eligi poteſt ad aliam Epiſcopalem Eccleſiam, nec debet poſtulari, quia talis non eſt amplius alligatus alicui Eccleſiæ, cum vinculum prioris Eccleſiæ per renunciationem legitime factam, & acceptatam, ſit jam penitus diſſolutum. *Communis*. 12

De Epiſcopis Titularibus eſt pariformiter diſcurrendum, ac de ceteris aliis Epiſcopis; Unde dicti Epiſcopi Titulares non ſunt eligendi, ſed poſtulandi, uti alii Epiſcopi, cum ſint veri Epiſcopi, ſicuti alii, *argum. cap. Legimus* §. *Ubicumque*, *diſt.* 93. *c. Paſtoralis* 7. *q.* 1. cum ſimilibus, & etiam inter ipſos, & Eccleſias, ad quas conſecrantur, intercedat fœdus conjugii ſpiritualis *cap. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcopi*; adeoque diſpoſitio loquens ſimpliciter de Epiſcopis comprehendat etiam Epiſcopos Titulares; quia ubi eadem ratio, eadem eſt Legis diſpoſitio, *l. Illud*, *ff. Ad legem Aquiliam*, & *cit. cap. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcopi*. 13

Item per eamdem rationem Cardinales Epiſcopi non poſſunt eligi ad alium Epiſcopatum, ſed ſolum poſtulari, cum hoc generale ſit de omnibus, & ſingulis Epiſcopis per ſuperius dicta. *Communis*. 14

Car-

15 Cardinales autem non Epiſcopi, uti ſunt Cardinales Presbyteri, & Diaconi, poſſunt eligi ad Epiſcopatum, non vero poſtulari Poſtulatione ſolemni, quamvis debeant poſtulari Poſtulatione non ſolemni, ſeu ſimplici pro obtinenda licentia Papæ, ut poſſint diſcedere a Curia Romana, & a ſuis reſpective Titulis, & tranſire ad ſibi deſtinatos Epiſcopatus; ita Abbas Panormit. *in c. Cum Eccleſia veſtra* 57. *de electione n.* 15. Fagnan. *in c. Bonæ memoriæ* 3. *de poſtulatione prælatorum n.* 18. Pirhing. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 5. *nu.* 1. Reiffenſtuel *ibidem n.* 56. & alii paſſim, per textum *in cap. Eccleſia veſtra* 57. *de electione*, ubi legitur quemdam Presbyterum Cardinalem fuiſſe electum in Epiſcopum; Et ratio eſt, quia in Cardinalibus non Epiſcopis ceſſat ratio ſpiritualis conjugii, ob quod Epiſcopi non poſſunt eligi, ſed ſolum poſtulari ad alium Epiſcopatum; Unde Doctores dicentes, Cardinales non Epiſcopos poſtulandos eſſe ad Epiſcopatum, per textum *in cit. c. Bonæ memoriæ* 3. *de poſtulatione prælatorum*, intelligendi ſunt, ſicuti & ipſe textus cap. *Bonæ memoriæ* de Poſtulatione ſimplici, & [illegible], quæ reipſa eſt Electio; Quam poſtulationem ſimplicem, & [illegible] eſſe neceſſariam in Electione Cardinalium non Epiſcoporum ad Epiſcopatum, & [illegible], ut [illegible] in [illegible], cum Cardinales habeant alias [illegible], nec poſſint ſine licentia Papæ diſcedere ab Eccleſia Romana, & [illegible] Tituli, ubi reſidere tenentur; cap. 2. *Ex geſtis, de Clericis non reſidentibus*, & [illegible] non reſident, ſeu diſceſſi non [illegible] ad reſidentiam, privandi ſunt, ut de facto fuit privatus Cardinalis Anaſtaſius a Leone IV. in Concilio Romano, prout refertur *in cit. cap. Ex geſtis*, ibi: *In Synodo Anaſtaſius Presbyter Cardinalis Tituli Beati Marcelli ab omnibus Canonice eſt depoſitus: eo quod Parochiam ſuam per annos quinque contra Canonum inſtituta deſeruit, & in alienis uſque hodie demoratur.*

16 Prælati, aliique Clerici, & Religioſi Epiſcopo inferiores eligi poſſunt ad alterius Eccleſiæ ſimilem, ſeu ſuperiorem dignitatem, aut Prælaturam, & etiam ad Epiſcopatum; Dummodo accedat Poſtulatio ſimplex, & non ſolemnis, ſeu licentia ſuorum reſpectivæ ſuperiorum. *Communis*, per textum *in cap. Cum inter* 21. *cap. Dudum* 12. *de electione*, *cap. Si Religioſus* 27. *c. Nullus* 28. *cap. Si Abbatem* 36. *de electione in* 6. Dicti enim Sacri Canones, aliique ſimiles permittunt, ut alii Prælati, & Clerici, ſeu Religioſi Epiſcopo inferiores ad alias Dignitates, ſeu Prælaturas, & etiam ad Epiſcopatus eligi poſſint; Dummodo accedat licentia, ſeu conſenſus ſuorum reſpectivo Superiorum, ſine qua, vel ſine quo in electionem de ſe factam nequeunt conſentire: *c. Quorumdam* 24. *c. Si Religioſus* 27. *de electione in* 6.

Poſtulantes non poſſunt amplius variare poſtulationem, ſeu ab illa recedere, poſtquam poſtulatio eſt eorum ſubſcriptionibus roborata, & Superiori, v. g. Papæ, eſt jam tradita, ſeu præſentata. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Bonæ memoriæ* 4. *de poſtulatione prælatorum* §. *Nec obſtabat*, ibi: *Si enim poſtquam poſtulatio ſubſcriptionibus poſtulantium roboratur, & præſentatur Summo Pontifici approbanda, poſſent ab ea recedere poſtulantes, Nobis* (inquit Innocentius III. Papa) *frequenter illuderetur, & judicium noſtrum ex eorum pendere arbitrio videretur.* 17

Poſſent tamen poſtulantes variare poſtulationem, ſeu ab illa recedere, ſi Superior cum ipſis ad id conſentiret, non obſtante tali Præſentatione facta, nec non contradictione poſtulati, *arg. cit. cap. Bonæ memoriæ* 4. *de poſtulatione prælatorum*, ac notant Abbas *ibid. n.* 12. Fagnan. *ibid. numer.* 30. cum aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 5. *num.* 21. & alii paſſim, quia tunc ceſſaret ratio illudendi Superiori, nec poſtulatus haberet, unde juſte conquereretur, cum nullum adhuc eſſet ipſi jus quæſitum. 18

Item Poſtulantes poſſunt variare poſtulationem, ſeu ab illa recedere, quamvis jam fuerit publicata, vel etiam ad Superiorem deſtinata; dummodo ipſi actualiter nec dum fuerit tradita vel præſentata; Colligitur *ex cit. c. Bonæ memoriæ* 4. §. *Nec obſtabat*, *de poſtulat. prælator.* & tenent *ibi* Abbas *n.* 11. Barboſa *ibid. n.* 14. cum *aliis* ibi citatis, Reiffenſtuel *l. cit. n.* 17. & alii paſſim; per dictam rationem, quod poſtulatus non habet, unde juſte conqueratur, cum per dictam poſtulationem nullum adhuc jus acquiſierit ratione ſuæ inhabilitatis nondum a Superiore diſpenſatæ. 19

Immo per eamdem rationem poſſunt poſtulantes variare poſtulationem, ſeu ab illa recedere, quamvis talis poſtulatio fuerit jam ipſi poſtulato præſentata, & ab eo jam præſtitus fuerit conditionatus conſenſus: Si tamen necdum fuerit præſentata, & tradita Superiori, Engel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 5. *n.* 4. Reiffenſtuel *ibid. nu.* 18. Paſſerinus *c.* 24. *de electione q.* 9. *num.* 17. Baldus *in c. poſtulationem* 9. *de poſtulator. numer.* 2. inſuper addens hoc ipſum eſſe 20

ve-

verum, quamvis promiſerint ſe non variaturos.

21 Non poſſunt tamen in foro conſcientiæ poſtulantes variare poſtulationem ſeu ab illa recedere abſque gravi, & juſta cauſa, quia talis variatio, ſeu receſſio, ultra quam quod ſolet parere graves diſcordias, & inimicitias, cedit in præjudicium honoris, & reputationis poſtulati, habetque in ſe contumeliam, *arg. l. Si vero §. final. ff. Qui ſatis dare cogantur*, & notant Baldus *in cap. publicato* 58. *de electione n.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 19. Paſſerin. *l. c. q.* 9. *num.* 19. *&* 20. recte addens, quod ſi poſtulatus de conſenſu poſtulantium fecerit aliquas expenſas, teneantur ad earum reſtitutionem, ſi ſic injuſte varient poſtulationem, cum ſit penitus illicitum variare, ſeu mutare cum alterius detrimento, *cap. Mutare* 33. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Mutare quis conſilium non poteſt in alterius detrimentum*.

22 Poſtulantes ad Prælaturas ſcienter indignum, ſeu laborantem defectu indiſpenſabili, pro ea vice ſunt ipſo Jure privati poteſtate poſtulandi, ſeu eligendi. *Communis*, per textum *in cap. Ad hæc* 1. §. *Licet*, *de poſtulatione prælator. cap. Gratum* 2. *eod. cap. Scriptum eſt* 40. §. *Si vero*, *de electione*, cum ſimilibus.

23 Item ipſo Jure ſunt pro ea vice privati poteſtate poſtulandi, ſeu eligendi, qui Poſtulationem vitio perſonæ caſſatam, denuo innovare præſumunt. *Communis*, textu expreſſo *in c. Gratum* 2. *de poſtulatione prælatorum*.

24 Poſtulantes ad Epiſcopatum minorem viginti ſeptem annis ſaltem incæptis, aut Regularem cujuſvis Ordinis Mendicantium, non ſolum ſunt ipſo jure privati pro ea vice poteſtate poſtulandi, & eligendi, ſed etiam Beneficiis, quæ obtinent in illa Eccleſia, ad quam illum poſtulant, ſuſpenſi per triennium declarantur. *Communis*, textu expreſſo *in Extravagant. Unica*, *de poſtulatione prælatorum inter communes*.

25 In ſimilibus caſibus, quando poſtulantes privati ſunt ipſo jure poteſtate poſtulandi, & eligendi, ea poteſtas devolvitur ad alios Capitulares licet numero pauciores, qui in tales indignas, ſeu defectuoſas poſtulationes non conſenſerunt, ſed expreſſe contradixerunt. *Communis*, textu expreſſo *in c. cap. Gratum* 2. *de poſtulatione prælator.* & concordant *c. Bonæ memoriæ* 23. *& c. cum Vintonienſis* 25. *de electione*.

26 Immo ſi unus tantum e Capitularibus innocens ſuperſit, aliis omnibus mortuis, vel privatis, ille ſolus Prælatum eligere, vel poſtulare poterit, ut tradit Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Gratum*, *verb. pauciores*, & habetur clare *ex l. Sicut* 7. *ff. Qui cujuſcumque Univerſitatis nomine* §. 2. ubi ſtatuitur, quod jus, & nomen Univerſitatis ſtet, & conſervetur etiam in uno, ibi: *Cum jus omnium in unum reciderit, & ſtet nomen Univerſitatis*. Gloſſ. *ib. verb. Nomen Univerſitatis, & Communis Doctorum*. Vide verb. *Electio art.* 2. *n.* 5. *& art.* 4. *a n.* 23. *ad* 25.

27 Si Poſtulatio non concurrat cum electione alterius in diſcordia, ſed ſola fiat, parte una Capitularium poſtulante unum, & parte altera poſtulante alium, tunc ſufficit ad ejus validitatem, & ut admitti poſſit a Superiore, quod ſit facta a majori parte Capituli, etiam penitus invita parte minori. Abbas *in c. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulatione Prælator. n.* 11. Layman *ibid. n.* 5. Pirhing *l.* 1. *decretal. tit.* 5. *num.* 18. Reiffenſtuel *ibid. n.* 22. & alii paſſim; Et ratio eſt, quia ordinarie ad geſta Capituli ſufficit, quod concurrat major pars Capitularium ſuffragantium, per textum *in cap. Cum in cunctis* 1. *De his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, *c. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulat. Prælator. cap. Dudum* 22. *cap. Auditis* 29. *cap. Coram* 35. *c. Quia propter* 42. *cap. Eccleſia* 48. *cap. Cumana* 50. *cap. In Geneſi* 55. *de electione*, *c. Quoniam* 3. *de jurepatronat. cap. Hoc ipſum* 11. *cauſ.* 33. *q.* 2. *& l. Quod major*, *ff. Ad municipalem*.

28 Si autem Poſtulatio concurrat cum Electione alterius in diſcordia, ideſt ſi una pars Capitularium unum poſtulet, & altera pars alium eligat, tunc requiritur, quod Poſtulantium numerus ſit duplo major, quam numerus Eligentium, ita ut duæ partes, ſeu duæ tertiæ Capitularium in Poſtulationem Perſonæ idoneæ concurrant, ſeu conſentiant, quibus duabus partibus concurrentibus, admittitur Poſtulatio unius, & rejicitur Electio alterius. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Scriptum eſt* 40. §. *Et ſi partes*, *de electione*, juncto ejus Summario, in quo ſic præciſe habetur, ibi: *Si poſtulatio cum electione concurrit, & numerus Poſtulantium eſt duplo major, & Poſtulatus eſt idoneus, Poſtulatio admittitur, rejecta electione*.

29 Si vero in concurſu Electionis cum Poſtulatione, numerus Poſtulantium non ſit duplo major, tunc, rejecta Poſtulatione, Electio ab alia parte quamvis minore celebrata valet, & confirmari debet; dummodo hæc pars Eligentium ſuperet unam tertiam omnium ſuffragantium ſaltem per unicum votum, & aliunde Electus ſit idoneus. Colligitur clare *ex cit. c. Scriptum eſt* 40. *de electione*, ubi poſtquam Pa-

pa decrevit, quod, rejecta Electione, admittatur Poſtulatio, ſi Poſtulantium numerus fuerit duplo major Eligentium, ſtatim *in §. Quod ſi*, ſubjungit, oppoſitum eſſe obſervandum, quando Poſtulantium numerus non reperiretur duplo major, neque Eligentes excederent unam tertiam ſaltem per unum votum, ibi: *Quod ſi ad faciendum duplo majorem numerum ſimul omnes prædicti* (ſcilicet Poſtulantes) *minime ſufficerent, ſive dignus, ſive indignus fuerit poſtulatus; tu poſtulatione repulſa, Electionem Plebani auctoritate noſtra confirmes; Dummodo nihil obſiſtat eidem quod ipſum tanto præſulatu reddat indignum;* Et ſic tenent *in d. cap. Scriptum eſt*, Innocentius, & Abbas *n.* 13. *&* 14. Barboſa *ib. nu.* 1. Hoſtienſis *in Summa, de poſtulat. Prælator. n.* 13. §. *final.* Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 6. *nu.* 154. &
30 alii plures; & de facto fuit ſic noviſſime obſervatum in famoſa Controverſia inter Sereniſſimum Joſephum Clementem e Ducibus Bavariæ, & Eminentiſſimum Cardinalem de Furſtemberg, Epiſcopum Argentinenſem pro Electione, & Poſtulatione de eis reſpective facta ad Archiepiſcopatum Colonienſem *de ann.* 1688. Cum enim dictus Sereniſſimus, & Reverendiſſimus Princeps, Joſephus Clemens, Epiſcopus tunc Friſingeſis, & Ratisbonenſis (obtento prius eligibilitatis ſuæ Indulto Apoſtolico) ex convenientibus viginti quatuor Capitularibus per novem vota electus fuiſſet in Archiepiſcopum Colonienſem, ejuſdem Electio per Sacram Congregationem Rebus Conſiſtorialibus præpoſitam fuit tamquam Canonica, & legitima declarata *die* 15. *Septemb.* 1688. & per Summum Pontificem Innocentium XI. confirmata fuit *die* 20. *Septembris ejuſdem anni* 1688. non obſtante concurſu Poſtulationis, per quam dictus Eminentiſſimus Cardinalis de Furſtemberg Epiſcopus Argentinenſis tredecim votis (nam alia duo vota diſperſa erant) ad prædictum Archiepiſcopatum poſtulatus fuiſſet: quæ Poſtulatio, omnibus mature perpenſis, & luculenter diſcuſſis, fuit rejecta, & repulſa, tum a dicta Sacra Congregatione, tum a præfato Summo Pontifice, ut videre eſt apud P. Juſtum Redn *tom.* 1. *Operis Canonico-Politici art.* 2. *ſect.* 4. *n.* 133. ubi ad litteram refert & Decretum Sacræ Congregationis, & Breve Summi Pontificis, & late per totum dictum articulum ſecundum refert integre præfatam celebrem Controverſiam digne *ibi* animadvertendam.

31 Poſtulatio fieri debet, & admitti poteſt ab eo Superiore, ad quem alias ſpectat Prælati confirmatio, dummodo habeat poteſtatem diſpenſandi ſuper impedimento, & defectu Electionis; nam admiſſio Poſtulationis vim confirmationis habet. *Communis.* Sic in meo Se- 32
raphico Franciſcano Minorum de Obſervantia Ordine, ſi pro una Provincia, & alia per Provinciale Capitulum legitime celebratum poſtuletur Pater aliquis in Miniſtrum Provincialem, cujus alias Electio irrita eſſet, & nulla ob Canonicum Extraneitatis impedimentum juxta noſtra ſtatuta per Summum Pontificem approbata *cap.* 8. §. 37. *num.* 3. admiſſio hujus Poſtulationis pertinet ad Miniſtrum Generalem, cum ad eumdem pertineat confirmatio Electionum Provincialium. *Clementin. Exivi, de verbor. ſignificatione*; Et ita eſt diſcurrendum pariformiter de aliis Regularibus habentibus conſimiles quo ad hoc Conſtitutiones.

Item generatim, ſi quis legitime poſtuletur 33
ad aliquam Eccleſiam, ſeu Dignitatem Epiſcopatu inferiorem, talis poſtulatio admitti poteſt ab Epiſcopis, aliiſque Prælatis quibus competit poteſtas confirmandi electos ad talem Eccleſiam, ſeu dignitatem, & qui poſſunt diſpenſare ſuper defectu, ob quem fit Poſtulatio; nam qui diſpenſare non poteſt, nec poteſt poſtulationem admittere, cum in illa requiratur diſpenſatio, ut patet ex ejus definitione tradita *n.* 1. & declaratione data *n.* 2. Unde ſi minor 30. annis juxta *cap. permittimus Unic. de ætat. & qualitat. in* 6. vel minor 22. annis juxta Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. *de reform.* ad dignitatem, cui Cura animarum non eſt annexa, v. g. Decanatum, Archidiaconatum, fuerit poſtulatus, non poteſt Epiſcopus talem Poſtulationem admittere, quia ipſe non poteſt diſpenſare in defectu ætatis jure communi Canonico requiſitæ ad Ordines, vel Beneficia, ut deſumitur clare *ex citato cap. permittimus, unic. de ætat. & qualitat. in* 6. & Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de Reform.*

Item Poſtulatio unius Epiſcopi ad alium Epi- 34
ſcopatum admitti poteſt a ſolo Summo Pontifice, cum ceſſio & translatio Epiſcoporum numeretur inter cauſas majores, ſeu graviores, quæ ſoli Summo Pontifici ſunt reſervatæ; *cap. Quod translationem* 4. *de Offic. Legat. cap. Majores* 3. *de Baptiſmo, cap. Ut debitus* 59. *in fine, de appellation. cap. Cum ex illo* 1. *de translat. Epiſcop.* cum ſimilibus.

Superior, abſolute loquendo, non tenetur ex 35
obligatione juſtitiæ ſtricte ſumptæ admittere Poſtulationem, etiamſi ſit facta a Capitularibus unanimiter de perſona idonea, ſed poteſt Poſtulationem rejicere abſque cujuſquam injuria; Colligitur clare *ex cap. Bonæ memoriæ* 3.

de

de poſtulatione prælatorum, *verſ. Attendentes*, ibi; *Cum enim quando aliquis ab aliis unanimiter poſtulatur ad admittendam poſtulationem eorum*, *non tam ex juſtitia*, *quam ex Gratia moveatur*, ſcilicet Apoſtolica Sedes, & *ex cap. poſtulationem* 5. *tit. eodem*, ibi: *Licet ergo per poſtulationem hujuſmodi nullum jus ſit alicui acquiſitum*, *ideoque ſine præjudicio alicujus poſtulationem potuiſſemus repellere memoratam*. Sic tenente Gloſſa *in cit. cap. Bonæ memoriæ verb. Gratia*; Hoſtienſ. *in Summa de poſtulatione prælator. num.* 12. Gregor. Toloſan. *tract. de election. cap.* 2. *nu.* 11. Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 5. *num.* 15. Juſtus Redn *tom.* 1. *Oper. Canonico-Politic. tit.* 1. *num.* 129. & alii contra alios. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia tota admiſſio Poſtulationis nititur Gratiæ Superioris, ut patet *ex cit. cap. Bonæ memoriæ* 3. *de poſtulatione prælator.* ibi: *Non tam ex juſtitia*, *quam ex Gratia*, & concordat *cit. cap. poſtulationem* 5. *tit. eodem*, ubi dicitur, quod *per poſtulationem hujuſmodi nullum Jus ſit alicui acquiſitum*, *ideoque ſine præjudicio alicujus poſtulatio poſſit repelli*; adeoque &c. Tum quia admiſſio Poſtulationis continet diſpenſationem, cum in poſtulato ſemper ſit impedimentum; ſeu inhabilitas ad Prælaturam obtinendam, in quo, ſeu in qua Superior diſpenſare debet: Atqui omnis diſpenſatio Superioris in impedimento, vel inhabilitate, non ex juſtitiæ debito proprie, ſed ex Gratia procedit, cum jure inhabilis ad rem aliquam non habeat jus exigendi illam tamquam ſibi debitam, *cap. Litteras* 14. *diſt.* 63. ergo per Poſtulationem nullum acquiritur jus Poſtulato, & conſequenter nulla etiam illi irrogatur injuria, ſeu præjudicium, etiamſi repellatur quævis Poſtulatio a Superiore, adeoque Superior non tenetur ex debito juſtitiæ ſtricte ſumptæ illam admittere, cum nemo invitus de ſuo cogatur facere beneficium, textu expreſſo *in cap. Precariæ* 4, *cauſ.* 10. *quæſt.* 2.

36 Quamvis tamen non teneatur Superior admittere talem Poſtulationem, ut dicebatur, abſolute loquendo, & ex obligatione juſtitiæ ſtricte ſumptæ; Tamen ex debito ſui Officii tenetur Superior admittere Poſtulationem rite celebratam, & factam ob urgentem neceſſitatem, vel magnam utilitatem Eccleſiæ, v. g. ſi Poſtulatus eſſet neceſſarius, vel valde utilis Eccleſiæ, ſeu bono communi, & hujuſmodi; Gloſſa notabilis *in cap. Cupientes* §. *Denique*, *verb. Gratia*, *de election. in* 6. id a ſimili probans *ex l.* 1. §. *penult. ff. de aqua quotid.* Alia Gloſſa *in cap. Ut conſtituentur* 25. *verb. Detrahendum*, *diſt.* 50. Abbas *in cap. poſtulationem* 5. *de poſtulatione prælator. num.* 2. Poſt Joann. Andream, & Hoſtienſem *in Cap. Cum ad Monaſterium*, *de electione*. Alexander *conſil.* 80. *num.* 12. *l.* 1. Fagnan. *in cit. cap. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulatione Prælator. num.* 66. Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 5. *ſub n.* 15. Reiffenſtuel *ibid. num.* 72. Juſtus Redn *loc. citat. nu.* 131. & alii paſſim; Et ratio eſt, quia Superior ex vi ſui Officii tenetur neceſſitatibus, & utilitatibus commiſſæ ſibi Eccleſiæ, & Boni communis providere, & non impedire; Et ſi ad id quandoque neceſſaria ſit aliqua diſpenſatio propter urgentem, juſtamque rationem, atque majorem utilitatem, erit ab ipſo concedenda; Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 8. ibi: *Quod ſi urgens juſtaque ratio*, *& major quandoque utilitas poſtulaverit*, *cum aliquibus diſpenſandum eſſe*, *id cauſa cognita ac ſumma maturitate*, *atque gratis a quibuſcumque*, *ad quos diſpenſatio pertinebit*, *erit præſtandum*; ergo Superior in dictis caſibus tenetur talem poſtulationem diſpenſatione admittere, alias ſi ipſam non admitteret, injuſtitiam committeret contra Eccleſiam, ut videtur colligi ex *cap. Poſtulationem* 5. *in fin. de Poſtulatione Prælator.* ubi Pontifex quo ad controverſam Poſtulationem, citat ad ſui præſentiam utramque contendentem partem ſic concludens; *Quatenus* (utraque parte præſente) *quod juſtum fuerit*, *decernamus*; Superior enim Eccleſiæ ſibi commiſſæ omni meliori modo ex juſtitia mutua providere tenetur, *c. Ne pro defectu* 41. *de election.* Immo Superior non admittendo talem legitimam Poſtulationem, ultra injuriam quam faceret Poſtulantibus, faceret injuriam etiam ipſi Poſtulato, ſi aliunde, ut ſupponitur, idoneus eſſet, *arg. cap. Paſtoralis* 29. *de Jurepatron.* ubi Epiſcopus condemnatur ad providendum de Beneficio competenti Clerico præſentato legitime a Patronis, & ab ipſo injuſte repulſo, ibi: *Verumtamen conſtituimus*, *ut Epiſcopus*, *qui præſentatum idoneum malitioſe recuſavit admittere*, *ad providendum eidem in competenti Beneficio compellatur*, *quatenus puniatur in eo*, *in quo ipſum non eſt dubium deliquiſſe*.

Unde ſi Prælatus inferior habens poteſtatem diſpenſandi in defectu, ſeu impedimento, dictam legitimam Poſtulationem rejiciat, & nolit admittere, poſſunt Poſtulantes Superioris Prælati Officium implorare, ut recuſantem compellat admittere: Gloſſa *in cit. cap. Bonæ memoriæ* 3. *de Poſtulatione Prælator. verb. Gratia*, Layman *ib. nu.* 7. Abbas *ib. n.* 13. Pirhing 37

loc. citat. ſub n. 16. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 73. & alii.

38 Poſtulantes tenentur Poſtulationem præſentare Poſtulato quam citius commode poterunt; Et ſi ipſi fuerint negligentes, non præſentando infra octo dies, puniuntur, ut Electores, colligitur *ex cap. quam ſit Eccleſiis 6. de election. in 6. & cap. Cupientes 16. §. Ceterum, & §. Denique eod. in 6.* & Gloſſa *in d. §. Denique, verb. Conſenſum*, ubi ſic expreſſe habet; *Et ſi Poſtulantes negligentes fuerint in præſentando, punientur, ut electores*; Electores autem ſub graviſſimis pœnis ſtatutis *in cit. cap. Cupientes* 16. *de election. in 6. §. Ceterum*, tenentur Electum præſentare infra octo dies, poſtquam commode poterunt, ibi: *Ceterum ſi Eligentes Electiones ipſas concorditer, vel in diſcordia celebratas infra octo dies, poſtquam commode poterunt, Electum præſentare diſtulerint, ipſos, qui culpabiles in hoc extiterint &c.*

39 Poſtulatus autem poſt factam ſibi Præſentationem Poſtulationis tenetur intra menſem, ſi velit acceptare Prælaturam, præſtare conſenſum conditionatum, aut ſaltem dicere, quod non diſſentiat, ſed in hoc voluntati Domini Papæ ſe ſubmittat, *arg. cit. c. Quam ſit Eccleſiis §. Electus*, ibi: *Intra menſem a tempore præſentationis, & cit. cap. Cupientes 16. de election. in 6. §. 1.* ibi: *Infra unum menſem, & §. Denique*, ibi: *Si non diſſenſerint*, & Gloſſa *ib. verb. Conſenſum*, ubi ſic expreſſe habet: *Epiſcopus poſtulatus ad Eccleſiam ſic debet reſpondere, nec conſentio, nec diſſentio; ſed in hoc me voluntati Domini Papæ ſuppono; c. Ad hoc, c. in Scripturis 9. cauſ. 8. q.* 1. ibi: *quod infra menſem facere debet.*

40 Pro facienda Poſtulatione ſolemni tutius, ſeu ſecurius eſt obſervare formam ſcrutinii, qualis pro facienda Electione præſcribitur *in cap. Quia propter* 42. *de election.* Cum enim Abbas Panormitan. *in cit. cap. Quia propter* 42. *de Electione num. 9. qu.* 2. Innocentius *in cap. In cauſis* 30. *n. 1. de election.* Gregor. Tholoſan. *tract. de elect. cap. 2. n.* 11. Baldus *ad Rubricam de election. num.* 4. Layman *in qq. de Prælat. election. q.* 80. & varii alii teneant etiam in ſolemni Poſtulatione neceſſario obſervandam eſſe dictam formam ſcrutinii, tutius eſt illam obſervare: *arg. cap. Si quis autem 4. de Pœnitent. diſt.* 7. ubi ex verbis S. Auguſtini dicitur *Ergo tene certum, dimitte incertum.*

41 Nihilominus non eſſe abſolute neceſſarium pro Poſtulatione facienda obſervare dictam formam Scrutinii tenent, Hoſtienſis *in Summa tit. de Poſtulation. num.* 10. Fagn. *in cap. Publicato nu.* 50. *de election.* Franchus *in cap. Unico n. 3. de Poſtulat. in 6.* Layman *ib. n.* 5. Silveſter verb. *Poſtulatio quæſt.* 1. Paſſerinus *cit. c. 24. quæſt. 5. num.* 9. Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 5. num.* 21. Reiffenſtuel *ibid. num.* 59. *& ſeq.* & alii plures; Et ratio eſt, quia ſi eadem forma Scrutinii requireretur ad Poſtulationem, ſicuti ad electionem, ſequeretur, quod ſicuti publicato Scrutinio, non poſſunt variare Electores, ita nec poſſent variare Poſtulantes; hoc autem eſt falſum, ut patet ex dictis *ſupra num. 19. &* 20. adeoque &c. Tum quia nullibi in Jure reperitur expreſſe requiſita talis forma Scrutinii pro facienda Poſtulatione, ſicuti pro facienda Electione reperitur expreſſe requiſita *in cit. cap. Quia propter, de elect.* Et jure merito requiritur pro Electione, & non pro Poſtulatione, quia per Electionem acquiritur Jus Electo, *c. Poſtquam 2. de election.* cum ſimilibus; per Poſtulationem autem nullum Jus acquiritur Poſtulato; *cap. Bonæ memoriæ 3. & cap. Poſtulationem 5. de Poſtulatione Prælatorum* per verba adducta *ſupra num.* 35. Unde non mirum, quod pro Electione requirantur majores ſolemnitates, quam pro Poſtulatione; ſicuti ad teſtamentum, quia perfectior eſt actus, requiruntur plures ſolemnitates, quam ad Codicillum, utpote actum minus perfectum, adeoque &c.

Pro facienda Poſtulatione prohibitæ ſunt, & 42
reprobatæ a Jure Canonico ſequentes formulæ, nempe: *Eligo Poſtulando, & Poſtulo Eligendo*, aut *Eligo Poſtulandum, ſeu Poſtulo Eligendum*; Sic textu expreſſo *in cap. Unic. de Poſtulatione Prælatorum in 6.* addita *ibi* hac ratione, *cum nec vera Electio, nec vera Poſtulatio reſultet ex ipſis, quin ſibi potius invicem adverſentur.* Item 43
probantur iſtæ formulæ: *Eligo in poſtulandum, vel Poſtulo in Eligendum*, textu expreſſo *in citat. cap. Unico*, addita *ibi* hac ratione: *Cum rem imperfectam ſignificare noſcantur.* Item re- 44
probatur etiam iſta formula: *Eligo, & Poſtulo, prout poteſt melius de Jure valere*, textu expreſſo *ibidem*, addita hac ratione: *Cum incertitudinem contineat.* Excipitur tamen caſus, 45
quando *probabiliter dubitatur, utrum quis ſit eligendus, vel potius poſtulandus, quo caſu is qui ſic Poſtulatus fuerit, & electus conſenſus tempore, viam Electionis, vel Poſtulationis, ne in incerto vagetur, eligere neceſſario teneatur, redeundi ad aliam (poſtquam unam elegerit) ſibi licentia penitus interdicta.* Sic præciſis verbis Bonifacius VIII. *in cit. cap. Unico, de Poſtulatione Prælatorum in 6.*

Ubi ut vides, in tali caſu debet ſic Poſtu- 46

latus

latus, ſeu Electus tempore conſenſus, eligere viam Electionis, vel poſtulationis, ne vagetur in incerto; Et una harum electa, non poterit redire ad alteram, ideſt ſi elegerit viam Electionis, non poterit amplius redire ad viam Poſtulationis, & ſi elegerit viam Poſtulationis, non poterit amplius redire ad viam Ele-

47 ctionis; Conſenſum autem præſtare debet intra menſem, poſt præſentationem ſibi factam ex citatis Juribus, & Gloſ. *ſupra num.* 39. addita Gloſ. *in cit. c. Unico, de Poſtul. Prel. in* 6. *verb. Conſenſu*, ubi ſic expreſſe dicit: *Quem infra menſem poſt præſentationem ſibi factam exhibere tenetur.*

48 Alia ad rem. Vide verb. *Epiſcopus art.* 2. & 3.

PRÆBENDA.

1 PRæbenda ſuppreſſa, ut fructus aſſignentur Theologo, qui legat, & prædicet, Clerico Sæculari, & non Regulari aſſignandi ſunt. *Sacra Congr. Rituum in Ilerden.* 15. *Nov.* 1602. quam refert Sellius, *in Selectis Canon. cap.* 52. *num.* 11. & Barboſa *in Summ. Apoſtolic. Deciſion.* Verb. *Præbenda n.* 1.

2 Præbenda, quæ mutat ſtatum, & de Diaconali effecta eſt Presbyteralis, debet gerere habitum Prebyteralem, non autem Diaconalem. *Sacra Congreg. Rit. in Januen.* 24. *Martii* 1612. teſte Sellio *d. cap.* 42. *num.* 12. Barboſa *l. c. num.* 3.

3 Præbenda Presbyterali vacante, poterit Epiſcopus eam conferre illi, qui Diaconalem, ſeu Subdiaconalem habet, & has uni, qui ætatem habeat pro his obtinendis. *Sacr. Congr. Conc.* penes Nic. Garc. *de Ben. p.* 7. *c.* 4. *n.* 26. Barb. *loc. cit. n.* 3.

4 Præbenda in menſibus reſervatis Sedi Apoſt. vacans non poteſt erigi in Præbendam Pœnitentialem. *Sacra Congreg. Conc.* apud Nicol. Garc. *de Beneſic. p.* 5. *cap.* 4. *num.* 127. Barb. *loc. cit. n.* 5.

5 Præbenda poſt Concilium primo vacans, ſi non fuit in Pœnitentialem erecta, poteſt optari, ſed ſi ante optionem Epiſcopus erexit, erectio prævalet, etiamſi poſtea optaretur. *Sacr. Congreg. Conc.* apud Nicol. Garc. *de Beneſic. part.* 5. *c.* 4. *num.* 129. & apud Barboſ. *in d. Summ. Apoſt. deciſ. verb. Præbenda n.* 4.

PRÆBENDA THEOLOGALIS, & PŒNITENTIALIS.

PRæbendæ Theologalis ad erectionem requiritur actualis deputatio, & ideo ſi in proviſione Præbendæ non fuit facta actualis deputatio, non poteſt proviſus compelli obire munus lecturæ; *Sacr. Congreg. Conc.* teſte Nicol. Garc. *de Beneſic. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 155. & apud Barb. *in Summ. Apoſtol. deciſ. verb. Præbenda Theologalis num.* 1. 1

Præbendæ Theologalis erectio locum non habet in ea, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico optatur, ſed illa Præbenda, quam dimittere Canonicus noviſſime optat, huic muneri unita, & affecta remaneat. *Sacr. Congreg. Concil. in Soanen.* 6. *Junii* 1592. penes Nicol. Garc. *in addit. ad ſuum tract. de Beneſic. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 130. & Barboſ. *loc. cit. num.* 2. 2

Præbendæ Theologalis deputatio non habet locum in Eccleſiis Regularibus, ubi Eccleſiæ non ſunt diſtinctæ, nec Eccleſiæ numeratæ, prout eſt Eccleſia Cathedralis Pampilonenſis, ſed cogendi ſunt Monachi, ut provideant de Lectore idoneo Theologiæ, qui publice legat non ſolum ipſis Monachis, ſed omnibus aliis audire volentibus. *Sacr. Congreg. Conc. in Pampilon.* 9. *Septemb.* 1753. apud Barb. *loc. cit. num.* 3. 3

Præbendæ Theologalis collatio erectæ poſt Concilium ſpectat ad eum, ad quem ante Concilium ſpectabat, ſcilicet ad Capitulum, & inſtitutio ad Epiſcopum. *Sacra Congreg. Conc. in Toletana* 24. *Septemb.* 1592. apud Barboſa *l. c. num.* 5. 4

Præbenda Theologalis Eccleſiæ Cathedralis conferri Regulari non poteſt. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* 28. *Jun.* 1583. quam refert Sell. *in Select. Canon. c.* 16. *n.* 42. 5

Præbendam Theologalem habens diebus, quibus legit, habendus eſt tamquam præſens in Choro, non modo pro illis Horis Matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die, ac diſtributiones quotidianas percipere debet. *Sacra Congr. Conc.* teſtibus Armendar. *in addit. ad recop. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de reſident. Can. num.* 68. Nicol. Garc. *de Beneſic. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 218. apud Barb. *l. c. num.* 6. 6

Præbendam Theologalem obtinens, ſi legere ullo 7

nullo modo nolit, poterit Epiſcopus illum cogere comminationibus pœnarum, ſequeſtrationibus fructuum, aſſignatione portionis de eiſdem fructibus alteri, qui ipſius loco legat: demum creſcente contumacia, ad alias pœnas etiam privationis devenire poterit, factaque privatione ad corroborandum Concilii Decretum Epiſcopus declarare debet talem Præbendam, & Canonicatum affectum fuiſſe, & eſſe ex Concilio pro Sacræ Scripturæ Lectore: tunc eligat perſonam idoneam, quæ id munus per ſe ipſam exequi valeat, & illi per Ordinarium Collatorem hujuſmodi Præbenda conferatur. *Sacr. Congreg. Concil. in Majoricen.* apud Sellium *in Sel. Can. cap.* 8. *num.* 12. & Barb. *loc. cit. num.* 7.

8 Præbenda Theologalis non eſt Dignitas, & ideo primum locum eam obtinens relinquere debet antiquioribus Canonicis. *Sacra Congreg. Conc. in Mediol.* apud Barb. *loc. cit. n.* 8.

9 Præbenda optari non poteſt, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo a ſequenti Canonico; *Sacr. Congreg. Conc.* teſte Nicol. Garc. *de Benefic. p.* 5. *c.* 4. *n.* 132.

10 Præbenda tam Theologi, quam Pœnitentiarii, etiam poſtquam eſt effectum ſortita, non ſubjacet optioni. *Sac. Cong. Conc.* 12. *Februarii* 1601. quam citat Nicol. Garcias, *de Benefic. in addit. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 122.

11 Præbendam Theologalem obtinens non eſt admittendus ad Jus optandi competens Canonicis. *Sacr. Cong. Concil.* quam adducit Nicol. Garc. *in addit. ad p.* 5. *c.* 4. *n.* 134.

12 Præbendam Theologalem obtinens non poteſt illam dimittere, & aliam optare ad inſtar aliorum Canonicorum. *Sacr. Congreg. Conc. die* 7. *Jun.* 1601. apud Barboſa *loc. cit. n.* 12.

13 Præbenda Theologalis, vel Pœnitentiarii, ſicut non poteſt ab aliquo Canonico optari, cum detur per electionem, prævio examine, ita Theologus, vel Pœnitentiarius non eſt admittendus ad Jus optandi. *Sacra Congreg. Conc. die* 12. *Febr.* 1601. quam refert Sell. *a cap.* 8. *num.* 13.

14 Præbenda Theologalis, dum vacat, poteſt Epiſcopus fructus applicare alicui perſonæ, quæ ſuppleat minus legendi. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Camer.* 8. *Febr.* 1594. penes Sellium, *d. cap.* 8. *n.* 15. & Barb. *l. c. n.* 14.

15 Pœnitentiarium providere de prima Præbenda non eſt in optione Epiſcopi, licet ratione Curæ Animarum videatur eſſe magis neceſſarium, ſed potius de ipſo providere debet prius Theologum propter verba Concilii *ſeſſ.* 5. *c.* 1. *de reform.* Verum ſi magis expediens in aliquo loco particulari fuerit judicatum, ut prius de Pœnitentiario provideatur, habenda eſt confirmatio a Sede Apoſtolica ad omnem difficultatem tollendam. *Sacr. Cong. Conc. in Civitatis Caſtellanæ* 17. *Novemb.* 1629. quam refert Sellius *in Select. Canon. cap.* 26. *n.* 40.

Collatio Præbendæ uniendæ Officio Pœnitentiarii ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat: Unde ſi contingant in menſe Apoſtolico Officii Pœnitentiarii, & unitæ Præbendæ vacatio, vel alias Præbenda eſſet reſervata, vel affecta, electio perſonæ hujuſmodi Pœnitentiarii pertinet ad Papam: *Sacr. Congr. Conc.* teſte Nicol. Garcia *de Benefic. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 144. 16

Alia ad rem; Vide Tom. II. verb. *Canonicus*, *Art.* 1. 2. 4. 17

PRÆCEDENTIA.

Præcedentiarum Controverſias in Funeralibus, & Proceſſionibus componere poteſt Epiſcopus brevi manu, ſummarie, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura Judicii; *Sacra Cong. Conc.* teſtibus Franc. Leone *in Theſaur. Fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 18. Campan. *in diverſorio Juris Can. rub.* 12. *cap.* 13. *n.* 120. Armend. *in addit. ad recop. Legum Navarræ lib.* 1. *tit.* 14. *l.* 24. §. 31. *de proceſſ. n.* 10. Modern. Hiſp. *de Regia protect. tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 9. *num.* 15. Lezana *in ſumm. qu. Regul. tom.* 3. *verb. Epiſcopus quoad Regulares n.* 13. & Barboſa *in Summ. Apoſt. dec. verb. Præcedentia n.* 1. 1

Præcedentia ſemper Dignioribus danda eſt. *Sac. Cong. Rit. in Sancti Severin.* 1. *Septembris* 1607. quam refert Sellius *in Selectis Canon. cap.* 47. *n.* 5. & Barboſa *loc. cit. n.* 2. 2

Præcedentia inter Epiſcopos nulla alia ratione regulatur, niſi electionis, ſeu proviſionis, ut qui prius electus, ſeu proviſus fuit de aliquo Epiſcopatu, alteri poſtea electo, ſeu promoto præcedat. *Sac. Cong. Rit. in Segobien.* 31. *Martii* 1609. penes Sell. *d. cap.* 46. *num.* 6. Et de præcedentia inter Epiſcopos, & Protonotarios participantes Pius II. Conſt. 4. incip. *Cum ſervare*, *pridie Id. Jun.* 1459. apud Laert. Cherub. *in Bullar. tom.* 1. *p.* 316. 3

Præcedentia Epiſcoporum in Conciliis Provincialibus ſtatuenda eſt juxta tempus Ordinationis, non autem ſecundum Dignitatem Eccleſia- 4

cleſiarum. *Sac. Congr. Conc. die* 9. *Apr.* 1596. referrente Sellio *d. cap.* 46. *nu.* 7. & Barboſa *l. c. n.* 4.

5 Præcedentia ſemper debetur Canonicis Eccleſiæ Cathedralis ſupra Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, etiam in aſſociandis Funeribus propriæ ipſius Collegiatæ Parochiæ. *Sac. Cong. Rit. in Præneſtina Cavarum* 28. *Aug.* 1618. de qua Aldan. *in Compendio Canon. reſ. lib.* 3. *tit.* 6. *n.* 2. & Barboſa *l. c. n.* 5.

6 Præcedentia in Proceſſionibus, & Funeralibus danda eſt Canonicis Eccleſiæ Cathedralis. *Sac. Congreg. Rit. in Ripana* 30. *Jul.* 1616. apud Aldan. *d. tit.* 6. *nu.* 4. & Barboſa *l. c. num.* 6.

7 Præcedentia debetur Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ ſupra Collegium Parochorum, & aliorum Presbyterorum etiam ipſius Civitatis, dum occaſione Synodi, vel alterius ſimilis cauſæ ſimul conveniunt. *Sacr. Congregat. Rit. in Faventina Briſighella* 12. *Mart.* 1616. atteſtante Sellio *d. cap.* 47. *num.* 8. & Barboſa *loc. cit. num.* 7.

8 Præcedentia inter Curatos Eccleſiarum Parochialium non ratione Regulæ, ſed ratione antianitatis, ſeu prærogativæ Eccleſiæ Parochialis, Curatis danda eſt. *Sac. Cong. Rit. in Aſten.* 21. *Mart.* 1609. teſte Sellio *d. cap.* 47. *num.* 9. & Barboſa *loc. c. n.* 8.

9 Præcedentia ſemper debetur Clero ſæculari ſupra Regulares, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis; *cap. Alia* 6. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. cum ſimilibus. *Sac. Cong. Rit. in Firmana Terræ Sanctæ Victoriæ* 31. *Mart.* 1618. cujus meminit Joann. Maria Novar. in *Lucerna Reg. verb. Præcedentia n.* 4. & 5. Hinc *Ead. Sac. Congr. Rit. die* 3. *Auguſt.* 1602. decrevit, & ordinavit, ut in generalibus Proceſſionibus Fratres, ſeu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, ſeu Clerici Sæculares ſubſequantur, & ultimum locum teneant, nec mixtim cum Regularibus incedant, & Clemens VIII. in ſua Conſtitut. incip. *Quæ ad removendum* 5. *Novemb.* 1603. ex voto ejuſdem Sacræ Congregationis declaravit, Clerum Sæcularem in omnibus locis, etiam in propriis Eccleſiis, Conventibus Patrum, Monachorum, & Religioſorum quorumcumque in univerſo Regno Caſtellæ, & Legionis præferendum eſſe, & præcedere debere, quam Clementis VIII. Conſtitutionem obſervari mandavit Greg. XV. in ſua Conſtitut. incip. *Alias a felicis*, *die* 3. *Aug.* 1622. quæ reperiuntur impreſſæ apud recollectionem Apoſtolicarum Conſtitutionum, quam imprimi curavit ſtatus Eccleſiaſticus Regnorum Caſtellæ, & Legionis. Sic apud Barboſam *loc. cit. n.* 9.

Præcedentia inter Presbyteros ſumitur ex antianitate Ordinis, non ex gradu Doctoratus, quia Presbyteratus Ordo longe dignior eſt, quam gradus Doctoratus. *Sac. Congreg. Rit. in Mediolanen.* 29. *Nov.* 1603. & *in Meſſanen. Taurinen.* 20. *Jun.* 1609. & *in Panormit.* 15. *Maii* 1610. & *in Terræ Coniglionis in Sicilia* 19. *Mart.* 1611. & *in Fanen. Sancti Conſtantii* 4. *Jul.* 1615. & *in Catanien.* 30. *Januarii* 1616. & *in Nucerina Terræ Gualdi* 19. *Januar.* 1719. & *in Cephaluden. ac Catanien. eadem die*, & *in Meſſanen. Terræ Gagliani* 20. *Apr.* 1619. & *in Catanien.* 22. *Aug.* 1620. & *in Cephaluden.* 30. *Mart.* 1621. quarum meminit Sellius *d. cap.* 47. *num.* 10. Beneficiatus in Eccleſia ſui Beneficii præcedentiam habere debet ſupra alios Beneficiatos in eadem Eccleſia non Sacerdotes. *Sac. Congr. Rit. in nullius provinc. Florentinæ de menſe Januar.* 1633. quam refert Bonfadin. in *theſaur. Eccleſ. dec. reſol.* 32. *n.* 10. & Barboſa *loc. c. n.* 10. 10

Præcedentia antianitatis inter ejuſdem Ordinis Milites ſervanda eſt, non autem inter milites diverſi Ordinis. *Sac. Congr. Rit. in Meliten.* 9. *Maii* 1609. penes Aldan. *d. tit.* 7. *n.* 7. Barboſa *l. c. n.* 11. 11

Præcedentia inter Baſivos Capitulares, & Milites magnæ Crucis Religionis Hieroſolymit. per antianitatem, & non per aliam rationem eſt diſcutienda. *Sac. Congr. Rit. in Meliten.* 12. *Aug.* 1608. teſte Aldan. *d. tit.* 6. *nu.* 8. & Barboſa *loc. c. n.* 12. 12

Præcedentia Advocatorum Conſiſtorialium eſt ante alios Advocatos Romanæ Curiæ. Sixtus V. Conſtit. 62. incip. *Sacri* 10. *Kal. Sept.* 1587. apud Laert. Cherub. in *Bullario tom.* 2. *pag.* 588. alias *pag.* 477. in noviſs. impreſs. & Barboſ. *l. c. n.* 13. 13

Præcedentia Canonicorum ſæcularium Eccleſiæ Lateranenſis eſt ante Canonicos S. Petri de Urbe. S. Pius V. Conſt. 94. incip. *Infirma* 12. *Kal. Januar.* 1569. apud Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 296. alias *pag.* 223. in noviſs. impreſs. & Barboſa *l. c. n.* 14. 14

Præcedentiam habent Canonici S. Georgii in Alga quoad Canonicos Congregationis Lateranenſis, S. Pius V. Conſt. 127. incip. *Cum alias* 11. *Kal. Iun.* 1571. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 1. *pag.* 340. alias *pag.* 255. & Barboſa *loc. c. n.* 15. 15

Præcedentiam habent Canonici Regulares Lateranenſes quoad Monachos Caſſinenſes. Sanctus Pius V. Conſtit. 75. incip. *Romanus*, *pridie Idus* 16

Octob. 1568. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 2. *pag.* 252. Immo etiam ante omnes alios Regulares poſt Clerum Sæcularem; idem S. Pius V. Conſt. incip. *Cum ex Ordinum* 10. *Kal. Jan.* 1570. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 2. *pag.* 342. alias *pag.* 243. in noviſs. impreſs. & Barboſa *loc. cit. num.* 16.

17 Præcedentiam Fratrum Prædicatorum quoad alios Fratres Mendicantes, & etiam non Mendicantes poſt Clerum Sæcularem, & antiquos Ordines Monachales, ſtatuit S. Pius V. Conſt. 75. incip. *Divinæ* 27. *Aug.* 1578. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 2. *pag.* 267. Clemens VIII. Conſt. 13. incip. *Inter cetera* 25. *Sept.* 1592. refert Joann. Maria Novar. *Lucerna Regul. verb. Præcedentia n.* 16. & illarum meminere Fr. Emman. *qu. Reg. tom.* 1. *qu.* 35. *art.* 1. Piaſec. *in prax. Epiſcop. part.* 3. *cap.* 1. *pag.* 210. Scortia in *recollect. Summorum Pontificum Conſtit. epit.* 156. *theorem.* 393. Michael Ferrus *de præcedent. Eccleſiaſt. q.* 45. *num.* 3. & Barb. *l. c. num.* 17.

18 Præcedentia inter Regulares de ſuburbiis, & territorio Romano ſervatur ſicut in ipſa Urbe. *Sac. Congregat. Rit. in Tuſculana* 2. *Martii* 1631. de qua Sellius *d. cap.* 47. *nu.* 11. Nam ad tollendas omnes lites, & controverſias in materia præcedentiarum debet ſervari id, quod in Alma Urbe omnium Magiſtra ſervatur. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 26. & 30. *Aug.* 1593. referente R. P. D. Sperello in *dec. Fori Eccleſiaſtic. dec.* 77. *num.* 16. & Barboſa *l. c. num.* 18.

19 Præcedentia inter Monachos ſervatur juxta Bullam Gregorii XIII. *Sac. Congr. Rit. in Saxoferraten. Nucerinæ Diœceſ.* 16. *Maii* 1614. penes Aldan. *d. tit.* 6. *num.* 10. & Barboſa *l. c. num.* 19.

20 Præcedentiam habent Monachi Ciſtercienſes reformati Ordinis B. Mariæ Fulien. ante Ordines Mendicantes. Clemens VIII. Conſtit. 56. incip. *Regis*, *Non. Febr.* 1599. apud Laert. Cherubin. in *Bullar. tom.* 3. *p.* 72. alias *p.* 53. & illius meminit Mich. Ferrus *de præcedent. Eccleſiaſt. qu.* 4. *num.* 5. & Barboſ. *loc. cit. num.* 20.

21 Præcedentiam Monachis ſemper, & ubique tribuere debent Fratres Mendicantes. *Sac. Congregat. Rit. in Monopolitana* 23. *Mart.* 1619. teſte Aldan. *d. tit.* 6. *n.* 12. & Barboſa *l. c. num.* 21.

22 Præcedentiam habent Fratres Minores Sancti Franciſci de Obſervantia ante Fratres Minores Conventuales. Leo X. Conſtit. 26. incip. *Licet* 6. *Decemb.* 1517. apud Laert. Cherub. *in Bullar. tom.* 1. *pag.* 520. alias *pag.* 429. in noviſs. impreſs. & Barboſa *l. c. n.* 22.

23 Præcedentia inter Fratres etiam Obſervantes, & Tertiarios & Franciſci ſervatur juxta Bullam Gregorii XIII. ut ii præferantur, qui prius in loco Controverſiæ Monaſterium, & locum obtinuerunt. *Sacr. Cong. Rit. in cauſa Montis feltri* 3. *Octob.* 1612. & *in Coſentina* 1. *Martii* 1614. & *in Teracinen.* 3. *Sept. ejuſdem anni*, & *in Roſanen. terræ novæ* 14. *Febr.* 1615. & *in Agrigentina terræ Mari* 4. *April. ejuſdem anni*, & *in Meliten.* 15. *Jul.* 1617. & *in Spoletana* 8. *Auguſt.* 1618. & *in Oritana terræ Frattæ* 28. *Septemb.* 1619. & *in Tudertina terræ Altaris* 1620. De quibus Aldan. *dict. tit.* 6. *n.* 13. & Barboſa *l. c. n.* 23.

24 Præcedentia inter ſimplices Presbyteros debetur antianis, niſi Presbyteri minores ſuppleant vices, & munus parochi. *Sacr. Congregat. Rit. in Præneſtina præcedentiæ* 13. *Auguſt.* 1701. apud Monacell. *tom.* 4. *Supplement. ad tertium tom. n.* 100.

25 Protonotarius ratione hujus Dignitatis non præcedit in Choro, & functionibus aliis Presbyteris antianis, quamvis in Eccleſia non adſint diſtributiones. *Sacr. Cong. Rit. in Nullius Phaſani*, *Præcedentiæ* 24. *Jan.* 1688. apud Monacell. *loc. c. n.* 101.

26 Secus tamen ſi incederet in Habitu Protonotarii, ut declaravit *Ead. Sac. Congr. in alia Ventimilien.* 13. *Sept.* 1670. apud Monacell. *l. c. num.* 301.

27 In Proceſſionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis, præcedentia debetur Beneficiatis ejuſdem ſupra Parochos. *S. Cong. Rit. in Taurinen.* 2. *Octob.* 1683. Et licet contrarium deciſum reperiatur *in alia Bituntina* 21. *Auguſt.* 1688. in qua præcedentia data fuit Parochis ſupra Beneficiatos Cathedralis, hoc venit, quia Parochi Bituntini habent ſtallum in Choro, & ſunt de Gremio illius Capituli, ut poſitive ſe recognoviſſe teſtatur Monacell. *l. c. n.* 104.

28 Præcedentia, quæ debetur Parochis perpetuis, eadem debetur Parochis, & Curatis amovibilibus ad nutum, quia etiam hi gaudent prærogativis Parochorum perpetuorum, ut reſpondit *Sac. Cong. Concil. in una Comenſi* 27. *Mart.* 1706.

29 Et hoc procedit etiam in eorum Subſtitutis, & Subrogatis, *Sac. Cong. Rit.* 20. *Jun.* 1691. apud Monacell. *loc. c. n.* 106.

30 Præcedentia inter Regulares utriuſque ſexus incipit a die Profeſſionis, non Habitus, non obſtante quolibet prætextu, & contraria con-

ſue-

ſuetudine. *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Ravennatenſi* 12. *Septemb.* 1588. *in una Auguſtinian. Lombardiæ* 7. *Januar.* 1650. *& in alia Obſervantium* 21. *Auguſti* 1654. apud Nicolium in *Floſculis verb. Præcedentia n.* 15. Et pro Monialibus eſt Decretum *a Sacr. Congreg. Concil. in Paduana, de anno* 1608. apud Barboſ. in *Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Præcedentia n.* 29. Quod ſcilicet præcedentia inter Moniales a die Profeſſionis, non autem receptionis Habitus Regularis, debetur; quatenus vero duæ inſimul Profeſſionem emitterent, illa, quæ prius admiſſa fuerit, præcedere debet; & ſi eodem tempore ad Habitum admiſſæ fuerint, data etiam Profeſſionis paritate, quæ prius in Capitulo acceptata fuerit procedere debet. *Hæc ibi.*

31 Si duo profiterentur eodem prorſus temporis momento, & eodem quoque tempore fuiſſent veſtiti, data paritate Profeſſionis, præcedit qui prius acceptatus fuit, licet in eodem Capitulo; *S. Cong. Epiſcop. & Regul. in Aſſiſienſi* 13. *Mart.* 1603. apud Nicol. *l. c. ſub num.* 15.

32 Etiamſi Profeſſio facta fuiſſet in alio Monaſterio. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Mexicana* 3. *Januar.* 1594. apud Nicol. *loc. citat. ſub num.* 15.

33 Licet quis vellet cedere Juri ſuo. *S. Congr. Epiſcop. & Regul. in Aſſiſ.* 30. *Octob.* 1600. apud Nicol. *l. c. ſub n.* 15.

34 Non obſtante qualibet contraria conſuetudine, quæ declaratur abuſus. *S. Congr. Epiſcop. & Regul. in Neapol.* 23. *Nov.* 1592. *in Anconitana* 14. *Jun.* 1595. apud Nicol. *loc. cit. ſub num.* 15.

35 Qui Profeſſionem nulliter emiſſam ratificavit, non niſi a tempore ratificatæ Profeſſionis præcedentiam meritur, prout declaravit, & cenſuit *Sac. Cong. Conc.* 1. *Octob.* 1672. *in dubio Præcedentiæ.* Quod Decretum refert Card. Petra *in comment. ad Conſt. Apoſtol. t.* 4. *circa Conſtit.* 8. *Eugenii IV. ſub n.* 17.

36 Ex gratia conceſſa fuit præcedentia a Sacra Congregatione a die completi anni Novitiatus, dum per Novitium non ſteterat, quominus Profeſſionem emitteret. *Sacr. Cong. Epiſcoporum & Regul. in una Vallisumbroſianor.* 14. *Novemb.* 1657. *& in una Auguſtinianor.* 24. *Julii* 1654. apud Nicol. *loc. cit. ſub n.* 15.

37 Præcedentia in Profeſſis ante tempus, bona fide incipit a fine 16. annorum *a Sacr. Congr. Epiſcop. & Reg. in una Baſilianenſium* 13. *Novemb.* 1647. apud Nicol. *l. c. n.* 16.

38 In Laicis factis Clericis per Breve, incipit a die Profeſſionis Clericalis. *S. C. Epiſcop. & Reg.* 26. *Febr.* 1649. apud Nicol. *l. c. n.* 16. & Lantuſc. *Theatr. Reg. verb. Præcedentia n.* 3. ubi affert Decretum ad litteram.

39 In Novitiis, durante Novitiatu, præcedentia deſumitur a die Habitus. *S. C. Epiſcopor. & Reg. in Foroſempronien.* 1. *Januar.* 1601. apud Nicol. *l. c. n.* 17.

40 Novitii Clerici in Ordine Minorum de Obſervantia, & Reformator. non præcedunt Laicos Profeſſos. Sic. *Sac. C. Epiſc. & Regul.* 7. *Auguſt.* 1663. apud Lantuſc. *in Theatro Regular. verb. Præcedentia num.* 1. his verbis: *S. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcop. & Regular. præpoſita, audito Commiſſario Generali Ordinis hujuſmodi ſtatuit, atque decrevit, dictis Novitiis quouſque Profeſſionem emiſerint, tam in publicis, quam in privatis functionibus ultimum locum deberi. Romæ* 8. *Auguſti* 1653. *M. Card. Ginettus. H. Archiepiſcop. Patracen. Secretarius*, & refert etiam Matthæucc. *loc. cit. num.* 10. Quoad Novitios tamen Minimorum refert Pignatell. *t.* 10. *conſultat.* 56. *numer.* 8. *&* 9. quod relata in Sacrorum Rit. Congregatione per Cardinalem Franciottum Controverſia a Fratribus Converſis, & Oblatis Profeſſis Ordinis Minimorum excitata, ex quo ipſi præcedentiam ſibi deberi præſumerent ſupra Novitios Clericos, qui nondum Profeſſionem emiſerant. *Eminentiſſimi Domini viſis, ac mature perpenſis partium Juribus, cenſuerunt præcedentiam deberi Novitiis Clericis ſupra Laicos juxta diſpoſitionem Juris communis, & Conſtitutiones editas a Capitulis Generalibus Romana, & Maſſilienſi, & ita ubique, & in toto Orbe ſervandum eſſe mandarunt ſub pœnis in contravenientes, vel non acquieſcentes per Regulæ Conſtitutiones decretis, aliiſque arbitris Sacræ Congregationis. Die* 25. *Sept.* 1615. *Julius Epiſcopus Sabinenſis Cardinalis Sacbettus Franciſcus Maria Phebeus Congregationis Sacrorum Rituum Secretarius.*

41 Clerici, & Choriſtæ præcedunt Converſis licet Profeſſione antiquioribus. *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. in Fulginaten.* 19. *Octobr.* 1621. apud Nicol. *in Floſculis verb. Præcedentia ſub num.* 15. Et expreſſe Urbanus VIII. in ſuo Brevi incipiente *Cum ſicut.* In quo ſub Excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda prohibetur, ne Laici Ordinis Minorum, etiam ratione antiquioris receptionis ad Habitum, vel Profeſſionis primo emiſſæ, Clericos, tam in publicis, quam in privatis ejuſdem Ordinis functionibus præcedere audeant; Qua Cenſura

ſura ligantur quoque Superiores id permittentes. Vide apud Lantuſc. *in Theatro Regular. verb. Præcedentia num.* 2. ubi per extenſum refert totum dictum Urbani VIII. Breve dat. 16. *Novemb.* 1640.

42 Clerici Religionis miniſtrantium infirmis in quibuſvis actibus, Laicis ejuſdem Ordinis etiam antiquioribus Profeſſione præferuntur, ut expreſſe ſtatuit Alexander VII. in ſuo Brevi incip. *Alias emanavit*, *dat.* 5. *Decemb.* 1662. relat. per extenſum a Lantuſca *in additione ad Theatrum Regul. verb. Præcedentia n.* 2.

43 Præcedentia Fratribus Minoribus de Obſervantia de una ad aliam Provinciam incorporatis debetur a die tantum ſuæ incorporationis; Sic expreſſe ſtatutum eſt in Capitulo Generali *de anno* 1625. *tit. pro Ciſmontana Familia*, ibi: *Qui ſua ſponte, licet obtenta prius licentia, ad alienam Provinciam tranſierunt, Fratres tam incorporati, quam incorporandi, in ea locum, ordinem, & præcedentiam a die tantum incorporationis ſuæ, non autem a die receptionis Habitus, aut emiſſæ Profeſſionis, teneant, & habeant*, quæ Statuta fuerunt in forma ſpecifica confirmata ab Urbano VIII. Conſt. 49. incip. *Sacroſanctum*. Et hoc eſt intelligendum, etiamſi Religioſus incorporatus in alia Provincia denuo redeat ad ſuam primam, ibique, ubi primo Habitum ſumpſerat, reincorporetur. Sic expreſſe multis adductis docet Pignatell. *t.* 10. *conſult.* 62. *per tot.* & ex ipſo Matthæuc. *Officialis Curiæ ultimæ impreſſionis Venetæ cap.* 37. *n.* 9. per textum *in c. Mandamus* 2. *cauſ.* 19. *quæſt.* 2. ibi: *Mandamus, & univerſaliter interdicimus, ne quis Canonicus Regulariter profeſſus Monachus efficiatur: Quod ſi Decreto noſtro contraire præſumens agere tentaverit, ad Ordinem Canonicum, præcipimus ut redeat . . . & ultimus in Choro maneat*: & *cap. Intelleximus* 12. *de ætate, & qualitate*, ibi: *Ne quis Canonicus Regularis .... efficiatur Monachus, & ſi factus fuerit, ad Canonicatus Ordinem revertatur, ultimus in Choro manendo*. Hinc non poterit Definitorium Provinciæ, in qua ipſe primo Habitum ſumpſerat, illum reincorporare cum privilegio præcedentiæ a die ſuſceptionis Habitus, cum ſit contra dictum ſtatutum a Summo Pontifice confirmatum, in quo nullus inferior Romano Pontifice diſpenſare poteſt; *c. Inferior* 4. *diſt.* 21. *c. Cum inferior* 16. *de majoritat. & obedientia Clement. Ne Romani, de electione*. Sic cit. Doctores, & alii.

44 Regulares inter ſe præcedunt ſecundum Ordinem præſcriptum in Bulla Gregorii XIII. quæ quantum ad præſens hic affertur.

Tenor igitur dictæ Conſtitutionis eſt; *Expoſcit*, & infra: *De Nobis attributæ poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica Auctoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus Mendicantibus, inter ſe de præcedentia hujuſmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatem prædictorum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ jam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac Juris præcedendi ſunt poſiti, quibuſcumque reclamationibus, appellationibus, & aliis ſubterfugiis prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis, in Proceſſionibus, tam publicis, quam privatis præcedere debeant.*

Quando vero non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ hujuſmodi inter Fratres quidem Mendicantes, ii, qui antiquiores in loco controverſiæ, Confratres vero inter ſe litigantes, ii, qui prius ſaccis uſi ſunt, in Proceſſionibus, tam publicis, quam privatis præcedere debeant, ita ut ſi contigerit nova Monaſteria, aut Domus alicujus Ordinis Mendicantium fundari in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut Domus prius erecta, & inſtituta ſint, ille Ordo, qui prius Monaſterium, ſeu Domum in loco habuerit, præcedat.

Præterea quia inter prædictos Ordines plerumque alia in Proceſſionibus, & alia in Conciliis Generalibus, & aliis actibus publicis, ſive privatis, ratio circa modum præcedendi ſervatur, nolumus per præſentes prærogativis dictorum Ordinum quoad præcedentias hujuſmodi, quæ propriis Ordinibus, præterquam in proceſſionibus prædictis debentur, præjudicium generare. Sicque per quoſcumque &c. irritum, &c. non obſtantibus &c. Romæ 25. Julii 1583.

Inſuper affertur ad hoc alia conſimilis Con- 45
ſtitutio Urbani VIII. confirmans Decreta Sacræ Congregationis, utpote ad mentem dictæ Conſtitutionis Gregorii XIII.

„ Nuper pro parte Dilecti filii Blaſii a Che-
„ riſio, Procuratoris Generalis Patrum Ordi-
„ nis Minorum Sancti Franciſci, Conventua-
„ lium nuncupatorum, Nobis expoſitum fuit,
„ quod dictus Ordo gravatur admodum litibus
„ occaſione præcedentiæ cum aliis aliorum Re-
„ ligionum Regularibus in Proceſſionibus, ex
„ quo etiamſi alias a Venerabilibus Fratribus
„ S. R. E. Cardinalibus negotiis Regularium
„ Præpoſitis, diverſis in præfata materia præ-
„ cedentiæ Litteris emanatis, unam videlicet
„ contra ejuſdem Ordinis de Obſervantia nun-
„ cupatos Arbenſes, aliam contra Servorum
„ Beatæ Mariæ Virginis Soanen.., nec non

„ duas

„ duas Litteras contra Prædicatorum reſpectivè
„ Ordinum Fratres Caſſanen. & Ferentinos ,
„ obtinuerit tenoris ſubſequentis , videlicet .
Arbi All' Arciveſcovo . *Pare , che ſia nata differenza ſulla precedenza tra coteſti Frati di San Franceſco Conventuali , ed Oſſervanti , allegando ogn' uno di loro alcune ragioni , per le quali ſi perſuadono di dovere precedere agli altri, le quali eſſendoſi diligentemente conſiderate nella Congregazione di queſti miei Illuſtriſſimi Signori prepoſti da Noſtro Signore ſopra le coſe de' Veſcovi , e Regolari , s' è riſoluto , etiam con il parere degl' Illuſtriſſimi Protettori di tutte due le Religioni , di far ſcrivere a V. S. che occorrendo più ſimili differenze , le termini ſenza alcuna eccezione nell' iſteſſo modo , che quel Convento tenga il primo , e più degno luogo , che è più antico nella Città , ſecondo che ſi è fatto ſin' ora , per quanto ſi preſuppone . Imperciocchè queſto mezzo uſato altrove , è ſtato tale , che ha finito ogni controverſia , come ſi ſpera , che farà anche coſtì per mezzo della prudenza , e deſtrezza di V. S. Dio &c. Roma 6. Marzo 1528.*

Al Veſcovo di Soana , o ſuo Vicario . *Avendo inteſo queſti miei Signori Illuſtriſſimi , che in coteſta Città ſono in diſparere di precedenza li Frati de' Servi con quelli di San Franceſco Conventuali , hanno voluto , che io faccia ſapere a V. S. che nella precedenza di queſti Mendicanti ſecondo il parere del Noſtro Signore s' attenda ſolamente l' antichità de' loro Conventi , cioè che precedino quelli , che prima hanno ottenuto i Monaſteri ne' luoghi , ove è nata la differenza , e perciò ella potrà dichiarare , che quelli precedino, li quali prima ſono venuti ad abitare in coteſta Città , che ſarà appunto conforme a quello , che s' è riſoluto , ed oſſervato in altri luoghi &c. Roma li 24. Maggio 1585.*

Al Veſcovo di Caſſano . *Fu dato in Congregazione un memoriale dal Procuratore Generale de' Frati Conventuali di San Franceſco a nome del ſuddetto Monaſtero di Caſtrovillari di coteſta Dioceſi , nel qual ſi doleva , che alcuni Padri di San Domenico , che poco fa hanno pigliato luogo nella medeſima terra , pretendevano nelle azioni pubbliche di precedergli , non oſtante , che già ſiano 350. anni , che quel Monaſtero di S. Franceſco è fondato , e ſapendo , che Noſtro Signore altre volte aveva dichiarato , come ſi doveva procedere in ſimili caſi , queſti miei Signori Illuſtriſſimi vollero , che ſe ne daſſe conto a Sua Beatitudine , la quale ha commeſſo , che ſi ſcriva a V. S. che faccia avere la prerogativa , ove naſcono queſte novità , alle Religioni , che ſono più antiche nel luogo , il che farà V. S. intendere a' detti Padri di San Domenico , ed opererà , che così s' eſeguiſca . Roma li 24. Maggio 1583.*

Ferentino al Veſcovo . *Nella differenza , che verte tra coteſti Frati di San Domenico , e quelli di San Franceſco per conto della precedenza , la Sacra Congregazione vuole , che s' oſſervi per l' avvenire quello , che è ſtato oſſervato tra loro per lo paſſato , ſin tanto che non ſia deſtinato altro , ed inclina , che conforme al moto proprio di Gregorio XIII. di fel. mem. debbano precedere quelli , che prima anno avuto il luogo nella Città ; ed i Decreti , che ſi allegano per parte de' Frati di San Domenico in contrario , non ſono ſtati fatti per derogare generalmente al moto proprio di Gregorio XIII. oltre che in quelle occaſioni militavano altre ragioni da quelle , che poſſono militare coſtì . Queſta è la mente di queſti illuſtriſſimi miei Signori , ch' ella doverà eſeguire , e Dio &c. Roma il 1. Giugno 1604.*

„ Attamen in caſibus occurrentibus eædem
„ Litteræ reputantur proviſiones particulares ,
„ non autem Declarationes Generales , dictique
„ Fratres Conventuales nova ſemper judicia
„ iſdem de rebus ſubire coguntur . Quare d.
„ Blaſius Procurator Generalis , Nobis humi-
„ liter ſupplicare fecit , ut circa prædictarum
„ Litterarum obſervantiam per aliquod oppor-
„ tunum declarationis noſtræ miniſterium pro-
„ videre , ac alias , & infra indulgere de be-
„ nignitate Apoſtolica dignaremur . Nos igi-
„ tur &c. præinſertas Litteras ab eiſdem Card.
„ alias utcumque in caſibus particularibus ema-
„ natas , cum innitantur Juſtitiæ motus pro-
„ prii Gregorii XIII. hac de re editi , & ſint
„ conformes Declarationibus Sac. Conc. Trid.
„ ac Rituum Congregationum , ut qui ſunt
„ in poſſeſſione præcedentiæ , præcedant , &
„ ubi non probatur , aut non conſtat de poſſeſ-
„ ſione , præcedant ii , qui ſunt antiquiores in
„ loco controverſiæ , eſſe generaliter obſervan-
„ das , ubicumque contigerit de eadem præce-
„ dentia dubitari , Apoſtolica auctoritate teno-
„ re præſentium præcipimus , & mandamus .
„ Decernentes &c. non obſtantibus , &c. 18.
„ Decembris 1639.

Conſtitutio Gregorii XIII. comprehendit etiam PP. Ordinis Prædicatorum , adeo ut in materia præcedentiæ in Proceſſionibus , etiam quoad ipſos ſit procedendum ad præſcriptum dictæ Gregorianæ , cum etiam reſpectu dictorum Patrum vigeat motivum , propter quod Gregorius XIII. edidit dictam Conſtitutionem , nempe ob ſedandas lites , & controverſias , quæ in dies oriebantur occaſione præcedentiæ , 46

vel

vel Jure præcedendi in Proceſſionibus, ut innuitur in proœmio dictæ Conſtitutionis: Tum quia etiam ex mox adducta Conſt. Urb. VIII. conſtat expreſſe, etiam contra ipſos fuiſſe editam ſine ullo dubio Conſtitut. Gregor. XIII. & revera comprehendere etiam PP. undequaque digniſſimos Prædicatores, ſeu Dominicanos, & per dictas Conſtitut. Gregorii XIII. & Urbani VIII. moderari quoad hoc Conſtitutionem Sancti Pii V. incip. *Divina* & Conſtitutionem Clementis VIII. incip. *Inter cetera* reſtringi ad loca Aragoniæ, Valentiæ, & Catalonię; ut plurimis adductis late probat Pignatell. *tom.* 1. *conſ.* 138. *per tot.* & Matthæuc. *loc. cit. numer.* 3. & alii. Hinc Sacra Congregatio deinceps, ubicumque caſus evenit, reſpondit juxta diſpoſitionem dictæ Conſtitutionis Gregorianæ, & præſertim *in una Arben. die* 31. *Martii* 1582. *in una Caſſanen.* 24. *Maii* 1584. *in una Ferentina die* 1. *Junii* 1604. *in una Jeſuitarum die* 15. *Julii* 1616. *in una Conventualium die* 13. *Novemb.* 1637. *in una Auguſtinianorum die* 8. *Octobris* 1645. ut obſervat Pignatell. *loc. cit. numer.* 14. & idem confirmavit Urbanus VIII: in allata Conſtitutione *ſupra numer.* 47. & utriuſque Pontificis Litteras expreſſe ſervari mandavit *dicta Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regular. die* 6. *Octobris* 1745. his verbis: *Sacra Congregatio cenſuit ſervandas eſſe Litteras Gregorii XIII. & Urbani VIII. ea de re editas, ut qui ſunt in poſſeſſione præcedentiæ, præcedant, ubi non conſtat de poſſeſſione, præcedant ii, qui ſunt antiquiores in loco controverſiæ, & ita ab his, ad quos ſpectant, ſervari mandat, & præcipit*: & ſic refert Lantuſca *loc. cit. num.* 10. & Matthæucci *loc. c. ſub n.* 3. ubi ſubjungit: Ceterum ubi eſt conſuetudo, quod Regulares præcedant inter ſe, ratio originis Religionis, & non fundationis Conventus eſt ſervanda, ut reſpondit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Forolivien.*

47 23. *Febr.* 1693. Item dicta Conſtitutio comprehendit etiam Monachos, nempe quod Monachi præcedant inter ſe ſecundum ordinem præſcriptum in Bulla Gregorii XIII. incip. *Exposcit*, & adducta *ſupra n.* 44. Sic *Sac. Congr. Rit. in Saxoferrat. Nucerina Diæceſis* 19. *Maii* 1614. *& in alia cauſa Monachorum* 29. *Novembris* 1618. & idem pluries declaravit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. ut referunt Pignatell. *loc. cit. n.* 22. & Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. Univerſ. c.* 43. *a n.* 183. ubi varias ejuſdem Congregationis in caſibus occurrentibus datas declarationes ad litteram adducit.

48 Regulares Conventus de recenti fundati in loco, in quo adeſt alter ejuſdem Ordinis Conventus, gaudent eadem præcedentia, qua gaudent Fratres illius antiquioris ſui Ordinis Conventus. Sic expreſſe habetur ex declaratione, & reſponſione Sac. Rit. Congreg. ad ſequens dubium ei propoſitum his verbis:

Pro parte Procuratoris Generalis Ordinis Minorum Obſervantiæ Sac. Rit. Congregationi expoſitum fuit, quod cum in pluribus locis, & Civitatibus Orbis inveniantur duo, & aliquando plura Monaſteria ejuſdem Ordinis Minorum Regularis Obſervantiæ, & in publicis, & privatis Proceſſionibus circa modum præcedendi, dubitetur, quo loco incedere debeant Fratres Monaſterii noviſſime fundati in eodem loco, ſeu Civitate? An in ultimo loco, ut aliqui opinantur, juxta tempus fundationis ſui Monaſterii, disjuncti, & ſeparati a Fratribus ejuſdem Ordinis antiquioribus, qui ab antiquo Monaſterium habuerunt in eodem loco, ſeu Civitate, vel potius uniti, & conjuncti cum Fratribus ejuſdem Ordinis incedere, & procedere in publicis, & privatis Proceſſionibus debeant?

Audita relatione Illuſtriſſimi, & Reverendiſs. Card. de Monte, cui hæc cauſa commiſſa fuerat, Eadem Sac. Congregatio reſpondit, & declaravit juxta Conſtit. fel. rec. Greg. XIII. quæ incipit: Expoſcit &c. Præcedentiam dandam eſſe Ordini, qui prius in loco Monaſterium habuit, & non tantum illi Monaſterio, ita ut in illo loco per fundationem primi Monaſterii acquiratur anterioratus ejuſdem, ſed etiam cuilibet alii poſterius fundato ejuſdem Ordinis. Idem quoque ſervandum, quando præcedentia competit ex quaſi poſſeſſione, & Jure præcedendi in terminis dictæ Conſtitutionis, & quando concurrant ad Proceſſiones, tam publicas, quam privatas omnes ejuſdem Ordinis Fratres, unitim, & non diviſim debere præcedere, ita ut poſt Crucem Fratres ſtrictioris Obſervantiæ, ſive diſcalceati, ſeu Recollecti, vel Reformati uniti immediate incedant, & poſt illos Fratres de Obſervantia dicti, ſi juxta Regularia Ordinis ſtatuta, vel ex quaſi poſſeſſione, & Jure præcedendi præcedentiam habent. Alioquin in præcedentia ſervetur etiam inter ejuſdem Ordinis Fratres anterioritas fundationis Monaſterii cujuſcumque. Neque Monaſteria alterius Ordinis debere, neque poſſe impedire frui dicto Jure præcedendi, neque ordinem incedendi pervertere, & ita in cauſa prædicta Eadem Sac. Rit. Congr. declaravit, & ſervari mandavit.

Die 3. *Jun.* 1617.

M. Mar. Epiſcop. Hoſtien. Card. Gallus.

Et

49 Et hoc procedit non ſolum quando Fratres modernioris Conventus incedunt ſimul ſub Cruce antiquioris Conventus; ſed etiam quando incedunt ſoli ſub propria Cruce; Sic expreſſe decrevit Sac. Rit. Congr. ut infra:

Salernitana Præcedentiæ.

Orta alias controverſia inter Fratres Reformatos ex una, & nonnullos Regulares Civitatis Salernitanæ ex altera partibus, de, & ſuper præcedendi Jure in publicis Proceſſionibus, & Funeribus, quando Reformati non incedunt cum Familia Min. Obſerv. S. Rit. Congr. die 10. *Dec.* 1626. Reſpondit, *Præcedentiam ſemper dandam eſſe Fratribus Reformatis, ſive ſoli de per ſe, & ſub propria Cruce, ſive cum Familia, & ſub Cruce Minor. Obſervantium proceſſionaliter, ſive in funeribus incedant, & ita ubique ſervari mandavit; Cui Decreto non acquieſcentes Patres S. Auguſtini, B. M. de Carmelo, S. Franciſci de Paula, & B. Petri de Piſis, ac B. Ioannis Dei, litis conſortes exiſtentes in Civitate Salerni, quotieſcumque incedant ſub propria Cruce, & ſine Fratribus Obſervantibus de Familia, adiverunt Sac. Congreg. Rit. ut declarare dignaretur, cui danda ſit præcedentia, & propoſita iterum cauſa die* 22. *Apr.* 1640. *per Emin. D. Card. Rondininum, pluries citatis, & auditis in Jure, & in facto Procuratoribus Generalibus Ordinum ambarum partium, Eminentiſs. Patres Sac. Rit. Congregationi præpoſiti confirmandum eſſe prædictum Decretum* 1629. *cenſuerunt; ſed cum Patres S. Aug. & litis conſortes, ut denuo revideretur hujuſmodi quæſtio, inſtanter ſupplicaſſent, placuit Eminentiſs. Dominis novam audientiam eis concedere, unde tertia vice propoſita præfata cauſa per eundemmet Eminentiſs. D. Card. Rondininum, & acerrime utraque parte informante, Sacr. Rit. Congr. ſtetit in decisis.*

Die 25. *Decembris* 1646.

A. A. Card. Capponius.

Item aliud conſimile in materia dictæ Præcedentiæ emanavit noviſſime Decretum a Sacra Rit. Congreg. *die* 8. *Mart.* 1700. quod fuit confirmatum ab Innoc. XII. *die* 4. *Jun.* 1700. ut infra.

„ Emanavit nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Card. „ Sacris Ritibus Præpoſitorum in cauſa Præcedentiæ inter dilectos Filios Fratres Provinciæ S. Didaci novæ Hiſpaniæ in Indiis Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia „ Diſcalceatorum nuncupatorum ex una, & „ Fratres Provinciæ Sanctiſſimi Nominis Jeſu „ Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini ex altera partibus, vertente Decretum tenoris, „ qui ſequitur, videlicet.

„ Mexicana præcedentiæ. Cum ſub die 13. „ Martii proxime effluxi in cauſa Præcedentiæ inter Patres Diſcalceatos ſtrictioris Obſervantiæ S. Franciſci Provinciæ S. Didaci „ ex una, & Patres Auguſtinianos Provinciæ „ Sanctiſſimi Nominis Jeſu ex altera partibus, „ ſuper executione Decretorum Sacræ Rituum „ Congregationis diverſis temporibus ad favorem eorumdem Patrum Diſcalceatorum S. „ Franciſci alias editorum, & ſignanter lati „ ſub *die* 4. *Jun.* 1676. & per Litteras in forma Brevis datas 19. *Junii ejuſdem anni* a „ ſanct. mem. Clem. PP. X. approbati, ac „ confirmati in Regno Mexicano ultimo loco „ agitata. Sacr. eadem Rituum Congregatio „ ſuper infraſcripto dubio ab Eminentiſſimo, „ & Reverendiſſimo Domino Cardinali Petruccio relato, videlicet:

An Fratribus Diſcalceatis ſtrictioris Obſervantiæ Ordinis S. Franciſci, non ſolum Proceſſionibus ſolis, & ſub propria Cruce, ſed etiam in Concionibus, diſputationibus, concurrentia Prælatorum, aliiſque actibus, tam publicis, quam privatis, interveniente, vel non interveniente familia de Obſervantia, competat præcedentia ſupra Fratres S. Auguſt. tam in voce, quam in ſcriptis, partibus acerrime informantibus auditis, reſponderit: in caſu, de quo agitur, Præcedentiam competere Patribus Diſcalceatis S. Franciſci, ac amplius dubium proponi vetuerit: „ Et nihilominus non „ acquieſcentes Patres Auguſtiniani inſtiterint „ præter ordinem pro declaratione ſupradicti „ reſcripti: Sacra eadem Rituum Congregatio *die* 8. *Maii currentis* 1700. *Partibus auditis, referente Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Cardinali Petruccio, reſpondit: Fratres Auguſtiniani pareant, & perpetuo acquieſcant, „ & ita decrevit, & ſervari, ac exequi „ mandavit.*

Alderanus Card. Cibo.

„ Cum autem, ſicut dilectus pariter Filius „ Joſephus Montoro prædicti Ordinis Fratrum „ de Obſervantia Diſcalceatorum Profeſſor, ac „ Sac. Theologiæ Lector, nec non Tribunalis „ S. Inquiſitionis Qualificator, ac dictæ Pro-

„ vinciæ Sancti Didaci Cuſtos, & Procurator, „ nomine dilectorum etiam Filiorum Miniſtri „ Provincialis, & Definitorum ejuſdem Pro- „ vinciæ Nobis ſubinde exponi fecerit, ipſe „ Decretum hujuſmodi, quo firmius ſubſiſtat, „ & ſervetur exactius Apoſtolicæ confirmatio- „ nis noſtræ patrocinio communiri, perpe- „ tuumque deſuper Fratribus Ordinis Eremi- „ tarum S. Auguſtini ſupradictis ſilentium im- „ poni, ac tandem ejuſmodi diuturnam con- „ troverſiam finiri ſummopere deſiderat, Nos „ ipſis &c. ſupplicationibus eorum nomine „ nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclina- „ ti, Decretum præinſertum auctoritate Apo- „ ſtolica tenore præſentium confirmamus, & „ approbamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ „ firmitatis robur adjicimus, ac perpetuam „ prædictis Fratribus Ordinis Eremitarum S. „ Aug. ſilentium ſuper præmiſſis imponimus. „ Decernentes &c. ſicque &c. irritum &c. „ non obſtantibus &c.

Romæ 4. Junii 1700.

Unde, ut vides, Præcedentia debetur Fratribus Minoribus Diſcalceatis, Recollectis, & Reformatis, aliiſque de Corpore Obſervantium, etiamſi ſint poſteriores in loco controverſiæ; Dummodo in eo loco priores ad alios Regulares, & in poſſeſſione præcedenti fuerint Obſervantes; Quoties enim in eadem Civitate ſeu Oppido exiſtunt plures ejuſdem Ordinis Conventus diverſis temporibus fundati, antiquioritas unius influit, & communicat præcedentiam omnibus aliis ejuſdem Ordinis quomodolibet poſterioribus, ut præciſis verbis cenſuit Rota *die* 21. *Aprilis* 1690. *in Hiſpalen. Præcedentiæ cor. Emerix Decano dec.* 16. *numer.* 4. ex impreſſis apud Monacell. *part.* 2. *Append.* addens, quod ſic expreſſe diſponit eadem Bulla Gregorii XIII. §. *Quando vero*, ibi: *Si contigerit nova Monaſteria, aut Domus alicujus Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut Domus prius erecta, & inſtituta ſunt, ille Ordo, qui Monaſterium, ſeu Domum in loco habuerit, præcedat:* & inhærendo illius Bullæ diſpoſitioni tradunt Card. de Luca *de Præeminent. diſc.* 25. Lantuſca *in Theatro Regular. verb. Præcedentia num.* 11. *&* 13. *in fine*; Novarius *in ſumma Bullar. comment.* 96. *num.* 11. Bordon. *Oper. moral in Theat. Præcedentia num.* 478. Ac reſpondit *Sac. Rit. Congreg. in Salernitana Præcedentiæ ſub die* 5. *Jun.* 1627. Et ſumma quidem ratione, nam alia ſcinderetur unitas Ordinis, ac non levia ſcandala orirentur in populo, ut advertit Card. de Luca, *dict. diſcurſ.* 15. *de Præminent.* Sic expreſſe Rota *loc. cit.*

Quæ Rota *dec.* 17. *num.* 8. inter impreſſas apud eumdem Monacell. *loc. cit.* enervat inſuper objectionem, & paritatem adductam in exemplis PP. Carmelitarum, & Auguſtinianorum Diſcalceatorum præcedentiam deſumentium ſolum a fundatione propriorum Conventuum, quamvis ſint ejuſdem Ordinis cum aliis Carmelitis, & Auguſtinianis: Rectiſſime enim ibi reſpondet Rota, quod Patres Carmelitæ, & Auguſtiniani Diſcalceati ſunt quidem ejuſdem Ordinis, ſed non ejuſdem corporis cum aliis Carmelitis, & Auguſtinianis Calceatis, cum ſemper incedant ſeparati ab illis ſub propria Cruce, & regantur a diverſis Superioribus, nec eligi poſſint ad munera aliorum Carmelitarum, & Auguſtinianorum Calceatorum; At Fratres Diſcalceati, Recollecti, & Reformati, non ſolum ſunt ejuſdem Ordinis, ſed etiam abſolute faciunt unum Corpus cum Obſervantibus, cum incedant ſub illorum Cruce, recognoſcant eumdem Superiorem Generalem, & eoſdem Definitores Generales &c. Vide apud Monacell. *loc. cit. dec.* 16. *in Hiſpalen. Præcedentiæ coram Emerix Decano dec.* 17. *Eadem coram Caprara, dec.* 19. *Eadem coram Emmanuel. dec.* 20. *Eadem coram Molines*, in quibus omnia ad rem optime reſolvuntur.

Item Regulares ſuccedentes de recenti in 50
Conventum iis ceſſum ab aliis Religioſis ejuſdem Ordinis gaudent Præcedentia, qua ſuper alios gaudebant Religioſi primo ipſum inhabitantes. Sic late probant Urſaya *tom.* 2. *part.* 3. *diſcept.* 11. *per tot.* referens plures Rotæ deciſiones, & decreta Sac. Rit. Congregationis, & ſignanter Decretum emanatum per viam legis die 17. *Junii* 1527. relat. *ibi num.* 24. ſub his verbis: *Procuratore enim M. O. R. narrante eidem Sacræ Congregationi Fratres Obſervantes Reformatos pati controverſiam circa præcedentiam quaſi nuper adſcitos in Civitate; Cum tamen ingreſſi ſint, & habitent in Monaſteriis Familiæ, ideo ſupplicavit provideri, & Sacra Congregat. Rit. referente Cardinali Millino, mandavit dari omnino præcedentiam dictis Reformatis.* Et concordat Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 19. *n.* 13. ubi poſtquam probavit, quod quando antiquior conventus conceditur aliis Regularibus, in iſtos transferuntur omnes prærogativæ antiqui Conventus, ait: *Et in hac ſpecie admiſit S. C. Rit. declarando præcedentiam deberi Fratribus Minoribus ſtrictioris Obſervantiæ ratione Conventuum*

eiſdem

eiſdem ceſſorum per Fratres Minores Obſervantes. Et ipſe Urſaya, qui *loc. cit. diſcept.* 11. *in Pennen. Præcedentiæ pro P. P. Reformatis Terræ Laureti cum P. P. Capuccinis ejuſdem Oppidi* dixerat cauſam pendere adhuc indeciſam, poſtea *in Miſcellaneo* 1. *Sacro & Profano litt. P. num.* 258. *a Sacra Cong. Epiſcop. & Regular. Ponente Card. Caſono*, *reſoluta fuit contra Capuccinos*.

51 Religioſi diverſorum Conventuum ejuſdem Ordinis, præcedunt inter ſe juxta anterioritatem Conventum, quando quilibet Conventus erigit propriam Crucem juxta Decret. Sacræ Cong. Rit. adduct. *ſupra n.* 48. Et ſic Rota 21. *Aprilis* 1760. *in d. Hiſpalen. Præcedentiæ coram Emerix Decano §. Neque*, Lantuſca *loc. cit num.* 11. Matthæucci *loc. cit. ſub num.* 7. & alii paſſim; Minores tamen de Obſervantia ubique, & in omnibus gaudent Præcedentia ſuper omnes Reformatos, ut noviſſime ſtatuit Benedictus XIII. Conſtit. incip. *Paſtoralis Officii*, quæ hic ad litteram datur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

,, PAſtoralis Officii nobis Divinitus injuncti
,, ſollicitudo nos admonet, ut omni cura
,, ac ſtudio ad ea jugiter intendamus, per
,, quæ Chriſtifidelium ſub ſuavi arctioris Re-
,, ligionis jugo mancipatorum, uberesque bo-
,, norum operum fructus, benedicentes Do-
,, mino, proferre jugiter ſatagentium quieti,
,, & tranquillitati conſulitur, & quæ Reli-
,, gioſum eorum propoſitum turbare poſſunt,
,, removeantur, ut nulla re præpediti, ac
,, ſublatis animorum diſſidiis, & æmulatio-
,, nibus juxta Regularia ſuorum Ordinum
,, Inſtituta in pacis amœnitate gratum Al-
,, tiſſimo impendant famulatum, felicioribuſ-
,, que in dies in via Domini proficiant in-
,, crementis. Cum itaque, ſicut accepimus,
,, tametſi Fratres Ord. Minorum Sancti Fran-
,, ciſci de Obſervantia, Excalceati, Recolle-
,, cti, ac Reformati reſpective nuncupati cum
,, Corpus Religionis, ac Ordinem inſimul
,, conſtituant, atque ſub uno, eodemque Ca-
,, pite, & Miniſtro Generali, etſi ſub diverſis
,, Conſtitutionibus in Eccleſia Dei militent,
,, antiquus tamen uſus, ac generalis prope
,, conſuetudo invaluit, ut ipſi Fratres de Ob-
,, ſervantia ubique nedum in Galliarum, Hiſ-
,, paniarum, Port. & Algarbiorum Regnis, ac
,, univerſa Germania, verum & in hac Alma
,, Urbe noſtra, ac reliqua paſſim Italia, ubi
,, fel. record. Gregorii XIII. Prædeceſſoris no-
,, ſtri Conſtitutio ſuper Præcedentia edita maxi-
,, me viget, eoſdem Fratres Excalceatos, Re-
,, collectos, & Reformatos in Proceſſionibus,
,, aliiſque tum privatis, tum publicis actibus
,, & functionibus quibuſcumque, nulla habita
,, ratione majoris, vel minoris antiquitatis
,, ſuorum Conventuum, præcedant, ſolumque
,, aliquot ab hinc annis, pro parte dictorum
,, Fratrum Reformatorum nonnullæ quæſtio-
,, nes ſuper ejuſmodi præcedentia memoratis
,, Fratribus de Obſervantia in quibuſdam Ita-
,, liæ Provinciis motæ fuerunt ſub obtentu,
,, quod quidam eorum Conv. tempore, & fun-
,, datione illis Fratrum de Obſervantia forent
,, priores, licet in reliquiis ejuſdem Italiæ Pro-
,, vinciis Fratres de Obſervantia prædicti præ-
,, cedentiam præfatam pacifice obtineant, et-
,, itamſi eorum Conv. poſt alios Fratrum Refor-
,, matorum inibi erecti reperiantur; Nos con-
,, ſiderantes ejuſmodi controverſias inter Fra-
,, tres dicti Ordinis, qui vota ſua in ſpiritu
,, humilitatis, & paupertatis Domino exhibe-
,, re profitentur, minime decere, ac turbas in
,, eumdem Ordinem non ſine ſcandalo, ac
,, mutuo inter eos Caritatis detrimento inve-
,, here poſſe, adeoque illas omni ratione reci-
,, dere, unamque, ac certam hac in re for-
,, mam ab omnibus Fratribus Reformatis præ-
,, dictis ſervandam præſcribere volentes, nec
,, non Gregorii Prædeceſſoris Litterarum præ-
,, dictarum tenorem, & alia quæcumque et-
,, iam ſpecificam, & individuam mentionem,
,, & expreſſionem requirentia præſentibus pro
,, plene, & ſufficienter expreſſis, & exacte
,, ſpecificatis habentes, motu proprio, & ex
,, certa ſcientia, maturaque deliberatione no-
,, ſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine
,, quaſcumque cauſas, lites ſeu controverſias
,, inter Fratres de Obſervantia, & Reforma-
,, tos prædictos ſuper præcedentia præfata ubi-
,, libet, & coram quibuſvis Judicibus quo-
,, modolibet motas, ac pendentes ad Nos ha-
,, rum ſerie avocamus, illaſque penitus, &
,, omnino extinguimus, ac ſupprimimus, &
,, perpetuum deſuper ſilentium imponimus;
,, utque deinceps idem uſus, ac mos, qui in
,, Urbe præfata, ac alibi inter Fratres de Ob-
,, ſervantia & Reformatos ſervatur, ac reti-
,, netur, in univerſa Italia obſervari, & reti-
,, neri debeat, quod ſcilicet dicti Fratres de
,, Obſervantia ubique in Proceſſionibus, aliiſ-

,, que

„ que actibus , tam publicis , quam privatis
„ digniorem , & honorabiliorem locum obti-
„ neant , ac ipſos fratres Reformatos præce-
„ dant , motu , ſcientia , & poteſtatis plenitu-
„ dine paribus , tenore præſentium ſtatuimus ,
„ & ordinamus . Diſtricte in virtute Sanctæ
„ Obedientiæ , & ſub Excommunicationis majo-
„ ris latæ ſententiæ eo ipſo per contrafacien-
„ tes incurrenda pœna omnibus , & ſingulis
„ Fratribus Reformatis Ordinis prædicti nunc ,
„ & pro tempore exiſtentibus inhibentes , ne
„ deinceps ſuper præmiſſis , eorumve occaſio-
„ ne Fratres de Obſervantia hujuſmodi mole-
„ ſtare , inquietare , perturbare aut quoquo-
„ modo impedire audeant , vel præſumant .
„ Sicque per quoſcumque Judices Ordinarios
„ & Delegatos , etiam cauſarum Palatii Apo-
„ ſtolici Auditores , ac Sanctæ Romanæ Ec-
„ cleſiæ Cardinales , etiam de Latere Lega-
„ tos , & alios quoſlibet quacunque auctori-
„ tate , & poteſtate fungentes & functuros ,
„ ſublata eis , & eorum cuilibet aliter judican-
„ di , & interpretandi facultate , & auctorita-
„ te , ubique judicari , & definiri debere , ac ir-
„ ritum , & inane , ſi ſecus ſuper his a quo-
„ quam , quavis auctoritate ſcienter , vel igno-
„ ranter contigerit attentari , decernimus .
„ Quocirca Venerabilibus Fratribus , Patriar-
„ chis , Archiepiſcopis , Epiſcopis , & dilectis
„ Filiis locorum Ordinariis per præſentes , mo-
„ tu ſimili mandamus , quatenus ipſi , vel eo-
„ rum quilibet per ſe vel alium , ſeu alios ,
„ ubi & quando opus fuerit , & quoties pro
„ parte dictorum Fratrum de Obſervantia fue-
„ rint requiſiti , eis efficacis defenſionis præſi-
„ dio aſſiſtentes , faciant auctoritate noſtra præ-
„ miſſa juxta præſentium continentiam , & diſ-
„ poſitionem obſervari : Contradictores quoſli-
„ bet , & rebelles , ac præmiſſis non paren-
„ tes , per ſententias , Cenſuras , & pœnas Ec-
„ cleſiaſticas , aliaque opportuna Juris , & facti
„ remedia , appellatione poſtpoſita , compeſcen-
„ do , invocato etiam ad hoc , ſi opus fuerit ,
„ auxilio brachii ſæcularis . Non obſtantibus
„ dictis Gregorii Prædeceſſoris litteris , ac No-
„ ſtra , & Cancellariæ Apoſt. Regula de jure
„ queſito non tollendo , aliiſque quibuſvis Con-
„ ſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis ,
„ nec non Ordinis , ac Fratrum Reformatorum
„ prædictorum ; illorumque Conventuum , Do-
„ morum , & Locorum , etiam juramento ,
„ confirmatione Apoſtolica , vel quavis firmi-
„ tate alia roboratis ſtatutis , & conſuetudini-
„ bus , etiam immemorabilibus , Privilegiis quo-
„ que , Indultis , & Litteris Apoſtolicis ſub qui-
„ buſcumque verborum tenoribus , & formis ,
„ ac cum quibuſvis derogatoriarum derogato-
„ riis , aliiſque efficacioribus , & inſolitis clau-
„ ſulis , irritantibuſque , & aliis Decretis ,
„ etiam per modum ſtatuti perpetui , etiam
„ motu , ſcientia , & poteſtatis plenitudine ſi-
„ milibus etiam iteratis vicibus conceſſis , ap-
„ probatis , & innovatis ; Quibus omnibus &
„ ſingulis , etiamſi pro eorum ſufficienti dero-
„ gatione illis , eorumque totis tenoribus , ſpe-
„ cialis , ſpecifica , individua , & expreſſa , ac
„ de verbo ad verbum , non autem per clau-
„ ſulas generales idem importantes mentio ,
„ ſeu quævis alia expreſſio habenda , aut ali-
„ qua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda
„ foret , tenores hujusmodi , ac ſi de verbo ad
„ verbum nihil penitus omiſſo , & forma in
„ illis tradita obſervata exprimerentur , & in-
„ ſererentur , præſentibus pro plene & ſuffi-
„ cienter expreſſis , & inſertis habentes , illis
„ alias in ſuo robore permanſuris , ad præmiſ-
„ ſorum effectum hac vice dumtaxat ſpeciali-
„ ter , & expreſſe derogamus , ceteriſque con-
„ trariis quibuſcumque ; Aut ſi aliquibus com-
„ muniter , vel diviſim ab eadem ſit Sede in-
„ dultum , quod interdici , ſuſpendi , vel ex-
„ communicari non poſſint per Litteras Apo-
„ ſtolicas non facientes plenam , & expreſſam ,
„ & de verbo ad verbum &c.

„ Volumus autem , quod præſentium Lit-
„ terarum tranſumptis , etiam impreſſis , manu
„ alicujus Notarii publici ſubſcriptis , & ſigil-
„ lo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſti-
„ tutæ munitis , eadem prorſus ubique fides ,
„ tam in Judicio , quam extra illud adhibea-
„ tur , quæ præſentibus ipſis adhiberetur , ſi fo-
„ rent exhibitæ , vel oſtenſæ .

„ Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub
„ Annulo Piſcatoris die decima quarta Febr.
„ milleſimi ſeptingenteſimi vigeſimi ſexti , Pon-
„ tificatus Noſtri anno ſecundo .

F. Cardinalis Oliverius.

Locus ✠ Annuli Piſcatoris .

Regulares Conventus conatu , ſeu violentia 52
Turcarum , vel Hæreticorum , aut hoſtili furo-
re ſuppreſſi , & poſtea ipſis reſtituti , gaudent
priſtina præcedentia , & recuperant omnia pri-
mæva Jura ; Sic enim in facti contingentia
fuit reſolutum *a Sacra Rituum Congregatione*
die 6. *Decemb.* 1645. *in Auguſtana Præcedentiæ*
inter Minores Conventuales (quorum Conven-
tus fuerat ab Hæreticis Lutheranis Auguſtæ
ſup-

ſuppreſſus) & Fratres Minores de Obſervantia, qui poſt Conventualium expulſionem Conventum in dicta Civitate obtinuerant ; Et fuit decretum , Præcedentiam tam in Proceſſionibus publicis, quam in eis , quæ fiunt in tumulandis Cadaveribus Defunctorum , & in ſeſſionibus, aliiſque ſimilibus, deberi Conventualibus poſtea reſtitutis. Et quidem merito, quia cum dictus Conventus fuerit injuſte , & violenter ſuppreſſus, numquam Conventuales fuerunt privati ſua legitima poſſeſſione præcedendi, licet per aliquod tempus caruerint exercitio, adeoque ex capite Juſtitiæ illam recuperare poterunt ; *l. Final. Codic. Si per vim* ; *& l. Clam poſſidere* §. *Qui ad nundinas* , *ff. de acquirend. vel amittend. poſſeſſ.* In ſimilibus enim caſibus redintegratio retrotrahitur ad tempus primæ erectionis , cum currat in iſtis natura Poſtliminii, quod rem in priſtinum ſtatum reponit , ut patet ex dictis verb. *Poſtliminium per tot.* & ſignanter *num.* 7. ubi Pat. Joannes Cheron Provincialis Carmelitarum a Turcis captus, & poſtea liberatus , ex Decreto Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regul. fuit manutentus in poſſeſſione ſui Provincialatus , caſſata alterius Provincialis electione . Et ſic tenent Rota *coram Merlino deciſ.* 302. *n.* 2. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 183. *n.* 12. Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. remed.* 10. *n.* 111. Gratian. *diſcept.* 1545. *num.* 9. *& ſequent.* Capon. *diſceptat.* 345. *tom.* 5. & alii paſſim .

53 Secus autem ſi fuerit motu proprio Papæ ſuppreſſus, & poſtea ex mera gratia a Sancta Sede reſtitutus ; Tunc enim præcedentia in Proceſſionibus, & aliis actibus debetur Regularibus præexiſtentibus , quia talis reſtitutio habetur pro nova fundatione . Sic *Sacra Congreg. Rit. in Senogallien.* 21. *Januar.*, *&* 1. *Septembr.* 1696. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 6. *formul.* 19. *num.* 14. Niſi reſtitutio fiat plenarie quoad omnia, de quo textus *in cap. Quamvis* 8. *de reſcriptis in* 6. alias nequaquam , ut ibi in littera : *Cum talis reſtitutio , ubi aliud non exprimitur , intelligatur fieri ſine juris præjudicio alieni* : Quia licet dicti Regulares ſint primi ratione Conventus , ad quem reſtituti fuerunt , ſunt tamen ſecundi reſpectu ad reſtitutionem, & novam gratiam , adeoque niſi Pontifex in litteris reſtitutionis expreſſerit eos reſtituere etiam quoad præcedentiam , non poſſunt præcedentiam prætendere , ut ponderat Gloſs. in *cit. cap. Quamvis* , *verb. Præſupponatur in fine*, ibi : *Niſi aliud Papa diceret in reſtitutione , videlicet quod me reſtituit ad datam, & prioritatem temporis, & vult gratiam meam valere perinde ac ſi revocata non fuiſſet , etiam quoad prioritatem temporis* . Pignatell. *tom.* 9. *conſultat.* 183. *num.* 10. *& ſeq.* & alii paſſim .

Regulares in Proceſſionibus incedunt poſt 54
Confraternitates Laicorum, & poſt eos in digniore loco Clerus ſæcularis . *Sacr. Congr. Rit. in Meſſan.* 7. *Auguſti* 1621. apud Sellium in *Select. Canonic. cap.* 25. *num.* 17. Barboſa *Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Regulares quoad præcedentiam num.* 5.

Regulares in ſuburbiis, & territorio Roma- 55
no ſervant præcedentiam, ſicuti in ipſa Urbe. *Sacr. Cong. Rit. in Tuſculana* 2. *Mart.* 1613. *& in Anagnina* 20. *Jun.* 1626. apud Lantuſc. *in Theat. Regul. verb. Præcedentia* , ubi per extenſum refert dicta Decreta.

Regulares in Proceſſionibus debent Clerum 56
ſæcularem anteire , nec cum Clero ſæculari mixti incedere valent . *Sac. Cong. Rit. in cauſa Caſtellæ , & Legionis* 30. *Auguſti* 1592. *& in Legionen.* 24. *Septemb.* 1605. *& in Neapolitana* 7. *Julii* 1612. apud Barboſa *in Summa Apoſtolicar. deciſion. verb. Regulares quoad præcedentiam num.* 7.

Regulares non poſſunt prætendere præceden- 57
tiam ſuper Parochum Regularem , quando inter alios Parochos procedit in Proceſſionibus. *S. Cong. Rit. in Aſten.* 23. *Novemb.* 1602. apud Sell. *cit. cap.* 25. *num.* 18. & Barboſa *loc. cit. num.* 8.

Regulares debent locum digniorem in Pro- 58
ceſſionibus cedere Clero ſæculari , licet Prior Regularium deferat in Proceſſione Reliquiam . *Sac. Congreg. Rit. in Senogallien. Montis Bodii* 24. *Septembr.* 1605. *&* 23. *Januar.* 1610. apud Barboſa *loc. citat. num.* 9. Præcedentia enim ſupra Clerum ſæcularem debetur ſolis Regularibus paratis deferentibus in Proceſſione Reliquias , non tamen ceteris non paratis . *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Juvenacen.* 4. *Septemb.* 1693. apud Monacell. *tom.* 1. *titul.* 5. *num.* 32.

Quoad ea , quæ concenunt præcedentiam 59
Epiſcoporum . Vide verb. *Epiſcopus* , *artic.* 4. *&* 7.

Quoad ea , quæ concernunt præcedentiam 60
Vicarii Generalis . Vide verb. *Vicarius Generalis art.* 3.

Quoad ea , quæ concernunt præcedentiam 61
Canonicorum . Vide verb. *Canon. art.* 7. *&* 8.

Quoad ea , quæ concernunt præcedentiam 62
Coadjutorum . Vide verb. *Canonicus artic.* 10. *& verb. Coadjutor*.

Quoad ea , quæ concernunt præcedentiam 63

Vicarii Foranei, Vide verb. Vicarius Foraneus.

64 Quoad ea, quae concernunt praecedentiam Confraternitatum, Vide verb. Confraternitas num. 6.

65 Quoad ea, quae concernunt praecedentiam Magiſtratuum, Vide verb. Magiſtratus.

66 Quoad ea, quae concernunt praecedentiam [illegible], Vide Pignat. tom. 4. conſult. 32. per tot. ubi n. 81. [illegible]

67 In diſputationibus publicis Romae obſervatur fere ſemper hic praecedentiae ordo. Si adeſt invitatus ad argumentandum aliquis Praelatus, hic ratione dignitatis eſt primus argumentator. Secundus Regularis Thomiſta, Tertius Regularis Scotiſta, vel alterius Religionis, aut Saecularis. Si vero Praelatus non arguat, ſervantur privilegia conceſſa a Summis Pontificibus, praeſertim Thomiſtis, & Scotiſtis repraeſentantibus propriam ſcholam. Unde primus Arguens eſt Regularis Thomiſta, ſecundus Regularis Scotiſta, tertius ad libitum, niſi forte tam Praelatus, quam Thomiſta, & Scotiſta velit reſumere tertium argumentum, quod reputatur ſpecialis honor: Doctores autem Saeculares, etiam actu Legentes, cum non repraeſentent propriam ſcolam, cedere debent Thomiſtis, & Scotiſtis.

68 His adde quod Canonici Clerici, ubi Praebendae non ſunt diſtinctae in Presbyterales, Diaconales, ac Subdiaconales, quamvis antiquiores receptione, non ſunt praeferendi Canonicis Presbyteris, etiam poſtquam ipſi Canonici Clerici fuerint effecti Sacerdotes, & tunc nec ipſis competit reintegratio, ſeu praecedentia adverſus Canonicos Sacerdotes, & poſteriores receptione; cum jus ſemel adeptum ex Sacerdotio, nunquam amittatur, non obſtante immemorabili in contrarium conſuetudine, quam abuſum imperceptibilem declaravit *S. C. Rit. in Sutrina, Praecedentiae, die 27. Aug.* 1707. & alibi ſaepiſſime, ut refert Scarfantonus ad Ceccoperium *part. 1. in animadv. ad tit. 11. ſub num.* 16. & refert etiam Monacell. *part. 4. in ſupplement. ad III. Tomum n.* 108. & Piton. *de Sac. Rit. tom. 2. n.* 1632.

69 Canonici Collegiatae capitulariter incedentes in omnibus ſunt praeferendi Parochis, & etiam Parocho Eccleſiae Matricis. Sic expreſſe *Sacr. Rit. Congregatio anno* 1666. *menſe Auguſti in reſponſ. ad* 1. *dub.* apud Pignatell. *tom. 6. conſult.* 94. & noviſſime *in Januenſi* 10. *Jul.* 1710. ubi cum Parochi Urbani praetenderent praecedentiam ſupra Collegiatam Inſignem S. Mariae Vinearum, propoſito dubio: *An Canonicis dictae Collegiatae debeatur praecedentia adverſus Parochos Urbanos*: Sacra Rit. Congregat. ad relationem Eminentiſſimi Barberini *ſub die* 19. *Julii* 1710. *ad* III. dub. reſpondit: *Affirmative*, ut refert Urſaya, qui in hac cauſa egregie ſcripſit ad favorem ejuſdem Collegiatae *tom.* 1. *pag.* 1. *diſcept.* 6. *ſub num.* 192. Et iterum confirmavit ſtando *in Deciſis anno* 1716. 19. *Julii*, ut refert eruditiſſimus Nicolaus Coleti in additione ad Ughellum *in Italia Sacra tom.* 4. *Prov. ec.* 7. *de Januenſ. Epiſc. pag.* 836. Et pluries firmavit etiam Sacra Rota, & ſignanter *par.* 17. *recent. deciſ.* 87. *in Burgen. Praeeminentiae coram Ronaduino n.* 4. ubi plura adducit merito videnda.

Quae praecedentia debeatur Miſſionariis Ord. Minor. de Obſervantia pro Sanctis Locis, & aliis; Vid. verb. *Privilegium art.* 1. *n.* 31. 70

Attendenda eſt hic Conſtitutio Bened. XIII. incip. *Militantis Eccleſiae*, edita 25. Junii 1727. in qua confirmatur Conſtitutio S. Pii V. ſuper praecedentia Canonicorum Regularium Congregationis Lateranenſis Ordinis S. Auguſtini in Proceſſionibus, & in aliis actibus publicis, & privatis, ſtatuendo quod ipſi, ubi intereſſe contigerit, ſtatim ipſum Clerum Saecularem non exemptum ſubſequi, dum ipſi ſubſequendo praecedunt, dum vero praecedendo praecedunt, ita immediate ſequi debeant. 71

Obſervanda eſt Conſtitutio Innoc. XIII. incip. *Dudum*, edita 5. Julii 1725. qua ſtatuitur, ut Fratres Laici de Obſervant. Reform. ac Tertii Ordinis in Regno Siciliae praeſtent juramentum, vel votum emittant coram teſtibus cedendi Clericis praecedentiam, nec Superiores Ordinis praedicti poſſint impoſterum Laicos, ſeu Converſos quoſcumque ad Profeſſionem admittere, niſi prius ab ipſis emiſſo tali voto, vel juramento; Injuncta Superioribus contrafacientibus privationis Officii, & vocis activae, & paſſivae poena ipſo facto incurrenda; Laicis vero, ſeu Converſis ſine praedicto Voto ſeu juramento profitentibus, nullitatis Profeſſionis. Et interim Superiores ejuſmodi Laicos, ſeu Converſos compellant ad obſervantiam Litterarum Urbani VIII. hac de re emanatarum 16. Novembris 1642. in quibus ſtatuit praecedentiam deberi Clericis ſub poena excommunicationis contra ipſos, & Superiores contrafacientes circa dictam praecedentiam, & non obſtante quocumque praetextu anterioritatis Veſtitionis, & Profeſſionis, & conſuetudinis. 72

Praecedentiae non ſemper a perſonali dignitate deſumuntur; Abbates enim ſimplices aliquando praecedere poſſunt Superioribus Generali- 73

ralibus ſui Ordinis, præſertim extra actus Mo-
naſticos. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 98.
incip. *Inter plures*, §. 16. ubi affert exempla
74 promiſcuæ præcedentiæ. Nempe, inter Cano-
nicos Baſilicarum Urbis quum aliqui ſint Epi-
ſcopali, & Archiepiſcopali Dignitate inſigniti,
hi quidem reliquos omnes Canonicos præce-
dunt; Vicarius autem repræſentans perſonam
Cardinalis Archipresbyteri, qui Baſilicæ caput
eſt, quamvis idem ſimplex Prælatus ſit abſque
Ordine Epiſcopali; tamen in Choro, & in
omnibus actibus Capitularibus, prædictos Ca-
nonicos Epiſcopos præcedit; Extra Chorum
vero, & extra actus Capitulares, infra eoſdem
75 incedit, & ſedet. Idem pariter procedit in
Collegio Advocatorum Conſiſtorialium inter
Advocatos Epiſcopali dignitate inſignitos, &
Decanum Collegii, qui uti caput, quamvis
plerumque ſimplex Clericus exiſtat, in actibus
Collegialibus ipſis præcedit, extra vero, in
omnibus decedit.

76 Præcedentiæ inter Græcos, & Latinos deſu-
muntur ab Ordine, antianitate, aut Dignita-
te perſonali. Idem Conſtitut. 57. incip. *Et ſi*
77 *Paſtoralis*, §. 9. Præcedentiæ inter Epiſcopos
& Gubernatores Prælatos, aut Vicelegatos Di-
tionis Eccleſiaſticæ ſtabilitæ ſunt ab eodem Pon-
tifice Conſtitut. 18. incip. *Quod Apoſtolus*, &
in *Appendic. tom. 2. num. 2. pag. 6.* Vide *ibi*,
78 late de omnibus. Præcedentiæ Ordo inter vo-
tantes ſignaturæ Juſtitiæ, & Gratiæ ſervandus
præſcribitur ab eodem Pontifice tom. 2. Conſti-
tut. 9. incip. *Militantis Eccleſiæ*, nempe, quod
votans prius in ſuo reſpective Tribunali admiſ-
ſus, alteri in ſuo poſterius admiſſo præcedat.
79 Et ſi contigerit, ambos alterius Signaturæ vo-
tantes eodem die in ſuo reſpective Tribunali
admiſſos fuiſſe, præcedentia detur illi, qui in
Prælatura quacumque antiquior, & prior repe-
ritur. Verum cum aliquis Votans alterius Tri-
bunalis hujuſmodi, ſive Epiſcopali charactere
inſignitus, ſive Protonotarii Apoſtolici digni-
tate ornatus, ſive quocumque alio ejuſdem
Romanæ Curiæ munere, vel Officio decoratus
reperiatur, præcipit; ut nulla habita Signaturæ
Juſtitiæ, aut Gratiæ votantis ratione, illa dun-
taxat præcedentia illæſa remaneat, quæ votan-
80 ti alias debetur. Et denique ſtatuit, hujuſmo-
di præcedentiam, cum quivis Votans in utro-
que Signaturæ Juſtitiæ, & Gratiæ Tribunali
adſcriptus fuerit, a primæva ipſius Votantis in
altero utriuſque Signaturæ Tribunali admiſſio-
ne eſſe repetendam, & definiendam.

81 Quoad præcedentiam hic juvat adducere,
quæ tradit eruditiſſimus Franciſcus Maria Pi-
tonius Advocatus Romanus, Epiſcopus Ime-
riæ, & Benedicti XIII. Auditor, *in parte ter-
tia diſceptat. 57. num. 14.* ubi in Summario
ſic præciſe habet: *Parochus Regularis Eccleſiæ
Matricis præcedit Parocho Eccleſiæ Sæcularis ei-
dem ſubditæ*, & ſic *etiam Clerus Regularis Ec-
cleſiæ Cathedralis quoad Clerum ſæcularem Ec-
cleſiarum inferiorum*, & in corpore, *ſub eodem
num. 54.* ita pariter præciſe: Ex quo prin-
cipio deciſam habemus illam quæſtionem, an
Parochus Regularis Eccleſiæ Matricis præcede-
re debeat Parocho Eccleſiæ Sæcularis in qui-
buſcumque proceſſionibus, & functionibus Pu-
blicis; licet enim de jure præcedentia com-
petat Parocho, & Clero Sæculari ſupra Re-
gularem; id tamen procedit, ubi uterque Cle-
rus, & Parochus interveniunt tamquam Per-
ſonæ de Ordine, & hierarchia Eccleſiaſtica in
genere inter ſe coæquales, ſecus autem ubi
Parochus, & Clerus Regularis interveniat
tamquam repræſentans Eccleſiam Superiorem,
nempe aut Cathedralem, aut Matricem, hoc
enim caſu non intrat ratio ordinis hierarchici
circa præcedentiam Cleri Sæcularis ſupra Regu-
larem, ſed ratio ſuperioritatis, & reſpective
ſubjectionis, ne detur abſurdum, quod Subdi-
tus præcedat Superiorem, dum tali caſu Regu-
laris dicitur intervenire in figura, & repræ-
ſentantia Superioris, & ſic præcedit, ut, quid-
quid dixerit Pignat. *conſult. 26. tom. 4.* bene
firmavit Card. de Luca, *de præeminent. diſ-
curſ. 51. num. 20.* Anſald. *in annotat. ad deciſ. 55.
num. 17.* & ego obtinui in una Melevitana
*præeminentiarum, in Sac. Congregat. Rituum 27.
Februarii 1725. in reſponſ. ad dub. ſecundum ad
relat. Eminent. D. Card. Gualterii*, ubi ſcriben-
do pro PP. Dominicanis Eccleſiæ Parochialis
B. Mariæ de Portu Salvo Civitatis Vallettæ,
obtinui reſolutionem, quod Parocho Regulari
ſupradictæ Eccleſiæ Regularis tamquam Matri-
cis competeret præcedentia ſupra Parochum Ec-
cleſiæ Parochialis Sæcularis Sancti Pauli in qui-
buſcumque Proceſſionibus Generalibus, & fun-
ctionibus Epiſcoporum, juxta quam reſolutio-
nem, Me ſcribente, judicavit etiam Rota in
*Nullius Calaguritana juris ingrediendi Chorum
ſuper manutentione 10. Maii 1723. §. aut vero,
coram Reverend. Patre Domino Cerro.*

Et revera Sapientiſſimus, & practiciſſimus 82
Cardin. de Luca loco ab ipſo citato ſic præci-
ſe habet: His ita conſtitutis, de conſequenti
nimium planam eſſe dicebam reſponſionem ad
objectum præcedentiæ debitæ Clericis ſæculari-
bus ſupra Regulares ex deductis ſupra *dict. diſ-
curſ. 24. & alibi*, quod ſcilicet concluſio ſit

in ſuo caſu veriſſima, ſed male ad rem applicata; procedit etenim, quando Clerici ſæculares, & Regulares diverſarum Eccleſiarum inferiorum æque ſubditarum in functionibus interveniunt, adeo ut aliam non faciant figuram, niſi illam, quam proprius Ordo, propriæque Eccleſiæ qualitas præbeat, cum tunc dicta diſtinctio hierarchica intret; ſecus autem ibi aliqui Regulares interveniant tamquam repræſentantes corpus Cathedraticum, ut ſequitur in illis Cathedralibus, vel Metropolitanis, quæ ſunt Regulares, juxta recenſitas ſupra *dict. diſcurſ. 3. & ſequent.* ſive tamquam repræſentantes Eccleſiam Superiorem, & conſtituentes unum corpus cum Prælato Regulari, ut in iſtis Eccleſiis Monaſterialibus contingit, quoniam tunc non intrat d. ratio ordinis hierarchici, ſed intrat altera Superioritatis, & ſubjectionis reſpective, & ne detur abſurdum, quod ſubditus præcedat Superiorem, quodque membra inferiora præcedant caput. Ideoque Monachi Benedictini ſeu Caſſinenſes, vel Canonici Regulares Lateranenſes hodie in Urbe occupant ſuum locum in ratione antiquitatis, ſed quando erant Canonici Eccleſiæ Lateranenſis, occupabant primum locum ſupra univerſum Clerum Romanum cum ſimilibus, atque in hoc verſantur adeo frequentia modernorum æquivoca, quæ eorum cibus quotidianus eſſe videntur, intelligendi, & practicandi concluſiones in abſtracto, ſive in littera non reflectendo ad hujuſmodi diſtinctiones, & circumſtantias, ex quibus applicatio pendet, in qua totus eſt punctus.

83 Præcedentia inter Parochos debetur, illi, qui prior fuit aſſumptus ad regimen ſuæ Parochialis: de jure enim is præcedit, qui in labore eſt antiquior inſtar Militiæ; *l. Nemo 2. de Officio Magiſtri Officior. l. Tirones 4. Cod. de Tironib.* Cyriac. *controverſ.* 201. *num.* 44. Seraphin. *deciſ.* 326. *num.* 3. Pignatell. *tom. 6. conſultat. 67. num.* 1. ubi refert, quod id reſolvit *Sac. Rit. Congr. in Maceratenſi præcedentiæ*, referente Eminentiſs. Sacchetto, atque habetur in Statuto Cleri Romani *cap. 2. §. 6.*

84 Quilibet autem Parochus in propria Eccleſia omnibus aliis Parochis præcedit, excepto Capitulo Cathedralis, quia ſecluſo hoc caſu de interventu Capituli Cathedralis reſpectu præcedentiæ, quilibet in Domo ſua regulariter dicitur major; *L. Nihil omnino* 4. & *ibi* Gloſſa final. *Cod. de Palatinis ſacrar. largition.* & expreſſe cum aliis Rota *recent. par.* 1. *deciſ.* 616. *num.* 3. Rectores autem Eccleſiarum in propriis Eccleſiis dicuntur eſſe in propria domo, *cap. duo* 23. *quæſt.* 4. Abbas *in cap. Venerabilem, de elect. num.* 19. cum aliis relatis per Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloſſ.* 6. *num.* 102. 85
Quinimmo in ea ſunt Reges, & Imperatores: Unde etiam Rex exiſtens in aliena Domo, debet cedere Domino, ut notat Decian. *Conſil.* 67. *num.* 12. & 13. *volum.* 2. Solorzan. *in allegat. pro ſupremo Concil. Indiar. ſuper præcedent. n.* 92. Beſold. *diſſert. de præcedent. cap.* 3. *num.* 15. & expreſſe Pignatell. *tom.* 3. *conſultat.* 17. *n.* 14. Vide tom. 10. in Appendice, Decreta Sac. Cong. Concil. in *Maceraten. Jurium Parochial. in reſpon. ad 6. & 7. dub.*

Prior enim in propria Eccleſia, etiamſi ſit aliis Parochis inferior, dicitur pro ſe habere juris aſſiſtentiam in præcedendo cæteris aliis, ad text. *in cit. l. Nihil omnino, Cod. de Palat. Sacr. largit.* & *ibi* etiam Gloſſa final. Decian. *conſil.* 69. *n.* 12. & *ſequent. volum.* 2. & Rota *in Calaguritana præeminentiarum de victoria* 16. *Novembr.* 1491. *coram Penia*. Abbas *in cap. Poſtulaſtis num.* 8. *de conceſſ. Præbend.* Geminian. *in cap. A collatione num.* 7. *de appellat.* Put. *deciſ.* 104. *num.* 4. 5. & 6. *lib.* 3. *in correct.* allegat. a Rota *recent. par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 111. *num.* 6. & 27. & ita expreſſe reſolvit *Sac. Rit. Congregatio in Aſculana* 23. *Maii* 1641. apud Pignatell. *tom.* 7. *conſultat.* 46. *n.* 6. ubi expreſſe dicit, quod prædicta eo magis locum habent in Eccleſia propria, etiamſi Parochus alter ſit dignior, citans ad id, Abbatem, Gonzal. & Gratian. & aſſerens id ſæpius declaraſſe eamdem *Sac. Cong. Rit.* Et ad hoc facit etiam, quod nec Epiſcopo extra ſuam Eccleſiam, & Diœceſim conveniunt ea, quæ proprio Epiſcopo in ſua Eccleſia, & Diœceſi debentur, ut declaravit *ead. Sac. Rituum Congregatio in Policaſtren.* 21. *Auguſti* 1694. his verbis: *Epiſcopo extra ſuam Diœceſim, & in loco, in quo non habet juriſdictionem, non conveniunt ea, quæ proprio Epiſcopo in ſua Eccleſia, & Diœceſi debentur*: Sic apud Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 54. *num.* 3. 86

Attendenda tamen ſemper in his legitima conſuetudo, quæ in materia præcedentiæ inducitur per decem annos, eaque præſcribitur. Ciriac. *controv.* 201. *num.* 169. Pignatel. *tom.* 6. *conſult.* 67. *num.* 5. cum pluribus ibi allegatis. Rota *in Mutinenſi præcedentiæ* 25. *Junii* 1683. & *par.* 5. *recentior. deciſ.* 483. *num.* 1. Etiamſi ſit contraria juris diſpoſitioni, cum ipſa habeatur pro jure, & prævaleat etiam ipſi juri. Ciriac. *loc. cit. num.* 171. Seraphin. *deciſ.* 694. *num.* 1. Gregor. *deciſ.* 224. *num.* 2. Sperell. *dec.* 36. *n.* 4. Pignatell. *loc. cit. n.* 3. Et Rota *in dict. Mutinenſ.* accedente præſertim 87

tim

tim ſcientia, & patientia adverſarii, Greg. *deciſ.* 417. *n.* 2. Coccin. *deciſ.* 26. *num.* 3. & *deciſ.* 31. *n.* 6. apud Poſt. *de manutenent.* Pignatell. *l. c. num.* 3. Rota *recent. part.* 2. *deciſ.* 716. *nu.* 3. quæ conſuetudo nec interrumpitur per reclamationem, in qua quis ſuccubuit; Rota *recent. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 214. *num.* 2. & 3. & *par.* 29. *tom.* 1. *deciſ.* 99. *n.* 10. & *ſequent.* Et actus quamvis unicus tribuit quaſi poſſeſſionem manutenibilem in materia præcedentiæ. Rota *recent. par.* 11. *dec.* 320. *n.* 14. & *par.* 14. *deciſ.* 148. *num.* 8. Præſertim conſtito de bono jure. Rota *recent. par.* 17. *deciſ.* 156. *n.* 13. Licet ſecus ſit, ubi actus ſit æquivocus. Rota *recent. par.* 11. *deciſ.* 320. *n.* 32.

88 * Parochus loci, ubi quis obiit, cadaver aſſocians ſemper habet præcedentiam ſupra alios, quoadusque eſt intra limites Parœciæ ſuæ. *Inſtit. Eccleſ.* 105. §. 54.

Additiones ex aliena manu.

89 Conſuetudinem utramque paginam facere in ſubjecta materia præcedentiæ, proverbii loco dici ſolet.

90 Nihilo tamen minus gravis eſt quæſtio, an ſit ſervanda conſuetudo, per quam minus di-
91 gnus præfertur magis digno? Varii in varias abierunt ſententias; Rota vero proceſſit hac cum diſtinctione, ut ſi agatur de præferendo minus digno magis digno *in omnibus actibus*, ſtari minime debeat huic conſuetudini; ſin vero res ſit de prælatione minus digni magis digno *in aliquibus tantummodo actibus*, recedi haud poſſit ab hac conſuetudine. Vide Deciſiones *in Capuana, ſeu Caſertana Proceſſionum ſuper præcedentia* 10. *Martii* 1743. §. 8. *cor. bon. mem. de Vais*, & 17. *Junii* 1746. §. 8. *cor. Eminentiſs. Elephant.* ubi quod procedit tum
92 ſi triginta, vel quadraginta annorum, tum & maxime ſi centenaria, vel immemorabilis ſit conſuetudo.

93 Sed dubitari non immerito poteſt, an hæc diſtinctio locum ſibi vindicare queat, ubi ex diſpoſitione expreſſa Ritualis, vel Cæremonialis Epiſcoporum, magis dignus obtinere debeat præcedentiam ſupra minus dignum in actu
94 particulari? Sacrum Tribunal Rotæ etiam in hoc caſu admittere videtur mox dictam diſtinctionem, in mox allegatis deciſionibus; ſed præter cauſæ illius neceſſitatem; nam ut habet *Deciſio diei* 17. *Junii* 1746. §. 7. præcedentia in illo caſu non deſcendebat ex Rituali, vel
95 Cæremoniali. Magis arridet ſententia eorum, qui hoc in caſu tenent, ſervandam haud eſſe conſuetudinem, ex Decreto irritante, quo munitæ ſunt Conſtitutiones confirmatoriæ Ritualis, & Cæremonialis; *Sperell. deciſ.* 179. *n.* 34. & *plur. ſequent.* Confer & *Clericat. de Benefic. diſc.* 68. *num.* 6. & *plur. ſequent.*

De præcedentia, ubi res poſtulat, conſule 96
Jacobum Gothofredum de jure præcedentiæ, qui accuratiſſime de ea agit.

PRÆCEPTUM. Vide verb. *Lex art.* 1. *à n.* 16. *ad* 19.

PRÆDICARE, PRÆDICATOR.

PRædicare tenentur Epiſcopi, & hoc eſt præ- 1
cipuum eorum munus, ac per ſe, vel per alios in caſu legitimi impedimenti id facere debent. Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *c.* 2. *de reform.* ibi: *Quia vero Chriſtianæ Reipublicæ non minus neceſſaria eſt prædicatio Evangelii, quam lectio, & hoc eſt præcipuum Epiſcoporum munus, ſtatuit, & decrevit eadem Sancta Synodus omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & omnes alios Eccleſiarum Prælatos teneri per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Jeſu Chriſti Evangelium; Si vero contigerit Epiſcopos, & alios prædictos legitimo detineri impedimento, juxta formam Concilii viros idoneos aſſumere teneantur ad hujuſmodi prædicationis Officium ſalubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempſerit, diſtrictæ ſubjaceat ultioni.* Et *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. ibi: *Prædicationis munus, quod Epiſcoporum præcipuum eſt &c.* Concil. Mediol. *part.* 1. *de prædicat. Verbi Dei*, ubi poſt multa de gravi obligatione Epiſcoporum prædicandi Verbi Dei ſubjungit: *Quod ſi levi de cauſa, aut quodam animi languore impediti non fecerint, ſciant ſibi prætermiſſi neceſſarii Officii Judici Deo præcipue rationem eſſe reddendam; Sin autem ſe interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos ex præſcripto ejuſdem Concilii deligendos hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent.* Unde in Epiſcopali conſecratione cuilibet Epiſcopo dicitur; *Accipe Evangelium, vade, prædica populo tibi commiſſo.* Et ideo Apoſtolus hanc ſtrictam, & gravem prædicandi in Epiſcopis obligationem agnoſcens, tremens 1. *ad Corinth. cap.* 6. ſcribit: *Væ enim mihi, ſi non Evangelizavero.*

Item prædicare tenentur Parochi per ſe, vel 2
per

per alios; Concil. Tridentin. *citat. ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2. ibi: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes, Eccleſias quocumque modo obtinent, per ſe, vel per alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & Feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis &c.* Concil. Mediolanenſ. *loc. cit.* Im-
3 mo Parochi, ſi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio ſuo prædicandi muneri defuerint, poſſunt ad id per Cenſuras compelli, ſeu per alias pœnas arbitrio ipſius Epiſcopi, & etiam per ſubtractionem fructum Beneficii, alteri, qui id præſtet, perſolvendorum, textu expreſſo in Concilio Trid. *cit. ſeſſ.* 5. *cap.* 2. ibi: *Itaque ubi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam, ſi ei ſic expedire viſum fuerit, ex Beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſolvatur, donec principalis ipſe reſipiſcens Officium ſuum impleat.* Quomodo autem, & quando peccent Parochi in hoc deficientes? Vide verb. *Parochus art.* 2. *num.* 71. 72. & 73.

4 Prædicandum eſt per annum ſaltem omnibus Dominicis, & ſolemnibus diebus Feſtis: Tempore autem jejuniorum Quadrageſimæ, Adventus Domini quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint Epiſcopi. Sic expreſſe Concil. Trident. *citat. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 4. Et Prædicator dicit ſalutationem Angelicam ſemper, non vero *Regina Cæli*, etiam tempore Paſchali. Ita Cæremon. Epiſcop. *lib.* 1. *cap.* 22. §. 3. Merati *tom.* 1. *pag.* 2. *tit.* 6. *num.* 38. *verſ. Poſtquam.*

5 Per ly *Tempore jejuniorum* intelligitur ſolummodo tempus Quadrageſimæ, & Adventus, non autem tempus Vigiliarum. Sic deciſum refert Barboſa *ad Concilium Trid. cit. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 5. *num.* 14. & *de Offic. &*
6 *poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 76. *n.* 30. ubi inſuper addit deciſum fuiſſe per dictum *cap.* 4. *Concilii Trid.* relinqui arbitrio Epiſcoporum, an tempore Quadrageſimæ, & Adventus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur; Dicit enim Concilium: *Si ita oportere duxerint.* Et de facto tempore Adventus ſolis Dominicis, & Feſtivis diebus prædicari ſolet, ut etiam Romæ practicatur, & tempore Quadrageſimæ pluribus in locis ſolet prædicari ſolum tribus diebus in hebdomada, etiam in Eccleſiis majoribus, & Cathedralibus, & teſte Barboſa *cit. allegat.* 76. *nu.* 30. in Regno Portugalliæ ſingulis diebus per loci Eccleſias diſtributis in Quadrageſima, excepto Sabbato, prædicatur.

Prædicationis tempore in Eccleſiis ſeparata, ſeu diſtincta ſint loca virorum, & mulierum. Concil. Mediolanenſe 1. *p.* 1. *tit. de prædicatione Verbi Dei*; ibi; *Concionis audiendæ cauſa loca virorum, & mulierum, ſi fieri poteſt, Epiſcopi cura diſtinguantur; Qui ad id exequendum idoneos aliquos viros adhibeat, & a ſecularibus Magiſtratibus, ſi opus erit, auxilium petat.* Unde omnes etiam Regulares tenere debent in Concionibus velum diviſivum mulierum a viris. *Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Fanenſi* 22. *Maii* 1609. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Prædicator, num.* 20. & apud Pignat. *t.* 4. *conſult.* 207. *n.* 72. 7

Concionandum eſt Judæis ſemel in hebdomada, qui tenentur ad Concionem accedere. Gregorius XIII. Conſt. 92. incip. *Sancta Mater.* 8

Prædicationem in Eccleſia omnes poſſunt audire, Gentiles, Judæi, & Hæretici. Conc. Cartag. IV. *cap.* 48. 9

Prædicationis tempore intereſſe tenentur Epiſcopi non impediti, Clerici, & alii ejuſdem Eccleſiæ. Conc. Mediolanenſ. 1. *part. tit. de prædicatione Verbi Dei*; Unde poteſt Epiſcopus ſtatuere, ne Canonici, & alii de Capitulo diſcedant ab Eccleſia tempore Concionis, & quod illi interſint quotidie ſub pœna amiſſionis diſtributionum illius diei, in qua defuerint. *Sacra Congr. Epiſcop. in Camerin.* 16. *Maii* 1580. *in Caſtellanetra.* 20. *Aug.* 1602. & *Sacr. Congr. Conc. in Nicotra.* 18. *Novemb.* 1628. 10 11

Prædicationis tempore non poteſt in Eccleſia dici Miſſa. Conc. Colocienſ. III. *tit. Cenſuræ cap.* 19. Conc. Mediolan. *part.* 1. *tit. de prædicat. Verbi Dei.* Prædicationis tempore prohibendi ſunt populi ſtare otioſi in Foro, ſeu in Platea, Concil. Treviren. *cap.* 10. 12 13

Non eſt prædicandum de nocte, ſed tempore præſcripto ab Ordinariis. Concil. Mediolanenſ. 1. *p.* 1. *tit. de prædicatione verb. Dei*; Unde nulla Concio, neque Paſſionis Dominicæ debet fieri de nocte. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Caſtrenſi* 20. *Martii* 1729. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Prædicator num.* 17. & apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 206. *n.* 72. 14

Si Concio habeatur tempore Miſſæ, debet haberi ſtatim poſt Evangelium, vel poſt *Credo*, ſi in dicta Miſſa tali die dicatur; Rubricæ enim vetant, ne habeatur poſt Oblationem; Quod ſi Celebrans ipſe concionetur, depoſita Caſula, & Manipulo, ſedet ad cornu Evangelii, 15

gelii, vel aſcendit Cathedram; Si quis tempore Miſſæ ſit concionaturus coram Epiſcopo loci, circa initium Evangelii genuflexus petit ab illo Benedictionem per *Jube Domne benedicere*, oſculata Epiſcopi manu, poſtmodum Cathedram aſcendit, & de more concionatur. Prædicator,
16 ſi concionetur, dum eſt expoſitum SS. Sacramentum, ſtat nudo capite, ex Decreto *Sacræ Congregationis Rit.* 16. *Febr.* 1630. ibi: *Ne fiat Concio coram SS. Sacramento in Altari expoſito capite tecto*, & habetur in Inſtructione edita de mandato Clementis XI. ab Eminentiſſimo Urbis Vicario *die* 20. *Jan.* 1705. pro obſervandis in Oratione 40. horarum cum expoſitione SS. Sacramenti *n.* 22. quæ refertur ſub verb. *Euchariſtia n.* 64.

17 Prædicare non poſſunt Laici cujuſcumque ſint Ordinis, & Profeſſionis; textu expreſſo *in cap. Sicut* 14. *de Hæreticis*, ibi: *Cum igitur nonnulli Laici prædicare præſumant, & verendum nimis exiſtat, ne vitia ſub ſpecie virtutum ſubintrent. Nos attendentes, quod Doctorum ordo eſt in Eccleſia Dei quaſi præcipuus: mandamus, quatenus cum alios Dominus Apoſtolos dederit, alios Prophetas, alios vero Doctores, interdicas Laicis univerſis, cujuſcumque Ordinis cenſeantur, uſurpare Officium prædicandi*, & concordat *cap. Cum ex injuncto* 12. *eod.* Concil. Carthaginenſ. IV. *cap.* 68. Concil. Trevirenſ. II. *cap.* 2.

18 Immo Laici prædicantes ſubjacent Excommunicationi, & niſi quamcitius reſipuerint, alia competenti pœna ſunt plectendi; textu expreſſo *in cap. Excommunicamus* 13. *de Hæreticis*, §. *Quia vero*, ibi: *Quia vero nonnulli ſub ſpecie pietatis virtutem ejus (juxta quod Apoſtolus ait) abnegantes auctoritatem ſibi vindicant prædicandi, cum idem Apoſtolus dicat (quomodo prædicabunt, niſi mittantur;) omnes, qui prohibiti, vel non miſſi præter auctoritatem ab Apoſtolica Sede, vel Catholico Epiſcopo loci ſuſceptam, publice, vel privatim prædicatoris Officium uſurpare præſumpſerint, Excommunicationis vinculo innodentur, & niſi quam citius reſipuerint, alia competenti pœna plectantur*; & concordat Concil. Conſtantienſ. *ſeſſ. ultim. in Conſtitutione Martini V. circa finem*, & ſic expreſſe decrevit *Sacr. Congregr. Conc. die* 23. *Jun.* 1580. apud Fagnan. *in cap. Reſponſ.* 43. *de ſentent. Excomm. n.* 19.

19 Et a fortiori prædicare nequeunt Mulieres, *lib.* 3. *Conſtitut. Apoſtolor. cap.* 6. ibi: *Igitur mulieribus, ut in Eccleſia doceant, non concedimus, ſed tantum ut precationes faciant, & audiant Doctores: Noſter enim Magiſter, ac Dominus Jeſus Chriſtus, cum nos duodecim ad docendum populum, & gentes miſit, nuſquam mulieres ad prædicandum miſit, tametſi non deerant. Erant enim nobiſcum Mater Domini, & ſorores ejus præterea . . . Sane quidem ſi neceſſe fuiſſet, ut mulieres docerent, ipſe primus iis quoque mulieribus, quæ nobiſcum erant; populum erudire præcepiſſet. Si enim vir caput mulieris eſt, non eſt æquum reliquum corpus capiti præeſſe*; & concordat *cap. Mulier* 29. *diſt.* 23. Concil. Carthaginenſ. IV. *cap.* 69. Concil. Conſtantienſ. *ſeſſ. ult. in Conſtitutione Martini V. circa finem*.

20 Poteſt tamen prædicationis munus ab Epiſcopo committi etiam Clerico, qui non ſit in Sacris Ordinibus conſtitutus. *Sacr. Congr. Conc. die* 23. *Jun.* 1580. apud Fagnan. *in cap. Reſponſo* 43. *de ſentent. Excomm. num.* 19. Apud Barboſ. *in Summa Apoſtol. dec. verb. Prædicator n.* 6. *& de Offic. & poteſt Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 76. *num.* 45. *& ad Conc. Trid. ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2. *n.* 4. Poſſevin. *de Offic. Curati cap.* 3. *num.* 14.

21 Regulariter vero facultas prædicandi non conceditur, niſi Sacerdotibus, vel ſaltem conſtitutis in Ordine Diaconatus; Unde *Sac. Congreg. in una Caputaquen.* 14. *Decembris* 1696. cuidam Clerico Andreæ Sanſoni ætatis annorum viginti unius licentiato in Philoſophia, & Theologia prædicare volenti tempore Quadrageſimæ in uno ex locis dictæ Diœceſis, & contra Epiſcopum ei talem licentiam denegantem ad dictam Sacram Congregationem pro facultate recurrenti reſpondit *Relata*. Et quod talis facultas non ſit concedenda, niſi ſaltem conſtitutis in Ordine Diaconatus, fuit expreſſe ordinatum in Edicto de mandato Clementis XI. publicato, *die* 20. *Januar.* 1705. ibi: *Quello poi dovrà ſermoneggiare, che ſarà almeno conſtituito nell' Ordine Diaconale*.

22 Epiſcopus poteſt prædicare in quacumque Eccleſia, etiam Regulari, ſuæ Diœceſis, nec ab ullo poteſt impediri, & prohiberi. *Sacr. Congreg. Epiſcopor. & Regul. die* 17. *Januar.* 1584. apud Barboſa *in Summa Apoſtolic. dec. verb. Prædicare num.* 1. *& ad Conc. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 4. *num.* 3. apud Lezan. *in Summ. qq. Regular. tom.* 3. *verb. Concionari num.* 13. & apud Nicol. *in Floſcul. Verb. Prædicator num.* 14.
23 Non poteſt tamen prædicare extra ſuam Diœceſim ſine licentia Ordinarii loci. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. in Theatina* 12. *Decemb.* 1614. apud Nicol. *loc. cit.*

24 Epiſcopo prædicanti per ſe ipſum in ſua Eccleſia, cum ex proprio munere ad id teneatur,

minime licet etiam ex prætextu paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari Prædicatoribus electis ab Univerſitate. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Veſtana* 20. *Martii* 1621. apud Sellium *in Selectis Canon. cap.* 23. *num.* 18. & Barb. *ad Conc. Trid. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *n.* 4. & Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. Concio Sacra n.* 2.

25 Quando ipſemet Epiſcopus prædicat, ſilere debent alii Concionatores, illiſque poterit præcipere, ut eo tempore a prædicatione ſe abſtineant. Sic de mandato Urbani VIII. ſtatuit *Sacra Cong. Conc. in Bituntina* 2. *Maii* 1629. Vide verb. *Parochus art.* 3. *n.* 74.

26 Poſſunt tamen Parochi per ſe ipſos inter Miſſarum ſolemnia ſermonem habere, etiam quando Epiſcopus ipſe prædicat. Sic cenſuit *eadem Sacr. Congr. Conc. in Terrulen.* 11. *Junii* 1631. ubi ſubdit, id non intelligi reſpectu Parochorum in ſua Eccleſia Parochiali. Ita apud Barboſ. *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 1. *c.* 14. *num.* 3.

27 Parochi, ſi per ſe velint munus prædicationis obire, non debent impediri. *Sacr. Congreg. Conc. ad cap.* 2. *ſeſſ.* 5. *de ref.* in hæc verba: *Si Curatores animarum per ſe velint munus prædicationis obire, non debent impediri.* Sic refert Barboſa *loc. cit. n.* 5.

28 Immo tempore Quadrageſimæ poſſunt de mane in ſuis Eccleſiis prædicare, non obſtante conſuetudine, quod in ſola Matrice, vel alia Eccleſia concionetur. *Sacr. Congreg. Conc. in Florentina Juris prædicandi* 26. *Januarii* 1697. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 10. *formul.* 19. *num.* 4.

29 Parocho per ſe ipſum concionanti in ſua Eccleſia, cum ex proprio munere ad id teneatur, minime licet prætextu cujuſcumque paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari Prædicatoribus ab Univerſitate electis. Vide verb. *Parochus art.* 2. *n.* 77.

30 Parochi prohibentur in ſuis Eccleſiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamſi prædicare vellet aliquis Epiſcopus. Vid. d. verb. *Parochus art.* 2. *n.* 78.

31 Poſſunt tamen Parochi dare licentiam alicui viro docto, & noto, etiam Regulari, ut bis, vel ter concionetur in ſuis Eccleſiis ſine Epiſcopi approbatione. Vid. d. verb. *Parochus art.* 2. *n.* 79.

32 Et a fortiori poſſunt, immo debent Parochi concedere approbatis ab Ordinario licentiam prædicandi in ſuis Parochiis. Vide d. verb. *Parochus art.* 2. *n.* 80.

33 Approbare Prædicatores ſpectat ad Epiſcopum, licet electio ſpectaret ad alios. *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Aquenſi* 8. *Aprilis* 1603. apud Nicol. *in Floſculis, verb. Prædicator n.* 15. Unde Prælatus exemptus inferior Epiſcopo, qui non habet Territorium ſeparatum, cum vera qualitate *Nullius*, non dat licentiam, neque Benedictionem Prædicatoribus, qui prædicare debent in locis ſuæ Juriſdictionis, ſed iſta facultas ſpectat ad Epiſcopum, in cujus Diœceſi locus exemptus exiſtit. *Sacra Congreg. Conc.* 21. *Novemb.* 1596. Pign. 10. *conſult.* 151. *num.* 16. & 17. Card. Petra *t.* 4. *Comment. ad Conſt.* 4. *Caliſti III. ſect.* 2. *num.* 57. & *ſeq.* ubi adducit plures *Sac. Congr. Conc.* & Rotæ deciſiones. 34

Hinc ad Epiſcopum ſpectat dare Benedictionem Concionatori, qui prædicare debet in Eccleſia Conventuali Ordinis Militaris S. Stephani, ut declaravit *Sacr. Cong. Conc. in Piſana Juriſdictionis* 21. *Februarii* 1688. *in reſponſione ad* 18. Item ad Epiſcopum Diœceſanum ſpectat dare licentiam, & Benedictionem Prædicatoribus, qui debent prædicare in Eccleſiis Prioratuum Religionis Hieroſolymitanæ non habentium Territorium ſeparatum cum Juriſdictione quaſi Epiſcopali, & vera qualitate *Nullius*. Sic *Sac. Cong. Conc. in Vulturarienſi* apud Card. Petram *loc. cit. num.* 58. ubi refert totum Decretum, & etiam plures deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ. 35 36

Ordinarius debet eligere Prædicatores, niſi in contrarium ſit conſuetudo ab immemorabili tempore. *Sac. Cong. Con.* apud Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Prædicatio* §. 7. Barboſa *de Offic. & poteſt Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 76. *num.* 5. & *in Summ. Apoſtolic. deciſion. verb. Prædicator nu.* 12. & *ſupra Concil. Trid. ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *n.* 5. Electio tamen, & deputatio Prædicatoris in ſua Cathedrali ſpectat ad ſolum Epiſcopum, nulla habita ratione conſuetudinis etiam immemorabilis, quæ competeret Capitulo, ſeu Epiſcopo cum Capitulo, vel de conſilio Capituli. *Sac. Cong. Conc. in Abulenſ.* 3. *Auguſti* 1586. apud Barboſa *in Summa Apoſtolic. dec. verb. Prædicator n.* 11. & *ſupra Concil. loc. cit. num.* 6. & *ſeq.* & *cit. allegat.* 76. *n.* 6. & Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 206. *n.* 41. Unde Capitulum in electione Prædicatoris pro Eccleſia Cathedrali nihil poteſt. Sic *Sac. Congreg. Conc.* apud Barboſam *in Summa loc. cit. num.* 8. & *ſupra Conc. loc. cit. num.* 8. & *cit. alleg.* 76. *num.* 7. Addenda ſunt ſequentia reſoluta dubia a Sacra Congregatione Concilii die 5. Septembris 1705. in Urgellen. juris concionandi, videlicet. 37 38 39

Eri-

Primo: an Concionator deputatus ab Epiſcopo ad prædicandum in Cathedrali, aliiſque Eccleſiis in ejus ambitu exiſtentibus, teneatur exhibere Litteras Patentales Capitulo in caſu &c.

Secundo: an liceat Capitulo, ſeu ejus Decano retinere clavem pulpiti ejuſdem Eccleſiæ Cathedralis?

Tertio: An Epiſcopus procedere poſſit per cenſuras in caſu, quo Decanus, & Canonici ſe opponant in caſu &c. non obſtante quod Capitulum ſe tueretur obſervantia ſibi favorabili, ac prætenſione ordinariæ juriſdictionis ſuper Eccleſia Cathedrali, ejuſque ambitu?

Sacra Congregat. die quo ſupra reſpondit: Quoad primum, & ſecundum, Negative. Ad tertium, Affirmative, & amplius in omnibus. Sic apud Scarfanton. *part.* 3. *addit.* 18. *n.* 11. per tot. ubi multa alia adducit ad rem.

40 Si Civitas, ſeu Univerſitas ſit in poſſeſſione nominandi, & præſentandi Prædicatorem pro Cathedrali cum onere ſolvendi eleemoſynam, debet manuteneri in tali poſſeſſione; At ſi Epiſcopus vellet Jus nominandi ſibi vindicare (prout vere poteſt), non poſſet eamdem ad ſolutionem cogere, ſed teneretur de proprio expenſas, & eleemoſynam ſubminiſtrare. Sic pluries reſpondit *Sac. Congreg. Conc.* apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 206. *num.* 41. & apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 41. *formul.* 7. *num.* 14. & ſignanter 11. *Junii* 1596. Decreto tenoris ſequentis: *Sacr. Congr. Conc. cenſuit, eſſe in electione Epiſcopi, vel deputare in ſua Cathedrali Prædicatorem, etiam quod populus illum ab immemorabili tempore eligere conſueviſſet; vel prædictam nominationem ipſi populo relinquere, ita ut ſi Epiſcopus Prædicatorem eligat, populum ad eleemoſynas Prædicatori erogandas non compellet. Verum ſi populum prædicta facultate eligendi Prædicatorem uti permiſerit, tunc populum ad ſolitas eleemoſynas præſtandas cogere poterit; & in Urbinaten.* 7. *Junii* 1698. *in Æſina* 39. *Septembr.* 1702. *in Neocaſtren.* 6. *Octobr.* 1703. apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 3. *formul.* 8. *num.* 3. & ſic pluries reſpondit etiam *Sac. C. Epiſcop.* apud Pignatell. *loc. cit.* & Monacell. *par.* 1. *l. cit. n.* 14.

41 Nec in tali caſu Penſionarii Menſæ Epiſcopalis contribuere tenentur ad dictam eleemoſynæ taxam, ſeu Prædicatoris manutentionis expenſas. *S. Congr. Conc. in Nullius* 29. *Maii* 1649. in qua ſic habetur: *Sacra Congregatio Concilii cenſuit; Penſionarios Menſæ Epiſcopalis non teneri contribuere pro rata expenſis, quas Epiſcopus annuatim ſolvit ex fructibus Menſæ Prædicatori in Cathedrali concionanti*, *lib.* 18. *Decret. pag.* 624.

42 Et dato, quod Epiſcopus ab exercitio Juriſdictionis pro aliquo tempore ſuſpendatur; & detur ei Vicarius Apoſtolicus, adhuc retinet Jus talis electionis, quia ſi ipſe ſolvit, debet Prædicatorem in Cathedrali eligere, & non Vicarius Apoſtolicus, ut reſpondit *Sac. Congr. Epiſcop. in Sorana* 13. *Febr.* 1699.

43 Conſuetudo immemorabilis nominandi, vel præſentandi Prædicatorem Epiſcopo pro Eccleſiis inferioribus non eſt ſublata, ut deciſum fuiſſe refert Barboſa *ſupra Concil. cit. ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *num.* 16. & Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 206. *num.* 26. Unde ſi Communitas, vel Dominus loci temporalis nominat Prædicatorem, & ſolvit eleemoſynam, conſuetudo hujuſmodi ſervanda eſt. *S. C. Epiſcop. in Aprutina, ſeu Theramen* 7. *Februar.* 1615. *S. C. Conc. in Aquil.* 2. *Junii* 1696.

44 Item ſi Epiſcopus conſueverit eligere, & Communitas ſolvere, talis conſuetudo ſervanda eſt; abſque eo quod Univerſitas, ſeu Communitas poſſit prætendere nominationem. *Sac. Congregat. Conc. in Oſtunen.* 15. *Novembr.* 1692. *& in Bovinen.* 20. *Jun.* 1693.

45 Si autem Communitas, ſeu Univerſitas, vel Dominus loci temporalis nominat, & non ſolvit eleemoſynam, tunc niſi conſuetudo eſſet immemorabilis, & probata, poſſet, & deberet Epiſcopus hoc Jus impugnare, & ſibi vindicare deputando Prædicatorem pro libito; In hoc enim caſu nulla concurrit æquitas, neque adeſt correſpectivitas nominationis ad eleemoſynam, ut docent Cardin. de Luca *adnotat. ad Concil. diſcurſ.* 3. *num.* 6. Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *formul.* 7. *num.* 13.

46 Communitas dare debet Prædicatoribus mercedem dari ſolitam, nec poteſt ipſam imminuere, & reducere ad certam parvam quantitatem. *Sacr. Congr. Conc. in Viterbien. Civitatis Vetulæ de menſe Septembr.* 1620. apud Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Prædicator, nu.* 13. & pluries *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* apud Nicol. *in Floſcul. verb. Prædicator, n.* 21. & nuper *Tyburtina contra Univerſitatem Terræ Poli* 4. *Julii* 1693. *referente Eminent. Card. de Judice*, & recurrente P. Bucciarelli Monacho Silveſtrino. Vide verb. *Alimenta a numer.* 114. *ad* 116. ubi de alimentis Prædicatori debitis.

47 Epiſcopus prætendens Communitatem teneri præſtare eleemoſynam pro Prædicatore Cathedralis, tenetur ipſe probare conſuetudinem immemorabilem. *Sacr. Congr. Conc. in Sutrina* 10.

Mar-

Martii 1618. *&* 10. *Julii* 1627. apud Barboſa *in Summa Apoſtol. dec. verb. Prædicator*, *n.* 10. & apud Selſium *in Selectis Canonic. cap.* 8. *num.* 11.

48 Habentes Jus nominandi Prædicatorem Quadrageſimalem debent illum nominare, & præſentare Epiſcopo in termino a Synodo Diœceſana præſcripto, vel ante Feſtum Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, vel duobus menſibus ante Quadrageſimam, alias nominatio devolvitur ad Epiſcopum. *S. C. Conc. in Narnien.* 24. *Februar.* 1625. *lib. poſit. fol.* 383. *&* 446. *& in Theanen.* 14. *April.* 1685. apud Monacell. *part.* 4. *ad ſupplement. ad* 2. *tom. n.* 110. Vel ut habet idem Monacell. *part.* 1. *tit.* 1. *formul.* 7. *nu.* 1. debent præſentare Epiſcopo intra menſem Novemb. Quadrageſimæ præcedentem; & ſi præſentatus fuerit rejectus, alium per totum menſem Dec. nominare, & præſentare, alias pro illa vice jus amitterent, & ad Epiſcopum devolveretur, & ſolitam eleemoſynam adhuc cogerentur ſolvere, ut pluries decrevit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 206. *num.* 54. & Nicol. *in Floſculis verb. Prædicator num.* 1. & ſignanter *in Roſſanen.* 10. *Decembr.* 1591. *in Marſicenſi* 13. *April.* 1612. *in Milevitana* 22. *Jun.* 1612. *Caſſanen.* 14. *Jun.* 1627. & nuper teſte ipſo Monacell. *cit. num.* 1. declaravit *S. Congr. Concil. in Trojana* 14. *Auguſti* 1700. & noviſſime *ead. Sac. Cong. Conc. in Theanen.* 1728. *ad* 2. *dub.* reſpondit, quod Communitas tenetur exhibere Epiſcopo nominationem Prædicatoris per duos menſes ante initium Quadrageſimæ. Sic apud Theſaur. Reſol. Sacr. Congregat. Concil. tom. 4.

49 Si tamen nominatio, & præſentatio Prædicatoris fiat in re integra, paulo poſt terminum elapſum, admitti debet, ſaltem ex gratia. *Eadem Sacr. Congr. Epiſcop. in Nucerina* 29. *Januar.* 1627. apud Pignatell. *l. c. n.* 54.

50 Item quando habentes Jus nominandi nominaverunt, & præſentaverunt in tempore, ſi nominatus, & electus poſtea non vult, vel non poteſt illuc ire, non idcirco debent privari Jure ſuo ſine culpa; *Eadem Sac. Congreg. Epiſcop. in Narnienſi* 24. *Februar.* 1612. apud Pignatell. *loc. c. num.* 54. & Nicol. *loc. c. nu.* 3. *& ead. Sacr. Congreg. in Ariminen.* 8. *Februar.* 1686. apud Monacell. *par.* 2. *tit.* 12. *formul.* 8. *num.* 4.

51 Niſi acciderit in ultimis diebus ante Quadrageſimam, quia tunc providebit Epiſcopus: Nec Univerſitates habentes dictum Jus recuſare poterunt Prædicatorem, vel ei eleemoſynam ſolitam denegare. *Eadem Sac. Congreg. Epiſcop. in Montis Faliſci* 18. *Septembr.* 1648. apud Pignatell. & Nicol. *l. c.*

Univerſitates, ſeu alii habentes Jus nominandi Prædicatorem, non poſſunt in ſuis Patentibus Litteris uti verbis: *Eligimus*, *& deputamus*, *ac electum*, *& deputatum declaramus*, ſed debent uti verbis: *Nominamus*, *& præſentamus*, uti pluries declaravit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* apud Pignatell. *loc. c. num.* 54. *& ſequent.* & ſignanter in *Ceſenatenſi die* 17. *Septemb.* 1655. & nuper *Sacr. Congr. Concil. in Sutrina* 8. *Maii* 1686. *& in Urbinaten.* 7. *Jun.* 1698. *&* 10. *Januar.* 1699. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *form.* 6. *n.* 3. 52

Ubi *ſub num.* 4. ſubjungit, quod hæc Regula etiam procedit, quamvis nominatio Prædicatoris ad Generalem alicujus Religionis pertineret, quotieſcumque, non pro Religione, ſed pro commoditate Univerſitatis, quæ eleemoſynam ſolvat, in Eccleſia Regulari Concio habenda ſit, prout cenſuit *Sac. Congr. Epiſcop. & Reg. in Alatrina* 3. *Jul.* 1693. *proponente Eminentiſſimo Card. de Judice.* 53

Prædicator deſtinatus ab Epiſcopo defuncto, vel electus a Rectoribus antiquis, prædicare debet, nec Succeſſores poſſunt alium eligere, *Sac. Cong. Epiſcop. in Acherantina* 2. *April.* 1601. *&* 17. *Februar.* 1645. & antea in *Mazarienſi* 25. *Decemb.* 1687. apud Pignat. *l. c. n.* 57. & apud Nicol. *l. c. n.* 4. 54

Furnus, ſeu Circulus Concionum, ubi eſt in uſu, debet obſervari. *Sacr. Congr. Epiſcop. in Sutrina* 4. *Februar.* 1611. *& in Senogallienſi* 3. *Novemb.* 1612. apud Pignatell. *loc. cit. num.* 56. & apud Nicol. *loc. cit. num.* 7. 55

Licet alternativa eſſet inter Univerſitatem, & Regulares; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in una Auguſtinianorum* 22. *Jul.* 1646. apud Pignatell. *loc. cit. num.* 56. 56
At ubi non eſt in uſu, non debet introduci. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Firmana* 24. *Januar.* 1617. apud Pignatell. *l. c. nu.* 56. & Nicol. *l. c. num.* 7. 57

Quando partes non ſunt concordes, ſeu vertitur lis inter Epiſcopum, & Communitatem, Sacra Congregatio ſolet eligere Prædicatorem, vel præcipere, ut jam electus proſequatur ſine præjudicio partium; Ita ſæpe *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* & ſignanter *in Dertonenſi* 10. *Novemb.* 1645. *& in Montis Faliſci* 5. *Mart.* 1648. & alibi frequenter apud Pignatell. *l. c. n.* 57. 58
In quo caſu tenetur Communitas, ſeu Univerſitas eleemoſynam erogare. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in una Civitatis Plebis* 24. 59

Fe-

Februar. 1617. apud Pignatell. *loc. cit. n.* 57. & Nicol. *l. c. n.* 6.

60 Caſu, quo Parochus velit per ſe ipſum prædicare, debet id intimare, & notificare iis, qui jus nominandi Prædicatorem habent, ante tempus præfixum ad faciendam nominationem; alias habentes tale jus poſſent juxta conſuetum libere nominare, & eorum nominatio, & præſentatio valeret, eſſetque executioni demandanda. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Senogal. inter Parochum Matthæum Fabri, & Univerſitatem Montis Novi* 16. *Mart.* 1690.

61 Ubi adeſt conſuetudo, quod non prædicetur niſi in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice, Epiſcopus poteſt prohibere, ne prædicetur in aliis Eccleſiis, etiam Regularium. *Sac. C. Epiſcop. & Regul. in Derton.* 10. *Februar. & in Aſten.* 6. *Septemb.* 1064. apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 8. *n.* 5.

62 Excipiuntur tamen Eccleſiæ Parochiales, in quibus prædicatio Verbi Dei prohiberi non poteſt, ſi Parochus per ſe ipſum hoc munus adimpleat, cum ad id Parochus teneatur ex ſuo Officio. Vide *ſupra num.* 26. 27. 28.

63 Epiſcopus prohibere poteſt Regularibus, ne aliquo die concionentur, ut totus populus conveniat ad Cathedralem. *Sac. Congregat. Conc.* apud Barboſa in *Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Prædicator numer.* 19. & Lezanam in *Summa quæſt. Reg. verb. Concionari num.* 13. & Gavant. in *Manual. Epiſcop. verb. Concio Sacra num.* 51.

64 Abſque licentia Epiſcopi Prædicatores non poſſunt tempore Quadrageſimæ, & Adventus, aliiſque temporibus commendare in pulpito pauperes, & miſerabiles perſonas. *Sac. Cong. Epiſcop. & Reg. in Placentina* 20. *Jul.* 1619. apud Barboſa *l. c. num.* 17.

65 Prædicatores etiam Regulares tenentur emittere Profeſſionem Fidei, ſi ab Epiſcopo exigatur. Vide verb. *Fidei profeſſio n.* 4. *&* 22.

66 Epiſcopus examinare poteſt Prædicatores, etiam Regulares prædicare volentes in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt. *Sac. Congreg. Conc. in Ugentin.* 22. *Januar.* 1628. Clemens X. Conſtit. incip. *Superna*, ibi: *Poſſe autem Epiſcopum licentiam conceſſurum Regularibus in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, prædicare volentibus, illos, quamvis ab Univerſitatibus, aut Magiſtratibus Laicis nominatos; etiamſi Epiſcopi anteceſſores per tempus immemorabile hanc licentiam abſque examine concedere conſueverint, quo ad Doctrinam examinare, ſi ita ipſius arbitrio, quod moderatum, & diſcretum eſſe debet, viſum fuerit.*

67 Et Epiſcopus licentiam prædicandi ſemel iiſdem Regularibus conceſſam ob rationabiles cauſas, licet occultas, Prædicationem tamen concernentes, ſuſpendere poteſt. Sic præciſe Clemens X. in d. Conſtit. *Superna*, ibi; *Et licentiam prædicandi ſemel iiſdem conceſſam ob rationabiles cauſas, licet occultas, Prædicationem tamen concernentes, ſuſpendere.*

68 Non poteſt tamen Epiſcopus generatim prohibere Regularibus, quin in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicent. Sic expreſſe Clem. X. in d. Conſt. *Superna*, ibi: *Non poſſe tamen Epiſcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicent.*

69 Prædicatores Regulares non poſſunt prædicare, ne quidem in Eccleſiis ſui Ordinis, niſi prius a ſuis Superioribus Regularibus fuerint examinati, & approbati, & ab eis licentiam obtinuerint. Sic expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de reform. c.* 2. ibi: *Regulares vero cujuſcumque Ordinis, niſi a ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare non poſſint.*

70 Inſuper Prædicatores Regulares, ut prædicent etiam in Eccleſiis ſui Ordinis, debent prius petere Benedictionem ab Ordinario: Sic expreſſe Concil. Trid. *loc. c.* ibi: *Cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis Benedictionem petere teneantur antequam prædicare incipiant.* Idem ſtatuit Gregorius XV. Conſtit. incip. *Inſcrutabili*, & Clemens X. Conſtit. incip. *Superna*, ibi: *Regulares, qui in Eccleſiis ſui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Epiſcopo Diœceſano Benedictionem petere.*

71 Sufficit autem, ut Regulares in Eccleſiis ſui Ordinis prædicare poſſint, quod Benedictionem ab Ordinario petierint, quamvis illam non obtinuerint. Sic expreſſe Clemens X. in d. Conſt. *Superna*, ibi: *Prædicare tamen poſſe, quamvis illam non obtinuerint.*

72 Dummodo tamen Epiſcopus expreſſe non contradixerit, quia ſi Epiſcopus nedum non conceſſerit Benedictionem, ſed etiam contradixerit, tunc Regulares nequeunt prædicare nequidem in Eccleſiis ſui Ordinis. Sic expreſſe Clemens X. in d. Conſt. *Superna*, ibi: *Quod ſi Epiſcopus Benedictionem nedum non conceſſerit, ſed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Eccleſiis licere Regularibus prædicare, eoſque contravenientes ab illo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato Cenſuris, aliiſque pœnis Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis felic. rec. Gregorii XV. prædeceſſoris Noſtri incip. Inſcrutabili Dei providentia,*

tia, coerceri, & puniri poſſe; Epiſcopum tamen abſque juſta, & rationabili cauſa contradicere non debere. Et videtur ſic prius ſtatuiſſe Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 4.* ibi: *Nullus autem Sæcularis, ſive Regularis etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo, prædicare præſumat*, & ſic declaravit *Sacra Congr. Conc. in una Foroliv. 4. Febr. 1647. ad cap. 4. ſeſſ. 24. de reformat.* apud Pign. *tom. 1. conſult.* 325. ubi reprobat Peyrinum, Dianam, Mirandam, Villalobum & alios, quos minus recte dicit ſequutum eſſe Barboſ. *de pot. Epiſcop. part. 3. alleg. 76. num. 20.* Vide ipſum Barb. *ibi, & ſupra Conc. cit. ſeſſ. 24. c. 4. de ref. nu.* 23. ubi ad id affert Litteras Urbani VIII. in forma Brevis directas Em. Card. de Sandoval Epiſcopo Giennenſi ſub dat. 30. *Jan.* 1620.

73 Nec Epiſcopus tenetur ſignificare Regularibus cauſam, ob quam contradicat eis, ne prædicent: Sic decreviſſe Sacram Congregat. Concilii refert cum aliis Barboſ. *ſup. Concil. cit. ſeſſ. 24. cap. 4. num. 21.* & Pignat. *tom. 4. conſult.* 206. *num.* 68. Et videtur eſſe juxta mentem dictæ Conſtitutionis *Superna*; in qua, §. 5. ſtatuitur, Epiſcopum non teneri ſignificare Regularibus cauſam ob quam Confeſſarios a ſe ſimpliciter approbatos ad Confeſſiones Sæcularium, ab iiſdem audiendis ſuſpendat, ibi: *Nec eam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare, ſed Sedi Apoſtolicæ dumtaxat, ubi eam ſibi aperiri poſtulaverit*. Sic cum aliis Anton. *de regimine Eccleſiæ lib. 7. cap. 13. ſub n.* 9. Matthæucci *Officialis Curiæ c. 12. num.* 5. & alii.

74 Prædicatores Regulares tenentur petere Benedictionem ab Ordinario, etiam quando in quibuſvis Oratoriis ſui Ordinis ſermonem coram populo, vel in Eccleſiis, aut ad crates Monaſteriorum Monialium ſibi ſubjectarum, licet clauſis januis, & nullus ſæcularis ibi interſit, habere voluerint. Sic expreſſe Clemens X. in d. Conſtit. incip. *Superna*, ibi: *Et hujuſmodi Benedictionem teneri etiam Regulares petere, ſi in quibuſcumque Oratoriis ſui Ordinis ſermonem coram populo, vel in Eccleſiis, aut ad crates Monaſteriorum Sanctimonialium eorum Juriſdictioni ſubjectarum, licet clauſis januis, & nullus ſæcularis ibi interſit, habere voluerint*.

75 Hinc non poſſunt Regulares in propriis Oratoriis, vel in propriis Eccleſiis, nequidem unum ſermonem in eorum Feſtis, etiam extra tempus Adventus, & Quadrageſimæ, habere coram populo ſine Benedictione Ordinarii, ut colligitur ex citatis verbis d. Conſtitutionis *Superna*, & expreſſe jam declaraverat *Sac. Cong. Conc. in Vercellenſi die 21. Mart.* 1643. *ex Tridentin. cap. 2. ſeſſ. 25. & cap. 4. ſeſſ. 24. de reform.* apud Pignatell. *tom. 1. conſult.* 266.

76 Item Regulares, qui occaſione recitandi Roſarium in ſuis Eccleſiis exponunt Sacra Myſteria, & faciunt pias exhortationes, tenentur petere Benedictionem ab Ordinario loci. Sic declaravit *Sacr. Congr. Concilii in una N. die 14. Aug.* 1643. apud Pignatell. *tom. 1. concluſ. 1. conſ.* 407.

77 Tempore Quadrageſimæ, Adventus, & hujuſmodi longi temporis continuate prædicandi non eſt neceſſe, quod Prædicatores Regulares ſingulis diebus pro ſingulis Concionibus petant ab Ordinario Benedictionem, ſed ſufficit, quod illam petant, & obtineant in principio, ut aperte colligitur ex Conc. Tridentino *cit. ſeſſ. 4. de reform. cap.* 2. ibi: *Antequam prædicare incipiant*; Et pro certo tenet Mattheucc. *Official. Cur. cap. 12. n. 5.* & alii.

78 Regulares ad prædicandum in Eccleſiis non ſuorum Ordinum, nedum indigent Benedictione, ſed etiam licentia Epiſcopi, ultra licentiam ſuorum Superiorum. Sic expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ. 5. cap.* 2. ibi: *In Eccleſiis vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint, ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedant*. Quod confirmavit Gregorius XV. cit. Conſt. incip.
Inſcrutabili. Unde nota, quod Epiſcopi gratis 79
concedere debent licentiam prædicandi, ibi: *Ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedant*. Quod & expreſſe mandatur in *Taxa Innocent.*, §. *Si dichiara*, ibi: *Si dichiara anche illecito ogni emolumento diretto, e indiretto, e per conſeguenza ſe ne proibiſce al Veſcovo, o Prelato, Vicario, e Cancelliere, ed ogni altro Miniſtro, e Famigliare ogni eſazione ſotto qualſivoglia preteſto anche di mancia, e donativo, nell' infraſcritte coſe, cioè per la licenza, o Patente di predicare così nella Quareſima, o nell' Avvento, come in tutti li altri tempi, ed in qualſivoglia luogo*. Vide verb. *Taxa*.

80 In locis Diœceſis diſtantibus, & difficilis itineris debet Epiſcopus aliquem deputare, qui det approbationem, & Benedictionem. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. 20. Septembr. 1583. & Sacr. Congregat. 10. Maii* 1635. quæ ſcripſit Litteras hortatorias ad Epiſcopos, qui peramplas habent Diœceſes, ut Regularibus longe diſtantibus Benedictionem, vel licentiam prædicandi concedant per Litteras Patentes, vel per ſuos Vicarios

rios

rios Foraneo, apud Pignatell. *tom.* 4. *cons.* 206. *num.* 76.

81 Regulares prædicare volentes in Eccleſiis ſuorum Ordinum non ſpectat ad Ordinarium eos examinare, ſed ad eorum Superiores; *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Salernitana* 19. *Decemb.*
82 1610. Secus autem ſi Prædicator ſit Clericus ſæcularis, etiam electus a Regularibus, vel ſi Regularis prædicare velit in Eccleſiis aliorum Ordinum, etiam ab ipſis Regularibus electus. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Cajetana* 15. *Decemb.* 1607. apud Pignatell. *cit. conſult.* 206. *num.* 66.

83 Regulares nequidem in propriis Eccleſiis poſſunt tempore Quadrageſimæ, & Adventus, aliiſque temporibus in Pulpito pauperes, & miſerabiles perſonas abſque licentia Epiſcopi commendare. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in*
84 *Placentina* 20. *Jul.* 1619. Poſſunt tamen commendare propria Monaſteria. *Sacr. Congreg.*
85 *Epiſc. & Reg.* 8. *Maii* 1602. Ac etiam poſſunt, dum prædicant in ſuis Eccleſiis, recipere, ac diſtribuere eleemoſynas arbitrio ſuo, & commendare quemcumque locum pium ex iis, quæ Epiſcopus edixerit; at extra ſuas Eccleſias prout Epiſcopus voluerit. Ad commendandum vero familias, ſeu perſonas particulares indiſtincte neceſſaria eſt licentia Epiſcopi. *Sac. Cong. Conc. in Paduana* 27. *Nov.* 1626. Sic expreſſe apud Pignatell. *conſult.* 206. *n.* 69.

86 Ad prædicandum Monialibus mitti poteſt quilibet Regularis, modo non alloquatur ſeorſim aliquam ex ipſis. *Sac. Cong. Epiſc. & Regular. in Montisfalici* 25. *Mart.* 1591. *& in Hie-*
87 *racenſi* 2. *Mart.* 1592. Etiam pro ſermonibus ſpiritualibus ad crates. *Ead. Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Interamnenſi* 8. *Jan.* 1563. *& in*
88 *Taracinenſi* 5. *Mart.* 1608. Vel ad conferendum cum Monialibus ſermonem de rebus ſpiritualibus, ſive ad crates, ſive ad collocutorium. *Ead. Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul.* 2. *Jan. &* 14. *Novemb.* 1601. apud Pignatell. *loc. cit. num.* 72.

89 Regulares vero miſſi ad crates Monialium pro munere prædicationis obeundo, peccant mortaliter, & incurrunt Cenſuras, & pœnas, ſi ſine expreſſa licentia ad colloquendum immediate poſt Concionem cum aliquibus, ſeu cum una tantum, omnibus aliis audientibus, immiſceant ſermones cum quæſtionibus, vel dubiis ſpiritualibus, aut materiis ipſius Concionis. *Sac. Congr. Conc. die* 21. *Maii* 1678. Vide verb. *Moniales art.* 4. *n.* 20. *&* 21.

90 Prædicatores Regulares non acquirunt ſtipendium ſibi, ſed immediate Monaſterio. Donat. *prax. rerum Reg. p.* 2. *tr.* 11. *qu.* 3. Matthæucci *Offic. Curiæ c.* 12. & Communis aliorum. Quidquid enim acquirit Monachus, acquirit Monaſterio; *c. Statutum* 1. *caſ.* 18. *qu.* 1. *c. Abbates* 17. *cauſ.* 18. *qu.* 2. *Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *q.* 3. *c. In præſentia* 8. *de probationibus, c. Cum ad Monaſter.* 6. *de ſtatu Monach. c. Dixit in* 6. *de verbor. ſignificatione*, §. *Ne alium*, cum ſimilibus, Fagn. *lib.* 3. *Decret. in cap. Monachi* 2. *de ſtatu Monachor. nu.* 11. & alii paſſim. Et expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 15. *de Regularibus, & Monialibus c.* 2. ibi: *Nemini igitur Regularium, tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia cujuſcumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea Superiori tradantur, & Conventui incorporentur.* Et expreſſius decr. Clement. VIII. pro reformatione Regul. incip. *Nullus omnino*, §. 3. Vide verb. *Legatum a nu.* 88. *ad n.* 94. *& verb. Monialis art.* 2. *a num.* 62. *uſque in finem.*

Die 7. Octobris 1649. Sacra Congregatio 91
S. Officii mandavit, ut Superioribus Religionum notificetur, quod Prædicatoribus ſignificent, ut caveant ab allegatione Doctorum, & Auctorum modernorum, præſertim viventium, apud Nicol. in *Floſculis verb. Prædicator num.* 28.

Prædicatores non poſſunt publicare Indulgen- 92
tias non publicatas per Ordinarios Locorum. Conc. Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 9.

Protonotarii extra numerum poſſunt concio- 93
nari cum amiculo brevi, paſſim Mantelletta, & Carbaſina Præſulari, vulgo Rocchetto. Sic probat Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 22. adducens ad id Decretum *Sac. Congreg. Rit. in una Mazarienſi die* 28. *Septembris* 1630.

Prædicatores debent ſalutare prius Capitu- 94
lum, quam Magiſtratum; In cauſa enim Capuana fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

I. An Capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ debeatur præcedentia ſuper Magiſtratum Sæcularem ejuſdem Civitatis in omnibus functionibus Eccleſiaſticis?

II. An Concionator debeat ſalutare prius Capitulum, vel Magiſtratum?

III. An abſente Archiepiſcopo, Magiſtratus debeat ſalutari cum titulo Illuſtriſſimi, & Capitulum cum titulo Reverendiſſimi?

Sacra Congregatio Rit. 23. Januarii 1700. reſpondit.

Ad

Ad I. Deberi.

Ad II. Affirmative.

Ad III. Negative in caſu propoſito.

95 Et jam in alia Vercellenſi 2. Auguſt. 1691. declaraverat, quod Concionator debet prius ſalutare Canonicos, quam Gubernatorem Civitatis. Sic apud Mon. *p.* 4. *ſupplem. ad* 1. *tom. n.* 19. 20. *&* 21. Et in eadem Vercellenſi.... Cum *ſub die* 21. *Aug.* 1691. Sacrorum Rituum Congregat. ad inſtantiam Canonicorum Cathedralis Vercellen. declaraverit, a Concionatore ſalutandos eſſe prius Canonicos dictæ Cathedralis in apparatu Chorali, abſente Epiſcopo, Capitulariter ſedentes, & deinde Gubernatorem; modo exortum fuit dubium, An hoc procedere debeat, etiam præſente Epiſcopo? Et eadem Sac. Congr. reſpondit; *In deciſis; etiam præſente Epiſcopo die* 24. *Januar.* 1693. Quæ Decreta videntur intelligenda, ubi Gubernator eſt Laicus; ſecus ſi Prælatus, prout eſſe ſolet in Provinciis, & Civitatibus ſtatus Eccleſiaſtici; Sic Joann. Baptiſta Baſſi *Tract. de Sodalitiis q.* 19. *ſub n.* 15.

96 Prædicatores inſtitui non debent, niſi ſint ætatis 30. annor. ſintque graves, maturi, & docti. Concil. Ravennatenſ. II. *ſub Clemente V. cap.* 13. Concil. Senonenſ. *in Decret. morum cap.* 35. *Extravagant. de privileg. cap.* 35. *Inter cunctas.*

97 Prædicatores tenentur prædicare Sacram Scripturam receptam a S. Eccleſia, & a Doctoribus Eccleſiæ approbatis ſub pœna Excommunicationis Papæ reſervatæ. Conc. Colonienſ. II. *part.* 6. *cap.* 20. Concil. Lateranenſ. V. *ſeſſ.* 11. *Conſtitut.* 1.

98 Prædicatores deviantes a communi ſenſu Patrum in exponendis Sacris Scripturis ſunt ab Ordinario corripiendi, & a Miniſterio abjiciendi. Conc. Mog. IV. *cap.* 50.

99 Prædicatores prohibentur obloqui de Magiſtratu, vel de Epiſcopo coram populo. Clem. 1. *de privilegiis*. Concil. Mediolan. I. *tit. de prædicatione Verbi Dei*; Unde Prædicatores etiam Regulares obloquentes de Ordinario in ſuis ſermonibus, quos habent in Oratoriis, vel in propriis Eccleſiis, poſſunt ab eodem Ordinario puniri. *Sac. Congreg. Concil. in Vercellen. die* 21. *Mart.* 1643. *ex cap.* 3. *ſeſſ.* 5. apud Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 268.

100 Prædicatores non poſſunt redarguere aliquem expreſſo nomine in actu prædicandi ſub pœna Excommunicationis Papæ reſervatæ. Concil. Lateranenſ. V. *ſeſſ.* 11. *Conſt.* 5.

101 Prædicatores prædicantes ſcandala, aut errores in qualibet Eccleſia, debent ab Epiſcopo removeri ab Officio prædicandi, etiamſi ſint exempti, & contra ipſos poteſt procedere prout de jure. Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 2.

Prædicatores non debent proponere quæſtiones 102
difficiles populo rudi. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de ref. cap.* 4.

Prædicari non poteſt determinatum tempus 103
futurorum; ut Antichriſti, vel Judicii; neque vanæ revelationes de his, vel aliis, ſub pœna Excommunicationis Papæ reſervatæ. Concil. Lateranenſ. V. *ſeſſ.* 11. *Conſt.* 1.

Prædicari non poſſunt novæ inſpirationes, 104
vel revelationes, niſi a Papa, vel Loci Epiſcopo ſint examinatæ, & approbatæ, ſub pœna Excommunicationis Papæ reſervatæ. Concil. Lateranenſe V. *cit. ſeſſ.* 11. *Conſt.* 1.

Prædicari non poſſunt dubia pro certis, ne- 105
que apocrypha, neque comica, neque anilia, fabulæ, obſcœnitates, aut quæ riſum movent, ſed quæ lacrymas. Concil. Trevirenſe II. *c.* 4. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reformatione cap.* 4.

Prædicari non poſſunt miracula nova, niſi 106
per Epiſcopum ſint approbata. Conc. Senon. *in Decret. mor. c.* 4. Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *dec. de invoc. Sanctorum.*

Prædicari & imprimi non poſſunt ſine Sedis 107
licentia Apoſtolicæ miracula, gratiæ, Beneficia &c. quæ præſumuntur accepta a Deo ad interceſſionem alicujus mortui cum opinione Sanctitatis, niſi fuerit Canonizatus, vel Beatificatus. Urban. VIII. Conſtitut. 37. incipient. *Sanctiſſimus.*

Prædicari non poſſunt miracula, gratiæ &c. 108
talis mortui non Canonizati, nec Beatificati ſine tali licentia Sedis Apoſtolicæ ſub pœnis Clericis Sæcularibus privationis Officiorum, Suſpenſionis a Divinis, & adminiſtrationis Sacramentorum; Regularibus vero omnium Officiorum, nec non vocis activæ, & paſſivæ. Urb. VIII. cit. Conſt. 37. incip. *Sanctiſſimus.*

De mandato SS. injungitur Epiſcopo, ut 109
prohibeat nobiles Feminas vulgo *Dame* quæſtuare eleemoſynam pro Concionatoribus in Civitate Caſalen. juxta Edictum ab eodem Epiſcopo nuper publicatum, & in caſu inobedientiæ ſuſpendat concionatorem, & prohibeat, ne concionetur in ea Eccleſia. *S. C. Imm. in Caſal.* 17. *Jan.* 1703. *l.* 3. *Dec. Vall. p.* 468.

Canonicus Theologus, petita, & obtenta li- 110
centia a Capitulo poteſt concionari per alium. *Sac. Cong. Conc. in Urgellen.* 15. *Decemb.* 1725. ubi ad 111. dubium, *An Canonicus Theologalis concionari poſſit per alium in caſu?* Reſpondit *poſſe.*

poſſe, petita licentia a Capitulo. Et repropoſita cauſa *die* 28. *Septemb.* 1726. ad 11. dubium: *An Canonicus Theologalis concionari poſſit per alium, & quatenus id facere poſſit petita licentia a Capitulo, ſufficiat, quod eam petat, vel ulterius neceſſarium ſit, quod obtineat?* Reſpondit: *Quoad ſecundum teneri petere, & obtinere licentiam a Capitulo, ſalvo recurſu ad Epiſcopum*. Sic apud d. Theſ. Reſol. Sac. Congreg. Conc. *tom.* 3.

111 Conciones in Eccleſiis de die haberi debent; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 137. incip.
112 *Singularem*, §. 3. Conciones in Capella Pontificia, & in Baſilica Vaticana habentur inter
113 Miſſarum ſolemnia; idem *ibid.* §. 9. Concionatoris Apoſtolici munus Ordini Fratrum Minorum Sancti Franciſci Capuccinorum perpetuo addicitur; Idem Conſtitut. 75. incip. *Inclytum*.

114 Dum Epiſcopus per ſemetipſum prædicat, alii, neque Regul. in propriis Eccleſiis prædicare nequeunt, niſi ipſe Epiſc. permittat. Benedict. XIV. de Synodo Diœceſana *lib.* 7. *c.* 43. *num.* 6. & 7. *ex Decret. Sacræ Congregationis Concil. in Pacen.* 26. *April.* 1607. *ad* 4. *in*
115 *Brunduſina* 10. *Mart.* 1645. Poſſunt tamen, ſi Epiſcopus alios coram ſe prædicare jubeat. Idem *ib. num.* 7. *ex cit. Decret. in Pacen.* 26. *April.* 1607. Quod ſi idipſum ex cauſa publica, convocatis Clero, Magiſtratu, & populo faciat, poteſt Epiſcopus præcipere Regularibus, etiam, ſub cenſuris, ut a prædicando abſtineant. Idem *ib. numer* 7. *ex cit. Decret. in*
116 *Brunduſina* 10. *Mart.* 1645. Non expedit tamen ad præcavendas lites, & diſcordias inter Epiſcopum, & Regulares, ut id generali conſtitutione ſtatuat. Idem *ibid. nu.* 8. ex Decreto *Sacræ Congreg. Concil.* 2. *Julii* 1687. quæ ad evitandas dictas lites & diſcordias, cenſuit poſſe quidem Epiſcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet ſolemnem indicere concionem coram ſe ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipſa hora in ſuis Eccleſiis prædicent; minime tamen expedire, ut Conſtitutione, ſeu Edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotieſcumque ipſe coram ſe ſolemniter prædicare faciet.

117 * Parochi ſinguli tenentur concionem habere in ſuis Eccleſiis, nec excuſantur ex conſuetudine etiam immemorabili, ſive quod in aliis Eccleſiis conciones habeantur, ſive ex infrequenti auditorum numero. Ita Innocent. XIII. in ſua Conſtitutione pro reformanda diſciplina regnorum Hiſpaniæ, quam Benedictus XIII. confirmavit, ut eſſet norma ceteris Ordinariis. *Inſtitut. Eccleſ.* 10. §. 3. Sufficit tamen pro concione allocutio pia, ſingulis feſtis, ut reſpondit S. Congregatio die 8. Auguſti 1732. 118

Concionem proprii Parochi, quam in Parochiali Eccleſia diebus feſtis habet, auſcultare parochiani non tenentur, præcipiente licet Tridentino, cujus ſanctionem contraria modo conſuetudo abrogavit. *De Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 64. §. 13. 119

Concionatores ſi per ſcurrilitatem *Verbum Dei, veluti in ſcenam adducant, non levem culpam* committunt, *ſed grande piaculum*, ita ex verbis encyclicæ S. Congregationis Concilii ſub Innocent. XI. datæ 6. Julii 1686. *Inſtit. Eccleſ.* 27. §. 15. 120

Additiones ex aliena manu.

Præcipuum Epiſcoporum munus eſſe prædicare, & quidem per ſe ipſos, pluribus monſtrant *Vaneſpen. Jur. Eccleſ. univ. part.* 1. *tit.* 16. *cap.* 7. *fer. per tot.* ubi quod nulla conſuetudo Epiſcopos ab hac obligatione eximere valeat; & *Rouſſeaud de La Combe in ſua Juriſprud. Canonic. verb. Prædicator. ſect.* 1. *nu.* 1. & 2. 121

Atque hinc deſcendit, quod nemo regulariter prædicare poteſt diſſentiente Epiſcopo: *Rouſſeaud de La Combe ubi ſupra num.* 2. Confer etiam *Ducaſſ. de Juriſdict. Eccleſiaſt. cap.* 7. *ſect.* 4. *num.* 1. Et jure meritoque; repugnat enim ut quis vices alterius gerat, eo contradicente. 122

Quod attinet ad Regulares, *in Conc. Trid.* diu multumque diſputatum eſt, an & ii huic legi obſtricti eſſe deberent. Cauſam diſputationi dederunt privilegia, quibus Regulares a S. Sede donati ſunt, *Conſule Pallavicin. Hiſtor. Conc. Trid. lib.* 7. *c.* 7. 123

At *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de Reform.* placuit diſtinguere Eccleſias ſuorum Ordinum inter ac Eccleſias non ſuorum Ordinum. In illis ultra licentiam ſuorum ſuperiorum neceſſaria quoque fuit exiſtimata licentia Epiſcopi. In his vero ſufficere viſa eſt ſimplex Benedictio Epiſcopi cum licentia ſuorum ſuperiorum. 124

Decretum hoc in quantum permittit Regularibus prædicare in Eccleſiis ſuorum Ordinum, de licentia ſuorum ſuperiorum, & vix petita benedictione ab Epiſcopo, valde diſplicuit nonnullis Patribus Tridentinis, & præſertim Brachio Martello Epiſcopo Feſulano. *Acerbe ſe angi*, inquit in cœtu Patrum ſuper diſcuſſione hujus decreti inſtituta 15. Aprilis 1546. *quod libe-* 125

liberum eſſet Regularibus neque miſſis, neque vocatis ſuis in Cœnobiis, per Epiſcoporum diœceſes concionari. Quod, exclamavit, *quidnam aliud eſt, niſi permittere, ut Lupi non per oſtium, ſed aliunde ingreſſi ovile perturbent?*

126 Deinde in Congregatione generali habita 10. Maii denuo oratione ſatis prolixa coram Patribus id ipſum urgere, & quidem vehementiſſime perrexit. Atque hoc in cauſa fuit, ut *ſeſſ.* 24. *c.* 4. *de Reformat.* habita die 11. *Nov.* 1563. quum jam numerus Epiſcoporum eſſet frequentior, & temporum conditio convenientior, decretum fuerit, ut, *Nullus in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat*. Nec diverſum ſtatuit Conſtit.
127 Clement. X. quæ incip. *Superna*, ſi ſerio perpendatur.

Quo reſpiciens *Rouſſeaud de la Combe l. cit.* §. 2. 5. ait, Regulares ſine permiſſione Epiſcopi, vix prædicare poſſe in eorum Capitulis, aliiſque locis Monaſteriorum Fratribus ſuis, non item Populo.

128 Sine Epiſcopi licentia prædicare, & Regulares poſſe Monialibus ſubjectis, iiſque ſolis & clauſis janius, reſcripſit Sac. Congreg. Conc. interpres *in Converſana Juriſd.* 8. *Maii* 1751. *ad dubium decimumtertium*. Conceptum enim fuerat hoc dubium: *An ad crates Eccleſiæ ſeu collocutorii, aut alibi, liceat Commiſſario Monaſterii ſermonem aut Conciones habere ad Moniales ſine Epiſcopi licentia?* Et reſponſum fuit *affirmative pro ſolis Monialibus, & clauſis Januis*. Videtur autem hac reſolutione receſſum a mox d. Conſt. Clem. X.

129 Quod vero concernit Clericos ſæculares, a mox dicta lege excipiendi ſunt Parochi, tum Canonici Theologi, qui vi propriorum munerum prædicare poſſunt & tenentur, quin opus
130 habeant licentiam Epiſcopi impetrare. Cæterum ſi vel Parochus vel Canonicus Theologus impeditus ſit prædicare per ſe ipſum, nequit alium ſubſtituere ſine approbatione Epiſcopi; *Rouſſeaud de la Combe eod. loc. ſect.* 3. *n.* 1. &
131 *ſect.* 5. *num.* 5. Quod ſi vel unus vel alter negligat prædicare, poteſt Epiſcopus alium ſubſtituere impenſis negligentis, ſecus vero ſi prædicare velit; *idem Auctor ubi ſupra*.

132 Notabile eſt, quod Epiſcopus poteſt, ubi ita exiſtimat, non approbare Clericum vel ſæcularem vel Regularem ad prædicandum; nec tenetur
133 cauſam aperire cur illum non approbet. Sin autem ipſe Epiſcopus cauſam manifeſtaverit cur illum non approbaverit, eaque minus legitima ſit, non prohibetur recurſus ad Superiores; *Rouſſeaud de la Combe ibid. ſect.* 3. *n.* 4.

Quamvis autem Epiſcopi munus præcipuum ſit prædicare; nominatio tamen Prædicatorum poteſt pertinere ad alios, reſervata Epiſcopo approbatione, ſed confer *Rouſſeaud de la Combe cit. loc. ſect.* 7. *numer.* 6. de hac nominatione. 134

De qualitatibus requiſitis in Prædicatore vide *Ducaſſe de Juriſd. Eccleſ. c.* 7. *ſect.* 4. *num.* 2. Illud vero non eſt hic omittendum, neceſſe haud eſſe quod Prædicator ſit Sacerdos, vel in ſacris Ordinibus conſtitutus, ſed ſatis eſſe quod ſit Clericus, *Ducaſſe ubi ſupra*. Conſule etiam *Fagnan. in c. Reſponſo, num.* 14. *& plur. ſeq. de Sent. Excomm.* ubi quod ita reſolvit Sacra Congreg. Conc. interpres. 135

De iis, quæ Epiſcopus Prædicatoribus injungere debeat, conſule *Act. Eccleſ. Mediolan. tit. de Concionator.* Confer itidem *Ducaſſe loc. cit. num.* 3. 136

PRÆDICATORUM ORDO.

PRædicatorum nomen præclariſſimo Ordini Dominicanorum ab Innocentio III. conceſſum eſt. Sic in Bullario dicti Ordinis in Indice rerum *tom.* 8. *pag.* 771. ubi citatur ad id tom. 1. pag. 5. Conſtit. 3. num. 3. in quo ſic expreſſe: Prædicatorum quo tempore nomen illud nobis fuerit inditum, docet Stephanus Salanchus Auctor coævus in Tract. *de glorioſo nomine Prædicatorum cap.* 1. *Celebrato ſiquidem Concilio Lateranenſi An. MCCXVI. Summus Pontifex* (Innocentius III.) *ordinans quædam circa negotium Fidei in partibus Toloſanis agenda, & decernens ſuper his ſcribere B. Dominico & iis, qui cum eo erant, aſcito Notario, dixit ei, ſede, ſcribe ſuper his Fratri Dominico, & ſociis ſuis in hac verba...... & ſtans, paululum, noli ſcribere, inquit, ſic; ſed hoc modo: Fratri Dominico, & cum eo prædicantibus in partibus Toloſanis...... ſtatimque aliquandiu conſiderans plus, ſic inquit, ſcribe; Magiſtro Dominico, & Fratribus prædicatoribus &c. & ſurrexit. Sic dixit Dominus, ſcripſit notarius. Nutu Dei præſens tunc Romæ aderat Pater ſanctus, qui audito verbo Domini totius mundi Vicarii J. C. gaviſus eſt gaudio magno valde: nam deinceps in Curia, & ubique, ipſe & filii ejus cœperunt ſe fratres prædicatores vocare, cœperuntque in Curia, & ubique ab omnibus ſic vocari.* 1

Qua de cauſa hoc præclaro nomine Prædicato- 2

to-

rorum fuerint inſigniti, tradit Benedictus XIII. in Conſtit. incip. *Pretioſus* §. 29. ibi: *Memores porro quantum ex prædicatione verbi Dei Catholica Religio incrementum reportaverit, & quantum proinde meritum ſibi comparaverint Fratres hujus Ordinis, quos proinde Sedes Apoſtolica ab incunabulis ejuſdem Ordinis præclaro nomine prædicatorum inſignivit &c.*

3 Aſt nedum ex prædicatione Verbi Dei, ſed etiam ex eorum ſcholaſtica Doctrina Catholica Religio maximum incrementum reportavit, ut juremerito Sanctiſſimi eorum Angelici Doctoris doctrina, nedum a Summis Pontificibus, omnibuſque aliis uſque ad ſidera commendetur, ſed & ab ipſomet Chriſto fuerit ſemel, bis, & ter commendata præciſis his verbis: *Bene de me, Thoma, ſcripſiſti*; ut proin Sixtus V. effigiem S. Thomæ pingi juſſerit ſiniſtra manu Eccleſiam geſtans, dextera vero, qua ſcribit, magnum luminis ſplendorem in eam effundentis; hac addita epigraphe: *S. Thomæ de Chriſto ſcripta, a Chriſto Crucifixo probantur.* Unde ad id juvat afferre, quæ traduntur in laudato Bullario *tom.* 5. *pag.* 157. *num.* 6. ibi: Factum referunt antiqui ſcriptores laudatis in notis ad Conſtitutionem XL. Joannis dicti XXII. Ejuſdem meminere Summi Pontifices, quorum diplomata poſtea tranſcribentur. Ex ipſis Clemens VIII. ad Neapolitanos, hæc habet: pie, prudenterque cogitatis de novo Civitati Patrono adſciſcendo, Cive veſtro, divinæ voluntatis Angelico interprete, vitæ ſanctitate, & miraculis claro Thoma Aquinate; cujus doctrinæ fuit tantum tributum, ut chriſtianæ eruditionis ſuæ divinum etiam illud habeat teſtimonium: *Bene de me, Thoma, ſcripſiſti*. In alio autem diplomate ſic loquitur idem Clemens: Doctrinæ (S. Thomæ) teſtis eſt ingens librorum numerus, quos ille breviſſimo tempore in omni fere diſciplinarum genere, ſingulari ordine, ac mira perſpicuitate, ſine ullo prorſus errore conſcripſit. In quibus conſcribendis interdum Sanctos Apoſtolos Petrum, & Paulum colloquentes, locoſque illi quoſdam Dei juſſu enarrantes habuit. Quos deinde conſcriptos expreſſa Chriſti Domini voce comprobatos audivit. Id perenni monumento poſteris perſuaſum eſſe voluit Sixtus V. prudentiſſimus Pontifex, cum in Bibliotheca Vaticana S. Thomæ pingi juſſit effigiem ſiniſtra manu Eccleſiam geſtantis, dextera vero, qua ſcripſit, magnum luminis ſplendorem in eam effundentis; addita epigraphe: S. Thomæ de Chriſto ſcripta, a Chriſto Crucifixo probantur. Hac de re legendus Angelus Rocca de Bibliotheca Vaticana. Notat Joannes Dieſtemius Blærus S. Jacobi Leodienſis Prior Ordinis S. Benedicti art. VIII. Commentarii de Inſtitutione Corporis Chriſti Anno MCCXCVI. conſcripti, quod in foribus Eccleſiæ Bolſenæ . . . depictus . . . . eſt B. Thomas ſedens ac ſcribens tamquam doctor in cathedra, circumſtante Curia: depictus eſt inſuper Crucifixus, alloquens S. Thomam, coram ſe ſuper genua adorantem, & dicens: Bene ſcripſiſti de me, Thoma. Ter a Chriſto Domino commendatam fuiſſe doctrinam S. Thomæ, referunt Auctores.

Hinc Benedictus XIII. Conſtit. incip. *demiſſas preces* retundit calumnias adverſus doctrinam SS. Auguſtini, & Thomæ intentatas, uti & fecit Clemens XII. Conſtit. incip. *Apoſtolicæ providentiæ*, retundens calumnias eorum, qui aſſerebant, cenſuris Conſtitutionis *Unigenitus* doctrinam SS. Auguſtini, & Thomæ Aquinatis de divinæ Gratiæ efficacia, eſſe perſtrictam; laudeſque, quibus SS. Auguſtini, & Thomæ doctrina celebratur, confirmat, ne quis eamdem calumnietur, cavet, & ſcholarum catholicarum paci conſulit. Videatur etiam Conſtitutio Sixti V. incip. *Triumphantis Jeruſalem*, in qua doctrinam SS. Thomæ Aquinatis, & Bonaventuræ egregiis laudibus ornat; aſſeritque expreſſe: hi enim ſunt duæ olivæ, & duo candelabra in Domo Dei lucentia, qui & caritatis pinguedine, & ſcientiæ luce Eccleſiam colluſtrant. Hi ſingulari Dei providentia eodem tempore tamquam duæ ſtellæ exorientes ex duabus clariſſimis Regularium familiis prodierunt, quæ Sanctæ Eccleſiæ ad Catholicam Religionem propugnandam maxime utiles, & ad omnes labores, & pericula pro Orthodoxa fide ſubeunda paratæ ſemper exiſtunt, ex quibus tamquam ex fertili, & bene culto ſolo quotidie per Dei gratiam fœcundæ & fructuoſæ plantæ pr[illegible]eantur; hoc eſt; viri Doctrina & Sanctitate præſtantes, qui Petri naviculæ tot fluctibus agitatæ, & Romano Pontifici ejus clavum non ſine magna ſollicitudine tenenti fortem & fidelem operam navant. 4

Crucis obviæ retro incedentibus ubique terrarum PP. Prædicatoribus familiaris eſt geſtatio; ex laudato ſuo Bullario *tom.* 8. *in Indice rerum pag.* 637. *& pag.* 320. *num.* XIII. ubi traditur, quod ad dubium inter alia quintum; an liceat dictis Patribus in eiſdem proceſſionibus gerere Crucem obviam retro incedentibus? Sacr. Congregat. Rituum die 10. Martii 1736. reſpondit: ad V. *quoad geſtationem Crucis obviæ retro incedentibus, licere &c.* Sic ubique terra- 5

terrarum Fratribus Prædicatoribus ſolemne eſt, ut in publicis ſupplicationibus, ſeu proceſſionibus, ut loquuntur, Imaginem Crucifixi deferant ad ipſos fratres converſam. Vide etiam ejuſdem Bullarii *tom. 7. p. 392. & ſeq.* ubi cum ipſo quinto dubio referuntur alia ſeptem propoſita, & a dicta Sacr. Congr. reſoluta, die qua ſupra.

PRÆDICTIONES DETERMINATI TEMPORIS FUTURORUM. Vid. verb. *Prædicere n.* 103. & verb. *Aſtrologia per tot.*

PRÆFATIO.

---

1 Miſſæ Præfationes novem pro diverſitate temporum, & Feſtivitatum ſecundum Romanum Ritum ab omnibus Sacerdotibus recitandæ, fuerunt comprobatæ, & mandatæ a Pelagio II. in Concil. Romano ad id an. 590. celebrato, ut conſtat ex Epiſtola ejuſdem Pelagii II. ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ penes Labbè *tom. 3. fol. 913. Cum in Dei &c.* & referunt Baronius *ad ann.* 590. *num.* 5. & *ſeq.* Battaglinus *tom.* 1. *Hiſtor. univerſal. Concilior. ad ann.* 500. *fol.* 301. & alii, & tales Præfationes enumerantur *in cap. Invenimus* 71. *diſtinct.* 1. *de Conſecrat.* ibi: *Invenimus has novem Præfationes in Sacro Catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro vetuſtas in Romana Eccleſia hactenus ſervavit, ideſt unam in Albis Paſchalibus, aliam de Aſcenſione Domini, tertiam de Pentecoſte, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitate, octavam de Cruce, nonam de jejunio in Quadrageſima tantummodo recitandam; Has Præfationes tenet, & cuſtodit Sancta Romana Eccleſia; has tenendas vobis mandamus.* Et de his fit mentio etiam *in c. Sanctor.* 2. *diſt.* 70. (*)

2 Dictis novem Præfationibus addita eſt decima de B. M. V. ab Urbano II. in Concilio Placentino celebrato anno 1095. ipſam canendo, dum Miſſam celebrabat in Eccleſia B. M. V. ejuſdem Civitatis Placentiæ, vulgo nuncupatæ *Madonna di Campagna*, nunc a Noſtratibus cum Magnifico Conventu inhabitatæ, nec antea compoſitam, ſed ex improviſo in illo actu celebrationis Miſſæ ſibi cœlitus inſpiratam, ac revelatam, ut refert Battaglinus *loc. citat. fol.* 302. Et additio talis Præfationis habetur expreſſe *in cap. Sanctorum* 2. *diſt.* 70. ibi: *In eodem etiam Concilio antiquo novem Præfationibus decima addita eſt, quæ ita ſe habet: Æquum, & ſalutare: Et te in Veneratione, vel Aſſumptione B. V. M. collaudare, benedicere, & prædicare. Quæ & Unigenitum tuum Sancti Spiritus obumbratione concepit, & Virginitatis gloria permanente lumen æternum mundo effudit Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.*

3 Præfatio Miſſæ Sancti Patris noſtri Franciſci compoſita a noſtro Beato Joanne ab Alvernia, ut refert P. Petrus Antonius a Venetiis nel Giardino Serafico *tom. 2. part. 5. cap. 5.* quæque recitatur a Noſtratibus in Solemnitate, & tota Octava ejuſdem Seraphici Patris, recitari poteſt, & debet in Feſto Omnium Sanctorum noſtri Ordinis. *Sacr. Congreg. Rit.* 22. *Auguſti* 1722. Vide inter *Reſolutiones Sacrarum Congregationum* in noſtro tom. 10.

4 In Miſſa feriæ quartæ Quatuor Temporum occur-

(*) *Nota Cenſ. Rom.* Cardinalis Bona Rer. Liturgicar. lib. 2. cap. 10. epiſtolam Pelagii II. ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ refert, ſubditque: „ Hoc ipſum Decretum in antiquis editionibus Gratiani *de Conſecr.* diſt. 1. cap. *Invenimus*, Gelaſio adſcribitur. Sed „ hanc Epiſtolam dum attentius conſidero, hac ſuſpicione vehementer perculſus ſum ne alterius forte Pontificis recentioris ſit, & Pelagio per errorem tributa. Si enim ætate Pelagii „ illis tantum Præfationibus Romana Eccleſia tamquam dudum in ea receptis & approbatis „ utebatur, quomodo Gregorius ejus immediatus ſucceſſor, ſacrorumque rituum tenaciſſimus „ cuſtos alias novas inſtituit? ..... De Epiſtola Pelagii ſilent ſcriptores illius, & aliquot „ ſequentium ſæculorum. Quod ſi mea ſuſpicio æquo lectori non placet, hoc ſaltem negare „ non poterit ..... Decretum de novem Præfationibus nullibi receptum, nec executioni „ mandatum niſi ſæculo X. vel XI. Evidens enim eſt in libris antiquis Sacramentorum, qui „ Romanæ Eccleſiæ titulum præſeferunt plures reperiri Præfationes, vixque ulla Miſſa eſt, cui „ propria & peculiaris non aſſignetur ". Hactenus Bona qui §. 2. ſcripſerat: Cornelius Schultingius tom. 1. Biblioth. Eccleſ. par. 2. cap. 12. laudat librum, in quo ſunt ducentæ quadraginta Præfationes propriæ.

occurrit in die Octava Nativitatis B. Virginis Mariæ, dicenda eſt Præfatio communis, non vero de B. M. V. *Sac. Rit. Congr.* 12. *Decemb.* 1626.

5 Si Feſta SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi, ac Inventionis Sanctæ Crucis occurrerint infra Octavam Aſcenſionis, Præfatio in Miſſa erit de Apoſtolis, vel de Cruce, ac *Communicantes* de Aſcenſione, *Sac. Rit. Congr.* 28. *Aug.* 1627. Idem dicendum eſt de aliis Feſtis, ac de Miſſis votivis propriam habentibus Præfationem, & infra eamdem Octavam celebrandis. Non ſic autem de Feſtis occurrentibus infra Octavam Nativitatis Dominicæ, in quibus non ſolum ſemper dicitur *Communicantes* ejuſdem Nativitatis, ſed etiam Præfatio, licet Miſſa occurrens propriam habeat Præfationem, ut clare patet ex Miſſa Sancti Joannis Evangeliſtæ, in qua recitatur Præfatio Nativitatis, non vero Apoſtolorum. Vide inter *Reſolutiones Sacrarum Congregationem* citat. tom. 10.

6 * Præfationem SS. Trinitatis *ſingulis Dominicis diebus, quibus Præfationes propriæ per rubricas non ſunt adſignatæ*, recitandam decrevit Clemens XIII. die 3. Januar. 1759. cujus Decretum habes tom. 10. inter Decreta S. R. C. ſub *num.* 1602.

Nota ** Illuſtriſs. ac Reverendiſs. DD. Alphonſus de Ligorio in ſua Inſtructione practica pro Confeſſariis Italice ſcripta, *Tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 88. hæc in propoſito relati Decreti ſubjungit: *Si avverta qui di più, che il noſtro preſente Pontefice Clemente XIII. ha ordinato, che in tutte le Domeniche il Prefazio nella Meſſa ſia* de Trinitate, *purchè non vi ſia Prefazio proprio di quel giorno. Si è dubitato poi ſe dentro la Quareſima, o dentro l' Ottava (per eſempio) della B. Vergine, o degli Apoſtoli, e ſimili, debbaſi dire il Prefazio proprio, o della Trinità. Sin tanto che dalla Sacra Congregazione de' Riti ciò non ſi dichiarerà, io ſtimo che dentro le Ottave debbaſi dire il Prefazio della Ottava, perchè quello è Prefazio proprio del giorno, ma dentro la Quareſima debbaſi dire il Prefazio* de Trinitate, *perchè quello della Quareſima non è proprio del giorno, ma del tempo*. Hæc Auctor doctiſſimus æque ac piiſſimus, cujus ratio, quando ſubſiſtat, valebit etiam pro tempore Paſchali.

PRÆLATUS REGULARIS.

PRælati generatim dicuntur illi, qui aliis 1
cum honore, & juriſdictione præferuntur,
ſeu præficiuntur. *Sic in re Communis*. Præla-
tura enim eſt gradus honorificus cum juriſdi- 2
ctione in ſubditos. *Eſt etiam in re Communis*.
Prælati inter Regulares ſupremi, ſunt Genera- 3
les, medii ſunt Provinciales, & infimi ſunt Superiores locales, videlicet Priores, Rectores, Guardiani, & hujuſmodi, & Vicarii in capite, ſcilicet non habentes in ſuis Conventibus Superiorem; Iſti enim omnes ſunt vere Prælati, cum habeant in ſuos ſubditos juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut tradunt communiter Doctores *in Clem.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. verb. Proprii*, & ſumitur *ex c. Abbates* 3. *de privilegiis in* 6.

Tales Prælati, & Superiores Religioſorum, 4
non ſolum habent poteſtatem dominativam, qualem habent Patresfamilias in ſuos, ſed etiam ſpiritualem juriſdictionem, cum utrumque ſit neceſſarium ad rectam gubernationem, ac œconomiam ſpiritualem, & temporalem Religioſorum ſuæ Curæ commiſſorum, & in ipſis talis juriſdictio eſt ordinaria, & non delegata, cum ipſis competat virtute Legis, & non virtute commiſſionis ſaltem temporalis, ut tradunt communiter Doctores.

Pro eligendis Prælatis Regularibus eſt atten- 5
denda forma in unaquaque Religione præſcripta, & conſueta; Et talis forma electionis poteſt eſſe triplex, ſcilicet forma ſcrutinii, compromiſſi, & inſpirationis. Vide verb. *Elect. art.* 1. *a n.* 20. *uſque in finem*.

Quoad illos, qui poſſunt eligere, vel eligi in 6
Prælatos. Vide d. verb. *Electio n.* 2. *per tot.*

Quoad obligationem, quam habent Electores 7
eligendi digniores in Prælatos, & ipſi Prælati, ſi indigni ſunt, renuntiandi. Vide d. verb. *Electio art.* 3. & 4. ubi multa ad rem attente ibi legenda.

Prælati putativi geſta regulariter ſunt vali- 8
da, ſi talis reputetur communi errore cum titulo colorato. *Communis*, per textum *in l. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.* & *cap. Infamia* 1. *cauſ.* 3. *qu.* 7. cum ſimilibus. Quamvis enim quis ratione alicujus poſitivi occulti impedimenti non ſit legitimus Prælatus, ſeu Superior, adhuc omnia ejus geſta ſunt valida, quia error communis cum titulo colorato, ſeu puta-

tivo dat juriſdictionem; Eccleſia enim ob bonum commune ad vitanda gravia incommoda, quæ alias ſequerentur, dat ei auctoritatem, & valorem, & ſupplet in eo defectum veræ Juriſdictionis, tollitque omne impedimentum Juris humani, ſeu a Jure poſitivo proveniens;

9 Et hæc concluſio habet locum etiam quoad ſpiritualia, & pertinentia ad forum conſcientiæ: Sic Hoſtienſis, Innocent. Card. & alii *in cap. Nihil, de electione*, Navarr. *in c. Placuit, de pœn. d. 6. n.* 177. Silveſter verb. *Conf.* 2. *n.* 15. Fagn. *lib.* 5. *Decret. in cap. Super eo* 2. *de crimine falſi*, & alii paſſim.

10 Ad validitatem eorum, quæ fiunt a Prælato putativo, requiritur, quod error communis ſit facti, non autem juris; Nam *in d. l. Barbarius, ff. de Offic. Prætoris* ille ſervus credebatur liber, & ſic factum ſervitutis ignorabatur; idem patet *in cap. Infamis, verſ. Verumtamen* 3. *qu.* 7. ibi: *Servus, cum putaretur liber, ex delegatione ſententiam dixit*, Fagn. *l.* 5. *Decr. in c. Quod a Prædeceſſore* 1. *de Schiſmaticis, numer.* 135. Federic. de Senis *conſil.* 137. *Viſo, & examinato ſub num.* 2. *verſ. Hoc ſalvo*, & alii paſſim.

11 Geſta per Prælatum putativum valent, quandiu toleratur. Secus ſi eſſet notorium eum eſſe ſuſpenſum; per textum *in c. Veritatis, de dolo, & contumac. cap. Ad probandum, de re judicat. & cap. Rerum, diſt.* 32. cum ſimilibus, Fagnan. *loc. cit. numer.* 136. & alii communiter.

12 Unde Prælato putativo eſt obediendum, quandiu eſt in pacifica poſſeſſione, & toleratur; dummodo concurrat titulus putatæ legitimæ electionis, aut auctoritas Superioris; Et ſubditus ei non obediens graviter peccat. *Sic Communis Doctorum*, ut ex aliis teſtantur Fagnanus *l.* 5. *Decr. cit. cap. Super eo* 2. *de crimine falſi nu.* 12. Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 38. *num.* 31. Sanchez, Peyrin. & alii.

13 Prælati Regulares, ſub Excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, non poſſunt ad inſtantiam, & requiſitionem quarumcumque Perſonarum extra Ordines ſuos exiſtentium, etiam Cardinalium, Ducum, Regum, & Imperatoris, alicui Religioſo ſuæ Religionis aliquod Officium, vel Dignitatem concedere, aut pœnas remittere. Sic expreſſe pro Minoribus de Obſervantia Urbanus VIII. Conſtit. incip. *Admonemur*. Benedictus tamen XIII. Conſtit. incip. *Univerſalis Eccleſiæ regimini* id prohibet in virtute S. Obedientiæ, & ſolum ſub pœna privationis Officiorum arbitrio Romani Pontificis Superioribus Generalibus ejuſdem Ordinis Provincialibus vero, & reliquis dicti Ordinis; Prælatis arbitrio ipſorum Superiorum Generalium. Item ſub pœna Excomm. latæ ſententiæ id prohibuit Carmelitarum Prælatis Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Quia nemo*. Item in virtute S. Obedientiæ Prælatis Ordinis Prædicatorum id prohibuit Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Cum nihil*; quod etiam confirmavit Clemens VIII. Conſt. incip. *Religioſos viros*. Item id prohibuit Auguſtinianorum Prælatis Clemens VIII. Conſt. incip. *Admonemur*. Et idem pariter eſt prohibitum fere cunctis Prælatis omnium Religionum; Unde quiſque conſulat Conſtitutiones Apoſtolicas hac de re pro ſua reſpective Religione editas.

Prælati Regulares, uti Generales, & Provinciales poſſunt abſolvere ſuos ſubditos ab omnibus caſibus, a quibus poſſunt Epiſcopi abſolvere ſuos Diœceſanos. Vide verb. *Abſolvere, Abſolutio, num.* 29. 14

Immo poſſunt abſolvere ſuos ſubditos etiam ab omnibus caſibus in Bulla Cœnæ contentis, quinque ſolum exceptis, qui aſſignantur. Vid. d. verb. *Abſolvere num.* 30. 15

Quinimo ex ampliſſima conceſſione S. Pii V. poſſunt ſuos ſubditos abſolvere ab omnibus caſibus, excepto homicidio voluntario injuſto, & mutilatione commiſſa poſt ingreſſum in Religionem. Vid. d. *verb. Abſolvere num.* 31. 16

Unde majorem, & ampliorem facultatem abſolvendi, & diſpenſandi habent Prælati Regulares in ſuos ſubditos, quam Prælati Sæculares in ſuos Diæceſanos. Vide d. *verb. Abſolvere num.* 32. 17

Nec iſta tam ampla privilegia Prælatorum Regularium ſunt revocata. Vide d. *verb. Abſolvere num.* 33. *uſque ad* 35. 18

Immo Julius II. expreſſe declaravit, quod non obſtante Bulla Cœnæ, poſſint Prælati Regulares abſolvere ſuos ſubditos juxta ſua privilegia. Vid. d. *verb. Abſolvere num.* 36. 19

Et Sac. Cong. Epiſc. & Regul. facto verbo cum Clemente VIII. abſolute decrevit, quod omnes Bullæ, & Decreta derogatoria privilegiorum Regularium, quantum ad facultatem abſolvendi a caſibus Papæ reſervatis, ſunt intelligenda ſolum in ordine ad Sæculares, non autem in ordine ad ſuos ſubditos Regulares. Vid. d. *verb. Abſolvere num.* 37. (*) 20

Nec

(*) *Nota Rom. Theologi*. Privilegia Prælatis Regularibus a P. Lucio aſſerta, ab aliis quoque Authoribus, etiam ex profeſſo hac de re diſputantibus, recenſentur, atque probantur. Videa-

21 Nec officit, quod de ſtylo Curiæ, ſeu Sacræ Pœnitentiariæ ſoleant quandoque Regulares recurrentes ab ipſa abſolvi, & diſpenſari ſuper aliquos ex caſibus Papæ reſervatis. Vide d. *verb. Abſolvere n.* 38.

22 Nec per hoc, quod Sacra Pœnitentiaria abſolvat, & diſpenſet Regulares, ſi qui ad ipſam recurrant, ſequitur, quod non ſit in Prælatis Regularibus talis poteſtas: Vide d. *verb. Abſolvere num.* 39. Et ſupradictas Concluſiones *a n.* 14. *ad hunc n.* 22. tenent, & defendunt Suarez *de Religione tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 20. Peyrin. *de privil. Regular. in Conſtit. Sixti IV. n.* 35. Coriolanus *de caſibus reſervatis part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 23. *num.* 6. Baunius *in Theologia morali de cenſuris part.* 2. *diſp.* 3. *tract.* 2. *q.* 26. Torranus *a pag.* 22. *ad* 35. Amendolia *tom.* 2. *in edition. de anno* 1698. ubi ſe retractat a ſententia negativa, quam in priori editione tenebat, Habſenſis *in Sum. q. Regul. verb. Abſolutio quoad Fratres*, uterque Rodriquez, Portell. Villalobos, Bannes, Souſa apud Melphi *in Comment. cap.* 2. *ſtatut.* 4. Inſuper ſtatuta noſtri Ordinis *cap.* 7. §. 4. *num.* 1. Donatus *tom.* 1. *part.* 1. *tract.* 13. *quæſt.* 17. *&* *tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 11. *quæſt.* 17. *&* 18. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *a num.* 3375. *ad num.* 3424. ubi ex ſupradictis late, & ſolide plurimis adductis hanc ſententiam propugnat, & fundamenta contrariæ opinionis ſolvit, dicitque quod ex rationibus, & fundamentis adductis a ſupracitatis ſectatoribus hujus ſententiæ evidenter concluditur recenſitum jus Prælatorum Regularium in ſuos ſubditos eſſe certum; revocationem vero nedum eſſe dubiam, ſed potius clare conſtare nullam adeſſe, ac proinde hanc ſententiam remanere moraliter certam; Vide ipſum, & Sapientiſſimum P. Donatum *loc. cit.* ubi non ſolum id docet, & reſolvit de aliis caſibus Bullæ Cœnæ, & de Hæreſi, ſed etiam de relapſu in Hæreſim, ex privilegio Gregorii XIII. 10. Martii 1584. quo conceditur Generali Societatis Jeſu ſuos ſubditos abſolvere ab Hæreſi, & relapſu in Hæreſim.

Nec obſtat Decretum *Sac. Congr. Epiſcopor. & Regular. ſub die* 17. *Novemb.* 1628. expreſſe approbatum, & reſervari mandatum ab Urbano VIII. in quo ab Adverſariis prætenditur fuiſſe declaratum non poſſe Prælatos Regulares abſolvere ſuos ſubditos a caſibus Bullæ Cœnæ, & præſertim ab Hæreſi occulta. Non obſtat, inquam, quia tale Decretum, ut illud legenti patet, cenſuit ſolum extincta eſſe privilegia, ſi quæ Regulares habebant, abſolvendi a caſibus Ordinario loci reſervatis, & a caſibus in Bulla Cœnæ contentis, adeoque Regulares nec extra Italiam poſſe quemquam abſolvere ab eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ contentis, aut Ordinario loci reſervatis. Decretum ipſum referunt Diana *part.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 50. Donatus *t.* 2. *part.* 1. *tract.* 11. *q.* 17. *n.* 6. & ex ipſis Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 3414. & eſt, ut ſequitur: 23

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita cenſuit, per confirmationes privilegiorum, quas Regulares a Sede Apoſtolica poſt Sacrum Conc. Trident. obtinuerunt, nequaquam reviviſſe privilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis decretis 24

deatur P. Gaudentius a Janua in ſuo opere *de viſitatione tom.* 2. *dubitat.* 19. ubi plura de hujuſmodi privilegiis diſſerit, eorumque originem exponit. Nos vero hic Lectores monemus, pios doctoſque Regulares nec uti, nec uſuros eſſe privilegiis, niſi ea certo ſint expreſſa, & ita cognita, ut in Conſtitutionibus Pontificiis extent, nec ſint revocata: Ii enim Regulares numquam abſolutionem fruſtrationis periculo exponent. Caveant ergo Regularium Confeſſarii, ne obtentu privilegiorum abſolvant ſæculares a votis, a debiti petitione in conjugibus &c. niſi certo iis conſtet habere revera hujuſmodi privilegia. Videatur hac de re P. Daniel Concina *tom.* 10. *pag.* 345. *num.* 10. & Angelus Franzoja *lib.* 6. *cap.* 3. *de Sacramentis animad.* 31. Quo ad ſubditos vero illud certum videtur, non habere majorem facultatem Prælatos Regularium, quam Epiſcopi in ſuos ſubditos habent. Epiſcopos ab hæreſi manifeſta ac etiam occulta abſolvere ſuos ſubditos non poſſe, Bulla, quæ in Cœna Domini legi ſolet, ſatis aperte indicat, ut verba ejuſdem Bullæ a P. Lucio *n.* 30. relata manifeſte demonſtrant. Circa enormem quoque Clerici percuſſionem, irregularitatem, aliaſque cenſuras Romano Pontifici reſervatas, non adeo facile abſolvere ſuos ſubditos debent Regulares, niſi perſpecta ex conceſſione Pontificia privilegia habeant, quæ revocata non ſint. Vide etiam P. Matthæucci *Official. curiæ cap.* 38. *n.* 24. ubi oſtendit, Prælatos Regulares ſubditos ſuos abſolvere non poſſe a caſibus Bullæ Cœnæ, nec ab excommunicatione propter admiſſionem mulierum intra clauſuram Conventus, nec ingredientes ſine licentia clauſuram Monialium, nec Moniales ſibi ſubditas ob violationem clauſuræ.

tis ſublata, atque extincta, ſi quæ habebant, abſolvendi a caſibus Ordinario Loci reſervatis. Quemadmodum nec indulta abſolvendi a caſibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi conſuevit, utpote ſublata per annuam ipſius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquiſiviſſe ex ſubſequentibus privilegiorum confirmationibus. Ac proinde Regulares cujuſvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & inſtituti etiam neceſſario exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim privilegiorum, aut confirmationum ejuſmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt, poſſe quemquam abſolvere ab eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario Loci reſervatis. Ac ſi ſecus egerint, abſolutiones nullas, atque irritas fuiſſe, ac fore. Ab aliis vero caſibus, & Cenſuris Sedis Apoſtolicæ reſervatis ſiquidem Regulares habent a Sede Apoſtolica abſolvendi facultatem, illam extra Italiam minime ſublatam fuiſſe iiſdem Sacræ Congregationis decretis hac de re editis juſſu Sanct. Memor. Clementis VIII.

Quam Sacræ Congr. ſententiam Sanctitas Sua ad ſe relatam approbavit, mandavitque ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter obſervari. Romæ 17. Novemb. 1628.

F. A. Cardinalis S. Honuphr.

25 Quod Decretum non eſt novum, ſed confirmativum aliorum ſimilium juſſu Clementis VIII. & Pauli V. editorum, quæ referuntur in Decreto reſponſali ejuſdem Sacræ Congregationis de die 7. Decembris 1646. ad Cardinalem Filomarinum, quod refert Donatus *tom.* 1. *part.* 1. *tract.* 13. *quæſt.* 17. *poſt num.* 26. & eſt, ut ſequitur:

26 „ Aſcanio per la Dio miſericordia del Titolo S. Maria Aracæli della S. R. Chieſa Prete Cardinale Filomarino, Arciveſcovo di Napoli, e Delegato Appoſtolico. Avendo la Sacra Congregazione ſopra i negozj dei Veſcovi, e Regolari drizzata a Noi lettera del tenor ſeguente, vid. A foris: all' Eminentiſſimo, e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo, il Signor Cardinale Filomarino Arciveſcovo di Napoli. Locus ✠ Sigilli. Intus vero: Eminentiſſimo, e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo. Queſta Sacra Congregazione ha più volte dichiarato con ordini eſpreſſi di Clemente Ottavo di Gennaro, e Novembre 1602. di Paolo Quinto di Gennaro 1616. e di Urbano Ottavo, Santa Memoria, e di Novembre 1628. Che tutte le facoltà d'aſſolvere da' Caſi riſervati, o riſervandi da gli Ordinarj, ovvero compreſi, o da comprenderſi nella Bolla in Cœna Domini implicite, vel explicite, ed altri riſervati ſolamente alla Santa Sede nel medeſimo Decreto di Novembre 1602. conceſſa a' Secolari, o Regolari, Congregazioni, o Confraternità di qualunque prerogativa, o ſpecialità, etiam neceſſario exprimenda, ſono ſtate annullate, ed eſtinte, così del Sacro Concilio di Trento, come dalle ſuddette Conſtituzioni. E che in vigore delle confermazioni, eſtenſioni, o comunicazioni, ottenute dopo, ò da ottenerſi per l' avvenire ſotto qualſivogliano ampliſſime clauſule, non s' intenda mai rinnovata la ſuddetta facoltà, riſervando ſolo gl' indulti conceſſi ſpecialmente fuori d' Italia, o dentro Roma, quanto alli caſi riſervati alla Santa Sede, non compreſi nella ſuddetta Bolla: onde venendo rappreſentato alla Santità di Noſtro Signore da Voſtra Eminenza con ſua Lettera de 4. di Agoſto precedente, che in coteſta Città, e ſua Dioceſi alcuni Confeſſori Secolari, e Regolari, ſenza giuſtificare, con quali facoltà aſſolvano de fatto dalle Cenſure, e caſi ſuddetti; ed innoltre diſſeminando opinioni erronee, aſſeriſcono, che per poter aſſolvere validamente dalli caſi riſervati all' Ordinario, baſti aver domandato al medeſimo la facoltà, ancorchè ricuſi di concederla. Queſti Eminentiſſimi miei Signori di commiſſione eſpreſſa di Sua Beatitudine, mi hanno impoſto di ſcriverle, che coll' autorità, che a tal effetto ſe le comunica, in virtù delle preſenti, e ſotto le pene, che giudicherà eſpedienti, faccia intendere a tutti i Confeſſori di coſtì, ſiano quanto ſi vogliano privilegiati, ed eſenti, che onninamente ſi conformino con i ſuddetti Decreti, e non ardiſcano di contravenire ſotto qualſivoglia preteſto, o caſo, etiam di preciſa neceſſità, fuorchè in articulo mortis, con reincidenza, ſi convaluerint. Dichiari ſimilmente annullati tutti gli Oracoli, e Indulti Appoſtolici ottenuti in voce da detto tempo in quà, e agli altri, che pretendano averne Breve, o Bolla in forma ſpecifica dopo l' ultima Coſtituzione d' Urbano, prefigga un termine perentorio di tre meſi ad eſibirle a queſta Sacra Congregazione: altrimente vuole, e dichiara Noſtro Signore, che s' intendano decaduti, e privati di eſſi eo ipſo ſenza altra intimazione. E finalmente, che dopo aver fatto notificar coſtì, e come ſtimerà eſſer di biſogno, che quelli, che dimandano all' Ordinario la facoltà d' aſſolvere, e non l' ottengano, non

„ poſſo-

„ poſſono valerſene ; Ella dichiari incorrere
„ nella ſoſpenſione dall' udir le Confeſſioni Sa-
„ cramentali quelli , che pubblicamente diſen-
„ deranno la dottrina ſuddetta , o pure preſu-
„ meranno temerariamente di aſſolvere , ancor-
„ chè loro ſia ſtata denegata , o non conceſſa
„ la facoltà dagli Ordinarj ; Così V. Eminen-
„ za reſti ſervita di fare , che pontualmente
„ ſi eſeguiſca , con dar quì diſtinto avviſo dell'
„ operato . Ed io le bacio umilmente le ma-
„ ni . Di Roma 8. Dicembre 1646. Di V. E.
„ umiliſſimo , e affezionatiſſimo Servitore .
„ M. Cardinale Ginetti . G. Arciveſcovo di
„ Patraſſo, Secretario . Napoli , Sign. Card.
„ Arciveſcovo ſopra li Confeſſori . Per l' auto-
„ rità a Noi conceſſa a tal effetto in virtù di
„ detta Lettera ordiniamo , e comandiamo a
„ tutti i Confeſſori Regolari , Secolari , omni-
„ buſque in exequutione præſentium nominan.
„ & cognominan. di queſta noſtra Città , e
„ Dioceſi, ſiano quanto ſi vogliano privilegia-
„ ti, ed eſenti ſotto pena della rivocazione
„ della facoltà d' udir le Confeſſioni Sacramen-
„ tali , eo ipſo , che contraverranno , carceri
„ formali, ed altre a noſtro arbitrio , che on-
„ ninamente debbano ad unguem oſſervare il
„ contenuto in detta preinſerta Lettera , pre-
„ figgendo agli altri , che pretendono averne
„ Breve, o Bolla in forma ſpecifica dopo l' ul-
„ tima Coſtituzione della felice memoria d' Ur-
„ bano Ottavo , per termine perentorio tre
„ meſi dal dì della notificazione della preſen-
„ te ad eſibirle alla medeſima Sacra Congre-
„ gazione, dichiarando incorrere nella ſoſpen-
„ ſione dall' udir le Confeſſioni Sacramentali ,
„ quelli che pubblicamente diſenderanno la
„ dottrina ſuddetta , ovvero preſumeranno te-
„ merariamente d' aſſolvere, ancorchè loro ſia
„ ſtata denegata , o non conceſſa da Noi la
„ facoltà . Ed acciò da niſſuno ſi poſſi alle-
„ gare cauſa d' ignoranza , ordiniamo , che
„ la copia della preſente ſia perſonalmente in-
„ timata alli Superiori delli Regolari , quali
„ debbano fra due giorni quella notificare in
„ pubblico Capitolo a' detti ſuoi Regolari ;
„ Volendo , che dopo detta notificazione aſtrin-
„ ga tutti, come ſe foſſe ſtata a ciaſchedune
„ perſonalmente intimata . Data dal noſtro
„ Palazzo Arciveſcovale il dì 26. Febbrajo
„ 1647. Aſcanio Card. Filomarino Arciveſco-
„ vo di Napoli, e Delegato Apoſtolico . D.
„ Bartholomæus de Neapol. Actorum Mag.
„ Sancti Officii .

27 Ex quibus Decretis clare patet , non loqui ibi Pontifices de Prælatis , ſeu Superioribus Regularibus in ordine ad ſuos ſubditos, ſed ſolum de ipſis Confeſſariis Regularibus ; adeoque intelligi debent in ordine ad Sæculares , & non in ordine ad Regulares ; Et aperte indicat idem Eminentiſſimus Cardinalis Filomarinus Archiepiſcopus Neapolitanus in ordinatione facta Confeſſariis Regularibus , & Sæcularibus dictæ ſuæ Civitatis , & Diœceſis in virtute dictæ Epiſtolæ cum præinſertis Decretis ſibi tranſmiſſæ ; ibi : *Per l' autorità a Noi conceſſa a tal effetto in virtù di detta Lettera ordiniamo , e comandiamo a tutti i Confeſſori Regolari , Secolari &c.* ubi , ut vides , ipſemet expreſſe loquitur ſolum de Confeſſariis Regularibus in ordine ad Sæculares, & non de Prælatis, ſeu Superioribus Regularibus in ordine ad ſuos ſubditos , qui non indigent facultate Ordinarii ad ſuos ſubditos abſolvendos . Et revera cum dicta Decreta loquantur indiſcriminatim, & unitim de reſervatis Ordinario , & de reſervatis Papæ in Bulla Cœnæ , & iiſdem , quibus prohibent abſolutionem a reſervatis Ordinariis locorum , prohibeant abſolutionem a reſervatis Papæ in Bulla Cœnæ , manifeſte patet , quod loquantur ſolum de ipſis Confeſſariis in ordine ad Sæculares, & minime de Prælatis, ſeu Superioribus Regularibus in ordine ad ſuos ſubditos, quia iſti non ſubjacent caſibus reſervatis Ordinariis locorum .

Tum quia, ut *ſupra nu.* 20. dictum eſt, ut 28
ex Peregrino , & Naldo refert Peyrinus in *Conſtitut. 6. Jul. II. num.* 21. & Felix Poteſtas *loc. c. n.* 3417. Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. facto verbo cum Clemente VIII. expreſſe declaravit, quod omnes Bullæ, & Decreta derogatoria privilegiorum Regularium , quantum ad facultatem abſolvendi a caſibus Papæ reſervatis , ſunt intelligenda ſolum in ordine ad Sæculares, non autem in ordine ad ſuos ſubditos Regulares : Et ad hoc multum confert 29
declaratio Alexandri VII. ſub die 25. Septembris 1665. qua damnavit ſequentem propoſitionem 4. in ordine ibi : *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque Sæculares ab Hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa* , ubi , ut vides, Pontifex damnat ſolum dictam abſolutionem in ordine ad ſæculares , ibi : *Abſolvere quoſcumque Sæculares* .

Aſt tamen , ſi verum eſſet , quod Sacra Con- 30
gregatio declaraverit non poſſe Prælatos Regulares abſolvere ab Hæreſi occulta , ut ex Mendo refert Viva *ad propoſ. 4. Alexandri VII.* Roſignoll. *de Pœnitentia part. 1. quæſt. 1. art. 19. ſect. 5. num.* 19. & alii , non eſſet a ta-

ti ſententia recedendum ; Eo vel maxime , quod ſic expreſſe tenent plurimi Claſſici Doctores etiam independenter a tali declaratione Sacræ Congreg. innixi præſertim textui ejuſdem Bullæ Cœnæ , quæ §. *Ceterum* utitur univerſali negativa , qua omnes excluduntur , ibi : *Ceterum a prædictis ſententiis nullus per alium , quam per Romanum Pontificem . . . abſolvi poſſit , etiam prætextu quarumvis facultatum , & indultorum , quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis Sæcularibus , & quarumvis Ordinum etiam Mendicantium , ac Militarium Regularibus . . . . . Per Nos , & dictam Sedem , ac cujuſvis Concilii Decreto , verbo , Litteris , aut alia quacumque ſcriptura in genere , vel in ſpecie conceſſorum , & innovatorum , aut concedendorum , & innovandorum ;* Qui textus revera multum urget ; Unde in praxi ſuadeo hanc opinionem tamquam tutiorem tenendam , uti eam expreſſe tenent Tambur. *t.* 2. *de Jure Abbat. diſp.* 12. *qu.* 2. Sigiſmundus a Bononia , Bartholomæus de Vecchis , & alii apud ipſum , Caſar. *Compend. Privil. Fratrum Minor. verb. Abſolutio ord. quoad Fratres n.* 9. Confectius *Summa priv. Mendic. tit.* 17. *c.* 7. Diana *par.* 1. *tract.* 5. *reſol.* 6. *par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 122. *par.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 63. *par.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 70. La Croix *lib.* 7. *par.* 2. *n.* 1622. cum aliis ibi citatis , Matthæucc. *Official. Curiæ c.* 38. *n.* 24. cum pluribus ibi citatis , ubi *uſque ad n.* 28. late probat , Mendo *d.* 1. *qu.* 3. dicens ſententiam Bonagratiæ Habſenſis , & aliorum ipſam tenentiam non amplius eſſe probabilem .

31 Prælati Regulares (pro quibus in hoc non veniunt Superiores locales Conventuum ex Decreto Viſitationis Apoſtolicæ 13. Maii 1601. relato infra n. 48.) poſſunt ſuos ſubditos , & novitios abſolvere ab Excommunicatione contracta , nedum ob percuſſionem levem , & mediocrem , ſed etiam ab Excommunicatione contracta ob percuſſionem enormem . Vide verb. *Excommunicatio art.* 11. *a n.* 15. *ad* 17. Id tamen poſſunt etiam Superiores locales , ſi a Generali , vel Provinciali habeant , ut communiter ſolent habere , in ſuos reſervatos caſus juriſdictionem delegatam . Matthæucc. *Official. Cur. c.* 39. *num.* 21. & alii . Immo Roncaglia *tom.* 1. *tr.* 4. *cap.* 2. citans Palaum , Bordonum , & alios , abſolute dicit poſſe Superiores locales , & in eorum abſentia eorum Vicarios abſolvere ſuos ſubditos ab Excommunicatione contracta ob quamcumque percuſſionem vel alterius Religioſi , vel Clerici etiam ſæcularis ex conceſſione Bonifacii VIII. & Clementis VII. Vide verb. *Excommunicatio art.* 12. *a n.* 15. *ad* 17.

32 Prælati Regulares licet a Tridentino non habeant facultatem diſpenſandi ab Irregularitate conceſſam Epiſcopis , eamdem tamen habent in ſuos ſubditos per conceſſionem variorum Pontificum . Vide verb. *Irregularitas art.* 3. *num.* 17.

33 Refertur ad id ampliſſimum privilegium conceſſum Prælatis Regularibus . Vide d. verb. *Irregular. art.* 3. *n.* 18.

34 Nec hoc privilegium videtur revocatum per Conc. Trid. Vide *ib. n.* 19.

35 Iſtæ tamen tam amplæ facultates non ſunt de facili deducendæ ad praxim : Immo per varios graves Doctores nequeunt Prælati Regulares diſpenſare cum ſuis ſubditis furioſis , epilepticis , lunaticis , energumenis , enormiter leproſis , & aliis , qui enumerantur . Vide *ibidem num.* 20. Vide verb. *Abſolutio artic.* 2. *a nu-*
mer. 29. *ad* 40. Prælati Regulares , & de eo- 36
rum licentia ſui Religioſi Confeſſarii , poſſunt diſpenſare ſuper impedimento petendi debitum ratione affinitatis contractæ ex copula poſt contractum Matrimonium cum aliqua , vel aliquo ſui conjugis conſanguinea , vel conſanguineo in primo , vel ſecundo gradu . Vide verb. *Debitum Conjugale art.* 2. *num.* 20.

37 Quando autem poſſint diſpenſare Confeſſarii Regulares ſuper impedimento petendi debitum conjugale ſine ſpeciali commiſſione ſeu licentia Prælati Generalis , aut Provincialis ? Vide *ib. a n.* 12. *uſque in fine* .

38 Prælati Regulares ingredientes extra neceſſitatem Monaſteria Monialium ſibi ſubjectarum ligantur Excommunicatione majori , & privantur omnibus Officiis , & Dignitatibus . Vide verb. *Moniales art.* 3. *n.* 73.

39 Nec poſſunt Prælati Regulares ordinarie ingredi Monaſteria Monialium , *niſi ex cauſa Viſitationis localis , & hoc ſemel tantum in anno , ita ut in eo anno , in quo unus ex memoratis Superioribus viſitaverit , alius Superior a Viſitatione hujuſmodi ſe omnino abſtineat* . Vide *ibidem num.* 74.

40 Prælatus Regularis , ſi fuerit Generalis , poteſt ſecum introducere duos ſocios ſui Ordinis ; ſi fuerit alius a Generali , poteſt introducere ſecum unum tantum ſocium ſui Ordinis . Vide *ib. n.* 75.

41 Nec ipſe Viſitator , nec ejus Socii poſſunt ſumere intra clauſuram ullam refectionem . Vide *ib. n.* 76.

42 Si ob clauſuram , aut aliam urgentem , ac neceſſariam cauſam oportuerit Prælatum Regularem eodem anno pluries ingredi ſepta Monaſterii , tunc non aliter ingredi poteſt , quam

cum

cum præſentia Epiſcopi Diœceſani, vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ Sæcularis boni exempli, ac maturæ ætatis, ab ipſo Epiſcopo ad hoc ſpecialiter deputatæ. Vide *ib. n.* 77.

43 Si Prælatus Regularis ſupradictis contrafecerit, ipſo facto pœnam Excommunicationis, & privationem omnium Officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ abſque ulla declaratione incurrit; Et nihilominus nullis privilegiis, & exemptionibus tueri ſe poteſt, quominus ab Epiſcopo loci, tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegato quoties, & quando opus fuerit, corrigi, & puniri valeat. Vide *ib. n.* 78.

44 Prælatus Regularis quando, & quomodo poſſit concedere licentiam ingrediendi clauſuram Monialium ſibi ſubjectarum. Vide *ib. a nn.* 88. *ad* 93.

45 Prælati Regulares quoad abſolutionem ab Excommunicatione violatæ Clauſuræ gaudent reſpectu ſuorum ſubditorum eadem facultate, qua gaudent Epiſcopi reſpectu ſuorum. Vide *ibid. n.* 12.

46 A pœnis privationis Officiorum, & Dignitatum, & inhabilitatis latis a S. Pio V. in violantes clauſuram, poſſunt Prælati Regularis abſolvere ſuos ſubditos pro utroque foro. Vide *ib. num.* 24. *&* 25.

47 Prælati Regulares, etiamſi ſint Generales, nequeunt ſine approbatione Epiſcopi audire Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum. Vide verb. *Moniales art.* 5. *n.* 8.

48 Prælati Regulares Jure nequeunt proprio, & ordinario concedere Indulgentias ſuis ſubditis. Vide verb. *Indulgentia n.* 27. *art.* 2.

49 Poſſunt tamen Jure delegato, & ex ſpeciali conceſſione. Vide *ib. n.* 28.

50 Monitoria concedere pro ſuis ſubditis poſſunt ſolum Prælati Generales, eorumque Viſitatores, & Provinciales, non vero Superiores locales. Vide verb. *Monitorium n.* 10.

51 Poſſe autem Superiores locales Monitoria edere in ſuis Conventibus, non quidem ad finem revelandi pro rebus aut ſcripturis deperditis, vel ſubtractis, ſed pro aliis delictis, tenent multi. Vide *ib. n.* 11.

52 Prælati Regulares in quibus votis, & juramentis poſſint diſpenſare, ſeu ipſa irritare reſpectu ſuorum ſubditorum? Vide verb. *Juramentum art.* 3. *n.* 30. & verb. *Votum*.

53 Prælati Regulares, puta Generales, & Provinciales, undecim tantum caſus reſervare poſſunt, & non plures, ſine conſenſu Capituli Generalis pro tota Religione, vel Capituli Provincialis pro Provincia. Sic expreſſe decrevit Clemens VIII. decreto tenoris ſequentis.

„ Sanctiſs. D. N. jam pridem accurate perpendit, & re ipſa comperit, quod reſervatio facultatis abſolvendi Religioſos pœnitentes a peccatis quibuſdam gravioribus, niſi Superiores admodum prudenter, ac moderate illa utantur, nonnullos infirmiores, qui interdum Superiori ſuo conſcientiæ maculas detegere formidant, adducere poſſet in æternæ damnationis periculum, & ſpiritualis remedii deſperationem.

„ Quo circa, ut huic malo Sanctitas Sua opportune provideret, decrevit, ut nemo ex Regularium Superioribus peccatorum abſolutiones ſibi reſervet, exceptis iis, quæ ſequuntur, aut omnibus, aut eorum aliquot, prout ſubditorum utilitati expedire in Domino judicaverit.

I. Veneficia, incantationes, ſortilegia.

II. Apoſtaſia a Religione, ſive Habitu dimiſſo, ſive retento, quando eo provenerit, ut extra ſepta Monaſterii, ſeu Conventus fiat egreſſio.

III. Nocturna, & furtiva e Monaſterio, ſeu Conventu egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta.

IV. Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.

V. Juramentum falſum in Judicio Regulari, ſeu legitimo.

VI. Procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſecuto.

VII. Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterii, ſeu Conventu.

VIII. Furtum de rebus Monaſterii, ſeu Conventus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale.

IX. Lapſus carnis opere conſummatus.

X. Occiſio, aut vulneratio, ſeu gravis percuſſio cujuſcumque perſonæ.

XI. Malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut aperitio litterarum a Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.

Si quod aliud peccatum grave pro Religionis conſervatione, aut pro conſcientiæ puritate reſervandum videtur, id non aliter fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia, matura diſcuſſione, & conſenſu: „ Superiores in ſingulis Domibus „ deputent duos, tres, aut plures Confeſſarios pro ſubditorum numero majori, vel „ minori &c. qui a non reſervatis eos abſol-

„ vant,

„ vant, & quibus etiam reſervatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit &c.

„ Datum Romæ apud Sanctum Petrum 26. Maii 1593.

54 Præfatum Decretum confirmavit Urb. VIII. per Decret. Sacræ Congregat. Concilii die 21. Septembris 1624. addens quod ſequitur.

„ Sanctitas Sua deinceps declaravit, ut ſi „ hujuſmodi Regularium Confeſſariis caſus alicujus reſervati facultatem petentibus, Superior dare noluerit, poſſint nihilominus Confeſſarii illa vice pœnitentes Regulares, etiam non obtenta a Superiore facultate, abſolvere.

55 Super dict. Dec. Clem. VIII. dubitatum, ut infra, fuit.

At in Dec. Clem. Papæ VIII. de ann. 1593. 16. Maii ſuper qualitate Caſuum ab eorumdem Regularium Superioribus reſervandorum edito Cenſuræ etiam comprehenderentur; ita ut iiſdem Superioribus abſque Capituli Generalis, aut Provincialis, conſenſu, aliquibus peccatis in Decreto hujuſmodi non contentis, Excommunicationem annectere, ejuſdemque abſolutionem ſibi reſervare liceat?

Sacra Congregatio Card. negotiis Regularium præpoſita, Illuſtriſſimo Bandino referente, Cenſuras in ſupradicto Decreto comprehendi cenſuit. Romæ 7. Jul. 1616.

56 Soli Prælati auctoritatem quaſi Epiſc. habentes, nempe Generales, & Provinciales poſſunt in Religionibus reſervare caſus; & nullatenus Superiores locales. *Communis*, & clare patet ex adductis Decretis. Unde in noſtra Religione adeſt ſtatutum Capituli Generalis celebrati Aſſiſii de anno 1526. quo expreſſe ordinatur, & mandatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli Generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi reſervare aliquem caſum.

57 Immo Guardiani, & ceteri Superiores locales quocumque nomine nuncupati, ſine facultate a Generali, vel Provinciali obtenta, ſeu de conſuetudine ſibi commiſſa, & delegata, nequeunt abſolvere a dictis caſibus in ſuis reſpective Religionibus, vel Provinciis reſervatis, cum ſoli Generales, Provinciales, & nullatenus Superiores locales habeant ad id juriſdictionem, & auctoritatem ordinariam, ut expreſſe decrevit Sacra Congreg. Viſitationis Apoſtolicæ de mandato Sanctiſſimi die 13. Martii 1601. decreto ut infra:

58 *In Congregatione adm. Illuſtrium, RR. DD. Prælatorum Viſitationis Apoſtolicæ de mandato Sanctiſſ. D. N. Papæ die 13. Mart. 1601. habita*; Inter alia: *Al Memoriale del P. Cuſtode de' Reformati di S. Franceſco la Santità Sua dichiara, che il Decreto ſuo ſopra la reſervazione de' caſi de' Religioſi fatto alli 26. di Maggio 1594. non diſpone, nè determina a chi ſpetti l' autorità d' aſſolvere da' detti caſi, rimettendoſi in queſto alle Conſtituzioni, uſo, ed oſſervanza comune delle Religioni, che il Generale, e Provinciale abbiano queſt' autorità ordinaria, e non li Guardiani e Priori Superiori immediati de' Conventi; dovranno però detti Provinciali, e Generali comunicare detta facoltà in ciaſcheduno Convento a perſona diſcreta, & intelligente per aſſolvere i Religioſi di quel Convento, che faranno ricorſo, ovvero nelli caſi particolari, che occorreranno, concedere la facoltà a ciaſcuno Confeſſore deputato in detto Convento, quando eſſo Confeſſore ne faccia inſtanza, e giudica eſpediente, ſe gli conceda, nel qual caſo li Superiori, anco delegati, dovranno prontamente concederla, conforme al detto Decreto Pontificio, perchè, negandoſi, la Santità Sua intende, che il Confeſſore poſſa aſſolvere da detto caſo. Orb. Seraph. tom.* 4.

Hinc Superiores locales, uti Priores, Recto- 59
res, Guardiani, & hujuſmodi nequeunt in ſuis Conventibus ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Religioſum Sacerdotem ſibi ſubditum non approbatum a Generali, vel Provinciali Superiores enim locales in ſuis Conventibus ſunt veluti Parochi in ſuis Parochiis; Parochi autem nequeunt ſibi in Confeſſarium eligere Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, ut eſt certiſſimum poſt Decretum Alexandri VII. qui *die* 24. *Septembris* 1665. inter alias merito damnavit ſequentem propoſitionem 16. in ordine, ibi: *Qui Beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*; ergo neque Superiores locales poſſunt ſibi in Confeſſarium eligere ſimplicem Sacerdotem non approbatum a Generali, vel Provinciali; Cum enim nequeant ipſum approbare pro aliis, neque poſſunt approbare pro ſe. Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 32. & alii paſſim.

Regularis, qui inſcio, vel invito Prælato 60
ſui Ordinis, approbatur ab Ordinario loci ad audiendas Confeſſiones in ſua Diœceſi, an valide eas excipiat; Vide verb. *Approbatio art.* 1. *num.* 18. & 19.

Prælati Regularium poſſunt ſuos ſubditos a 61
ſe, vel ſuis Prædeceſſoribus, vel aliis quibuſcumque Superioribus ad audiendas Confeſſiones approbatos, ab eiſdem Confeſſionibus audiendis ſuſpen-

ſuſpendere, etiam ex cauſa occulta, & extrajudicialiter, ut declaravit *Sac. Congr. Epiſcop. & Reg. in una Theatinorum 2. Jul.* 1617. Vide *eodem verb. n.* 20.

62 Prælati Regulares, nempe Generales, & Provinciales poſſunt Religioſos ſibi ſubditos in Notarios creare, & deputare. Sic S. Pius V. Conſtitut. incip. *Debitum* conceſſit expreſſe Prælatis Ordin. Prædicatorum, de quo privilegio participant ceteri Regulares communicantes cum ipſis in privilegiis. Vide verb. *Notarius*.

63 Prælati Regulares, puta Generales, & Provinciales poſſunt cum Generali, ſeu Provinciali, ſeu intermedio Capitulo diſpenſare cum ſuis Religioſis illegitimis ad Officia, & Prælatias Ordinis obtinenda. Quamvis enim Privilegia ad id conceſſa Religionibus, & relata a Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 13. *art.* 6. & Peyrin. *tom.* 1. *privileg. Minim. in Conſt.* 2. *Julii II.* §. 29. *num.* 93. fuerint abrogata a Sixto V. Conſtitut. incip. *Cum de omnibus*, & alia incip. *Ad Romanum Pontificem*; tamen ex poſt Gregorius XIV. Conſtit. 3. incipiente *Circumſpecta Romani Pontificis providentia* §. 4. moderans prædictas Sixti V. Conſtitutiones id eis iterum conceſſit, ſtatuendo *Licere Generali, aut Provinciali ſingulorum Ordinum, aut Congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat, juxta tenorem privilegiorum, & Indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ dummodo uſu recepta, nec alias ſub illis revocationibus comprehenſa ſint, ut præfertur, in hac parte revalidamus cum illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Provincialis cum Generali, Provinciali, ſeu intermedio Capitulo, & non alias, ſuffragantibus meritis, dignos judicaverint, ad honores, gradus, & Dignitates obtinendas diſpenſare, ac diſpenſationes hujuſmodi ita factas, & inde ſequuta quæcumque, ut antea, valere, ac tenere perinde ac ſi dictæ Conſtitutiones non emanaſſent.* Miranda *in Manual. tom.* 2. *quæſt.* 2. *art.* 3. Matthæucci *Official. Curiæ cap.* 38. *num.* 39. Lezana *Summa quæſt. Regul. tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 60. Peyrin. *tom.* 1. *privilegior. Minimor. in Conſtitut.* 2. *Julii II.* §. 29. a num. 95. & alii paſſim. Et idem ſub ampliori forma conceſſit poſtea ipſemet Pontifex Gregor. XIV. in privilegio dato Congregationi Clericorum Regularium Miniſtrantium infirmis Conſtitut. 17. incip. *Illius* §. 29. his verbis: *Ac dicto Præfecto Generali pro tempore exiſtenti, ſeu de illius licentia Præfectis inferioribus aliorum locorum, ſeu Provincialibus dictæ Congregationis pro tempore exiſtentibus, & illorum Vicariis, ac loca Tenentibus, ut cum ejuſdem Congregationis perſonis defectum natalium etiam ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quovis alio nefario & illicito, ac prohibito, & damnato coitu provenientem patientibus, poſtquam in dicta Congregatione vota emiſerint, ut defectu hujuſmodi non obſtante, ad quoſcumque Sacros etiam Presbyteratus Ordines promoveri, & in illis etiam in Altaris miniſterio miniſtrare, nec non ad quaſcumque Adminiſtrationes, Perſonatus, Præeminentias, & Officia dictæ Congregationis eligi, admitti, & aſſumi, illaque gerere, & exercere.*

Prælati Regulares habentes, ut ſupra, facultatem diſpenſandi cum ſubditis Religioſis illegitimis, quoties ſcientes eſſe tales conferunt illis aliquam Prælatiam, vel Officium, cenſentur ſaltem in foro conſcientiæ cum illis diſpenſare; Talis enim Prælatiæ, vel Officii collatio eſt quædam virtualis diſpenſatio. Rodriquez *tom.* 1. *quæſtion. Regular. q.* 13. *art.* 16. Navarr. *in Manualis cap.* 24. *num.* 74. Lezana *loc. citat. cap.* 18. *n.* 63. & alii. 64

Prælatus Regularis, ſicuti & quilibet alius captus a Turcis, vel Saracenis, ſeu ab aliis hoſtibus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec privandus per ſententiam, ſed interim deputandus eſt Vicarius, qui, durante captivitate, Provinciam, ſeu Monaſterium regat, & ipſe ex captivitate reverſus priſtinam Dignitatem, & Prælatiam recuperat; *c. Si epiſcopus, de ſupplend. neglig. Prælat. in* 6. Captivitas enim non eſt delictum, & ubi delictum non eſt, ibi non debet eſſe pœna, *c. Cognoſcentes, de Conſtitutionibus*, & Gloſſa communiter recepta in *c. ſi Beneficia verſ. ſine culpa, de præbend. in* 6. Tum quia nimia crudelitas eſſet talem affligere, cui potius eſt miſerendum, *cap. Licet, de Cenſibus*, & ibi Gloſſa communiter recepta verb. *Miſereri*, & facit textus *in c. Cùm percuſſio* 7. *quæſt.* 1. ibi: *Non debet a nobis addi flagellatis afflictio, in cap. Ex parte, de Cleric. ægrotant.* ibi: *Nec afflictio afflicto ſit addenda, cap. At ſi Clerici, de Judiciis,* §. *De adulteriis*, ibi: *Nec duplici debeas ipſum contritione conterere, & in l. Navi onuſtæ* §. *Cum autem, ff. ad Leg. Rhod. de jactu*, ibi, *Quia non debet duplici damno onerari*, cum ſimilibus. 65

Unde P. Joannes Cheron Provincialis Carmelitarum a Barbaris captus, ac poſtea liberatus, a Sacra Congregatione Epiſcop. & Regul. jubetur in poſſeſſione Provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, caſſata alterius Provincialis electione. 66

Vide

Vide verb. *Poſtliminium num.* 7. ubi refertur caſus.

67 Aſſignatur quid importent abſolutiones Generales, quas Prælati Regulares in fine Viſitationis, & in quibuſdam anni ſolemnitatibus dare conſueverunt ſuis ſubditis Religioſis, quæ Abſolutiones cadunt ſuper Excommunicationibus, Suſpenſionibus, & Irregularitatibus, quas ſubditi forte ignoranter contraxerunt, vel obliti ſunt, ita ut, ſi poſtea recordentur, & cognoſcant ſe aliquam Cenſuram, vel pœnam reſervatam incurriſſe, non teneantur amplius pro abſolutione ab illis Cenſuris, vel pœnis recurrere ad Superiorem habentem facultatem, ſed ſufficiat, quod confiteantur communi Confeſſario peccata, ob quæ illas incurrerunt; nam illa peccata, ut ſupponitur, erant ſolum reſervata ratione Cenſuræ, qua ſublata, ceſſat reſervatio peccati. Illæ tamen Abſolutiones non ſunt *Sacramentales*, nec per eas quis abſolvitur a culpa peccati, cum tunc non fiat Confeſſio ſpecifica peccatorum, ſed ſunt quædam abſolutiones deprecativæ, per quas ſubditi abſolvuntur *ab omnibus Cenſuris &c. & a pœna debita pro peccatis jam quoad culpam demiſſis, adhuc in hac, vel altera vita exſolvenda*. Unde cum in talibus abſolutionibus dicitur: *Abſolvo vos ab omnibus peccatis veſtris*, idem eſt ac *ab omnibus pœnis debitis pro iiſdem*, juxta illud 2. *Machabæorum c.* 12. *Sancta, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*, ubi peccata ſumuntur, ut vides, pro pœnis debitis pro iiſdem. Sic Rodriquez *tom.* 1. *quæſt.* 29. *artic.* 26. Kerchove *in Statuta Generalia cap.* 6. §. 22. *art.* 161. Kazemberger *Supplem. Theol. Sacrament.* P. Sporer *cap.* 3. *ſect.* 2. *quæſt.* 3. *nu.* 142. *fol.* 260. & alii paſſim. Vide verb. *Indulgentia artic.* 2. *num.* 28. *art.* 4. *num.* 11. & *artic.* 5. *a num.* 65. *ad* 69.

68 Unde enixe deprecantur, & ſerio monentur Prælati omnes Regulares ad has generales abſolutiones ſuis ſubditis impertiendas diebus omnibus, & Feſtivitatibus, quibus id eis eſt a Sede Apoſtolica per ſpecialia privilegia conceſſum, ne tanto ſpirituali bono fraudentur. Dies autem, & Feſtivitates, in quibus eſt eis conceſſum, aſſignantur cum ſuis reſpectivis formulis Abſolutionum ſub verb. *Indulgentia art.* 4. *n.* 55. *ad* 60. Vide *ibi*.

69 Idem quod de abſolutionibus Generalibus, a Prælatis Regularibus dari conſuetis, dicendum eſt de abſolutionibus cum Indulgentia in articulo mortis dari ſolitis infirmis moribundis, quibus dari poſſunt etiamſi eas non petierint, & jam ſint ſenſibus deſtituti, nihilque percipiant, aut ſciant de tali Indulgentia. *Doctores citati*.

Abſolutio, quæ datur a Prælato, ſeu Præſide, ante electionem Capitularem cadit ſuper Cenſuras, & Irregularitates, quæ poſſunt eſſe impedimentum inhabilitatis ad eligi, & eligere; Et patet expreſſe ex ſequenti formula uti conſueta: *Miſereatur veſtri &c. Indulgentiam &c. Si tenemini aliquo vinculo Excommunicationis majoris, vel minoris, Interdicti, vel ſuſpenſionis, in quantum ſe extendunt gratiæ, & privilegia Ordini noſtro conceſſa, vos omni auctoritate Beatorum Petri, & Pauli, ac Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, mihi in hac parte commiſſa, & vobis conceſſa, ad effectum electionis (vel electionum,) canonice, ac rite per vos faciendæ (vel faciendarum) abſolvo. Item, eadem auctoritate, & ad eumdem effectum diſpenſo vobiſcum ſuper omni Irregularitate, ſi quam contraxiſtis, quatenus opus ſit, & indigetis, vos habilito executioni Ordinum, & Officiorum veſtrorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* 70

Si quis Religioſus eſſet ligatus aliqua Cenſura, a qua Prælatus, ſeu Præſes Capituli non poſſet abſolvere, tunc ipſe non eſſet abſolutus, & ſic non poſſet in dicta Capitulari electione eligi, aut eligere; Hoc enim videtur expreſſum in hac clauſula dictæ abſolutionis: *In quantum ſe extendunt privilegia, & gratiæ Ordini noſtro conceſſæ*. Sic Peyrin. *de Prælator. q.* 2. *c.* 5. *num.* 9. cum quo tranſeunt Doctores, teſte Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 38. *num.* 18. 71

Item talis abſolutio non prodeſt abſentibus; Quamvis enim abſolutio ab Excommunicatione dari poſſit etiam abſentibus per Litteras, ut tradunt communiter Doctores: Hæc tamen ſolum ad præſentes dirigitur, ut demonſtrat aperte illud pronomen demonſtrativum *Vos*, quod Electores præſentes exigit, ut de Beneficio talis abſolutionis participent. Sic expreſſe Matthæucc. *loc. cit. num.* 18. Qui *c.* 19. *num.* 58. & *ſequent.* ex multis probat contra Sanctorium, quod talis abſolutio ſit cum reincidentia, cum ſit data ad cautelam, ne ex titulo Cenſurarum poſſit poſtea electio, alias valida impugnari: Unde cum non abſolute detur, ſed reſtricte *ad effectum electionis faciendæ*, completa electione, Capitulares, qui aliqua Cenſura erant irretiti, in eamdem reincidunt; & ſic, ut electus poſſit deinde Officium exercere, debet abſolutionem petere a Sacra Pœnitentiaria. Nam abſolutio, quæ a Præſide præſtatur, ſolum 72 73

lum operatur, ut poſſit Canonice eligi, non vero quod valeat exercere. Sed hic opus eſt puro, & abſoluto abſolutionis Beneficio. *Hæc ille*. Vide *ibi*.

74 Prælati Regulares poſſunt concedere ſpecialibus Benefactoribus ſuæ reſpectivæ Religionis Filiantias, ſeu Litteras Filiationis, eis communicando Suffragia, Indulgentias, Orationes, & bona ſpiritualia tamquam Filiis propriæ Religionis, ex conceſſione Urbani V. facta Prælatis totius Ordinis Minorum, pro ut refertur *in Compendio Privilegiorum*, *verb. Indulgentia quoad ſæculares*, *quarto n. 6.* ibi: *Urbanus V. conceſſit, ut Generalis, & Provincialis totius Ordinis Minorum poſſint communicare Suffragia, Indulgentias, Orationes, & bona ſpiritualia Benefactoribus Ordinis*. Per quæ quid intelligatur, & veniat, patet ex ipſis Litteris Filiationis, quæ ipſis Benefactoribus paſſim dantur, in quibus omnia ad longum clare exprimuntur.

75 Prælati Regulares, an, & quando teneantur applicare Miſſam pro ovibus ſuis? Vide verb. *Miſſa art. 3. ſub n. 11. circa finem*.

76 Prælati inferiores juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercentes, tenentur, ſtatutis temporibus, viſitare Limina Apoſtolorum, & Eccleſiarum ſtatum exponere; Benedict. XIV. t. 1. Conſtitut. 7. incip. *Quod Sancta* §. 5. Vide tom. 4. Verb. *Limina Apoſtolorum*.

77 Prælato inferiori acquiritur juriſdictio intra Epiſcopi Diœceſim, vel ex privilegio, vel ex conſuetudine immemorabili. Idem Conſtitut.
78 76. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis*. §. 2. Non vero ex poſſeſſione quadragenaria ex titulo colorato, Idem *ibidem* §. 3. Vide t. 4. ad verbum *Juriſdictio*.

79 Prælatis inferioribus juriſdictionem habentibus in Clerum, & populum, conceditur facultas impertiendi Benedictionem cum Indulgentia plenaria in articulo mortis. Idem t. 2. Conſtitut. 34. incip. *Pia Mater*. Vide *tom. 6.* verb. *Moribundus num. 38. & 39.* ubi datur etiam formula eam impartiendi.

Additiones ex aliena manu.

80 De Privilegiis Prælati Regularis, tum de poteſtate ejuſdem in ſuos ſubditos, plene agit *Grueber. de Privileg. Religioſ.* de privilegiis *tract. 2. per tot.* & de poteſtate *tract. 3. per tot.* Conſule *& eum locis citatis* de Privilegiis & poteſtate *Abbatis Commendatarii*.

PRÆSCRIPTIO.

Quoad ea, quæ concernunt naturam, effectum, & conditiones Præſcriptionis, ſeu Uſucapionis.

Præſcriptionis nomen ſumitur dupliciter, ſcilicet generatim, & magis proprie. *Communis*. Præſcriptio generatim ſumpta idem eſt ac exceptio, ſive oppoſitio ad excludendam actionem, ſeu intentionem alterius; Sic accipitur Præſcriptio *in l. Sed & ſi §. Ultimo ff. De judiciis, & in toto ff. & Cod. de exceptionibus, & Præſcriptionibus*. Præſcriptio magis proprie ſumpta idem eſt ac Exceptio Peremptoria, per quam Poſſeſſor bonæ fidei poſt decurſum certi temporis a Lege definiti, poteſt repellere Dominum rem ſuam priſtinam repetentem, vel antiquo ſuo Jure uti volentem, opponendo ei continuatam poſſeſſionem talis rei, vel juris bona fide factam tempore a Lege definito ad præſcribendum, ſeu peremptorie excipiendum, per quam poſſeſſionem talem rem, vel jus fecit ſuum. Et ſic accipitur Præſcriptio toto *titulo 26. de Præſcriptionibus l. 2. Decretal.* & *titul. 6. Inſtitut. de Uſucapionibus, & longi temporis Præſcriptionibus, & ff. De Uſurpationibus, & Uſucapionibus*. 1 2 3

Unde quamvis nonnulli Doctores cum Gloſſa *in l. 3. ff. de Uſucapion.* in hoc diſtingui dicant Præſcriptionem ab Uſucapione, quod Præſcriptio proprie ſit rerum immobilium, Uſucapio vero rerum mobilium, quam differentiam etiam Scotus *in 4. diſt. 15. queſt. 7. §. De ſecundo* ſupponere videtur, ibi: *Ex hoc dico, quod Præſcriptio in immobilibus, & Uſucapio in mobilibus &c.* Tamen hoc diſtinctio non habet fundamentum in jure, ut patet *ex princip. Inſtitut. de Uſucap. & Præſcript.* ubi Uſucapio etiam ad res immobiles refertur, & *ex l. Unic. Cod. De Uſucapion. transformandi* ubi ſublata eſt omnis differentia inter Uſucapionem, & Præſcriptionem. Nam Præſcriptio locum habet in rebus mobilibus, cum poſt illarum Uſucapionem opponi poſſit exceptio Præſcriptionis contra priorem Dominum. Covarr. *in Regul. Poſſeſſor. part. 1. §. Unic. num. 2. & 3.* Unde jam paſſim pro Synonimis accipiuntur hæc nomina *Præſcriptio*, & *Uſucapio*. 4 5

Hinc Præſcriptio, ſeu Uſucapio definitur communiter a Doctoribus, quod ſit *Acquiſitio*, 6

ſeu

ſeu Adjectio Domini rei alienæ, vel alieni juris peremptio per continuationem poſſeſſionis tempore, & modo a Legibus definito: In qua definitione notanter ponitur *Vel alieni juris peremptio*; ad denotandum, quod per Præſcriptionem, ſeu Uſucapionem elicitur etiam jus alienum, ſeu acquiritur jus aliquod, quod antea alteri competebat; cum etiam jura aliena præſcribi poſſint, ut uſusfructus, ſervitus &c. immo etiam liberatio a debito aliquo.

7 Præſcriptio, ſeu Uſucapio fuit primitus introducta per jus Civile, & deinde per jus Canonicum approbata. Patetque *ex l. 1. & ſeq. ff. De Uſurpationibus, & Uſucapionibus, & l. 2. & ſeq. Cod. De Præſcription. longi temporis* cum ſimilibus, ubi plurimæ Leges Præſcriptionem, ſeu Uſucapionem introducentes reperiuntur, quæ poſtea per jus Canonicum *lib. 2. Decretal. tot. tit. 26. de Præſcriptionibus* fuerunt approbatæ; Quod & patet *ex cap. Vigilanti 4. de Præſcriptionibus*; ubi Alexander III. Summus Pontifex dicit, quod *Epheſinus propter vitandam miſerorum ſegnitiem, & longi temporis errorem, & confuſionem, primus tricennali, vel quadragennali Præſcriptioni vigorem Legis impoſuit*.

8 Præſcriptio, ſeu Uſucapio varias ob juſtas cauſas fuit introducta; Primo ſcilicet ob bonum publicum, ne rerum dominia diu, & fere ſemper eſſent incerta, textu expreſſo *in l. Bono publico 1. ff. de Uſurpationibus, & Uſucapionibus*, ibi: *Bono publico Uſucapio introducta eſt, ut ſcilicet quarumdam rerum diu, & fere ſemper, incerta dominia eſſent, cum ſufficeret Dominis ad acquirendas res ſuas ſtatuti temporis ſpatium*. Secundo, ut præcidantur innumerabiles, & perpetuæ lites, quæ ceteroquin oriri poſſent; textu expreſſo *in l. Uſucapio 5. ff. Pro ſuo*, ibi: *Uſucapio rerum etiam ex aliis cauſis conceſſa, interim propter ea, quæ noſtra exiſtimantes poſſideremus, conſtituta eſt, ut aliquis litium finis eſſet*; Tertio, ne rerum Poſſeſſores prope immortali timore teneantur; textu expreſſo *in l. Cum notiſſimi 7. in princ. Cod. de Præſcript. 30. vel 40. ann.* ibi: *Ne poſſeſſores ejuſmodi prope immortali timore teneantur*. In perpetuo enim timore eſſent, ne res ab ipſis poſſeſſæ evincerentur; unde in præjudicium boni publici fieret, ut nemo auderet fundos colere. Quarto, ut hoc modo ſegnities, ac deſidia hominum, qui res ſuas, ac jura in judicio perſequi negligunt, evacuetur, dum ea punitur ademptione Dominii, juxta *l. Ut perfectius 2. de annali exceptione*, ibi: *Sed ſit aliqua inter deſides, & vigilantes differentia*, & *cap. Vigilanti 5. de Præſcriptionibus*, ibi: *Epheſinus enim propter vitandam miſerorum ſegnitiem, & longi temporis errorem, & confuſionem, primus triennali, vel quadragennali Præſcriptioni vigorem Legis impoſuit*. Unde ſibi imputare debet negligens; *l. Quod quis, ff. de Regul. Juris*. Jura enim ſubveniunt vigilantibus, & non dormientibus, ut habetur in *leg. Non enim, ff. Ex quibus cauſis majores, & leg. Pupillus, ff. de iis quæ in fraudem Creditorum*.

Præſcriptio, ſeu Uſucapio, eſt valida, & licita, nedum in foro externo, ſed etiam in foro interno, ſeu conſcientiæ, adeo ut, qui aliquam rem legitime præſcripſit, non teneatur ad ejus reſtitutionem, nequidem in foro conſcientiæ, quamvis poſt legitime completam Præſcriptionem certo cognoſcat rem illam antea fuiſſe vere alienam. Sic expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Vigilanti 5. de Præſcriptionibus verb. Noverit*; Abbas *ibid. num. 6.* Fagnan. *in cap. Si quis num. 40. de Regularibus*, Scotus *in 4. diſt. 15. qu. 2. §. De ſecundo*, & communis aliorum; Et ratio, quam optime adducit Scotus *loc. cit.* eſt, quia translatio Dominii facta auctoritate Legis publicæ juſtæ, juſta, & licita eſt; ſed in Præſcriptione, ſeu Uſucapione legitime completa intervenit talis translatio Dominii, ergo injuſta, & licita eſt etiam in foro interno, ſeu conſcientiæ. Minor clare patet ex Juribus adductis *ſupra nu. 7. & 8.* Major autem probatur, quia Lex juſta potuit a principio juſte determinare prima rerum Dominia, ut in confeſſo eſt apud omnes, ergo etiam poſterior Lex juſta juſte de iiſdem potuit, & poterit diſponere juxta temporum varietatem, & exigentiam, ſeu neceſſitatem boni publici, *arg. c. Sciendum 1. & c. Regulæ 2. diſt. 29.* ibi: *Regulæ Sanctorum Patrum pro tempore, loco, & perſona, & negotio, inſtante neceſſitate, tradita ſunt*. Quod autem Præſcriptio, ſeu Uſucapio introducta ſit a Lege publica propter exigentiam, & neceſſitatem boni publici, clare, & expreſſe habetur *ex leg. Bono publico 2. ff. de Uſurpationibus, & Uſucapionibus*, & aliis Legibus cum præciſis ſuis verbis relatis *ſupra numer. 8.* adeoque &c. Tum quia non eſt veriſimile, quod Sacri Canones, qui principaliter ſalutem animarum conſiderant, *cap. Novit 13. de Jud. cap. Ut animarum 2. de Conſtitut. in 6.* Præſcriptionis Jura approbaſſent, ſi effectus eorum conſcientiæ repugnaret. 9

Ut autem Præſcriptio, ſeu Uſucapio ſit legitima, vimque licite, & juſte transferendi rerum Dominium habeat, requiruntur quinque con- 10

conditiones a Doctoribus in his vulgatis verſiculis comprehenſæ.

Non uſucapies, ni ſint tibi talia quinque.
Bona fides, juſtus titulus, res non vitioſa,
Ut res tradatur, tempus quoque continuetur.
Seu ut alii tradunt:
Non uſucapies, ni ſint tibi talia quinque.
Si res apta, fides bona, ſit titulus quoque juſtus;
Poſſideas juſte, completo tempore legis.

Unde juxta ordinem horum ultimorum verſiculorum expendentur ſingulæ conditiones per diſtinctos Paragraphos, majoris claritatis gratia.

Additiones ex aliena manu.

11 Præſcriptio jure Digeſtorum nil aliud erat, quam modus excludendi Actorem, ejuſque actionem, & quidem vel ideo quod elapſo tempore legitimo ageret. Sunt enim quibuſcumque actionibus præfixa certa tempora, intra quæ inſtitui debebant, quo non facto, Actoris intentio præſcriptione excludebatur; idque ut finis imponeretur litibus, quæ alias perpetuum habituræ eſſent effectum in detrimentum Reipublicæ, tum etiam ut puniretur negligentia ceſſantium agere, & jus ſuum perſequi.

12 Dominium interim præſcriptio haud tribuebat præſcribendi, ſed hunc effectum tantummodo habebat uſucapio, quæ currebat etiam contra negligentes, ſalva interim quandoque reſtitutione in integrum. Præſcriptio vero haud oberat impeditis, & non negligentibus; *leg.* 16. *C. de Inofficioſ. Teſtament.* Quod & jus Canonicum repetiit; *cap.* 13. *& ſeq. cap.* 16. *q.* 3. *cap.* 10. 14. 15. *de Præſcript.*

13 Quoniam vero præſcriptio exceptionem ſolummodo producebat, & poſſidentem defendebat, inde quoties reus poſſeſſione caſu exciderat, rei vindicatione uti, & rem a quovis poſſeſſore repetere haud poterat, quem effectum unice habebat uſucapio.

14 At Imperator Juſtinianus *in L. un. C. de Transform. uſucap.* illi præſcriptioni, quæ poſſeſſionem quandam qualificatam rerum a reo poſſeſſarum continebat, effectum uſucapionis tribuit, ut non tantum jus excipiendi, ſed etiam agendi reo tribueret, id quod etiam Jus Canonicum e jure Romano aſſumpſit, & nonnulla quædam noviter ei addidit.

§. I.

Si res apta.

Quoad ea, quæ concernunt res, quæ poſſunt præſcribi, vel non.

Omnes res poſſunt præſcribi, ſeu uſucapi, niſi Lege aliqua, vel ſpeciali ratione præſcribi, ſeu uſucapi probibeantur. *Communis*, per text. *in* §. 1. *& ſeq. Inſtit. de uſucapionibus*; & *in l. Longi temporis, Cod. de Præſcriptionibus longi temporis*, cum ſimilibus, ubi, ut legenti patet, rerum Præſcriptio ſeu Uſucapio conceditur indiſtincte, aliquibus dumtaxat rebus poſtmodum exceptis. 1

In ſpecie autem præſcribi, ſeu uſucapi non poſſunt homines liberi, quia nullo tempore præſcribi poteſt, ut homines liberi fiant ſervi, licet Poſſeſſores bona fide illos emerint, putantes eſſe ſervos. *Communis*, per text. *in* §. *Sed aliquod, Inſtit. de Uſucapionibus, l. Uſucapionem* 9. *ff. de Uſurpationibus; & l. Ultim. Cod. De longi temporis præſcriptione, quæ pro libertate*, ubi dicitur contra libertatem hominis non præſcribi etiam tempore ſexaginta annorum. 2

E contra tamen poſſunt homines ſervi præſcribere libertatem contra Dominos, ſi ſpatio viginti annorum bona fide ſe geſſerint pro liberis, etiam ſine titulo libertatis. *Communis*, per text. *in cit. l. Ultim. Cod. De longi temporis præſcriptione, quæ pro libertate*, & Gloſſa *ibi: verb. Bona fide, & verb. per* 20. Hoc enim ſtatutum eſt favore libertatis, cum libertas hominis connumeretur inter cauſas favorabiles; *cap. Ultim. de ſentent. & re judicat.* adeoque poſſunt homines ſervi præſcribere libertatem contra Dominos, & non Domini præſcribere ſervitutem contra homines liberos; quia, cum ſervitus ſit quid odioſum, & libertas quid favorabile, currit *Reg.* 15. *Jur. in* 6. quod *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari.* 3

Item res Sacræ, v. g. Eccleſiæ, Jura ſpiritualia, Jus conferendi Beneficia Eccleſiaſtica, & hujuſmodi nullo tempore a Laicis præſcribi poſſunt, cum nec talia a Laicis poſſideri valeant. *Communis*, per text. *in cap. Cauſam* 7. *de Præſcriptionibus*, & *l. Uſucapionem* 9. *ff. de Uſurpationibus, & Uſucapionibus, &* §. *Sed aliquando, Inſtit. de Uſucapionibus*, cum ſimilibus. 4

Dicitur autem notantur *a Laicis*; quia Eccleſiæ quoad proprietatem ab uno Prælato Eccleſiaſtico contra alium, & alia Jura ſpiritualia 5

lia poſſunt ſine dubio præſcribi a Clericis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis. *Communis*, per text. *in cap. Placuit* 1. *cap. De quarta* 4. *c. Ad aures* 6. *cap. Auditis* 15. *& cap. Cum olim* 18. *de Præſcriptionibus*, cum ſimilibus.

6 An autem poſſit dari, & valeat Præſcriptio contra onera, & Fundationes Beneficiorum, & contra onus, & numerum Miſſarum? Variant Doctores. Poſſe enim præſcribi contra onera, & conditiones Fundationum tenent multi cum Layman *lib.* 3. *ſect.* 3. *tr.* 1. *cap.* 8. *num.* 17. & Paſqualig. *de Sacr. qu.* 1192. Similiter præſcribi poſſe contra onus, & numerum Miſſarum docent Paſqualig. *qu.* 1192. *& ſeq.* Tamburin. *in Method. celeb. lib.* 3. *cap.* 7. §. 1. Pellizarius *tract.* 5. *cap.* 9. *numer.* 92. teſtans Viros doctos a ſe conſultos eſſe ejuſdem mentis; Thomas Hurtad. *de reſidentia c.* 1. *lib.* 6. *R.* 6. §. 4. *n.* 8. *&* §. 6. *a n.* 14. Gobat *in Exper. tr.* 3. *n.* 514. addens *n.* 515. idem eſſe de obligatione Anniverſariorum, Officii Defunctorum, eleemoſynæ &c. La Croix *l.* 4. *n.* 852. teſtans ex Tuſch. *litt. S. concluſ.* 424. *num.* 9. & Corrad. *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 324. hanc ſententiam ſecutam eſſe Rotam. Et ratio potiſſima inter alias, quas adferunt apud La Croix *l. c.* eſt, quia fundatio, & Beneficium admittunt Præſcriptionem, *cap. Cum de Beneficio* 5. *de prebend. in* 6. & *ibid.* Gloſſa, Anchar. Franch. Silv. Gom. Barb. *num.* 4. Rebuff. *in praxi Benef. tit. Regulatia Benef.* Inſuper Gobat, & alii *in principio cit.* putat ſufficere ad id inter præſentes annos 20. & inter abſentes 30. Requiri tamen 40. annos docet Paſqual. *q.* 1193. quia agitur contra Eccleſiam. Hos autem ſufficere tenent Gloſſa, aliique cum Barboſa *l. c.* *n.* 5. Gonzal. *ad Regul.* 7. *Cancellariæ gloſſ.* 7. *num.* 8. *&* 25. Tuſch. *litt. R. concluſ.* 542. Et ſucceſſor in Beneficio poteſt, ut dicit Dicaſtill. *de Juſtitia lib.* 2. *tom.* 1. *d.* 1. *num.* 262. gaudere acceſſione temporis anteceſſorum ſuorum; ut ab aliqua conditione, ſeu onere in Fundatione requiſito liberetur, eamque libertatem bona fide illos poſſediſſe in dubio præſumendum, juxta *Regul.* 24. *Juris in* 6. ibi: *Cum quis in Jus ſuccedit alterius, juſtam ignorantiæ cauſam cenſetur habere*, & notavit Nav. *lib.* 2. *conſil.* 1. *de Præſcrip.* & in ſimili Covarr. *Regul. Poſſeſſor. part.* 2. §. 11. *num.* 6. *Corollario* 4. Hactenus Lacroix *l. c.*

7 Alii vero tenent oppoſitum, & ſignanter Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 2335. dicens, ſibi probabilius eſſe contra Tambur. quod non poſſit dari Præſcriptio contra onus Miſſarum, quia dicit ex Jure Res pupillaris, durante ſtatu pupillari, præſcribi non poteſt, *l. Bonæ fidei* juncta Gloſ. *verb. Pupil. ff. de acquir. rerum domin.* & *l. Sicut in rem*, *Cod. de Præſcription.* 30. *vel* 40. *annorum*; Atqui Animæ Purgatorii, quo ad ſuffragia eis debita, ſunt pupillæ, quia ſicuti pupilli ob defectum ætatis, ita animæ ob defectum ſtatus cauſam ſuam agere non valent. Unde ſicuti negligentia, aut carentia Tutoris non poteſt cadere in detrimentum pupilli, ita nec negligentia aut carentia heredum &c. in detrimentum illarum Animarum; adeoque contra eas non datur Præſcriptio. Nam Præſcriptio eſt introducta in pœnam negligentium Jus proprium, *l. Ut perfectus* 2. *de annali exception.* & *c. Vigilanti* 5. *de Præſcriptionibus*. Nulla autem negligentia imputari poteſt illis Animabus, cum alia voce clamare non poſſint, niſi illa *Job cap.* 19. *Miſeremini mei &c.* Hactenus ille *l. c.* Vide *ibi*.

Et pro hac opinione facit id, quod refert 8
Monac. *part.* 4. *ad Suppl. ad* 2. *to. n.* 53, ibi: *Quidam Teſtator mandavit ſuis executoribus, ut erigerent pro amore Dei, & remedio animæ ſuæ unam Capallaniam cum deſtinatione Capellani, qui Miſſam ſingulo mane celebrare curaret*. Fuit erecta Capellania cum aſſignatione congruæ dotis; At quia Capellani pro tempore ſemel in hebdomada vacare conſueverant, & Sacrificium pro Teſtatore applicare omiſerant, delata cauſa ad *Sacram Congregationem Conc.* Hæc *in Lucan.* 18. *Febr.* 1707. declaravit, Capellanum teneri applicare Sacrificium pro Fundatore, licet ipſe id non expreſſerit, & condemnavit Capellanos, ſeu Rectores pro tempore, quod celebrare, & applicare Sacrificium omiſerunt: non obſtante deſcriptione contraria facta in Tabella, occaſione Viſitationis Apoſtolicæ a centum annis circit. Hæc ille.

An Capellanus, qui per annos 30. qualibet 9
hebdomada legit ex errore tres Miſſas pro Fundatore, putans ad tot teneri, ſi poſtea in fundatione inveniat, quod ad duas tantum ſit obligatio, præſcripſerit contra ſe, & teneatur continuare celebrare tres qualibet hebdomada? Variant quoque Doctores. Tamburinus enim, & Paſqualig. *q.* 1193. cum La Croix *loc. cit.* *n.* 853. docent, probabilius non præſcripſiſſe contra ſe, adeoque non teneri niſi ad duas Miſſas in fundatione impoſitas, quia, dicunt, nemo eſt, qui poſſideat contra ſe ipſum; Præſcriptio autem non inducitur ſine poſſeſſione, juxta *Regul.* 3. *Juris in* 6. ibi: *Sine poſſeſſione Præſcriptio non procedit*; Tum quia actus per errorem geſtus non nocet erranti, *l. Si per errorem*,

ratem, ff. de Juriſdict. adeoque &c. Pellizarius autem *loc. cit. n.* 94. dicit, talem Capellanum teneri ad celebrandas tres, docetque poſſe contra Capellanos præſcribi ſpatio decem annorum, at contra Regulares exigi triginta annos; Ego vero dicerem, talem Capellanum præſcribere contra ſe, & teneri ad tres Miſſas, in ſententia illorum, qui tenent poſſe Capellanum præſcribere contra onus, & numerum Miſſarum; Et e contra non præſcribere contra ſe, in ſententia illorum, qui docent non poſſe Capellanum præſcribere contra onus, & numerum Miſſarum, id ſuadet hæc ratio, quia qui ſentit commodum, ſentire etiam debet onus, & e contra, *l. Si merces* 23. §. 6. *ff. Locati*, & *cap. Qui ſentit* 55. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Qui ſentit onus, ſentire debet commodum, & e contra*; Et Leges permittentes, ut Cajus v. g. præſcribat contra Sempronium, permittunt quoque, ut Sempronius præſcribat contra Cajum; Contrariorum enim eadem eſt ratio, & diſciplina, *l.* 1. *ff. de his, qui ſui, vel alieni Juris*. Et ſic ſentire videtur Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *cit. num.* 2346. & Gobat *l. c. num.* 516. quamvis concludat nihil ſe determinare in hac re, & materia neglecta fere ab aliis.

10 Item præſcribi non poſſunt nec in totum, nec in partem res publicis uſibus deputatæ, ut viæ publicæ, Pontes, Plateæ, Fora, Theatra, & hujuſmodi. *Communis* per text. *in l. Uſucapionem* 9. *ff. de Uſurpat. & Uſucapionibus*, & *l. Præſcriptio* 7. *Cod. de operib. publ.* Et ratio clara eſt, quia hujuſmodi res publicæ, utpote omnibus communes, a privatis non poſſidentur, ſed promiſcue uſurpantur, *l.* 1. §. *Final. de acquir. poſſeſſion.* Sine poſſeſſione autem non procedit Præſcriptio, ut expreſſe cavetur *in Reg.* 3. *Juris in* 6. ibi: *Sine poſſeſſione Præſcriptio non procedit.* Et hoc procedit, etiamſi populus iis uti deſierit, ut expreſſe cavetur, *in l.* 2. *ff. de vi public. & itineribus public.* ibi; *Viam publicam populus non utendo amittere non poteſt*, etiam ſi centum annis per ipſam non iverit, prout ſubjungit Gloſſa *Unica ib.* communiter recepta aſſerens hoc contingere favore publicæ utilitatis.

11 Item præſcribi non poſſunt limites, ſeu termini Provinciarum, Diœceſum, & Parochiarum, vel finibus cohærentia; Dummodo conſtet tales fines fuiſſe legitima auctoritate præfixos, & conſtitutos. *Communis*, textu expreſſo, *in cap. Super eo* 4. *de Parochis*, *cap. Quicumque* 4. *cauſ.* 16. *quæſt.* 4. ubi & hujus ratio redditur: *Ne Provinciarum termini confundantur*; & concordat *cap. Licet* 5. *cap. Inter memoratos*, 6. *cap. Dilectio tua* 7. *ead. cauſ.* 16. *& quæſt.* 4. Si autem non conſtet tales fines 12 fuiſſe legitima auctoritate præfixos, & conſtitutos, tunc procedit, & valet Præſcriptio. Abbas *in c. cap. Super eo num.* 2. Engel. *l.* 2. *Decret. tit.* 26. §. 2. *num.* 8. Reiffenſtuel *ib. num.* 43. & alii paſſim. Sicut etiam procedit, 13 & valet Præſcriptio in litibus prædiorum, qui privata auctoritate, ac conventione præfiguntur, & conſtituuntur; Iſti enim limites præſcribuntur ſpatio 40. annorum. *Communis*, textu expreſſo *in c. Quia judicante* 9. *de præſcriptionibus*, cum ſimilibus.

Item Res indiviſim communes pluribus præ- 14 ſcribi non poſſunt ab aliquo Sociorum, etiamſi longiſſimo tempore eas detinuerit, ſed ceteris ſociis ſemper tenebitur dare ſuam portionem, quia non ſuo tantum, ſed omnium ſociorum, ſeu coheredum nomine rem, ſeu hereditatem communem poſſidere dicitur. *Communis*, per textum, *in l. Si communem*, 10. *ff. Quemadmodum ſervitutes amittantur*.

Item præſcribi non poſſunt res pupillares. 15 *Communis*, per textum, *in l. Bonæ fidei*, juncta Gloſ. verb. *Pupilli*, *ff. de acquir. rer. domin.* Contra ætatem enim pupillarem non currit Præſcriptio, *l. Sicut in rem*, *Cod. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.*

Item præſcribi non poſſunt res dotales, niſi 16 Præſcriptio, antequam res dotales efficerentur, inchoata fuerit. *Communis*, textu expreſſo, *in l. Si fundum* 16. *ff. de fundo dotali*.

Item præſcribi non poſſunt res meræ faculta- 17 tis, ſeu gratuitæ voluntatis. *Communis*; Sic enim deſumitur *ex l.* 2. *ff. De via publ. & itin. public.* ubi dicitur, quod, *Viam publicam populus, non utendo, amittere non poteſt*, etiamſi centum annis per ipſam non iverit, ut addit Gloſſa *Unica ibidem*. Unde, ſi quis etiam per 18 centum annos, & ultra iverit ad certum Molendinum, vel ad certum furnum, ſeu ad certam officinam pro ſuis reſpectivis indigentiis: Vel ſi quis domum ſuam hactenus nunquam altius ædificaverit, non tamen vi Præſcriptionis cogi poteſt, ut deinceps dictum Molendinum, Furnum, Officinam frequentet, ſeu quod altius Domum ſuam non ædificet, quia in facultativis non datur Præſcriptio. Excipe tamen caſus, in quibus Domino Molendini, Furni, & Officinæ Jus hujuſmodi quæſitum fuerit contra ſuos Vaſallos, ſive ſubditos, ex eo quod ex conſuetudine jam antea vigente, vel privilegio ſaltem colorato, ſicque bona fide prohibuerit ſuis ſubditis, ne frequentarent

tarent alia Molendina, alios Furnos, & alias Officinas, & ipſi prohibitioni ſic interpoſitæ acquieverint, quia tunc etiam ea, quæ meræ facultatis ſunt, præſcribi poſſunt; Sicuti eſſet etiam de eo, qui prohibitus a vicino, ne Domum ſuam altius ædificaret, ab ædificando deſtiterit, & mandato, ne ædificaret, obtemperaverit; Tunc enim locum poteſt habere Præſcriptio incipiens a die factæ prohibitionis. Sic Abbas, *in cap. Significante, de appel. num.* 1. Covarr. *in Reg. Poſſeſſor. part.* 2. §. 4. *num.* 7. allegans plurimos alios, Pirhing *l.* 2. *Decret. tit.* 26. *numer.* 17. Reiffenſtuel *ibid. num.* 39. Engel *ibid. numer.* 9. & alii paſſim.

19 Item præſcribi non poſſunt res reſervatæ Supremo Principi in ſignum abſoluti, & ſupremi dominii, v. g. Præſtatio tributi, & hujuſmodi. *Communis*, textu expreſſo, *in l. Cum, Cod. de Præſcr.* 30. *vel* 40. *annor.*

20 Item præſcribi non poteſt Precarium, Commodatum, Pignus, Conductum, Depoſitum, & quælibet res Emphyteutica. *Communis*, per textum *in l. Cum notiſſimi* 7. §. 6. *Cod. de præſcription.* 30. *vel* 40. *annorum*. Et ratio clara eſt, quia talia alieno nomine poſſidentur; alieno autem nomine poſſidens, non præſcribit, nam is poſſidet, cujus nomine poſſidetur, *cap. Si diligenti* 17. *de præſcriptionibus*.

21 Item præſcribi non poſſunt res furtivæ, vel vi poſſeſſæ, non tantum a fure ipſo, qui malæ fidei eſt, ſed nec a quocumque bonæ fidei poſſeſſore, qui forte illas a fure, vel a tertio emit, vel alio quocumque juſto titulo accepit, & poſſedit. *Communis*, per text. *in §. Furtiva, & ibi*, Gloſſa verb. *Vi*, *inſtitut. de Uſucap. l. Sciens* 7. *Cod. de Uſucap. pro emptore l. Vitia* 11. *Cod. de acquirend. poſſeſſ.* ubi expreſſe habetur, quod *Vitia poſſeſſionum a majoribus contracta perdurant, & Succeſſorem auctoris ſui culpa comitatur*.

22 Intellige vero, quod tales res furtivæ, & vi poſſeſſæ non poſſunt præſcribi tempore ordinario trium, decem, vel viginti annorum; Attamen præſcribi poſſunt tempore extraordinario, ſeu longiſſimo triginta, vel quadraginta annorum, ſi tanto tempore bona fide poſſeſſæ fuerint, quia per Præſcriptionem longiſſimi temporis purgatur vitium furti, vel violentiæ, quo affecta erat res, & omnis actio extinguitur: *l. Sicut* 3. *& l. Omnes* 4. *Cod. de præſcr.* 30. *vel* 40. *annorum*. Et ſic tenet *Communis Doctorum*.

23 Intellige etiam niſi res furtiva, vel vi poſſeſſa in poteſtatem Domini ſui redierit. quia tunc, vitio purgato, ab alio bonæ fidei poſſeſſore præſcribi poteſt tempore ordinario, §. *Aliquando, Inſtit. de Uſucap. & l. Sciens* 7. *Cod. de Uſucap. pro emptore*.

Item regulariter præſcribi, ſeu uſucapi non poſſunt res, quæ alienari nequeunt. *arg. l. Alienationis* 26. *ff. de verb. ſignific.* ibi: *Alienationis verbum etiam Uſucapionem continet; vix eſt enim, ut non videatur alienare, qui patitur uſucapi*. Hinc prohibita alienatione, hoc ipſo ſaltem tacite cenſetur prohibita Uſucapio, *l. Si fundum* 19. *ff. de Fundo dotali, & l. Bonæ fidei*, 48. *ff. de acquirend. rerum domin.* Deficit enim in his plerumque juſtus titulus ex defectu juſtæ alienationis, concurritque error Juris, qui non prodeſt ad Uſucapionem, ſeu Præſcriptionem, *l. Nunquam*, 31. *ff. de Uſurpat. & Uſucap. & cap.* 2. *de rebus Eccleſ. non alienand. in* 6. 24

Præſcriptio induci numquam poteſt adverſus Jus Divinum; raro autem adverſus Jus Commune Eccleſiaſticum. Benedict. XIV. t. 2. Conſtitut. incipient. *Declaraſti*. 25

Additiones ex aliena manu.

De rebus, quæ tum jure Civili, tum jure Canonico præſcribi nequeunt, agere nimium eſſet; Conſule, ſi lubet, Dunod. *de Præſcript. part.* 1. *cap.* 12. *per tot.* Tantum hic differemus, & quidem breviter, de rebus aliquibus, quæ præſcribi jure Canonico haud poſſunt. 26 27

Huc I. pertinent decimæ, maxime reſpectu laicorum qui eas contra Eccleſiam præſcribere nullo pacto poſſunt, quia, ait Pontifex in *cap.* 7. *de Præſcript. Quas laici decimas detinere non poſſunt, eas nulla valeant præſcribere ratione*; Confer etiam *cap.* 15. 17. 19. *de decim.* 28

II. Bona menſalia. Jam in *addition. ad verbum Alienatio articul.* 1. *num.* 3. tradidimus diſtinctionem bona communia Eccleſiæ inter, & bona menſalia ejuſdem. Præſcribi autem non poſſe bona menſalia utpote ſpeciali fundatione deſtinata ad ſuſtentationem illorum, qui Eccleſiæ inſerviunt, & ita officio ſacro connexa, probant Bohemer. in *decretal. libr.* 2. *titul.* 26. §. 25. *& ſequentib.* Lyncker *reſponſ.* 2. *n.* 157. contradicentibus licet Bruneman. *jur. Eccleſ. univerſ.* 2. *cap.* 11. *ſer. per tot.* Horn. *in conſult. & reſponſ. claſſ.* 1. *numer.* 21. 29

III. Quæ ad curam animarum, & ea, quæ Ordinis ſunt, ſpectant, utpote quæ commercio civili prorſus exempta ſunt; Lyncker. *reſponſ.* 30

75. cum

31 74. *cum* 32. Tolli itaque præſcriptione nequit viſitatio Eccleſiaſtica, quæ officio ſacro intime cohæret, & ex cura animarum fluit, *cap.* 16. *de Præſcript.* Adi etiam Fritſch. *de jure viſi-*
32 *tand. cap.* 3. *in fin.* Quin nec procurationes præſcriptione tolli poſſunt, idque quia quum ex debeantur ratione viſitationis, præſcriptione tolli nequeunt, ſicuti tolli ipſa viſitatio nequit; *d. cap.* 1. *de præſcript.* Vide quoque Brunemann. *Jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 9. §. 11. & Stryk. *in notis*.

33 IV. Juriſdictio Eccleſiaſtica reſpectu Laicorum. Præſcriptio enim ſine poſſeſſione haud procedit: Laici autem poſſidere nequeunt juriſdictionem Eccleſiaſticam, & ſic præſcribere eam nequeunt; Conſule Sperell. *deciſ.* 2. *numer.* 126.

34 V. Debita jurata ſecundum Pacion. in *ſelect. allegat. Canon. & Civil. allegat.* 28. *in fin.* Seraphin. *de Privileg. jurament.* 47. *fere per tot.* ex ea ratione, quod juramentum inducat moram ipſo jure, & inſtar interpellationis ſit. Sed refutant opinionem hanc de debitis juratis, & quidem recte, Cardinal. de Luca *diſcur.* 129. *num.* 2. Cyriac. *controverſ.* 618. *num.* 35. & *ſeq.*

35 Affert & Auctor res alias, quæ jure Canonico præſcribi haud poſſunt. Sed non inutilis eſt inquiſitio, an hæ res ut a præſcriptione longiſſimi temporis eximuntur, ita immunes ſint a præſcriptione immemorabili, vel centenaria? Confer omnino Bohemer. in *decretal. lib.* 2. *tit.* 26. §. 35. & *plur. ſequent.*

§. II.

Bona fide.

Quo ad ea, quæ concernunt bonam fidem ad Præſcriptionem requiſitam.

1 Bona fides in propoſito *eſt ſincera rei alienæ ignorantia*, ſeu illa dicitur bona fides, qua quis probabiliter, & prudenter exiſtimat rem, quam poſſidet, ad ſe pertinere, vel ſaltem alienam eſſe non cognoſcit: Unde Gloſſa, *in cap. Si Diligenter* 17. *de Præſcriptionibus verb. Bona fides* expreſſe dicit: *Bona fides intelligitur, cum aliquis credit tradentem eſſe Dominum, vel habere Jus diſtrahendi, licet erret in facto, l. Bonæ fidei emptor* 109. *de verb. ſignificat.* ibi: *Bonæ fidei emptor eſſe videtur, qui ignoravit eam rem eſſe alienam, aut putavit*
2 *eum, qui vendidit, Jus vendendi habere.* Mala autem fide poſſidere dicitur, qui ſcit, vel credit rem, quam poſſidet, alienam eſſe, vel non eſſe ſuam. *Sic in re Communis.*

Jure Civili Cæſareo in Præſcriptione longi 3
temporis bona fides requiritur ſolum ab initio ad inchoandam Præſcriptionem; *l. Unica*, & *ibi* Gloſſa *verb. Ab initio*, *Cod. de Uſucap. transformanda.* Unde ſecundum Jus Civi- 4
le Præſcriptio cœpta per defunctum bona fide continuari, & compleri poteſt ab herede, quamvis ipſe ſit in mala fide, & ſciat rem eſſe alienam; *cit. l. Unica* & §. *Diutina*, *Inſtitut. de Uſucap.* Immo ſecundum Jus Civile in 5
Præſcriptione longiſſimi temporis 30. vel 40. ann. nullo tempore, nequidem ab initio requiritur bona fides, adeo ut quamvis Præſcriptor malam fidem habuerit ab initio, ſi tamen rem alienam tali longiſſimo tempore poſſedit, eam ſibi Præſcriptione acquiſivit, adverſus Dominum petentem, & requirentem talem rem, exceptione tutus eſt, & hoc ſtatutum eſt ob odium Domini res ſuas petere negligentis, *l. Si quis emptionis*, §. *Quod ſi quis*, *Cod. de præſcription.* 30. *vel* 40. *annorum.*

Jure tamen Canonico ad legitimam Præſcri- 6
ptionem omnino requiritur bona Fides, adeo ut nec in Foro Canonico, nec in Foro Civili valeat Præſcriptio cum mala fide. *Communis*, textu expreſſo in *cap. Vigilanti* 5. & *cap. Quoniam* 20. *de Præſcriptionibus*, ubi in Concilio Generali Lateranenſi ſub Innocentio III. ſic deciſum expreſſe refertur, *Quoniam omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide Præſcriptio, tam Canonica, quam Civilis.* Unde *in cap. Poſſeſſor* 2. *de Regul. Juris in* 6. expreſſe cavetur, quod *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit.*

Et talis bona fides requiritur, quod interſit 7
toto illo tempore, quo currit Præſcriptio. *Communis*, textu expreſſo in *cit. cap. Quoniam* 20. *de præſcriptionibus*, ibi: *Unde oportet, ut qui præſcribit, in nulla temporis parte rei habeat notitiam alienæ.*

Leges enim Civiles adductæ *ſupra a num.* 3. 8
ad 5. aliter diſponentes, tamquam nutritivæ peccati (eo quod homines ob deſiderium præſcribendi animarent ad continuandam injuſtam rei alienæ poſſeſſionem) fuerunt a Jure Canonico correctæ, & abrogatæ, in *cit. cap. Vigilanti* 5. & *in cit. cap. Quoniam* 20. *de Præſcriptionibus*, ibi: *Cum generaliter ſit omni Conſtitutioni, atque conſuetudini derogandum, quæ abſque peccato mortali non poteſt obſervari.* Et 9
hæc Juris Canonici diſpoſitio eſt impræſentiarum obſervanda, & de facto obſervatur in

utroque Foro, tam Civili, quam Canonico, juxta definitionem Concilii Generalis, in *cit. cap. Quoniam* 20. *de præſcriptionibus*, ibi: *Quoniam omne, quod non eſt ex Fide, peccatum eſt, Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio, tam Canonica, quam Civilis*.

10 Hinc Poſſeſſor malæ fidei, quamvis per centum, & mille annos poſſederit rem alienam, nunquam poterit eam præſcribere. *Communis*, textu expreſſo, *in cit. cap. Vigilanti* 5. *de præſcriptionibus*, ibi: *Vigilanti ſtudio cavendum eſt, ne malæ fidei poſſeſſores ſimus in prædiis alienis, quoniam nulla antiqua dierum poſſeſſio juvat aliquem malæ fidei poſſeſſorem, & c. Poſſeſſor* 2. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit*.

11 Immo mala fides poſſeſſoris nocet etiam ſuo heredi immediato, adeo ut, ſi defunctus fuerat poſſeſſor malæ fidei, tunc heres ejus immediatus non poteſt ullo tempore rem a defuncto mala fide poſſeſſam præſcribere, quamvis eam bona fide habeat, & velit a ſe ipſo Præſcriptionem inchoare. *Communis*, per textum, *in l. Ultim. Cod. communia, de Uſucapionibus, l. Cum heres, ff. de diverſis & temporal. Præſcriptionib. & §. Diutina, Inſtitut. de Uſucapionibus*.

12 Rem autem mala fide a defuncto poſſeſſam, licet non poſſit ullo tempore præſcribere heres immediatus; poteſt tamen ipſam præſcribere tempore ordinario heres mediatus, ideſt heres primi heredis; dummodo talis heres mediatus bona fide rem poſſidens incipiat Præſcriptionem, computando ſolum tempus, quo ipſe poſſedit, & non connumerando tempus, quo poſſedit ſuus anteceſſor ſeu heres immediatus. Pirhing *l.* 2. *Decr. tit.* 26. *n.* 70. Reiffenſtuel *ib. n.* 138. Covarruv. *part.* 2. *in Regul. Poſſeſſor* §. 9. *n.* 7. Leſſius, *l.* 2. *c.* 6. *num.* 43. & alii paſſim. Et ratio diſparitatis inter heredem immediatum, & mediatum eſt, quia heres immediatus repræſentat omnino perſonam defuncti, immo cenſetur una, & eadem perſona cum defuncto. *Authent. de Jurejurando a moriente præſtito*, adeoque cenſetur fictione Juris habere eamdem malam fidem; Non ſic autem heres mediatus, ſeu heres heredis, quia cum ipſe non cenſeatur una, & eadem perſona cum tali primo defuncto, nec etiam cenſetur habere eadem malam fidem fictam fictione Juris; Fictio enim non parit fictionem.

13 Et tanto magis poteſt ipſam tempore ordinario præſcribere Succeſſor ſingularis, v. gr. Donatarius, Emptor, cui primus heres rem hujuſmodi bona fide donavit, vel vendidit. Ipſe enim ſucceſſor ſingularis nullo modo perſonam Defuncti repræſentat. *Communis*, textu expreſſo, *in* §. *Sed tamen, Inſtit. de Uſucapion.*

14 Item ſucceſſor in Dignitate, Beneficio, vel Officio poteſt cum bona fide præſcribere rem a Defuncto, vel anteceſſore ſuo habitam, dummodo ſolum competat tempus, quo ipſe bona fide poſſedit. Gloſs. in *c. De quarta verb. Se poſſe tueri, de Præſcript.* Abbas *in n.* 9. Felinus *ibid. num.* 24. Covarruv. *loc. cit. num.* 7. Pirhing *loc. cit. num.* 72. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 140. & alii paſſim. Et ratio clara eſt, quia talis ſucceſſor non poſſidet Dignitatem, Beneficium, vel Officium Jure ſui Anteceſſoris, ſed Jure ſibi tributo a legitimo Collatore, adeoque mala fides Anteceſſoris non poteſt nocere ſuæ bonæ fidei, ſicque ipſe ſine dubio poteſt præſcribere rem a ſe bona fide poſſeſſam.

15 Dubitans num res ſit ſua, nec ne? ſi cum tali dubio incipit rem poſſidere, non cenſetur habere bonam fidem, adeoque, ſtante illo dubio, nequit Præſcriptionem inchoare. *Communis*. Et ratio eſt evidens, quia incipiens poſſidere rem cum dubio an ſit ſua, vel alterius? injuſte, & inique agit eam ſibi arrogando, cum non ſit melior ipſius conditio, quam alterius, qui eam rem prius poſſederat; ſed e contra melior fuerit conditio iſtius, utpote conditio poſſeſſoris, quæ ſemper melior eſt; *c. Ad aures* 6. *De præſcriptionibus, c. Quod autem* 5. *de Jurepatron. c. In pari* 65. *de Regul. Juris in* 6. *l. Nemo* 126. §. 2. & *l. In pari cauſa* 128. *ff. De Regul. Juris*. Cum injuſtitia autem, malitia, ſeu peccato non ſtat bona fides, qualis requiritur ad Præſcriptionem; ergo, ut incipiat Præſcriptionem, requiritur, ut is determinate judicet rem, quam incipit poſſidere, vel eſſe nullius, ſicque fieri ſuam per occupationem; vel probabiliter judicet habere Jus illam ſibi arrogandi, & poſſidendi.

16 Si autem tale dubium ſuperveniat poſt Præſcriptionem bona fide jam incœptam, tunc ſic dubitans poteſt continuare rem poſſidere, & perficere Præſcriptionem; Dummodo interim debitam diligentiam adhibeat ad inveſtigandum, an res ſit vere ſua, vel aliena? *Communis*, per text. *in c. Si virgo* 5. *cauſ.* 34. *qu.* 1. ubi de talibus bona fide poſſeſſionem inchoantibus expreſſe dicitur: *Tamdiu quiſque bonæ fidei poſſeſſor rectiſſime dicitur, quamdiu ſe poſſidere ignorat alienum*, & per text. in *c. Quoniam* 20. *de Præſcriptionib.* ubi ſolum requiritur ad continu-

nuan-

quandam Præſcriptionem, ut poſſeſſor, in nulla temporis parte ad præſcribendum conſtituta, habeat conſcientiam rei alienæ, ibi: *Unde oportet, ut qui præſcribit, in nulla temporis parte rei habeat conſcientiam alienæ*; Tum quia, ut expreſſe dicitur, *in cap. Ad aures 6. de præſcriptionibus: De Jure melior eſt conditio poſſidentis*, uti conſimiliter dicitur etiam in aliis citatis Juribus *num. antecedenti*, adeoque, qui poſtquam cœpit bona fide rem poſſidere, dubitat an ſua ſit, poteſt continuare poſſeſſionem, ſicque tempore ordinario præſcribere; Dummodo, ut dicebatur in concluſione, adhibeat moralem diligentiam ad inveſtigandam veritatem, an res ſit ſua, vel alterius; In tali enim caſu præſumptio ſtat pro poſſeſſore, *arg. citatis Juribus, & cap. Occidit 14. cauſ. 23. quæſt. 8.*

17 Ignorantia Juris clari, & indubitati impedit bonam fidem, & Præſcriptionem, in utroque Foro, etiamſi ſit invincibilis, ſeu inculpata; Sic fere communis Doctorum ſententia cum Gloſſa in *c. Apoſtolicæ verb. Præſcriptionis, de Donationibus*, Abbas, in *c. De quarta n. 12. de Præſcriptionibus*, Covarruv. in *Regula Poſſeſſor. part. 2. §. 9. num.* 8. Layman *lib. 3. Theolog. moral. ſect. 5. tr. 1. cap. 8. num. 11.* Leſſius *l. 2. c. 6. num.* 14. Engel *lib. 2. Decretal. tit. 26. num.* 15. Pirhing *ib. num.* 62. Reiffenſtuel *ib. num.* 48, *& ſeq.* & alii paſſim contra paucos arbitrantes ignorantiam inculpatam Juris ſufficere ad præſcribendum pro Foro conſcientiæ. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia Præſcriptio, per quam aliquis amittit Dominium rei ſuæ, & alius illud acquirit, eſt introducta Jure poſitivo humano præter Jus naturæ, ergo non habet locum in caſu, ubi Jura poſitiva humana expreſſe ſtatuunt errorem Juris non prodeſſe ad Præſcriptionem, ſeu Uſucapionem, ut clare patet in *l. Numquam, ff. De Uſucapionibus*, ibi: *Numquam in Uſucapionibus Juris error poſſeſſoribus prodeſt*. Item *l. 2. §. Si a pupillo, ff. Pro Emptore*, ibi: *Si a pupillo emeris, & ſcias pupillum eſſe, putas tamen pupillo licere res ſuas ſine Tutoris auctoritate adminiſtrare, non capies uſu, quia Juris error nulli prodeſt*. Item *l. 4. ff. de Juris, & facti ignorantia*, ibi: *Juris ignorantia Uſucapioni negatur prodeſſe, facti vero ignorantiam prodeſſe conſtat*. Tum quia errans in Jure præſumitur malam fidem habere, *l. Quemadmodum, Cod. de Agric. & Cenſit.* ibi: *Malæ fidei namque poſſeſſorem eſſe nullus ambigit, qui aliquid contra Legum interdicta mercatur, cap. Qui mercatur 82. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Qui contra Jura mercatur, bonam fidem præſumitur non habere*. Poſſeſſor autem malæ fidei ullo tempore non præſcribit, textu expreſſo in *cap. Poſſeſſor, de Regul. Juris in 6.*

18 Nec valet dicere, quod, ſicuti ignorantia inculpata Juris excuſat a peccato, ita poteſt conſtituere poſſidentem in bona fide ſufficiente ad Præſcriptionem. Non valet, inquam, quia licet talis ignorantia inculpata ſufficiat ad conſtituendum poſſidentem in bona fide Theologice, ſeu moraliter excludente peccatum, non ſufficit tamen ad conſtituendum ipſum in bona fide Civiliter, ſeu Juridice neceſſaria ad inducendam Præſcriptionem, ex eo quod a Jure expreſſe reprobetur in ordine ad effectum Præſcriptionis; Quamvis enim ad inducendam Præſcriptionem requiratur neceſſario ſemper bona fides Theologice, ſeu moraliter, non ſufficit tamen de ſe ſola, niſi concurrat etiam ſimul bona fides Civiliter, ſeu Juridice, quia, ut diximus, Jura poſitiva humana, a quibus Præſcriptio ſuam originem, & totam vim habet, expreſſe ſtatuerunt, quod error Juris ad Præſcriptionem, ſeu Uſucapionem non proſit, ut patet ex citatis Legibus *num. antecedenti*.

19 Probabile autem eſt ſecundum aliquos, quod ignorantia Juris invincibilis non impediat in Foro conſcientiæ bonam fidem requiſitam, & ſufficientem ad legitime præſcribendum. Sic Leſſius *loc. cit. n.* 17. Lugo *de Juſtit. & Jur. diſp. 7. ſect. 3. num.* 32. Medina *in tract. de contractibus quæſt. 17. prope finem*, Caſtropal. *in c. p. 22. §. 8. n.* 7. & alii. Et ratio eſt, quia Jura ideo negant cum ignorantia Juris præſcribi poſſe, quia non præſumunt bonam fidem in poſſidente, cum poſſidens contra Jura clara, manifeſta, & indubitata ordinarie præſumatur mala fide poſſidere, ut patet *ex cit. l. Quemadmodum, Cod. de Agricol. & Cenſit.* ibi: *Malæ fidei namque poſſeſſorem eſſe nullus ambigit, qui aliquid contra Legum interdicta mercatur, & cit. c. Qui contra 82. de Reg. Juris in 6.* ibi: *Qui contra Jura mercatur, bonam fidem præſumitur non habere*, ergo cum in Foro conſcientiæ, in quo de veritate, & de bona fide conſtat, ceſſet dicta præſumptio juris, ignorantia Juris invincibilis, & inculpata non impediet Præſcriptionem.

20 Ignorantia Juris dubii, & inter Doctores controverſi non impedit bonam fidem requiſitam, & ſufficientem ad legitimam Præſcriptionem. Abbas *in cap. De quarta n. 12. de Præſcriptionibus*, Covarruv. *l. c. §. 7. nu.* 10. Leſſius *loc. cit. num* 16. Layman *loc. c. num.* 11. Pirhing *loc. cit. n.* 60. Reiffenſtuel *loc. cit. nu.*

77. & alii. Et ratio eſt, quia ipſa ambiguitas Juris, circa quod ſunt diverſæ Doctorum ſententiæ, utramque partem facit probabilem, ita ut utramvis prudenter in praxi ſequi quis poſſit; ergo non impedit bonam fidem requiſitam, & ſufficientem ad legitimam Præſcriptionem. Videatur hac de re Angelus Franſoja.

21 Ignorantia facti, ſi ſit invincibilis, non impedit bonam fidem requiſitam ad legitime præſcribendum. *Communis*, textu expreſſo *in l.* 4. *ff. De Juris & facti ignorantia*, ibi: *Juris ignorantia in Uſucapione negatur prodeſſe, facti vero ignorantiam prodeſſe conſtat*; Ignorantia enim, ſeu error invincibilis facti, ſicuti excuſat a culpa, ita conſtituit poſſeſſorem in bona fide ad legitime præſcribendum; Si quis enim acceperit rem a fure, ignorans invincibiliter eſſe furem, durante tali invincibili ignorantia, ſeu errore, bona fide poſſidet rem alienam, eamque ſic poſſidendo præſcribit.

Additiones ex aliena manu.

22 De eo, utrum *dubitans* ſit in *bona*, an in *mala* fide; tum an error juris excludat *malam* fidem, conſule Dunod *de præſcript. par.* 1. *cap.* 8. *ſub initium*.

23 Hic vero ea non eſt omittenda inveſtigatio, an doctrina juris Canonici de bona fide, locum etiam ſibi vindicet in præſcriptione actionum maxime perſonalium? Affirmant inter alios Lyncker. *in præſcript. tam jur. civil. quam canon. theſ.* 24. *& ſeq.* Stryk. *de Act. inveſtigat. ſect.* 3. *nu.* 1. *axiom.* 6. *num.* 3. *& ſeq.* Negant vero Coccejus *in diſſert.* 1. *de finib. bon. fid. in præſcript. ſect.* 2. §. 11. *& ſect.* 3. *per tot.* Franzk. *lib.* 3. *reſol.* 13. *fer. per tot.* Rauchbar. *part.* 2. *quæſt.* 38. *num.* 23. Zanger. *de excep. lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 109. *& ſeq.* Adde etiam Dunod. *de præſcript. dict. par.* 1. *dict. cap.* 8.

24 Rectius meo judicio *Bohemer. in decretal. lib.* 2. *tit.* 25. §. 66. *& ſeq. Neque*, inquit, *malæ fidei definitio eis applicari poteſt, qui aliquid de ſuo debent, non vero rem alienam poſſident*; *alioquin dicendum foret, omnes omnino homines eſſe in mala fide, quia vix ullus reperitur, qui non de ſuo aliquid debeat. Audio*, pergit, *quidem objectionem. Aliud eſſe debere, & aliud æs alienum ſolvere nolle: illi notam malæ fidei adſpergi non poſſe, bene tamen huic, quum ſciat ſe debere, & tamen ſolvere differat. Verum, qui non ſolvit, aut interpellatus eſt ad ſolvendum, aut non. Priori caſu præſcriptionem interruptam eſſe concedo, quia negligens dici nequit, qui interpellavit debitorem. Siſtitur hoc caſu curſus præſcriptionis, non quod per interpellationem mala fides proprie inducta ſit, ſed quod præſcriptio fuit interrupta. Cæterum ſi non inſiſtitur interpellationi, poſt interpellationem de novo currere incipit, & perficitur præſcriptio, uti optime obſervavit* Coccejus *diſſertat. de finib. bon. fid. in præſcript. ſect.* 2. §. 12. *Quod ſi dicamus per interpellationem malam fidem inductam eſſe, nullo tempore deinceps poſſet perfici præſcriptio, quod tamen ex definitione malæ fidei, elici nequit. Poſteriori caſu nullum plane indicium malæ fidei apparet, quum nequidem debitor ſolvere cogatur, qui haud interpellatur; immo qui tanto tempore haud exigit debitum juſte exiſtimari poteſt debitum remiſiſſe*; Confer eumdem *l. c.* §. 64.

An de jure Canonico mala fides obſtet etiam 25 immemorabili, & Centenariæ, adi *Dunod, ubi ſupra*, qui & de hoc diſſerit, an Communitas ſemel in mala fide exiſtens, ſemper dicatur exiſtere in mala fide.

§. III.

Sit titulus quoque juſtus.

Quo ad ea, quæ concernunt titulum ad Præſcriptionem requiſitum.

AD legitimam Præſcriptionem requiritur ju- 1 ſtus titulus. *Communis*, textu expreſſo *in c. Si diligenti* 17. *de Præſcriptionibus*, ibi: *Cum in præſcriptione rerum Eccleſiaſticarum bona fides, & juſtus titulus exigatur*, & concordat *cap. Dudum* 31. *de Decimis*. Item text. *in l. Ultima, Cod. de Uſucapion. pro herede*, ibi; *Uſucapio, non præcedente vero titulo, procedere non poteſt, & l. Nullo, Cod. de rei vindicat.* ibi: *Nullo juſto titulo præcedente, poſſidentes, ratio Juris quærere dominium prohibet*, cum multis ſimilibus.

Titulus ad Præſcriptionem requiſitus nihil 2 eſt aliud, quam cauſa habilis ad transferendum dominium, vel ad præbendam Uſucapiendi conditionem. *Sic in re communis Doctorum*.
Et hujuſmodi titulus poteſt eſſe multiplex, 3 ſcilicet, *Donatio*, *Emptio*, *Permutatio*, *Transactio*, *Legatum*, *Hereditas*, *Dos*, & ſimilia, quibus ſi tradens rem ſit ejus Dominus, transfert dominium; ſi autem non ſit Dominus, præbet ſaltem uſucapiendi conditionem.

Hinc qui bona fide poſſidet rem alienam *pro* 4 *Donato*, *pro Emptore*, *pro Transacto*, *pro Herede*, *pro Legato*, *pro Dote*, & hujuſmodi, licet non acquirat ejus dominium, ex quo non acceperit ipſam a vero Domino, acquirit tamen

uſuca-

uſucapiendi conditionem, cum tales tituli ex
5 natura ſua tendant ad Dominii translationem. Alii autem tituli, qui ex natura ſua non tendunt ad Dominii translationem, ſicuti Commodatum, Depoſitum, Precarium, & hujuſmodi, neque etiam uſucapiendi conditionem præbent, nihilque proſunt ad Præſcriptionem. *Sic communiter Doctores*.

6 Ad faciliorem horum titulorum intelligentiam datur hic pro omnibus explicatio tituli *pro Herede*. Titulus enim *pro Herede* tunc juvat ad Præſcriptionem, quando Defunctus rem bona fide poſſedit ut ſuam, & necdum tempus Præſcriptionis complevit; in tali enim caſu poſſeſſio defuncti continuatur in herede, textu expreſſo *in* §. *Diutina*, *Inſtit. de Uſucapionibus*, ibi: *Diutina poſſeſſio, quæ prodeſſe cœperat defuncto, & heredi bonorum poſſeſſori continuatur*, & concordat *l. Dolia*, §. *Eum qui*, *ff. de contrahend. empt. & l. Pomponius*, §. 1. *ff. de*
7 *acquirend. poſſeſſ.* Hinc heres alicujus bonæ fidei poſſeſſoris, qui rem immobilem alterius privati quinquennio cum titulo, v. g. *Emptionis*, *Donationis*, *legatis*, & hujuſmodi poſſedit, poteſt additis aliis quinque annis ſuæ poſſeſſionis æquali bona fide continuatæ Præſcriptio-
8 nem inter præſentes complere. Secus autem eſſet, ſi defunctus talem rem detinuiſſet, veluti ſibi commodatam, locatam, oppignoratam, vel apud ſe depoſitam; tunc enim ipſius heres nunquam talem rem præſcribere poterit, quantumvis bona fide, ac Jure hereditario ipſam poſſideat, quia cum heres ſuccedat in omne Jus defuncti, textu expreſſo *in l. Cum heres ff. de diverſis, & temporal. præſcr. & ex Regul.* 46. *Juris in* 6. *Is qui in Jus ſuccedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit*, non poteſt teneri illam rem, niſi eo modo, ac Jure quo ipſam tenuit defunctus, ſcilicet per modum Commodati, Locati, Pignoris, & Depoſiti, & hujuſmodi, adeoque cum defunctus nunquam bona fide poſſederit illam rem ut ſuam, ullo titulo ad Præſcriptionem requiſito, & ſufficienti, neque id poterit ſuus immediatus heres.

9 Titulus ſpecialis, v. g. Emptionis, Donationis, Transactionis, Legati, & hujuſmodi requiritur ſolummodo in duobus caſibus. Primo ſcilicet, ut Præſcriptio compleatur breviori, ſeu ordinario tempore; Cum aliquo enim ex dictis titulis bona immobilia privatorum præſcribuntur ſolo ſpatio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, textu expreſſo *in* §. 1. *Inſtit. de Uſucapionibus*; Sine ullo autem ex dictis titulis talia bona non præſcribuntur, niſi ſpatio 30. annorum, *l. Sicut in rem*, *Cod. de Præſcription.* 30. *vel* 40. *annorum*. Secundo requiritur titulus, quando Jus commune reſiſtit Præſcribenti, vel alias habetur præſumptio contra ipſum; textu expreſſo *in c.* 1. *de Præſcriptionibus in* 6. ibi: *Licet ei, qui rem præſcribit Eccleſiaſticam, ſi ſibi non eſt contrarium Jus commune, vel contra eum præſumptio non habeatur, ſufficiat bona fides, ubi tamen eſt ei Jus commune contrarium, vel habetur Præſumptio contra ipſum, bona fides non ſufficit, ſed eſt neceſſarius titulus, qui poſſeſſori cauſam tribuat præſcribendi; Niſi tanti temporis allegetur Præſcriptio, cujus contrarii memoria non exiſtat*. Ubi, ut vides, extra hos duos caſus ſufficit ad Præſcriptionem bona fides etiam ſine ſpeciali titulo, & concordat etiam textus *in c. De quarta* 4. *c. Ad aures* 9. *& cap. Quoniam* 20. *de Præſcript.* ubi nulla prorſus fit mentio de titulo, & tamen interveniente bona fide, & poſſeſſione, legitimo tempore continuata, admittitur Præſcriptio.

Præſcriptio autem immemorabilis ea dicitur, 10
cujus contrarii, vel initii memoria non extat, & contra quam nihil unquam actum, viſum, vel auditum fuerit; *l. In ſumma* 2. §. 7. 7. *ff. de aqua & aquæ pluviæ arcendæ*, *l. Hoc Jure* 3. §. 4. *ff. de aqua quotidian. c. Super quibuſdam* 26. *de verbor. ſignificat.* Rota recent. *par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 126. *num.* 22. *part.* 10. *deciſ.* 253. *num.* 8. *part.* 12. *deciſ.* 279. *num.* 14. & 11
16. *par.* 13. *deciſ.* 70. *num.* 65. & ſæpe alibi Præſcriptio immemorabilis habet vim veri, & legitimi tituli, & privilegii, & propterea illam habens poteſt allegare meliorem titulum de mundo, per text. *in citatis Juribus* cum ſimilibus. Rota recent. *par.* 1. *deciſ.* 677. *n.* 4. *part.* 3. *deciſ.* 489. *num.* 2. *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 542. *num.* 2. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 249. *num.* 4. *part.* 7. *deciſ.* 249. *num.* 2. & ſæpiſſime alibi. Præſcriptio immemorabilis probari 12
debet per teſtes, qui ſaltem per 40. annos teſtentur de viſu, vel ſenſu proprio, ac de cetero etiam a ſuis majoribus ſemper audierint rei ſtatum ſic fuiſſe, & ſic tales teſtes debent habere ætatem ſaltem annorum 54. ita ut de principio viſus habuerint ſaltem annos 14. Rota *par.* 1. *deciſ.* 254. *n.* 1. *par.* 2. *deciſ.* 248. *par.* 3. *deciſ.* 432. *num.* 1. & 2. *par.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 47. *num.* 2. *part.* 7. *deciſ.* 56. *num.* 3. *part.* 11. *deciſ.* 163. *num.* 16. & ſæpiſſime alibi.

Additiones ex aliena manu.

13 Confer hic omnino Dunod *de Præſcript. par.* 1. *c.* 9. qui materiam recte expendit.

§. IV.

Poſſideas juſte.

Quo ad ea, quæ concernunt poſſeſſionem ad præſcriptionem requiſitam, ejuſque dormitionem, & interruptionem, & reſtitutionem in integrum contra eam.

1 AD Præſcriptionem requiritur poſſeſſio, quæ ſit tempore a Jure conſtituto legitime continuata. *Communis*; textu expreſſo *in l. Sine poſſeſſione* 25. *ff. de Uſurpationibus, & Uſucapionibus*, ibi: *Sine poſſeſſione Uſucapio contingere non poteſt*; *& cap. Sine poſſeſſione* 3. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Sine poſſeſſione Præſcriptio non*
2 *procedit*, cum ſimilibus. Ad Præſcriptionem requiritur talis poſſeſſio, ut quis rem proprio nomine poſſideat, non autem alieno, quia is, qui alieno nomine poſſidet, revera non eſt proprie poſſeſſor, ſed alter, qui per ipſum poſſidet, ut expreſſe habetur *in c. Cum veniſſent* 9. *de reſtitut. ſpoliator.* ibi: *Cum ſicut cautum eſt, is poſſideat, cujus nomine poſſidetur*, & Gloſſa *ib. verb. Cujus nomine*, cum pluribus Juribus ibi ab ipſa citatis, *& c. Si diligenti* 17. *de Præſcriptionibus*, ibi: *Cum . . . is poſſidere dicatur, cujus nomine poſſidetur*; & Gloſſa *ibid. verb. Cujus nomine*, cum aliis Juribus ibi adductis. Et ſic tenet *Communis Doctorum*.

3 Ad Præſcriptionem requiritur, & ſufficit ſola poſſeſſio Civilis ſine naturali. *Communis*, teſte Pirhing *lib.* 2. *Decret. tit.* 26. *num.* 39. Et ratio eſt, quia ad Præſcriptionem requiritur, & ſufficit talis poſſeſſio, ex qua ſequi poſſit translatio, ſive acquiſitio Dominii; *l. Sine* 24. *ff. de Uſurpat. & Uſucapionibus*; *l. Acquiritur* 10. *§. Ultim. ff. de acquirend. rerum domin.* cum ſimilibus, ſed ex ſola poſſeſſione Civili ſine Naturali ſequi poteſt translatio, ſive acquiſitio dominii: abſens enim, quem conſtat, ſolam Civilem poſſeſſionem animo retinere, poſſidet quantum ad hoc, ut Uſucapio continuetur; *l. Servi* 17. *§. Ultim. ff. De furtis*, *l.* 1. *§. Per ſervum, qui in fuga, ff. De acquirend. poſſeſſ.* ergo &c.

4 Non ſufficit autem ad Præſcriptionem ſola poſſeſſio Naturalis ſine Civili. *Communis*; Et [illegible]ſt, quia, ut dicebatur, ad Præſcriptionem requiritur talis poſſeſſio, ex qua ſequi poſſit translatio, ſive acquiſitio dominii, *cit. l. Sine* 25. *de Uſurpationib. & Uſucapionibus*, *l. Acquiritur* 10. *§. Ultim. ff. de acquirend. rerum domin.* Sed ex ſola poſſeſſione Naturali ſine Civili, non poteſt ſequi dominii acquiſitio, cum deſit animus poſſidendi rem; alioquin non ſolum Naturaliter, ſed etiam Civiliter poſſideretur; ergo &c. Tum quia Depoſitarius, & colonus poſſident Naturaliter, & tamen non præſcribunt, ex quo non poſſideant Civiliter; ergo non ſufficit ad Præſcriptionem ſola poſſeſſio Naturalis ſine Civili.

An autem ad Præſcriptionem ſufficiat poſſeſ- 5
ſio Civiliſſima? Variant Doctores. Negativam ſententiam tenent Felinus *in cap. Illud col. ultim. de Præſcriptionibus*, Baldus *tom.* 17. *Tractatuum tract. de Præſcriptionib. par.* 3. *principal. circa fin.* Romanus *ſingul.* 401. Affirmativa autem ſententia eſt probabilior, per text. *in l. Raptores, Cod. De Epiſcop. & Cleric.* ibi: *Eccleſia vero omnem proprietatem, & plenam poſſeſſionem earumdem rerum, noſtro habeat beneficio.* Et ſic tenent Gloſſa *fin. in cap. Contingit* 9. *de Dolo, & contum.* Covarruvius allegans communem Doctorum cum Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 190. Et ratio eſt, quia poſſeſſio Civiliſſima cenſetur miniſterio Legis vera poſſeſſio, *cit. l. Raptores, Cod. De Epiſcop. & Cleric.* Jaſon. *in l. Poſſeſſio num.* 72. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* ergo eundem ſortitur effectum ac poſſeſſio Civilis, adeoque &c.

Quid autem ſit poſſeſſio Naturalis, Civilis, 6
& Civiliſſima? Vide verb. *Dominium art.* 1. *a num.* 23. *ad* 27.

Quæ hic dicuntur de poſſeſſione, intelligen- 7
da etiam ſunt de quaſi poſſeſſione. Nam incorporalia ſeu Jura proprie non poſſidentur, ſed quaſi poſſideri dicuntur; *l.* 3. *ff. De acquirend. vel amittend. poſſeſſ. l. Servum §. Incorporales, ff. de acquirend. rerum domin. & l. Sequitur §.* 27. *ff. de Uſurpation. & Uſucapionibus*, *c. Cum Eccleſia* 3. *de cauſa poſſeſſ. & proprietat.* & Gloſſa *ibidem verb. Quaſi poſſeſſionem*, *cap. Si Diligenti* 17. *de Præſcriptionibus*, & Gloſſa *ibidem verb. In quaſi*, ubi expreſſe habet: *Hoc ideo dicit, quia incorporalia non poſſidentur, ſed quaſi poſſidentur.*

Præſcriptio tunc dicitur *non procedere*, ſeu 8
non currere, quando ex defectu alicujus conditionis ad ipſam requiſitæ ipſa nec incipit, nec incipere poteſt; Sic intervenit, quando deeſt ei legitima poſſeſſio, textu expreſſo *in cap. Sine poſſeſſione* 3. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Sine poſſeſſione Præſcriptio non procedit*, & *l. Sine*

po-

poſſeſſione 25. ff. de Uſurpationibus & Uſucapionibus, ibi: *Sine poſſeſſione Uſucapio contingere non poteſt*. Item quando deeſt ei bona fides, textu expreſſo *in c. poſſeſſor 2. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit*; *cap. Quoniam 20. de præſcriptionibus*, ibi: *Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide Præſcriptio, tam Canonica, quam Civilis*. Item quando deeſt ei verus titulus; textu expreſſo *in l. Ultima, Cod. de Uſucapion. pro herede*, ibi: *Uſucapio, non præcedente vero titulo, procedere non poteſt*. Et ſic de ſimilibus.

9 Præſcriptio jam inchoata *dicitur dormire*, quando ceſſat currere tempus propter impedimentum adveniens, & interim ſuſpenſa manet, ſive quieſcit, donec, ceſſante illo impedimento, denuo currat, & compleatur, computato tempore præcedente, & ſubſequente dictum impedimentum. Et ſic Præſcriptio dicitur dormire tempore hoſtilitatis, ſeu belli; textu expreſſo *in cap. Tranſmiſſa 10. De Præſcriptionibus*. Item dormit Præſcriptio adverſus Eccleſiam vacantem, ſeu deſtitutam Prælato, aut rectore ſuo, *cap. Novit ille 1. & cap. Conſtitutos 3. Ne Sede vacante*, *cap. Placuit 1. cap. De quarta 4. & cap. Auditis 15. de præſcriptionibus*. Item dormit contra Eccleſiam tempore Schiſmatis, *cap. Placuit 1. & cap. Cum nobis 14. de præſcriptionibus*. Item dormit Præſcriptio contra Pupillum, durante ætate pupillari, non item cum ad Pubertatis annos pervenit; *l. Sicut in rem 2. Cod. De praeſcript. 30. vel 40. annor. & Authent. Niſi triennale, Cod. De bon. matern.* Item dormit Præſcriptio contra de Jure impeditum, & non valentem agere; *l. Super annali 1. §. final. Cod. De annali exceptione*.

10 Præſcriptio dicitur *interrumpi*, quando ipſa ſemel legitime cæpta ex aliqua cauſa ita ceſſat, ut totum præcedens tempus ipſius omnino extinguatur, ita ut ſublata tali cauſa, ſeu ceſſante tali impedimento, dictum tempus quoad Præſcriptionem non amplius reviviſcat, & ad nihil inſerviat, ſed debeat de novo Præſcriptio inchoari, & compleri per totum tempus ad præſcribendum requiſitum, nullatenus computato tempore illo præcedente interruptionem. *Communis*, & colligitur *ex cap. Illud 8. de Præſcription.* ubi in fine expreſſe dicitur; *Etſi probata fuerit interruptio, præſcriptio non tenebit*;

11 Ubi, ut vides, in hoc differunt dormitio, & interruptio Præſcriptionis, quod in dormitione adhuc computatur tempus ipſam præcedens, & conjungitur cum tempore ipſam ſequente ad complendam Præſcriptionem; In Interruptione autem nullimode computatur tempus ipſam præcedens, ſed ſolummodo tempus ſequens.

Interruptio Præſcriptionis eſt duplex, ſcilicet naturalis, & Civilis: Sic Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Illud 8. de præſcriptionibus, verb. Interruptio*. *Naturaliter interrumpitur* Præſcriptio, quando incipit aliquid deficere ex his, quæ neceſſario ad Præſcriptionem requiritur, ut ſi amittatur poſſeſſio, qua v. g. per inundationem maris, aut fluminis occupatus eſt fundus; *l. Poſſidori 3. §. 17. ff. de acquirend. vel amittend. poſſeſſ. l. Qui univerſas 30. §. 3. ff. eodem*, & Gloſſæ *cit. in cap. Illud*; Vel ſi omiſſa ſit poſſeſſio Civilis per ſpoliationem; *l. Naturaliter 5. ff. de Uſurpat. & Uſucapionibus*, & cit. Gloſſa *in d. cap. Illud 8. de præſcriptionibus, verb. Interruptio*; Vel denique ſi bona fides ceſſet, & interveniat mala fides, interveniente rei alienæ notitia; nam bona fides neceſſario requiritur, non ſolum ad inchoandam, ſed etiam ad continuandam Præſcriptionem; *cap. Vigilanti 5. & cap. Quoniam 20. de Præſcriptionibus*, *& cap. poſſeſſor 2. de Regul. Juris in 6.* *Civiliter* autem *interrumpitur* Præſcriptio ex Juris diſpoſitione per actum aliquem Juridicum interpoſitum, v. g. motæ litis coram Judice competente ſuper re ab altero poſſeſſa, *l. Motæ litis 26. Cod. de rei vindicat. l. Si Pater tuus 7. Cod. de ſtatu defunctorum*, cum ſimilibus. 12

Præſcriptio autem, ſeu Uſucapio triennalis per litis conteſtationem non interrumpitur, ſed continuatur, & perfici poteſt, etiam durante lite, ita tamen, ut quamvis poſt lapſum interea triennium adverſus poſſeſſorem ſententia feratur, ipſa res poſſeſſa debeat Domino, pro quo judicatum eſt, reſtitui, non obſtante Uſucapione; *l. pro emptore poſſidet 2. §. 21. ff. pro emptore*; *l. Si poſt acceptum 18. ff. de rei vindicat.* 13

Præſcriptio tamen decem, vel viginti annorum cum titulo, & bona fide, aut triginta, vel quadraginta annorum cum bona fide, licet ſine titulo, interrumpitur per litis conteſtationem coram Judice competenti factam, non vero per ſimplicem citationem; *l. Motæ litis 26. Cod. de rei vindicat.* cum ſimilibus. 14

Præſcriptio ulterius interrumpitur Civiliter, quando quis non valens litem conteſtari, Judicem adit, eique libellum offert contra abſentem, ſeu contra eum, qui aliqua de cauſa conveniri nequit, & in dicto libello querimoniam producit contra injuſte poſſidentem rem ſuam; Vel ſi Judex haberi non poteſt, 15

id

id facit coram publicis perſonis, vel ad Domicilium rei, ut expreſſe dicit Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Illud* 8. *de præſcriptionibus, verb. Interruptio*, per text. *in l. Ut perfectius* 2. *Cod. de annali exceptione*, *& l. Nemo ambigit* 10. *Cod. De acquirend. & amittend. poſſeſſ.*

16 Item interrumpitur Civiliter Præſcriptio per Sacrum Oraculum, ideſt per Petitorium, ſeu Reſcriptum Principi porrectum, quando per Executorem, ſeu Nuncium poſtea ſubſecuta fuit conventio, ſeu citatio; *l. Sicut in rem* 3. *Cod. de Præſcriptione* 30. *vel* 40. *annorum*, & expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Illud* 8. *de præſcriptionibus, verb. Interruptio*, ubi inſuper plura alia ſubjungit, quibus dicit Civiliter interrumpi Præſcriptio.

17 Præſcriptio ſive Naturaliter, ſive Civiliter ſit interrupta, ceſſante impedimento, ſeu cauſa interruptionis, poteſt denuo inchoari a bonæ fidei poſſeſſore; Dummodo nova, ſeu a tempore ceſſantis interruptionis computanda Præſcriptio inſtituatur; Covarruv. *in cit. Reg. poſſeſſor* 2. *de Regul. Juris in ſexto* §. 12. *num.* 6. *&* 7. Pirhing *loco citato num.* 138. Reiffenſtuel *loco citato num.* 218. *& ſeq.* & alii communiter, per text. *in loco Sæpe quidam* 9. *de præſcriptione* 30. *vel* 40. *annorum*.

18 Beneficium, ſeu remedium reſtitutionis in integrum conceditur minoribus viginti quinque annis, & Eccleſiis, aliiſque piis locis adverſus Præſcriptionem etiam longiſſimi temporis 30. vel plurium annorum completam, & finitam, idque intra quadriennium computandum a die Præſcriptionis completæ, & cognitæ; *l. Unic. Cod. Si adverſus Uſucapionem*, *l. Supervacuam* 7. *Cod. de temporibus in integrum reſtitutionis*; *l. Sancimus* 5. *Cod. In quibus cauſis in integrum reſtitutio neceſſaria non eſt*; *cap. Eccleſia* 1. *de reſtitutione integrum in* 6. cum ſimilibus.

Additiones ex aliena manu.

19 Graviſſima hic ſe offert quæſtio, utrum ad *dormitionem* poſſeſſionis ſufficiat ſola hoſtilitas, vel belli ſtatus, an requiratur præterea *juſtitium*, quod ſcilicet Curia ſileat? Sunt qui tenent requiri ſimul juſtitium; Ita cenſuit Rota *in Cracovien. venditionis* 15. *Martii* 1752. §. 5. *cor. Illuſtriſs. Figueroa*, *&* 11. *Mart.* 1754. §. 6.
20 *cor. bon. mem. Vicecom.* Alii vero diſtinguunt inter jus civile, & canonicum, & ſecundum hoc ſufficere autumant ſolam hoſtilitatem, non
21 item ſecundum hoc. Meo judicio rectius Bohemerus *exercit.* 25. *c.* 2. §. 16. *& plur. ſeq.* diſtinguit uſucapionem inter ac præſcriptionem, & in illa, quæ non tam fundata eſt in odio ejus, qui intra illud tempus non egit, quam in favore publicæ utilitatis, tum ejus, qui bona fide, & juſto titulo per tempus idoneum rem detinuit, requirit ſimul juſtitiam: in hac vero, quæ unicum habet fundamentum in pœna ejus, qui quum experiendi poteſtatem habuiſſet, experiri neglexit, minime juſtitium requirit.

Notabilis eſt differentia inter caſum, quo dormit præſcriptio, & caſum, quo interrumpitur eadem præſcriptio. Priori caſu ſublato impedimento tempus prius cum ſequenti conjungitur, poſteriori vero caſu prius tempus penitus non prodeſt, ſed de novo eſt inchoanda præſcriptio; Petr. Barboſa *in L.* 2. §. *Immo num.* 27. *Cod. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* Zanger. *de excep. part.* 3. *cap.* 10. *nu.* 157. *& plur. ſeq.* Stryk. *jurid. diſſert. volum.* 9. *diſput.* 22. *c.* 1. §. 30. Dunod. *de præſcript. lib.* 1. *cap.* 9. 22

Æque notabilis eſt differentia inter interruptionem naturalem, & interruptionem civilem præſcriptionis. Interruptio enim naturalis prodeſt omnibus, contra quos præſcriptio currebat. Civilis vero ei tantum prodeſt, qui actum interruptionis exercuit, nec ipſius perſonam egreditur; Bruneman *in L.* 7. §. 6. *fer. per tot. Cod. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 9. *diſp.* 13. *c.* 4. §. 4. ubi & de eo agit, an interruptio contra principalem facta noceat fidejuſſori. 23

Quibus modis dormiat præſcriptio, tradit *Dunod. de præſcript. lib.* 1. *c.* 10. 24

Et quibus modis præſcriptio, tum naturaliter, tum civiliter interrumpatur, optime explicat Stryk. *Juridic. diſſert. volum.* 9. *diſp.* 13. *cap.* 2. *&* 3. utrobique *per tot.* 25

§. V.

Completo tempore Legis.

Quoad ea, quæ concernunt tempus ad complendam Præſcriptionem rerum, ſervitutum, & actionum requiſitum.

RES mobiles privatorum cum titulo, & bona fide præſcribuntur, ſeu uſucapiuntur triennio; Res autem immobiles per longi temporis poſſeſſionem, id eſt decennio inter præſentes, & viginti annis inter abſentes. *Communis*, textu expreſſo *in* §. 1. *Inſtit. de Uſucaptione.* 1

ption. ibi : *Cautum eſt*, *ut res quidem mobiles per triennium*, *immobiles vero per longi temporis poſſeſſionem* (*ideſt inter præſentes decennio*, *inter abſentes viginti annis*) *uſucapiantur*; & concordat *l. Unic. Cod. de Uſucapione transformanda*, contra Jus antiquum requirens ad Præſcriptionem rerum mobilium unum ſolum annum.

2 Pro rebus mobilibus veniunt omnes illæ, quæ loco moveri poſſunt, ut pecunia, veſtis, navis, animalia, & hujuſmodi; Pro rebus autem immobilibus veniunt illæ, quæ loco non moventur, ut Domus, agri, vineæ, & hujuſmodi.

3 Nomine rerum *immobilium* veniunt etiam Beneficia, Cenſus, Redditus, Juſpatronatus, Uſusfructus, & Servitutes, Privilegia, & ſimilia: Iſta enim omnia fixa manent, & inſtar immobilium afferunt fructum, & commoditatem ſuam; Sic Leſſius *lib.* 2. *cap.* 6. *nu.* 25. Pirhing *lib.* 2. *Decretal. tit.* 26. *num.* 89. Reifſenſtuel *ibid. num.* 150. & alii communiter, per text. *in Clement. Exivi* §. *Cumque annui reditus*, *de verbor. ſignificat.* ibi: *Cumque annui reditus inter immobilia cenſeantur a Jure.*

4 Jura autem & Actiones, ſi ſint ad res immobiles, veniunt nomine immobilium; Si vero ſint ad res mobiles, veniunt nomine mobilium, per text. *in cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.*

5 Præſentes quantum ad propoſitum dicuntur illi, qui habitant in eadem Civitate, vel in ejuſdem Territorio; Abſentes vero dicuntur illi, qui habitant in diverſis Civitatibus, ſeu in Territorio diverſarum Civitatum. *Communis*, per textum *in l. Cum in longi temporis præſcriptione* 12. *Cod. de præſcriptione longi tem-*

6 *poris*. Ubi inſuper ſtatuitur, quod nihil referat, ſive res præſcribenda ſit pariter in eodem loco, ſive diverſo, & diſtanti, ibi: *De rebus autem*, *de quibus dubitatio eſt*, *nulla erit differentia*, *ſive in eadem Provincia ſint*, *ſive in Vicinia*, *vel trans mare poſitæ*, *vel longo ſpatio ſeparatæ* .... *Nihil enim prohibet*, *ſive in eadem Provincia res conſtitutæ ſint*, *ſive in Judicio Provinciali moveri*, & *multo magis in hac florentiſſima Civitate*; *Quid enim prodeſt in ipſa Provincia eſſe poſſeſſionem*, *an in alia*? *Cum Jus vindicationis incorporale eſt*, & *ubicumque res poſitæ ſunt*, & *Dominium earum*, & *vinculum ad Dominum*, *vel Creditorem poſſit reverti*?

Si quis quibuſdam annis fuit præſens, & 7
quibuſdam aliis fuit abſens, tunc unus annus præſentiæ æquivalet duobus annis abſentiæ, & viciſſim duo anni abſentiæ æquivalent uni anno præſentiæ; Unde ſi quis per octo annos v. g. fuerit præſens, & per duos fuerit abſens, alii duo anni debent ſuperaddi Præſcriptioni decem annorum, quia, in tali caſu, antequam compleatur dicta Præſcriptio, debet abeſſe quatuor annis, quia quatuor anni abſentiæ, ſunt veluti duo anni præſentiæ, qui cum aliis dictis octo præſentiæ conſtituunt decem annos præſentiæ requiſitos ad Præſcriptionem decem annorum inter præſentes: & ſic dicendum eſt de ceteris Præſcriptionibus, per textum expreſſum *in Authent. Quod ſi quis*, *Cod. De Præſcript. longi temporis*, ibi: *Quod ſi quis quibuſdam annis præſens ſit*, *quibuſdam abſens*, *adjiciunt ei ſuper decennium tot anni*, *quot annis ex decennio fuit abſens*.

Ab Uſucapione, ſeu Præſcriptione triennali 8
excipiuntur res furtivæ, ſeu vi poſſeſſæ. Tales enim res, ſi prius non redierint ad Dominum, vel niſi fur, aut rapiens ſit factus heres Domini, non præſcribuntur ordinario tempore, nequidem a mediato poſſeſſore, §. *Furtivæ inſtitut. De Uſucap. l. Si aliena*, *ff. De Uſucap.*
Unde ut præſcribantur a mediato poſſeſſore, 9
Domino ignorante, requiruntur 30. anni, *Novell.* 119. *cap.* 7. Si autem Dominus ſciat, & negligat conteſtari, ſufficiunt decem anni inter præſentes, & 20. inter abſentes, uti habe-
tur *in citat. Novell.* Ab ipſo fure autem, ſeu 10
per vim poſſidente, tamquam poſſeſſore malæ fidei, numquam poſſunt præſcribi, per text. *in c. Vigilanti* 5. & *c. Quoniam* 20. *de Præſcriptionibus*; & *cap. Poſſeſſor* 2. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præ-*
ſcribit. Si tamen ipſi furi, ſeu per vim poſſi- 11
denti, ſupervenerit bona fides, v. g. quia a Confeſſario ei dictum eſt licite potuiſſe tunc accipi, vel nunc res retineri, poſſunt etiam ab ipſo præſcribi tempore extraordinario, ſeu longiſſimo 30. vel 40. annor. ſi tanto tempore bona fide poſſeſſæ fuerint, quia per Præſcriptionem longiſſimi temporis purgatur vitium furti, vel violentiæ, quo affectu erat res, & omnis actio extinguitur, *l. Sicut in rem* 3. & *l. Omnes* 4. *Cod. De præſcript.* 30. *vel* 40. *annorum*. Vide *ſupra*, §. 2. *n.* 22. & *ſeq.* (*)

Res tam mobiles, quam immobiles privato- 12
rum ſine titulo, ſed cum bona fide præſcribun-

* *Nota Rom. Theologi*. At ſi Confeſſarius erraverit, quo jure id retinere poterit? *Reſpon-*

buntur 30. annis. *Communis*, per textum *in l. Sicut in rem* 3. *Cod. de Præſcription.* 30. *vel* 40. *annor.* ubi generaliter dicitur: *Si qua res, vel Jus aliquod poſtuletur, vel perſona qualicumque actione, vel perſecutione pulſetur, nihilominus erit agenti* 30. *annorum præſcriptio mutuanda*, & concordat *cap. Sanctorum* 3. *de præſcriptionibus*.

13 Res immobiles Eccleſiæ Romanæ non præſcribuntur niſi ſpatio 100. annorum; *cap. Nemo* 16. *cauſ.* 16. *qu.* 4. *c. Ad audientiam* 13. *& cap. Cum nobis* 26. *de præſcript. cap. Si quis* 2. *eod. in* 6. *Authent. Quas actiones, Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*; ubi expreſſe habetur: *Quas actiones, alias decennalis, alias vicennalis, alias triccennalis præſcriptio excludit; Hæ, ſi loco Religioſo competant, quadraginta annis excluduntur: Uſucapione triennii, vel quadriennii præſcriptione in ſuo robore durantibus; Sola Romana Eccleſia gaudente centum annorum ſpatio, vel privilegio*.

14 Pro rebus autem Romanæ Eccleſiæ intelliguntur res Eccleſiæ Lateranenſis, & Romani Pontificis bona, ac Patrimonium; ut explicat La Croix *l.* 3. *part.* 2. *num.* 533. & alii paſſim.

15 Res immobiles aliarum Eccleſiarum inferiorum, & aliorum Locorum piorum, ſeu cauſarum piarum præſcribuntur ſpatio annorum 40. *cap. De quarta* 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. illud autem* 8. *& cap. Quia judicante* 9. *De præſcriptionibus*, ubi clare habetur deciſum; quod contra Eccleſiam, Jura Epiſcopalia, Decimas, & hujuſmodi quadraginta annorum ſpatio præſcribatur, & concordat *cit. Authent. Quas actiones, Cod. De Sacroſanctis Eccleſiis*, ibi: *Hæ, ſi loco Religioſo competant, quadraginta annis excluduntur*.

16 Monaſteria quædam, & Ordines quidam ſunt ſpecialiter privilegiati, ut majori, quam quadraginta annorum, Præſcriptione gaudeant. Sic Præſcriptione 60. annorum gaudet Ordo S. Bened. ex conceſſione Eugenii IV. & Ordo S. Salvatoris ex conceſſione Julii II. Et Præſcriptione centenaria gaudent Ciſtercienſes, & Ordines Mendicantes, & alii communicantes cum eorum privilegiis ex conceſſione eis facta a diverſis Summis Pontificibus, ut teſtantur Engel *l.* 2. *Decretal. tit.* 26. *num.* 33. & alii plures apud ipſum, Reiffenſtuel *ibid. num.* 166. La Croix, *loc. cit. num.* 534. & alii paſſim; & Rota recent. *part.* 15. *dec.* 285. *num.* 17. ubi expreſſe dicit, quod centenaria Præſcriptio requiritur ad præſcribendum adverſus Regulares.

Res mobiles Eccleſiarum, aliorumque piorum Locorum (ademptis tamen pretioſis) cum titulo, & bona fide præſcribuntur, ſeu uſucapiuntur triennio. *Sic communior, & probabilior Doctorum ſententia*, cum Innocent. *in c.* 1. *de in integrum reſtit.* Dyno *in Regul. Poſſeſſor, n.* 18. *de Regul. Juris in* 6. ex profeſſo hanc quæſtionem examinante, Covarruv. *part.* 2. *in d. Regul. Poſſeſſor.* §. 2. *num.* 3. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 22. Layman *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 8. *num.* 13. Pirhing *lib.* 2. *Decret. tit.* 26. *num.* 90. Reiffenſtuel *ibid. num.* 171. Zoeſius *ibidem num.* 5. Sanig. *eod. cap.* 5. *num.* 1. Vallenſ. *eod.* §. 6. *num.* 3. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *num.* 529. & plures alii apud ipſos; Et ratio hujus communioris, & probabilioris ſententiæ deſumitur *ex Authent. Quas actiones, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* ubi locis Religioſis conceditur privilegium Præſcriptionis quadragenariæ, ſed cum addita limitatione illis verbis: *Uſucapione triennii, vel quadriennii Præſcriptione in ſuo robore durantibus*; Et hæc Authentica eſt per Gratianum inſerta Juri Canonico in *c. Placuit* 15. §. *Quas actiones cauſ.* 16. *queſt.* 4. atque ab Eccleſia recepta, uti volunt Layman, Vallenſis, Pirhing, Reiffenſtuel, & alii hujus ſententiæ Patroni contra plures alios, quos adducit Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 169. *& ſeq.* cum ſuis fundamentis, quæ deinde ſolvit *num.* 172. *& ſeq.* 17

Immo La Croix, *loc. c. nu.* 529. inſuper addit, quod neque Romana Eccleſia in mobilibus habet ſpeciale privilegium præ aliis, ut tenent Gloſſa, Molina, Layman, Sanchez, Caſtrop. Lu- 18

Reſponſio Auctoris.

Miror non percepiſſe *Theologum*, quo jure id retinere poſſit, nempe jure (perſpicue a me adducto in mea concluſione) legitimæ præſcriptionis cum bona fide, per jura *ibi* adducta. Debuerat enim ſcire Theologus, quod legitima præſcriptio eſt valida & licita nedum in foro fori, ſed etiam in foro poli, per jura tum Civilia, tum Canonica a me adducta in *artic. unic. de præſcript. a n.* 7. *ad* 9. ubi ultra communem aliorum Auctorum, affero ad id optimam rationem Scoti. Si autem Confeſſarius erraverit, ſibi conſulat. Fur enim, & per vim poſſidens ratione talis bonæ fidei ſuperventæ rem alienam in utroque foro præſcripſit, ſi tanto tempore *ibi* adducto bona fide pacifice eam poſſedit.

Lugo, Haun. contra Silv. Covarruv. Panormitan. Fel. Bald. Leſſ. & alios.

19 Bona privata, & patrimonialia Clericorum præſcribuntur tempore ordinario, ſicut bona Laicorum: Gloſſa in *cap. poſſeſſiones* 16. *q.* 4. *verb. Epiſcoporum*, Covarruv. *lib.* 1. *variar. reſolut. cap.* 4. *num.* 3. *&* 4. Pirhing *loc. citat. num.* 95. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 167. Abbas, *in cap. Sanctorum* 3. *de Præſcriptionibus in* 6. Barboſa *ib. num.* 2. teſtans de communi, La Croix *loc. cit. num.* 535. ubi dicit, ſic ſentire omnes: Privilegium enim Quadragenariæ Præſcriptionis, quamvis ſit conceſſum Eccleſiis, aliiſque Locis piis ex dictis, & Juribus adductis *ſupra nu.* 15. nullibi tamen reperitur conceſſum Clericis, horumque bonis Patrimonialibus. Quinimo oppoſitum videtur innuere textus in *cap. Sanctor.* 3. *de præſcriptionibus*, ut explicat Gloſſ. in *c. cap. Poſſeſſiones* 16. *q.* 4. *ver. Epiſc.* adeoque eorum bona patrimonialia præſcribuntur tempore ordinario, ſicut bona Laicorum.

20 Bona etiam mobilia Fiſco ſæculari propter delictum addicta, & per ſententiam Jud. incorporata præſcribuntur ſpatio 40. annorum, Sic Bartol. Panorm. Covarr. Molina, Laym. Silv. Lugo, Illſung, & alii ex *l. Omnes* 4. *& l. Competit* 6. *Cod. de præſcript.* 30. *vel* 40. *an-*
21 *nor.* Si autem necdum ſint Fiſco incorporata, præſcribuntur ſpatio quinque annorum, *l. Neque commiſſum* 2. *Cod. de Vectigalibus*, *& commiſſ.* Pirhing *loc. c. num.* 105. La Croix *loc. cit. num.* 535. & alii paſſim.

22 Bona Fiſco debita, ex quo vacent ob mortem alicujus decedentis ſine legitimo herede, ſi necdum ſint denunciata Fiſco, præſcribuntur tempore ordinario, ſicut alia bona privatorum, cum bona fide, & titulo, mobilia ſpatio trium annorum; immobilia ſpatio decem, vel viginti annorum, & ſine titulo cum ſola bona fide, ſpatio triginta annorum; *l. Quamvis* 18. juncta Gloſſa *ibid. verb. Diutina*, *de Uſucapionibus*, Pirhing *loc. cit. num.* 105. &
23 alii paſſim. Si autem talia bona ſint Fiſco denunciata, & tamen nondum ab eo occupata, tunc præſcribuntur adverſus Fiſcum quadriennio cum titulo, vel etiam ſine illo, ſed cum bona fide, *l.* 1. *Cod. de Quadrien. Præſcript. & l. Intra* 10. *ff. de diverſ. & temporal. Præſcription.* Pirhing *loc. c.* & alii paſſim.

24 Quamvis Servitus mere perſonalis, quæ tollitur libertas hominis, nullo unquam tempore poſſit præſcribi, ut tenet *Communis Doctorum*, per text. *in* §. *Sed aliquando*, *Inſtit. De Uſucapionibus*, *l. Uſucapionem* 9. *ff. De Uſurpationibus*, *& Uſucapionibus*, *& l. ultim. Codic. de longi temporis Præſcriptione*, *quæ pro libertate*.

Tamen Servitus perſonalis extinguitur per 25
Præſcriptionem, ſi ſervus bona fide etiam ſine titulo per 20. annos geſſerit ſe ut liberum. *Communis*, per text. *in cit. l. ultim. Cod. de longi temporis præſcriptione*, *quæ pro libertate*, & Gloſſa *ibid. verb. Bonæ fidei*, *& verb. Per* 20. Vide *ſupra*, §. 1. *num.* 2. *&* 3.

Servitus mere realis, ſeu quæ a re debetur 26
rei tam affirmativa, quam negativa, tam ruſtica, quam urbana, ſive ſit continua, vel quaſi continua, uti eſt Servitus oneris ferendi, ſtillicidii, tigni immittendi, aquæ ductus, & hujuſmodi, ſive ſit diſcontinua, cujus uſus per intervalla eſt, uti eſt ſervitus itineris per fundum alienum ducendi currum, & hujuſmodi cum titulo, & bona fide, præſcribitur ſpatio decem annorum contra præſentes, & 20. contra abſentes, *l. Cum in longi temporis præſcriptione* 12. *Cod. de Præſcriptione longi temporis*; Neque requiritur ſcientia, & patientia ejus, contra quem præſcribitur, quando adeſt titulus; Sic ex Communi docent Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jure c.* 6. *num.* 28. Pirhing *loc. c. num.* 119.

Servitus mere realis, ſi ſit continua, vel 27
quaſi continua cum bona fide, licet ſine titulo, ſciente tamen, & patiente adverſario, contra quem fit Præſcriptio, præſcribitur ſpatio decem annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes. *Communis*, per text. in *l. Si quas actiones* 1. *& l. Si aquam* 2. *Cod. de ſervitutibus*, & *l. Si quis* 10. *ff. de ſervitut. vindic.* Et ratio eſt clara, quia ſi Dominus, ſeu is, cujus intereſt, ſciat, & permittat tanto tempore rem ſuam alteri ſervire, ut v. g. tolerando tignum alterius ſuo parieti immiſſum, vel aquæductum in ſuo fundo factum, & ſimilia, cenſetur hoc Jus ſponte cedere, adeoque dummodo interveniat bona fides, non eſt opus alio titulo ex parte Præſcribentis.

Si autem Servitus ſit diſcontinua, uti eſt 28
Servitus itineris, ſeu viæ per fundum alienum ducendi currum, & hujuſmodi, non præſcribitur abſque titulo, niſi tempore immemorabili. *Communis*, per text. in *l. Servitutes* 4. *ff. de ſervitutibus*. Et ratio diſparitatis eſt evidens, quia Servitus diſcontinua ab altero prætenſa, cum ejus uſus ſit rarus, & valde interruptus, non poteſt ita facile adverti a Domino fundi, ut eam poſſit impedire. At vero in ſervitute continua, vel quaſi continua, ejus uſus facile advertitur, cum ſit continuus, vel quaſi continuus, adeoque Dominus poteſt facile

cile

eſſe eum impedire, ſi velit, & ſi non impediat, cenſetur ſponte cedere.

29 Servitus mixta, quæ a re debetur perſonæ, ut eſt uſusfructus, uſus, & habitatio, præſcribitur cum bona fide, & titulo, ſpatio 10. annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes, ſed ſine titulo, ſpatio 30. annor. *Communis*, per text. in *l. Cum in longi temporis præſcriptione* 12. *Cod. de Præſcriptione longi temporis, in fine*.

30 Actiones Civiles, tam reales, quam perſonales, & obligationes, ſeu debita rerum mobilium, & immobilium, quæ per actiones exigi poſſunt, præſcribuntur regulariter ſpatio 30. annorum contra Creditores cum bona fide. *Communis*, per text. *Sicut in rem*, *Cod. de præſcriptione* 30. *vel* 40. *annor.* & *l.* 1. *Cod. de annali exceptione*.

31 Excipiuntur tamen ab hac regula Actio hypothecaria, quia ſi res hypothecata poſſideatur ab ipſo Debitore, qui eam oppignoravit, vel ejus heredibus, non præſcribitur contra Creditorem niſi annis 40. computandis a die, quo debitum ſolvendum erat. *Communis*, per text. *in l. Cum notiſſimi* 7. *Cod. de Præſcription.* 30. *vel* 40. *annor.* Si autem res hypothecata poſſideatur cum titulo, & bona fide ab aliquo alio, qui nec Debitor, nec Debitoris heres ſit (ut ſi fuiſſet vendita alicui ignoranti, quod ſit hypothecata) tunc actio hypothecaria præſcribitur ſpatio 10. annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes; ſine titulo autem, ſpatio annorum 30. *Communis*, per text. *in cit. l. Cum noviſſimi*.

33 Legata, & Fideicommiſſa contra Legatarium, & Fideicommiſſarium præſcribuntur ſolum 30. annis, non autem præſcribi poſſunt tempore ordinario, ſive longo 10. vel 20. annorum. *Communis* per text. *in l. ſi duobus* 3. §. *penult. Cod. Communia, de Legatis, & Fideicommiſſis*.

34 Actiones, & obligationes adverſus Eccleſias, & Loca pia præſcribuntur eodem tempore, quo præſcribuntur earum res, ſeu bona. Unde vide dicta *ſupra n.* 13. *ad n.* 18. & concludе ſicut *ibi*.

35 Actiones Criminales ordinarie præſcribuntur, & tolluntur ſpatio 20. annorum computando hoc tempus a die commiſſi Criminis. *Communis*, per text. *in l. Querela falſi* 12. *Cod. ad L. Cornel. de falſis*, ibi: *Querela falſi temporalibus Præſcriptionibus non excluditur, niſi 20. annorum exceptione, ſicuti cetera quoque fere crimina*.

36 Dantur tamen quædam delicta, quorum actio ad accuſandum minori tempore extinguitur, ſeu præſcribitur; Sic actio injuriarum exſpirat, ſeu præſcribitur lapſu unius anni: *Communis*, textu expreſſo in *l. Si non convicii* 5. *Cod. de injuriis*, ibi; *Et ex eo die annus exceſſit, cum injuriarum actio annuo tempore præſcripta ſit, ob injuriæ admiſſum conveniri non*
poteſt. Actio ad accuſandum crimen Pecula- 37
tus extinguitur, ſeu præſcribitur lapſu quinquennii. *Communis*, textu expreſſo in *l. peculatus* 7. *ff. ad Leg. Jul. peculatus*, ibi: *Peculatus crimen ante quinquennium admiſſum objici non oportet*.

Item Actio ad accuſandum adulterium, vel 38
alia peccata carnis extinguitur, ſeu præſcribitur lapſu quinquennii. *Communis*, textu expreſſo in *l. Mariti* 29. §. 5. & *ſeq. ff. Ad Leg.*
Jul. de adulteriis. Excipitur tamen hinc ſtu- 39
prum per vim illatum, textu expreſſo in *cit. l. Mariti* §. 9. ibi: *Eum autem, qui per vim ſtuprum intulit mari, vel feminæ, ſine præfinitione hujus temporis accuſari poſſe, dubium non eſt, cum eum publicam vim committere, nulla dubi-*
tatio eſt. Item excipitur adulterium cum in- 40
ceſtu, textu expreſſo *in l. Vim paſſam* 39. §. 5. *ff. Ad Leg. Jul. de adulteriis*, ibi: *Præſcriptione quinque annorum crimen inceſti conjunctum*
adulterio non excluditur. Item excipitur Ra- 41
ptus, textu expreſſo in *l. Qui cœtu* 5. *ff. Ad l. Juliam, de vi publica*, ibi; *Qui vacantem mulierem rapuit, vel nuptam, ultimo ſupplicio punitur, & ſi pater injuriam ſuam precibus exoratus remiſerit, tamen extraneus ſine quinquennii præſcriptione reum poſtulare poterit, cum Raptus crimen legis Juliæ de adulteriis poteſtatem excedat*.

Actio *redhibitoria*, qua Emptor intra ſex 42
menſes, reſciſſa emptione, reddere poteſt propter vitium, quod ſi ſciviſſet, non fuiſſet empturus, præſcribitur contra emptorem ſex menſibus computandis a die, quo emptor vitium reſcivit. *Communis*, textu expreſſo in *l. Sciendum* §. 6. *ff. de Ædilitio Edicto*, ibi: *Tempus autem redhibitionis ſex menſes utiles habet*.

Actio autem *quanti minoris*, competens in- 43
tra annum illi, qui cognito rei vitio, empturus quidem fuiſſet, ſed minori pretio, ut quanto minoris emiſſet, repetere poſſit, præſcribitur integro anno. *Communis*, textu expreſſo in *cit. l. Sciendum* §. 6. *de Ædilitio Edicto*, ibi: *ſi autem mancipium non redhibeatur, ſed quanti minoris agitur, annus utilis eſt*.

Ad præſcribendum, aut quaſi præſcribendum 44
contra Legem Civilem requiruntur, & ſufficiunt decem anni. *Communis*. Vide verbum

Con-

45 *Conſuetudo n.* 20. Contra tamen Legem Canonicam requiruntur & ſufficiunt 40. anni. Vide *ib. n.* 2. *& ſeq.*

46 Probabile tamen eſt, quod etiam ad præſcribendum contra Legem Canonicam ſufficiant 10. anni, ſicuti ſufficiunt ad præſcribendum contra Legem Civilem. Vide *ib. nu.* 23. *& ſeq.*

47 An requiratur bona fides ad præſcribendum contra Legem? Vide *ib. a n.* 29. *ad* 31.

48 Quantum tempus requiratur ad præſcriptionem Juriſpatronatus? Vide verb. *juspatronatus art.* 1. *a n.* 34. *uſq. in fin.*

49 Præſcriptio principaliter differt a Conſuetudine, quia præſcriptio datur inter privatos, & a privatis inducitur; Conſuetudo vero non inducitur niſi a communitate, cum ipſa ſit Lex, & Jus non ſcriptum, *l. De quibus* 32. *ff. de Legibus* §. *Sine ſcripto* 9. *Inſtit. De jure naturali*. Vide verb. *Conſuetudo n.* 36.

Additiones ex aliena manu.

50 Non omnes præſcriptiones eodem tempore complentur. Pro diverſitate enim actionum aliæ complentur paucis menſibus, aliæ uno anno, aliæ duobus annis, aliæ tribus, aliæ quatuor, aliæ quinque, aliæ decem, aliæ triginta, aliæ quadraginta, aliæ centum, & aliæ demum tempore immemorabili.

51 Utile porro eſſet, de hiſce omnibus præſcriptionibus agere; At limites additionum haud patiuntur adeo diffuſam tractationem. Satis ſit indicare, qui de ipſis accuratiſſime & accommodate ad praxim agit, Dunod. *de Præſcript. part.* 2. *a c.* 1. *ad c.* 15. Conſule eum igitur, ubi ita res poſtulat.

PRÆSENTATIO, PRÆSENTATUS AD BENEFICIUM.

1 Præſentatio, quando competit vigore Turni non dicitur conſumpta in primo præſentato, ſi hic poſt acceptatam præſentationem renunciavit, vel alias inſtitutio effectum non habuit; ut reſpondit *Sacra Congreg. Conc. in Bononien.* 10. April. 1686. ſeu 1681. apud Monacell. part. 2. tit. 15. formul. 1. n. 12. & facit *cap. ſi electio* 25. *de electione. in* 6. ac tenet ibi Barboſa num. 2. & 3. citans Rotam, & alios.

2 Præſentantes, aut Nominantes ad Epiſcopatus digniores promovere tenentur. Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 5. incip. *Ad Apoſtoli-*
cæ §. 7. Præſentatio ad Beneficia de jurepa- 3
tronatus Eccleſiaſtici, in menſe Apoſtolicæ Se-
di non reſervato, fieri debet coram Ordinario.
Idem tom. 2. Conſtitut. 32. incip. *Dum uni-*
verſi. Si autem patronus ſit S. R. E. Cardi- 4
nalis habens indultum conferendi Beneficia,
etiam reſervata, quando præſentant vigore in-
dulti, præſentatio fieri debet coram Pontifice;
Idem *ibid.*

Circa præſentationem ad parochialem no- 5
tanda ſunt reſponſa Benedicti XIV. ad dubia ſibi propoſita ab Archiepiſcopo Florentino in Epiſtola incip. *Redditæ Nobis* 9. April. 1746. I. Patronum Eccleſiaſticum teneri in foro externo præſentare ad Beneficium Curatum magis idoneum, & magis dignum inter approbatos ab Examinatoribus. II. Epiſcopum debere Beneficium conferre præſentato a Patrono abſque eo quod inquirat de illius judicio, ſi inter examinatos nemo de hoc queratur; ſi vero ſit qui queratur, teneri in dictum judicium inquirere. III. Admittendam eſſe appellationem in devolutivo tantum, interpoſitam ab eo, qui ſe digniorem exiſtimat, & poſthabitus eſt, non retardata poſſeſſione præſentati, ſi Epiſcopi, & Patroni judicium de magis digno conveniat. Si vero non conveniat, tunc ſi quis ex approbatis ab examinatoribus & tamquam magis dignus prælectus a Patrono, putet ſe gravatum eſſe ab Epiſcopo, & ideo appellat; ejus appellationem operari debere ad effectum ſuſpenſionis: & interim Eccleſiam Parochialem remanere ſub œconomo, donec lis finiatur.

Alia ad rem. Vide verb. *Beneficia art.* 3. 6
a num. 69. *& art.* 5. *a num.* 31. tum verb. *Juſpatronatus art.* 3. *a num.* 36. *& art.* 4. *a num.* 5. *ad num.* 103.

PRÆSTIMONIUM.

Præſtimonium vi nominis idem eſt *ac præ-* 1
ſtans munium; Sic Hoſtienſis *in c. Poſtu-*
laſti, de Reſcriptis, Menochius *l.* 2. *de arbitr.*
Judic. caſ. 20. *num.* 36. & alii. Pro ut autem 2
Præſtimonium ſumitur pro *portione præſtimoniali*, nihil aliud eſt, quam ſtipendium, quod ab Eccleſiaſticis redditibus abſtractum dari ſolet Canonicis, vel aliis Clericis in vitæ ſubſidium, præſertim ubi litteris, ſeu ſtudiis vacant; Menochius

nochius *loc. cit. num.* 56. Layman *lib.* 4. *Theol. moral. tract.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. & 6. & alii paſſim.

3 Præſtimonia, ſeu portiones præſtimoniales, cum dantur ſolummodo ad certum tempus in vitæ ſubſidium, v. g. durante tempore ſtudiorum, non ſunt Beneficium Eccleſiaſticum proprie dictum. Menochius *loc. cit. num.* 57. & 60. Layman *loc. cit. num.* 5. & 6. Azorius *par.* 2. *Inſtit. moral. cap.* 7. *quæſt.* 1. teſtans de communi; Et ratio eſt clara, quia de ratione Beneficii proprie dicti eſt tribuere Jus percipiendi fructus ex b[illegible]ſiæ; Adeoque, cum præſtimonia da[illegible] ſ[illegible]mmodo ad certum tempus ſtudiorum, non ſunt Beneficium proprie dictum.

4 Si autem præſtimonia conferantur in titulum, atque in perpetuum, ita ut cum obitu illius, qui accepit, vacent (pro ut in Hiſpaniis communiter dari talia Præſtimonia teſtantur Garcias *de Benefic. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 218. & Fagnan. in *cap. Ad audientiam* 31. *de Reſcriptis num.* 62. Gonzalez *ad reg.* 8. *Canc. gloſſ.* 5. §. 2. & alii) tunc connumerantur inter Beneficia proprie dicta, ut tenent Menoch. *l. c.* 58. & 59. Azorius *loc. c. cap.* 7. *quæſt.* 2. Garcias *loc. c. num.* 117. & alii paſſim per text. in *cap. ultim. de conceſſion. præbend. in* 6. ubi præſtimonia aperte connumerantur inter Beneficia, ibi; *Conceſſiones ſuper Canonicatibus, Dignitatibus, præſtimoniis, & aliis quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis*: in tali enim caſu nihil ipſis deficit ex requiſitis ad Beneficium Eccleſiaſticum.

6 Talia præſtimonia in titulum perpetuum Beneficii data, ſeu collata, quamvis habeant annexum onus ſpirituale recitandi Horas Canonicas; ex ſua tamen inſtitutione nullum ſervitium in Eccleſia habere ſolent; Garcias *de Beneficiis part.* 1. *cap.* 2. *num.* 117. cum aliis ibi citatis, Azorius *part.* 2. *Inſtit. moral. cap.* 7. *quæſt.* 1. *verſ. In hac Controver.* ubi expreſſe dicit, quod *qui præſtimonia nunc habent, liberi ſint ab onere, obligatione, & præcepto reſidendi in Eccleſiis, quarum ſunt præſtimonia, ita ut nec per ſe, nec per alios in ſui locum ſuffectos, inſervire ullo Jure cogantur, quod certe horum Beneficiorum eſt proprium.*

6 Præſtimonia autem data ſolummodo ad tempus; v. g. durante tempore ſtudiorum, cum ex dictis *ſupra num.* 3. non ſint proprie Beneficia, habent ſolum ſæpe adjunctum onus orandi quotidie quinquies Pater, & Ave. Sic refert La Croix *lib.* 4. *num.* 217.

Additiones ex aliena manu.

Præſtimonia licet antiquis temporibus nihil aliud eſſent, quam certæ portiones fructuum, quæ a Capitulis Eccleſiarum præſtabantur iis, qui Litteris operam navarent, deinde tamen inter Eccleſiaſtica Beneficia enumerata ſunt, & tamquam Beneficia Eccleſiaſtica conferri conſueverunt fere ubique, & præſertim in Hiſpania, itaut obnoxia ſint Apoſtolicis reſervationibus. Confer Rot. in *Aurien. Beneficii de Serboi* 12. *Mart.* 1725. §. *Non revelante*, *cor. bon. mem. Ratt.* & 25. *Februar.* 1726. §. *Poſita*, *cor. bon. mem. Cerr.* & 12. *April.* 1728. §. *Hujuſmodi*, *cor. mox dicto bon. mem. Ratt.* 7

PRÆSUMPTIO.

Præſumptio generatim ſumpta, alia eſt, quæ dicitur filia Superbiæ, & alia, quæ eſt quoddam probationis genus. *Communis*. Præſumptio filia Superbiæ eſt appetitus temere aliquid aggrediendi ſupra vires, ſeu contra Jus; ſic cum homo vult temere facere, ſeu tentare aliquid ſupra id quod poteſt, ſeu contra Jus, dicitur *Præſumptuoſus*; Unde Præſumptio, prout importat temere tentare, ſeu facere aliquid contra Jus, habetur in Jure non ſemel expreſſa, & ſignanter in *cap. Sed nec* 4. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Nec.... Clericorum quiſquam exercere præſumat*; Et *Clementin.* 1. *de privilegiis*, ibi: *Religioſi, qui... a pœna, & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint*; & ſæpe alibi. Præſumptio autem, ut eſt quoddam probationis genus, definitur, quod ſit rationabilis conjectura (vel probatio) rei dubiæ collecta ex argumentis, & indiciis, quæ per rerum circumſtantias frequenter eveniunt. *Sic in re Communis*; & de Præſumptione ſic ſumpta erit hic ſermo. 1 2 3

Præſumptio igitur ſic ſumpta ex vi nominis idem eſt ac *ante*, & *ſumptio*; hoc eſt *anteſumptio*, quia videlicet ante legitimas probationes aliquid ſumit pro vero. Ita Simanca *lib. Catholic. Inſtit. tit.* 50. *de præſ.* Menoch. *lib.* 1. *de præſumpt. quæſt.* 7. *num.* 4. Reiffenſtuel *l.* 2. *Decr. t.* 23. *num.* 2. & alii. 4

Præſumptio alia eſt Juris, & alia eſt Hominis. *Communis*. 5

Præſumptio *Juris* eſt, quæ ex Juris auctoritate, ac præcepto procedit, quando ſcilicet 6

Lex

Lex ipſa ex aliquo indicio rem dubiam colligit; Sive quæ in ipſo Jure eſt ſcripta, vel a
7 Lege approbata. *Sic in re communis*. Præſumptio *Hominis* econtra eſt, quæ nullo Jure ſcripta reperitur, ſed juxta rerum, circumſtantiarumque exigentiam, & varietatem ex variis veriſimilibus conjecturis, ſeu indiciis prudentis Hominis, ſcilicet Judicis arbitrio, concipitur, ſeu formatur.

8 Præſumptio Juris ſubdividitur in Præſumptionem Juris tantum, & in Præſumptionem Ju-
9 ris, & de Jure. *Communis*. Præſumptio *Juris tantum* eſt illa, cui Jus tamdiu innititur, donec contrarium probetur; contra hanc enim Præſumptionem probatio in contrarium admittitur. *Sic in re communis*. Hinc de Jure quilibet præſumitur bonus, niſi probetur malus; *ut c. Mandata 6. de præſumptionibus*, ibi: *Quia ex tranſacta in te vita didicimus, quid de ſubſequenti converſatione tua præſumamus*; & *cap. Dudum 16. eodem*, ibi: *Cum prima facie præſumatur idoneus, niſi aliud in contrarium oſtendatur*. Et contra *ex cap. Semel malus 8. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Semel malus ſemper præſumitur eſſe malus*, intellige tamen in eodem genere mali, ut explicat Gloſſa *ibid. in caſu*, & niſi de emendatione appareat; *cap. Ferrum 18. diſt. 50.* Item hac præſumptione Juris vicinus præſumitur ſcire ea, quæ facta ſunt in vicinia; *cap. Quoſdam 7. de præſumptionibus*, in cujus Summario ſic expreſſe habet: *Ex vicinitate præſumitur notitia facti loci vicini*; & concordat *c. Quanto 8. eodem*, in cujus Summario ſic præciſe notatur: *Præſumitur factum notum in vicino loco, quod eſt notum in remoto*. Item præſumitur filius ex Uxore natus, cum qua vir cohabitavit; *l. Filium 6. ff. De his, qui ſui, vel alieni Juris ſunt*; Item ſi Chirographum Debitoris ſit cancellatum, vel deletum, præſumitur Debitum eſſe ſatisfactum; *l. Si Chirographum 24. ff. de probationibus*. Et ſic de plurimis ſimilibus.

10 Præſumptio *Juris, & de Jure* eſt illa, cui Jus adeo fortiter innititur, ut eam plene pro veritate habendam decernat; Unde hæc præſumptio in Foro judiciali tantum operatur, quantum veritas. Et contra hanc præſumptionem regulariter non admittitur probatio in contrarium: textu expreſſo in *cap. Is qui fidem 30. de ſponſalibus*, ibi: *Contra præſumptionem hu-*
11 *juſmodi non eſt probatio admittenda*. Niſi de contraria veritate aperte conſtet, quia tunc omnis præſumptio ceſſat & cedit veritati; *arg. c. Super hoc 5. de renunciat.*, *l. Continuus 137. ff. De verb. ſignificat. l. ultim. ff. Quod metus cauſa*, *l. Imperatores*, *ff. De probationibus*. Et ſic in re *Communis Doctorum*. Et de hac præſumptione *Juris, & de Jure* plena exempla habentur in utroque Iure; Sic *in cit. cap. Is, qui fidem 30. de ſponſ.* cognoſcens ſponſam de futuro præſumitur in Matrimonium conſenſiſſe, ita ut non admittatur probatio in contrarium; Hodie tamen tale Matrimonium præſumptum propter ſubſequutam copulam carnalem, tamquam clandeſtinum eſt reprobatum, & irritatum per Concil. Trid. *ſeſſ. 24. c. 1. de ref. Matr.* Item *in Clement. Litteris, de Probat.* contra Litteras Summi Pontificis de facto proprio atteſtantis non admittitur probatio in contrarium; Item in *l. Ult. Cod. Arbitrium Tut.* præſumitur, quod res in Inventario a Tutore deſcriptæ vere fuerint in bonis Defuncti, nec regulariter admittitur idem Tutor ad probandum oppoſitum, & ſic plura alia habentur in Jure conſimilia exempla, quæ adducit Gloſſa *final. in cit. c. Is, qui fidem 30. verb. contra præſumptionem, de ſponſ.*

Præſumptio Hominis ſubdividitur in vehementem, ſeu violentam, in probabilem, & in 12
levem, ſeu temerariam. *Communis*. Præſum- 13
ptio *vehemens*, ſeu *violenta*, eſt, quæ per urgentes conjecturas vehementer movet, & quaſi violenter trahit animum Judicis ad credendum. *Sic in re communis*; Et exemplum hujus vehementis, ſeu violentæ præſumptionis eſt, ſi mulier undecimo menſe poſt mortem mariti peperit; præſumitur enim tunc ex fornicatione peperiſſe, & ſic de ſimilibus. Præſumptio 14
probabilis eſt, quæ oritur ex probabilibus, & minus urgentibus conjecturis, & indiciis. *Sic in re communis*; Et exemplum hujus probabilis præſumptionis eſt, quod non ſit Virgo illa femina, quæ ſæpe in obſcuris, & remotis locis ſola cum juvenibus, & uxoratis verſatur, & ſic de ſimilibus. Præſumptio *levis*, ſeu *te-* 15
meraria eſt, quæ ex levibus, & minus probabilibus, ac proinde inſufficientibus conjecturis, & indiciis oritur, vel ex factis æque in bonam & in malam partem referibilibus incipitur. *Sic in re communis*; Et exemplum hujus levis, ſeu temerariæ præſumptionis eſt, ſi quis v. g. ſuſpicetur Petrum eſſe adulterum, quia interdum converſatur cum alterius Uxore, etſi non in loco ſuſpecto; & ſic de ſimilibus.

Præſumptio levis, ſeu temeraria nihil peni- 16
tus probat, ſed eſt omnino repellenda. *Communis* per text. *in cap. Primo ſemper 13. cauſ. 2. q. 1. cap. Oves 9. cauſ. 6. q. 1. & cap. Inquiſitioni tuæ 44. §. in ſecundo, de ſentent. excomm.* ubi expreſſe ſtatuitur, conſcientiam levis,

vis, & temerariæ credulitatis eſſe expellendam, ibi: *Conſcientia levis, & temerariæ credulitatis exploſa*.

17 Præſumptio probabilis ſe ſola probat tantum ſemiplene; colligitur clare *ex cit. c. Inquiſitioni tuæ* 44. §. *final. de ſentent. excomm.* & *ex cap. Tertio loco* 14. *de præſumptionib.* in quo habita tali præſumptione probabili, defertur partibus juramentum ſuppletorium; Illud enim deferri non potuiſſet, ſi præſumptio illa ſemiplene non probaſſet; *arg. l. In bonæ fidei, Cod. De rebus credit.* neque potuiſſet exigi, ſi dicta præſumptio plene probaſſet; *cap. Sicut* 2. *de probationibus*. Et ſic tenent paſſim Doctores.

18 Si autem præſumptio probabilis adjuvetur, publica fama, vel aliis adminiculis, poteſt etiam facere plenam probationem; colligitur clare *ex cap. Illud* 11. *de præſumptionibus*; juncto ejus Summario, ubi dicitur, quod per cohabitationem diutinam, & famam de Matrimonio, aliaque adminicula, probatur Matrimonium; *& ex cit. cap. Tertio loc.* 13. *eodem*, juncta Gloſſa, & DD. *ibidem*.

19 Præſumptio *vehemens*, ſeu *violenta* facit plenam probationem, adeo ut ad condemnationem ſufficiat ſaltem in cauſis Civilibus non nimium arduis. *Communis*, per textum *in cap. Afferte* 2. *de præſumptionibus*, ubi refertur, quod Salomon Regum Sapientiſſimus ex hujuſmodi violenta præſumptione tulerit definitivam ſententiam inter duas feminas de filio vivente coram eo litigantes, & in ejus Summario expreſſe dicitur: *Ex violenta præſumptione fertur definitiva*.

20 Dicitur autem notanter: *Adeo ut ad condemnationem ſufficiat ſaltem in cauſis Civilibus non nimium arduis*: quia an in cauſis Criminalibus (quibus æquiparantur cauſæ Civiles arduæ, & magni momenti) Reus ex præſumptionibus etiam vehementibus, ſeu violentis condemnari poſſit? multum variant Doctores; Aliqui enim affirmant, & alii negant; Alii autem mediam viam tenentes, dicunt, condemnari quidem poſſe reum ex præſumptionibus vehementibus, & violentis, attamen ad pœnam ſolum mitiorem, ſeu extraordinariam, uti notant, & referunt Menochius *l.* 1. *de præſumptionibus q.* 97. *n.* 19. *& ſeq.* Engel *l.* 2. *Decretal. tit.* 23. *num.* 3. Fachin. *lib.* 1. *Controverſ. Jur. cap.* 29. & alii. In hac igitur opinionum varietate concludendum eſt, quod ex ſolis præſumptionibus etiam vehementibus, & violentis nemo in cauſa Criminali Criminaliter mota condemnandus eſt, niſi tamen indicia ſint indubitata, & luce clariora, ſeu talia, quæ evidentiam rei inducant. Sic Engel *l.* 2. *Decr. tit.* 23. *nu.* 4. *& ſeq.* Pirhing *ibid. num.* 49. Reiff. *ib. num.* 63. Fachin. *cit. lib.* 1. *Controv. Jur. c.* 29. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 128. *nu.* 73. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis per textum expreſſum *in cap. Litteras veſtras* 14. *de præſumptionibus*, ibi: *Propter ſolam ſuſpicionem, quamvis vehementem, nolumus illum de tali gravi crimine condemnari*, juncto ejus Summario, ubi ſic expreſſe habetur: *Propter præſumptionem etiam vehementem non debet quis de gravi crimine condemnari*; Et ſic ibi Abbas *n.* 5. & alii Canoniſtæ communiter, teſte Pirhing *loc. c.* Et ratio eſt, quia in cauſis Criminalibus criminaliter motis, ut poſſit Reus condemnari, requiruntur probationes indubitatæ, & luce meridiana clariores; *l. Ultim. Cod. de Probationibus*: ibi: *Inſtructa apertiſſimis documentis, vel indiciis ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita*; Alioquin enim præſtat nocentem dimittere, quam innocentem condemnare, *l. Abſentem* 5. *de pœnis*: Tum quia ſi in Civilibus cauſis regulariter favorabiliores ſunt partes Rei, quam Actoris, & proniores debemus eſſe ad abſolvendum, quam ad condemnandum, cum promptiora ſint Jura ad abſolvendum, quam ad condemnandum, textu expreſſo *in cap. Ex Litteris* 3. *de probationibus*, *l. Arianus* 45. *ff. De obligationibus & action.* cum ſimilibus, multo magis id debet verificari in Criminalibus, cum multo plus ſit alicui eripere vitam, & ſanguinem, quam pecunias, & modica temporalia.

Merito autem fuit addita in concluſione illa 21
limitatio: *Niſi tamen indicia ſint indubitata, & luce clariora, ſeu talia, quæ evidentiam rei inducant*, ut v. g. Si marito per annum abſente, interim Uxor prægnans inveniatur: Si vir cum femina in eodem lecto nudus cum nuda deprehendatur, & hujuſmodi; quia cum talia indicia ſint indubitata, evidentia, & luce meridiana clariora, ſufficientem probationem conſtituunt, adeoque in concluſione expreſſe excipiuntur; Et ſic tenent citati Doctores, & alii paſſim; Et hoc modo facile ſolvuntur argumenta, quæ ab adverſariis afferri ſolent; Et ſignanter ad objectionem, quam afferunt *ex l. ult. Cod. de Probationibus*, ubi dicitur etiam indicia ſufficere poſſe ad condemnationem in cauſa criminali: Item *ex c. Litteris* 12. *& cap. Tertio loco* 13. *de præſumptionibus*, ubi habentur ſolæ præſumptiones, & tamen ex illis lata eſt ſententia; Reſpondetur enim, quod textus *in cit. l. ult.* loquitur

tur

tur dumtaxat de indiciis indubitatis, & luce clarioribus, ut patet ex verbis ipſius numero antecedenti relatis: Ad *c. Ex Litteris, & cap. Tertio loco*, Reſpondetur, quod ibi intervenerunt indicia indubitata carnis, ut legenti patet; Immo indicia *in citat. cap. Tertio loco* relata manifeſtam facti evidentiam induxerunt, ut ibi fatetur ipſemet Pontifex, qui ex ipſis ſententiam tulit, ibi: *Nos autem, quæ dicta ſunt, intelligentes, præſertim cum hoc non dicatur occultum, ſed quaſi prædicetur a pluribus manifeſtum.*

22 Præſumens prudenter reſtitutionem faciendam, ſibi liberaliter condonandam eſſe, ſi debitum ſuum manifeſtaret, vel rogaret Dominum, non tenetur ad reſtitutionem, quia tunc adeſt voluntas præſumpta Domini ſufficiens, ut retentio non fiat illo quoad ſubſtantiam invito. Quod ſi revera Dominum invitum poſtea reſciret, ad eam teneretur. Molina *tom. 3. d. 68. num. 3.* Burg. *Centur. 3. caſ.* 85. Lugo *diſp. 21. a num. 53.* La Croix *lib. 3. p. 2. n. 462.* cum Leſſ. Reginald. Sa ibi citatis, & alii paſſim. (*)

23 Inventus mortuus non eſt præſumendus a ſeipſo, vel Dæmone occiſus, niſi ſigna certa adſint, v. g. ſi inveniatur in laqueo mortuus, ſi caput plane in tergus ſit obtortum, & hujuſmodi; Unde non ideo ſtatim privari debet ſepultura Eccleſiaſtica, quia talis non ſufficienter probatur eſſe malus, cum potius præſumi debeat mortuus morte naturali: præſumendum eſt ſemper pro cujuſque innocentia, cum de Jure quilibet præſumatur bonus, donec probetur malus; *c. In cunctis* 52. *cauſ.* 11. *q.* 3. *c. Mandata* 6. & *c. Dudum* 16. *de præſumptionibus.* La Croix *l. 4. n.* 1477. & alii.

24 Præſumptio Conceſſionis Apoſtolicæ non admittitur in iis, quæ numquam a Sede Apoſtolica concedi ſolent. Bened. XIV. tom. 2. Conſtit. 3. incip. *Declaraſti*,

Additiones ex aliena manu.

Probatio inartificialis inſtruitur ex præſum- 15
ptione. Eſt autem præſumptio, *conjectura probabilis deſumpta ex circumſtantiis ejuſmodi, quæ probabilitatem animo ingenerare poſſunt.*

Dividitur præſumptio in præſumptionem *Ju-* 16
ris, & præſumptionem *Hominis*. Vulgo creditur omnem præſumptionem, quæ in jure reperitur expreſſa, *Juris* eſſe; eam vero præſumptionem, quæ in jure non exprimitur, eſſe *Hominis*. At
male. Poteſt enim eſſe præſumptio juris, ta- 17
metſi in jure non expreſſa. Quum enim, is qui juriſdictionibus præeſt, debeat præcedere ad ſimilia; *L. 12. ff. de Legib.* omnis præſumptio, ex qua aliquid legitime infertur, eſſet dicenda *juris*, quia licet expreſſe in legibus non contineretur, ſufficere tamen poſſet, quod Legibus præeuntibus, ita ad ſimiles caſus fieret
extenſio. Confer. Bohemer. *in diſſert. de Colliſ.* 18
Præſumpt. c. §. 9. Contra vero non omnis præſumptio in jure expreſſa eſt *Juris*, paritque effectus præſumptionis juris. *Aut* (recte inquit *Androol. Controverſ.* 104. *in fin.*) *lex habet hujuſmodi præſumptionem pro vera, adeo ut faciat plenam probationem, tunc ſemper transfundit onus probandi in eum, contra quem ſtat præſumptio. Aut lex tantum eam habet pro adjuvante veritatem, non pro fundante, tunc non ſufficit ad transferendum onus probandi contrarium, ſed ſolum confirmat probationem probantis minus plenam.*

Quoad effectus differunt inter ſe præſumptio 19
Juris, & præſumptio Hominis. I. Præſumptio Juris liberat a probando, non vero Hominis, quæ probantem ſolum adjuvat. II. Illam ſequitur Judex in dubio in cauſis civilibus, & pro eo pronunciat, pro quo eſt præſumptio, nequaquam vero hanc, utpote quæ vim probandi plenam non habet. III. Illa rejicit onus probandi in Adverſarium, non item hæc, quia alio-

(*) *Nota Rom. Theologi*. Nimis periculoſa hæc opinio eſt, adeoque falſa, & in praxi rejicienda.

Reſponſio Auctoris.

Notet *Theologus*, quod mea, aliorumque concluſio dicit: præſumens prudenter reſtitutionem faciendam, ſibi liberaliter condonandam eſſe, debitum ſuum manifeſtaret, vel rogaret dominum &c. Id enim prudenter præſumens præſumit cum valido fundamento attentis omnibus circumſtantiis v. g. parentelæ, amicitiæ, liberalitatis, divitiarum domini ſeu creditoris, ejuſdem commiſerationis paupertati debitoris, ac hujuſmodi, quibus vere intervenientibus non eſt falſa, nec in praxi rejicienda dicta concluſio: præſertim quia Ego *ibi* concludo: *quod ſi revera dominum invitum poſtea debitor reſciret, ad reſtitutionem tenetur.*

alioquin Actor, qui onus probandi ſubire de-
bet, leves quaſdam præſumptione pro ſe ad-
ferre, & ita urgere poſſet Reum contrarium
probare debere, id quod tamen Praxi repu-
gnat. Qui probare tenetur, non nudis conje-
cturis incedere debet. IV. Illa vim probatio-
nis habet: non hæc, quæ aliquando, vel pur-
gatorio, vel ſuppletorio facit locum, quum
præſumptio juris adjumento nullo indigeat.
Conſule Cocceium *de direct. probat. negativ. c.*
3. §. 8. & 9.

20 Præſumptio juris dividitur in præſumptionem
juris tantum, & præſumptionem *juris & de*
jure. Hæc adeo fortis reputatur, ut probatio-
nem in contrarium haud admittat. At admit-
tere probationem in contrarium & præſumptio-
nem hanc juris & de jure demonſtrare nitun-
tur Cocceius *in diſſ. de Prob. negat. c. 3. fer.*
per tot. Bohemer. *in diſſ. de Colliſ. Probat. c.*
1. §. 4. & plur. ſequent.

21 Fundantur præſumptiones rationibus natura-
libus, quæ ut plurimum locum habere, & in
vita communi contingere ſolent, ex quibus
ſubinde variæ ſpeciales concluſiones derivan-
22 tur. Prima, eaque generalis Regula eſt, quod
naturalia ineſſe ſubjecto præſumuntur. Altera
Regula eſt: *Mutatio non præſumitur*. Tertia
Regula: *Præſumptio facienda in meliorem par-*
tem. Vide Concluſiones ſpeciales ex his regu-
lis derivatas apud Bohemer. *in decretal. lib. 2.*
tit. 23. §. 4. & plur. ſeq.

23 Aliquando utrinque præſumptiones concur-
24 runt, ita ut colliſio oriatur. Judicio propterea
limato opus eſt, ut attendatur quænam ſint
fortiores, probabiliores, & ſpecialiores, utpote
quæ debiliores enervant, tolluntque ut pro ve-
ritate amplius haberi nequeant.

25 Meo judicio Bohemer. *in cit. diſſert. de Colliſ.*
Præſumpt. c. 2. per tot. rejectis Regulis a Me-
nochio aliiſque traditis, alias ſuggeſſit huic rei
maxime inſervientes. Ad ipſum, ubi e re tua
ſit materiam hanc diſcutere.

PRÆVENTIO JURISDICTIONIS.

---

1 PRæventio Juriſdictionis eſt illa, per quam
unus Judex Juriſdictionem alterius Judicis
cæteroquin etiam competentis prævenit, ſeu
præoccupat, ita ut iſte amplius cauſæ præ-
ventæ ſe nequeat intromittere. *Sic in re Com-*
munis.

2 Præventio Juriſdictionis poteſt contingere tri-
pliciter. *Primo* in cauſis mixti Fori, quæ ſci-
licet in utroque Foro tam Eccleſiaſtico, quam
Civili tractari poſſunt, ita ut præventioni lo-
cus ſit; Sic deſumitur, *ex c. Sicut quædam 38.*
cauſ. 23. q. 5. & c. 1. de Offic. Ordin. ac no-
tavit Sacra Congregatio Immunitatis ſæpe ſæ-
pius, & ſignanter *in Serana 18. Februar.* 1631.
apud Pignat. 5. *conſult. 2. n. 57.* & in Decre-
tis, quæ infra a num. 11. dantur. *Secundo* in 3
Reo mutante domicilium, poſtquam a Judice
prioris loci jam citatus, ſicque præventus fuit,
c. Propoſuiſti 19. de Foro competent. Tertio in 4
pluribus delegatis in ſolidum; nam tunc uno
eorum cauſam commiſſam, ſeu delegatam in-
choante, alii ſe nequeunt intromittere, *cap.*
Cum plures 8. de Officio Delegati, in 6.

Præventio Fori, ſeu Juriſdictionis inducitur 5
per citationem legitime interpoſitam. *Commu-*
nis, per textum, *in cit. c. Propoſuiſti 19. De*
Foro competente, juncto *ejus Summario*; *c. Non*
injuſte 14. de Procur. c. Si quis juſto 46. §. 1.
de Elect. in 6. l. Si quis poſteaquam 7. l. Qui
appellat 29. & l. Ubi acceptum 30. ff. De Ju-
diciis, cum ſimilibus.

Ut Præventio per Citationem inducatur, re- 6
quiritur, quod fuerit legitime facta; *cit. cap.*
Propoſuiſti 19. de Foro competente: Alias eſſet
invalida; & Citatio invalida, ſeu facta a Ju-
dice incompetente, vel a Jure reprobata, nec
arctat Citatum; *cap. Bonæ memoriæ 39. de Ele-*
ctione, juncta ibi Gloſſa finali communiter re-
cepta; Nec perpetuat Juriſdictionem Citantis,
arg. cit. c. Propoſuiſti 19. De Foro competente,
juncta Gloſſa *ibid.* & DD.

Ut per Citationem inducatur Præventio, 7
atque perpetuetur Juriſdictio Judicis citantis,
requiritur, quod dicta Citatio emanaverit au-
ctoritate Judicis ad petitionem partis; Unde
ubi agitur ad utilitatem privatam, non ſuffi-
cit, quod Judex motu proprio aliquem citave-
rit, aut quis extrajudicialiter alicui litem de-
nunciaverit, ut recte notant Abbas *in cit. cap.*
Propoſuiſti num. 3. Barb. *ibid. num. 2. & 3.*
Bartolus *in l. Ad peremptorium, ff. de Judiciis*,
& alii, *arg. cit. cap. Propoſuiſti*, ibi: *Ad pe-*
titionem cujuſdam Adverſarii ſui a Te legitime
citatus ad cauſam.

Sufficit tamen Citatio facta a Judice motu 8
proprio, quando procedit ex Officio ad utili-
tatem publicam, uti fit in Judicio inquiſitio-
nis, *arg. c. Qualiter, & quando 23. de Accu-*
ſationibus; Et ſic Abbas *loc. cit. num.* Eng.
l. 2. Decret. tit. 2. n. 52. & alii paſſim.

Sufficit citatio unica, & ſimplex ad noti- 9
tiam citati perventa, ſive ſit verbalis, ſive ſit
rea-

realis, ſeu facta per capturam; Maſcardus, *de Probationibus concluſ.* 1233. *num.* 7. & 8. & alii paſſim.

10 Citatio autem realis fortior eſt, ac præfertur Citationi verbali etiam anteriori. Fagn. *l.* 5. *Decret. in cap. Pervenit* 2. *de Adulteriis num.* 40. ubi cum Bartol. *in l. Sepulturæ*, *ff. de ſepulcr. violat.* & aliis ibi citatis, docet, quod ſi in crimine mixti Fori, Judex Eccleſiaſticus præveniat in Citatione, Laicus autem Judex præveniat in Captura criminoſi, adhuc præventio realis, ſeu captura facta a Judice Laico præfertur præventioni verbali, licet anteriori factæ a Judice Eccleſiaſtico, & idem tenet etiam Farinac. *lib.* 1. *prax. criminal. tit.* 1. *de Inquiſitione q.* 7. *n.* 55. cum aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 2. *num.* 174. & alii; Et id ſentire videtur *Sac. Cong. Immun. in ſequent. Decret.*

11 In Delictis mixti Fori, qui prævenit in captura reali, procedat, præterquam in Cenſuris; Nam ſuper his ſolus Judex Eccleſiaſticus procedere poteſt, *Sacr. Cong. Immun. in Senogall.* 9. *Octobris* 1640. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 133.

12 Judex, qui prævenit realiter, cognoſcere debet cauſam mixti Fori, & in contumaciam uterque Judex procedere poteſt; *Sac. Congreg. Immun. in Cæſenaten.* 16. *Julii* 1626. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 9.

13 In dubio de præventione utriuſque Curiæ, cauſa ſtupri cognoſcenda eſt ab Epiſcopo, *Sac. Congreg. Immunit. in Agnanina* 30. *Martii* 1669. *lib. Decretal. Borrom. pag.* 146.

14 Attenta præventione in cauſa vulnerum Clerico inflictorum a Laico ſpectat ad Curiam Epiſcopalem, non ad Gubernatorem, *Sacr. Congr. Immun. in Senogallien.* 11. *Auguſt.* 1631. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 87.

15 Quando Laicus dedit cauſam rixæ cum Clerico a ſe invicem vulnerato, attendenda eſt Præventio Judicis Laici. *Sac. Congreg. Immun. in Æſina* 10. *Januarii* 1639. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 83.

16 Data præventione per Curiam Eccleſiaſticam in cognitione cauſæ criminis nefandi, & facta aſſignatione Domus pro carcere, Reus poſtea carceratus formiter per Curiam Sæcularem, reſtituendus eſt Curiæ Archiepiſcopali in formalibus carceribus, inde non dimittendus, niſi conſulta Sacra Congregatione. *Sacr. Cong. Imm. in Bononien.* 23. *Martii* 1683. *lib.* 3. *Decret. Altoviti pag.* 153.

17 Poſita Præventione Curiæ Laicæ ſuper delicto mixti Fori, v. g. Stupri, Curia Eccleſiaſtica abſtineat a procedendo. *Sacr. Congr. Immun. in Nucerina* 8. *Julii* 1686. *lib. Decr. Martelli pag.* 130.

Amplia. Quamvis præcipitanter, & abſque ſufficientibus probationibus Reus fuerit abſolutus. *Sac. Cong. Immun. ibidem.* 18

In dubio an teſtis Laicus pro falſitate examinis commiſſa coram Judice Eccleſiaſtico puniri poſſit a Judice Laico, vel potius ab eodem Judice Eccleſiaſtico privative, non obſtante Præventione Fori Laici, Congregatio cenſuit locum eſſe præventioni, niſi adſit contraria conſuetudo. *Sacr. Congreg. Immun. in Lycien.* 11. *Jan.* 1665. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 166. 19

Non obſtante Præventione Fori Eccleſiaſtici in cauſa furti ſacrilegi Sanctiſſimus avocat cauſam a Curia Eccleſiaſtica, & illam committit Eminentiſſimo Legato. *Sacr. Congreg. Immun. in Urbinat.* 21. *Sept.* 1697. *lib.* 2. *Decret. Vallemani pag.* 113. etiamſi fures ſint Coloni Commendæ Relig. Jeroſolymitanæ. *Ead. Sacra Congr. Immun. in Senogallien.* 25. *Februar.* 1698. *pag.* 139. 20

Additiones ex aliena manu.

Graviſſima hic ſe offert quæſtio, an præventio locum ſibi vindicet per citationem, *ex L. Diffamari*, *C. de Ingenu. & Manumiſſ.* 21

Præventionem & litis pendentiam per citationem hanc induci non tam reſpectu judicii diffamatorii, ſed & reſpectu ipſius cauſæ principalis, tradunt Ægid. Boſſ. *de crimin. tit. de For. compet. num.* 107. Blarer. *ad L. Diffamari c.* 4. *n.* 4. Adde etiam Mynd. *ad eamdem l. Diffamari c.* 5. §. 1. *n.* 37. *& ſequent.* 22

At negant Brunemann. *ad L. Diffamari ſer. per tot. C. de Ingen. & Manumiſſ.* Carpzov. *lib.* 2. *Reſponſ.* 34. *n.* 10. *& ſeq.* Zanger. *de exceptione par.* 2. *c.* 13. *num.* 31. Mev. *dec.* 198. *ſer. per tot. par.* 1. Diffamatus enim, ut *mox laudati Auctores ajunt*, non agit, ſed per citationem alterum ad agendum invitat. Atque hinc inferunt, quod ejus citatio nullam litis pendentiam, ſeu præventionem inducere poteſt. 23

Alii diſtinguunt judicium diffamationis inter & cauſam principalem; tenentque induci præventionem quoad diffamationem, non item quoad cauſam principalem, quum ſint ſeparata judicia, quorum diverſi ſunt fines; Gail. *lib.* 1. *obſervat.* 11. *num.* 6. Græv. *lib.* 1. *concluſ.* 11. *num.* 3. 24

PRECARIUM, PRECARIÆ.

1 PRecarium eſt, quod *precibus petenti utendum conceditur tamdiu*, *quamdiu is*, *qui conceſſit*, *patitur*; Sic expreſſe definitur *in l. Precarium* 1. *ff. de Precario*, & concordat *cap. Precarium* 3. *de Precariis*, ibi: *Precarium utendum conceditur*, *quamdiu patitur qui conceſſit*.

2 Precarium eſt ſpecies quædam liberalitatis, adeoque contractus gratuitus; textu expreſſo *in cit. l. precarium* §. 1. *ff. De Precario*, ibi: *Quod genus liberalitatis ex Jure gentium deſcendit*.

3 Precarium differt a donatione per hoc, quia qui donat, ſic dat, ne amplius recipiat; Qui autem Precario concedit, ſic dat, quaſi tunc recepturus, cum ſibi libuerit Precarium ſolvere, ſeu revocare, textu expreſſo *in cit. l. Precarium* §. 2. ibi: *Et diſtat a donatione eo quod qui donat*, *ſic dat*, *ne recipiat*; *at qui precario concedit*, *ſic dat*, *quaſi tunc recepturus*, *cum ſibi libuerit Precarium ſolvere*.

4 Precarium quamvis *ex cit. l. Precarium* §. 3. ſimile ſit Commodato, quantum ad hoc, quia etiamſi, qui commodat alteri rem ſuam, ſic commodat, ut eam non faciat recipientis, ſed poſt certum tempus, aut completum uſum ab eo recipiat, ibi: *Et eſt ſimile Commodato*, *nam & qui commodat rem*, *ſic commodat*, *ut non faciat rem accipientis*, *ſed ut ei uti re commodata permittat*; Nihilominus differt a Commodato in pluribus aliis. *Sic Communis Doctorum*.

5 Primo igitur differt Precarium a Commodato quia qui rem commodatam recipit, nec civiliter, nec naturaliter poſſidet, cum rei commodatæ poſſeſſionem retineat ipſemet Commodans; *l. Rei commodatæ* 8. *ff. Commodati*, ibi: *Rei Commodatæ*, *& poſſeſſionem*, *& proprietatem retinemus*, & concordat §. *poſſidere*, *Inſtit. de interdictis*; At vero is, qui Precario rem accepit, naturaliter eam poſſidet, remanente poſſeſſione ſolum Civili penes Dominum concedentem; *l. Et habet* 15. §. 4. *ff. De Precario*, & *ibi* Gloſſa *verb. Corpore*, *& verb. A poſſeſſione*, & Gloſſa *in cap. Precarium* 3. *de precario*, *verb. Precarium*, Azor. *part.* 3. *lib.* 7. *cap.* 2. *quæſt.* 4. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 14. *ſub num.* 6. *verb. Secundo differunt*, Reiffenſtuel *ibid. n.* 8. & alii paſſim.

6 Secundo differt Precarium a Commodato, quia Commodatum conceditur utendum ad certum, & ſpecialem uſum, & ad certum tempus expreſſum, vel tacitum, ut ſi alicui commodetur equus ad faciendum iter, ad quod certum tempus requiritur; videlicet quantum ad commode faciendum tale ſufficit, & exigitur, *l. Interdum* 73. *in princ. & l. Continuus* 137. §. *Cum ita*, *de verb. Obligat.* Precarium autem non datur ad certum determinatum uſum, neque ad certum tempus, ſed quandiu concedens permiſerit, ſive Precarium non revocaverit, *cit. l. precarium* 1. *ff. de precario & cit. c.* 3. *Precarium*, *de Precario*; Immo etiamſi Precarium concedatur ad certum tempus, v. g. ad Kalendas Julias, ut *in l. cum Precario* 12. *ff. de Precario*, tamen eo pacto conceditur, ut ſemper liberum ſit concedenti revocare rem Precario conceſſam, etiam ante tempus illud finitum; textu expreſſo *in cit. l. cum Precario*, *ff. de Precario*, & concordat *cit. l. Precarium*, *& cit. cap. Precarium*, juncta Gloſſa *ibidem. verb. per conventionem*, & tenent Abbas *ibidem num.* 11. *&* 12. Pirhing *loc. citat. num.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 6. *&* 7. & alii communiter.

Tertio differt Precarium a Commodato, 7
quia qui rem Precario accepit, tenetur dumtaxat ex dolo, & culpa lata, quæ dolo in Jure æquiparatur, non tamen ex culpa levi, & leviſſima, *l. Quæſitum* 8. §. 3. *ff. de Precario*, *l. Contractus* 23. *ff. de Regul. Juris*. Qui autem Commodatum accepit tenetur etiam ex culpa levi, & leviſſima, *cit. l. Quæſitum* 8. §. 3. *ff. de Precario*; Ubi etiam ratio affertur, quia Precarium totum procedit ex mera liberalitate Concedentis, qui poteſt illud revocare, quandocumque voluerit, & ideo ſibi imputare debet, ſi ipſum non revocaverit antequam accipiens commiſiſſet culpam levem in ejus cuſtodia; Secus autem eſt dicendum de Commodato, quia ipſum non poteſt revocari ante completum uſum, ſive tempus determinatum: Unde Commodatarius tenetur adhibere in cuſtodia rei ſibi commodatæ majorem diligentiam, quam is, qui Precario accepit, in cuſtodia rei Precario acceptæ; Sic Gloſſa *in cit. l. Quæſitum* §. 3. *verb. Ex liberalitate*, Abbas *in cit. c. Precarium n.* 15. Pirhing *loc. cit. n.* 6. *verb. Tertio differt*, Reiff. *loc. cit. n.* 9. & alii paſſim.

Precarium expirat per revocationem Conce- 8
dentis. *Com.* per text. *in l. Precarium* 1. *& l. Ait Prætor* 2. *de Precario*, *& c. Precarium* 3. *de Precariis*, ibi: *Precarium utendum conceditur*, *quandiu patitur qui conceſſit*, uti expreſſe etiam

etiam dicitur *in cit. l. Precarium*, per verb. adducta *ſup. num.* 1.

9 Item Precarium expirat moriente illo, cui conceſſum eſt, non item morte illius, qui conceſſit. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Precarium* 3. *de Precariis*, ibi; *Solvitur quoque obitu ejus, cui conceſſum eſt, non etiam concedentis*; Licet enim expiret per obitum ejus, cui conceſſum eſt, ex quo Precarium ſit Beneficium perſonale ipſi precanti conceſſum, & Beneficium perſonale ſequatur perſonam, & cum ipſa extinguatur, textu expreſſo *in c. privilegium* 7. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *privilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona*; Tamen non expirat per obitum ejus, qui conceſſit, ſed tranſit ad ejus heredem; textu expreſſo *in l. Quæſitum* 8. §. 1. & *l. Cum Precario* 12. §. 1. *ff. de Precario*, ibi: *Precarii rogatio & ad heredem ejus, qui conceſſit, tranſit*; *Ad heredem autem ejus, qui Precario rogavit, non tranſit, quippe ipſi duntaxat, non etiam heredi conceſſa poſſeſſio eſt*.

10 Item precarium expirat, ſi illud concedens rem Precario conceſſam alienaverit; Tunc enim emptor eam revocare poteſt, & ſic per ejus revocationem expirat, & tollitur Precarium; *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Precarium* 3. *de Precariis*, ubi dicitur, quod ſolvitur Precarium, *Aut cum ipſum alienari contingit alicui hoc revocare volenti, quia per conventionem hujuſmodi non licet rem alienam invito Domino poſſideri*.

11 Precariæ, ſeu *precaria* in ſingulari numero, eſt contractus Jure Canonico introductus, quo alicui ad preces, & plerumque cauſa remunerationis uſusfructus alicujus prædii, vel alterius rei Eccleſiaſticæ immobilis ad dies vitæ, vel ad aliud tempus conceditur, ea lege, ut ſingulis quinquenniis renovatio hujus conceſſionis, ſeu contractus petatur; *Sic in re communis*, per text. *in c. Ea etiam* 2. *c. precariæ nomine* 3. *c. Precariæ, de quinquennio* 4. & *c. de precariis* 5. *cauſ.* 10. *q.* 2. & *c. Precariæ* 1. & *c. di Precariis* 2. *de Precariis*.

12 Contractus Precariæ, ſeu Precariorum multum differt a contractu Precarii; Primo enim differt, quia Precario concedi poſſunt tam res mobiles, quam res immobiles: Item Jura, & ſervitutes, v. g. iter, vel actus per fundum alterius; *l. Prætor* 2. §. 3. *l. In rebus* 4. *in princip. ff. De Precario*; Precariæ autem locum ſolum habent in poſſeſſionibus, ſeu rebus immobilibus, *c. Ea etiam* 2. §. *ſi Œconomus*, & *cap. Precaria a nemine* 3. *cauſ.* 10. *qu.* 2. Et ſic notet Pirhing *l.* 3. *Decretal. tit.* 14. *n.* 10. Reiffenſtuel *ibidem n.* 11. & alii.

Secundo differt contractus Precariæ, ſeu Precariarum a contractu Precarii, quia Precarium ordinarie ad certum, & determinatum tempus non conceditur, ſed ſolum tandiu, quandiu placuerit concedenti, *l. Precarium* 1. *ff. De Precario*: *c. Precarium* 3. *de Precariis*; Precariæ autem concedi poſſunt, vel ad dies vitæ, vel ad aliud certum tempus, quamvis de quinquennio in quinquennium renovari debeant; *cap. Precariæ* 1. & *cap. Precarium* 3. *de Precario*, *cap. Precariæ, de quinquennio* 4. *cauſ.* 10. *quæſt.* 2. 13

Tertio differt contractus Precariæ, ſeu Precariarum a contractu Precarii, quia Precarium poteſt ſemper revocari pro arbitrio concedentis; *l. Precarium* 1. *ff. De Precario*, *capit. precarium* 3. §. 1. *de Precariis*; Precariæ autem revocari non poſſunt, antequam tempus conceſſionis ſit elapſum, textu expreſſo *in c. Precarium* 3. §. *final. de Precariis*, ibi: *Porro Precariæ, quæ quandoque de Eccleſiarum poſſeſſionibus fieri ſolent, non ſunt pro voluntate concedentium revocandæ*. 14

Dummodo tamen Precariæ de rebus Eccleſiæ non ſint irrationabiliter, ſeu in grave damnum Eccleſiæ factæ; nam in tali caſu revocari poſſent, ac deberent a ſucceſſore concedentis; textu expreſſo *in cap. de Precariis* 2. *De Precariis* Gloſſa juncta communiter recepta *ibid. verb. Ab eo*; ubi inſuper, adductis variis Juribus, dicit poſſe, & debere etiam revocari ab ipſomet concedente, & ſic tenet Engel *l.* 4. *Decretal. tit.* 14. *num.* 5. Reiffenſtuel *ib. n.* 14. & alii paſſim. 15

Et ratio eſt clara, quia ad alienationem quamcumque rerum Eccleſiaſticarum, immo etiam ad locationem ultra triennium requiruntur ſolemnitates Juris; textu expreſſo *Extravag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.* Unde cum Precariæ contineant hujuſmodi alienationem ſimilem locationi ultra triennium, ex quo, ut patet ex dictis per illas Precarias concedatur uſusfructus rei Eccleſiaſticæ immobilis ad dies vitæ, vel ad certum tempus, ſi concedantur, ut fieri ſolet ultra triennium, requiruntur ſolemnitates Juris, quæ ſi non adhibitæ fuerint, tales Precariæ, utpote nullæ, ipſo Jure revocari poſſunt ac debent, nedum a Succeſſore, ſed etiam ab ipſomet concedente, ſeu alienante. Secus autem, ſi Precariæ eſſent conceſſæ ad ſolum triennium, ſeu infra triennium, quia tunc, cum non requirantur ſolemnitates Juris, ſicuti nec requiritur ad locationem (cui aſſimilantur) non excedentem triennium ex citat. *Extravagant. Ambitioſæ, de* 16

17 (Secus autem...)

verb. Eccleſ. non alienand. ſi rationabiliter, & ſine gravi damno Eccleſiæ ſint conceſſæ, revocari non debent, nec poſſunt, nec a Succeſſore, nec ab ipſomet concedente, ut patet ex dictis *verb. Alienatio*, & *verb. Locatio*.

18 Precariæ expirant, quando ipſæ fuerunt conceſſæ ad longum tempus, & elapſo quinquennio, is, qui eas accepit, non petiit renovationem earum, ut colligitur ex *c. Precariæ, de quinquennio* 4. *cauſ.* 10. *q.* 2. & *c. Precariæ* 1. *De precariis*; ubi expreſſe præcipitur, quod *Precariæ de quinquennio in quinquennium ſecundum auctoritatem, & antiquam conſuetudinem renoventur*; Adeoque qui negligunt ſic renovare, cadunt Jure ſuo, ſicuti cadit ſuo Jure Vaſſallus non petens renovationem Inveſtituræ a novo Domino intra legitimum tempus, ut recte probant Abbas *in cit. cap. Precariæ* 1. *De precariis num.* 1. Pirhing *loc. cit. num.* 14. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 21. & alii.

Additiones ex aliena manu.

19 Varias a variis adductas rationes, cur in precario præſtetur dolus, & quæ in civilibus nomine doli venit *culpa lata*, & in commodato præſtetur culpa etiam leviſſima, affert, & una confutat Jacob. Gothofred. *in l.* 23. *ff. de Regul. Jur.*

20 Meo judicio: *Ulpiani rationi* (recte inquit idem Jacobus Gothofred. ubi ſupra) *adhærendum eſt in d. leg.* 14. §. 21. *de Furt. quæ ab Interpretibus redditur, ſed quas ita evolvo. In precario ideo dolus dumtaxat præſtatur, eo quod hæc liberalitas ſit, ſeu donatio, qua ſcilicet poſſeſſio rei datur, donatur, leg.* 15. §. *Eum, qui de Precar. conceditur* (*qua quidem in re concedendi vox propria eſt*, *leg.* 1. *in princip.* §. 2. *leg.* 4. *in fin. l.* 6. §. 4. *leg.* 7. 8. §. 3. *leg.* 12. §. 1. *de Precar. l.* 1. §. 11. *de Trin. aliuque privat. l.* 163. *infr.*) *etſi non perpetuo jure habenda* (*precario enim id opponitur*) *attamen proprio interim quodam jure Precarium conceditur poſſidendum, fideique Roganti committitur, ſic ut re tamquam ſua, qui precario habet, interim utatur, eamque poſſideat. Quare ab eo culpa exigi non debet, non poteſt, quum res ejus ſit interim quodammodo, ſed dolus tantum, quia reddendi conditio ei ineſt. Nam etſi rogantis arbitrio res utenda poſſidenda conceditur, tamen ex fide bona oritur precarium, l.* 2. §. 2. *ff. de Precar. quæ in omnibus contractibus, quibus vitæ ſocietas continetur, præſtanda eſt. Neque is, qui precario rogavit, eo animo poſſeſſionem nanciſcitur, ut credat ſe dominum eſſe, leg.* 13. §. 1. *ff. de Publician. Eadem proinde hic ratio, quæ in depoſito, quod in utroque res in totum fidei, arbitrioque accipientis depoſita vel precario data committatur, concedatur.*

Titulus *Precariæ* olim denotavit *conceſſionem ad preces factam ex largitate Epiſcoporum, qua oſtendebatur res tales manſiſſe in dominio Eccleſiæ, & redditus tantum detentori attributos fuiſſe:* Ea de cauſa antiquitus priuſquam Beneficia eccleſiaſtica, ita ut hodie, ordinata fuere, clerici ab Epiſcopo nonnunquam bona eccleſiaſtica in vicem ſalarii fruenda hoc titulo occuparunt, ut docet *Concilium Toletanum VI. c.* 5. *relatum in c.* 74. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. 21

Laici quoque nonnunquam per preces ab Epiſcopis obtinebant, ut rerum eccleſiaſticarum redditus uſque ad vitam ſuam perciperent, maxime qui valde pauperes erant, idque quia ex penu Eccleſiæ alendi erant omnes Pauperes. Confer de Precariis Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 14. *per tot.* 22

PRECES PUBLICÆ.

* PRincipes ſæculares ſi petant ab Epiſcopo ut preces publicæ indicantur pro neceſſitate ſtatus, id utique poteſt, & debet. Nonniſi vero ſumma abuſio eſſet, ſi etiam ex conſuetudine Principes Epiſcopali auctoritate neglecta indicere illas vellent. Benedictus XIV. Conſtitut. *Bull. tom.* 1. *n.* 82. incip. Quemadmodum preces. *

PRESBYTERATUS. Vide verb. *Ordo a n.* 48. *ad* 50.

PRETATICUM. Vide verb. *Hebreus n.* 7.

PRIMÆ PRECES IMPERATORIS. Vide verb. *Beneficia art.* 12. *per totum*.

PRIMICERIUS.

PRimicerius generaliter loquendo dicitur ille, qui primus juxta antiquorum conſuetudinem erat ſcriptus in ordine ceræ ſeu ſcripturæ; Mos enim erat antiquis in tabulis ceratis, & pugillaribus ſcribere, & hinc quicum- 1

cumque in quolibet hominum ordine primo loco ſcriptus erat in Albo, ſeu tabula cerata, *Primicerius* appellabatur; & qui ſecundo loco *Secundocerius*, & qui tertio *Tertiocerius*, ut colligitur *ex l. Primicerius* 2. & *l. Lege pragmatica* 4. *De Domeſticis, & protectoribus*; Sic *in Rubrica Cod. De primiceriis lib.* 12. Primus Notariorum appellatur *primicerius*, eo quod in Matricula Notariorum primo loco ſit ſcriptus, ut explicat Gloſſa *ibidem*. Similiter *l. Primicerium* 2. *Cod. de Fabricenſibus*; Primus Fabricenſium vocatur *primicerius*, ut tradunt Gregor. Tholoſan. *lib.* 15. *Syntagm. Jur. cap.* 22. *num.* 5. *& ſequent.* Azorius *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 16. *qu.* 1. Pirhing *lib.* 1. *Decret. tit.* 25. *numer.* 1. Reiffenſtuel *ibid. n.* 1. & alii paſſim.

2 Quoad præſens autem *Primicerius* dicitur *primus Cantor*, ſeu primus in Cantu, ſeu Choro, qui alio nomine appellatur *præcentor*, ut patet *ex cap. Cum olim 6. de conſuetud.* & qui ſecundum locum poſt ipſum tenet, ejuſque abſentis vices gerit, vocatur *Succentor*, ut *cap. Inter dilectos* 11. *de exceſſibus Prælator.* ſive *Vicecantor*; Azor. *cit. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 22. *qu.* 2. Pirhing *loc. cit. nu.* 1. & alii; Et alicubi vocatur *Magiſter Scholarium*, ſeu *Scholaſticus*; Sic notat Hoſtienſ. *in Summar. num.* 1. *tit. de Primiceria*, Pirhing *loc. cit. nu.* 1. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 1. & alii.

3 Primicerii Officium deſcribitur *in cap. perlectis* 1. §. *Ad primicerium diſt.* 25. *& c. Unic. de Officio primicerii*, quod ſit præeſſe Diaconis, & reliquis Clericis in docendo ordinem, & modum pſallendi, & canendi in Choro pro diverſitate, & ſolemnitate temporum, & ad ipſum ſpectet Divinum Officium ordinare, Pſalmos, Lectiones, Reſponſoria, & alia hujuſmodi aſſignare, quæ quiſque Clericorum dicere debeat, ipſumque Chorum regere, & operam dare, ut omnes ab ipſo, vel a quo ipſe juſſerit, inſtruantur, & diſciplina inter eos obſervetur, tamquam pro iis ratione coram Deo redditurus, alioquin enim tenebitur de negligentia in Officio ſuo commiſſa.

4 Primicerius, Cantor, ſeu Præcentor in illis locis, ſeu Eccleſiis, in quibus ratione ſui Officii præcedit aliis Canonicis, cenſetur conſtitutus in Dignitate, ſeu Perſonatu, ibique Primiceriatus eſt Dignitas, ſeu Perſonatus, ut conſtat *ex cap. Cum acceſſiſſent* 8. *de Conſtitutionibus*, *& cap. Cum olim 6. de conſuetud.* Ubi vero nullam præeminentiam, ſeu præcedentiam inter alios Canonicos habet, non cenſetur in Dignitate, ſeu Perſonatu conſtitutus, ſed ibi nudum Officium, ſeu adminiſtrationem habet. Et idem dicendum eſt de The- 5
ſaurario, Sacriſta, & Cuſtode; Azorius *loc. cit. cap.* 16. *qu.* 3. *& cap.* 22. *qu.* 1. Pirhing *loc. cit. num.* 2. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 3. Layman *in cit. cap. Unic. de Officio primicerii*, & alii paſſim.

Additiones ex aliena manu.

Vicarii *nati* Epiſcopi primitus fuere *Archi-* 6
diaconus, *& Archipresbyter*. Additus poſtmodum fuit in Eccleſiis Cathedralibus *Primicerius*, qui ex delegata poteſtate Epiſcopi præerat Clero inferiori, ſeu minori. Primis temporibus hæc poteſtas Archidiacono demandata erat ab Epiſcopo, ut omni Clero etiam Presbyteris, & Archipresbyteris præeſſet, ut ejus quaſi eſſet adminiſtrator, & Vicarius Generalis. Quum vero hic potiſſimum auctoritatem 7
ſuam in Clerum majorem, & ſuperiorem extendiſſet, ſubſtitutus eſt ei alius Vicarius, a quo Clerus inferior regeretur; Thomaſſin. *vet. & nov. Eccleſ. diſc. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 103. §. 10. Factum eſt inde, ut in abſentia Epiſcopi his 8
tribus Vicariis *Archidiacono*, *Archipresbytero*, *& Primicerio* gubernacula Eccleſiæ demandarentur, ut mox laudatus Auctor *citato loco* §. 3. ex Epiſtola Papæ Martini oſtendit.

Plene officium Primicerii in Cathedralibus 9
deſcribit Iſidorus *in C.* 1. *d.* 25. *ad Primicerium*, inquit, *pertinent Acolythi, Exorciſtæ, Pſalmiſtæ, atque Lectores*. Pergit vero: *Signum quoque dandum pro Officio Clericorum, pro vitæ honeſtate, & Officio meditandi, & peragendi ſolicite lectiones, benedictiones, pſalmum, laudes, offertorium, & reſponſoria, quis Clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus pſallendi in choro pro ſolemnitate temporum, ordinatio quoque pro luminibus deportandis. Si quid etiam neceſſarium eſt pro reparatione Baſilicarum, quæ ſunt in urbe, ipſe denunciat Sacerdoti. Epiſtolas Epiſcopi pro diebus jejuniorum Parochianis ipſe per Oſtiarios dirigit: Clericos, quos delinquere cognoſcit, ipſe diſtringat. Quos vero emendare non valet, eorum exceſſus ad cognitionem Epiſcopi deferat. Baſilicanos ipſe conſtituat, & matriculam ipſe diſponat*. Plenius hoc declaratur *in C. unic. de offic. Primicer.* ubi additur, quod præſit Diaconis, & reliquis gradibus Eccleſiaſticis in ordine poſitis, quamvis ſub Archidiacono conſtitutus ſit, & ejus Subofficialis eſſe videatur.

De Primicerio juxta hodiernam diſciplinam 10
conſule Curvin. *de Perſon. & Benefic. Eccleſ. tit. de Primic.*

11 Alias constat Primicerium vocari Antesignanum cujuscumque Ordinis Civilis & Sacri. Fit hoc tamen in antiquis monumentis mentio Pri[illegible] [illegible]

12 [illegible]

[illegible]

[illegible] fructus agrorum, vi[illegible] arborum, & hujus[illegible] colligitur aperte *ex lib.* [illegible] 16. & 19. *ex lib. Numer.* [illegible] & *ex lib. Deuteronom. c.* 16. [illegible] autem *primitiæ*, quia ſunt [illegible] *Communis*, per text. *in leg.* [illegible] *num.* 12. & 13. ibi: *Quidquid* [illegible] *Domine, tibi dedi, Uni*[illegible] *initia, quas gignit humus, & De*[illegible], *cedant in uſus tuos*. Inſuper [illegible] *in Rubric. de primitiis nu.* 6. Silveſter [illegible] *Decima n.* 1. *in fine.* Reiffenſt. *lib.* 3. *De*[illegible] *tit.* 30. *num.* 171. adhuc vocari *primi*[illegible] quia ſunt fructus optimi, ſive primi in [illegible]tate, per text. *in cit. lib. Num. cap.* 18. [illegible] 12. ibi: *Omnem medullam olei, & vi*[illegible], *ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino &c.* Quod negant Suarez *lib.* 1. *de Divino cultu cap.* 8. *num.* 2. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 30. *num.* 167. & alii dicentes, quod ſignificantur hic nomine Primitiarum primi fructus tempore, non bonitate, ideſt optimi, ut colligitur *in cit. lib. Num. c.* 18. *n.* 13. ibi: *Univerſa frugum initia* (ideſt Primitias) *quas gignit humus &c.*

3 Per primitias non intelliguntur, nec olim intelligebantur, omnes primi fructus alicujus terræ, agri verbi gratia aut vineæ, nec erat quantitas certa, & determinata: Poſtea vero fuit determinata hæc quantitas, ſcilicet; Quod nemo pluſquam quadrageſimam partem dare teneretur, & nemo minus, quam ſexageſimum dare poſſet de primis fructibus; textu expreſſo *in cap. Decimam partem* 1. *de Decimis, Primitiis, & Oblationibus* §. *At vero*, ibi: *At vero primitiæ, quas de frugibus offerebant, non erant* [illegible] *, ſed offerentium arbitrio* [illegible]; [illegible] *quoque accepimus Hebræorum* [illegible] *præceptam, ſed arbitrio Magi*[illegible]; *Quod qui plurimum, Quadra*[illegible] *partem dabant Sacerdotibus, qui mini*[illegible], *Sexageſimam; Inter Quadrageſimam, & Sexageſimam licebat quodcumque voluiſſent offerre; Quod igitur in Pentateucho dubium derelictum eſt; hoc ſpecialiter definitur propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius a populo exigant in Primitiis offerendis.*

Ad primitias reducuntur omnis Primogenita, ideſt primi partus, tam de hominibus, quam de animalibus, qui Deo ſpecialiter offerri, & ſacrificari debebant, juxta *cap.* 13. *Exodi n.* 2. ibi: *Sanctifica mihi omnem primogenitum, quod aperit vultum, tam de hominibus, quam de jumentis*, & cap. 18. *Numer.* ibi: *Quidquid primum erumpit e vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domino, ſive ex hominibus, ſive de pecoribus fuerit, tui Juris erit, ita dumtaxat, ut pro hominis Primogenito pretium accipias.* 4

Primitiæ Lege veteri debebantur Jure Divino poſitivo. *Communis*, per text. *in cap.* 23. *n.* 19. *Exodi c.* 48. *nu.* 12. *Num. c.* 16. *nu.* 2. *Deuteron.* cum ſimilibus. 5

Primitiæ ſecundum ſubſtantiam, quatenus videlicet ſpectant ad honeſtam ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ etiam in Lege nova adhuc debentur de Jure Divino; Formaliter vero ſumptæ, ſeu pro certa quantitate, debentur ſolum Jure humano. Prima pars colligitur *ex cap. Revertimini* 65. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. ubi Decimæ, ac Primitiæ quoad ſubſtantiam Jure Divino obligati ſupponunt, & *cap. Tua* 26. *De Decimis, Primitiis, & Oblationibus*, ubi expreſſe habetur; *Nimis profecto videtur iniquum, ſi Decimæ, quas Deus in ſignum univerſalis Dominii ſibi reddi præcepit, ſuas eſſe Decimas, & Primitias aſſeverans &c. diminui valeant*. Et tenent Gloſſa *in cap. Eccleſias* 1. *cauſ.* 13. *q.* 1. *verb. Primitias*, Guttierez *Canonic. qq. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 6. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 3. *cap.* 27. *num.* 5. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 175. Didac. & alii. Secunda autem pars clare patet *ex cap. Revertimini* 65. *cap.* 16. *queſt.* 2. & *cap. Decimas* 1. *ead. cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ibi: *Oportet autem .... Primitias, quas Jure Sacerdotum eſſe ſancimus, ab omni populo accipere*; *cap. præter* 6. *diſt.* 32. *in fine*, ibi: *Primitiæ .... fideliter reddantur a Laicis.* 6

Pri-

7 Primitiæ formaliter ſumptæ non amplius debentur ; ubi non adeſt conſuetudo eas ſolvendi. *Communis*, ut patet ex fere univerſali praxi eas non ſolvendi ; Cum enim primitiæ formaliter ſumptæ , ideſt ſecundum ſpecificam , & determinatam quantitatem, ſint introductæ ſola Lege humana , potuit huic derogare conſuetudo legitime præſcripta ; textu expreſſo. *in cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*.

8 Inter Primitias , Decimas , & Oblationes hæc adeſt differentia , quod *Primitiæ* ſolvuntur ſemel tantum de primis fructibus Novalium, agrorum , vinearum , arborum , & animalium in ſignum gratitudinis erga Deum . *Decimæ* ſolvuntur ſingulis annis in recognitionem univerſalis Dei Dominii de omnibus fructibus . *Oblationes* ſolvuntur ſine determinatione temporis , qualitatis , aut quantitatis ex cauſa devotionis. Sic expreſſe Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 30. *num.* 60. & alii. Vid. verb. *Decimæ*, & verb. *Oblationes*.

Additiones ex aliena manu.

9 Primitiæ dicuntur primæ fructuum obventiones, ut primi animalium fœtus, primi fructus de terra ad culturam redacta , & denique prima de fructibus ſingulorum annorum commoda.

10 Antiquiſſimi ſane fuit inſtituti , eas Deo conſecrare Fonti omnis boni, & omnium com-
11 modorum largitori. Tenebantur hac etiam devotione Gentiles ; Conſule *Samuel. Pitiſc. in Lexic. antiq. Roman. voce Primitiæ*. *Spencer. de leg. Hebræor. Ritual. lib.* 3. *diſs.* 1. *cap.* 6. *Guther. de vet. jur. Pontif. lib.* 4.

12 Male vero *Spencerus* inde colligit , inſtitutum primitiarum ex Religione Gentilium eſſe petendum. Prima ejus veſtigia inter eos , qui verum Deum colebant, deprehendimus e Sacra Scriptura , exemplo Abelis id corroborante ; *Gen. IV.* 4.

13 Nulla in Eccleſia naſcente erat Lex de Primitiis ſolvendis. Quod enim *in can.* 4. *Apoſtolorum apud Harduin. tom.* 1. *Concil. p.* 10. & *p.* 33. de Primitiis traditur, non eſt Apoſtolicum inſtitutum , ſed ſæculorum ſubſequentium uſus; *Pſeudo-Clement ait*: *Omnis autem fructus domum mittatur. Primitiæ Epiſcopis & Presbyteris. Clarum eſt, quod Epiſcopi, & Presbyteri Diaconis , & reliquis diſtribuant.* : *Canone præcedente III. Apoſtoli finguntur indulſiſſe, ut tantum legumina nova tempore opportuno ad Altare deferantur , quod eo tempore inter non entia relatum eſt . Qui menſas Agapis deſtinatas Altaria fuiſſe aſſerunt , næ graviter errant , ut Eruditi docuerunt.*

Si canones arabici Nicæni genuini forent , 14
jam ſæculo IV. fuiſſet Lex de ſolvendis primitiis . Si quidem *cap.* 1. conſtitutum apud *Harduinum tom.* 1. *Conc. p.* 510. fingitur; *Item exigit a vobis Deus , ut offeratis primitias frugum veſtrarum , & primitias fructuum vinearum, & jumentorum veſtrorum Eccleſiis , ut ex iis alantur Sacerdotes , & Eccleſiæ Miniſtri :* Hanc vero Legem ignorant Canones Nicæni genuini, ignorant Canones Synodorum reliquarum hujus ſæculi.

Poſterioribus vero temporibus legem de ſol- 15
vendis primitiis in Eccleſia fuiſſe indictam tenent nonnulli præſertim ex *Can.* 7. *Concilii a S. Gregorio VII. Romæ in Laterano anno* 1078. *habiti*, quod relatum eſt *in Can.* 1. *qu.* 7. At 16
alii cenſent , potius contineri adhortationem , & conſilium , quam juſſum . Sed quidquid hujus rei ſit, ſi ſpectes uſum , primitiæ non ſunt ſub obligatione.

Duobus vero caſibus adhuc debentur. Primo 17
ſi Parochorum facultates adeo anguſtæ ſint, ut congruæ ipſorum ſuſtentationi haud ſufficiant .
Secundo ſi ſolvi alicubi conſueverunt . Et , 18
quod mirum eſt , *Jacobus la Lande in Rubric.*
ad tit. Decret. de decim. cenſet , oblationes 19
conſuetudine quantumvis vetuſtiſſima haud evadere obligatorias , primitias vero conſuetudine obligatorias evadere. Rationem vero diverſitatis his verbis nititur: *Oblationes* (inquit) *ex pietatis officio & mera donantium voluntate proficiſcuntur, & nullo jure cogente celebrari debent, juxta id quod ait ſacer textus: Voluntarie ſacrificabo tibi: & illud Exodi* 35. *Omnes viri, & mulieres mente devota , obtulerunt donaria , ut fierent opera , quæ juſſerat Dominus per manum Moyſi: cuncti filii Iſrael voluntaria donaria domino dedicaverunt : can.* 6. *Concilii Cabilon. Aliud obtinet circa Primitias, propterea quod ſpecialis ſit ratio eas præſtandi , nimirum in recognitionem divinæ liberalitatis ob fructus conceſſos , quæ cum temporis diuturnitate concurrit , atque ita primitiæ duobus caſibus obligationis nexu continentur , ſi Populus uſu longævo eas rependere ſolitus ſit , vel ſi Sacerdotes indigeant , quibus intervenientibus ſunt in mandato, & primitias renuentes poſſunt excommunicari , Canon.*
Præter hoc, diſt. 32. Sed & oblationes conſue- 20
tudine obligatorias evadere , monſtravimus *in addit. ad verb. Oblationes*.

PRI-

PRIVATIO VOCIS ACTIVÆ, & PASSIVÆ, & OFFICII, VEL BENEFICII. Vide verb. *Lex art. 2. a n. 27. ad 44.*

PRIVILEGIUM.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Privilegiorum naturam, diviſionem, conceſſionem, acquiſitionem, & communicationem.

1 PRivilegium proprie ſumptum eſt Supremi Principis Conſtitutio ſpecialem favorem concedens; Unde Privilegium dici ſolet Lex privata contra, vel præter Jus aliquid concedens; *cap. Privilegia 3. diſt. 3. & cap. Abbate 25. de verbor. ſignification.* ibi: *Cum Privilegium ſit Lex privata, nec eſſet privata, niſi aliquid ſpecialiter indulgeret.* Sic in re Communis.

2 Ad ſubſtantiam Privilegii non requiritur, quod ſit ſcriptum; *cap. Inſtitutionis 7. cauſ. 25. quæſt. 2.* & ibi Gloſſa verb. *Præſentia, Clementin. 2. §. Nos enim, de ſepulturis*, ibi: *Univerſa privilegia, gratias, Indulgentias, verbo, ſeu ſcripto conceſſa &c.* & Gloſſa ibidem verb. *Verbo*. Et *Extravag. ultim. poſt initium, de pœnit. & remiſſionib. inter Communes*, ibi: *Facultatum per Nos conceſſarum, tam verbo, quam in ſcriptis confectis exinde litteris, vel non.* Et ſic *Doctores communiter*.

3 Privilegium dividitur primo in Privilegium contra Jus, & Privilegium ultra, vel præter Jus. Privilegium *contra Jus* eſt, quo Juri communi derogatur, ut exemplo a ſolvendis Decimis, vel a Juriſdictione Ordinarii, & hujuſmodi quæ conceduntur contra Jus commune; Privilegium *ultra, vel præter Jus* eſt, cujus actus, vel materia non eſt quidem Jure prohibita, ſed tamen non niſi certis perſonis conceſſa, ut poteſtas abſolvendi a Reſervatis, vel diſpenſandi, & hujuſmodi.

4 Secundo, Privilegium dividitur in Privilegium clauſum in corpore Juris, & in Privilegium extra Corpus Juris, ſeu datum per ſpeciale Reſcriptum Principis. Privilegium *clauſum in corpore Juris* eſt, quod inter alia Jura, ſeu alias Leges Corpori Juris inſertum eſt, ut ſunt Privilegia Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, quæ habentur paſſim, tum in Jure Canonico, tum etiam Civili *in Titulo, & Cod. de SS. Eccleſ. & Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Item Privilegia Pupillorum, Minorennium, Studioſorum, Militum, Fiſci, Creditorum, & ſimilia; quæ paſſim habentur in utraque Jure. Privilegium *extra Corpus Juris* eſt illud, quod per ſpeciale Reſcriptum Principis, ſeu per ſpeciales litteras, vel per Bullam, Diploma, ſeu Indultum alicui perſonæ, Communitati, vel loco eſt conceſſum, & necdum Juri communi eſt inſertum.

5 Tertio, Privilegium dividitur in reale, perſonale, & mixtum. Privilegium *reale* eſt illud, quod proxime, immediate, & directe confertur rei, loco, muneri, dignitati, & hujuſmodi, v. g. Prædio, Eccleſiæ, Monaſterio, Prælaturæ, & conſequenter etiam, & ultimate perſonis, quæ talem rem, locum, Prælaturam, Dignitatem, vel Officium habent. Privilegium *perſonale* eſt illud, quod proxime immediate, & directe confertur perſonæ ratione illius perſonæ ſine contemplatione rei, *arg. cap. Mandata 6. de Præſcript.* ibi: *Quas non loco tribuimus, ſed Perſonæ.* Privilegium *mixtum*, ideſt partim perſonale, & partim reale eſt illud, quod conceditur certo perſonarum generi, ſeu qualitati, ut privilegium reſtitutionis in integrum conceſſum Minoribus 25. annis, quod etiam ad hæredes tranſit, *l. Non ſolum 6. ff. de in integrum reſtit.* Item Privilegium S. C. Vellejani conceſſum feminis, ne ex fidejuſſione obligentur; Item Privilegium S. C. Macedoniani conceſſum filiis familias, ne ex mutuo ſine conſenſu Patris accepto obligentur. Item Privilegia Clericorum, Studioſorum, Militum, & hujuſmodi; Talia enim Privilegia dicuntur mixta, quia conceduntur non mere reſpectu perſonæ, nec mere reſpectu rei, ſed mixte, e reſpectu perſonæ, & reſpectu rei, videlicet intervenientis luſionis, vel ratione ſtatus, Dignitatis, Officii, aut conditionis ipſis adhærentis; ideoque etiam perpetua ſunt, & tranſeunt ad perſonas ſuccedentes in Dignitate, Officioque, & ſic etiam realia privilegia cenſentur.

6 Quarto, Privilegium dividitur in Privilegium remuneratorium, & in privilegium mere gratioſum. Privilegium *remuneratorium* eſt illud, quod conceditur intuitu meritorum, v. g. laborum, moleſtiarum, fidelitatis, ſervitiorum, expenſarum, & hujuſmodi, in converſione infidelium, Hæreticorum, Rebellium, Schiſmaticorum, in bello, & hujuſmodi exhibitorum, & præſtitorum; ſicque hoc Privilegium cenſetur datum, ſeu conceſſum tamquam in præmium, & quandam remunera-

tio-

tionem, ſeu compenſationem. Privilegium *mere gratioſum* eſt illud, quod ex mera Concedentis gratia, & benevolentia, non intuitu meritorum, aut in illorum compenſationem conceditur.

7 Quinto, Privilegium dividitur in ſcriptum, & non ſcriptum. Privilegium *ſcriptum* eſt illud, quod per ſcripturam, ſeu Reſcriptum Principis conceditur. Privilegium *non ſcriptum* eſt illud, quod Princeps oretenus dumtaxat ſine ſcriptura concedit, & dicitur privilegium *vivæ vocis oraculo conceſſum*, de quo fuſe ſub verb. *Oracula vivæ vocis*.

8 Sexto, Privilegium dividitur in perpetuum, & temporale. Privilegium *perpetuum* eſt illud, quod conceditur abſque limitatione temporis, vel adhæret rei de ſe perpetuo duraturæ. Privilegium *temporale* eſt illud, quod conceditur pro determinato, & limitato tempore.

9 Septimo, Privilegium dividitur in Commune, ſeu Communitatis, & in privatum, ſeu privatorum. Privilegium *Commune*, *ſeu Communitatis* eſt, quod primario conceditur Communitati, ſeu Univerſitati, & per ſe reſpicit bonum Communitatis, cui eſt conceſſum, quamvis etiam redundet in membra ejus, ut eſt privilegium Fori, & Canonis conceſſum toti ſtatui Clericali. Privilegium *privatum*, *ſeu privatorum*, eſt, quod primario conceditur perſonis particularibus, & per ſe reſpicit bonum perſonarum particularium, quamvis mediate redundet etiam in bonum Commune, ut eſt privilegium reſtitutionis in integrum Minoribus 25. annis conceſſum, & hujuſmodi.

10 Octavo, Privilegium dividitur in purum, & in Conventionale. Privilegium *purum* eſt illud, quod ſine aliqua conventione, ſeu reciproca obligatione conceditur. Privilegium *Conventionale* eſt illud, quod conceditur cum conventione, & obligatione aliquid dandi, aut faciendi, & hujuſmodi; Unde hoc privilegium quodammodo emitur, ſeu per contractum oneroſum acquiritur.

11 Nono, Privilegium dividitur in privilegium pro foro conſcientiæ tantum, & pro foro externo. Privilegium *pro foro conſcientiæ* eſt, quod ſolum prodeſt, ut quis ſalva conſcientia illo uti poſſit, non vero, ut quis exterius, & in foro contentioſo pro privilegiato agnoſcatur. Privilegium *pro foro externo* eſt, quod non tantum prodeſt in conſcientia, ſed etiam in Judicio externo.

12 Decimo, Privilegium dividitur in privilegium conceſſum ex motu proprio concedentis, & in privilegium conceſſum ad preces, ſeu ſupplicationem privilegiati. Privilegium conceſſum *ex motu proprio* eſt illud, quod in Litteris privilegii inſertam habet clauſulam *Motu proprio*, etiamſi forte privilegiatus per ſe, vel per alium pro eo ſupplicaverit; Textus, & Gloſſa communiter recepta, *in c. Si motu proprio 23. de Præbend. in 6.* Unde idem operatur motus proprius ad inſtantiam partis conceſſus, ac motus proprius ex mera Principis liberalitate procedens. Barboſa *clauſul. 79. nu. 6.* & alii paſſim. Privilegium conceſſum *ad preces, ſeu ſupplicationem Privilegiati* eſt illud, quod ſine dicta clauſula ſimpliciter ad preces, ſeu ſupplicationem conceditur.

Inter utrumque hoc privilegium notabilis [13] intercedit differentia, quod ſcilicet privilegium *motu proprio* conceſſum, non tantum ſit altero favorabilius, & pleniſſimæ interpretationis, *c. Quamvis* 4. cum ibi notatis per Gloſſam in verb. *Pleniſſime, de Præbend. in 6.* ſed etiam non poſſit argui de ſubreptione, *cit. c. Si motu proprio 23. de Præbend. in 6.* E contra vero privilegium, quod ſine dicta clauſula ſimpliciter ad preces, ſeu ſupplicationem conceditur, corruit per falſa narrata, vel tacitam veritatem, quæ de Jure, aut ſtylo Curiæ exprimi debuiſſet; Semper enim intelligitur illa tacita conditio; *Si preces veritate nitantur*, textu expreſſo in *c. Ex parte 2. de Reſcriptis*, ibi: *In hujuſmodi Litteris intelligenda eſt hæc conditio, etiamſi non apponatur: Si preces veritate nitantur.*

Privilegium concedere poteſt ſolus ille, qui [14] Legem condere poteſt. *Communis*; Privilegium enim, vel eſt *contra Jus*, & tunc clarum ſtat, quod ſoli Legiſlatori, vel ejus Succeſſori, vel utriuſque Superiori competit facultas concedendi tale privilegium, cum includat diſpenſationem, & derogationem Legis. Vel eſt privilegium *ultra*, ſeu *præter Jus* commune, vel municipale, & tunc etiam clare patet, quod ſolus Legiſlator, vel Succeſſor, ſeu Superior utriuſque poteſt ipſum concedere, cum ſolus ipſe obligare poſſit ſaltem ſuos ſubditos, ne impediant privilegiatum in uſu ſui privilegii.

Privilegium *contra Jus*, non poteſt concedi [15] niſi aliquo modo ſubditis. *Communis*. Per tale enim privilegium eximitur privilegiatus a Lege, ſeu Jure, qui ſubdi debet; aut exercetur aliquis actus Juriſdictionis, qui exerceri non poteſt niſi in aliquo modo ſubditos.

Privilegium autem *ultra*, ſeu *præter Jus* po- [16] teſt concedi etiam non ſubditis: *Communis*;

Con-

Conceſſio enim talis privilegii non eſt tam actus Juriſdictionis, quam cujuſdam Donationis, & Dominii illius rei, vel Juris, quod per privilegium datur: Videmus enim in dies Principes concedere ſibi benemeritis forenſibus, & extraneis privilegium, ut in ſuis Ditionibus liberi ſint a præſtandis Vectigalibus, ut poſſint extrahere frumentum, merces, arma, milites, & hujuſmodi.

17 Ut conceſſio privilegii ſit licita, requiritur juſta cauſa. *Communis*; Juſtitia enim diſtributiva, & Legalis requirit, ut nullus abſque rationabili cauſa eximatur a Lege communi, & ſic ne concedatur alicui privilegium contra Jus; Immo neque privilegium *ultra*, ſeu *præter Jus*, quia ſi ſine juſta cauſa id Princeps concederet, argueretur prodigalitatis, & acceptionis perſonarum, daretque occaſionem invidiæ., & perturbationis aliis non privilegiatis.

18 Poteſt tamen conceſſio privilegii eſſe valida, quamvis ſit facta ſine juſta cauſa. *Communis*: Valor enim privilegii, ſive *contra Jus*, ſive *ultra*, ſeu *præter Jus* pendet omnino a voluntate Concedentis ipſum privilegium. Unde ſicut ipſe poteſt abſque ulla cauſa tollere valide hujuſmodi Jus, ſeu Legem ex toto; ita a fortiori ex parte unam, vel aliam perſonam per ſpeciale privilegium ab ejus obligatione eximendo ſaltem valide.

19 Privilegium acquiri poteſt ex conceſſione Principis, ſive facta motu proprio ex ultronea ipſius liberalitate, ſive facta ad preces, & ſupplicationem privilegiati. Qui tamen privilegiatus ad hoc, ut valide, & licite privilegium acquirat, debet in ſupplicatione evitare obreptionem, & ſubreptionem; neceſſario enim debet fideliter exprimere ea omnia, quæ veriſimiliter retrahere poſſent animum a conceſſione Privilegii. Sic notant paſſim Doctores poſt Clarum, §. *final. quæſt.* 59. *verb. Debes advertere*.

20 Item privilegium acquiri poteſt Præſcriptione, ſeu conſuetudine legitime præſcripta. *Communis*, per textum, *in cap. Novit* 13. *de Judiciis*, & *cap. Super quibuſdam* 26. *de verborum ſignificat.* Conſuetudo enim legitime præſcripta habet vim Privilegii, & inducit Jus, *arg. citat. cap. Novit* 13. *de Judiciis*, ibi; *Niſi forte Jure communi per ſpeciale Privilegium, vel contrariam conſuetudinem aliquid ſit detractum*. Ubi Gloſſa communiter recepta verb. *Conſuetudinem*, ſic dicit: *Nota, quod conſuetudo parificatur Privilegio*; *cap. Conqueſtus* 8. *cauſ.* 9. *quæſt.* 3. *cap. Quia ſancta* 28. *diſt.* 63. *cap. Quia per ambitionem* 6. *diſt.* 64. Unde per conſuetudinem legitime præſcriptam acquiritur Juriſdictio, *cap. Duo ſimul* 9. & *ibi* Gloſſa *verb. Conſuetudo, de Offic. Judic. Ordinar. cap. Cum contingat* 13. *in fine de Foro competent.* Item per ipſam acquiritur Jus exigendi tributa, & pedagia, *cap. Super quibuſdam*, 26. §. *Præterea*, & *ibi* Gloſſa *verb. Non extat memoria*, *de verbor. ſignificatione*. Item per ipſam acquiritur exemptio a Decimis, a Funeralibus, & ſimilibus; *cap. De quarta* 4. & *cap. Cum olim* 18. *de Præſcriptionibus*, cum ſimilibus.

Item Privilegium acquiritur per communicationem. *Communis*. 21

Communicatio autem, ſeu communicare idem eſt, ac commune facere, & conferre alicui quod prius jam alteri fuerat conceſſum; Unde communicatio Privilegiorum conſiſtit in participatione, & conceſſione quadam Privilegii, quod Superior, poſtquam illud uni ſimpliciter conceſſerat, etiam ad alium extendit, *arg. cap. Cum de Diverſis* 2. *de Privilegiis in* 6. 22

Regulares Mendicantes habent pleniſſimam inter ſe communicationem Privilegiorum; Immo communicant etiam Privilegiis conceſſis aliis Ordinibus non Mendicantibus. Sic Herincx *diſp.* 4. *de legibus*, *quæſt.* 6. *num.* 73. Sannig. *diſt.* 2. *de privileg. Regular. quæſt.* 4. Caſſaing. *de privileg. Regular. tract.* 1. *cap.* 3. *præpoſit.* 1. Portel. *verb. Communicatio privilegiorum*, Caſarubios *eodem verbo*, Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 55. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 33. *num.* 55. & *ſeq.* & alii communiter. Et id clare patet ex variis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, & ſignanter Sixti IV. Alexandri VI. Julii II. Leonis X. Clementis VII. Pauli V. Pii IV. S. Pii V. Gregorii XIII. Sixti V. Clementis VIII. pluriumque aliorum, quos enumerat, & adducit noviſſime Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Summe decet*, & Conſtitut. incip. *Pretioſus*, & in aliis Conſtitutionibus ſpecificatis, & moderatis a Clemente XII. Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex*. 23

Et quo ad hanc Privilegiorum communicationem mea Religio Fratrum Minorum Regul. Obſervantiæ inter alias ampliſſimam conceſſionem obtinuit a Clemente VII. Conſtitut. Incip. *Dum fructus uberes* quæ Bulla fuit poſtea confirmata a Paulo IV. Pio IV. Gregorio XIII. Sixto V. & aliis Pontificibus, & ſpecialiter a Clemente VIII. Conſt. incip. *Ratio Paſtoralis*, & a Benedicto XIII. Conſt. incip. *Summe decet*; quæ tamen Benedicti XIII. Conſtitutio quo ad maximas ampliationes, & ingentes 24

novas

novas conceſſiones una cum aliis ab eodem emanatis pro aliis Ordinibus Regularibus, fuit moderata a Clemente XII. d. Conſtit. inc. *Romanus Pontifex*.

25 Unde hic juvat adducere dictam Conſtitutionem Clement. VII. quæ eſt, ut ſequitur.

CLEMENS PAPA VII. &c.

,, DUm fructus uberes, quos ordo Sacer di-
,, lectorum Fratrum Minorum Regularis
,, obſervantiæ in agro militantis Eccleſiæ cum
,, propagatione Religionis, ac defenſione, &
,, augmento fidei Catholicæ, ac ſalute Chri-
,, ſtifidelium produxit hactenus, & in dies
,, producit, diligenter attendimus, dignum,
,, quin potius debitum putamus (ut ejus ſta-
,, tum proſperum, & tranquillum omni di-
,, ligentia procuremus) illius Religioſas per-
,, ſonas ſpecialibus favoribus, & gratiis pro-
,, ſequi. Hinc eſt, quod Nos motu proprio,
,, & ex certa noſtra ſcientia, tenore præſen-
,, tium, omnia, & ſingula Privilegia, immu-
,, nitates, exemptiones, præſertim de non ſol-
,, vendo Clericis Sæcularibus Quartam funera-
,, lium, quoad fratres in poſſeſſione non ſolven-
,, di quartam hujuſmodi exiſtentes, ac omnia,
,, & ſingula Indulta, Indulgentias, peccatorum
,, remiſſiones, & gratias dicto Minorum, ac
,, S. Claræ, ac tertio de Pœnitentia nuncupa-
,, to Ordinibus, illorumque Fratribus, Mo-
,, nialibus, Sororibus, & utriuſque ſexus per-
,, ſonis, atque Monaſteriis, Domibus, Eccle-
,, ſiis, & Locis quibuſcumque, etiam per mo-
,, dum extenſionis, ſeu communicationis, &
,, per alias quomodolibet, per quoſcumque Ro-
,, manos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac
,, per Nos, & Sedem prædictam conceſſa,
,, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium
,, approbamus, & innovamus, & perpetuæ
,, firmitatis robur obtinere, & inviolabiliter
,, obſervari debere, ipſoſque Fratres, Monia-
,, les, Sorores, Perſonas, Monaſteria, Do-
,, mus, Eccleſias, & alia loca hujuſmodi om-
,, nibus, & ſingulis Privilegiis, immunitati-
,, bus, exemptionibus, conceſſionibus, indul-
,, tis, indulgentiis, peccatorum remiſſionibus,
,, & gratiis, quibuſvis Congregationibus dicto-
,, rum Ordinum, aliorumque Ordinum Men-
,, dicantium quomodolibet conceſſis, & conce-
,, dendis, nec non etiam quibuſvis facultati-
,, bus, & gratiis ſuæ poſſeſſioni Regularis Ob-
,, ſervantiæ non contrariis, aliis Ordinibus
,, quibuſcumque non Mendicantibus quomodo-
,, libet conceſſis, & concedendis, uti, frui,
,, & gaudere poſſe, atque debere in omni-
,, bus, & per omnia perinde, ac ſi eis ſpecia-
,, liter conceſſa fuiſſent, & Conſtitutiones in
,, ultimo Capitulo Generali dicti Ordinis Mi-
,, norum Regularis Obſervantiæ, in Provincia
,, Burgenſi Regni Caſtellæ factas pleno robore
,, firmitatem obtinere, & ab omnibus, quam-
,, diu per Capitulum aliud Generale dicti Or-
,, dinis mutatæ non fuerint, inviolabiliter ob-
,, ſervari debere, nec non Regulam ipſam per
,, Sanctum Franciſcum pro Fratribus Minori-
,, bus inſtitutam, obſervabilem, meritoriam
,, &c. Cum omnibus clauſulis revocativis.

,, Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub
,, annulo Piſcatoris die 30. Maii Anno Mille-
,, ſimo quingenteſimo vigeſimo quinto Pontifi-
,, catus Noſtri Anno ſecundo.

Hæc Bulla videri poteſt in compendio privilegiorum noſtrorum P. Alphonſi Caſarubios in fine. 26

Adducitur etiam alia dicta Conſtitutio Clementis VIII. quæ eſt, ut ſequitur. 27

CLEMENS PAPA VIII. &c.

,, RAtio Paſtoralis Officii noſtri exigit, at-
,, que efflagitat, ut quorum Religionem,
,, ac virtutem Sedi Apoſtolicæ, totique Ec-
,, cleſiæ non modo illuſtrem, & præclaram,
,, ſed utilem etiam, ac neceſſariam eſſe ani-
,, madvertimus, eoſdem noſtris, & ejus Sedis
,, Apoſtolicæ honoribus, ac beneficiis libenter
,, proſequamur. Cum vero ex bonis, & com-
,, modis ſpiritualibus Ordinum Mendicantium,
,, ea longe lateque pateant, ſemperque patue-
,, rint, quæ a Sacro Ordine Fratrum Mino-
,, rum de Obſervantia, ab ipſis fundatæ Reli-
,, gionis initiis, in omnes Chriſtianæ Reipubli-
,, cæ Provincias profluxerunt, quotidieque pro-
,, fluunt, & promanant, faciendum Nobis eſ-
,, ſe ſtatuimus, ut in eodem Ordine, noſtris,
,, & Sedis Apoſtolicæ gratiis, atque muneri-
,, bus honeſtando, nihil Romanorum Pontifi-
,, cum Prædeceſſorum noſtrorum benignitati,
,, ac ſtudio concedamus.

,, §. 1. Cum igitur pro parte dilecti Filii
,, Joannis Baptiſtæ Moles Commiſſarii Gene-
,, ralis in Romana Curia ultramontanæ Fa-
,, miliæ prædict. Ordin. de Obſervantia Nobis
,, expoſitum fuerit, ex ipſius Sedis benigna di-
,, gnatione provenire, ut Romanus Pontifex,
,, quandoque Prædeceſſorum ſuorum Roman.
,, Pontificum geſta innovet, ac Apoſtolica au-
,, ctoritate innovata, & reſtaurata muniat,
,, & faciat, & in priſtinum ſtatum reponat,

„ ac reducat, nec non propterea nonnulli Ro-
„ mani Pontifices Prædeceſſores noſtri quaſdam
„ gratias, Conceſſiones, Indulgentias, & pec-
„ catorum remiſſiones, abſolutiones, etiam
„ plenarias, libertates, prærogativas, favores,
„ immunitates, exemptiones, declarationes,
„ facultates, multaque alia Privilegia, & In-
„ dulta, tam prædictis Fratrum Minorum,
„ quam S. Claræ, ac tertio de Pœnitentia nun-
„ cupato Ordinibus, illorumque Superioribus,
„ Fratribus, Monialibus, & Sororibus, ac
„ utriuſque ſexus perſonis, & Monaſteriis, Do-
„ mibus, Eccleſiis, & locis quibuſcumque di-
„ ctorum Ordinum nunc, & pro tempore exi-
„ ſtentibus in genere, vel in ſpecie etiam per
„ modum communicationis, ſive extenſionis
„ privilegiorum aliis Ordinibus, Domibus, Ec-
„ cleſiis, & utriuſque ſexus perſonis Ordinum
„ Mendicantium, & non Mendicantium exi-
„ ſtentibus conceſſorum conceſſerunt, aut jam
„ conceſſa confirmarunt, prout in ſingulis Con-
„ ceſſionibus, Declarationibus, & Litteris eo-
„ rumdem Prædeceſſorum expeditis plenius di-
„ citur contineri:

„ §. 2. Cum autem ſicut eadem expoſitio
„ ſubjungebat, illa, quæ ſæpius Apoſtolica
„ auctoritate prædicta, munita exiſtunt, ma-
„ jorem obtineant roboris firmitatem, pro par-
„ te prædicti Joann. Bapt. Moles Nobis fuit
„ humiliter ſupplicatum, ut prædictis Privile-
„ giis, Immunitatibus, favoribus, conſervato-
„ riis, declarationibus, facultatibus, diſpenſa-
„ tionibus, gratiis, conceſſionibus, Indulgen-
„ tiis, & Indultis, pro illorum obſervantia,
„ noſtræ approbationis robur adjicere, aliaſque
„ in præmiſſis opportune providere, benigni-
„ tate Apoſtolica dignaremur.

„ §. 3. Nos igitur, qui omnium votis, præ-
„ ſertimque illorum, qui ſub ſuavi Religionis
„ jugo Divinis Laudibus, & Chriſtianæ Reli-
„ gionis augmento incumbentium perſonarum
„ tranquillitati, & commoditati conſulunt,
„ libenter annuimus, eaque favoribus proſe-
„ quimur opportunis, hujuſmodi ſupplicationi-
„ bus inclinati, quæcumque præmiſſa, ac
„ omnia ſingula alia Privilegia, immunita-
„ tes, exemptiones, libertates, prærogativas,
„ favores, conſervatorias, declarationes, fa-
„ cultates, diſpenſationes, gratias, Conceſſio-
„ nes, Indulgentias, & Indulta ſpiritualia,
„ & temporalia, etiam per modum commu-
„ nicationis, & extenſionis inter ſe, & cum
„ aliis Ordinibus Mendicantibus, & non Men-
„ dicantibus ejuſdem Fratrum Minorum Re-
„ gularis Obſervantiæ, & S. Claræ, & de Pœ-
„ nitentia Tertio Ordinibus, etiam in Con-
„ gregatione ſub trium votorum ſubſtantialium
„ Profeſſione, & eorumdem Superiorum Ordi-
„ nis Minorum Regularis Obſervantiæ hujuſ-
„ modi obedientia degentibus; ipſorumque Su-
„ periorum Fratribus, Monialibus, Sororibus,
„ ac utriuſque ſexus etiam ſingularibus perſo-
„ nis, nec non Monaſteriis, Domibus, Ec-
„ cleſiis, & locis quibuſcumque in genere, &
„ in ſpecie, etiam per ſolam ſignaturam,
„ etiam vivæ vocis oraculo, ut præfertur,
„ aut alias per eoſdem Romanos Pontifices
„ Prædeceſſores noſtros, ac Nos, & Sedem præ-
„ dictam, ſub quacumque forma, & expreſ-
„ ſione verborum conceſſa, ac etiam iteratis
„ vicibus approbata, nec non omnibus, &
„ ſingulis, in eis forſan contentis clauſulis,
„ Decretis, & Declarationibus quibuſcumque,
„ ac ſingulis deſuper etiam pluribus vicibus
„ confectas litteras, & in eis contenta, & in-
„ de ſecuta quæcumque illorum omnium teno-
„ res, & formas datas, effectus, & Decreta
„ in illis appoſita, ac ſi de verbo ad verbum
„ infererentur, & in his eſſent inſerta, præ-
„ ſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes,
„ dicta Auctoritate Apoſtolica, tenore præſen-
„ tium, ex certa ſcientia (in his omnibus,
„ in quibus Decretis Concilii Tridentini non
„ adverſantur, ſalvis etiam Decretis a Nobis
„ in favorem Fratrum Reformatorum conceſ-
„ ſis) approbamus, & confirmamus, ac in-
„ novamus, perpetuamque roboris firmitatem
„ obtinere, & firmiter obſervare, nec non Or-
„ dinibus Fratrum Minorum Regularis Obſer-
„ vantiæ, & Sanctæ Claræ, ac Tertio de Pœ-
„ nitentia nuncupato, etiam in Congregatione
„ ſub obedientia Fratrum Minorum de Obſer-
„ vantia hujuſmodi degentibus Superioribus,
„ Fratribus, Monialibus, etiam Tertiariis nun-
„ cupatis, ſororibus, perſonis, Monaſteriis,
„ Domibus, & Eccleſiis, & locis prædictis,
„ etiam per modum communicationis, & ex-
„ tenſionis hujuſmodi ſuffragari, illiſque frui,
„ uti, & gaudere, & quando, & quoties opus
„ fuerit, poſſe, & debere, in Judicio, & ex-
„ tra, ac etiam in foro conſcientiæ, in omni-
„ bus, & per omnia, ac ſi ſpecialiter, & ex-
„ preſſe eidem Fratrum Minorum, & S. Cla-
„ ræ, & Tertio de Pœnitentia Ordinibus per
„ Nos conceſſa fuiſſent, decernimus; Supplen-
„ tes omnes, & ſingulos Juris, & facti, ac
„ ſolemnitatum etiam de Juris neceſſitate, aut
„ alias quomodolibet requiſitarum forſan omiſ-
„ ſarum, & alios quoſcumque defectus, ſi qui
„ forſan intervenerint in eiſdem.

„ §. 4. Quo

„ §. 4. Quo circa venerabilibus Fratribus Mantuan. & Canarien. Epiſcopis, ac dilecto Filio cauſarum Curiæ Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori per eaſdem præſentes committimus, & mandamus, quatenus ipſi, vel duo, vel unus eorum per ſe, vel alium, ſeu alios faciant auctoritate noſtra præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, plenum eorum effectum ſortiri, illiſque omnes, quos concernunt, pacifice frui, & gaudere. Non permittentes quemquam deſuper contra præſentium tenores ſub quovis prætextu, & cauſa, etiam defectu intentionis noſtræ per quoſcumque quomodolibet indebite moleſtari: quinimmo quidquid contrarium attentari, vel fieri continget, omnia ſemper in priſtinum reponi; Contradictores quoslibet, & rebelles, etiam per quaſcunque pœnas Eccleſiaſticas, & alia opportuna Juris, & facti remedia, appellatione quacumque poſtpoſita, compeſcendo, ac legitimis ſuper his habendis, ſervatis proceſſibus; etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Sicque per quoſcumque Judices, & Commiſſarios, ac S. R. E. Cardinales, nec non Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditores, ſublata eis quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere.

„ §. 5. Non obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoriis noſtri de una, & in Concilio Generali de duabus dietis; dummodo ultra tres dietas aliquis præſentium vigore ad Judicium non trahatur, aliiſque Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac Provincialibus, & Capitularibus ſtatutis, & Conſtitutionibus, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis, etiam in forma Brevis per quoſcumuue Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac etiam Nos, & Sedem prædictam, & motu proprio, ac ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac cum quibuſvis irritativis, annullativis, reſtrictivis, reſervativis, exceptivis, reſtitutivis, declarativis, mentis atteſtativis, ac derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, quomodolibet, etiam pluries conceſſis, firmatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, earumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per Clauſulas Generales, idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, etiam, quod in eis caveatur expreſſe, quod illis nullatenus, aut non niſi ſub certis modo, & forma derogari poſſet, tenoris hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita, obſervata inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, motu, ſcientia, & auctoritate ſimilibus derogamus. Aut ſi aliquibus communiter, vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per Litteras Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujuſmodi mentionem, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ §. 6. Verum, quia difficile foret, præſentes Litteras ad ſingula quæque loca, in quibus forte opus eſſet, deferri, volumus, & pariter Apoſtolica auctoritate decernimus, quod illarum tranſumptis manu alicujus ex Secretariis cujuſvis prædictorum Prælatorum, Generalium, ac Romanæ Curiæ Commiſſarii, & ſuorum ſucceſſorum, aut Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo Officii alterius eorumdem, aut alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſeu Curiæ Eccleſiaſticæ munitis, eadem prorſus fides in Judicio, & extra illud adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

„ Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die vigeſima Dec. 1595. Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

Hæc Bulla habetur in Bullario Cherubini tom. 3. pag. 66.

Regulares Mendicantes communicant in omnibus privilegiis Societatis Jeſu, etiam in quibus appoſita eſt ſequens, ſeu ſimilis clauſula: *Ne illis per Communicationem fruantur ceteri Mendicantes*. Sic Diana, *par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 81. Rodriquez, *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 55. *art.* 7. Herincx *diſp.* 4. *de Legibus quæſt.* 6. *num.* 75. Donatus, *tom.* 1. *par.* 1. *tract.* 7. *quæſt.* 8. Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 2. *quæſt.* 46. *art.* 5. *concluſ.* 2. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. titul.* 3. *num.* 64. Kazenberger, *in Supplement. Theol. moral. P. Sporer*, *cap.* 1. *ſect.* 4. §. 2. *num.* 225. & alii. Et ratio eſt, quia Pontifices Succeſſores Gregorii XIII. (qui talem clauſulam prohibitivam communicationis appoſuit) 27

in Conſtitutione incip. *Pium & utile*, de novo abſque tali, ſeu ſimili clauſula prohibitiva Communicationis ampliſſimam conceſſerunt Mendicantibus, & confirmarunt communicationem Privilegiorum, quorum Pontificum poteſtati derogare non ſtatuit, immo non potuit ullus Anteceſſor, quia Par in Parem non habet imperium; *cap. Innotuit 20. de electione*, §. *Quamvis*, & *cap. Exiit 3.* §. *Ceterum Sanctæ memoriæ*, *de verbor. ſignific. in 6.*

28 Quod autem ſine tali, ſeu ſimili clauſula prohibitiva communicationis conceſſerint, ſeu confirmarint Succeſſores Pontifices, patet ex variis eorum Bullis, & ſignanter ex Bulla Pii IV. incip. *Circumſpecta*, confirmata per S. Pium V. Conſtitut. incip. *Etſi cuncta*, & per ipſummet Gregorium XIII. Conſtit. incip. *Quo magis*, & per Sixtum V. Conſtit. incip. *Etſi*, & per Gregorium XV. Conſtit. incip. *Quanta Chriſtianæ*, & per Clement. VIII. Conſtit. incip. *Paſtoralis*. Quibus accedunt Conſtitutio Clementis VIII. incip. *Ratio Paſtoralis* adducta *ſupra num.* 14. in qua Ordini noſtro Minorum de Obſervantia, & ſingula Privilegia, quibuſcumque, & quomodocumque conceſſa, *non obſtantibus quibuſvis clauſulis irritativis*, *annullativis*, *caſſativis etiam Privilegiorum earum revocativis*, & *reſtrictivis &c.* prout amplius poteſt videri in dicta Bulla, §. 5. Item Conſtitutio Gregorii XIV. incip. *Illius*, *qui*, in qua conceſſit Ciſtercienſibus, & Cruciferis præter cuncta alia privilegia, etiam in ſpecie privilegia Societatis Jeſu; Item Conſtitutio Benedicti XIII. incip. *Summe decet* emanata pro noſtro Ordine Minorum de Obſervantia, & alia incip. *Pretioſus* emanata pro præclariſſimo Prædicatorum Ordine, in quibus præter omnia alia ſumma privilegia concedit eis in ſpecie ſine ulla limitatione cuncta privilegia præſtantiſſimæ Societatis Jeſu, quamvis dictæ Benedicti XIII. Conſtitutiones, quoad maximas ampliationes, & ingentes novas conceſſiones, una cum aliis ab ipſo pariter editis pro diverſis aliis Ordinibus Regularibus fuerint moderatæ a Clemente XII. Conſt. incip. *Romanus Pontifex*. Et jam ampliſſimam Privilegiorum confirmationem, extenſionem, & innovationem ſine ſuperius dicta limitatione, aut ſimili reſtrictione conceſſerant noſtro Minorum Ordini de Obſervantia varii Summi Pontifices, & ſignanter ipſemet Gregorius XIII. Conſtitut. incip. *Ex benigna*; Paulus V. Conſtit. incip. *Injuncti Nobis*, Clemens VIII. Conſtit. incip. *Ratio Paſtoralis*; Urbanus VIII. Conſtit. incip. *In plenitudinem*, quæ omnes & aliæ confirmatoriæ Bullæ Privilegiorum noſtrorum de novo fuerunt pleniſſime, & ampliſſime confirmatæ ſine tali, aut ſimili clauſula prohibitiva communicationis, ab Innocentio XI. Conſtit. incip. *Exponi Nobis*; Unde ut concludunt Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 65. Kazenberger *l. c. n.* 425. & alii, nullum prorſus dubium ſupereſt, quin ceteri Mendicantes, & præſertim Fratres Minores gaudeant quoque Privilegiis Societatis Jeſu, etiam cum clauſula: *Ne illis per communicationem fruantur ceteri Mendicantes*, aut alia ſimili conceſſis.

Si Privilegium alteri Religioni communicatum, apud primam Religionem privilegiatam reſtringatur, vel uſu contrario penitus aboleatur, ſeu abrogetur, id non nocet dictæ ſecundæ Religioni privilegiatæ per communicationem. Sic Engel *lib.* 5. *Decret. tit.* 33. *num.* 1. Suarez *de Legib. cap.* 15. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 69. & ipſo teſte alii paſſim. Et ratio eſt, quia licet tale Privilegium dependeat a priore privilegiata Religione in productione, non dependet tamen ab ipſa in conſervatione, ſed a ſecunda privilegiata per Communicationem, cum ſtatim ac Privilegium eſt conceſſum uni Religioni efficiatur etiam proprium alterius Religionis habentis communicationem cum illa; adeoque quamvis prima Religio privilegiata per non uſum, ſeu revocationem illud amiſerit, adhuc reſervatur in ſecunda Religione, cui fuit communicatum, poteſtque ipſa illo libere uti, cum eidem Jus fuerit jam acquiſitum ante illius ceſſationem ſeu revocationem. 29

Communicantes Privilegiis aliorum poſſunt illis uti contra eoſdem. Unde Regulares *communicantes* in Privilegiis aliorum Regularium poſſunt illis uti in Judicio contra eoſdem Regulares, quibus ea primitus fuerunt conceſſa; dummodo Regulares *communicantes* ſint rei, vel agant de damno vitando; Facta enim ſemel privilegiorum *communicatione* quælibet Religio æqualiter, & independenter ab alia gaudet talibus Privilegiis. *Communis*, teſte Reiffenſtuel *l. c. n.* 70. & *ſeq.* 30

31 **APPROBATIO.**

Et confirmatio Regularum Collegii, ſeu Seminarii Miſſionariorum in Conventu S. Bartholomæi in Inſula de Urbe Ordini Fratrum Minorum de Obſervantia nuncupatorum deſtinati.

CLEMENS PAPA XI. &c.

Commiſſi Nobis Divinitus Sacroſancti Apoſtolatus officii ratio poſtulat, ut illis, quæ provido conſilio pro Collegiorum, ſeu Seminariorum, in quibus Religioſi viri ad Chriſtianam Fidem, & Catholicam Religionem propagandam mittendi opportune inſtituantur, ſalubri directione, felicique progreſſu conſtituta eſſe noſcuntur, quo firmius ſubſiſtant, & ſerventur exactius, Apoſtolici muniminis adjungamus firmitatem.

§. 1. Alias ſiquidem Nos juxta Decretum, quod prius nempe in Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotiis propagandæ Fidei præpoſitorum die tertia Octob. MDCCVII. coram Nobis habita edideramus, dilectis Filiis quorumdam Religioſorum Ordinum Superioribus præcepimus, ut omnino, ac quamprimum ſuo cuique in Ordine Conventum aliquem, veluti pro Seminario Miſſionariorum, adinſtar Seminariorum, ſeu Collegiorum in S. Pancratii prope, & extra muros Urbis Ordinis Fratrum B. M. Virginis de Monte Carmelo diſcalceatorum nuncupatorum, ac S. Petri in Monte aureo de eadem Urbe Ordinis Fratrum Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia Reformatorum etiam nuncupatorum Conventibus reſpective inſtitutorum deputarent, in quo diu, ac diligenter vocatio, & ſpiritus eorum, qui Miſſionibus deſtinarentur, probaretur, ipſique etiam ibidem de omnibus, quæ ad hoc Apoſtolicum Miniſterium cum laude, & fructu exercendum utilia, ac neceſſaria forent, plene inſtruerentur: quatenus vero in aliquo Ordine Conventus hujuſmodi deſtinatio ad hunc effectum tantum non tam cito fieri poſſet, donec ea fieret, ea omnia in aliquo Conventu, vel Domo ejuſdem Ordinis, ubi Regularis Obſervantia magis vigeret, executioni mandarentur.

§. 2. Porro in præmiſſorum implementum, ſicut præfati Cardinales Nobis nuper expoſuerunt, noviſſime in Conventu S. Bartholomæi in Inſula de Urbe præfata Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum novum Collegium, ſeu Seminarium pro Miſſionariis hujuſmodi erectum, ſeu deſtinatum, nec non dormitorium pro duodecim Religioſis ad loca Terræ Sanctæ, & alias Miſſiones expediendis aſſignatum fuit, & inſimul nonnullæ Regulæ pro novo Collegio, ſeu Seminario hujuſmodi confectæ, illæque ipſis Cardinalibus, ut ab iis confirmarentur, exhibitæ fuerunt tenoris, ut ſequitur, videlicet: *Regulæ, & proviſiones pro novo Collegio, ſeu Seminario Minorum Obſervantium erecto in Conventu S. Bartholomæi in Inſula ejuſdem Ordinis a Sacra Congregatione Generali de Propaganda Fide confirmandæ.*

I. Cum a Congregatione particulari habita die duodecima Septembr. MDCCIX. reſolutum fuerit eſſe deſtinandum locum, ſeu dormitorium in dicto Conventu pro duodecim Religioſis expediendis ad loca Sancta, & reſpective ad alias Miſſiones, & Pater Cœleſtinus a Mediolano Vice-Commiſſarius Generalis aſſignaverit Dormitorium, e conſpectu Palatii Dominorum de Sabellis continens duodecim cellas, & alias contiguas pro Lectoribus juxta numerum inferius præfigendum, confirmanda videtur dicta aſſignatio, & ponenda in principio Dormitorii, vel in loco aptiori inſcriptio:

Collegium, ſeu Seminarium pro Miſſionibus Sanctorum, & aliorum locorum.

II. Ut Miſſionum munus, quod vere Apoſtolicum eſt, per viros undequaque idoneos omni cura, & fervore, ac cum fructu exerceatur, incumbat Superior Generalis eligere Religioſos Regulari diſciplina, probitate morum, ac zelo Gloriæ Dei præditos, & ad animarum ſalutem eximia caritate accenſos, qui veluti candelabra ſuper Montium jugis ſita, ad tenebras tam infidelitatis, quam hæreſeos pro viribus diſſolvendas ſint apti, quique nec minores ſint annis vigintiquinque, nec trigeſimoquinto majores, exceptis tamen lectoribus Jubilatis, & ſexennalibus Sacræ Theologiæ ad has Miſſiones divinitus vocatis, dummodo tamen quadrageſimum annum non excedant, robuſta quoque corporis valetudine polleant ad jugiter laborandum in vinea Domini, & quidem indiſtincte, tam pro locis Terræ Sanctæ, quam pro aliis Miſſionibus: Theologiæ pariter curſum expleverint, ac Lectores, ſeu Concionatores fuerint, aut ſaltem in Morali Theologia bene verſati, illoſque non ex ſola Italia, ſed ex omnibus Provinciis advocare curet, & plures etiam ex una Provincia, dummodo ſic electi prædictas habeant qualitates, moneatque

inſuper Provinciales, Guardianos, alioſque, ſi opus fuerit, Religioſos, ne accedere volentes ullo modo retrahant, & contra tales diſſuadentes, ac male conſulentes, pœnas comminetur privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliaſque arbitrio Sacræ Congregationis.

III. In ipſo ingreſſu ſinguli exercitia ſpiritualia peragant per decem, aut ſaltem octo dies, cum omne donum perfectum deſurſum ſit, deſcendens a Patre luminum, & deinde immediate in manibus dicti Patris Superioris Generalis Ciſmontani, aut eo abſente, alterius ab eo deputandi juramentum juxta infraſcriptam formulam præſtent, illudque ad Sacram Congregationem tranſmittatur. Formula juramenti talis eſt.

Ego Frater N. profeſſus in Conventu N. Provinciæ N. Ordinis S. Franc. de Obſervantia juro, & promitto in manibus Paternitatis veſtræ Reverendiſs. N. ſive Superioris Delegati me ab hoc Seminario non diſceſſurum, neque diſcedere procuraturum, mediate, vel immediate per interpoſitam Perſonam, niſi ex legitima cauſa admittenda a Paternitate veſtra Reverendiſſima, vel a veſtris Succeſſoribus canonice intrantibus, & non alias. Inſuper pro Fidei Catholicæ propagandæ cauſa, ac ſalute infidelium procuranda ad loca Terræ Sanctæ, aut aliam quamcumque Provinciam, vel Regnum, ſine aliqua repugnantia, & exceptione, quandocumque iturum, & ad illam partem ex dictis locis, aut Provinciis, ad quam a Paternitate Veſtra Reverendiſſima ero deſtinatus, & miſſus; Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia: Ego N. N. affirmo, ut ſupra, manu propria.

IV. In dicto Seminario permaneant ſpatio duorum annorum, & non ultra, niſi fortaſſe cum aliquo ob inſignis ſpem profectus, vel ex alia legitima cauſa cenſuerint Lectores protrahendam eſſe moram ad triennium, idque cum diſpenſatione in ſcriptis Patris Superioris Generalis Ciſmontani, & Sacræ Congregationis.

V. In omnibus Collegiales ſubſint, prout etiam Lectores, obedientiæ Guardiani, & Superiorum Ordinis reſpective, ſicut ceteri Fratres, & Lectores de Familia, ac de iis habeatur, dum in Seminario permanſerint, eadem ratio, ac ſi hujus Provinciæ Fratres eſſent, tum circa præcedentiam juxta ſuſceptionem habitus, cum hac tamen declaratione reſpectu Lectorum Jubilatorum, & Sexennalium, ut dum actu ſunt Collegiales, præcedentia, & præeminentiis ipſis competentibus ſecundum ſtatuta Ordinis fruantur; & ſi Sexennales in propria Provincia locum non haberent, ſint immediate poſt ultimum aggregatum de numero. Tum etiam circa reliqua eorum Religioſis neceſſitatibus convenientia, exceptis his, quæ ſequuntur hoc modo, nempe veſtiarium cuique ex dictis ſtudentibus ſubminiſtretur a ſingulis reſpective eorum Provinciis, juxta morem in Religione obſervatum, ac practicatum erga alios ſtudentes. Quo vero ad Lectores actu legentes, Veſtiarium ſubminiſtretur ex pecuniis Terræ Sanctæ, mediante Syndico Apoſtolico, eiſdemque Lectoribus, prout etiam ſex ſtudentibus ex eiſdem pecuniis ſubminiſtrentur ceteræ, quæ in Religione vocantur neceſſitates. Quo vero ad alios ſex, ſubminiſtrentur a Guardiano dicti Conventus, & Dominus Secretarius Sacræ Congregationis ſupplicabit Sanctiſſimo pro eleemoſyna Miſſarum in dicta Eccleſia S. Bartholomæi celebrandarum pro ſex ad minus dictorum Religioſorum, ne pro habenda dicta eleemoſyna, ad alias Eccleſias divagentur.

XI. Duo ſemper in hoc Seminario ad minus pro nunc adſint Lectores, alter controverſiarum, & alter pro lingua Arabica; & ſi poſſibile ſit, addatur tertius, pro lingua Illyrica, & remittitur prudentiæ Patris Superioris Generalis Ciſmontani invenire lectorem, qui utramque ex dictis linguis calleat, & non admittantur niſi prævio examine, & confirmatione Sacræ Congregationis, iiſdemque ſerio injungatur ſedulitas, & aſſiduitas in lectionibus, repetitionibus, & exercitiis, ac dicti Lectores dum actu legunt, habeant præcedentiam modo, quo ſequitur, nempe Lector Controverſiarum, ſi fuerit lector Jubilatus de non numero, inter lectores Jubilatos de numero ultimo tamen loco; ſi fuerit ſolum ſexennalis, omnes Ex-Definitores, Lectores linguæ Arabæ, ſi fuerint Jubilati, vel ſexennales, eo modo, quo lector Controverſiarum; ſi tantum inſtituti Lectores Theologi, inter Ex-Definitores juxta antiquitatem habitus; ſi non ſint Lectores Theologi & trigeſimum annum compleverint, immediate poſt Vicarium; ſi non compleverint trigeſimum annum inter Lectores artium cum prærogativis ſecundum morem, & ſtatuta Ordinis reſpective competentibus præcedant, incedant, & potiantur.

VII. Præfatus lector Controverſiarum binas ad minus ſingulis hebdomadis tradat in ſcriptis lectiones utiles locis Terræ Sanctæ, ac aliis reſpective locis, ubi Religio Miſſiones habeat, & poſt Veſperas earumdem agat conferentiam, frequentibuſque exercitiis ſtudentes inſtituat, ſingulis vero menſibus traditæ doctrinæ diſputatio-

tationes habeantur, intervenientibus etiam aliis Lectoribus, & Religioſis ejuſdem Conventus. Alii autem Lectores linguarum ter in hebdomada legant, & rerum, quas docuerint, repetitionem a ſtudentibus exigant ſingulis diebus, quibus legere tenentur, per horam poſt Veſperas auditores ſuos exercendo.

VIII. Prohibetur æque Lectoribus, ac ſtudentibus, diebus Lectionum a Conventu egredi quacumque de cauſa, niſi expletis integre lectionibus, ac exercitiis ea die, qua fieri debebunt, & in hoc Guardianus diligenter incumbat, & ſi Theſes eadem die habeantur, ſi ita expediens videbitur, abſolute licentiam deneget.

IX. Interdicitur pariter æque Lectoribus, ac Collegialibus quadrageſimalium concionum curſus aggredi; & ſolummodo permittatur ſtudentibus ſermonem aliquem, aut concionem interdum infra annum habere ob aliquam occurrentem Feſtivitatem, aut quadraginta horarum, & ſimiliter in menſa, aut in Conventu, ad hoc ut prompti ſint ad hujuſmodi exercitium ſubeundum tempore Miſſionum, dummodo per id a ſtudiis prædictis nulla penitus diſtractio ſequatur.

X. A lectionibus, repetitionibus, ac exercitiis utriuſque ſtudii, nemo prorſus ex ſtudentibus quocumque titulo, aut colore eximatur, aut unquam permittatur abeſſe, & ſi quis neglexerit, a Guardiano corrigatur; idemque fiat, ſi aliquem negligentem in exſcribendis lectionibus, aut in dictis ſtudiis deſidioſum reperiat, & tam Lectores, quam Guardianus de omnibus Superiorem Generalem, ac etiam Sac. Congregationem certiorent.

XI. Senis quibuſcumque menſibus Theſes Theologiæ, ſeu Controverſiarum Arabico, Latino, & quatenus fieri poſſit, Illyrico idiomate habeantur, quibus Guardianus intereſſe teneatur ad dignoſcendum eos, qui proficiunt, & monere debeat Patrem Superiorem Generalem de iis, qui forſan ſtudio hujuſmodi minus vacaverint, ut valeant, illis ſubmotis, alios ſubrogare.

XII. Curet Superior Generalis aliquem Religioſum deputare, qui ad ipſos ſtudentes ſingulis menſibus magno zelo, ac fervore concionem habeat de Miſſionariorum muneris præſtantia, deque peculiaribus ejuſdem functionibus, quo Spiritus Apoſtolicus in eis ſuccendatur, ac perſeveret, erudianturque in iis omnibus, quæ ad illud congrue, & cum Dei Gloria peragendum pertinent.

XIII. Superior Generalis Familiæ Ciſmontanæ, vel alter ab eo delegatus ſingulis ſaltem quatuor menſibus ſtudium iſtud viſitet, & ſi ſtudentem aliquem minime proficientem invenerit, aliqua pœnitentia injuncta, qua alii ab aſſumpto munere negligendo deterreantur, eum ad propriam Provinciam redire jubeat, & eamdem Sacram Congregationem de remotione moneat, aliamque in remoti locum quamprimum ſubroget. Ultra vero præfatam Patris Superioris Generalis viſitationem, Secretarius itidem Sacræ Congregationis idem Collegium bis viſitet in anno abſque Superiorum interventu, ut liberius queat ſtatum, & neceſſitates Collegii exponere, adhibito ſecum dumtaxat aliquo Arabicæ linguæ perito, per quem poſſit alumnos examinare, & de eorum progreſſu certiorare.

XIV. Singulis diebus Dominicis, & alii feſtivis de præcepto, præfati Collegiales in loco per Superiorem Ciſmontanum in Conventu deſtinando poſt Veſperas ſerio, & cum opportunis obſervationibus explicent Religioſis Sacerdotibus, Clericis, & Laicis Catechiſmum Romanum, & unuſquiſque turnarie continuet per menſem, quouſque compleatur, & deinde de novo per ordinem incipiatur, ad hoc, ut aptiores evadant tempore, quo in Miſſionibus permanſuri erunt.

XV. Completo biennio ſinguli Collegiales, juxta Decretum die tertia Octobris MDCCVII. emanatum, in Congregatione coram Sanctitate ſua examinentur, præſente quoque Eminentiſſimo Protectore Ordinis, qui cum Superiore Generali eligat illos ad Sancta loca mittendos, & alios pro ceteris Miſſionibus eidem Eminentiſſimo beneviſis, & referre dignabitur Sacræ Congregationi, & ſi nullus tunc temporis in promptu ſit Terræ Sanctæ, vel Miſſionis locus, aut ſaltem non pro omnibus Collegialibus, a Patre Superiore Generali deſtinentur, ut inferius, in aliquibus Conventibus, quouſque advenerit occaſio juxta indigentiam, & opportunitatem tranſmittendi, & Sacram Congregationem certioret, & ſi aliquis ad locum deſtinatum ire renueret, aut accedere negligeret, arbitrio Sacræ Congregationis plectetur, & advenientibus novis Collegialibus, præmiſſis exercitiis ſpiritualibus, factoque juramento, illud ad Sacram Congregationem tranſmittat.

XVI. Ut autem dicti Ordinis Collegiales aliquo etiam temporali præmio alliciantur, animoſque libentius intendant ad Sacrum Miſſionum Miniſterium, ac conſequenter ſtudiis præfatis, veluti ad Miſſiones ipſas directis, infradicendis privilegiis gaudeant, & potiantur.

XVII. Donec completo ſtudio ſeſe obtulerit occaſio ad loca Sancta, vel alias Miſſiones accedendi, Pater Superior Generalis illos ad proprias revocet, collocetque in aliquo principali Provinciæ Conventu iiſdem grato, ex quo, ipſo Generali Superiore Ciſmontano inconſulto, dimoveri nequeant.

XVIII. Iis vero, qui in Miſſione aliqua Præfecti munere per ſexennium laudabiliter perfuncti fuerint, liceat in reditu aliquem ex principalibus propriæ Provinciæ Conventibus ſibi deligere, ac inter Lectores Jubilatos de numero præcedentiam habere juxta antiquitatem inſtitutionis, cum omnibus præeminentiis per Conſtitutionem ſan. mem. Urbani VIII. conceſſis; & ſi jam iiſdem Præfecti fuerint Lectores Jubilati inſtituti, ſive de numero ſive de non numero, potiantur præcedentia, & loco immediato ad ultimum Ex-Miniſtrum Provincialem in propria Provincia, nec non præeminentiis eorundem Ex-Miniſtrorum Provincialium in propria Provincia, ac ſi officio Miniſteriatus hujuſmodi functi fuiſſent.

XIX. Liceat pariter iis, qui laudabiliter duodecim annorum ſpatio Sacræ Congregationi in Miſſionibus, vel in locis Sanctis inſervierint, poſt reditum unum ex principalibus propriæ Provinciæ Conventibus ſibi deligere, eorumque locus ſit (ſi jam non fuerint inſtituti Lectores Jubilati, vel Lectores ſexennales) immediate poſt actuales Definitores ſupra quoſcumque alios; ſi vero jam fuerint inſtituti Lectores Jubilati, vel Sexennales, & inſervierint, ut ſupra, per octo annos poſt reditum ad propriam Provinciam, potiantur præcedentia, & præeminentiis Lectoribus Jubilatis de numero conceſſis, ſervando inter ſe anterioritatem inſtitutionis; Et ſi diſcedentes ex Miſſionibus pro negotiis earundem Miſſionum ad Urbem ſe conferant de licentia Sac. Congregationis, maneant in dicto Conventu S. Bartholomæi ſi commode recipi poſſint, vel in alio Conventu B. Mariæ de Aracœli, & interim habeantur, ac ſi eſſent de Familia, quouſque per Sacram Congregationem expediantur.

XX. Utque ſimiliter tam Lectores Controverſiarum, quam Lectores, ſeu Magiſtri linguarum, qui laudabiliter, & cum approbatione Patris Superioris Generalis Ciſmontani in prædictis ſe geſſerint, aliquod præmium pro eorum laboribus conſequantur, conceditur, ut ſi Lectores Jubilati de non numero per quadriennium, ſexennales per octennium, & Lectores Theologi tantum inſtituti per decennium legerint; non inſtituti vero Theologi, linguas per quinquennium docuerint redeuntes ad propriam Provinciam, potiantur eadem præcedentia, & præeminentiis, quibus gaudent Lectores Jubilati de numero, ſervata pariter inter eos anterioritate inſtitutionis.

XXI. Studeat Superior Generalis Ciſmontanus deputare Procuratorem pro Miſſionibus, qui vel in Sancti Bartholomæi, vel in Aracœlitano Conventibus commoretur, & unum ſocium gratum habeat, qui in gerendis negotiis Miſſionum eum coadjuvet, & petita ſolita benedictione a Superiore locali, e Conventu exeat, qui quidem Procurator, vel per ſexennium completum fuerit Præfectus, aut Officialis locorum Terræ Sanctæ, vel per decennium Miſſionarius, aut ſervitio Terræ Sanctæ per idem tempus permanſerit. In his omnibus Sacra Congregatio conſcientiam Superiorum Ordinis Familiæ Ciſmontanæ oneratam eſſe voluit, eorumque arbitrio reliquit Regulas (ſupradictis tamen firmis remanentibus) tum exactam regularem diſciplinam, tum ſtudiorum Præfectum reſpicientes, & per eamdem Sacram Congregationem approbandas.

§. 3. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, memorati Cardinales, facta ſibi per dilectum Filium Secretarium prædictæ Congregationis omnium, & ſingularum Regularum hujuſmodi diſtincta relatione, unanimi conſenſu illas approbantes, confirmandas eſſe cenſuerint: Hinc eſt, quod Nos inviolabili earumdem Regularum robori, & efficaciæ providere volentes, ſupplicationibus eorumdem Cardinalium Nobis ſuper hoc humiliter porrectis benigne inclinati, eaſdem præinſertas Regulas cum omnibus, & ſingulis in eis contentis auctoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, & ſingulos juris, & facti defectus, ſi qui deſuper quomodolibet intervenerint, ſupplemus: ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate præfatæ Congregationis Cardinalium.

§. 4. Decernentes, eaſdem præſentes Litteras, ac Regulas hujuſmodi, ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari, ſicque in præmiſſis quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctori-

ctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quatenus opus ſit, præfati Conventus S. Bartholomæi, & illius Ordinis, aliiſve quibuſvis etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alias roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, ſtabilimentis, & uſibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, illorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 21. Januarii 1710. Pontificatus noſtri anno decimo.

F. Oliverius.

32 Conceſſio Indulgentiæ Plenariæ Miſſionariis Ord. Min. de Obſervantia, & Chriſtifidelibus, ad quos miſſi fuerint.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Univerſis Chriſtifidelibus præſentes Litteras inſpecturis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cœleſtium munerum Theſauros, quorum diſpenſatores eſſe nos voluit Altiſſimus, libenter iis impertimus, quos pro ſua in Deum, & proximos caritate, & Chriſtianæ Religionis zelo animarum ſalutem omni ſtudio procurare intelligimus. Quo in genere cum Fratres Minores Ordinis Sancti Franciſci de Obſervantia habeamus, eoſque in primis, quo Dilecti Filii eorumdem Fratrum Superiores ob hanc cauſam hoc ipſo, & conſequentibus annis in diverſas Provincias Chriſtianæ Reipublicæ mittere conſtituerunt; Nos ſane eorumdem Fratrum pietatem, ac operam eorumque, ad quos illi mittendi erunt, religionem, & devotionem ſpiritualibus gratiis confovere, atque augere cupientes, Supplicationibus dilecti filii Matthæi a Sancto Stephano dicti Ordinis Miniſtri Generalis Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, piamque illius deliberationem, quantum cum Domino poſſumus, promovere volentes: de Omnipotentis Dei Miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, omnibus, & ſingulis Fratribus dicti Ordinis tam Reformatis, quam non Reformatis, Miniſtro Generali ejuſdem Ordinis ſubjectis, ad Miſſiones in quibuſvis locis de Ordinariorum licentia reſpective exercendas in futurum mittendis (ubi tamen non erunt Miſſionarii Congregationis de propaganda Fide) & aliis de utriuſque Sexus Chriſtifidelibus, ad quos ipſi mittendi acceſſerint, noſtram, & Apoſtolicam benedictionem, per præſentes impertimur: Nec non iiſdem vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui pro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ exaltatione, Principum Chriſtianorum unione, Infidelium Converſione, hæreſum extirpatione, prout unicuique ſuggeret devotio, pias ad Deum preces effuderint, Plenariam omnium ſuorum peccatorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino auctoritate Apoſtolica tenore præſentium pro una vice dumtaxat pro unaquaque Miſſione de Ordinariorum locorum licentia reſpective facienda concedimus, & elargimur. Hortantes Venerabiles Fratres, Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios Eccleſiarum Prælatos, & Rectores, ac verbi Dei Prædicatores, ut in ſuis quiſque Eccleſiis, cum populus frequentior fuerit, præſentes Litteras, & omnia in eis contenta publicent, & publicari faciant, ac omnem eiſdem fratribus, tam Reformatis, quam non Reformatis, favorem, & auxilium in præmiſſis præſtent: Volumus autem, ut præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ obſignatis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris, die XX. Aug. MDCXCIX. Pontificatus Noſtri Anno Nono.

J. F. Cardinalis Albanus.

Additiones ex aliena manu.

33 De Privilegio perſonali, tum de reali, de quo frequenter in Foro diſputari ſolet, non male paulo latius hic agitur.

34 Perſonale Privilegium dicitur, quod Perſonæ conceſſum, cum ea extinguitur, nec ad heredes tranſit, Reale vero, quod rei cohæret, & ad hæredes, alioſque ſucceſſores tranſmittitur, *L. 3. §. 1. L. 4. §. 3. ff. de cenſib. L. 4. ff. de Jur. Immunitat. L. 7. §. 1. ff. de except. L. 196. ff. de Regul. Jur.*

35 At privilegium perſonale non eſt tantum, quod uni certæ perſonæ datur, ſed & quod uni generi certarum perſonarum lege generali conce-
36 ditur. Sic quondam Pupillis pro adminiſtratione tutelæ, Uxori pro recuperatione dotis, privilegium inter Tutorum, ac Maritorum creditores tributum, ipſis ſolis, non item heredibus prælationem tribuebat; *L. 19. ff. de reb. Auctor. Jud. poſſid. L. unic. C. de Privileg. Dot.*
37 *§. Fuerat 29. Inſt. de Action.* Pariter ſolis Maritis conventis de dote, uti & cæteris quibus competentiæ beneficium a Lege datum, id ipſum prodeſt, nequaquam heredibus; *l. Maritum, & L. ſeq. ff. ſolut. matrim. L. 24. §. 1. & L. ſeq. ff. de re Judic. Leg. 7. princip. ff. de*
38 *except.* Reale quoque privilegium non rei ſeu cauſæ tantum ſingulari, ſed & generaliter con-
39 ceditur. Actioni enim judicati contra condemnatos intentandæ privilegium dilationis quatuor menſium additum eſt, non ipſis ſolummodo condemnatis, ſed & heredibus, & aliis in locum eorum ſuccedentibus profuturum; *L. 29.*
40 *ff. de re Judic.* & actioni funerariæ cohærens privilegium religionis favore non funeranti tantum, & heredi ejus agenti utile eſt.

41 Privilegium perſonale uti ad heredes non tranſit, ita nec ceſſione juris, aut actionis in aliam perſonam transferri poteſt; idque quia hac ratione perſonam egrederetur contra concedentis intentionem; *L. 42. ff. de Admin. &*
42 *peric. Tutor.* Contra reale privilegium ceſſione tranſit; *L. 68. de Regul. Jur.* Licetque fortaſſis extra materiam privilegiorum non univerſaliter verum ſit illud, omne, quod ad heredes tranſire valet, etiam poſſe ceſſione transferri; tamen quum reale privilegium dicatur ex eo quod rei, ſeu cauſæ ipſi adſit, & inſit, æquum eſt, ut quemadmodum ipſa cauſa, ſeu actio recte ceditur, ita & inhærens ei privilegium cedendo cenſeatur translatum; Confer Anton. Matth. *de Auction. lib. 2. c. 5. num. 3. & ſeq.*

Quod ſi de conceſſo privilegio non ſatis con- 43
ſtet, utrum perſonale, an reale ſit, illud ex oneroſa, vel gratuita conceſſione dijudicari oportere, cenſent Gail. *lib. 2. obſerv. 2. nu. 13. & ſeq.* Anton. Matthæi *de Auction. lib. 2. c. 7.*
num. 50. ſicut gratis datum patent in dubio 44
perſonale, ex contractu oneroſo impetratum
reale eſſe. At quum cauſa oneroſa impedire 45
haud debeat reſtrictionem ejus, quod odioſum eſt, maxime ſi per modum privilegii conceſſum ſit, ac gratuitam conceſſionem non raro præcedant benemerita, Principis benevolentiam non minus provocantia, quam ex contractu numeratum pretium; ideo inſpiciendum potius, utrum in privilegio id comprehenſum ſit, quod eſt favorabile, & publicam utilitatem, & jus tertii non lædit, an contra odioſum in præjudicium Reipublicæ, aut juris tertio quæſiti da-
tum. Priori caſu Privilegium perſonale, po- 46
ſteriori vero reale cenſendum eſt; Zoeſ. *in commentar. ad Pandect. lib. 1. tit. 4. num. 18.* Conſule etiam Enenkel *de Privileg. lib. 3. c. 1. num. 25.* Klock. *de contrib. c. 16. num. 51. & ſeq.* Mev. *part. 5. dec. 182. num. 8.* Chriſtin. *vol. 5. dec. 47. n. 37.*

Negandum vero haud eſt, quod ex variis 47
perſonarum, rerumque circumſtantiis aliis, utrum privilegium perſonale, an reale ſit, quandoque ſit judicandum, uti id pluribus tractant Menoch. *de præſumpt. l. 3. præſumpt. 103.* Klock. *de contribut. c. 16. n. 75. & ſequent.*

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Privilegiorum confirmationem, extenſionem, & interpretationem.

Confirmatio, ſeu innovatio Privilegiorum 1
eſt *Privilegii prius legitime habiti per legitimum Superiorem facta corroboratio.* Eſt *in re Communis.*

Confirmatio eſt duplex, una in forma com- 2
muni, ſeu ſimplici, & ordinaria, & alia in forma ſpeciali, ſeu ex certa ſcientia. *Communis.*
Confirmatio *in forma communis*, quæ & 3
confirmatio ſimplex, & ordinaria appellatur, ea eſt, qua Jus, ſeu Privilegium, prout hic & nunc reperitur, non præcedente alia cognitione cauſæ, corroboratur, ſeu confirmatur, relinquendo ipſum in eodem ſtatu, in quo prius fuerat. *Communis*, per textus mox adducendos. Notanter autem additur: *Relinquendo ipſum in eodem ſtatu, in quo prius fuerat;* Quia Confir- 4
matio in forma communi nullum Jus novum, neque

neque valorem tribuit illi , cui accedit , ſed ſupponit Privilegium jam validum , approbatque illud ſicuti reperitur validum ; nec tamen facit Privilegium de novo validum, ſi prius reperiebatur invalidum, ut clare habetur *ex cap. Cum dilecta 4. de confirmatione utili , vel inutili* , ubi Pontifex in ſimili confirmatione ſic loquitur ; *Nolentes , quod ex innovatione hujuſmodi novum Jus Monaſterio acquiratur , ſed antiquum (ſi quod habet) per innovationem Privilegii conſervetur* ; & *cap. Quia diverſitatem 5. de conceſſion. præben.* ubi ſic dicitur : *Non obſtante confirmatione a Sede Apoſtolica obtenta ſub forma communi , quæ confirmat Beneficia , & Præbendas , ſicuti juſte , & pacifice poſſidentur* , & concordat id, quod habetur *in cap. Præceptis 2. diſt. 12.* ibi : *Non novum aliquid præſenti juſſione præcipimus , ſed illa , quæ olim videntur indulta , confirmamus* .

5 Confirmatio *in forma ſpeciali* , ſeu *ex certa ſcientia* ea eſt , quæ fit cum perfecta notitia totius negotii , ſeu Privilegii , & omnium ejus circumſtantiarum , novumque Jus tribuit , ita ut non ſolum valida corroboret , ſed inſuper revalidet , & de novo concedat *Privilegia* etiam revocata ; *Communis . argum. cap. Sicut grave 1. de tranſactionibus ;* Et ratio eſt clara , quia confirmatio in forma ſpeciali , ſeu ex certa ſcientia non eſt nuda , & ſimplex confirmatio , ſed potius eſt in re, & effectu nova conceſſio , adeoque vim habet Privilegia ceteroquin nulla, & invalida reddendi valida.

6 Quod confirmatio facta ſit in forma ſpeciali , & non ſolum in forma communi , colligitur ex variis ſignis , videlicet ſi in ipſa confirmatione apponatur clauſula *Ex certa ſcientia* , ſeu clauſula *Ex plenitudine poteſtatis* , aut clauſula *Non obſtante quacumque Lege , conſuetudine in contrarium* , vel clauſula *Supplentes omnes Juris , & facti defectus* , ſeu clauſula *Sublata &c.* aut in Litteris confirmationis inſeratur tenor totius Privilegii , aut Inſtrumenti . *Sic paſſim Doctores* .

7 Confirmatio Privilegiorum alia cenſetur uti-
8 lis , & alia inutilis . *Communis* . Confirmatio utilis tunc cenſetur , quando eſt valida , & tali Judex inferior nequit contravenire , nec de ea judicare poteſt ; *cap. Si quis 1. & cap. De confirmationibus 2. de confirmatione utili , vel inu-*
9 *tili* . Confirmatio inutilis tunc cenſetur, quando ipſa nullius eſt valoris , ut ſi obreptitie , vel ſubreptitie fuit obtenta , narrato ſcilicet falſo , aut ſuppreſſo & rejecto vero , quod de Jure exprimi debuiſſet ; *cap. Bonæ memoriæ 3. cap. Ad noſtrum 5. capit. Porrecta 6. & capit. Examinata 7. de confirmatione utili , vel inutili , & c. Super Litteris 20. de Reſcriptis* , cum ſimilibus .

Regularium Privilegia pluries ſunt a Summis 10
Pontificibus conceſſa, innovata, & confirmata, non tantum in forma communi , ſed etiam in forma ſpeciali , ſeu ex certa ſcientia , & ſic non confirmatione inutili , ſed confirmatione utili , ut patet ex variis Summorum Pontificum Conſtitutionibus , & ſignanter editis pro noſtro Ordine Minorum , quas ad 120. enumerat , & initiative adducit una cum aliis favorabilibus Decretis Benedict. XIII. Conſtitut. incip. *Summe decet* .

Et ad hæc habentur plurimæ aliæ Pontifi- 11
ciæ conceſſiones, innovationes, confirmationes, ampliationes, & extenſiones, & communicationes in noſtro Compendio privilegiorum Fratrum Minorum , omni cum debita reverentia, & obedientia erga S. Sedem juxta Dec. Concilii Tridentini, & aliarum conſtitutionum reformato, & ſic reformato edito, adeo ut nullum in illo reperiatur Privilegium a Concilio Tridentino, vel aliqua Conſtitutione uſque ad Clementem VIII. (ſub quo reformatum fuit) renovatum, ſeu abrogatum , ut teſtantur Reiffenſtuel *lib. 5. Decretal. tit. 33. num. 255.* Kazenberger *loc. cit. ſub num. 441. verſ. Quantum ad privilegia* .

Unde ex his colligitur, quod Privilegia no- 12
ſtra, etiam per communicationem cum aliis tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, vel alia ratione nobis competentia omnino adhuc valere, & firma ſubſiſtere, ſolis illis exceptis , quæ a Conſtitutionibus Apoſtolicis poſt allegatas Bullas , & dictum reformatum Privilegiorum compendium emanatis expreſſe fuere derogata , & quæ Sacri Concil. Tridentini Decretis , aut Regularibus noſtri Ordinis Inſtitutis adverſantur . Sic expreſſe Reiffenſtuel *loc. cit. num. 87.* Kazenberger *loc. citat. num. 441.* & alii .

Idem dicendum eſt de Privilegiis aliorum 13
Regularium a variis Summis Pontificibus eis conceſſis , confirmatis , & communicatis , & in Pontificiis Conſtitutionibus , atque in ſuorum Privilegiorum reformatis compendiis contentis .

Dum Privilegia ſæpius confirmantur , & in 14
una Bulla confirmatoria quædam omittuntur , quæ in alia ponuntur , non cenſentur eſſe revocata quæ fuerunt omiſſa , ſed relinquuntur in ſuo vigore , quem pro tunc habent ; Unde plene adhuc valent , niſi ſint revocata ab aliqua poſteriore Conſtitutione , aut Sacris Canoni-

nonibus, & Decretis Concil. Tridentini adverſentur: Pontifex enim per Conſtitutiones confirmatorias non intendit, nec ſolet aliqua Privilegia revocare, niſi id exprimat. *Communis*.

15 Clauſula; *Quatenus*, vel, *Dummodo ſint in uſu* (quæ in Conſtitutionibus confirmatoriis Privilegiorum ſolet apponi) ſignificat, quod Papa nolit de novo confirmare, ſeu confirmando de novo revalidare illa Privilegia, quæ per non uſum, vel uſum contrarium jam ceſſarunt, ſeu amiſſa fuere, & conſequenter non amplius ſunt in uſu. Sic Donatus *tom. 1. part. 1. tr. 11. qu. 13.* Rodriq. *tom. 1. quæſt. Regular. qu. 8. art. 3.* Peyrin. *in declarat. privileg. Ordin. Minimor. tom. 2. Conſtit. 1. Gregorii XIII. numer. 1.* Reiffenſtuel *loc. citat. numer.* 108. & alii paſſim.

16 Clauſula: *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adverſentur*, facit ſolum hunc ſenſum; *Dummodo Sacris Canonibus Concilii Tridentini, & Decretis Concilii Tridentini non adverſentur;* Non enim per illa verba Sacris Canonibus intelliguntur Sacri Canones in Corpore Juris clauſi, ſeu contenti, alias nulla, & otioſa, ſibique contradictoria eſſet omnis confirmatio Privilegiorum, cum omnia Regularium Privilegia proprie dicta adverſentur Juri communi: Privilegium enim dicitur Lex privata contra, vel præter Jus aliquid concedens; *cap. Privilegio 3. diſt. 3. cap. Abbates 25. de verb. ſignification.* Et ſic illam clauſulam intelligit Communis Doctorum, teſte Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 113.

17 Per clauſulam: *Dummodo Decretis Concilii Tridentini non adverſentur*, Reiffenſtuel *loc. cit. num. 116. & n. 139. uſque ad* 146. cum Suarez, Miranda, Rodriquez ibi citatis, & pluribus rationibus adductis, contrariiſque argumentis ſolutis, dicit, & docet, quod probabiliſſime a confirmatione eximuntur illa dumtaxat Privilegia, quæ a Concilio Tridentino ſunt revocata, qualia ſunt omnia, quæ contraria ſunt Decretis *ſeſſ. 25. de Regularibus*, ſicut & illa, quæ adverſantur præcedentium Seſſionum Decretis poſitis cum clauſula, *Non obſtantibus Privilegiis*, ſeu alia ſimili clauſula privilegiorum derogatoria, ſeu revocatoria. Alia vero Privilegia, quæ contraria ſunt Decretis aliarum Seſſionum (excepta dicta *ſeſſ. 25. de Regularibus*) & clauſulam Privilegiorum derogatoriam expreſſa non habentibus, docet non cenſeri revocata ab eodem Concilio, nec eximi a confirmatione per illam clauſulam: *Dummodo Decretis Concilii Tridentini non adverſentur*. Vide ipſum *loc. c.* ubi multa ad rem. Vide tamen dicta infra *n.* 31.

Clauſula: *Quatenus*, vel, *Dummodo non ſint revocata*, vel, *ſub aliqua revocatione comprehenſa* 18
ſignificat aperte, quod Pontifex nolit confirmare illa Privilegia, quæ per Legem, Conſtitutionem, vel Decretum generale, aut ſpeciale, expreſſe, vel tacite fuerunt revocata, & de novo non amplius conceſſa, vel confirmata. *Communis, ac certa*.

Extenſio, & Interpretatio Privilegiorum eſt duplex, una proprie dicta, quam aliqui *extenſivam* vocant; & alia improprie dicta, ſeu *comprehenſiva*: Seu ut loquitur Fagnanus *in c. Quod nonnullis 25. de privileg. nu. 26. & 28.* & duplex eſt interpretatio, una per *extenſionem*, ſeu *extenſiva*, & alia per *comprehenſionem*, ſeu *comprehenſiva*. 19

Interpretatio *per extenſionem*, ſeu *Extenſio extenſiva* eſt illa, per quam Legis alicujus deciſio transfertur, ſeu extenditur ad alium caſum, vel perſonas, tam ultra verba Legis, quam ultra mentem Legislatoris, quamvis non contra mentem ipſius, *arg. cap. Cum dilecta 4. §. Nos igitur, de confirmation. utili, vel inutili*. 20

Interpretatio per *comprehenſionem*, & Declarationem, ſeu *extenſio comprehenſiva* eſt illa, quæ fit ultra verba Legis, ſed non ultra mentem Legislatoris; Et hæc tunc intervenit, quando deciſio Legis transfertur, ſed extenditur ad alium caſum, ſeu perſonam non comprehenſam ſub verbis Legis, comprehenſam tamen ſub mente Legislatoris, juxta quod *l. Scire oportet 13. §. 2. De excuſationibus*, dicitur: *Sed etſi maxime verba Legis hunc habeant intellectum, tamen mens Legislatoris aliud vult*: Interpretatio enim potius menti, quam verbis Legis convenire debet; *cap. Humanæ aures 11. cauſ. 22. quæſt.* 5. ibi: *Non debet aliquis verba conſiderare* (intellige nude, & ſimpliciter) *ſed voluntatem, & intentionem, quia non debet intentio verbis deſervire, ſed verba intentioni*. Unde *l. Scire 16. ff. De legibus* dicitur: *Scire leges, non hoc eſt, verba earum tenere, ſed vim, ac poteſtatem; & cap. Certum eſt* 88. *de Regul. Juris in* 6. expreſſe habetur: *Certum eſt, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem*. Idem dicitur *in l. Non dubium eſt, in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem*. 21

Interpretatio, alia eſt *Auctoritativa*, ſeu *Authentica*, vel *Definitiva*, ac *Judicialis*, & alia *Doctrinalis*; ſeu *Magiſterialis*. Prima eſt illa, 22

quæ

quæ ſit a Principe privilegium concedente, ſeu ejus Succeſſore, & ipſi ſtandum eſt, tam in, quam extra judicium, *arg. l. Inter æquitatem* 1. *l. leges* 9. *l. Si imperialis* 12. *Cod. De legibus*, ibi: *Si enim in præſenti leges condere ſoli Imperatori conceſſum eſt, & leges interpretari ſolo dignum Imperio eſſe oportet*, juncto ejus Summario, in quo præciſe dicitur: *Ejus eſt legem interpretari, cujus eſt condere*: *& cap. Inter alia* 31. *de ſententia excomm.* ibi: *Unde Jus prodiit, Interpretatio quoque procedat*. Secunda, ſcilicet *Doctrinalis*, ſeu *Magiſterialis* eſt illa, quæ a Magiſtris, ſeu Doctoribus dari poteſt, & ſolet, *l. Unic. Cod. De Profeſſoribus Urbis Conſtantinopolit.*

23 Hinc Interpretatio Privilegiorum *Authentica*, ſeu *Auctoritativa*, vel *definitiva*, ac *judicialis* fieri poteſt a ſolo Concedente Privilegium, vel ejus Succeſſore, ſeu Superiore, *arg. cit. l. Inter æquitatem* 1. *l. leges* 9. *l. Si imperiali* 12. *Cod. De legibus*, *cap. Cum veniſſent* 12. *de judiciis*, ibi: *Cum ſuper privilegiis Sedis Apoſtolicæ cauſa vertatur, nolumus de ipſis per alios judicari*, juncto ejus Summario, ibi: *Solus Papa cognoſcit de dubiis Privilegiorum Apoſtolicæ Sedis, & non inferior*: & concordat *citat.*

24 *cap. Inter alia* 31. *de ſentent. excomm.* Interpretatio autem *Doctrinalis*, ſeu *Magiſterialis* Privilegiorum poteſt fieri etiam à Doctoribus, ſeu Magiſtris, aliiſque viris doctis, & in Jure verſatis, *cit. l. Unic. Cod. de Profeſſoribus Urbis Conſtantinopolit.* quæ tamen interpretatio probabilitatem dumtaxat affert, non autem neceſſitatem, ſicuti prima *Auctoritativa*, ſeu *Authentica*, vel *Definitiva*, ac *judicialis*.

25 Ubi verba ſunt clara, nulla admittitur interpretatio; *l. Licet imperator*, *ff. De legatis* 1. *& l. Ille, aut illa*, *ff. de legatis* 111. *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, *cap. Porro* 7. *de Privileg.* ibi: *Quod totum inſpectione Privilegiorum ſuorum plenius advertere potes, & ſecundum quod inveneris, ita obſerves*, *cap. Recepimus* 8. *eod.* ibi: *Inſpicienda ſunt ergo Privilegia, & ipſorum tenor eſt diligentius attendendus*. Unde Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudin. verb. Nec juri communi in fine*, ſic expreſſe habet: *Ubi verba non ſunt ambigua, non eſt locus Interpretationi, ſed ubi ſunt dubia, neceſſaria eſt interpretatio*.

26 Privilegium non eſt extendendum ab una perſona, cui conceſſum eſt, ad aliam non expreſſam, & ſic nec ab uno caſu ad alium. *Communis*, per text. *in cap. Sane* 9. *de Privileg.* ibi: *Temerarium eſt, & indignum, aliquem ſibi ſua auctoritate præſumere, quod Romana Eccleſia alicui, certa ratione inſpecta, ſingularibus voluit beneficiis indulgere, & cap. Quod alicui* 74. *de Reg. juris in* 6. ibi: *Quod alicui gratioſe conceditur, trahi non debet aliis in exemplum*. Rota recent. *part.* 13. *deciſ.* 70. *num.* 43. *part.* 14. *deciſ.* 238. *nu.* 12. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 741. *n.* 10. & ſæpe alibi.

Privilegia, quæ non ſunt contra Jus commune, ſed ſolum præter, vel ultra Jus, nec cedunt in præjudicium alterius, cum ſint meræ gratiæ, ſeu beneficia Principis, ſunt late interpretanda. *Communis*, per text. *in c. Cum olim* 16. *de verbor. ſignificat.* ubi dicitur: *Cum beneficia Principum ſint interpretanda latiſſime, & l. Beneficium* 3. *ff. de Conſtitutionib. Princip.* ibi: *Beneficium Imperatoris, quod a Divina ſcilicet ejus Indulgentia proficiſcitur, quam pleniſſime interpretari debemus*; *cap. Quia circa* 22. *de Privileg.*, ibi: *Ac in beneficiis pleniſſima ſit interpretatio adhibenda*, *cap. Odia* 15. *de Regul. juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*. 27

Privilegia autem, quæ ſunt contra Jus commune, & quæ cedunt in præjudicium alterius, ſunt ſtricte interpretanda. *Communis*; Et quidem quoad primam partem ratio eſt clara, quia omnis receſſus a Jure communi cenſetur odioſus, *cap. Is qui* 1. *&, cap. Si quis* 2. *de filiis Presbyt. in* 6. Odioſa autem ſunt reſtringenda, *cap. Odia* 15. *de Reg. juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari, & cap. Quæ a jure* 28. *de Reg. juris in* 6. ibi: *Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda.* Quoad ſecundam autem partem clare deſumitur *ex cap. Super eo* 15. *de Officio Delegati*, ibi: *Non tamen eſt noſtræ intentionis Diœceſano Epiſcopo præjudicium generare*; & concordant *cap. Licet* 12. *de Offic. Ordinar. cap. Cum Capella* 16. *cap. Paſtoralis* 19. *& cap. Dudum* 31. *de privileg.* juncta Gloſſa, & DD. inde inferentibus, quod Pontifex nullius Juri intendat derogare, niſi fortaſſe hoc expreſſerit, adeoque Privilegium cedens in præjudicium alterius, ſi in ipſo aliud non ſit expreſſum, eſt ſtricte interpretandum. 28

Privilegia non attenduntur, niſi de eorum veritate doceatur. Bened. XIV. tom. 2. Conſtitut. incip. *Cauſarum*. Privilegia Regularium a Gregorio XIII. redacta fuerunt ad terminos juris. Idem Conſtitut. 27. incip. *Impoſiti Nobis*. Privilegia recipiendi Ordines a quocumque abolita fuerunt in Concilio Tridentino, ideoque, niſi poſt confirmationem ipſius Concilii ex integro conceſſa fuerint, minime ſuffragantur. Idem Conſtitut. 40. incip. 29 30 31

cip. *Cauſarum*. Vide tom. V. verb. *Ordo*, *Ordinare*.

32 Privilegia honoris non inducunt exemptionem ab Ordinaria Epiſcopi juriſdictione. Idem.
33 Conſtitut. 40. incip. *Cauſarum*. Privilegium, ne locus, aut perſonæ Eccleſiaſticis Cenſuris ſubjiciantur ſine mandato Sedis Apoſtolicæ, non probat loci, aut perſonarum exemptionem ab Ordinaria Epiſcopi juriſdictione.
34 Idem *ib.* Hujuſmodi privilegia, præterquam Regibus, Reginis, eorumque Filiis, aut Ordinibus Regularibus univerſim conceſſa ad Ordinariorum ſententias, & proceſſus non extenduntur. Idem *ib.*

Additiones ex aliena manu.

35 Valde intereſt dignoſcere, utrum confirmatio privilegii facta ſit in *forma communi*, an in *forma ſpecifica*. Duas inter alias ſolent Doctores afferre conjecturas, quibus confirmationem in *forma ſpecifica* eſſe credunt.
36 Prima eſt, ſi tenor privilegii confirmationi fuerit inſertus, quod colligitur ex *c.* 8. *de con-*
37 *firmat. util. vel inutil.* At Bohemer. *in decretal. lib.* 2. *tit.* 30. §. 4. *& ſeq.* poſtquam oſtendere conatus eſt, textum hunc minime primam hanc conjecturam ſuppeditare. *In privilegiis* (ait) *ubique praxis obtinet, ut confirmationibus tenor privilegiorum plene inferatur, unde tamen majorem vim haud accipiunt. Inſertio ſiquidem privilegiorum docet ſcientiam ejus confirmantem habuiſſe, aſt quod certam, & ſolidam ſcientiam habuerit, inde non liquet, quam aliter habere nequit, niſi matura, plena, & ſolida cauſæ cognitio, & dubiorum excuſſio deliberata acceſſe-*
38 *rit*. Quidquid vero dicat Bohemer. confirmatio in forma ſpecifica dicenda eſt ſemper, ac totus tenor privilegii confirmati fuit confirmationi inſertus, ut probat Rota *cor. Coccin. deciſ.* 1573. *a num.* 15. *ad plur. ſeq. cor. Falconer. deciſ.* 9. *num.* 24. *de Offic. Ordinar. & Territ. ſeparat.*
39 Altera eſt, ſi confirmationi appoſita ſit clauſula: *Ex certa ſcientia*, vel *ex plenitudine poteſtatis*, vel *non obſtante quacumque lege*, *ſtatuto*,
40 *& conſuetudine, quæ ſit in contrarium*. Hanc vero conjecturam ab *Auctore* traditam *num.* 6. non male rejiciunt inter alios, Bohemer. *in Decretal. lib.* 21. *tit.* 39. §. 6. *& ſeq.* Stryk.
41 *juridic. diſſert. vol.* 1. *diſp.* 2. *cap.* 1. §. 6. idque quia tales clauſulæ hodie plerumque fere apponuntur potius de ſtylo, quam ea mente, ut ſingulare quid ex Principis intentiones operari debeant.

Præcipua autem differentia confirmationem 42 *in forma communi* inter, & confirmationem *in forma ſpecifica* quod attinet ad privilegia, eſt, quod ex illa probatum haud remanet ipſum privilegium confirmatum, ex hac vero privilegium confirmatum remanet probatum; Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 11. *diſp.* 2. *c.* 1. §. 28.

De interpretatione privilegiorum, de qua 43 pariter in hoc articulo agit Auctor, conſule Stryk. *Juridicar. diſſertat. volum.* 4. *diſp.* 24. *de privilegiorum interpretatione*, qui ſeptem integris capitulis materiam hanc tractat, & quidem accuratiſſime. Primo enim capitulo agit *de ſenſu Rubricæ*, ſecundo, *de Privilegiorum interprete*, tertio, *de modo interpretandi privilegia in genere*, quarto, *de authentica*, *& in ſpecie de ſimplici Privilegiorum interpretatione*, quinto, *de extenſiva privilegiorum interpretatione*, ſexto, *de reſtrictiva Privilegiorum interpretatione*, & ſeptimo, *de correctiva Privilegiorum interpretatione*.

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt modos, quibus Privilegia ceſſant, ſeu amittuntur.

Privilegium ſingulariter perſonale ceſſat per 1 mortem perſonæ privilegiatæ. *Communis* per text. *in c. privilegium* 7. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *privilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona*, & concordat *l. In omnibus cauſis* 68. *& l. Privilegia quædam* 196. *ff. de Regul. Jur.*

Nec ceſſat tamen Privilegium per mortem, 2 ſeu depoſitionem ab Officio ipſius Privilegiantis, ſeu concedentis Privilegium abſolute, & ſine limitatione; Regula enim generalis eſt, & communiter recepta, quod Gratia, uti eſt Privilegium, abſolute conceſſa & acceptata non ceſſet per mortem, aut depoſitionem ab Officio ipſius concedentis, *cap. Si ſuper Gratia* 9. *de Officio Jud. Delegat. in* 6. *& cap. Si cui* 26. *de præbend. in* 6.

Si autem Privilegium non ſit abſolute, & 3 ſine limitatione conceſſum, ſed cum aliqua conditione, aut limitatione ad certum tempus, dicendo v. g. *Uſque ad beneplacitum noſtrum*, tunc ipſo facto ceſſat per mortem concedentis; per mortem enim concedentis omnino etiam extinguitur ipſius beneplacitum. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Si gratioſe* 5. *de Reſcriptis in* 6. ibi: *Hujuſmodi Gratia per ejus obitum, per quem ipſius beneplacitum omnino extinguitur, ex ipſo expirat.*

Si

4 Si vero Privilegium conceſſum ſit ſub clauſula: *Uſque ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ*, aut hujuſmodi, durat perpetuo, niſi a Concedente, vel ipſius Succeſſore revocetur, neque ceſſat morte ipſius Concedentis. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Si gratioſe* 5. *de Reſcriptis in* 6. ibi: *Secus autem, ſi uſque ad Apoſtolicæ Sedis beneplacitum Gratia concedatur prædicta; Tunc enim, quia Sedes ipſa non moritur, durabit perpetuo, niſi a Succeſſore fuerit revocata*.

5 Item non ceſſat morte concedentis Privilegium conceſſum ſub clauſula: *Donec revocavero*; Suarez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 32. *n.* 2. *& ſeq.* Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 23. *num.* 11. poſt Navarrum, Covarruviam, & alios, Pirhing *lib.* 5. *Decretal. tit.* 33. *num.* 172. Reiffenſtuel *ib. num.* 170. *& lib.* 1. *Decretal. tit.* 3. *numer.* 262. ubi teſtatur de communi, Barboſa *clauſula* 53. *num.* 12. Menochius *de Arbitr. Judic. lib.* 1. *quæſt.* 63. *n.* 12. citans Communem aliorum contra Bartolum. Et ratio eſt, quia ad revocationem requiritur actus novus poſitivus contrarius, qualis non habetur per ſolam mortem concedentis; Nam, ut recte argumentatur Menochius *conſil.* 360. *num.* 9. cum aliis, aliud eſt voluntatem ceſſare, & aliud eam revocare; Voluntatis ceſſatio fit per mortem, quia morte finitur voluntas hominis: *l. Locatio* 4. *ff. Locati*; Voluntatis autem revocatio requirit factum quoddam, nempe expreſſionem ipſius revocationis.

6 Privilegium reale ceſſat, & extinguitur, extincta re, cui inhæret. *Communis*, per text. *in cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*.

7 Intellige tamen cum hac diſtinctione, nempe quod Privilegium reale ceſſet per extinctionem rei, cui inhæret, ſi ipſa res privilegiata extinguatur ſine ſpe reſtitutionis, prout contingit, ſi res, Eccleſia, vel alius locus deſtruatur Superioris auctoritate abſque ulla ſpe reſtitutionis, aut reparationis; Tunc enim extinguuntur etiam & perduntur omnia privilegia ei cohærentia, tanquam ſublata in perpetuum a fundamento, cui inhærent, nec amplius dici poſſunt illius Eccleſiæ Clerici, aut illius Oppidi Cives, vel Municipes, ut colligitur *ex cap. Placuit* 26. *diſt.* 1. *de conſecrat. & cap. Et hoc diximus* 9. *cauſ.* 16. *q.* 7. Sic Gloſſa communiter recepta *in cap. Privilegium* 7. *de Reg. Jur. in* 6. Pirhing *loc. c. n.* 198. Reiffenſt. *loc. c. n.* 171. *&* 172. & *Communis aliorum*.

8 Si autem res privilegiata extinguatur cum ſpe reſtitutionis, prout contingit, ſi res, Eccleſia, vel alius locus ab hoſtibus deſtruatur, aut occupetur, ſeu caſu fortuito comburatur cum ſpe refectionis, aut reædificationis, tunc conſervantur omnia ejus Privilegia, & Jura, ut colligitur *ex cap. Paſtoralis* 24. *cauſ.* 7. *q.* 1. *& cap. Quæ ſemel*, 4. *cauſ.* 19. *q.* 3. Sed tamen cum hoc diſcrimine, quod, ſi Privilegia, 9
ſeu Jura ſint conceſſa ipſi loco, ſeu pavimento, eique adhæreant, ut eſt Conſecratio, & Benedictio loci ſacri, & Privilegia inde provenientia, nempe quod locus ille non poſſit vendi, nec converti in uſus profanos, & hujuſmodi, tunc ſemper remanent, & conſervantur, quia eorum fundamentum non eſt deſtructum, *l. Æde Sacra* 73. *ff. de contrahenda emptione*, ibi: *Æde Sacra terræmotu diruta locus Ædificii non eſt profanus*; Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 173. Pirhing *l. c. n.* 199. Sanchez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 5. *n.* 6. & alii paſſim.

Si vero Privilegia loci ſint conceſſa principaliter ipſi ædificio, aut Eccleſiæ, Altari, & 10
hujuſmodi, tunc, vel Privilegia ſunt talia, ut eorum uſus præciſe requirat illum locum v. g. ut intra talem Eccleſiam, ſeu ad tale Altare fiat, ut Indulgentia conceſſa viſitantibus talem Eccleſiam, Indultum pro celebrantibus ad tale Altare privilegiatum; & hoc caſu, quamvis Privilegia illa non omnino extinguantur, ſuſpenduntur tamen, donec reædificetur talis Eccleſia, ſeu tale Altare; *arg. cap. Paſtoralis* 24. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. & *l. Cum loca* 36. *ff. de Religioſ. & ſumptib. funer.* Pirhing *loc. cit. num.* 199. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 164. Suarez *loc. citat. num.* 6. Zoeſius *lib.* 5. *Decretal. tit.* 13. *de privileg. numer.* 53. & alii communiter. Vel Privilegia ſunt talia, ut 11
etiam extra illum locum, v. g. extra illam Eccleſiam alibi exerceri poſſint, & tunc Privilegia ne quidem ſuſpenduntur, pro illo tempore, quia manent in perſonis, quæ uti poſſunt talibus Privilegiis loci; Sic Epiſcopus, vel Canonicus alicujus Eccleſiæ occupatæ, vel deſtructæ ab infidelibus, ſeu Hæreticis adhuc retinet denominationem ab illa Eccleſia, quamvis extra illam reſideat, & gaudet Privilegiis ipſi conceſſis ratione Epiſcopatus, vel Canonicatus talis loci, ut patet de Epiſcopo Gebennenſi, ſeu Genevenſi, qui cum ſuis Canonicis fruitur titulo, & Privilegiis Eccleſiæ Gebennenſis, ſeu Genevenſis, quamvis cum ipſis reſideat Anneſii in Sabaudia, & ſic de aliis; Pirhing *loc. citat. num.* 199. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 175. Suarez *loc. citat. num.* 6. & alii paſſim.

12 Sic ſi Superioris auctoritate Eccleſia , Monaſterium , ſeu Conventus , Civitas , vel Oppidum transferatur ad alium locum , vel alteri uniatur , tunc non ceſſant ejus privilegia , ſed una cum Eccleſia , Monaſterio , ſeu Conventu , Civitate , vel Oppido transferuntur , quando non ſunt conceſſa ratione ſitus ; ſed directe ipſi Eccleſiæ, Monaſterio , ſeu Conventui , Civitati , vel Oppido , ejuſque nomine ; colligitur *ex cap. Et temporis* 48. *& cap. Poſtquam* 49. *cauſ.* 16. *qu.* 1. *& cap. Quia Monaſterium* 2. *de Religioſis Domibus* ; Ita Gloſſa communiter recepta *in cit. c. Privilegium* 7. *de Regul. Jur. in* 6. Pirhing *loc. c. num.* 168. Suar. *loc. cit. n.* 4. *& ſeq.* Azorius *part.* 1. *l.* 5. *cap.* 22. *qu.* 11. & alii communiter.

13 Privilegium ceſſat etiam , & perditur per abuſum , textum expreſſo *in c. Ubi iſta* 7. *diſt.* 84. ibi : *Nam Privilegium Dignitatis meretur amittere , qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate* ; *cap. Privilegium* 63. *cauſ.* 11. *quæſt.* 4. ibi : *Privilegium omnino meretur amittere , qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate* , *& cap. Ut privilegia* 13. *de Privilegiis* , ibi : *Quia Privilegium meretur amittere , qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate* .

14 Privilegium autem non ſemper ipſo Jure , & facto amittitur per abuſum , ſed per ſententiam , & revocationem eſt auferendum , niſi in Jure aliud exprimatur . Zoeſius *lib.* 5. *Decret. tit.* 33. *de Privileg. num.* 38. Reiffenſtuel *ib. nu.* 179. Suarez , & alii , per text. *in citat. cap. Ut Privilegia* 24. *de Privileg.* ibi ; *Quædam in eiſdem Privilegiis duximus declarare , ut minus ſane intellecta pertrahantur ad abuſum , propter quem poſſint merito revocari* .

15 Privilegium revocari poteſt ſaltem per ſententiam , ſi incipit cedere in grave præjudicium aliorum , ſeu Communitatis . Colligitur *ex c. Suggeſtum* 9. *de Decimis* ; ubi Summarium ſic expreſſe habet : *Revocatur Privilegium ſi ex poſt facto incipit enormiter eſſe nocivum* , & *cap. Cum ad hoc ſint* 16. *de Clericis non reſidentibus*, in cujus Summario ſic expreſſe dicitur : *Si Eccleſia patitur Miniſtrorum defectum , Privilegiati ſuper abſentia per ſubtractionem proventuum redire coguntur* .

56 Privilegium ceſſat etiam, ceſſante cauſa, ob quam datum eſt . *Communis* , per textum *in cap. Cum ceſſante* 60. *de appellation.* ibi ; *Cum ceſſante cauſa , ceſſet effectus* .

17 Hoc tamen intelligendum eſt ſolummodo de cauſa finali , quæ eſt principalis cauſa Privilegii , ſine qua princeps Privilegium nullo modo conceſſiſſet , & a quo valor Privilegii pendet in fieri , & conſervari ; non autem de cauſa dumtaxat impulſiva , quæ ſecundario ſolum movet Principem ad conceſſionem Privilegii , adeoque , ipſa ceſſante , non ceſſat Privilegium , cum in ea non nitatur . Abbas *in cap. Suggeſtum* 9. *de Decimis num.* 5. Suarez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 30. *num.* 1. cum aliis ibi citatis , Reiffenſt. *loc. c. num.* 184. Pirhing *loc. c. nu.* 168. & alii paſſim .

18 Item eſt hoc intelligendum ſolum de Privilegio , quod *derogat Juri communi* , *vel alterius tertii* , ad cujus etiam conſervationem requiritur cauſa : Secus autem eſt de Privilegio *præter* , vel *ultra Jus commune* , ſeu quod continet merum beneficium Principis ; & ad ſui conſervationem non requirit aliam cauſam præter liberalem Principis conceſſionem ; Tale enim Privilegium perſeverat , etiamſi cauſa , ob quam conceſſum fuit , ceſſaverit ; Suarez *loc. citat. num.* 169. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 185. Zoeſius *loc. cit. num.* 32. & alii per text. *in cap. Decet* 16. *de Regul. Juris in* 6. ibi : *Decet conceſſum a Principe beneficium eſſe manſurum* , juncta Gloſſa *ib. verb. Decet* , cum pluribus Juribus ab ipſa adductis .

19 Privilegium ceſſat etiam lapſu temporis , ad quod dumtaxat fuit conceſſum , & reſtrictum , quod verificatur ſolummodo in Privilegio temporali , & non in perpetuo . *Communis* , *arg. cap. De cauſis* 4. *de Offic. Judic. Delegat.*
20 Idem dicendum eſt de Privilegio conceſſo ſub conditione . Nam ipſum eſt ſolum conceſſum pro tanto tempore , quanto duraverit ipſa conditio , adeoque , ceſſante conditione , ceſſat etiam Privilegium , cum ſit finitum tempus , pro quo fuit conceſſum . *Communis* .

21 Privilegium ceſſat etiam per renunciationem liberam , & expreſſam alicujus perſonæ particularis , ſi in ejus ſolius favorem ſit Privilegium conceſſum . *Communis* , text. expreſſo *in cap. ſi de terra* 6. *de privilegiis* , ibi ; *Cum liberum ſit unicuique Juri ſuo renuntiare , & l. ſi quis* 29. *Cod. de pactis* , ibi : *Regula eſt Juris antiqui , omnes licentiam habere , iis , quæ pro ſe introducta ſunt , renunciare* .

22 Si autem Privilegium ſit principaliter conceſſum in favorem alicujus Communitatis , Dignitatis , Loci v. gr. Civitatis , Eccleſiæ , vel Monaſterii , non poteſt ei renunciari a perſonis particularibus illius Communitatis , vel Loci . *Communis* , textu expreſſo *in cap. Si diligenti* 52. *de Foro competent.* ibi : *Cum non ſit beneficium hoc perſonale , cui renunciare valeat , ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publice*

ſit

ſit indultum, cui privatorum pactio derogare non poteſt.

23 Unde Clerici nec volentes poſſunt renunciare Privilegio *Fori Communis*, per text. *in cit. cap.*
24 *Si diligenti* 12. *de Foro compet.* Neque poſſunt renunciare Privilegio *Canonis*, *Communis*, textu expreſſo *in c. Contingit* 36. *de ſententia excomm.* ibi: *Cum ille Canon non tam in favorem Clerici ordinati, quam in favorem Ordinis Clericalis fuerit promulgatus.*

25 Item nec Religioſi poſſunt renunciare Privilegiis ſuæ Religioni conceſſis, ut Privilegio *Emptionis*, ſine conſenſu Papæ, qui eos ab aliorum Ordinariorum juriſdictione exemit, & ſuæ gubernationi ac protectioni immediate ſubjecerit; *arg. c. cum tempore* 5. *de Arbitr. num.* 2. Suarez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 35. *num.* 2. Pirhing *loc. cit. numer.* 174. Reiffen. *loc. citat. num.* 193.

26 Poſſunt tamen Prælati Regulares limitare, reſtringere, immo etiam tollere ſuis ſubditis uſum quorumcumque Privilegiorum etiam a Sede Apoſtolica conceſſorum, ita ut nequeant talibus Privilegiis uti; Sic conceſſit Leo X. Minoribus, & Auguſtinianis, Clemens IV. Ciſtercienſibus, & Gregorius XIII. Societatis Jeſu: *Compend. privilegior. Mendicant. verb. Privilegia Fratrum* §. 26. Miranda *in Manual. tom.* 2. *qu.* 43. *art.* 4. Rodriquez *tom.* 1. *qu. Regular. q.* 7. *art.* 2. Tamburin. *de Jure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 16. *quæſt.* 9. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 199. & 200. Lezana *in Summa quæſt. Regular. tom.* 2. *cap.* 18. *num.* 56. & alii; & ad hoc faciunt *cap. Cum acceſſiſſent* 8. *de Conſtitutionibus*, *cap. per illorum* 22. *de præbend.* Et ad hoc locum habet Regula, quod favori ſuo ii, quibus competit, renunciare poſſunt; *arg. l. ſi quis* 39. *Cod. de pactis*, *c. ſi de terra* 6. *de privilegiis*; Et quod nemo beneficio ſibi conceſſo uti cogitur; *arg. l. Invito*, *ff. de Regul. Jur.*

17 Sic poteſt tota aliqua Communitas, v. gr. Civitas, Prælatus cum Capitulo, & hujuſmodi renunciare Privilegio ſibi conceſſo, quod eidem vel non eſt utile, vel eſt indifferens; *per cit. c. Cum acceſſiſſent* 8. *de Conſtitutionibus*, *c. pro illorum* 22. *de præbend. c. ſi de terra* 6. *de privileg. l. ſi quis* 29. *Cod. de pactis*, *l. invito*, *ff. de Regul. Juris.*

28 Secus autem, ſi talis renunciatio cederet in præjudicium Eccleſiæ, vel Communitatis, in quo caſu etiam unus ſolus de Capitulo contradicens impedire poteſt renunciationem. Innocent. *in cap. Accedentibus* 15. *de privilegiis*, & Gloſſator, Abbas, Alexander de Nevo *ibidem in additionibus*, Pirhing *loc. cit. n.* 174. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 196. & alii paſſim.

29 Si vero Privilegium incipiat eſſe nocivum, per ſe ceſſat, ita ut obſervari non debeat. *Communis*, per text. *in cap. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum.*

30 Privilegia *affirmativa* conceſſa cum gravamine aliorum, v. gr. exigendi Decimas, imponendi Tributum, & hujuſmodi, amittuntur *per non uſum* via Præſcriptionis, ſi interim fuit occaſio utendi privilegio, & tamen eo uſus non fuerit Privilegiatus *ſcienter*, *ſponte*, *ac voluntarie*, *& per tempus requiſitum ad præſcriptionem pro qualitate privilegiorum*. *Communis*, per text. *in cap. Cum ſuper* 23. *de Offic. Delegat.* ibi: *Cum noluerit, quod potuerit*, *& leg. Nundinis* 1. *ff. de Nundinis*, ibi: *Nundinis impetratis a principe non utendo, qui meruit, decennii tempore uſum amittit*, & *cap. Si de terra* 6. *de Privileg.* ibi: *De privilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis, cum liberum ſit unicuique ſuo Jure renunciare, eoque modo non poteſtis vos in hac parte tueri.*

21 Dicitur tamen notanter; *Si interim fuit occaſio utendi Privilegio, & tamen eo uſus non fuerit Privilegiatus*, quia ſi occaſio utendi Privilegio nunquam ſe offerat, per *non uſum* non amittitur, quamvis per mille annos nullus exerceatur uſus Privilegii. *Communis*, *arg. l. Arcbitriclinus*, *ff. de ſervitut. Ruſt. prædior.*

32 Item notanter dicitur *ſcienter*, quod quis ſciat ſe habere tale Privilegium, & tamen oblata ſibi favorabili occaſione, eo uti omittat; Quia qui ignorat ſe habere tale Privilegium, illud non amittit, ſi eo uti omittat. *Communis*, *arg. l. Is qui uſumfructum* 20. *ff. Quibus modis uſusfructus, vel uſus amittitur.*

33 Item notanter dicitur *ſponte, ac voluntarie*, quia ſi quis violenter, aut ob infirmitatem, vel abſentiam *ab uſu* impeditur, Privilegium non amittit. *Communis* cum Gloſſa *in cap. Ut privilegia* 24. *de privilegiis*, *verb. Semel in anno.*

34 Item notanter dicitur; *Et per tempus requiſitum ad præſcriptionem pro qualitate Privilegiorum*, quia tempus ad Præſcriptionem requiſitum eſt varium pro diverſitate rerum, Jurium, Actionum, & Servitutum, ut patet ex dictis ſub verb. *Præſcriptio* §. 6. Unde cum Jura, Actiones, Privilegia, & ſimilia veniant nomine rerum immobilium, ex dictis ſub *d. verb. Præſcriptio* §. 5. *n.* 3. & 4. Et res immobiles privatorum cum titulo, & bona fide præſcriban-

bantur decennio inter præſentes, & 20. annis inter abſentes, ex dictis *ibidem n.* 1. ſine titulo autem, ſed cum bona fide præſcribantur triginta annis, ex dictis *ib. n.* 12. Et res immobiles Eccleſiæ Romanæ præſcribantur dumtaxat ſpatio 100. annorum, ex dictis *ib. nu.* 13. Et res immobiles aliarum Eccleſiarum inferiorum, & aliorum locorum piorum, ſeu cauſarum piarum præſcribantur ſpatio 40. annorum, ex dictis *ibidem num.* 15. Et res immobiles Ordinum, & Monaſteriorum Regularium præſcribantur ſola centenaria, ex dictis *ibidem n.* 16. Sic pariformiter eſt diſcurrendum de tempore requiſito ad Præſcriptionem cujuſvis reſpective Privilegii in ſpecie. *Communis*.

35 Privilegia *affirmativa*, quæ ſunt meræ Gratiæ, atque in nullius gravamen cedunt, v. gr. celebrandi ante auroram, abſolvendi, diſpenſandi, & hujuſmodi per *merum non uſum* nunquam amittuntur; Gloſſa *in cap. Ut privilegia* 24. *de Privileg. verb. Semel in anno*, Engel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 22. *num.* 19. Pirhing *ibid. n.* 176. Reiffenſtuel *ibi nu.* 707. Baſſæus verb. *Privilegium* 3. *num.* 16. Suarez, Layman, Bonacina, Rodriquez, & alii paſſim; Et ratio eſt, quia *merus non uſus* eſt actus liberæ facultatis, qui non inducit Præſcriptionem, ſeu renunciationem. In facultatibus enim non datur præſcriptio, ex dictis ſub verb. *Præſcriptio* §. 1. *num.* 17.

36 Similiter per eamdem rationem Privilegia *negativa* mere gratioſa, v. g. non jejunandi, nunquam amittuntur *per uſum contrarium*; Suarez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 25. *nu.* 22. Pontius *lib.* 8. *de Matrimonio cap.* 18. *nu.* 24. Pirhing *loc. cit. n.* 183. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 212. cum communi aliorum.

37 Econtra autem Privilegia *negativa* cum onere aliorum conceſſa, v. g. non ſolvendi Decimas, ſeu Tributum, amitti poſſunt *per uſum contrarium*. Suarez *loc. cit. cap.* 34. *num.* 20. *&* *cap.* 35. *n.* 1. *&* 2. Layman *lib.* 1. *tract.* 9. *c.* 23. *num.* 23. Pirhing *loc. cit. n.* 178. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 213. cum communi, & certa aliorum; *arg. cap. Cum acceſſiſſent* 8. *de Conſtitutionibus*.

38 Ut dicta Privilegia *negativa*, quæ in non faciendo conſiſtunt, & aliis oneroſa ſunt, ut eſt Privilegium immunitatis a ſolvendis Decimis, vel Tributis, Privilegium exemptionis a Juriſdictione Ordinarii, amittantur *per uſum contrarium*, v. g. voluntarie, libere, ac ſponte ſolvendo Decimas, vel Tributa, ſiſtendo ſe Tribunali, ſeu Juriſdictioni Ordinarii ſine proteſtatione, requiritur tantum temporis, quantum requiritur ad Præſcriptionem juxta dicta *ſupra num.* 34.

Privilegium ceſſat, ſeu amittitur per revocationem Concedentis, Succeſſoris, vel Superioris. *Communiſſima*. Revocatio autem Privilegii duobus modis fieri poteſt, ſcilicet expreſſe, vel tacite; ſeu duplex eſt revocatio, una *expreſſa*, & alia *tacita*. *Communis*. Revocatio expreſſa ſubdividitur in ſpecialem, & generalem. *Specialis* eſt, quando, iſtud, vel illud Privilegium in ſpecie revocatur. *Generalis* eſt, quando in genere revocantur omnia Privilegia alicui Conſtitutioni, & Decreto contraria. *Sic Doctores communiter*. Revocatio Generalis, alia eſt communis, & alia extraordinaria; Revocatio generalis *communis* eſt, quæ fit per clauſulam generalem communem, dicendo v. gr. *Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis*; Revocatio generalis *extraordinaria* eſt, quæ fit per clauſulam generalem extraordinariam, & fortiorem, dicendo v. g. *Non obſtantibus Privilegiis quibuſcumque ſub quacumque verborum forma conceſſis*; Vel ſic: *Etiamſi de verbo ad verbum deberet de ipſis fieri mentio*, & hujuſmodi. *Communis*. 39 40 41 42

Per clauſulam communem generalem: *Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis* in poſteriore Privilegio poſitam abſque alia expreſſa, & ſpecifica mentione non revocantur Privilegia clauſa in corpore Juris & certis perſonis conceſſa. *Communis*. Et ratio eſt, quia correctio Jurium eſt evitanda, quantum fieri poteſt, nec eſt facile præſumenda, niſi clare exprimatur, *arg. cap. Cum expediat, de election. in* 6. adeoque per generalem derogationem, niſi clare exprimatur, non cenſetur tolli Jus ſpeciale prius habens rationem ſpecialem; Si enim hoc Princeps voluiſſet, expreſſiſſet, *arg. cap. Inter Corporalia* 2. *de translatione Epiſcopi* §. *Sed neque iſtud, cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, *&* *cap. Quia circa* 21. *de privileg.* 43

Per dictam clauſulam communem generalem, *Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis*, nec revocantur Privilegia extra corpus Juris exiſtentia, ſi fuerint conceſſa cum clauſula, quod revocata non cenſeantur, niſi expreſſe eorum mentio fiat. *Communis*. Dicta tamen Privilegia revocata cenſentur per clauſulam *Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis ſub quacumque verborum forma conceſſis*. Vel ſic, *Etiamſi de verbo ad verbum deberet de ipſis fieri mentio*, & hujuſmodi. *Communis*, & clare patet ex ipſiſmet verbis clauſularum. 44 45

Per nullam ex prædictis clauſulis generalibus cenſentur revocata Privilegia per modum contra- 46

tra-

tractus conceſſa, vel in remunerationem meritorum, & obſequiorum præſtitorum, niſi ſaltem in genere addatur clauſula: *Etiamſi per modum contractus fuerint conceſſa, vel etiam meritorum intuitu. Communis*. Et ratio eſt, quia talis revocatio cedit in præjudicium tertii auferendo ei *Jus quæſitum*, adeoque non præſumitur in Principe voluntas revocandi, niſi exprimatur: Tum quia talia Privilegia ordinarie revocari non poſſunt, niſi ex cauſa gravi ad bonum publicum pertinente, adeoque revocata cenſeri non debent, niſi ſpecialiter exprimatur.

47 Tacita autem Privilegii revocatio fit per actum Principis directe contrarium Privilegio, ſeu qui non poteſt ſubſiſtere, vel non habere effectum intentum ſine revocatione Privilegii antea conceſſi. Dummodo poſſit præſumi eum ſcire Privilegium antea conceſſum, illiuſque recordari. *Communis*, *argum. l. Idem Ulpianus*, *ff. de excuſationibus Tutorum &c.*

48 Unde circa hanc etiam Privilegiorum revocationem traduntur communiter ſequentes Regulæ. Prima eſt: per Legem generalem, & quæ non expreſſe revocat Privilegia, cenſentur tacite revocata Privilegia in Corpore Juris contenta; Non autem cenſentur revocata Privilegia extra Corpus Juris exiſtentia, niſi eorum mentio ſpecialis fiat. Et ratio primæ partis eſt, quia cum Privilegia in Corpore Juris contenta pertineant ad Legem univerſalem, præſumitur Legiſlatorem ea ſcire, adeoque revocare Legem priorem continentem Privilegium Juris communis, quamvis in poſteriore Lege non exprimat. Ratio autem ſecundæ partis eſt, quia cum Privilegia extra Corpus Juris exiſtentia contineant Jus privatum, & particulare factum, Legiſlator vero non præſumatur ſcire Jure privata, aut particularia facta, *cap. Licet* 1. *de Conſtitut. in* 6. ſequitur aperte, quod non cenſeatur ea velle revocare, niſi ea exprimat.

49 Secunda Regula eſt. Privilegium prius conceſſum non tollitur, nec tacite revocatur per Privilegium poſterius priori contrarium, niſi illius prioris fiat mentio ſpecialis; Cum enim Privilegium ſit Jus privatum, & particulare, præſumitur, quod Princeps conceſſerit Privilegium ſecundum ex ignorantia primi; ſi de illo nullam mentionem fecit; Adeoque ſecundum conceſſum privilegium cenſetur ſubreptitium, & invalidum, *arg. c. Cum ordinem* 6. *de Reſcriptis*, *cap. Ex parte* 12. *de Offic. Del. c. Veniens* 19. *de Præſcriptionibus*, *c. Licet* 1. *de Conſtitut. in* 6. & late id declarat Gloſſa *in cap. Sicut* 1. *de Reſcriptis*, *verb. Mandatum*.

Tertia Regula. Per ſententiam latam contra Privilegium a Principe, qui potuit Privilegium concedere, non revocatur Privilegium tacite, ſed potius reprobatur, ideſt tamquam defectuoſum, ſeu invalidum rejicitur, & ſic non tamquam prius validum aufertur, ſeu tacite revocatur, *arg. cap. Suborta* 21. *de ſent. & re judicat.* 50

Privilegium mere gratioſum ſubdito conceſſum poteſt ex juſta cauſa revocari a concedente, vel ejus Succeſſore, ſeu Superiore valide, & licite; Sine juſta cauſa autem valide quidem, ſed illicite. *Communiſſima*, *& ſatis clara*, unde non indiget probatione. 51

Si autem Privilegium mere gratioſum ſit conceſſum non ſubdito, nequit amplius revocari. *Communis* cum Pirhing *loc. cit. n.* 2. 186. Suarez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 37. *num.* 2. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 121. Et ratio eſt, quia, poſtquam Privilegium fuit acceptatum, tranſit in pactum, ſeu contractum, quo proprie dictum Jus acquiritur Privilegiato, quod non ſubdito auferri nequit; Tale enim Privilegium conceſſum non ſubdito, quamvis ab initio ſit contractus voluntarius, ex poſt facto tamen eſt neceſſitatis, ut dicit Gloſſa *in cap. Decet* 16. *de Reg. Juris in* 6. *verb. Nota ulterius in fine*, juxta illud vulgatum: *Quod a principio eſt voluntatis, expoſt fit neceſſitatis*; *arg. l. Sicut* 5. *Cod. de obligat. & actionib.* 52

Hinc per dictam rationem Privilegia, quæ Imperatores, aliique Principes conceſſerunt Eccleſiis, nequeunt amplius revocari. Sic expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Decet*, Pirhing *l. cit. num.* 186. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 121. Layman *loc. cit. cap.* 23. *num.* 25. & alii paſſim. 53

Privilegia remuneratoria, vel per modum pacti, ſeu contractus oneroſi conceſſa etiam ſubdito, nequeunt amplius revocari, niſi ex gravi cauſa ſpectante ad bonum commune, & cum compenſatione aliqua Juris ablati. Pirhing *loc. cit. n.* 187. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 122. Engel *l. cit. n.* 22. Suarez *loc. cit. cap.* 37. *num.* 5. *& ſeq.* & alii paſſim; Et ratio eſt, quia etiam Princeps tenetur ſervare pacta præſertim oneroſa inita cum ſubditis; *arg. cap.* 1. *de probationibus*, adeout ab eis recedere non poſſit, etiam de plenitudine poteſtatis, ut notat Fagnanus *in c. Antigonus num.* 7. *de Pactis*. Et ratio eſt, quia Princeps ex pacto præſertim oneroſo obligatur Jure naturali, ac Divino, cui & Papa, & Imperator ſubjiciuntur; Et licet ob publicam neceſſitatem poſſit reſcindere contractum cum ſubdito initum, non tamen poteſt juſte illum 54

illum omnino privare re ſua ſine ulla compenſatione, cum Princeps non ſit abſolutus Dominus rerum ſubditi.

55 Privilegia Regularium non ſunt omnia a Concilio Tridentino revocata, ſed plurima ab eodem ſunt confirmata. *Communis*, textu expreſſo in eodem Concilio *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 20. *ad fidem*, ubi in plurimis Privilegia Regularium firma, & illæſa aſſerens, ac denuo confirmans ſic expreſſe habet: *In ceteris omnibus præfatorum Ordinum Privilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & Jura concernunt, firma ſint & illæſa.*

56 Omnia, & ſingula Privilegia Regularium ante Concilium Tridentinum eis conceſſa, quæ adverſantur Decretis *in ſeſſ.* 25. *de Regul. & Monialib.* ſunt revocata ab eodem Concilio. *Communis*, per text. ejuſdem Concilii *cit. ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 22. ubi ab omnibus Regularibus *omnia, & ſingula in ſuperioribus Decretis contenta obſervari præcipit &c. Non obſtantibus eorum omnium & ſingulorum Privilegiis ſub quibuſcumque verborum formulis conceptis, ac mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non Conſtitutionibus, & Regulis etiam juratis atque etiam conſuetudinibus, vel Præſcriptionibus, etiam immemorabilibus, &c.*

57 Item revocata ſunt Privilegia illa Regularium ante Tridentinum eis conceſſa, quæ adverſantur præcedentium ſeſſionum Decretis habentibus ſupradictam, vel ſimilem clauſulam Privilegiorum revocatoriam: *Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis &c. Communis;* Et ratio eſt, quia, ubi adeſt expreſſa clauſula Privilegiorum revocatoria, de Revocatione dubitari non licet; In claris enim, & expreſſis non datur interpretatio, vel voluntatis conjectura, *l. Licet Imperator, ff. De Legatis* 1. *& l. Ille, aut Illa, ff. De legatis* 3. Unde Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum dilectis* 8. *de conſuetudine verb. Nec Juri communi*, ſic expreſſe habet: *Ubi verba non ſunt ambigua, non eſt locus interpretationi, ſed ubi ſunt dubia, neceſſaria eſt interpretatio*, & concordat *c. Ad audientiam* 12. *de Decimis, & cap. Porro* 7. *de privilegiis.*

58 An autem revocata cenſeantur non ſolum illa Regularium Privilegia, quæ adverſantur alicui ex Decretis Concilii Tridentini *cit. ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, vel alicui ex Decretis præcedentium Seſſionum habentibus ſupradictam expreſſam clauſulam privilegiorum revocatoriam *non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis &c.* ſed illa quoque, quæ adverſantur, ſeu contraria ſunt Decretis aliarum Seſſionum (excepta dicta *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*) & clauſulam Privilegiorum revocatoriam expreſſam non habentibus, ita ut per Bullas confirmatorias Privilegiorum Regularium nunquam cenſeantur confirmari, ſed potius pro invalidis declarari per illam clauſulam: *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adverſentur?* Non conveniunt Doctores; Donatus enim *tom.* 1. *par.* 1. *tract.* 11. *quæſt.* 15. *a num.* 4. Peyrin. *in declarat. privilegior. tom.* 2. *in Conſtit.* 1. *Gregorii XIII. num.* 3. & alii, tenent ſententiam affirmativam. Suarez autem *lib.* 8. *de Legibus cap.* 18. *in fine*, Rodriquez *tom.* 1. *q. Regular. quæſt.* 6. *art.* 7. Miranda *Manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 3. *verſ. Sed alii*, & plures alii, ſignanterque Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 33. *a num.* 116. *ad num.* 118. *& a numer.* 139. *ad* 146. defendunt ſententiam negativam, dicentes, quod illa Regularium Privilegia, quæ adverſantur, ſeu contraria ſunt Decretis aliarum ſeſſionum (excepta dicta *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*) & clauſulam Privilegiorum revocatoriam expreſſam non habentibus, probabiliſſime non cenſentur revocata ab eodem Concilio, nec eximuntur a confirmatione per illam clauſulam, *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Conc. Trid. non adverſentur.* Vide ipſum Reiffenſtuel *loc. cit.* ubi pluribus rationibus, & Juribus adductis, contrariiſque argumentis ſolutis, ſolide & fuſe hanc ſententiam propugnat.

Regulares non poſſunt nec in foro conſcientiæ uti ſuis Privilegiis, quæ ſunt expreſſe revocata a Concilio Tridentino. *Communis ac certa;* Sententia enim contraria fuit expreſſe damnata ab Alexandro VII. *die* 18. *Mart.* 1666. propoſitione 36. in ordine, ibi: *Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti Privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Conc. Trid.* 59

Immo Regulares non poſſunt in foro conſcientiæ uti ſuis Privilegiis a Concilio Tridentino expreſſe revocatis, nec in locis, ubi Trident. Conc. non eſt receptum. Sic cum aliis ſolide probat Viva *ad dictam propoſitionem* 36. *n.* 10. 60

Qui *ibidem nu.* 11. ex communiori dicit, neque poſſe Regulares in foro conſcientiæ uti ſuis Privilegiis ſolum implicite a Trident. revocatis; quia Tridentinum condendo Legem in contrarium, illam revocavit implicite, & in Bullis confirmatoriis Privilegiorum Regularium addi ſolet clauſula illa, *Dummodo Decretis Conc. Trid. non adverſentur*, adeoque neque iis poſſunt Regulares uti in foro conſcientiæ, quidquid in contrarium docuerit Rodriquez cum Miranda, & Portello, quos poſtea 61

ſtea cum aliis ſequutus eſt, Reiffenſtuel *loc. ſupra cit.*

62 Quamvis multa Regularium Privilegia, tum per Conc. Trid. tum per varias Pontificias Conſtitutiones fuerint vere revocata; Adhuc tamen multa, & plurima alia exiſtunt, quæ nec dicto Conc. Trid. nec dictis Conſtitutionibus Pontificiis adverſantur, ſeu contraria ſunt, & conſequenter non ſunt ab eis revocata, uti clare patet in Compendiis privilegiorum Regularium recenter editis, & juxta Decreta Conc. Trid. & aliarum Pontificiarum Conſtitutionum reformatis, & ſignanter *in noſtro Privilegiorum Compendio primitus compilato ab Alphonſo de Caſarubios Hiſpano*, & poſtea *per Hieronymum a Sorbo* omni debita cum reverentia, & obedientia erga Sedem Apoſtolicam juxta Decreta Conc. Trid. & aliarum Pontificiarum Conſtitutionum reformato, in quo nullum privilegium a Conc. Trid. vel aliqua Pontificia Conſtitutione uſque ad Clementem VIII. (ſub quo reformatum fuit) reperitur revocatum, & tamen plurima in illo reperiuntur privilegia etiam nulli poſteriori conſtitutioni Pontificiæ contraria, nec *per uſum contrarium*, vel *non uſum*, *Renunciationem*, *Præſcriptionem*, vel aliam viam amiſſa. Sic Reiffenſtuel *loc. cit. a nu.* 323. Kazenbeger *loc. cit. num.* 441. & alii.

63 Alia, vide verb. *Oracula vivæ vocis*, *per tot.* hic autem pro complemento tandem ſit

64 Conſtitutio Clementis XII. in qua nonnullas Apoſtolicas Litteras Ordinibus Regularibus, & Mendicantibus a piæ mem. Benedicto Papa XIII. conceſſas moderatur, ac reducit ad terminos juris communis, Concilis Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum.

CLEMENS EPISCOPUS &c.

„ Romanus Pontifex, quem cæleſtis Paterfamilias Vineæ ſuæ cuſtodiendæ præpoſuit, diu noctuque operarios, impigre in ea laborantes, circumſpicit, congruam, immo amplam mercedem eis largiturus, ut Vinea, probis Agricolis hoc pacto ad eam alacrius excolendam incumbentibus, uberiori proventu fructificare poſſit.

„ Sane fel. record. Prædeceſſor noſter Benedictus Papa XIII. ſtrenuas Ordinum Regularium, & Mendicantium cohortes, hanc Domini Vineam, atque Agrum Eccleſiæ indeſinenter colere conſpicatus, ac paterno erga eos animo affectus, quo etiam Nos ipſi „ utique afficimur, plura eis privilegia conceſſit, ratus, ea pari voluntate univerſim „ excipienda: Quod tamen ſecus eveniſſe, „ Nos ad ſupremi Sacerdotii apicem, diſponente Domino evecti, ægre intelleximus; „ inde nimirum præter omnem expectationem „ noſtram variis litibus, & controverſiis exortis, ac niſi opportune occurratur, fortaſſe „ in poſterum exorituris. Quare nonnullis ex „ hujuſmodi Litteris, & Conſtitutionibus Apoſtolicis mature perpenſis ad ſedandos rumores propterea excitatos, mutuamque, & vere „ Chriſtianam inter Epiſcopos, & Regulares „ Familias, ac etiam Sæculares Ordines, & „ Sodalitates, publicaſque Univerſitates benevolentiam, & Pacem ubique in Eccleſia ſervandam, de conſilio nonnullorum ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus in hanc ſententiam devenimus, ut „ ſubſequentibus Litteris, & Conſtitutionibus „ eodem Pontifice Benedicto ſedente vulgatis, „ moderationem aliquam auctoritate noſtra adhibendam eſſe decerneremus. Litteræ vero „ ipſæ, & Conſtitutiones Ordinibus Regularibus pridem conceſſæ hæ ſunt.

„ Editæ IV. Idus Dec. an. MDCCXXV. quæ incipiunt: *Paterna*.

„ Aliæ IX. Kal. Jun. an. MDCCXXVI. quæ incipiunt: *Ratio Apoſtolici miniſterii*.

„ Aliæ III. Nonas Julias ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Singularis devotio*.

„ Aliæ VIII. Auguſti ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Exponi nobis nuper fecerunt*.

„ Aliæ Kalendis Septembris ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Vita & morum integritas*.

„ Aliæ Kal. Jan. anni MDCCXXVII. quæ incipiunt: *Libenter*.

„ Aliæ V. Nonas Martias ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Loca Sancta*.

„ Aliæ Kalendis Aprilis ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Ex quo Sedes*.

„ Aliæ V. Nonas Aprilis ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Summe decet*.

„ Aliæ VII. Kal. Junias ejuſdem anni, quæ incipiunt: *Pretioſus*, una cum declarationibus ſub die XXVIII. Septembris anni MDCCXXVIII. ab eodem Pontifice factis ſuper quibuſdam dubiis circa intelligentiam rerum in ipſa Conſtitutione contentarum exortis.

„ Aliæ XXI. Mart. anni MDCCXXIX. quæ incipiunt; *Exponi nobis fecit*.

„ Aliæ demum VII. Kalend. Apr. ejuſdem anni MDCCXXIX. quæ incipiunt: *In Sede*.

„ Quamvis autem hæc omnia, & ſingula

„ ex ejuſdem recolendæ memoriæ Benedicti pia, & laudabili, erga Regularium Familias voluntate, profecta fuerint, quos ipſe ob eorum zelum de ſalute animarum, religionis fervorem, doctrinam, & regularis diſciplinæ obſervantiam, magna, ac vere paterna dilectione proſequebatur, Noſque ipſi æque proſequimur, conceſſa, extenſa, decreta, confirmata, & declarata fuerint; Nos tamen qui poſt varias altercationes, & difficultates de eiſdem Litteris, & Conſtitutionibus excitatas, & optatam Sanctæ Dei Eccleſiæ tranquillitatem præ oculis habemus, volentes, ut univerſis Dominici gregis Paſtoribus, ac præſertim Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in partem ſolicitudinis noſtræ vocatis, liberum jurium ſuorum, quæ ſummi Dei gloriam, & animarum ſalutem reſpiciunt, in illorum Diœceſibus exercitium ſervetur, quæque illud quomodocumque impedire, & lædere fortaſſe poſſunt, pro virili noſtra penitus amovere cupientes, quemadmodum alias Romani Pontifices Anteceſſores noſtri ſæpius egerunt; Nos quoque ad præſervandum iiſdem Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac quibuſcumque aliis Ordinibus, ac Cœtibus Eccleſiaſticis, & Sæcularibus ſuorum jurium exercitium, & poſſeſſionem, amovendamque quarumcumque diſſenſionum, & litium occaſionem ex conceſſa Nobis Divinitus Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, eorundem Anteceſſorum noſtrorum Pontificum Romanorum veſtigiis inhærentes, ſtatuimus, & decernimus de omnibus, & ſingulis prædictis Litteris, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem Anteceſſore noſtro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, Gratiis, Favoribus, Indultis, Exemptionibus, Facultatibus, & Declarationibus in iiſdem contentis, eam deinceps deciſionem, ac judicium, etiam in foro conſcientiæ habendum, quod ſive ex jure communi, ſive ex Concilio Tridentino, ſive ex Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſive alias, legitime habebatur, antequam eædem Litteræ, & declarationes ab eodem Benedicto conceſſæ fuiſſent, perinde, ſcilicet, ac ſi illæ non emanaſſent; Ad quam diſpoſitionem, ejuſque priſtinum ſtatum, ac terminum, omnia ſuperius enunciata omnino reducimus, & reducta eſſe volumus, itaut in poſterum ſupradicti Ordines Regulares earumdem Litterarum, & Conſtitutionum uſu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.

„ Hinc ad præmiſſorum effectum pro nullis, & infectis haberi volumus omnia Decreta irritantia Prohibitiones, Declarationes, Mandata, & quæcumque in Litteris, & Conſtitutionibus prædictis quomodolibet appoſita, atque alia, eorumdem occaſione facta, huic reductioni, Decreto, & Voluntati noſtræ quomodocumque adverſantia, quibuſcumque ea eſſent concepta formulis, ac præſervationibus, declarationibus, modificationibus, reſtrictionibus, explicationibus, derogatoriarum derogatoriis, aliiſque validiſſimis, efficaciſſimis, & inviolabilibus clauſulis, præſertim quod ſemper in data cuicumque Conſtitutioni illarum revocatoriæ, in poſterum edendæ, poſteriores cenſeantur. Etiam motu proprio, & poteſtatis pari plenitudine, ac ex certa ſcientia; Etiam Conſiſtorialiter, etiam pro conſervatione ſtatus regularis, etiam in vim contractus, & ſtipulationis inter Sedem Apoſtolicam & Ordines prædictos initæ, quam ad hujuſmodi effectum reſcindimus, & ex nunc reſciſſam, nulliuſque roboris, & momenti eſſe volumus, & decernimus; Ideoque omnes diſſenſiones, altercationes, & lites coram quibuſcumque Judicibus Ordinariis, Extraordinariis, & Commiſſariis, etiam a Cauſarum Palatii noſtri Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de Latere Legatis, nec non quacumque eorumdem Cardinalium Congregatione, prædictarum Litterarum, & Conſtitutionum occaſione, jam motas, necdum deciſas, aut finitas, vel etiam, quæ jam deciſæ eſſent, ſi modo tractum habeant ſucceſſivum, eaſque rurſus in poſterum excitari contingat, juxta juris communis, Conc. Trid. Decretorum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, ac præſentem hanc noſtram diſpoſitionem, nec aliter decidendas eſſe præcipimus. Futura vero dubia, & difficultates ubicumque, & quandocumque oriantur, ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, ad quam Pontificiatum Conſtitutionum, atque Eccleſiaſticarum ſanctionum interpretatio pertinet, referendum eſſe decernimus.

„ Itaque omnia, & ſingula hactenus memorata, nec non præſentes, etiam ex eo quod cauſæ, ob quas emanaverint, comprobatæ, expreſſæ, & verificatæ, aut in præmiſſis intereſſe habentes, vel prætendentes, ad hoc vocati, citati, & auditi non fuerint, neque eiſdem conſenſerint, vel alias ex quocumque capite, prætextu, colore, ingenio, vel cauſa, de ſubreptionis, vel obreptionis, aut

„ nulli-

„ nullitatis vitio, vél intentionis noſtræ, ſive
„ alio quovis defectu notari, & impugnari,
„ argui, infringi, retractari, in jus, vel con-
„ troverſiam vocari, ad terminos juris reduci,
„ aut contra eas quodvis gratiæ, vel juſtitiæ
„ remedium impetrari, ſeu concedi nullatenus
„ poſſe; Sed eas, ac omnia, & ſingula in eis
„ contenta ſemper, & perpetuo valida, firma,
„ & efficacia eſſe, & fore, ſuoſque plenarios,
„ & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac
„ ab omnibus, & ſingulis ad quos ſpectat, &
„ pro tempore quomodolibet ſpectabit, invio-
„ labiliter obſervari, omnino ſtatuimus; Sic-
„ que, & non alias per quoſcumque Judices
„ Ordinarios, & delegatos, etiam Cauſarum
„ Palatii noſtri Auditores, ac prædictæ S. R. E.
„ Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vice-
„ Legatos, dictæque Sedis Nuncios, quavis
„ auctoritate fungentes, ſublata eis, & eorum
„ cuilibet quavis aliter judicandi, definiendi,
„ & interpretandi facultate, & auctoritate,
„ judicari, definiri, & interpretari debere, ac
„ irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quo-
„ quam quavis auctoritate, ſcienter, vel igno-
„ ranter contigerit attentari, decernimus, &
„ decretum eſſe volumus; Non obſtantibus
„ præmiſſis, nec non noſtra, & Cancellariæ
„ Apoſtolicæ regula de jure quæſito non tol-
„ lendo, nec non omnibus, & ſingulis prædi-
„ cti Benedicti prædeceſſoris, declarationibus
„ ſuper dubiis, aliiſque Conſtitutionibus, &
„ Ordinationibus Apoſtolicis, nec non omnium,
„ & ſingulorum Ordinum prædictorum, ac eo-
„ rum cuilibet, etiam juramento, confirmatio-
„ ne Apoſtolica, vel quavis firmitate alia ro-
„ boratis, ſtatutis, & conſuetudinibus; Privi-
„ legiis quoque, Indultis, etiam Mare Ma-
„ gnum, vel alias quomodolibet nuncupatis,
„ Literiſque Apoſtolicis, ſub quibuſcumque te-
„ noribus, & formis, cum quibuſcumque etiam
„ derogatoriarum derogatoriis, aliiſque effica-
„ cioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritanti-
„ bus, aliiſque decretis in genere, vel in ſpe-
„ cie, etiam motu proprio, & Conſiſtoriali-
„ ter, ac alias quomodolibet in contrarium
„ præmiſſorum, conceſſis, confirmatis, & plu-
„ ries innovatis: Quibus, & ſingulis, etiamſi
„ pro illorum ſufficienti derogatione de illis,
„ eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica,
„ expreſſa, & individua, ac de verbo ad ver-
„ bum, non autem per clauſulas generales idem
„ importantes, mentio, ſeu, quævis alia ex-
„ preſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad
„ hoc ſervanda foret: eorum omnium, & ſin-
„ gulorum tenores, iiſdem præſentibus pro ple-
„ ne, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum
„ inſertis habentes, illis alias in ſuo robore
„ permanſuris, latiſſime, & pleniſſime hac
„ vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe dero-
„ gamus, ceteriſque quomodolibet contrariis
„ quibuſcumque.

„ Volumus autem, &c.

„ Nulli ergo omnino hominum, &c.

„ Datum Romæ apud S. Mariam Majorem
„ anno Incarnationis Dominicæ 1732. tertio
„ Kalendas Aprilis Pontificatus noſtri anno
„ ſecundo.

Additiones ex aliena manu.

De ſingulis modis, quibus Privilegia amittuntur, agere pro dignitate immenſi eſſet laboris. Vide de iis, ubi neceſſitas poſtulet, Grueber *de Privileg. Religioſ. tract.* 1. *diſp.* 5. *per tot.* Paucis diſſerendum de revocatione tantummodo Privilegiorum. 65

Et quoad revocationem privilegiorum, adhiberi ſolet diſtinctio, utrum ſubdito, an non ſubdito privilegium conceſſum ſit, ſic ut illo quidem caſu revocatio ſæpe Principi permiſſa ſit, hoc non item; Gail. *obſerv. lib.* 3. *obſerv.* 60. *num. ult.* Merul. *in Prax lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 3. *n.* 33. Aſt quum non magis ſubjecti fraudandi ſint ſuis commodis, quam hiſce fides ex jure gentium ſervanda certe ſit, nulla ſufficiens ratio apparet talis diſtinctionis, ſive quæſtio ſit de Privilegiis indultis ex mero beneplacito Principis, ſive de iſtis, quæ deſcendunt ex præcedenti quodam contractu, ſeu cauſa. 66 67

Rectius meo judicio ſentiunt, qui Principi tribuunt facultatem revocandi in iis privilegiis, quæ profluxerunt ex mera ejus liberalitate, non præcedente, vel ſubſequente conventione, & obligatione, quæque ipſe indefinite ſine ulla temporis adjectione conceſſit, aut (quod non infrequens) circa quæ tempore conceſſionis ſibi poteſtatem revocandi, mutandi, diminuendive nominatim reſervavit; eo quod hæc non alio quam precarii jure, videri poſſunt haberi, atque poſſideri ab illis, quibus ſunt acquiſita; Nec ullam inferre dici poteſt injuriam, qui repetit conceſſa precario, aut utitur jure ſibi reſervato, & quidem tametſi nulla penitus cauſa revocandi ſubeſſet; Beſold. *Delibat. Jure ad Pandect. lib.* 1. *num.* 13. Anton. Matth. *de Auction. l.* 2. *c.* 7. *num.* 51. 68

Sin autem mediante contractu interveniente cauſa oneroſa ob factum aliquod impletum, vel implendum, aut dationem præſentem, vel futuram conſtet Privilegia conceſſa, vel ob bene- 69

nemerita talia, & operas navatas, quæ ſæpe tanti valent, quanti pecunia: nonniſi ex cauſis juſtis legitimis, & ſatis gravibus de novo emergentibus ea jure revocat Princeps; Beſol. *ubi ſupra*, Zoeſ. *in Comment. ad Pandect. lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 30.

70 Nec aliter dijudicandum eſt de Privilegiis illis, quæ cum ex mera benevolentia Principum indulta eſſent, jurejurando tanquam leges fundamentales tempore ſuſcepti Imperii fuerunt a Succeſſore firmata; Beſold. *eod. loc.*

71 Quod ſi Privilegia, vel ad certum numerum annorum, vel in perpetuum impetrata ita ſint, ut manifeſto conſtet obreptum concedenti, vel veritate impreſſa, vel ſuggeſto mendacio; impetrationis effectu quantocius privari a Principe poſſunt tales Precatores.

72 Juſta itidem revocationis cauſa erit, ſi probatum ſit Artifices, Opifices, alioſve ſimiles Privilegio ſibi conceſſo contra intentionem Principis concedentis in fraudem aliorum ſubjectorum abuti; Zoeſ. *ibid. num.* 9. Jacob. Coren. *obſervat.* 27. *n.* 57.

73 Uti ſi obtentu Privilegii ſibi ipſi jus dicat, factis magis, & violentiis, ac armis de Privilegio contendentes, quam implorato Judicis competentis auxilio: Iidem Auctores *iiſdem locis*.

74 At nota, hæc procedere ſi tota illa Societas Artificum ſic Privilegio ſit abuſa. Si enim, cum univerſitati indultum eſſet, per membra quædam ejus ſingularia ſine ipſius Univerſitatis aſſenſu ſub velamento Privilegii peccatum fuerit; iniquum erit, ex paucorum forte facto, inſontes quoque cæteros, atque ipſam Univerſitatem quæſito jure fraudari; Gayl. *obſervat. ib.* 2. *obſerv.* 60. *num.* 15.

ARTICULUS IV.

Quoad ea quæ concernunt Privilegia vivæ vocis Oraculo conceſſa.

Vide verb. *Oracula vivæ vocis, per tot.*

ARTICULUS V.

Quoad ea, quæ concernunt Privilegium Fori, & Privilegium Canonis,

Vide verb. *Clericus art.* 2. *per tot.*

PROBATIO.

Probatio ut ſic, eſt rei dubiæ, ſeu controverſæ per legitima argumenta facta oſtenſio. Maſcard. *de probationibus, volum.* 1. *q.* 2. *proœminal. n.* 8. Abbas *ad Rub. de probationib. nu.* 1. Hoſtienſ. *in Summa de probationib. num.* 2. Reiffenſt. *lib.* 2. *Decret. tit.* 19. *num.* 2. & alii paſſim. 1 Probatio Judicialis eſt Judici rei dubiæ apud eum controverſæ per legitimos modos facta oſtenſio. Maſcard. *loc. cit. num.* 17. Engel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 19. *num.* 1. Vallenſ. *ib.* §. 5. Sannig *ib. cap.* 1. Reiffenſt. *ib. n.* 5. & alii. 2

Probatio generatim ſumpta dividitur in Judicialem, & extrajudicialem. *Judicialis* eſt illa, quæ fit in Judicio; *Extrajudicialis* eſt illa, quæ fit extra Judicium, ut ſunt probationes, quæ ſolent adhiberi inter homines privatos in Contractibus Civilibus. *Sic in re Communis.* 3

Inſuper probatio dividitur in plenam, & ſemiplenam. *Plena* eſt illa, quæ tamen fidem facit, quanta ad definiendas controverſias ſufficit, ut eſt probatio, quæ fit per duos teſtes omni exceptione majores, per inſtrumenta authentica, per confeſſionem propriam, & hujuſmodi. *Semiplena* eſt illa, quæ facit quidem aliquam fidem rei geſtæ, ſed non tantam, quæ ſufficiat ad definiendas controverſias, ut eſt probatio per unum teſtem, per confeſſionem extrajudicialem, per ſcripturam privatam, per fugam Rei, qui debuiſſet reſpondere, per famam, & hujuſmodi. *Sic in re Communis.* 4

Probatio plena ſubdividitur ab aliquibus in plenam, pleniorem, & pleniſſimam, ſeu in evidentiſſimam, claram & minus evidentem. 5 *Probatio evidentiſſima* cenſetur illa, quæ fit per Privilegia, & inſtrumenta indubitata, ut notant Maſcard. *loc. c. q.* 4. *num.* 5. Abbas *in c. Licet num.* 11. *de probationibus*, Reiffenſt. *loc. cit. num.* 12. & alii. Et huc accedunt probationes apertiſſimæ, prout appellantur *in c. Pia, de exceptionibus in* 6. *& l. Sciant, Cod. de probation.* & iſtæ probationes *apertiſſimæ*, ſeu *pleniſſimæ*, atque luce clariores habentur per facti evidentiam, & aliis modis indubitatis. *Probatio clara* eſt illa, quæ fit per teſtes, & hujuſmodi. *Probatio minus evidens*, quæ alio nomine dicitur *Probatio præſumptiva*, eſt illa, quæ fit

fit per conjecturas, & præſumptiones, ut *cap. Afferte 2. de præſumptionibus*.

6 Probationum ſpecies quamvis alii aſſignent duodecim, alii decem, commode tamen reducuntur ad novem, prout aſſignantur ab Hoſtienſi *in Summa tit. de probationibus num.* 6. Engel *loc. c. num.* 7. Reiffenſt. *loc. c. num.* 18. & ab aliis, quæ in ſequentibus verſiculis breviter continentur:

Aſpectus, *Sculptum*, *Teſtis*, *Notoria*, *Scriptum*.
Jurans, *Confeſſus*, *Præſumptio*, *Fama probavit*.

7 Per ly autem *Aſpectus* indicatur probatio per *Inſpectionem ocularem*. Per ly *Sculptum* indicatur probatio per antiquas *Scripturas* in lapidibus marmoreis impreſſas: Per ly *Teſtis* indicatur probatio, quæ fit *per Teſtes*. Per ly *Notoria* indicatur probatio, quæ fit *per Evidentiam rei*, ſeu per *Notorietatem Facti*. Per ly *Scriptum* indicatur probatio, quæ fit *per Inſtrumenta*. Per ly *Jurans* indicatur probatio, quæ fit *per Juramentum*. Per ly *Confeſſus* indicatur probatio, quæ fit per propriam confeſſionem. Per ly *Præſumptio* indicatur probatio, quæ fit *per Præſumptionem*. Per ly *Fama* indicatur probatio, quæ fit *per Famam*. Ad quas novem præcipuas probationum ſpecies, ut vides, cæteræ aliæ poſſunt commode reduci.

8 Probatio debet eſſe clara, & certa. *Communis*, per text. *in c. In præſentia* 8. *de Probationibus*, juncta Gloſſa *in caſu ad cit. c. in præſentia*, ubi expreſſe dicit, quod *Clara*, *&*
9 *certa debet eſſe probatio*, *& non dubia*. Unde probatio dubia, ſeu æquivoca, ideſt, quæ poteſt referri ad unum & ad alium, non relevat probantem, ſed rejici debet, cum nihil concludat, nec ullum probationis gradum conſtituat. Rota recent. *part.* 3. *dec.* 176. *num.* 8. *dec.* 232. *n.* 9. *dec.* 311. *num.* 2. *dec.* 509. *num.* 5. *dec.* 511. *nu.* 3. *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 263. *num.* 2. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 254. *n.* 21. *dec.* 355. *num.* 7. *dec.* 487. *nu.* 11. *part.* 6. *dec.* 121. *num.* 22. & ſæpiſſime alibi cum communi Doctorum. Nam juxta illud vulgatum: *Non probat hoc eſſe*, *quod ad hoc*, *quandoque contigit abeſſe*, prout loquitur Summarium *in l. Neque Natales*, *Cod. de Probationibus*, & probat text. *ibid.* *&* *l. Non hoc*, *Cod. Unde vi*, & Rota *rec. part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 469. *n.* 15.

10 Probatio Judicialis debet fieri ſecundum formam Libelli, *cap. Cum dilectus* §. *Sed quoniam*, *de ordin. cognition.* Eſt enim pronunciandum ſecundum formam Libelli. *Clementin. Sæpe contingit*, §. *Verum quia*, *de verbor. ſignificat.* Et ideo illa ſolummodo ſunt probanda, quæ mediante Libello in Judicium deducta fuerunt, ac deſuper lis movetur, ſive directe, ſive in modum executionis, vel replicationis, ut *cap. De teſtibus* 29. *de teſtibus*, *& l. Ad probationem dominii*, *Cod. de Probationibus*. Unde ſi per teſtes probatur aliud, quam eſt deductum per Libellum in Judicium, non valet dictum eorum ſuper illo, *lib.* 1. §. *Divus Antoninus*, *ff. de Quæſtionibus* junctis Juribus proxime allegatis, Hoſtienſ. *in Summa tit. de probationibus num.* 5. Maſcard. *de probationibus*, *quæſt.* 17. *num.* 17. Speculator *tit. de Teſte* §. 1. *num.* 62. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 56. & alii paſſim.

11 Probatio Judicialis regulariter debet eſſe plena, & concludens. Rota recent. *part.* 1. *deciſ.* 160. *numer.* 2. *& deciſ.* 568. *numer.* 5. & ſæpe alibi, & *Communis Doctorum*, per textum in *citat. cap. In præſentia* 8. *de Probationibus*, *cap. Recipimus* 18. *de Privileg.* *&* ex *l. Judices*, *Cod. de Judiciis*, ibi: *Judices oportet imprimis rei veritatem plena inquiſitione diſcutere*.

12 Quænam autem probatio hic & nunc ſit plena, & concludens, plurimum Judicis arbitrio relinquitur. Rota recent. *part.* 3. *dec.* 466. *ſub num.* 4. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 57. *num.* 13. *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 146. *num.* 19. & ſæpe alibi, & Doctores communiter, per text. in *l.* 3. §. *Ideoque Divus*, *ff. de Teſtibus*, *cap. In noſtra* 33. *de Teſtibus*.

13 Dantur tamen plures caſus, in quibus non requiritur probatio plena, ſed ſufficit ſemiplena, vel alia ex conjecturis deprompta, ut ſunt caſus, in quibus ſententia lata facit modicum præjudicium. Rota recentior, *part.* 15. *dec.* 190. *numer.* 15. *& Communis Doctorum*, per text. in *l.* 3. §. *Cauſæ*, *ff.* de *Carbonian. Edict.* *&* *l.* 4. §. *Sciendum*, *ff. Ad exhibendum*.

14 Sic probatio plena non requiritur, ſed ſufficit ſemiplena, & præſumptiva in materia difficilis probationis. Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 619. *numer.* 4. *part.* 13. *dec.* 537. *numer.* 9. Et Doctores communiter per text. in *c. Cum Dilectus* 32. *de election. cap. Præterea* 27. *de Teſtibus*, *l. Filium*, *ff. de his*, *qui ſui*, *vel alieni Juris &c.*

15 Item ſufficit probatio ſemiplena, & ex conjecturis, ſeu indiciis in rebus antiquis, præſertim ſi excedant 100. annos. Rota rec. *part.* 2.

dec. 556. *n.* 3. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 254. *num.* 48. *part.* 10. *dec.* 234. *num.* 10. *p.* 10. *t.* 1. *dec.* 44. *nu.* 17. & *dec.* 270. *num.* 8. & ſæpe alibi. Et Doctores paſſim, per text. in *l. Cenſus*, & *monumenta*, *ff. De probationib. l. Qui ex liberis*, *ff. de bonorum poſſeſſione ſecundum tabul. capit. Cum cauſam* 13. *de probation.*, *cap. Cum olim* 19. *de Cenſibus*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Antiquis*.

16 Item ſufficit probatio ſemiplena, & unius teſtis depoſitio in iis, quæ nemini nocent, & alteri proſunt. *Communis*, per text. in *c. Parvulus*, & *cap. Itaque*, *diſt.* 4. *de Conſecrat.*

17 Item ſufficit probatio ſemiplena in Judicio Manutentionis & Interdicto retinendæ. *Communis* cum Rota recent. *part.* 2. *dec.* 147. *nu.* 1. *part.* 10. *deciſ.* 11. *num.* 2. *part.* 24. *deciſ.* 493. *num.* 8.

18 Item ſufficit probatio ſemiplena in materia de ſui natura veriſimili. *Communis* cum Rota *part.* 18. *t.* 1. *dec.* 92. *num.* 7. Et quando agitur de aliqua re incidenter. Rota *part.* 14. *dec.* 361. *num.* 6.

19 Tandem ſufficit probatio ſemiplena in cauſis ſummariis, ubi agitur de rebus modicis, & quaſi nullius præjudicii. *Communis* cum Rota *part.* 15. *dec.* 190. *num.* 14. per textum *in cap. Ex litteris*, *de in integrum reſtitution. cap. Cum Bertoldus* 18. *de ſentent.* & *re judicat. l.* 3. §. *cauſæ*, *ff. de Carbonian. Edict.* & *l.* 4. §. *Sciendum*, *ff. Ad exhibendum*, cum ſimilibus.

20 In concurſu contrariarum probationum plenior, fortior, ſeu efficacior prævalere debet, & minor, ſeu minus plena habetur pro non facta; *Communis* cum Rota recent. *part.* 1. *deciſ.* 303. *num.* 11. *dec.* [illegible] *num.* 11. *dec.* 509. *num.* 9. *part.* [illegible] *num.* 6. *part.* 7. *dec.* 201. *num.* 13. *part.* 8. *dec.* 212. *num.* 10. *part.* 13. *dec.* 336. *num.* 24. & ſæpe alibi, per text. *in cap. cum Eccleſia* 3. §. *Partibus*, *de cauſa poſſeſſ.* & *c. Licet cauſam* 9. §. *final. de probat. l. Nam & ſi*, *ff. de inofficioſ. teſtament.* cum ſimilibus.

21 Item probatio clara, & magis diſtincta prævalet probationi præſumptivæ, obſcuræ, & minus diſtinctæ. *Communis* cum Rota *part.* 7. *dec.* 369. *nu.* 12. *part.* 14. *dec.* 250. *num.* 83. *part.* 15. *dec.* 525. *num.* 5. per text. in *l. Imperatores*, *ff. de probationib. l. In rebus*, *Cod. de Jure Dotium*, cum ſimilibus.

22 Item probatio certa, & concludens ſuperat probationem æquivocam, & imperfectam. *Communis*, cum Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 313. *nu.* 6. *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 430. *num.* 104. *part.* 17. *dec.* 208. *num.* 17. per text. *in cap. Per totas*, *Qui filii ſint legitimi*, & *l.* 1. & *ſeq. Cod. Plus valere quod* &c. & *l. Ob carmen* §. *final. ff. de Teſtibus*.

Item probatio ſpecialis prævalet probationi generali. *Communis*, cum Rota *part.* 1. *dec.* 246. *num.* 5. *part.* 2. *dec.* 299. *part.* 3. *dec.* 556. *num.* 3. *part.* 4. *dec.* 447. *num.* 3. *part.* 7. *dec.* 272. *num.* 7. *part.* 11. *dec.* 305. *num.* 8. & ſæpe alibi, per text. in *c. Generi* 34. *de Reg. Juris in* 6. cum ſimilibus. 23

Probatio per aſpectum corporis præfertur probationi per atteſtationem juratam in contrarium. *Communis*, per text. in *cap. Propoſuiſti* 4. *de probationibus*, juncta Gloſſ. *ibid. verb. Puellæ*. 24

Probatio per evidentiam facti, ſeu per inſpectionem ocularem, vel per inſtrumentum, vel per rem judicatam, vel per confeſſionem partis ſuperat quamcumque aliam probationem. *Communis*, cum Rota *part.* 4. *t.* 1. *deciſ.* 568. *num.* 7. per text. *in c. Evidentia* 9. *de accuſationibus*, *c. ult. De cohabit. Cleric. c. Cum olim* 24. *de verbor. ſignific. l. Cum te*, *Cod. de tranſactionibus*, *l. Generaliter*, *Cod. de non numerand. pecun.* cum ſimilibus. 25

Sic nulla alia datur major probatio, quam ea, quæ fit ex proprii oris confeſſione. *Communis* cum Rota *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 98. *nu.* 4. per text. *in cap. Per tuas* 10. *de probationib. l. Cum te*, *Cod. de tranſact. l. Generaliter*, *Cod. de non numerand. pecun.* 26

In æqualitate probationum favetur Reo. *Communis*, per text. *in c. Ex litteris* 3. *de probationib. c. ultim. de ſent.* & *re judicat. c. Cum ſunt* 11. *de Regul. Juris in* 6. juncta Gloſſa *ib. verb. Cum ſunt*, cum pluribus Juribus ab ipſa citatis. 27

Item in æqualitate probationum favetur poſſeſſori. *Communis*, per text. *in c. In pari* 65. *de Regul. Juris in* 6. & *l. In pari*, *ff. de Regul. Jur.* 28

Excipe tamen hic cauſas favorabiles, quales ſunt quatuor; ſcilicet pro Matrimonio, pro Libertate, pro Dote, ac pro Teſtamento; Nam ſi in iſtis utriuſque partis probationes fuerint æquales, non pro poſſeſſore, ſed pro valore Matrimonii, ſive pro Libertate, vel pro Dote, aut Teſtamento profertur ſententia; Iſtæ enim quatuor cauſæ propter favorem excipiuntur. *Communis*, per text. *in c. Ex litteris* 3. *de probationibus*, & *c. ultim. de ſent.* & *re judicat.* Gloſſ. *ib. verb. Proferentibus*, *in fine*; ubi allegat ſequentes vulgatos verſiculos. 29

Stat

Stat Teſtamentum, Libertas, Conjugium, Dos;
Si ſint æquales, qui producuntur utrinque.

30 Plures probationes ſemiplenæ poſſunt conjungi ad faciendam, ſeu conſtituendam plenam probationem; Dummodo quælibet de per ſe, & in ſuo genere ſit perfecta, & tendat ad eumdem finem. *Communis*, cum Rota *par.* 2. *dec.* 519. *num.* 7. *part.* 3. *dec.* 526. *num.* 10. & ſæpe alibi per tex. in *cap. Cum cauſam* 13. *de probationib. c. Per tuas* 32. *de Simonia*, *l. Inſtrumenta*, *Cod. de probationibus*, cum ſimilibus.

31 Si autem probationes ſemiplenæ in ſuo genere ſint imperfectæ, licet plures, non conjunguntur ad conſtituendam plenam probationem. *Communis*, cum Rota *part.* 3. *dec.* 116. *num.* 3. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 391. *num.* 34. *part.* 12. *deciſ.* 8. *num.* 29. *part.* 17. *dec.* 171. *num.* 26. & ſæpe alibi.

32 Ubi probationes concludentes requiruntur, debent illæ per neceſſe concludere, & non per poſſibile. *Communis* cum Rota *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 173. *n.* 13. & *Annotat. ad dec.* 131. *n.* 50. & *ſeq. part.* 8. per text. in *l. Non hoc*, *Cod. Unde legitimi*, *l. Neque natales* 10. & *l. Ad probationem* 22. *de probationibus*.

33 Probatio plena, & concludentiſſima requiritur in materia objectiva, & quæ ſapiat delictum, præſertim ubi agitur de magno præjudicio. *Communis* cum Rota *part.* 2. *dec.* 179. *num.* 3. *part.* 3. *dec.* 117. *n.* 11. *part.* 10. *dec.* 51. *n.* 30. *par.* 11. *dec.* 229. *n.* 7. *art.* 12. *dec.* 347. *n.* 26. & ſæpiſſime alibi, per text. in *cap. per Litteras veſtras* 14. *de præſumptionibus*, *l. ult. Cod. de probationibus*, cum ſimilibus.

34 Unde probatio ex ſolis præſumptionibus etiam vehementibus, nemo in cauſis criminalibus criminaliter notis (quibus æquiparantur cauſæ Civiles arduæ, & magni momenti) condemnandus eſt. Niſi tamen Indicia ſint indubitata, & luce clariora, ſeu talia, quæ evidentiam rei inducant. Vide verb. *Præſumptio a num.* 19. *ad* 21.

35 Verba narrativa Papæ, quibus in ſuis Apoſtolicis Litteris proprium factum narrat, plenam probationem faciunt, ſi ſuper illis intentio ipſius fundetur. *Communis* cum Rota *part.* 1. *dec.* 416. *num.* 1. *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 307. *num.* 12. *part.* 12. *dec.* 357. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 159. *num.* 9. per text. in *Clementin. Unica*, *de probationibus*, juncto Summario *ibidem*, in quo ſic expreſſe habetur: *Verba Litterarum Apoſtolicarum, quibus Papa proprium factum narrat, plene probant, ſi ſuper illis gratia, vel intentio Papæ fundetur.*

36 Si autem intentio Papæ ſuper eis non fundetur, tunc verba narrativa Papæ, ſeu Litterarum Apoſtolicarum nihil probant. Gloſſa communiter recepta in *citat. Clement. Unica*, *verb. Fundatur*, Abbas *ibid. num.* 1. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 236. *num.* 25. & 29. Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 19. *num.* 108. & alii paſſim, *arg. cap. Si aliquando* 41. *de ſent. excomm. Clementin. Si ſummus* 4. *de ſent. excommun.*

37 Hinc ſi Papa ſuis Litteris Apoſtolicis ſalutat Excommunicatum, non per hoc cenſetur eum abſolvere, quia intentio Papæ Litteras illas dantis ſuper impertienda tali abſolutione ſe non fundabat. *Communis*, textu expreſſo in *citat. cap. Si aliquando* 41. *de ſentent. excomm.* ibi: *Si aliquando forte contigerit, quod eis, qui auctoritate Apoſtolica ſunt excommunicationi ſubjecti, noſtræ Litteræ cum ſalutationis alloquio deſtinentur, non propter hoc excommunicationis credatur ſententia relaxata. Dum per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam per ſurreptionem* (tacendo videlicet quod quis ſit excommunicatus) *contingat hujuſmodi Litteras impetrari.* Et ibi Summarium expreſſe habet: *Si Papa ſuis Litteris excommunicatum ſalutat, non propter hoc eum abſolvit.*

38 Immo quamvis Papa ſcienter excommunicato participet Litteris, verbis, oſculo, aut quovis alio modo, non idcirco cenſetur eum abſolvere, niſi expreſſe ſe declaret velle per hoc ipſum abſolvere. *Communis*, textu expreſſo in *Clementin. Si ſummus* 4. *de ſent. Excom.* ibi: *Si Summus Pontifex ſcienter etiam excommunicato participet Litteris, verbo, vel oſculo, ſeu alio quovis modo, ipſum per hoc abſolvere nulla ratione cenſetur, niſi ſe velle forſitan exprimat illum ex hoc pro abſoluto haberi*, juncto ejus Summario ſic expreſſe habente: *Si Papa etiam ſcienter excommunicato participat, illum per hoc non abſolvit, niſi exprimat, hoc ſe velle.*

39 Similiter ſi Papa quempiam ſub titulo cujuslibet Dignitatis nominet, honoret, tractet, & hujuſmodi, non per hoc in Dignitate illa ipſum approbare intelligitur. *Communis*, textu expreſſo in *cit. Clementin. ſi Summus* 4. *de ſent. Excomm.* ibi: *Similiter quoque ſi quem ſub titulo cujuslibet Dignitatis ex certa etiam ſcientia, verbo, Conſtitutione, vel Litteris nominet, honoret, ſeu quovis alio modo tractet, per hoc in Dignitate illa ipſum approbare non intelligitur,*

aut

aut quicquam ei tribuere novi juris, juncto Summario *ibidem* ſic expreſſe dicente: *Et ſi ſcienter ſub titulo Dignitatis aliquem nominet, vel honoret, per hoc illum in Dignitate non approbat*. Et ratio eſt, quia ſuper talibus verbis, ſignis, vel factis non fundatur intentio Papæ, ſeu talia non ſunt ad conferendam, vel approbandam dignitatem illam, ſed incidenter ſolum ſimilia narrantur, aut fiunt, & ita dicendum eſt de ſimilibus.

40 Quando intentio Papæ fundatur ſupra facto alieno a ſe narrato, tunc narratio, ſeu aſſertio Papæ facit quidem plenam fidem, ſi nihil opponatur; ſed tamen admittitur probatio in contrarium. Rota *part*. 2. *dec*. 580. *n*. 6. *par*. 5. *dec*. 510. *num*. 1. & ſæpe alibi, Gloſſa in *cit. Clement. Unica*, *de probat. verb. Feciſſe narramus*, Abbas *ib. num*. 2. Barboſa *n*. 6. Pirhing *lib*. 2. *Decret. tit*. 19. *num*. 61. Maſcard. *de probat. concluſ*. 139. *num*. 21. *&* 22. cum pluribus aliis docens, quod atteſtationi Papæ de facto alieno ſtatur, donec probetur contrarium; Cum enim ob falſam aliorum relationem, ſeu informationem poſſit Papa in narrativa facti alieni errare; *c. Lator* 7. *de ſent. & re judicata*, *& c. A nobis* 28. *de ſent. Excomm.* merito relinquitur locus probationi in contrarium. Unde Rota *part*. 2. *dec*. 46. *num*. 2. dicit, quod narrativa Papæ facta per verba *Ut accepimus*, non probat, ſed debet a parte juſtificari.

41 Enunciativæ Papæ matura conſideratione emiſſæ omnino probant. Rota *part*. 18. *tom*. 1. *dec*. 192. *n*. 13. præſertim ſi ſint antiquæ, & motu proprio emanatæ. Rota *part*. 1. *dec*. 312. *n*. 18. *par*. 5. *tom*. 1. *dec*. 288. *n*. 7. *par*. 18. *tom*. 1.
42 *dec*. 754. *nu*. 9. Unde Enunciativæ Papæ motu proprio emanatæ plene probant etiam de facto
43 alieno. Rota *part*. 1. *dec*. 212. *num*. 18. Item etiam unica in antiquiſſimis probationem con-
44 ſtituit. Rota *part*. 1. *dec*. 25. *n*. 2. Item Enunciativæ antiquiſſimæ Pontificis probant qualitatem Eccleſiæ. Rota *part*. 4. *tom*. 1. *dec*. 120.
45 *ſub n*. 6. Item probant etiam dominium poſſeſſionis. Rota *part*. 5. *tom*. 1. *dec*. 93. *num*. 21.
46 Item probant etiam Eccleſiam in uno potius Territorio, quam in alio. Rota *part*. 1. *deciſ*. 432. *num*. 2.

47 Limitantur prædicta tamen, quando non motu proprio, ſed ad inſtantiam, ſupplicationem, vel ſuggeſtionem partis ſunt emiſſæ, quo caſu licet ſint antiquæ, contra tertium non probant. Rota *part*. 1. *dec*. 25. *num*. 3. *part*. 4. *tom*. 3. *dec*. 722. *num*. 9. *part*. 5. *tom*. 1. *dec*. 353. *num*. 95. *part*. 10. *dec*. 147. *num*. 20. *part*. 12. *dec*. 336. *num*. 11. *part*. 13. *dec*. 452. *num*. 11. *part*. 18. *tom*. 2. *dec*. 628. *num*. 14. & ſæpiſſime alibi.

Quod procedit, etiamſi in illis fundetur intentio Papæ. Rota *part*. 19. *tom*. 2. *dec*. 494. 48
num. 21. præſertim ubi de illis certiorem notitiam veriſimiliter non habebat. Rota *part*. 5. *tom*. 1. *deciſ*. 353. *num*. 95. *part*. 10. *dec*. 347. *num*. 30.

Hinc inter *Narrativas*, & *Enunciativas* colligitur eſſe hanc differentiam, quod per *Verba Narrativa* dicatur quis loqui, quando narrat factum aliquod, v. g. quod talis commiſerit adulterium, prout accidit, ſi Papa dicat; *Multorum clamor ad nos pervenit*, *quod talis commiſerit adulterium &c*. At vero per *verba Enunciativa* dicitur quis loqui, quando loquitur hoc modo: *Quia conſtat nobis talem commiſiſſe adulterium &c*. Ita Abbas in *cap. Cum oporteat n*. 7. *de accuſationib*. Maſcard. *de probationib. concluſ*. 622. *num*. 1. *& concluſ*. 754. *n*. 35. cum aliis a ſe citatis, Petrus Duennas *Regul*. 229. *limit*. 18. Reiffenſtuel *lib*. 2. *Decretal. tit*. 19. *n*. 103. & alii. 49

Probatio eſt facienda Judici, & non Adverſario, vel alteri. Gloſſa communiter recepta in *l. Quinquaginta verb. Judici*, *ff. de probationib*. Rota recent. *part*. 6. *dec*. 8. *numer*. 3. Maſcard. *de probationib. quæſt*. 2. *proœmial. num*. 24. Hoſtienſ. in *Summa tit. de probationib. num*. 3. Abbas in *cap. Ex litteris* 3. *de probationib. num*. 7. & alii paſſim, per text. in *cit. l. Quinquaginta de probationib. in cit. c. Ex litteris* 3. *de probationib. cap. in noſtra* 32. *de teſtibus* cum ſimilibus. Poteſt tamen Ju- 50
dex alium deputare ad recipiendos teſtes, depoſitiones, aliaſque probationes, *Communis* ex praxi univerſali. 51

Probationes ex teſtium depoſitionibus recipi non poſſunt, niſi citato, & ſi venire voluerit, præſente Adverſario, alioquin non valent. *Communis*, textu expreſſo *in c. In nomine Domini* 22. *de Teſtibus*, juncto ejus Summario ſic dicente: *Nulla eſt receptio Teſtium facta contra non citatum*, & concordat *Authentic. de Teſtibus* §. *Et hæc vero*, *Collat*. 7. 52

Probationes Judiciales debent fieri Judici in præſentia publici Notarii, aut duorum virorum idoneorum, qui præter cetera acta Judicii diligenter eaſdem conſcribant. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quoniam* 11. *de probationib*. juncto Summario *ibidem* ſic expreſſe habente: *Judex debet habere Notarium*, *vel duos viros idoneos*, *qui ſcribant Acta Judicii*; *Alias ſi quid difficultatis emerſerit*, *per Superiorem punietur*. *Nec credetur ei ſuper proceſſum*, *niſi in* 53

quan-

quantum per acta, vel alias per legitima documenta conſtabit.

54 Probationes generatim loquendo faciendæ ſunt ab eo, qui dicit, non ab eo, qui negat. *Communis*, textu expreſſo *in l. Et incumbit* 2. *ff. de probationibus*, ibi: *Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat*. Et hoc jure merito, quia *negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio*, ut expreſſe dicitur *in cap. Bonæ memoriæ 23. de Election. cap. Accuſator 6. qu. 5. l. Actor 23. Cod. de probationib.* cum ſimilibus.

55 Probatio, ſeu onus probandi regulariter incumbit Actori. Ad ipsum enim ſpectat illud, quod propoſuerit, probare, ſi Reus id neget; alioquin, ipſo non probante, Reus abſolvetur ab ejus impetitione. *Communis*, textu expreſſo *in c. Cum Eccleſia 3. §. fin. de cauſa poſſeſſion. & l. Qui accuſare 4. Cod. de Edendo*, ibi: *Actore non probante, qui convenitur, & ſi nihil ipſe præſtiterit, obtinebit*, & concordat textus *in cit. cap. Accuſator 6. qu. 5. & l. Actor 23. Cod. de probationib.* ibi: *Actor* (ſeu Accuſator) *quod aſſeverat, probare ſe non poſſe profitendo, reum neceſſitate monſtrandi contrarium non adſtringit, cum per rerum naturam factum negantis probatio nulla ſit.*

56 Dicitur autem notanter, quod onus probandi incumbit Actori *regulariter*, quia quandoque transfertur onus probandi in Reum, & ſignanter ipſi Reo incumbit onus probandi, ſi is excipiendo aliquid affirmat, quod deinde in replicatione ab Actore negatur, textu expreſſo *in l. 1. ff. de Exceptionib.* ibi: *Agere etiam is videtur, qui exceptione utitur. Nam Reus in exceptione Actor eſt, & l. In exceptionibus 19. ff. de probationib.* ibi: *In exceptionibus dicendum eſt, Reum partibus Actoris fungi oportere, ipſumque exceptionem velut intentionem implere, ut puta ſi pacti conventi exceptione utatur, docere debet pactum conventum factum eſſe.*

57 Item Reo incumbit probatio, quotieſcumque præſumptio Juris ſtat pro Actore: Hinc ſi Parochus petat decimas intra fines ſuæ Parochiæ exiſtentes, nihil probare tenetur; ſed Reus tenetur oſtendere quo Jure ad ipſum decimæ pertineant; Parochus enim habet fundatam intentionem in Jure, quod decimæ ad ſe pertineant, niſi contrarium oſtendatur. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Ad decimas 2. de reſtitutione ſpoliator. in 6.*

58 Item etiam Reo incumbit probatio in Judiciis duplicibus, ſeu communibus, quia in ipſis utraque pars litigantium vicem duorum ſuſtinet, ſcilicet Actoris, & Rei, *c. Ex litteris 3. de probationib. l. Judicium 10. ff. Finium regundorum. & l. Inter Coheredes, §. Qui familiæ, ff. Familiæ Herciſcundæ*, in quibus Juribus habetur, quod in Judiciis duplicibus utrique parti incumbat onus probandi, & quæ melius ſuam intentionem probaverit, obtineat.

59 Hujuſmodi autem Judicia duplicia, ſeu communia ſunt tria, videlicet Judicium *communi dividundo*, quo agitur ad communium rerum diviſionem; Judicium *Familiæ Herciſcundæ*, ideſt hereditatis inter coheredes dividendæ; & Judicium *Finium regundorum*, quod datur inter eos, qui agros, & confines habent, & prædia ad horum fines dirimendos, textu expreſſo *in l. in tribus 13. De Judiciis*, ibi: *In tribus iſtis Judiciis Familiæ Herciſcundæ, Communi dividundo & Finium regundorum, quæritur quis Actor intelligatur, quia par cauſa omnium videtur? Sed magis placuit eum videri Actorem, qui ad Judicium provocaſſet; l. Judicium 10. ff. Finium regundorum*, ibi: *Judicium Communi dividundo, Familiæ Herciſcundæ, Finium regundorum, tale eſt, ut in eo ſingulæ perſonæ duplex Jus habeant, Agentis, & ejus, cum quo agitur.*

Item etiam Reo incumbit probatio in interdictis duplicibus, qualia ſunt, Iterdictum *Uti poſſidetis*, & Interdictum *Utrubi*, quorum priore certatur de retinenda poſſeſſione rei immobilis, v. gr. fundi, ædium, & hujuſmodi; poſteriore vero, ſeu Interdicto *Utrubi* contenditur de rerum mobilium poſſeſſione, textu expreſſo *in §. Retinendæ 4. Inſtitut. de Interdictis*, ibi: *Sed interdicto quidem Uti poſſidetis, de fundi, vel ædium poſſeſſione contenditur; Utrubi vero Interdicto, de rerum mobilium poſſeſſione, & §. Tertia diviſio 7. Inſtitut. eod.* ibi: *Duplicia ſunt veluti Uti poſſidetis Interdictum, & Utrubi; Ideo autem duplicia vocantur, quia par utriuſque litigatoris in his conditio eſt, nec quiſquam præcipue Reus, vel Actor intelligitur, ſed unuſquiſque tam Rei, quam Actoris partes ſuſtinet.* Quibus Interdictis accedit etiam Interdictum *De ſuperficiebus*, nam & hoc duplex eſt exemplo Interdicti *Uti poſſidetis*, prout deſumitur *ex l. 1. §. Proponitur, ff. de Superficiebus*. In hujuſmodi enim Judiciis, atque interdictis duplicibus cum uterque litigans, tam Actoris, quam Rei partes ſuſtineat, *cap. Ex litteris 2. de probationibus; l. Si duo ff. Uti poſſidetis, l. Judicium 10 ff. Finium regundor. & §. Tertia diviſio 7. Inſtit. de Interdictis*, proinde utrique parti incumbit onus probandi, & quæ melius probaverit ſuam intentionem, obtinebit; *arg. cit. Juribus.* 60

61 Actor non poteſt regulariter petere, ut Scripturæ, & Inſtrumenta propria Rei ſibi ab ipſo tradantur ad probandam ſuam Intentionem; Nec Reus ſuas ſcripturas, & inſtrumenta, quibus in Judicio non eſt uſurus, tenetur tradere, ſeu conſignare ipſi Actori. *Communis*, per text. *in c.* 1. *de probationibus*, juncto ejus Summario in quo expreſſe dicitur: *Reus Actori ſua propria inſtrumenta edere non tenetur*, *& l. Qui accuſare* 4. *Cod. de Edendo*; Non enim Juris aut Æquitatis ratio permittit, ut quis invitus arma, quibus impugnetur, Adverſario ſuo tradere, eumque contra ſe adjuvare cogatur, *l. Nimis grave*, *Cod. de Teſtibus*.

62 Tenetur tamen Reus tradere Actori petenti inſtrumenta communia; Et ſi Judex parti petenti non faciat tradi inſtrumenta communia, licite ab ipſo appellatur, & quidquid poſt appellationem attentatum fuerit, non valet. *Communis*, texto expreſſo *in c. Cod. Pergamus Vicarius* 12. *de Fide Inſtrumentor.* juxta Gloſſ. *ibid. verb. Inſtrumentorum communium*, cum pluribus Juribus ibi a ſe adductis.

63 Probationes poſt publicationem atteſtationum regulariter non poſſunt amplius fieri, ſeu alii Teſtes ſupra eiſdem articulis, vel directe contrariis produci, quamvis poſſint produci nova inſtrumenta uſque ad concluſionem in cauſa; Sic Gloſſa communiter recepta *in c. Cum dilectus* 7. *de Fide Inſtrumentor. verb. Poſt publicationem*, Maſcard. *De probationib. quæſt. proœmial.* 5. *num.* 26. *&* 9. 6. *num.* 228. Speculator *tit. de Teſtib. verb. Sane notandum* num. 3. *& tit. de Inſtrumentorum editione §. Nunc dicamus* num. 1. Farinac. *tit.* 8. *de Teſtibus q.* 75. *num.* 68. *& ſeq.* & alii paſſim, per text. *in cap. Fraternitatis* 17. *cap. Intimavit* 18. *cap. Ex tenore* 35. *de Teſtibus*, *c. Cum dilectus* 9. *de Fide Inſtrumentor. Authentic. de Teſtibus §. Quia vero*, *verb. Illud tamen*, *collat.* 7. *& Authent. Qui ſemel*, *Cod. de probationibus*.

64 Poſt concluſionem in cauſa non amplius ſuper eiſdem articulis examinandi ſunt Teſtes, neque admittendæ novæ probationes per Inſtrumenta, vel hujuſmodi, ſed eſt ferenda ſententia ſuper allegata, & probata. Ita Gloſſa communiter recepta *in cap. cum dilectus* 9. *de Fide Inſtrumentor. verb. Concluſum*; Abbas *ibid. num.* 8. Menoch. *par.* 6. *ſpeculi aurei tit. de Inſtrumentor. production. n.* 47. & alii paſſim, per text. *in cap. Intravit* 6. *de probationib. cap. Dilectus* 6. *de Fide Inſtrumentor.* Et ratio eſt clara ex ipſamet ſignificatione hujus verbi *concluſio in cauſa*, cum per ipſam, ut ipſiuſmet nomen importat, partes ſive expreſſe, ſive tacite ulteriori probationi renuntient, ſeque ad ſententiam ſubmittant.

Dicitur autem notanter *ſuper eiſdem articulis*, quia ſuper novis articulis, etiamſi pendeant ex veteribus, aut ex illis oriantur, bene poſſunt aliæ probationes admitti; *arg. cap. Fraternitatis* 17. *& cap. Ex tenore* 35. *de Teſtibus*, *cap. cum Joannes* 10. *§. Porro tam. de Fide Inſtrumentor.* juxta Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Fraternitatis*, *verb. Nobis*, *& in cit. cap. cum Joannes*, *verb. Poſtquam*. 65

Quamvis autem præmiſſæ concluſiones *ſub n.* 63. *&* 64. regulariter procedant; Nihilominus dantur plures caſus, in quibus poſſunt adhuc produci novi teſtes, etiam ſuper eiſdem articulis poſt publicationem atteſtationum, & admitti novæ probationes poſt concluſionem in cauſa. *Communis*, & oſtenditur inductione. 66

Sic in primis poſt publicatas atteſtationes poſſunt adhuc produci novi teſtes ſuper eiſdem articulis, & admitti novæ probationes poſt concluſionem in cauſa in caſibus, ubi agitur de valore Matrimonii: Nam in his ob periculum animarum, ſeu ne conjuges legitime copulati ſeparentur etiam poſt publicatas atteſtationes, & concluſionem in cauſa, debent admitti novi teſtes, & novæ probationes pro valore Matrimonii jam contracti militantes. Immo etiam ipſamet ſententia contra Matrimonium contractum lata, nunquam tranſit in rem judicatam, ſed poteſt quocunque tempore revocari, oſtenſa per novas atteſtationes, & probationes ejuſdem falſitate; *c. Lator* 7. *& cap. conſanguinei* 11. *de ſent. & re judicat.* 67

Item poſſunt adhuc produci novi teſtes, & admitti novæ probationes in cauſis Beneficialibus: Idque propter dictum periculum animarum, & ne quis per ſubreptionem ad Dignitatem Eccleſiaſticam aſcendat. Maſcard. *de probationib. q.* 17. *proœmial n.* 47. allegans Rotam *deciſ.* 1. *& deciſ.* 2. *de Teſtibus in novis*, Reiffenſtuel *loc. c. n.* 164. & alii paſſim. 68

Item in cauſis Criminalibus præſertim capitalibus; Ubi enim agitur de cauſis criminalibus capitalibus, poſſunt ad defenſionem Rei etiam poſt publicationem atteſtationum produci novi teſtes, & poſt concluſionem in cauſa admitti novæ probationes ad ejus innocentiam detegendam, & vitam conſervandam, ne Reus ſubitis Accuſatorum criminibus opprimatur, & injuſte condemnetur. *Communis*, textu expreſſo *in l. Unius facinoris* 18. §. 9. *ff. de Quæſtionibus*, ibi: *Ne hi, qui defendendi ſunt, ſubitis Accuſatorum criminibus opprimantur, defen-* 69

ſio-

ſionem quocumque tempore poſtulante Reo negari
non oportet.

70 Alii plures conſimiles caſus referuntur paſ-
ſim ab Auctoribus, & ſignanter ab Abbate *in*
cap. Fraternitatis 17. *de Teſtibus num*. 4. Farinac.
tit. 8. *de Teſtib. q*. 75. *a nu*. 98. *uſque ad nu*. 255.
Speculator *tit. de Teſtibus* §. *Satis utiliter*, *nu*.
3. *& ſeq*. qui brevitatis gratia relinquuntur vi-
dendi apud ipſos.

71 Nominis identitas perſonarum identitatem
non probat. Benedict. XIV. Conſtitut. incip.
Inter cætera, §. 11. ubi affert exempla, quibus
non ſemel contigit, ut non nomine, & San-
ctus, & Hæreticus deſignarentur; Ex Raymun-
dis enim Lullis, unus martyrii fama prædi-
catur, at non alter, qui infelicem vitam, ac
mortem ſortitus eſt; Unus pariter Johannes
Cantius Beati nomine inſignitur, & alter ve-
luti hæreſi inquinatus execratur, & ſic de
aliis.

72 Alia ad rem. Vide verb. *Fama*, verb. *Scri-
pturæ*, *Inſtrumenta*, verb. *Sententia*, & verb.
Teſtis, *art*. 2.

Additiones ex aliena manu.

73 Negativam directo haud poſſe probari, com-
munis fere eſt ſententia. Cauſam huic ſenten-
tiæ dederunt textus nonnulli, tum juris civi-
lis, tum juris canonici, quibus aſſeri videtur,
Negantem probare nec poſſe, nec debere. Con-
fer *L*. 10. *C. de Probat*. *L*. 10. *C. de non nu-
merat. pecun. cap*. 11. *&* 12. *eod. titul. de
Probat*.

74 Quoniam vero ex multis aliis textibus ap-
paret, negativam, & probari poſſe, & ali-
quando debere, ut ipſe Pontifex *in c*. 5. *in fin.*
75 *de renunc*. non diffitetur; Hinc eſt, quod mul-
ti poſt Gloſſam *in c*. 13. *de elect*. excogitarunt
tres ſpecies negativæ, *juris*, *facti*, *& qualita-
tis*; negativam *juris* probari poſſe & debere
cenſent, ut ſi quis impugnet teſtamentum,
76 quod rite haud ſit conditum; idem affirmant
de negativa *qualitatis*, quando ſcilicet negatur
qualitas ineſſe, quæ communiter & regulariter
77 ineſſe ſolet; circa vero negativam *facti* diſtin-
guunt utrum ſit *facti definiti*, an *indefiniti*;
hanc probari directo poſſe negant, illius autem
probationem ſaltem per indirectum admittunt.
78 Hoc etiam concedunt, ſi negativa prægnans
eſt, quæ propoſitionem affirmantem implicite
in ſe contineat. Vide Grananien. *in c*. 11. *nu*.
3. *de Probation*. Wieſtner *in Decretal. lib*. 2. *tit*.
79 19. *num*. 11. *& ſeq*. Alia via proceſſit Hercu-
lanus *in tract. de proband. negat*. Primo enim
Regulam permittit: *negativam ab eo proban-
dam eſſe, qui in ipſa ſe fundat*, at *n*. 27. *&
ſeq*. plures ſubdit limitationes, quæ fere de-
ſtruunt Regulam.

Oſtendit vero & quidem ſolidiſſime Coccejus 80
in diſſertatione *de directa probatione negativæ*,
negativam non tantum directo probari poſſe,
ſed etiam probari debere ab eo, qui in ea ſe
fundat, ſive is ſit Auctor, ſive ſit Reus: ut
non ſit neceſſe ad diſtinctiones illas confuge-
re, quas mox attulimus. Conſule etiam Zoeſ.
in tract. de Except. non numerat. pecun. theſ. 4.
§. 12.

Patet autem hinc male ex ſententia illa, 81
quæ negativam haud probari poſſe tenebat,
olim non fuiſſe admiſſas *poſitiones negativas*,
vitioſos fuiſſe reputatos *articulos negativos*, &
non probandos eſſe ab eo, qui Judici ipſos
offert.

De colliſione probationum, materia in Foro 82
frequentiſſima, agendum hic quoque eſſet. Sed
ne nimius ſim, vide Bohemer. *in Exercit. ad
Pandect. lib*. 22. *Pandect. tit*. 2. *exercit*. 65.

PROCESSIONES.

PRoceſſiones a procedendo, & eundo dicun- 1
tur, nam convocato, & procedente Clero
cum Crucibus, Vexillis, & Cereis, ac ſequen-
te populo fiunt. Ita Petrus Gregor. *lib*. 1. *par-
tition. Juris Canonici tit*. 20. *cap*. 4. Barboſa *de
Offic. & poteſt. Epiſcop. part*. 3. *allegat*. 78. *num*.
1. & alii. Unde proceſſiones dicuntur Chori 2
ambulantes, ut ex aliis notat Urſaya *tom*. 1.
part. 2. *diſceptat*. 16. *num*. 38. *verſ. Quin obſtet*,
& tom. 2. *p*. 2. *diſceptat*. 23. *n*. 50.

Proceſſiones ſemper fuerunt in uſu in Eccle- 3
ſia, etiam a primordiis illius; Card. Baronius
in notis ad Martyr. Roman. 7. *Kalendas Maii*.
Durand. *de Ritibus Eccleſ. lib*. 2. *cap*. 10. Ro-
ta Recent. *part*. 17. *dec*. 87. *num*. 13. Fuerunt
enim adumbratæ etiam in veteri Teſtamento,
Eſdræ cap. 12. ubi habetur, quod inſtaurata Je-
roſolyma poſt captivitatem Babilonicam, in-
dicta fuit ſolemnis Proceſſio; cum interventu
Sacerdotum, Levitarum, & populi ad redden-
das in gratiarum actionem pro tanto beneficio
cum Choris canentium debitas Dei laudes. *Jo-
ſue* 6. refertur quod in obſidione Civitatis Je-
richo celebrata fuit Dei monitu, veluti quædam
Proceſſio circumeundo per ſeptem dies dictam
Civitatem cum delatione Arcæ fœderis omnes

Sa-

Sacerdotes, Levitas, Milites, ac reliquum populum buccinis clangentes, ac concrepantes. 2. *Reg.* 6. & 3. *Reg.* 8. etiam innuuntur quædam noſtrarum Proceſſionum figuræ occaſione tranſlationis Arcæ fœderis ex uno in alium locum indictæ a David, & Salomone. In novo autem Teſtamento cœptas quodammodo fuiſſe a Chriſto Domino Proceſſiones habetur *Matthæi* 21. ubi ipſe aſcenſurus in Jeruſalem ad perficienda Myſteria noſtræ Redemptionis veluti proceſſionaliter ſolemni ritu voluit ingredi in Sanctam Civitatem, turbis præcedentibus, ac ſequentibus, clamantibuſque, *Hoſanna Filio David*, *Benedictus qui venit in nomine Domini*; a qua originem deſumpſiſſe noſtras Proceſſiones certius tenent Gavantus, & Merati *p.* 1. *tit.* 19. *litt.* E. ubi ſic expreſſe habent: *Cujus*, ideſt Proceſſionis, *origo an a Purificatione B. M. Virginis cum Joſepho, Simeone, & Anna; Vel certius ex Hiſtoria Evangelica a turbis in die Palmarum &c.* Hinc patet, uſum Sacrarum Proceſſionum eſſe antiquiſſimum, & poſt promulgationem Evangelii dicendum eſt, manaſſe ex doctrina, & traditione Apoſtolica. Et quamvis tempore Apoſtolorum ob ſævitiem perſecutorum non potuerint, ſicuti nunc, palam & publice fieri, credibile tamen eſt etiam a primordiis Eccleſiæ celebratas fuiſſe Sacras Proceſſiones in cryptis, & ſpeluncis ad memorias Martyrum ibi quieſcentium. Et tandem ceſſata ſævitie perſecutorum tempore Conſtantini Magni Imperatoris, & S. Silveſtri Papæ, juxta doctrinam, & traditionem Apoſtolicam tempore opportuno exequendam, ſtatim cœpit frequens uſus publicarum Proceſſionum, cum interventu utriuſque Cleri, & populi, ut variis adductis exemplis referunt Baronius, *tom.* 5. *Annalium*, & *in annotationibus ad Martyrologium Romanum ſub die* 25. *April.* Gulielmus Durandus *in ſuo Rationali lib.* 4. *cap.* 6. Stephanus Durandus *de Ritibus Eccleſ. lib.* 2. *c.* 10. & alii. Et ſic tenent expreſſe Gretſerus, *de Sacris proceſſionibus lib.* 1. *cap.* 1. Quarti *de proceſſionibus in genere ſect.* 1. *punct.* 3. & alii.

4 Proceſſiones publicas indicere, dirigere, & ordinare ſpectat ad Epiſcopum privative quoad alios. Sic ſæpius decrevit *Sacra Congreg. Rit.* & ſignanter *in Trullen.* 17. *Decembr.* 1602. *in Elbor.* 14. *Januar.* 1617. & 28. *Martii* 1628.
5 & *in Squillacen. Proceſſionum* 9. *Maii* 1693. Et hoc non obſtante, quod Capitulum, vel alii ſint per longum tempus in poſſeſſione indicendi publicas proceſſiones, vel præſcribendi quomodo, & quo ſint dirigendæ. *Sac. Cong. Con-*
6 *cil. ſub die* 16. *Februarii* 1619. Et non obſtante etiam immemorabili conſuetudine; *Sacra Cong. Rit. in Camerinenſi* 24. *Auguſti* 1619.

Requiritur tamen ad id conſilium, non au- 7
tem conſenſus Capituli. *Sac. Cong. Rit. in Elboren.* 28. *Mart.* 1628. Et expreſſe quod conſilium requiratur, declaravit *Sac. Cong. Conc. in Comenſi* 7. *Februar.* 1632.

Ita ut Epiſcopus ſolus ſine conſilio Capituli 8
eas indicere, & dirigere minime valeat; ut deciſum fuiſſe ab eadem Sacra Congregatione referunt Franciſc. Leo *in Theſaur. Fori Eccleſiaſtic. part.* 4. *cap.* 2. *n.* 145. Armendar. *in addit. ad compil. legum Navarræ l.* 2. *tit.* 14. *l.* 28. §. 1. *de proceſſionib. num.* 4. Aloyſius Ricc. *Neapolit. deciſ. p.* 4. *dec.* 379. *num.* 4. Valenzuel. *conſil.* 184. *num.* 23. *volum.* 1. & *nu.* 31. & 32. Barboſ. *ſupra Conc. Trident. ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 13. *num.* 41. & *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 78. *n.* 4. & *in Summ. Apoſtol. deciſion. verb. Proceſſio num.* 4.

Proceſſionis hora indicenda eſt arbitrio Epi- 9
ſcopi, cui Magiſtratus, & omnes debent obedire. *Sac. Cong. Rit. in Urbevetana* 17. *Junii* 1606. apud Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Proceſſio n.* 9.

Proceſſiones ex devotione populi, & Con- 10
fratrum introductæ poſſunt ex cauſa ab Epiſcopo prohiberi. *Sac. Cong. Rit. in Elbor.* 14. *Januar.* 1617. apud Barboſa *loc. cit. n.* 10.

Quamvis Proceſſiones ſolitæ privatæ, quæ 11
fiunt a Parochis in Parochia, & a Capitulo in Cathedrali, fiant ſine licentia Epiſcopi; adhuc tamen, ſi transferantur, exigitur Epiſcopi approbatio, ut partibus informantibus fuit deciſum *a Sac. Congreg. Rit. in Hiſpal.* 3. *Septemb.* 1695. & 21. *Jul.* 1696. & *in Aſten.* 31. *Januar. ejuſdem anni* apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 7. *nu.* 22. Nec ipſe Parochus ſine licentia Epiſcopi poteſt Proceſſiones extraordinarias facere. *Sac. Cong. Conc.* 13. *Jul.* 1626. in qua fuit dictum non ſufficere licentiam Vicarii Foranei.

Proceſſiones publicas indicere, & dirigere, 12
abſente Epiſcopo, ſpectat ad Vicarium Generalem cum conſilio Capituli, prout poſſet Epiſcopus, ſi præſens eſſet. *Sacra Congreg. Rit. in Vigilien.* 28. *Septembr.* 1630. *in Bituntina* 3. *Aprilis* 1632. & *in Caſſan.* 3. *Martii* 1633. apud Barboſam *in Summa Apoſtolicar. deciſion. loc. cit. num.* 7. & 8. & *ſuper Concilium Tridentin. loc. citat. num.* 42. & *citat. alleg.* 78. *num.* 5.

Proceſſionibus generalibus indictis pro cauſa, 13
bono, vel honore publico, tam Clerici ſæculares Beneficia, vel Officia Eccleſiaſtica habentes,

tes, quam Regulares invitati, omnes intereſſe tenentur, & adeſſe compelluntur Juris remediis, juxta diſpoſitionem Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de Regular. Sac. Congreg. Epiſcop. in Cajetana* 25. *Octobris* 1602. confirmat. 7. *April.* 1690. & noviſſime *Sacra Cong. Conc. in Neapolitana proceſſionum* 3. *Auguſti* 1709. *& in alia Neapolitana proceſſionis* 11. *Novembr.* 1724. ubi fuit reſolutum, quod ad Proceſſiones generales tenentur accedere exempti, & illis recuſantes intervenire, excommunicationis pœna puniri poſſunt, teſte Urſaya *in Miſcellaneo ſacro & profano* 1. *l.* 1. *P. n.* 32.

14 Tales autem Proceſſiones, ad quas tenentur accedere Regulares, ſunt ſolum illæ, de quibus fuit diſpoſitum in Congregatione particulari de ordine Urbani VIII. celebrata *ſub die* 27. *Julii* 1628. *&* 21. *Auguſti*, *ac* 19. *Septembr. ejuſdem anni* apud Pignat. *tom.* 1. *conſult.* 122. ut infra: *Auditis Procuratoribus Ordinum, negotioque mature diſcuſſo, unanimiter cenſuerunt poſſe Epiſcopos pœnis ſibi beneviſis compellere quoſcumque Regulares recuſantes, etiamſi Monachos, & quomodolibet exemptos, ad infraſcriptas proceſſiones accedere, atque illis intereſſe, exceptis dumtaxat in ſtrictiori clauſura viventibus, & Monaſteriis ultra medium milliare a Civitate diſtantibus, nempe in die Feſto SS. Corporis Chriſti, in Litaniis majoribus, in Rogationibus, ac in quibuſcumque aliis publicis, & conſuetis, vel pro bono, cauſa, aut honore publico, ab Epiſcopis indictis proceſſionibus, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus, privilegiis tantum Apoſtolicis S. Conc. Trident. poſterioribus contrarium deſuper diſponentibus minime ſublatis.*

15 Proceſſiones vero, quæ referuntur ad cauſam, bonum, & honorem publicum ſunt illæ, quæ fiunt & indicuntur pro gratiarum actione de re gravi, pro pace inter Catholicos Principes, vel victoria impetranda contra infideles, pro electione Romani Pontificis, pro lucrando Jubilæo, pro placando Deo occaſione peſtis, famis, belli, ſterilitatis, terræmotus, & ſimilium; ut tradunt Pax Jordan. *Lucubrat. tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 2. *num.* 4. Paſſerin. *de ſtatibus homin. tom.* 3. *quæſt.* 180. *num.* 996. & alii paſſim.

16 Iſtæ tamen Proceſſiones ad effectum obligandi Regulares ad intereſſendum, non ſunt renovandæ annuatim, & perpetuandæ, niſi nova motiva, & novæ cauſæ concurrant. Sic cenſuit *Sacr. Congreg. Rit. in Biteſten.* 19. *Januar.* 2697. *ad relationem Cardinal. Petrucci*, in qua declaratum fuit, *Edictum Epiſcopi* (quo adſtringebantur Regulares ſub pœna ſuſpenſionis, & Interdicti Eccleſiæ ipſo facto incurrenda ad intereſſendum Proceſſioni indictæ pro obtinenda liberatione a terræmotu ſemel jam factæ anno præcedenti, & poſtea renovatæ) *non ſuſtineri cum omnibus inde ſecutis*. Sic refert Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 7. *n.* 25.

Nec poſſunt Epiſcopi obligare Regulares ad intereſſendum cum Clero ſæculari Proceſſioni indictæ occaſione ſuæ primæ Viſitationis, ut expreſſe cenſuit *Sacra Cong. Concilii in Anagnina proceſſionis* 9. *Decembr.* 1662. Decreto ut infra. 17

In Anagnina Proceſſionis.

Occaſione ſuæ primæ Viſitationis, primique ingreſſus in Terram Carpineti Dominus Epiſcopus Anagninus Plenariam Indulgentiam ex auctoritate S. D. N. publicare intendens, Edictum tenoris ſequentis promulgavit. Omiſſis &c.

Di quì è, che abbiamo riſoluto di fare una publica generale, e generaliſſima Proceſſione per ſolennizzare con la dovuta decenza dette Sacre azioni per eccitamento maggiore de' Fedeli alla divozione, e pietà; che perciò invitiamo tutto il popolo, comandando a detto effetto a tutti gli Eccleſiaſtici, così Secolari, come Regolari di detta Terra, che debbano intervenirvi perſonalmente ſotto pena a detti Eccleſiaſtici di Scomunica latæ ſententiæ da incorrerſi ipſo tunc, che non ſaranno intervenuti, ed altre pene a noſtro arbitrio &c.

Conqueruntur Fratres Ordinis ſtrictioris Obſervantiæ ſe immerito, atque injuſte compelli ad hujuſmodi Proceſſionem; Econtra vero conqueritur D. Epiſcopus, dictos Fratres præfatum Edictum non ſine populi ſcandalo contemnentes dictæ Proceſſioni non interfuiſſe, & non obſtantibus Cenſuris ob eorum contumaciam ipſo facto incurſis, a celebratione Divinorum Officiorum non abſtinuiſſe; Quare præſuppoſitis iis, quæ ab utraque parte informante deducuntur;

Quæritur, an dicti Fratres potuerint ad prænominatam Proceſſionem ab Epiſcopo compelli.

Die 9. *Decembris* 1662.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit non potuiſſe.

F. *Epiſc. Sabinen. Card. Sacchettus.*

Nec

18 Nec poſſunt Epiſcopi cogere ad intereſſendum Proceſſionibus publicis Regulares, qui diſtant a Civitate, vel Oppido per dimidium milliare; Sic deciſum fuiſſe a *Sacr. Congreg. Concil.* referunt Piaſec. Armendar. Lezana, Idelphonſ. a Jeſu Maria apud Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. Collectan.* 607. *nu.* 17. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 78. *n.* 21. & expreſſe patet etiam in Decreto allato *ſupra n.* 14.

19 Ubi tamen viget conſuetudo, quod Regulares, vel etiam Confraternitates Laicorum, non obſtante diſtantia unius milliarii, conveniant ad Proceſſiones, eſt ſervanda, & convenire tenentur; Pallerin. *de ſtatu homin. tom.* 3. *qu.* 189. *art.* 10. *inſpect.* 10. *num.* 100. Monacell. *loc. cit. nu.* 30. & noviſſime cenſuit *Sacra Congreg. Rit. in Nucerina Paganorum* 12. *Sept.* 1699. *ad relationem Card. Franciſci Barberini.*

20 Regulares ad Proceſſiones, ad quas tenentur accedere, ſufficit quod invitentur per Edictum. Monac. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 7. *num.* 23. *& tom.* 2. *tit.* 3. *formul.* 6. *nu.* 3. ubi tradit formulam Edicti, & docet quomodo Regulares & exempti ſint in Edicto invitandi, & monendi; Et ſic multis in locis ſervat praxis; Ubi autem adeſſet legitima praxis in contrarium, eſſet ſervanda, *arg. cap. Cum tanto* 11. *de conſuetud.* cum ſimilibus.

21 Regulares non debent accedere ad Proceſſiones publicas cum Cruce, & numero duorum tantum Religioſorum. *Sacr. Congr. Concil. in*
22 *Aquen.* 9. *Jun.* 1708. *in reſponſion. ad* 2. Neque eorum Laici deferentes Crucem in Proceſſionibus, vel Candelabra debent uti Alba, vel Dalmatica, ſeu Pluviali, ut reſpondit *Sacra Congreg. Rit. in Cæſenat. ad* 6. & quod talis uſus non ſit permittendus, declaraverat 19. *Maii* 1659. apud Monac. *tom.* 4. *ſupplem. ad* 1. *tom. num.* 78.

23 Regulares in Proceſſionibus deferre non debent Galerum, ſive Pileum, non obſtante prætenſo ſolito. *Sac. Cong. Rit.* 30. *Auguſti* 1664. cum facultate data Epiſcopis illos cogendi ad deponendum etiam Cenſuris; Quod Decretum eadem Congregatio innovavit, & ſervari mandavit *in Aquipendii* 26. *April.* 1662. contra PP. Auguſtinianos, & Minores Conventuales.

24 Crux in Proceſſionibus deferenda eſt a Regularibus cum velo pendente, ſeu pallio. *Sac. Congr. Rit.* 14. *Januarii* 1617.

25 Regulares accedentes ad publicas Proceſſiones, non debent, Proceſſione terminata, ſtatim a loco recedere, ſed tenentur tam in acceſſu, quam in reditu Eccleſiam ex qua, & in qua functio incipit, vel terminatur, ingredi, ibique precibus, ſeu Benedictioni aſſiſtere uſque in finem. Sic decrevit *Sacra Congr. Rit. in Siracuſana* 6. *Sept.* 1636. *& in Piſaurenſi* 7. *Mart.* 1648. apud Pignat. *tom.* 3. *conſult.* 46. *a nu.* 32. ubi docet id haberi etiam *ex Rituali Romano tit. de Proceſſ. Litan. major. & tit. de Proceſſion. Corporis Chriſti, & ex Ceremoniali Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 32. *& ſeq.* & *ex Decreto Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regular.*

Regulares in Proceſſionibus, quas ipſi faciunt extra Clauſtra, egent licentia Epiſcopi, 26
vel reſpectivi Parochi, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium; Niſi pro aliquibus Proceſſionibus habeant ſpeciale Privilegium; Sic pluries decreviſſe Sacram Congreg. Concilii; & Rituum referunt Ricclus, Lauret. de Franch. Donat. Ventriglia, Romaguera apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 7. *num.* 26.

Epiſcopi autem, & Parochi non debent denegare 27
talem licentiam Regularibus, alioquin ſi denegetur, recurritur ad Sedem Apoſtolicam, a qua, vel reſcribitur Epiſcopo, ut licentiam concedat, prout reſcripſit *Sac. Cong. Epiſcop. in Papien.* 11. *Maii* 1696. Vel ſervetur ſolitum, ut *ab eadem Sacra Congr. Epiſc.* fuit reſcriptum *in Savon.* 4. *Septembris* 1693. *& a Sacr. Congr. Rit. in Ferentina* 21. *Novembr.* 1699. Et a *Sacr. Congr. Concilii in Aquen.* 6. *Junii* 1708. *ad* 7. *Dubium*, ibi: *An Patribus Carmelitis locis Inciſæ liceat extra propria clauſtra, & diſtrictum, per loca conſueta facere Proceſſionem B. M. V. de Monte Carmelo, occaſione ſuæ Feſtivitatis, petita tamen licentia a Parocho, licet non obtenta?* Reſpondit, *Affirmative.* Et *die* 27. *Aprilis* 1709. reclamante Parocho, ſtetit *in deciſis.*

Notanter autem *ſupra nu.* 26. fuit dictum: 28
Niſi pro aliquibus Proceſſionibus habeant ſpeciale Privilegium, quia pro ipſis nulla indigent licentia, nec Epiſcoporum, nec Parochorum, ut pro faciendis Proceſſionibus Sanctiſſimi Sacramenti in quacumque die infra Octavam Corporis Chriſti habent Regulares omnes Privilegium cum ampliſſimis derogatoriis ſibi conceſſum a Gregorii XIII. Conſtitut. 10. incip. *Cum interdum*, in cujus §. 1. ſic expreſſe habetur: *Univerſis, & ſingulis Clero, & Clericis, ac perſonis Eccleſiaſticis, tam Sæcularibus, quam Ordinum, Religionum, ac Militiarum Regularibus, ac etiam &c. liceat ipſis, tam die ipſa Dominica infra Octavam Corporis Chriſti, quam aliis totius Octavæ prædictæ diebus, Proceſſiones ſuas celebrare &c. Nec ſuper eo tam ab* Or-

Ordinis Prædicatorum hujuſmodi, *quam aliis quibuſcumque perſonis &c. quomodolibet moleſtari, inquietari, vel perturbari &c. tenore præſentium concedimus, & permittimus*; Quam late examinat, & propugnat D. Urſaya *tom.* 2. *part.* 1. *diſceptat.* 4. in cujus Summario, ſeu argumento ſic expreſſe habet: *Vigore Conſtitutionis* 10. *Sanctæ memoriæ Gregorii XIII. abſque ulla Ordinariorum, vel Parochorum licentia poſſunt omnes, tam de Clero Sæculari, quam Regulari etiam extra eorum clauſtra facere proceſſiones in die Octavæ SS. Corporis Chriſti, & in aliis diebus ejuſdem Feſtivitatis.* Et pluries id noviſſime ſtatuit *Sacra Congregatio Epiſcopor. & Regular.* & ſignanter *in Tricaricen. Proceſſionis* 18. *Aprilis* 1714. *&* 4. *Martii* 1717. *& in Potentina Proceſſionis* 13. *Maii* 1718.

29 Et quidem eadem die poſſunt plures fieri Proceſſiones a diverſis Regularibus; Dummodo fiant diſtinctis horis, pro ut Innocentius XII. diſpoſuit in cauſa vertente inter Fratres Ordin. Minor. & PP. Ordin. Prædicator. in Indiis Conſtit. incip. *Sua Nobis*, in qua ſic expreſſe habetur:

Cum Sacra Rituum Congreg. ſub die decima Menſis Februarii de Anno Domini, milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo quinto decreviſſet, & declaraſſet, competere PP. Dominicanis Jus peragendi proceſſionem Sanctiſſimi Corporis Chriſti Dominica infra Octavam illius, privative ad PP. Minores de Obſervantia, & ſignanter in Civitate Quiten. ita tamen, ut liceret eiſdem PP. Minoribus eadem die Dominica infra Octavam facere proceſſiones intra Clauſtra eorum Conventus.

Pro parte eorumdem PP. Dominicanorum Provinciæ Quiten. habitus eſt recurſus ad Sanctæ Memoriæ Innocentium Papam XII. prædeceſſorem noſtrum ad obtinendam ſpecificam confirmationem præmemorati Decreti, quam eis idem Innocentius Prædeceſſor benigne impertitus eſt per Litteras in forma Brevis incipientes Emanavit, *ſub die vigeſima ſexta Martii ejuſdem anni milleſimi ſexcenteſimi octuageſimi quinti expeditas.*

Verum cauſa hujuſmodi, cum Juribus ex tunc ad Urbem pro Patribus Franciſcanis allatis, iterum coram eadem Sacra Congreg. ad plenum diſcuſſa, ipſamet Congregatio Decretum edidit, quo præſcripſit; quid tandem obſervandum ſit ab utraque parte circa prædictam proceſſionem, tenoris ſequentis, videlicet: In cauſa Quiten. inter PP. Ordinis Minorum Familiæ Ultramontanæ, Conventus Civitatis Quiten. ex una, & PP. Dominicanos ejuſdem Civitatis ex altera partibus a dilecto Filio noſtro Cardinali Pamphilio re propoſita dumtaxat ſuper dubio proceſſionis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, eadem Sacra Congreg. auditis utriſque partibus, tam in voce, quam in ſcriptis informantibus cenſuit, recedendum a deciſis, & in caſu, de quo agitur, licere Patribus Franciſcanis facere Proceſſionem die Dominica infra Octavam Sanctiſſimi Corporis Chriſti: Sed PP. Ordinis Prædicatorum de mane; Patribus vero Minoribus de ſero, & ita decrevit, & ſervari mandavit die vigeſima quarta Martii, milleſimi ſexcenteſimi nonageſimi ſexti.

Attamen non acquieſcentibus prædictis PP. Ordinis Minor. Familiæ Ultramontanæ Conventus Quiten. hujuſmodi Decreto in ea tantum parte, in qua hora peragendi proceſſionem ipſi præſcribitur, repropoſito ab eodem Cardinali Pamphilio in Sacra Rituum Congregatione hujuſmodi dubio, eadem Congregatio PP. Dominicanis licet citatis non informantibus: In deciſis ſuper negotio principali, & licere PP. Franciſcanis facere Proceſſionem etiam de mane, diſtinctis tamen horis ab Epiſcopo præſcribendis, cenſuit, & ita ſervari mandavit die ſeptima Aprilis milleſimi ſexcenteſimi nonageſimi ſexti.

Sed ab hujuſmodi Decreto reclamantibus Patrib. Dominicanis, propoſita iterum cauſa per præfatum Cardinalem Pamphilium, utraque parte informante, & Juribus hinc inde diſcuſſis; Sacra Congreg. prædicta reſcribendum cenſuit; In deciſis ſuper negotio principali, & licere Patrib. Franciſcanis facere Proceſſionem extra clauſtra per loca ſolita, etiam de mane, diſtinctis tamen horis, ab Epiſcopo præſcribendis, & data electione horæ Patribus Dominicanis, a qua ſemel electa, non liceat amplius recedere, & ita decrevit, & ſervari mandavit die prima Septembris milleſimi ſexcenteſimi nonageſimi ſexti.

Verum quia ſicut eadem petitio ſubjungebat, dicti Patres Franciſcani dubitant, ne executio, & obſervatio Decreti hujuſmodi a dictis Patribus Dominicanis forſan impugnari poſſit, & in ſimili eventu idem Decretum ſuo fruſtretur effectu; ideo prædictus Frater Nicolaus ad Nos recurrit humiliter ſupplicando, quatenus tibi, ut ad executionem dicti Decreti juxta illius tenorem, & formam procedas Apoſtolica auctoritate committere, aliaſque ſibi in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ſtatum, & merita cauſæ hujuſmodi præſentibus &c. Deinde committit Epiſcopo Quitenſi, ut contradictores ad exequendum Decretum omnibus Juris remediis, & facti compellat, ut ibi late, *non obſtantibus &c. Romæ* 5. *Kal. Martii* 1696.

50 Et ita expreſſe fuit reſolutum etiam noviſſime a Sac. Congr. Ep. & Regul. in Tricaricen. Proceſſionis die 1. April. 1714. & 4. Martii 1717. cum particio Reſcripto: Affirmative, dummodo fiant Proceſſiones a [illegible].

31 Item [illegible] Privilegium habet præfatiſſima Prædicatorum Religio pro [illegible] Proceſſione SS. Roſarii, [illegible] Congregationum ac [illegible] [illegible] num. 25. & 26. [illegible] Congregationum [illegible] Proceſſionis Roſarii [illegible] Sacra Congr. [illegible] Martii [illegible] Sacra Congr. [illegible] Rituum Congregationis [illegible] Mart. [illegible] in qua [illegible] [illegible] Sanctiſſimi Roſarii [illegible] Fratres Prædicatores [illegible] Congregationis [illegible] [illegible] Proceſſiones [illegible] [illegible] Sanctiſſimi [illegible] Roſarii [illegible] Sanctiſſimus [illegible] Literas Apoſtolicas in forma Brevis [illegible] Aprilis [illegible], anno primo Pontificatus, in quibus Fratribus Prædicatoribus [illegible] ut [illegible] proceſſionem præfatam Sanctiſſimi Roſarii, quolibet prima Dominica Menſis Octobris, ingrediendo limites cujuſcumque Parochiæ, Ordinarii licentia minime requiſita, & abſque aſſiſtentia Parochi, ac cum omni pompa peragere libere, & licite poſſint.

32 Regulares, qui gaudent ſpeciali Privilegio faciendi dictas Proceſſiones extra clauſtra ſine ulla licentia, tenentur incedere per viam ſemel electam. Sac. Congr. Rit. in Piſauren. 4. Novembr. 1613. in Materan. 19. Maii 1614. in Belcaſtren. 28. April. 160[illegible] ad relat. Cardin. Peruteci, & in Quiten. Proceſſionis 1. Septembris 1696. reſ[illegible] Card. Pamphilio.

33 Regulares poſſunt in ſuis Proceſſionibus uti Pluviali, Nec talis uſus eſt ſignum, ſeu teſtimonium Juriſdictionis in utente Sacerdote, ut patet ex reſolutione, & reſponſione Sacra Congr. Rit. ad ſequentia dubia.

[illegible] P. Procuratore Generali [illegible] Minorum Obſervantium S. Franciſci a Sacra Rituum Congregatione declarari infraſcripta dubia;

Primum: An Guardiani Ordinis Minorum Obſerv. S. Franciſci Provinciarum Regni Neapolis, [illegible] ab Ordinariis [illegible], [illegible] faciendi ſolemnes Proceſſiones per [illegible], vel Oppida extra limites Conventuum ſuæ Religionis cum [illegible], aut Religionis [illegible], juxta Religioſi ſui Ordinis [illegible], [illegible] licentia obtenta non [illegible]?

Secundum. An [illegible] in Proceſſionibus [illegible]. & ſignum Juriſdictionis [illegible]?

Sacra eadem Rituum Congregat. cenſuit reſpondendum.

Ad primum Affirmative.

Ad ſecundum Negative, & ita declaravit, die [illegible] Martii 1699.

Regulares in ſuis Proceſſionibus non poſſunt, [illegible] Angelorum [illegible], ut declaravit Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in [illegible] 19. Januar. [illegible] Monac. [illegible] formul. [illegible] in Panormitana [illegible] 1619. [illegible] in dictis Proceſſionibus, non [illegible] puellæ, vel etiam [illegible] extraordinariis habitibus, puta Angelorum, vel Dæmonum [illegible]. [illegible] in [illegible] ordinariis, [illegible] cum facultate Ordinario [illegible] contra Regulares cujuſcumque Ordinis [illegible], ut in Cremon. 6. Septemb. [illegible] apud [illegible] in Floſcul. verb. Proceſſio num. 1. 34

Regulares non poſſunt Proceſſiones in Monialium Eccleſias, quamvis eorum [illegible] ſubjectarum inferre, & introducere, [illegible] adeſſet conſuetudo. Sic Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul. in una Olivetanorum 27. Mart. 160[illegible] & in Piſauren. 24. Novemb. 1617. [illegible] Dominicanorum, his verbis: Cum Sacræ Congregationi innotuiſſet, nonnullos Ordinis S. Dominici Regulares occaſione Proceſſionum per eoſdem diebus Dominicis, & poſt Veſperas celebrari ſolitarum proceſſionaliter in Monialium eorum regimini ſubjectarum Eccleſiis ingredi conſueviſſe, Illuſtriſſimi ejuſdem Congregationis Patres Epiſcopo Piſauren. Litteras dari mandarunt, ut præfatum abuſum omnino tollat, provideatque, ut præfati Regulares, quovis prætextu Proceſſionum per ipſos fieri ſolitarum, in dictarum Monialium Eccleſiis in poſterum nullatenus ingrediantur. 35

Intra clauſuram Monialium fieri non debent 36

ab exteris Proceſſiones, neque cum Sanctiſſimo Sacramento. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana* 10. *Januar.* 1596. apud Nicol. *loc. cit. num.* 18.

37 Imaginem Beatiſſimæ Virginis cum Baldachino & intortitiis in Proceſſione deferri non eſt prohibendum. *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. in Cremon.* 11. *Mart.* 1579. *in Patavina* 20. *Decemb.* 1609. *& in una Servitarum Peruſiæ* 20. *Julii* 1621. Modo petatur ab Ordinario licentia, ut occurri poſſit abuſibus. *Eadem Sac. Cong. in Taurinen.* 12. *Mart.* 1623.

38 Idem dicendum eſt de imaginibus, ſive ſtatuis Sanctorum. *Eadem Sac. Cong.* 19. *Julii* 1647.

39 Regularibus paratis, & deferentibus in Proceſſione Reliquias debetur præcedentia (non tamen ceteris non paratis) ſupra Clerum Sæcularem. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Juvenac.* 4. *Septembr.* 1693.

40 Quomodo regulanda ſit præcedentia Regularium inter ſe, & inter alios in Proceſſionibus? Vide verb. *Præcedentia a n.* 44. *ad* 48.

41 Proceſſio SS. Corporis Chriſti inchoari non debet ab Eccleſia inferiori, non attenta immemorabili conſuetudine. *Sac. Congreg. Conc.*
42 *in Sarnen.* 7. *Auguſti* 1688. Item Proceſſio SS. Corporis Chriſti terminari debet in illa Eccleſia, a qua incœpit. *Sac. Congreg. Rit. in Nolana Proceſſionis* 1. *Septemb.* 1718. apud Urſayam *tom.* 3. *part.* 1. *diſceptat.* 26. *num.* 45. *&* 46.

43 Proceſſio SS. Corporis Chriſti, Sede plena, ob commodum Papæ fit in Baſilica Vaticana. At, Sede vacante, quia ceſſat dicta ratio, fit in Eccleſia S. Joannis Lateranenſis, ut evenit tempore Sedis vacantis per obitum Alexandri VIII. anno 1691. cum ipſa ſit major Eccleſia. Rota *part.* 19. *tom.* 2. *recent. dec.* 479. *n.* 64. Card. Petra *tom.* 4. *Comment. ad Conſtitut.* 1. *Gregorii XI. n.* 18. *&* 19.

44 Proceſſiones in Feſto Corporis Chriſti facere non licet aliis Eccleſiis, ſed ſoli Epiſcopo, ſeu Eccleſiæ Cathedrali. *Sac. Rit. Congreg. in Piſana* 22. *Maii* 1615. Proceſſio Sanctiſſimi Sa-
45 cramenti in ejus Feſto debet inchoari a Cathedrali, & in ea terminari. *Sac. Rit. Cong. in Tuſcan.* 29. *Auguſti* 1619.

46 In Feſto Corporis Chriſti non eſt deferenda in Proceſſione Euchariſtia Sacerdotum humeris, ſed Celebrantis manibus. *Sac. Rit. Congr.* 2. *Jun.* 1618.

47 In Feſto Corporis Chriſti Euchariſtia non eſt deferenda per vias Hebræorum. *Sac. Cong. Rit.* 22. *Februar.* 1593.

48 In Feſto Corporis Chriſti debet deferri Euchariſtia a Celebrante; Et in Veſperis diei Octavæ, ſi fiat Proceſſio, debet deferri ab eo, qui cantavit Veſperas, modo ſaltem ſit Canonicus in Collegiatis. *Sac. Rit. Cong.* 12. *Junii* 1627. *&* 23. *Maii* 1709. *in reſponſ. ad* 4. teſte Urſaya *tom.* 2. *p.* 1. *n.* 59.

49 Non convenit, quod prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor geſtet illud in Proceſſione. *Sac. Cong. Rit.* 31. *Jun.* 1632. *&* 13. *Mart.* 1700. *in reſponſ. ad* 5. teſte Urſaya *loc. cit. n.* 60.

50 Si Epiſcopus in Feſto Corporis Chriſti non deferat Euchariſtiam, Canonici tamen debent induere Sacras Veſtes. *Sac. Congreg. Rit.* 17. *Mart.* 1628.

51 Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non debent in Proceſſionibus incedere parati ſicut Canonici Cathedralis. *Sac. Rit. Congregat.* 17. *Maii* 1607.

52 In Feſto Corporis Chriſti non ſunt canendæ cantiones vulgari ſermone. *Sac. Rit. Cong.* 21. *Mart.* 1609.

53 In Feſto SS. Corporis Chriſti non eſt facienda Proceſſio ſine Pluviali. *Sac. Rit. Cong.* 22. *Januar.* 1701.

54 In Proceſſionibus, quæ fiunt cum Sanctiſſimo Sacramento, qui incedunt ante illud, in occurſu, & tranſitu a latere ejuſdem debent facere genuflexionem, dummodo videant prædictum SS. Sacramentum. *Sac. Rit. Cong.* 1. *Mart.* 1681.

55 In Proceſſione ſolemni Corporis Chriſti, quando Proceſſio ſiſtit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent ſedere, neque in ſcamno, neque in Sedibus. *Sacra Cong. Rit. in Hiſpalen.* 21. *Januar.* 1690. *in reſponſione ad* 4.

56 In Proceſſione, in qua defertur SS. Sacramentum, vel Lignum Sanctiſſimæ Crucis, tam Clerici Regulares, quam Sæculares, omneſque Laici incedere debent detecto capite; In aliis vero Proceſſionibus Clerici deferentes Reliquias, & omnes ſæculares comitantes incedere debent detecto capite; Alii vero Clerici tecto capite cum bireto. *Sacra Congregat. in Cajetana* 2. *Septemb.* 1690. Epiſcopus vero de- 57
ferens Reliquiam Ligni Sanctiſſimæ Crucis in Pontificalibus poterit incedere cum Mitra. *Sac. Congregat. Rit. in Materanen.* 14. *Jun.* 1692.

58 Occurrente Feſto S. Antonii de Padua in Dominica infra Octavam Corporis Chriſti, quamvis PP. Dominicani in dicta die peragant

Proceſſionem SS. Sacramenti; nihilominus poteſt a Franciſcanis fieri Proceſſio de dicto Sancto; dummodo fiat diverſa hora, & data prælatione temporis PP. Dominicanis de mane, vel de veſpere. *Sacra Congregat. Rit. in Placentina* 30. *April.* 1701. *&* *in Aliphana* 18. *Mart.* 1702.

59 In proceſſionibus non ſunt deferendæ Reliquiæ Beatorum. *Sacra Rit. Congregat.* 27. *Septemb.* 1659.

60 Abuſus antiqui in proceſſionibus tollendi ſunt cum magna cautela, ne majora ſcandala ſequantur. *Sac. Cong. Rit.* 13. *Maii* 1603.

61 Canonici in proceſſione intra Eccleſiam debent incedere capite detecto, & extra eam cum Bireto in capite. *Sacra Rit. Congreg.* 30. *Mart.* 1633.

62 In proceſſionibus Candelarum, Palmarum, & ſimilium, quæ fiunt intra Eccleſiam ſine Sacramento, non eſt pulſanda campanula ad elevationem SS. Corporis Chriſti in Miſſa privata; Quod ſi pulſetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum eſt utroque genu a tranſeuntibus ante Altare, ubi Miſſa celebratur, & depoſito SS. Sacramento, progrediendum; Similiter ſi aliqui tranſeant in elevatione Calicis. *Sac. Rit. Congr.* 1. *Mart.* 1681.

63 Proceſſiones facere de nocte cum SS. Sacramento feria quinta, & ſexta majoris hebdomadæ non convenit, & repugnat Myſteriis Eccleſiæ, & eſt abuſus omnino tollendus. *Sac. Congreg. Rit. in Mantuana* 18. *Auguſti* 1606. apud Barboſ. *in Sum. Apoſtol. deciſ. verb. Proceſſio num.* 12.

64 Proceſſiones, ut de nocte fieri poſſint feria ſexta majoris hebdomadæ, arbitrio Epiſcopi conceditur. *Sacra Cong. Rit. in cauſa Indiarum* 20. *Julii* 1600. apud Barb. *l. c. n.* 13.

65 Si autem aliqua Proceſſio fiat de nocte, non debet inferri in Eccleſiis Monialium. *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul.* 6. *Septemb.* 1709.

66 Licet PP. Capuccini poſſint retinere, & proceſſionaliter etiam deferre Imagines S. Antonii Patavini, & S. Franciſci in habitu Capuccini, non poſſunt tamen ſubtus Imagines S. Antonii, vel S. Franciſci de Aſſiſio depictas, ſculptas, vel impreſſas cum eodem habitu apponere, & retinere inſcriptiones indicantes illas eſſe effigies dictorum Sanctorum cum veriori forma habitus ipſius S. Franciſci, ſed moniti debent illas delere, & cancellare, ut juſſit *Sacra Congr. Rit. in Neocaſtren.* 22. *Januar.* 1707.

67 Epiſcopus poteſt cogere Clericos Beneficiatos ad intereſſendum Proceſſionibus publicis. *Sac. Congr. Concil. in Nullius Altamuræ* 26. *Mart.* 1678. etiam Cenſuris, quamvis non probetur conſuetudo accedendi; Dummodo Cenſuræ ſint comminatoriæ, ferendæ ſententiæ, & in ſubſidium. *Eadem Sacra Congreg. in Surrentina* 6. *Auguſti* 1689.

Item Proceſſionibus publicis intereſſe etiam tenentur Clerici Sæculares alicujus Eccleſiæ, quamvis in fundatione illius exempti ſint a Juriſdictione Ordinarii intra cujus Diœceſim exiſtunt. *Sacra Cong. Conc.* 21. *Mart.* 1609. 68

Item Proceſſionibus publicis intereſſe cogi poſſunt Sacerdotes inſervientes Eccleſiis Religionis Hieroſolymitanæ. *Sacra Congreg. Conc.* apud Barboſ. *in Sum. Apoſt. dec. Collect.* 607. *num.* 3. 69

Non ſunt tamen ab Epiſcopo compellendi intereſſe Proceſſionibus publicis Sacerdotes nullum Officium, aut Beneficium Eccleſiaſticum in Civitate, vel Diœceſi obtinentes. *Sacra Congregat. Conc.* 9. *Maii* 1597. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 5. & Bened. XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 31. §. 2. 70

Proceſſiones publicas comitari cogere non poteſt Epiſcopus Clericos, qui ſunt nullius Diœceſis. *Sacra Congr. Concil.* apud Barboſ. *loc. cit. num.* 6. 71

Proceſſionibus publicis ab Epiſcopo cogendi non ſunt intereſſe degentes extra Civitatem in locis, in quibus habent plebem, quia cum illa plebe debent facere Proceſſionem. *Sacra Congreg. Conc.* apud Campanil. *in diverſor. jur. Canonic. rub.* 12. *c.* 33. *n.* 117. Barboſ. *loc. cit. num.* 7. 72

Proceſſionibus publicis cogi non poſſunt intereſſe Clerici Regulares Societatis Jeſu. Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Quæcumque*. 73

Proceſſionibus publicis intereſſe ab Epiſcopo compelli non poſſunt Clerici Regulares Congregationis S. Pauli decollati. Sixtus V. Conſtitut. incip. *Rationi*. 74

Proceſſionibus publicis intereſſe cogi non poſſunt Clerici Regulares Matris Dei Scholarum piarum. Urbanus VIII. Conſtitut. incip. *Debitum*. 75

Proceſſionibus publicis ultra ſolitum cogendi non ſunt intereſſe Canonici Regulares Congregationis Lateranenſis. *Sac. Congr. Rit. in cauſa Canonic. Regular. Lateran.* 30. *Julii* 1616. 76

Proceſſionibus publicis intereſſe non ſunt ullo modo cogendi Monachi Congregationis Caſſinenſis, niſi ad Proceſſionem SS. Sacramenti juxta eorum antiquam conſuetudinem. *Sacra Cong. Rit. in Placentina* 10. *Junii* 1602. 77

Proceſſionibus intereſſe cogi non debent Monachi

nachi Olivetani. *Sac. Congr. Rit.* apud Joann. Mariam Novar. *in Lucerna Regul. verb. Proceſſio n.* 11. & Barboſ. *loc. c. n.* 13.

79 Proceſſionibus publicis intereſſe non ſunt cogendi Monachi S. Hieronymi. *Sac. Congreg. Concil.* apud Joann. Mariam Novar. *loc. c.* & Barboſ. *l. c. n.* 14.

80 Proceſſionibus publicis intereſſe compelli non poſſunt Monachi SS. Trinitatis Caven. quorum Monaſterium eſt immediate ſubjectum Sedi Apoſtolicæ. *Sac. Cong. Conc.* 13. *Aug.* 1579.

81 Proceſſionibus publicis intereſſe cogi non poſſunt Carmelitanæ Diſcalceati. Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Religioſorum*. Et ſic etiam plures alii Regulares, uti conſtat ex eorum reſpectivis Privilegiis.

82 Epiſcopus cogere non poteſt Canonicos ad intereſſendum Proceſſioni, quæ fit in tertia Dominica Menſis. *Sac. Cong. Concil. in Sarnen.* 27. *Junii* 1705. *in reſponſione ad* 7.

83 Proceſſiones fieri poſſunt a Canonicis Cathedralis etiam per limites Parochiarum ſine licentia Curati. *Sac. Cong. Rit. in Theleſina* 28. *Auguſti* 1615. & 15. *Junii* 1619.

84 Proceſſionibus ſolitis, ut Confratres conveniant, compellere poteſt Epiſcopus ſub pœnis arbitrio illius, maxime ſtante poſſeſſione illos vocandi per Edicta. *Sac. Cong. Cong.* 21. *Januar.* 1622. & 8. *Maii* 1627.

85 Proceſſiones debent fieri ordinatim, & ſucceſſive abſque aliqua diviſione, tam quando incedunt, quam quando ſtant. *Sac. Cong. Rit. in Toletana* 15. *Maii* 1612.

86 Edictum Epiſcopi prohibens explodi tormenta bellica per vias, dum fiebant Proceſſiones, ſuſtinetur; Econtra Edictum Curiæ Laicæ permiſſivum poſt peractam Proceſſionem refellitur, prout de Jure. *Sac. Congreg. Immunit.* 2. *Decemb.* 1698. *lib.* 2. *Decretal. Vallemani pag.* 190.

87 Si ratione alicujus ſolemnis Proceſſionis, ſeu alterius urgentis neceſſitatis Religioſi omnes egrediantur a Conventu, feminæ tunc illum ingredientes, graviter peccant, & pœnis ingredientium afficiuntur. Sic expreſſe Bonacina *tom.* 1. *tract. de clauſura q.* 5. *punct.* 2. *num.* 7. Donatus *Prax. Regular. tom.* 1. *tract.* 4. *quæſt.* 16. & alii. Et ratio eſt, quia in tali caſu facerent contra Legem, quæ ſub graviſſimis pœnis prohibet feminas introire in Conventus virorum. Nec obſtat quod pro tunc ceſſet finis Legis, nempe Regulares perturbari, vel incitari ad peccandum, cum, ut ſupponitur, in Conventu nullus exiſtat; quia per accidens eſt, finem Legis in aliquo raro caſu non violari; Lex autem reſpicit id, quod eſt per ſe, & ſæpius accidit, non autem id, quod eſt per accidens, & raro contingit; *l. Ex his* 4. & *l. Nam ad ea* 5. *ff. de Legib. Authentic. Ut ſine prohibitione matres*, cum ſimilibus.

Nec valet dicere, quod ceſſante cauſa prohibitionis ceſſat ipſa prohibitio, *c. Cum ceſſante* 60. *de appellationib. l. Cum ancillam* 6. *Cod. de condictione ob cauſam*, & Gloſſa *final. ibidem*, cum ſimilibus. Non valet, inquam, quia id procedit quando cauſa ceſſat per ſe; ſecus autem ſi ex aliquo accidenti, ut in noſtro caſu. Et id quod dicitur de ingreſſu feminarum in Conventus Religioſorum, venit dicendum etiam de ingreſſu virorum in Monaſteria Monialium, ſi ex aliquo accidentali caſu ad breve tempus omnes egrediantur a Monaſterio. Et a fortiori ſi aliquis Religioſus, vel aliqua Monialis remaneat in Conventu, & reſpective Monaſterio ad cuſtodiam, vel ob aliam cauſam pro illo brevi tempore; maxime cum noviſſime editæ ſint a Bened. XIV. duæ Conſtitutiones rigidiſſime prohibentes, quemcumque ingreſſum in clauſuram Religioſorum, una quæ incipit: *Regularis diſciplina*; & altera ingreſſum in clauſuram Monialium, quæ incipit: *Salutare in Catholica Eccleſia Inſtitutum*.

Alia ad rem. Vide verb. Crux. 88

Proceſſio Generalis in ſolemnitate Corporis 89
Chriſti, Sede Apoſtolica vacante, de more ce-
lebrari jubetur, cum præſcriptione ritus, &
perſonarum, quæ intereſſe debent. Benedict.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 122. incip. *Paſtoralis*
Solicitudinis. Et præſcribit, quod celebretur 90
apud Baſilicam Vaticanam. Idem *ibid.* §. 3.
Electio Antiſtitis, qui deferat Sanctiſſimum 91
Sacramentum, tribuitur Collegio Cardinalium.
Idem *ib.* §. 5.

Proceſſiones Confraternitatem ſingulis diebus per Octavam Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli in Urbe habendæ ſtatuuntur ad diverſas, & deſignatas Eccleſias. Idem Conſtit. 83. incip. *Admirabilis* §. 11. Vide ſupra ad verb. *Capella a num.* 65. ubi aſſignantur Eccleſiæ, & Indulgentiæ. 92

Regularibus liberum eſt pro Proceſſionibus peragendis extra Clauſtra licentiam petere vel ab Epiſcopo, vel a Parocho; Immo habita licentia ab Epiſcopo, qui eſt Parochus Parochorum, etiam contradicente Parocho, poſſunt Proceſſiones ipſas extra Clauſtra peragere. *Sacra Congreg. Concil. in Nepeſina* 3. *Auguſt.* 1686. & *in Volaterrana* 16. *Mart.* 1725. *ad decimum*, ut refertur in Theſauro Reſolutionum. *Sacra Congreg. Conc. tom.* 4. *in dicta Volaterrana*. 93

94 Proceſſio Kalendis Auguſti ab Eccleſia Sancti Franciſci Aſſiſien. ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ Angelorum, ad formam veterum Indultorum approbata & confirmata fuit a Benedicto XIV. Conſtitut. incip. *Fidelis Dominus* §. 10.

95 Proceſſionibus publicis, quocumque jure, ſeu auctoritate indictis ab Archiepiſcopo Neapolitano, intereſſe non tenentur Rector, aliique Clerici, ſeu Presbyteri actu inſervientes in Hoſpitali S. Angeli a Nido Neapolitanæ Civitatis. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Præclarum* §. 15.

96 Proceſſiones prius fieri debent, dein Miſſa ſolemniter cantanda ex Rubrica Miſſalis Romani. *Inſtitut. Eccleſ. 68.* §. 12. Niſi tamen aliter ob gravem cauſam Epiſcopo vel Clero videatur. *Ibid.* ex *ead.*

97 Proceſſio in Feſto S. Marci, ſi incidat in ipſam Paſchæ Reſurrectionis diem, transferenda eſt ad tertiam diem Paſchæ, ex decreto *Sac. Cong. Rit. die* 25. *Septemb.* 1734. *Inſtitut. Eccleſ.* 28. §. 2.

Additiones ex aliena manu.

98 Non obſtante Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de Regul.* obligante Regulares tametſi exemptos ad publicas proceſſiones, poſſunt adhuc ii, vel ex privilegio, vel ex præſcriptione non teneri in iis intervenire.

99 Quod attinet vero ad privilegium, nota hoc debere eſſe *recta* conceſſum, minimeque venire in generali privilegiorum communicatione, ne ex ea, quam fere omnes Religiones habent, communicatione privilegiorum, Regularibus orbatæ remaneant publicæ proceſſiones contra mentem Concilii Tridentini: Pellizar. *in Manual. Regular. tract.* 5. *c.* 2. *quæſt.* 4. Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. de Proceſſ. qu.* 2. *n.* 63. Quarti *de Proceſs. ſect.* 2. *punct.* 1. *quæſit.* 4. *in fin.* P. Gaudent. a Janua *de Viſitat. c.* 4. *dub.* 10. *ſect.* 4. *num.* 63. Rota *in Meliten. Proceſſionum* 24. *Jan.* 1758. §. 6. *cor. R. P. D. Paraccian.* & 14. *Februar.* 1759. §. 2. *cor. R. P. D. Herreros.*

100 De Privilegio conceſſo a S. M. Pio V. in Bulla *Et ſi mendicantium* Collegiis ſtudiorum non interveniendi in publicis proceſſionibus, quæri ſolet, an revocatum illud fuerit a Gregorio XIII. in Bulla *In tanta?* Affirmavit autem Rota *in d. Meliten. Proceſſionum* 23. *Januar.* 1757. §. 3. & 14. *Februar.* 1759. §. 3.

101 Cæterum attenta Bulla *Etſi mendicantium* non omnia Collegia ſtudiorum, ſed Mendicantium tantum, non item Monachorum, & quidem ea, in quibus Fratres ſub arctiori cuſtodia degunt, ita ut nec in Choro cantent, nec ad mortuos accedant, ſed tantum ſtudiis, & lectionibus vacent, gaudent privilegio non interveniendi in publicis proceſſionibus; Rot. in *d. Meliten. Proceſſionum* 24. *Jan.* 1757. §. 4. & 14. *Febr.* 1759. §. 2.

Quod vero concernit præſcriptionem, ea non 102
aliter poteſt opponi, quam ſi Regulares vocati, per tempus legitimum non intervenerunt in publicis proceſſionibus. Cæterum Regula- 103
res non vocati, tametſi per diuturnum tempus non intervenerint in publicis proceſſionibus, præſcriptionem opponere nequeunt, idque quia ubi quæſtio eſt de præſcriptione juris negativi cum iis, qui ante interpellationem nulla tenentur obligatione, ea non incipit niſi a die, qua interpellati contradixerint, & ſic poſſidere cœperint; Peyryn. *ad Conſtit.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.* 57. Maron. *Reſpon.* 12. *num.* 3. & 35. Pellizar. *in Manual. Regular. tract.* 1. *cap.* 11. *num.* 13. Bordon. *variar. reſolut. part.* 2. *reſolut.* 7. *num.* 142. Lezan. *in Summ. tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 47. Rot. *in d. Meliten. Proceſſionum* 24. *Januar.* 1757. §. 15. & 14. *Februar.* 1759. §. 10.

Quantum vero tempus requiratur ad hanc 104
præſcriptionem, variant Doctores. At ſi ponderetur, quod ſingulis Decretis Concilii Tridentini ineſt *decretum irritans* ex Conſtitutione S. M. Pii IV. ejuſdem Concilii Tridentini confirmatoria, quæ in radice ſubmovet quamlibet contrariam conſuetudinem in futurum, vim nullam habere poterit quadragenaria; Ursaya *diſcept. Eccleſ. tom.* 6. *part.* 2. *diſcept.* 19. *num.* 105. & *plur. ſeq. Rot. in dict. Meliten. Proceſſionem* 24. *Januar.* 1757. §. 14. & 14. *Februarii* 1759. §. 10.

PROCESSUS CURIÆ LAICÆ LÆSIVI IMMUNITATIS.

PRoceſſui Laicorum poſt confugium facto 1
nulla adhiberi poteſt fides per Judicem Eccleſ. quo vero ad probationum relevantiam remittitur judicio Epiſcopi. *Sac. Cong. Immun. in Lauden.* 13. *Decemb.* 1633. *l.* 4. *Decret. Paul. pag.* 179.

Immo injungitur Epiſcopo, ut non recipiat 2
proceſſus fabricatos in Curia Laica poſt extractionem confugitorum. *Ead. Sac. Cong. Immun.* *in*

in Pennen. 2. *Junii* 1624. *ex Regeſto Scripturarum veterum p.* 26.

3 Proceſſibus Curiæ Laicæ ſuper delictis eorum, qui fuerunt ab Eccleſia poſtea extracti, Epiſcopus poteſt adhibere fidem, ſi ante extractionem fuerint fabricati, vel ante confugium. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Caputaquen.* 15. *Julii* 1636. *l.* 3. *Decr. Paul. p.* 9. *in Siracuſana* 13. *Julii* 1626. *l.* 1. *Decret. Paul. p.* 8.

4 Proceſſus originalis cum omnibus actis contra Clericum per Judicem Laicum eſt ab ipſo tranſmittendus Judici Eccleſ. ut aboleatur, & igni tradatur. *Ead. S. C. Immunit. in Nepeſina* 27. *April.* 1638. *l.* 3. *Decret. Paul. p.* 6. *Civitatis Plebis* 31. *Maii* 1639. *dict. l. p.* 92.

5 Quatenus ſit impoſſibilis laceratio Proceſſus in ea parte, quæ concernit Eccleſiaſticum, vel caſſatio nominis ipſius Eccleſiaſtici, facta prius declaratione per Judicem, qui confecit dictum Proceſſum, irritante ipſum cum omnibus actis contra Eccleſiaſticum, uti invalidum defectu Juriſdictionis, datur facultas abſolvendi cenſuratos, tam nominatos, quam innominatos in Cedulonibus. *Eadem Sacra Cong. Conc. Immun. in Aquilana* 27. *Januar.* 1634. *l.* 3. *Decret. Paul. p.* 194.

6 Proceſſus, & alii actus Curiæ Laicæ contra Equites Hieroſolymitanos ſunt prorſus invalidi. *Ead. Sacr. Congr. Immun. in Meſſanen.* 18. *Novemb.* 1653. *l.* 5. *decret. Paul. pag.* 25.

7 Officiales, & Miniſtri Curiæ Laicæ conficientes Proceſſum contra Clericum, excommunicationem incurrunt. *Ead. Sac. Congr. Immunit. in Recinaten.* 27. *Julii* 1683. *l.* 3. *Decret. Altoviti p.* 211.

PROCESSUS CURIÆ ECCLESIASTICÆ.

---

1 PRoceſſus Curiæ Eccleſiaſticæ non ſunt conſignandi Judici Laico. *S. C. Immun. in Terracin.* 18. *Febr.* 1631. *l.* 2. *Decret. Paul p.* 97.

2 In confectione Proceſſus ſuper Immunitate non eſt permittenda a Miniſtris Epiſcopi aſſiſtentia Judicis Laici. *Sac. Cong. Immun. in Ariminen.* 6. *Maii* 1631. *ibi pag.* 76.

3 In fabricatione Proceſſus contra perſonas Eccleſiaſticas caveat Epiſcopus, ne utatur miniſterio Laicalium Miniſtrorum. *S. C. Immun. in Pientina* 30. *Jun.* 1700. *l. Decr. Vall. p.* 297.

4 Epiſcopus conficiat Proceſſum ad formam Bullæ ſuper delicto prætenſo exceptuato, obſervans, quod nullus habendus eſt reſpectu ad Proceſſum fabricatum in Tribunali Laico pro probatione Juridica delicti, ſed ſolum permiſſum eſt uti Proceſſu Curiæ Laicæ pro ſimplici inſtructione animi. *Sac. Cong. Immunit. in Alexandrina* 17. *April.* 1700. *ibi p.* 282.

Aliquando injungitur Vicario, ut abſtineat 5
ab ulteriori Proceſſu ſuper delictis Extractorum, attenta eorum reſtitutione ad Eccleſiam. *Sac. Cong. Immun. in S. Severinæ* 18. *Auguſti* 1663. *l. Decret. Fani p.* 10.

Cum Curia Legationis peteret ſibi commu- 6
nicari Proceſſus fabricatos in Curia Eccleſ. contra Extractores; Sacra Congregatio reſpondit: Communicatio Proceſſus non eſt facienda, niſi comprehenſis in Monitoriis. *Sac. Cong. Immun. in Bononien.* 19. *Julii* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 201.

Proceſſus occaſione Immunitatis factus a Cu- 7
ria Eccleſ. ex ſtylo Sac. Cong. non conſignatur Partibus. *S. C. Immun. in Januen.* 23. *Julii* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 133.

Confectio Proceſſus ſuper loco capturæ ad 8
effectum declarandi, an quis gaudeat, nec ne Immunitate? ſpectat ad Epiſcopum. *S. C. Immun. in Neritonen.* 1. *Septemb.* 1643. *l.* 3. *deciſ. Paul. p.* 208.

Epiſcopus Mantuanus ſupplicat S. Cong. pro 9
reſolutione infraſcriptorum, ſcilicet: aliqui Sacerdotes cum aliis Laicis prætenſi Monetarii carcerati fuere a Curia Sæculari, & adhuc detinentur in Carceribus Laicis pro tuta cuſtodia, ſed nomine Epiſcopi, qui quærit,

I. An poſſit Epiſcopus circa Eccleſiaſticos conficere Proceſſum conjunctim cum Curia Laica ob Laicos complices?

II. An ad conficiendum Proceſſum poſſit delegare uſque ad ſententiam excluſive Judicem Laicum?

III. An facto Proceſſu in Curia Epiſcopali, poſſint communicari indicia reſultantia ab ipſo Curiæ Sæculari contra Laicos?

IV. An dato, quod Curia Sæcularis perſeveret in denegatione communicationis ſui Proceſſus Curiæ Epiſcopali in parte tangente Eccleſiaſticos, ſi viciſſim Curia Epiſcopalis non communicet Curiæ Sæculari indicia, quæ reſultabant ex dicto ſuo Proceſſu, debeat Epiſcopus dimittere Sacerdotes, cum contra ipſos, nec indicia, nec corpus delicti habeat?

Sacra Congregatio reſpondit:

Ad I. Epiſcopum non poſſe conjunctim procedere, & ad ipſum ſpectare integram cognitionem cauſæ.

Ad II. Eumdem Epiſcopum non poſſe delegare Judicem Laicum.

Ad III. Non poſſe Proceſſum communicare.

Ad IV. Non poſſe de rigore Juris procedere, ſed facere debere diligentias pro habendo Proceſſu, & corpore delicti; quod ſi non habuerint, dimittat carceratos cum cautione de ſe præſentando; *S. C. Immun. in Mantuana* 18. *Julii* 1651. *l.* 4. *Decret. Paul. p.* 154.

10 Epiſcopus formet Proceſſum contra eos, qui in actis produxerunt Epiſcopum non eſſe Judicem competentem Immunitatis Eccleſ. neque Sacr. Cong. ſed ſolum Regiam Cameram. *S. C. Immun. in Orien.* 29. *Decemb.* 1625. *l. Scripturarum Veterum p.* 80.

11 Pendente fabricatione Proceſſus ſuper requiſitis Clericatus, Epiſcopus faciat ſibi conſignare Clericum a Curia ſæculari, & caute in ſuis carceribus cuſtodiat. *S. Cong. Imm. in Aquin.* 18. *Febr.* 1673. *lib.* 1. *Decr. Altov. pag.* 771.

12 Proceſſus fabricatus a Clerico conjugato uti ſubdelegato a Delegato Papæ contra Perſonas Eccleſiaſticas, eſt nullus, eo quia ſubdelegatio virtute facultatis Pontificiæ ſolum concedi ſolet Clericis ſimpliciter. *Sac. Cong. Immun. in Viterb.* 13. *Septemb.* 1679. *lib.* 2. *Decret. Altov. pag.* 1833.

13 Proceſſus fabricatus a Clerico conjugato de ordine Sac. Conſultæ ex facultate habita a Sanctiſſimo, in qua tamen non erat expreſſum Proceſſum fieri poſſe a Clerico conjugato, non ſuſtinetur. *Sac. Cong. Immunit. in Interamn.* 20. *Decemb.* 1702. *lib.* 3. *Decr. Vallem. pag.* 46.

14 Proceſſus confectus a Bigamo abſque expreſſione Bigamiæ in facultate conceſſa a Sanctiſſimo procedendi contra Clericum, non ſuſtinetur. *Sac. Congreg. Immunit. in Montis Faliſci* 19. *Decemb.* 1702. *ibi pag.* 462.

15 Proceſſus Curiæ Epiſcopalis, & condemnatio ad Triremes Clerici doloſe extracti ab Eccleſia per Capitaneum di *Campagna*, ut dicitur, eſt omnino abolendus. *Sac. Cong. Immun. in Caſſanen.* 10. *Martii* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 29.

16 Cum Epiſcopus ſuffraganeus in confectione Proceſſus contra Canonicum prætenſum Reum homicidii proditorii commiſerit plurimos defectus, ad hos vitandos Sacr. Congr. ordinat, ut, prævia conſignatione Canonici carcerati Metropolitano, idem conficiat novum Proceſſum juxta inſtructionem faciendam per D. Ponentem. *Sac. Congr. Immun. in Oppiden.* 17. *Februarii* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vallem. p.* 24.

17 Proceſſus fabricatus a Vicario Gener. contra perturbatores Libertatis Eccleſ. cum ſubſcriptionibus dedita opera falſis, & datis dierum pariter falſis, impedit validitatem Cenſurarum, & Epiſcopus procedat contra falſarios. *Sac. Cong. Immun. in Caven.* 24. *Auguſti* 1694. *ibi pag.* 141.

Confecto Proceſſus ſuper extractione Parochi a propria Domo Parochiali propter cauſam Civilem committitur Epiſcopo viciniori, quando Epiſcopo Diœceſanus Parochi eſt ſuſpectus extracto, immo allegatur ut ordinans talem extractionem. *Sac. Congreg. Immun. in Oppiden.* 21. *Januarii* 1687. *lib. Decret. Martelli pag.* 42. 18

Aſſignandus eſt terminus duorum menſium Fiſco, & adhærentibus pro legitimatione Proceſſus, quo elapſo, & nihil juſtificato, reſtituantur Eccleſiæ extracti. *Sacr. Congreg. Immun. in Squillac.* 25. *Maii* 1655. *lib.* 5. *Decret. Paul. p.* 66. *in una Marſorum* 9. *Maii* 1656. *ibi pag.* 94. 19

Aliquando in cauſis particularis attentionis injungitur Epiſcopo, ut per ſe ipſum conficiat Proceſſum. *Sacr. Congr. Immun. in Tudertina* 17. *April.* 1675. *lib.* 1. *Decr. Altov. pag.* 1087. 20

Impinguatio Proceſſus committitur Metropolitano, quando Episcopus non agit viriliter circa Ordines Sacræ Congreg. pro reparatione Immunitatis. *Sac. Congreg. Immun. in una S. Agathæ Got.* 27. *Maii* 1687. *l. Decret. Martelli pag.* 108. 21

Injungitur Judici Eccleſiaſtico, ut in conſtruendo Proceſſu utatur Cancellario idoneo, & examinare faciat teſtes de viſu inductos. *Sac. Congreg. Immun. in Viterbien.* 3. *Martii* 1694. *l.* 1. *Decret. Vallem. p.* 107. 22

Aliquando, ut utatu alio Cancellario Eccleſiaſtico Partibus ſecreto. *Sac. Cong. Immun. in Meliten.* 7. *Julii* 1699. *l.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 230. & in locum Aſſeſſoris deputet alium Partibus non ſuſpectum. *Sac. Cong. Immun. in eadem* 9. *Februarii* 1700. *ibi pag.* 270. 23

Quoad Proceſſum formatum in Curia Epiſcopali ſolvenda eſt merces dumtaxat Copiſtæ. *Sac. Cong. Immun. in Balneoregien.* 6. *Julii* 1694. *l.* 1. *Decret. Vallem. p.* 132. 24

Aliquando tranſmittitur Proceſſus abſque ſolutione, donec cognoſcatur de aſſerta paupertate Partis. *Sac. Congr. Immun. in Trojana* 6. *Decemb.* 1692. *d. l. pag.* 9. 25

Aliquando prævia cautione perſonæ Eccleſ. ab Epiſcopo approbandæ ſolvendi Cancellario Epiſcopali ſummam taxandam a Sacr. Congr. *Ead. Sac. Congr. Immun. in Theanen.* 13. *Nov.* 1694. *d. l. pag.* 156. *& Nullius Atini* 11. *Dec. d. Anni*, *& l. pag.* 161. 26

Sæpe

27 Sæpe Sacr. Congreg. injungit Judici Eccleſiaſtico, ut conficiat Proceſſum, & tranſmittat, ac informet. *Sac. Congreg. Immunitat. in Terracinen.* 13. *Maii* 1698. *l.* 2. *Decret. Valleman. pag.* 154. *& alibi.*

28 Aliquando juſſu Sac. Congr. per D. Ponentem, vel D. Secretarium datur inſtructio Judici Eccleſ. ſive Epiſcopo, ſeu Vicario Apoſtolico, ſeu Capitulari, ſeu Generali, ſeu Nuncio pro conficiendo, vel impinguando, & etiam ulterius impinguando Proceſſu. *Sac. Congr. Immun. in Peruſina* 14. *Jan.* 1698. *d. l. pag.* 133. *in Sorana* 8. *Jul. d. Anni*, *& l. p.* 162. *& in eadem* 13. *Januarii* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vall. pag.* 197. *& alibi.*

29 Pro ſanatione præteritorum Proceſſuum agendum cum Sanctiſſimo. *S. Cong. Immun. in Urbevetana* 16. *Januar.* 1691. *l. Dec. Martell. p.* 719.

30 Sanantur, annuente Sanctiſſimo, Proceſſus facti contra Reum aſſaſſinii extractum, tum ob utilitatem provenientem ex eo, quod Judices ſubdelegati auctoritate Apoſtolica proceſſerunt in Conſtitutione Rei, & in aliis actibus non conjunctim juxta eorum deputationem, ſed diviſim; tum ob nullitatem provenientem ex eo, quod ad efficiendos complices contumaces recepta fuit ratificatio extracti in tormentis abſque ſpeciali facultate Apoſtolica. *S. Cong. Immun. in Bonon.* 16. *April.* 1697. *lib.* 2. *Decret. Vall. pag.* 86.

31 Proceſſus fabricatus a Curia Epiſcopali ſuper delicta extracti auctoritate Laicali, eſt nullus, ſed annuente Sanctiſſimo, ſanatur. *Sac. Cong. Immun. in Aſten.* 11. *Martii* 1681. *lib.* 2. *dec. Altov. pag.* 2165.

32 Sæpe injungitur Judici Eccleſiaſtico, ut legitimato proceſſu, aſſignet defenſiones, & tranſmittat. *Sac. Congr. Immun. in Capuana*, *ſeu Neapolitana* 12. *Julii* 1698. *lib. Decret. Martelli pag.* 491. *in Anglonen.* 2. *Junii* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 223.

33 Item ut impinguat Proceſſum, cum legitimet, & aſſignet defenſiones, ac tranſmittat. *Sac. Congreg. Immun. in Nullius Atini* 16. *Septemb.* 1698. *l.* 2. *Decret. Vall. pag.* 176.

34 Sæpe ex commiſſione Sanctiſſimi, vel Sacr. Congr. Curia Eccleſiaſtica Proceſſum a ſe factum conſignat Curiæ Laicali. *Sac. Cong. Immun, in Piſaur.* 21. *April.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 178. *& alibi in Senogallien.* 17. *Decemb.* 1658. *lib. Decr. Rocci pag.* 143.

35 Modus fabricandi proceſſus, brevitatis gratia, videndus relinquitur apud Farinacium, Julium Clarum, Gomez, Raynaldum, Paſſerinum, Sanctorum, Reiffenſtuel, de Bictis, alioſque ſimiles claſſicos Auctores.

PROCURATIO.

PRocuratio, quamvis generatim varia ſignificet, ad præſens tamen nihil eſt, quam contributio ſumptuum, & expenſarum neceſſariarum pro victu, & honeſta ſuſtentatione tempore Viſitationis præſtanda illis, qui Eccleſias Diœceſis viſitant. *Sic in re Communis*, *arg. cap. Procurationes* 23. *de cenſibus*, & Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3. 1

Sub Procuratione comprehenduntur omnia, quæ ſunt neceſſaria pro victu, nempe cibus, potus, & habitatio ipſius Viſitatoris, & honeſti comitatus ejuſdem. Item pabulum pro equis, & jumentis neceſſariis. *Communis*. Omnia enim ſupradicta veniunt nomine victus; *l. Verbo victus* 43. *l. Et cetera* 44. *& l. in ſtratum* 45. *de verb. ſignificat.* Unde ſupradicta omnia debent ſubminiſtrari Epiſcopo, ſeu Viſitatori a Clericis, & Eccleſiis viſitatis. *Communis*, per text. *in c. Procurationes* 33. *c. Venerabili* 23. *& fere per tot. tit. de Cenſibus*, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 3. 2 3

Non poteſt tamen Epiſcopus, ſeu Viſitator Ordinarius exigere Procurationem pro equitaturis, & vecturis, neque pro aliis expenſis faciendis extra victum, quia ad iſta, & alia (ſolo victu excepto) tenetur de ſuo. *Sac. C. Epiſcop. & Regul. in Vintimilienſ.* 21. *Auguſti* 1606. *in Cajacen.* 20. *Martii* 1615. *& Sacra Congreg. Concil. in Lavinen.* 12. *April.* 1698. *& in Amalphit.* 18. *Julii* 1699. Et ſic *communis Doctorum*. 4

Si autem Viſitator ſit Delegatus Apoſtolicus, ultra victum, ſunt etiam ei ſolvendæ expenſæ pro equis, ſeu vectura, & itinere de loco ad locum neceſſariæ. *Communis*, ex Decreto *Sacræ Congregationis* 10. *Junii* 1627. relato per extenſum a Nicol. *in Floſculis verb. viſitatio num.* 15. ubi recte advertit, quod ea, quæ ſtatuit Concilium Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. non intelliguntur niſi de Viſitatione Ordinarii, non autem de Apoſtolica, quæ ad relationem Sacræ Congregationis deſtinari ſolet a Summo Pontifice ſub forma ibi a ſe adducta. 5

Ordinarie loquendo ad Procurationem præſtandam Viſitatoribus tenentur omnes Eccleſiæ Viſitationi ſubjectæ, niſi Privilegio, vel legitima 6

tima

tima conſuetudine ſint exemptæ. *Communis*, *arg. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar. cap. Ex Officio* 16. *de praeſcript. cap. Procurationes* 23. *de Cenſibus* cum ſimilibus, juncto Concilio Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3.

7 Dicitur autem notanter: *Niſi Privilegio, vel legitima conſuetudine ſint exemptæ*, quia Eccleſiæ, quæ ſpeciali Privilegio Pontificio ſunt exemptæ, ad eam præſtandam non tenentur, textu expreſſo *in cap. cum inſtantia* 17. *de cenſibus*.

8 Sicuti etiam non tenentur Eccleſiæ illæ, quæ legitimam conſuetudinem habent eam non præſtandi, textu expreſſo in Concil. Tridentino *cit. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3. ibi: *In iis vero locis, ſeu Provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a viſitatoribus accipiatur, ſed omnia gratis fiant, ibi id obſervetur.*

9 Sic non poteſt Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſibi ſuppoſitos, ſeu ſubjectos aliquid accipere Procurationis nomine, ſeu in pecunia ſeu in victualibus, ut expreſſe declaravit Sacra Cong. ſuper ſtatu Regularium 25. *Junii* 1665. Papa approbante Decretum, ut ſequitur.

Cum Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium alias conſulta: An Epiſcopus viſitans parvos conventus ſuæ Juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes ad præſcriptum Decreti ſan. mem. Innocentii X. quod incipit: Ut in parvis &c. poſſit a viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia, duxerit expedire, ut Sanctiſſimus D. N. decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales conventus viſitanti quicquam accipere procurationis nomine. Sanctitas Sua Congregationis ſententia audita, eam expreſſe approbavit, noluitque licere Epiſcopis hujuſmodi conventus viſitantibus aliquid accipere procurationis nomine, ſeu in pecunia, ſeu in victualibus, & ita obſervari præcipit. Non obſtantibus conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam in corpore Juris clauſis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Rom. die 23. *Junii* 1665.

Marcus Antonius Card. Franciottus.

10 Item non poteſt Epiſcopus Procurationem exigere pro Viſitatione Oratorii privati. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Auctoritate* 27. *de Cenſibus*, juncto ejus Summario, in quo ſic præciſe habetur: *Propter privatum Oratorium Procuratio ratione viſitationis non debetur.*

11 Item Epiſcopus non poteſt Procurationem exigere ab Eccleſiis, & Beneficiatis pauperibus ſufficientes redditus non habentibus ad ipſam præſtandam. *Communis*, *arg. c. Cavendum* 7. *cauſ.* 10. *q.* 3. *c. Statutum* 21. §. *Inſuper*, *de reſcript. in* 6. ibi: *Ubi notabiliter fuerint pauperes, etiam pro expenſis nihil prorſus exigatur ab eis*, *c. Placuit* 1. *q.* 2. ibi: *Si autem paupertas, aut neceſſitas illum retinet, nihil exigatur ab eo*, *c. cum inſtantia* 17. *de cenſibus*, *& ibi:* Gloſſa verb. *Indebite prægravari*, ubi ait; *Immo a paupere non debet exigere, quia nec judex exigit ſportulas a pauperibus. Novell.* 17. *c.* 3.

Item non poteſt Epiſcopus Procurationem exigere ab Hoſpitalibus, Leproſariis, & aliis piis locis pro pauperibus, aut infirmis deputatis, etiamſi ampliſſimos habeant redditus: Redditus enim talium locorum omnes quantumvis ampli, applicari, debent in uſus pauperum: *Clement. Quia contingit*, *De Religioſis Domibus*; Unde ſi quid ab eis exigeretur, pauperibus præjudicaretur, utpote qui ad victualia præſtanda non tenentur; *arg. Licet multum* 4. *de cenſibus*; Et ſic expreſſe declaraſſe *Sacr. Congregationem Concil.* teſtatur Fagnanus *l.* 3. *Decretal. in cap. Venerabili* 24. *de cenſibus*, *numer.* 34. 12

Item non poteſt Epiſcopus poſt Concilium Tridentinum Procurationem exigere ab Eccleſia ſua Cathedrali, aut aliis Eccleſiis, ſeu locis piis, & Clero Civitatis, in qua Sedem habet. *Communis*; Et ſic expreſſe pluries declaravit *Sac. Cong. Epiſcop.* apud Nicol. verb. *Viſitatio num.* 10. *Amplia* 1. *& Sac. Cong. Conc. ex c.* 3. *ſeſſ.* 24. teſte Fagnano *loc. cit. nu.* 15. *&* 38. Immo etiamſi ipſe Epiſcopus moretur in alio Oppido Diœceſis. *Sac. Cong. Conc. in Aliphana* 18. *Jul.* 1705. apud Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad tom.* 3. *n.* 78. 13

Epiſcopus, quando vadit per Diœceſim extra Viſitationis occaſionem, licet ad conſecrandam, vel reconciliandam Eccleſiam, vel Sacramentum Confirmationis adminiſtrandum, neminem cogere poteſt ad ſubminiſtrandas expenſas, neque pro equis, neque pro victualibus. *Sacra Congreg. Epiſcopor. & Regular. in Ajacen.* 14. *Novembr.* 1681. *in Albinganen.* 18. *Januar. & in Florentina* 25. *Jun.* 1627. apud Nicol. *in Floſculis*, *verb. viſitatio limit. num.* 10. 12. *& Sacra Cong. Conc. in Amalphitana* 18. *Jul.* 1699. *in reſponſione ad ſecundum* apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *fol.* 1. *a num.* 20. *ad* 23. ubi plurimis adductis teſtatur de communi, & Fagnan. *loc. cit. numer.* 19. 14

Procuratio non debetur Epiſcopo, cum per alium viſitat, ſed ipſi Viſitanti. *Communis*, per text. *in c.* 6. *ſi Epiſcopus*, *de Offic. Ordinarii in* 6. juncto Summario *ibi*: & Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. & expreſſe declaravit *Sacr. Cong. Conc. in Elven.* 23. *Nov.* 1613. 15

apud

apud Fagnan. *in cap. Procurationes* 23. *de cenſibus num.* 14.

16 Viſitatores contenti eſſe debent modeſto equitatu, famulatuque, ne ſcilicet inutilibus ſumptibus cuiquam graves oneroſive ſint. *Communis*, per text. *in c. Cum Apoſtolus* 6. *c. Procurationes* 23. *de cenſibus*, *cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinarii*, & Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. ibi: *Exceptis tantum victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, ac moderate pro temporis tantum neceſſitate, & non ultra erunt miniſtranda*; Unde *in cap. Cum Apoſtolus* 6. *de Cenſibus*, expreſſe prohibetur, ne Viſitatores *cum canibus venatoriis, & avibus proficiſcantur, ſed ita procedant, ut non quæ ſua ſunt, ſed quæ Jeſu Chriſti, quærere videantur; Nec ſumptuoſas epulas quærant, ſed cum gratiarum actione recipiant quod honeſte, & competenter eis fuerit miniſtratum.*

17 Unde non debet Epiſcopus ſecum ducere pluſquam ad ſummum octo perſonas, ut obſervabat S. Carolus, qui etiam pro ſua menſa uno ferculo contentus erat. *Sacr. Cong. Epiſc. in Camerinen.* 26. *Aug.* 1575. apud Nicol. *loc. cit. num.* 10. *limit.* 1.

18 Vicarius autem Capitularis, ſeu Vicarius Generalis, vel alius Subſtitutus, qui non ſit Epiſcopus, non poteſt exigere, niſi medietatem Procurationis dari ſolitæ Epiſcopo. Sic pluries decrevit *Sacr. Congregat. Epiſcop.* apud Nicol. *loc. cit. num.* 19. *limitat.* 9. & noviſſime *Sacra Congregat. Concil. in Amalphitana* 18. *Jul.* 1699. *in reſponſione ad* 4. confirmata *auditis partibus* 6. *Februar.* 1700. *& in Nullius Provinciæ Hiſpalen. exceſſuum* 11. *Septemb.* 1706. *ad* 5. apud Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 4. *num.* 3. *& eadem Sac. Congreg. Concil. in Oſtien.* 28. *Jul.* 1708. *in reſponſione ad* 5. apud Monacell. *tom.* 4. *ſupple-*
19 *ment. ad tom.* 3. *num.* 79. Ubi *num.* 80. ex aliis reſolvit, quod hoc procedat etiam reſpectu Vicarii Apoſtolici Viſitantis, cum & ipſe viſitet tamquam Vicarius Capitularis, adeoque tractandus eſt tamquam inferior Epiſcopo.

20 Procurationum numerus commenſurandus eſt numero dierum, in quibus munus Viſitationis impeditur. *Communis*; textu expreſſo *in cit. c. Procurationes* 23. *de Cenſibus*, ibi: *Ita quod numerus Procurationum numerum dierum, quibus hujuſmodi moram fecerint, non excedat.* Fagn. *ibid. num.* 19. Et concordat *c. Inter cetera* 8. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. ubi ad evitanda gravamina Eccleſiarum ordinatur, ut niſi neceſſitas aliud exigat, *Cum Epiſcopus Diœceſim viſitat .... amplius, quam una die per unamquamque Baſilicam remorandi licentiam habeat.*

Unde ſi Viſitator una die plures Eccleſias 21 viſitando abſolvat, non licet ei accipere ab omnibus ipſis ſimul, niſi unam Procurationem pro tali unica die, quamvis quælibet Eccleſia de per ſe ſufficiat ad integram Procurationem præſtandam. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Felicis* 3. *de Cenſibus in* 6. ibi: *Adjicientes, quod non licet Viſitanti, niſi unam Procurationem recipere una die, ſive unum locum ſolum viſitaverit, ſive plura; etiamſi locus quilibet viſitatus ab illo ſufficeret ad Procurationem integram perſolvendam, cum eidem ſufficere debeat, ut temporalia metat a locis perſonaliter viſitatis pro diebus, quibus eis ſpiritualia ſubminiſtrat.* Et in tali caſu illæ plures Eccleſiæ una die viſitatæ debent inter ſe proportionaliter dividere ſolas expenſas neceſſarias pro tali unica Procuratione, ſeu honeſta ſuſtentatione unius diei ipſius Viſitatoris, & comitatus ejuſdem, & nihil amplius; ut notant *communiter Doctores.*

Nullam tamen Procurationem exigere poteſt 22 Ordinarius pro Viſitatione Parochialium unitarum Religioni Hieroſolymitanæ: Niſi ipſe Ordinarius, quando conceſſit Eccleſiam illi Religioni, ſibi, & Succeſſoribus ſuis Jus Procurationis expreſſe reſervaſſet. S. Pius V. Conſtit. 136. incip. *Expoſcit*, & ſæpius declaravit *Sac. Cong. Epiſcop.* & ſignanter *in Peruſina* 11. *Jan. & in Senenſi* 8. *Mart.* 1578. *& in Elven.* 20. *Jun.* 1604.

Viſitator hoſpitatus a Laicis non poteſt exi- 23 gere Procurationem a Clericis, dummodo iſti victualia non recuſaverint. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 73. *num.* 66. *& in cap. Felicis* 3. *de Cenſibus in* 6. *num.* 3. Graff. *dec. aur. part.* 2. *cap.* 27. *numer.* 90. *lib.* 2. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 4. *num.* 6. & alii paſſim, *arg. c. Procurationes* 23. *de Cenſibus*, *& cit. cap. Felicis* 3. *eodem in* 6. cum ſimilibus.

Laici, niſi velint ſolvere, non debent cogi 24 Cenſuris, ut ſolvant Procurationem, non obſtante ſolito; Gloſſa *in c. Cavendum* 7. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. Gloſſa *in citat. cap. Felicis* 3. *de Cenſibus in* 6. *verb. Laicos*, Monacell. *loc. citat. num.* 4. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 47. *per tot. & tom.* 9. *conſult.* 146. *num.* 30. ubi ad id plura decreta affert.

Viſitator non poteſt prætendere victualia in 25 pecunia præciſe, quamvis antea viſitati ſoliti fuiſſent ſolvere tantam pecuniæ ſummam loco victualium, ſed eſt in optione eorum, qui viſitantur, an malint ſolvere id, quod erat ab ipſis

ipſis antea ſolvi certa pecunia taxata conſuetum, an vero prædicta victualia ſubminiſtrare, textu expreſſo in Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 3. ibi; *Sit tamen in optione eorum, qui viſitantur, ſi malint ſolvere, id quod erat ab ipſis ante ſolvi certa pecunia taxata conſuetum, an vero prædicta victualia ſubminiſtrare.* Et concordat *cap. Eelicis* 3. *de cenſibus in* 6. ubi conceditur facultas Viſitatoribus accipiendi Procurationem in pecunia a volentibus illam ſolvere, ibi: *Concedimus, ut Epiſcopi, & alii, quibus ex Officio competit viſitare, a volentibus Eccleſiarum & locorum viſitatorum, Rectoribus, ſeu perſonis, pecuniam libere accipere valeant pro ſumptibus moderatis faciendis in victualibus, diebus, quibus Viſitationis officium perſonaliter exercebunt.* Non obſtante, quod olim id, ſcilicet pretium moderatæ *Procurationis*, in pecunia accipere prohibitum fuerit, *in c. Relata* 9. *cauſ.* 10. *q.* 1. *cap. Romana* 1. §. *Procurationes, & c. Exigit* 2. *de Cenſibus in* 6.

26 Intuitu Procurationis non poteſt Viſitator, ſive ejus Secretarius, ſive quis alius de ſuo comitatu aliquod munus, etiam gratis oblatum, accipere, etiam quovis prætextu, ſeu quæſito colore, puta pro equis ferrandis, ſeu pro xeniis famulorum, ſeu qualitercumque; Et hoc ſub pœna maledictionis, a quo non liberetur, niſi duplum reſtituat; textu expreſſo *in cit. cap. Romana* 1. *de Cenſibus in* 7. §. *Procurationes*, ibi: *Caveat inſuper, ne ipſe, vel quiſquam ſuorum aliquod munus, quodcumque ſit, & qualitercumque offeratur, præſumat recipere; Ut non quæ ſua ſunt videatur quærere, ſeu quæ Jeſu Chriſti. Quod ſi fuerit contra præſcriptum recipiens, maledictionem incurrat, a qua nunquam, niſi duplum reſtituat, liberetur. Volumus enim in his fraudem quamlibet penitus evitari.* Inſuper ſi duplum ejus, quod receperit, intra menſem non reſtituerit, ſi ſit Epiſcopus, vel Superior, eſt ipſo facto interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ; Si vero ſit Inferior, ipſo facto eſt ſuſpenſus ab Officio, & Beneficio, quouſque de populo hujuſmodi gratis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendat, nulla ei in hoc dantium remiſſione, liberalitate, ſeu gratia valitura. Et præterea aliis pœnis abſque ulla ſpe veniæ arbitrio Synodi Provincialis puniri debet. *Communis*, per text. *in cap. Exigit* 2. *de Cenſibus*, & Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reform.*

27 Addendæ ſunt ad rem ſequentes reſolutiones *Sac. Cong. Conc.* prout habentur in Theſauro Reſolutionum *tom.* 6. *S. Marci Viſitationis* ibi: Anno 1708. Clerus Oppidi Belvederii ejuſdem Diœceſis S. Marci alias quæſtiones adverſus Epiſcopum prædeceſſorem propoſuit circa modum, & quantitatem Procurationis. Diſceptatum quippe fuit:

I. An ſit in libertate Cleri Terræ Belvederii ſolvere Epiſcopo S. Marci viſitanti Procurationem in pecunia, vel ſubminiſtrare victualia? Et quatenus in pecunia;

II. An, & in qua ſumma ſint taxanda?

III. An, & per quot dies liceat Epiſcopo viſitanti protrahere viſitationem?

IV. An, & quot perſonas poſſit ſecum ducere Epiſcopus occaſione dictæ viſitationis?

V. An Clerus teneatur quidquam ſolvere Miniſtris, aliiſque Officialibus Epiſcopi viſitantis?

VI. An idem Clerus teneatur ſolvere Epiſcopo viſitanti vecturas equorum?

Die vero 7. Julii reſcriptum fuit: Danda eſſe Decreta alias edita, & ſignanter ad I. in Tyraſonen. Junii 1586. lib. 4. Decret. pag. 146. & in Potentina Procurationis 24. Jan. 1705. ad primum dubium, lib. 5. Decret. pag. 23. ad II. in eadem Potentina ad ſecundum dubium, ad III. in Sutritana 25. Novembris 1704. ad ſextum dubium libr. 14. Decretal. pag. 415. ad IV. in Foroſempronien. Novembris 1587. lib. 5. Decret. pag. 64. ad V. in Amalphitana 18. Julii 1699. ad tertium dubium, lib. 49. Decret. pag. 252. ad VI. In Aprutina Dec. 1584. lib. 4. Decret. pag. 10.

Senſus autem, qui hujuſmodi reſponſis ineſt, ex vi aliorum Decretorum, quæ ibi indicantur, eſt hic, videlicet. Ad I. Affirmative. Ad II. in ſumma moderata ad formam Concilii. Ad III. arbitrio & conſcientiæ Ordinarii ad formam Concilii. Ad IV. Epiſcopum modeſto equitatu, & famulatu oportere contentum eſſe. Ad V. deberi victualia tantum ad formam Concilii. Ad VI. Negative.

Rurſus in alia cauſa Sancti Marci plurium, 28
die 16. Jan. 1723. propoſita fuerunt hæc quæ ſequuntur dubia.

I. An Epiſcopus S. Marci poſſit per ſe ipſum quotannis viſitare omnes Eccleſias, omniaque loca ſuæ Diœceſis, & an intra annum poſſit plures facere viſitationes?

II. An dicto Epiſcopo viſitanti per ſe ipſum debeatur integra ſolita procuratio, ſeu potius ſit ſervanda alternativa?

III. An prædicta integra ſolita procuratio ſit ſolvenda in illa ſolita quantitate pecuniæ juxta morem cujuſcumque loci viſitandi, & in tribus prandiis dandis Epiſcopo, ejuſque comitatui in vecturis, habitatione, & utenſilibus

bus neceſſariis juxta prætenſam antiquiſſimam conſuetudinem?

IV. An Epiſcopo ejuſque comitatui debeantur cibaria, aliaque neceſſaria toto tempore permanentiæ in viſitatione?

V. An eidem Epiſcopo viſitandi poſſit præfigi numerus perſonarum ejus comitatus?

VI. An eidem Epiſcopo viſitanti poſſit præfigi numerus dierum, quibus permanere debet in viſitatione loci viſitandi?

Reſcriptum vero ſic fuit: Ad I. Affirmative quoad primam, & ſecundam partem pariter affirmative, ſed abſque ulla procuratione. Ad II. ſervandam eſſe alternativam. Ad III. eſſe in optione viſitandorum ſolvere procurationem vel in victualibus vel in pecunia, excluſis tribus prandiis in caſu ſolutionis pecuniæ, & quoad vecturam equorum detur Decretum 7. Julii 1708. in S. Marci ad ſextum. Ad IV. proviſum in tertio. Ad V. & VI. arbitrio & conſcientiæ Epiſcopi ad formam Concilii, & ad mentem, ut in lib. 73. Decr. p. 4.

29 In Ferentina, in qua propoſito inter alia hoc ſecundo dubio: II. *An & in qua ſumma ſeu ſpecie ſit taxanda procuratio ſolvenda, ſeu ſubminiſtranda Epiſcopo Viſitanti? S. C. Concil. die* 26. *Mart.* 1735. Reſpondit: *Ad ſecundum Taxandum eſſe in ſcutis ſeptem, quatenus viſitandi nolint præſtare victualia, danda in quantitate moderata ad formam Concilii*. Sic apud Theſaurum Reſolutionum *tom.* 7. *in D. Ferentina*.

30 Quæ autem ſumma aliquando augenda decernitur, cum paupertas intervenit Epiſcopi, ac multiplicentur dies in Viſitatione neceſſarii, attentis Eccleſiis pluribus, & locis piis non adeo perfunctorie, & per ſolam apparentiam viſitandis, ut reſolutum fuit in *Juvenacen. ſub die* 3. *Septembr.* 1740. in qua propoſito dubio: *An, & in qua ſumma, ſeu quantitate debeatur Epiſcopo Juvenacen. Procuratio pro Viſitationibus Eccleſiarum, & locorum piorum Oppidi Terlitii expletis abſque ſolutione per tres vices, ſcilicet annis elapſis* 1734. 1735. *&* 1737. Eadem Sac. Congreg. Conc. die qua ſupra auditis partibus, diſcuſſiſque earum rationibus, Reſpondit *contra Capitulum Collegiatæ Oppidi Terlitii, deberi pro utraque Viſitatione in ducatis bis centum, non comprehenſis ducatis ſeptemdecim jam ſolutis*. Et repropoſita cauſa ſub *die* 20. *Januar.* 1742. Eadem Sacra Congregatio Reſpondit *in deciſis, & amplius*, ut apud Theſaur. Reſolution. *dictorum annorum*.

31 Epiſcopus Procurationem exigere nequit nedum ab Eccleſiis, & Clero Civitatis ſuæ Ordinariæ Reſidentiæ, ſed neque ab Eccleſiis, & Clero Oppidi, in quo aliqua parte anni reſideat, ut reſolvit *Sacr. Congr. Conc. in Policaſtren. Procurationis* 5. *Jun.* 1737. In qua inter alia propoſitis quatuor ſequentibus dubiis, I. *An Epiſcopus in actu viſitationis poſſit exigere ab Archipresbytero, & Clericis Participantibus Eccleſiæ S. Nicolai Terræ Laureæ procurationem in caſu &c.* & quatenus affirmative, II. *An dictus Epiſcopus poſſit exigere ab eodem Archipresbytero, & Clericis ultra procurationem ducatorum* 25. *in pecunia victuaria & vecturas equorum pro ſe, & familia in caſu &c.* III. *Ab idem Epiſcopus, non completo anno ab ultima viſitatione poſſit iterum eamdem Eccleſiam viſitare, & aliam procurationem a viſitandis exigere*, & quatenus in omnibus negative: IV. *An præfatus Epiſcopus teneatur reſtituere huc uſque exactum?* Eadem Sac. Congreg. Conc. die qua ſupra Reſpondit: ad primum *Negative, quatenus Epiſcopus reſideat aliqua parte anni in terra Laureæ*. Ad ſecundum *Negative*. Ad tertium *Affirmative quoad primam partem, & Negative quoad ſecundam*. Ad quartum *ad Mentem*.

Et cum nihilominus Epiſcopus, poſthabita dicta reſolutione, Procurationem ſingulis annis adhuc voluiſſet exigere, propoſitis duobus ſequentibus dubiis: I. *An conſtet de exactione procurationum contra formam Reſolutionis Sacræ Congregationis diei* 1. *Jun.* 1737. *in caſu &c. & quatenus Affirmative*, II. *An Epiſcopus Policaſtren. incurrerit pœnas contentas in cap. Exigit, de cenſib. in* 6. *& cap.* 3. *ſeſſ.* 24. *de reformat. S. Conc. Trident. in caſu &c.* Ead. Sac. Congreg. die 7. April. 1742. Reſpondit *Affirmative ad utrumque*. Sic apud Theſaur. Reſol. *dictor. annor.* 32

Et eadem Sacr. Congreg. ſi quando aliquid exactum fuit ſupra quam exigi debuiſſet, juſſit reſtitui, *ut in Nullius provinciæ Hiſpalen.* 11. *Septemb.* 1706. *in Brictinorien.* 27. *Auguſti* 1712. *lib.* 61. *decret. pag.* 326. *in Florentina* 7. *Jun.* 1727. *lib.* 77. *decret. pag.* 342. *& in Pacen.* 29. *Jan.* 1729. *lib.* 79. *decret. pag.* 35. *ut apud* Theſaur. Reſolution. *tom.* 6. *in cauſa S. Marci Viſitationis*. 33

Additiones ex aliena manu.

Quæſtio, de qua *Auctor num.* 13. agit, an Epiſcopus exigere valeat procurationem ab Eccleſiis in Civitate poſitis, ſi ad tramites juris reſolvenda ſit, non negative, ut ſentit *ipſe Auctor*, ſed affirmative reſolvi debet. In textu enim 34

enim in *c.* 24. *de cenſib.* Honorius III. ſtatuit, ut & Eccleſiæ poſitæ in Civitate oneri procurationis ſubjectæ eſſe debeant, ut patet ex ejus verbis, & tradunt Gonzalez *in Commentar. ad d. c.* 24. *num.* 2. & Nicolaus le Maiſtre *de Bon. & Poſſeſſion. Eccleſiar. lib.* 2. *c.* 1. *fol.* 174. *edit. Pariſienſis anni* 1636.

35 Cæterum in Foro prævaluit opinio, quod non tenentur ad procurationem Eccleſiæ in Civitate poſitæ. Quinimo, & receptum eſt, ut Epi-
36 ſcopus exigere nec valeat procurationem viſitando Clerum, & Oppidum ſuæ Diœceſis, ſi aliqua parte anni reſideret, reſcripſit S. Congreg. Concilii interpres in Polycaſtren. Procurationis 1. Junii 1637. *Vide n.* 31. *& ſeqq.*

37 Pariter quæſtio illa, an Epiſcopus iterando eodem anno viſitationem, poſſit iterum procurationem exigere, attenta diſpoſitione juris *in cap.* 21. *de cenſib.* pro ipſo Epiſcopo eſſet decidenda. At & contrarium in praxi ſervatur. Quo fortaſſis reſpiciens S. Congregatio Concilii interpres reſolvit, Epiſcopo eodem anno iteranti viſitationem non deberi iteratam procurationem, ut *in S. Marci* 23. *Januar.* 1723. *& in alia Polycaſtren.* 18. *Maii* 1737. Vide *n.* 28. *&* 31.

38 De ſumma, in qua præſtari debeant procurationes, quatenus non ſubminiſtrentur victualia, vide Reſolutiones S. Congregationis Concilii interpretis relatas a *P. Gaudentio a Janua de viſitat. dub.* 6. *procemial. num.* 6. eaſque varias pro varietate locorum.

PROCURATOR.

1 PRocurator ex nominis etymologia idem eſt *ac pro alio Curator*, nempe pro Domino, cujus loco, & nomine res, ſeu negotia ſua gerit, & adminiſtrat; Unde *Procurator eſt*, *qui aliena negotia mandato Domini adminiſtrat*; Sic expreſſe definitur *in l. Procurator* 1. *ff. de Procuratoribus*.

2 Procurator alius eſt Procurator ad Judicia, ſeu Judicialis, & alius Procurator ad Negotia, ſeu Extrajudicialis. Procurator *ad Judicia, ſeu Judicialis*, eſt ille, qui alterius vices in ſuſtinendis Judiciis gerit, atque in his alieno nomine lites proſequitur; Procurator *ad Negotia, ſeu Extrajudicialis* eſt ille, cui negotia extra Judicium gerenda committuntur, ſeu demandantur. *Sic in re Communis*.

3 Item Procurator alius eſt generalis, & alius ſpecialis. Procurator *generalis* eſt ille, cui univerſorum bonorum, ſeu negotiorum adminiſtratio commiſſa eſt; *l. Procurator* 1. *§.* 1. *& l. Procurator totorum bonorum* 63. *ff. de Procuratoribus*, *& c. Dilectus* 11. juncta Gloſſa verb. *Generalis*, *de Procuratoribus*. Et ſic etiam Procurator *generalis ad Judicia*, *ſeu lites* eſt ille, qui ad omnes lites, tum præſentes, tum futuras ſui Principalis proſequendas conſtitutus eſt. Procurator *ſpecialis* econtra eſt ille, qui ad certum dumtaxat negotium, aut ad certam dumtaxat litem expediendam conſtitutus eſt; *l. Procurator* 1. *§.* 1. *ff. de Procuratoribus*. *Et ſic in re Communis*.

Item Procurator generalis alius eſt conſtitutus adjecta clauſula *cum libera*, hoc eſt cum plena, & libera poteſtate adminiſtrandi omnia, quæ Domini ſunt; ut *l. Procurator cui* 58. *de Procuratoribus*. Et alius ſimpliciter conſtitutus ſine adjecta tali clauſula *cum libera*, ut fit *in cit. l. Procurator totorum bonorum* 63. *ff. de Procuratoribus*. 4

Item Procurator alius eſt datus in rem alienam, & alius datus in rem ſuam. Procurator *datus in rem alienam* eſt ille, qui aliena negotia de mandato Domini adminiſtrat in ejus utilitatem, & talis eſt proprie dictus Procurator. Procurator *datus in rem ſuam* eſt ille, qui aliena negotia de mandato Domini adminiſtrat, ſed in propriam ſuam utilitatem ſive commodum; ut ſi Pater Filio, vel Dominus Extraneo cedat omnia ſua Jura, & bona, & eum conſtituat Procuratorem in talia Jura, & bona, & talis dicitur Procurator ſolum improprie. *Sic in re Communis*. 5

Item Procurator alius eſt verus, & alius falſus. Procurator *verus* eſt ille, qui legitimum habet mandatum procuratorium. Procurator *falſus* eſt ille, qui vel nullum habet mandatum procuratorium; Vel ſi habet, non eſt legitimum, nec ſufficiens; ut ſi habeat ſolum mandatum generale, ubi requiritur ſpeciale, vel habet mandatum impertinens ad cauſam pendentem, vel mandatum jam revocatum. *Sic in re Communis*. 6

Item Procuratores alii ſunt ſimpliciter conſtituti, & alii in ſolidum. Procuratores *ſimpliciter conſtituti* ſunt illi, qui plures ſimul conſtituuntur, non adjecta clauſula *in ſolidum*, adeo ut unus ſine alio non debet admitti, nec negotium, ſive cauſam ejuſmodi ſolus poſſit expedire; ſed neceſſe ſit, ut ſimul interſint, & quiſque eorum pro ſua concurrat, *cap. ſi duo* 6. *de Procuratoribus in* 6. *cap. cauſam Matrimonii* 16. *de Offic. Delegat. & l. Duo ex tribus*, 7

bus, *ff. de re judicat.* Procuratores *in ſolidum conſtituti* ſunt illi, qui plures ſimul conſtituuntur, adjecta hac clauſula *in ſolidum*, hoc eſt in totum, adeo ut quilibet eorum ex ſe ſolo poſſit negotium, ſive cauſam ejuſmodi expedire; Cum hoc tamen, quod poſtquam unus primo per litis conteſtationem negotium, ſeu cauſam occupavit, alii penitus excludantur, niſi forſan in Conſtitutione talium Procuratorum fuerit adjectum, quod primo occupante cauſam non proſequente, nec alium ſubſtituente, alter admittatur; textu expreſſo *in citat. cap. Si duo 6. de Procuratoribus in 6.* ibi: *Si duo Procuratores, ſimul, non adjecto in ſolidum deputentur, unus ſine altero non debebit admitti; Secus ſi ſint in ſolidum conſtituti, ſed nunc illius melior erit conditio, qui per litis conteſtationem negotium primitus occupabit: Poſt occupationem autem, aut hujuſmodi, alter ſe intromittere nequibit ulterius, cum ille litis Dominus ſit effectus; Niſi dictum in conſtitutione fuiſſet, quod non fieret melior conditio occupantis: Tunc enim, ſi eum, qui occupavit infirmari, mori, abſentari, vel alias impediri contingat, aut ſi quis proſequi forte nolit, poterit alter ſuſcipere, ac perficere negotium ab alio inchoatum, dum tamen ab alio non fuerit alius ſubſtitutus; nam ſi ſit, is præferri debebit eidem*, juncto Summario, & Gloſſa *ibid.* communiter recepta.

8 Generatim loquendo quilibet, qui non reperitur in Jure prohibitus, poteſt Procuratorem conſtituere. *Communis*, per text. *in l. Mutus* 43. §. 1. *ff. de Procurator.*

9 In Jure autem prohibetur conſtituere Procuratorem Pupillus, vel Minor habens Curatorem, niſi adſit Tutoris ſeu Curatoris Auctoritas; *l. Neque Tutores* 11. *Cod. de Procuratoribus*.

10 Item Filius familias non aliter conſtituit Procuratorem, niſi quatenus ipſe experiri poteſt: *l. Filius familias* 8. *ff. de Procuratoribus*.

11 Item capti ab hoſtibus nequeunt dare, vel habere Procuratorem, quia quandiu ſunt in poteſtate hoſtium, non ſunt ſui Juris, nec rerum ſuarum Domini, *l. Ab hoſtibus*, *ff. Ex quibus cauſis majores* &c. Et ſic de aliis ſimilibus.

12 Item Excommunicati Excommunicatione majori non poſſunt conſtituere Procuratorem ad agendum. *Communis*, *arg. c. ult. de Procuratoribus*.

13 Poſſunt tamen Excommunicati Procuratorem conſtituere ad defendendum, ſeu quando ab aliis in Judicio conveniuntur, *Communis*, textu expreſſo *in c. Intelleximus* 7. *de Judiciis*, ibi: *Quia poſtulaſti a nobis, utrum Excommunicatus in Judicio ſtare poſſit? Reſpondemus, quod conveniri poteſt, & debet per alium reſpondere in Judicio, ne videatur de ſua malitia commodum reportare.*

Generatim loquendo quilibet, qui non reperitur in Jure prohibitus, poteſt Procurator conſtitui. *Communis*, per text. *in c. Non indiſcrete* 1. §. 1. *de Procuratoribus in* 6. *& l. Mutus* 43. §. 1. *ff. eod.* 14

In Jure autem prohibentur eſſe Procuratores Excommunicati Excommunicatione majori. *Communis*, *arg. cap. ult. de Procurat. & c. Intelleximus* 7. *de Judiciis*. 15

Item Procuratores conſtitui in Foro Laicali prohibentur Clerici Beneficiati, ſeu in Sacris conſtituti. *Communis*, per text. *in Authent. de Sacr. Epiſcop.* §. *Deo autem*, *c. Quia Epiſcopus* 5. *q.* 3. *c. Nullus* 11. *q.* 1. *c. Credo* 21. *q.* 3. *c. Clerici* 1. *de Poſtulando*, *c. Multa ſunt negotia* 1. *c. Sacerdotibus* 2. *& cap. Sed nec* 4. *Ne Clerici, vel Monachi*. Vide verb. *Clericus art.* 3. *n.* 59. *& ſeq.* 16

Item prohibentur eſſe Procuratores Religioſi, niſi cum licentia ſui Prælati, & pro utilitate ſui Monaſterii, vel ſuæ Religionis. *Communis*, per text. *in Clementin. Religioſus de Procuratoribus*, *cap.* 2. *de poſtulando*, *cap. De præſentium*, *& cap. Monachi* 16. *d.* 1. cum ſimilibus. 17

Fratres autem Minores, nedum non poſſunt eſſe Procuratores, & Advocati; ſed neque poſſunt perſonaliter aſſiſtere Procuratoribus, & Advocatis ad eoſdem inſtigandos, quando ipſorum negotia pro rebus temporalibus agitantur in Curiis. *Communis*, per text. *in Clementin. Exivi.* §. *Proinde*, *de verbor. ſignificat.* Ubi adducitur ratio, quia Fratres Minores nihil habent proprium, ne quidem in communi, ſicuti habent alii Regulares; Atqui *ex talibus aſſiſtentiis in Curiis, & inſtigationibus, cum de rebus agitur in ipſorum commoda convertendis, creduntur veriſimiliter ex his, quæ foris patent (de quibus habent homines foris judicare) in ipſis rebus Fratres aſſiſtentes aliquid quærere tamquam ſuum*, prout argumentatur Pontifex *ibidem*, adeoque nullo modo debent hoc facere, *ut & teſtimonium habeant ab his, qui foris ſunt, & puritati ſatisfaciant voti ſui, ac evitetur per hoc ſcandalum puſillorum*, ut *ibidem* ſubjungit Pontifex. 18

Item prohibentur eſſe Procuratores omnes impuberes, *l. Feminæ* 2. *ff. de Regul. Juris*. 19

Immo etiam minores ſeptendecim annis non poſſunt eſſe Procuratores, nequidem ad negotia, 20

tia, & Minores viginriquinque annis nequeunt eſſe procuratores ad Judicia, *cap. Qui Generaliter §. fin. de Procuratoribus in 6. & l. Minor 51. ff. eod.*

21 Item prohibentur, & ab Officio Procuratoris excluduntur feminæ, *l. Alienum, Cod. de Probationibus, & cit. l. Feminæ 2. ff. de Regul. Juris*; Exceptis neceſſitatibus ſuorum parentum, pro quibus, alio non exiſtente Procuratore, poſſunt Feminæ Procuratoris obire Officium, textu expreſſo in *l. Feminas 41. ff. de Procurator.* ibi: *Feminas pro parentibus agere interdum permittetur cauſa cognita, ſi forte parentes morbus, aut ætas impediat, nec quemquam qui agat, habeant.*

22 Item prohibentur eſſe Procuratores in alienis negotiis milites, *l. Neque Feminæ 54. de Procuratoribus*; Ipſi enim, quia armis, & non privatis negotiis occupari debent, nec pro conjunctis perſonis, v. g. Patre, Matre, vel Uxore, Procuratoris vices agere poſſunt, *l. Militem 7. Cod. De Procuratoribus*. Poſſunt tamen Milites eſſe Procuratores in propriis cauſis, & negotiis, *l. Qui ſtipendia 9. Cod. de Procuratoribus*. Sicut & in negotiis ſuæ Cohortis, *l. Filius familias §. Veterani, ff. de Procuratoribus.*

23 Item Potentiores prohibentur eſſe Procuratores ad lites. *l. Divini admodum 1. Cod. Ne liceat potentioribus*. Et idem dicendum eſt de redemptoribus alienarum litium, *arg. l. Litem 15. 15. de Procuratoribus.*

24 Item Jure Canonico prohibentur eſſe Procuratores omnes infames, textu expreſſo *in cap. Infamis 1. cauſ. 3. q. 7.* ibi: *Infamis perſona nec Procurator eſſe poteſt, cap. Infames 2. ead. cauſ. 3. & qu. 7.* ibi: *Infames non poſſunt eſſe Procuratores, vel Patroni cauſarum*, cum ſimilibus. Dicitur autem notanter *Jure Canonico*; Nam, ſpectato Jure Civili, infames non prohibentur eſſe Procuratores, *§. Final. Inſtitut. de Exceptionibus.*

25 Procurator Judicialis, ſeu ad judicia poſt litem conteſtatam poteſt alium ſubſtituere; Tunc enim Dominus litis jam effectus eſt. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Non indiſcrete 1. §. Licet a Procuratoribus in 6. & l. Nulla, Cod. eod.* cum ſimilibus.

26 Et à fortiori poteſt alium libere ſubſtituere Procurator Extrajudicialis, ſeu ad negotia. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Non indiſcrete 1. §. Procurator, de Procuratoribus in 6.* Cum enim in negotiis non agatur de tam gravi præjudicio, ſicut in Judicialibus, ſi poteſt alium ſubſtituere Procurator judicialis, ſeu ad judicia, vel ad lites, a fortiori poterit alium ſubſtituere Procurator extrajudicialis, ſeu ad negotia.

Procurator non præjudicat Domino, ſi extra fines mandati aliquid egerit. *Communis*, per 27
text. *in l. Si Procurator 10. Cod. de Procuratoribus*. Talis enim Procurator fines mandati excedens, aliud agit, quam ſibi fuerat injunctum; *l. Diligenter, ff. Mandati*, adeoque non præjudicat Domino, ne quis alieno facto oneretur, *l. In cauſa 27. ff. de Procuratoribus.*

Procuratoris generalis omni[illegible] fa- 28
ctum, ſeu negligentia, vel dolus [illegible] Domino. *Communis*, per text. *in l. Procuratoris, ff. de Tributor. action.* Dominus enim debet ſibi imputare, quod negligentem, aut doloſum Procuratorem præſertim generalem omnium ſuarum rerum conſtituerit, *l. Cum mandato, ff. de*
Minoribus. Poterit tamen Dominus *actione man-* 29
dati directa agere contra talem Procuratorem de omni damno, & intereſſe per ejus dolum, culpam, aut negligentiam ſibi illato, *l. Si Procurator 10. l. Licet in popularibus 42. §. Ea obligatio, Cod. de Procuratoribus, l. Si Procuratorem 8. §. final. ff. Mandati, & l. Procuratorem, Cod. eod.* cum ſimilibus.

Item nocet Domino etiam factum, ſeu ne 30
gligentia, vel dolus Procuratoris ſpecialis, qui fines Mandati non exceſſit. *Communis*, per text. *in l. Procurator 10. Cod. de Procuratorib. l. Eum qui res, Cod. eod. l. Quoties, Cod. de dignitat. cap. Cum olim Abbas 32. de Offic. Delegat. cap. Cum olim 7. de cauſa poſſeſſ. & pro-*
prietat., cum ſimilibus. Et contra hunc etiam 31
Procuratorem poterit Dominus, *actione Mandati directa*, agere de omni damno, & intereſſe per ejus dolum, culpam, aut negligentiam ſibi illato. *Commun.* per citata Jura *ſub num. 29.*

Procuratoris tamen ſpecialis factum, ſeu ne- 32
gligentia, vel dolus non nocet Domino, ſi fines Mandati exceſſerit. *Communis*, per text. *in l. Si Procurator 10. Cod. de Procuratoribus*, ibi: *Si Procurator ad unam ſpeciem conſtitutus Officium mandati egreſſus eſt, id, quod geſſit, nullum Domino præjudicium facere potuit*, & patet ex dictis *ſupra n. 27.*

Procuratoris officium finitur quinque potiſ- 33
ſimum modis. Et primo finitur *Revocatione*: Procurator enim, tum judicialis, tum extrajudicialis, re integra, poteſt libere a Domino revocari etiam ſine cauſa, *cap. Quamvis 2. de Procuratoribus in 6. l. Si Procuratorem §. Recte, Inſtitut. de Mandato*. Re autem non integra, ſeu poſt litem conteſtatam, aut inceptum negotium,

gotium, revocari poteſt ſolum cum juſta, & rationabili cauſa, *cit. c. Quamvis, de Procuratoribus in 6. l. Poſt litem 17. ff. de Procuratoribus*.

34 Cauſæ autem juſtæ, & rationabiles revocandi Procuratorem etiam re non amplius integra recenſentur in *cit. cap. Quamvis 2. de Procuratoribus in 6.* ubi poſtquam Pontifex dixit: *Quamvis Procurator poſſit ante litem conteſtatam, etiam ſine cauſa libere a Domino revocari*, ſtatim ſubjungit: *Poſtea tamen ipſo nolente nequibit, niſi eum cum Domino inimicum fieri, vel ſuſpectum, aut adverſario affinitate conjungi, vel ejus heredem fieri, ſeu ingredi Religionem, aut in longum peregrinari, vel ægritudine, aut vinculis detineri contingat, ſeu alia rationabilis cauſa ſubſit, propter quam ſit merito revocandus*.

35 Secundo, finitur *Renunciatione*, ſeu mutuo conſenſu Principalium, ſcilicet Domini conſtituentis, & Procuratoris conſtituti, *l. Mutari 24. ff. de Procuratoribus*, juncta Gloſſa *ibidem* communiter recepta, & *cap. Omnis res 1. de Regul. Juris*, ibi: *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*.

36 Tertio, finitur *Finita inſtantia Judicii*, ideſt poſt latam ſententiam definitivam; Tunc enim licet poſſit & debeat Procurator a tali ſententia appellare, vel ſaltem ſtatim Dominum admonere, ut ipſe, ſi velit, appellare poſſit, tamen non tenetur appellationem proſequi invitus, adeoque cenſetur ex tunc expirare ejus Officium; *c. Non injuſte 14. de Procuratorib. & l. Invitus 17. Cod. eodem*.

37 Quarto, finitur *per mortem Domini ipſum conſtituentis*, ſi moriatur re integra, alia ſecus, *§. Item 10. Inſtitut. de mandato, l. Inter cauſas 25. ff. Mandati*, ibi: *Inter cauſas omittendi Mandati etiam mors Mandatoris eſt, nam Mandatum ſolvitur morte: Si tamen per ignorantiam impletum eſt, competere actionem utilitatis cauſa dicit*: Ne ſcilicet juſta ignorantia cuipiam damnum afferat, ut dicitur *in cit. §. Item*, ibi: *Alioquin juſta, & probabilis ignorantia tibi damnum adferret*.

38 Quinto, finitur *per mortem ipſiuſmet Procuratoris;* Tale enim Officium non tranſit ad heredes, cum cenſeatur electa induſtria perſonæ: *l. Si quis alicui 27. §. 3.* ibi: *Morte quoque ejus, cui mandatum eſt, ſi is, integro adhuc Mandato, deceſſerit, ſolvitur Mandatum, & ob id heres ejus, licet executus fuerit Mandatum, non habet Mandati actionem*, & concordat *cit. §. Item 10. Inſtit. de Mandato*.

Procurator unus, qui ſit Viri, & alter, qui ſit Procurator Mulieris, baptizatum de Sacro Fonte ſuſcipere poſſunt, ſed non duo viri, nec duæ Mulieres, unuſquiſque tamen proprio nomine Vir loco Mulieris, vel Mulier loco Viri. *Sac. Cong. Conc.* apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. Deciſ. verb. Procurator n. 1.* 39

Procurator non contrahit cognationem ſpiritualem ſibi, ſed Mandanti. *Sac. Cong. Conc. in Tridentina 16. Maii 1630.* Barboſ. *loc. cit. num.* 4. 40

Procurator pro contrahendo cum abſente Matrimonio poteſt eſſe diverſi ſexus ab illo, cujus nomine contrahit; Unde poteſt fœmina contrahere pro viro, & econtra vir pro fœmina: Agit enim non ſuo, ſed alterius nomine. Vide verb. *Matrimon. art. 1. n. 36.* 41

Nec requiritur, quod Procurator ſit certæ ætatis; Quamvis enim *c. Qui generaliter §. fin. de Procuratorib. in 6. & l. Minor 51. ff. eod.* juxta dicta *ſupra num.* 20. dicatur, Procuratores ad negotia debere eſſe 17. annorum, tamen id non requiritur in Matrimonio, in quo non exigitur induſtria Procuratoris, ſed tantum manifeſtatio conſenſus: Unde ſufficit, quod ſit in ætate ſufficiente ad manifeſtandum ſui Principalis conſenſum, quamvis nec dum eſſet pubes. Vide d. verb. *Matrimonium n. 37.* 42

Impedimentum cognationis ſpiritualis Procuratoris, qui puellam ad Baptiſmum ſuſcepit, non obſtare quo minus Matrimonium contrahere valeat cum puella ſuſcepta, reſpondit *Sac. Cong. Conc. in Theatina Matrimonii 23. Aug. & 18. Sept. 1721.* apud Theſaurum Reſolutionum Sacræ Congreg. Conc. 43

Procurator Generalis Obſervantium debet præcedere in Capella Pontificia Procuratori Patrum Conventualium. *Sac. Congreg. Rit. 26. Nov. 1593. & 11. Jun. 1692.* approbante Sanctiſſimo, ut patet ex Decreto ad litteram relato a Lantuſca *in Theat. Regul. verbo Procurator, n. 6.* ut infra. 44

Viſo memoriali pro Procuratore Generali Ordinis Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia Sanctiſſimo Domino Noſtro porrecto, & a Sanctitate Sua Congregationi Sacrorum Rituum tranſmiſſo ſuper præcedentia eidem Procuratori in Capella Sanctiſſimi ante Procuratorem Generalem ejuſdem Ordinis Conventualium competenti, ac Decreto alias ſub die 26. Novemb. 1593. ad ejuſdem Procuratoris de Obſervantia favorem facto.

Congregatio die 21. Jan. 1602. ſtetit in deciſis, factaque eidem Sanctiſſimo Domino Noſtro (juxta ejuſdem Sanctiſſimi Reſcriptum) de præmiſſis

miſſa relatione, Sanctitas Sua dicta Decreta approbavit, & ab his, ad quos ſpectat, obſervari mandavit.

P. H. Card. Cam.

45 Procuratores, ſeu Officiales deputati Monaſteriorum Monialium durare debent per triennium, & non ultra, ſeu de triennio in triennium mutari debent. *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Oriolen.* 16. *Jul.* 1615. apud Barboſ. *in Summa Apoſtol. deciſ. verb. Procurator num.* 3. & Monac. *tom.* 1. *tit. XI. formul.* 14.
46 *num.* 8. Immo ſi Epiſcopus animadvertat non eſſe utiles, parumque propenſos, & diligentes ſervitio, etiam durante triennio, poterit eos removere. *Eadem Sacra Congregat. in Surrentina* 12. *Maii* 1617. apud Monac. *loc. citat. num.* 8.

Additiones ex aliena manu.

47 Procurator contrahendo, etſi regulariter non propriam, ſed perſonam obliget mandantis, plures tamen ſunt caſus, in quibus propriam obligat perſonam.

48 Primus caſus eſt, ſi ſine legitimis facultatibus contraxerit. Dicitur autem contrahere ſine legitimis facultatibus, ſi mandato contrahendi caruerit, ut reſpondit Rota *in Melevitana Redditionis rationis ſuper indemnitate* 24. *Aprilis* 1760. §. 3. *cor. Reverendiſs. Molin.*

49 Idem eſt, ſi mandatum fuerit revocatum, nec juratur ambiguitate revocationis, & credulitate ratificationis, & vanum eſt dicere *putabam*, ut firmavit idem Sacrum Tribunal *in Romana Frumenti ſuper reſervatis* 7. *Mart.* 1342. *cor. eodem.*

50 Alter caſus eſt, ſi Procurator habeat mandatum, ſed mandans ſit *externus, & ignoti nominis*; Rota *in dict. Romana Frumenti ſuper reſervatis* 7. *Mart.* 1762. *cor. eodem.*

51 Tertius caſus eſt, ſi ſubſtituerit, & ſubſtitutus male ſe geſſerit. Et nota id locum ſibi vindicare, etiamſi Procurator facultate ſubſtituendi donatus fuerit, modo facultas ſubſtituendi non ſit directa in certam perſonam. Confer Rot. *in Romana Pecuniaria* 9. *Decemb.* 1743. *cor. Reverendiſs. P. D. Canilliac Decano*, ubi quando Procurator non teneatur pro male geſtis a ſubſtituto.

PRODIGALITAS. Vide tom. 1. verb. *Avaritia n.* 13. & 14.

PROFESSIO FIDEI. Vide verb. *Fidei profeſſio.*

PROFESSIO REGULARIS.

Profeſſio Regularis, ſeu Religioſa eſt pro- 1
miſſio libere facta, & legitime accepta, qua quis in debita ætate conſtitutus poſt annum probationis expletum ſe adſtringit certæ Religioni ab Eccleſia approbatæ. *Eſt in re Communis.*

Profeſſio Regularis, ſeu Religioſa eſt duplex, 2
una expreſſa, & alia tacita. *Profeſſio expreſſa* eſt illa, quæ fit verbo, vel ſcripto, vel utroque ſimul; vel etiam nutu, aut ſignis in manibus legitimi Superioris, juxta formam Religionis profeſſæ. *Profeſſio tacita* eſt illa, quæ fit ſine verbo, vel ſcripto, & mentem ſuam obligandi ſe ad tria vota, & certam Religionem ſigno, vel facto alio externo ſatis manifeſtat. Ita *in re Communis.*

Ad valorem Profeſſionis requiritur ætas an- 3
norum ſexdecim completorum. *Communis*, textu expreſſo in Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 15. ibi: *In quacumque Religione tam virorum, quam mulierum Profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum . . . Profeſſio autem ante facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſervationem, aut alios quoſcumque effectus.*

Anni ſexdecim ad profeſſionem requiſiti de- 4
bent eſſe completi de momento ad momentum; Unde ſi Profeſſio fiat per aliquot tantum horas ante completum annum decimum ſextum ætatis, eſt nulla. Vide verb. *Annus probationis a n.* 25. *& verb. Moniales art.* 1. *n.* 88. &
50. Ætas autem incipit a die nativitatis, non 5
a die Baptiſmi. *Sac. Congr. Concil. in Corton.* 4. *Decemb.* 1627.

Item ad valorem Profeſſionis prærequiritur 6
annus probationis completus. *Communis*, textu expreſſo in Concil. Trid. *loc. cit.* ibi: *Nec qui minori tempore, quam per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad Profeſſionem admittatur; Profeſſio autem antea facta ſit nulla &c.* Et quidem hic annus debet eſſe com-

completus de momento in momentum, adeo ut Profeſſio facta nondum completo anno, etiam per modicum tempus, eſſet nulla. Vide
8 d. verb. *Annus probationis num.* 26. Immo ita debet eſſe completus, & integer annus Novitiatus, ſeu probationis, ut Anno biſſextili debeat neceſſario computari lapſus diei, qui tunc de novo addiur, cum illi duo dies pro uno computentur. Vide *d. verb. Annus probationis*
9 *num.* 27. & 28. Inſuper hic annus probationis debet eſſe continuus, ita ut Novitius annum probationis animo Religionem deſerendi interrumpens, licet per duas ſolas horas, teneatur incipere de novo annum Novitiatus. Vide *d. verb. Annus Probationis, a num.* 10. *ad*
10 24. Et talis annus probationis debet neceſſario peragi cum Habitu Regulari, & non cum Habitu ſæculari. Vide *d. Verb. Annus probationis num.* 3. & 4.

11 Profeſſio poteſt in articulo mortis emitti, etiam anno Novitiatus non completo; Dummodo Novitius, ſeu Novitia habeat legitimam
12 ætatem. Vide verb. *Moniales art.* 1. *nu.* 96. Si tamen hujuſmodi Novitius, vel Novitia convaluerit, debet iterum profiteri. Vide *ibidem*
13 *num.* 97. Talis autem Profeſſio emiſſa in articulo mortis, anno Novitiatus nondum completo, non ſuffragatur, niſi quoad acquiſitionem Indulgentiarum favore profitentis, non autem quoad acquiſitionem Dotis favore Monaſterii, cum ipſa debeat reſtitui ejus conſanguineis heredibus. Vide *ibid. num.* 98. & vide etiam varia Decreta relata ab Urſaya *tom.* 2.
14 *part.* 2. *diſcept.* 24. An autem Profeſſio emiſſa in articulo mortis, anno probationis jam integre completo, proſit Monaſterio quoad acquiſitionem bonorum. Vide *ib. num.* 99. & 100.

16 Profeſſio facta poſt decimum ſextum annum, ſed ante decimum octavum requiſitum a Statuto Ordinis Minimorum, non annullante, aut irritante, valida eſt. *Sacr. Congr. Conc.* 2. *Novembr.* 1582. apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Profeſſio Regularis n.* 9. Sic etiam Profeſſiones emiſſæ juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini, ideſt poſt completum 16. annum, ſunt validæ, quamvis in Conſtitutionibus Religionis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, auctoritate Apoſtolica confirmatis cautum ſit, quod in ea Religione aliquis non recipiatur antequam annum vigeſimum videatur compleviſſe. *Sacra Congr. Conc.* 2. *Auguſt.* 1631. & 24. *Aprilis* 1632. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 10. Et ſic dicendum eſt de Profeſſionibus emiſſis ante ætatem requiſitam a Conſtitutionibus aliarum Religionum; Dummodo ſervetur ætas requiſita a Concilio Tridentino, & non requiratur major ætas ſub clauſura annullante, & irritante confirmata expreſſe a Sede Apoſtolica.

Profeſſio poteſt per Superiorem prolongari, 17
lapſo tempore Novitiatus, in his, qui non bene adhuc didicerunt, & aliquantulum inhabiles reperiuntur; Dummodo habeant ſpem probabilem, quod efficientur habiles infra ſex menſes, *Sac. Cong. Conc.* 8. *Novembr.* 1569.
apud Barboſam *loc. cit. num.* 6. Si tamen pro- 18
pter aliquam pertinacem infirmitatem, vel aliam cauſam eſſet protrahenda Profeſſio ultra ſex menſes, tunc pro facultate eſſet adeunda Sedes Apoſtolica. Vide verb. *Annus probationis a n.* 29. *ad* 5.

Item ad valorem Profeſſionis requiritur, 19
quod tam Novitiatus, quam ipſa Profeſſio fiat in Conventibus deſignatis. Fagnan. *lib.* 4. *Decretal. cap. Inſinuante, Qui Cleric., vel vouentes a num.* 42. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 173. *num.* 56. & *conſult.* 175. *a num.* 24. Urſaya *tom.* 8. *part.* 1. *diſcept.* 33. *num.* 34. Donatus *tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 8. *qu.* 2. & 4. ubi ad id adducit Decreta Clementis VIII. & Decretum Sacræ Congregationis juſſu Urbani VIII. *editum* 21. *Septemb.* 1614. & Conſtitutionem ejuſdem Urbani VIII. incip. *Religioſos viros*, ubi ſic expreſſe habet: *Cum itaque, ſicut accepimus, quamplures Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum Regularium Profeſſores ad habitum Regularem recepti, probationis annum in Monaſteriis, ſeu Domibus Regularibus ad id deſignatis, vel ab Apoſtolica Sede approbatis minime fecerint; proindeque juxta Conſtitutionem fel. recordat. Clement. VIII. prædeceſſoris Noſtri deſuper editam, Profeſſio per eos ſubinde emiſſa invalida exiſtat* . . . . . Ubi nota hæc ultima verba: *Profeſſio per eos ſubinde emiſſa invalida exiſtat*, & iſta, quæ infra ſubjungit: *Eoſdemque poſtquam Profeſſionem de novo, ut præfertur, emiſerint &c.* ex quibus clare, & expreſſe conſtat, quod ad valorem Profeſſionis requiritur, quod tam Novitiatus, quam Profeſſio fiat in Conventibus deſignatis. Et tenent etiam Corrad. *Prax. diſpen. lib.* 5. *num.* 6. *verſ. Nec non Decret.* Matthæuc. *Offic. Cur. cap.* 34. *num.* 20. & alii plures, & conſentire videntur Card. Petra *loc. infra cit.* Monacell. *tom.* 3. *tit.* 1. *form.* 34. *num.* 4. Vide verb. *Annus probationis a n.* 36. *ad* 40.

Viri recepti, & Profeſſi in Conventibus non deſignatis tenentur nullitatem ſuæ Profeſſionis deducere coram Sacra Congregat. Conc. quod ſi non fecerint, & recedere a Monaſteriis præ-

[illegible] tamquam Apoſtatæ ſunt puniendi. Et Superiores, qui in cognitione cauſæ ſe ingeſſerint, vel Profeſſos ejecerint, Cenſuras latæ ſententiæ incurrunt, ut habetur ex Decreto Urbani VIII. quod per extenſum referunt Donatus tom. 2. part. 2. tract. 8. ac Dominus Novarum quæſt. 9. numer. 8. Carrad. [illegible] lib. 5. cap. [illegible] num. 11. [illegible] ſuo Formular. litt. P. cap. [illegible] num. [illegible] et alii [illegible] ſequitur.

21 Sanctiſſimus D. N. Urbanus Divina providentia Papa VIII. ad occurrendum [illegible], qui miſſi in Religionibus [illegible] Novitiorum, & Profeſſionis [illegible] in Conventibus non deſignatis, contra formam Decretorum [illegible] Clementis VIII. ac Vetantis ac Habitum Regularium, & Profeſſionem non admittendis, niſi in Conventibus [illegible] fuere hoc ſententia [illegible] & decrevit, [illegible] & Profeſſos contra formam [illegible] Decretorum [illegible] propterea [illegible] Receptionis, Profeſſionis, non poſſe [illegible].

Quæ ſi [illegible] contra formam [illegible] Decretorum Recepti, & Profeſſi [illegible] quinquennium [illegible] Sanctitas declaravit [illegible] Superiores [illegible] Sacra Congregatione [illegible] Sanctitatis [illegible].

Inhibendo præterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Abbatibus, ac quibuſcumque Judicibus Ordinariis, & Delegatis, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de Latere Legatis, Sedisque Apoſtolicæ Nuntiis [illegible] quinquennium [illegible] Sanctitatis [illegible] ſub pœna ipſo facto incurrenda, quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates, Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; quoad Abbates, Inferiores, & alios Judices prædictos, Excommunicationis latæ ſententiæ: Quo vero ad Nuntios, & S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, indignationis Suæ Sanctitatis, & pœnarum arbitrio imponendarum.

Si vero iidem Recepti, ut ſupra, & Profeſſi Juribus ſuis minime deductis coram Sacra Congregatione, auſi fuerint recedere, ipſi Recepti, & Profeſſi tamquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non eoſdem juxta formam Decret. de Regular. Apoſtat. & Ejectis ejuſdem Sanctitatis Suæ juſſu ab eadem Congregatione ſub die 21. Septembris 1624. editi procedatur, & Superiores, qui ejecerint, pœnas ſuſpenſionis a Divinis, nec non privationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebant, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto, & abſque alia declaratione incurrant.

Datum Romæ die 5. Januar. 1628.

Fr. Card. Veroſpius.

Concordat cum Originali. Ita eſt, Antonius de [illegible] Cancellarius Illuſtriſs. & Reverendiſs. Domini Nuncii Apoſtolici Venetiarum. Et ſic etiam refert Card. Petra tom. 5. Comm. ad Conſt. 2. [illegible] num. 22.

Ratificare volentes Profeſſionem nullam ob [illegible] defectum, non tenentur Novitiatum iterare, nec novum conſenſum Capituli requirere: et ſufficit, quod Ratificatio, [illegible] manibus Prælati; & [illegible] in omnibus, [illegible] Foro interno, quam externo, [illegible] valide profeſſi fuiſſent: [illegible] declaravit Urbanus VIII. [illegible] hic per extenſum [illegible] adjicitur. 22

URBANUS PAPA VIII. &c.

23 „ A[illegible] quamplu„ res [illegible] Congregationum, & In„ ſtitutorum Regularium Profeſſores, ad Ha„ bitum Regularem [illegible] probationis an„ num in Monaſteriis [illegible] Domibus Regulari„ bus [illegible] Religioſis [illegible] ab Apoſtolica Se„ de [illegible] periodum „ [illegible] Clem. Papæ VIII. „ prædeceſſoris [illegible] Profeſſio „ [illegible] invalida exiſtebat: „ [illegible] certa ſcientia, „ [illegible] mem. „ [illegible] Epiſcopo [illegible] Cardinal. Bur„ [illegible] Patriarchis, Ar„ [illegible] & Epiſcopis, cæteriſque Ordi„ nariis Locorum, in quibus eorumdem Reli„ gioſorum Monaſteria, Domus, ſeu Conven„ tus, aliave Regularia loca conſiſtebant, „ ſive ipſorum Religioſorum Præfectis, vel Su„ perioribus Generalibus per noſtras in ſimili „ forma Brevis ſub die 11. Aprilis MDCXXXI. „ expeditas litteras, commiſimus, & manda„ vimus, quatenus omnes, & ſingulos Reli„ gioſos

,, gioſos prædictos, qui ad Habitum Regula-
,, rem alias canonice Recepti, annum proba-
,, tionis in Monaſteriis, ſeu Domibus Regula-
,, ribus ad id deſignatis, minime fecerant;
,, ſubindeque Profeſſionem denuo, ſervatis alias
,, ſervandis, emittendam, quæ ſic emiſſa il-
,, lis, & eorum cuilibet, tam in foro interio-
,, ri, quam exteriori, ſuffragari deberet, ab-
,, ſque novo probationis anno, ex ſpeciali hu-
,, jus Sanctæ Sedis benignitate, Auctoritate
,, noſtra Apoſtolica reciperent, & admitte-
,, rent, eoſdemque poſtquam Profeſſionem de-
,, nuo, ut præfertur, emiſiſſent, ad omnes
,, Gradus, Honores, Dignitates, Præeminen-
,, tias, atque Habilitates, quas, ſi ab initio
,, valide profeſſi eſſent, legitime obtinerent,
,, eadem auctoritate reſtituerent, ac reſtitutos
,, eo ipſo eſſe, & cenſeri declararent, ita ut
,, haberent eumdem locum, ſeſſionem, & vo-
,, tum, prout haberent, ſi priores Profeſſio-
,, nes validæ fuiſſent: & nondum promoti ad
,, omnes, etiam Sacros, & Presbyteratus Or-
,, dines, ſervatis alias ſervandis, promoveri,
,, & tam ipſi, quam alii ad eoſdem Ordines
,, jam recte promoti in ſuſceptis Ordinibus
,, hujuſmodi, etiam in Altaris miniſterio mi-
,, niſtrare licite, & libere valerent, nec non
,, omnes actus, ſive contractus, quos contra-
,, xerant, & legitime contraxiſſent, vel cum
,, Laicis, vel cum aliis Monaſteriis, ſeu alte-
,, rius Religionis Viris, ſi nullum aliud pate-
,, rentur vitium, vel defectum, niſi ex eo ſo-
,, lum, quia initi, aut contracti erant inva-
,, lide ab iis, qui contra dictam Conſtitutio-
,, nem in Domibus non deſignatis, ſive ab eo-
,, dem Sede non approbatis, profeſſi erant,
,, auctoritate noſtra prædicta confirmarent, &
,, approbarent, ac validos omnino declararent,
,, ſuper quibus omnibus & ſingulis plenam, &
,, amplam facultatem dicta auctoritate tribui-
,, mus, & impartiti ſumus, & alias, prout
,, in dictis litteris, quarum tenores, præſenti-
,, bus pro expreſſis haberi volumus, plenius
,, continentur. Cum autem, ſicut dilectus Fi-
,, lius Procurator Generalis Fratrum Ordinis
,, Prædicatorum Nobis nuper exponi fecit, in
,, nonnullis dicti Ordinis Provinciis, novæ
,, oriantur difficultates, quæ conſcientias mul-
,, torum ſolicitas habent, Nobis propterea hu-
,, militer ſupplicari fecit dictus Procurator Ge-
,, neralis, ut ſuper præmiſſis opportune provi-
,, dere de benignitate Apoſtolica dignaremur;
,, Nos igitur omnem in præmiſſis ambigendi,
,, ſeu excitandi materiam e medio tollere, di-
,, ctorumque Fratrum quieti, quantum cum
,, Domino poſſumus, conſulere, ac Procurato-
,, rem Generalem prædictum ſpecialibus favo-
,, ribus, & gratiis proſequi volentes, & a
,, quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis,
,, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſenten-
,, tiis, Cenſuris, & pœnis, a Jure, vel ab
,, homine, quavis occaſione, vel cauſa latis,
,, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit,
,, ad effectum præſentium duntaxat conſequen-
,, dum, harum ſerie abſolventes, & abſolu-
,, tum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicatio-
,, nibus inclinati; De Venerabilium Fratrum
,, noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Re-
,, gularium præpoſitorum conſilio, Apoſtolica
,, auctoritate prædicta, tenore præſentium ſta-
,, tuimus, atque ordinamus, quod in Ratifi-
,, cationibus, ſive novis Profeſſionibus, facien-
,, dis in manibus Prælati nova Fratrum voca-
,, lium acceptatio nullatenus requiratur, ſed
,, ſtatim Profeſſus intelligatur, & Filius ejus
,, Conventus, in quo Profeſſionem fecerat,
,, ſupplendo cum ſimplici ratificatione, ſeu no-
,, va Profeſſione qualecumque requiſitum, quod
,, de Jure requireretur, ſeu de facto occurre-
,, ret, cum retentione eorum Graduum, Offi-
,, ciorum, Honorum, Dignitatum, vel Præe-
,, minentiarum, quibus ad præſens gaudent;
,, ita tamen, ut qui de facto Habitum Regu-
,, larem dimiſerint, recipiantur ſalva Ordinis
,, diſciplina. Decernentes, præſentes Litteras
,, validas, firmas, & efficaces exiſtere & fo-
,, re, ſuoſque plenarios, & integros effectus
,, ſortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & ſin-
,, gulis, quos illæ concernunt, pleniſſime ſuf-
,, fragari, irritumque, & inane quidquid ſecus
,, ſuper his a quoquam, quavis auctoritate,
,, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari,
,, Non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus il-
,, lis, quæ in dictis Litteris volumus non ob-
,, ſtare, ceteriſque contrariis quibuſcumque.
,, Datum Romæ apud S. Petrum ſub An-
,, nulo Piſcatoris die 31. Januarii 1635. Ponti-
,, ficatus noſtri anno duodecimo.

Item ad valorem Profeſſionis requiritur, quod omnino libere libero conſenſu Profitentis abſque metu gravi, ſive cadente in virum conſtantem ab extrinſeco injuſte incuſſo fiat. *Communis*, per text. *in cap.* 1. *de Regularibus*, *c.* 1. *De his*, *quæ vi*, *metuſve cauſa fiunt*, *c.* *Præſens* 4. *cauſ.* 20. *q.* 3. juncto Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 15. ubi inter cauſas reclamandi contra Profeſſionem prima ponitur: *Si quis per vim, vel metum inductus eſt*. 24

25 Dicitur autem notanter: *abſque metu gravi, ſeu cadente in conſtantem virum*, quia metus levis non reddit Profeſſionem invalidam, ut docet *Communis Doctorum*, *arg. l. Metus autem* 3. *ff. Ex quibus cauſis majores &c.* ibi: *Sed non ſufficit quolibet terrore abductum timuiſſe*.

26 Sic etiam notanter dicitur: *ab extrinſeco injuſte incuſſo*, quia metus proveniens ab intrinſeco, & cauſis naturalibus non invalidat Profeſſionem, ut patet de ægroto, qui metu imminentis mortis, aut timore inferni, completo anno probationis, emittit Profeſſionem, quam alias non eſſet emiſſurus, textu expreſſo *in cap. Sicut nobis* 17. *de Regularibus*, & concordat *cap. Perlatum eſt, de his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt*; Unde Fagnanus *lib.* 3. *Decretal. in cap. Si quis* 2. *de Regularibus*, *num.* 82. refert, fuiſſe a Sacra Congregatione Concilii, articulo diligenter diſcuſſo, declaratum, quod ſi quis, ut evadat ultimum ſupplicium ob conſcientiam ſcelerum commiſſorum, aut mortem ſibi timens ab inimicis, Religionem profiteatur, niſi aliud obſtiterit, eſt valide profeſſus, licet alias profeſſus non fuiſſet.

27 Hinc tenendum eſt, quod ſolus metus mortis violentæ incuſſus a cauſa libera extrinſeca cadens in conſtantem virum invalidat Profeſſionem. Vide verb. *Metus n.* 14.

28 Non invalidat autem dictam Profeſſionem metus mortis naturalis, ſeu ab intrinſeco. Vide *ibidem num.* 15. Nec dictam Profeſſionem invalidat metus mortis accidentalis caſualis. Vide *ibidem num.* 16.

29 Cur Profeſſionem inficiat timor mortis violentæ incuſſus a cauſa libera extrinſeca, & non timor mortis naturalis, vel accidentalis caſualis? Vide *ibidem n.* 7.

30 Metus mortis violentæ ad hoc, ut invalidet Profeſſionem, debet eſſe ab homine incuſſus, & ordinatus ad ipſam Profeſſionem extorquendam. Vide *ibidem n.* 18.

31 Secus autem non invalidat, Vide *ibid. n.* 19.

32 Metus reverentialis, ſi præceſſerint minæ, vel verbera, aut Pater ſit terribilis, annullat Profeſſionem. Vide *ibid. num.* 20.

33 Profeſſio dicitur metu facta ex præcedentibus minis, aut verberibus a Patre illatis, etiam ſine expreſſo præcepto. Vide *ibid. n.* 21.

34 Inſuper volunt ſufficere ſolum metum reverentialem abſque minis. Vide *ibid. n.* 22.

35 In praxi tamen tenendum eſt, non ſufficere ſolum metum reverentialem ad annullandam, ſeu invalidandam Profeſſionem. Vide *ibidem num.* 23.

36 Alia de metu. Vide *ibid. per tot.* & verb. *Impedimenta Matrimonii, artic.* 1. *a num.* 98. *ad* 107.

Quibus adde, quod Profeſſio emiſſa per vim, 37
& metum, & ante annum 16. a Concilio Trident. præſcriptum, nulla declarata eſt a *Sacra Congregatione Conc. in Veneta, ſeu Mantuana Nullitatis Profeſſionis* 18. *Auguſti* 1697. de qua
Urſaya *tom.* 1. *part.* 1. *diſceptat.* 3. Item Pro- 38
feſſio per vim, & metum emiſſa, & Novitiatu interrupto, nullu declarata eſt ab *ead. Sacr. Congregat. Concil. in Præneſtina Nullitatis profeſſionis* 17. *Julii*, *&* 12. *Novemb.* 1717. de
qua Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſcept.* 7. Item 39
profeſſio emiſſa ob metum interverſionis ſtatus, & denegationis alimentorum fuit nulla declarata ab *eadem Sacra Congregat. Concil. in Romana Nullitatis profeſſionis* 1. *Octobris* 1720. *&* 11. *Januar.* 1721. de qua Urſaya *tom.* 4. *par.* 1. *diſceptat.* 1.

Item ad valorem Profeſsionis requiritur conſenſus, & acceptatio illius, vel illorum, ad quos ſpectat aliquem ad Profeſſionem recipere. *Communis*, *arg. cap. porrectum* 13. *de Regularib.* ibi: *Et recipitur ab Abbate*, *cap. Ad Apoſtolicam* 16. *eodem*, ibi: *Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente*. Et ratio eſt, quia cum Profeſſio ſit contractus ultro citroque obligatorius; Profeſſum quidem obligans ad obſervantiam Regularem, Religionem vero ad eumdem alendum, & juxta Ordinis Conſtitutiones tractandum, requiritur neceſſario ad ipſam conſenſus utriuſque partis, ſicut in aliis contractibus reciprocis, *arg. l. In omnibus* 55. *de oblat. & action.* 40

Ad quem autem ſpectet Novitios ad Profeſſionem recipere? recurrendum eſt ad conſuetudines legitimas, Conſtitutiones, & Privilegia cujuſcumque Ordinis, ut *in cap. Si ad ſolum* 6. *de Regularibus in* 6. ubi id notat Gloſſa verb. *Pertineat*, Fagnan. *in cap. porrectum* 13. *de Regularibus num.* 34. cum Archidiacono, Jo: Andr. Ancharan. Geminian. Fran. Abbat. Navarr. ibi citatis. 41

Unde in illis Religionibus, in quibus receptio ad Profeſſionem ſpectat ad Prælatum conſenſu, & ſuffragio Religioſorum Conventus, non poteſt Prælatus ſolus ſine tali conſenſu, & ſuffragio aliquem ad Profeſſionem recipere; aliter ſi non concurrat ſaltem major pars Capituli, talis Profeſſio erit nulla. *Communis*, per text. *in cap. Ea noſcitur* 7. *De his, quæ fiunt a Prælato ſine conſenſu Capituli*, ibi: *Quod fiant de Collegiorum ſuorum aſſenſu, ſine qua non obtinent firmitatem*, & concordant *cap. Novit* 4. *& cap. Quanto* 5. *eod.* 42

Ubi

43 Ubi autem receptio ad Profeſsionem ſpectat ad ſolum Prælatum ſine conſenſu, ſuffragio, aut conſilio Religioſorum Conventus, tunc Profeſſio ab ipſo ſolo, alias legitime recepta, erit valida. Nec Prælato defuncto, aut abſente poterit a Conventu aliquis ad Profeſſionem valide admitti. *Communis*, per text. *in cap. Si ad ſolum 6. de Regularibus in 6.* ibi: *Si ad ſolum Abbatem pertineat creatio Monachorum, eo defuncto, nequibit novus Monachus a Conventu*

44 *creari*. Poterit tamen Conventus valide ad Profeſſionem admittere, Prælato defuncto, ubi receptio ad Profeſſionem ſpectat inſimul ad utrumque, textu expr. *in c. cap. ſi ad ſolum*, ibi: *Alias poterit, ſi eorum creatio ſpectat inſimul ad utrumque*.

45 In Ordine noſtro Fratrum Minorum de Obſervantia talis facultas competit Generalibus, & Provincialibus privative quo ad alios, *c. 4. Regul. S. Franciſci*, relat. & confirmat. ab Honorio III. Conſtitut. incip. *Solet*, & expreſſius habetur *in c. Exiit, de verbor. ſignific. in 6. §. Sed quoniam*, ibi: *Concedimus, & præſenti ſtatuto firmamus, licere non ſolum Generali, ſed etiam provincialibus Miniſtris perſonas fugientes a Sæculo in Fratres recipere, quæ Miniſtrorum provincialium licentia per ipſum Generalem (ſicut expedire viderit) poſſit arctari. Vicarii vero provincialium Miniſtrorum ex Officio Vicariæ licentiam hanc ſibi viderint interdictam, niſi per Miniſtros eoſdem (quibus hoc poſſe committere Vicariis, & aliis licere decernimus) hoc ipſi Vicariis ſpecialiter committatur*. Ubi nota, quod pro Vicariis, quibus Pontifex dicit licentiam hanc admittendi ad Profeſſionem eſſe interdictam, intelliguntur ſolum Vicarii illi, ſeu Commiſſarii Provinciales, qui in abſentia dictorum Provincialium relinquuntur ad Provinciarum gubernium. Non autem illi Vicarii Provinciales, qui ſecuta morte, vel legitima renunciatione Miniſtri Provincialis, eliguntur; nam iſtis competit talis facultas ex Officio, ſicuti competit ipſiſmet Provincialibus, cum in re ab ipſis non differant, ut recte obſervat Matthæuc. *Official. Curiæ cap. 41. Officialis quoad profeſſionem num. 4.*

46 Ut autem valide poſſit Generalis, vel Provincialis ad Profeſſionem recipere, requiritur conſenſus, & ſuffragium majoris partis Religioſorum in Conventu Novitiatus a duobus ſaltem menſibus ibi actu de familia exiſtentium, ut ſtatuit Innocentius X. Conſtitut. incip. *Ad propagandam §. 3.* ibi: *Qui poſtea quarto quoque menſe a Communitate Fratrum Conventus ipſius Novitiatus a duobus ſaltem menſibus ibi actu de familia exiſtentium per ſecreta majoris partis ſuffragia habiles inventi fuerint, elapſo anno poſt ſuſceptum Habitum ad Profeſsionem admittat*. Vide ipſam Conſtitutionem relatam a Lantuſca *in Theatr. Regul. verb. Novitius n. 4.* In noviſſimo Capitulo Generali totius noſtri Ordinis celebrato Mediolani 1729. *die 3. Junii* in Conventu S. Angeli (cui interfui & ego, dum Miniſtrum Provincialem, licet immerito, agerem (*in Statuto pro Ciſmontana Familia n. 48.* fuit diſpoſitum ut infra; *In paritate votorum, dum tertia vice feruntur pro Novitiis ad profeſſionem admittendis, ſtatuitur, ut abſque ulla ulteriori computatione Novitius expellatur, niſi aliter in Domino cenſuerit P. Provincialis, qui in hoc votum deciſivum habere, vel aliam computationem imponere valeat*.

Prælatus poteſt aliis committere, ut nomine ſuo Novitios ad Profeſſionem recipiant. *Communis, arg. cap. Ad Apoſtolorum 16. de Regularibus*, ibi: *Abbate per ſe, vel per alium profeſſionem recipiente*. Et ratio eſt, quia, ut expreſſe dicitur *in cap. Poteſt 68. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Poteſt quis per alium, quod poteſt facere per ſeipſum*. 47

Ad valorem *profeſſionis expreſſæ* non requiritur certa verborum forma, ſed ſufficit quælibet, quibuſcumque ſit verbis concepta; Dummodo profiteas per ea, ad tria vota & certam Regulam ſe aſtringere revera intendat. *Communis, arg. cap. porrectum 13. de Regularibus*; Et ratio eſt, quia ut dicitur *in cap. Nihil obſtat 7. de verbor. ſignificat. Nihil obſtat narrandi diverſitas, ubi eadem dicuntur*, & in ejus Summario expreſſe habetur: *Non vitiat factum vario modo narratum, ubi idem in ſubſtantia concluditur*. Valde tamen expedit, & omnino convenit, ut adhibeatur propria, & conſueta cujuſque Religionis formula. *Communis*. 48

49 (beside line "ſtantia concluditur. Valde tamen expedit, &")

Profeſſio expreſſa poteſt valide fieri, non ſolum expreſſis verbis, ſeu ſcriptis, ſed etiam ſignis, & nutibus, ut ſi Prælatus dicat: vis ne tu vovere, ſeu profiteri Religionem noſtram? Et Novitius annuat capite, vel alio claro ſigno, vel nutu indicet ſe de facto talem Religionem, ſeu Regulam profiteri. Pirhing *l. 3. Decret. tit. 32. n. 96. & ſeq.* Reiffenſtuel *ibidem n. 174.* Miranda *tom. 1. q. 24. art. 1.* Donatus *tom. 2. par. 2. tract. 10. qu. 4.* Sanchez *lib. 5. mor. cap. 3. n. 2.* Layman *lib. 4. tract. 5. num. 1.* & alii paſſim; Nullibi enim in Jure reperitur, quod ad valorem Profeſſionis requiratur, quod fiat verbis, vel ſcriptis. 50

Profeſſio expreſſa poteſt etiam fieri per Pro- 51

curatorem. Pirhing *loc. cit. n.* 101. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 154. Donat. *loc. cit. q.* 3. Rodriquez *tom.* 3. *q.* 17. *art.* 13. & alii communiter; Sicut enim poteſt fieri per Procuratorem Matrimonium carnale, ita & Matrimonium ſpirituale, cum valeat argumentum a Matrimonio carnali ad ſpirituale, *arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcop. & cap. Quoniam frequenter* §. *Porro*, *Ut lite non conteſtata*.

52 Profeſſio tacita non eſt revocata, ſeu ablata per Concilium Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regularib.* Sed adhuc in ſuo priſtino valore manet, & fieri valide cenſetur, ſi ad ipſam concurrant ea, quæ a Tridentino *loc. cit.* præſcribuntur, ſcilicet quod Novitius annum 16. jam compleverit, & per annum integrum in probatione, ſeu Novitiatu ſteterit. *Communis, ac certa;* Sic enim expreſſe declaravit *Sacra Congreg. Concilii* apud Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. cap. Ad noſtram* 8. *de Regularibus n.* 8. Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Profeſſio Regular. num.* 13. Novar. *in Lucerna Regular. verb. Profeſſio num.* 14. Donat. *tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 10. *quæſt.* 21.

53 Hinc ſi quis, expleto anno decimo ſexto, annoque probationis finito, exerceat actus, qui ad ſolos Profeſſos pertinent, uti eſt deferre patenter eorum habitum, promoveri ad Sacros ordines, eligi, vel eligere in Capitulo, & ſimilia, tacite profiteri cenſetur; *cap. Vidua* 4. & *cap. Porrectum* 13. *de Regularibus*, *cap. Nullus, de elect. in* 6. *Clementin. Eos qui* 2. *de Regularibus*, & ſæpius declaravit *Sac. Cong. Conc.* apud Fagnan. *l.* 3. *Decretal. in cap. Ad noſtram* 8. *de Regularibus num.* 8.

54 Ad hoc autem, ut Profeſſio tacita ſit valida, requiruntur quinque potiſſimum conditiones. Prima, quod Novitius exercens actum ad ſolos Profeſſos ſpectantes ſciat, quod per talem actum inducitur Profeſſio tacita; Secus ſi ignoraret, quia ignorans, & errans non conſentit; *l. Non idcirco* 9. *Cod. de Jur. & facti ignorantia*, ibi: *Cum nullus ſit errantis conſenſus*, *l. Si per errorem* 15. *ff. De Juriſdict.* ibi: *Cum, ut Julianus ſcribit, non conſentiant qui errant. Quid enim tam contrarium conſenſui, quam error?* Secunda eſt, quod ad talem Profeſſionem concurrat conſenſus illius, qui poteſt ad Profeſſionem recipere; *arg. cap. Porrectam* 13. *& cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus*, & patet ex dictis *ſupra num.* 40. Tertia eſt, quod fiat ſponte, & libere, ſine vi, & metu; *arg. cap.* 1. *& cap.* 4. *de Regularibus*, *cap.* 1. *De his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt*, *cap. Præſens* 4. *cauſ.* 20. *qu.* 3. juncto Concilio Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 15. & patet ex dictis *ſupra num.* 24. *& ſeq.* Quarta eſt, quod Novitius tales actus ad ſolos Profeſſos ſpectantes exercens habeat animum tacite profitendi; *arg. cap.* 1. *de Regularibus*; Actus enim agentium non operantur ultra voluntatem eorum; *leg. non omnis* 19. *ff. Si certum petatur*. Quinta, quod ſit in legitima ætate conſtitutus, & completo probationis anno ad præſcriptum Concilii Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regularibus*, & juxta declarationem Sacræ Congregationis Concilii apud Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Nullus* 1. *de Regular. ſub nu.* 8. *verſ. Et hanc ſententiam*, ibi: *Nam cum dubitatum eſſet, an tacita Profeſſio, quæ non eſt excluſa Decreto Concilii, inciperet completo decimo ſexto anno, & an ſtatim poſt dictum tempus emiſſa cenſeretur? Sacr. Congreg. reſpondit, tacitam profeſſionem incipere a prima hora poſt perfectum annum decimum ſextum, & finire anno decimo ſeptimo*. Et eamdem Sacræ Congreg. declarationem refert *in cap. Ad noſtram* 8. *de Regularibus num.* 30. ubi eam conciliat cum ejuſdem Congregationis declaratione, & concludit, quod annus decimus ſeptimus debet eſſe completus ex eadem Sacra Congregat. quæ dixit tacitam Profeſſionem induci poſt annum, & diem, juxta text. *in c. Puellam* 2. *cauſ.* 20. *qu.* 2. ibi: *At ſi per annum, & diem*. Vide ipſum *ibi*, quem ſequitur Matthæuc. *cap.* 41. *Officialis quoad Profeſſionem num.* 6.

Alia ad rem. Vide verb. *Annus probationis*, verb. *Habitus*, verb. *Monialis art.* 1. verb. *Novitius*. 55

An profeſſus ignoranter ante 16. ætatis annum ex errore fidei Baptiſmalis, ſi exerceat poſtea actus ſolitos a Profeſſis fieri, cenſendus ſit tacite Profeſſus? Variant Doctores. Negativam enim ſententiam tenent plures cum Rota *in Mediolanenſi Nullitatis Profeſſionis* 2. *Martii* 1690. *coram Emerix*, pro qua 18. Theologos, & 17. Juriſtas cumulat, ac recenſet ſæpius fuiſſe ab eadem Rota reſolutum, ut videri poteſt in ipſa Rotæ deciſione, quæ eſt 14. inter impreſſas apud Monacell. *tom.* 2. *in Appendic.* Quam opinionem Matthæucci *loc. cit. n.* 7. dicit videri communiorem, & in puncto Juris veriorem, ipſamque ſequitur Monacell. *loc. cit.* & revera videtur in praxi ſequenda. Affirmativam autem ſententiam defendunt Fagnanus *lib.* 3. *Decretal. in cap. Significatum* 11. *de Regular. a num.* 19. *uſque in finem*; Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 85. *nu.* 5. *& conſult.* 146. *n.* 53. Antonell. *de Tempor. legal. lib.* 2. *c.* 63. Ventrigl. *prax. tom.* 1. *Annot.* 47. §. *Unic. num.* 30. 56

num. 30. Barboſ. Panimol. Diana, & alii plures citati a Rota *in dicta Mediolan. num.* 3. referentes ſic pluries fuiſſe reſolutum *a Sacra Congreg. Conc. ut in Romana* 28. *Maii* 1578. *in Nullius* 13. *Januar.* 1618. *in Neapolitana* 3. *April.* 1621. *in alia Romana* 28. *Auguſti* 1621. *& in Camerinen.* 14. *Decemb.* 1724. Quas Sacræ Congregationis reſolutiones vivæ vocis Oraculo laudavit, & approbavit ſan. mem. Urbanus VIII. ut teſtatur bon. mem. Card. Paulutius, tunc ipſius Sacræ Congr. a ſecretis, in ejus voto recenſito in liberculo particulariter dato. Sic Rota *in d. Mediolanen. num.* 3. Quæ tamen *ibid. n.* 11. clare demonſtrat, prædicta Decreta Congr. Concilii, ut præfertur, Apoſtolico Oraculo roborata, non eſſe applicabilia ad præſentem caſum. Unde, hoc ſtante, videtur in praxi eſſe ſequendam dictæ Rotæ ſententiam. Vide *ibi*.

57 Hermaphroditus non eſt admittendus ad Profeſſionem, neque in Monaſterio ſexus in ipſo prævalentis. Vide verb. *Hermaphroditus n.* 18.

58 Hinc Sac. Cong. Concil. decrevit, quod Hermaphrodita mulier recepta in aliquo Monaſterio non eſt admittenda ad Profeſſionem, etiam ſi ſexus femineus prævaleat. Vide *ibidem numer.* 19.

59 Immo Hermaphrodita, ſi fiat Monialis, Profeſſio irrita eſt. Vide *ibid. num.* 20.

60 Religioſus Profeſſus non poteſt a Religione ejici ſub prætextu, quod laboret morbo gallico, lepra, vel alio morbo incurabili reticito tempore Profeſſionis, quia de Jure communi nulla eſt ægritudo, etiam mortifera, quæ annullet Profeſſionem; Donat. *de Regul. tom.* 4. *part.* 2. *tr.* 3. *de qualitat. recipiend. q.* 25. *n.* 6. *& ſeq.* Monacell. *t.* 1. *in Append. Adnot. ad Decret. de Ejectis n.* 4. & alii; Et quod proinde talis ejectio ſit nulla declaravit nuper *Sacra Cong. Conc. in Siracuſana Ejectionis* 1. *Septemb. & in Cameracen. Ejectionis* 22. *Decemb.* 1691.

61 Niſi tamen adeſſet ſpeciale Statutum Religionis a Papa ad id confirmatum, quod aſſerunt habere PP. Capucc. Paſſerin. *de ſtatib. homin. tom.* 3. *q.* 189. *art.* 10. *inſp.* 4. *num.* 155. *& tribus ſeq.* Monacell. *loc. cit. num.* 4. & noviſſime *Sacr. Congreg. Concil. in Provinciæ Romanæ Capuccinorum* 1. *Jul.* 1724. de Profeſſione emiſſa a Religioſo, qui tacuit morbum habitualem.

62 Statutum tamen hujuſmodi non ſuffragatur, ſi morbus incurabilis ſuperveniat poſt Profeſſionem, quia tunc nec Religioſus ita infirmus poſſet e Clauſtris egredi, nec Religio illum dimittere, ut reſpondit *Sacra Congr. Epiſcopor. & Regular. in una Capuccinorum* 5. *Septembr.* 1692. pro Fratre Secundo a S. Damiano, qui cum diu profugus a Religione vagaſſet, & declarari, ſe non teneri ad Religionem redire, neque Religionem illum recipere ex quo morbo gallico incurabili laboraret) petiiſſet, ſub dicta die prodiit Reſcriptum: *Teneri redire, & Superiores teneri recipere*. Sic præciſe apud Monacell. *loc. cit. num.* 5.

Profeſſus per ſimulationem in Monaſterio Monialium, ex inhoneſta cauſa, licet non ſit Monachus, tamen cogitur in alio Monaſterio manere in pœnam commiſſi delicti: Sicut etiam Profeſſa per ſimulationem in Conventu Virorum ex inhoneſta cauſa, licet non ſit Monialis, tamen cogitur in alio Monaſterio manere in pœnam commiſſi delicti; *cap. Quod interrogaſti* 6. *diſt.* 27. Fagn. *lib.* 4. *Decretal. in cap. Conſuluit* 4. *Qui Clerici vel voventes n.* 25. cum pluribus aliis ibi citatis, *arg. c. Si quis Clericus* 10. *cap. Romanus* 11. *diſt.* 81. *c. Si quæ Monacharum* 28. *cauſ.* 27. *q.* 1. 63

Novitius, qui poſt annum probationis exiit e Monaſterio de licentia Superiorum, inde ad triennium reverſus poteſt ſtatim profiteri, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata. Sic expreſſe cenſuit *Sacra Congreg. Concil.* apud Fagnan. *lib.* 3. *Decret. in cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus n.* 43. ibi: *Cum olim dubitatum eſſet in Sacra Congregatione Concilii, an is, qui, Habitu Regulari ſuſcepto, annum integrum manſit in Religione, eoque elapſo, gravi morbo correptus, & propterea Profeſſione nequaquam emiſſa, permiſſu Superiorum ad ſeculum rediit, poſſetque inde ad triennium morbo liberatus, & ad Monaſterium reverſus, protinus emittere Profeſſionem, non expectato alio probationis anno, vel potius per alium annum ſtare in probatione teneretur? Sacra Congregatio cenſuit poſſe ſtatim emittere Profeſſionem, non expectato alio probationis anno, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata.* 64

Quicumque nulliter Profeſſus poteſt reclamare contra ſuam nullam Profeſſionem, ex quacumque cauſa ſit nulla, dummodo ſervet diſpoſitionem Concilii Trid. *Communis*, per text. in ipſo Concilio Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 15. ibi: *Quicumque Regularis prætendat ſe per vim, vel metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque Habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam cum Habitu diſcedere ſine licentia Superiorum, non audiatur, niſi intra quinquennium tantum a die Profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas præ-* 65

ten-

tenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi antea Habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandam quamcumque cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tamquam Apoſtata puniatur, interim vero nullo Privilegio ſui Ordinis juvetur.

66 Ad legitimam reclamationem contra nullitatem Profeſſionis tres potiſſimum conditiones ſunt neceſſariæ, quarum una ſi negligatur, aut omittatur, reclamans non auditur, ſed ad Monaſterium redire cogitur, vel nondum egreſſus ibidem manere compellitur. *Communis*.

67 *Prima* igitur conditio eſt, quod reclamans ante deductionem, & probationem Nullitatis ſuæ Profeſſionis coram legitimo Judice faciendam, Habitum non deponat, nec etiam abſque licentia Superioris cum Habitu propria auctoritate a Monaſterio diſcedat; textu expreſſo in Concil. Trident. per verba adducta *ſupra n.* 65. Et ſæpius reſpondit *Sac. Cong. Conc.* & ſignanter *in Bononien.* 4. *Jun.* 1689. *in Claramontan.* 29. *Novemb.* 1692. *in Bituntina* 23. *Mart.* 1697. *in Mantuana* 15. *Jun. ejuſdem anni* 1697. *in Giennenſi* 9. *Aprilis* 1701. & alibi frequenter reſcribendo contra illos, qui propria auctoritate depoſuerunt Habitum, & a Monaſterio diſceſſerunt, & petunt audiri: *Reaſſumat Habitum, redeat ad Clauſtra, & poſtea ſupplicet*.

68 Etiamſi egreſſi vellent tranſire ad aliam Religionem, ut declaravit *Sacr. Congreg. Epiſcop.*
69 *in Provincia Bætica* 30. *April.* 1700. Immo etſi tamquam incorrigibiles, ſervata forma Conſtitutionum Apoſtolicarum, fuiſſent ejecti. *Sacra Congr. Conc. in Papien. Reſtitut. in integrum* 15. *Mart.* 1690.

70 Si tamen aliquis Religioſus, vel Religioſa non temere, ſed ex aliqua juſta cauſa, vel ſine Habitu a Monaſterio aufugeret, & ad Urbem accederet, ſeu ad majorem Superiorem, vel Ordinarium, ſeu aliud Monaſterium ſe transferret, quia v. g. non poſſet a Superiore licentiam adeundi obtinere, vel prohiberetur coram Ordinario cauſam nullitatis proponere, ſeu Procuratorem ad reclamandum conſtituere, & hujuſmodi; tunc poſſet, reaſſumpto Habitu, etiam extra Clauſtra audiri, prout plures auditos fuiſſe tempore ſuo, teſtatur Navarrus *Comment.* 4. *de Regularibus nu.* 78. & tenent Sanchez *l.* 7. *de Matrimonio diſp.* 37. *n.* 3. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 31. *n.* 152. Reiffenſtuel *ibid. num.* 196. Monacell. *tom.* 4. *tit.* 1. *form.* 36. *num.* 2. & alii communiter.

71 *Secunda* conditio eſt, quod reclamans cauſam Nullitatis Profeſſionis ante egreſſum coram Superiore ſuo, & loci Ordinario legitime deducat, & probet. *Communis*, textu expreſſo in Concil. Trid. *loc. cit.* ibi: *Et nunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.* Pro *Superiore* 72
ſuo hic intelligitur Superior localis, ſeu Conventus, aut Monaſterii, v. gr. Prior, Guardianus, Abbas, Rector, & hujuſmodi, & non Supremus Ordinis, vel Provinciæ, ut communiter tradunt Doctores, & cenſuit *Sac. Cong. Concil. in Meten. & Romana* 7. *April.* 1629. apud Barb. *in Summa Apoſtolic. dec. verb. Profeſſio Regularis n.* 12. & ſupra Trid. *ſeſſ.* 27. *cit. cap.* 19. *num.* 12. Niſi aliud habeant Religionum Conſtitutiones, & legitimæ conſuetudines, ut hujuſmodi cauſæ deducantur coram Provinciali, uti docent Bordon. *tract. De Profeſſ. c.* 7. *num.* 29. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 5. *n.* 35. Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 197. & alii.
Et pro *Ordinario* intelligitur Epiſcopus Diœce- 73
ſis illius, in qua exiſtit Conventus, ſeu Monaſterium nulliter Profeſſi, aut Profeſſæ. *Communis*, & cenſuit *Sac. Cong. Conc.* 1. *Decembr.* 1593. & 12. *Decemb.* 1665.

Reclamans pro nullitate ſuæ Profeſſionis de- 74
bet cauſam deducere, & probare coram Superiore Religionis, & Ordinario conjunctim, ſeu copulative, etiamſi agatur de nullitate ratione morbi, ſeu alterius defectus naturalis, ut reſpondit *Sacra Congreg. Conc.* 1. *Decembr.* 1593. & 12. *Decembr.* 1665. apud Monacell. *tom.* 2. *in Appendic. adnotat. ad deciſ.* 15. *num.* 1. Et 75
hæc facultas cognoſcendi cauſam nullitatis Profeſſionis conjunctim cum Epiſcopo competit Superioribus etiam in caſu, quo Religio ſe opponat, & contradicat, ut declaravit *Eadem Sacra Cong. Conc. in Olomucen.* 10. *Jun.* 1684. apud Monacell. *loc. cit. num.* 2.

Reclamans autem pro nullitate ſuæ Profeſ- 76
ſionis, eo quod eam, & Novitiatum emiſerit in Conv. non deſignato, tenetur etiam infra quinquennium cauſam deducere immediate coram Sacra Congregatione Concilii: Non enim poteſt nullitatem ſuæ Profeſſionis provenientem ex hoc capite deducere coram ſuo Superiore, & loci Ordinario. Et ſic reſolvit noviſſime *Sacr. Congr. Concil. die* 24. *Septemb.* 1740. & confirmavit Bened. XIV. 28. *Septemb. ejuſdem anni* 1740. ut patet infra in fine hujus *n.* 76. Nec ipſi in hoc ſe poſſunt ingerere ſub graviſſimis pœnis, ut patet ex Decreto Urbani VIII. adducto *ſupra ſub n.* 21. An autem hoc Urbani VIII. Decretum de non reclamando etiam infra quinquennium, niſi coram Sacra Congregatione Concil. comprehendat etiam diſpoſitionem Concilii Tridentini, *c.* 19. *ſeſſ.* 25.

de

de Regularibus, ita ut nullitas Profeſſionis proveniens etiam ex aliis capitibus nequeat hodie, ſicut poterat prius, ex dicta Conciliari diſpoſitione cognoſci, & declarari per Superiorem Regularem, & loci Ordinarium? Variant Doctores. Plurimi enim communius ſuſtinent negativam ſententiam, nempe non obſtante dicto Urbani Decreto, poſſe adhuc hodie ab Ordinario loci, & Superiore Regulari, ſicuti prius, cognoſci, & declarari nullitatem Profeſſionis provenientem ex vi, metu, vel alio capite, præterquam enumeratis in dicto Urbani decreto, ideſt Novitiatu, & Profeſſione peractis in Conventu non deſignato, quia dictum Urbani VIII. Decretum loquitur ſolum de iis, qui ſe prætendunt nulliter profeſſos, eo quod Novitiatum peregerint, & Profeſſionem emiſerint in Conventu non deſignato, & contra formam Decreti Clementis VIII. non autem de iis, qui prætendunt ſuam Profeſſionem nullam, eo quod illam emiſerint per vim, aut metum, ante requiſitam ætatem, aut Novitiatu non integre completo, & hujuſmodi: Unde non obſtante dicto Urbani Decreto, manet adhuc in ſuo robore Conciliaris diſpoſitio, *in citat. cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, quo ad nullitatem Profeſſionis ex aliis capitibus provenientem cognoſcendam, & declarandam a Superiore Regulari, & loci Ordinario. Sic Pellizzarius *tract.* 5. *cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 37. *& cap.* 1. *eod. tract. ſub nu.* 60. ubi ait ſecum ita ſenſiſſe alios viros doctos, Pignat. *t.* 9. *conſult.* 176. *num.* 32. Moronus *Reſ. mor.* 82. *num.* 184. Panim. *d.* 42. *num.* 13. Card. de Luca *de Regularibus diſc.* 41. *num.* 8. *diſc.* 42. *num.* 8. *& Annot. ad Concil. diſcurſ.* 44. *num.* 2. Ventriglia *tom.* 1. *annot.* 47. *num.* 26. Barboſa *in Conc. Trident. cit. ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 19. *nu.* 21. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 164. *num.* 12. Fr. Emmanuel *tom.* 1. *qu.* 36. *art.* 3. Ludov. Beja *reſponſ. caſuum conſcientiæ part.* 4. *caſu* 18. Novarius *in Lucerna Regular. verb. Nullitas* 1. *pag.* 177. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 6. *qu.* 26. *num.* 3. Bonacina *de Clauſura, & pœnis eam violantibus impoſitis qu.* 2. *punct.* 10. *diffic.* 3. *nu.* 3. Aloyſius Riccius *in praxi aurea reſolut.* 20. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 31. *n.* 151. Reiffenſt. *ibidem nu.* 197. & innumeri alii abſolute dicentes, quod reclamans pro nullitate ſuæ Profeſſionis debeat cauſam deducere coram Superiore ſuo, & loci Ordinario, juxta claram, & expreſſam diſpoſitionem Concilii *l. c.* ibi: *Et tunc non* aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.

Affirmativam autem ſententiam, nempe dictum Urbani VIII. Decretum de non reclamando etiam infra quinquennium, niſi in Sacra Congr. Concilii, comprehendere etiam diſpoſitionem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 19. tuentur varii alii, & ſignanter doctiſſimus Donatus *Prax. rerum Regul. t.* 2. *tr.* 17. *quæſt.* 28. *per tot.* Renigius Scropha *in moral. quæſt.* 8. *art.* 10; Pyrrhus Corradus *in praxi diſpenſat. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 14. *nu.* 11. Matthæucc. *Official. Curiæ cap.* 41. *num.* 17. expreſſe dicens, quod *declaratoria nullitatis ex ſtylo Curiæ eſt de reſervatis Sacræ Congregat. Concil. adeo ut ante ipſam, licet prius cauſæ nullitatis coram Ordinario, & Superiore fuerint productæ, non dicatur legitime, & authentice de ipſa nullitate conſtare*. Et id colligunt ex illis verbis Decreti Urbani VIII. ibi: *Ad occurrendum motibus, qui poſſent in Religionibus oriri*, quæ verba, cum ſint generalia, includunt omnes caſus, & generaliter ſunt intelligenda, *arg. cap. Quia circa* 22. *de privilegiis*, cum ſimilibus. Item ex illis: *Inhibendo &c. ne in poſterum in hoc quoque modo ſe ingerant abſque ſpeciali ejuſdem Sanctitatis commiſſione*. Quæ dictio, cum ſit pariter univerſalis, continet omnes modos, etiam improprios *ex lib. Quidam* §. 1. *ibid. Gloſſ. ff. de Fideicommiſſ. liber.* & notat Menoch. *conſil. numer.* 19. ubi, ait, quod includit modos majores expreſſis, & facit aliqua comprehendere, quæ alias minime comprehenderentur. Sic Donatus *tit. qu.* 28. ubi *num.* 8. expreſſe ſubjungit: *Nec Dices Decretum prædictum loqui tantum de prætendentibus reclamare ſuper nullitate Profeſſionis ortu ex defectu Novitiatus facti in loco non deſignato; Secus autem in aliis, quia in dicto Decreto nulla reperitur dictio taxativa. Unde etſi occaſio reclamandi fuerit deſumpta ex Novitiatu indebite facto, proviſio tamen facta eſt univerſaliter in favorem Religionis, & ad occurrendum motibus omnibus volentium reclamare ſuper nullitate Profeſſionum undecumque, & quomodocumque prætenſa, & hoc pro communi quiete Religioſorum*. Cui conſonat Remigius Scropha *citat. qu.* 8. *art.* 10. ſic expreſſe ad rem dicens: *Immo rigoroſius procedit contra iſtas, nam virtute Concilii infra quinquennium poterat nulliter Profeſſus prætendere nullitatem coram Superiore ſuo, & Ordinario. Modo hoc non ſat eſt; non enim poteſt coram Superiore litigare, ſed oportet ire ad Sacram Congregationem*. Et peritiſſimus practicus de his materiis Pyrrhus Corradus *in cit. praxi diſpenſation. Apoſtolic. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 11. *in fine* ſic ex-

expreſſe concludit : *Quinimmo licet antea de ſtylo introductum videretur, ut etiam infra quinquennium pro hujuſmodi irritanda Profeſſione ad Romanam Curiam, ejuſque Signaturam recurreretur, per quam ejuſdem nullitatis declaratio committi conſueverat eo item modo, quo ab ipſo Concilio ſtatutum eſt, nimirum Ordinario loci, & Superiori domus cum clauſula*, dummodo quinquennium lapſum non ſit, *ac indubitanter adhuc etiam potuiſſe eoſdem Superiores abſque ſpeciali Reſcripto intra dictum tempus ſuper hujuſmodi nullitate pronunciare, ex quo contrarium colligi non poteſt ex contextu prædicti Concilii. Attamen hodie omnis prorſus difficultas ſublata eſt, cum Sacra Congregatio Conc. tam ſuper hac, quam aliis capitibus circa hujuſmodi Profeſſionem quid de cetero obſervandum ſit, ſtatuerit, dum præcipit, quod etiam infra quinquennium requiratur ſpecialis Summi Pontificis commiſſio. Cujus quidem Decreti tenorem, cum etiam quoad alios caſus ſatis inconcuſſe ſervetur, hic annectere viſum eſt*: & adducit ipſum Decretum a nobis jam adductum *ſupra num.* 11. Vide ibi.

Unde ſi verum ſit, quod dicti Decreti tenor etiam quoad alios caſus ſatis inconcuſſe ſervetur, & ut dicit Matthæucc. *loc. cit.* declaratoria nullitatis Profeſſionis ex Stylo Curiæ fit de reſervatis Sacræ Congregationi Concilii, non eſt ab hac ſententia recedendum; Quia ſtylus Curiæ facit jus, ſicut Lex Canonica, aut Conſtitutio Papalis, text. in *c. Quam gravi 6. de crimine falſi*, & expreſſe docent Pitonius, *part. 2. diſceptat. 47. num. 14.* Gomez in *Regul. de ſubrogand. qu. 15. n. 4. in fine, & in Regul. de Triennal. q. 7. n. 3.* Urſaya, *tom. 4. part. 2. diſcept. 19. num. 133. & ſeq.* & alii paſſim. Stylus enim Curiæ dicitur interpres Voluntatis Principis. Card. de Luca *de Judic. diſcurſ. 3. n. 20.* Tum quia dictum Urbani Decretum editum eſt ad *occurrendum motibus, qui poſſent in Religionibus oriri*, ut in ipſo expreſſe dicitur: Dicti autem motus poſſunt in Religionibus oriri, non ſolum in reclamationibus pro nullitate Profeſſionum emiſſarum in Conventibus non deſignatis, ſed etiam in reclamationibus pro nullitate Profeſſionum proveniente ex aliis capitibus. Unde videtur dictum Decretum obſervandum eſſe in omnibus reclamationibus pro nullitate Profeſſionum ex quocumque capite proveniente, cum ubi eadem eſt ratio, eadem ſit Legis diſpoſitio; *l. Ideo 27. ff. de Legibus, l. Illud 32. ff. Ad Legem Aquiliam, & c. Inter corporalia 2. de translatione Epiſcopi*. Si autem talis non ſit tenor, & Stylus Curiæ, tenenda eſt prima ſententia propter nimis claram diſpoſitionem Concilii Tridentini *cit. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 19.* expreſſe ſtatuentis, quod reclamans pro nullitate ſuæ Profeſſionis debet cauſam deducere coram Superiore ſuo, & loci Ordinario nullum aliud Tribunal nominando, & requirendo. Tum quia dictum Urbani Decretum ſolum diſponit recurrendum eſſe ad Sacram Congregationem Concilii pro nullitate Profeſſionis orta ex defectu Novitiatus, & Profeſſionis emiſſæ in Conventu non deſignato. Nec verbum quidem facit de nullitatibus Profeſſionum provenientibus ex aliis capitibus. Unde non eſt facienda extenſio de caſu ad caſum; quia quod voluit, expreſſit, & ſi quid aliud voluiſſet, expreſſiſſet, *arg. c. Inter coporalia 2. de translatione Epiſcopi §. Sed neque iſtud; cap. Quia circa 22. de privilegiis, & c. Ad Audientiam 12. de decimis*. Et de facto pro prima ſententia reſolvit noviſſime Sacra Congreg. Concil. 24. Septembr. 1740. & confirmavit Benedict. XIV. 28. Septemb. ejuſdem anni 1740. dummodo cauſa nullitatis profeſſionis proponatur cor. Ordinario, & Superiore Regulari conjunctim, & intra quinquennium a die profeſſionis; quo elapſo, recurrendum eſt omnino ad Sedem Apoſtolicam. Sic apud Theſaur. Reſol. Sac. Congr. Conc. d. ann. 1740.

Tertia conditio eſt, quod reclamans propo- 77
nat cauſam nullitatis intra quinquennium a die Profeſſionis. *Communis*, textu expreſſo in Conc. Trid. *loc. c.* ibi: *Non audiatur, niſi intra quinquennium tantum a die Profeſſionis .... cauſas, quas prætenderit, deduxerit*.

Hinc via ordinaria poſt quinquennim in 78
Foro externo non amplius audiendus eſt reclamans contra Profeſſionem, etiamſi alleget, quod intra quinquennium ignoraverit nullitatem Profeſſionis ſuæ, vel alias abſque culpa ſua a reclamando impeditus fuerit. Sic pluries declaraſſe *Sacram Congregationem Concil.* refert Fagnan. *lib. 1. decretal. in cap. Perlatum eſt 1. De his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt num. 40.* his verbis: *Profeſſi per vim, & metum, elapſo quinquennio, a die Profeſſionis, non ſunt audiendi, niſi infra quinquennium reclamaverint, etiamſi prætendant vim, & metum ſemper duraſſe, ut olim, articulo ſæpius diſcuſſo, reſpondit Sacra Congr. Conc., cujus ſententiam Gregorius XIII. ad ſe relatam approbavit*, & idem tenet, & refert Pignatell. *tom. 3. conſult. 37.* his verbis: *Felicis recordationis Gregorius XIII. ex ſententia Congregationis Concilii declaravit, eos, qui per vim, vel metum ſe ad Religionem præ-*
ten-

tenderent, *niſi intra quinquennium reclamaverint*, *eo elapſo*, *non eſſe audiendos*, *tametſi allegent vim*, *& metum ſemper duraſſe*: & ſic tenent Donatus *tom.* 1. *tr.* 12. *quæſt.* 13. *num.* 4. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 3; *cap.* 5. *nu.* 54. Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 37. *num.* 18. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 202. & alii paſſim, *arg. Conc. Trident. loc. c.* ubi expreſſe dicit, quod quinquennium durat a die Profeſſionis tantum, ibi; *Niſi intra quinquennium tantum a die Profeſſionis*; quæ particula *tantum* eſt excluſiva affirmans id, quod ponit, & negans omnes alios caſus præter expreſſos; *l. Ob æs alienum* 12. *Cod. de Prædiis*, *& aliis rebus Minorum*, *l. Contractus* 33. *ff. de Regul. Juris* cum ſimilibus; Tum quia Concilium ſtatuit quinquennium ad reclamandum conceſſum incipiendum eſſe a die Profeſſionis, & non a die notitiæ nullitatis Profeſſionis, vel ceſſantis impedimenti; Et quod quinquennium ad reclamandum incipiat a die Profeſſionis, & non a die ſublati impedimenti, vel impotentiæ reclamandi declaravit noviſſime *Sacra Congregat. Concil. in Melevit. Nullitatis profeſſionis* 17. *Maii* 1723. teſte Urſaya in *Miſcellan.* 1. *litt. Q. num.* 19.

79 Unde, qui vult reclamare poſt quinquennium elapſum, debet obtinere reſtitutionem in integrum a Papa, cum Ordinarius poſt elapſum quinquennium a die emiſſæ Profeſſiónis non poſſit amplius ſe ingerere, ut diſponit Tridentinum *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de Regularib.* & ad obtinendam dictam reſtitutionem in integrum debet in ſimplici libello ſaltem ſummarie exprimere cauſas nullitatis ſuæ Profeſſionis una cum cauſa, ob quam non potuit intra quinquennium reclamare: tunc enim ſolet a Papa, ſeu a Sacra Congregatione Concilii, vel Epiſcopor. & Regul. concedi reſtitutio in integrum, conſtito de nullitate, & impedimento reclamanti intra quinquennium. Barboſ. in Trident. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *numer.* 9. cum aliis ibi citatis, Sanchez *l. c. num.* 22. Donatus *l. c. quæſt.* 14. *& tom.* 4. *tract.* 12. *de profeſſion. Monialium qu.* 30. *num.* 2. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 204. Monac. *tom.* 3. *tit.* 1. *formul.* 36. *num.* 3. & alii paſſim; & ſic ſæpius reſpondit *Sacra Congreg. Concil.* & ſignanter in *Colimbr.* 24. *April.* 1630. *in Mantuana* 16. *Maii* 1697. *in Melevitana reſtitutionis in integrum* 15. *Decemb.* 1703. *in Neapolitana reſtitutionis in integrum* 7. *Septemb.* 1718. *in Ceneten. reſtitutionis in integrum* 16. *Mart.* 1720. & ſæpe alibi. Religioſus tamen recurrens intra quinquennium, & poſt ipſum reaſſumens inſtantiam non indiget reſtitutione in integrum, ut fuit reſolutum *a Sacr. Cong. Conc. in Ceneten.* 16. *Mart.* 1729.

Vir Profeſſus in Monaſterio Monialium eſt 80
illico ejiciendus, non obſtante lapſu quinquennii, ut pluribus adductis probat Fagnan. *lib.* 1. *decretal. in cap. Perlatum eſt* 1. *De his, quæ vi, metuſve cauſa fiunt*, *num.* 41. Vide *ſupra num.* 63.

Nulliter Profeſſus certo ſciens coram Deo, 81
& in conſcientia ex aliquo eſſentiali defectu ſuam Profeſſionem eſſe nullam, ſi nolit eam ratificare, poteſt tuta conſcientia in occulto diſcedere, ac etiam nubere; Dummodo tamen ſine gravi ſcandalo, aut alio majori incommodo, aut præjudicio abire poſſit. Navarr. *lib.* 3. *conſil.* 89. *de Regularibus*, Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 37. *num.* 11. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. Donatus *tom.* 2. *tr.* 12. *q.* 21. Pirhing *lib.* 3. *decretal. tit.* 31. *num.* 184. Reiffenſtuel *ibidem num.* 207. & ipſo teſte *Communis aliorum*.

Si autem nulliter Profeſſus abſque ſcandalo, 82
aut alio majori incommodo, vel gravi præjudicio Religionis occulte diſcedere nequeat, nec in foro externo poſſit propter aliquod impedimentum probare certam nullitatem ſuæ Profeſſionis, debet manere in Religione, donec commoda occaſio ſine ſcandalo occulte fugiendi ſe offerat, & interim, abſente ſcandali periculo, non tenetur ad vota, & Regulam Ordinis, cum, ſua Profeſſione extante certo nulla, non adſit titulus unde in coſcientia obligetur; Debet tamen ſaltem in publico ad evitandum ſcandalum Regulam Ordinis obſervare, & conſueta Religioni ſervitia præſtare in compenſationem alimentationis, & ſuſtentationis interim a Monaſterio receptæ; Sanchez *loc. citat. num.* 38. Pellizzar. *tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 1. *num.* 48. *& c.* 3. *nu.* 56 Reiffenſtuel *l. c. num.* 208. *& ſeq.* & alii paſſim.

Nulliter Profeſſus, ſi dubitet, an tacite, vel 83
expreſſe ratificavit ſuam Profeſſionem, poſtquam ſcivit certo eſſe nullam; ſi nondum ſit elapſum quinquennium á die Profeſſionis, poteſt adhuc reclamare; Si autem ſit jam elapſum quinquennium, tenetur perſeverare in Religione, nec poteſt per viam reſtitutionis in integrum reclamare, quia in dubio recurrendum eſt ad præſumptionem. Præſumptio autem ante quinquennium ſtat pro Novitio, ut poſt quinquennium ſtat pro Religione, *arg. Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. Sic expreſſe Donatus *t.* 2. *tractat.* 12. *qu.* 9. Fauſtus *de Relig. ſtatu lib.* 5. *quæſt.* 87. *in fine*, Barboſ. *ad Tridentin. ſeſſ.*

25. *cap.*

15. *cap.* 19. *num.* 13. Sanctarel. *variar. reſolut. part.* 1. *qu.* 48. *num.* 46. Merol. *tom.* 1. *diſp.* 3. *cap.* 3. *num.* 283. Diana *part.* 4. *tr.* 3. *de conſcientia dubia reſolut.* 40. Reiffenſtuel *lic. c. num.* 212. & alii paſſim.

84 Nulliter profeſſus poteſt Profeſſionem ſuam ratificare ſive tacite, ſive expreſſe. *Communis,*
85 *ac certa*, nec indiget probatione. Niſi tamen habeat perpetuum impedimentum, quia talis nunquam poteſt ratificare Profeſſionem, nec tacite, nec expreſſe, ſed tenetur quocumque tempore decurſo reclamare, vel occulte diſcedere. Nemo enim ſanæ mentis dicet, quod vir v. g. in Monaſterio Monialium mentito ſexu profeſſus, vel mulier mentito ſexu profeſſa in Conventu Religioſorum, lapſo quinquennio, non poſſit ex illo exire, ſed ibidem teneatur remanere; Barboſa *ad Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *nu.* 19. Navarr. *conſil.* 26. *n.* 12. *& ultim. de Regularib.* Donatus *tom.* 2. *tr.* 2. *quæſt.* 10. & ipſo teſte *Communis aliorum.*

86 Nulliter Profeſſus neceſſario ſcire debet, ſuam profeſſionem fuiſſe nullam ad hoc, ut eam valide ratificet, & ſic de irrita fiat valida. Barboſa *ad Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 28. *c.* 19. *num.* 18. Navarr. *lib.* 3. *tit. de Regularib. conſil.* 5. *num.* 15. *&* 28. *& conſil.* 39. *numer.* 4. Pellizzar. *tom.* 3. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 57. Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *diſp.* 37. *num.* 59. Layman *loc. cit. num.* 9. Pirhing *loc. citat. num.* 149. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 215. & ipſo teſte *Communis aliorum.*

87 Nulliter Profeſſus poteſt valide ſuam ratificare Profeſſionem abſque novo conſenſu Superioris, ſeu Capituli Regularis. Barboſa *ad Concil. Trident. citat. ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *numer.* 17. cum aliis ibi citatis, Fagnan. *l.* 3. *Decretal. in c. Significatum eſt* 11. *de Regularibus num.* 47. Navarr. *conſil.* 35. *num.* 3. *& conſil.* 46. *num.* 2. *de Regularibus in prima editione, & conſ.* 27. *num.* 2. *& conſil.* 28. *num.* 3. *in ſecunda editione.* Rodriq. *tom.* 3. *qq. Regul. quæſt.* 17. *art.* 3, Pirhing *loc. cit. num.* 140. Reiffenſtuel *loc. cit. a num.* 219. Matthæucc. *cap.* 41. *Officialis quoad profeſſionem ſub num.* 17. *verſ. Nota*, & alii paſſim, per text. *in cap. Cum virum* 12. *de Regularibus*, ibi: *Præſertim ſi ratihabitione ſecuta*; *cap. Is qui monaſterium* 1. *de Regularibus in* 6. ibi: *Seu Profeſſionem a ſe prius factam ratam expreſſe habeat*; *cap. Perlatum eſt* 1. *De his, quæ vi metuſve cauſa fiunt*, ibi: *Si legitime probatum fuerit .... ipſam mulierem ... quod fuit poſtmodum ratum habuiſſe; ipſam ad Monaſterium redire, & Habitum depoſitum reaſſumere Cenſura Eccleſiaſtica compellatis.* Quæ Jura ſatis demonſtrant ſolam ratihabitionem Profeſſi deſiderari ad hoc, ut Profeſſio nulliter facta efficiatur valida, nec Prælati, ſeu Religionis requiri novum conſenſum, cum hujus conſenſus jam interfuerit a principio validus, ut ſupponitur, & perdurare præſumatur; Et quatenus requireretur, tamen Summi Pontifices, tamquam Suprema Ordinum Regularium Capita, *cap. Exiit §. Ad hæc cum Fratres, de verbor. ſignificat. in* 6. ut Religionum paci, & tranquillitati conſulerent, voluerunt illam ſupplere, admittendo Profeſſionem illam de irrita fieri validam per ſolam ratificationem, ſeu ratihabitionem Profeſſi. Tum quia hoc indicat clauſula Reſcriptorum, quæ in Curia dari ſolent illis, qui poſt quinquennium ex aliqua juſta cauſa reclamantes contra ſuam Profeſſionem reſtituuntur in integrum. In his enim Reſcriptis, teſte Hyacintho Donato *tom.* 2. *tract.* 12. *quæſt.* 14. *num.* 14. ordinarie inſeritur clauſula: *Dummodo Profeſſionem tacite, vel expreſſe non ratificaverit*, qua Pontifex clare indicat Profeſſionem per ſolam profitentis ratihabitionem abſque nulla nova acceptatione, ne, aut conſenſu Superiorum valide ratificari poſſe, cum, uti ſupponitur, Superiores ignorent Profeſſionem fuiſſe invalidam, & conſequenter in tali caſu novum conſenſum non præſtent, cum ignorantis nullus ſit conſenſus; *l. Non idcirco* 9. *Cod. de Jur. & fact. ignorant. l. Si per errorem* 15. *ff. De Juriſdiction.*

Receptus pro Laico, ſeu Converſo, ſi in 88
Novitiatu de licentia quorum intereſt, tranſeat ad ſtatum Clericalem, & ſubinde, anno probationis integre peracto, profiteatur, valida eſt ejus profeſſio; Tunc enim, ſi a Provinciali, & Definitorio examinatus reperiatur inſtructus ſufficienti litteratura, aliiſque ad Clericatum requiſitis, non videtur eis a Decretis Clementis VIII. prohibitum, qui poſſint illum ad Clericorum ſtatum transferre, cum pro eo tempore non ſit adhuc irrevocabiliter in Statu Converſorum. Sanctorus in *Statut. cap.* 2. *ſtatut.* 24. *verb. Alia difficultas*; Matthæuc. *c.* 41. *Officialis quoad Profeſſionem n.* 21. & alii. Vide tamen ipſa Decreta §. 23. ubi id expreſſe prohibetur; & ſic tenet Donatus *tom.* 2. *tr.* 14. *q.* 24. Vide ibi, & verb. *Tranſitus n.* 5.

Si tamen jam Profeſſionem emiſerit in Sta- 89
tu Laicorum, ſeu converſorum, non poteſt de ſola licentia Prælati Regularis, & Definitorii tranſire ad ſtatum Clericorum; ſed talis licentia obtineri debet a Sede Apoſtolica, quæ ad id ſolet expedire Brevia cum clauſula: *De licentia tamen ſuorum Superiorum*, quæ debet intel-

intelligi, copulative de illa Generalis, & Provincialis ſimul, prout expreſſe declaravit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. de mandato Urbani VIII. die 2. Auguſti* 1630. apud Peyrin. *de Prælat. q. 3. c.* 1. §. 5. *num.* 149. nempe clauſulam: *De licentia Superiorum in Brevibus prædictis appoſitam eſſe intelligendam de Generali Ordinis, & Provinciali Oblatorum hujuſmodi, ita ut pro eorumdem executione requiratur utriuſque licentia, & conſenſus*. Vide verb. *Novitius n.* 98. & §. 23. dict. Decretor. Clement. VIII. & Donatum *prax. Regular. tom.* 3. *tract.* 14. *quæſt.* 14. & 15. ubi recte ad rem, & verb. *Tranſitus n.* 6. & 7.

90 Profeſſus in una Religione non poteſt tranſire ad aliam, etiam ſtrictiorem, ſine licentia
91 Sedis Apoſtolicæ. *Communis*, ex praxi, & ſtylo Curiæ. Et tranſiens de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem Religionem, etiam ejuſdem Ordinis, tenetur in ſecunda Religione novum annum probationis peragere, & ibi Profeſſionem emittere. Sic *Sacra Congr. Conc.* quæ apud Fagnan. *l.* 3. *Decr. in c. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus num.* 67. reſpondit. *Tranſeuntes de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem Religionem, etiam ejuſdem Ordinis, teneri in ſecunda Religione novum annum probationis peragere*.

92 Excommunicantur omnes, qui quandocumque virginem, vel viduam, vel aliam mulierem coegerint invitam ad ingrediendum Monaſterium, vel Habitum ſuſcipiendum Religionis, vel ad Profeſſionem emittendam. Conc.
93 Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 18. Item qui conſilium, auxilium, favorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte facere, quoquo modo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint. Concil. Tri-
94 dent. *ib.* Non excommunicantur tamen ii, qui per vim inductivam, non coactivam, coegerint virginem Monaſterium ingredi. Sic deciſum refert Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 104. *nu* 2. & *Conc. Trid. cit. ſeſſ.* 25. *c.* 18.
95 *n.* 5. Excommunicantur & ii, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo ſine juſta cauſa impedierint. Conc. Trid. *l. c.*

96 Dictam tamen excommunicationem latam a Concilio Trident. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 18. contra cogentes ad Religionem, vel ad Profeſſionem emittendam, ſeu ab ipſa retrahentes viros, ut de Communi tradunt Barboſ. in *dicta ſeſſ.* 25. *c.* 18. *num.* 6. Bonac. *tom.* 1. *de Excomm. diſp.* 2. *quæſt.* 6. *punct.* 2. *num.* 15. Paſſerin. *de ſtatib. hom. tom.* 3. *quæſt.* 189. *art.* 9. *num.* 24. Don. *tom.* 2. *p.* 2. *tract.* 1. *de recipiend. ad Habitum q.* 11. *nu.* 4. Monac. *tom.* 3. *tits* 1. *form.* 36. *nu.* 9. Sanchez *tom.* 1. *decal. l.* 4. *c.* 4. Suar. *tom.* 5. *de Cenſur. diſp.* 25. *ſect.* 7. *nu.* 8. Rodriquez *tom.* 3. *qq. Regular.* 14. *art.* 3. & alii paſſim. Attamen ſic cogentes, vel retrahentes viros, 97
graviter peccant, & poſſunt ab Ordinariis puniri juris remediis, ideſt Cenſuris, ut pluries reſpondit *Sacra Congr. Conc.*, & ſignanter in Hiſpalen. 23. *Septembr.* 1690. ibi: *Archiepiſcopus procedat ad Cenſuras contra Patrem, ſi adhuc vivat; in Bononien.* 26. *Septemb.* 1690. ibi: *Archiepiſcopus procedat contra Matrem cogentem prout de Jure: in Mediolan.* 7. *Februar.* 1700. ibi: *Ordinarius procedat juriis remediis contra Patrem cogentem*.

Profeſſio Regularis varios habet, & ſortitur 98
effectus reſpectu Religioſorum eam emittentium. Primo per Religioſam Profeſſionem confertur Profeſſo perfectiſſima remiſſio omnium peccatorum, tam quo ad culpam, quam quo ad pœnam: Dummodo tamen profitens ſit in ſtatu gratiæ. *Communis*, cum S. Thoma 2. 2. *q.* 189. *art.* 3. *ad Tertium*, Rodriq. *tom.* 2. *q.* 88. *art.* 1. Layman *lib.* 4. *tr.* 5. *cap.* 11. *num.* 1. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 187. Miranda *tom.* 1. *q.* 25. *art.* 8. *arg. c. Quis aliquando* 87. §. *His Auctoritatibus d.* 1. *de Pœnitentia*; ubi dicitur, quod ingredientes Religionem nulla amplius pro commiſſis criminibus pœnitentia ſit injungenda, & concordat *Novell.* 5. ubi Juſtinianus Imperator *in princip.* ſic expreſſe dicit: *Converſationis Monachalis vita ſic eſt honeſta, ſic commendare novit Deo ad hoc venientem hominem, ut omnem humanam ejus maculam detergat*, ubi Gloſſa verb. *Maculam* explicat, ideſt *purgat a peccatis*. Unde Sancti Patres, ut S. Hieronymus *Epiſtol.* 8. & 25. S. Bernardus *lib. de præcepto, & diſpenſ. ad finem* Profeſſionem communiter vocare ſolent *Secundum Baptiſma;* Et Paulus V. inter alios Summos Pontifices Conſtit. incip. *Romanus Pontifex* expreſſe conceſſit Indulgentiam plenariam omnibus Regularem Profeſſionem emittentibus. Immo S. Bernardinus Senenſis in *Quadrageſim. tract.* 2. *ſerm.* 24. *art.* 1. Pellizarius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 4. *nu.* 12. Sa *verb. Religio n.* 17. Carthuſ. in *Opuſcul. de Profeſſion. Mon.* Paulus Mezger *tract.* 8. *diſp.* 39. *art.* 5. *num.* 4. & alii contra Sanchez, addunt hanc plenariam omnium peccatorum remiſſionem obtineri, quoties Religioſus Profeſſionem ſuam renovat, etiam privatim. Et noviſſime Clemens XII. die 30. Martii 1735. Conſtit. incip. *Cum ſicut*, expreſſe conceſſit Indulgentiam plenariam omnibus Re-

Religioſis noſtri Franciſcani Ordinis, qui confeſſi, & Sacra communione refecti Profeſſionem ſuam quomodocumque renovaverint quotannis *die* 16. *Aprilis*, in qua S. P. N. Franciſcus una cum ſociis ſuis anno 1209. Profeſſionem emiſit in manibus Innocentii III. & dicta Conſtitutio, ut ab omnibus in promptu habeatur, hic ad litteram datur.

Indulgentia plenaria perpetua pro omnibus Religioſis, qui die 16. *Aprilis Profeſſionem ſuam renovaverint.*

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ Cum, ſicut dilectus filius Joſephus Maria „ ab Ebora Commiſſarius Generalis Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum, Nobis nuper exponi fecit, Fratres quorumcumque Conventuum dicti Ordinis Profeſſionem Regularem die 16. Menſis Aprilis, qua die S. Franciſcus de Aſſiſio ejuſdem Ordinis Fundator, una cum ſuis ſociis Profeſſionem hujuſmodi in manibus fel. record. Innocentii III. Prædeceſſoris Noſtri, ut fertur, emiſit, quomodolibet ſingulis annis renovare conſueverint; Nos, ut opus tam pium majori cum fructu fiat, & ad augendam eorumdem Fratrum devotionem, & animarum ſalutem, cœleſtibus Eccleſiæ Theſauris pia caritate intenti, omnibus, & ſingulis quorumcumque Conventuum Fratribus Ordinis præfati præſentibus, & futuris vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, qui prædicta die 16. Menſis Aprilis Profeſſionem præfatam quomodolibet renovaverint, ut pfræertur, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint; plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris, die 30. Martii 1735. Pontificatus noſtri anno 5.

F. Card. Oliverius.

Secundo, Profeſſio Religioſa extinguit omnia vota prius emiſſa. *Communis*, textu expreſſo in *cap. Scriptura* 4. *de voto, & voti redemptione*, ibi: *Reus fracti voti aliquatenus non habetur qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur Religionis obſervantiam commutare*. Et hec 99

100 etiamſi quis voverit aliam Religionem etiam ſtrictiorem intrare, textu expreſſo in *cap. Qui poſt votum* 5. *de Regularibus in* 6. ubi etiam aſſignatur ratio, ibi: *Qui poſt votum a ſe de certa Religione intranda emiſſum Religionem aliam etiam laxiorem ingreditur, & profitetur in ipſa, poteſt (voto non obſtante, cui tamquam ſimplici per votum ſolemne noſcitur derogatum) manere licite in eadem; Pro voto tamen non completo erit eidem pœnitentia imponenda.*

Tertio, Profeſſio Religioſa aufert Irregularitatem ex natalium defectu provenientem in ordine ad ſuſcipiendos Sacros Ordines, ita ut etiam Spurii in Religione aliqua profeſſi ad Sacros Ordines abſque alia diſpenſatione promoveri poſſint. Non poſſunt tamen abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione promoveri ad Prælaturas, vel Dignitates Eccleſiaſticas. *Communis*, textu expreſſo in *cap. Ut filiis* 1. *de Filiis Presbyterorum*, ibi: *Ut Filii Presbyterorum, & ceteri in fornicatione nati ad Sacros Ordines non promoveantur, niſi, aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica Regulari viventes; Prælationem vero nullatenus habeant*. Aliæ au- 101

102 tem Irregularitates non auferuntur per Profeſſionem Religioſam, ut cum communiori, & probabiliori docent Rodriquez *tom.* 1. *quæſt.* 13. *art.* 3. Layman *loc. cit.* Sanchez *lib.* 5. *mor. cap.* 5. *n.* 9. Pelizzar. *loc. cit. n.* 33. Reiffenſt. *l. c. n.* 189. Rebuffus, Navarrus, Henriquez, Suarez, & alii; Textus enim *in cit. cap. Ut filii Presbyterorum* loquitur de illa ſola, & nulla alia, & quidem ad ſolum effectum ſuſcipiendi Sacros Ordines. Si enim voluiſſet extendere etiam ad alias Irregularitates, expreſſiſſet: quod enim voluit, expreſſit, *arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcop.* §. *ſed neque iſtud*, *cap. Quia circa* 22. *de privileg. & cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*. Unde cum Jura ad alias non extendant, neque nos cum Jurium correctione extendere debemus; *arg. c. Quæ a Jure* 28. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Quæ a Jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda.*

Quarto, Profeſſio Religioſa dirimit non ſolum Sponſalia, ſed etiam Matrimonium jam contractum, & nondum conſummatum. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Verum* 2. *cap. Ex pu-* 103

publico 7. & cap. Ex parte 14. de converſione
104 *Conjugatorum*. Eſtque definitum a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de Matrimonio*, *Canon.* 6. ibi: *Si quis dixerit*, *Matrimonium ratum*, *non conſummatum*, *per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius conjugum non dirimi*, *anathema ſit*. Et in hoc Votum ſolemne Profeſſionis differt a Voto ſolemni Ordinis Sacri; cum hoc dirimat ſolum Matrimonium contrahendum, ſeu ſponſalia, & nullatenus Matrimonium jam contractum, licet nondum conſummatum. *Communis* ob claram diſpoſitionem Joann. XXII. in Extravagant. *Antiquæ concertationi Unic. de Voto*, *& Voti redemptione*: ibi: *Antiquæ concertationi finem capientes imponere*, *ac animarum periculis inde provenientibus ſalubriter providere*, *de Fratrum noſtrorum conſilio præſenti declaramus Edicto*, *quod licet Votum ſollemnizatum per Sacri ſuſceptionem Ordinis quantum ad impediendum contrahendum*, *ac ad dirimendum*, *ſi poſt contractum fuerit*, *ſecundum ſtatuta Canonum ſit efficax reputandum*; *ad diſſolvendum tamen prius contractum*, *etiamſi per carnis copulam non fuerit conſummatum*, *cum nec Jure Divino*, *nec per Sacros Canones reperiatur hoc ſtatutum*, *invalidum eſt cenſendum*.

105 Quinto, Profeſſio Religioſa tollit maculam quo ad actus temporales, ita ut, qui ante Profeſſionem ratione perjurii, furti, & hujuſmodi ineptus erat ad ferendum teſtimonium in Judicio, per Profeſſionem rehabilitetur, & aptus reddatur ad ipſos, & ſimiles actus, ut colligitur ex *Novell.* 5. ubi Juſtinianus Imperator ſic expreſſe dicit; *Conſervationis Monachalis vita ſic eſt honeſta . . . ut omnem humanam maculam detergat*. Idque docet Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum deputati* 16. *de Judiciis verb. Nationis in finem*. Abbas *ibidem in fine*, Sanchez *loc. cit. num.* 27. Layman *loc. cit. num.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 192. & alii paſſim.

106 Sexto, Profeſſio Religioſa liberat Profeſſum a patria poteſtate. Gloſſa communiter recepta *in l. Si ex cauſa* 9. §. 4. *De Minoribus*, Pirhing *l.* 3. *Decretal. tit.* 31. *num.* 141. Reiffenſtuel. *ibid. num.* 191. Sanchez *lib.* 5. *moral. c.* 5. *num.* 29. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 10. *num.* 5. & alii paſſim. Profeſſus enim a die Profeſſionis tranſit omnino in poteſtatem Superiorum Regularium, & conſequenter a Patria poteſtate eximitur; Non tamen in iis, quæ in damnum Religioſi cedere poſſunt, quia, ut habetur in *c. Quod ob gratiam* 16. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur*, *non eſt in ejus diſpendium retorquendum*; Unde Profeſſus retinet Jura ſuitatis, & ſucceſſionis, & ſi poſt Profeſſionem Filio bona obveniant, ad peculium quaſi caſtrenſe reducuntur. *Authentic. Presbyteros*, *Cod. De Epiſcop. & Cleric.*

107 Septimo, Profeſſio Religioſa tollit Filii ingratitudinem erga Parentes, ita ut, ſi proles poſt datam exheredationis cauſam Monaſterium ingrediatur, & in ipſo profiteatur, ipſo Jure exheredatio ceſſet, quamvis reconciliatio ſubſecuta non ſit, prout docent Covarruvias *de Teſtament. cap.* 16. *num.* 28. Abbas *volum.* 2. *conſil.* 7. Felinus *in cap. Rodulphus*, *de Reſcriptis*; Gloſſa *in l. Deo nobis*, *Cod. de Epiſc. & Cler. arg. c. Non liceat* 10. *cauſ.* 19. *qu.* ibi: *Non liceat Parentibus liberos*, *vel liberis parentes ab hæreditate repellere Monachos factos*, *quamvis*, *dum laici fuerint*, *in cauſam ingratitudinis inciderint*. *Novel.* 123. *cap.* 41. ibi: *Nullam vero licentiam damus*, *aut Parentibus Filios*, *aut Filiis Parentes ſæcularem vitam ſectantes*, *& relinquentes velut ingratos a ſua excludere hereditate*, *Monaſterium*, *aut Monaſticam vitam ſubſequutos*.

108 Regulares non tenentur ratificare ſuam Profeſſionem coram Epiſcopo ante ſuſceptionem Sacrorum Ordinum; non obſtante quod id fuerit demandatum in pluribus Conciliis Provincialibus, & Synodis diœceſanis; Cum enim in Concil. Rom. ſub recolendæ memoriæ Benedicto XIII. anno 1725. celebrato, fuerit quæſitum aliquod medium ad retrahendos Regulares ab impugnatione propriarum Profeſſionum, circa quas in forenſibus judiciis ſæpiſſime ſuccumbunt; Re mature perpenſa a particulari Congregatione, non fuit approbatum temperamentum iſtud, ut obligarentur Religioſi ante ſuſceptionem Sacrorum Ordinum ad ratificandas eorum Profeſſiones, mediante formula impreſſa in Appendice ad Synodum Fulginatenſ. Epiſcopi Baptiſtelli fol. 153. vel alia ſimili forma, ut refertur in Folio Congregationis Concil. in Policaſtren. 24. Auguſti 1726. his verbis: *Qua potiſſimum de cauſa in ultima Synodo Romana non fuit determinatum*, *quod Regulares ante receptionem Sacrorum Ordinum Profeſſionem ratificarent*; *licet in pleriſque Synodis*, *& ſignanter Mediolanenſibus ſub S. Carolo Borromæo id fuerit ſtatutum*; *& in Contradictorio partium admiſſum fuerit a Congregatione particulari ſuper examine ultimæ Synodi Fulginatenſis*. Sic apud Urſayam *tom.* 6. *part.* 2. *diſceptat.* 32. *n.* 114. qui *tom.* 1. *part.* 1. *diſcept.* 1. *a num.* 55. *ad* 58. *& diſcept.* 4. *num.* 42. plura refert decreta.

109 Et hoc omni fundamento rationis, & juris;

quia cum talis ratificatio Profeſſionis eſſet præciſe facta, ut imperata ad ſuſcipiendos Sacros Ordines, non eſſet voluntaria, ſed neceſſaria, & ſtrangulatoria, adeoque nullam haberet vim validandi invalidam Profeſſionem, ut in fortioribus terminis Conſtitutionum diverſarum Religionum a Summis Pontificibus approbatarum, & præcipientium annualem ratificationem, ſeu renovationem Profeſſionis pluries reſolvit *Sacr. Cong. Concil.* & ſignanter, in *Lingonien.* 12. *Aprilis* & 30. *Decemb.* 1698. ubi adducta fuit eadem ratio his verbis: *Perchè eſſendo detta ratifica neceſſaria, e di Regola, non può dirſi approvazione volontaria*, prout ad valorem Profeſſionis requiritur. Et ſic etiam *in Cephaluden.* 4. *Febr.* 1699. *in Mantuana* 9. *Julii* 1701. *in Melevit.* 8. *Auguſti* 1701. & *in Viennen.* 26. *Januar.* 1721. & 8. *Febr. ac* 12. *Septemb.* 1721. *apud Theſaurum Reſolution. Sacr. Cong. Concilii tom.* 2. Unde in ſupradicto Concilio Romano *tit.* 21. *de Regularibus cap.* 1. fuit ſolum ſtatutum, quod Regulares ad Subdiaconatum promovendi authenticum Epiſcopis teſtimonium de ſolemni emiſſa Profeſſione, & Exercitiis ſpiritualibus factis exhibeant, ibi: Antiqua cum ſit Eccleſiæ conſuetudine inductum, & Apoſtolicis Conſtitutionibus probatum, ut Regulares tantummodo, quibus glorioſum eſt mendicare, non alio quam paupertatis, ſeu profeſſæ ab his approbatæ Religionis titulo, ſacris poſſint Ordinibus initiari; attendant Epiſcopi, ne Regularium quempiam ad Subdiaconatus Ordinem promoveant, ſi initiandus ipſe, ut exploratius de requiſito valeat Ordinationis titulo conſtare, expreſſa de ſolemi per eum emiſſa Regulari Profeſſione, proprii non ſecum attulerit fidem Superioris, deque prævìis Exercitiis ſpiritualibus peractis atteſtationem non exhibuerit; una poſtmodum cum Dimiſſoriis Litteris ſervanda in Archivio Epiſcopali.

110 Additur attendenda ſequens Reſolutio.

Decretum editum in Sicula Reſtitutionis in integrum, & Nullitatis Profeſſionum.

Cum plures Religioſi Regularium Ordinum Regni, & Provinciæ Siciliæ a Religione egreſſi vigore ſententiarum ſuper nullitate eorum Profeſſionis minus legitime obtentarum Sacræ huic Congregationi Concilii preces direxerint pro facultate Miſſam celebrandi, quippe qui ſuſpenſionis pœna obſtricti remanſerunt ex defectu congrui Patrimonii, tria hac occaſione in quibuſdam Siciliæ Diœceſibus ex ipſis etiam ejuſdem Regni Ordinariorum relationibus contra Sacri Concilii Tridentini præſcriptum nulliter, & vitioſe peragi detectum fuit. Primum eſt, quod Ordinarii locorum de aſſerta Profeſſionis nullitate poſt elapſum quinquennium, præcipue ſi recurrentes ad reclamandum intra idem quinquennium legitimo impedimento detenti fuerint, non indulta ab Apoſtolica Sede Reſtitutione in integrum, quorumdam Doctorum opinionibus, alioquin reprobatis, innixi, præſumunt agnoſcere, Sententiam de illa ferentes, & inter eos præſertim Epiſcopus Cataniensi, aſſerto quodam privilegio, ſive immemorabili illius Curiæ conſuetudine ſuffultus, prætendit ſententiam Nullitatis Profeſſionis dicere poſſe tum intra, tum poſt elapſum quinquennium ab ejus emiſſione, & ſive Regulares ab illa reclamantes vota emiſerint in ejus Diœceſi, ſive in aliena, dummodo in aliquo ejuſdem Diœceſis loco, & Conventu, dum reclamant, ex Obedientia fuerint conſtituti. Secundum, quod ab iiſdem Ordinariis tam exacto jam quinquennio, quam illo adhuc decurrente, educuntur ſententiæ invalidam declarantes Profeſſionem, Superioribus Conventuum, in quibus Profeſſio emiſſa fuit, non auditis. Et tertium denique, quod ipſi etiam Superiores Regulares ſuper aſſerta nullitate Profeſſionis, nec habito, nec requiſito Ordinarii loci Judicio, aliquando ſententiam pronunciant. Quæ quidem omnia cum aperte repugnent non ſolum notiſſimæ Tridentinorum Patrum diſpoſitioni ſub *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* verum etiam iteratis Sacræ hujus Congregationis reſolutionibus, idcirco ne deinceps tot conſultiſſima decreta amplius violentur, Eminentiis VV. deliberandum proponitur:

An, & quomodo ſit providendum in caſu &c.

Die 24. Septembris 1740. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit: *Providendum juxta modum a Domino Secretario explicandum, facto verbo cum Sanctiſſimo.*

Modus autem eſt, quod ſcribatur Epiſcopo 111 Cataniensi, aliiſque Præſulibus Provinciæ Siculæ, nullum Epiſcopum, ſive Ordinarium, inaudito Superiore Regulari Conventus in quo fuit emiſſa Profeſſio, neque ullum Superiorem Regularem independenter ab Epiſcopo, vel Ordinario poſſe ſub pœna privationis Officii, & vocis activæ & paſſivæ ipſo facto incurrenda, Cauſas Nullitatis Profeſſionis cognoſcere, ſed eas conjunctim ab iiſdem Epiſcopo vel Ordinario loci, ac Superiore Regulari eſſe decidendas, ſive Profeſſionis invaliditas a Religioſis, ſive ab ipſa Religione ex quocumque capite proponatur. Reſtitutionem vero in integrum ad-

adverſus lapſum quinquennii, quod a die Profeſſionis decurrit, etiamſi perduraverit cauſa metus, aut aliquod aliud impedimentum fuerit ad reclamandum interjectum, a S. Sede omnino eſſe impetrandam juxta Decreta alias edita non obſtante quacumque contraria conſuetudine, etiam immemorabili, & quolibet aſſerto Privilegio. Religioſos autem, de quibus agitur, & quorum Profeſſio contra formam Sacri Concilii declarata fuit invalida, teneri intra terminum unius anni reſumere habitum & ad Clauſtra redire, tam pro obtinenda a S. Sede reſtitutione in integrum, quatenus illa indigeant, quam pro inſtituendo judicio ſervatis ſervandis ſuper nullitate ſuæ Profeſſionis, quatenus hanc velint deducere, eoque termino elapſo, ſi non paruerint, habendos eſſe tamquam Apoſtatas; & tandem quod licentias ab ipſis petitas celebrandi, firma pro nunc manente eorum ſuſpenſione, ſeorſim deinceps providebitur, juxta ſingulorum preces, & circumſtantias. Hanc vero reſolutionem ſignificandam eſſe Procuratoribus Generalibus Ordinum, qui Superiores locales de illa moneant, & Sacram Congregationem de executione certiorem reddant: Factaque de præmiſſis per infraſcriptum Secretarium relatione Sanctiſſimo, Sanctitas ſua prædictam Sacræ Congregationis ſententiam in omnibus approbavit die 28. Septembris 1740. Sic expreſſe habetur ad calcem Tomi 9. Theſauri Reſolutionum Sacræ Congregationis Concilii, quæ exaratæ fuere ab undequaque Digniſſimo Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Cardinali Cavalchino, tunc ejuſdem S. Cong. Secretario, qui eruditiſſime ſuo more in dicta *Sicula* pag. 35. ad 43. ibidem impreſſa, plurima ad rem egregia documenta, & Decreta adducit merito ibi videnda.

112 Alia ad rem. Vide verb. *Habitus*, *Metus*, *Moniales art.* 1, *Novitius*.

113 Profeſſio in Ordine Regulari ſtrictiore emiſſa ab eo qui antea in laxiori profeſſus fuerat, pendente judiciali oppoſitione priorum ſuperiorum, valida, aut invalida cenſenda erit, prout ſententia pro una, aut altera parte emanaverit. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 25. incip. *Ex quo*.

114 Pro impugnanda validitate Profeſſionis Regularis attendenda eſt ejuſdem Pontificis noviſſima Conſtitutio 47. incip. *Si datam*: in qua varia ſtatuit. Primo quod reclamatio adverſus Profeſſionem factam per vim, & metum, aut ante debitam ætatem, fiat intra quinquennium tantum a die profeſſionis coram ſuperiore ſuo, & Ordinario juxta Decretum Concilii Tridentini, & hoc ſive agatur de profeſſione Regularium, ſive Monialium: Quod æque procedit in caſu actionis intentatæ ex
parte Religionis. Secundo, quod actio ſerio 116
intentata intra quinquennium, licet deſerta, adhuc poſt elapſum dictum quinquennium, judicanda ſit ab Ordinario, & Superiore Regulari; Et Superior Regularis ſit Superior localis illius Monaſterii, in quo reclamans profeſſionem emiſit, & quidem actualis, quo tempore cauſa ſuper nullitate profeſſionis in judicium deducitur, & quo ad Moniales Superior ſit ille, cui concreditum eſt Monaſterii Regimen, non autem Confeſſarius; & pro Monialibus Ordinario ſubjectis, ſolus ipſe intra quin-
quennium de profeſſione reclamantium judicet. 117
Tertio quod ſi Superior Regularis tale judicium aſſumere nolit, aut non poſſit, vices ſuas delegare valeat alteri, vel Regulari, vel etiam Eccleſiaſtico ſæculari juris Canonici perito, qui una cum Ordinario Judicis partes exerceat, nec poſſit jus ſuum cedere Ordinario loci, ut ſolus procedat. Et quod diſceptantibus inter ſe judicibus, cauſa cenſeatur ad Sedem
Apoſtolicam devoluta. Quarto, quod ad eam- 118
dem Sedem Apoſtolicam, ſeu Sacram Congregationem Concilii privative ſpectet cauſa profeſſionis emiſſæ extra Conventus pro Novitiatu
aſſignatos. Quinto, quod nullus Regularis ad- 119
verſus ſuam profeſſionem reclamare poſſit, niſi intra Religionis ſuæ clauſtra exiſtat, & habitu Regulari reaſſumpto, ſi ipſum antea depoſue-
rit. Sexto, quod ſub pœna nullitatis judicium 120
inniti debeat rigoroſis probationibus, ac proceſſibus judicialibus, & teſtes examinandi ſint, & ſuper articulis a reclamante exhibitis, & juxta interrogatoria danda ab altera parte, nec non citentur defenſores Monaſterii, in quo fuit profeſſio emiſſa, & omnes intereſſe habentes.

Septimo, quod in ſingulis Diœceſibus depu- 121
tetur ab Ordinario aliquis probitate, & doctrina commendatus, ſive Regularis, ſive Eccleſiaſticus Sæcularis, juxta diſpoſita pro defenſore Matrimonii, cui *Defenſoris Profeſſionem* munus imponant, ac ei pro honorario, aut mercede, & pro expenſis ad id neceſſario aſſignent, quod Judex prudenter arbitratus fuerit exſolvendum ex bonis a Profeſſo renunciatis in Religionis ingreſſu, ſi quæ habuerit, aut in defectu, id ſuppleat ipſa Religio, ſi ſit bona temporalia poſſidens; Si autem non adſint bona renunciata, nec ipſa Religio bona poſſideat, tunc defenſori profeſſioni ſatisfiat ex pecuniis mulctarum illius Tribunalis, in

quo cauſa agitata fuerit, ſive alterius, prout ſtatuit de Matrimonii defenſore in Conſtit. in-
122 cip. *Dei miſeratione*, Octavo, quod lata ſententia a Superiore Regulari, & ab Ordinario loci, ſi ipſa pro validitate profeſſionis fuerit, nec Profeſſus appellationem interpoſuerit, cauſa finita cenſeatur; Si vero Profeſſus ad Judicium ſecundæ inſtantiæ appellaverit, vel etiam ulterius eadem cauſa retractanda fuerit, in omnibus hiſce judiciis mandat defenſorem profeſſionis ex Officio deputatum ſemper adeſſe, & a prima ſententia pro nullitate lata ſemper appellare debere, prout ſtatuit de Defenſore
123 Matrimonii. Nono, quod ſicuti conſtituit legitimas pœnas adverſus eos, qui poſt unicam ſententiam pro prioris Matrimonii nullitate, ſive pendente appellatione, ſive ea per incuriam, aut fraudem defenſoris non interpoſita, auſi fuiſſent novas nuptias contrahere, atque decrevit nemini licere ad altera vota tranſire, niſi duæ ſaltem ſententiæ conformes pro nullitate prioris Matrimonii emanaverint; ita ſi quis Profeſſus poſt unicam ſententiam pro nullitate ſuæ profeſſionis pronunciata, ſive pendente, ſive omiſſa culpabiliter appellatione a Religione exire, ac habitum Regularem abjicere præſumpſerit, ſtatuit eum ſubjacere omnibus pœnis, atque cenſuris a ſacris Canonibus, & a Conſtitutionibus Apoſtolicis latis, atque ſancitis, decernendo numquam poſſe Profeſſum a Religione diſcedere, niſi duas ſaltem ſententias conformes pro nullitate ſuæ profeſſionis obtinuerit.

124 Decimo, quod, ſicuti ſupra dictum eſt, Judices primæ inſtantiæ ſuper validitate profeſſionum intra quinquennium judicialiter impugnatarum eſſe debeant Superior Regularis, ſimulque Ordinarius loci: Si vero eædem cauſæ in ſecunda, aut ulteriori inſtantia ſint diſcutiendæ, devolvantur ad quos de jure ab Ordinariorum ſententiis appellatur, ita tamen ut hi quoque judices procedere, & judicare debeant una cum Superiore Regulari, non quidem illius Monaſterii, in quo reclamans profeſſus eſt, ſed alterius Monaſterii ejuſdem Ordinis in eorum Civitate, aut Diœceſi exiſtentis, vel eo non exiſtente, cum Superiore viciniorìs Monaſterii ejuſdem pariter Ordinis, ſeu cum alia perſona Eccleſiaſtica, cui juxta præmiſſa Superior ille, ad quem pertinet, ſuas vices ad hunc effectum delegaverit. Si autem hujuſmodi cauſæ in ſecunda, aut ulteriori inſtantia ad Sedem Apoſtolicam devolvantur, & a prædicta Congregatione Concilii, ſive ab altera Epiſcoporum, & Regularium, aut denique ab Auditoribus Rotæ, ut reſpective aſſolet, diſcutiendæ fuerint, nullus ſit locus ad judicandum Superiori Regulari, qui neque tunc ad ferendam ſententiam admittitur, cum, ut ſupradictum eſt, agitur, etiam intra quinquennium de profeſſione emiſſa in Monaſterio pro Novitiatu minime deſignato. Undecimo, quod præmiſſa locum habeant etiam in Curia Eminentiſſimi 125
Cardinalis Vicarii pro tempore in Urbe, ejuſque diſtrictu.

Duodecimo, quod elapſo quinquennio remedium reſtitutionis in integrum ad Sedem Apoſtolicam privative pertineat, ſive ex parte Profeſſi, ſive ex parte Religionis hujuſmodi inſtantia proponatur; Si autem quandoque a Sede Apoſtolica ejus conceſſio inferioribus judicibus delegetur, ii non niſi prævio proceſſu, & maturo examine cum aſſiſtentia defenſoris profeſſionis in utroque ad id procedere debeant, nec una eorum reſolutio favorabilis pro reſtitutione in integrum ſufficiat, niſi ea per ſecundam conformem, iterato cauſæ examine, auditoque ſemper defenſore profeſſionis, confirmata fuerit, & reclamans remanere debeat in Religione, donec præviis duabus conformibus reſolutionibus pro reſtitutione in integrum ſententia ſuper nullitate profeſſionis ab ipſis, ut ſupra relegatis Superiore Regulari, & Ordinario loci legitime lata fuerit. Reprobando interim praxim illorum Superiorum, qui reclamantibus adverſus profeſſionem ſive intra quinquennium, ſive poſt ejus decurſum, contradictores ſe ſe non exhibeant, aut etiam aperte ſuffragentur. Tertiodecimo, quod Epiſcopi juſtis, gravibuſque pœnis procedant contra inferentes vim, & metum, & ad id conſilium, auxilium, vel favorem dantes; & quod Judices ad exactam juſtitiæ lancem omnia ad id facientia expendant, ac numerum, & qualitatem teſtium, aliaſque omnes circumſtantias ſedulo animadvertant, eis diſtricte præcipiendo, ut in cunctis ad eorum officia præcipientibus, a juſtitiæ tramite, & a præſcriptis ſibi legibus ne minimum quidem diſcedant; ac meminerint omnium, quæcumque geſſerint, ſeveriſſimam ſibi rationem tum apud Divinum Judicem, tum apud homines fore reddendam. 126 127

Additiones ex aliena manu.

De profeſſione ficte emiſſa, ſcilicet ſine interno conſenſu Profitentis, non incongruum eſt 128
hic paucis diſſerere.

Profeſſionem fictam irritam eſſe, etiamſi nec 129
vis, nec metus gravis interceſſerit, communis
eſt

eſt ſententia, idque, quia obligatio, quam inducit profeſſio, non ex Lege oritur, ſed ex privata hominis voluntate, adeoque ubi deeſt voluntas, deeſſe debet & hæc obligatio, Confer Rotam *cor. Molin. deciſ.* 798. *num.* 7. & *ſeq.*

130 Eſtque *ficta* hæc Profeſſio irrita non in *Foro* tantum *Poli*, ſed & in *Foro Fori*, quum neceſſarius ad profeſſionem conſenſus nequeat ab

131 Eccleſia ſuppleri. Nec refragatur textus *in cap. Quod interrogaſti diſtinct.* 27. ubi vidua ficte profeſſa redire fuit coacta ad Monaſterium, & quidem quamvis matrimonium iniiſſet. In caſu enim illo id ita factum fuit, non quia conſenſus fuit ab Eccleſia ſuppletus, ſed quia vidua illa nequiit oſtendere ex cauſa juſta profeſſionem *ficte* emiſiſſe; imo conſtitit ex cauſa *Hypocriſis* emiſſam ab ipſa fuiſſe profeſſionem.

132 Eademque de ratione *in c. Si quis, de Regular.* altera Vidua coacta fuit in Monaſterio permanere, quia ſcilicet demonſtrare nequiit ex juſta cauſa *ficte* emiſiſſe profeſſionem. Accedit quod in caſu hujus *Decretalis* rehabita tacite fuit profeſſio; Conſule pariter Rotam *cor. Molin. dict. deciſ.* 798. *a n.* 9. *ad* 13.

133 Quinimo nec is, qui profeſſionem *ficte* ex cauſa minus juſta emittit, obligatur ex vi conſenſus ab Eccleſia ſuppleti, ſed in pœnam admiſſæ fraudis permanere in Religione tenetur, ut optime inter alios adnotarunt Turrecremat. *in dict. c. Quod interrogaſti d. diſtinct.* 27. Fagnanus *in dict. c. Si quis n.* 36. *de Regul.* Rota *cor. Molines d. deciſ.* 798. *n.* 15.

134 Quomodo vero *in Foro Fori fictio* hæc probari queat, neceſſarium eſt hic expendere. Videndum, utrum allegetur *fictio* ſine ulla cauſa, an cum cauſa. Priori caſu non eſt audiendus qui *ficte* profeſſionem emiſiſſe ait, idque quia nulla allegari poteſt ſimulatio ſine cauſa. Poſteriori vero caſu, intereſt ſcire utrum cauſa ſit juſta, an minus juſta. Si cauſa non ſit juſta, etiamſi eam allegans probare poſſet fictionem, in pœnam permanere in Religione tenetur, ut mox dictum eſt. Si autem cauſa ſit juſta, auditur ſi probare velit *fictionem*; *Rot. cor. Molin. d. deciſ.* 798. *a num.* 26. *ad plur. ſeq.* Exemplum cauſæ ju-

135 ſtæ poni poteſt in metu, & quidem qualicumque. Si enim metus eſſet gravis, opus haud eſſet probare *fictionem*, ſed ipſe ſufficeret ad profeſſionem invalidandam. At metus qualiſcumque præbet juſtam cauſam *fictionis*, Rota *cor. Molin. d. deciſ.* 798. *num.* 29. Et tamen probari debet ex actibus antecedentibus, concomitantibus, & ſubſequentibus profeſſioni contrariis, ut idem ſupremum Tribunal Rotæ *d. deciſ.* 789. *num.* 30.

Hic vero ſilentio non eſt prætereundum, 136 quod ſupremum Tribunal Rotæ *coram Molines deciſ.* 798. examinavit plures actus antecedentes, concomitantes, & ſubſequentes profeſſioni contrarios, qui in ſpecie illa afferebantur ad probandam fictionem, & eos ſufficientes haud reputavit. At ſciendum eſt, quod commiſſa deinde a S. M. Clemente XI. reviſione ejus deciſionis Particulari Congregationi quinque S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, nimirum Carpinei, Colloredi, Moreſcotti, Panciatici, & Bichii, fuit ipſa revocata, & irrita declarata profeſſio, ut refert Urſaya *diſcept. Eccleſ. tom.* 1. *part.* 1. *diſcept.* 20. *num.* 26. Quocirca qui in mox dicta *deciſione* afferuntur actus antecedentes, concomitantes, & ſubſequentes contrarii profeſſioni, pro ſufficientibus haberi queunt *ad fictionem* probandam.

PROPOSITIONES DAMNATÆ.

Articuli XLV. Joannis Wicleff *damnati anno* 1418. *in Concilio Conſtantienſi ſeſſione* 45. 1
tom. 29. *Concilior. Regiorum pag.* 617.

1. Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis remanent in Sacramento Altaris.

2. Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem Sacramento.

3. Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identice, & realiter in propria præſentia corporali.

4. Si Epiſcopus, vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, nec conſecrat, non conficit, non baptizat.

5. Non eſt fundatum in Evangelio, quod Chriſtus Miſſam ordinaverit.

6. Deus debet obedire Diabolo.

7. Si homo fuerit debite contritus, omnis Confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua, & inutilis.

8. Si Papa ſit præſcitus, & malus, & per conſequens membrum Diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ſibi ab aliquo datam, niſi forte a Cæſare.

9. Poſt Urbanum VI. non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub Legibus propriis.

10. Contra Scripturam Sacram eſt, quod viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

11. Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat eum excommunicatum a Deo, & qui ſic excommunicat, fit ex hoc hæreticus, vel excommunicatus.

12. Prælatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipſo traditor eſt Regis, & Regni.

13. Illi, qui dimittunt prædicare, ſive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommuniciati, & in Dei Judicio traditores Chriſti habebuntur.

14. Licet alicui Diacono, vel Presbytero prædicare verbum Dei abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ſive Epiſcopi Catholici.

15. Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.

16. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab Eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, ideſt ex habitu, non ſolum actu delinquentibus.

17. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

18. Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & poſſunt Parochiani propter peccata ſuorum Prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.

19. Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos, vel Religioſos, non plus proſunt eidem, quam generales ceteris paribus.

20. Conferens eleemoſynam Fratribus eſt excommunicatus eo facto.

21. Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque, tam poſſeſſionatorum, quam Mendicantium, redditus ineptior, & inhabilior ad obſervationem mandatorum Dei.

22. Sancti inſtituentes Religiones privatas, ſic inſtituendo peccaverunt.

23. Religioſi viventes in Religionibus privatis non ſunt de Religione Chriſtiana.

24. Fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.

25. Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.

26. Oratio præſciti nulli valet.

27. Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.

28. Confirmatio juvenum, Clericorum Ordinatio, locorum Conſecratio reſervantur Papæ, & Epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.

29. Univerſitates, Studia, Collegia, Graduationes, & Magiſteria quæ in eiſdem ſunt vana gentilitate introducta, tantum proſunt Eccleſiæ ſicut Diabolus.

30. Excommunicatio Papæ, vel cujuſcumque Prælati non eſt timenda, quia eſt cenſura Anti-Chriſti.

31. Peccant fundantes clauſtra, & ingredientes ſunt viri Diabolici.

32. Ditare Clerum eſt contra Regulam Chriſti.

33. Silveſter Papa, & Conſtantinus Imperator errarunt Eccleſiam dotando.

34. Omnes de Ordine Mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynas excommunicati.

35. Ingredientes Religionem, aut aliquem Ordinem eo ipſo inhabiles ſunt ad obſervanda divina præcepta, & per conſequens ad perveniendum ad regnum cœlorum, niſi apoſtataverint ab eiſdem.

36. Papa cum omnibus Clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eo quod poſſeſſiones habent, & conſentientes eis, omnes videlicet Domini ſæculares, & ceteri laici.

37. Eccleſia Romana eſt Synagoga Satanæ, nec Papa eſt proximus, & immediatus Vicarius Chriſti, & Apoſtolorum.

38. Decretales Epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt a Fide Chriſti, & Clerici ſunt ſtulti, qui ſtudent eis.

39. Imperator, & Domini ſæculares ſunt ſeducti a Diabolo, ut Eccleſiam dotarent bonis temporalibus.

40. Electio Papæ a Cardinalibus, a Diabolo eſt introducta.

41. Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.

42. Fatuum eſt credere Indulgentiis Papæ, & Epiſcoporum.

43. Juramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborandos humanos contractus, & commercia civilia.

44. Auguſtinus, Benedictus, Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt, & intraverunt Religiones, & ſic a Papa uſque ad ultimum Religioſum omnes ſunt hæretici.

45. Omnes Religiones indifferenter introductæ ſunt a diabolo.

Articuli XXX. Joannis Hus *damnati anno* 1418. *in Concilio Conſtantienſi ſeſſ.* 45. *Tom.* 29. *Conc. Regiorum pag.* 620. 2

1. Unica eſt Sancta univerſalis Eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum univerſitas.

2. Paulus nunquam fuit membrum Diaboli, licet fecerit quoſdam actus actibus Eccleſiæ malignantium conſimiles.

3. Præ-

3. Præſciti non ſunt partes Eccleſiæ, cum nulla pars ejus ſimiliter excidat ab ea, eo quod prædeſtinationis caritas, quæ ipſam ligat, non excidat.

4. Duæ naturæ Divinitas, & Humanitas ſunt unus Chriſtus.

5. Præſcitus, etſi aliquando eſt in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars Sanctæ Eccleſiæ, & prædeſtinatus ſemper manet membrum Eccleſiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, ſed non a gratia prædeſtinationis.

6. Sumendo Eccleſiam pro convocatione prædeſtinatorum, ſive fuerint in gratia, ſive non, ſecundum præſentem juſtitiam, iſto modo Eccleſia eſt articulus Fidei.

7. Petrus non eſt, nec fuit caput Eccleſiæ Sanctæ Catholicæ.

8. Sacerdotes quomodolibet crimineſe viventes Sacerdotii polluunt poteſtatem, & ſic ut filii infideles ſentiunt infideliter de 7. Sacramentis Eccleſiæ, de clavibus, Officiis, Cenſuris, moribus, cæremoniis, & Sacris rebus Eccleſiæ, veneratione Reliquiarum, Indulgentiis, & Ordinibus.

9. Papalis dignitas a Cæſare inolevit, & Papæ perfectio, & inſtitutio a Cæſaris potentia emanavit.

10. Nullus ſine revelatione aſſereret rationabiliter de ſe, vel alio, quod eſſet caput Eccleſiæ particularis, nec Romanus Pontifex eſt caput Romanæ Eccleſiæ particularis.

11. Non oportet credere, quod iſte, quicumque eſt, Romanus Pontifex, ſit caput cujuſcumque particularis Eccleſiæ ſanctæ, niſi Deus eum prædeſtinaverit.

12. Nemo gerit vicem Chriſti, vel Petri, niſi ſequatur eum in moribus, cum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam poteſtatem, quia ad illud Officium Vicariatus requiritur, & morum conformitas, & inſtituentis Auctoritas.

13. Papa non eſt verus, & manifeſtus ſucceſſor Apoſtolorum Principis Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro; & ſi quærit avaritiam, tunc eſt Vicarius Judæ Iſcariot. Et pari evidentia, Cardinales non ſunt veri, & manifeſti Succeſſores Collegii aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint more Apoſtolorum, ſervantes Mandata, & conſilia Domini noſtri Jeſu Chriſti.

14. Doctores ponentes, quod aliquis per Cenſuram Eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, ſæculari Judicio eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Phariſæos, qui Chriſtum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes *nobis, non licet interficere quemquam*, ipſum ſæculari Judicio tradiderunt, & quod tales ſint homicidæ graviores, quam Pilatus.

15. Obedientia Eccleſiaſtica eſt obedientia ſecundum adinventionem Sacerdotum Eccleſiæ, præter expreſſam auctoritatem Scripturæ.

16. Diviſio immediata humanorum operum eſt, quod ſunt, vel virtuoſa, vel vitioſa, quia ſi homo eſt vitioſus, & agit quicquam, tunc agit vitioſe; & ſi eſt virtuoſus, & agit quicquam, tunc agit virtuoſe, quia ſicut vitium, quod crimen dicitur, ſeu mortale peccatum, inficit univerſaliter actus hominis vitioſi, ſic virtus vivificat omnes actus hominis virtuoſi.

17. Sacerdotes Chriſti viventes ſecundum legem ejus, & habentes Scripturæ notitiam, & affectum ad ædificandum populum debent prædicare, non obſtante prætenſa Excommunicatione. Quod ſi Papa, vel aliquis Prælatus mandat Sacerdoti ſic diſpoſito non prædicare, non debet ſubditus obedire.

18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad Sacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi prætenſa excommunicatione non obſtante.

19. Per Cenſuras Eccleſiaſticas Excommunicationis, ſuſpenſionis, & Interdicti ad ſui exaltationem Clerus populum laicalem ſibi ſuppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Anti-chriſto; Signum autem evidens eſt, quod ab Anti-Chriſto tales procedunt Cenſuræ, quas vocant in ſuis proceſſibus fulminationes, quibus Clerus principaliſſime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Anti-Chriſti, qui Clerum pro ſe maxime uſurpabit.

20. Si Papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus, tunc ut Judas Apoſtolus eſt Diaboli, fur, & filius perditionis, & non eſt caput Sanctæ Militantis Eccleſiæ, cum nec ſit membrum ejus.

21. Gratia prædeſtinationis eſt vinculum, quo corpus Eccleſiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Chriſto capiti inſolubiliter.

22. Papa, vel Prælatus malus, & præſcitus eſt æquivoce Paſtor, & vere fur, & latro.

23. Papa non debet dici Sanctiſſimus, etiam ſecundum Officium, quia alias Rex deberet etiam dici Sanctiſſimus ſecundum Officium, & tortores, & præcones dicerentur ſancti; immo etiam Diabolus deberet dici Sanctus, cum ſit Officiarius Dei.

24. Si Papa vivat Chriſto, etiamſi aſcenderet per ritam, & legitimam electionem ſecundum conſtitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde aſcenderet, quam per Chriſtum, dato etiam, quod intraret per electionem a Deo principaliter factam; nam Judas Iſcariotes rite, & legitime eſt electus a Deo Chriſto Jeſu ad Epiſcopatum, & tamen aſcendit aliunde ad ovile Ovium.

25. Condemnatio 45. articul. Joannis Wicleffi per Doctores facta eſt irrationabilis, & iniqua, & male facta, & ficta eſt cauſa per eos allegata, videlicet ex eo, quod nullus eorum ſit Catholicus, ſed quilibet eorum aut eſt hæreticus, aut ſcandaloſus.

26. Non eo ipſo, quo Electores, vel major pars eorum conſenſerit viva voce ſecundum ritus hominum in perſonam aliquam, eo ipſo illa perſona eſt legitime electa, vel eo ipſo eſt verus, & manifeſtus ſucceſſor, vel Vicarius Petri Apoſtoli, vel alterius Apoſtoli in Officio Eccleſiaſtico; unde ſive Electores bene, vel male elegerint, operibus electi debemus credere, nam eo ipſo, quo quis copioſius operatur meritorie ad profectum Eccleſiæ, habet a Deo ad hoc copioſius facultatem.

27. Non eſt ſcintilla apparentiæ, quod oporteat eſſe unum caput in ſpiritualibus regens Eccleſiam, quod ſemper cum Eccleſia ipſa militante converſetur, & conſervetur.

28. Chriſtus ſine talibus monſtruoſis capitibus per ſuos veraces Diſcipulos ſparſos per Orbem terrarum melius ſuam Eccleſiam regularet.

29. Apoſtoli, & fideles Sacerdotes Domini ſtrenue in neceſſariis ad ſalutem regularunt Eccleſiam, antequam Papæ Officium foret introductum: ſic facerent, deficiente per ſumme poſſibile Papa, uſque ad diem Judicii.

30. Nullus eſt Dominus Civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.

Articuli XLI. Martini Luteri *anno* 1520. *damnati a Leone X.* Conſtitut. incipient. *Exurge Domine*.

1. Hæretica ſententia eſt, ſed uſitata, Sacramenta novæ Legis juſtificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2. In puero poſt Baptiſmum negare remanens peccatum, eſt Paulum, & Chriſtum ſimul conculcare.

3. Fomes peccati, etiamſi nullum adſit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingreſſu Cœli.

4. Imperfecta Caritas morituri fert ſecum neceſſario magnum timorem, qui ſe ſolo ſatis eſt facere pœnam Purgatorii, & impedit introitum regni.

5. Tres eſſe partes Pœnitentiæ, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem, non eſt fundatum in S. Scriptura, nec in antiquis Sanctis Chriſtianis Doctoribus.

6. Contritio, quæ paratur per diſcuſſionem, collationem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum gravitatem multitudinem, & fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem, hæc Contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem.

7. Veriſſimum eſt proverbium, & omnium doctrina de Contritionibus hucuſque data præſtantius: de cetero non facere, ſumma Pœnitentiæ; optima Pœnitentia, nova vita.

8. Nullo modo præſumas confiteri peccata venialia, ſed nec omnia mortalia, quia impoſſibile eſt, ut omnia peccata mortalia cognoſcas; unde in primitiva Eccleſia ſolum manifeſta mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod miſericordiæ Dei nihil volumus relinquere ignoſcendum.

10. Peccata non ſunt ulli remiſſa, niſi remittente Sacerdote, credat ſibi remitti: immo peccatum maneret, niſi remiſſum crederet, non enim ſufficit remiſſio peccati, & gratiæ donatio, ſed oportet etiam credere eſſe remiſſum.

11. Nullo modo confidas abſolvi propter tuam Contritionem, ſed propter verbum Chriſti: *Quodcumque ſolveris &c.* Hic, inquam, confide, ſi Sacerdotis obtinueris abſolutionem, & crede fortiter te abſolutum, & abſolutus vere eris, quidquid ſit de Contritione.

12. Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus.

13. In Sacramento Pœnitentiæ, ac remiſſione culpæ non plus facit Papa, aut Epiſcopus, quam infimus Sacerdos, immo ubi non eſt Sacerdos, æque tantum quilibet Chriſtianus, etiamſi mulier, aut puer eſſet.

14. Nullus debet Sacerdoti reſpondere ſe eſſe contritum, nec Sacerdos requirere.

15. Magnus eſt error eorum, qui ad Sacramenta Euchariſtiæ accedunt, huic innixi, quod

ſint confeſſi, quod non ſint ſibi conſcii alicujus peccati mortalis, quod præmiſerint orationes ſuas, & præparatoria, omnes illi ad judicium ſibi manducant, & bibunt; ſed ſi credant, & confidant ſe gratiam ibi conſecuturos, hæc ſola fides facit eos puros, & dignos.

16. Conſultum videtur, quod Eccleſia in communi Concilio ſtatueret Laicos ſub utraque ſpecie communicandos: nec Bohemi ſub utraque ſpecie communicantes ſunt Hæretici, ſed Schiſmatici.

17. Theſauri Eccleſiæ, unde Papa dat Indulgentias, non ſunt merita Chriſti &c.

18. Indulgentiæ ſunt piæ fraudes fidelium, & remiſſiones bonorum operum, & ſunt de numero eorum, quæ licent, & non de numero eorum, quæ expediunt.

19. Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud Divinam Juſtitiam.

20. Seducuntur credentes Indulgentias eſſe ſalutares, & ad fructum ſpiritus utiles.

21. Indulgentiæ neceſſariæ ſunt ſolum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris ſolummodo, & impatientibus.

22. Sex generibus hominum Indulgentiæ, nec ſunt neceſſariæ, nec utiles; videlicet mortuis, ſeu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiſerunt crimina, his, qui crimina commiſerunt, ſed non publica, his qui meliora operantur.

23. Excommunicationes ſunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ orationibus.

24. Docendi ſunt Chriſtiani plus diligere Excommunicationem, quam timere.

25. Romanus Pontifex Petri ſucceſſor non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius mundi Eccleſias ab ipſo Chriſto in Beato Petro inſtitutus.

26. Verbum Chriſti ad Petrum: *Quodcumque ſolveris ſuper terram &c.* extenditur dumtaxat ad ligata ab ipſo Petro.

27. Certum, in manu Papæ aut Eccleſiæ prorſus non eſſe ſtatuere articulos Fidei, immo nec Leges morum, ſeu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Eccleſiæ ſic, vel ſic ſentiret, nec etiam erraret; adhuc non eſt peccatum, aut Hæreſi contrarium ſentire, præſertim in re non neceſſaria ad ſalutem, donec fuerit per Concilium univerſale alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta eſt enervandi auctoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum geſtis, & judicandi eorum decreta, & confitendi quidquid verum videtur, ſive probatum fuerit, ſive reprobatum a quocumque Concilio.

30. Aliqui articuli Joannis Hus condemnati in Concil. Conſtantienſi ſunt Chriſtianiſſimi, veriſſimi, & Evangelici, quos nec univerſalis Eccleſia poſſet damnare.

31. In omni opere bono juſtus peccat.

32. Opus bonum optime factum eſt veniale peccatum.

33. Hæreticos comburi eſt contra voluntatem Spiritus Sancti.

34. Præliari adverſus Turcas eſt repugnare Deo viſitanti iniquitates noſtras per illos.

35. Nemo eſt certus ſe non ſemper peccare mortaliter propter occultiſſimum ſuperbiæ vitium.

36. Liberum arbitrium poſt peccatum eſt res de ſolo titulo, & dum facit quod in ſe eſt, peccat mortaliter.

37. Purgatorium non poteſt probari ex Sacra Scriptura, quæ ſit in Canone.

38. Animæ in Purgatorio non ſunt ſecuræ de earum ſalute ſaltem omnes, nec probatum eſt ullis, aut rationibus, aut Scripturis ipſas eſſe extra ſtatum merendi, aut augendæ Caritatis.

39. Animæ in Purgatorio peccant ſine intermiſſione, quamdiu quærunt requiem, & horrent pœnas.

40. Animæ ex Purgatorio liberatæ ſuffragiis, minus beantur, quam ſi per ſe ſatisfeciſſent.

41. Prælati Eccleſiaſtici, & Principes ſæculares non male facerent, ſi omnes Saccos mendicitatis delerent.

Propoſitiones LXXIX. Michaelis Baii, & aliorum, *quas damnavit S. Pius V. die* 1. Octob. 4
1567. *Conſt.* incip. *Ex omnibus*: *Quarum damnationem confirmarunt Gregorius XIII. die* 29. *Januar.* 1570. *Conſt.* incip. *Proviſiones noſtræ; Urbanus VIII. die* 6. *Martii* 1641.

1. Nec Angeli, nec primi Hominis adhuc integri merita recte vocantur Gratia.

2. Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorium, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.

3. Et bonis Angelis, & primo Homini, ſi in ſtatu illo perſeveraſſet uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.

4. Vita

4. Vita æterna Homini integro, & Angelo promiſſa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex Lege naturæ ad illam conſequendam per ſe ſufficiunt.

5. In promiſſione facta, & Angelo, & primo Homini continetur naturalis juſtitiæ conſtitutio, qua pro bonis operibus ſine alio reſpectu vita æterna juſtis promittitur.

6. Naturali Lege conſtitutum fuit Homini, ut ſi in obedientia perſeveraret, ad eam vitam pertranſiret, in qua mori non poſſet.

7. Primi Hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera; ſed juxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non recte vocantur gratia, quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia, debeant nuncupari.

8. In redemptis per gratiam Chriſti nullum inveniri poteſt bonum meritum, quod non ſit gratis indigno collatum.

9. Dona conceſſa Homini integro & Angelo, forſitan non improbanda ratione poſſunt dici Gratia, ſed quia ſecundum uſum Sacræ Scripturæ nomine Gratiæ tantum munera intelliguntur, quæ per Jeſum Chriſtum male meritis, & indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quæ illis redditur, Gratia dici debet.

10. Solutio pœnæ temporalis, quæ peccato dimiſſo ſæpe remanet, & corporis reſurrectio proprie non niſi meritis Chriſti adſcribenda eſt.

11. Quod pie, & juſte in hac vita mortali uſque in finem converſati vitam conſequimur æternam, id non proprie Gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali ſtatim initio Creationis conſtitutæ, juſto Dei judicio deputandum eſt, neque in hac retributione bonorum ad Chriſti meritum reſpicitur, ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua Lege naturali conſtitutum eſt, ut juſto Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

12. Pelagii ſententia eſt: Opus bonum, citra Gratiam adoptionis factum, non eſt regni Cœleſtis meritorium.

13. Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, ſed tantum ex eo, quod ſunt conformia Legi, quodque per ea præſtatur obedientia Legi.

14. Opera bona juſtorum non accipiunt in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei judicio mereantur accipere.

15. Ratio meriti non conſiſtit in eo, quod qui bene operatur, habeat Gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum, ſed in eo ſolum, quod obedit Divinæ Legi.

16. Non eſt vera Legis obedientia, quæ fit ſine Caritate.

17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt eſſe neceſſarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis ſublimetur ad ſtatum Deificum.

18. Opera Catechumenorum, ut Fides, & Pœnitentia ante remiſſionem peccatorum facta, ſunt vitæ æternæ merita, quam vitam ipſi non conſequentur, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Opera Juſtitiæ, & Temperantiæ, quæ Chriſtus facit, ex dignitate perſonæ operantis non traxerunt majorem valorem.

20. Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.

21. Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium Divinæ naturæ debita integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda eſt, & non ſupernaturalis.

22. Cum Pelagio ſentiunt, qui textum Apoſtoli ad Rom. 2. *Gentes, quæ Legem non habent, naturaliter ea, quæ Legis ſunt, faciunt*, intelligunt de gentibus Fidei Gratiam non habentibus.

23. Abſurda eſt eorum ſententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quidem ſupernaturali, & gratuito, ſupra conditionem naturæ ſuæ fuiſſe exaltatum, ut Fide, Spe, & Caritate Deum ſupernaturaliter coleret.

24. A vanis, & otioſis hominibus ſecundum inſipientiam Philoſophorum, excogitata eſt ſententia, quæ ad Pelagianiſmum rejicienda eſt, Hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & ad Dei Filium adoptatus.

25. Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.

26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio.

27. Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio, non niſi ad peccandum valet.

28. Pelagianus eſt error, dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

29. Non ſoli fures ii ſunt, & latrones, qui Chriſtum viam & oſtium veritatis, & vitæ negant; ſed etiam quicumque aliunde, quam per ipſum, in viam juſtitiæ (hoc eſt ad aliquam juſtitiam) conſcendi poſſe docent.

30. Aut

30. Aut tentationi ulli ſine gratiæ ipſius adjutorio reſiſtere hominem poſſe, ſic ut in eam non inducatur, ac ab eo non ſuperetur.

31. Caritas perfecta, & ſincera, quæ eſt de corde puro, & conſcientia bona, & Fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.

32. Caritas illa, quæ eſt plenitudo Legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.

33. Catechumenus juſte, & recte, & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat, ac Legem implet per caritatem, ante obtentam remiſſionem peccatorum, quæ in Baptiſmi lavacro demum percipitur.

34. Diſtinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur, ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur, ut beatificator, vana eſt, & commentitia, & ad illudendum Sacris Litteris, & plurimis veterum teſtimoniis, excogitata.

35. Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt.

36. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur ex ſola Philoſophia per elationem præſumptionis humanæ, cum injuria Crucis Chriſti defenditur a nonnullis Doctoribus.

37. Cum Pelagio ſentit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.

38. Omnis amor Creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur.

39. Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſario fiat, libere tamen fit.

40. In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui eſt a neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in Scripturis; ſed ſolum nomen libertatis a peccato.

42. Juſtitia, qua juſtificatur per Fidem impius, conſiſtit formaliter in obedientia mandatorum, quæ eſt operum juſtitia, non autem in Gratia aliqua animæ infuſa, qua adoptatur homo in filium Dei, & ſecundum interiorem hominem renovatur, ac Divinæ naturæ conſors efficitur, ut ſic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire poſſit.

43. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum abſolutionis, & in Catechumenis ante Baptiſmum, eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.

44. Operibus pleriſque, quæ a fidelibus fiunt, ſolum ut Dei mandatis pareant, cujuſmodi ſunt obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt Legis obedientia, & vera Legis juſtitia, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Miſſæ, non alia ratione eſt Sacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut ſancta ſocietate Deo homo inhæreat.

46. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium, nec definitionis quæſtio eſt, ſed cauſæ, & originis, utrum omne peccatum debeat eſſe voluntarium.

47. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati ſine ulla relatione, ac reſpectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

48. Peccatum originis eſt habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulos, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens ſine regenerationis Sacramento, quando uſum rationis conſecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blaſphemet, & Legi Dei repugnet.

50. Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto, *Non concupiſces*.

51. Concupiſcentia, ſive Lex membrorum & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera Legis inobedientia.

52. Omne ſcelus eſt ejus conditionis, ut ſuum Auctorem, & omnes poſteros eo modo inficere poſſit, quo infecit prima tranſgreſſio.

53. Quantum eſt ex vi tranſgreſſionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt, qui cum minoribus naſcuntur vitiis, quam qui majoribus.

54. Definitiva hæc ſententia, Deum homini nihil impoſſibile præcepiſſe, falſo tribuitur Auguſtino, cum Pelagii ſit.

55. Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.

56. In peccato duo ſunt, actus, & reatus, tranſeunte autem actu, nihil manet, niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam.

57. Unde in Sacramento Baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione proprie reatus peccati dumtaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotum ſolum liberat a reatu.

58. Peccator Pœnitens non vivificatur miniſterio

ſterio Sacerdotis abſolventis , ſed a ſolo Deo , qui Pœnitentiam ſuggerens , & inſpirans vivificat eum , & reſuſcitat , miniſterio autem Sacerdotis ſolum reatus tollitur.

59. Quando per eleemoſynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo ſatisfacimus pro pœnis temporalibus , non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus , ſicut quidam errantes autumant (nam alioqui eſſemus ſaltem aliqua ex parte redemptores) ſed aliquid facimus , cujus intuitu Chriſti ſatisfactio nobis applicatur , & communicatur.

60. Per paſſiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta , ſed per communionem Caritatis nobis eorum paſſiones impartiuntur , & ut digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

61. Celebris illa Doctorum diſtinctio , Divinæ Legis mandata bifariam impleri , altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum , altero quantum ad certum quemdam modum , videlicet ſecundum quem valeant operantem perducere ad regnum (hoc eſt ad modum meritorium) commentitia eſt , & explodenda.

62. Illa quoque diſtinctio , qua opus dicitur bifariam bonum , vel quia ex objecto , & omnibus circumſtantiis rectum eſt, & bonum (quod moraliter bonum appellare conſueverunt) vel quia eſt meritorium Regni æterni , eo quod ſit a vivo Chriſti membro per Spiritum Caritatis , rejicienda eſt.

63. Sed & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ , alterius , quæ fit per Spiritum Caritatis inhabitantem , alterius , quæ fit ex inſpiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis , ſed nondum cor inhabitantis , & in eo Caritatem diffundentis , qua Divinæ legis juſtificatio impleatur , ſimiliter rejicitur.

64. Item & illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentiæ , & vitæ novæ propoſitum , & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur, alterius, qua vivificatur , qui vere juſtificatur , & palmes vivus in vite Chriſto efficitur , pariter commentitia eſt , & Scripturis minime congruens.

65. Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus , & gratiæ Chriſti injuriam facit , qui ita ſentit, & docet.

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

67. Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod neceſſario facit.

68. Infidelitas pure negativa in his , in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.

69. Juſtificatio impii fit formaliter per obedientiam Legis , non autem per occultam communicationem , & inſpirationem Gratiæ , quæ per eam juſtificatos facit implere Legem.

70. Homo exiſtens in peccato mortali , ſive in reatu æternæ damnationis poteſt habere veram Caritatem , & Caritas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.

71. Per contritionem , etiam cum Caritate perfecta , & cum voto ſuſcipiendi Sacramentum conjunctam , non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis , aut Martyrii ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.

72. Omnes omnino Juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum . Unde & Job , & Martyres, quæ paſſi ſunt , propter peccata ſua paſſi ſunt.

73. Nemo, præter Chriſtum, eſt abſque peccato Originali; hinc B. Virgo *mortua* eſt propter peccatum ex Adam contractum , omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum Juſtorum , fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

74. Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale , in quibus jam dominatur , peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.

75. Motus pravi concupiſcentiæ ſunt pro ſtatu hominis vitiati prohibiti præcepto , *Non concupiſces* ; Unde homo eos ſentiens , & non conſentiens , tranſgreditur præceptum *Non concupiſces*, quamvis tranſgreſſio in peccatum non deputetur.

76. Quandiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt , non facit præceptum , *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo*.

77. Satisfactiones laborioſæ Juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam conditionatam.

78. Immortalitas primi Hominis non erat Gratiæ beneficium , ſed naturalis conditio.

79. Falſa eſt Doctorum ſententia primum Hominem potuiſſe a Deo creari , & inſtitui ſine Juſtitia naturali.

Damnatio propoſitionis permittentis Confeſ- 5
ſionem , & abſolutionem per Epiſtolam , aut per Internuncium , facta a Clemente VIII. *die* 20. *Julii* 1602. Conſtitut. 87. incip. *Sanctiſſimus* , & reperitur in Bullario Cherubini *t.* 3. *fol.* 132. ut infra.

San-

Sanctiſſimus D. N. D. Clemens Papa VIII. &c. auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illuſtriſs., & Reverendiſſ. Dominis Cardinal. contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus mature, ac diligenter conſiderata.

„ §. 1. Hanc propoſitionem, ſcilicet licere „ per Litteras, ſeu Internuncium Confeſſario „ abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & „ ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad „ minus uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit.

„ §. 2. Præcepitque, ne deinceps iſta propoſitio publicis, privatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve unquam tamquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur: quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputative tractaverit (niſi forſan impugnando) vel ad praxim directe, ſeu indirecte deduxerit, præter Excommunicationem, latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & a qua non poſſit (præter quam in articulo „ mortis) ab alio quacumque etiam dignitate „ fulgente, etiam S. R. E. Majori Pœnitentiario, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi, aliis etiam pœnis infligendis ſubjaceat.

In Generali Congregatione Sanctæ Roman. & univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali, die 20. Menſis Julii 1602.

6 *Propoſitiones V.* Janſenii, *& deſignatio quorumdam locorum, è quibus deſumptæ ſunt.*

I. Propoſitio. Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant.

Janſenius in ſuo Auguſtino *Tom. 3. l. 3. cap. 13.* ſic habet: *Ex hac indubitata Doctrina quædam non parvi momenti ad hanc rem ſpectantia inferuntur, & clareſcunt: 1. Quidem eſſe quædam homini præcepta ſecundum ſtatum, & vires, in quibus conſtitutus eſt, impoſſibilia: 2. Non adeſſe ſemper Gratiam, qua poſſimus, hoc eſt, qua illa eadem præcepta implere ſufficiamus. 3. Hanc impotentiam reperiri non ſolum in excæcatis, obduratis, & infidelibus, ſed etiam fidelibus, & juſtis, qui & fidem Chriſti, & caritatem juſtitiæ, ſuſceperunt. 4. Hanc impoſſibilitatem fidelibus accidere, non tantum quando nolunt præcepta facere, ſed etiam quando volunt ... Hæc igitur omnia pleniſſime, planiſſimeque demonſtrant nihil eſſe in S. Auguſtini Doctrina certius, ac fundatius, quam eſſe præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus excæcatis, & obduratis, ſed fidelibus quoque, & juſtis volentibus, conantibus, ſecundum præſentes, quas habent, vires ſunt impoſſibilia; deeſſe quoque Gratiam, qua fiant poſſibilia.* Hanc eamdem propoſitionem inculcat toto illo libro, exceptis duobus ultimis capitibus.

II. Propoſitio. Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

Janſenius Tom. 3. l. 2. cap. 24. ait: *Gratiam Dei Auguſtinus ita victricem ſtatuit, ut non raro dicat hominem operanti Deo per Gratiam non poſſe reſiſtere, cap. 25. Quod eſt perinde ac ſi apertiſſime diceret, numquam illa caret effectu ſuo; cap. 29.* Docent ipſimet recentiores *cum omnibus iſtis Gratiis optime conſiſtere poſſe, ut voluntas iis excitata, & ſuaſa, atque prolecta nolit, quod certiſſimum eſt, illi Gratiæ medicinali repugnare, quam Auguſtinus lapſis hominibus dari tradit. Tom. 3. l. 3. cap. 1.* pro titulo habet: *Nullum dari poſt lapſum Adami adjutorium ſufficiens, quin ſimul ſit efficax.* Et totus ſecundus liber fuit pro ea propoſitione firmanda.

III. Propoſitio. Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

Janſenius Tom. 3. l. 6. cap. 6. ait: *Quod ſola neceſſitas coactionis adimat libertatem .... demonſtrari poteſt, l. 8. cap. 19.* ait: *Nulla neceſſitas actibus voluntatis liberis formidanda eſt, ſed ſola vis, coactio, & neceſſitas violentiæ.* Tot. *l. 6. 7. & 8.* non continent, niſi unam illam propoſit. prout etiam tituli oſtendunt manifeſte.

IV. Propoſitio. Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

Janſenius Tom. 1. l. 8. cap. 6. ait: *Certum eſſe, & indubitatum eſſe debere ſentio, quod Maſſilienſes præter prædicationem, atque naturam, veram etiam, atque internam & actualem Gratiam ad ipſam etiam Fidem, quam humanæ voluntatis, ac libertatis adſcribunt viribus, neceſſariam eſſe fatentur.* Idem docet *c. 7. 8. & ſeqq.* Eodem *cap.* ait: *In hoc ergo proprie Maſſi-*

Maſilienſium error ſitus eſt, quod aliquid primævæ libertatis reliquum putant, quo ſicut Adam, ſi voluiſſet, poterat perſeveranter operari bonum, ita lapſus homo ſaltem credere poſſe, ſi vellet; neuter tamen abſque interiori Gratiæ adjutorio, cujus uſus, vel abuſus relictus eſſet in uniuſcujuſque arbitrio, & poteſtate; cap. 15. dicit: errorem Maſilienſium fuiſſe, *quod initium Fidei, orationem, gemitus, & deſideria, & hujuſmodi ex nobis, hoc eſt, ex libero arbitrio prodire ſenſerunt, & tamen Gratiam etiam actualem in eorum opinione fuiſſe ad iſtos actus neceſſariam, cujus influxus in eorum libero relinqueretur arbitrio*; Et hic eſt ſcopus omnium librorum de Hæreſi Pelagiana.

V. *Propoſitio*. Semipelagianum eſt dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Janſenius Tom. 3. l. 3. c. 21. Reſpondetur & ad hoc argumentum, quod Chriſtus ſit Redemptor omnium, pro omnibus crucifixus, & mortuus; *Sicut alia præcedentia jam olim ad nauſeam uſque a Pelagianis, præſertimque Maſſilienſibus inculcatum fuit, ut mirum ſit, Recentiores tanto ſtudio trita Hæreticorum arma colligere, & obſoleta recudere*. Ibidem ait: *Juxta doctrinam antiquiorum reſpiciendum tamquam errorem a Fide Catholica abhorrentem, quod Chriſtus pro omnibus omnino paſſus, aut mortuus, aut pro omnibus tam generaliter Sanguinem fudit... Vanum eſt, & ſtultum pro eo irritando, vel avertendo rogare Deum, quod immutabili decreto ſancitum & prædeterminatum eſſe jam noſti: vanum etiam pro talibus ſalvandis pati, mori, vanum pro talibus a perditione decreta liberandis offerre Patri vota, preces, mortem, & Sanguinem ſuum... Quæ ſane cum in Auguſt. doctrina perſpicua, certaque ſint, nullo modo principiis ejus conſentaneum eſt, ut Chriſtus Dominus pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro Juſtorum non perſeverantium æterna ſalute mortuum eſſe, ſanguinem fudiſſe, ſemetipſum redemptionem dediſſe, Patrem oraſſe ſentiatur, ex quo factum eſt, ut juxta ſummum Doctorem non magis Patrem pro æterna ſalute ipſorum, quam pro Diaboli deprecatus fuerit*. Poſtrema capita hujus libri 3. non ſunt niſi hæc quinta propoſitio repetita.

7 Unde dantur hic Bullæ Pontificum, & modus, quo ſingulæ hæ propoſitiones damnatæ ſunt.

Sanctiſſimi D. N. Clementis XI. confirmatio, & innovatio Conſtitutionum Innocentii X. & Alexandri VII. adverſus Janſenianam Hæreſim editarum cum nonnullis Declarationibus pro debita illarum obſervantia adjectis.

„ VIneam Domini Sabaoth, quæ eſt Ca-
„ tholica Eccleſia, pro commiſſo No-
„ bis divinitus Apoſtolicæ ſervitutis munere
„ cuſtodire, atque excolere omni ſtudio, at-
„ que induſtria jugiter ſatagentes, ea quæ a
„ Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris
„ ad ſuccreſcentes in illa pernicioſarum novi-
„ tatum vepres radicitus evellendos, pru-
„ denti, ſalubrique conſilio conſtituta eſſe no-
„ ſcuntur, ut quibuſcumque inimici homi-
„ nis molitionibus dejectis, firmius ſemper,
„ atque exactius obſerventur, Apoſtolici mu-
„ niminis noſtri præſidio libenter roboramus;
„ atque alias deſuper ſollicitudinis, & provi-
„ dentiæ noſtræ partes interponimus ſicut om-
„ nibus maturæ conſiderationis trutina perpen-
„ ſis ad fidelem, ac tutam orthodoxæ verita-
„ tis cuſtodiam, nec non animarum pretioſo
„ Unigeniti Dei Filii Domini noſtri Jeſu Chri-
„ ſti Sanguine redemptorum ſalutem expedire
„ in Domino arbitramur.

„ Sane poſtquam fel. rec. Innocentius Papa
„ X. Prædeceſſor noſter per quamdam ſuam
„ deſuper editam Conſtitutionem quinque fa-
„ moſas propoſitiones ex Libro Cornelii Jan-
„ ſenii Epiſcopi Iprenſis, cui titulus *Augu-*
„ *ſtinus* excerptas Apoſtolici cenſura Judicii ri-
„ te confixerat; rec. mem. Alexander Papa
„ VII. etiam Prædeceſſor noſter ad ejuſmo-
„ di jam damnatos errores a Chriſtifidelium
„ mentibus prorſus abolendos, publicæque
„ tranquillitatis perturbatorum ſubtili tectas
„ calliditate machinationes penitus everten-
„ das, prædictam Innocentii Prædeceſſoris
„ Conſtitutionem totæ illius inſerto tenore,
„ confirmavit, novarumque Declarationum ac-
„ ceſſione conſtabilivit, ſua in id pariter edi-
„ ta Conſtitutione tenoris, qui ſequitur, vi-
„ delicet:

„ Alexander Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, 8
„ Univerſis Chriſtifidelibus ſalutem, & Apo-
„ ſtolicam benedictionem. Ad Sanctam B. Pe-
„ tri Sedem, & univerſalis Eccleſiæ regimen,
„ inſcrutabili Divinæ Providentiæ diſpoſitione,
„ nullis noſtris ſuffragantibus meritis, evecti,
„ nihil Nobis antiquius ex muneris noſtri de-
„ bito eſſe duximus, quam ut Sancta Fidei
„ noſtræ, ac Sacrorum Dogmatum integrita-

„ ti,

„ ti, tradita Nobis a Deo poteſtate, opportune conſuleremus.

„ Ac licet ea, quæ Apoſtolicis Conſtitutionibus abunde fuerunt definita, novæ deciſionis, ſive declarationis acceſſione nequaquam indigeant, quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare, vel ſubdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne morbus iſte latius divagetur, promptum Apoſtolicæ auctoritatis remedium cenſuimus non eſſe differendum.

„ Emanavit ſiquidem a fel. rec. Innocentio Papa X. Prædeceſſore noſtro Conſtitutio, & definitio tenoris, qui ſequitur, videlicet:

9 „ Innocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Univerſis Chriſtifidelibus ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Cum occaſione impreſſionis libri, cui titulus *Auguſtinus* Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præſertim in Galliis, controverſia ſuper quinque ex illis, complures Galliarum Epiſcopi apud Nos inſtiterunt, ut eaſdem propoſitiones Nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perſpicuam ferremus ſententiam; Tenor vero præfatarum propoſitionum eſt pro ut ſequitur: *Prima*: Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant. *Secunda*: Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur. *Tertia*: Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione. *Quarta*: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei: & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare. *Quinta*: Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut Sanguinem fudiſſe.

„ Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum noſtrum aſſiduo pulſant, illa in primis cordi eſt, ut Eccleſia Dei Nobis ex alto commiſſa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tamquam navis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſtatum fluctibus, ac procellis, ſecure navigare, & ad optatum ſalutis portum pervenire poſſit, pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Card. ad id ſpecialiter ſæpius congregatis, ac pluribus in Sac. Theol. Magiſtris, eaſdem quinque propoſitiones, ut ſupra, Nobis oblatas fecimus ſigillatim diligenter examinari, eorumque ſuffragia, tum voce, tum ſcripto relata mature conſideravimus, eoſdemque Magiſtros variis cor. Nobis actis Congregationibus prolixe ſuper eiſdem, ac ſuper earum qualibet differentes audivimus.

„ Cum autem ab initio hujuſmodi diſcuſſionis, ad Divinum implorandum auxilium, multorum Chriſtifidelium preces, tum privatim, tum publice indixiſſemus; poſtmodum iteratis eiſdem ferventius, ac per nos ſollicite implorata Sancti Spiritus aſſiſtentia, tandem divino Numine favente ad infraſcriptam devenimus declarationem, & definitionem.

„ Primam prædictarum propoſitionum: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant*: Temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

„ Secundam: *Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

„ Tertiam: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione:* Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

„ Quartam: *Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Heretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare:* Falſam, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

„ Quintam: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut Sanguinem fudiſſe*: Falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinatorum mortuus ſit, impiam, blaſphemam, contumelioſam, Divinæ pietati derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

„ Mandamus igitur omnibus Chriſtifidelibus utriuſque ſexus, ne de dictis propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant,

„ mant, quem in hac præſenti noſtra declaratione, & definitione continetur ſub Cenſuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in Jure expreſſis.

„ Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, nec non Hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcumque per Cenſuras, & pœnas prædictas, ceteraque Juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis omnino coerceant, & compeſcant.

„ Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque propoſitionibus factam, approbare nullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Janſenii.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno incarnationis Dominicæ 1653. 31. Maii.

„ Cum autem, ſicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque propoſitiones, vel in libro prædicto ejuſdem Cornelii Janſenii non reperiri, ſed ficte, & pro arbitrio compoſitas eſſe, vel in ſenſu ab eodem intento non dmnatas fuiſſe aſſerere magno cum Chriſtifidelibus ſcandalo non reformident;

„ Nos, qui omnia, quæ in hac re geſta ſunt, ſufficienter, & attente perſpeximus, utpote qui ejuſdem Innocentii prædeceſſoris juſſu, dum adhuc in Minoribus conſtituti Cardinalis munere fungeremur, omnibus illis congreſſibus interfuimus, in quibus Apoſtolica auctoritate eadem cauſſa diſcuſſa eſt, ea profecto diligentia, qua major deſignari non poſſet, quamcumque dubitationem ſuper præmiſſis impoſterum auferre volentes, ut omnes Chriſtifideles in ejus Fidei unitate ſeſe contineant, ex debito noſtri Paſtoralis Officii, ac matura deliberatione præinſertam Innocentii Prædeceſſoris noſtri Conſtitutionem, declarationem, & definitionem, harum ſerie confirmamus, approbamus, & innovamus, & quinque illas propoſitiones ex libro præmemorati Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, cui titulus eſt *Auguſtinus* excerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio Janſenio intento damnatas fuiſſe declaramus, & definimus, ac uti tales, inuſta ſcilicet eadem ſingulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione unicuique illarum ſingillatim inuritur, iterum, damnamus, ac eumdem librum ſæpe dicti Cornelii Janſenii, cui titulus *Auguſtinus*, omneſque alios, tam manuſcriptos, quam typis editos, & ſi quos forſan impoſterum edi contigerit, in quibus prædicta ejuſdem Cornelii Janſenii doctrina, ut ſupra, damnata defenditur, vel aſtruitur, aut defenditur, vel aſtruetur, damnamus itidem, atque prohibemus: mandamus omnibus Chriſtifidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo, vel ſcripto exponant, vel interpretentur, publice, vel privatim, palam, vel occulte imprimant, ſub pœnis, & Cenſuris contra Hæreticos in Jure expreſſis ipſo facto abſque alia declaratione incurrendis.

„ Præcipimus igitur omnibus Venerabilibus Fratribus noſtris, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque locorum Ordinariis, ac Hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, Judicibus Eccleſiaſticis, ad quos pertinet, ut præinſertam ejuſdem Innocentii Prædeceſſoris conſtitutionem, declarationem, ac *definitionem*, juxta præſentem noſtram *determinationem* ab omnibus obſervari faciant, ac inobedientes, & rebelles prædictis pœnis, aliiſque Juris, & Facti remediis, invocato etiam, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant.

„ Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarn. Dom. 1656. 16. Octob.

„ Subinde vero, quo omnis Apoſtolicarum definitionum eludendarum aditus intercluderetur, memoratus Alexander Prædeceſſor priſcum Eccleſiæ morem ſecutus certam edidit formulam ab omnibus Eccleſiaſtici Ordinis, tam Sæcularibus, quam Regularibus perſonis ſubſcribendam per aliam ſuam hac in re promulgatam Conſtitutionem tenoris ſequentis, videlicet:

„ Alexander Epiſcopus ſervus ſervorum 10
„ Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Regiminis Apoſtolici Divina Providentia Nobis, quamvis immeritis, commiſſi ratio poſtulat, ut ad ea potiſſimum, quæ Catholicæ Religionis integritati, & propagationi, animarumque ſaluti, & fidelium tranquillitati conſulere apta, & idonea eſſe judicantur, animum, & curam omnem, quantum licet, in Domino applicemus; Quamobrem Cornelii Janſenii Hæreſim in Gallia præſertim ſerpentem, ab Innocentio X. fel. rec. Prædeceſſore noſtro fere oppreſſam, adinſtar colubri tortuoſi, cujus caput attritum eſt in varios gyros, & cavillationum deflexus euntem,

„ tem, ſingulari Conſtitutione ad hunc finem „ edita, altero aſſumptionis noſtræ anno, ex- „ tinguere conati fuimus.

„ Sed, ut multiplices hoſtis hominum gene- „ ris artes adhibet, nondum plene conſequi „ potuimus, ut omnes errantes in viam ſalutis „ redirent, qui tamen unicus erat votorum, „ & curarum noſtrarum ſcopus, quibus ope- „ ram, & induſtriam ſuam egregio ſane ſtudio „ Venerabiles Fratres noſtri Archi-Epiſcopi, „ & Epiſcopi Regni Galliæ, earumdem Con- „ ſtitutionum Apoſtolicarum executioni præci- „ pue intenti contulerunt, & Cariſſimus in „ Chriſto Filius noſter Rex Chriſtianiſſimus „ ſingulari pietate auxiliarem dexteram ſtre- „ nuo, ac conſtantiſſimo animo porrexit.

„ Cum autem præfatus Rex Chriſtianiſſimus „ eodem Religionis zelo ductus per ſuum in „ Urbe Oratorem Nobis ſignificari exponique „ curaverit, nullum aliud opportunius reme- „ dium peſtiferæ hujus contagionis reliquiis ex- „ tirpandis adhiberi poſſe, quam ſi omnes cer- „ tam formulam ſubſcriberent noſtra auctori- „ tate firmatam, in qua quinque propoſitio- „ nes ex Cornelii libro, cui titulus *Auguſti-* „ *nus*, excerptas ſincere damnarent, ac proin- „ de illam a Nobis quantocyus expediri ad „ quælibet effugia præcidenda, omneſque re- „ movendos obtentus, flagitaverit.

„ Nos tam piis dicti Regis Chriſtianiſſimi „ votis benigne annuendum eſſe ducentes, „ Formulam infraſcriptam ab omnibus Eccle- „ ſiaſticis, etiam Venerabilibus Fratribus no- „ ſtris Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis, nec „ non aliis quibuſcumque Eccleſiaſtici Ordi- „ nis, tam Regularibus, quam Sæcularibus, „ etiam Monialibus, Doctoribus, & licentia- „ tis, aliiſque Collegiorum Rectoribus, atque „ Magiſtris ſubſcribi diſtricte mandamus, id- „ que intra tres menſes a die publicationis, „ ſeu notificationis præſentium, alias contra „ eos, qui intra terminum prædictum non pa- „ ruerint, irremiſſibiliter procedi volumus, „ juxta Canonicas Conſtitutiones, & Conci- „ liorum Decreta.

Formula a ſupradictis ſubſcribenda.

„ Ego N. Conſtitutioni Apoſtolicæ Inno- „ centii X. datæ die 31. Maii 1653. & Con- „ ſtitut. Alex. VII. datæ die 16. Oct. 1656. „ Summorum Pontificum me ſubjicio, & quin- „ que propoſitiones e Cornelii Janſenii libro, „ cui nomen *Auguſtinus*, excerptas, & in ſen- „ ſu ab eodem Auctore intento, prout illas „ per dictas Conſtitutiones Sedes Apoſtolica „ damnavit, ſincero animo rejicio, ac damno, „ & ita juro; Sic me Deus adjuvet, & hæc „ Sancta Evangelia.

„ Decernentes inſuper, præſentes Litteras „ ſemper, & perpetuo validas, & efficaces „ exiſtere, & fore, ſuoſque plenos, & inte- „ gros effectus ſortiri, & obtinere; Sicque „ per quoſcumque Judices Ordinarios, & De- „ legatos ubique judicari, & definiri debe- „ re, ſublata eis, & eorum cuilibet, qua- „ vis aliter judicandi, & interpretandi facul- „ tate, & auctoritate; ac irritum, & inane, „ ſi ſecus ſuper his a quocumque quavis au- „ ctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit „ attentari.

„ Quocirca Venerabilibus Fratribus Archie- „ piſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Or- „ dinariis committimus, & mandamus, ut „ ſinguli in ſuis Diœceſibus, ac locis ſuæ Ju- „ riſdictioni ſubjectis, præſentes Litteras, & „ in eis contenta quæcumque exequantur, & „ executioni mandari, & obſervari ab omni- „ bus curent, & inobedientes quoſcumque per „ ſententias, & pœnas, aliaque Juris, & Fa- „ cti remedia, appellatione poſtpoſita, invo- „ cato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii „ ſæcularis auxilio, omnino compellant.

„ Volumus autem, ut præſentium tranſum- „ ptis etiam impreſſis, manu Notarii publici „ ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in di- „ gnitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, ea- „ dem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis ori- „ ginalibus Litteris adhiberetur, ſi forent ex- „ hibitæ, vel oſtenſæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc „ noſtram Conſtitutionem, & Ordinationem „ infringere, vel ei auſu temerario contrai- „ re: Si quis autem hoc attentare præſum- „ pſerit, indignationem omnipotentis Dei, „ ac BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus „ ſe noverit incurſum. Datum Romæ apud „ Sanctam Mariam Majorem anno 1664. 15. „ Februarii.

„ Sic equidem cauſa finita eſt, non tamen „ ſic, ut par erat, finitus eſt error Apoſto- „ lico toties mucrone percuſſus: Neque enim „ defuere, nec adhuc deſunt homines veritati „ non acquieſcentes, & nunquam Eccleſiæ „ contradicendi finem facientes, qui variis di- „ ſtinctionibus, ſeu potius effugiis ad circum- „ ventionem erroris excogitatis, Eccleſiam „ ipſam turbare, eamque interminatis quæ- „ ſtionibus, quantum in ipſis eſt, involvere, „ & implicare conantur, quodque deterius eſt,

„ ipſamet Apoſtolicæ Sedis Decreta redarguendis eorum pravis ſenſibus condita, ac præſertim quaſdam piæ mem. Clementis Papæ IX. die 19. Januarii 1669. ad quatuor Galliæ Epiſcopos, nec non binas ſimilis mem. Innocentii Papæ XII. etiam Prædeceſſorum noſtrorum die 6. Februarii 1694. & die 24. Novembris 1696. ad Epiſcopos Belgii in forma Brevis reſpective datas Litteras in erroris ſui patrocinium advocare, temerario plane auſu non erubeſcunt, perinde ac ſi memoratus Clemens Prædeceſſor, qui eiſdem ſuis Litteris ſe Innocentii X. & Alexandri VII. Prædeceſſorum Conſtitutionibus ſupradictis firmiſſime inhærere, ac a dictis quatuor Epiſcopis veram, & totalem obedientiam, adeoque Formulæ a præfato Alexandro Prædeceſſore, ſicut præmittitur, editæ ſincere per eos ſubſcribi voluiſſe declaravit, aliquam in tam gravi negotio exceptionem, ſeu reſtrictionem, quam nullam prorſus ſe unquam admiſſurum fuiſſe proteſtatus fuit, re ipſa admiſiſſet; Dictus vero Innocentius XII. Prædeceſſor, dum ſapienter, ac proinde prædictas quinque propoſitiones ex memorato libro Janſenii excerptas in ſenſu obvio, quem ipſamet propoſitionum verba exhibent, ac præſeferunt, damnatas eſſe pronunciavit, non eo ipſomet obvio ſenſu, quam in Janſenii libro habent, quive ab eodem Janſenio intentus, ac a præfatis Innocentio X. & Alexandro VII. Prædeceſſoribus damnatus fuit, ſed de alio quopiam diverſo ſenſu cogitaſſet; dictaſque Innocentii X. & Alexandri VII. Prædeceſſorem Conſtitutiones temperare, reſtringere, aut alio quovis modo immutare voluiſſet, iiſdem ipſis Litteris, quibus eas in ſuo robore fuiſſe, & eſſe, ſeque illis firmiter inhærere verbis apertiſſimis aſſerebat.

„ Præterea iidem inquieti homines, ſparſis undequaque ſcriptionibus, ac libellis exquiſita ad fallendum arte compoſitis, non ſine gravi Apoſtolicæ Sedis injuria, maximeque totius Eccleſiæ ſcandalo docere non ſunt veriti, ad obedientiam præfatis Apoſtol. Conſtitutionibus debitam non requiri, ut quis prædicti Janſeniani libri ſenſum in antedictis quinque propoſitionibus, ſicut præmittitur, damnatum, interius ut Hæreticum damnet, ſed ſatis eſſe, ſi ea de re obſequioſum (ut ipſi vocant) ſilentium teneatur. Quæ quidem aſſertio, quam abſurda ſit, & animabus Fidelium pernicioſa, ſatis apparet, dum fallacis hujus doctrinæ pallio non deponitur error, ſed abſconditur, vulnus tegitur, non curatur, Eccleſiæ illuditur, non paretur: Et lata demum filiis inobedientiæ via ſternitur ad fovendam ſilentio Hæreſim, dum ipſam Janſenii doctrinam, quam ab Apoſtolica Sede damnatam Eccleſia univerſalis exhorruit, adhuc interius abjicere, & corde improbare detrectent.

„ Quin etiam eo impudentiæ nonnullos deveniſſe compertum eſt, ut veluti naturalis honeſtatis, nedum Chriſtianæ ſinceritatis obliti aſſerere non dubitaverint, præfatæ Formulæ a memorato Alexandro Prædeceſſore præſcriptæ ſubſcribi licite poſſe etiam ab iis, qui interius non judicant prædicto Janſenii libro doctrinam Hæreticam contineri; Quaſi vero contra quam ſcriptum eſt: Qui loquitur veritatem in corde ſuo. Et: Qui jurat proximo ſuo, & non decipit; hujuſmodi erroris fautoribus liceat Eccleſiam ipſam jurejurando decipere, ſimulque Apoſtolicæ Sedis providentiam fallere, dum ejuſdem Formulæ conceptis verbis loquuntur quod Eccleſia loquitur, quod tamen ſentit ipſa, non ſentiunt: ſeque parere Conſtitutionibus Apoſtolicis profitentur, quibus animo contradicunt.

„ Hinc eſt, quod Nos ad opportunum, & efficax tam exitiali morbo, qui ut cancer ſerpit, & quotidie in deterius vergit, remedium adhibendum, non minus demandatæ Nobis omnium Eccleſiarum ſollicitudinis debito quamplurimorum Venerabilium Fratrum noſtrorum diverſarum partium, ac præſertim Regni Galliarum, Epiſcoporum zelo, ac precibus excitati, ne hujuſmodi pravi homines Catholicæ Eccleſiæ pacem ſubvertere impune pergant, & ſimplicium, ac puſillorum mentibus imponere, docentes quæ non oportet; neve ullus apud eos quoque, qui bona, ut ajunt, fide, ac falſis rumoribus decipi ſe fortaſſe patiuntur, de mente, ac ſententia Apoſtolicæ Sedis amplius ambigendi ſuperſit locus, Divino prius tam privatis noſtris, quam publice indictis precibus, implorato præſidio, ac re mature diſcuſſa, de nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium conſilio, auditiſque complurium in Sacra Theologia Magiſtrorum ſuffragiis, Primo quidem præinſertas Innocentii X. & Alexandri VII. Prædeceſſorum Conſtitutiones, omniaque, & ſingula in iis contenta, auctoritate Apoſto-

„ lica

„ lica tenore præſentium confirmamus, approbamus, & innovamus.

„ Ac inſuper, ut quævis in poſterum erroris occaſio penitus præcidatur, atque omnes Catholicæ Eccleſiæ filii Eccleſiam ipſam audire, non tacendo ſolum (nam & impii in tenebris conticeſcunt) ſed & interius obſequendo, quæ vera eſt Orthodoxi hominis obedientia, condiſcant, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione; Obedientiæ, quæ præinſertis Apoſtolicis Conſtitutionibus debetur, obſequioſo illo ſilentio minime ſatisfieri, ſed damnatum in quinque præfatis propoſitionibus Janſeniani libri ſenſum, quem illarum verba præſeferunt, ut præfertur, ab omnibus Chriſtifidelibus, ut Hæreticum, non ore ſolum, ſed corde rejici, ac damnari debere, nec alia mente, animo, credulitate ſupradictæ Formulæ ſubſcribi licite poſſe, ita ut, qui ſecus, aut contra quoad hæc omnia, & ſingula ſenſerint, prædicaverint, verbo, vel ſcripto docuerint, aut aſſeruerint, tamquam præfatarum Apoſtolicarum Conſtitutionum tranſgreſſores omnibus, & ſingulis illarum Cenſuris, & pœnis omnino ſubjaceant, eadem auctoritate Apoſtolica decernimus, declaramus, ſtatuimus, & ordinamus.

„ Decernentes pariter, eaſdem præſentes, & præinſertas Litteras ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere; Sicque per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, ubique judicari, & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

„ Quo circa Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, nec non Hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, & Judicibus Eccleſiaſticis, ad quos pertinet, committimus, & mandamus, ut ſinguli in ſuis reſpective Diœceſibus, ac locis ſuæ Juriſdictioni ſubjectis, ipſas præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque exequantur, & executioni mandari, & obſervari ab omnibus curent, & inobedientes, & rebelles quoſcumque per Cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque Juris, & Facti remedia, appellatione poſtpoſita, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

„ Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus Litteris adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Confirmationis, Approbationis, Innovationis, Decreti, Declarationis, Statuti, & Ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno 1705. 16. Julii.

Innocentii D. P. Papæ Decretum adverſus libros continentes propoſitionem, qua aſſeritur æqualitas SS. Petri & Pauli. 12

Feria V. die 29. Januarii 1647. In Congregatione Generali S. Rom. & univerſalis Inquiſitionis &c.

„ Editus eſt anno 1644. Liber Gallico idiomate impreſſus, cui titulus; *De l' autoritè de S. Pierre, & de S. Paul, qui reſide dans le Pape Succeſſeur de ces deux Apoſtres*, abſque nomine Auctoris, & impreſſionis loco. Hujus Libri evulgationem ſubſecuta editio eſt alterius Libri anonymi eodem Idiomate impreſſi, cui titulus: *La Grandeur de l' Egliſe Romaine etablie ſur l' autoritè de S. Pierre, & de S. Paul*, necnon Epiſtolæ ejuſdem argumenti Latino idiomate conſcriptæ, ac typis excuſæ, plurimis adductis, atque congeſtis Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, & Doctorum locis.

„ Quo circa, ne in re tanti ponderis error aliquibus mentibus Chriſtifidelium irreperet, libris prædictis de mandato Sanctiſſimi mature examinatis, locisque adductis diligenter inſpectis, ac ponderatis;

„ Sanctiſſimus relata unanimi Theologorum ad hoc ſpecialiter deputatorum cenſura, & auditis votis Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium Generalium Inquiſitorum propoſitionem hanc: *S. Petrus, & S. Paulus ſunt duo Eccleſiæ Principes, qui unicum efficiunt. Vel ſunt duo Eccleſiæ Catholicæ Coriphæi, ac Supremi Duces ſumma inter ſe unitate conjuncti. Vel ſunt Geminus univerſalis Eccleſiæ vertex, qui in unum diviniſſime coaluerunt. Vel ſunt duo Eccleſiæ Summi Paſtores, ac Præſides, qui unicum caput conſtituunt, ita*

„ explicatam, ut ponat omnimodam æquali-
„ tatem inter S. Petrum & S. Paulum ſine
„ ſubordinatione, & ſubjectione S. Pauli ad
„ S. Petrum in poteſtate ſuprema, & regimi-
„ ne Univerſalis Eccleſiæ, Hæreticam cenſuit,
„ & declaravit.

„ Epiſtolam vero, ac libros prædictos, alioſ-
„ que, in quibus propoſitio, ut ſupra, explica-
„ ta, & damnata aſſeritur, & defenditur, tam
„ impreſſos, quam imprimendos, quocumque
„ idiomate, aut quomodolibet, etiam in ſcri-
„ ptis evulgatos, vel impoſterum evulgandos,
„ Sanctitas ſua omnino damnatos, & prohibi-
„ tos eſſe voluit, prout præſenti Decreto da-
„ mnat, & prohibet.

„ Mandans, ut nemo cujuſcumque gradus,
„ & conditionis exiſtat, etiam ſpeciali, ſeu
„ ſpecialiſſima nota dignus, libros prædictos,
„ aut aliquem ex illis apud ſe retineat, aut
„ legat, nec imprimere, aut imprimi curare
„ audeat, ſub Cenſuris, & pœnis contra hu-
„ juſmodi delinquentes ſtatutis, ſed ſtatim a
„ præſentis Decreti notitia, quicumque illos
„ habuerit, locorum Ordinariis, ſeu Inquiſi-
„ toribus conſignare teneatur.

13 *Alexandri Divina Providentia Papæ VII. Decretum prius adverſus propoſitiones 28. ſcandaloſas, & pernicioſas in praxi.*

Feria V. die 24. Septembris 1665.

„ Sanctiſſimus D. N. audivit non ſine ma-
„ gno animi ſui mœrore, complures opiniones
„ Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & anima-
„ rum perniciem inferentes partim antiquatas
„ iterum ſuſcitari, partim noviter prodire, &
„ ſummam illam luxuriantium ingeniorum li-
„ centiam in dies magis excreſcere, per quam
„ in rebus ad conſcientiam pertinentibus mo-
„ dus opinandi irrepſit alienus omnino ab
„ Evangelica ſimplicitate, Sanctorumque Pa-
„ trum doctrina, & quem ſi pro recta regula
„ Fideles in praxi ſequerentur, ingens irre-
„ ptura eſſet vitæ Chriſtianæ corruptela. Qua-
„ re, ne ullo unquam tempore viam ſalutis,
„ quam Suprema veritas Deus, cujus verba
„ in æternum permanent, arctam eſſe defini-
„ vit, in animarum perniciem dilatari, ſeu
„ verius perverti contingeret, idem Sanctiſſi-
„ mus D. N. ut oves ſibi creditas ab ejuſ-
„ modi ſpatioſa, lataque, per quam itur ad
„ perditionem, via pro Paſtorali ſollicitudine
„ in rectam ſemitam evocaret, earumdem opi-
„ nionum examen pluribus in Sacra Theolo-
„ gia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis,
„ & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus, con-
„ tra Hæreticam pravitatem Generalibus In-
„ quiſitoribus ſerio commiſit, qui tantum ne-
„ gotium ſtrenue aggreſſi, eique ſedulo in-
„ cumbentes, & mature diſcuſſis uſque ad
„ hanc diem infraſcriptis propoſitionibus,
„ ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia San-
„ ctitati ſuæ ſigillatim expoſuerunt.

1. Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Caritatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir Equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem Hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare Facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationi Eminentiſſimorum Cardinalium viſa, & tolerata eſt.

4. Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque ſæculares ab Hæreſi occulta, & ab Excommunicatione propter eam incurſa.

5. Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe Hæreticum, non teneris denunciare, ſi probare non poſſis.

6. Confeſſarius, qui in Sacramentali Confeſſione tribuit pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad Venerem incitat, non cenſetur ſollicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denunciandæ ſollicitationis eſt, ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denunciandi.

8. Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet Celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.

9. Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

10. Non eſt contra Juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam

cau-

cauſam non tenemur in ſequenti Confeſſione exprimere.

12. Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.

14. Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.

15. Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius Pœnitentiam adimpleat.

16. Qui beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

17. Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit, uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.

18. Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare.

19. Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehenſam.

20. Reſtitutio a S. Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo quod ſit pœna.

21. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi, ſi Officium per alium recitet.

22. Non eſt contra Juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult ſe ſubjicere præcepto.

24. Mollities, ſodomia, & beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ, ideoque ſufficit dicere in Confeſſione ſe procuraſſe pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum ſoluta, ſatisfacit Confeſſionis præcepto, dicens, commiſi cum ſoluta grave peccatum contra Caſtitatem non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio.

27. Si liber ſit alicujus junioris, & moderni, debet opinio cenſeri probabilis dum non conſtet rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiamſi abſque ulla cauſa non recipiat Legem a Principe promulgatam.

„ Quibus peractis, dum ſimilium propoſitionum examini cura, & ſtudium impenditur, interea idem Sanctiſſimus re mature conſiderata ſtatuit, & decrevit prædictas Propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ut minimum tamquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, ac prohibet, ita ut quicumque illas, aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in Excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam Dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

„ Inſuper diſtricte in virtute S. Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Alexandri D. P. Papæ VII. Decretum poſterius adverſus Propoſitiones alias ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas. Feria 5. die 19. Martii 1666. 14

„ Sanctiſſimus D. N. poſt latum Decretum die 24. Septemb. proxime elapſi, quo viginti octo Propoſitiones damnatæ fuerunt, examinatis ſedulo, & accurate uſque ad hanc diem, infraſcriptis aliis quadrageſimum quintum numerum implentibus, per plures in Sacra Theologia Magiſtros, ac per Eminentiſſimos, & Reverendiſſimos DD. Cardinales adverſus Hæreticam pravitatem Generales Inquiſitores, eorum ſuffragia ſigillatim ſuper unaquaque ipſarum audivit.

29. in die jejunii, qui ſæpius modicum quid comedit, etſi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii, nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.

31. Excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.

32. Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi Ova, & lacticinia in Quadrageſima obliget.

33. Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiatus de fructibus ſui Beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit Præcepto.

35. Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto, pro die præſenti, & craſtino.

36. Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti Privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti Sacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, confitendi quam primum, eſt conſilium, non præceptum.

39. Illa particula, *quamprimum*, intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.

40. Eſt probabilis opinio, quæ dicit, eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.

41. Non eſt obligandus Concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum Concubinarii, vulgo *Regalo*, dum deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro Anima relictum non durat plus, quam per decem annos.

44. Quo ad forum conſcientiæ, Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant Cenſuræ.

45. Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, uſque dum, adhibita diligentia, corrigantur.

Quibus mature penſatis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, ac decrevit, prædictas Propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ut minimum, tamquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, ac prohibet; Ita ut quicumque illas, &c. *uti in priori Decreto*.

Inſuper diſtricte in virtute S. Obedientiæ &c. *ut in primo Decreto*.

Innocentii Divina Providentia Papæ XI. Decretum contra Propoſitiones 65. ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas. Feria 5. die 2. Mart. 1679. 15

„ Sanctiſſimus D. N. Innocentius Papa XI. „ prædictus, Ovium ſibi a Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in „ ſegregandis noxiis doctrinarum paſcuis ab „ innoxiis a fel. record. Alexandro VII. Prædeceſſore ſuo inchoatum, proſequi volens, plurimas Propoſitiones, partim ex diverſis, vel „ libris, vel Theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, „ & partim noviter adinventas, Theologorum „ plurium examini, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus, contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubjecit: Quibus Propoſitionibus ſedulo, & accurate ſæpius diſcuſſis, eorumdem Eminentiſſimorum Cardinal. & Theol. votis per Sanctitatem ſuam „ auditis: Idem Sanctiſs. D. N. re poſtea mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit pro „ nunc ſequentes Propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ſicut jacent, ut minimum, „ tamquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti „ eas damnat, & prohibet. Non intendens „ tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias „ propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati ſuæ quomodolibet, & ex quacumque „ parte exhibitas vel exhibendas, nullatenus „ approbare.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem, de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet Lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi; hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in Collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

2. Probabiliter exiſtimo Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Generatim dum probabilitate, ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excuſabitur infidelis, non credens ductus opinione minus probabili.

5. An

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

6. Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum Caritatis erga Deum.

7. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.

8. Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

9. Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11. Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

12. Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui, & ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hereditas.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hereditate conſecutas.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

17. Satis eſt actum Fidei ſemel in vita elicere.

18. Si a poteſtate publica quis interrogetur, Fidem ingenue confiteri, ut Deo, & Fidei glorioſum conſulto, tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.

19. Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

20. Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.

21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis, immo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

22. Non niſi Fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.

24. Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.

25. Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.

26. Si quis, vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine, juret ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, non eſt perjurus.

27. Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere, ad Magiſtratum, vel officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

30. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit; Idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam vel ictum fuſtis fugiat.

31. Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.

32. Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ Jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33. Licitum eſt tam heredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hereditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicut & Jus habenti in cathedram, vel præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile omnem fœtum, quandiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur, ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

37. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

38. Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus eſt, etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, & cum contractu retrovenditionis prævie inito cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

42. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolum ſi exigatur tamquam ex juſtitia debitum.

43. Quidni non niſi veniale ſit detrahentis auctoritatem magnam ſibi noxiam, & falſo crimine elidere?

44. Probabile eſt non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat: Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut e contra.

46. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; immo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.

47. Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promoveantur, Concilium, vel primo videtur per hoc *Digniores*, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio, quando ſit concurſus.

48. Tam clarum videtur fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.

49. Mollities Jure naturæ prohibita non eſt; Unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

50. Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium, ideoque ſufficit in Confeſſione dicere ſe eſſe fornicatum.

51. Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum ſervandi Feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.

54. Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur; quia major pars trahit ad ſe minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Corporis Domini manducationem.

56. Frequens Confeſſio, & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

57. Probabile eſt ſufficere Attritionem naturalem, modo honeſtam.

58. Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.

59. Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos, ratione magni concurſus pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus Feſtivitatis, aut Indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra Legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo

do ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.

61. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimmo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

62. Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

63. Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali, noſtro, vel proximi.

64. Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam etiam culpabilem neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.

65. Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe.

„ Quicumque autem cujuſvis conditionis, „ ſtatus, & dignitatis illas, vel illarum aliquam, conjunctim, vel diviſim defenderit, „ vel ediderit, vel de eis diſputative, publice, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in Excommunicationem latæ ſententiæ, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

„ Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, Dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

„ Tandem, ut ab injurioſis contentionibus Doctores, ſeu Scholaſtici, aut alii quicumque in poſterum ſe abſtineant, & ut paci, & caritati conſulatur, idem Sanctiſſimus in virtute Sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuſcriptis, quam in Theſibus, diſputationibus, ac prædicationibus caveant ab omni cenſura, & nota, nec non a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognitæ ſuper iiſdem Propoſitionibus Judicium proferatur.

16 *Conſtitutio Innocentii XI. proſcribentis octo & ſexaginta Theſes, quæ prætextu Orationis Quietis a Michaele de Molinos docebantur.*

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

„ CŒleſtis Paſtor Chriſtus Dominus, ut jacentem in tenebris mundum, variiſque Gentium erroribus involutum a poteſtate Diaboli, ſub qua miſere poſt lapſum primi Parentis tenebatur, ſua ineffabili miſeratione liberaret, carnem ſumere & in ligno Crucis Chitographo Redemptionis noſtræ affixo, in teſtimonium ſuæ in nos caritatis, ſeſe Hoſtiam viventem Deo pro nobis offerte dignatus eſt, mox rediturus in Cœlum Eccleſiam Catholicam Sponſam ſuam, tamquam novam Civitatem Sanctam Hieruſalem deſcendentem de Cœlo non habentem rugam, neque maculam, unam, ſanctamque in Terris relinquens, armis potentiæ ſuæ contra Portas Inferi circumvallatam, Petro Apoſtolorum Principi, & Succeſſoribus ejus regendam tradidit, ut Doctrinam ab ipſius ore hauſtam, ſartam tectamque cuſtodirent, ne oves pretioſo ſuo Sanguine redemptæ pravarum opinionum pabulo in antiquos errores reciderent, quod præcipue Beato Petro mandaſſe Sacræ Litteræ docent; Cui enim Apoſtolorum, niſi Petro, dixit *Paſce Oves meas*, & rurſus, *Ego rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos?* Quare Nobis, quia non noſtris meritis, ſed inſcrutabili Dei Omnipotentis conſilio in ejuſdem Petri cathedra, pari poteſtate ſedemus, ſemper fixum in animo fuit, ut populus Chriſtianus eam ſectaretur Fidem, quæ a Chriſto Domino per Apoſtolos ſuos perpetua, & nunquam interrupta traditione prædicata fuit, quamque ipſe uſque ad Sæculi conſummationem permanſuram eſſe promiſit.

„ Cum igitur ad Apoſtolatum noſtrum relatum fuiſſet, quemdam Michaelem de Molinos prava dogmata, tum verbo, tum ſcripto docuiſſe, & in praxim deduxiſſe, quæ prætextu Orationis quietis, contra doctrinam, & uſum a Sanctis Patribus ab ipſis naſcentis Eccleſiæ primordiis receptum, Fideles a vera Religione, & a Chriſtianæ pietatis puritate in maximos errores, & turpiſſima quæque inducebant; Nos, qui cordi ſemper fuit, ut Fidelium animæ Nobis ex alto commiſſæ, purgatis pravarum opinionum erroribus, ad optatum ſalutis portum tuto pervenire poſſint, legitimis præcedentibus indiciis, prædictum *Michaelem de Molinos* carceribus mancipari mandavimus.

„ Dein-

„ [illegible] Nobis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Michaelis de Molinos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Anni præſentis Anni 1687. [illegible], ut in-„ [illegible].

Propoſitiones 68.

1. Oportet Hominem ſuas potentias annihilare; Et hæc eſt Via interna.

2. Velle operari active, eſt Deum offendere, qui vult eſſe ipſe ſolus Agens, & ideo opus eſt, ſeipſum in Deo totum, & totaliter derelinquere, & poſtea permanere velut corpus exanime.

3. Vota de aliquo faciendo ſunt Perfectionis impeditiva.

4. Activitas naturalis eſt Gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram perfectionem, quia Deus operari vult in nobis ſine nobis.

5. Nihil operando Anima ſe annihilat, & ad ipſum principium redit, & ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia Dei, in qua transformata remanet, ac Divinizata, & Deus tunc in ſe ipſo remanet, quia tunc non ſunt amplius duæ res unitæ, ſed una tantum, & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & Anima ſe ipſam annihilat in eſſe operativo.

6. Via interna eſt illa, qua non cognoſcitur nec lumen, nec amor, nec reſignatio, & non oportet Deum cognoſcere, & hoc modo recte proceditur.

7. Non debet Anima cogitare nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiſo, nec de Inferno, nec de morte, nec de Æternitate.

8. Non debet velle ſcire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate reſignata maneat, necne; nec opus eſt, ut velit cognoſcere ſtatum proprium, nec proprium nihil, ſed debet ut corpus exanime manere.

9. Non debet Anima reminiſci nec ſui, nec Dei, nec cujuſcumque rei, & in via interna omnis reflexio eſt nociva, etiam reflexio ad ſuas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si propriis defectibus alios ſcandalizet, non eſt neceſſarium reflectere, dummodo non adſit voluntas ſcandalizandi, & ad proprios defectus non poſſe reflectere, Gratia Dei eſt.

11. Ad dubia, quæ occurrunt, an recte procedatur, necne, non eſt opus reflectere.

12. Qui ſuum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiſo, nec debet deſiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ ſanctitatis, nec propriæ ſalutis, cujus ſpem expurgare debet.

13. Reſignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda eſt cogitatio, & cura de omni re noſtra, & relinquere, ut faciat in nobis ſuam Divinam voluntatem.

14. Qui Divinæ voluntati reſignatus eſt, non convenit, ut a Deo rem aliquam petat, quia petere eſt imperfectio, cum ſit actus propriæ voluntatis, & electionis, & eſt velle, quod Divina voluntas noſtræ conformetur, & non quod noſtra Divinæ. Et illud Evangelii: *Petite, & accipietis* non eſt dictum a Chriſto pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Immo hujuſmodi Animæ eo perveniunt, ut non poſſint a Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent a Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent, quia utrumque eſt actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit Indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita, quia melius eſt Divinæ juſtitiæ ſatisfacere, quam Divinam Miſericordiam quærere, quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & iſtud ab amore noſtro intereſſato, nec eſt res Deo grata, nec meritoria, quia eſt velle Crucem fugere.

17. Tradito Deo libero arbitrio, & eidem relicta cura, & cognitione Animæ noſtræ, non eſt amplius habenda ratio tentationum, nec eis alia reſiſtentia fieri debet, niſi negativa, nulla adhibita induſtria, & ſi natura commovetur, oportet ſinere, ut commoveatur, quia eſt natura.

18. Qui in Oratione utitur imaginibus, figuris, ſpeciebus, & propriis conceptibus, non adorat Deum in ſpiritu, & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Aſſerere, quod in Oratione opus eſt ſibi

re

per diſcurſum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia eſt. Deus numquam loquitur, ejus locutio eſt operatio, & ſemper in anima operatur, quando hæc ſuis diſcurſibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus eſt manere in Fide obſcura, & univerſali cum quiete, & oblivione cujuſcumque cogitationis particularis, ac diſtinctæ Attributorum Dei, ac Trinitatis, & ſic in Dei præſentia manere ad illud adorandum, & amandum, eique inſerviendum, ſed abſque productione actuum; quia Deus in his ſibi non complacet.

22. Cognitio hæc per Fidem non eſt actus a creatura productus, ſed eſt cognitio a Deo creaturæ tradita, quam creatura ſe habere non cognoſcit, nec poſtea cognoſcit illam ſe habuiſſe, & idem dicitur de amore.

23. Myſtici cum S. Bernardo in Scala Clauſtralium diſtinguunt quatuor Gradus, Lectionem, & Meditationem, Orationem, & Contemplationem infuſam; Qui ſemper in primo ſiſtit, numquam ad ſecundum pertranſit; qui ſemper in ſecundo perſiſtit nunquam ad tertium pervenit, qui eſt noſtra Contemplatio acquiſita, in qua per totam vitam perſiſtendum eſt; Dummodo Deus Animam non trahat, abſque eo quod ipſa id expectet, ad contemplationem infuſam, & hac ceſſante, Anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipſo permanere, abſque eo quod amplius redeat ad ſecundum, aut primum.

24. Qualeſcumque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, ſi voluntarie non nutriantur, nec voluntarie expellantur, ſed cum indifferentia, & reſignatione tolerentur, non impediunt Orationem Fidei: Immo eam perfectiorem efficiunt, quia anima tunc magis Divinæ voluntati reſignata remanet.

25. Etiamſi ſuperveniat ſomnus, & dormiatur, nihilominus fit Oratio, & contemplatio actualis; quia Oratio, reſignatio, & Oratio idem ſunt, & dum reſignatio perdurat, perdurat & Oratio.

26. Tres illæ viæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva ſunt abſurdum maximum, quod dictum fuerit in Myſtica, cum non ſit niſi unica via, ſcilicet via interna.

27. Qui deſiderat, & amplectitur devotionem ſenſibilem, non deſiderat, nec quærit Deum, ſed ſeipſum, & male agit, cum eam deſiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis ſacris, quam in diebus ſolemnibus.

28. Tædium rerum ſpiritualium bonum eſt, ſiquidem per illud purgatur amor proprius.

29. Dum Anima interna faſtidit diſcurſus de Deo, & virtute, & frigida remanet, nullum in ſe ipſa ſentiens fervorem, bonum ſignum eſt.

30. Totum ſenſibile, quod experimur in vita ſpirituali, eſt abominabile, ſpurcum, & immundum.

31. Nullus meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent a ſenſibus cognoſci. Opus eſt amittere virtutes.

32. Nec ante, nec poſt Communionem alia requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro iſtis Animabus internis) quam permanentia in ſolita reſignatione paſſiva, quia modo perfectiore ſupplet omnes actus virtutum, qui poſſunt, & fiunt in via ordinaria; Et ſi hac occaſione Communionis inſurgunt motus humiliationis, aut gratiarum actionis, reprimendi ſunt, quoties non dignoſcatur eos eſſe ex impulſu ſpeciali Dei; alias ſunt impulſus naturæ nondum mortuæ.

33. Male agit Anima, quæ procedit per hanc viam internam, ſi in diebus ſolemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in ſe devotum aliquem ſenſum; quoniam Animæ internæ omnes dies ſunt æquales, omnes feſtivi; Et idem dicitur de locis Sacris, quia hujuſmodi Animabus omnia loca æqualia ſunt.

34. Verbis, & lingua gratias agere Deo non eſt pro Animabus internis, quæ in ſilentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis; & quo magis Deo ſe reſignant, experiuntur ſe non poſſe Orationem Dominicam, ſeu Pater noſter recitare.

35. Non convenit Animabus hujus viæ internæ, quod faciant operationes etiam virtuoſas, ex propria electione, & activitate, alias non eſſent mortuæ; nec debent elicere actus amoris erga B. V. Sanctos, aut humanitatem Chriſti, quia cum iſta objecta ſenſibilia ſint, talis eſt amor erga illa.

36. Nulla creatura, nec B. V. nec Sancti ſedere debent in noſtro corde, quia ſolus Deus vult illud occupare, & poſſidere.

37. In occaſione tentationum etiam furioſarum non debet Anima elicere actus explicitos virtutum oppoſitarum, ſed debet in ſupradicto amore, & reſignatione permanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave eſt, & infructuoſum, ideoque dimittenda.

39. San-

39. Sanctiora opera, & pœnitentiæ, quas peregerunt Sancti, non ſufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhæſionem.

40. Beata V. nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus ſanctior; igitur ad ſanctitatem perveniri poteſt abſque opere exteriori.

41. Deus permittit, & vult ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, Dœmon violentiam inferat earum corporibus, eaſque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia & ſine mentis offuſcatione, movendo phyſice illarum manus, & alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per ſe peccaminoſos, in quo caſu non ſunt peccata, quia his non adeſt conſenſus.

42. Poteſt dari caſus, quod hujuſmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum perſonarum, ſcilicet maris, & feminæ, & ex parte utriuſque ſequatur actus.

43. Deus præteritis ſæculis ſanctos efficiebat Tyrannorum miniſterio, nunc vero eos efficit Sanctos Miniſterio Dœmonis, qui cauſando in eis prædictas violentias, facit, ut illi ſe ipſos magis deſpiciant, atque annihilent, & ſe Deo reſignent.

44. Job blaſphemavit, & tamen non peccavit labiis ſuis, quia fuit ex Dœmonis violentia.

45. Sanctus Paulus hujuſmodi Dœmonis violentiam in ſuo corpore paſſus eſt, unde ſcripſit: *Non quod volo bonum, hoc ago, ſed quod nolo malum, hoc facio.*

46. Hujuſmodi violentiæ ſunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam & eam ad veram transformationem, & unionem perducendam, nec alia ſupereſt via facilior, & tutior.

47. Cum hujuſmodi violentiæ occurrunt, ſinere oportet, ut Satanas operetur, nullam adhibendo induſtriam, nullumque proprium conatum, ſed permanere debet homo in ſuo nihilo, & etiamſi ſequantur pollutiones, & actus obſceni propriis manibus, & etiam pejora, non opus eſt ſeipſum inquietare, ſed foras emittendi ſunt ſcrupuli, dubia, & timores, quia anima fit magis illuminata, magis roborata, magiſque candida, & acquiritur ſancta libertas; Et præ omnibus non opus eſt hæc confiteri, & ſanctiſſime fit non confitendo, quia hoc pacto ſuperatur Dæmon, & acquiritur theſaurus pacis.

48. Satanas, qui hujuſmodi violentias infert, ſuadet deinde gravia eſſe delicta, ut anima ſe inquietet, ne in via interna ulterius progrediatur, unde ad ejus vires enervandas melius eſt ea non confiteri, quia non ſunt peccata, nec etiam venialia.

49. Job ex violentia Dœmonis ſe propriis manibus polluebat eodem tempore, quo mundas habebat ad Deum preces (ſic interpretando locum ex cap. 16. Job.)

50. David, Hieremias & multi ex Sanctis Prophetis hujuſmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

51. In Sacra Scriptura multa ſunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminoſos, ut illud de Samſone, qui per violentiam ſeipſum occidit cum Philiſtæis, conjugium iniit cum alienigena, & cum Dalila meretrice fornicatus eſt, quæ alias erant prohibita, & peccata fuiſſent: De Juditha, quæ Holopherni mentita fuit: De Eliſeo, qui pueris maledixit: De Elia, qui combuſſit Duces cum turmis Regis Achab. An vero fuerit violentia immediate a Deo peracta, vel Dœmonum miniſterio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52. Cum hujuſmodi violentiæ etiam impuræ abſque mentis offuſcatione accidunt, tunc anima Deo poteſt uniri, & de facto ſemper magis unitur.

53. Ad cognoſcendum in praxi, an aliqua operatio in aliis perſonis fuerit violenta, regula, quam de hoc habeo, necdum ſunt proteſtationes animarum illarum, quæ proteſtantur ſe dictis violentiis non conſenſiſſe, aut jurare non poſſe, quod in iis conſenſerint, & videre, quod ſint Animæ, quæ proficiunt in via interna: ſed regulam ſumerem a lumine quodam actuali cognitione humana, ac Theologica ſuperiore, quod me certo cognoſcere facit cum interna certitudine, quod talis operatio eſt violenta, & certus ſum, quod hoc lumen a Deo procedit, quia ad me pervenit conjunctum cum certitudine, quod a Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium, eo modo, quo interdum contingit, quod Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quod ipſe ſit, qui revelat, & anima in contrarium non poteſt dubitare.

54. Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis ſe deluſos invenient, & confuſos, & cum omnibus paſſionibus in alio mundo purgandis.

55. Per hanc viam internam pervenitur,

etſi

etſi multa cum ſufferentia, ad purgandas, & extinguendas omnes paſſiones, ita quod nihil amplius ſentitur, nihil, nec ulla ſentitur inquietudo, ſicut corpus mortuum, nec anima ſe amplius commoveri ſinit.

56. Duæ leges, duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tamdiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius: unde quando hic purgatus eſt, & mortuus, ut fit per viam internam, non adſunt amplius illæ duæ leges, & cupiditates, nec ulterius lapſus aliquis incurritur, nec aliquid ſentitur amplius, nequidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquiſitam pervenitur ad ſtatum non faciendi amplius peccata mortalia, nec venialia.

58. Ad hujuſmodi ſtatum pervenitur non reflectendo amplius ad proprias operationes, quia defectus ex reflexione oriuntur.

59. Via interna ſejuncta eſt a Confeſſione, a confeſſariis, & a caſibus conſcientiæ, & Theologia, & Philoſophia.

60. Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eo etiam perveniunt, ut ſint mortuæ, Deus Confeſſionem aliquando efficit impoſſibilem, & ſupplet ipſe tanta gratia præſervante, quantam in Sacramento reciperent, & ideo hujuſmodi animabus non eſt bonum in tali caſu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia id eſt illis impoſſibile.

61. Anima cum ad mortem myſticam pervenit, non poteſt amplius aliud velle, quam quod Deus vult, quia non habet amplius voluntatem, & Deus illi eam abſtulit.

62. Per viam internam pervenitur ad continuum ſtatum immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem ſenſuum: quinimmo ſignum quod quis in ſtatu nihilitatis maneat, ideſt mortis myſticæ, eſt ſi ſenſus exteriores non repræſentent amplius res ſenſibiles, unde ſint, ac ſi non eſſent, quia non perveniunt ad faciendum, quod intellectus ſe ad eas applicet.

64. Theologus minorem diſpoſitionem habet, quam homo rudis ad ſtatum contemplativi. Primo quia non habet Fidem adeo puram; Secundo quia non eſt adeo humilis; Tertio quia non adeo curat propriam ſalutem: Quarto quia caput refertum habet phantaſmatibus, ſpeciebus, opinionibus & ſpeculationibus, & non poteſt in illum ingredi verum lumen.

65. Præpoſitis obediendum eſt in exteriore, & latitudo voti obedientiæ Religioſorum tantummodo ad exterius pertingit. In interiore vero aliter ſe habet quo ſolus Deus, & Director intrant.

66. Riſu digna eſt nova quædam Doctrina in Eccleſia Dei, quod anima quoad internum gubernari debeat ab Epiſcopo: Quod ſi Epiſcopus non ſit capax, anima ipſum cum ſuo Directore adeat; novam dico Doctrinam, quia, nec Sacra Scriptura, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Auctores eam unquam tradiderunt, nec tradere poſſunt, quia Eccleſia non judicat de occultis, & anima Jus habet eligendi quemcumque ſibi beneviſum.

67. Dicere quod internum manifeſtandum eſt exteriori Tribunali Præpoſitorum, & quod peccatum ſit id non facere, eſt manifeſta deceptio, quia Eccleſia non judicat de occultis, & propriis animabus præjudicant his deceptionibus, & ſimulationibus.

68. In mundo non eſt Facultas, nec Juriſdictio ad percipiendum, ut manifeſtentur Epiſtolæ Directoris quoad internum animæ, & ideo opus eſt animadvertere, quod hoc eſt inſultus Satanæ.

„ Quas quidem Propoſitiones tamquam hæreticas, ſuſpectas, erroneas, ſcandaloſas, blaſphemas, piarum aurium offenſivas, temerarias, Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & everſivas, & ſeditioſas reſpective: ac quæcumque ſuper iis verbo, ſcripto, typis emiſſa, pariter cum voto eorumdem Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & Inquiſitorum Generalium damnavimus, circumſcripſimus, & abolevimus: deque eiſdem, & ſimilibus omnibus, & ſingulis poſthac quoquo modo loquendi, ſcribendi, diſputandi, eaſque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi, facultatem quibuſcumque interdiximus, & contrafacientes omnibus Dignitatibus, Gradibus, Honoribus, Beneficiis, Officiis ipſo facto perpetuo privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipſo innodavimus, quo nonniſi a Nobis, & a Romanis Pontificibus Succeſſoribus noſtris valeant abſolvi; Præterea eodem noſtro Decreto prohibuimus, & damnavimus omnes libros, omniaque opera, quocumque loco, & idiomate impreſſa, nec non omnia manuſcripta ejuſdem *Michaelis de Molinos*, vetuimuſque, ne quis cujuſcumque gradus, conditionis, vel ſtatus, etiam ſpeciali nota dignus, audeat ſub quovis prætextu, quolibet pariter idiomate, ſive ſub eiſdem verbis, ſive ſub æqualibus, aut æquipollentibus, ſive abſque nomine,

mine, ſeu ficto, aut alieno nomine ea imprimi facere, neque impreſſa, ſeu manuſcripta legere, vel apud ſe retinere, ſed Ordinariis locorum, aut Hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus ſtatim tradere, & conſignare teneantur ſub eiſdem pœnis ſuperius inflictis. qui Ordinarii, & Inquiſitores ſtatim ea igne comburi faciant. Tandem ut prædictum Michael de Molinos de Hæreſi, erroribus, & turpia facta prædicta, [illegible] & alio[illegible] exemplum, & ipſius [illegible] poſſiterent, [illegible] Congregatione [illegible] Cardinalium [illegible] Officii [illegible] Theologia [illegible] Magiſtris [illegible] Cardinalium [illegible] Michaelem de Molinos [illegible] [illegible] Sanctæ Mariæ [illegible] Cardinalium, & Romanæ [illegible] [illegible] Michaelis de Molinos, una cum ſententia [illegible] legeretur, & poſtquam idem de Molinos, habitu Pœnitentiæ indutus, prædictos errores, & Hæreſes publice abjuraſſet, ſacerdotali dilecto Filio noſtro Sancti Officii Commiſſario, ut eum a Cenſuris quibus innodatus erat, in forma Eccleſiæ conſueta abſolveret; quæ omnia in executionem dictæ noſtræ Ordinationis die 3. Septembris labentis anni ſolemniter adimpleta ſunt.

„ Et licet ſupernarratum Decretum de Mandato Noſtro latum ad majorem Fidelium cautelam typis editum publicis locis affixum, & divulgatum fuerit; Nihilominus ne hujus Apoſtolicæ damnationis memoria futuris temporibus deleri poſſit, utque populus Chriſtianus Catholica veritate inſtructior per viam ſalutis incedere valeat, Prædeceſſorum noſtrorum Summorum Pontificum veſtigiis inhærentes, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſupradictum Decretum denuo approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus, iterum ſupradictas Propoſitiones definitive damnantes; reprobantes, libroſque, & manuſcripta ejuſdem Michaelis de Molinos prohibentes, & interdicentes ſub eiſdem pœnis, & Cenſuris contra tranſgreſſores ſtatutis, & inflictis.

„ [illegible] &c. [illegible] ergo omnino hominum &c.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo ſeptimo, duodecimo Kalendas Decembris Pontificatus noſtri anno duodecimo.

Alexander Divina Providentia Papa VIII. 17
Damnavit ſequentes duas Propoſitiones, Feria V. die 24. Auguſti 1690.

„ Sanctiſſimus D. N. Alexander Papa VIII. non ſine magno animi ſui mœrore audivit duas Theſes, ſeu Propoſitiones, unam denuo, & in magnum Fidelium perniciem ſuſcitari, alteram de novo erumpere, & cum ſui Paſtoralis Officii munus ſit, Oves ſibi creditas a venenis paſcuis avertere, & ad ſalutaria ſemper dirigere, dictarum Theſium, ſeu Propoſitionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus Inquiſitoribus Generalibus commiſit, qui pluries recitatis dictis infraſcriptis Theſibus, ſeu Propoſitionibus, ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati ſuæ ſigillatim expoſuerunt.

1. Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali; Formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative; *Hinc Homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ moralis.*

2. Peccatum Philoſophicum, ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: Theologicum vero, & mortale eſt tranſgreſſio libera divinæ Legis: Philoſophicum, quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum; ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.

„ Quibus perpenſis Sanctiſſimus omnibus plene, & mature conſideratis, Primam Theſim, ſeu Propoſitionem, declaravit Hæreticam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet ſub Cenſuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum

„ rum fautores in Jure expreſſis. Secundam „ Theſim, ſeu Propoſitionem declaravit ſcandaloſam, temerariam, & piarum aurium offenſivam, & erroneam, & uti talem damnandam, & prohibendam eſſe, ſicuti damnat, & prohibet, ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam diſputaverit publice, ſeu privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in Excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam Dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi. Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii, prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictam Theſim, ſeu Propoſitionem ad praxim deducant.

18 *Decretum S. D. N. Alexandri VIII. contra Propoſitiones 31. Feria V. die 7. Decembris 1690.*

„ Sanctiſſimus D. N. Alexander Divina Providentia Papa VIII. prædictus pro Paſtorali cura Ovium a Chriſto Domino ſibi commiſſa, de earum ſalute ſolicitus, ut inoffenſo gradu per rectas ſemitas poſſint incedere, & paſcua nimium pernicioſa in pravis doctrinis exhibita vitare, unius ſupra triginta Propoſitionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus commiſit, qui tantum negotium diligenter aggreſſi, atque ſedulo, ac pluries incumbentes ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati ſuæ ſigillatim detulerunt.

Propoſitiones autem 31. ſunt infraſcriptæ, videlicet.

1. In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua peccato originali, & voluntate Adami peccantis.

2. Tametſi detur ignorantia invincibilis Juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat a peccato formali.

3. Non licet ſequi opinionem vel inter probabiles probabiliſſimam.

4. Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem Deo, non pro ſolis Electis, ſed pro omnibus, & ſolis Fidelibus.

5. Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc recte inferes in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti.

6. Gratia ſufficiens ſtatui noſtro, non tam utilis, quam pernicioſa eſt, ſic ut proinde merito poſſimus petere: *a Gratia ſufficienti libera nos Domine.*

7. Omnis humana actio deliberata, eſt Dei dilectio, vel mundi; ſi Dei, Caritas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt.

8. Neceſſe eſt Infidelem in omni opere peccare.

9. Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.

10. Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mere ut cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.

11. Omne quod non eſt ex Fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam Fides, & etiamſi videatur credere, non eſt Fides Divina, ſed humana.

13. Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, Caritate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.

15. Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.

16. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti Lex, & præſcriptio, natura rei id ipſum quodammodo dictante.

17. Per illam praxim mox abſolvendi ordo Pœnitentiæ eſt inverſus.

18. Conſuetudo moderna quo ad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.

19. Homo debet agere tota vita Pœnitentiam pro peccato originali.

20. Confeſſiones apud Religioſos factæ, pleræque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ.

21. Pa-

21. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua Pœnitentia, ſeu ſatisfactione ob quæſtum, ſeu lucrum ſubſidii temporalis.

22. Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis Pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi ſunt a Sacra Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.

24. Oblatio in Templo, quæ fiebat a B. M. V. de Purificationis ſuæ per duos pullos Columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit Purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet, [illegible] Legis.

25. De Patris [illegible] nefas eſt Chriſtiano in Templo collocare.

26. Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana eſt.

27. [illegible]

28. [illegible]

29. [illegible]

30. [illegible]

[illegible] ſubjunxit.

„ Quibus [illegible] idem Sanct. [illegible] ſupradictas „ Propoſitiones, tamquam temerarias, ſcandaloſas, [illegible], injurioſas, Hæreſi proximas, Hæreſim ſapientes, erroneas, „ ſchiſmaticas, & hæreticas reſpective, eſſe „ damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet, ita ut quicumque illas, „ aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, „ niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat „ in Excommunicationem, a qua non poſſit „ præterquam in articulo mortis (ab alio „ quacumque etiam Dignitate fulgente, niſi a „ pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

„ Inſuper diſtricte in virtute S. Obedientiæ, „ & ſub interminatione Divini Judicii, prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

„ Non intendit tamen S. Sua per hoc Decretum alias Propoſitiones [illegible], ultra ſupradictas 31. [illegible], & in hoc Decreto non expreſſas approbare.

Breve Innocentii XII. [illegible] ſuper Doct[illegible] [illegible] erga Deum puriſſimi ac Sancti [illegible].

INNOCENTIUS PAPA XII. &c.

„ Cum alias ad Apoſtolatus noſtri notitiam „ pervenerit, in lucem prodiiſſe librum „ [illegible] Gallico idiomate editum, cui titulus: Explication des Maximes des Saints ſur „ la vie interieure par Meſſire François de Sali„ gnac Fenelon Archevêque Duc de Cambray, „ Precepteur de Meſſeigneurs les Ducs de Bourgogne [illegible]. A Paris [illegible] „ [illegible] Aubouin. Pierre Emery, Charles Clou„ zier [illegible] „ [illegible] in Gal„ lia [illegible] „ [illegible] Paſtoralis vigilantiæ noſtræ [illegible] „ gravaverit: Nos eum [illegible] „ Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Car„ dinalibus, aliiſque in Sacra Theologia Magi„ ſtris, maturo, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. [illegible] „ S. Mandatis noſtris obtemperantes, poſtmodum „ in quampluribus Congregationibus varias „ Propoſitiones ex eodem libro excerptas, diu„ turno, accuratoque examine diſcuſſerint, „ quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, „ tam voce, quam ſcripto Nobis expoſue„ runt. Auditis igitur in pluribus itidem co„ ram Nobis deſuper actis Congregationibus „ memoratorum Cardinalium, & in Sacra „ Theologia Magiſtrorum ſententiis, Domini„ ci gregis Nobis ab Æterno Paſtore crediti „ periculis, quantum Nobis ex alto concedi„ tur, occurrere cupientes, motu proprio, ac „ ex certa ſcientia, & matura deliberatione „ noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitu„ dine, librum prædictum, ubicumque, & „ quocumque alio idiomate, ſeu quavis edi-

„ tio-

„ tione, aut verſione hucuſque impreſſum, „ aut in poſterum imprimendum, quippe ex „ cujus lectione, & uſu fideles ſenſim in er„ rores ab Eccleſia Catholica damnato indu„ ci poſſent, ac inſuper tamquam continen„ tem propoſitiones, ſive in obvio earum ver„ borum ſenſu, ſive attenta ſententiarum con„ nexione temerarias, ſcandaloſas, male ſo„ nantes, piarum aurium offenſivas, in pra„ xi pernicioſas, ac etiam erroneas reſpective, „ tenore præſentium damnamus, & reproba„ mus, ipſiuſque libri impreſſionem, deſcri„ ptionem, lectionem, retentionem, & uſum „ omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus, etiam „ ſpecifica, & individua mentione, & expreſ„ ſione dignis, ſub pœna excommunicationis „ per contrafacientes, ipſo facto abſque alia „ declaratione incurrenda interdicimus, & pro„ hibemus. Volentes, & Apoſtolica auctori„ tate mandantes, ut quicumque ſupradictum „ librum penes ſe habuerint, illum, ſtatim „ atque præſentes litteræ eis innotuerint, lo„ corum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis „ Inquiſitoribus tradere, ac conſignare omni„ no teneantur. In contrarium facientibus „ non obſtantibus quibuſcumque, &c. Ceterum „ Propoſitiones in dicto libro contentæ, quas „ Apoſtolici Cenſura judicii, ſicut præmitti„ tur, configendas duximus, ex Gallico idio„ mate in latinum verſæ ſunt tenoris qui ſe„ quitur, videlicet.

1. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt Caritas pura, & ſine ulla mixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem; Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando.

2. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ omittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

3. Id, quod eſt eſſentiale in directione animæ, eſt non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate: Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & nunquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo datum eſt animabus adhuc ſibimet affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In ſtatu ſanctæ indifferentiæ anima non habet amplius deſideria voluntaria, & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem ſtatu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus; Nihil volumus, ut ſimus perfecti & beati propter intereſſe proprium, ſed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſione ſuæ gratiæ.

6. In hoc ſanctæ indifferentiæ ſtatu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrorum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plena ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſe vult, quam nos vult velle propter ipſum.

7. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renunciatio, quam Jeſus Chriſtus a nobis in Evangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus: iſta noſtri ipſorum abnegatio non eſt, niſi quoad intereſſe proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam externum.

8. Omnia Sacrificia, quæ fieri ſolent ab animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem ſunt conditionalia; ſed hoc ſacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario; In uno extremarum probationum caſu hoc Sacrificium fit aliquo modo abſolutum.

9. In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

10. Tunc anima diviſa a ſemetipſa expirat cum Chriſto in ſe dicens: *Deus, Deus meus ut quid dereliquiſti me?* In hac involuntaria impreſſione deſperationis conficit Sacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

11. In hoc ſtatu anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed nunquam amittit in parte ſuperiori; ideſt in ſuis actibus directis, & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

12. Director tunc poteſt huic animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe, & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

13. Inferior Chriſti pars in Cruce non communi-

municavit ſuperiori ſuas involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris animæ ab Inferiori. In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca, & involuntaria perturbatione: Nam totum, quod eſt involuntarium, & intellectuale eſt partis ſuperioris.

15. Meditatio conſtat diſcurſivis actibus, qui a ſe invicem facile diſtinguuntur. Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum, & reflexorum eſt propria exercitatio amoris intereſſati.

16. Datur ſtatus contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, ſua oratio fit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

17. Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo Jeſu Chriſti duobus temporibus diverſis; Primo in fervore naſcente earum contemplationis; Secundo Anima amittit intuitum Jeſu Chriſti in extremis probationibus.

18. In ſtatu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtincte, non cogitando, quod ſint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult, & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis amplius ſibi virtutem velit, nec unquam ſit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non eſt.

19. Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva, & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfectio, & ſua felicitas, ſed ſolum quatenus eſt id, quod Deus a nobis vult.

20. In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter ſuam gloriam.

21. Sancti myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22. Quamvis hæc doctrina (de puro amore) eſſet pura, & ſimplex perfectio Evangelica in univerſa traditione deſignata, antiqui paſtores non proponebant paſſim multitudini juſtorum, niſi exercitationem amoris intereſſati, eorum gratiæ proportionatam.

23. Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

„ Non intendimus tamen per expreſſam Pro„ poſitionum hujuſmodi reprobationem, alia „ in eodem libro contenta ullatenus approba„ re. Ut autem eædem præſentes Litteræ omni„ bus facilius innoteſcant, nec quiſquam illa„ rum ignorantiam valeat allegare, volumus „ pariter, & auctoritate præfata decernimus, „ ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſto„ lorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, nec non „ Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in „ Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex „ Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicen„ tur, illarumque exempla ibidem affixa relin„ quantur; ita ut ſic publicatæ, omnes, & „ ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, „ ac ſi unicuique illorum perſonaliter notifi„ catæ, & intimatæ fuiſſent: utque ipſarum „ præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu „ exemplis etiam impreſſis, manu alicujus No„ tarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ „ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ muni„ tis, eadem prorſus fides, tam in Judicio, „ quam extra illud ubique locorum habeatur, „ quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent „ exhibitæ vel oſtenſæ.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma„ jorem ſub annulo Piſcatoris die 12. Martii „ 1699. Pontificatus noſtri Anno octavo.

Condemnatio duarum Theſium de Omnipotentia donata, & ſubjecta Creaturæ.

Feria 5. die 23. Novembris 1679.

„ In Congregatione Generali Sanctæ Roma„ næ, & univerſalis Inquiſitionis habita in „ Palatio Apoſtol. Montis Quirinalis coram „ S. S. D. N. Innoc. Div. Prov. P. P. XI. „ ac Emin. & Rev. Dominis S. R. E. Car„ dinalibus, in tota Rep. Chriſtiana contra „ Hæreticam pravitatem generalibus Inquiſi„ toribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter de„ putatis.

„ Cum ſupradictis Emin. & Reverendiſ. D. „ D. delatæ fuerint hæ duæ propoſitiones:

1. Deus donat nobis Omnipotentiam ſuam, ut ea utamur, ſicut aliquis donat alteri villam, aut librum.

2. Deus ſubjicit nobis ſuam Omnipotentiam.

„ Eorumdem juſſu per Theologos ad id ſpe„ cialiter deputatos S. S. D. N. relatæ, & co„ ram ſua Sanctitate propoſitæ una cum votis „ Emin., & Rev. S. R. E. Cardinalium, Sanctitas Sua decrevit, & mandavit, ut ambæ

„ pro-

„ propoſitiones prohiberentur, ſicut eas præ-
„ ſenti Decreto damnat, & prohibet, ut teme-
„ rarias ad minimum, & novas, mandatque,
„ ne quis deinceps cujuſcumque ſit gradus,
„ Ordinis, aut conditionis, illas, vel illarum
„ alterutram audeat imprimere, vel imprimi
„ facere, ſive ſcriptis, ſive etiam oretenus do-
„ cere, vel aſſerere, ſub pœnis, & Cenſuris
„ in Indice librorum prohibitorum contentis,
„ aliiſque Sanctitati Suæ bene viſis.

21 *Prohibitio Theſis de Uſu ſcientiæ ex Confeſ-ſione acquiſitæ. Feria 4. die 18. Novembris* 1682.

„ In Generali Congregatione S. Romanæ, „ & Univerſalis Inquiſitionis habita in Con- „ ventu S. Mariæ ſupra Minervam coram „ Eminent. & Reverend. D. D. S. R. E. Car- „ dinalibus, in tota Repub. Chriſtiana contra „ Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſi- „ toribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter de- „ putatis.

„ Prævia matura conſultatione Dominorum „ Conſultorum facta fuit diſcuſſio ſequentis „ Propoſitionis:

„ Scientia ex Confeſſione acquiſita uti li- „ cet, modo fiat ſine directa, aut indirecta „ revelatione, & gravamine Pœnitentis, niſi „ aliud multo majus ex non uſu ſequatur, in „ cujus comparatione prius merito contemna- „ tur.

„ Addita deinde explicatione, ſive limita- „ tione, quod ſit intelligenda de uſu ſcientiæ „ ex Confeſſione acquiſita cum gravamine Pœ- „ nitentis, ſecluſa quacunque revelatione, at- „ que in caſu, quo multo majus gravamen „ ejuſdem Pœnitentis ex non uſu ſequeretur, „ ſtatuerunt dictam propoſitionem, quatenus „ admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravami- „ ne Pœnitentis, omnino prohibendam eſſe, „ etiam cum dicta explicatione, ſive limita- „ tione & præſenti Decreto prohibent, ne „ quis ultra audeat talem doctrinam publice, „ aut privatim docere, aut defendere ſub pœ- „ nis arbitrio Sacræ Congregationis infligen- „ dis; Mandantes etiam univerſis Sacramenti „ Pœnitentiæ Miniſtris, ut ab ea in praxim „ deducenda prorſus abſtineant.

22 *Sanctiſſimi* D. N. Clementis *Divina Provi-dentia Papæ XI. Damnatio quamplurium Propo-ſitionum excerptarum ex libro Gallico idiomate impreſſo, & in plures Tomos diſtributo ſub ti-tulo*: Le Nouveau Teſtament en Francois avec des reflexions morales ſur chaque verſet &c. A Paris 1699. *Ac aliter* Abregè de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de S. Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe, ou Penſees Chretiennes ſur le Texte de ces Livres Sacrez &c. A Pa-ris 1694.

Cum prohibitione ejuſdem libri, & aliorum quorumcunque in ejus defenſionem, tam hactenus editorum, quam in poſterum edendorum.

CLEMENS EPISCOPUS &c.

„ Unigenitus Dei Filius pro noſtra, & to- „ tius Mundi ſalute Filius hominis factus, „ dum diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrue- „ ret, univerſamque Eccleſiam ſuam in Apo- „ ſtolis erudiret, præſentia diſponens, & fu- „ tura proſpiciens, præclaro ac ſaluberrimo „ documento nos admonuit, ut attenderemus „ a falſis Prophetis, qui veniunt ad nos in „ veſtimentis Ovium, quorum nomine potiſſi- „ mum demonſtrantur Magiſtri illi mendaces, „ & in deceptione illuſores, qui ſplendida pie- „ tatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuan- „ tes, introducunt ſectas perditionis ſub ima- „ gine Sanctitatis; utque facilius incautis ob- „ repant, quaſi deponentes lupinam pellem, „ & ſe ſe Divinæ legis ſententiis, velut qui- „ buſdam Ovium velleribus obvolventes, San- „ ctarum Scripturarum, adeoque etiam ipſius „ novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter „ in ſuam, aliorumque perditionem depra- „ vant, nequiter abutuntur, antiqui ſcilicet, „ a quo progeniti ſunt mendacii Parentis exem- „ plo, ac magiſterio edocti, nullam omnino „ eſſe ad fallendum expeditiorem viam, quam „ ut ubi nefarii erroris ſubintroducitur fraudu- „ lentia, ibi Divinorum verborum prætenda- „ tur auctoritas.

„ His non vere Divinis monitis inſtructi, „ ubi primum, non ſine intima cordis noſtri „ amaritudine accepimus, Librum quemdam „ Gallico idiomate olim impreſſum, & in plu- „ res Tomos diſtributum ſub titulo:

Le Nouveau Teſtament en Francois, avec des reflexions morales ſur chaque verſet, &c. A Pa-ris 1699. Aliter vero: *Abregè de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de S. Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe, ou Penſees Chretiennes ſur le Texte de ces Livres Sacrez &c. A Paris* 1693. & 1694.

„ Tametſi alias a Nobis damnatum, ac re- „ vera Catholicis veritatibus pravarum doctri- „ narum mendacia multifariam permiſcentem, „ adhuc tamen tamquam ab omni errore im- „ munem a pluribus haberi, Chriſtifidelium

 „ mani-

[illegible]

[illegible]

[illegible] non uno quidem, aut altero, sed pluribus, gravissimisque tum pridem damnatis, tum etiam noviter adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore, ut omnes tandem apertæ jam manifeſtæque veritati cedere compellantur.

Id ipſum maxime e re Catholica futurum ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diſſidiis apprime proficuum: Conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum neceſſarium non modo præfati Epiſcopi, ſed & ipſe in primis Cariſſimus in Chriſto Filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ fidei puritate, extirpandiſque erroribus Zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpius Nobis eſt conteſtatus, repetitis precibus vere piis, & Chriſtianiſſimo Rege dignis Officiis, ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut animarum neceſſitati prolata tandem Apoſtolici Cenſura Judicii conſuleremus.

Hinc aſpirante Domino, ejuſque Cæleſti ope confiſi, ſalutare opus ſtudio, diligentia, ut tanti negotii gravitas poſtulabat, aggreſſi ſumus, ac plurimas ex prædicto Libro, juxta ſuperius recenſitas reſpective editiones, fideliter excerptas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expreſſas Propoſitiones a compluribus in ſacra Theologia Magiſtris, primum quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus accurate diſcuti; Deinde vero coram Nobis, adhibitis etiam aliis pluribus Cardinalibus, ſumma diligentia, ac maturitate ſingularum inſuper Propoſitionum cum ipſomet Libri Textu exactiſſime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus expendi, & examinari mandavimus; Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur, videlicet:

1. Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius Gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, & orationem, & ad omne opus bonum?

2. Jeſu Chriſti Gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum; abſque illa, non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

3. In vanum, Domine, præcipis, ſi tu ipſe non das, quod præcipis.

4. Ita Domine: Omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem Gratiæ ſuæ, exhortationes, & Gratiæ exteriores non inſerviunt niſi ad illud magis obdurandum.

6. Diſcrimen inter Fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum Legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia; in iſto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum ſua Gratia purificando.

7. Quæ militas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmi-

infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ vero felicitas non eſt?, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

8. Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ Gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

9. Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum non poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

10. Gratia eſt operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

11. Gratia non eſt aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei jubentis, & facientis, quod jubet.

12. Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

13. Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori Gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

14. Quantumcumque remotus a ſalute ſit Peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ Gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

15. Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

16. Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris Gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.

17. Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum; quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

19. Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus Omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

20. Vera Gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt, loquitur tamquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

21. Gratia Jeſu Chriſti eſt Gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis Omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

22. Concordia Omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum Miſericordiæ, & Gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

23. Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ Gratiæ, eam ſignificans per illam, qua Creaturas a nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

24. Juſta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia ſuæ Gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

25. Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

26. Nullæ dantur Gratiæ niſi per Fidem.

27. Fides eſt prima Gratia, & fons omnium aliarum.

28. Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, eſt Peccatorum remiſſio.

29. Extra Eccleſiam nulla conceditur Gratia.

30. Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

31. Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

32. Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Primogenitos, ideſt, Electos de manu Angeli exterminatoris.

33. Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc, ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit S. Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.

34. Gratia Adami non producebat, niſi merita humana.

35. Gratia Adami eſt ſequentia creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

36. Differentia eſſentialis inter Gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac Gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet; iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.

37. Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo erat illi proportionata; Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

38. Peccator non eſt liber, niſi ad malum ſine Gratia Liberatoris.

39. Voluntas, quam Gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum; Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

40. Sine Gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis, Ethnicis, non poteſt venire niſi a Deo, & ſine Gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

42. Sola Gratia Chriſti reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

43. Primus effectus Gratiæ Baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato, adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

44. Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur: & amor, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.

45. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

46. Cupiditas, aut Caritas uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt.

47. Obedientia Legis profluere debet ex fonte; Et hic fons eſt Caritas: Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

48. Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum, ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Caritate?

49. Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine Amore Dei.

50. Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi, ſi Spiritus Caritatis non eſt ille qui clamat.

51. Fides juſtificat, quando operatur, ſed ipſa non operatur niſi per Caritatem.

52. Omnia alia ſalutis media continentur in Fide tamquam in ſuo germine, & ſemine, ſed hæc Fides non eſt abſque amore, & fiducia.

53. Sola Caritas chriſtiano modo facit (actiones chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

54. Sola Caritas eſt, quæ Deo loquitur; eam ſolam Deus audit.

55. Deus non coronat, niſi Caritatem, qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

56. Deus non remunerat, niſi Caritatem, quoniam Caritas ſola Deum honorat.

57. Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.

58. Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Caritas.

59. Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

60. Si ſolus ſupplicii timor animat Pœnitentiam, quo hæc magis violenta, eo magis ducit ad deſperationem.

61. Timor nonniſi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

62. Qui a malo non abſtinet niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

63. Baptizatus adhuc eſt ſub Lege, ſicut Judæus, ſi Legem non adimpleat, aut adimpleat eam ſolo timore.

64. Sub maledicto Legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando.

65. Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt abſque eo quod ullum Deo dederint filium; cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ, ſed per Fidem, & per amorem ſicuti Filii.

67. Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

68. Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.

69. Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

70. Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandos peccatores.

71. Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe diſpen-

diſpenſare ab ea Lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

72. Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cœli, & omnes Electos, & juſtos terræ, & omnium ſæculorum.

73. Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus Filiorum Dei, manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſtum, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium Gratiam futuri Sæculi.

74. Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

75. Eccleſia eſt unus ſolus homo compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona: Unus ſolus Chriſtus compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.

76. Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium Sæculorum illam componunt.

77. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.

78. Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79. Unde, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere Spiritum, Pietatem, & Myſteria Sacræ Scripturæ.

80. Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.

81. Obſcuritas ſancta verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione.

82. Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia Sanctarum Scripturarum; Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.

83. Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari feminis lectione Sacrorum Librorum; Non ex feminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt Hæreſes.

84. Abripere a Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.

85. Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis Filiis lucis, & facere, ut patiantur ſpeciem quandam Excommunicationis.

86. Eripere ſimplici Populo hoc ſolatium jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.

87. Modus plenus ſapientia, lumine, & Caritate eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum Pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus ſatisfacere Juſtitiæ Dei, antequam reconcilietur.

88. Ignoramus quid ſit peccatum, & vera Pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.

89. Quartuſdecimus gradus converſionis Peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet Jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.

90. Eccleſia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu, ſaltem præſumpto, totius Corporis.

91. Excommunicationis injuſtæ metus numquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro. Numquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per Caritatem affixi ſumus.

92. Pati potius in pace Excommunicationem, & Anathema injuſtum, quam prodere veritatem, eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra Auctoritatem, aut ſcindere unitatem.

93. Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps primorum Paſtorum feſtinatio infligit ſine ipſius mandato; Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt.

94. Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra Fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec Fidem lædunt, nec mores.

95. Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua peregrina quaſi pleriſque Chriſtianis; modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum, adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum Fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in Filios ſuos.

96. Deus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut

ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ Gratiæ.

97. Nimis ſæpe contingit, membra illa, quæ magis ſancte, ac magis ſtricte unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tamquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tamquam ab ea ſeparata; ſed Juſtus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.

98. Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tamquam Hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem conformem Jeſu Chriſto.

99. Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quo ad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, v. g. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.

100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos, Tempus hoc advenit . . . . . Haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in Societate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior; Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, perſequendo flamma ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare; Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus Diabolo Dei ſervum.

101. Nihil Spiritui Dei, & Doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia, quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio Impiorum.

„ Auditis itaque tum voce tum ſcripto Nobis exhibitis [illegible] aliorumque Theologorum ſuffragiis, Divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præſidio, omnes & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tamquam falſas, captioſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, Eccleſiæ & ejus praxi injurioſas, neque in Eccleſiam ſolum, ſed etiam in Poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, impias, blaſphemas, ſuſpectas de Hæreſi, ac Hæreſim ipſam ſapientes, nec non Hæreticis, & Hæreſibus, ac etiam Schiſmati faventes, erroneas, Hæreſi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam Hæreticas, variaſque Hæreſes, & potiſſimum illas, quæ in famoſis Janſenii Propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis continentur; manifeſte innovantes, reſpective, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, declaramus, damnamus, & reprobamus.

„ Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac eadem noſtra Conſtitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis etiam diſputative publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, Eccleſiaſticis Cenſuris aliiſque contra ſimilia perpetrantes a Jure ſtatutis pœnis, ipſo facto, abſque alia declaratione ſubjaceat.

„ Ceterum per expreſſam præfatarum Propoſitionum reprobationem, alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus, cum præſertim in decurſu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles, & affines, iiſdemque erroribus imbutas, nec ſane paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, eaſque falſo Chriſtianæ patientiæ nomine prædicantes, quas propterea ſingulatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus, & minime neceſſarium: ac demum quod intolerabilius eſt, Sacrum ipſum novi Teſtamenti Textum damnabiliter vitiatum comperimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem; a vulgata vero editione, quæ tot ſæculorum uſu in Eccleſia probata eſt, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter [illegible] & aberrantem, [illegible] non ſine maxima perverſione [illegible].

„ Eundem propterea Librum, [illegible] & benedictiones [illegible] hoc eſt, ſub [illegible] Ecclesiaſticis [illegible]

„ cumque , & quocumque alio idiomate , ſeu quavis editione , aut verſione hactenus impreſſum, aut in poſterum (quod abſit) imprimendum , Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium iterum prohibemus , ac ſimiliter damnamus , quemadmodum etiam alios omnes , & ſingulos in ejus defenſionem , tam ſcripto , quam typis editos , ſeu forſan (quod Deus avertat) edendos libros , ſeu libellos eorumque lectionem , deſcriptionem , retentionem , & uſum omnibus , & ſingulis Chriſtifidelibus ſub pœna Excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda , prohibemus pariter , & interdicimus .

„ Præcipimus inſuper Venerabilibus Fratribus , Patriarchis , Archiepiſcopis , Epiſcopis , aliiſque locorum Ordinariis , nec non Hæreticæ privitatis Inquiſitoribus , ut contradictores & rebelles quoſcumque per Cenſuras , & pœnas præfatas , aliaque Juris , & Facti remedia , invocato etiam ad hoc , ſi opus fuerit , brachii ſæcularis auxilio , omnino coerceant , & compellant .

„ Volumus autem &c.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio , ſexto Idus Septembris , Pontificatus Noſtri anno decimo tertio .

J. Card. Prodatarius .

23 Conſtitutionem Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti XIV. incip. *Deteſtabilem* , qua anno 1752. quarto idus Novembris , damnavit atque prohibuit quinque propoſitiones Duellorum abuſui faventes , jam protulimus ad litteram tom. 2. in verb. *Duellum* quam , ne alibi dicta repetantur , vide ibi .

* Decretum autem Sac. Congregationis Inquiſitionis Rom. quo noviſſime damnatæ ſunt quædam Theſes circa uſum Opinionis probabilis , allatum eſt tom. 6. verb. *Opinio probabilis* . *

24 Qua cenſura notandus ſit , qui Propoſitiones a Pontifice loquente ex Cathedra damnatas amplectitur adhuc , ut probabiles , ſeu veras ; Non omnes in omnibus conveniunt Do-
25 ctores . Quamvis enim omnes communiter conveniant in hoc , quod Propoſitiones damnatæ, ut *Hæreticæ* , non poſſint circa Hæreſim negari tales , nempe quod ſint *Hæreticæ* , *&* *falſæ* , utpote immediate oppoſitæ Doctrinæ Fidei eſſentialiter veræ ab Eccleſia definitæ ; tamen circa Propoſitiones alia Cenſura notatas , nempe quod ſint *ſcandaloſæ* , *temerariæ* , *erroneæ* , *ſeditioſæ* , *blaſphemæ* , & hujuſmodi , valde diſcrepant inter ſe Doctores ; Bannes enim *quæſt.* 11. *de Fide art.* 2. *in fine* , Turrianus *de Fide diſp.* 55. *dub.* 5. §. *Deinde in aliis* ; Lugo *de virtute Fide diſp.* 20. *ſect.* 3. *a num.* 108. citati a Viva *ad Propoſit. damnat. quæſt. Prodromæ num.* 18. & alii putant ſolum eſſe errorem , aut errori proximum negare , quod aliqua talis propoſitio mereatur notam , qua innuitur a Sancta Sede ; ipſe tamen Viva *cit. q. Prodroma ad Propoſitiones damnatas num.* 18. cum Maldero , Coninch. & aliis dicit , quod licet propoſitio alia cenſura notata , v. gr. quod ſit *ſcandaloſa* , circa Hæreſim negari non poſſit , quod ſit *ſcandaloſa* , prout ea definitur a Pontifice loquente ex Cathedra ; Nihilominus negare , quod ea ſit falſa in omnium ſententia , non continet Hæreſim , ſed ſolum errorem , cum non definiatur a Sancta Sede immediate ejus falſitas , ſed ſolum per illationem certam deſcendat falſitas ex eo , quod ſit *ſcandaloſa* ; Unde ſecundum hanc veriorem ſententiam , qui docet , & tenet propoſitionem *ſcandaloſam* , non eſt formaliter & proprie , ſeu rigoroſe *Hæreticus* , ſed ſolum formaliter , & rigoroſe *Scandaloſus* , & ſic *Temerarius* , qui docet , & tenet *temerariam* , *Seditioſus* , qui *ſeditioſam* , & ſimiliter de aliis .

Hinc ad uberiorem notitiam juvat hic re- 26
cenſere præcipua cenſurarum genera , quibus notari poſſunt propoſitiones referentes doctrinam Fidei Catholicæ , & Chriſtianis moribus nocivam , ſeu noxiam , a quibus eædem propoſitiones denominationem ſortiuntur .

Hæretica propoſitio eſt illa , quæ formaliter 27
opponitur veritati a Deo revelatæ , & per Eccleſiam definitæ , ſeu cujus contradictoria eſt de Fide .

Sapiens Hæreſim eſt illa , cujus contradicto- 28
ria non eſt quidem expreſſe definita , ſed tamen ſic communiter recipitur in Eccleſia , ac ſi eſſet de Fide , idèoque præbet judicium ſaltem probabile judicandi , quod in defenſore illius lateat Hæreſis .

Suſpecta de Hæreſi eſt illa , quæ in rigore 29
grammatico vera eſſe poteſt ; Attamen ex quibuſdam circumſtantiis perſonæ , loci , & temporis innuere videtur latentem Hæreſim .

Hæreſi proxima ea eſt , quæ eſt contradicto- 30
ria illi , quæ vel a pleriſque habetur tamquam de Fide , vel per evidentem conſequentiam infertur ex una de Fide , & altera indubitata .

Schiſmatica eſt illa , quæ aperit viam divi- 31
ſioni

21. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua Pœnitentia, ſeu ſatisfactione ob quæſtum, ſeu lucrum ſubſidii temporalis.

22. Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis Pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi ſunt a Sacra Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.

24. Oblatio in Templo, quæ fiebat a B. M. V. die Purificationis ſuæ per duos pullos Columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit Purificatione, & quod Filius qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba Legis.

25. Dei Patris ſedentis ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in Templo collocare.

26. Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana eſt.

27. Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus: *In nomine Patris &c.* prætermiſſis illis: *Ego te baptizo.*

28. Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: *Non intendo, facere quod facit Eccleſia.*

29. Futilis & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Œcumenicum auctoritate, atque in Fidei quæſtionibus decernendi infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clare fundatam, illam abſolute poteſt tenere, & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani VIII. *In eminenti*, eſt ſubreptitia.

„ Quibus mature conſideratis idem Sanctiſſimus ſtatuit, & decrevit 31. ſupradictas Propoſitiones, tamquam temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, injurioſas, Hæreſi proximas, Hæreſim ſapientes, erroneas, ſchiſmaticas, & hæreticas reſpective, eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet, ita ut quicumque illas, aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in Excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis (ab alio quacumque etiam Dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolvi.

„ Inſuper diſtricte in virtute S. Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii, prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

„ Non intendit tamen S. Sua per hoc Decretum alias Propoſitiones in majori numero, ultra ſupradictas 31. jam exhibitas, & in hoc Decreto non expreſſas, approbare.

Breve Innocentii XII. *proſcribentis tres &* 19
viginti Theſes, quæ prætextu amoris erga Deum puriſſimi in Galliis docebantur.

INNOCENTIUS PAPA XII. &c.

„ CUM alias ad Apoſtolatus noſtri notitiam pervenerit, in lucem prodiiſſe librum quendam Gallico Idiomate editum, cui titulus, *Explication des Maximes des Saints ſur la vie interieure par Meſſire Francois de Salignac Fenelon Archeveque Duc de Cambray, Precepteur des Meſſeigneurs les Ducs de Bourgogne, d'Anjou, & de Berry: A Paris chez Piere Aubovin, Pierre Emery, Charles Clouſier* 1697. Ingens vero ſubinde de non ſana libri hujuſmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebuerit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiæ noſtræ opem efflagitaverit; Nos eum Librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, aliiſque in Sacra Theologia Magiſtris, mature, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi Mandatis noſtris obſequentes, poſtquam in quamplurimis Congregationibus varias Propoſitiones ex eodem libro excerptas, diuturno, accuratoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce, quam ſcripto Nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram Nobis deſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in Sacra Theologia Magiſtrorum ſententiis, Dominici gregis Nobis ab Æterno Paſtore crediti periculis, quantum Nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, librum prædictum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis edi-

„ tio-

„ tione, aut verſione hucuſque impreſſum, „ aut in poſterum imprimendum, quippe ex „ cujus lectione, & uſu fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica damnato induci poſſent, ac inſuper tamquam continentem propoſitiones, ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexione temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, in praxi perniciosas, ac etiam erroneas reſpective, „ tenore præſentium damnamus, & reprobamus, ipſiuſque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem, & uſum omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus, etiam ſpecifica, & individua mentione, & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes, ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda interdicimus, & prohibemus. Volentes, & Apoſtolica auctoritate mandantes, ut quicumque ſupradictum librum penes ſe habuerint, illum, ſtatim atque præſentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere, ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque, &c. Ceterum Propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici Cenſura judicii, ſicut præmittitur, confingendas duximus, ex Gallico idiomate in latinum verſæ ſunt tenoris qui ſequitur, videlicet.

1. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt Caritas pura, & ſine ulla mixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem; Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando.

2. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ omittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

3. Id, quod eſt eſſentiale in directione animæ, eſt non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate: Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & nunquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo datum eſt animatus adhuc ſibimet affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In ſtatu ſanctæ indifferentiæ anima non habet amplius deſideria voluntaria, & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem ſtatu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus; Nihil volumus, ut ſimus perfecti & beati propter intereſſe proprium, ſed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſione ſuæ gratiæ.

6. In hoc ſanctæ indifferentiæ ſtatu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrorum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plena ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſe vult, quam nos vult velle propter ipſum.

7. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renunciatio, quam Jeſus Chriſtus a nobis in Evangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus: iſta noſtri ipſorum abnegatio non eſt, niſi quoad intereſſe proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam externum.

8. Omnia Sacrificia, quæ fieri ſolent ab animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem ſunt conditionalia; ſed hoc ſacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario; In uno extremarum probationum caſu hoc Sacrificium fit aliquo modo abſolutum.

9. In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

10. Tunc anima diviſa a ſemetipſa expirat cum Chriſto in ſe dicens: *Deus, Deus meus ut quid dereliquiſti me?* In hac involuntaria impreſſione deſperationis conficit Sacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

11. In hoc ſtatu anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed nunquam amittit in parte ſuperiori; ideſt in ſuis actibus directis, & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

12. Director tunc poteſt huic animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe, & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

13. Inferior Chriſti pars in Cruce non communi-

municavit ſuperiori ſuas involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris animæ ab Inferiori. In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omnino cæca, & involuntaria perturbatione: Nam totum, quod eſt involuntarium, & intellectuale eſt partis ſuperioris.

15. Meditatio conſtat diſcurſivis actibus, qui a ſe invicem facile diſtinguuntur. Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum, & reflexorum eſt propria exercitatio amoris intereſſati.

16. Datur ſtatus contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, ſua oratio fit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

17. Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo Jeſu Chriſti duobus temporibus diverſis; Primo in fervore naſcente earum contemplationis; Secundo Anima amittit intuitum Jeſu Chriſti in extremis probationibus.

18. In ſtatu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtinctæ, non cogitando, quod ſint virtutes. In quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult, & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis amplius ſibi virtutem velit, nec unquam fit adeo virtute præditus, quam cum virtuti amplius affixus non eſt.

19. Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva, & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfectio, & ſua felicitas, ſed ſolum quatenus eſt id, quod Deus a nobis vult.

20. In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter ſuam gloriam.

21. Sancti myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22. Quamvis hæc doctrina (de puro amore) eſſet pura, & ſimplex perfectio Evangelica in univerſa traditione deſignata, antiqui paſtores non proponebant paſſim multitudini juſtorum, niſi exercitationem amoris intereſſati, eorum gratiæ proportionatam.

23. Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium actuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

„ Non intendimus tamen per expreſſam Pro-
„ poſitionum hujuſmodi reprobationem, alia
„ in eodem libro contenta ullatenus approba-
„ re. Ut autem eædem præſentes Litteræ omni-
„ bus facilius innoteſcant, nec quiſquam illa-
„ rum ignorantiam valeat allegare, volumus
„ pariter, & auctoritate præfata decernimus,
„ ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſto-
„ lorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, nec non
„ Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in
„ Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex
„ Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicen-
„ tur, illarumque exempla ibidem affixa relin-
„ quantur; ita ut ſic publicatæ, omnes, &
„ ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant,
„ ac ſi unicuique illorum perſonaliter notifi-
„ catæ, & intimatæ fuiſſent: utque ipſarum
„ præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu
„ exemplis etiam impreſſis, manu alicujus No-
„ tarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ
„ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ muni-
„ tis, eadem prorſus fides, tam in *Judicio*,
„ quam extra illud ubique locorum habeatur,
„ quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent
„ exhibitæ vel oſtenſæ.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-
„ jorem ſub annulo Piſcatoris die 12. Martii
„ 1699. Pontificatus noſtri Anno octavo.

Condemnatio duarum Theſium de Omnipotentia donata, & ſubjecta Creaturæ.

Feria 5. die 23. Novembris 1679.

„ In Congregatione Generali Sanctæ Roma-
„ næ, & univerſalis Inquiſitionis habita in
„ Palatio Apoſtol. Montis Quirinalis coram
„ S. S. D. N. Innoc. Div. Prov. P. P. XI.
„ ac Emin. & Rev. Dominis S. R. E. Car-
„ dinalibus, in tota Rep. Chriſtiana contra
„ Hæreticam pravitatem generalibus Inquiſi-
„ toribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter de-
„ putatis.

„ Cum ſupradictis Emin. & Reverendiſ. D.
„ D. delatæ fuerint hæ duæ propoſitiones:

1. Deus donat nobis Omnipotentiam ſuam, ut ea utamur, ſicut aliquis donat alteri villam, aut librum.

2. Deus ſubjicit nobis ſuam Omnipotentiam.

„ Eorumdem juſſu per Theologos ad id ſpe-
„ cialiter deputatos S. S. D. N. relatæ, & co-
„ ram ſua Sanctitate propoſitæ una cum votis
„ Emin., & Rev. S. R. E. Cardinalium, San-
„ ctitas Sua decrevit, & mandavit, ut ambæ

„ propoſitiones prohiberentur, ſicut eas præſenti Decreto damnat, & prohibet, ut temerarias ad minimum, & novas, mandatque, ne quis deinceps cujuſcumque ſit gradus, Ordinis, aut conditionis, illas, vel illarum alterutram audeat imprimere, vel imprimi facere, ſive ſcriptis, ſive etiam oretenus docere, vel aſſerere, ſub pœnis, & Cenſuris in Indice librorum prohibitorum contentis, aliiſque Sanctitati Suæ bene viſis.

21 *Prohibitio Theſis de Uſu ſcientiæ ex Confeſſione acquiſitæ. Feria 4. die 18. Novembris* 1682.

„ In Generali Congregatione S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Conventu S. Mariæ ſupra Minervam coram Eminent. & Reverend. D. D. S. R. E. Cardinalibus, in tota Repub. Chriſtiana contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

„ Prævia matura conſultatione Dominorum Conſultorum facta fuit diſcuſſio ſequentis Propoſitionis:

„ Scientia ex Confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine Pœnitentis, niſi aliud multo majus ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.

„ Addita deinde explicatione, ſive limitatione, quod ſit intelligenda de uſu ſcientiæ ex Confeſſione acquiſita cum gravamine Pœnitentis, ſecluſa quacunque revelatione, atque in caſu, quo multo majus gravamen ejuſdem Pœnitentis ex non uſu ſequeretur, ſtatuerunt dictam propoſitionem, quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine Pœnitentis, omnino prohibendam eſſe, etiam cum dicta explicatione, ſive limitatione & præſenti Decreto prohibent, ne quis ultra audeat talem doctrinam publice, aut privatim docere, aut defendere ſub pœnis arbitrio Sacræ Congregationis infligendis; Mandantes etiam univerſis Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtris, ut ab ea in praxim deducenda prorſus abſtineant.

22 *Sanctiſſimi* D. N. Clementis *Divina Providentia Papæ XI. Damnatio quamplurium Propoſitionum excerptarum ex libro Gallico idiomate impreſſo, & in plures Tomos diſtributo ſub titulo*: Le Nouveau Teſtament en Francois avec des reflexions morales ſur chaque verſet &c. A Paris 1699. *Ac aliter* Abregè de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de S. Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe, ou Penſees Chretiennes ſur le Texte de ces Livres Sacrez &c. A Paris 1694.

Cum prohibitione ejuſdem libri, & aliorum quorumcunque in ejus defenſionem, tam hactenus editorum, quam in poſterum edendorum.

CLEMENS EPISCOPUS &c.

„ Unigenitus Dei Filius pro noſtra, & totius Mundi ſalute Filius hominis factus, dum diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrueret, univerſamque Eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret, præſentia diſponens, & futura proſpiciens, præclaro ac ſaluberrimo documento nos admonuit, ut attenderemus a falſis Prophetis, qui veniunt ad nos in veſtimentis Ovium, quorum nomine potiſſimum demonſtrantur Magiſtri illi mendaces, & in deceptione illuſores, qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes, introducunt ſectas perditionis ſub imagine Sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quaſi deponentes lupinam pellem, & ſe ſe Divinæ legis ſententiis, velut quibuſdam Ovium velleribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipſius novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter in ſuam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur, antiqui ſcilicet, a quo progeniti ſunt mendacii Parentis exemplo, ac magiſterio edocti, nullam omnino eſſe ad fallendum expeditiorem viam, quam ut ubi nefarii erroris ſubintroducitur fraudulentia, ibi Divinorum verborum prætendatur auctoritas.

„ His non vere Divinis monitis inſtructi, ubi primum, non ſine intima cordis noſtri amaritudine accepimus, Librum quemdam Gallico idiomate olim impreſſum, & in plures Tomos diſtributum ſub titulo:

Le Nouveau Teſtament en Francois, avec des reflexions morales ſur chaque verſet, &c. A Paris 1699. Aliter vero: *Abregè de la morale de l'Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de S. Paul, des Epiſtres Canoniques, & de l'Apocalypſe, ou Penſees Chretiennes ſur le Texte de ces Livres Sacrez &c. A Paris* 1693. & 1694.

„ Tametſi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem a pluribus haberi, Chriſtifidelium

„ manibus paſſim obtrudi, ac nonnullorum nova ſemper tentantium conſilio & opera ſtudioſe nimis quaquaverſum diſſeminari, etiam latine redditum, ut pernicioſæ inſtitutionis contagium, ſi fieri poſſit, pertranſeat de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum: verſatis hujuſmodi ſeductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum gregem in viam perditionis ſenſim adduci ſummopere doluimus: adeoque Paſtoralis non minus curæ noſtræ ſtimulis, quam frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis, maxime vero complurium Venerabilium Fratrum, præſertim Galliæ Epiſcoporum literis, ac precibus excitati, gliſcenti morbo, qui etiam aliquando poſſet in deteriora quæque prorumpere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

„ Et quidem ad ipſam ingruentis mali cauſam providæ noſtræ conſiderationis intuitum convertentes, perſpicue novimus ſummam hujuſmodi Libri perniciem ideo potiſſimum progredi, & invaleſcere, quod eadem intus lateat, & velut improba ſanies, nonniſi ſecto ulcere foras erumpat, cum Liber ipſe primo aſpectu legentes ſpecie quadam pietatis illiciat; molliti enim ſunt ſermones ejus ſuper oleum, ſed ipſi ſunt jacula, & quidem intento arcu ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut ſalubrius præſtari a Nobis poſſe arbitrati ſumus, quam ſi fallacem Libri doctrinam generatim ſolummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus ſigillatim ex eo excerptis Propoſitionibus, diſtinctius & apertius explicaremus, atque univerſis Chriſtifidelibus noxia zizaniorum ſemina e medio Tritici, quo regebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quaſi in propatulo poſitis, non uno quidem, aut altero, ſed plurimis, graviſſimiſque tum pridem damnatis, tum etiam voce adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore, ut omnes tandem apertæ jam manifeſtæque veritati cedere compellantur.

„ Id ipſum maxime e re Catholica futurum ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diſſidiis apprime proficuum: Conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum neceſſarium non modo præfati Epiſcopi, ſed & ipſe in primis Cariſſimus in Chriſto Filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ fidei puritate, extirpandiſque erroribus Zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpius Nobis eſt conteſtatus, repetitis propterea vere piis, & Chriſtianiſſimo Rege dignis Officiis, ardentibus votis a nobis efflagitans, ut inſtanti animarum neceſſitati prolata quantocius Apoſtolici Cenſura Judicii conſuleremus.

„ Hinc adſpirante Domino, ejuſque Cœleſti ope confiſi, ſalutare opus ſedulo, diligenterque, ut rei magnitudo poſtulabat, aggreſſi ſumus, ac plurimas ex prædicto Libro, juxta ſuper recenſitas reſpective editiones, fideliter extractas, & cum Gallico, tum Latino idiomate expreſſas Propoſitiones a compluribus in Sacra Theologia Magiſtris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus accurate diſcuti: Deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium conſilio, quam maxima diligentia, ac maturitate ſingularum, inſuper Propoſitionum cum ipſomet Libri Textu exactiſſime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus expendi, & examinari mandavimus; Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur, videlicet:

1. Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius Gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, & orationem, & ad omne opus bonum?

2. Jeſu Chriſti Gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum; abſque illa, non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

3. In vanum, Domine, præcipis, ſi tu ipſe non das, quod præcipis.

4. Ita Domine: Omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem Gratiæ ſuæ, exhortationes, & Gratiæ exteriores non inſerviunt niſi ad illud magis obdurandum.

6. Diſcrimen inter Fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum Legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia; in iſto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum ſua Gratia purificando.

7. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmi-

infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ vero felicitas non eſt?, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

8. Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ Gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

9. Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum non poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

10. Gratia eſt operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

11. Gratia non eſt aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei jubentis, & facientis, quod jubet.

12. Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

13. Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori Gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

14. Quantumcumque remotus a ſalute ſit Peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ Gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

15. Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

16. Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris Gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.

17. Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum; quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

19. Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus Omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

20. Vera Gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt, loquitur tamquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

21. Gratia Jeſu Chriſti eſt Gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis Omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

22. Concordia Omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum Miſericordiæ, & Gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

23. Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ Gratiæ, eam ſignificans per illam, qua Creaturas a nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

24. Juſta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia ſuæ Gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

25. Deus illuminat animam, & eam ſanat æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

26. Nullæ dantur Gratiæ niſi per Fidem.

27. Fides eſt prima Gratia, & fons omnium aliarum.

28. Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, eſt Peccatorum remiſſio.

29. Extra Eccleſiam nulla conceditur Gratia.

30. Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

31. Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

32. Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Primogenitos, ideſt, Electos de manu Angeli exterminatoris.

33. Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renunciaſſe, ad hoc, ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit S. Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*.

34. Gratia Adami non producebat, niſi merita humana.

35. Gratia Adami eſt ſequentia creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

36. Differentia eſſentialis inter Gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac Gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet; iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.

37. Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo erat illi proportionata; Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

38. Peccator non eſt liber, niſi ad malum ſine Gratia Liberatoris.

39. Voluntas, quam Gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; ardoris, niſi ad ſe præcipitandum; virium, niſi ad ſe vulnerandum; Eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

40. Sine Gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis, Ethnicis, non poteſt venire niſi a Deo, & ſine Gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

42. Sola Gratia Chriſti reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; ſine hoc nihil niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

43. Primus effectus Gratiæ Baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato, adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

44. Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur: & amor, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.

45. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

46. Cupiditas, aut Caritas uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt.

47. Obedientia Legis profluere debet ex fonte; Et hic fons eſt Caritas: Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

48. Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum, ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Caritate?

49. Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine Amore Dei.

50. Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi, ſi Spiritus Caritatis non eſt ille qui clamat.

51. Fides juſtificat, quando operatur, ſed ipſa non operatur niſi per Caritatem.

52. Omnia alia ſalutis media continentur in Fide tamquam in ſuo germine, & ſemine, ſed hæc Fides non eſt abſque amore, & fiducia.

53. Sola Caritas chriſtiano modo facit (actiones chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

54. Sola Caritas eſt, quæ Deo loquitur; eam ſolam Deus audit.

55. Deus non coronat, niſi Caritatem, qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit,

56. Deus non remunerat, niſi Caritatem, quoniam Caritas ſola Deum honorat.

57. Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.

58. Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Caritas.

59. Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

60. Si ſolus ſupplicii timor animat Pœnitentiam, quo hæc magis violenta, eo magis ducit ad deſperationem.

61. Timor nonniſi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

62. Qui a malo non abſtinet niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

63. Baptizatus adhuc eſt ſub Lege, ſicut Judæus, ſi Legem non adimpleat, aut adimpleat eam ſolo timore.

64. Sub maledicto Legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando.

65. Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt abſque eo quod ullum Deo dederint filium; cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ, ſed per Fidem, & per amorem ſicuti Filii.

67. Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

68. Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.

69. Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

70. Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandos peccatores.

71. Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe diſpen-

diſpenſare ab ea Lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

72. Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cœli, & omnes Electos, & juſtos terræ, & omnium ſæculorum.

73. Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus Filiorum Dei, manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſtum, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium Gratiam futuri Sæculi.

74. Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

75. Eccleſia eſt unus ſolus homo compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona: Unus ſolus Chriſtus compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.

76. Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium Sæculorum illam componunt.

77. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.

78. Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79. Unde, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere Spiritum, Pietatem, & Myſteria Sacræ Scripturæ.

80. Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.

81. Obſcuritas ſancta verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione.

82. Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia Sanctarum Scripturarum; Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.

83. Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari feminis lectione Sacrorum Librorum; Non ex feminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt Hæreſes.

84. Abripere a Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.

85. Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis Filiis lucis, & facere, ut patiantur ſpeciem quandam Excommunicationis.

86. Eripere ſimplici Populo hoc ſolatium jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.

87. Modus plenus ſapientia, lumine, & Caritate eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum Pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus ſatisfacere Juſtitiæ Dei, antequam reconcilietur.

88. Ignoramus quid ſit peccatum, & vera Pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.

89. Quartusdecimus gradus converſionis Peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet Jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.

90. Eccleſia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu, ſaltem præſumpto, totius Corporis.

91. Excommunicationis injuſtæ metus numquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro. Numquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per Caritatem affixi ſumus.

92. Pati potius in pace Excommunicationem, & Anathema injuſtum, quam prodere veritatem, eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra Auctoritatem, aut ſcindere unitatem.

93. Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps primorum Paſtorum feſtinatio infligit ſine ipſius mandato; Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt.

94. Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra Fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec Fidem lædunt, nec mores.

95. Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua peregrina quaſi pleriſque Chriſtianis; modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum, adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum Fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in Filios ſuos.

96. Deus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut

ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ Gratiæ.

97. *Nimis ſæpe contingit, membra illa, quæ magis ſanctè, ac magis ſtrictè unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tamquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tamquam ab ea ſeparata; ſed Juſtus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.*

98. *Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tamquam Hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem conformem Jeſu Chriſto.*

99. *Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quo ad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, v. g. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.*

100. *Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos, Tempus hoc advenit . . . . . Haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in Societate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior; Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, perſequendo flamma ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare; Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus Diabolo Dei ſervum.*

101. *Nihil Spiritui Dei, & Doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia, quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum.*

„ Auditis itaque tum voce tum ſcripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum ſuffragiis, Divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publiciſque etiam indictis precibus, implorato præſidio, omnes & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tamquam falſas, & captioſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, Eccleſiæ & ejus praxi injurioſas, neque in Eccleſiam ſolum, ſed etiam in Poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, impias, blaſphemas, ſuſpectas de Hæreſi, ac Hæreſim ipſam ſapientes, nec non Hæreticis, & Hæreſibus, ac etiam Schiſmati faventes, erroneas, Hæreſi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam Hæreticas, variaſque Hæreſes, & potiſſimum illas, quæ in famoſis Janſenii Propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis continentur; manifeſte innovantes, reſpective, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione, declaramus, damnamus, & reprobamus.

„ Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac eadem noſtra Conſtitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis etiam diſputative publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, Eccleſiaſticis Cenſuris aliiſque contra ſimilia perpetrantes a Jure ſtatutis pœnis, ipſo facto, abſque alia declaratione ſubjaceat.

„ Ceterum per expreſſam præfatarum Propoſitionum reprobationem, alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus, cum præſertim in decurſu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles, & affines, iiſdemque erroribus imbutas, nec ſane paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, eaſque falſo Chriſtianæ patientiæ nomine prædicantes, quas propterea ſingulatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus, & minime neceſſarium; ac demum quod intolerabilius eſt, Sacrum ipſum novi Teſtamenti Textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem; a vulgata vero editione, quæ tot ſæculorum uſu in Eccleſia probata eſt, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter diſcrepantem & aberrantem, plurieſque in alienos, exoticos, & ac ſæpe noxios ſenſus non ſine maxima perverſitate detortum.

„ Eundem propterea Librum, utpote per dulces ſermones, & benedictiones, ut Apoſtolus loquitur, hoc eſt, ſub falſa piæ inſtitutionis imagine, ſeducendis Innocentium cordibus longe accommodatum, ſive præmiſſis, ſive alio quovis titulo inſcriptum, ubi-

„ cum-

„ cumque , & quocumque alio idiomate , ſeu quavis editione , aut verſione hactenus impreſſum, aut in poſterum (quod abſit) imprimendum , Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium iterum prohibemus , ac ſimiliter damnamus , quemadmodum etiam alios omnes , & ſingulos in ejus defenſionem , tam ſcripto , quam typis editos , ſeu forſan (quod Deus avertat) edendos libros , ſeu libellos eorumque lectionem , deſcriptionem , retentionem , & uſum omnibus , & ſingulis Chriſtifidelibus ſub pœna Excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda , prohibemus pariter , & interdicimus .

„ Præcipimus inſuper Venerabilibus Fratribus , Patriarchis , Archiepiſcopis , Epiſcopis , aliiſque locorum Ordinariis , nec non Hæreticæ privitatis Inquiſitoribus , ut contradictores & rebelles quoſcumque per Cenſuras , & pœnas præfatas , aliaque Juris , & Facti remedia , invocato etiam ad hoc , ſi opus fuerit , brachii ſæcularis auxilio , omnino coerceant , & compellant .

„ Volumus autem &c.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio , ſexto Idus Septembris , Pontificatus Noſtri anno decimo tertio .

J. Card. Prodatarius .

23 Conſtitutionem Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti XIV. incip. *Deteſtabilem* , qua anno 1752. quarto idus Novembris , damnavit atque prohibuit quinque propoſitiones Duellorum abuſui faventes , jam protulimus ad litteram tom. 2. in verb. *Duellum* quam , ne alibi dicta repetantur , vide ibi .

* Decretum autem Sac. Congregationis Inquiſitionis Rom. quo noviſſime damnatæ ſunt quædam Theſes circa uſum Opinionis probabilis , allatum eſt tom. 6. verb. *Opinio probabilis* . *

24 Qua cenſura notandus ſit , qui Propoſitiones a Pontifice loquente ex Cathedra damnatas amplectitur adhuc , ut probabiles , ſeu veras ; Non omnes in omnibus conveniunt Do-

25 ctores . Quamvis enim omnes communiter conveniant in hoc , quod Propoſitiones damnatæ, ut *Hæreticæ* , non poſſint circa Hæreſim negari tales , nempe quod ſint *Hæreticæ* , & *falſæ* , utpote immediate oppoſitæ Doctrinæ Fidei eſſentialiter veræ ab Eccleſia definitæ ; tamen circa Propoſitiones alia Cenſura notatas, nempe quod ſint *ſcandaloſæ* , *temerariæ* , *erroneæ* , *ſeditioſæ* , *blaſphemæ* , & hujuſmodi , valde diſcrepant inter ſe Doctores ; Bannes enim *quæſt.* 11. *de Fide art.* 2. *in fine*, Turrianus *de Fide diſp.* 55. *dub.* 5. §. *Deinde in aliis*; Lugo *de virtute Fide diſp.* 20. *ſect.* 3. *a num.* 108. citati a Viva *ad Propoſit. damnat. quæſt. Prodromæ num.* 18. & alii putant ſolum eſſe errorem, aut errori proximum negare , quod aliqua talis propoſitio mereatur notam, qua inuritur a Sancta Sede ; ipſe tamen Viva *cit. q. Prodroma ad Propoſitiones damnatas num.* 18. cum Maldero , Coninch. & aliis dicit , quod licet propoſitio alia cenſura notata , v. gr. quod ſit *ſcandaloſa* , circa Hæreſim negari non poſſit , quod ſit *ſcandaloſa* , prout ea definitur a Pontifice loquente ex Cathedra ; Nihilominus negare , quod ea ſit falſa in omnium ſententia , non continet Hæreſim , ſed ſolum errorem , cum non definiatur a Sancta Sede immediate ejus falſitas , ſed ſolum per illationem certam deſcendat falſitas ex eo , quod ſit *ſcandaloſa* ; Unde ſecundum hanc veriorem ſententiam , qui docet , & tenet propoſitionem *ſcandaloſam* , non eſt formaliter & proprie , ſeu rigoroſe *Hæreticus* , ſed ſolum formaliter , & rigoroſe *Scandaloſus* , & ſic *Temerarius* , qui docet , & tenet *temerariam* , *Seditioſus* , qui *ſeditioſam* , & ſimiliter de aliis .

26 Hinc ad uberiorem notitiam juvat hic recenſere præcipua cenſurarum genera , quibus notari poſſunt propoſitiones referentes doctrinam Fidei Catholicæ , & Chriſtianis moribus nocivam , ſeu noxiam , a quibus eædem propoſitiones denominationem ſortiuntur .

27 *Hæretica* propoſitio eſt illa , quæ formaliter opponitur veritati a Deo revelatæ , & per Eccleſiam definitæ , ſeu cujus contradictoria eſt de Fide .

28 *Sapiens Hæreſim* eſt illa , cujus contradictoria non eſt quidem expreſſe definita , ſed tamen ſic communiter recipitur in Eccleſia , ac ſi eſſet de Fide , ideoque præbet judicium ſaltem probabile judicandi , quod in defenſore illius lateat Hæreſis .

29 *Suſpecta de Hæreſi* eſt illa , quæ in rigore grammatico vera eſſe poteſt ; Attamen ex quibuſdam circumſtantiis perſonæ , loci , & temporis innuere videtur latentem Hæreſim .

30 *Hæreſi proxima* ea eſt , quæ eſt contradictoria illi , quæ vel a pleriſque habetur tamquam de Fide , vel per evidentem conſequentiam infertur ex una de Fide , & altera indubitata .

31 *Schiſmatica* eſt illa , quæ aperit viam diviſioni

ſioni Corporis Myſtici Chriſti, ideſt ſeparat, ſeu retrahit Eccleſiam, ſeu Fideles a ſuo capite, ſeu Romano Pontifice.

32 *Judaica* eſt illa, quæ de Chriſto ſentit cum Judæis, aſſerens v. g. Chriſtum, ſeu Meſſiam nondum adveniſſe, ſed adhuc eſſe venturum.

33 *Pagana* eſt illa, quæ cum Paganis plures Deos admittit.

34 *Athea* eſt illa, quæ cum Atheis Deum eſſe negat.

35 *Blaſphema* eſt illa, quæ continet injuriam, & irreverentiam contra Deum, vel Deiparam, vel Sanctos.

36 *Impia* eſt illa, qua verus cultus Deo, vel Deiparæ, vel Sanctis debitus evertitur, vel minuitur.

37 *Erronea* eſt illa, quæ contradicit Concluſioni Theologicæ, ſive deductæ ex una de Fide, & altera evidente.

38 *Errori proxima* eſt illa, quæ contradicit tali concluſioni, quæ a pleriſque, non tamen ab omnibus habetur tamquam Theologica.

39 *Sapiens errorem*, vel *ſuſpecta erroris* eſt illa, quæ licet in rigore ſermonis non contradicat alicui Concluſioni Theologicæ, tamen ex circumſtantiis perſonæ, loci, & temporis, gravem adjunctam habet erroris ſuſpicionem.

40 *Scandaloſa* eſt illa, quæ immediate, & de ſe præbet alii occaſionem ruinæ ſpiritualis circa doctrinam morum, & Fidei.

41 *Temeraria* poſitive eſt illa, quæ contra ſe habet firmiſſimas rationes, & graviſſimorum Doctorum auctoritates, & pro ſe nullam firmam, & gravem. *Temeraria* negative eſt illa, quæ nec pro ſe, nec contra ſe habet ullam rationem, & auctoritatem.

42 *Seditioſa* eſt illa, quæ inducit diviſionem in populo, ſeu concitat tumultum contra Superiores in Eccleſia, vel Republica.

43 *Male ſonans* eſt illa, quæ abutitur vocibus contra communem ſenſum Fidelium, & licet habeat duos ſenſus, unum Fidei congruum, alterum non congruum; ſæpe tamen ab audientibus ſumitur in malam partem.

44 *Piarum aurium offenſiva* eſt illa, quæ nedum male ſonat, ſed aliquid inſuper indignum ſeu indecens in materia Religionis pronunciat.

45 *Laxa* eſt illa, quæ multum favet conſcientiæ libertati, & in materia morum eſt nimis licentioſa.

46 *Simplicium ſeductiva* eſt illa, quæ ſub ſpecie pietatis, vel boni pretextu errorem tegens, apta eſt ſimplicium mentes ſeducere.

47 *Inſana*, *fabuloſa*, & *mendoſa* eſt illa, quæ nec ratione, nec auctoritate conſtat, neque aliqua veriſimilitudine nititur.

Apocrypha eſt illa, cujus Auctor incognitus, aut incertus eſt; Vel de qua non conſtat, quod ſit Canonica, vel Divina. 48

Antiquata eſt illa, quæ antiquitus admittebatur tamquam probabilis, quia nondum erat cognitum principium certum; ſed jam licet non ſit expreſſe damnata, eſt tamen incompoſſibilis cum novo Decreto Romanæ Cathedræ. 49

Improbabilis eſt illa, quæ utitur motivo fallibili, non gravi, ſed ſimpliciter indigno, propter quod fiat aſſenſus. 50

Benedictus XIV. die 16. April. 1745. damnavit *Diſſertationem in caſus reſervatos Venetæ Diœceſeos*, *impreſſam ann.* 1743. tanquam continentem Propoſitiones reſpective *falſas*, *maleſonantes*, *ſcandaloſas*, & piarum aurium offenſivas. 51

P R O S P E C T U S.

NUllo modo debet ab Epiſcopo permitti, quod in fundatione Monaſterii, nec poſtea, Moniales habeant proſpectum, vel retineant Crates correſpondentes in Eccleſia Presbyterorum ſæcularium, ſive Regularium pro audienda Miſſa ſub prætextu, quod non poſſint ob illarum paupertatem manutenere Capellanum, ſed ubi inveniat adeſſe, & retineri, omnino debet mandare removeri; prout ita fieri juſſit *Sac. Cong. Epiſc. in Trojana adverſus Moniales Annunciatæ Foggiæ ad relationem Card. Petrucci* 25. *Febr.* 1693. quæ cum parere diſtuliſſent variis excuſationibus, iterum recurrentibus Canonicis Collegiatæ in quorum Eccleſia proſpectus in vim concordiæ retinebatur, *Ead. Sac. Cong.* 16. *Nov.* 1696. reſcripſit: *Epiſcopus omnino intra menſem Decreta Sacræ Congregationis exequatur, & procedat ad deſtructionem tranſitus*. Sic apud Monac. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 16. *num.* 35. 1

Injungitur Epiſcopo, ut cryptas, & aditus ſubterraneos a Domibus privatorum ad Eccleſias, & loca immunia claudere faciat. *Sacra Cong. Immunitat.* 9. *Martii* 1632. *lib.* 2. *Decretal. Paulucci pag.* 115. apud Riccium *in ſua Synopſi verb. Epiſcopus quoad Immunitatem n.* 30. 2

Alia ad rem. Vide verb. *Feneſtræ*, verb. *Eccleſia art.* 5. & verb. *Porta*. 3

PROTONOTARII DE NUMERO PARTICIPANTIUM.

1 PRotonotarii dicti ſunt a verbo græco *Protos*, quod latine idem eſt ac *primus*. Unde S. Stephanus Protomartyr dicitur, quia primus pro Chriſti nomine martyrio coronatus fuit, ſicque eſt primus Martyr, ut declarat Gloſſa *in Authentic. de Tabellionibus* §. *Illud*
2 *quoque collat.* 4. Hinc Protonotarii ſunt primi Notarii Sedis Apoſtolicæ; Hæc tamen in Bullis aliiſque Pontificiis Litteris illos nominat ſimpliciter *Notarios*, ut notant Chaſſan. *in Catalog. gloriæ mundi par.* 4. *conſiderat.* 18. Card. Petra *Commentar. ad Conſtit. Apoſtolic. tom.* 5. *in Conſtit.* 4. *Pii II. numer.* 2. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 23. *nu.* 4. & alii paſſim. Quamvis in Regulis Cancellariæ ponatur illud nomen ad majorem excellentiam; In Litteris tamen Apoſtolicis iſti qui Collegium Prælatorum in Curia conſtituunt, appellantur cum adjecto *de numero Participantium*, ut ita diſtinguantur ab aliis ſimplicibus, ut tradunt Card. de Luca *in Relat. Romanæ Curiæ decurſ.* 44. *num.* 2. Card. Petra *loc. citat. num.* 2. & alii; Poteſtque addi quod ſic appellentur ex quo præ aliis participent & habeant quotidie panem honoris, & veſtes in Coronatione & morte Pontificis & locum in Cavalcatis Pontificalibus, ex Conſt. Sixti V. incip. *Romanus Pontifex*.

3 Dicti Protonotarii, ſeu Notarii Sedis Apoſtolicæ fuerunt numero ſeptem instituti a primordiis Eccleſiæ, a SS. Clemente 1. Anthero etiam 1. & Julio ſimiliter 1. ad res Martyrum, & quæcumque ad Eccleſiam pertinerent fideliter deſcribenda, & deſcripta ſcriniis Eccleſiæ recondenda, ut dicit Sixtus V. in cit.
4 Conſtitut. *Romanus Pontifex*. Ideoque præcipuum eorum munus verſatur in proceſſibus, qui fiunt ſuper Canonizationibus, ſeu Beatificationibus Servorum Dei, & in regiſtrando acta Summorum Pontificum, & Eccleſiæ. Card. de Luca *l. c. num.* 2. Card. Baronius *ad annum* 238. *n.* 1. & alii.

5 Iſtud Collegium ſeptem Notariorum Sedis Apoſtolicæ fuit ampliatum ad numerum duodecim a Sixto V. Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex*; maximiſque privilegiis fuit decoratum ab eodem Sixto V. in cit. & alia Conſtit. incip. *Laudabilis*: Et in primis §. 3. Doctorandi facultatem concedit; Et §. 4. Notarios creandi; Et §. 5. Spurios Legitimandi ad ſucceſſionem bonorum etiam Eccleſiaſticorum: Et §. 6. ſtatuta pro Collegio condendi. Et §. 7. Familiares Papæ, & Prælati domeſtici declarantur. Et §. 8. concedit ut panem honoris quotidie, & veſtes in coronatione, & morte Papæ & locum in Cavalcatis Pontificalibus habeant. Et §. 9. Ut Litteræ Apoſtolicæ gratis pro eis expediantur. Et §. 10. ut emolumenta illis aſſignata nuſquam eis diminuantur. Et §. 11. Licentiam dat deferendi arma pro ipſis, & eorum familiaribus. Et §. 12. Facultatem eis concedit teſtandi, etiam de acquiſitis ex bonis Eccleſiaſticis pro ducatis duobus mille. Ee §. 13. eos eximit & totaliter liberat a quorumcumque Ordinariorum locorum, & aliorum omnium Judicum juriſdictione, poteſtate, ſuperioritate, & dominio, ac Sedis Apoſtolicæ juriſdictioni, & poteſtati dumtaxat immediate ſubjicit. Et §. 14. Facultatem concedit creandi quolibet anno unum Notarium, ſeu Protonotarium Titularem, non participantem. Et §. 15. Locum eis deſignat in Signaturis: Et §. 16. Pariter in actibus publicis Conſiſtorii. Et §. 17. Canonizationibuſque Sanctorum. Et §. 18. Conſiſtoriis quoque publicis, & Capellis. Et §. 19. concedit ut habeant monetas argenteas, & aureas Coronationis. Et §. 20. Conſtituit quando Papæ ſerviant. Et §. 21. Quando utantur Pontificalibus. Et §. 22. Altarique portatili.

Officium Protonotariorum Apoſtolicorum Participantium eſt venale ratione emolumentorum valoris ſcutorum duodecim mille circiter, magis, vel minus juxta diverſas temporum contingentias, ex quibus emolumenta creſcere, vel decreſcere ſolent. Card. de Luca *loc. cit. numer.* 2. Cardin. Petra *loc. citat. numer.* 29. ubi dicit eſſe in pretio ſcutorum 14. mille circiter. 5

Hoc Protonotariorum Collegium fuit ſemper in maxima veneratione; & in illud admitti non ſolent, niſi nobiliſſimi, & undequaque ornatiſſimi viri; Unde ex illorum numero quamplurimi ad Cardinalatum, & multi etiam ad Summum Pontificatum promoti fuerunt, ut tradunt Card. Petra *loc. cit. num.* 22. Barboſa *l. c. n.* 7. & alii paſſim. 6

Olim iſti Protonotarii habebant præcedentiam ſuper Epiſcopos, ac conſequenter ſuper omnes Prælatos, ut inter alios tradit Cardin. Petra *loc. cit. num.* 4. At Pius II. Conſt. incip. *Cum ſervare*, præcedentiam Epiſcopis etiam electis, ſuper Notarios Papæ, vulgo Protonotarios 7

tarios nuncupatos, deberi ſtatuit ubique in Curia, & extra.

8 In Conſiſtoriis vero publicis quatuor Notarios aſſiſtere decrevit proximiores Solio Pontificio honorabiliori loco, ut videri poteſt in d. Conſtitutione. In ipſis enim publicis Conſiſtoriis, ubi de rebus, quæ geruntur, authentica conficiant inſtrumenta rogari conſueverant, quatuor ex eis, qui *Numerati* dicuntur, aut ipſis abſentibus, totidem ex aliis ſecundum inſtitutionem eorum ſeniores, juxta gradum Apoſtolici Solii honorabiliorem occupant locum, Sedique Pontificiæ proximiores aſſiſtunt; Sicque iſti Protonotarii in equitationibus ſolemnibus, quæ fiunt occaſione Poſſeſſionis Romani Pontificis apud Eccleſiam Lateranenſem, in ingreſſo Regum, & Magnorum Principum, ac hujuſmodi, præcedentiam habent ſuper Epiſcopos, & Archiepiſcopos non Aſſiſtentes; Tunc enim primum locum occupant Epiſcopi Aſſiſtentes Capellæ Pontificiæ, deinde Protonotarii, & poſt eos accedunt Archiepiſcopi, & Epiſcopi non Aſſiſtentes, aliique Prælati juxta eorum ordinem. Sic Card. de Luca *l. c. num.* 3. Card. Petra *l. c. num.* 10. Barboſa *l. c. num.* 3. & alii paſſim.

9 Protonotarii Apoſtolici in Capella Pontificia, aliiſque actibus diſtinctis a mox dictis præcedunt quoſcumque alios Prælatos non Epiſcopos; Sicque præcedunt Auditores Rotæ, Clericos Cameræ, alioſque inferiores Prælatos, ac Generales Religionum; Card. de Luca *loc. cit. n.* 2. Card. Petra *l. c. n.* 13. & alii communiter; & colligitur ex cit. Conſt. Pii II. incip. *Cum ſervare*: ubi ſtatuitur quod ubique habeant locum poſt Epiſcopus.

10 Item præcedunt Sacriſtam Papæ, ſi non ſit Epiſcopus. *Sac. Rit. Congr.* 11. *Febr.* 1598. & 13. *Januar.* 1610. Card. Petra *loc. cit. num.* 14. & alii communiter innixi dictæ Conſt. Pii II. *Cum ſervare*.

11 Inſuper præcedunt Præceptorem Hoſpitalis S. Spiritus Urbis, Archimandritam Meſſanenſem, & Abbates uſum Mitræ habentes, ac Correctorem Cancellariæ. Sic expreſſe *Sac. Rit. Cong.* 13. *Julii* 1601. apud Barb. *l. c. num.* 8. Card. Petra *l. c. nu.* 15. & alii paſſim per cit. Conſt. Pii II. *Cum ſervare*.

12 Item præcedunt omnes Canonicos Patriarchalium Urbis tam in ipſis Patriarchalibus, quam in quibuſcumque Cathedralibus extra Urbem; ſic ſervari mandavit *Sac. Rit. Cong.* cum oraculo Pauli V. *ſub die* 4. *Maii* 1613. teſtibus Barb. *loc. cit. n.* 10. Card. Petra *loc. cit. nu.* 21. & Nov. *in Summa Bullar. tit. de Protonotariis nu.* 8.

Protonotarii participantes induunt Veſtem, & Mantellettam violaceam cum uſu Rochetti in publicis functionibus, & habeat in pileo privative quoad alios Prælatos floccum roſacei coloris; nec non pileum Prælatitium nigrum cordulis violaceis circumdatum cum floccis dicti coloris roſacei. *Sacr. Rit. Congr. in cauſa Urbis Protonotariorum* 17. *Febr.* 1617. apud Barb. *loc. cit. num.* 7. & tradit expreſſe Card. Petra *loc. cit. num.* 23. qui immediate ſub *num.* 24. ſic ſubjungit. 13

Quoad pileos uſuales fuit habita Congregatio quædam particularis *die* 6. *Auguſt.* 1674. in cauſa Vittæ Protonotarii; & inter poſitiones Card. Caſanate reperitur ſequens adnotatio. 14

Die 6. Aug. 1674. Vittæ Protonotariorum.

In Congregatione particulari habita in ædibus Eminentiſſimi Brancatii, in qua interfuerunt idem Eminentiſſimus, nec non Eminentiſſ. D. D. Cardinales Raſponus, de Maximis, Carpineus, & Caſanate, in præſentia a Secretis Congregat. Rituum, fuit propoſitum votum, An Collegio D. D. Protonotariorum participantium concedenda ſit facultas Vittæ argenteæ in pileo, attento quod vitta violacea ex conceſſione Apoſtolica fuit conceſſa Auditoribus Rotæ, & Clericis Cameræ Apoſtolicæ, Eminentiſſimus Brancatius dixit, poſſe concedi; Eminentiſſ. de Maximis non eſſe concedendum, quia metalla ſunt promiſcua & talis conceſſio forſan eſſet injurioſa Sacro Collegio. Eminentiſſimus Carpineus dixit poſſe concedi Vittam coloris roſacei, nec non tintinnabulum in cingulo. Eminentiſſ. Caſanate in voto Eminentiſſ. Carpinei. Omnem tandem convenere in Voto Eminentiſſimi Carpinei quoad Vittam tantum.

In Capella Pontificia Protonotarii Participantes utuntur Cappis juxta morem aliorum Prælatorum: nunquam tamen Cottis ſuper Rochettum, uti utuntur Auditores Rotæ, Clerici Cameræ, & alii inferiores Prælati in Proceſſionibus, & certis aliis actibus; Iſti enim Protonotarii ſemper incedunt cum cappis. Sic expreſſe Card. Petra *l. c. n.* 25. 15

Unus iſtorum Protonotariorum Participantium ſemper intervenit in Congregatione de Propaganda Fide, in Congregatione Sacrorum Rituum, & in confectione Proceſſuum Canonizationum, ſeu Beatificationum Servorum Dei, Card. de Luca in *Relatione Romana Curiæ diſcurſ.* 18. *nu.* 14. & *diſc.* 44. *num.* 4. Card. Petra *loc. cit. num.* 27. Vide ſupra *num.* 4. §. 17. Conſtitutionem Sixti V. 16

Collegium Protonotariorum Participantium tenere ſolet Capellas, prout quolibet anno eam tenent in Eccleſia S. Andreæ de Valle Cleri- 17

corum

corum Regularium, in Feſtivitate S. Cajetani, qui de eodem Collegio fuit, teſte Cardin. Petra *l. c. n.* 26.

18 Protonotarii Apoſtolici participantes nequeunt promovere abſentes ad gradus Doctoratus. Bened. XIV. tom. 1. Conſt. 106. incip. *Inter*
19 *Conſpicuos*, §. 23. Præſentes vero in Urbe, nonniſi ſex in ſingulos annos ſervatis ſervandis, & cum conditionibus præſcriptis. Idem
20 *ibid.* §. 25. Protonotariorum non participantium numerus immerito incuſatur. Idem Conſt. incip. *Quamvis* §. 1. & 4.

Additiones ex aliena manu.

21 De origine Protonotariorum vide ſi lubet *Macr. in Hierolexic. verb. Protonotarius*, *Cardinal. Jacobat. de Concil. lib.* 3. *art.* 5. *Felic. Anton. Guarner. de Eccleſ. militant. l.* 4. *c.* 7.

22 Duo vero hic non ſunt omittenda. Alterum eſt, quod ex Conſtitutione S. M. Benedicti XIV. data quarto Kalendas Septembris 1744. de qua meminit etiam Auctor *ſupra numer.* 18. & 19. Collegio Protonotariorum de numero participantium non licet hodie ad Doctoratus gradum abſentes promovere, prævio examine in partibus explendo; ſed ſolum conceditur ſex perſonas ſingulis annis in Urbe vere, & realiter præſentes prævio rigoroſo examine perſonaliter, & collegialiter per ipſos Protonotarios faciendo promovere. Et numerus dictorum ſex Doctorum quavis de cauſa uno anno non completus haud poteſt ſubſequentibus annis ſuppleri. Qui vero ita ab hoc Collegio in Urbe ad Doctoratus gradum promovetur, iiſdem gaudent privilegiis, quibus gaudent promoti ab Archigymnaſio Sapientiæ etiam ad effectum aſſequendi Eccleſias Cathedrales.

23 Alterum, quod hic expendere neceſſarium eſt, an vacato per contractum Matrimonii Protonotariatu, Reſervatarius decreti amittat pretium? Rationes hinc inde affert *Rigant. in commentar. ad Regul. Cancellar. Regul.* 58. *a num.* 87. *ad plur. ſequent.* & pro affirmativa opinione de rigore juris concludit; æquitatem vero habere ſubdit opinionem negativam: *Et æquitatem hanc ſequutus* (inquit) *S. M. Clemens XI. quum anno* 1705. *per matrimonium contractum a Principe Hieronymo Pamphilio vacaſſet Protonotariatus per ipſum obtentus, pro cujus pretio, & emolumentis reſervatum erat decretum favore clar. mem. Principis Joannis Baptiſtæ Patris, mandavit ex gratia Protonotariatus pretium eidem Principi Patri reſtitui.*

PROTONOTARIUS TITULARIS, SEU EXTRA NUMERUM.

Protonotarius titularis, ſeu extra numerum, non poteſt prohiberi deferre Habitum Prælatitium, nempe Rocchettum cum Mantelletta coloris violacei, & in Eccleſiis, & functionibus Eccleſiaſticis cum eodem habitu incedere, & ſedere juxta diſpoſitionem Cæremonialis, *lib.* 1. *cap.* 13. *Sacr. Congr. Rit. in Mazarien.* 28. *Sept.* 1630. & *in Catanien.* 5. *Julii* 1631. 1

Protonotarius titularis præcedit Canonicis Cathedralium uti ſingulis, non autem Collegialiter. *Sac. Cong. Rit. in Concord.* 16. *Maii* 1601. & 12. *Julii* 1603. 2

Protonotarius titularis non debet ratione ſui Protonotariatus munera aliis de Jure, ſeu de conſuetudine ſpectantia, ſibi vindicare. *Sacr. Congregat. Rit. in Caputaquen.* 16. *Maii* 1601. 3

Protonotarius titularis paramenta benedicere non poteſt. *Sac. Congregat. Rituum die* 27. *Julii* 1627. 4

Protonotarius titularis non poteſt paramenta ſumere pro Miſſa de Altari, ſed in Sacriſtia ut ceteri. *Sac. Congr. Rit. in Aſculana in Apulia* 6. *Mart.* 1610. 5

Protonotarii titulares poſt Abbates, & non ſupra, ſedere debent. *Sacra Congregatio Rituum in dicta Aſculana in Apulia* 6. *Martii* 1610. 6

Protonotarii titulares tam in Seſſionibus in Eccleſia, quam in Proceſſionibus debent cedere locum digniorem Officialibus Epiſcopi, & Dignitates obtinentibus, & Canonicis Eccleſiarum Cathedralium; *Sacra Congregat. Rit. in cauſa Caſtellæ, & Legionis* 30. *Aprilis* 1604. Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Decet Romanum.* 7

Protonotarii titulares neque ſupra, neque inter Canonicos locum habere debent. *Sacra Congregatio in Spoletanæ Terræ Caſciæ* 23. *Martii* 1619. 8

Protonotarii titulares in Conſervatores deputari poſſunt. *Sac. Cong. Conc. de anno* 1630. apud Barboſa *in Summa Conſt. Apoſt. verb. Protonotarius titularis n.* 18. 9

Protonotarius titularis in Habitu Clericali incedens, tam in Civilibus quam in Criminalibus cauſis Fori privilegio gaudet, quamvis 10

vis non ſit adſcriptus ſervitio alicujus Eccleſiæ. *Sacra Congregatio Concilii in Toletana* 27. *Mart.* 1632.

11 Protonotarius titularis ex privilegio in Civilibus eſt exemptus a Juriſdictione Ordinarii quoad cauſas excedentes ſummam 25. Ducatorum. Leo X. Conſt. 10. incip. *Regimini*; Concil. Lateranen. V. *Seſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 11. non derogavit privilegiis Protonotariorum, niſi in cauſis Criminalibus, prout declaravit *Sacr. Congregat. ejuſdem Concilii in Papien.* 14. *Decembris* 1630. apud Barboſam ſupra Conc. Trid. *loc. cit. n.* 2. & in *Summa loc. cit. n.* 3.

12 Protonotarius ut Dignitas non poteſt præparare Abacum, dum celebrat more Prælatorum: *Sac. Cong. Rit. in Comaclen. & Neocaſtren.* 21. *Auguſti* 1601.

13 Protonotarius titularis non participans poteſt apponere Pileum ſuper inſigniis, & habere annulum, dum celebrat, dummodo non cum Gemma. *Sacra Congregat. Rit. in d. Comacl. & Neocaſtren.* 21. *Auguſti* 1601. apud Cordubam *in Prax. diſpenſ. Apoſtolicar. lib.* 5. *cap.* 6. *nu.* 52. Barboſa in Summa deciſ. *Apoſtol. verb. Protonotarius titularis n.* 6. Piton. *Conſtitut. & Deciſ. ad Canonicos n.* 119.

14 Unde quamvis Protonotarii titulares non poſſint in Miſſa geſtare annulum cum Gemma, ut cenſuit *Sac. Cong. Rit. in d. Comaclen. & Neocaſtren.* & alias *die* 13. *Februarii* 1625. & 20. *Novembr.* 1620. apud Piton. *loc. cit. n.* 459. ex Gavant. his verbis: *Annuli uſus prohibetur Protonotariis non participantibus, Docto-*
15 *ribus quibuſcumque, Canonicis Cathedralium*; Tamen *die* 4. *Auguſti* 1663. *Ead. Sac. Congr. Rit.* apud eumdem Piton. *loc. cit. nu.* 722. ex eodem Gavant. ſtatuit, ut ſequitur: *Poſſunt Canonici Miſſam celebrare cum annulo aureo, & de rigore uti, ſed ſine Gemma, & ſine aliqua effigie.*

16 Protonotarii titulares poſſunt concionari cum Mantelletta, & Rocchetto. Vide verb. *Prædicator n.* 93.

17 Protonotarius incedere poteſt cum Habitu Prælatitio, & ſuum retinere locum in Choro. *Sacr. Congregat. Rit. in Burgi Sancti Sepulcri* 22. *Aug.* 1722. teſte Urſaya *in Miſcell. primo litt.* C. *n.* 36.

18 Alia, quæ concernunt Protonotarios Canonicos; Vid. verb. *Canonicus art.* 9. *a nu.* 81. *ad* 90. & Reſolutiones *Sacr. Congr.* in noſtro relatas tom. 10.

Additiones ex aliena manu.

Protonotarii de quibus hic agitur, creari, 19
poſſunt non ſolum a Papa, ſed & a Legatis de latere, aliiſque quos recenſet *Rigant. in commentar. ad Regul. Cancellar. Regul.* 1. §. 4. *n.* 45.
& quidem etiam in Urbe, quum agatur de a- 20
ctu voluntariæ juriſdictionis, qui ubique locorum etiam in Urbe Summo Pontifice non abſente exerceri poteſt; *Ventriglia in Prax. par.* 1. *adnot.* 26. *num.* 15. *Rota cor. Puteo deciſ.* 162. *lib.* 1. Confer etiam Rigant. *ib. n.* 137. & *ſeq.*

Omnium autem horum Protonotariorum Be- 21
neficia ſunt reſervata vigore *Extravagantis ad Regimen*, & *Regulæ prim. Cancellar.* Confer *Rigant. ubi ſupra nu.* 46. & *plur. ſequent.* ubi quid in Germania, tum quid in Polonia ſervetur quoad reſervationem hanc.

Ut autem locum ſibi vindicet hæc reſerva- 22
tio, debet Protonotariatus probari, & quidem *plene*, & *concludenter*, ſive agatur de ea probanda favore S. Sedis, ſive favore Protonotarii. Præſertim ſi ex capite Protonotariatus in- 23
duci prætendatur reſervatio contra Reum, & poſſeſſorem Beneficii, atque in ea per proviſum Apoſtolicum reponatur principale fundamentum gratiæ tendentis ad irritam declarandam præcedentem collationem Ordinarii; *Riganti loc. cit. num.* 61. & *plur. ſequent.* ubi & de concludentibus modis ipſum probandi agit, examinatque, an per Teſtes probari ipſe valeat.

Quæſtionis etiam eſt, an neceſſaria ſit acce- 24
ptio Protonotariatus, ad effectum reſervationis. Vide & de ea eumdem *Riganti eodem loc. a n.* 75. *ad plur. ſeq.*

Convenit vere inter omnes, quod Beneficia 25
Protonotariorum ſint reſervata, etiamſi ii fidei profeſſionem & fidelitatis juramentum non emiſerint, tum propria inſignia non aſſumpſerint; *Rot. cor. Caprar. dec.* 131. *num.* 10. & *ſeq.* & *in Segobien. Beneficii cor. Lancett. deciſ.* 1292. *nu.* 8. *cor. Criſp.* §. *Quinto.*

Quinimmo, & reſervata ſunt Beneficia il- 26
lius, qui fuit Protonotarius *de facto*, & non *de jure*; maxime ſi publice, & palam ſe geſſerit uti Protonotarius, nam ſicuti ſuſtinentur actus ab eo geſti, ita illius Beneficia ſunt reſervata; *Rigant. loco toties memorato num.* 123. & *plur. ſeq.*

Protonotariatus vero, qui concedi ſolet a Co- 27
mitibus Domus Sfortiæ, reſervationem non inducit. Nec eum admittit Secretaria Brevium.

PRUDENTIA. Vide verb. *Virtus n.* 96.

PSAL-

PSALMUS, PSALTERIUM.

1 Pſalmus vox eſt Hebræa, ſignificans Cantum, Oden, Hymnum; Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ verb. Pſalmus litt.* E. Unde apud Eccleſiaſticos Scriptores Pſalmus intelligitur carmen ſacrum, ſive Dei laus metrice ſcripta, ſive ſolo ore, ſive inſtrumento decantata. Quamvis Pſalmus generice captus etiam de profanis cantionibus, & quæ ad quodcumque muſicum inſtrumentum recitantur, accipiatur. Idem *ibidem*.

2 Pſalterium dicitur Vas muſicum decem chordarum; Toſtat. *Comment. in* 1. *Paralip. p.* 297. *col.* 1. Unde Scriptura ſæpius Pſalterii decem chordarum meminit. Hoc decachordum Pſalterium pulſatur a parte inferiori, & reddit ſonum a ſuperiori. Et Hebraice vocatur Nablum, & Pſalterium, Græce Organa; Toſtat. *in Geneſ. fol.* 44. *col.* 2.

3 Pſalterium, ut opinatur Euthymius apud Beyerlinck *loc. cit.* antiquitus mulcendo gregi ſerviebat. At David ejus uſum ſapienter ad Dei cultum tranſtulit, cantoreſque inſtituit, quod primum fecit in translatione Arcæ ex domo
4 Obededom 1. *Paralipom. cap.* 15. Unde uſus invaluit, quod apud Eccleſiaſticos pro Pſalterio intelligatur Liber Pſalmorum, juxta illud *Lucæ* 29. *nu.* 42. *David dicit in Libro Pſalmorum*, & illud *Actor.* 1. *nu.* 20. *Scriptum eſt enim in Libro Pſalmorum*.

5 Pſalterii verſus, etſi in noſtra lingua ſine metro procedant, apud Hebræos tamen verſus metrici ſunt ex pedibus lyricis, juxta illud: *Pſalterium lyrici compoſuere pedes*. Et dicuntur pedes lyrici, quia ad lyram concinentem dicebantur, ſcilicet Citharis, Organis, & muſicis inſtrumentis; Toſtat. *in Geneſ. fol.* 44. *col.* 1.

6 Quoad Pſalmorum Auctorem, ſeu Auctores, varii varia ſentiunt. Ludovicus enim Vives *in cap.* 14. *lib.* 17. *de Civitat.* aſſerit ante Origenem nullum fuiſſe dubium apud Judæos Davidem omnium Pſalmorum eſſe Auctorem: Poſtquam vero Origenes ſumma ſua eruditione cœpit oſtendere quæcumque in Prophetis, maxime in Pſalmis contenta, ad Chriſtum jam natum pertinere, Judæi talibus convicti fortiſſimis argumentis ad novas opiniones veteribus ſuorum Magiſtrorum contrarias confugerunt: Alii ſolum illorum Pſalmorum, qui ejus nomine inſcribuntur, Auctorem Davidem aſſerentes; Alii novem ſolummodo ab eo conſcriptos, ceteros vero ab illis, quorum nominibus prætitulantur fuiſſe dictatos, ſuſtinentes: Inde factum eſt, ut etiam Sacri Interpretes Chriſtiani in varias abierint ſententias. Sanctus enim Auguſtinus, Theophylact. Euthymius, & hos ſecuti Emanuel Sa, Mariana, & alii apud Tirinum *præf. in l. Pſalmorum*, volunt ſolum Davidem omnium Pſalmorum fuiſſe Auctorem. Et de facto Sanctus Auguſtinus, *l.* 14. *de Civitate Dei cap.* 17. ſic expreſſe dicit: *Mihi credibilius videntur exiſtimare, qui omnes illos centum quinquaginta Pſalmos Davidis operi tribuunt*. Et quamvis ipſe Sanctus Auguſtinus *t.* 8. *impreſſionis Lugdunenſis de anno* 1664. *in expoſitione tituli primi Pſalmi* dicat, *Non enim omnes pſalmi a David editi ſunt.... David ergo ſolus novem pſalmos ore proprio cecinit*: Hæc aliena manu in textum Auguſtini irrepſiſſe Eruditi animadvertunt, ut notat Calmet *in Dictionario Sacræ Scripturæ verb. Pſalmi verſ. Hæc pro Davide*. Et quod ſolus David omnium ſit Auctor Pſalmorum deducit Caſſiodorus *Præf. in Pſalm.* ex conſtanti uſu, & traditione Eccleſiæ, ibi: *Uſus Eccleſiæ Catholicæ Spiritus Sancti inſpiratione generaliter, & immobiliter tenet, ut quicumque eorum pſalmorum cantandus fuerit, Lector aliud prædicare non audeat, niſi pſalmos David*. Quod & tenet Theodoretus, Chryſoſtomus, & alii *Præfat. in pſalm.* & Gavant. *tom.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 8. *num.* 4. vocat ſententiam hanc communiorem. Immo S. Philaſtrius Hæreſi 126. inter Hæreticos reputat qui ſecus ſenſerit.

Et hanc ſententiam de ſolo Davide omnium 7
Auctore Pſalmorum colligunt ſupradicti ex variis Scripturæ locis, & in primis ex 2. *Regum cap.* 23. *num.* 1. ubi David ipſe hæc de ſe prodit: *Dixit David filius Iſai.... egregius Pſaltes: Spiritus Domini locutus eſt per me*. Item ex 2. *Paralipomenon cap.* 7. *num.* 6. ubi expreſſe dicitur: *Sacerdotes autem ſtabant in Officiis ſuis, & Levitæ in Organis carminum, quæ fecit David ad laudandum Dominum, quoniam in æternum miſericordia ejus, hymnos David canentes per manus ſuas*. Et variis aliis veteris Teſtamenti relictis Textibus, in Teſtamento novo *Lucæ cap.* 20. *num.* 42. aperte dicitur: *David dicit in Libro Pſalmorum, &* concordant *Matth. cap.* 22. *nu.* 43. & *Marc. cap.* 12. *num.* 36.

Contrariam ſententiam, nempe non omnium 8
Pſalmorum Auctorem eſſe Davidem defendunt Sanctus Hieronymus, Hilarius, Toſtatus, Tirinus,

rinus, & alii plures dicentes varios Pſalmos a variis Prophetis compoſitos fuiſſe, iis nempe, qui in Titulis ſubinde prænotantur, v. g. Aſaph, Moyſe, Ethan, Eman, Idithum, & tribus filiis Core, ſed plures a Davide; Quos deinde Eſdras ſimul omnes in unum volumen compegit, & incæpit eſſe liber Pſalmorum. Et revera Sanctus Hieronymus *Epiſt. ad Cyprianum* diſerte pronunciat: *Scimus errare eos, qui pſalmos omnes David arbitrantur, & non eorum, quorum nominibus inſcripti ſunt.* Et diſtinctius *Epiſt. ad Sophronium* ſcribit: *Pſalmos omnes eorum teſtamur Auctorum, qui ponuntur in titulis, David ſcilicet, Aſaph & Idithum filiorum Core, Eman, Eſraitæ, Moyſis, & Salomonis, & reliquorum, quos Eſdras primo volumine comprehendit.* Et Sanctus Hilarius *Præfat. in pſalm. & Comment. in Pſalm.* 131. expreſſe dicit: *Abſurdum eſt pſalmos David dicere, vel nominare, cum ibi Auctores eorum ipſis inſcriptionum titulis commendantur*, & Toſtatus *Præfat. in lib. Regum q. 20. verſ. Reſpondendum eſt de pſalmis*, ait: *Quamquam David fecerit quoſdam pſalmos, tamen non omnes, feruntur enim fuiſſe decem Auctores pſalmorum.* Quod & clarius dicit *in cap. 22. Matth. q.* 340. Et Tirinus *Præfat. in lib. pſalm.* probabiliorem hanc vocat ſententiam, quia in fine Pſalmi 71. deſinere dicuntur Pſalmi Davidis, ibi: *Defecerunt laudes David filii Jeſſe*, & mox ſubnectuntur Pſalmi Aſaph Prophetæ, ut patet in titulo Pſalmi 72. Et 2. *Paralipomen. cap. 29. nu.* 30. præcepit Ezechias Levitis, ut canrent Pſalmos non modo Davidis, ſed etiam Aſaph, ibi: *Præcepitque Ezechias, & Principes Levitis, ut laudarent Dominum ſermonibus David, & Aſaph videntis.*

9 Unde quamvis difficile ſit in hac ancipiti materia quidquam certi ſtatuere, tamen probabilius eſt, Davidem ſolum non omnium Pſalmorum eſſe Auctorem, ſed & alios, qui in eorum titulis prænotantur. Hinc ad Scripturas, & Auctoritates pro prima ſententia adductas, quibus videtur innui Davidem unicum eſſe Pſalmographum, reſpondetur, quod ipſi totum Pſalterium videtur tribui, eo quod ipſe plures ediderit Pſalmos, quam aliquis aliorum Auctorum, immo quam omnes alii ſimul, ut vult Toſtatus *in Matth. c. 22. qu.* 346. Quemadmodum Ciceronianarum Epiſtolarum volumen, etſi aliorum plurimorum Epiſtolis ad eum ſcriptis conſtet, uni tamen Ciceroni, cujus eſt major Epiſtolarum pars tribuitur. Vel ideo omnium Pſalmorum Auctor unus David innuitur, ac dicitur, quia nedum ipſe ſolus plurimos edidit, ſed & editos ab aliis ipſe recenſuit, & modulationi, ac muſicis inſtrumentis aptavit: Unde notabile eſt illud *Eccleſiaſtici cap. 47. num.* 10. 11. ubi dicitur, quod *David de omni corde ſuo laudavit Dominum.... & ſtare fecit Cantores contra Altare, & in ſono eorum dulces fecit modos.* Hanc ſententiam ultra recenſitos numero immediate antecedenti tuentur etiam Euſebius Cæſarienſis *Præfat. in pſalm. & in Inſcript. pſalm. & in pſalm.* 41. 60. & 62. S. Athanaſius *in pſalm. p.* 70. *tom. 2. nov. edit. Collect. Græcor. PP.* & Auctor Synopſis, quæ ipſi Sancto Athanaſio tribuitur, in qua Synopſi, ut notat Calmet *in Dictionario Sacræ Scripturæ verb. Pſalmi verſ. Nec Patres Græci*, Pſalmi quidam Auctoribus Idithum, Aſaph, Filiis Core, Aggæo, Zachariæ, Eman, quidam vero quibus Alleluja inſcribitur hiſce omnibus ſimul tribuuntur; Quod autem (ait ejus libri Auctor) Pſalterium Davidis nomen exhibeat, ipſe David in cauſa fuit, qui primus Pſalmorum inventor habetur, & quorumdam Pſalmographorum munera, & tempora direxit. Hæc ille. Sic etiam Fraſſen *Diſquiſition. Biblic. §. 11. de libro pſalmorum num. 9.* Cajetanus, aliique plures. Vide Cantipratenſem 4. *Hypotypoſeon cap. ultim.* & Bellarminum *in Præfat. ad explanat. in pſalmos*, ubi eos vocat Davidis, qui carent titulo, & eos item, qui nomen David in titulo præferunt quocumque caſu ſive Genitivo, ſive Dativo.

10 Hinc fidem adhibendo titulis noſtrorum Bibliorum, ſub Davidis nomine 72. Pſalmi producuntur, nullo inſcripti nomine 50. quos tamen ad præcedentis Pſalmi Auctores Rabbini referendos cenſent. Hanc Judæorum traditionem probant S. Hieronymus *in Malachiam*, & *Epiſt. ad Cyprian.* Sanctus Hilarius *prolog. in pſalm.* Sanctus Athanaſius *Præfat. in pſalm. t. 2. nov. edit.* & Euſebius *in pſalm.* 25. Filii Core Auctores laudantur Pſalmorum 41. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 83. 84. 86. 87. Salomoni adſcribitur Pſalmus 71. *Deus judicium tuum*, & Pſalm. 126. *Niſi Dominus*, Ethan Pſal. 88. *Miſericordias Domini*, Idithum Pſ. 76. *Voce mea*, Moyſi Pſal. 89. *Domine refugium*, Aſaph Pſalm. 46. *Deus Deorum Dominus*, Pſalm. 72. *Quam bonus Iſrael Deus*, Pſalm. 73. *Ut quid Deus*, Pſalm. 74. *Confitebimur tibi Deus.* Item Pſalmi a 75. uſque ad totum 83. Adamo Pſalm. 91. *Bonum eſt confiteri Domino.* Melchiſedecho Pſalm. 109. *Dixit Dominus Domino meo.* Jeremiæ & Ezechieli Pſal. 64. *Te decet Hymnus*, Jeremiæ Pſalm. 136. *Super flumina*

mina

mina Babylonis qui etiam Davidi tribuitur. Aggæo, & Zachariæ Pſalm. 111. *Beatus vir, qui timet Dominum*. Pſalm. 145. *Lauda anima mea Dominum*. Sic expreſſe Calmet *loc. citat. verſ. Si titulis*.

11 Liber Pſalmorum, aut Pſalterium conſtat ex centum & quinquaginta Pſalmis, cujus numeri myſticas aſſignant cauſas Doctores, ut Trinitatis ob tres quinquagenarios Hieronymus, Auguſtinus, Remigius, Lombardus; ob Fidem, Spem, & Caritatem, per quas obtinemus Jubilæum, Rupertus; ob ſtatus Pœnitentium, Juſtorum, & Beatorum, B. Thomas. Sic Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ verb. Pſalmus* §. *Numerus*. Vel ob tres gradus vitæ, ſeu vitæ ſpiritualis, nempe Purgativæ, Illuminativæ, & Unitivæ. Fraſſen *loc. cit. n. 6.* & alii.

12 Pſalmorum alii ſunt Invitatoriales, alii Pœnitentiales, & alii Graduales. Invitatorialis unicus eſt, ſcilicet 94. *Venite exultemus*, quem Eccleſia quotidie, paucis diebus exceptis, legit initio Matutini, ut per ipſum animæ devotæ invitentur ad Deo in corde cantandum, ejus inſpirationibus prompte aſſentiendum, & ejus auxilium implorandum. Beyerlinck *loc. c.* §. *Partitio, & Varietas*.

13 Pœnitentiales ſunt ſeptem, qui a Pœnitentibus maxima utilitate leguntur, ſeu recitantur, cum exemplo Davidis eorumdem Auctoris ad Pœnitentiam, & culpæ deteſtationem excitent, Deum ad veniam, & miſericordiam incitent, eumque propitium reddant: Unde ſolent Litaniæ Sanctorum illis addi, ut Pœnitentes multiplicatis Interceſſoribus apud Deum ab ipſo facilius veniam peccatorum conſequantur, juxta illud Eccleſiæ in Oratione Feſti omnium Sanctorum. *Ut deſideratam nobis tuæ propitiationis abundantiam, multiplicatis Interceſſoribus, largiaris*.

14 Cur autem Pſalmi Pœnitentiales ſint ſeptem? Varias rationes aſſignat doctiſſimus Toſtatus *in Geneſi cap. 17. q. 606.* quarum præcipuæ ſunt. Primo, quia inter omnes Pſalmos ſolos iſtos ſeptem invenimus, qui aperte loquantur de Pœnitentia. Secundo, quia nos facimus pœnitentiam de peccatis præcipue mortalibus, quæ ſunt ſeptem. Tertio, quia numerus ſeptenarius convenit remiſſioni peccatorum, & etiam pœnis peccatorum; Unde Eccleſia ſeptem aſſignavit Pſalmos Pœnitentiales, ut per ipſos ſignificet nos petere veniam de peccatis, & pœnam non inferri pro peccatis, cum utrumque Scriptura per ſeptenarium ſignificet. De remiſſione enim Peccatorum, quod ſignificetur per numerum ſeptenarium, patet *Matth. cap. 18. num. 21. & 22.* ubi dicit Petrus ad Jeſum: *Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? uſque ſepties? Dicit illi Jeſus, non dico tibi uſque ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties*, in quibus per dictum numerum ſeptenarium ſignatur remiſſio univerſorum delictorum. De pœnis autem patet *Gen. c. 4. num. 16.* ubi dicit Deus: *Nequaquam ita fiet, ſed omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur*, & infra *num. 24. Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech vero ſeptuagies ſepties*, ubi tota pœna ſignata fuit per ſeptem, adeoque conveniens fuit ſeptem eſſe Pſalmos Pœnitentiales.

Graduales numero ſunt 15. a Pſalmo 119. uſque ad 134. Dicuntur autem Graduales, quod veluti ad templum Salomonis aſcendebatur 15. gradibus canendo ipſos 15. Pſalmos, ita etiam Anima devota 15. his Pſalmis velut gradibus ad Deum mente conſcendat, & quæ ſurſum ſunt, ſapiat. Unde Pſalmi Graduales, appellantur in Textu Hebræo Canticum aſcenſionum. Calmet *loc. cit. verſ. Pſalmi Graduales, & verſ. Unde autem*, ubi teſtatur, quod ſic vulgo cenſent Interpretes. 15

Pſalmorum, & Hymnorum cantus fuit jam in uſu a tempore Apoſtolorum, ut patet ex Epiſt. B. Pauli *ad Epheſios c. 5. num. 19.* ibi: *Loquentes vobiſmetipſis in Pſalmis, & Hymnis, & Canticis ſpiritualibus in gratia cantantes, & pſallentes, & ad Coloſſens c. 3. num. 16.* ibi: *Docentes, & commonentes voſmetipſos Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpiritualibus in gratia cantantes*. 16

Et etiam jam tempore Apoſtolorum fuiſſe in uſu alternum Pſalmorum cantum probabile cenſet Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ, verb. Pſalmus, verſ. Eſt tamen probabile*. Nam, dicit ipſe, Philo ſcribit ab Alexandrinis ſuis Religioſis Viris id eſſe factum. Inter Græcos videtur Dionyſius *de Cœleſti Hierarchia cap. 3.* hunc innuere alternum cantum. Item Baſilius *Epiſtol. 63.* qui teſtatur de ritu communi omnibus Eccleſiis exemplo ſumpto a cantu Antiphonarum Ignatiano; Ignatius enim Antiochenus ex Caſſiodoro *in Tripartita lib. 10. cap. 9.* poſt quamdam viſionem Angelorum unum ad alterum cantantium Sanctus, Sanctus, præſcripſit alternum cantum in Eccleſia Antiochena. Inter Latinos autem S. Ambroſius Græcos imitatus ex Iſidoro *lib. 1. de Offic. cap. 7.* & teſte Auguſtino *lib. 9. Confeſſion. cap. 6.* primus invexit in Eccleſiam alternum cantum, quem S. Damaſus Papa Decreto generali firmavit, & communem toti Eccleſiæ fe- 17

facit, ut habetur in Breviario lect. 6. ejus Fe-
18 sti; Qui ut patet ibid. etiam ſtatuit, ut in fine cujuslibet Pſalmi diceretur *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto &c.*

19 Pſalmi, uti modo recitantur in Divino Officio fuerunt partiti, & diſtributi a S. Hieronymo, qui 18. conſtituit in Matutinis Dominicarum, 12. in Matutinis Feriarum, 9. in Matutinis Feſtorum, & ad Horas Ambroſium ſecutus diſtribuit in plures partes Pſalm. 118. *Beati immaculati*, quo ordine recitari præcepit S. Damaſcenus ex Baronio *anno* 60. Gavant. *Comment. in Rubric. Breviarii rom.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 8. *num.* 8. & aliis. Et de hoc habetur Decretum Gregorii VII. *in cap. In die* 14. *de conſecrat. diſt.* 5. ibi: *In die Reſurrectionis uſque ad Sabbatum in Albis, & in die Pentecoſtes uſque in Sabbatum ejuſdem tres Pſalmos tantum ad nocturnos, treſque lectiones antiquo more canimus, & legimus. Omnibus diebus aliis per totum annum, ſi Feſtum eſt, novem Pſalmos, & novem lectiones dicimus. Aliis vero diebus* 12. *Pſalmos, & tres lectiones recitamus. In Dominicis vero diebus* 18. *Pſalmos (excepto die Paſchæ, & Pentecoſtes) & novem lectiones celebramus.*

20 Decem & octo Pſalmi in Matutinis Dominicarum ita ſunt conſtituti, & diſtributi, ut primi 12. per quaternos diviſi ſignificent Patriarcharum 12. & Apoſtolorum totidem cultum erga Sanctiſſimam Trinitatem per quatuor virtutes Cardinales. Reliqui tres in ſecundo, & tertio Nocturno ſignificant electos ſub lege, & ſub Gratia cum eodem cultu SS. Trinitatis. Amalarius *lib.* 4. *de Divinis Officiis c.* 9. Gavant. *loc. cit. ſect.* 4. *n.* 11.

21 Duodecim Pſalmi in Matutinis Feriarum ideo ſunt ſic conſtituti, & diſtributi, quia duodecim ſunt horæ noctis, & cuilibet horæ Pſalmus unus reſpondet. Amalarius *loc. cit. cap.* 11. Gavant. *loc. cit. num.* 12. qui dicuntur bini ad Caritatem excitandam ex Hugon. Victor. *Specul. Eccleſ. cap.* 3. Gavant. *loc. cit. num.* 12.

22 Novem Pſalmi in Matutinis Feſtorum Domini ideo ſunt ſic ordinati, ut per ipſos gratias agamus Deo de deſcenſu ejuſdem propter nos ſub novem Choris Angelorum. Et in Matutinis Feſtorum de Sanctis, eo quod ſint ipſi facti digni aſcendere uſque ad altitudinem Cœli, ubi habitant iidem Chori novem Angelorum; Amalarius *loc. cit.* Gavant. *loc. citat. num.* 10. Vel ter tria cantamus cum Angelis. Durandus *in Rational. lib.* 5. *c.* 3. Gavant. *loc. cit. num.* 10.

Pſalmi quinque recitantur in Laudibus ad 23
muniendos quinque corporis ſenſus, ut dicit Hugo Victorin. *in ſpecul. Eccleſ. cap.* 3. qui notat præterea eos eſſe octo vere ad ſignificandos octo ordines Electorum, ſed dicuntur quinque, quia tertius, & quartus ſub una concluſione terminantur, ad denotandum ex Amalario *de Ordin. Antiphonarii cap.* 5. geminam dilectionem Dei, & proximi. Vel ex eodem *lib.* 4. *de Divinis Officiis cap.* 10. unionem Eccleſiæ ex Judæis, & Gentilibus. Item ſextus, ſeptimus, & octavus unam habent concluſionem ad ſignificandum ex Amalario *loc. citat. cap.* 2. Fidem, Spem, & Caritatem, unitas, & junctas erga Deum (inquit cap. 5.) Trinum & Unum, Gavant. *loc. citat. cap.* 2. *num.* 6. ſeu ex Durand. *in Rational. Divinor. Officior. lib.* 5. *cap.* 4. ad denotandum triumphum de mundo, carne, & Diabolo, & quoniam unum ſine altero non habetur, ideo merito conjunguntur.

Dictum autem eſt, Pſalmos Laudum eſſe 24
quinque, quia licet quartus ſit proprie Canticum, abuſive tamen appellatur Pſalmus, cum, ut infra *n.* 30. & 44. videbimus, parum differat Canticum a Pſalmo; Gavant. *l. cit. num.* 7.

Ex dictis Laudum Pſalmis duo mutantur in 25
Dominicis a Septuageſima uſque ad Dominicam Palmarum incluſive, vice quorum dicuntur Pſalmi *Miſerere, & Confitemini* ad timorem, & ſpem eo tempore excitand. timorem ob peccata in Pſalmo *Miſerere*, & ſpem ex bonitate Dei in Pſalmo *Confitemini*. Et quia non eſt tempus lætitiæ, quam exprimunt illi duo Pſalmi *Dominus regnavit, & Jubilate*. Amalarius *lib.* 4. *de Divin. Offic. cap.* 18. Gavant. *loc. citat. num.* 9. Pſalmus autem *Dominus regnavit* dicitur tunc in Prima, ne in tota hebdomada omittatur Pſalmus ullus de Pſalterio, & ideo Pſalmus *Jubilate* ponitur in Matutino Sabbati. Amalarius, Gavant. *loc. cit.*

In Laudibus ferialis Officii per annum pri- 26
mus Pſalmus eſt Pœnitentialis *Miſerere*, quia dies feriales ſunt pœnitentiæ. Hugo Victorin. *lib.* 2. *de Offic. cap.* 10. Gavant. *loc. c. num.* 10. ſubdens, quod tunc variatur 2. ut expleatur Pſalterium.

In Laudibus qualibet die hebdomadæ loco 27
quarti Pſalmi ponitur unum Canticum, quia Canticum laudem Divinam, & gratiarum actionem ſignificat, ex Durand. *in Rational. lib.* 5.
cap. 4. Et laudes dictæ ſunt ex Hugon. *lib.* 2. 28
de Offic. cap. 10. eo quod laudem aperte ſo-

nant

nant Divinam, quod repetit *in Specul. Eccleſ.*
29 *cap.* 3. Et Canticum ibi ſumitur pro Pſal-
30 mo, cum parum differant inter ſe. Pſalmus enim eſt carmen, ſeu Canticum inſtrumento
31 Pſalterii. Et canticum eſt vox muſica cum harmonia ore ſolo prolata, ut ex Euthymio notat Gavant. *loc. c. ſect.* 5. *cap.* 9. *n.* 1.

32 In Prima Dominicis diebus per annum, & Feriis, Sabbato excepto, recitantur 4. Pſalmi, ne de Pſalterio quidquam ſuperſit. Unde in Sabbato recitantur tantum 3. quia nullus ſupereſt, qui ipſi aſſignari poſſit. Et talis quaternarius Pſalmorum numerus denotat, quod in quatuor mundi partibus Doctrina 4. Evangeliſtarum laudatur. Durand. *in Rational. Divin. Offic. lib.* 5. *cap.* 5. Gavant. *loc. cit. ſect.* 4. *cap.* 3. *n.* 5.

33 In Feſtis autem totius anni, & Dominicis tempore Paſchali dicuntur tantum tres Pſalmi ob temporis jucunditatem, quæ laborem multa canendi excludit, ex Radulpho *propoſit.* 10. Gavant. *loc. c. num.* 7. ubi ſubdit, quod Amalarius *lib.* 3. *de Offic. cap.* 3. tres ideo dici putat, quia pro tribus horis a Prima ad Tertiam laudandus eſt Deus Trinus, & armandi ſumus contra tres hoſtes.

34 In Tertia, Sexta, & Nona recitantur 3. Pſalmi propter eamdem ſupradictam rationem, quia 3. Pſalmi protegunt nos in tribus horis ſeqq. cum quælibet ex tribus Horis tres contineat temporis horas. Amalarius *lib.* 4. *de Offic. c.* 2. Gavant. *loc. c. ſect.* 4. *cap.* 4. *num.* 3. Immo ut ſubdit ipſe Gavant. *ib.* & Amalar. *cap.* 1. *ibid.* in Prima, Tertia, Sexta, & Nona 12. canimus Pſalmos (in Feſtis) pro numero 12. horarum dici, ut Deo præſentes ſimus omnibus horis.

35 Advertendum tamen hic eſt, quod dd. Divinarum Horarum Pſalmi a *Beati immaculati* uſque *Principes perſecuti ſunt*, non ſunt revera diſtincti Pſalmi, ſed potius unicus tantum Pſalterii Pſalmus in ordine 118. in plures partes diſtributus, quarum quælibet ex 16. verſibus eſt conſtituta (ut in dd. Divinis Horis patet) ad ſignificandos 16. Prophetas, 12. minores, & 4. majores, ſeu ad deſignandos 12. Apoſtolos, & 4. Evangeliſtas, ut ſic oſtendatur, quod ea, quæ 12. Prophetæ minores, & 4. majores; ſive 12. Apoſtoli, & 4. Evangeliſtæ dixerunt, ſcripſerunt, ac docuerunt, pro poſſe obſervare debemus. Sic Durand. *in Rational. lib.* 5. *c.* 5.

In Veſperis 5. recitantur Pſalmi, quia 5. vulnera Chriſti recolenda monent, quorum ultimum vulnus hora veſpertina fuit Sacro lateri illatum. Gemma *lib.* 2. *cap.* 62. Gavant. *cit. ſect.* 4. *cap. n.* 5. Item quia ſicut quinque ſenſibus quotidiano affectu tendimus ad tenebras, ita neceſſe eſt ut initio noctis pro eis veniam precemur. Amalarius *lib.* 4. *de Offic. cap.* 7. Gavant. *loc. cit.* Item recitamus in Veſperis quinque Pſalmos, ut quaſi quinque Evangelicæ prudentes Virgines quinque lampadibus oleo bonorum operum plenis, veniente nocte, Domino obviam eamus. Amalarius *de Ordin. Antiphonarii c.* 6. Gavant. *loc. cit. num.* 5. 36

In Completorio quatuor Pſalmi recitantur, quia per ipſos quatuor elementa corporis noſtri Domino commendamus: In primo enim Pſalmo cum Chriſto quietem poſcimus: *In pace in idipſum dormiam, & requieſcam.* In ſecundo ad ea verba, quæ protulit Chriſtus in extremo vitæ: *In manus tuas &c.* optamus mori cum eo. In tertio. & quarto contra tentationes nocturnas armamur. Amalar. *lib.* 4. *de Offic. c.* 8. *& de Ordin. Antiphon. c.* 7. Gavant. *cit. ſect.* 4. *c.* 6. *n.* 7. & alii. 37

Hinc habes, quod ſi dividas omnes Pſalterii Pſalmos per Horas, ad Matutinum recitantur in tota hebdomada 91. ad Laudes 13. ad Veſperas 35. ad alias Horas 11. qui omnes faciunt ſummam 150. quibus conſtat Pſalterium. Gav. *loc. cit. ſect.* 5. *c.* 8. *n.* 7. 38

Pſalterium autem, quo Romana Eccleſia utitur, eſt ex translatione Romana S. Hieronymi teſte Rodulph. *propoſ.* 8. (*) & differt a Pſalterio translationis ſeptuaginta Interpretum, 39

quod

(*) *Nota.* S. Hieronymus ter circa Pſalterium inſudaſſe communior Sententia eſt inter eruditos. De verſione Pſalterii ex Hebraico fonte non loquor, cum nunquam in uſu fuerit vel apud Eccleſiam Romanam, vel penes aliam quamcumque Eccleſiam. De emendatione igitur Pſalmorum juxta ſeptuaginta Interpretum verſionem eſt ſermo, in qua elaboranda bis S. Doctor ſuum impendit laborem. Hujuſmodi emendationes ſub nomine *Pſalterii Romani*, & *Pſalterii Gallicani* vulgo recenſetur. De utraque ſermonem habet S. Doctor in Præfatione, ſeu Prologo in librum Pſalmorum. Pſalterium Romanum adhuc in uſu eſt in Vaticana Baſilica. Gallicano Pſalterio utimur in Breviario Romano, atque illud eſt quod inſertum habemus in Vulgata latina editione. Hæc tria ſunt. Hinc conſtat, quantum a vero aberret Auctor noſter hocce in loco. Legeſis Diſſertationem P. D. Auguſtini Calmet in textum, & veteres Pſalmorum verſiones Artic. III.

quod adhibetur Romæ in Æde Vaticana S. Petri, quo etiam utuntur Ambroſiani. Gavant.
40 *cit. ſect. 5. cap. 7. n. 2.* Unde S. P. N. Seraphicus Franciſcus in c. 3. ſuæ Regulæ ubi excipit ab Officio Divino Pſalterium, intelligit de dicto Pſalterio tranſlationis ſeptuaginta Interpretum, quod in Vaticana Sancti Petri eſt in uſu antiquiſſimo. Gavant. *cit. ſect. 5. cap. 8. num. 2.* S. Bonaventura citatus, & ſecutus a Petro Marchant. *in expoſitione dictæ Regulæ cap. 3. qu. 4.*

41 Ultra ſupradictos centum quinquaginta Pſalmos habentur in Breviario ex Sacris Litteris Cantica diſtributa, & poſita in unaquaque die Hebdomadæ loco quarti Pſalmi Laudum, nempe die Dominica Canticum *Benedicite omnia opera Domini Domino*, quod eſt trium puerorum, *Daniel. c. 3.* Feria 2. Canticum *Confitebor tibi Domine*, quod eſt *Iſaiæ c. 12.* Feria 3. Canticum *Ego dixi*, quod eſt Ezechiæ Regis, *Iſaiæ cap. 38.* Feria 4. Canticum *Exultavit cor meum*, quod eſt Annæ Matris Samuelis, 1. *Regum c. 2.* Feria 5. Canticum *Cantemus Domino*, quod eſt Moyſis, *Exodi cap. 15.* Feria 6. Canticum *Domine audivi*, quod eſt Habacuc, *Habacuc, c. 3.* Sabbat. Canticum *Audite Cæli*, quod eſt Moyſis, *Deut. c. 32.*

42 Ex Evangelio habentur in Breviario alia tria Cantica, nempe Canticum *Magnificat*, quod eſt B. M. V. *Luc. c. 1.* & recitatur, ſeu canitur in Veſperis. Canticum *Benedictus Dominus Deus Iſrael*, quod eſt Zachariæ Patris S. Joannis Baptiſtæ, *Luc. c. 1.* & recitatur, ſeu canitur in Laudibus, & Canticum *Nunc dimittis*, quod eſt Simeonis, *Lucæ c. 2.* & recitatur, ſeu canitur in Completorio.

43 Etiam varii Pſalmi prænotantur in Pſalterio cum titulo Cantici, ut *Canticum Pſalmi*,
44 & alii cum titulo *Pſalmus Cantici*. Unde ad pleniorem intelligentiam notandum eſt, quod hoc intereſt inter Pſalmum, Canticum, Pſalmum Cantici, Canticum Pſalmi, & Hymnum, quod *Pſalmus* eſt carmen cum inſtrumento Pſalterii. *Canticum* eſt vox muſica cum harmonia ore ſolo prolata. *Pſalmus Cantici* dicitur, dum Cantore præcinente, organi modulatio ſubſequitur. *Canticum Pſalmi* e contra, cum vox humana concentum ſequitur Organi. *Hymnus* autem eſt ſermo in Dei laudem metrice compoſitus, ſive ore, ſive humana voce, ſive inſtrumento muſico recitatus. Sic colligitur ex Sanctis Hilario, & Chryſoſtomo *in Prolog. Pſalm.* Fraſſen *diſquiſit. Biblicæ* §. *XI. de libro Pſalm. n. 2.* Euthymio citato, & ſecuto a Gavant. *loc. cit. ſect. 5. cap. 9. n. 1.* & aliis.

45 Pſallendi ordo ſequendus, quem tenet Eccleſia Metropolitana, *cap. de his 13. diſt. 12. ex Concilio Toletano 11. c. 3.*

46 Pſalmi vulgares non poſſunt in Eccleſia recitari. *Conc. Bracharen. II. c. 67.*

47 Pſalterium B. M. V. quod ex 150. Ave Maria conſtat, ad inſtantiam Ducis Britanniæ recitari conceſſit cum Indulgentiis Sixtus IV. Conſt. 18. incip. *Ea quæ*.

48 Pſallendi debitum omnibus in Choro incumbit, etiam Dignitaribus, & Canonicis, quacumque contraria conſuetudine, aut præſumpto privilegio non ſuffragante. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. incip. *Cum ſemper*, §. 14.

PUBERTAS. Vide verb. *Matrimonium*, *art. 2. a n. 31. ad 37.*

PUBLICA HONESTAS. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii*, *art. 2. a n. 20. ad 27.*

PUNCTATOR, PUNCTATURA.

1 PUnctator retinere debet librum in loco publico, ibique deficientes adnotare, ac librum oſtendere cuicumque poſtulanti. *Sacra Congregat. Epiſcopor. in Piſaurien. 19. Novemb. 1649.*

2 Contrapunctator ejuſdem Eccleſiæ eligendus, ut confrontatione, ſi opus ſit, poſſint detegi fraudes. *Sacr. Congr. Epiſcopor. in Fundana 15. Februar. 1503. & in Licien. 18. Februar. 1602.*

3 Compelli poſſunt Punctatores ad exhibendum librum Ordinario, non vero ad oretenus eidem quotidie ſignificandum deficientes. *Sacra Congregat. Epiſcopor. in Caſtellaneten. 20. Auguſt. 1692.*

4 Poteſt Epiſcopus cogere Canonicos ad præſtandum Juramentum de fideliter punctando in Choro. *Sac. Cong. Conc. 17. Mart. 1619.* apud Barb. *de Canonicis c. 34. num. 20.*

5 Punctatores, quorum electio ſpectat ad Capitulum, ut decrevit *Sacr. Congregat. Conc. in Converſanen. 4. Dec. 1706.* admonendi ſunt, quod ſi conniventes prætermittant punctare eos, qui juxta Eccleſiæ, & Collegii ſtatuta punctandi ſunt, tenentur de proprio reſtituere diſtributiones, quæ accreſcerent intereſſentibus; Et ulterius, graviter peccant, prout illos monendo tradit *Epiſcopus Gravinen.* in ſuo Tractatu,

ſtatu, *L'Eccleſiaſtico in Coro cap.* 27. *num.* 33. his verbis: *Or ſe nondimeno i Puntatori per riguardi umani d'affetto, timore, ſperanza, o qual altro ſia, tralaſciano di puntare i diffettanti, vengono ad eſſere ladri sfacciati, perchè levando paleſemente l'emolumento a chi tocca per ragione di accreſcimento, o per altro titolo, lo danno a chi per legge non tocca; Oltre de che ſi rendono eglino ſteſſi rei del diſſervigio di Dio ſul punto geloſo del Divino ſuo pubblico culto, ed il loro peccato viene a contrarre certo che del grande coram Deo cotanto da lui deteſtato in quei ſuoi Miniſtri, i quali retrahebant homines a Sacrificio Domini*. Sic apud Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 1. *t. n.* 148.

6 Pœna Cenſurarum imponi non debet non reſtituenti damnum ex omiſſione punctandi, ſed carceris ad triennium, & ſimilium. *Sacr. Congr. Epiſcopor. in Caſtellaneten.* 21. *Auguſti* 1602. apud Nicol. *in Floſculis verb. Punctator num.* 6.

7 Punctaturæ dari debent intereſſentibus, licet ex Decreto Epiſcopi applicandæ eſſent aliis uſibus, niſi adeſſet Statutum in contrarium. *Sac. Congregat. Epiſcop.* 16. *Junii* 1607. apud Nicol. *loc. cit. num.* 7. & ſæpe alibi, ut refert idem Nicol. *in Floſculis* verb. *Diſtributiones ſub num.* 6. Diſtributiones enim amiſſæ a
8 Canonicis abſentibus accreſcunt inſervientibus, quacumque contraria conſuetudine, etiam immemorabili, non obſtante; *Sac. Congreg. Concil. in Civitatis Caſtellana* 30. *April.* 1623. *& in Nicien.* 18. *Novembr.* 1628. & ſæpe alibi apud Nicol. *cit. verb. Diſtributiones ſub n.* 6.

9 Salarium debetur Punctatoribus. *Sacr. Cong. Epiſc. in Meliten.* 16. *April.* 1602. apud Nicol. *loc. c. num.* 5.

10 Canonici confabulantes in Choro ſunt punctandi, & privandi diſtributionibus tamquam abſentes. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Nucerina* 7. *Septemb.* 1591.

11 Canonici non intereſſentes Concioni tempore Quadrageſimæ poſſunt punctari, quia eſt defectus gravis, & mali exempli. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Comenſi* 10. *Maii* 1580. *& in Caſtellaneten.* 20. *Aug.* 1602. & alibi, ut refert Pignatell. *tom.* 4. *conſultat.* 205. *n.* 61.

12 Canonici non poſſunt exire a Choro, niſi petita venia Archidiacono, ſive Præſidenti per ſalutationem ſub pœna punctationis. *Sacra Congreg. Epiſcop. in Aprutina* 18. *April.* 1616. *& Sac. Congreg. Conc. in Lunen. Sarzanen.* 3. *Junii* 1702. *ad* 1.

13 Epiſcopus poteſt augere Punctaturas, quando ſervitium Eccleſiæ negligitur. *Sacr. Congr. Concil. in Civitatis Caſtellana* 25. *Junii* 1697. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 4. *n.* 4.

Canonici in Choro, vel in Eccleſia Divinis 14
Officiis intereſſentes ſine Habitu Canonicali, & Superpelliceo, debent punctari. *Sac. Congr. Rit. in Lunen. Sarzanen.* 3. *Mart.* 1633.

Ad colligendum ſervitium novem Menſium, 15
quibus reſidere tenentur Canonici quolibet anno, non ſunt colligendæ Punctaturæ, quaſi ii qui novem partes punctaturarum ex duodecim habuerint, ſervitium novem menſium, debeant ſatisfacere, ſed ipſi dies reſidentiæ, & ſervitii ſive continui fuerint, ſive interpolati, numerandi ſunt ad complementum dictorum novem Menſium. *Sac. Cong. Epiſcop. in Aquilana* 25. *Septemb.* 1584. apud Barboſ. *De Canonicis cap.* 26. *num.* 15.

PURGATORIUM.

PUrgatorium eſt quidam locus, in quo tam- 1
quam in carcere poſt hanc vitam purgantur Animæ, quæ in hac non plene purgatæ fuerunt, ut nimirum ſic purgatæ in Cœlum ingredi valeant, in quod nihil coinquinatum introire poteſt. *Eſt in re Communis inter Catholicos*.

Dari Purgatorium eſt de Fide. *Communis* 2
inter Catholicos ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *Canon.* 30. *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. *& Canon.* 3. *& ſeſſ.* 25. *in Decreto de Purgatorio*, & habetur ex pluribus Sacræ Scripturæ locis tum Veteris, tum Novi Teſtamenti; Et quidem ex veteri Teſtamento habetur 2. *Machabæorum cap.* 12. ubi expreſſe dicitur; *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*: Quæ verba cum neque de Beatis, neque de damnatis intelligi poſſint, ſequitur neceſſario intelligenda eſſe de illis, qui in Gratia Dei ab hac vita decedentes non plene ſatisfecerint, & adhuc aliqua vincula habeant, a quibus poſt mortem ſolvi queant fidelium ſuffragiis, & potiſſimum acceptabili Altaris Sacrificio, ut dicit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *in Decreto de Purgatorio*; & proinde dari Purgatorium, & Sacrificia, & Orationes vivorum prodeſſe defunctis illis, qui inibi pro plena purgatione, & ſatisfactione detinentur: *Purgatorium eſſe, Animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis, potiſſimum vero acceptabili Altaris Sacrificio juvari*, ſunt verba Concilii Tridentini.

3 Item habetur *ex cap. 4. Tobiæ*, ibi: *Pone panem tuum, & vinum ſuper ſepulturam juſti conſtitue*, quod Sacri expoſitores intelligunt de pane, & vino, quod Deo in Sacrificium pro Animabus juſtis offertur, & de illo, quod elargitur in ſuſtentationem pauperum, & Religioſorum, & Sacerdotum ut pro ipſis defunctis orent, ut dicunt Turrianus *lib. 4. pro Epiſt. Pont. cap.* 14. Maſtrius *in Theol. moral. diſp.* 24. *qu.* 1. *art.* 1. *num.* 4. Bellarmin. *de Purgatorio lib.* 1. *cap.* 3. *litt. B.* & alii. Unde Sanct. Joann. Chryſoſt. *hom.* 32. *in Matth.* ſic habet: *Cur*, inquit, *poſt mortem tuorum Pauperes convocas? Cur presbyteros, ut pro eis velint orare, obſecras?*

4 Item habetur *ex cap. 4. Iſaiæ* ibi: *Si abluerit Dominus ſordes filiarum Sion, & ſanguinem Jeruſalem laverit de medio ejus in ſpiritu Judicii, & ſpiritu ardoris*, ubi alii legunt: *Purgabit Dominus ſordes filiarum Sion, & ſanguinem mundabit de medio earum in ſpiritu Judicii, & ſpiritu ardoris*, quem locum de Animabus, & pœnis Purgatorii intelligunt S. Auguſtinus *lib. 20. de Civitate Dei cap.* 25. Bellarmin. *loc. cit. litt. E.* Maſtrius *loc. cit. nu.* 4. & alii.

5 Item *ex cap. 7. Michææ*, ibi; *Ne læteris inimica mea ſuper me, quia cecidi, conſurgam cum ſedero in tenebris, Dominus lux mea eſt; Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei: donec cauſam meam judices, & faciat judicium meum, educet me in lucem, juſtitiam ejus videbo*. Quem locum afferri ſolitum pro Purgatorio docet S. Hieronymus *in cap. ult. Iſaiæ*, & Gloſſa ordinaria exponit: *Iram Domini portabo hic, vel in Purgatorio*.

6 Item *ex cap. 3. Malachiæ*, ibi: *Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum, & ſedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos &c.* Quem locum exponunt de pœna purgatoria Origenes *hom. 6. in Exod.* S. Ambroſius *in pſal.* 36. S. Auguſtinus *lib. 20. de Civitate Dei cap.* 25. & S. Hieronymus *in hunc locum*, & Bellarminus *l. c. cap. 3. in fine*, ubi dicit ex illa pœna purgatoria viventium recte inferri pœna purgatoria ſeu Purgatorium Defunctorum.

7 In novo autem Teſtamento habetur *ex cap. 5. Matthæi num.* 26. ibi: *Eſto conſentiens adverſario tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat te adverſarius Judici, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem*. Et concordat *cap. 12. Lucæ num.* 58. ibi: *Cum autem vadis cum adverſario tuo ad Principem, in via da operam liberari ab illo: ne forte tradat te ad Judicem, & Judex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem; dico tibi non exies inde, donec etiam noviſſimum minutum reddas*. Quæ loca paſſim ad probandum Purgatorium adducuntur a Patribus, & ſignanter a S. Auguſtino *in c. 5. Matthæi, & Homil. 1. de verbis Domini. Homil. 2. in l.* 50. *Homiliarum, & in lib. de decem chordis cap.* 3. S. Ambroſius; S. Bonaventura, & Beda *in cit. cap. 12. Lucæ* S. Gregorius *Homil.* 39. S. Bernardus *ſerm.* 85. *in Cantica*, S. Anſelmus *in cit. cap. 5. Matthæi*, Bellarm. *loc. cit. cap. 7. verſ. Eſt ergo veriſſima Expoſitio*, & alii dicentes pro Adverſario in dictis locis intelligi Legem Dei, quatenus præcipit contraria carni, ſive conſcientiam, quæ Dei Legem ſemper objicit peccanti: Lex enim Dei, & conſcientia noſtra ſemper ſunt nobiſcum in via, ſemper adverſantur noſtris pravis deſideriis, iiſque utiliſſimum eſt cito conſentire, & ab eorum inimicitia liberari, & denique accuſatores, & teſtes erunt contra nos in Judicio, ut recte obſervat Bellarmin. *l. c.*

8 Item *ex cap. 12. Matthæi num.* 32. ubi Dominus dicit eſſe quoddam peccatum, quod non remittitur, neque in hoc ſæculo, neque in futuro, ibi: *Qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro;* Ubi, ut vides, clare ſupponitur, & demonſtratur quædam peccata remitti in futuro ſæculo, ideſt poſt hanc vitam per orationes, & ſuffragia Eccleſiæ, ut exponunt S. Gregorius *lib. 4. Dialogorum cap.* 39. S. Auguſtinus *lib. 21. de Civitate Dei cap. 24. & lib. 6. in Julianum cap.* 5. S. Bernardus *Homil.* 65. *in Cantica*, & alii paſſim.

9 Item *ex 1. ad Corinth. cap. 5. num.* 15. ibi: *Ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem*, quem locum Sotus *in 4. diſt. 21. qu. 1. litt. A* & communiter alii Patres, quos fuſe adducit Faber *diſp. 36. de Purgatorio c.* 1. intelligunt de Purgatorio.

10 Item *ex 1. ad Corinth. cap. 15. num.* 29. ibi: *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? Ut quid & baptizantur pro illis?* Ubi Patres, & ſignanter Dionyſius, Hugo, Gagnejus, & alii in hunc locum, Ephræm *in ſuo Teſtamento*, Petrus Cluniacenſis *in lib. Contra Petrobruſianos*, Bellarmin. *loc. cit. cap. 6. verſ. Et igitur*, dicunt, & exponunt, quod Apoſtolus ibi loquitur de Baptiſmo lacrymarum, & Pœnitentiæ, qui ſuſcipitur orando, jejunando, eleemoſynas faciendo, ſe affligendo, & hujuſmodi, ita ut ſenſus ſit:

ſit: *Quid facient, qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt?* Ideſt quid facient, qui orant, jejunant, gemunt, affligunt ſe pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt? Et revera vox baptizari paſſim in Scriptura accipitur pro pati, & affligi, ut *Marc.* 10. *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum, & Baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari? Luc.* 12. ibi: *Baptiſmo habeo baptizari*; Unde Patres paſſim vocant pœnitentiæ afflictionem Baptiſmum laborioſum, & ſecundam tabulam, S. Cyprianus *in ſermone de Cœna Domini: Lacrymis*, inquit, *ſe baptizat*, S. Gregorius Nazianzenus *in Oratione de Epiphania: Scio*, inquit, *quartum Baptiſma, quod per Martyrium, & ſanguinem fit, ſcio & quintum lacrymarum, & pœnitentiæ* & conſimiliter alii paſſim.

11 Alia plura Scripturæ loca brevitatis gratia relinquuntur videnda cum variis Conciliis, plurimis Sanctis Patribus, & ſolidis rationibus apud Brancatum *t.* 4. *de Omnibus Noviſſimis diſp.* 26. *art.* 2. §. 1. Bellarm. *de Purgatorio lib.* 1. *per tot.* Patrem Antonium a Venetiis *in Eccleſia Jeſu Chriſti contra Piceninum tom.* 2. *cap.* 16. *art.* 8. *per tot.* Panigarolam, & alios.

12 Purgatorii locus communis ſecundum Legem communem, & ordinariam Dei eſt in ipſis terræ viſceribus, & Inferno conjunctus. *Sic Communis* cum S. Thoma *in* 4. *diſt.* 20. S. Bonaventura *ibidem par.* 1. *qu.* 6. Bellarmin. *de Purgatorio lib.* 2. *cap.* 6. *litt. B.* Maſtrio *in Theolog. moral. diſp.* 24. *qu.* 1. *art.* 1. *num.* 9. Et colligitur ex variis Scripturæ locis, & ſignanter *ex cap.* 2. *Actorum*, ibi: *Solutis doloribus Inferni*, quæ verba S. Auguſtinus *Epiſt.* 99. intelligit de pœnis Purgatorii. Idem *ex cap.* 2. *ad Philippenſes*, ibi: *In nomine Jeſu omne genuflectatur Cœleſtium, Terreſtrium, & Infernorum*, ubi per ly *Infernorum* intelliguntur ſolum Animæ Purgatorii; cum nequeant intelligi Animæ in Inferno damnatæ, quæ tantum abeſt, ut Chriſto genua flectant, quod potius illum continuo blaſphement, juxta illud *Pſalm.* 75. *num.* 23. *Superbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper*. Item ex illo *Pſalm.* 113. ibi: *Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt in Infernum*, quæ verba indicant etiam aliquos, qui deſcendunt in Infernum, ideſt, in inferiores terræ partes, Deum laudare, quod cum nequeat intelligi de damnatis in Inferno, qui ex dictis Deum ſemper blaſphemant, intelligi debet de exiſtentibus in Purgatorio, ut communiter Patres exponunt. Item *ex cap.* 5. *Apocalyp.* ibi: *Nemo inventus eſt dignus aperire librum neque in Cœlo, neque in Terra, neque ſubtus Terram*. Ubi cum Apoſtolus Joannes non enumeret niſi Juſtos, aperte indicat etiam ſub terra eſſe Juſtos, ideſt Animas Purgatorii; Unde etiam Eccleſia in Miſſa de Defunctis dixit: *Libera Domine animas omnium Fidelium Defunctorum de pœnis Inferni, & de profundo lacu*; & id confirmatur ex viſione, quam refert Beda *lib.* 5. *cap.* 13. *Hiſtoriæ*, ubi aperte viſum eſt Purgatorium Inferno damnatorum contiguum.

Dicitur autem notanter *Purgatorii locus communis ſecundum Legem communem, & ordinariam Dei*, quia ſecundum Legem Dei particularem, & diſpenſationem Divinam interdum aliquibus animabus deſtinatur pro Purgatorio aliquis locus particularis, vel quia in ipſo peccaverunt, vel propter noſtram inſtructionem, ut aliquando recogitemus, magnam poſt hanc vitam pœnam infligi peccantibus, vel propter earum celeriorem liberationem, ut poſſint aliis ſuam indigentiam revelare, vel propter alicujus Sancti impetrationem, ſicut legitur, quod S. Patritius impetravit cuidam, quod puniretur in quodam loco in terra: Sic expreſſe docet S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 20. *par.* 1. *qu.* 6. quem dicendi modum ſequuntur omnes recentiores, teſte Maſtrio *loc. c. num.* 9. *in fine*. Et ad id referuntur plurima exempla a Patribus, & Scriptoribus, & ſignanter a S. Gregorio *lib.* 4. *Dialogorum cap.* 40. & 55. qui refert Animam Paſcaſii, & cujuſdam alterius in balneis quibuſdam fuiſſe purgatas, a S. Petro Damiano *Epiſt.* 13. *ad Deſiderium cap.* 7. *de miraculis ſui temporis*, ubi deſcribit viſionem de purgatione animæ S. Severini in quodam flumine; a Dionyſ. Carthuſian. *in Dialogo de judicio particulari art.* 31. ab Hugone de S. Victore *lib.* 2. *de Sacrament. par.* 16. *cap.* 4. & ab aliis paſſim. 13

Purgatorium non eſt æternum, ſed temporale. *Communis*, & clare habetur *ex* 1. *ad Corinth. cap.* 3. ibi: *Salus erit, ſic tamen quaſi per ignem*: quibus verbis ſignificat Animas Purgatorii ab illis pœnis tandem evaſuras. Unde 14

Purgatorium non eſt ultra diem Judicii univerſalis, & finalis duraturum. *Communis*, & aperte habetur *ex cap.* 25. *Matthæi*, ubi expreſſe dicitur, quod omnes adulti ſecundum operam eorum judicabuntur, & boni in Cœlum, mali autem in Infernum finaliter deputabuntur. 15

Animæ in Purgatorio plene purgatæ recipiuntur in Beatitudine ante diem Judicii. *Communis*, eſtque definita a Benedicto XII. Conſtit. incip. *Benedictus Deus* contra illos, qui dicebant Animas in Gratia decedentes, 16

non recipi in Beatitudine niſi poſt diem Judicii.

17 Quantonam tempore unaquæque Anima in purgatorio detineatur; Nulla certa habetur definitio. Sotus *in 4. ſentent. diſt. 19. qu. 3. art. 2.* dicit, neminem manere in Purgatorio ad decem annos; Nam, dicit ipſe, cum nemo illic ſit, niſi Dei amicus, contritio ejus, & poſt Chriſtum paſſum Sacramenta, & ſuffragia, & bona, quæ egit opera ad cumulum ei ſatisfactionis accedunt; In ſumma non eſt credibile, ut quos pœnarum accumulatione expedire Deus brevius inde potuit, temporis prolixitate detineat. *Hæc ipſe loc. c.* At vero communis Doctorum ſententia docet, quamplures animas in pœnis Purgatorii longe majori tempore detineri, ac proinde terminum aſſignari non poſſe, ultra quem Purgatorii pœna non duret, & huic communi ſententiæ contra Sotum, & paucos alios favet Eccleſiæ praxis, & univerſalis conſuetudo, quæ anniverſaria Sacra celebrat pro Defunctis, etiamſi conſtet eos ante centum, vel ducentos annos eſſe mortuos; quod certe non fieret, ſi Eccleſia crederet non puniri animas ultra decem annos: Tum quia plurimæ revelationes, viſiones, & Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ oſtendunt plures animas diutius in Purgatorio detineri, uti referunt S. Bernardus *in vita S. Malachiæ*, Carthuſianus *in Dialogo de judicio particulari art. 31.* Beda *lib. 5. Hiſtor. cap. 13.* Henriquez *lib. 7. cap. 16. litt. I.* ubi ex Surio notat de Innocentio Papa III. quod eſſet uſque in diem Judicii in Purgatorio detinendus. Viva *ad propoſition. 43. ex damnat. ab Alexandro VII. nu. 7.* referens, quod paucis ab hinc annis in quodam Conventu prope Neapolim apparuit Religioſus, qui fere centum ab hinc annis deceſſerat, & ſuffragia poſtulavit, & ſimiliter de pluribus aliis referunt paſſim ſcriptores; Unde merito a d. Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1666. fuit inter alias damnata ſequens propoſitio 43. in ordine, ibi: *Annuum Legatum pro anima relictum non durat plus quam decem annos.*

18 Animæ in Purgatorio cruciantur vero igne corporeo, & ejuſdem ſpeciei cum noſtro elementari. *Communis*, & clare deſumitur *ex 1. ad Corinth. cap. 3. num. 15.* ibi: *Ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem*, ubi, ut vides, dicit exiſtentes in Purgatorio ſalvas fieri *quaſi per ignem*: Nec obſtat illa particula *quaſi*, quia ut advertit Faber *diſp. 36. cap. 4.* cum pluribus aliis, & Maſtrius *loc. cit. qu. 2. art. 1. num. 23.* illa particula non eſt diminuens veritatem ignis, ſed explicat modum, quo illi ſalvantur, & liberantur, qui eſt mediante illo inſtrumento ignis, ita ut ſenſus ſit, quod ille ignis eſt quaſi cauſa ſalutis earum, quamvis non ſit cauſa principalis, eſt tamen cauſa inſtrumentalis cum medio illo igne purgentur, & ſic liberentur ab illo carcere.

* Poteſt etiam dici, quod illa particula *quaſi* ſignum ſit veritatis, non ſimilitudinis; ut Joannis *c. 1. num. 14. Vidimus gloriam ejus gloriam quaſi unigeniti*; quem locum ſic explicat Euthymius; *Gloriam, non qualis eſt Sanctorum beatorum, vel Angelorum, ſed gloriam vere unigeniti; nam hic dictio ὡς (tanquam) idem ſignificat quod vere.* *

19 Animæ in Purgatorio non torquentur a Dæmonibus tamquam Divinæ Juſtitiæ Miniſtris, ſed ab ipſa Divina Juſtitia immediate per ignem tamquam per inſtrumentum obedientiale puniuntur, & purgantur. *Sic Communis Theologorum* cum S. Thoma *in 4. diſt. 20. art. 5.* S. Bonaventura *ibidem*, Richard. *ibidem*, Maſtrio *loc. cit. queſt. 2. art. 1. n. 24.* Coninch. *de Purgatorio diſp. 11. dub. 3. in fine*, & alii paſſim contra paucos tenentes contrarium per hoc, quod aliquæ viſiones, & apparitiones videantur oſtendere, quod animæ Purgatorii torqueantur a Dæmonibus; Et ratio noſtra eſt, quod omnes animæ Purgatorii in ultimo conflictu Dæmones ſuperarunt, & victoriam contra ipſos in hac vita reportarunt; ergo non decet Divinam Juſtitiam, ut ſinat eas cruciari in Purgatorio ab hoſtibus, quos ipſæ in hoc mundo vicerunt: Tum quia indecens eſt, ut Deus utatur Dæmonibus tamquam ordinariis Miniſtris ad amicos ſuos puniendos, cum id non facerent in Divinæ Juſtitiæ executionem, ſed potius ex odio in genus humanum, & peſſima voluntate, ut faciunt in Inferno. Nec obſtant viſiones, 20
& apparitiones, quæ id videntur oſtendere, & ſignanter illa, quæ refertur *in vita S. Bernardi lib. 1. c. 10.* in qua dicitur, quemdam Religioſum illi apparuiſſe cum quatuor, qui ipſum dilaniabant, & poſtea fuiſſe liberatum precibus ejuſdem Sancti, & aliæ ſimiles, quas referunt Beda *lib. 3. Hiſtor. Anglic. c. 19.* Dionyſius Carthuſianus *lib. de quatuor noviſſimis*, & alii. Non obſtant, inquam, quia, ut recte advertit Maſtrius *loco cit. nu. 24.* & alii, tales viſiones, & apparitiones ſunt ſymbolicæ, & allegoricæ, & a Sanctis, & Scriptoribus narratæ hoc modo ad oſtendendam pœnarum illarum acerbitatem, quæ a nobis intelligi nequeunt, niſi per exempla nobis connaturalia.

21 An Animæ in Purgatorio exiſtentes poſſint pro

pro nobis orare, & aliquid nobis de congruo mereri, vel impetrare? & an miracula facere poſſint, cum plurimis aliis ad rem, Vide verb. *Anima per tot.*

22 De Purgatorio Catholicum Dogma eſt, quod, qui vere pœnitentes in Dei caritate deceſſerint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus, de commiſſis, & omiſſis ſatisfecerint, eorum animæ pœnis Purgatorii poſt mortem purgari debeant.

23 Et ut a pœnis hujuſmodi releventur, prodeſſe eis fidelium vivorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet Sacrificia, orationes, & eleemoſynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus fieri conſueverunt ſecundum Eccleſiæ inſtituta, probat Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 17. incip. *Etſi Paſtoralis*, §. 1.

24 Hic juvat refutare falſam opinionem vulgarem de exiſtentia Putei, ſeu Purgatorii, vulgo dicti S. Patritii, quæ opinio a pluribus ſæculis adeo invaluit, ut etiam in Breviariis aliquarum particularium Eccleſiarum fuerit commemorata exiſtentia dicti Putei, ſeu Purgatorii Sancti Patritii, & ſignanter in Breviario Eccleſiæ Pariſienſis edito anno 1622. ibi: *Antrum vero pœnitentiale etiamnum viſitur, quod de ejus nomine Puteus, ſeu Purgatorium Sancti Patritii vocatur*. Et in Breviario Venetiis anno 1522. per Antonium de Giunta impreſſo habebantur lectiones totæ fere de hoc puteo, ſeu Purgatorio. Aſt biennio poſtquam prodierant, ab ipſo Breviario, Pontificio mandato fuerunt expunctæ, ut patet ex iterata ejuſdem Breviarii impreſſione per eumdem Giuntam anno 1524. facta. Uti etiam Romana Sedes negavit, hanc Hiſtoriam de puteo, ſeu Purgatorio prætenſo Sancti Patritii inſerendam, ut petebant, in Breviario Romano. Videantur ad rem eruditiſſimi Bollandiſtæ *ad diem decimam ſeptimam Martii in legenda Sancti Patritii* §. 5. *& 6.* ubi omnia a variis Scriptoribus de hoc prætenſo Puteo, ſeu Purgatorio fuſe recenſent, referuntque, quod ſerio exploratis omnibus, quæ de hoc aſſerto Puteo, ſeu Purgatorio circumferebantur, & comperta ad integrum ejus exiſtentiæ falſitate, fuiſſe de mandato Alexandri VI. foſſam illam pro dicto Puteo, ſeu Purgatorio falſo prædicatam, habitam, & creditam, penitus obſtructam, uti & refert exactiſſimus Petrus Le Brun *nella Storia Critica delle pratiche ſuperſtizioſe, tomo terzo*, italico ſermone edita, nella diſſertazione ſopra il Purgatorio di San Patrizio; ubi ſubjungit ſic: „ Convengono aſſai bene queſte circoſtanze con „ ciò, che è detto dal Vareo nelle ſue antichità d' Irlanda, che nel mille quattrocento „ novanta ſette un Guardiano dell' Ordine di „ S. Franceſco fece demolire eſſo luogo per „ autorità del Papa Aleſſandro VI. ubi in fine „ inſuper addit; non recherà noja il leggerne „ i proprj termini, con cui ce n' erudiſce il Signor Girado Boato nella Storia naturale d' „ Irlanda alla pagina 137. ivi:

„ Nel lago di Dirg, il quale è nel numero „ di que' della mezzana ſpezie, ſta piantata „ una di eſſe Iſolette, che è ſtata in gran „ grido in tutta la Criſtianità per più ſecoli, „ perchè ſi era fatto credere al Mondo, che „ in quel luogo ſi trovaſſero i Sobborghi del „ Purgatorio, e che coloro, che aveano il coraggio d' entrarvi, e di dimorarvi il tempo „ prefiſſo, vedeſſervi, e vi notaſſero terribili, „ e ſtraordinarie coſe. Ha durato una tal opinione ſino al noſtro tempo; ma finalmente „ ſi è diſcoperto, ciò non eſſere, che una pura illuſione. Avvenne queſta diſcoperta ſotto il governo di Riccardo Boile Conte di „ Cork, e di Adamo Loſſo Viſconte di Eli, „ Cancelliere d' Irlanda, il quale governava „ quel paeſe negli anni ultimi del Re Jacopo. „ Indotti dalla curioſità di rilevare il vero d' „ un tal affare, ſpedirono eſſi Signori ſopra „ luogo alcune perſone di probità per praticarne un ricercamento eſatto. Eſaminate che „ ebbero appuntino le coſe tutte, rinvennero „ dette perſone, che la preteſa miracoloſa caverna, che davaſi ad intendere, calare fino „ nel Purgatorio, e nell' Inferno, non era altro, che una celletta ſcavata in un fondo „ di rupe, ſenza fineſtra, e ſenza apertura, e „ sì tenebroſa; che quando n' era ſerrato l' „ uſcio non entravavi qual che foſſe raggio „ menomo di luce: del reſtante sì baſſa, che „ appena poteva un uomo di alta ſtatura introdurviſi in piedi, e sì picciola, che contener non potea, ſe non ſei perſone, o ſette al più. Qualora capitava in quell' iſola „ taluno invogliato di fare il viaggio del Purgatorio, alcuni pochi Monaci, che d' ordinario ſoggiornavano quivi preſſo, digiunar il „ facevano, e vegghiare eſtraordinariamente, „ trattenendolo per tutto quel tempo delle terribili coſe, ch' egli vedrebbe nel ſuo viaggio ſotterraneo; e dopo averlo così preparato, lo rinſerravano in quell' oſcura, e tenebroſa buca, donde qualche tempo dopo „ ritiravanlo per modo ſtordito, che il viaggiatore meſchino ſenza eſſerſi punto moſſo „ dalla prima ſua ſituazione, dicea d' eſſere „ penetrato aſſai dentro la terra; e narrava „ ſtrane avventure vedute all' aſſerir di lui,

„ nel

„ nel ſuo cammino , conformi a quelle idee
„ ed impreſſioni , che gliene avevano formate
„ i monaci prima di metterlo in eſſa buca ; e
„ di cui empiuto aveano il vuoto di lui ce-
„ rebro affievolito dalle lunghe vigilie , e da-
„ gli anteriori eceſſivi ſofferti digiuni , vale-
„ voli a ſtemprare un intelletto anche meglio
„ compoſto .

„ Per impedire in avvenire ſiffatte furberie,
„ ed impoſture i prefati Signori coſtrinſero i
„ Monaci ad atterrare le loro abitazioni , e
„ a diſtruggere quella celletta , la quale da
„ quel tempo innanzi rimaſe diſcoperta , ed
„ eſpoſta alla viſta di tutti ; coſicchè di poi
„ più non ſi è udito parlare del viaggio del
„ Purgatorio .

„ Per dar credito a queſto viaggio del Pur-
„ gatorio , ſi era dato ad intendere al popolo
„ idiota e ſuperſtizioſo , che S. Patrizio , da
„ cui gli Irlandeſi furono convertiti al Criſtia-
„ neſimo , quattrocent' anni , o a un dipreſſo
„ dopo il naſcimento del N. S. Gesù Criſto ,
„ l' avea ottenuto da Dio per mezzo delle ſue
„ orazioni , e iſtituto per convincere coloro ,
„ che non credeano l' immortalità dell' anima,
„ nè le pene ingionte per la punizion de' mal-
„ vagi dopo morte . Quindi li fu impoſto il
„ nome di Purgatorio di S. Patrizio ; ma egli
„ è coſa fuor d' ogni dubbio , che in vita d'
„ eſſo Santo non aveaſene conoſcenza veruna
„ in Irlanda , e che non ſe n' è ragionato ,
„ che di là a lunghiſſimo tempo ; eſſendo la
„ verità, che è ſtata queſta un' invenzione de'
„ ſecoli poſteriori, autorizata dall' ignoranza ,
„ che allora correa , e che di molto favoreg-
„ giava gli Autori di ſomiglianti impoſture, i
„ quali introduſſero ovunque la ſuperſtizione ,
„ e valerſi ſcaltramente della divozione del po-
„ polo, per rendere ſoddisfatta l' infame e ſor-
„ dida loro avarizia. “

Hæc ad convincendam & penitus eliminandam erroneam , falſam , ac ſuperſtitioſam opinionem , & credulitatem penes idiotas , nec non aliquos etiam prætenſos eruditos adhuc in dies vigentem , ut non ſemel egomet ipſe audivi , impulſus ſum his additionibus adnectere .

PYROMANTIA . Vide verb. *Superſtitio numer.* 19.

PYTHONIA . Vide *ibidem num.* 27.

QUADRAGESIMA.

1 Quadrageſima eſt religioſa in Eccleſia recepta abſtinentia ante ſolemnitatem Paſchæ inſtituta ab Apoſtolis , & a Succeſſoribus eorum ad noſtra uſque tempora obſervata , adjunctum habens ciborum delectum , & ad alia pœnitentiæ , & virtutum opera incitans. *Eſt in re*
2 *Communis*. Dicitur autem Quadrageſima a numero Quadraginta dierum quibus durat ; Quadragenarium enim eſt, quod continet in ſe Quadraginta.

3 Quadraginta autem dies, & non plures, nec pauciores deputati ſunt pro abſtinentia , & jejunio, ut imitemur numerum quadraginta dierum , quem Salvator noſter ſuo ſacro jejunio conſecravit ; & ut ſic anni decimas Deo ſolvamus ; *cap. Quadrageſima* 16. *diſt.* 5. *de conſecratione*, ibi : *A prima igitur Dominica Quadrageſimæ uſque in Paſcha Domini ſex hebdomadæ computantur ; quarum videlicet dies quadraginta & duo fiunt ; Ex quibus , dum ſex dominici dies abſtinentiæ ſubtrahuntur , non plus in abſtinentia , quam triginta , & ſex dies remanent . Verbi gratia , ſi per 365. dies annus volvitur , & nos per triginta , & ſex dies affligimur , quaſi anni decimas Deo damus ; ſed ut ſacer numerus quadraginta dierum adimpleatur , quem Salvator noſter ſuo ſacro jejunio conſecravit , quatuor dies prioris hebdomadæ ad ſupplementum quadraginta dierum tolluntur , id eſt quarta Feria , quæ caput jejunii ſubnotatur , & quinta feria ſequens , & ſexta , & Sabbatum : Niſi enim iſtos dies quatuor ſuperioribus triginta ſex adjunxerimus , quadraginta dies in abſtinentia non habemus . Jubemur etiam Omnipotenti Deo omnium bonorum noſtrorum decimas dare .* Et Gloſſa *ibidem verſ. Caſus* ſic expreſſe habet : *Quæſitum fuit in Concilio Gregorii Papæ quare quadraginta dies abſtinentiæ , & jejunio deputentur , & non plures , vel pauciores , & reſponſum ; Ideo fit , quia jubemur dare decimas omnium bonorum noſtrorum , & 36. dies ſunt decimæ totius anni ; quibus quatuor additi ſunt , ut adimpleatur quadragenarius , quem Dominus ſuo Sacro jejunio conſecravit .*

Unde Quadrageſimæ jejunium a Chriſto conſecratum fuit ab Apoſtolis obſervatum , & univerſæ Eccleſiæ traditum . *Concil. Senonenſ. c.* 7. ibi : *Quæ res Apoſtolos impulit , ut Quadrageſi-* 4

male

male jejunium ſanctificarent, quo Chriſtifideles, non tam Moyſen, aut Eliam, quam Chriſtum imitari totius anni decimæ exſolverent, ut habetur *in Canone* 68. *ipſorum Apoſtolorum*, ibi : *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector, aut Cantor Sacram Quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut Paraſceuem non jejunaverit, Deponitor, præterquam ſi imbecillitate impediatur corporis; ſi Laicus ſit, Communione deponitor*, & concordat *Concil. Colonienſ. II. part. 9. cap.* 6. traduntque communiter Patres.

5 Hinc Quadrageſimam ratione jejunii eſſe de Jure divino, ratione temporis eſſe ex traditione Apoſtolorum per multos Canones antiquos, & dicta SS. Patrum docet Martin. Ajala *de Tradit. part. 3. de jejunio, & Quadrageſim.* & Cardinal. Varmienſis *de Cæremon. a tempore ſumptis cap.* 1. & ſequitur Fagnan. *lib. 3. decret. in cap.* 1. *Explicat. 3. de obſervatione jejuniorum n.* 31.

6 Quadrageſima Chriſti fuit a ſexta die Januarii uſque ad decimam quartam Februarii; Nos autem ut plurimum eam incipimus, ubi ipſe deſiit; Noſtra enim non ſemper eſt eodem tempore. Sic Bellarm. *tom. 9. lib. 2. de bonis operibus cap. 16. litt.* C. ubi ad quæſitum fieri ſolitum, quare ſi Quadrageſima jejunii Chriſti imitatio eſt, non jejunemus eo tempore quo ipſe jejunavit, dicit, quod facilis eſt reſponſio; Primum enim maluit Eccleſia poſt Dominum, quam cum ipſo Domino jejunare, ut vere ejus veſtigia ſequeretur: Deinde par erat, ut jejunium celeberrimum cum Feſto celeberrimo jungeretur, *in qua parte anni* (inquit S. Auguſtinus *in Epiſtol. 119. cap.* 15.) *congruentius obſervantia Quadrageſimæ conſtitueretur, niſi confinis atque contigua dominicæ paſſioni?* inſuper nunquam magis ſunt neceſſaria arma jejunii, quam ineunte Vere, quo tempore, creſcentibus humoribus, acriores tentationes exiſtere ſolent. *Hæc ille*, qui alias ſubjungit congruentias.

7 Quadrageſima in Eccleſia Orientali continet ſeptem hebdomadas, & incipit in Quinquageſima, ex quo Orientales non jejunent Sabbato, & ſic ſubtrahunt abſtinentiæ ſeptem dies dominicos, & ſex dies Sabbati; Caſſianus *Collatione* 21. *cap.* 27. Fagnan. *loco cit. num.* 33.
8 *& ſeq.* Bellarm. *loc. cit. cap.* 15. & alii. In Eccleſia vero Romana Quadrageſima continet ſex hebdomadas, quibus additi ſunt quatuor alii præcedentes dies ad complendum numerum quadragenarium jejunii a Chriſto conſecrati, & quo ab ipſis ſex hebdomadis ſubtrahantur abſtinentiæ, & jejunio ſex dies dominici; textu expreſſo *in cit. cap. Quadrageſima* 16. *diſt.* 5. *de conſecratione* adduct. *ſupra n.* 3. docetque expreſſe S. Gregor. *Hom.* 16. Fagn. *loc. cit. nu.* 34. Bellarm. *loc. cit.* & alii paſſim.

9 A Clericis autem Quadrageſima olim de Mandato Teleſphori ſervabatur per ſeptem integras hebdomadas; *c. Statuimus* 4. *c. Quadrageſima* 5. *& c. Denique* 6. *diſt.* 4. Bellarm. *loco cit. c.* 14. & alii paſſim.

10 Quadrageſimæ jejunium in Eccleſia Romana incipit a Feria quarta Cinerum, textu expreſſo *in cit. cap. Quadrageſima* 16. *diſt.* 5. *de conſecratione*, ibi: *Ideſt feria quarta, quæ cap.
jejunii ſubnotatur*. Excepto tamen Mediolano, 11
& locis aliis, in quibus Ambroſiano ritu Officium celebratur, ubi ex quo non jejunetur quatuor primis diebus, jejunatur in diebus Rogationum. *Concil. Mediolanenſ.* 1. *part.* 2. *tit. De jejunio.*

12 In quadrageſima non eſt prandendum ante recitationem ſaltem publicam Veſperarum, *cap. Solent* 49. *diſt.* 1. *de conſecrat.* Vide verb. *Officium Divinum art.* 4. *num.* 16. *& ſeq.* & verb. *Jejunium art.* 1. *n.* 47.

13 Diſpenſatus circa eſum carnium ob debilitatem virium, & ad eas recuperandas, eſt etiam diſpenſatus a jejunio. Vide verb. *Jejunium art.* 1. *n.* 30.

14 Non ſic tamen eſt diſpenſatus a jejunio, qui eſt diſpenſatus circa eſum carnium, quia cibi Quadrageſimales, ſeu jejunales ſunt ei nocivi, ſeu nauſeales. Vide *ibidem a num.* 31. *ad* 34.

15 Ad quem ſpectet diſpenſare circa Quadrageſimam, & jejunium? Vide verb. *Jejunium art.* 2. *n.* 35. & hic infra *n.* 26.

16 Qui in fraudem jejunii de loco, ubi viget præceptum jejunandi, ſeu jam incæpta eſt Quadrageſima, ſe transfert ad locum, ubi non jejunatur, ſeu nondum incæpta eſt Quadrageſima, peccat graviter. Vide verb. *Jejunium art.* 2. *n.* 29. *&* 30.

17 Qui autem de loco, ubi jejunatur, non in fraudem jejunii, ſed bona fide tranſit ad loca, ſeu per loca, ubi non jejunatur, non tenetur jejunare. Vide *ibid. n.* 31.

18 Si quis non in fraudem jejunii, ſed negotiorum cauſa de loco proprii domicilii, ubi nondum eſt incœpta Quadrageſima, pergit ad locum, ubi per hebdomadam eſt jam incæpta Quadrageſima, non tenetur jejunare illic per octo alios dies Paſchæ ad complendam Quadrageſimam. Vide *ibid. n.* 32.

19 E contra vero, ſi talis in loco ſui domicilii

lii

ſi compleſſet Quadrageſimam, non tenetur poſtea alibi obſervare illos octo dies. Vide *ibid. num.* 33.

20 Epiſcopus in ſua Diœceſi concedere debet facultatem etiam Vicariis foraneis, & Archipresbyteris, ut de conſilio Medicorum impertiri poſſint indigentibus licentiam veſcendi cibis vetitis, quæ detur omnino gratis, ita ut nec pro ſcriptura quidquam accipere liceat. *Sacra Congreg. Epiſcopor. in Hydruntina* 20. *Auguſti* 1591.

21 In Quadrageſima non eſt venandum. Ni-
22 colaus I. *ad conſulta Bulgar. cap.* 44. Item
non ſunt facienda Judicia Criminalia, nec
aliquis morti eſt addicendus. Nicolaus I. *ibi-*
23 *dem cap.* 45. Item non eſt vacandum jocis;
24 Nicolaus I. *ibidem cap.* 47. Item non eſt præ-
liandum, niſi urgente neceſſitate. Nicolaus I.
Ibidem cap. 46. *& in Decreto titul. de bellis*
25 *cap.* 4. Item fieri non poſſunt nuptiæ neque
convivia. Nicolaus I. *ib. cap.* 48. *& in De-*
creto tit. de Matrimon. cap. 9. Item fieri non
debent Conſilia, ſeu Placita populorum; *cap.*
Placita 2. *cauſ.* 15. *quæſt.* 4.

27 In Quadrageſima prædicandum eſt omni die, vel ſaltem ter in hebdomada. Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 4.

28 Dominicis Quadrageſimæ olim ex antiqua conſuetudines Fideles veſcebantur carnibus, & ultra modum ſe ingurgitabant per totas noctes carnibus veſcentes. Quod valde deteſtabatur Sanctus Gregorius, ut patet in *cap. Denique* 6. *diſt.* 4. At nunc ablata eſt illa conſuetudo. Et Eccleſia ut exceſſum in eſu carnium auferret, totaliter carnes illis diebus abſtulit. Dies tamen non fecit jejunabiles, quia Dominici erant. *Sic Toſtatus tom.* 20. *in tertiam partem Matthæi cap.* 6. *qu.* 95. *edit. Veneta* 1728.

29 An Concionatores in Quadrageſima excuſentur a jejunio, & abſtinentia a carnibus, variant Doctores. De Concionatore, qui per integram Quadrageſimam continuo prædicat cum valde gravi ſuo incommodo, & ſtudio, ſeu multas eodem die conciones habet, & pagos peragrat verbum Dei nunciaturus, ſi commode ob id jejunare, & abſtinere a carnibus non poſſit, abſolute concedunt Natalis Alexander *Theolog. dogmatic. & moral. tom.* 2. *lib.* 4. *articul.* 7. *Regula* 5. *de Decalogo verſ. Neceſſitas denique*, Leſſius, Navarrus, Filiucius, Layman & alii cum Sporer *tom.* 1. *appendic.* 3. *ad præcept. decalog. ſect.* 4. *nu.* 63. Diana coordinat. *tom.* 4. *tract.* 6. *reſolut.* 24. cum Joann. de la Cruz, Tabiena, Azorio, Graff., Fernandez, Reginald. Silvio, & aliis ibi allegatis, Reiffenſtuel *Theologiæ moral. tractat.* 10. *diſtinct.* 2. *numer.* 67. Felix Potestas *tom.* 1. *tractat. De peccatis* [illegible] *diſput.* 1. *quæſt.* 8. *articul.* 4. *concluſ.* 2. *reſolut.* 2. Buſemb. *lib.* 3. *part.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *numer.* 4. cum aliis ibi citatis, & alii plurimi. Negant autem ipſi, & alii communiter, ut & nos docuimus ſub verb. *Jejunium artic.* 2. *numer.* 34. de Concionatore, qui ob conciones alibi repetitas, vel ob ſuæ memoriæ facilitatem non indigeat longo ſtudio, & labore, ſed qui unam tantum, vel alteram concionem in hebdomada habeat; cum in ipſo ceſſet cauſa exemptionis, nempe labor notabilis, & grave incommodum, *arg. cap. Cum ceſſante* 60. *de appellat. L. Cum ancillam* 6. *ff. de condition. ob cauſam: L. Adigere* 6. *§.* 2. *ff. de jurepatronat.*

Alii autem cum diſtinctione reſpondent; 30
Aut enim ipſe Concionator prædicat ex officio, puta ex voto, ſeu obedientia Superioris, ejuſque concio propter imperitiam, & carentiam aliorum ad idem miniſterium, eſt populo valde utilis, & neceſſaria, & tunc ſi non obſtante ſua cognita impotentia ad ſimul jejunandum, & concionandum, adhuc ex juſta & rationabili cauſa a ſuperiore ad concionandum mittitur, ab jejunio excuſatur, quia jejunium præcipitur ut promotivum ad bonum, & non impeditivum majoris boni, in caſu, & ut diximus ſub verb. *jejunium loco cit.* Aut talis concionator voluntarie prædicat, & non miſſus; ſeu ideo miſſus, quia vult, aut mitti quærit ob mercedem, & lucrum, nec ſua prædicatio eſt ita neceſſaria, quin alii ſint qui æque bene, vel melius ſupplere poſſint, & tunc jejunare, & abſtinere a carnibus tenetur, quia non ſunt facienda mala, ut eveniant bona. *Ad Rom.* 3. *nu.* 8. *cap. Non eſt probanda* 27. *cauſ.* 1. *qu.* 2. *c. Super eo* 4. *de uſuris*, *c. Ex tuarum* 2. *de ſacrileg.* cum ipſe in fraudem jejunii voluntarie, ſine neceſſitate, & obedientia quærendo quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, exponendo ſe ad prædicandum propter mercedem & lucrum, ſe culpabiliter reddat impotentem ad præceptum Eccleſiæ ſervandum, poſſitque merito ipſi objici illud Apoſtoli ad *Rom.* 2. *num.* 21. *Qui prædicas non furandum*, *furaris*, prædicas non violandum jejunium, & violas, & illud *Michææ* 3. *n.* 4. *Sacerdotes ejus in mercede docebant*, *& Prophetæ ejus in pecunia divinabant*. Sic Silveſter *verb. Jejunium qu.* 9. *nu.* 2. & ex ipſo & Cajetano Binsfeldius *in Enchirid.*

rid. Theolog. part. 3. *cap.* 33. *Concluſ.* 2. Matthæuc. *Cautela Confeſſarii lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 7. Et idem videntur docere Philiarch. *de Offic. Sac. tom.* 2. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25. Toletus *l.* 6. *cap.* 5. Fernandez *in Examin. Theolog. c.* 2. *c.* 8. §. 2. *num.* 12. Fagundez *Præcept.* 4. *l.* 1. *cap.* 9. & alii plures, qui tunc ſolum excuſant Concionatores a jejunio, quando concionarentur ex Officio, nempe ex voto, ſeu obedientia, aut eorum conciones eſſent populo valde utiles & neceſſariæ: Navarrus autem *in Manual. cap.* 21. *num.* 17. & poſt illum Graffius *part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 14. & Reginaldus in *praxi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 219. & alii putant hanc ſententiam eſſe veram, quando talis Concionator prædicaret principaliter propter mercedem, & lucrum; Secus vero ſi minus principaliter ob neceſſitatem ſe ſuſtentandi; in quo ſenſu dicimus eſſe intelligendum id, quod ex aliis aſſeruimus ſub verb. *Jejunium art.* 2. *n.* 23. *in fine*.

31 Quamvis tamen Bonacina *tract. de præcept. Eccleſ. diſp. ultim. part.* 1. *punct. ultim. n.* 13. Diana coord. *tom.* 4. *reſolut.* 25. *num.* 3. Filliuc. *in praxi tom.* 3. *tract.* 27. *p.* 2. *cap.* 6. *n.* 124. Leſſius *l.* 4. *c.* 2. *dub.* 6. *num.* 44. Sporer *loco cit. ſect.* 4. *num.* 19. & 63. Buſemb. *loco cit.* cum aliis ibi allegatis, & plures alii velint, quod abſolute excuſentur tales Prædicatores a jejunio; etiamſi conciones ſuſcipiant ob mercedem, putantes, quod non ſit neceſſe, contra ſupracitatos, ut prædicatio efficiatur ex voto, vel officio:

32 At vero in praxi tamquam probabilior, ac magis tuta, pia, ac rationi conſentanea, ſequenda eſt ſententia dicentium non excuſari ab obligatione jejunii, & abſtinentiæ a carnibus Prædicatores illos, qui voluntarie, & ſponte prædicant principaliter propter mercedem, & lucrum; Et ſolum poſſe excuſari, ſi prædicent ex officio, nempe voto, aut obedientia, ac propter mercedem minus principaliter, ob ſolam nempe neceſſitatem ſe ſuſtentandi; Unde ſemper commendabilis remanet recolendæ memoriæ Benedictus XIII. qui, cum eſſet Archiepiſcopus Beneventanus, nullum in ſua Archidiœceſi concionari ſinebat, qui in cibis Quadrageſimalibus Quadrageſimam non ſervaret, probe ſciens, quod magis movent exempla quam verba, & efficacius eſt vitæ quam linguæ teſtimonium, ac longum iter per præcepta, breve & efficax per exempla, cum homines amplius oculo, quam auribus credant. Et tanto magis eſt hæc noſtra ſententia tenenda hiſce diebus poſt tria in ævum commendabilia pro debita jejunii obſervantia a fel. rec. Benedicto XIV. edita Brevia, primo nempe incipiente, *Non ambigimus*; ſecundo: *In ſuprema*; ac tertio *Libentiſſime*, ex quibus clare inſuper habetur, quod qui juxta prædicta excuſantur ſimpliciter a lege jejunii, non remanent liberi ab abſtinentia a carnibus; & econtra qui ſimpliciter excuſantur ab abſtinentia a carnibus, non remanent liberi a lege jejunii; Cum diverſa ſint præcepta, & a diverſis non fiat illatio, *L. ſed ſi ante* 17. *ff. de exceps. L. Papinianus* 20. *ff. de minorib. L. Si maritus* 10. *in fine*, *Cod. de donat. inter vir. & uxor. cap. Ad audientiam* 12. *de decimis*, cum ſimilibus: Quæ utinam pro ſua æterna ſalute ab omnibus plene & integre obſervarentur.

Coqui Religioſorum peccant parando Religioſis in Quadrageſima, aliiſque jejuniorum diebus cibos in quantitate, & qualitate ſufficientes ad fractionem jejunii, præſertim ſi ſciant aliquos ob id jejunium vere fracturos. Sic explicite Matthæucc. *in Cautela Confeſſarii lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 11. & alii plures implicite. Et ratio eſt quia, ex ſuo officio tenentur parare, & miniſtrare ſolum eam ciborum quantitatem, & qualitatem, quæ ab Eccleſia, & propria Regula eſt permiſſa, ſeu tolerata; alias ſic ponendo aliquos in occaſione frangendi jejunium, fierent participes peccati eorum, juxta illud Apoſtoli *ad Romanos* 1. *num.* 31. *Digni ſunt morte, & non ſolum qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus*, & juxta regulam Nicolai I. *in c. Notum* 10. *cauſ.* 2. *q.* 1. *Facientem, & conſentientem par pœna conſtringit*. Sicut enim, uti dicitur in verb. *Tabernarius* ex communi Doctorum, caupones, ſeu tabernarii peccant, ſi alteram refectionem, ſeu cibos vetitos apponant illis, quos certo ſciunt ad jejunium obligari, & ab illis cibis teneri abſtinere, niſi rationabiliter timeant ex tali denegatione ſibi obventurum graviſſimum malum, ſeu damnum, quia alias participes fierent eorum peccati; Ita & in noſtro, ac ſimili caſu; nam de ſimilibus idem eſt judicium; *L. Non poſſunt* 12. & *L. Nam ait Pædius* 13. *ff. de Legibus*. 33

Nec valent ſe excuſare quod Superiores ſic eis præcipiant, quia in tali caſu eis in hoc obedire non tenerentur, immo prohiberentur, cum ſit res ab Eccleſia, ſeu Regula prohibita, ſicque contra animam præcepti, & ex *actibus Apoſtolor. cap.* 5. *num.* 29. *Obedire oportet Deo*, nec non Eccleſiæ, ſeu Regulæ, *magis quam hominibus*. Unde S. P. N. Franciſcus 34

in

in c. 10. *Regulæ* ſic expreſſe mandat ; *Firmiter præcipio eis , ut obediant ſuis Miniſtris in omnibus , quæ promiſerunt Domino obſervare, & non ſunt contraria animæ ſuæ , & Regulæ noſtræ* . Hinc tanto magis peccarent ſuperiores , ſi qui eſſent , qui ob avaritiam non ſufficiens ad jejunandum præſtarent ſubditis prandium , & ob id ſubditis cogerentur veſpertinam refectiunculam quaſi in cœnam convertere , contra præſcriptum a Benedicto XIV. recolend. mem. in noviſſimo ſuo Brevi incipient. *Libentiſſime* , ubi ad ſecundum hoc dubium : *An ii , quibus conceſſum eſt veſci carnibus , poſſint in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis veſci , quæ jejunantibus permittitur ?* Reſpondit : *Non licere , ſed opus habere eo cibo , eaque uti portione , quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ* . Cum enim ipſi ſua deteſtanda avaritia eſſent cauſa , cur ſubditi non haberent ſufficientem refectionem ad jejunandum , eſſent conſequenter culpabilis cauſa fractionis eorum jejunii, nam quod eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati , per text. *in leg. Manumiſſiones* 4. *ff. de juſtit. & jure , & arg. cap. Ad audientiam* 12. *de homicid. ac cap. Si culpa* 9. *de injuriis* , cum ſimilibus . Caveant igitur hujuſmodi Superiores , ſi qui ſint , ut nedum propriis, ſed & alienis onerentur peccatis , & præmiſſo ad id opportuno remedio , contriti dicant cum Regio Pſalte ; *Delicta quis intelligit ? ab occultis meis munda me , & ab alienis parce ſervo tuo . Pſal.* 18. *n.* 14.

35 Quadrageſimæ tempus cum cæteris jejunii
temporibus , & diebus exæquatur in eo quod
reſpicit obſervantiam legum a SS. Domino Noſtro
ſtatutarum . Benedict. XIV. tom. 1. Con-
36 ſtitut. 99. incip. *Si Fraternitas* §. 1. In Quadrage-
ſima diebus Dominicis non licet epulas licitas
cum vetitis permiſcere . Idem *ib.*

37 Quadrageſimæ diebus permittitur Militibus
S. Januarii eſus lacticiniorum , & cum opus
fuerit, etiam carnium . Idem Conſtit. 24. in-
38 cip. *Romanæ Eccleſiæ* §. 6. Quadrageſimæ jeju-
nium juxta Kalendarium Romanum ab Italo
Græcis eſt obſervandum . Idem Conſtit. 57. in-
cip. *Etſi Paſtoralis* §. 8.

39 Quadrageſimali tempore piſces non edunt , nec vinum bibunt Maronitæ ; Veterem enim jejunii diſciplinam iiſdem Maronitis , ſeu Syris , Armeniſque Catholicis relaxari numquam paſſa eſt Apoſtolica Sedes , ideoque rejecta tamquam minus legitima cauſa ad facultatem diſpenſandi obtinendam a Miſſionariis allata , jejunii lex ſervari præcipitur . Benedictus XIV. Conſtit. incip. *Allatæ ſunt* §. 47. in cujus Summario ſic præciſe habetur : *A Syriacis , & Armenis in latinorum Eccleſiis Sacrum peragentibus proprium Ritum ſervari præcipitur : Miſſionariis denegatur facultas diſpenſandi eoſdem Syros, & Armenos ſuper abſtinentia a piſcibus jejunii tempore ; Omnes denique Græcos , & Orientales Ritus conſervandos eſſe decernitur ; Moneanturque Miſſionarii , ut in Orientalibus convertendis , eos ab erroribus , & ſchiſmate revocent , non a ſuis approbatis Ritibus avertant* .

Quoad quadrageſimalis jejunii debitam obſervantiam, vide noviſſimam Encyclicam Clementis XIII. incip. *Appetente* allatam jam tom. 4. verb. Jejunium , *art.* 1. *n.* 90. 40

QUARTA FUNERALIS.

QUarta funeralis , ſeu Canonica portio eſt Jure Canonico inducta ob Sacramenta , quæ ſuis Parochianis Parochus ipſe adminiſtrat, & ideo illi de Jure debetur , *c. Nos inſtituta* 1. *cap. Relatum* 2. *cap. De his* 4. *& c. Cum ſuper* 8. *de ſepulturis , & Clementin. Dudum , de ſepulturis* . 1

Talis Canonica portio de legitima & rationabili conſuetudine poteſt induci , ut ſit Medietas, vel Tertia pars ; *c. Antiquos* 10. *qu.* 13 *cap. Explicari* 9. *de ſepulturis* . Unde attendenda eſt cujuſque Provinciæ , & loci legitima & rationabilis conſuetudo . *Communis* , per text. *in cit. cap. Explicari , & cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine* . Et ſic expreſſe decrevit *Sac. Cong. Conc. in Ebredunen.* 15. *Julii in reſponſion. ad* 12. *& in Mantuana* 18. *Junii* 1699. 2

Quarta funeralis , ſeu portio Canonica uſque ad quartam excluſive poteſt præſcribi ſpatio decem annorum abſque titulo ; Ad hoc autem ut præſcribatur infra quartam , vel ut nihil ſolvatur , requiritur conſuetudo 40. annorum cum titulo , aut immemorabilis . Alexander *conſil.* 196. *num.* 15. *verſ. De præſcriptione lib.* 2. Silveſter verb. *Canonica Portio nu.* 2. *&* 4. Molina *de Juſtitia & Jure tract.* 2. *diſp.* 215. *num.* 7. Lapus *de Canonica portione c.* 2. *num.* 64. *&* 65. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 3. *c.* 25. *num.* 16. Samuel *de ſepulturis tract.* 1. *controverſ.* 9. *concluſ.* 5. & alii paſſim . 3

Quarta funeralis debetur , Eccleſiæ , in qua Parochianus conſuevit Miſſam audire , & Divina , & recipere Sacramenta , *cap. Cum quis* 4

2. *de ſepulturis in 6.* Rota *part. 1. recentior. de-*
5 *ciſ.* 378. *nu.* 1. Et ſic de Jure debetur proprio Parocho, ſeu Vicario, vel Sacerdoti habenti curam Parochianorum, *cap. Requiſiviſti, de teſtament. cap. Cum ex eo, de electione. Clementin. Dudum §. Verum, de ſepulturis*, Rota *in Mediolanenſ. Quartæ funeralium* 14. *Mart.* 1622. *coram Merlino*, Barboſ. *loc. cit. num.* 19. & 20. Samuel *loco citat. concluſ.* 8. & alii communiter.

6 Si Parochianus in una Eccleſia ſolet audire Divina, & in altera recipere Sacramenta, Quarta debetur ei, a qua ſolet recipere Sacramenta; *c. Nos inſtituta* 1. *de ſepulturis*, Silveſter verb. *Canonica Portio n.* 11. Barboſ. *loco cit. concl.* 11. & alii.

7 Quarta funeralis debetur Parochiæ, ubi quis habet domicilium, licet propter bellum, aut peſtem, ſeu animi levandi gratia in Villam, ſeu alium locum ſe contulerit animo redeundi, & ibi objerit; Abbas *in c. De his* 4. *de ſepulturis*, Barboſa *loco cit. num.* 26. Samuel *loco cit. concl.* 15. Rodriq. *tom.* 3. *quæſt. Regular. qu.* 46. *art.* 9. *concluſ.* 1. & alii paſſim.

8 Quarta funeralis debetur Eccleſiæ Parochiali, etiamſi quis ægrotus ad aliam Parochiam deferri ſe fecerit, & ibi objerit, cum ob domicilii mutationem in tali caſu Eccleſia ſua Parochialis non perdat Jus Quartæ funeralis, *ex Clementin. Dudum, de ſepulturis*. Barboſa *loco cit. num.* 27. Samuel *loc. cit. concluſ.* 14. Abbas *in cit. cap. De his* 4. *de ſepulturis*, Silveſter *in Summa verb. Canonica* 15. cum multis aliis.

9 Quartam funeralem Eccleſiæ Parochiali debet qui in ægritudine conſtitutus, ſe cum bonis ſuis ad Religionem in aliam Eccleſiam transtulerit; Secus vero eſt dicendum, ſi ſanus bona ſua Monaſterio, aut alteri Eccleſiæ dederit, *cap. De his* 4. *de ſepultur.* Barboſa *loc. cit. num.* 28. Samuel *loc. cit. concluſ.* 15. Miranda *loc. cit. quæſt.* 48. *art.* 9. *concluſ.* 3. & alii paſſim.

10 Sepultura electa apud Eccleſiam, ubi majores defuncti ſolent ab antiquo ſepeliri, Quarta funeralis non debetur ei, ſed Eccleſiæ ſuæ Parochiali, in qua conſuevit audire Divina, & recipere Sacramenta; *cap. Cum quis* 2. *de ſepultur. in 6.* Barboſa *loc. c. nu.* 29. Miranda *l. c. art.* 9. *concl.* 4. Samuel *loc. c. concluſ.* 16. & *Communis aliorum*.

11 Quarta funeralis pro ſepultura Canonicorum Cathedralium debetur Parocho domicilii, non vero Parocho Cathedralis, neque Parocho Parochiæ, ubi adeſt ſepultura ſuorum Majorum. Sic expreſſe decrevit *Sac. Cong. Concil. in Tiburtina* 12. *Maii* 1685. *in reſponſion. ad* 3. & *in Narnien.* 26. *Septembris* 1699. Vide verb. *Canonicus art.* 8. *n.* 14.

Servanda eſt conſuetudo, quod in funeralibus eædem faculæ, ſeu Intortitia, quæ fuerunt accenſa in aſſociatione Cadaveris, deſerviant, & reaccendantur circa feretrum in Eccleſia, in qua ſepeliendum eſt Cadaver. Sic expreſſe decrevit *Sac. Cong. Conc. in Tiburtina* 12. *Maii* 1685. *in reſponſione ad* 4. 12

Quarta funeralis non debetur Parocho, intra cujus limites viator retentus pro delicto, & habilitatus cum cautione decedit, ſtante conſuetudine in Civitate, quod Jus ſepeliendi Peregrinos, & Viatores ſpectet ad Eccleſiam Cathedralem. *Sac. Cong. Conc. in Piſaurien.* 22. *Januar.* 1628. 13

Quarta Parochialis debetur Eccleſiæ Cathedrali, vel præſcriptione, vel ex eo quod illam ſibi reſervavit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in ſignum Superioritatis. Rota *part.* 1. *recentior. deciſ.* 376. *nu.* 2. & 3. Barboſa *l. c. nu.* 22. Samuel *l. c. concluſ.* 9. Riccius *reſolut.* 299. *n.* 4. & alii. 14

Curatus unius Diœceſis (quæcumque ſit) in tranſitu Cadaveris, quod proceſſionaliter defertur ad Eccleſiam Regularium ab alia Diœceſi, tranſeundo per propriam Parochiam, & Juriſdictionem, non poteſt aliquam partem Ceræ, & pecuniarum prætendere. *Sac. Congr. Epiſc. & Regul.* 15. *Novemb.* 1675. & *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. noviſſime in Placentina pro Terra Claſtidii* 24. *Novembr.* 1713. *in reſponſ. ad* 2. Vide verb. *Parochus art.* 3. *a n.* 37. 15

Quarta funeralis, ſeu Canonica portio debetur de iis, quæ ratione funeris præbentur ab heredibus defuncti, *cap. Inter cunctos* 1. *de Privileg. inter Extravagant. communes*, Sixtus IV. Conſtit. incip. *Regimini*, S. Pius V. Conſtit. incip. *Etſi Mendicantium*, Barboſa *loc. c. Controverſ.* 10. *concluſ.* 1. & plures alii apud ipſos. 16

Funeralia de Jure communi dicuntur, quæ ratione ſepulturæ obveniunt, & quacumque occaſione funerum ad Eccleſiam perveniunt cum defuncti Corpore; *cap. Cum liberum* 5. & *cap. In noſtra* 10. *de ſepulturis*, Barboſa *l. cit. n.* 37. Samuel *loc. c. concluſ.* 2. Portell. *in dub. Regular. verb. Canonica portio n.* 5. & alii plurimi apud ipſos. 17

Quarta debetur de omnibus Intortitiis, & Candelis, quibus defuncti Cadaver in itinere ad Eccleſiam tumulantem aſſociatur, nec non de omnibus Intortitiis, & Candelis, quæ 18

in

in eadem Eccleſia circa Cadaver, vel etiam in Altaribus in die funeris accenduntur: Sic expreſſe ſtatuit noviſſime Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex;* unde ubi adeſt conſuetudo, quod in Eccleſia circa Cadaver diverſa accendantur Intortitia ab illis, quæ fuerunt accenſa in aſſociatione Cadaveris in itinere ad Eccleſiam tumulantem, debetur Quarta de omnibus. Vide *ſupra n.* 12.

19 Etiamſi funus non fiat in die tumulationis, ſed ad diverſam diem, vel ad aliud longius tempus differatur, debetur nihilominus Parocho Quarta de omnibus Intortitiis, & Candelis; quæ circa Cænotaphium, ſeu tumulum honorarium, & in Altaribus ejuſdem Eccleſiæ accenduntur, Sic expreſſe Benedictus XIII. in cit. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, & jam alias declaraverat *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in Senenſi 3. Auguſti* 1621.

20 Quarta autem non debetur de Intortitiis, & Candelis, quas Sacerdotes, etiam Regulares, vel piarum Sodalitatum Confratres funus aſſociantes manualiter per viam deferunt. Sic expreſſe Benedictus XIII. *ibidem*, & jam pluries fuerat declaratum *a Sac. Cong. Epiſcop. & Regular.* & ſignanter 29. *Novembris* 1588. *& in Firmana* 5. *Mart.* 1596.

21 Item Quarta funeralis non debetur de Miſſis, Legatis, Anniverſariis, hiſque ſimilibus, piis relictis ad favorem Eccleſiæ tumulantis, vel exponentis, a defuncto diſpoſitis. Sic expreſſe Benedictus XIII. *ibidem*, & jam fuerat declaratum a S. Pio V. Conſt. Incipient. *Etſi Mendicantium*.

22 Vela, Sudariola, & ſimiles panni, non ſolum peti, ſed neque etiam a ſponte dantibus occaſione funerum accipi poſſunt a Parochis: *Die enim* 13. *Auguſti* 1718. *in una Terræ Maſſæ Tudertinæ Diœceſis* propoſito dubio in Sacra Congregatione Concilii: *An ſub Quarta comprehendantur Frumentum, Pannum, Sudariolum, & Cera, quæ accenditur, & extinguitur ante Eccleſiam Fratrum?* Reſponſum fuit: *Comprehendi ſub quarta funerali Frumentum, & Ceram, non autem Pannum, & Sudariolum, & quoad Sudariolum Sacra Congregatio mandavit illud amplius non auferri cum Cadavere, nec ab heredibus Parocho conſignari.* Sic refert Urſaya *tom.* 4. *p.* 1. *n.* 13. *In Tudertina Funerum pro Patribus Tertii Ordinis S. Franciſci Terræ Maſſæ cum Archipresbytero ejuſdem loci*, ubi multa docet ad rem.

23 Regulares olim Quartam funeralem ſolvere tenebantur ſolum in illis Conventibus, ſeu Monaſteriis, quæ eam ſolvere conſueverant 40. annis ante Concilium Tridentinum; Secus vero in aliis ex poſt ædificatis, & quæ in dies ædificabantur, ut patet ex ipſo Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de reform.* & declaraverat S. Pius V. Conſtit. incip. *Etſi Mendicantium*; & pluries *Sacra Congreg. Concilii, ut in Pampilon.* 22. *Septembr.* 1591. *in Meliten.* 2. *Auguſti* 1607. *in Aſculana* 2. *Septembr.* 1679. *in Lauden.* 2. *Maii* 1711. *Et Sacra Cong. Epiſcopor. & Regular.* 17. *Novembris* 1673. *in Senogallien.* 23. *Decemb.* 1707. *in Brictinorien.* 16. *Mart.* 1717. & ſæpe alibi.

At noviſſime contrarium determinavit Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex*; qua decernitur, & mandatur, ut in Italia, eique adjacentibus Inſulis Parochis defunctorum, qui in Eccleſiis quorumcumque Regularium de cetero tumulabuntur, Quarta funeralis perſolvatur, præſervando favore Parochorum conſuetudines legitimas pro illis locis, in quibus vigent, percipiendi portionem majorem Quartæ, cum aliis ordinationibus, & derogationibus opportunis. Et in Concilio Romano *tit.* 8. *de Officio Judicis Ordinarii c.* 5. mandat Epiſcopis, ut ipſam publicari curent, atque pro illius obſervantia invigilent, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati. Unde, ut ejus diſpoſitio ab omnibus plene percipiatur, hic ad litteram datur. 24

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ Romanus Pontifex æqui bonique ſupre- 25
„ mus Aſſertor, Auctoritatem a Chriſto per
„ beatum Petrum, Apoſtolorum culmen, ſibi
„ traditam intelligens, ut ex Agro Dominico
„ pro temporum neceſſitate noxia evellat, &
„ deſtruat, utiliaque plantet, ac ædificet, ea
„ interdum, quæ a Prædeceſſoribus ſuis ob
„ rationabiles, & juſtas cauſas olim ſancita
„ fuerunt, ubi in grave aliorum præjudicium,
„ & detrimentum redundare cognoſcit, atque
„ diſſidiis, & contentionibus fomentum præ-
„ bere animadvertit, maxime inter Dei, &
„ Eccleſiæ Miniſtros, quorum eſt evangeliza-
„ re pacem, & quibus a Domino non aliud
„ frequentius, neque enixius commendatur,
„ quam ut pacem, ac unitatem diligant,
„ moderari, & immutare, aliaſque Paſtoralis
„ Officii ſui partes deſuper interponere ſolet,
„ prout rerum, locorum, temporumque cir-
„ cumſtantiis mature penſatis, diſcordiarum
„ extinctioni, Eccleſiaſticorum Miniſtrorum
„ quieti, fidelium animarum ſaluti, Divinoque
„ cultui conſpicit ſalubriter expedire.

„ Sane

„ Sane quamplures Romani Pontifices Præ-
„ deceſſores noſtri multiplicia, ac plane inſi-
„ gnia conſiderantes merita Ordinum Regula-
„ rium, qui militantem in Terris Eccleſiam
„ fortiſſimis omni tempore auxerunt præſi-
„ diis, Viris nempe vitæ Sanctitate, Doctri-
„ næ laude, ac Orthodoxæ Religionis Zelo
„ præſtantibus, eidemque in Cœlis trium-
„ phanti eximii fulgoris lumina addiderunt,
„ ipſos Ordines, eorumque Profeſſores, pluri-
„ mis ſatis amplis Indultis, & Privilegiis be-
„ nigne decorarunt; ac inter alia iis illud
„ conceſſerunt, ut Canonicam portionem, ſeu
„ Quartam funeralium emolumentorum par-
„ tem pro perſonis, quæ in Eorum Eccleſiis
„ ſepulturam ſibi eligerent, Parochis perſolve-
„ re minime tenerentur, ac ad majorem ejuſ-
„ modi Privilegii firmitatem, ſanctioni etiam
„ a fel. rec. Clemente V. Prædeceſſore Noſtro
„ editæ in Concilio Viennenſi, & relatæ in
„ Clementina *Dudum*, *de Sepulturis*, nec non
„ Concilii Tridentini Decreto relato *in c.* 13.
„ *ſeſſ.* 25. *de reform.* prædictam Quartam fu-
„ neralem Parocho aperte reſervantibus non
„ ſemel ampliſſime derogarunt; Unde non
„ acerbæ modo Parochorum querelæ, ſed in-
„ numeræ etiam contentiones, atque lites in-
„ ter eos & Regulares ſuper ſolutione ejuſ-
„ dem Quartæ diverſis temporibus excitatæ
„ fuerunt, quæ coram Ordinariis Locorum,
„ & deinde in variis quoque almæ Urbis No-
„ ſtræ Tribunalibus, præſertim vero in Audi-
„ torio Palatii Noſtri Apoſtolici, & in Con-
„ gregatione Venerabilium Fratrum Noſtro-
„ rum S. R. E. Cardinalium, præfati Conci-
„ lii Tridentini Interpretum, magno partium
„ ſtudio, nec minori ſumptuum incommodo
„ diſcuſſæ, ſicut accepimus, aliquando ad fa-
„ vorem Parochorum, aliquando autem ad
„ favorem Regularium pro diverſis Cauſarum
„ circumſtantiis, atque vario Judicantium ſen-
„ ſu, deciſæ, ac definitæ fuerunt. Hæc por-
„ ro judicatorum, ſententiarumque diverſitas,
„ cum nullam certam, ac determinatam con-
„ ſtituerit regulam, in evenientibus caſibus
„ obſervandam, magnum plane fomentum,
„ & anſam relinquit, immo & latam ſternit
„ viam ulterioribus inter prædictos Regulares,
„ & Parochos litibus, & controverſiis, ex
„ quibus ipſi, qui in domo Dei ambulare de-
„ bent cum conſenſu, novis de cetero pertur-
„ bari diſſidiis, noviſque prægravari diſpen-
„ diis poſſunt cum Divini cultus detrimento,
„ & ſcandalo plurimorum.

„ Quo circa Nos maxime expedire cenſen-
„ tes, ut ejuſmodi controverſiæ, & lites ab
„ Eccleſia Dei penitus arceantur, ac inſuper,
„ licet univerſos Ordines Regulares, in qui-
„ bus, nempe in Ordine Fratrum Prædicato-
„ rum, Nos ipſi plurium annorum ſpatio ver-
„ ſati ſumus, ſpeciali paternæ caritatis affectu
„ proſequamur, eoſque, uti de Eccleſia, Ca-
„ tholica Fide, & Sede Apoſtolica optime
„ meritos præcipuo ſemper in honore, ac
„ pretio habuerimus, & habeamus; Nibilo-
„ minus conſiderantes exemptionem a ſolutio-
„ ne Quartæ funeralis, præfatis Ordinibus a
„ dicta Apoſtolica Sede conceſſam, modo ver-
„ gere in maximum Parochorum præjudicium,
„ tum propter multiplicationem Conventuum,
„ & Monaſteriorum Regularium, tum etiam
„ propter auctam devotionem, & conſuetudi-
„ nem Fidelium ſepulturam eligendi in Ec-
„ cleſiis prædictorum Regularium, ac proinde
„ non modo conſentaneum, ſed etiam neceſ-
„ ſarium arbitrantes, ut eorumdem Parocho-
„ rum, quibus ceteroquin Sacri Canones, &
„ priſca Eccleſiæ diſciplina aperte ſuffragan-
„ tur, indemnitati opportune conſulatur, &
„ antedicta Apoſtolica Privilegia ad æquitatis
„ limites reducantur: Hinc igitur eſt, quod
„ Nos omnia, & ſingula memorata Privilegia
„ exemptiva a ſolutione Quartæ funeralis,
„ quibuſvis Ordinibus, Congregationibus, ac
„ Inſtitutis Regularibus ab Apoſtolica Sede,
„ ut præfertur, quandocumque, & quomodo-
„ cumque conceſſa, præſentibus, pro plene,
„ & ſufficienter expreſſis habentes, ac de eo-
„ rum tenore, & ſubſtantia ſatis ſuperque in-
„ ſtructi, de nonnullorum Venerabilium Fra-
„ trum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium, &
„ aliquot etiam Romanæ Curiæ Prælatorum a
„ Nobis ad id ſpecialiter deputatorum conſi-
„ lio, ſuadentibus etiam Epiſcopis, & aliis
„ Eccleſiarum Prælatis, in præſenti Sacro
„ Concilio congregatis, ac inſuper motu pro-
„ prio, & ex certa ſcientia, ac matura deli-
„ beratione Noſtris, deque Apoſtolicæ pote-
„ ſtatis plenitudine, hac Noſtra perpetuo va-
„ litura Conſtitutione, præmiſſa omnia Privi-
„ legia quoad Quartam funeralem, tantum
„ pro locis infra exprimendis, moderamur,
„ reformamus, ad viam Juris reducimus, &
„ quatenus opus ſit, etiam revocamus, &
„ abrogamus, neque cuipiam deinceps ſuffra-
„ gari poſſe, vel debere decernimus.

„ Præterea motu, ſcientia, & poteſtatis
„ plenitudine ſimilibus ſancimus, & ſtatui-
„ mus, & mandamus, ut in Italia, eique
„ adjacentibus Inſulis, a die publicationis

„ præſentis Conſtitutionis in futurum Parochis
„ defunctorum, qui in Eccleſiis quorumcum-
„ que Regularium prædictorum tumulabuntur,
„ perſolvatur, & cum effectu tradatur Quarta
„ pars omnium Intorticiorum, & Candela-
„ rum, quibus defuncti Cadaver in itinere ad
„ Eccleſiam tumulantem aſſociabitur, nec non
„ omnium Intorticiorum, & Candelarum,
„ quæ in eadem Eccleſia circa Cadaver, vel
„ etiam in Altaribus in die funeris accenden-
„ tur; A prædicta tamen Quarta funerali ex-
„ ceptæ intelligantur, & ſint Candelæ, quas
„ Sacerdotes, etiam Regulares, vel piarum
„ Sodalitatum Confratres, funus aſſociantes,
„ manualiter per viam accenſas deferent. Quod
„ ſi funus non fieret in die tumulationis, ſed
„ ad diverſam diem, vel ad aliud longius
„ tempus differratur, Parocho nihilominus aſ-
„ ſignetur Quarta pars omnium Intorticio-
„ rum, & Candelarum, quæ ipſamet peracti
„ funeris die in Eccleſia, ubi Defunctus hu-
„ matus fuit, circa Cœnotaphium, ſeu tumu-
„ lum honorarium, atque etiam in Altaribus
„ ejuſdem Eccleſiæ accenſa fuerint. Hæc por-
„ ro omnia locum habeant, & exacte in po-
„ ſterum obſerventur, quotieſcumque Defun-
„ ctus extra ſuam Parochialem Eccleſiam tu-
„ muletur, vel exponatur, ſive in Eccleſia
„ tumulante, vel exponente Beneficium obti-
„ nuerit, ſive quia ibidem ſepulcrum habuerit
„ gentilitium, ſive tandem quia in ea Sepul-
„ turam elegerit; ſub prædicta Quarta fune-
„ rali comprehendi non intendimus, immo
„ expreſſe ab ea excipimus Legata Miſſarum,
„ & Anniverſariorum, hiſque ſimilia pia re-
„ licta ad favorem Eccleſiæ tumulantis, vel
„ exponentis a Defuncto depoſita: Circa quæ,
„ ac omnia, & ſingula alia, de quibus in
„ præſenti Conſtitutione mentio facta non fuit,
„ Privilegia prædictis Regularibus Ordinibus
„ ab Apoſtolica Sede conceſſa, ſalva prorſus
„ & illæſa, ac inviolata perpetuo permane-
„ re, & ab omnibus, ad quos ſpectat, & pro
„ tempore, quandocumque ſpectabit, incon-
„ cuſſe, & irrefragabiliter obſervari debere
„ volumus, decernimus, & mandamus. Ubi
„ vero conſuetudines legitime probatæ, con-
„ ventiones, concordiæ, vel ſtatuta vigerent,
„ quæ præfatis Parochis magis faverent, il-
„ liſque pinguiorem prædicta Quarta emolu-
„ mentorum funeralium portionem aſſignarent,
„ ea in iis, in quibus vigent, locis incon-
„ cuſſe ab omnibus obſervari motu, ſcientia,
„ ac poteſtatis plenitudine paribus ſancimus,
„ præcipimus, & jubemus.

„ Decernentes pariter, præſentes Litteras
„ & in eis contenta quæcumque, etiam ex
„ eo, quod prædictorum Ordinum Regularium
„ Superiores, quicumque alii in præmiſſis in-
„ tereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet
„ prætendentes, illis non conſenſerint, nec ad
„ ea vocati, & auditi, ſeu cauſæ, propter
„ quas præſentes emanarint, adductæ, veri-
„ catæ, ſeu alias juſtificatæ fuerint, vel etiam
„ enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis,
„ aut alio quovis prætextu, & ex quocumque
„ capite, colore, & cauſa, etiam neceſſario
„ exprimenda, de ſubreptionis, vel obreptio-
„ nis, ſeu nullitatis vitio, aut intentionis No-
„ ſtræ, vel alio quopiam defectu notari, im-
„ pugnari, in toto, vel in parte reſcindi,
„ retractari, invalidari, in Jus, vel contro-
„ verſiam revocari, ad terminos juris reduci,
„ ſeu adverſus illa reſtitutionis in integrum,
„ aperitionis oris, aut quodcumque aliud Ju-
„ ris, vel Facti, Gratiæ, vel Juſtitiæ reme-
„ dium impetrari, ſeu eo impetrato quem-
„ quam uti, ſeu juvare in Judicio, vel extra
„ nullatenus poſſe, ſed eas ſemper validas,
„ firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſ-
„ que plenarios, & integros effectus ſortiri,
„ ac obtinere, & ab omnibus, ad quos ſpe-
„ ctat, & pro tempore quandocumque ſpecta-
„ bit, inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari
„ debere. Sicque & non aliter in præmiſſis
„ per quoſcumque Judices ordinarios, & de-
„ legatos etiam cauſarum dicti Palatii Apo-
„ ſtolici Auditores, & S. R. E. Card. etiam
„ de latere Legatos, & Nuncios, ſublata eis,
„ & eorum cuilibet quavis aliter judicandi,
„ & interpretandi facultate, & auctoritate
„ judicari, & definiri debere, ac irritum, &
„ inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis
„ auctoritate ſcienter, vel ignoranter contige-
„ rit attentari.

„ Non obſtantibus, quatenus opus ſit, No-
„ ſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ Regula de
„ Jure quæſito non tollendo, aliiſque Apoſto-
„ licis, ac in univerſalibus, Provincialibuſque,
„ & Synodalibus editis, generalibus vel ſpe-
„ cialibus Conſtitutionibus, nec quorumvis Or-
„ dinum prædictorum, etiam juramento, con-
„ firmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate
„ alia roboratis ſtatutis, Conſuetudinibus,
„ etiam immemorabilibus, Privilegiis quo-
„ que, Indultis, & Litteris Apoſtolicis per
„ quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſo-
„ res Noſtros eiſdem Ordinibus, ut præfertur,
„ illorumque Superioribus, & Profeſſoribus qui-
„ buſcumque ſub quibuſvis verborum tenori-

„ bus,

„ bus, & formis, ac cum quibuſcumque etiam „ derogatoriarum derogatoriis, & aliis efficacioribus, & inſolitis clauſulis, & Decretis „ irritantibus, etiam motu ſimili, & conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium „ præmiſſorum conceſſis, confirmatis, & innovatis; Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi „ pro ſufficienti illorum derogatione de illis, „ eorumque tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem „ importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio facienda, aut aliqua alia exquiſita „ forma ad hoc ſervanda foret, illorum „ omnium, & ſingulorum tenores, formas, & „ occaſiones, ac alia etiam ſpeciali expreſſione „ digna præſentibus pro plene, & ſufficienter „ expreſſis, inſertis, ac ſervatis reſpective habentes, hac vice dumtaxat, illis alias in ſuo „ robore permanſuris ad præmiſſorum effectum „ ſpecialiter, & expreſſe derogamus, & derogatum eſſe volumus, ceteriſque contrariis „ quibuſcumque.

„ Ut autem præſentes Litteræ &c.

„ Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto, quarto Kalendas Maii, Pontificatus Noſtri anno primo.

P. M. Card. Prodat.

F. Card. Oliverius.

26 Parochi conſequi non poſſunt, neque prætendere ab heredibus Defunctorum, qui ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium, duplicem Quartam, ſeu portionem majorem ſolita dari pro illis, qui ſepeliuntur in propria Parochia. Sic expreſſe declaravit *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Brunduſina 7. Decemb.* 1640. quod cum aliis Decretis confirmavit Clemens X. Conſtit. incip. *Alias*, quæ ut ab omnibus in promptu habeatur, hic, prout jacet, ſubnectitur.

CLEMENS PAPA &c.

27 „ Alias pro parte tunc exiſtentis Commiſſarii Curiæ Fratrum Ordinis Minorum „ Sancti Franciſci de Obſervantia nuncupatorum, Congregationi tunc exiſtentium S. R. E. „ Cardinalium negotiis, & conſultationibus „ Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ ſupplicato, ut prohiberetur Parochis, & Clericis Terræ Leverano Brunduſinæ Diœceſis, „ omnibuſque aliis Parochis, & Preſbyteris, „ ne auderent accipere majorem eleemoſynam „ pro defunctis, qui ſepelirentur in Eccleſiis „ dictorum Fratrum, quam accipiebant pro „ iis, qui in ipſorum Parochorum, & Preſbyterorum ſæcularium Eccleſiis ſepeliebantur: „ Emanavit die 7. Decembr. 1640. ab eadem „ Congregatione Decretum tenoris ſequentis: „ videlicet.

„ Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. „ R. E. Cardinalium, negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, ad tollendas indebitas exactiones, quæ, „ ut proponitur, in tumulandis Defunctorum „ corporibus fieri ſolent, cenſuit injungendum, „ prout præſentis Decreti tenore injunxit Archiepiſcopo Brunduſino, ceteriſque Locorum „ Ordinariis, ne permittant, ut Parochi, aliique de Clero ſæculari, majorem poſt hac „ eleemoſynam ſibi attribui faciant ab heredibus Defunctorum, qui in Eccleſiis Regularium prædictorum ſepulturam ſibi elegerint, „ quam percipere poſſent, ſi in Parochiali, „ ſeu alia ipſius Cleri ſæcularis Eccleſia ſepeliri voluiſſent, contrariis quibuſcumque non „ obſtantibus &c. die 7. Decembris 1640. Et „ ſubinde cum tunc exiſtentes Fratres Provinciæ Dalmatiæ dicti Ordinis Congregationis „ præfatæ expoſuiſſent, functiones funerales „ Defunctorum, quorum cadavera in eorum „ Eccleſiis ſepulturæ mandarentur facere ad „ eos, non autem ad Parochos ſpectare; Congregatio præfata die 31. Auguſti 1657. aliud „ Decretum edidit tenoris, qui ſequitur, videlicet: Sac. Congreg. Eminentiſs. S. R. E. „ Card. negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, attentis „ narratis, juxta alias reſoluta, cenſuit, functiones funeralium ſuper Cadavera Defunctorum, quæ in Eccleſiis Regularium contingit „ ſepeliri, poſtquam ad eaſdem Eccleſias pervenerint, ad ipſos Regulares, non ad Parochos pertinere, ac proinde ita in Oratorum „ Eccleſiis circa præmiſſa ſervandum eſſe, prout „ ſervari mandat, & præcipit, contrariis non „ obſtantibus quibuſcumque. Die 31. Auguſti 1657.

„ Cum autem ſicut pro parte dilecti filii „ Franciſci Mariæ a Caſtro S. Petri de Bononia Procuratoris Generalis Ordinis præfati, „ Nobis nuper expoſitum fuit, ipſe Decreta „ hujuſmodi pro firmiori illorum ſubſiſtentia „ Apoſtolicæ Confirmationis Noſtræ patrocinio „ communiri ſummopere deſideret: Nos ſpecia-

„ cialem ipſi Franciſco Mariæ Procuratori Generali gratiam facere volentes, eumque a quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, Cenſuris, & pœnis a Jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes; Supplicationibus ejus nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Decreta præinſerta Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium, inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus. Decernentes, eaſdem præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtineri, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari, ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque."

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 18. Januarii 1672. Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

28. Et noviſſime fuit iterum reſolutum a *Sacra Congregatione Epiſcoporum & Regularium 24. Novembris 1713. in reſponſ. ad 3. in cauſa Placentina funerum vertente inter Fratres Conventus Claſtidii Min. Obſerv. S. Franciſci ex una, & Parochum dictæ Terræ Claſtidii partibus ex altera, de, & ſuper infraſcriptis dubiis &c.* Vide verb. *Parochus art. 3. n. 40.* ubi Decretum, & reſponſio Sacræ Congregationis ad ſingula dubia.

29. Dantur hic alia Decreta *Sacræ Congregationis Epiſcoporum in una Placentina 16. Decembris 1661.* edita pro cauſa inter Clerum Sæcularem Placentiæ, & Monachos Caſſinenſes ejuſdem Civitatis Eccleſiæ S. Sixti ad relationem Eminentiſs. Card. Pallottæ, apud Impreſſores Camerales tenoris ſequentis.

Eminentiſſimi, e Reverendiſſimi Signori.

Per occaſioni di mortorj e funerali ſono nate tra li Monaci Caſſinenſi di S. Siſto di Piacenza umiliſſimi Oratori dell' E. E. V. V. ed i Parrochi della ſteſſa Città alcune differenze, che in ſoſtanza ſi riducono a tre.

Primo, ſe i Monaci ſuddetti, quando ſono invitati, e vanno alli Mortorj, ſiano obbligati convenire alla Chieſa Parrochiale.

Secondo, ſe poſſano quei, che fanno li Mortorj, ed eſequie, dar maggior quantità di Candele, e Cera alli detti Monaci, di quello che diano al Parroco, o Parrochi, ed al Clero ſecolare.

Terzo, ſe portandoſi a ſeppellire i morti nelle Chieſe delli Monaci ſia lecito alli Parrochi entrare nelle dette Chieſe, o pure ſiano obbligati a laſciare i Cadaveri ſu la porta, ed ivi dare l'ultimo vale?

Per terminazione di queſte differenze è piaciuto all' E. E. V. V. dar per ponente l' Eminentiſs. Pallotta, ed avendo l' Eminenza ſua riferito, e le parti informato hinc inde in Facto, & in Jure, vengono ora l' E. E. V. V. umilmente ſupplicate a dare la riſoluzione, e tutto &c. Quam Deus &c.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium, negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, attentis narratis, cauſaque, auditis partibus Eminentiſſimo Pallotta referente, mature diſcuſſa, & examinata, cenſuit, declaravit & decrevit, quoad primum: Monachos hujuſmodi accedentes ad funeralia Defunctorum in aliena Parochia, convenire debere in Eccleſia Parochiali cum aliis pariter acceſſuris, & deinde omnes una cum Parocho ad Domum defuncti efferendi ritualiter procedere.

Circa ſecundum, diſtributionem Candelarum, quoad differentiam qualitatis, pendere ab arbitrio Hæredum, aut aliorum diſtribui mandantium.

Et demum circa tertium, ſervanda eſſe decreta, & declarationes alias factas, ſcilicet Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis Cadaverum non licere ingredi Eccleſiam Monachorum prædictorum, ſed teneri dimittere Cadavera ad Januam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſe benedicere, & dare ultimum vale; Officia vero, & alia munia, quæ in hujuſmodi miniſteriis adhiberi ſolent, ab ipſis Monachis peragi debere, non autem a Parochis. Atque ita in præmiſſis omnino deinceps fieri, & exequi præ-

ſen-

ſentium vigere mandat, ac præcipit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Romæ 16. Decembris 1661.

M. Card. Ginettus.

30 Item dantur Decreta *Sacræ Congr. Rit. in una Senogallien. 13. Julii 1675.* edita pro cauſa inter Archipresbyterum, Canonicos, & Curatos Parochialis & Collegiatæ S. Petri Corinalti Senogallienſis Diœceſis ex una, & Conventus, & P. P. Auguſtinianos, & Minores Conventuales dictæ Terræ Corinalti ex altera partibus, ipſiſque partibus auditis, Eminent. & Reverendiſs. Card. Caſanate referente, infraſcripta dubia propoſita, & reſoluta fuerunt una cum aliis.

I. *An heredes Defunctorum ſint cogendi ad retinendum Domi Cadavera uſque ad tempus ſepeliendi? An vero eiſdem heredibus liceat pro libito aſportare dicta Cadavera e propriis Domibus ad quamcumque aliam Eccleſiam per modum depoſiti uſque ad horam illa tumulandi, etiamſi ſepelienda eſſent in Eccleſiis Regularium, non obſtante diſſenſu Parochi, ſeu prohibitione ab eodem facta, uti Vicario Foraneo?*

II. *An illatis cadaveribus privato ab heredibus ad aliquam tertiam Eccleſiam per modum depoſiti, Regulares convenire, & congregari debeant in dicta tertia Eccleſia, aut in Parochiali, ad effectum illa aſſociandi ad Eccleſiam, ubi ſunt tumulanda?*

III. *An Cadavera ſepelienda in Eccleſiis Regularium, antequam ad eorum Eccleſiam deferantur, debeant prius aſportari ad Parochialem, & in ea permanere per aliquod tempus?*

IV. *An Regulares poſſint cogi ad aſſocianda Cadavera in eorum Eccleſiis tumulanda? An vero poſſint expectare in dictis propriis eorum Eccleſiis? Et an in caſu, quo Regulares non accedant ad aſſociandum dicta Cadavera, amittere debeant Intortitia, uti Parochus prætendit?*

V. *An Parochus teneatur aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda uſque ad Januas ejuſdem Eccleſiæ, etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus; Et an Parocho aſſocianti liceat ingredi Eccleſias Regularium cum ſtola, & Cruce?*

VI. *An ſi Parochus requiſitus intervenire recuſet funeralibus Defunctorum in Eccleſiis Regularium ſepeliendorum: poſſint heredes, immo & ipſi Regulares, aſportare cadavera ad Eccleſiam ſepulturæ electæ, Parocho non interveniente, ac prædicti Regulares eadem cadavera ſepulturæ tradere? Et an Parochus in funeralibus dictorum Defunctorum majorem eleemoſynam ſolito prætendere poſſit?*

Ad primum; *Sacra Congregatio reſpondit quoad tempus humationis Cadaverum ſervandam eſſe Synodum; & in reliquis, petita, & etiam non obtenta licentia, poſſe Cadavera deponi arbitrio heredum in qualibet Eccleſia uſque ad tempus illa proceſſionaliter deferendi ad Eccleſiam ſepulturæ.*

Ad ſecundum; *Sacra Congregatio inhærendo aliis Decretis reſpondit: Regulares debere congregari in illa Eccleſia tertia, ubi Cadaver fuit depoſitum, ut ſupra.*

Ad tertium; *Sac. Cong. reſpondit Negative.*

Ad quartum; *Sacra Congregatio reſpondit; Regulares non poſſe cogi ad exeundum a propriis Eccleſiis ad effectum aſſociandi Cadavera in eiſdem ſepelienda, ſed ſufficere, quod illa expectent ad januas; quo vero ad Intortitia, remiſit cauſam ad Judices ſuos.*

Ad quintum; *Sacra Cong. reſpondit, Parochum teneri aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda; Quo vero ad ingreſſum Parochi cum ſtola, & Cruce diſtulit reſolutionem;* eam videas inferius *n.* 31.

Ad ſextum; *Sac. Congr. reſpondit, vocato Parocho, & ipſo renuente intervenire, vel alterum mittere, tunc Regularibus licere abſque Parocho deferre Cadavera in eorum Eccleſiis ſepelienda; quo vero ad emolumenta per Parochum prætenſa, nihil dandum ultra ſolitum. Et id denuo declaravit, & ſervari mandavit. Hac die* 13. *Julii* 1657.

Item referuntur alia Decreta ejuſdem *Sacræ Cong. Rituum in una Vaden. ad dubia eidem propoſita die 2. Auguſt.* 1698. ut ſequitur: *Prætendentibus Parochis, ſeu Manſionariis Eccleſiæ Cathedralis Civitatis Vaden. in aſſociatione defunctorum, qui ſepulturam ſibi eligunt, ſive alio quovis modo in Eccleſia Regularium ſunt tumulandi, ab eorumdem heredibus, una cum proprio Parocho Defuncti, omnes eſſe invitandos: Eccleſias Regularium ingredi cum ſtola, & Cruce: ibique functiones, & Officium circa Cadaver peragere, ac inſuper pinguiorem eleemoſynam pro aſſociandis, ſeu tumulandis forenſium, ſeu externorum cadaveribus in Eccleſiis prædictis Regularium, quam a Civibus, poſſe exigere, ſi in ipſis Parochialibus ſepelirentur. Deducta coram Reverendiſſimo Epiſcopo Vaden. controverſia, & ab eo poſt quamplurimas comparitiones pro declaratione ad Sacram Rituum Congregationem remiſſa: Exinde Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Domino Cardinali de Noris com-* 31

miſſa, & ab eodem propoſitis infraſcriptis dubiis, videlicet:

I. *An in aſſociatione Cadaverum ad Eccleſias Regularium ſint vocandi omnes Manſionarii præter Parochum?*

II. *An Parochus ingredi poſſit Eccleſias Regularium cum ſtola, & Cruce, ibique Officium, & functiones peragere?*

III. *An liceat Parocho exigere majorem eleemoſynam ab exteris tumulandis in Eccleſiis Regularium, quam a Civibus?*

Sac. eadem Rit. Congr. utraque parte tam in voce, quam in ſcriptis, prius audita, Negative in omnibus reſpondit, & ita declaravit, & ſervari mandavit die 2. Aug. 1698.

32 Item adducuntur Decreta *Sacræ Congregationis Conc. in una Novarien. Funerum* 15. *Mar.*, 1704. edita pro cauſa inter Parochos, & PP. Reformatos Oppidi Varalli ejuſdem Diœceſis Novarienſis, in qua propoſitis dubiis ſequentibus, nempe:

I. *An Cadavera impuberum Oppidi Varalli debeant ex aliqua ſpeciali conſuetudine ſepeliri in ſepultura deſignata exiſtente in Eccleſia Parochiali, vel potius licitum ſit Parentibus, tam ante, quam poſt mortem illorum pro eis ſepulturam eligere, eaque tumulari facere in proprio ſepulcro majorum in Eccleſia PP. Reform. exiſtente & quatenus affirmative quoad ſecundam partem.*

II. *An dicta Cadavera deferri poſſint ad dictum ſepulcrum Majorum abſque aſſociatione Parochorum, & Cleri ſæcularis poſt eorum monitionem ad interveniendum funeri, & recuſantium?*

III. *An Parochis intervenientibus, ſive aſſociatis, ſive non ab aliis Canonicis ejuſdem Parochiæ diſtribui debeat Candela major illa, quæ datur Superiori Regularium aſſociato ab aliis Fratribus?*

IV. *An dicta Cadavera deferri valeant ad Eccleſiam in quacumque hora diei, & an de nocte abſque expreſſa licencia Ordinarii?*

V. *An Parochi ſub aliqua, & quacumque prætenſione poſſint diferre, vel impedire, ne tempore debito Cadavera ad ſepeliendum deferantur, & quatenus Negative?*

VI. *An Parochis impedientibus licitum ſit heredi poſt expectatum triduum a morte Defuncti ducere funus, etiam de nocte ad Eccleſiam, in qua Cadaver eſt ſepeliendum?*

VIII. *An Parochi cogere poſſint heredes ad peragendum in Eccleſia Parochiali omnes functiones Miſſæ ſolemnis accenſis luminibus in ſingulis Altaribus Anniverſariorum, quæ fiunt in Eccleſia Reformatorum occaſione funerum?*

VIII. *An dicti Parochi poſſint cogere heredes, ut celebrare faciunt Miſſas pro Defuncto ſingulis Sacerdotibus ſæcularibus funus aſſociantibus?*

IX. *An in prætenſa aſſociatione Cadaverum ſint per heredem Defuncti in æquali numero convocandi tot Sacerdotes ſeculares, quot convocantur Fratres Reformati?*

X. *An in caſu, de quo agitur, Epiſcopus Novarien. habuerit juriſdictionem in ſupradictos Fratres Reformatos prætenſos delinquentes extra Clauſtra, ſeu turbantes Jura Parochorum?*

XI. *An interdictum, de quo agitur, ſuſtineatur in caſu?*

Die 15. *Mart.* 1704. *reſpondit prout infra.*

Ad I. Negative quoad primam partem; Affirmative quoad ſecundam.

Ad II. Affirmative.

Ad III. Negative.

Ad IV. Affirmative de die, de nocte Negative, niſi de licentia Ordinarii.

Ad V. Negative.

Ad VI. Affirmative, præterquam de nocte ut ſupra.

Ad reliqua Dubia Negative ſigillatim reſponſum fuit.

Parochis pro aſſociandis, & tumulandis Cadaveribus eorum, qui repentina, vel violenra morte decedunt, non licet exigere majorem Quartam, ſeu majus emolumentum eo quod exigi, ſeu præſtari ſolet ab eo, qui teſtamentum condidit. *Sacra Cong. Conc.* 24. *Auguſt.* 1669. *lib.* 6. *Decret. fol.* 283. 33

Item nec licet Parochis exigere majorem Quartam ſeu majorem eleemoſynam ab exteris tumulandis in Eccleſiis Regularium, quam a Civibus, ut reſpondit *Sacr. Congreg. Rit. in Vaden.* 2. *Auguſt.* 1689. *in reſponſ. ad* 3. ut patet *ſupra num.* 31. 34

Pro exactione Quartæ funeralis non gravatur heres, ſed lis agitur inter Parochum, & Eccleſiam tumulantem. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in una Civitatis Caſtelli* 14. *April.* 1615. Nicol. *Lucubrat. Civil. lib.* 4. *tit. de Interdict. num.* 26. *limit.* 10. ubi Decretum Sacræ Congr. Conc. refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 1. *n.* 14. 35

Quarta funeralis ſolvitur in quantitate juxta conſuetudinem Regionis & Locorum ſolita, & præſcripta. *Sacra Congr. Conc. in Ebredunen.* 21. *Jul.* 1695. *in reſponſ. ad* 12. *& in Mantuana* 18. *Jun.* 1699. apud Monacell. *loc. cit. num.* 14.

Confraternitates, quæ habent Jus Sepulturæ, debent ſepelire ſine præjudicio Quartæ funera- 37

nera-

neralis, aliorumque emolumentorum, quæ ſpectant ad Capitulum, vel Parochum. *Sac. Congregat. Epiſcop. in una Anconitana* 19. *Decembr.* 1608. apud Nicol. *in Floſculis verb. Confraternitas num.* 22. & apud Piton. *Conſtit. ad Parochos n.* 290.

38 Quarta funeralis pro ſepultura Educandarum, ac Mulierum ſæcularium in Monaſteriis Monialium decedentium cui debeatur; Vide verb. *Moniales art.* 1. *a n.* 61. *ad* 63.

39 Alia ad rem vide verb. *Parochus art.* 3. & verb. *Sepultura*.

40 Addendæ ſunt ad rem ſequentia decreta, quod attenta conſuetudine Diœceſis debeatur Epiſcopo Quarta, tum decimarum, tum Funeralium. *In Anglonen. Cathedratici, Decimarum, & Quartæ Funeralis* propoſitis ſequentibus dubiis: I. *An Epiſcopo debeatur Cathedraticum in caſu &c.* II. *An eidem debeatur Quarta Decimarum in caſu &c.* III. *An eidem debeatur Quarta Funeralium in caſu &c. Sacra Congregat. Concil.* 30. *Januar.* 1723. Reſpondit, Ad primum, ſecundum & tertium, *Affirmative*. Sic apud Theſaurum Reſolution. 7. *in d. Anglonen.*

41 In Caſſanen. Quartæ decimarum propoſito dubio: An *Clerus Eccleſiæ Parochialis Marathea continuare debeat in annua præſtatione modiorum, ſeu tumulorum* 50. *frumenti pro quarta decimarum debita Epiſcopo in caſu &c. Sacra Congreg. Concil. die* 27. *Septemb.* 1738. Reſpondit, *Affirmative*. Et propoſita cauſa *in ead. Caſſanen. Quartæ Decimarum ſub dubiis:* I. *An ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu?* II. *An Epiſcopus Caſſanenſis pro Quarta Decimarum teneatur contribuere expenſis, ac ſumptibus litis motæ per Communitatem Marathea ſuper exactione ipſarum decimarum in caſu &c. Sacr. Congr. Conc. die* 4. *Jul.* 1739. Reſpondit, *Ad primum in Deciſis, & amplius. Ad ſecundum Negative*. Sic apud Theſaurum Reſolution. *dictor. Annor.*

Additiones ex aliena manu.

42 Extra Italiam, Inſulaſque adjacentes, ad quas vires ſuas haud porrexit Conſtitutio S. M. Benedicti XIII. incip. *Romanus Pontifex*, de qua *Auctor nu.* 24. ſervatur quoad ſolutionem Quartæ funeralis a Regularibus faciendam *Concilium Tridentinum ſeſſ.* 26. *c.* 13. *de Reformat.* demandans, ut Regulares non aliter ſint exempti a ſolutione quartæ funeralis, quam ſi per quadraginta annos ante ipſum Concilium eam non ſolverint. Vide ultra allegatos ab *Auctore num.* 23. *Rotam in Vilnen. quarta funeralis* 6. *Junii* 1746. §. 2. *&* 23. *Januar.* 1750. §. 2. *cor. R. P. D. Caniliac Decano*.

43 Quæſtionis autem eſt, utrum ad Regulares, an ad Parochos ſpectet probare, quod ipſi Regulares per quadraginta annos ante *Tridentinum Concilium* quartam funerariam haud ſolverint. Spectare ad Parochos, reſolvit Sacra Congregatio Concilii Interpres in una *Minorum Obſervantiæ Provinciæ Poloniæ* 14. *Novemb.* 1682. & allegatæ hac Reſolutione firmant *Matthaeuc. in ſuo Officiali Curiæ Eccleſiaſt. c.* 41. *num.* 9. *Rot. in Calaguritana quartæ funeralis* 2. *Jul.* 1728. §. 8. *cor. bon. mem. Ratt.* inter impreſſas *deciſ.* 214. *num.* 5. *in d. Vilnen. quartæ funeralis* 6. *Junii* 1749. §. 11. *&* 23. *Januar.* 1750. §. 17. *cor. R. P. D. Caniliac Decano*.

44 Differt Eccleſia Cathedralis ab aliis Eccleſiis quoad acquirendam præſcriptione exemptionem a ſolutione quartæ funerariæ; Cathedralis enim Eccleſia quadragenaria acquirit exemptionem a ſolutione quartæ funerariæ; Cæteræ vero Eccleſiæ indigent immemorabili, vel centenaria ad hanc acquirendam exemptionem; Rota *in Barchinonen. Jurium Parochialium ſuper quarta, & oblationibus* 9. *Jul.* 1732. §. 4. *cor. clar. mem. Aldrovand.*

45 Quoad quantitatem quartæ funerariæ ſtandum conſuetudini, ut innuit *Auctor num.* 2. At notabile eſt, quod ſi ea prætendatur infra medietatem, ſufficit præſcriptio decem annorum; ſi autem ultra medietatem prætendatur, neceſſaria eſt præſcriptio quadraginta annorum; *Rota in Florentina quartæ funeralis* 6. *Martii* 1711. *fere per tot. cor. bon. mem. Caſarell.*

46 Reliquum eſt, ut notetur, quartam funerariam peti haud poſſe ab Heredibus defuncti, ſed ab Eccleſia ubi ille tumulatur; *Rota in Calaguritana quartæ funeralis ſuper bono jure* 2. *Julii* 1728. §. 5. *cor. bon. mem. Ratt.* inter impreſſas *deciſ.* 214. *n.* 1.

QUATUOR TEMPORA.

---

1 JEjunium Quatuor Temporum, ideſt Veris, Æſtatis, Autumni, & Hyemis, quamvis multi per text. *in cap. Jejunium* 1. *diſt.* 85. exiſtiment inſtitutum fuiſſe a S. Calliſto Papa & Martyre, qui creatus fuit Summus Pontifex *die* 2. *Sept. anni* 221. Baronius tamen,

& Spondanus *ad ann. Domin. 57. num. 62. ad ann. 226. num. 1.* auctoritate SS. Patrum, & antiquorum Scriptorum tenent, Jejunium Quatuor Temporum inſtitutum fuiſſe ab Apoſtolis, ex quo jam obſervaretur a Fidelibus primo, & ſecundo Sæculo Eccleſiæ, & ſic pluſquam ducentis annis ante S. Calliſtum Papam & Martyrem, qui tamen hujus obligationis jejunandi dictis Temporibus admonuit aliquos populos, qui illud negligebant, ut notant dicti Baronius, & Spondanus *locis citatis*, & ſequitur Clericatus *nelle ſue ſpighe raccolte verb. Quattro tempori num.* 500. & alii plures, & concordat Lectio 4. in Feſto ipſius S. Calliſti *die 14. Octobris*, ibi: *Conſtituit Quatuor anni Tempora, quibus jejunium ex Apoſtolica traditione acceptum, ab omnibus ſervaretur*, ubi nota ly *ex Apoſtolica traditione*; & ly *Ab omnibus ſervaretur*.

2 Myſterium autem, & cauſa, cur in unoquoque iſtorum Temporum fuerint inſtituti tres dies jejunii? eſt, quia, ſicut Dominus in Lege veteri præcipiebat, ut ſuæ Divinæ Majeſtati in recognitionem ſui ſupremi Dominii offerrentur omnium Primitiæ, ut *Exodi* 13. & alibi, ita in Lege nova, ſeu Evangelica, ut renovaretur talis recognitio, ſeu confeſſio ſupremi Dominii Dei ſuper omnia noſtra, ſtatuerunt Sancti Apoſtoli, ut Chriſtifideles jejunarent in unoquoque Quatuor Temporum, *Veris*, ſcilicet, *Æſtatis*, *Autumni*, *&* *Hyemis* tribus diebus, ideſt die *Mercurii*, *Veneris*, & *Saturni*; Cum enim omnia, ſimul duodecim ſint jejunia, correſpondent duodecim menſibus anni, ſymbolizantque, quod omni menſe offerimus Divinæ Majeſtati primam diem, tamquam *Primitiam* totius illius menſis, & anni, ſicque talibus jejuniis recognoſcimus, & confitemur Deum ipſum tamquam abſolutum Supremum Dominum noſtrum. Unde Doctiſſimus Carolus Magri *in ſuo Hierolexico verb. Jejunium* ſic expreſſe habet: *Jejunium Quatuor Temporum tamquam Primitias* (*Apoſtoli*) *inſtituentes, in quibus duodecim dies tamquam Primitiæ duodecim Menſium obſervantur*; ſic etiam tenet Clericatus *loc. cit. num.* 501. & alii: Et concordat *cap. Jejunium 1. diſt.* 76. ibi: *Ut ſicut annus per Quatuor volvitur tempora, ſic & nos quaternum ſolemne agamus jejunium per anni quatuor tempora*; Quamvis tamen *in ipſo cap. Jejunium* dicatur, quod tale jejunium prius celebrabatur ſolum ter in anno, ibi: *Jejunium, quod ter in anno apud nos celebrare didiciſti, convenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus*.

Primum jejunium Quatuor Temporum celebratur in prima hebdomada Quadrageſimæ; 3
ſecundum, in hebdomada Pentecoſtes; Tertium, in menſe Septembris poſt Exaltationem Sanctæ Crucis; Quartum, in menſe Decembris ultima hebdomada completa ante Vigiliam Nativitatis; *cap. Conſtituimus 2. cap. De jejunio 3. & cap. Statuimus 4. diſt.* 76. in quo ultimo cap. ſic expreſſe habetur: *Statuimus* 4
etiam, ut jejunium Quatuor Temporum hoc ordine celebretur: Primum, in initio Quadrageſimæ; Secundum, in hebdomada Pentecoſtes; Tertium, vero in Septembri; Quartum, in Decembri more ſolito fiat. Unde Gloſſa *in citat. cap. De jejunio 3. diſt. 79. verb. In Decembri* habet hos verſus:

Prima Quadrageneæ ſervet jejunia Veris.
Pneumatis hebdomada ſervare ſecunda juberis.
Tertia Septembris cultum fert Mercurii iſtum.
Sabbata jejunet vigilem præeuntia Chriſtum.

Et facilior vulgaris verſus indicat talia Tempora his verbis: 5

Poſt Cen, & poſt Pen, poſt Cru, & poſt Lu.

Poſt *Cen*, ideſt prima hebdomada poſt *Cineres*; Poſt *Pen*, ideſt poſt Feſtum Pentecoſtes; Poſt *Cru*, ideſt poſt Feſtum Exaltationis Sanctæ Crucis in menſe Septembris; Poſt *Lu*, ideſt poſt Feſtum S. Luciæ in menſe Decembris.

Et circa hæc Quatuor anni Tempora dantur etiam ſequentes verſus, quos refert Urſaya *in Miſcellaneo ſacro, & profano primo litt. Q. num.* 8. 6

Dat Clemens hyemem, dat Petrus Ver Cathedratus.
Æſtuat Urbanus, autumnat Bartholomæus.

QUÆSTUARE, QUÆSTUARII, SEU QUÆSTORES.

Quæſtuarii, ſeu Quæſtores eleemoſynarum non ſunt admittendi, niſi habeant Litteras Diœceſani, vel Papæ. Conc. Lateranenſ. IV. *cap. 62. Cum ex eo 14. de pœnit. & remiſſionibus, Clementin. Abuſionibus 2. de pœnitentiis, & remiſſionibus*. 1

Unde licentia concedi non poteſt a Principibus, vel Magiſtratibus ſæcularibus, ſed ſolum obtinenda eſt a Papa, vel Epiſcopo. *Clementin. Abu-* 2

Abuſionibus 2. *de pœnitent.* & *remiſſionib.* & declaravit *Sacr. Congr. Conc. in Regien.* 9. *Jan.*
3 1682. & *in Averſana* 22. *Febr.* 1610. Pro licentia quæſtuandi pro locis piis juxta ſolitum exigi ſolum poſſunt oboli quinque ad mercedem Notarii. *Sacr. Cong. Epiſc. in una Civit. Caſtelli* 14. *April.* 1615.

4 Quæſtores eleemoſynarum non debent permitti ab Epiſcopis prædicare. Conc. Trident.
5 *ſeſſ.* 5. *de reform. c.* 2. Quæſtores, qui Indulgentias publicant, & eleemoſynas colligunt, debent omnino aboleri, & prohiberi. Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 9.

6 Quæſtores eleemoſynarum nihil poſſunt populis proponere præter id, quod in litteris, ſeu licentiis continetur. Concil. Lateran. IV. *c.* 62. *c. Cum ex eo* 14. *de pœnit.* & *remiſſionibus*, *Clementin. Abuſionibus* 2. *de pœnit.* & *remiſſionibus*.

7 Quæſtores eleemoſynarum non poſſunt geſtare Habitum falſæ Religionis, neque verſari in tabernis, aliiſque locis indecentibus. Concil. Later. IV. *c.* 62. *cap. Dum ex eo* 14. *de pœnitent.* & *remiſſionib.*

8 Quæſtores eleemoſynarum ſub falſo nomine Cruceſignatorum, ſi ſunt Laici excommunicantur, & Clerici ſuſpenduntur ab Officiis, & Beneficiis, *cap. Tuarum* 11. *de privilegiis*.

9 Quæſtores contra præmiſſa, & alia delinquentes puniri debent per Epiſcopos, non obſtantibus Privilegiis. *Clement. Abuſionibus* 2. *de pœnitent.* & *remiſſionibus*, §. *Quæſtores*, & ſæpe declaravit *Sac. Cong. Epiſcop.* & ſignanter *in Spoletana* 16. *Septemb.* 1596. 18. *Dec.* 1600. & 3. *Dec.* 1601. *in Lancianen.* 5. *Febr.* 1602. & 5. *Mart. ejuſdem anni*, & *in Piſtorien.* 7. *Jun.* 1605.

10 Eleemoſynæ repertæ penes Quæſtuarios delinquentes, ſi dari non poſſint eidem loco, cujus contemplatione fuerunt factæ, diſtribuendæ ſunt Monaſteriis Monialium, quæ magis egent. *Sacra Cong. Epiſcop. in Baren.* 20. *Auguſti* 1596. *in Urbinaten.* 4. *Septemb. ejuſdem anni*, *in Vintimilien.* 3. *Jun.* 1597. *in Aquenſi* 13. *Jul.* 1605.

11 Quæſtores eleemoſynarum in ſtatu Eccleſiaſtico deputari poſſint a Miniſtris Confraternitatis Confalonis pro colligendis eleemoſynis ad redimendos captivos ejuſdem ſtatus. Sixt. V. Conſtit. 38. incip. *Cum benigna*.

12 Quæſtuare nullus poteſt pro eleemoſynis S. Antonii de Vienna ſine licentia Generalis, vel Capituli Religionis S. Antonii ſub pœna Excommunicationis Papæ reſervatæ. Clemens
13 VII. Conſtit. 2. incip. *Rationi*. Nec Patentati, ſeu Commiſſarii talis Abbatis Generalis S. Antonii Viennenſis poſſunt quæſtuare ſine licentia in ſcriptis Ordinarii loci, non obſtantibus eorum Privilegiis. *Sacr. Congr. Conc. in Theanen.* 30. *April.* 1678. in qua utraque parte informante, cenſuit, non poſſe a prædictis Commiſſariis quæſtuari, niſi ad formam Sacri Concilii Tridentini *cap.* 9. *ſeſſ.* 21. *de reform.* & Bullæ Gregorianæ incip. *Romanum*, & iterum *in Cajacen.* 28. *Auguſti* 1683. in qua cenſuit danda, & ſervanda eſſe Decreta edita in dicta *Theanen.* Et ſi ipſi Commiſſarii quæſtuan- 14
tes circa id committant exceſſus, & falſitates, ſeu quomodocumque delinquant, debent ab Epiſcopis carcerari, eorumque pecuniæ, ſcripturæ, reſque aliæ ſequeſtrari. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Regienſi* 15. *Jun.* 1613.

Confraternitatibus, & aliis locis piis, quæ 15
hoſpitalitatem actu non exercent, non eſt regulariter danda licentia quæſtuandi. Vide verb. *Eleemoſyna n.* 41.

Ordinarii prohibere non poſſunt Regulari- 16
bus, ne quæſtuent ante Confraternitates, niſi probetur conſuetudo in individuo. Vide *ibidem num.* 42.

Religioſi Mendicantes poſſunt eleemoſynas 17
oſtiatim quærere, nec prohiberi poſſunt fideles, ne eas ipſis conferant; Unde ſi aliqui Ordinariorum, vel alii impediant per vim, vel dolum, aut conſulant, ne eleemoſynæ dentur Regularibus Mendicantibus, tunc ipſo facto Excommunicationem incurrunt. Vide d. verb. *Eleemoſyna n.* 32.

Non poſſunt tamen quæſtuare extra diſtrictus 18
conſuetos, & aſſignatos propriis Conventibus, *ibid. n.* 23.

Et ſic noviſſime ſtatuit iterum Sacra Con- 19
gregat. Epiſcop. in Lauden. Quæſtuationis in cauſa vertente inter P. P. Minores de Obſervantia loci Sancti Columbani, & P. P. Reformatos loci Codunei ejuſdem Diœceſis, ubi quærebatur, an P. P. Reformati poſſent quæſtuare in illis locis, in quibus quæſtuare ſolent P. P. Obſervantes, tam reſpectu vini, quam aliorum comeſtibilium, & an poſſint habere privatum Hoſpitium in illis Civitatibus, & oppidis, in quibus moram facere poſſunt in Conventibus P. P. Obſervantium. Unde *die* 5. *Sept.* 1710. propoſitis in Sacra Congregatione Epiſcopor. & Regular. Ponente Card. de Abdua tribus ſequentibus dubiis, reſoluta fuerunt ut infra.

I. *An liceat P. P. Reformatis loci Codunei quæſtuare in loco Sancti Columbani, ejuſque diſtrictu?*

II. *An*

II. An liceat eiſdem R. P. dominicis diebus vel ... Illuſtriſſimum ... in dicto loco S. Columbani, ſeu potius debeant hoſpitari in Conventu ... Obſervantium S. Franciſci ſito in dicto loco S. Columbani?

III. An, & in quas poenas dicti P. P. Reformati inciderint ob aperitionem ... publice in dicto loco S. Columbani abſque licentia Ordinarii?

Ad I. Reſponſum fuit Negative praeterquam quoad quaeſtuationem ... ſemel poſt Paſcha ... .

Ad II. Negative, quoad primam partem, Affirmative quoad ſecundam.

Ad III. Remaneant ſuſpenſi ab Officio, donec petierint ab Epiſcopo, a quo benigne recipiantur.

Sic refert D. Ubaga tom. 2. par. 1. a ſept. 40. ubi per tot. multa habet ad rem.

20 Item ſic noviſſime iterum ſtatuit Eadem Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Tudertina Quaeſtuationis in cauſa P. P. Capuccinorum cum P. P. Reformatis. Vide dict. verb. Licentia num. 34.

21 Regulares vere Mendicantes non tenentur petere licentiam ab Ordinario, in cujus Dioeceſi ſitum eſt eorum Monaſterium. Vide ibid. num. 35.

22 Nec tenentur Regulares vere Mendicantes oſtendere Ordinariis licentiam ſuorum Superiorum, dum eleemoſynas quaerunt in locis, ubi exiſtunt Conventus, ſeu ſe ... colligere extra ipſa. Vide ibid. n. 36.

23 Si autem extra Dioeceſim, in qua ... Conventus, quaeritare ..., debent obtinere conſenſum ab Ordinario ... Vide ibidem num. 37.

24 Fratres Mendicantes quaerere ... per alios, quam per ſui Ordinis Religioſos, vel Oblatos. Vide ibid. n. 38.

25 Quaeſtores Regulares non poſſunt retinere ſibi partem eleemoſynae, ſed totum deferre, & conſignare debent Monaſterio. Conc. Trevirenſe cap. 12. Nec Superiores Locales poſſunt quaeſtuationes locare ſuis Oblatis, ſeu Converſis, & ſic facientes graviter peccant, & tenentur ad reſtitutionem, quia ſic tamquam ficti pauperes avaritiae ſtudent, & injuſte auferunt eleemoſynas aliis pauperibus vere indigentibus, & Regularibus ex ſola mendicitate viventibus. Vide dict. verb. Eleemoſyna n. 25. Et tales ſuperfluae quaeſtuationes impediri, & prohiberi poſſunt ab Ordinario, & contrafacientes coerceri. Genuenſ. Prax. c. 57. n. 11. ... Prax. tom. 1. ... 17. q. 32. n. 11. Monacell. tom. 1. tit. 1. formul. 6. num. 8. Marchant. cap. 13. Officiales quaeſt. Quaeſtor num. 8. & ſeq.

Quaeſtuatio pro Monaſteriis Monialium indigentium non eſt facienda per mulieres Converſas, etiam non profeſſas, ſed per Deputatos ab Ordinariis locorum, ut ad evitanda pericula ... ſtatuit expreſſe Gregorius XIII. Conſt. ... Deo ſacris, & recte obſervant ... ſe ... d. 3. & ... num. 4. Monacell. tom. 1. tit. 6. formul. 5. n. 4. & ſeq. 26

* Graeci ... exhibentes Teſtimoniales de adhaeſione ſua Romanae Eccleſiae, adhuc tamen ex Decreto Innocentii XI. prohibentur quaeſtuare, & ſtatutum ... obtentam a quocumque, vel ab ipſa pariter Congregatione jubentur Epiſcopi ad ſe recipere, & ad eandem Congregationem de Propaganda Fide tranſmittere. Inſuper Clemens XII. in ſuo Brevi mandavit, pecuniam ita a Graecis collectam, & ... ſequeſtrari ab Epiſcopo, & ad eandem Congregationem tranſmitti. Loſc. Eccl. ... * 27

Additiones ex aliena manu.

Quomodo in quaeſtuatione ſe gerere debeant Religioſi Mendicantes, tradit *Vanespen. Jur. Eccl. univ. part. 1. tit. 29. c. 4. ſer. per tot.* ubi n. 40. ita concludit: *Denique (ait) in hac quaeſtuatione ſe ita exhibere debent, ut ſuo modeſto, & religioſo agendi modo ab otioſo illo quaeſtuorum hominum genere a Concilio Trident. abolito ſe plane diſtinguant, nec minis, aut fraudibus inducant Fideles ad eleemoſynas, non petant tamquam debitum, aut ſalarium, neque ulla arte, etiam praetextu dicendi aliquas orationes, aut lucrandi certas indulgentias, aut aliter extorqueant pecunias, aut alia bona, ſed ſimpliciter, pie & modeſte petendo eleemoſynam pro ſuſtentatione Fratrum, accipiant tantum quod ſibi ſponte offertur, nec ſuper iis eleemoſynis ullam quovis nomine conventionem faciant, etiam in utilitatem ipſorum Conventuum, quemadmodum Pius V. & Gregorius XIII. ex ſententia Sacr. Congregationis Concilii Tridentini in ſimili quoad collectionem eleemoſynarum ac interventionem Hoſpitalium reſponderunt, ut refert Fagnanus ad c. Quum ex eo, de poenit. & remiſſ. num. 21. 22. & 23.* 28

Quod ait *Auctor hic n. 17.* tum verbo *Eleemoſyna num. 32.* Ordinarios quoquo modo impedientes, quo minus Religioſi mendicantes 29

quae-

quæſtuent , ipſo facto excommunicationem incurrere , abſolute verum haud eſt . Perpenſa enim ipſa Conſtitut. incip. *Sacri* a Sixto IV. favore Ordinum Prædicatorum , & Minorum edita allegata , Ordinarii ut ſupra impedientes , interdictum ingreſſus Eccleſiæ , ſuſpenſionem a regimine , & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum ; alii vero inferiores excommunicationem incurrunt . Sed nec ſtatim , verum *niſi pœnituerint* , ſunt verba Conſtitutionis §. 8. *& perſuaſiones , & inhibitiones , & prædicta revocaverint infra triduum poſtquam deſuper requiſiti fuerint* .

Reſponſio Auctoris.

30 Quo ad ea , quæ hic adducuntur ſub *numer.* 2. Revera ſtando præciſe diſpoſitioni dictæ Conſtitutionis Sixti IV. ipſa ſolummodo tradit , quæ fideliter ex ejus verbis refert D. Additor. Sed mea concluſio deſumpta eſt etiam ex aliis Pontificiis Conſtitutionibus , allegatis ab aliis claſſicis Auctoribus , & ſignanter ab eruditiſſimo D. Franciſco a Moſtazo *lib. 7. de cauſis piis c. 12. de eleemoſyna*, ubi ſic expreſſe concludit : Præterea ſi *aliquis Ordinariorum , aut alii impediant per vim aut dolum ne Eleemoſynæ dentur Religioſis , tum ipſo facto excommunicationem incurrunt , ut ex Bullis tradidit* Crux *dict. c. 3. concl.* 2. Trullencho *d. c. 5. dub.* 8. *n.* 22. Et Alponſus de Caſarubias *in compendio privilegiorum Mendicantium* verb. *Eleemoſyna n.* 8. ſic præciſe referentes, *ibi : Idem Sixtus IV. voluit , quod Ordinarii , ſeu quicumque alii prohibentes , ne Fratribus Carmelitis Eleemoſynæ fiant , ipſo facto ſint excommunicati : & contra tales poſſint Rectores Ordinum mendicantium, & Auditor C. A. ac Inquiſitores hæreticæ pravitatis ſicut contra hæreticos procedere* .

QUINQUAGESIMA.

1 Quinquageſima a Sancto Teleſphoro Papa fuit inſtituta ; *cap. Quadrageſima 5. diſtinct.* 4.

2 In Quinquageſima olim Clerici tenebantur ad jejunium , ex S. Teleſphoro Papa *in cap. ſtatuimus 4. diſt.* 4. & S. Gregorio Papa *in c. Denique 6. ead. diſt.* 4.

3 Advertendum eſt, quod noſtra S. Mater Eccleſia non diſponit ad Sanctam Quadrageſimam tribus antecedentibus Dominicis , nempe Septuageſimæ , Sexageſimæ , & Quinquageſimæ , ſic nuncupatis , eo quod cum præcedant Dominicam Quadrageſimæ ſic dictam a numero ſubſequentium quadraginta dierum jejunii , conveniebat nuncupare remotiorem ex ipſis *Septuageſimam* , intermediam *Sexageſimam* , & ultimam *Quinquageſimam* , ut reſpondit Carolus Magnus Alcuino , deindeque docuit idem Alcuinus , & tradunt moderni antiquitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſi apud Baillet. *in Hiſtoria Feſtorum mobilium tom.* 4. *de vitis Sanctorum* §. 2. *num.* 4.

4 Quamvis aliqui attribuant nomenclaturam *Septuageſimæ* memoriæ ſeptuaginta annorum Captivitatis populi Hebraici , apud Raynaud. *Oper. t. 1. pag.* 492. teſte toties laudato eruditiſſimo Card. Lambert. deinde Summo Pont. Benedicto XIV. *volum. 1. notificat.* 14. recte advertendo , quod ſtante horum opinione , non haberi poſſet ſufficiens fundamentum nuncupandi aliam *Sexageſimam* , aliamque *Quinquageſimam* .

5 In iſtis tribus Dominicis ſuadet Eccleſia ſuis fidelibus majoris pietatis , ac devotionis exercitia , ut tradit Thomaſſin. *lib. 2. cap. 13. num.* 4. ibi : *Satis conſtat , tres iſtos Dominicos dies majoris pietatis ſtudio colendos eſſe* . Et Concil. Provincial. Mediolanen. 3. *tit. de Feſtorum dierum cultu* , ſic expreſſe habet : Studeat Epiſcopus , ut quo tempore in Septuageſimæ , Sexageſimæ , & Quinquageſimæ hebdomadis Eccleſia Mater , & Officiorum Ritu , & Hymnis , Canticiſque Fidelium mentes ad mæſtitiam , atque ad pœnitentiam excitantibus , & omni denique tum veſtimentorum , tum aliarum rerum apparatu populum Dei inſtruit ; ac præparat tot ante diebus ad ſancte recolendam Chriſti Domini Paſſionem , & Crucem , eo potiſſimum tempore Fideles ſibi in curam traditos , ſpectacula , ludos ſcenicos , & alia , quæ Gentilitatis ſpeciem præſeferunt , tunc præſertim morum corruptelis introducta , illa ipſa tamquam a ſanctiſſimis Eccleſiæ inſtitutis abhorrentia omnino fugientes ad pietatis Chriſtianæ ſtudia, & ad orationem attentiores ſint, propoſita omni Chriſtianarum actionum exercitatione .

6 Ab iſtis Dominicæ diebus primitivis temporibus incipiebant Eccleſiaſtica jejunia , ut habetur *in ſermone tertiodecimo* adſcripto Petro Bleſenſi , quamvis ab aliis aliis attributo , ut notat dict. Card. Lambertin. *loc. c.* ibi : *Jejunium Quadrageſimale Regulares Cœnobitæ incipiunt a Septuageſima , Græci vero a Sexageſima , Clerici noſtri , auctore Teleſphoro , a Quinquageſima . Univerſus exercitus Chriſtianæ militiæ , juvenes ,*

[illegible], *& Virgines*, *ſimul cum junioribus ab hac Quinquageſima*. Et quod Clerici olim tenerentur incipere jejunia a Quinquageſima, habetur expreſſe in cap. [illegible] 4. *& cap. Denique* 4. *diſt.* 4. Sanctus enim Telesphorus Papa addidit Quadrageſimæ ſeptimam hebdomadam, quæ vocatur *Quinquageſima*, textu expreſſo in cap. *Quadrageſima* 5. *diſt.* 4. ibi: *Quinquageſima ſex ſeptimanas habet*, *cui additus Teleſphorus Papa ex ſeptimam hebdomadam*, *& vocatum eſt hoc tempus Quinquageſima*. At dicta antiqua jejunii obſervantia fere penes omnes abiit in deſuetudinem, ut docet univerſalis praxis, & ſolum remanſit apud quaſdam caſtigatiores, & obſervantiores Regulares familias; Eccleſia tamen ob dictam jejuniorum anticipationem harum trium hebdomadarum nomenclaturam retinuit.

Quando in Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ occurrit Feſtum Purificationis B. M. V. in Eccleſiis eidem ſub alio titulo dicatis ſcilicet Annunciationis &c. Miſſa debet cantari de Dominica tantum, nec facienda eſt commemoratio Purificationis B. M. V. *Sac. Rit. Cong.* 25. *Aug. &* 12. *Sept.* 1704. *in Catanien. &* 15. *Sept.* 1736. *in Tarentana*. 7

RAPINA.

Vide verb. FURTUM.

RAPTOR, RAPTUS.

1 RApt[illegible] Virginis, & [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] exceptum in Bulla Gregor. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conſequenter exceptum in Bulla Bened. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] 1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2 Non [illegible] [illegible] [illegible] Raptus [illegible], ita ut Raptor poſſit [illegible] Epiſcopi [illegible] extrahi e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recurrendum ad Sanctiſſimum pro [illegible], & tranſmiſſione proceſſus ſuper *[illegible] Rapta*, & qualitate delinquentis; Et [illegible] [illegible] an, & quomodo poſſit *[illegible]* provideri in poſterum ſuper [illegible] *Sacr. Congr. Immunit. in Mantuana* 8. *Decemb.* 1705. *l.* 3. *Decret. Pal. pag.* 540.

3 Alia vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. a n. 103. *ad n.* 117.

RATIONIS USUS.

1 RAtionis uſus circa ſeptennium inchoari ſolet. Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 28. in-
2 cip. *Poſtremo menſe* §. 31. Et reprobatur ſententia Nattæ, & Burſati, qui requirunt ætatem duodecim annorum. Idem *ibid.* Immo
3 [illegible] contingit, ut ante ſeptennium quis ratione præditus inveniatur. Idem *ib.*

RECOGNITIO CORPORIS DELICTI.

REcognitionem Cadaveris permittat Epiſco- 1
pus etiam poſt [illegible] in caſibus permiſſis, ſervatis ſervandis. *Sac. Cong. Immun. in [illegible]* 24. *Mart.* 1627. *[illegible]* [illegible] *Decret. Pal. pag.* 42.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cadaver pro 2
Recognitione corporis delicti. *Sacr. Cong. Immun. in Civitatis Caſtellanæ* 1. [illegible] [illegible] 1. *Decret. Alt. pag.* 763.

Datur facultas Epiſcopo pro aliquibus ca- 3
ſibus faciendi Recognitionem Cadaverum ad effectum procedendi etiam in Eccleſiis, & Conventibus Regularium. *Sacra Cong. Immun. in Fanen.* 20. *Aprilis* 1649. *lib.* 4. *Decretal. Pal. pag.* 76.

Aliquando conceditur Vicario Generali fa- 4
cultas pro quinque caſibus dandi licentiam pro ſua prudentia, ut vulnerati, vel cadavera exiſtentia in locis immunibus transferantur ſerv. ſerv. in locum vicinum, & opportunum pro Recognitione corporis delicti. *Sacr. Cong. Imm. in Præneſtina* 19. *Januar.* 1669. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 306.

Aliquando conceditur facultas Archiepiſco- 5
po conſignandi arma Extractorum Curiæ Sæculari pro Recognitione corporis delicti cum præſervatione ab Irregularitate, facta proteſtatione

ſtione ad formam *cap. Prælatis, de homicid. in 6. Sac. Cong. Imm. in Beneventana* 15. *Auguſti* 1668. *l.* 2. *Decretal. Altoviti pag.* 252.

6 Miniſtri excommunicantur, ſi propria auctoritate faciant extrahere ab Eccleſia Cadaver pro facienda Recognitione. *Sac. Cong. Immun. in Portuen.* 21. *Novemb.* 1693. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 87.

7 Non abſolvuntur, niſi petita venia, atque deleta Recognitione corporis delicti. *Sacra Congr. Immun. in Hydruntina* 29. *Dec.* 1625. *Ex Regeſto Script. veterum pag.* 50. *in Eugubina* 22. *Januarii* 1673. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 763.

8 Conſtat, Recognitionem corporis delicti factam fuiſſe in loco immuni, quando cadaver ab eo fuit extractum de Mandato Judicis Laici. *Sac. Cong. Imm. in Oritana* 30. *Sept.* 1704. *lib.* 3. *Decret. Vallem. pag.* 618.

9 Et præfatus Judex incurrit Excommunicationem, & acta geſta per d. Judicem concernentia Recognitionem corporis delicti nulla ſunt, quamvis non præceſſerit declaratoria Excommunicationis incurſæ. *Sacr. Congr. Immunitat. ibid.*

10 Judex Eccleſ. non poteſt de ſe tribuere licentiam Gubernatori, ſeu Curiæ ſæculari faciendi hujuſmodi Recognitionem.

11 Miniſtri Curiæ Laicæ, quamvis requiſiti ab Abbate ad faciendas Recognitiones judiciales in Monaſterio contra Collegiales Collegii Borromæi, excommunicantur. *Sac. Cong. Immun. in Papien.* 15. *Novembr.* 1689. *lib. Decretal. Mart. pag.* 530.

12 Curia Sæcularis non poteſt abſque facultate Apoſtolica facere hujuſmodi Recognitionem in perſona exempta, ut in Colono partiario Menſæ Epiſcopalis vulnerato. *Sac. Cong. Immun. in Fanen.* 12. *Jul.* 1689. *d. lib. p.* 491.

13 Qui in Sacerdote occiſo id egerint, incidunt in Cenſuras. *Sac. Cong. Immun. in Ferentina* 3. *Julii* 1674. *lib. Decretal. Altoviti pag.* 962.

14 Recognitionem perſonalem Regularis offenſi degentis in Monaſterio non eſt admittendum fieri per Curiam Sæcularem, quæ tamen poterit ab eadem Curia fieri, mediante perſona Medici, Chirurgi, & Teſtium. *Sac. Cong. Immun. in una Burgi S. Sepulcri* 13. *Novemb.* 1629. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. p.* 17.

15 Recognitio cadaveris facta a Curia Laica, petita, ſed non expectata licentia Ordinarii, in Domo Sæculari, ad quam per confratres ſodalitii delatum fuerat cadaver in ſolamen Parentum, non lædit Immunitatem. *Sacra Cong. Immun. in Sutrina* 13. *Novemb.* 1691. *lib. Decr. Martelli p.* 38.

Secus dicendum de Recognitione eadem facta a Curia Laica, dum defertur a Parocho ad ſepulturam. *Sac. Cong. Imm. in Nullius S. Ruffi d. die ibid.* 16

Pro ſimplici Recognitione corporis cadaveris Tertiariæ extra locum immunem non incurritur Excommunicatio. *Sacra Cong. Imm. in Maceraten.* 11. *Maii* 1677. *lib.* 2. *Decret. Altov. p.* 1387. 17

Non conſtat de læſione Immunitatis, quando Curia Laica proceſſit ad Recognitionem Corporis Delicti, habita ſolum, ut dicitur, Denuncia Baroncelli contra Laicum ob attentatum furtum in Domo Laici, quamvis ante d. Recognitionem, & in actu illius fuerit datus pro ſuſpecto ejuſdem furti quidam Sacerdos. *Sac. Congreg. Immun. in una S. Severin.* 11. *Decemb.* 1703. *l.* 3. *Decr. Valleman. p.* 541. 18

Ex Recognitione corporis Cadaveris Parochi ſepulti in Eccleſia Parochiali commendæ Religionis Hieroſolymitanæ, a qua Parochi d. Eccleſiæ nominantur, facta auctoritate, & cum interventu Equitis dict. Religionis, non conſtat de Læſione Immunitatis. *Sac. Cong. Immun. in Papien.* 24. *Maii* 1701. *ibi pag.* 354. 19

Valida eſt recognitio corporis delicti, facta in Domo, & in Cadavere perſonæ exemptæ a Curia Laica, quæ primo impedivit transferri Cadaver ad locum immunem, ſed habito præcepto a Miniſtro Eccleſiaſtico de non impediendo, amplius non obſtitit, & tunc Cenſuras non incurrit. *Sac. Cong. Immun. in Terracinen.* 20. *Jun.* 1690. *lib. Decret. Martelli pag.* 625. 20

Aliquando cum facultate Apoſtolica Epiſcopus poteſt communicare, vel etiam conſignare corpus delicti, & etiam acta facta pro Recognitione ejuſdem. *Sacr. Congreg. Immun. in Fulginaten.* 26. *Jul.* 1658. *lib. Decret. Rocci pag.* 104. *in Nepeſina* 30. *Octob.* 1694. *ibi pag.* 154. *in Cluſina* 2. *Aug.* 1695. *ibi pag.* 106. & *in Immolen.* 30. *Novemb. dict. An.* & *lib. p.* 231. & *alibi.* 21

RECURSUS.

PRO incurrendis Cenſuris ſufficit recurſus ad Judicem Laicum contra Juriſdictionem Eccleſiaſt. *Sac. Cong. Imm. in Cluſina* 5. *Jul.* 1639. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 94. 1

Ob

... ad hanc Sacram Congregationem Archiepiſcopus [illegible] diſtineat a moleſtiis. *Sac. Congreg. Imm. in Regien. 24. Decemb. 1660. lib. Decret. R[illegible]*

3 Ob recurſum habitum pro bono pacis ad Magiſtratum ſæcularem Eccleſiaſtici non incidunt in Cenſuras. *Sac. Cong. Immun. in Aſſiſien. 12. Septemb. 1673. lib. 1. Decret. Altoviti pag. 839.*

4 Ob Recurſum ad Judices Laicos pro impediendo, ne Curia Eccleſiaſtica poſſet vocare Laicos ad comparendum perſonaliter pro examine, Ordinarius procedat. *S. Cong. Immun. in Montis Caſſini 20. Nov. 1696. lib. 2. Decret. Vallem. pag. 59.*

5 Contra Superiorem Regularem qui habuit Recurſum ad Judicem Laicum contra confugitum in ſuo Conventu, qui pluries percuſſit Fratrem Laicum; unde Judex Laicus miſit Birruarios in Conventum, Archiepiſcopus procedat, & quatenus Confugitus ſit extractus, reſtituat Eccleſiæ ſibi beneviſæ. *Sacr. Congr. Immun. in Theanen. 27. Mar. 1685. lib. 3. Decret. Altov. pag. 427.*

6 Religioſi incurrunt in Cenſuras, & ſunt puniendi ob recurſum ad Miniſtros Laicos ad effectum, ut Milites hoſpitarentur in bonis Abbatis Commendatarii. *Sacr. Congr. Immun. in Mediolan. 7. Octobris 1631. lib. 2. Decret. Pamhuci, pag. 97.*

7 Qui habuit recurſum ad forum Laicum contra Clericum, antequam abſolvatur, debet renunciare Judicio intentato in Tribunali Laico. *Sac. Cong. Imm. in Averſana 10. Januarii 1693. lib. 1. Decret. Vallemani pag. 15.*

8 Recurrens ad Judicem Laicum contra Clericos, & obtinens ſequeſtrum ſuper bona donata eiſdem Clericis, conſulat conſcientiæ ſuæ. *Sac. Cong. Immun. in Nullius Altamuræ 1. Septemb. 1639. ibi pag. 72.*

9 Sacerdos, qui auxilio brachii ſæcularis cepit poſſeſſionem Beneficii, incurrit Excommunicationem. *Sacra Congreg. Immun. in Alatrina 29. Aprilis 1704. lib. Decret. Vallem. pag. 576.*

10 Recurrentes ad Miniſtros Regios contra Auctoritatem, ſeu Juriſdictionem Eccleſiaſt. Cenſuras incurrunt; *Sacr. Cong. Immun. in S. Severi 8. Julii 1687. lib. Decret. Mart. pag. 131. & 16. Novembris 1688. ibi pag. 380. in Boven. 18. Martii 1698. lib. Decret. Vallem. pag. 142.*

11 Committitur Ordinario, ut procedat contra Eccleſiaſticum ad Cenſuras, & alias pœnas, juxta Sac. Can. ob recurſus habitos ad Judices Laicos. *S. Cong. Immun. in Papien. 24. Julii 1628. lib. 1. Decret. Paul. pag. 101. in Neapolitana 9. Maii 1693. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 44.*

Item Vicarius Generalis procedat prout de Jure contra Sacerdotem ex cauſa recurſus habiti ad Judicem Laicum contra Clericum. *Sac. Congr. Immun. in Hydruntina 30. Sept. 1704. l. 3. Decret. Vallemani pag. 618.* 12

Conſtito de renunciatione, & revocatione recurſus ad Poteſtatem Laicam, & obligatione de ſe abſtinendo a ſimilibus, datur facultas abſolvendi cenſuratum ob ipſos recurſus. *Sac. Congreg. Immun. in Theatina 27. Junii 1699. lib. 2. Decret. Vall. pag. 228. in Venuſina 2. Sept. d. A. & lib. pag. 247. in Coſentina, ſeu S. Joannis in Flore 9. Auguſti 1701. l. 3. Decret. Vall. pag. 371.* 13

Et ſi oriatur controverſia ſuper refectione damnorum abſolvitur cum reincidentia poſt duos menſes. *S. Cong. Immun. in Aquilana 15. Nov. 1704. lib. 3. Decr. Vallem. pag. 627.* 14

Suſpenſis Cenſuris, & facta per Baronem N. renunciatione recurſibus ad Judicem Laicum, Judex Eccleſiaſticus competens procedat ſuper negotio principali, *S. Congreg. Immun. in Inſulana 25. Februarii 1683. lib. 2. Decret. Vallemani pag. 158.* 15

Prævia renunciatione recurſibus, & dimiſſa poſſeſſione Domus, ac præſtita refectione damnorum, Epiſcopus procedat in cauſa, cui datur facultas abſolvendi. *S. Congreg. Immun. in Oſtunen. 22. April. d. Anni, & l. 2. p. 149. & 19. Aug. dict. Anni, & lib. pag. 170.* 16

Attenta renunciatione recurſibus, abſolvuntur etiam in forma privata cenſurati, qui executi fuerunt Bullas Eccleſiaſticorum. *S. Congr. Immun. in Policaſtren. 12. Januar. 1700. lib. 2. Decret. Vallemani pag. 266.* 17

Regulares habentes recurſum, ſeu recurrentes ad perſonas extra Ordinem pro obtinendis Dignitatibus, Officiis, gratiis, ſeu pœnarum remiſſionibus, incurrunt privationem vocis activæ, & paſſivæ, & perpetuam inhabilitatem ad omnes Dignitates, Gradus, Honores, Officia, & Munia ſui Ordinis. Et eaſdem pœnas incurrunt etiam Superiores aliquas gratias ſuis ſubditis concedentes, ſeu pœnas aliquas remittentes ad inſtantiam, & requiſitionem quarumcumque Perſonarum, tam Laicarum, quam Eccleſiaſticarum extra Ordinem exiſtentium. Immo Regulares neque ad hunc effectum recipere poſſunt favores Sæcularium etiam ſponte oblatos, aut ab eis minime procuratos. Sic ſæpe ſæpius ſtatuerunt plures Summi Pon- 18

19 Pontifices pro diverſis Ordinibus. Et ſignanter
Gregorius XIII. *die* 17. *Aprilis* 2574. Conſti-
tut. 66. incip. *Nihil in unaquaque* pro Caſſi-
nenſibus, quam confirmavit Urbanus VIII. *die*
11. *Maii* 1638. *Conſt.* 284. incip. *Alias.* Idem Gre-
20 gorius XIII. *die* 1. *Junii* 1580. Conſtit. 62. incip.
Cum nihil magis pro Dominicanis, quam con-
firmavit Clemens VIII. *die* 23. *Maii* 1592.
Conſtit. 7. incip. *Religioſos Viros*, & Paulus
V. *die* 7. *Januar.* 1608. Conſtit. 39. incip. *Ad-*
21 *monemur*. Clemens VIII. *die* 8. *Junii* 1692.
Conſtitut. incip. *Religioſorum* pro Congregatio-
ne Ciſtercienſi S. Mariæ de Alcobatia in Re-
22 gnis Portugalliæ. Idem Clemens VIII. *die*
14. *April.* 1593. Conſtit. 21. incip. *Quæ ad*
proſperam pro Congregatione Eremitarum S.
Hieronymi de Obſervantia. Idem Clemens
23 VIII. *die* 21. *Maii* 1593. Conſtit. 23. incip.
Quoniam pro Carmelitanis. Idem Clemens VIII.
24 *die* 3. *Septembris* 1596. Conſtit. 43. incip. *Am-*
25 *bitioſam* pro Camaldulenſibus. Idem Clemens
VIII. *die* 23. *Decembris* 1600. Conſtitut. inci-
pient. *Ambitioſam* pro Congregatione B. Petri
26 de Piſis. Idem Clemens VIII. *die* 23. *Julii*
1604. Conſtit. 109. incip. *Quoniam* pro Cruci-
27 feris. Idem Clemens VIII. *die* 1. *Decemb.* 1604.
Conſtit. 114. incip. *Quoniam* pro Auguſtinia-
nis, quam Conſtitutionem confirmavit Paulus
V. *die* 4. *Julii* 1608. Conſtit. 31. incip. *Admo-*
nemur, & Alexander VII. *die* 1. *Julii* 1661.
28 Conſt. 113. incip. *Admonet.* Paulus V. *die* 22.
Septemb. 1607. Conſt. 35. incip. *Quoniam* pro
29 Congregatione S. Salvatoris. Idem Paulus V.
die 30. *Martii* 1613. Conſtit. 79. incip. *Alias*
30 *per Nos* pro Ciſtercienſibus Italiæ. Idem Pau-
lus V. *die* 27. *Auguſti* 1616. Conſtit. 98. in-
cip. *Quoniam* pro Cæleſtinis, quam confirma-
vit Alexander VII. *die* 5. *Julii* 1655. Conſtit.
31 3. incip. *Alias*. Idem Paulus V. *die* 18. *April.*
1619. Conſtit. 114. incip. *Admonemur* pro Mi-
noribus de Obſervantia, quam Conſtitutionem
confirmavit Urbanus VIII. *die* 29. *Julii* 1639.
Conſtitut. 271. incip. *Admonemur*, & noviſſi-
me Benedictus XIII. *die* 16. *Novembris* 1724.
Conſtit. 6. incip. *Univerſalis Eccleſiæ Regimini*.
32 Idem Paulus V. *die* 4. *Septembris* 1619. Conſtit.
116. incip. *Admonemur* pro Minoribus Conven-
33 tualibus. Idem Paulus V. *die* 6. *Septembris*
1619. Conſtit. 117. incip. *Admonemur* pro Mi-
34 nimis. Urbanus VIII. *die* 15. *Februarii* 1639.
Conſtit. 258. incip. *Quoniam* pro Congregatio-
35 ne Feſulana S. Hieronymi. Alexander VII.
die 27. *Junii* 1656. Conſtit. 12. incip. *Sacro-*
ſancti pro Congregatione Montis Virginis de
36 Ordine S. Benedicti. Clemens X. *die* 27. *Fe-*
bruarii 1671. Conſtitut. 31. incip. *Exponi No-*
bis fecit pro Congregatione Montis Oliveti
Monachor. Ordinis S. Benedicti, in qua con-
firmat alias conſtitutiones Pii IV. & Gregorii
XIII. ad id emanatas. Idem Clemens X. *die* 37
2. *Octobris* 1671. Conſtitut. 46. incip. *Ex in-*
juncto pro Capuccinis, ubi id prohibetur etiam
ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ,
& comprehenduntur omnes Religioſi recurren-
tes ad quaſcumque Perſonas extra dictum Or-
dinem exiſtentes pro obtinendis Obedientiis,
ſeu permiſſionibus viſitandi eorum Parentes,
ſeu Propinquos, aut loca Sacra quæcumque,
vel ut ad Dignitates, ſive Officia quælibet
ejuſdem Ordinis, aut ut ad ſtudia promovean-
tur, ſive ut ab uno loco ad alium locum tran-
ſire, vel in aliquo particulari Conventu per-
manere eis liceat, vel ut cum eis diſpenſetur,
ut ante peractum ſeptennale ſtudium in Con-
cionatores aſſumi, aut ut ante completum in
eodem Ordine ſeptennium ad Sacrum Presby-
teratus Ordinem promoveri valeant, ſive ad
alia ſimilia conſequenda, tam pro ſe quam
pro aliis ejuſdem Ordinis Fratribus. Vide D.
Urſayam, *tom.* 2. *part.* 1. *diſcept.* 37. *per tot.*
a num. 1. *uſque ad num.* 332. ubi egregie plu-
rima reſolvit ad rem ſcitu digniſſima. Vide
etiam infra *n.* 41.

Cenſuris aliiſque Eccleſiaſticis pœnis punire 38
debet Epiſcopus Clericos recurſum habentes ad
Judices Laicos. *Sac. Congreg. Concil. in Der-*
thonen. 6. *Julii* 1726. *ad* 1. *dub.* apud Theſau-
rum Reſolutionum Sacræ Congreg. Concil. *tom.*
3. *part.* 344.

Recurrentes ad Sedem Apoſtolicam, eorum- 39
que Procuratores offendi prohibentur ſub pœ-
na excommunicationis in Bulla Cœnæ. Bened.
XIV. tom. 1. Conſtitut. 14. incip. *Paſtoralis*
Romani §. 12. Recurrentes a Sententiis, vel 40
Decretis Judicum Eccleſiaſticorum ad Tribuna-
lia laica, excommunicantur. Idem *ibid.*

Ad dicta ſupra *poſt nu.* 37. addenda eſt no- 41
viſſima diſpoſitio ejuſdem Pontificis in Conſti-
tut. incip. *Sacroſancti Apoſtolatus*, in qua ſub
dat. 11. Auguſti 1748. memoratis variis Sum-
morum Pontificum Conſtitutionibus variis pro
Religioſis Ordinibus ad id emanatis, & De-
creto pro omnibus Regularibus a particulari
Congregatione a Sixto V. deputata anno 1587.
edito, ac confirmato, nunc denuo confirmat,
ac renovat pro Ordine Fratrum Minorum ſub
Obedientia Miniſtri Generalis totius Ordinis
degentium Pontificias Conſtitutiones, ac Sa-
crarum Congregationum reſolutiones ipſis inhi-
bentes recurſus ad Sæculares, vel alias Perſo-

nas

nas extra dictum proprium Ordinem pro obtinenda intra præfatum Ordinem gratia, vel
42 vitanda pœna. Nec non præcipit Generalibus, vel Provincialibus, cæteriſque Ordinis hujuſmodi Superioribus cujuſvis ſtatus, gradus & qualitatis nunc, & pro tempore itidem exiſtentibus, ne ipſi ad inſtantiam, & requiſitionem quarumcumque Perſonarum, tam Laicalium, quam Eccleſiaſticarum extra dictum Ordinem conſtitutarum, etiam Cardinalatus honore, ac quacumque ſæculari dignitate, & præeminentia Ducali, & Imperiali fulgentium; cuicumque ipſius Ordinis profeſſori ullam gratiam, ullumque gradum, aut dignitates, vel Officia, & adminiſtrationes concedere, vel pœnam aliquam remittere, & condonare audeant quovis modo reſpective, ſeu præſumant ſub excommunicationis pœna eo ipſo abſque alia declaratione incurrenda.

43 *Præterea* (ſunt præciſa verba dictæ Conſtitutionis) *Præterea in caſibus, in quibus Fratribus dicti Ordinis de jure, vel juxta illius Conſtitutiones appellare, aut recurſus habere licet, id non aliter deinceps fieri poſſe, auctoritate, & tenore præſentis ſtatuimus, & ordinamus, ut gradatim, a gravamine ſcilicet Guardiani ad Provincialem, a Provinciali ad Commiſſarium Generalem Familiæ (ſi de negotio & Cauſa agatur Familiam dicti Commiſſarii concernente, alias immediate ad Generalem) & ab iſto ad Miniſtrum Generalem, itaut Cauſæ appellationis hujuſmodi antequam ab eodem Miniſtro Generali cognitæ, & definitæ fuerint, extra dictum Ordinem deferri, & agitari nequeant. Quam quidem legem non ſolum in appellationibus, ſed in quibuſcumque recurſibus, & querelis, aut cauſis inter dictos Ordinis hujuſmodi profeſſores quoquomodo agitandis inviolabiliter obſervari, ſub pœnis per memoratas ejuſdem Ordinis Conſtitutiones præſcriptis, & in illis contentis ipſo facto abſque*
44 *alia pariter declaratione incurrendis. Demum omnibus Romanæ Curiæ Tribunalibus, ac Judicibus, & quibuſvis Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. præfatæ Cardinalium Congregationibus, nec non Sedis Apoſtolicæ Nunciis nunc, & pro tempore exiſtentibus, ne Fratrum dicti Ordinis recurſus, aut appellationes ſuper cujuſcumque Cauſæ cognitione admittant. Cauſaſque ipſas cognoſcant, niſi prius eis legitime conſtiterit, illas juxta præſens decretum per dictos Superiores præſcripto ordine ſervato cognitas, & definitas fuiſſe, ſub pœna nullitatis actorum inde ſecutorum, auctoritate, & tenore præſentis itidem harum ſerie interdicimus; Ac omnibus, & ſingulis Ordinis præfati profeſſoribus ſub pœnis in ſupradictis Gregorii Prædeceſſoris Litteris contentis, & contra inobedientes inflictis eo ipſo irremiſſibiliter incurrendis, ne ipſi ad ſecularia Tribunalia, ea quæ a dictis Ordinis Superioribus, vel ab hac Sancta Sede acta, aut decreta fuerint, ſub quovis prætextu appellare, aut quovis modo recurrere audeant quoque, ſeu præſumant, ſeu per interpoſitas perſonas præmiſſa peragere curent & faciant, dicta auctoritate prohibemus*, Vide tamen verb. *Appellatio art. 3. n. 29.* *

REFERENDARII CURIÆ ROMANÆ.

Referendarii utriuſque Signaturæ Papæ nobilitatis veræ Privilegio decorantur. Paul. III. Conſt. 23. incip. *Debita conſideratione*. Sixtus V. Conſtit. 41. incip. *Quemadmodum*. 1

Comites Palatini creantur. Paul. III. & Sixtus V. *in citatis Conſtitutionibus*. 2

Inſigniis Pontificiis, vel Pontificalibus, ſi Abbates fuerint, in eorum Eccleſiis, uti poſſunt. Paulus III. & Sixtus V. *in cit. Conſtitutionibus*. 3

Beneficia ubique exiſtentia obtinere, & retinere poſſunt. Paul. III. & Sixt. V. *in cit. Conſtitutionibus*. 4

Studii occaſione abſentes fructus ſuorum Beneficiorum percipiunt. Paul. III. & Sixt. V. *in cit. Conſtitut.* 5

Horas Canonicas propoſitis horis recitare valent. Paul. III. & Sixt. V. *in cit. Conſtitutionibus*. 6

Illi, & duo eorum Familiares nihil ſolvunt pro expeditione Litterarum Apoſtolicarum. Paulus III. & Sixtus V. *in citatis Conſtitutionibus*. 7

Teſtari poſſunt de bonis acquiſitis ex Beneficiis. Paul. III. & Sixtus V. *in citatis Conſtitutionibus*. 8

Exempti ſunt a Juriſdictione Ordinariorum ipſi, & eorum Familiares. Paul. III. & Sixt. V. *in cit. Conſtit.* 9

Referendarii Officium eſt perpetuum. Paulus III. & Sixtus V. *in cit. Conſtitut.* 10

Antiani præcedunt aliis, etiamſi iſti eſſent Epiſcopi. Paul. III. & Sixtus V. *in cit. Conſtitut.* 11

Referendarii quas materias proponere poſſint in Signaturis, & quas non? Quando manus apponere, & quando non? In Commiſſionibus quas cauſas poſſint Ordinariis committere, quomodo debeant abbreviare lites? 12
&c.

&c. Statuit Pius IV. Conſtit. 53. incip. *Cum nuper*.

13 Referendarii utriuſque Signaturæ quales debeant eſſe? ſtatuit Sixtus V. Conſtit. 41. incip. *Quemadmodum*.

14 Centum debent eſſe Signaturæ Juſtitiæ, & non plures; Et ex his ſeptuaginta tantum Signaturæ Gratiæ. Sixtus V. in citat. Conſtit. incip. *Quemadmodum*.

15 Referendarii Signaturæ Gratiæ, & Juſtitiæ in cauſarum expeditionibus ad quid teneantur, & ad quid poſſint ſe extendere? omnia diſtinctè ſtatuit Paulus V. Conſtit. 71. incip. *Univerſi*, *tit. de Signatura Gratiæ*, *& Juſtitiæ*.

16 Referendarius extra Eccleſiam præcedere debet Canonicis, & Dignitatibus, non tamen intra eam. *Sacr. Congregat. Rit. in Veronen. 6. Junii*, *&* 4. *Julii* 1626.

17 Referendarii cedunt præcedentiam Auditori Confidentiarum. *Sacr. Congreg. Rit. 6. Decembris* 1621.

REFRACTARII.

REfractarii Bullæ *Unigenitus*, an, & quando ſint a Sacra Euchariſtia, & Viatico repellendi? Vide *tom. 9.* verb. *Viaticum*, ubi ad litteram affertur noviſſima Conſtitutio Benedicti XIV. id declarans cum pluribus aliis ad rem facientibus.

REGIMEN.

1 TRiplex eſt regendi forma, ſcilicet Monaſtica, Œconomica, & Politica. Prima circa privatæ perſonæ mores inſtituendos; Secunda circa regendam familiam; Tertia circa Rempublicam gubernandam occupatur. *Communis*.

2 Monaſtica igitur eſt, qua quilibet ſe, ſuoſque perſonales mores ad regulam rectæ rationis componit: Monaſtica enim edocet qualiter quævis privata perſona ſuos perſonales actus recte, ac juſte moderetur, rebellem portionem inferiorem ſuperiori ſubjiciendo, omneſque ſuas actiones ad rectum rationis dictamen com-
3 ponendo, & hujuſmodi. Œconomica eſt, qua caput, & rector domus & familiæ, ſuos liberos, ac ſubditos recte gubernat: Œconomia enim inſtruit quomodo in familia ſit honeſte, ac probe vivendum; ad quod teneantur genitores, liberi, ſuperiores, ſubditi, ſervi, & hujuſmodi. Politica eſt, qua populus, ſeu Reſ- 4
publica gubernatur; Politica enim demonſtrat quomodo regenda ſit Civitas, & Provincia, quæ ſpectent ad Principem, quæ ad ſubditos, quæ ſint Leges condendæ, quæ artes, & profeſſiones ſint excolendæ, quæ præmia probis, quæ improbis ſupplicia debeantur pro bona, ac pacifica Reipublicæ conſervatione. *Sic in re communiſſima*.

Politica forma regendi Rempublicam eſt tri- 5
plex, ſcilicet Monarchica, Ariſtocratica, & Democratica. In Politica enim aut unus tantum regit ceteros, & hoc regimen dicitur *Monarchia*, cujus contrarium vitium eſt Tyrannis; Aut pauci, iique optimates, ac divites, & eſt *Ariſtocratia*, cui opponitur *Oligarchia*, hoc eſt factio paucorum; Aut denique omnes nobiles, & plebei, ſeu ſaltem plures nobiles, & plebei ex populi electione promiſcue imperant, & eſt *Democratia*, hoc eſt populi totius imperium, cui adverſatur, Ochlocratia, quæ Populi confuſionem ſignificat. *Communis*.

Regimen ergo Monarchicum, ſeu forma re- 6
gendi Monarchica, eſt, cum tota regendi poteſtas reſidet apud unum; Monarchia enim eſt illa, in qua ſummum imperium ſine ſuperioris, aut æqualis populi, vel alterius Principis conſortio exercetur, ut in Gallia &c. Regi- 7
men Ariſtocraticum, ſeu forma regendi Ariſtocratica eſt, cum pauci, & ipſi optimates, ac divites regunt; Ariſtocratia enim illa dicitur, in qua nobilior pars Reipublicæ ſupremam poteſtatem in illa habens imperium abſolutum exercet in ceteros, ut apud Venetos, Januenſes &c. Regimen Democraticum, ſeu 8
forma regendi Democratica eſt, cum totus populus regimen habet, aut ſaltem aliqui tum ex nobilibus, tum ex plebeis ex populi electione, ſeu eſt illa in qua tota juriſdictio formaliter, & ſubjective reſidet in tota Communitate; miniſterialiter vero, & quo ad executionem ex arbitrio ipſius Communitatis particularibus Miniſtris convenit miniſterium, & poteſtatis executio, ut quondam Athenis, & nunc in Batavia. *Sic in re communis*.

Quænam vero ex ſupradictis regendi formis 9
melior, ac utilior ſit? magna eſt controverſia. Plures enim, præſertim Hæretici, inter quos ſignanter Calvinus *lib.* 4. *Inſtitut. cap.* 6. §. 9. *& cap.* 20. §. 8. ad impugnandam Eccleſiaſticam Monarchiam, volunt ex tribus dictis formis meliorem, ac perfectiorem eſſe Ariſtocra-

eraticum, & omnino deteriorem eſſe formam regendi Monarchicam, præſertim ſi in toto Orbe terrarum, aut in univerſa Eccleſia conſtitutam. Nos vero abſolute concludimus, quod ex dictis tribus formis nobilior, perfectior, & præſtantior ſit forma regendi Monarchica. Sic teſte eruditiſſimo Bellarmino, *tom.* 1. *de Romano Pontifice*, *cap.* 2. veteres omnes Scriptores Hebræi, Græci, Latini, Theologi, Philoſophi, Oratores, Hiſtorici, ac Poetæ, quos ibi ad longum adducit, & nos brevitatis gratia apud ipſum videndos relinquimus, breviterque rationes pro noſtra ſententia adducimus.

10 Probatur igitur noſtra concluſio, quia Regimen Monarchicum perfectiſſimum Dei Regimen imitatur; ſicut enim omnia ſolius Dei Regimini, & imperio ſubjacent, ſic in Monarchia omnes ſubditi Principis Monarchici Legibus obtemperant. Tum quia hanc Monarchicam Regiminis formam Deus ipſe conſtituit populo Judaico, apud quem uti Monarchici Principes imperarunt primo Patriarchæ, ut Abraham, Jacob, Judas, & ceteri alii; Deinde Duces, ut Moyſes, Joſue, & alii. Tum Judices, ut Samuel, Sampſon & alii. Poſtea Reges, ut Saul, David, Salomon; Poſtremo iterum Duces, ut Zorobabel, & Machabæi. Abraham enim *Geneſ.* 14. ſine alicujus Senatus, aut Magiſtratus dependentia bellum geſſit adverſus quatuor Reges. Judas *Geneſ.* 38. de ſe ſolo nurum ſuam, quam ſtupri fuerat accuſata, igni adjudicavit. Moyſes *Exodi* 32. ut verus & ſummus Princeps populi Hebraici una die occidi juſſit illa tot millia Hebræorum, qui erexerunt vitulum aureum; Sicque dici poteſt idem omnino de Judicibus, qui de ſe ſine ulla ab aliis dependentia, & bella gerebant, & reos morti adjudicabant, uti patet *Judic.* 8. de Gedeon, qui poſt victoriam de Madianitis occidit ſeptuaginta viros Urbis Socoth, & turrim Phanuel ſubvertit. Tum etiam quia Monarcha reſpicit bonum Regni, tamquam ſuum proprium, ſicque omnes ſuas vires, & curas impendit ad illud defendendum, ac recte juſteque regendum; In Regimine autem Ariſtocratico, & Democratico, ubi multi regunt, naſcitur ambitioſa contentio inter ipſos, ita ut alii alios impediant, aut ſaltem alii alios reſpicientes, in collegas ſuos onus Regiminis rejiciant, ſicque nemo bono communi ſerio intendat, ac quiſque quærat quæ ſua ſunt, non quæ Reipublicæ, ut non pauca exempla demonſtrant, adeoque ſtat vera noſtra concluſio, quod forma regendi Monarchica perfectior, ac præſtantior ſit forma regendi Ariſtocratica, & Democratica.

Nec valet objicere, quod Iſraelitæ *lib.* 1. 11
Reg. cap. 8. petentes ſibi dari Regem, *Conſtitue nobis Regem . . . . da nobis Regem*, fuerint a Samuele Propheta ex parte Dei acriter reprehenſi, adeoque Regimen Monarchicum debeat potius cenſeri damnandum, quam aliis præferendum. Non valet, inquam, quia non fuerunt reprehenſi Iſraelitæ Regem petentes, quaſi Regis Regimen eſſet culpandum, cum ipſemet Deus Regis Regum nomen ſibi vindicet; Sed idcirco reprehenſi fuerunt, quia ablegato Dei Regimine per Duces, & Judices, nullo modo a populo ſibi ſubjecto, ſed a ſolo nutu Regis Dei pendentes exercito petebant dari ſibi Regem, qualem univerſæ habent nationes, *ibi num.* 5. *Conſtitue nobis Regem, ut judicet nos, ſicut & univerſæ habent nationes*, ideſt qui populum regat, non ex nutu Dei, ſed pro ſuo beneplacito, & peregrinis aliis inſtitutis, quæ auctore Diabolo barbaræ, & idololatræ habent nationes, atque uſurpant; ut clare colligitur ex ipſamet Domini ad Samuelem reſponſione; *Dixit autem Dominus ad Samuelem; audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi: Non enim te abjecerunt, ſed me,*
ne regnem ſuper eos. Hinc jubet Deus Samueli 12
ut narret cæco populo quale jus uſurpaturus ſit Rex, (a) quem ſimilem Regibus aliarum nationum petebant, *Prædic eis jus Regis &c.* Quod jus in tali loco non eſt intelligendum de vero, ac juſto, ſed de uſurpatitio, & injuſto, ut optime docet Sanctus Thomas *lib.* 3. *de Regimine Principis cap.* 11. (b) & 1. 2. *qu.* 105. *verſ.* 1. & 2. & teſte Tirino in *cit. cap.* 8. Sanctus Gregorius, Cajetanus, Abulenſis, & Vatablus, ac alii paſſim; Jus enim verum, & juſtum Regum regulandum eſt juxta leges ab eis obſervandas præſcriptas *Deuteronomii cap.* 17.

Forma regendi politica per aliquos quin- 13
tuplex diſtinguitur, adjectis videlicet Diſpotica,

(*a*) Seu potius ad Regem pertineret. Vid. Boſſuet *admonit.* v. *ad Proteſt. num.* 38. ubi verum jus Regis hic deſcribi evidenter oſtendit.

(*b*) Animadvertend. cum doctiſs. Echardo, *Biblioth. Script. Ordin. Prædic.* tertium & quartum librum de Regimine Principum, fætum non eſſe Sancti Thomæ. Ita ille *Tom.* 1. *pag.* 336.

tica, & Mixta. Regimen diſpoticum ſeu forma regendi diſpotica eſt, cum tota regendi poteſtas nedum apud unum reſidet, ſed inſuper ita dominatrix eſt, ut inter Imperantem & Subditos ſe habeat velut Dominus ad mancipia, & plane arbitra de ſubſtantiis, ac vita ſubditorum, ceu penes Turcarum Imperatorem. Regimen mixtum ſeu forma regendi mixta eſt, cum plures Potentiæ non ſubordinatæ neceſſe conveniunt ad efformandas, vel mutandas leges, ut in Germania; ſeu potius eſt, cum regendi poteſtas participare quaſi videtur de Monarchico, Ariſtocratico, & Democratico, ut in Anglia, ubi adeſt Rex, & duplex Senatus, ſeu Conſilium, ſuperius unum, inferius aliud. Num vero hæc ad præfata ſint fatius reducenda, vel ſpecie ſecernenda, non eſt multi momenti hic ad trutinam ponere.

14 Regimen Eccleſiæ Catholicæ eſt Monarchicum ſine permixtione Ariſtocratiæ, & Democratiæ. Ita Octavius Tudertinus Epiſcopus Aſſiſienſis *Introduc. ad Lectur. Offic. diſp.* 2. *art.* 1. Boyvin *Theolog. Scoti tom.* 4. *diſp.* 2. *de Summo Pontifice quæſt.* 2. *&* 3. Matthæuc. in *Opere Dogmatic. Controverſ.* 4. *cap.* 3. cum pluribus aliis. Sicque ſentire videtur Pius II. Conſtitut. incip. *In minoribus* §. 10. ubi ſic habet: *Inter cetera gubernationum genera communis Philoſophorum ſententia eſt præſtare Monarchiam*. Et infra: *Liquet igitur unum in Eccleſia caput eſſe, & unum Principem, quia pax populi ex uno Rectore dependet, & pluralitas Principum diſcordiam parit; Chriſtus Eccleſiæ ſuæ in ultimo Teſtamento pacem reliquit, & pacem multis verbis commendavit. Dedit ergo & Regimen pacis amicum*; ideſt Monarchicum, *ſub B. Petro, & ſucceſſoribus ejus, adminiſtrari cuncta præcipiens clavibus illi commiſſis, & cura Gregis demandata*. Si igitur inter cetera gubernationum genera ex Pontificio teſtimonio, & ut nos ſupra oſtendimus, communiter tenetur optimum, perfectiſſimum & præſtantiſſimum eſſe Regimen Monarchicum, nemo inficiari poteſt, Eccleſiæ Regimen debere eſſe Monarchicum; Cum pro certo tenendum ſit, quod Chriſtus Eccleſiæ ſuæ ſponſæ, pro qua mortuus eſt, melius, perfectius, & præſtantius inter tria gubernationum genera, reliquerit, ac tradiderit. Hinc in Sacra Scriptura Eccleſia nuncupatur variis nominibus, quæ Monarchiam redolent, *Cant.* 6. vocatur Exercitus ordinatus; *Matthæi* 13. Regnum: *Joann.* 10. Ovile, 1. *ad Corinth.* 12. Corpus, 1. *ad Timoth.* 3. Domus, 1. *Petri* 3. Navis. Unde ſicut Exercitus bene ordinatus ab uno duce regitur, Regnum ab uno Rege, Ovile ab uno Paſtore, Corpus ab uno Patrefamilias, Navis ab uno Gubernatore. Ita Eccleſia ab uno ſolo ſupremo Moderatore regi, & gubernari debet; alias ſi plures ſupremi Rectores eſſent, confuſio, & diviſio oriretur, juxta illud Divi Auguſtini *ſerm.* 15. *de verbis Domini*, ibi: *Da unum, & populus eſt, tolle unum, & turba eſt, quid eſt enim turba, niſi multitudo turbata?*

Confirmatur ex Doctoribus Pariſienſibus, 15
quorum aliqui licet ſupremam Eccleſiæ auctoritatem conſtituant in Concilio, alii tamen ipſam in Summo Pontifice recognoſcunt; ut Cardinalis Alliacenſis, *qui tractat. de origine Eccleſiaſticæ Poteſtat. concluſ.* 2. ſic expreſſe fatetur; *ideo Dominus prævidens ſchiſma, & diſſenſionem, contulit Petro, & ſucceſſoribus ſuis auctoritatem diſponendi Miniſtros Eccleſiæ, & determinandi eorum juriſdictionem dicens, Paſce oves meas, ſis Rector, & Prælatus Generalis, ad quem pertineat Regimen Regale ovium, & ovilis*. Gerſon Cancellarius Pariſienſis *lib. de infallibilit. Papæ conſiderat.* 8. ſic expreſſe dicit: *Nullam politiam in Eccleſia inſtituit Chriſtus, præter Monarchicam, & quodammodo Regalem: & oppoſitum ſentientes, quod videlicet fas eſt dicere plures Papas, aut quilibet Epiſcopus in ſua Diœceſi eſt Papa, vel Paſtor Supremus æqualis Papæ Romano, errat in Fide, & unitate Eccleſiæ contra articulum hunc*; Et Unam Sanctam Eccleſiam; *Et ſi pertinaces maneant, judicandi ſunt Hæretici, ſicut Marſilius de Padua, & quidam alii*. Almainus *de Suprema poteſtate Eccleſiaſtica cap.* 1. ſic expreſſe habet: *Chriſtus fuit Sapientiſſimus, quia plenus ſapientia, & quod inſtituerit optimam politiam; ſed optima politia debet regi Regimine Regali, ut dicit Ariſtoteles in polit. itaut unus ſit qui in quemque habeat poteſtatem, & nemo in eum*, ergo dicendum eſt, quod Chriſtus inſtituit in Eccleſia formam regendi Monarchicam ſine permixtione Ariſtocratiæ, & Democratiæ, & non temperatam ipſa Ariſtocratia, ut eſt in Regno Poloniæ, ubi Rex non habet plenam, & abſolutam poteſtatem circa omnia, ſed neceſſe eſt ut accedat Optimatum auctoritas; Nec temperatam ipſa Democratia, ut eſt in Regno Angliæ, ubi Rex de ſe ſolo nihil diſponere poteſt niſi dependenter a Parlamentis nobilium, & plebejorum, vulto nuncupatis *Parlamento alto, e Parlamento baſſo*.

Dices: Romanus Pontifex pro definiendis 16
rebus Fidei, morum, & diſciplinæ, aliiſque

gravibus dubiis congregat Concilia, tum Generalia, tum Provincialia Epiſcoporum, ut patet ex innumeris ſic congregatis Conciliis: ergo Romanus Pontifex non habet ſupremam & abſolutam independentem auctoritatem, ſed ſolam dependentem ab Epiſcoporum judicio, & auctoritate, adeoque ejus Eccleſiæ Regimen non eſt pure Monarchicum, ſed Ariſtocratia temperatum.

17 Reſpondetur, quod licet a Romanis Pontificibus plura fuerint convocata Concilia tum Generalia, tum Provincialia, id ſolum fuit de ſolemnitate, & congruentia, ut nempe definitiones Pontificiæ ſolemniores eſſent, facilius executioni mandarentur, & convocatis ex omni, ſeu majori natione Patribus, & inſpectis cujuſque nationis conſuetudinibus & indigentiis, facilius, & convenientius Leges communes, & municipales cujuſque Provinciæ commodius diſponi, & approbari poſſent. Non autem id factum eſt de neceſſitate, quaſi Papa ſine Concilio non poſſit de ſola ſua Suprema Monarchica auctoritate infallibiliter definire. An quia Rex verb. grat. Germaniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Sardiniæ, & hujuſmodi, ad condendas commode, & provide Leges ſuos Magiſtratus, juriſque peritos in Comitiis Regni convocat, ſuprema & abſoluta auctoritas ferendi Leges, non in ſolo Rege, ſed etiam in ſubordinatis Magiſtratibus, ac Miniſtris reperitur? Nemo ſanæ mentis quantumvis minimæ cognitionis, id diceret. Si ergo nemo auderet hanc negare Regi Monarchicam auctoritatem in ſuo Regno temporali, quis audebit hanc Monarchicam juriſdictionem negare Romano Pontifici Supremo totius Eccleſiæ Principi in S. Petro ab ipſo Chriſto Domino inſtituto? *Matthæi* 16. ibi; *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Et tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis*; *Et Joann. ultimo*, ibi: *Paſce oves meas* (*).

18 Tum quia innumera a Romanis Pontificibus ſine Conciliis, & abſque ullo interventu Epiſcoporum fuerunt definita, præcepta, & ordinata, quæ a tota Eccleſia, prout ab eis fuerunt ſtatuta, & recepta, & obſervata ſunt, ac in dies recipiuntur, & obſervantur. In tribus enim primis ſæculis nullum habitum fuit Concilium, & tamen Romani Pontifices ſola ſua Suprema Monarchica auctoritate plures Hæreſiarchas condemnarunt. Sic Cerdon damnatus fuit ab Higinio, Marcion ab Eleuthero, Theodorus Coriarius a Victore, Pelagiani, Valentiniani, Novatiani, & multi alii ab aliis Summis Pontificibus; & horum omnium hæreſes tamquam ſufficienter damnatas illico tenuit univerſalis Eccleſia.

Item ſine Concilio Joan. XXII. Conſtitut. incip. *Vas electionis*, plures damnavit propoſitiones, quæ in ipſa referuntur. Benedictus XII. Conſtitution. incip. *Cenedictus Deus*, definivit animas decedentes in gratia, & non egentes purgatione aliqua, vel ea peracta, ſi egeant, ſtatim gaudere ante judicium univerſale Dei viſione faciali, & intuitiva, & animas decedentes in peccato mortali ſtatim ad pœnas infernales deſcendere. Martinus V. Conſtitut. incip. *Inter cuncta* damnavit 48. articulos Joannis Wicleff, & alios 30. Joannis Huſſ. Eugenius IV. Conſtitut. incip. *Lætentur*, & alia incip. *Exultate*, ac alia incip. *Cantate*, varios articulos ad Fidem Catholicam ſpectantes definivit, & explicavit. Sixtus IV. Conſtit. incip. *Licet*, proſcripſit varios errores Petri de Oſma. Leo X. Conſtitut. incip. *Paſtor* damnavit Pragmaticam Sanctionem adverſus facultatem, poteſtatem, & dignitatem Romani Pantificis, & Conſt. incip. *Exurge* proſcripſis 41. errores Lutheri, eumque cum ſuis ſequacibus damnavit, & excommunicavit Conſtitut. incip. *Decet*. Paulus V. Conſtit. incip. *Quorumdam*, declaravit Hæreticos negantes Trinitatem Perſonarum in Divinis in unitate Divinæ Eſſentiæ, aut Divinitatem Jeſu Chriſti &c. S. Pius V. Conſtitut. incip. *Ex omnibus*, damnavit 79. propoſitiones Michaelis Baii. Sixtus V. Conſtit. incip. *Cæli, & terra*, condemnavit Aſtrologiam Judiciariam. Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus*, da-

(*) *Nota Rom. Theol.* Paritas ab Auctore noſtro prolata non videtur, apertis ulnis, quoad omnes ejus partes, eſſe ſuſcipienda. Ea enim oſtenderet Epiſcopos ad Concilia vocatos ſuffragio dumtaxat conſultivo pollere, quemadmodum pari ſuffragio gaudent Magiſtratus, juriſque periti, quando a Rege ad comitia arceſſuntur. Quod quidem repugnare Epiſcoporum inſtitutioni manifeſtum eſt. Quis enim Catholicorum ignorat, Epiſcopos in cauſis Fidei vere Judices eſſe, tametſi non ſupremos, atque a Romani Pontificis approbatione eorum judicia firmitatem ſuam agnoſcant? Ipſa Eccleſiæ Fides hoc docet, conſuetudo oſtendit, & Concilia tradunt.

damnavit ſententiam docentem licere confiteri per litteras Confeſſario abſenti. Urbanus VIII. Conſtit. incip. *In eminenti*; prohibuit librum, cui titulus *Auguſtinus Cornelii Janſenii olim Epiſcopi Iprenſis*. Innocentius X. Conſtit. incip. *Cum occaſione*, ut hæreticas proſcripſit quinque propoſitiones Janſenii. Item per Decretum Congregationis Sancti Officii ſub 29. Januar. 1647. ut hæreticam damnavit propoſitionem aſſerentem Paulum non fuiſſe ſubjectum Petro, ſed in primatu æqualem. Alexander VII. Conſt. incip. *Ad Sanctam*, definivit prædictas quinque Janſenii propoſitiones reperiri in libro Janſenii, & in ſenſu ab eodem Janſenio intento damnatas fuiſſe. Item duobus aliis Decretis ſub die 24. Septemb. 1665. & 18. Martii 1666. reſpective damnavit 45. propoſitiones ad materiam moralem ſpectantes. Innocent. XI. ſub die 2. Martii 1679. proſcripſit 65. propoſitiones circa eamdem materiam; & Conſtitut. incip. *Ad abolendam*, damnavit 68. propoſitiones Michaelis de Molinos. Alexander VIII. die 24. Auguſti 1690. duas propoſitiones proſcripſit, & alias 31. ſub 7. Decembris ejuſdem anni. Innocent. XII. Conſtitut. incip. *Cum alias*, damnavit 23. propoſitiones Archiepiſcopi Cameracenſis. Clemens XI. Conſtit. incip. *Vineam Domini*, declaravit, *Obedientiæ, quæ præinſertis Apoſtolicis Conſtitutionibus (Innocentii X. & Alexandri VII. editis adverſus propoſitiones Janſenii) debetur, obſequioſo ſilentio non ſatisfieri; ſed damnatum in quinque præfatis propoſitionibus Janſenii libri ſenſum, quem illarum verba præſeferunt, ab omnibus Chriſtifidelibus, ut hæreticum, non ore ſolum, ſed & corde rejici, ac damnari debere*. Item Conſtit. incip. *Unigenitus*, damnavit 101. propoſitiones excerptas ex libro gallico idiomate impreſſo. Quorum omnium Pontificum Decreta, & Statuta licet extra Concilia, fuerunt ſtatim a tota Eccleſia recepta, & fideliter obſervata, prout in dies prompte recipiuntur, & fideliter obſervantur.

20 Unde concludendum eſt, Romanum Pontificem habere totius Eccleſiæ Regimen pure Monarchicum, nec indigere aliqua Concili convocatione pro definiendis rebus Fidei, morum, & diſciplinæ, aliiſque gravibus dubiis, prout expreſſe pro damnandis etiam Hæreſibus neceſſitas Conciliorum excluditur a S. Auguſtino *lib. 4. contra duas Epiſtolas Pelagianorum c. 12.* ibi: *An vero congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur, quaſi nulla Hæreſis aliquando, niſi Synodi congregatione damnata ſit; cum potius rariſſime inveniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit?* Et a S. meo Bernardino Senenſi *in Mariali p. 3. Sermon. 3.* expreſſe dicente, quod magis eſt ſtandum ſententiæ Summi Pontificis, quam ſententiæ totius mundi, ibi: *Cum Papa ſit Chriſti Vicarius, & gerat vicem Dei in terris: ex quo ſequitur quod habeat plenitudinem poteſtatis; & illud quod facit, præſumitur facere auctoritate Dei; ideo ipſo approbante aliquid, & nos debemus approbare; Immo ipſius ſententiæ eſt magis ſtandum, quam ſententiæ totius mundi.*

Additiones ex aliena manu.

21 Monarchia, Ariſtocratia, & Democratia modi ſunt ſimplicis Regiminis. At omnes hi regiminis modi ultro citroque miſceri poſſunt,
22 & quidem tripliciter. Vel enim dividuntur majeſtatis jura, ut v. g. quædam Princeps exercet, quædam Senatus; vel eadem communicantur, quum Rex quædam ſine Nobilitatis, vel Populi arbitrio exequi nequit, vel denique ſummum imperium certis conditionibus adſtringitur.

23 Exhibet Sparta exemplum primi generis, ubi hoc modo omnes ſtatus contemperati fuerunt, potiſſimum quum Ephori fuerunt inſtituti. Adeoque auctor eſt *Juſtinus*, Lycurgum in fundanda æquo jure Sparta ſic diſtribuiſſe vim majeſtatis, ut Regibus auctoritas eſſet gerendi belli, Senatui tutela Regum, Magiſtratibus judicia, & demum electio Magiſtratuum Populo. Mixtum quoque ad hunc fere modum Germanici Imperii ſtatum nonnulli tenent.

24 Apparet ſecunda ſpecies mixtionis in Regno Poloniæ, ubi ſine arbitrio Nobilitatis jura concedere, abrogare, aut mutare Regi permiſſum non eſt. Idemque fere cenſendum de cæteris Imperiis, ubi Ordines ſunt, quos vulgo *Status* appellamus, præſertim ſi ſuo jure convenire valeant.

25 Tertia ſpecies conſtituit Regnum legitimum, non quia & alias Rex non promiſcue legibus ſit ſolutus, ſed quia nequidem poteſtas ex uſu, & ratione flectendi, mutandique Leges tunc ſoli Regi ſit, ſed pariter Ordinibus. Nam & hi fere, ut aſſertores Privilegiorum, Legumque, ſub quibus Rex recipitur, conſtitui ſolent. Sic quibuſdam in Rebuſpublicis in hanc legem adigi novus Rex ſolet, ne ſine conſenſu Populi bellum, aut fœdus faciat, neve militiæ muniis (niſi pro defenſione Patriæ) invitos implicet.

26 Variis quoque ſanctionibus hæ Leges ſolent muniri. Aliquando enim, (ſed periculoſo exem-

pio] ſubditis exuendi obſequium jus datur, ſi pactis legibuſque non ſtetur; Uſitatiſſimum eſt religione juriſjurandi eos adſtringi, quos illos, admoneat Poeta verſus:

Si genus humanum, & mortalia ſpernitis arma,
At ſperate Deos memores fandi, atque nefandi.

27 Porro generale juramentum, e Republica, & juſtitia gubernandi non efficit ſtatum mixtum. Quæ enim, inquit Papinianus, dubitationis tollendæ cauſa contractibus inſeruntur, jus commune non lædunt. Sed tunc demum quum certis capitulis modum fineſque ſummæ poteſtatis præſcribit arctiores, quam jure ſuo haberet. Hoc juramentum prior Princeps obire debet, antequam nempe Subditi obſequium jurent, quia, quum ad id ſub conditione obligati ſint, prius conditio impleri debet juramento Principis. At vero diverſum eſt circa commune illud Principis jusjurandum. Ante enim Cives ſuo juramento obſtringere obſequii fidem debent.

R E G U L A R E S.

Articulus I.

Regulares quoad ea, quæ poſſunt, & debent, vel non.

1 Regulares poſſint ſine approbatione Epiſcopi, & cum ſola approbatione ſui Prælati Regularis audire Confeſſiones illorum ſæcularium, qui ſunt vere de familia in ſuis Monaſteriis, & continui commenſales. Vide verb. *Approbatio pro Confeſſionibus audiendis art.* 2. *num.* [illegible].

2 Secus vero illorum, qui tantum ipſis Regularibus deſerviunt, & cum familiaribus extra ſepta Monaſterii habitant, & vivunt. Vide *ibid. n.* [illegible].

3 Quinam ſint vere de familia, & qui non, ad hoc ut poſſint abſolvi, vel non, a dictis Regularibus? Vide ibid. a n. [illegible] ad [illegible].

4 Quoad ea, quæ concernunt approbationem Regularium pro Confeſſionibus Regularium, & eſſentialem dependentiam ab eorum Superioribus, Vide d. verb. *Approbatio art.* 2. [illegible]

5 Quoad ea, quæ concernunt approbationem Confeſſariorum Regularium pro Monialibus et ſubjectis; Vide d. verb. *Approbatio art.* 3. & verb. *Moniales art.* 5.

Prælati Regulares a quibus caſibus, & Cenſuris poſſint abſolvere ſuos ſubditos; Vide verb. *Abſolutio art.* 2. *a n.* 29. *ad* 40. 6

Quid importent Abſolutiones Generales, quas Prælati Regulares in fine Viſitationis, & in quibuſdam anni ſolemnitatibus dare conſueverunt ſuis ſubditis Religioſis? Et quid abſolutiones in articulo mortis dari ſolitæ moribundis? Et quid abſolutiones, quæ dantur a Prælatis, ſeu Præſidibus ante electiones capitulares? Vide verb. *Prælatus Regularis a num.* 67. *ad* 73. 7

Quoad ea, quæ concernunt approbationem, & facultatem Regularium pro audiendis Confeſſionibus ſæcularium; Vide verb. *Approbatio art.* 1. *a n.* 41. *uſque in finem*, & verb. *Confeſſarius art.* 4. *a n.* 6. *ad* 10. 8

Regulares ſimpliciter approbati in Diœceſi Epiſcopi approbantis poſſunt etiam audire Confeſſiones infirmorum in propriis Domibus abſque ulla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia; At vero tenentur Regulares de tali audita Confeſſione eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere, & hoc poteſt illis ab Epiſcopo ſub pœna Suſpenſionis a facultate audiendi Confeſſiones præcipi; ſufficit tamen, ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam. Sic expreſſe ſtatuit Clemens X. in Conſt. incip. *Superna*; & jam antea declaraverat Sac. Cong. *Epiſcop. & Regul. die* 2. *Jul.* 1606. *& in una Senogallien.* 22. *Jan.* 1616. *& in Anconitana* 6. *Octob.* 1645. 9

Confeſſarii Regulares a quibus caſibus poſſint abſolvere ſæculares; Vide verb. *Abſolutio art.* 1. *a n.* 41. *ad* 47. 10

Confeſſarii Regulares quando poſſint diſpenſare ſuper impedimento petendi debitum conjugale? Vide verb. *Debitum conjugale art.* 1. *a n.* 12. *uſq. in finem.* 11

Regulares an, & quando teneantur ad ſolvendas Decimas? Vide verb. *Decimæ art.* 2. *a n.* 40. *uſque in fin.* 12

Regulares an poſſint benedicere mulieres poſt partum, & ad purificationem admittere in propria Eccleſia? Vide verb. *Benedictio art.* 3. *a n.* [illegible] *ad* 16. *& per tot.* 13

Regulares utriuſque ſexus nequeunt eſſe Compatres, ſeu Commatres, neque per Procuratorem. Vide verb. *Baptiſmus art.* 2. *a n.* 41. *ad* 47. & verb. *Moniales art.* 6 *n.* 70. 14

Regulares utriuſque ſexus nequeunt [illegible], neque de licentia, ac diſpenſatione Su- 15

po-

perioris habere peculium, ſeu aliquid proprium; Immo talis licentia, etiamſi obtenta ab eorum Generalibus, qui dicerent eam poſſe concedere, non excuſaret Fratres, aut Moniales a culpa, & pœna a Tridentino impoſita. Vide verb. *Legatum a n.* 88. *ad* 95. & *verb. Moniales art.* 2. *n.* 64. *uſque in fin.*

16 Regularis deprehenſus in morte habere aliquam proprietatem debet cum ipſa ſubterrari extra Monaſterium in ſterquilinio in ſignum ſuæ perditionis, & damnationis æternæ, quia in peccato mortali deceſſit, textu expreſſo *in c. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachor.* ibi: *Quid ſi proprietas apud quempiam inventa fuerit in morte? ipſa cum eo in ſignum perditionis extra Monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecundum quod Beatus Gregorius narrat in Dialogo ſe feciſſe.* Gloſſa communiter recepta *ibid.*
17 *verb. in ſterquilinio.* Et ita S. Gregorius narrat ſe feciſſe *lib.* 5. *Dialogorum c.* 53. ut innuitur *in cap. Cum Monaſterium;* & S. Hieronymus *Ad Euſtochium de virginitate litt. D.* relatus a Joann. Andrea *in cit. cap. Cum ad Monaſterium n.* 4. *in verb. Gregorius*, refert de Monacho, qui lina texendo centum lucratus illa reliquit in morte, & habito conſilio, quidam dicebant illa eſſe tribuenda pauperibus, alii Eccleſiæ, alii parentibus, ſed decreverunt Patres illa cum eo ſubterrari cum verbis: *Pecunia tua ſit tecum in perditione*, ex quo magnus per totam Ægyptum cunctos terror inva-
18 ſit. Et concordat *cap. Monachi* 2. *de Monachor.* ibi: *Et qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & digne non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter Fratres accipiat ſepulturam, quod etiam de univerſis Religioſis præcipimus*
19 *obſervari.* Quinimo Regularis Canonicus, qui in articulo mortis non reſignavit proprium, quod latenter habuerat, non ſolum in Cœmeterio ſepeliri non debet, ſed ſi ibi ſepultus fuerit, inde debet exhumari, ſi ſine maximo ſcandalo fieri poterit, textu expreſſo *in cap. Super quodam 4. de ſtatu Monachor.* ibi: *Super quodam Canonico Regulari, qui in articulo mortis agens licet a Priore ſuo commonitus proprium, quod contra regulam latenter habuerat, noluit reſignare, & ſic diem clauſit extremum, & fuit inter alios Fratres traditus ſepulturæ ...... Inquiſitioni tuæ reſpondemus, quod ille Canonicus, non tantum fuit Chriſtiana ſepultura privandus, verum etiam ſi ſine maximo ſcandalo potuit fieri, de ipſa projici dignus eſt Eccleſia. Hoc autem cum forte contigerit, in ſimilibus eſt agendum;* Et in ejus Summario expreſſe dicitur: *Regularis Canonicus, qui non reſignavit proprium in morte, non debet in Cœmeterio ſepeliri. Et ſi de facto ſepultus fuit, inde debet exhumari, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt.*

Deh! una ſemel hoc animadvertant, & con- 20
tremiſcant Regulares, ſi qui ſint proprietarii, & præſertim Superiores Ordinum, qui proprietatem Monachorum decedentium ſibi appropriant tamquam ſpolia, contra omnia Jura, tum communia, tum propria cujuſque Religionis ſpecialia, ſeu municipalia ſtatuentia omne id, quod ex defunctorum Religioſorum expropriatione remanſerit, converti debere in utilitatem Eccleſiæ, ſeu Monaſterii. Et id poſſunt ſine Beneplacito Apoſtolico. Vide verb. *Alienatio art.* 4. *n.* 39. *in fine.*

Quoad ea, quæ concernunt Regulares Apo- 21
ſtatas, ſeu fugitivos. Vide verb. *Apoſtaſia, Apoſtata per tot.* & infra *n.* 141. & *ſeqq.*

Quoad ea, quæ concernunt Regulares tam- 22
quam incorrigibiles ejiciendos, & ejectos. Vide verb. *Ejicere, Ejecti per tot.* & infra a *num.* 146. *ad. num.* 155.

Religioſus tranſmiſſus ad triremes, termina- 23
to tempore condemnationis, non eſt recipiendus inter Religioſos ſuæ Provinciæ, *ut in una Aſculana anni* 1711. late, & pluribus adductis ſolide probat D. Urſaya *tom.* 1. *part.* 2. *diſcept.* 18. *per tot.* Vide ibi: & infra *numer.* 156.

Quoad ea, quæ poſſunt, & debent Regula- 24
res circa recitationem Divini Officii. Vide verb. *Officium Divinum art.* 3. *a n.* 52.

Quoad ea, quæ concernunt promotionem Regularium ad Ordines. Vid. verb. *Ordo art.* 3. *a num.* 51.

Quoad ea, quæ concernunt locutionem Re- 26
gularium cum Monialibus. Vide verb. *Moniales art.* 4.

Quoad ea, quæ concernunt Regularium præ- 27
cedentiam. Vide verb. *Præcedentia.*

Quoad ea, quæ concernunt Regularium præ- 28
dicationem. Vide verb. *Prædicare, Prædicator.*

Quoad ea, quæ concernunt Regulares circa 29
Proceſſiones. Vide verb. *Proceſſio.*

Quoad ea, quæ concernunt Regularium No- 30
vitiatum. Vide verb. *Novitiatus.*

Quoad ea, quæ concernunt Regularium Pro- 31
feſſionem. Vide verb. *Profeſſio.*

Quoad ea, quæ concernunt Regularium Pri- 32
vilegia. Vide verb. *Oracula vivæ vocis*, & verb. *Privilegium.*

Quoad ea, quæ concernunt Regularium 33
Quæſtum. Vide verb. *Eleemoſyna*, & verb. *Quæſtuare.*

Quoad ea, quæ poſſunt, & debent Regula- 34

res circa Funera, Quartam, & Sepulturam. Vide verb. *Quarta*, & verb. *Sepultura*.

35 Quoad ea, quæ poſſunt, & debent Regulares circa Euchariſtiam. Vide verb. *Euchariſtia*, & *infra art.* 2. *n.* 126.

36 Regulares non poſſunt miniſtrare Laicis ſæcularibus infirmis hoſpitantibus in eorum Conventibus Sacramenta Euchariſtiæ per modum Viatici, & Extremæ Unctionis abſque Epiſcopi, vel Parochi licentia; Et ſi id faciant, incurrunt Cenſuras inflictas *in Clementin. I. de privil.* & poſſunt per Ordinarium per Cedulones excommunicati declarari. *Sacr. Cong. Conc. in Nullius* 19. *Septembr.* 1637. *in Cremonenſi* 27. *Februarii* 1649. *in Ripana* 3. *Februar.* 1652. *confirmata in Gerunden.* 13. *Februarii* 1694. & *in Neapolitana* 5. *Junii* 1700. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 20. *n.* 16.

37 Regulares erigentes Altare portatile, & Sacrum facientes in Domo privatorum, ut ibidem Viaticum miniſtrent Regulari infirmo abſque licentia Ordinarii, vel Parochi, poſſunt Cenſuris coerceri, & ligari, ut declaravit *Sac. C. Conc. in Meſſanen.* 20. *Septemb.* 1689. apud Monacell. *loco cit. n.* 20. Vid. verb. *Oratorium num.* 80.

38 Regulares omnes tenentur in quacumque alienationis ſpecie, tam ſtabilium, quam mobilium pretioſorum, ſive translatione Dominii, aut creatione cenſuum, licentiam petere, & obtinere *a Sacra Congregatione Concilii*, prout Decreto Generali mandavit Urbanus VIII. *die* 7. *Septembr.* 1624. Immo nequeunt nedum cenſuario nomine, ſed neque ad cambium, vel mutuo accipere pecuniam cum ſolutione alicujus lucri, vel cum obligatione bonorum. Vide verb. *Alienatio art.* 4. *numer.* 30. & 33.

39 Et hæc licentia gratis ab eadem Congregatione expediri debet, ſicuti in dicto Decreto injunctum fuit, cujus obſervantia denuo demandata fuit ab *eadem S. Congregat. ſub die* 1. *Decemb.* 1691. his verbis: *Pro omnimoda obſervantia, & executione Decreti, & gratis expediantur res Regularium, aliorumque in Decreto comprehenſorum de licentia hujus Sacræ Congregationis tantum in ſcriptis danda juxta formam, & tenorem a ſan. memor. Urban. VIII. confirmati, ſi Sanctiſſimo D. N. placuerit.*

Die 4. *Decembris* 1691. *facta relatione per Secretarium, Sanctiſſimus mandavit ſervandum eſſe Decretum ſan. mem. Urbani VIII. ſuper hac re editum, & de licentia Congregationis Concilii, & gratis juxta ejuſdem formam, & tenorem.*
R. *Pallavicinus* S. C. *Conc. Secr.*

Sic apud Monacell. *loc. cit. n.* 30. & 31.

Regulares non poſſunt in Sabbato ſancto pulſare Campanas ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice. Leo X. Conſtit. incip. *Dum intra* §. 12. & ſæpe ſæpius declaravit *Sacr. Congreg. Rit.* Vide verb. *Campana a n.* 11. Regulares ratione hujuſmodi pulſatio- 40 41
nis in Sabbato ſancto poſſe conveniri coram Loci Ordinario decrevit *Sacr. Congr. Concilii in Capuana* 23. *Aprilis* 1591. Niſi conſuetudo 42
in contrarium eſſet legitima, vel Eccleſiæ multum diſtarent, *Ex Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Surrentina* 16. *Julii* 1601. & poſtea *in Theleſina* 5. *Febr.* 1622.

Poſſunt tamen Regulares in quibuſcumque 43
aliis diebus, etiam Dominicis, ſeu Feſtivis in ſuis Eccleſiis pulſare Campanas, & Miſſas celebrare ante celebrationem Miſſæ, & pulſationem Campanæ in Eccleſia Cathedrali, ſeu Matrice, vel Parochiali, nec impediri poſſunt ab Epiſcopis, & Parochis. Vide verb. *Campana a n.* 16. *ad* 21.

Regulares omnes, quamvis ſint Canonici 44
Lateranenſes, ſive Præmonſtratenſes, aut quicumque alii Canonici Regulares, non poſſunt ſine expreſſa diſpenſatione Apoſtolica obtinere ullum Beneficium Sæculare, ſive Curatum, ſive ſimplex, & hujuſmodi. Vide verb. *Concurſus art.* 1. *a n.* 38. *ad num.* 56. & verb. *Habitus num.* 69.

Regulares, ſicuti alii Clerici ſæculares non 45
poſſunt aliquos medio voto, vel juramento, aut pacto, ſeu promiſſione inducere, ut apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent, & hoc ſub virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ, & ſub pœna nullitatis, & obligatione reſtitutionis, & interdicti Eccleſiaſtici, niſi reſtituerint, textu expreſſo *in cap. Animarum* 1. *de ſepulturis in* 6. ibi: *Animarum periculis, & ſcandalis, quæ frequenter ex his proveniunt, obviare volentes, univerſis Religioſis, & Sæcularibus Clericis, cujuſcumque ſtatus, vel conditionis exiſtant, in virtute S. Obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictiſſime prohibemus, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum inducant, ut apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent. Nos enim, ſi ſecus actum fuerit, electionem talem decernimus nullius penitus exiſtere firmitatis. Statuentes &c.* ſequuntur aliæ pœnæ.

Inſuper Regulares, & omnes alii Clerici ſæ- 46
culares inducentes aliquos, ut ſupra, ad eligen-

gendam ſepulturam in eorum Eccleſiis, incurrunt Excommunicationem Papæ reſervatam, textu expreſſo *in Clementin. Cupientes* 3. *de pœnis* §. *Sane*, ibi: *Sane temerarios violatores Conſtitutionis illius, quæ Religioſis, & Clericis ſæcularibus prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum inducant, ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel jam electam ulterius non immutent, ſimilem ſententiam* (excommunicationis) *pœna in dicta Conſtitutione contenta, in ſuo perdurante robore, incurrere volumus ipſo facto; ab alio, quam a Sede Apoſtolica, præterquam in mortis articulo, nullatenus abſolvendos, nullis privilegiis, aut ſtatutis cujuſcumque tenoris exiſtant, ſuper his valituris.*

47 Regularibus non licet in ſuis Eccleſiis admittere ad celebrandum Presbyteros ſæculares contra prohibitionem Epiſcopi. *Sacr. Congr. Concilii in Bononien.* 2. *Junii* 1620. *& in Limana* 29. *Januarii* 1633. Vide verb. *Miſſa art.* 4. *num.* 20. *&* 21.

48 Regulares inter Miſſarum ſolemnia poſſunt recipere ea, quæ ſibi offeruntur; Dummodo a perambulationibus per Eccleſiam, ac ſimilibus eleemoſynarum extorſionibus ſe abſtineant. *Sacra Congregatio Concilii in Bononien.* 2. *Junii* 1621.

49 Regularium numerus cuique Monaſterio, & Conventui præfigendus eſt. Paul. V. Conſtit. 9. incip. *Sanctiſſimus*.

50 Plurima alia, quæ concernunt Regulares circa Conventus, ſeu Monaſteria. Vide verb. *Conventus per tot.*

51 Regulares cujuſcumque Ordinis, etiam Mendicantium, quantumvis Sedis Apoſtolicæ ſint Capellani, Superioribus ſuis ſubjecti eſſe debent. Gregorius IX. Conſtit. 6. incip. *Per Romani*.

52 Regularium Superiores non cognoſcunt cauſas ſuorum ſubditorum ad Officium Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes. Paulus V. Conſtit. 26. incip. *Romanus*.

53 Regulares cujuſcumque Ordinis, quantumvis exempti, de Hæreſi ſuſpecti, puniuntur ab Inquiſitoribus Hæreticæ pravitatis; S. Pius V. Conſtitut. 51. incip. *Paſtoris*.

54 Regulares omnes cujuſvis Ordinis, Religionis, & Inſtituti, quibus pro delictis ad Sanctæ Inquiſitionis Officium ſpectantibus pœnitentiæ genus aliquod impoſitum fuit (ſalutaribus pœnitentiis exceptis) eo ipſo ad omnes Religionis ſuæ Gradus, & Officia inhabiles cenſeantur, & deinceps, etiamſi pœnitentiæ tempus expleverint, vel gratiam receperint, ad illa tamen promoveri nullatenus poſſint, niſi prius obtenta a S. D. N. vel ab hac Sacra Congregatione coram Sanctitate ſua habenda ſpeciali, & expreſſa rehabilitationis gratia, alias promotio quælibet nulla ſit, & promoventes ipſi privationem ſuorum Officiorum, ac præterea vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrant, qui reſtitui, niſi ab eodem S. D. N. vel ab eadem Sacra Congregatione coram Sanctitate Sua habenda, non poſſunt. *Sacra Congregatio Generalis S. R. & univerſalis Inquiſitionis die* 1. *Octobris* 1626.

Regulares non poſſunt in Sabbato ſancto benedicere Domos, cum non poſſint hoc munus extra Conventum ſuum exercere. *Sacr. Cong. Conc. die* 23. *Novemb.* 1619. *& in Bononien.* 2. *Julii* 1602. 55

Regulares non poſſunt aggregare ſuæ Regulæ Perſonas in articulo mortis conſtitutas. *Sac. Cong. Rit. in Spoletana Terræ de Viſſo* 20. *Junii* 1609. apud Barboſ. *in Summ. Apoſtol. deciſ. verb. Regularis nu.* 39. 56

Regulares non poſſunt conſtringi ab Ordinariis ad interveniendum Orationi quadraginta horarum in Cathedrali. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Salernitana* 18. *Novemb.* 1581. 57

Regulares non debent permittere pauperes mendicare in eorum Eccleſiis, quando Divina celebrantur Officia. S. Pius V. Conſtit. incip. *Cum primum*. 58

Regulares Religionis ſuppreſſæ non remanent liberati a votis, ſed adhuc his obſtricti ſunt; adeo ut nec Matrimonium, nec Teſtamentum facere, nec in Fideicommiſſis, & hereditatibus ſuccedere, nec acquirere poſſint, ut reſpondit *Sacr. Cong. Concil. in Veneta* 13. *Maii* 1679. *& in Bononien.* 25. *Auguſti* 1692. 59

Superiores Regulares non poſſunt apponere Interdictum in Eccleſiis ſibi ſubjectis. Sic partibus auditis, & informantibus, declaravit *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana Cenſurarum* 21. *Junii* 1697. contra Abbatem S. Petri ad Aram, qui Eccleſiam Monialium Reginæ Cœli ſibi ſubjectam Interdicto ſubjecerat. 60

Regulares profeſſi non poſſunt ad aliam Religionem, etiam ſtrictiorem tranſire ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 3. *num.* 18. Donat. *Prax. rerum* Regular. *tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 5. *qu.* 22. *num.* 11. & communis aliorum ex praxi, & ſtylo Curiæ, & quo ad tranſitum ad alias Religiones edita eſt noviſſime a Benedicto XIII. Conſtitutio incip. *Licet Sacra*, quæ ad uberiorem notitiam hic ad litteram datur. 61

BE-

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ §. 1. Licet Sacra Tridentina Synodus, uti integritati diſciplinæ Regularium proſpiceret, provido conſilio ſtatuerit nemi- nem cujuſcumque Ordinis Prælatum, vel Su- periorem vigore cujuſvis facultatis aliquem ad Habitum, & Profeſſionem admittere poſ- ſe, niſi, ut in Ordine ipſo ad quem trans- fertur, ſub ſui Superioris obedientia in clau- ſtro perpetuo maneat; & licet Pius Papa Prædeceſſor noſter Conſtitutionem ediderit, qua omnia Privilegia abrogavit quibuſcum- que Ordinibus, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & locis piis olim conceſſa, excipiendi, & retinendi Fratres, Monachos, Canonicos, aliosque, quamvis in Ordine minori Pro- feſſos, prohibendo, ne illi in poſterum ad Habitum, & Profeſſionem Regularem ad- mitterentur, etiamſi perpetuo manere, & vivere deberent in clauſtro; nihilominus vi- ri pietate, & prudentia conſpicui Nobis expoſuerunt ſe longa experientia didiciſſe, Noſque ipſi, qui, Deo favente, hac ipſa die Regulare inſtitutum Ordinis Prædicato- rum in adoleſcentia profeſſi fuimus, & ad- huc profitemur, ſæpe longo uſu cognovi- mus, prædictas ſanctiones, & cautiones pro recta Ordinum Regularium diſciplina adver- ſus calliditatem, & malitiam hominum noxia, parum ſufficere; Siquidem compluries contigit, & in dies contingere videmus nonnullos Ordinis Regularis, & Clauſtralis in- ſtitutum profeſſos, deinde poſtquam illud Apoſtaſia deſeruerunt, vel etiam aliquando ſine Apoſtaſia, pretextentes eas cauſas, quo- modo tranſitus facultatem poſtulare, & im- petrare conſueviſſe a propriis Superioribus, ſe Privilegium habuiſſe ſua Regula hoc eum- dem tranſitum ad aliam Religionem exteriorem habere potentiam, vel hujuſmodi facultatem ſibi dari procurare a Sanctæ Romanæ Eccle- ſiæ Cardinalibus Legatis, vel ab ejuſdem Eccleſiæ Cardinali Majori Pœnitentiario, & non raro a Noſtræ Civit. Avenionenſis Vi- celegato, vel ab alterutra ex Congregatio- nibus Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotiis E- piſcoporum, & Regularium præpoſita, & Sacri Concilii Tridentini Interpretum. Quæ facultas tranſeundi ad profitendam Regulam alterius Religionis in qua nulla vigeat Clau- ſtralis, & Regularis obſervantia, vel in aliam Religionem Hoſpitalariam, aut Mili- tarem, vel Hoſpitalariam ſimul, & Milita- rem, ubi etiam vigeat Clauſtralis, & Re- gularis obſervantia compluribus decretis ea- rumdem Congregationum, & optimo ſtatui Ordinum Regularium maxime opponitur.

§. 2. Quare præcipua ſollicitudo noſtra er- ga omnes Regularium familias, quas veluti acies caſtrorum, ad excubias militantis Ec- cleſiæ ordinatas, magno, & vere paterno amore complectimur, Nos monet, ut præ- ſenti Conſtitutione in ſuo pleno robore, & vigore perpetuis temporibus duratura, inte- gritati earumdem Regularium diſciplinæ pro- videntes, prædictam corruptelam evellere ſtudeamus; Itaque omnibus, & ſingulis Re- gularibus in quocumque Regulari, & Clau- ſtrali Ordine profeſſis, tranſitum ad quem- cumque alium Ordinem, in quo Clauſtra- lis, & Regularis obſervantia non viget, poſt maturam hac de re habitam delibera- tionem, motu proprio, & ex certa ſcientia omnino prohibemus; Tranſitum etiam ad quemcumque Ordinem Hoſpitalarium, vel Militarem, vel Hoſpitalarium ſimul & Militarem, etiamſi in hujuſmodi Ordinibus Clauſtralis, & Regularis obſervantia vige- ret: ac etiamſi agatur de Apoſtata, vel non Apoſtata, a primævo ſuo Ordine ad quemcumque alium tranſire volente pari modo prohibemus. Inſuper quibuſcumque Superio- ribus Regularium, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus Legatis, ejuſdem Sanctæ Ro- manæ Eccleſiæ Cardinali Majori Pœniten- tiario, Nunciis Apoſtolicæ Sedis, Vicelega- to Avenionenſi, utrique Congregationi Car- dinalium negotiis Epiſcoporum, & Regula- rium præpoſitæ, Sacrique Concilii Tridenti- ni Interpretum, per præſentes tollimus, re- vocamus, & abrogamus quæcumque Privile- gia, Auctoritates, Facultates, & conſuetu- dines, ejuſmodi tranſitum concedendi cui- cumque Regulari, Clauſtrali, Apoſtatæ, vel non Apoſtatæ, quacumque de cauſa, quam- vis etiam conſenſus, tam Superioris, in cu- jus Ordine antea profeſſus fuerit, quam al- terius Superioris, in cujus Ordine novam Profeſſionem emittere voluerit; Nobis au- tem, Noſtriſque Succeſſoribus Romanis Pon- tificibus pro tempore exiſtituris ſimiles con- ceſſiones penitus reſervamus, ita ut in po- ſterum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Legati, ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Major Pœnitentiarius, Nuncii Apoſtolicæ Sedis, Vicelegatus Avenionenſis, prædictæque Congregationis in examine li-

„ bel-

„ bellorum ſupplicum, hujuſmodi tranſitus „ poſtulantium, hac de re nihil omnino de„ cernere poſſint, niſi Noſtro, vel Romani „ Pontificis pro tempore extituri ſpeciali Re„ ſcripto, ejuſmodi libelli ſupplices ad illos „ remiſſi fuerint: quo reſcripto etiam obten„ to, nihilominus tranſitus facultatem, etiamſi „ cauſæ ejus concedendi ſummæ viderentur, „ nullo modo concedere valeant, niſi poſtquam „ Nobis, & pro tempore extituro Romano „ Pontifici, totius rei diſtincta & accurata „ relatio facta fuerit, & poſtquam a Nobis „ ipſis, vel a Romano Pontifice pro tempore „ extituro earumdem cauſarum pondus appro„ batum, & tranſitus facultas conceſſa fue„ rit.

„ §. 3. Eiſdem vero præſentibus litteris no„ ſtris quoſcumque tranſitus, non obſervato „ ad unguem harum tenore, imposterum fa„ ciendos, nullos, & invalidos fore, & eſſe „ declaramus; Ordinariis Locorum conceden„ tes vel ad illos extendentes eamdem facul„ tatem procedendi in eos, qui deinceps, præ„ ſenti Conſtitutione non obſervata, ad alium „ Ordinem tranſire auſi fuerint, quam Tri„ dentina Synodus Ordinariis conceſſit in Re„ gulares, extra Monaſteria vagantes, & cri„ mina committentes.

„ §. 4. Decernimus quoque &c.

„ §. 5. Quocirca mandamus univerſis Loco„ rum Ordinariis, ut, quando, ubi, & quo„ ties opus fuerit, eaſdem præſentes ſolemni„ ter publicantes, eis in præmiſſis efficacis de„ fenſionis præſidio aſſiſtant, non obſtantibus „ Conſtitutionibus, &c.

„ §. 6. Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto, Idibus Februarii, Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

P. Card. Prodatarius.

Viſa de Curia

J. F. Card. Oliverius Archiep. Ancyranus.

L. Martinettus.

62 Regulares omnes Profeſſi tam Superiores, quam ſubditi nequeunt condere Teſtamentum. *Communis & certa*, per text. *in cap. Quia ingredientibus* 2. *de Teſtamentis*, & *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *qu.* 3. ibi: *Quia ingredientibus Monaſterium convertendi gratia, ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem Monaſterii Juris fiant, aperta Legis definitione decretum eſt*. Idem habetur *Authent. Ingreſſi, Cod. de SS. Eccleſiis*. Et ratio clara eſt, quia ob votum Obedientiæ, & Paupertatis omni libertate, & proprietate ſe privant, ita ut nec velle, nec nolle, nec quidquam proprium, de quo diſponere poſſint, amplius habeant, *arg. citatis Juribus*, juncto capite *Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1.

Neque Regulares teſtari poſſunt ad pias cauſas. *Communis*. Juris enim rationes æque in Teſtamentis ad pias cauſas, ac in aliis locum habent; Adeoque Jura indiſtincte ſunt intelligenda, cum ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus, *cap. Quia circa* 22. *de Privilegiis*, & *l. de pretio* 8. *ff. de Publiciana in rem actione*. Immo neque de licentia Prælati, ſeu Superioris. *Communis*, quia, ut dicitur *in l. Nemo* 45. *ff. de Regul. Jur. Nemo plus Juris ad alium transferre poteſt, quam ipſe haberet*, & *cap. Nemo poteſt* 79. *de Regul. Jur. in* 6. *Nemo poteſt plus Juris transferre in alium, quam ſibi competere dignoſcatur*; Cum nemo poſſit dare quod non habet; *l. Traditio* 20. *ff. de acquirendo rerum dominio*, *c. Dalbertum* 1. *qu.* 7. *cap. Quomodo*, *de conſecrat. diſt.* 4. *cap. Quod autem* 5. *de Jurepatronat.* Et expreſſe declaravit *Sacra Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ ſub die* 19. *Januarii* 1696. *Decreto* 5. & approbavit Congregatio particularis quinque Cardinalium *die* 25. *Julii ejuſdem anni in cauſa Religioſorum S. Spiritus in Saxia de Urbe*, ubi quod dicti Religioſi non poſſunt Teſtamentum condere, neque de licentia Præceptoris, ſeu Commendatoris Domus; apud Monacell. *tom.* 2. *titul.* 13. *formul.* 17. *numer.* 13. 63 64

Nec poſſunt Regulares teſtari, etiamſi ante Profeſſionem ſibi aliquam ſummam ſuorum bonorum reſervaſſent cum facultate teſtandi, quia eſt actus dominii, pro quo explendo defecit prorſus in eis habilitas, cum ſit ſpecies novæ ultimæ voluntatis. Paſſerin. *de ſtatibus homin. tom.* 1. *quæſt.* 186. *art.* 6. *nu.* 50. Monacell. *tom.* 1. *in Append. Adnotat. ad Conſtitut. Clement. VIII. de largitione muner. num.* 17. Sanchez, & alii paſſim, *arg. ſupracitatis Juribus*. 65

Quinimo Regularibus Profeſſis neque licet Teſtamentum a ſe conditum ante emiſſam Profeſſionem moderari per viam declarationis. *Sacr. Congreg. Concil.* 4. *Auguſt.* 1685. *lib.* 25. *Decret. fol.* 237. apud Monacell. *tom.* 4. *ſupple-* 66

plement. ad 2. *tom. num.* 277. Vide verb. Teſtamentum *art.* 3. *n.* 36.

69 Quo ad ea, quæ poſſunt, & debent neceſſario obſervare Regulares circa largitionem munerum, datur hic ad litteram

Conſtitutio Clementis VIII. De largitione munerum una cum ejus Confirmatione facta ab Urbano VIII. ſub pœnis privationis Officii, vociſque activa, & paſſivæ ipſo Jure incurrendis, Januario quoque menſe legenda.

CLEMENS EPISCOPUS, &c.

„ RElegioſæ Congregationes ab inſigni Sanctitate viris Spiritus ſancti afflatu inſtitutæ, tantas Eccleſiæ Dei utilitates omni tempore attulerunt, ut ad eas conſervandas, & inſtaurandas Romani Pontifices Prædeceſſores Noſtri, magnam jure optimo diligentiam ſemper adhibuerint; Nam cum ea ſit rerum humanarum conditio & natura, ut etiam quæ optime fundata & conſtituta ſunt, partim hominum imbecillitate, & ad malum proclivitate; partim Dœmonis aſtutia, paulatim deficiant, ac niſi cura pervigili ſuſtententur, ut deterius prolabantur; idcirco Summorum Pontificum vigilantia magnopere laboravit, ut Regularium Ordinum diſciplina, aut labefactata in priſtinum reſtitueretur, aut ſalutaribus Conſtitutionibus communita, integra, atque incolumis permaneret. Quorum Nos veſtigiis pro eodem Officii munere inſiſtere, & Paſtoralem illorum ſollicitudinem (quantum poſſumus) Divina adjutrice gratia, cupimus imitari.

„ §. 1. Quare, ne ex muneribus, quæ a pluribus Religioſæ vitæ Profeſſoribus ex Chriſti patrimonio, quibuſvis hominibus quavis ex cauſa ſæpe tribuuntur, gravia incommoda, & mala, etiam boni ſpecie, exiſtant; præcavere ſtudentes, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione univerſis, & ſingulis cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, bona immobilia, & redditus certos ex Indulto Apoſtolico poſſidentium, vel non poſſidentium, ſeu cujuſvis Congregationis, Societatis, & Inſtituti (non tamen Militiæ) Regularibus Perſonis utriuslibet ſexus omnem & quamcumque largitionem, & miſſionem munerum penitus interdicimus; Sub qua prohibitione comprehendi volumus omnia & ſingula Capitula, Conventus, & Congregationes, tam ſingulorum Conventuum, Monaſteriorum, Prioratuum, Præpoſiturarum, Præceptoriarum, Domorum, & Locorum, quam Provincialis, aut Generalis cujuslibet Provinciæ, ſive univerſi Ordinis, Societatis, aut Inſtituti; eorumque, vel earum Camerarios, Commiſſarios, & quoſcumque Officiales, & ſingulares perſonas; ipſos etiam Ordinum, Congregationum, & Societatum hujuſmodi Superiores, quaſcumque Dignitates obtinentes, etiam Generales, & Provinciales, Magiſtros, Miniſtros, & quocumque nomine Præfectos, nec non Conventuum, Monaſteriorum, Prioratuum, Præpoſiturarum, Præceptoriarum, Domorum, & Locorum quorumcumque Abbates, Priores, Præpoſitos, Præceptores, etiam majores Guardianos, Miniſtros, Rectores, atque Abbatiſſas, Prioriſſas, & alio quovis titulo Præſidentes, tam ipſis Regularibus, quam Locorum Ordinariis, ſeu quibuſvis Superioribus ſubjectos utriuslibet ſexus ad vitam, vel ad tempus deputatos: adeo, ut nemo unquam eorum, vel earum directe, vel indirecte, palam, vel occulte tam communi, quam particulari, & proprio nomine, etiam ſub quovis ſtatuti, vel conſuetudinis, ſeu verius corruptelæ, aut alio prætextu, vel quacumque cauſa, niſi in Generali Capitulo, aut alia Generali Congregatione, re mature diſcuſſa, unanimi conſenſu omnium, Superiorumque permiſſu, cauſa approbata fuerit, quicquam tale attentare valeat.

„ §. 2. Id autem ita abſolute, & generatim vetitum intelligatur, ut neque omnino fas ſit, quicquam donare, tam ex fructibus, redditibus, & proventibus, collectis, vel contributionibus, aut obligationibus, ſive eleemoſynis, aut ſubſidiis certis, vel incertis, ordinariis, ſeu extraordinariis, menſæ, ſeu maſſæ communis, vel cujuſvis fabricæ, & Sacriſtiæ, quorum bona communiter, ut præfertur, adminiſtrantur, ſeu quæ rationibus reddendis ſunt obnoxia, quam ex pecuniis etiam, quæ a ſingulis quovis modo acquiſitæ in commune conferendæ omnino ſunt: Nec ſi per viam voluntariæ contributionis in communi congerantur: Nec ſi forſan privatim, & nominatim cuilibet Religioſo a ſuis Superioribus, vel a propriis affinibus, propinquis, familiaribus, amicis, aut benevolis, vel a piis Chriſtifidelibus, etiam eleemoſynæ, aut Caritatis, & illius propriæ Perſonæ intuitu attributæ, ſeu quoquomodo per quemlibet Religioſum ſuo Mo-

„ na-

„ naſterio, Domui, aut loco acquiſitæ, eique,
„ ut ad libitum de iis diſponat, per Superio-
„ res conceſſæ fuerint, præterquam leviora e-
„ ſculenta, aut poculenta, ſeu ad devotio-
„ nem, vel Religionem pertinentia munuſca-
„ la communi tantum, numquam vero parti-
„ culari nomine (ubi Superiori de conſenſu
„ Conventus videbitur) tradenda.
„ §. 3. Sed & hujuſmodi miſſiones mune-
„ rum ipſis Religioſis utriuslibet ſexus, non
„ ſolum per ſe, verum etiam per alios tam
„ directe, quam indirecte prohibitas declara-
„ mus.
„ §. 4. Neque vero quiſpiam ab hac gene-
„ rali proibitione ſe excuſare valeat, etiamſi
„ munera miſerit cuivis Perſonæ Laicæ, vel
„ Eccleſiaſticæ cujuſcumque ſtatus, gradus,
„ dignitatis, ordinis, vel conditionis, & qua-
„ vis, non ſolum mundana, & Ducali, Re-
„ gia, Imperiali, verum etiam Eccleſiaſtica,
„ & Pontificali, aut alia majori, etiam San-
„ ctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalatus dignitate
„ fulgentibus, etiam proprio loci Ordinario,
„ etiam ex cauſa, & occaſione benedictionis,
„ vel ſuſceptionis Habitus Regularis, Tonſu-
„ ræ, aut Profeſſionis Monialium, tam ſibi
„ ſubditarum, quam non ſubditarum, aut ipſi
„ etiam proprio Ordinis, vel Congregationis
„ Protectori, Vice-Protectori, Generali, vel
„ Provinciali, aut cujuſvis Monaſterii, Prio-
„ ratus, Domus, aut cujuslibet alterius Loci
„ Regularis Superiori, aut aliquo quocumque
„ Officio, munere, aut Dignitate fulgenti,
„ vel cuicumque etiam ſimplici, & particulari
„ Religioſo; ita ut inter ipſos quoque Reli-
„ gioſos (ne prava ambitioſi impulſus pro
„ conſequendis in ſua Religione Gradibus, &
„ Dignitatibus alter alterius gratiam per bene-
„ volentiam aucupetur) quæcumque largitio,
„ aut donatio munerum, (niſi rerum mini-
„ marum de licentia expreſſa, & in ſcriptis
„ Superiorum) ſit penitus interdicta.
„ §. 5. Inſuper prohibemus, ne unquam eiſ-
„ dem Regularibus liceat ullas pecunias quo-
„ quomodo erogare in alicujus etiam Benefa-
„ ctoris, aut Protectoris, vel Ordinarii hono-
„ rem, etiam occaſione tranſitus, vel primi
„ ingreſſus, aut ad Beneficiorum acceptorum
„ memoriam, gratique animi teſtificationem,
„ ſeu pro prædictis perſonis, quavis auctorita-
„ te, vel Dignitate fulgentibus honorifice,
„ laute, & opipare excipiendis, ſeu pro qui-
„ buſvis conviviis eiſdem, aut cuivis illorum,
„ quacumque occaſione, vel cauſa exhiben-
„ dis, vel pro comeſſationibus, aut compota-
„ tionibus quibuſvis perſonis, tam ejuſdem
„ Ordinis, Congregationis, Monaſterii, Do-
„ mus, aut loci, quam extraneis largiendis,
„ aut pro exhibendis ſpectaculis etiam piis in-
„ tra Eccleſias, Monaſteria, & Domos ſa-
„ cras, ſeu pias, vel extra eas, in quibus pu-
„ blicis, aut privatis, ſacris, aut profanis lo-
„ cis, etiam ubi Sanctorum, & Sanctarum vi-
„ ta, aut res pie geſtæ, etiam in memoriam
„ Paſſionis Dominicæ populis ſpectandæ pro-
„ ponuntur, aut alias in prædictis, ſive in
„ quibuſvis rebus ſupervacaneis ad pompam,
„ & oſtentationem, aut ad oblectationem,
„ vel paucorum lucrum, & privata commoda
„ quomodolibet pertinentibus, niſi re ipſa pro
„ divino cultu, & veris Chriſti pauperum in-
„ digentiis, ſervato in hoc Caritatis ordine,
„ & habita neceſſitatis ratione, de conſilio,
„ & conſenſu Superiorum ſublevandis, aut a-
„ lias in rebus licitis, & per Capitulum Ge-
„ nerale, aut Provinciale non prohibitis, vel
„ Taxam ibi forſan præſcriptam non exceden-
„ tibus, ſumptus hujuſmodi fiant.
„ §. 6. Declarantes tamen, per hæc lauda-
„ bilem, & Apoſtolica doctrina, ſacriſque Ca-
„ nonibus commendatam hoſpitalitatem, præ-
„ ſertim erga pauperes, & peregrinos nequa-
„ quam imminui, aut prohiberi. Quinimmo
„ ſi qui redditus ad id, vel ex fundatione,
„ vel ex inſtitutis, ſtatutis, aut conſuetudini-
„ bus aliquorum Monaſteriorum, Ordinum,
„ aut Regularium hujuſmodi Locorum, aut
„ ex Teſtatorum, vel Donantium voluntati-
„ bus, ſive alias applicati, aut donati ſunt,
„ eos omnino (ut decet) integre in uſus pios
„ hoſpitalitatis hujuſmodi erogandos eſſe, &
„ præſertim in Monaſteriis, ſeu Locis deſer-
„ tis, & ab Laicorum ædibus longius remotis,
„ ubi tamen pauperum, & vere egenorum ra-
„ tio in primis habeatur.
„ §. 7. Si quot vero ditiores occaſiones tran-
„ ſitus, ſive alias ex devotionis, aut neceſſita-
„ tis cauſa eo divertere contigerit, eos ſane
„ deceret Refectorio communi cum Religioſis,
„ menſaque, & ferculis communibus, nequa-
„ quam a ceteris diſtinctis contentos eſſe; Ve-
„ rum omnino ipſi Regulares in hoſpitibus hu-
„ juſmodi potentioribus excipiendis ita ſe ge-
„ rant, ut eis frugalitas, & paupertas Religio-
„ ſa prorſus eluceat.
„ §. 8. Pari etiam ratione diſtricte inhibe-
„ mus, ne quiſpiam ex prædictis Laicis alias,
„ quam, ut ſuperius dictum eſt, vel Clericus
„ ſæcularis, vel Regularis quocumque hono-
„ re, præeminentia, nobilitate, aut excellen-
„ tia,

„ tia, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardi„ nalatus dignitate præditus, etiam Protector, „ Vice-Protector, loci Ordinarius, Prælatus, „ Generalis, Provincialis, aut Monaſterii, „ Domus, vel loci cujuslibet Superior, eo„ rumve affines, propinqui, familiares, aut „ Miniſtri utriuslibet ſexus, quicquam contra „ hanc ſuperius expreſſam prohibitionem re„ cipiant.

„ §. 9. Quod, ſi vel ab aliquo particulari „ Religioſo, vel a Superiore quopiam Ge„ nerali, Provinciali, aut quocumque Officio „ fungente, aut a Conventu, Capitulo, vel „ Congregatione, ſive ab univerſo Ordine, & „ Religione quicquam receperint, id quod ac„ ceperint, ſuum non faciant; Verum, ipſo „ facto, abſque aliqua monitione Judicis, de„ creto, Sententia, aut Declaratione, ad il„ lius reſtitutionem omnino in utroque Foro „ teneantur, adeo ut, reſtitutione ipſa reali„ ter non facta, neque etiam in Foro con„ ſcientiæ abſolvi poſſint.

„ §. 10. Hanc autem reſtitutionem fieri vo„ lumus non privatim ei Religioſo, qui do„ navit, ſed ei Monaſterio, Domui, vel al„ teri loco, de cujus bonis facta eſt largitio, „ vel ſi non de ejus bonis donatum eſt, in „ quo idem Religioſus donans Profeſſionem „ emiſit, vel ſi nomine totius Capituli, Con„ ventus, aut Congregationis, vel univerſi „ Ordinis, ſeu Religionis donatio facta exti„ terit, pariter communi menſæ, aut maſſæ, „ cujus nomine donatum fuerit, accepta mu„ nera reſtituantur, ita ut, nec qui donavit, „ nec Conventus, Capitulum, Congregatio, „ Ordo, aut Religio, cui reſtitutio facienda „ eſt, illam remittere, & iterum condonare, „ aut recipientem ab obligatione reſtituendi „ eximere, vel ut in pauperes eroget, conce„ dere quoquomodo poſſit.

„ §. 11. Quod ſi quis ex ſupradictis Regu„ laribus utriuslibet ſexus, cujuſcumque Gra„ dus, ordinis, Dignitatis, ac ubilibet loco„ rum exiſtentibus, conjunctim cum ceteris, „ ſeu diviſim noſtrarum hujuſmodi prohibitio„ num, ſtatutorum, ordinationum, juſſionum, „ decretorum, mandatorum tranſgreſſor fue„ rit, ſtatuimus, ut omnibus & ſingulis per „ eum obtentis Dignitatibus, Gradibus, Mu„ neribus, & Officiis, eo ipſo privatus, ac ad „ illa, & alia ſimilia, vel diſſimilia in futu„ rum obtinenda inhabilis perpetuo, & inca„ pax, ac perpetua infamia, & ignominia no„ tatus exiſtat; Et præterea privationem vo„ cis activæ, & paſſivæ, abſque ullo Superio„ ris Decreto, aut miniſterio, ipſo facto in„ currat: nec non ultra hujuſmodi pœnas, „ etiam tamquam contra furti, & ſimoniæ „ criminum reum, tam per viam denuncia„ tionis, accuſationis, aut querelæ, quam et„ iam ex Officio procedi, & inquiri, condi„ gniſque ſuppliciis affici debeat.

„ §. 12. Pœnis aliis a Jure ſtatutis, ac per „ alias Conſtitutiones Apoſtolicas, aut pro„ pria cujuſvis Ordinis, Congregationis, Mo„ naſterii, Domus, aut Loci ſtatuta, vel con„ ſuetudines contra Perſonas aliquid præmiſ„ ſorum committentes, forſan decretis, & „ inflictis, nihilominus in ſuo robore perman„ ſuris.

„ §. 13. Quo circa univerſis, & ſingulis „ modernis, & pro tempore exiſtentibus lo„ corum Ordinariis, eorumque Vicariis, & „ Officialibus, nec non quorumcumque Ordi„ num, Prioratuum, Monaſteriorum, & Do„ morum Superioribus, etiam Generalibus, „ ſeu Provincialibus, ceteriſque, ad quos ſpe„ ctat, per Apoſtolica Scripta mandamus, „ quatenus ipſi, & eorum ſinguli, quantum „ ad eos pertinet, curent omni ſtudio, dili„ gentia, auctoritate, & vigilantia, præſen„ tem Conſtitutionem firmiter, & inviolate „ obſervari, & contra inobedientes, vel tran„ ſgreſſores condignis pœnis animadverti; eoſ„ dem inobedientes, nec non contradictores „ quoslibet, & rebelles per opportuna Juris, „ & Facti remedia, appellatione poſtpoſita, „ compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi o„ pus fuerit, auxilio brachii ſæcularis.

„ §. 14. Non obſtantibus Conſtitutionibus, „ &c.

„ §. 15. Volumus autem, ut præſentes Lit„ teræ in valvis Sancti Joannis Lateranen. & „ Principis Apoſtolorum de Urbe Baſilicarum, „ & in Acie Campi Floræ publicentur, affi„ xis inibi earum exemplis, & dimiſſis; Quod„ que earum exempla, ſeu illarum compendia „ in libris quorumcumque Statutorum prædicto„ rum Monaſteriorum, Prioratuum, Collegio„ rum, Domorum, Ordinum, & Congrega„ tionum (quoad Moniales in vernaculum, „ & vulgarem cujuſque Regionis ſermonem „ verſa, & a loci Ordinario, qui id quam„ primum fieri curet, ſubſcripta inſerantur, „ & ſaltem quotannis in Capitulis, ſive Con„ gregationibus cujuſque earum alta & intel„ ligibili voce legantur; & nihilominus poſt „ ſexaginta dies a die publicationis (ut præ„ fertur) in Rom. Curia facienda, unum„ quemque citra montes, ultra montes vero

„ poſt

„ poſt quatuor menſes perinde arctent, & afficiant, ac ſi cuique perſonaliter intimatæ, & per eos juratæ fuiſſent.

„ §. 16. Quodve earum tranſumptis, &c.

„ Nulli ergo omnino &c.

L. Card. Prodat.

M. Veſtrius Barbianus.

A. de Alexiis.

Confirmatio & moderatio ſupradictæ Conſtitutionis.

URBANUS PAPA VIII. &c.

„ §. 1. Nuper a Congregatione nonnullorum Romanæ Curiæ Prælatorum coram dilecto Filio Noſtro Antonio tituli S. Petri ad Vincula Presbytero Cardinali S. Onuphrii nuncupato, Majori Pœnitentiario ac Noſtro in Alma Urbe Pro-Vicario in ſpiritualibus generali, & noſtro ſecundum carnem Fratre Germano a Nobis deputata, emanavit Declaratio tenoris ſubſequentis, videlicet.

„ Cum circa interpretationem Conſtitutionis fel. rec. Clementis VIII. ſub dat. XIII. Kal. Julii Pontificatus ſui anno tertio de largitione munerum Regularibus utriuſque ſexus interdicta, nonnullæ difficultates, & ambiguitates ſint exortæ; Congregatio ſpecialiter a S. D. N. Urbano Divina Providentia Papa VIII. coram Eminentiſſimo Cardinali S. Onuphrii Majori Pœnitentiario, ac Urbis Pro-Vicario deputata, auctoritate ſibi attributa declaravit, & declarat, munera a Religioſis utriuſque ſexus tribui poſſe ex cauſis gratitudinis, conciliationis benevolentiæ, ejuſque conſervationis erga ipſam Religionem, vel Conventum, aliiſve cauſis ex ſui natura actum virtutis, & meriti continentibus, modeſte tamen ac diſcrete, & dummodo id non fiat niſi de Superiorum localium licentia, ac etiam cum conſenſu majoris partis Conventus, ſi talis conſenſus de Jure, vel ex Conſtitutionibus, ſeu conſuetudinibus cujuſque Religionis reſpective, in hujuſmodi caſibus requiratur; Conſenſum vero Conventus *in* §. 2. ejuſdem Conſtitutionis ad leviora eſculenta, aut poculenta, ſeu ad devotionem, & religioſitatem pertinentia munuſcula largienda &c. requiſitum, intelligi debere de conſenſu alias de Jure requiſito, & ubi concurrit ambitionis ſuſpicio, qua ceſſante, nec in his requiri licentiam Superiorum in ſcriptis *in* §. 4. ejuſdem Bullæ requiſitam, ſed ſufficere licentiam, etiam oretenus ejuſdem conceſſam, declarat; Comeſſationes autem, Compotationes, & Convivia, in excipiendis præſertim Benefactoribus, Protectoribus, vel Ordinariis honorifice, & laute, de quibus *in* §. 5. & 6. ejuſdem Conſtitutionis, cenſeri tantummodo prohibita, ſi decentiæ ſtatus Regularis adverſentur; Reſtitutionem vero receptorum Conventibus faciendam, de qua *in* §. 10. ibidem cautum eſt, intelligi debere de Conventibus, ad quos data, ſeu miſſa de Jure pertinent, ſi id commode fieri poteſt, alias Conventui ejuſdem Religionis viciniori loco, ubi petita fuit abſolutio, reſtituantur; Inſuper eadem facultate ſibi tributa, omnes, qui hucuſque adverſus ſupradictæ Conſtitutionis Capitula hic moderata largiti fuerunt, vel receperunt, a pœnis quibuſcumque in eadem Conſtitutione inflictis, & incurſis poſſe, & debere a propriis Confeſſariis abſolvi in foro conſcientiæ, etiam non facta prius hujuſmodi rerum donatarum, ſeu datarum reſtitutione; quoad eos vero, qui præter modum prædictum graviori Religionis detrimento largiendo, vel recipiendo tranſgreſſi ſunt, ſed ob inopiam reſtituere nequeunt, eadem Sanctitas concedit Majori Pœnitentiario, ut de præteritis uſque ad diem datæ præſentium in Foro conſcientiæ abſolvat, diſpenſet, & condonet, ſeu abſolvi, diſpenſari, & condonari mandet, prout in Domino magis expedire judicaverit.

„ §. 2. Et ne prædictæ Clementis VIII. Conſtitutionis memoria dilabatur, Superiores locales cujuſcumque Monaſterii, Conventus, Domus, ac Collegii Regularis ſub pœna privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo Jure incurrenda, efficere teneantur ut in perpetuum ſingulis annis menſe Januario, non ſolum prædicta Conſtitutio (quam in reliquis ejus partibus eadem Sanctitas omnino obſervari jubet, & quatenus opus ſit, innovat, quemcumque prætenſum non uſum, aut prætenſum uſum, ſeu prætenſam conſuetudinem damnando, & irritando) verum etiam hoc Decreto in aliqua publica Congregatione, vel ſaltem in publica menſa perlegantur; Omnibus tam Eccleſiaſticis Perſonis, etiam Regularibus, quam Laicis

„ cu-

„ cujuſcumque ſint Ordinis, Conditionis, „ Status, ac Dignitatis, etiam ſpeciali nota dignis, & qui ſub generali diſpoſitione comprehenderentur, prædictam Clementis Conſtitutionem contra præſentis Decreti tenorem declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta, ſuper quibus Sanctiſſimus mandavit expediri Breve datum Romæ die decima quinta Septembris „ 1640.

„ §. 3. Quapropter, ut præmiſſa firmius ſubſiſtant, & inviolabiliter obſerventur, quantum cum Domino poſſumus, providere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione Noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, declarationem præinſertam cum omnibus, & ſingulis in ea contentis tenore præſentium perpetuo confirmamus, & approbamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, & ſingulos, tam Juris, quam Facti defectus, ſi qui deſuper quomodolibet intervenerint, ſupplemus, illaque inviolabiliter ab omnibus, ad quos ſpectat, & ſpectabit in futurum, obſervari.

„ §. 4. Sicque, & non aliter &c.

„ §. 5. Non obſtantibus &c.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris, die XVI. Octobris MDCXL. Pontificatus Noſtri anno „ decimo octavo.

M. A. Maraldus.

68 Recipientes munera a Regularibus contra præſcriptum dictarum Conſtitutionum Clementis, & Urbani VIII. quicumque ſint, ſive Regulares, ſive Sæculares, quacumque Dignitate, vel Superioritate præditi, in neutro Foro abſolvi poſſunt ante factam reſtitutionem, ut patet in d. Conſtitutione Clementis VIII.

69 §. 9. Et ſi munus excedat ſummam ſcutorum decem, neque poſſunt abſolvi a Summo Pœnitentiario, prout patet ex noviſſima Conſt. Innocentii XII. declaratoria facultatis Cardinalis Pœnitentiarii, emanata tertio Nonas Septemb. 1692. incip. *Romanus Pontifex*, in qua §. 17. ſic expreſſe habetur: *Munera a Regularibus contra recolend. mem. Clementis Papæ VIII. pariter Prædeceſſoris Noſtri anno Incarnationis præfatæ 1594. tertio decimo Kalendas Julii editam Conſtitutionem ultra valorem decem ſcutorum monetæ recipientes, exceptis rerum medicinalium, ſeu devotionis muneribus, ante factam reſtitutionem non abſolvat, nec mandet abſolvi. Infra vero prædictum valorem, nonniſi facta arbitrio ipſius Majoris Pœnitentiarii, ſeu per eum eligendi Confeſſarii eleemoſyna, quæ in beneficium Religionis, ſeu Conventus, cui de Jure facienda eſſet reſtitutio, ſi caute fieri poteſt, erogetur, abſolvat, ſeu mandet abſolvi*. Vide infra *n.* 128.

70 Regulares non poſſunt uti Livellis, niſi ſervata forma dictæ Conſtitutionis Clementis VIII.; ſic declaravit *Sacra Congregat. Epiſcop. in Florentina* 21. *Jul.* 1690. *ad relationem clara mem. Cardinalis Petrucci*, apud Monacell. *loc. cit. num.* 7.

71 Quoad ea, quæ concernunt Regulares aſſumptos ad Epiſcopatum. Vide verb. *Epiſcopus artic.* 7.

72 Aſſignatur tempus, quo a Regularibus legendæ ſunt variæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, & Decreta Sacrarum Congregationum ſub pœna privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto a Superioribus incurrenda, ut notat Lantuſca, *in Theatr. Reg. verb.* Decreta *n.* 2.

Menſe igitur Januario.

Legi debent Conſtitutiones Clementis VIII. incip. *Religioſas Congregationes*, & Urb. VIII. incip. *Nuper a Congregatione* de largitione munerum. Sic ſtatuitur in Conſt. Urb. VIII. incip. *Nuper* §. 2.

Kalendis Martii.

Legi debet Decretum ſpectans ad Sanct. Officium Alexandri VII. juſſu editum incip. *Licet alias*. Sic ſtatuitur in ipſa Conſtitutione §. 5. ubi mandatur, quod legatur una cum aliis Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ad S. Officium Inquiſitionis adverſus Hæreticam pravitatem pertinentibus quotannis legi ſolitis juxta Decretum Urbani VIII. incip. *Sanctiſſimus Dominus*.

Feria ſexta poſt Octavam Corporis Chriſti, & Feria ſecunda poſt primam Dominicam Adventus; Vel infra terminum unius menſis immediate ſubſequentis, juxta Decret. Sacræ Congregationis Regular. ad inſtantiam Procuratoris Generalis Congregationis Lateranenſis editum *die* 16. *April.* 1630. Vel infra terminum decem dierum immediate ſubſequentium, juxta Decretum ejuſdem Sacræ Congregat. Regular. ad inſtantiam Procuratoris Generalis Ordinis Eremitarum S. Auguſtini editum *die* 21. *Maii* 1638.

Legi debent Decreta Sacræ Congregationis Con-

Concilii de celebratione Miſſarum incip. *Nuper a Congregatione*.

Feria ſexta poſt octavam Aſſumptionis B. M. V. vel per totum reſiduum Menſis Augu- ſti, juxta Decretum Sacræ Congregationis S. Inquiſitionis ad inſtantiam Procuratoris Generalis Congregationis Lateranenſis editum *die* 11. *Febr.* 1638.

Legi debet ſub pœnis privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis, atque aliis ſuæ Sanctitatis arbitrio infligendis &c. Decretum Sacræ Congregationis Sancti Officii juſſu Urbani VIII. editum de obſervantia Conſtitutionum Apoſtolicarum ad Sanctum Officium pertinentium incip. *Sanctiſſimus Dominus*.

Diebus a Superiore aſſignandis bis quotannis.

Legi debent ſub pœnis privationis Officiorum, & vocis activæ, & paſſivæ Decreta Generalia Clementis VIII. pro reformatione Regularium incip. *Nullus omnino*; Et Decreta Sacræ Congregationis Concil. Urbani VIII. juſſu edita de Regularibus Apoſtatis, & Ejectis incip. *Sacra Congregatio*, una cum Decreto ejuſdem Sacræ Congregationis Innocenti XII. juſſu edito, moderatorio, & incorrigibilium reſpective innovatorio incip. *Inſtantibus Procuratoribus*.

Item bis quotannis diebus a Superiore aſſignandis.

Legi debent Decreta Clementis VIII. ſuper receptione, educatione, & Profeſſione Novitiorum, quorum primum incip. *Regularis diſciplinæ*, Secundum incip. *Sanctiſſimus in Chriſto*, Tertium iterum incip. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, Quartum item incip. *Santiſſimus in Chriſto Pater*, Quintum incip. *Cum ad Regularem diſciplinam*.

Item in quolibet Generali, vel Provinciali Capitulo, Congregatione, Capitulari Congreſſu, Dieta &c. ſub pœnis privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis.

Legi debet Decretum Sacræ Congregationis S. Officii Urbani VIII. juſſu editum de obſervantia Conſtitutionum Apoſtolicarum, & decretorum ad Sanctum Officium pertinentium incip. *Sanctiſſimus Dominus*. Item ſub iiſdem pœnis legi debet ſaltem ſemel ſingulis annis Kalendis Martii in publica Menſa, vel alias in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato una cum aliis Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ad S. Officium Inquiſitionis adverſus Hæreticam pravitatem pertinentis quotannis legi ſolitis, juxta dictum Decretum Urbani VIII. incip. *Sanctiſſimus Dominus*.

Item ſexto quoque menſe in Conventibus Recollectionis, & Novitiatus pro Noſtratibus, legi debet Decretum Innocentii XI. incip. *Pro meliori Novitiorum*.

Item pro Noſtratibus bis ſaltem in ſingulis annis ſub pœna deſtitutionis Superiorum Localium ipſo facto incurrenda.

Legi debet Conſtitutio pro reſtituendo, ac conſervando Candore Regularis diſciplinæ edita ab Urbano VIII. *die* 1. *Junii* 1640. & incip. *Militantis Eccleſiæ*.

Regulares utriuſque ſexus tenentur ad obſer- 73
vantiam Regulæ ſecundum primævam inſtitutionem; textu expreſſo in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 1. *cap. Cum cauſam* 27. *de election. cap. Ad noſtram* 4. *de appellat. cap. Super eo* 9. *& cap. Ex parte* 29. *de Regularibus, cap. Recolentes* 3. *Et cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachor.* Quamvis enim controvertant Doctores, an ſi reducatur religio, ſeu Monaſterium, ad primum regulæ rigorem, priſtinamque ſeveritatem, teneantur Regulares inibi profeſſi ad illam reformationem; poſſintque ad illam ſervandam compelli? Et Oltrad. *conſil.* 96. & aliqui alii tenuerint non poſſe præciſe compelli; Tamen contraria opinio eſt *Communis* per *Jura citata*, & eam tenent Innocentius *in cit. cap. Super eo* 9. *de Regularibus*, & ibi Joannes Andreas, Butrius, Cardinal. & Abbas, & idem Abbas plene *in cap. Ad noſtram* 3. *de appellationibus num.* 4. & ibi late Felinus *n.* 4. *&* 5. Decius *n.* 5. *&* 6. Præpoſitus *n.* 9. Butrius *in cap. Cum cauſam* 27. *de elect. n.* 14. *&* 15. ubi ſic expreſſe dicit: *Non excuſantur intrantes Religionem collapſam, ſi ipſam profitentur, licet tempore, quo profitentur, non ſit ibi obſervantia, ſi Regulam ad unguem non ſervant, & ſic videtur, quod omnes Monachi vadant ad Domum Diaboli*. Et ibidem Joann. de Anania *n.* 4. dicens: *Nota textum (& ſervent regulam), qui probat, quod non excuſatur ille, qui intrat Religionem collapſam, in qua Regula non ſervatur ad unguem, ſi illam profitetur, & ſic videtur ſecundum Dominum Antonium, quod hodie omnes Monachi vadant ad Domum Diaboli*. Et ſequitur Fagnan. *ibidem n.* 33. *& in c. Ne innitaris* 5. *De Conſtitutionibus nu.* 326. *& in c. Recolentes* 3. *de ſtatu Monachor. a n.* 4. *ad* 7. Donatus *prax. rerum Regularium tom.* 4. *tr.* 15. *q.* 5. *per tot.* & alii paſſim; quam ſententiam uti veram, & communem amplexa eſt Rota *deciſ.* 216. *part.* 2. *diverſ. per tot. & præſertim n.* 7. *& ſeq.* & probavit

bavit *Sac. Cong. Concilii* apud Fagn. *in cit. cap. Recolentes* 3. *de ſtatu Monachor. num.* 7. ubi cenſuit, poſſe Superiores Regularium inducere reformationem juxta ipſorum Inſtituta, ſi eorum Monaſteria ſint relaxata, & regula collapſa, & ad illam omnes obligare, ut colligitur *ex cit. cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*.

74 Et ratio eſt, quia Religioſi per Profeſſionem renunciarunt propriæ voluntati, cum non amplius habeant velle, nec nolle; textu expreſſo *in cap. Si Religioſus* 27. *de election. in* 6. *cap. Religioſus* 2. *de Teſtament. etiam in* 6. *cap. Religioſi* 5. *de ſepulturis*; *item in* 6. *cap. Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1. & ut recte dicunt Summa Aſten. *tit.* 47. *de Regularib. art.* 3. *in* 7. *quæſt.* Fagnan. *loc. cit. num.* 6. & alii.

75 Profitentes profitentur Regulam, non conſuetudinem, & relaxationem, immo ad id expreſſam faciunt proteſtationem, adeoque ad regulæ obſervantiam compelli poſſunt a Superioribus, non obſtante contraria conſuetudine, & inducta relaxatione.

76 Et tanto magis hoc poteſt fieri a Summo Pontifice, Regularibus enim nefas eſſet reluctari Papæ reformationem inducenti; Unde miratur, & recte conqueritur Fagnanus *in cit. c. Ne innitaris* 5. *de Conſtitutionibus n.* 326. quod quidam Regulares, audita opinione, quam nonnulli Auctores probabilem dicunt, quod Summus Pontifex non poſſit Regularibus ad præſcriptum Regulæ reformationem indicere præter conſuetudinem, quæ in Religione vigebat tempore profeſſionis emiſſæ, auſi ſint debitam mandatis Apoſtolicis obedientiam denegare, cum talis opinio ſit manifeſte falſa, & contra C. *Cum cauſam* 27. *de elect. c. Ad noſtram* 3. *de appell. cap. Super eo* 9. *& cap. Ex part.* 29. *de Regularibus, c. Recolentes* 3. *& cap. Ea, quæ* 8. *de ſtatu Monachor.* & expreſſe contra Conc. Trid. *cit. cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, & contra communem Doctorum.

77 Immo Papa poteſt indicere Religioſis etiam ſtrictiorem vitam, quam Regula exigat, ut per Doctores *in cit. c. Super eo* 9. *de Regularibus, & c. Ad noſtram* 3. *de appellat.* & Fagn. expreſſe *in cit. cap. Recolentes* 3. *de ſtatu Monachor. num.* 7. ſicut de facto Bonifacius VIII. induxit univerſis Monialibus clauſuram perpetuam, ut *in cap. Periculoſo unic. de ſtatu Regularium in* 6. innovato a Concilio Trid. *in cap.* 5. *ſeſſ.* 24. *de Regularibus*: Et S. Pius V. in Conſtit. incip. *Decori*, ad eam clauſulæ legem adſtrinxit etiam Sanctimoniales illas, quæ ex Fundatione Religionis, ſeu Monaſterii ad eam non tenebantur; Et Clemens VIII. in Decretis de reform. Regular. incip. *Nullus omnino* in pluribus Regulares reſtrinxit ultra præſcriptum Regulæ; Quod factum eſt etiam in Decretis Sacræ Congregationis Concilii juſſu Urbani VIII. editis de Regularibus Apoſtatis, & Ejectis incip. *Sacra Congregatio*, & in Decreto ejuſdem Sacræ Congregationis moderatorio, & Incorrigibilium reſpective innovatorio juſſu Innocentii XII. edito, & incip. *Inſtantibus Procuratoribus*; Neque in his poſſunt Religioſi reſiſtere, quia, ut expreſſe dicitur *in c. Si Religioſus* 27. *de electione in* 6. Religioſorum arbitrium non ex ſua, cum velle, vel nolle non habeant, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuerunt, & cujus imperio ſe ſubjecerunt, voluntate dependet, ibi: *Si Religioſus, cujus arbitrium non ex ſua, cum velle, vel nolle non habeat, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependet &c.* Et concordant *cap. Religioſus* 2. *de Teſtament. in* 6. *& cap. Religioſi* 5. *de ſepultur. eod. in* 6. *cap. Non dicatis* 21. *cauſ.* 12. *q.* 1. cum ſimilibus.

Unde Regularibus renuentibus reformatio- 78
nem indictam recipere, & integre obſervare, ſolet Sedes Apoſtolica interdicere, & denegare licentiam recipiendi, & admittendi aliquod ad Habitum, & Profeſſionem, ut patet ex Decretis Clementis VIII. citatis *ſupra n.* 72. §. *Item bis quotannis*, & Conſtit. Innocentii X. incip. *Inter cetera*, & pluribus aliis Decretis Sacrarum Congregationum.

Et quod etiam Monaſteriis renuentibus re- 79
formationem acceptare non concedatur licentia recipiendi Puellas ad Habitum, ſtatuit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana* 26.
Maii 1602. Item nec admittendi ad Profeſſio- 80
nem eas, quæ ſe ad illam nolunt obligare. *Ead. Sacra Congreg. Epiſcop. in Neapolitana* 8.
Aprilis 1605. In iis Monaſteriis, quæ partim 81
illam reformationem recipiunt, & partim non, recipi non debent niſi illæ, quæ ſe volunt reformationi ſubjicere; *Ead. Sac. Congreg. Epiſcopor.* 17. *Aprilis* 1702. Nec reformatio eſt cre- 82
denda ſtatim, ſed probanda diu, antequam detur licentia veſtiendi. *Ead. Sacr. Cong. Epiſcop. in Capuana* 17. *Novemb.* 1602. *&* 4. *Maii*
1604. & conſimiliter ſæpe ſæpius alibi. Quæ 83
tamen Profeſſionem emiſerunt, antequam introduceretur reformatio, hortari debent ad illam acceptandam, ſed non cogi. *Ead. Sacra Congr. Epiſcopor. & Regular. in Neapolitana* 5. *Martii* 1602. apud Nicol. in Floſcul. verb. *Reformatio num.* 10.

Unde

84 Unde Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 45. *n.* 25. ſic expreſſe habet: *In Mediolanenſi. Licet Regulares Regulam, quam profeſſi ſunt, obſervare teneantur, & cogendi ſint; Nihilominus Moniales, quæ non ita exacte eam obſervant, veluti in jejuniis, in comedendo carnes, geſtando induſium lineum, recitandis Horis Matutinis certa hora noctis, ſunt tolerandæ, ut in Monialibus S. Benedicti juxta mentem Gregorii XIII.* Et ſequitur D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 1. §. 1. *q.* 4. ubi dicit, quod ſi Moniales tempore Profeſſionis limitatam habuerunt intentionem non ſe amplius obligandi, quam ad illam Regulam ſic relaxatam, tunc non tenentur reformatam ex poſt ſervare, quia actus non obligantur ultra intentionem agentium; *l. Non omnis* 19. *ff. Si certum petatur*; Ita multi apud Sanch. *in decal. l.* 6. *c.* 2. *numer.* 39. Si vero abſque ulla expreſſa limitatione profeſſæ ſunt, tenentur Regulam ſic reformatam amplecti, & obſervare, quia ſponte ſua in Religione profitentes ſe ita Regulæ, & vitæ Religioſæ ſubjiciunt, ut paratæ eſſe debeant, quantum ex ſe eſt, ad conſervationem ipſius procurandam; Quare ſi Regularis obſervantia collapſa, & relaxata ſit, tenentur Moniales pati, ut reſtauretur, ſeu reformetur, & per conſequens tenentur etiam Regulam ſic inſtauratam, ſeu reformatam obſervare; Sanchez *loc. cit.* aliique plurimi ibi relati; Et Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 5. *n.* 7. dicit expreſſe, quod Monialis, quæ vult vivere ſecundum corruptelas, & abuſus Monaſterii, eſt in periculo damnationis.

85 Afferuntur Decreta Generalia Clementis VIII. pro reformatione Regularium tam Monachorum, quam Mendicantium cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti, quæ ut dictum eſt ſupra *ſub n.* 72. §. *Diebus a Superiore aſſignandis* bis quotannis legi debent ſub pœna privationis Officiorum, & vocis activæ, & paſſivæ.

CLEMENS PAPA VIII.

„ §. 1. Nullus omnino, prætextu cujuſcumque Privilegii, vel Superioritatis, etiam Generalatus a ſervitio Chori cenſeatur immunis, niſi pro tempore, quo quis in proprii Officii munere actu fuerit occupatus. Cum Lectoribus autem, & Prædicatoribus, Superiores, iis tantum diebus, quibus eos legere, aut prædicare contigerit, diſpenſare poſſint; idem quoque præſtare valeant cum ægrotis, & ſtudiorum cauſa legitime impeditis; In eos vero, qui negligentes, aut inobedientes fuerint, ſalutari pœnitentia Superiores animadvertant, ad præſcriptum Regulæ, & Conſtitutionum, alimenti etiam, ſi opus fuerit, ſubtractione.

„ §. 2. Lectio Sacræ Scripturæ, vel Caſuum Conſcientiæ bis in hebdomada, præſcriptis diebus, in ſingulis Monaſteriis, & Conventibus habeatur, ad quam Fratres omnes conveniant, eaque abſoluta, mutua collatione, circa explicatam Doctrinam ſeſe utiliter exerceant.

„ §. 3. Quo Trid. Concilii Decreta de paupertatis voto cuſtodiendo fidelius obſerventur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, etiamſi Superior ſit, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, cenſus, eleemoſynas, ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut pro Miſſis, tam in propria Eccleſia, quam ubicumque celebrandis, aliove ipſorum juſto labore, & cauſa, & quocumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere poſſit, ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum ceteris illius bonis, redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.

„ §. 4. Neque Superioribus, quicumque illi ſint, ullo pacto liceat eiſdem Fratribus, aut eorum alicui bona ſtabilia etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine concedere.

„ §. 5. Eorum vero, quæ ad neceſſitatem conceſſa erunt, nullus quicquam poſſideat ut proprium, neque ut proprio utatur.

„ §. 6. Qui in præmiſſorum aliquo deliquerit, pœnas, nedum a Concilio Trid. præſcriptas, ſed alias quoque multo graviores Superiorum arbitrio imponendas, incurrat.

„ §. 7. Nulla quorumcumque Superiorum diſpenſatio, nulla licentia, quantum ad bona immobilia, vel mobilia, Fratres excuſare poſſit, quominus culpæ, & pœnæ ab eiſdem Concilii Decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ, obnoxii ſint, etiamſi Superiores aſſeverent, hujuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe, quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus.

„ §. 8. Fratrum veſtitus, & ſupellex Cellarum ex communi pecunia comparetur, & omnino uniformis ſit Fratrum, & quorum-

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ §. 1. Licet Sacra Trident. Synodus, uti „ integritati diſciplinæ Regularium „ proſpiceret, provido conſilio ſtatuerit nemi„ nem cujuſcumque Ordinis Prælatum, vel Su„ periorem vigore cujuſvis facultatis aliquem „ ad Habitum, & Profeſſionem admittere poſ„ ſe, niſi, ut in Ordine ipſo ad quem trans„ fertur, ſub ſui ſuperioris obedientia in clau„ ſtro perpetuo maneat; & licet Pius Papa „ Prædeceſſor noſter Conſtitutionem ediderit, „ qua omnia Privilegia abrogavit quibuſcum„ que Ordinibus, Monaſteriis, Hoſpitalibus, „ & locis piis olim conceſſa, excipiendi, & „ retinendi Fratres, Monachos, Canonicos, „ alioſque, quamvis in Ordine mitiori Pro„ feſſos, prohibendo, ne illi in poſterum ad „ Habitum, & Profeſſionem Regularem ad„ mitterentur, etiamſi perpetuo manere, & „ vivere deberent in clauſtro; nihilominus vi„ ri pietate, & prudentia conſpicui Nobis „ expoſuerunt ſe longa experientia didiciſſe, „ Noſque ipſi, qui, Deo favente, hac ipſa „ die Regulare inſtitutum Ordinis Prædicato„ rum in adoleſcentia profeſſi fuimus, & ad„ huc profitemur, ſæpe longo uſu cognovi„ mus, prædictas ſanctiones, & cautelas pro „ recta Ordinum Regularium diſciplina adver„ ſus calliditatem, & malitiam hominum tuen„ da, parum ſufficere; Siquidem compluries „ contigit, & in dies contingere videmus quoſ„ piam, Ordinis Regularis, & Clauſtralis in„ ſtitutum profeſſos, deinde poſtquam illud „ Apoſtaſia deſeruerunt, vel etiam aliquando „ ſine Apoſtaſia, peculiares ob cauſas, ejuſ„ modi tranſitus facultatem poſtulare. & im„ petrare conſueviſſe a propriis Superioribus, „ ſe Privilegium ſubditis ſuis Regularibus eum„ dem tranſitum ad alias Religiones concedendi „ habere jactantibus, vel ejuſmodi facultatem „ ſibi dari procurare a Sanctæ Romanæ Eccle„ ſiæ Cardinalibus Legatis, vel ab ejuſdem „ Eccleſiæ Cardinali Majori Pœnitentiario, & „ non raro a Noſtræ Civit. Avenionenſis Vi„ celegato, vel ab alterutra ex Congregatio„ nibus Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. „ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium negotiis E„ piſcoporum, & Regularium præpoſita, & „ Sacri Concilii Tridentini Interpretum. Quæ „ facultas tranſeundi ad profitendam Regulam „ alterius Religionis in qua nulla vigeat Clau„ ſtralis, & Regularis obſervantia, vel in „ aliam Religionem Hoſpitalariam, aut Mili„ tarem, vel Hoſpitalariam ſimul, & Milita„ rem, ubi etiam vigeat Clauſtralis, & Re„ gularis obſervantia compluribus decretis ea„ rumdem Congregationum, & optimo ſtatui „ Ordinum Regularium maxime opponitur.

§. 2. Quare præcipua ſollicitudo noſtra erga omnes Regularium familias, quas veluti „ acies caſtrorum, ad excubias militantis Ec„ cleſiæ ordinatas, magno, & vere paterno „ amore complectimur, Nos monet, ut præ„ ſenti Conſtitutione in ſuo pleno robore, & „ vigore perpetuis temporibus duratura, inte„ griori eorumdem Regularium diſciplinæ pro„ videntes, prædictam corruptelam evellere „ ſtudeamus; Itaque omnibus, & ſingulis Re„ gularibus in quocumque Regulari, & Clau„ ſtrali Ordine profeſſis, tranſitum ad quem„ cumque alium Ordinem, in quo Clauſtra„ lis, & Regularis obſervantia non vigeat, „ poſt maturam hac de re habitam delibera„ tionem, motu proprio, & ex certa ſcientia „ omnino prohibemus; Tranſitum etiam ad „ quemcumque Ordinem Hoſpitalarium, vel „ Militarem, vel Hoſpitalarium ſimul & „ Militarem, etiamſi in hujuſmodi Ordinibus „ Clauſtralis, & Regularis obſervantia vige„ ret: ac etiamſi ageretur de Apoſtata, vel „ non Apoſtata, a primævo ſuo Ordine ad „ ejuſmodi alium tranſire volente pari modo „ prohibemus. Inſuper quibuſcumque Superio„ ribus Regularium, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ „ Cardinalibus Legatis, ejuſdem Sanctæ Ro„ manæ Eccleſiæ Cardinali Majori Pœniten„ tiario, Nunciis Apoſtolicæ Sedis, Vicelega„ to Avenionenſi, utrique Congregationi Car„ dinalium negotiis Epiſcoporum, & Regula„ rium præpoſitæ, Sacrique Concilii Tridenti„ ni Interpretum, per præſentes tollimus, re„ vocamus, & abrogamus quæcumque Privile„ gia, Auctoritates, Facultates, & conſuetu„ dines, ejuſmodi tranſitum concedendi cui„ cumque Regulari, Clauſtrali, Apoſtatæ, vel „ non Apoſtatæ, quacumque de cauſa, quam„ vis etiam conſenſus, tam Superioris, in cu„ jus Ordine antea profeſſus fuerit, quam al„ terius Superioris, in cujus Ordine novam „ Profeſſionem emittere voluerit; Nobis au„ tem, Noſtriſque Succeſſoribus Romanis Pon„ tificibus pro tempore exstituris ſimiles con„ ceſſiones penitus reſervamus, ita ut in po„ ſterum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales „ Legati, ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ „ Cardinalis Major Pœnitentiarius, Nuncii „ Apoſtolicæ Sedis, Vicelegatus Avenionenſis, „ prædictæque Congregationis in examine li-

„ bel-

„ bellorum ſupplicum, hujuſmodi tranſitus
„ poſtulantium, hac de re nihil omnino de-
„ cernere poſſint, niſi Noſtro, vel Romani
„ Pontificis pro tempore extituri ſpeciali Re-
„ ſcripto, ejuſmodi libelli ſupplices ad illos
„ remiſſi fuerint: quo reſcripto etiam obten-
„ to, nihilominus tranſitus facultatem, etiamſi
„ cauſæ ejus concedendi ſummæ viderentur,
„ nullo modo concedere valeant, niſi poſtquam
„ Nobis, & pro tempore extituro Romano
„ Pontifici, totius rei diſtincta & accurata
„ relatio facta fuerit, & poſtquam a Nobis
„ ipſis, vel a Romano Pontifice pro tempore
„ extituro earumdem cauſarum pondus appro-
„ batum, & tranſitus facultas conceſſa fue-
„ rit.
„ §. 3. Eiſdem vero præſentibus litteris no-
„ ſtris quoſcumque tranſitus, non obſervato
„ ad unguem harum tenore, impoſterum fa-
„ ciendos, nullos, & invalidos fore, & eſſe
„ declaramus; Ordinariis Locorum conceden-
„ tes vel ad illos extendentes eamdem facul-
„ tatem procedendi in eos, qui deinceps, præ-
„ ſenti Conſtitutione non obſervata, ad alium
„ Ordinem tranſire auſi fuerint, quam Tri-
„ dentina Synodus Ordinariis conceſſit in Re-
„ gulares, extra Monaſteria vagantes, & cri-
„ mina committentes.
„ §. 4. Decernimus quoque &c.
„ §. 5. Quocirca mandamus univerſis Loco-
„ rum Ordinariis, ut, quando, ubi, & quo-
„ ties opus fuerit, eaſdem præſentes ſolemni-
„ ter publicantes, eis in præmiſſis efficacis de-
„ fenſionis præſidio aſſiſtant, non obſtantibus
„ Conſtitutionibus, &c.
„ §. 6. Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto, Idibus Februarii, Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

P. Card. Prodatarius.

Viſa de Curia

J. F. Card. Oliverius Archiep. Ancyranus.

L. Martinettus.

62 Regulares omnes Profeſſi tam Superiores, quam ſubditi nequeunt condere Teſtamentum, *Communis & certa*, per text. *in cap. Quia ingredientibus 2. de Teſtamentis*, & *cap. Quia ingredientibus 7. cauſ. 19. qu. 3.* ibi: *Quia ingredientibus Monaſterium convertendi gratia, ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem Monaſterii Juris fiant, aperta Legis definitione decretum eſt*. Idem habetur *Authent. Ingreſſi, Cod. de SS. Eccleſiis*. Et ratio clara eſt, quia ob votum Obedientiæ, & Paupertatis omni libertate, & proprietate ſe privant, ita ut nec velle, nec nolle, nec quidquam proprium, de quo diſponere poſſint, amplius habeant, *arg. citatis Juribus*, juncto capite *Non dicatis 11. cauſ. 12. q. 1.*

Neque Regulares teſtari poſſunt ad pias cau- 63
ſas. *Communis*. Juris enim rationes æque in Teſtamentis ad pias cauſas, ac in aliis locum habent; Adeoque Jura indiſtincte ſunt intelligenda, cum ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus, *cap. Quia circa 22. de Privilegiis*, & *l. de pretio 8. ff. de Publiciana in rem actione*. Immo neque de licen- 64
tia Prælati, ſeu Superioris. *Communis*, quia, ut dicitur *in l. Nemo 45. ff. de Regul. Jur. Nemo plus Juris ad alium transferre poteſt, quam ipſe haberet*, & *cap. Nemo poteſt 79. de Regul. Jur. in 6. Nemo poteſt plus Juris transferre in alium, quam ſibi competere dignoſcatur*; Cum nemo poſſit dare quod non habet; *l. Traditio 20. ff. de acquirendo rerum dominio, c. Dalbertum 1. qu. 7. cap. Quomodo, de conſecrat. diſt. 4. cap. Quod autem 5. de Jurepatronat.* Et expreſſe declaravit *Sacra Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ ſub die 19. Januarii 1696. Decreto 5.* & approbavit Congregatio particularis quinque Cardinalium *die 25. Julii ejuſdem anni in cauſa Religioſorum S. Spiritus in Saxia de Urbe*, ubi quod dicti Religioſi non poſſunt Teſtamentum condere, neque de licentia Præceptoris, ſeu Commendatoris Domus; apud Monacell. *tom. 2. titul. 13. formul. 17. numer. 13.*

Nec poſſunt Regulares teſtari, etiamſi ante 65
Profeſſionem ſibi aliquam ſummam ſuorum bonorum reſervaſſent cum facultate teſtandi, quia eſt actus dominii, pro quo explendo defecit prorſus in eis habilitas, cum ſit ſpecies novæ ultimæ voluntatis. Paſſerin. *de ſtatibus homin. tom. 1. quæſt. 186. art. 6. nu. 50.* Monacell. *tom. 1. in Append. Adnotat. ad Conſtitut. Clement. VIII. de largitione muner. num. 17.* Sanchez, & alii paſſim, *arg. ſupracitatis Juribus*.

Quinimo Regularibus Profeſſis neque licet Te- 66
ſtamentum a ſe conditum ante emiſſam Profeſſionem moderari per viam declarationis. *Sacr. Congreg. Concil. 4. Auguſt. 1685. lib. 25. Decret. fol. 237.* apud Monacell. *tom. 4. ſuppl-*

plement. ad 2. tom. num. 277. Vide verb. Teſtamentum *art.* 3. *n.* 36.

69 Quo ad ea, quæ poſſunt, & debent neceſſario obſervare Regulares circa largitionem munerum, datur hic ad litteram

Conſtitutio Clementis VIII. De largitione munerum una cum ejus Confirmatione facta ab Urbano VIII. ſub pœnis privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo Jure incurrendis, Januario quoque menſe legenda.

CLEMENS EPISCOPUS, &c.

„ Religioſæ Congregationes ab inſigni Sanctitate viris Spiritus ſancti afflatu inſtitutæ, tantas Eccleſiæ Dei utilitates omni tempore attulerunt, ut ad eas conſervandas, & inſtaurandas Romani Pontifices Prædeceſſores Noſtri, magnam jure optimo diligentiam ſemper adhibuerint; Nam cum ea ſit rerum humanarum conditio & natura, ut etiam quæ optime fundata & conſtituta ſunt, partim hominum imbecillitate, & ad malum proclivitate; partim Dœmonis aſtutia, paulatim deficiant, ac niſi cura pervigili ſuſtententur, ut deterius prolabantur; idcirco Summorum Pontificum vigilantia magnopere laboravit, ut Regularium Ordinum diſciplina, aut labefactata in priſtinum reſtitueretur, aut ſalutaribus Conſtitutionibus communita, integra, atque incolumis permaneret. Quorum Nos veſtigiis pro eodem Officii munere inſiſtere, & Paſtoralem illorum ſollicitudinem (quantum poſſumus) Divina adjutrice gratia, cupimus imitari.

„ §. 1. Quare, ne ex muneribus, quæ a pluribus Religioſæ vitæ Profeſſoribus ex Chriſti patrimonio, quibuſvis hominibus quavis ex cauſa ſæpe tribuuntur, gravia incommoda, & mala, etiam boni ſpecie, exiſtant; præcavere ſtudentes, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione univerſis, & ſingulis cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, bona immobilia, & redditus certos ex Indulto Apoſtolico poſſidentium, vel non poſſidentium, ſeu cujuſvis Congregationis, Societatis, & Inſtituti (non tamen Militiæ) Regularibus Perſonis utriuslibet ſexus omnem & quamcumque largitionem, & miſſionem munerum penitus interdicimus; Sub qua prohibitione comprehendi volumus omnia & ſingula Capitula, Conventus, & Congregationes, tam ſingulorum Conventuum, Monaſteriorum, Prioratuum, Præpoſiturarum, Præceptoriarum, Domorum, & Locorum, quam Provincialis, aut Generalis cujuslibet Provinciæ, ſive univerſi Ordinis, Societatis, aut Inſtituti; eorumque, vel earum Camerarios, Commiſſarios, & quoſcumque Officiales, & ſingulares perſonas; ipſos etiam Ordinum, Congregationum, & Societatum hujuſmodi Superiores, quaſcumque Dignitates obtinentes, etiam Generales, & Provinciales, Magiſtros, Miniſtros, & quocumque nomine Præfectos, nec non Conventuum, Monaſteriorum, Prioratuum, Præpoſiturarum, Præceptoriarum, Domorum, & Locorum quorumcumque Abbates, Priores, Præpoſitos, Præceptores, etiam majores Guardianos, Miniſtros, Rectores, atque Abbatiſſas, Prioriſſas, & alio quovis titulo Præſidentes, tam ipſis Regularibus, quam Locorum Ordinariis, ſeu quibuſvis Superioribus ſubjectos utriuslibet ſexus ad vitam, vel ad tempus deputatos: adeo, ut nemo unquam eorum, vel earum directe, vel indirecte, palam, vel occulte tam communi, quam particulari, & proprio nomine, etiam ſub quovis ſtatuti, vel conſuetudinis, ſeu verius corruptelæ, aut alio prætextu, vel quacumque cauſa, niſi in Generali Capitulo, aut alia Generali Congregatione, re mature diſcuſſa, unanimi conſenſu omnium, Superiorumque permiſſu, cauſa approbata fuerit, quicquam tale attentare valeat.

„ §. 2. Id autem ita abſolute, & generatim vetitum intelligatur, ut neque omnino fas ſit, quicquam donare, tam ex fructibus, redditibus, & proventibus, collectis, vel contributionibus, aut obligationibus, ſive eleemoſynis, aut ſubſidiis certis, vel incertis, ordinariis, ſeu extraordinariis, menſæ, ſeu maſſæ communis, vel cujuſvis fabricæ, & Sacriſtiæ, quorum bona communiter, ut præfertur, adminiſtrantur, ſeu quæ rationibus reddendis ſunt obnoxia, quam ex pecuniis etiam, quæ a ſingulis quovis modo acquiſitæ in commune conferendæ omnino ſunt: Nec ſi per viam voluntariæ contributionis in communi congerantur: Nec ſi forſan privatim, & nominatim cuilibet Religioſo a ſuis Superioribus, vel a propriis affinibus, propinquis, familiaribus, amicis, aut benevolis, vel a piis Chriſtifidelibus, etiam eleemoſynæ, aut Caritatis, & illius propriæ Perſonæ intuitu attributæ, ſeu quoquomodo per quemlibet Religioſum ſuo Mo-

„ na-

„ naſterio, Domui, aut loco acquiſitæ, eique, „ ut ad libitum de iis diſponat, per Superiores conceſſæ fuerint, præterquam leviora eſculenta, aut poculenta, ſeu ad devotionem, vel Religionem pertinentia munuſcula communi tantum, numquam vero particulari nomine (ubi Superiori de conſenſu „ Conventus videbitur) tradenda.

„ §. 3. Sed & hujuſmodi miſſiones munerum ipſis Religioſis utriuslibet ſexus, non ſolum per ſe, verum etiam per alios tam directe, quam indirecte prohibitas declaramus.

„ §. 4. Neque vero quiſpiam ab hac generali proibitione ſe excuſare valeat, etiamſi munera miſerit cuivis Perſonæ Laicæ, vel Eccleſiaſticæ cujuſcumque ſtatus, gradus, dignitatis, ordinis, vel conditionis, & quavis, non ſolum mundana, & Ducali, Regia, Imperiali, verum etiam Eccleſiaſtica, & Pontificali, aut alia majori, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalatus dignitate fulgentibus, etiam proprio loci Ordinario, etiam ex cauſa, & occaſione benedictionis, vel ſuſceptionis Habitus Regularis, Tonſuræ, aut Profeſſionis Monialium, tam ſibi ſubditarum, quam non ſubditarum, aut ipſi etiam proprio Ordinis, vel Congregationis Protectori, Vice-Protectori, Generali, vel Provinciali, aut cujuſvis Monaſterii, Prioratus, Domus, aut cujuslibet alterius Loci Regularis Superiori, aut aliquo quocumque Officio, munere, aut Dignitate fulgenti, vel cuicumque etiam ſimplici, & particulari Religioſo; ita ut inter ipſos quoque Religioſos (ne prava ambitioſi impulſus pro conſequendis in ſua Religione Gradibus, & Dignitatibus alter alterius gratiam per benevolentiam aucupetur) quæcumque largitio, aut donatio munerum, (nisi rerum minimarum de licentia expreſſa, & in ſcriptis Superiorum) ſit penitus interdicta.

„ §. 5. Inſuper prohibemus, ne unquam eiſdem Regularibus liceat ullas pecunias quoquomodo erogare in alicujus etiam Benefactoris, aut Protectoris, vel Ordinarii honorem, etiam occaſione tranſitus, vel primi ingreſſus, aut ad Beneficiorum acceptorum memoriam, gratique animi teſtificationem, ſeu pro prædictis perſonis, quavis auctoritate, vel Dignitate fulgentibus honorifice, laute, & opipare excipiendis, ſeu pro quibuſvis conviviis eiſdem, aut cuivis illorum, quacumque occaſione, vel cauſa exhibendis, vel pro comeſſationibus, aut compotationibus quibuſvis perſonis, tam ejuſdem Ordinis, Congregationis, Monaſterii, Domus, aut loci, quam extraneis largiendis, aut pro exhibendis ſpectaculis etiam piis intra Eccleſias, Monaſteria, & Domos ſacras, ſeu pias, vel extra eas, in quibus publicis, aut privatis, ſacris, aut profanis locis, etiam ubi Sanctorum, & Sanctarum vita, aut res pie geſtæ, etiam in memoriam Paſſionis Dominicæ populis ſpectandæ proponuntur, aut alias in prædictis, ſive in quibuſvis rebus ſupervacaneis ad pompam, & oſtentationem, aut ad oblectationem, vel paucorum lucrum, & privata commoda quomodolibet pertinentibus, niſi re ipſa pro divino cultu, & veris Chriſti pauperum indigentiis, ſervato in hoc Caritatis ordine, & habita neceſſitatis ratione, de conſilio, & conſenſu Superiorum ſublevandis, aut alias in rebus licitis, & per Capitulum Generale, aut Provinciale non prohibitis, vel Taxam ibi forſan præſcriptam non excedentibus, ſumptus hujuſmodi fiant.

„ §. 6. Declarantes tamen, per hæc laudabilem, & Apoſtolica doctrina, ſacriſque Canonibus commendatam hoſpitalitatem, præſertim erga pauperes, & peregrinos nequaquam imminui, aut prohiberi. Quinimmo ſi qui redditus ad id, vel ex fundatione, vel ex inſtitutis, ſtatutis, aut conſuetudinibus aliquorum Monaſteriorum, Ordinum, aut Regularium hujuſmodi Locorum, aut ex Teſtatorum, vel Donantium voluntatibus, ſive alias applicati, aut donati ſunt, eos omnino (ut decet) integre in uſus pios hoſpitalitatis hujuſmodi erogandos eſſe, & præſertim in Monaſteriis, ſeu Locis deſertis, & ab Laicorum ædibus longius remotis, ubi tamen pauperum, & vere egenorum ratio in primis habeatur.

„ §. 7. Si quot vero ditiores occaſiones tranſitus, ſive alias ex devotionis, aut neceſſitatis cauſa eo divertere contigerit, eos ſane deceret Refectorio communi cum Religioſis, menſaque, & ferculis communibus, nequaquam a ceteris diſtinctis contentos eſſe; Verum omnino ipſi Regulares in hoſpitibus hujuſmodi potentioribus excipiendis ita ſe gerant, ut eis frugalitas, & paupertas Religioſa prorſus eluceat.

„ §. 8. Pari etiam ratione diſtricte inhibemus, ne quiſpiam ex prædictis Laicis alias, quam, ut ſuperius dictum eſt, vel Clericus ſæcularis, vel Regularis quocumque honore, præeminentia, nobilitate, aut excellen-

„ tia,

„ tia, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardi-
„ nalatus dignitate præditus, etiam Protector,
„ Vice-Protector, loci Ordinarius, Prælatus,
„ Generalis, Provincialis, aut Monaſterii,
„ Domus, vel loci cujuslibet Superior, eo-
„ rumve affines, propinqui, familiares, aut
„ Miniſtri utriuslibet ſexus, quicquam contra
„ hanc ſuperius expreſſam prohibitionem re-
„ cipiant.

„ §. 9. Quod, ſi vel ab aliquo particulari
„ Religioſo, vel a Superiore quopiam Ge-
„ nerali, Provinciali, aut quocumque Officio
„ fungente, aut a Conventu, Capitulo, vel
„ Congregatione, ſive ab univerſo Ordine, &
„ Religione quicquam receperint, id quod ac-
„ ceperint, ſuum non faciant; Verum, ipſo
„ facto, abſque aliqua monitione Judicis, de-
„ creto, Sententia, aut Declaratione, ad il-
„ lius reſtitutionem omnino in utroque Foro
„ teneantur, adeo ut, reſtitutione ipſa reali-
„ ter non facta, neque etiam in Foro con-
„ ſcientiæ abſolvi poſſint.

„ §. 10. Hanc autem reſtitutionem fieri vo-
„ lumus non privatim ei Religioſo, qui do-
„ navit, ſed ei Monaſterio, Domui, vel al-
„ teri loco, de cujus bonis facta eſt largitio,
„ vel ſi non de ejus bonis donatum eſt, in
„ quo idem Religioſus donans Profeſſionem
„ emiſit, vel ſi nomine totius Capituli, Con-
„ ventus, aut Congregationis, vel univerſi
„ Ordinis, ſeu Religionis donatio facta exti-
„ terit, pariter communi menſæ, aut maſſæ,
„ cujus nomine donatum fuerit, accepta mu-
„ nera reſtituantur, ita ut, nec qui donavit,
„ nec Conventus, Capitulum, Congregatio,
„ Ordo, aut Religio, cui reſtitutio facienda
„ eſt, illam remittere, & iterum condonare,
„ aut recipientem ab obligatione reſtituendi
„ eximere, vel ut in pauperes eroget, conce-
„ dere quoquomodo poſſit.

„ §. 11. Quod ſi quis ex ſupradictis Regu-
„ laribus utriuslibet ſexus, cujuſcumque Gra-
„ dus, ordinis, Dignitatis, ac ubilibet loco-
„ rum exiſtentibus, conjunctim cum ceteris,
„ ſeu diviſim noſtrarum hujuſmodi prohibitio-
„ num, ſtatutorum, ordinationum, juſſionum,
„ decretorum, mandatorum tranſgreſſor fue-
„ rit, ſtatuimus, ut omnibus & ſingulis per
„ eum obtentis Dignitatibus, Gradibus, Mu-
„ neribus, & Officiis, eo ipſo privatus, ac ad
„ illa, & alia ſimilia, vel diſſimilia in futu-
„ rum obtinenda inhabilis perpetuo, & inca-
„ pax, ac perpetua infamia, & ignominia no-
„ tatus exiſtat; Et præterea privationem vo-
„ cis activæ, & paſſivæ, abſque ullo Superio-
„ ris Decreto, aut miniſterio, ipſo facto in-
„ currat: nec non ultra hujuſmodi pœnas,
„ etiam tamquam contra furti, & ſimoniæ
„ criminum reum, tam per viam denuncia-
„ tionis, accuſationis, aut querelæ, quam et-
„ iam ex Officio procedi, & inquiri, condi-
„ gniſque ſuppliciis affici debeat.

„ §. 12. Pœnis aliis a Jure ſtatutis, ac per
„ alias Conſtitutiones Apoſtolicas, aut pro-
„ pria cujuſvis Ordinis, Congregationis, Mo-
„ naſterii, Domus, aut Loci ſtatuta, vel con-
„ ſuetudines contra Perſonas aliquid præmiſ-
„ ſorum committentes, forſan decretis, &
„ inflictis, nihilominus in ſuo robore perman-
„ ſuris.

„ §. 13. Quo circa univerſis, & ſingulis
„ modernis, & pro tempore exiſtentibus lo-
„ corum Ordinariis, eorumque Vicariis, &
„ Officialibus, nec non quorumcumque Ordi-
„ num, Prioratuum, Monaſteriorum, & Do-
„ morum Superioribus, etiam Generalibus,
„ ſeu Provincialibus, ceteriſque, ad quos ſpe-
„ ctat, per Apoſtolica Scripta mandamus,
„ quatenus ipſi, & eorum ſinguli, quantum
„ ad eos pertinet, curent omni ſtudio, dili-
„ gentia, auctoritate, & vigilantia, præſen-
„ tem Conſtitutionem firmiter, & inviolate
„ obſervari, & contra inobedientes, vel tran-
„ ſgreſſores condignis pœnis animadverti; eoſ-
„ dem inobedientes, nec non contradictores
„ quoslibet, & rebelles per opportuna Juris,
„ & Facti remedia, appellatione poſtpoſita,
„ compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi o-
„ pus fuerit, auxilio brachii ſæcularis.

„ §. 14. Non obſtantibus Conſtitutionibus,
„ &c.

„ §. 15. Volumus autem, ut præſentes Lit-
„ teræ in valvis Sancti Joannis Lateranen. &
„ Principis Apoſtolorum de Urbe Baſilicarum,
„ & in Acie Campi Floræ publicentur, affi-
„ xis inibi earum exemplis, & dimiſſis; Quod-
„ que earum exempla, ſeu illarum compendia
„ in libris quorumcumque Statutorum prædicto-
„ rum Monaſteriorum, Prioratuum, Collegio-
„ rum, Domorum, Ordinum, & Congrega-
„ tionum (quoad Moniales in vernaculum,
„ & vulgarem cujuſque Regionis ſermonem
„ verſa, & a loci Ordinario, qui id quam-
„ primum fieri curet, ſubſcripta inſerantur,
„ & ſaltem quotannis in Capitulis, ſive Con-
„ gregationibus cujuſque earum alta & intel-
„ ligibili voce legantur; & nihilominus poſt
„ ſexaginta dies a die publicationis (ut præ-
„ fertur) in Rom. Curia facienda, unum-
„ quemque citra montes, ultra montes vero
„ poſt

„ poſt quatuor menſes perinde arctent, & afficiant, ac ſi cuique perſonaliter intimatæ, & per eos juratæ fuiſſent.

„ §. 16. Quodve earum tranſumptis, &c. „ Nulli ergo omnino &c.

L. Card. Prodat.

M. Veſtrius Barbianus.

A. de Alexiis.

Confirmatio & moderatio ſupradictæ Conſtitutionis.

URBANUS PAPA VIII. &c.

„ §. 1. NUper a Congregatione nonnullorum Romanæ Curiæ Prælatorum „ coram dilecto Filio Noſtro Antonio tituli „ S. Petri ad Vincula Presbytero Cardinali „ S. Onuphrii nuncupato, Majori Pœnitentiario ac Noſtro in Alma Urbe Pro-Vicario in ſpiritualibus generali, & noſtro ſecundum carnem Fratre Germano a Nobis „ deputata, emanavit Declaratio tenoris ſubſequentis, videlicet.

„ Cum circa interpretationem Conſtitutionis fel. rec. Clementis VIII. ſub dat. XIII. „ Kal. Julii Pontificatus ſui anno tertio de „ largitione munerum Regularibus utriuſque „ ſexus interdicta, nonnullæ difficultates, & „ ambiguitates ſint exortæ; Congregatio ſpecialiter a S. D. N. Urbano Divina Providentia Papa VIII. coram Eminentiſſimo „ Cardinali S. Onuphrii Majori Pœnitentiario, ac Urbis Pro-Vicario deputata, auctoritate ſibi attributa declaravit, & declarat, „ munera a Religioſis utriuſque ſexus tribui „ poſſe ex cauſis gratitudinis, conciliationis „ benevolentiæ, ejuſque conſervationis erga „ ipſam Religionem, vel Conventum, aliiſve „ cauſis ex ſui natura actum virtutis, & meriti continentibus, modeſte tamen ac diſcrete, & dummodo id non fiat niſi de Superiorum localium licentia, ac etiam cum „ conſenſu majoris partis Conventus, ſi talis „ conſenſus de Jure, vel ex Conſtitutionibus, „ ſeu conſuetudinibus cujuſque Religionis reſpective, in hujuſmodi caſibus requiratur; „ Conſenſum vero Conventus *in* §. 2. ejuſdem Conſtitutionis ad leviora eſculenta, aut „ poculenta, ſeu ad devotionem, & religioſitatem pertinentia munuſcula largienda &c. „ requiſitum, intelligi debere de conſenſu „ alias de Jure requiſito, & ubi concurrit „ ambitionis ſuſpicio, qua ceſſante, nec in „ his requiri licentiam Superiorum in ſcriptis „ *in* §. 4. ejuſdem Bullæ requiſitam, ſed ſufficere licentiam, etiam oretenus ejuſdem „ conceſſam, declarat; Comeſſationes autem, „ Comporationes, & Convivia, in excipiendis præſertim Benefactoribus, Protectoribus, vel Ordinariis honorifice, & laute, „ de quibus *in* §. 5. *&* 6. ejuſdem Conſtitutionis, cenſeri tantummodo prohibita, ſi „ decentiæ ſtatus Regularis adverſentur; Reſtitutionem vero receptorum Conventibus faciendam, de qua *in* §. 10. ibidem cautum „ eſt, intelligi debere de Conventibus, ad quos „ data, ſeu miſſa de Jure pertinent, ſi id „ commode fieri poteſt, alias Conventui ejuſdem Religionis viciniori loco, ubi petita „ fuit abſolutio, reſtituantur; Inſuper eadem „ facultate ſibi tributa, omnes, qui hucuſque „ adverſus ſupradictæ Conſtitutionis Capitula „ hic moderata largiti fuerunt, vel receperunt, a pœnis quibuſcumque in eadem Conſtitutione inflictis, & incurſis poſſe, & debere a propriis Confeſſariis abſolvi in foro „ conſcientiæ, etiam non facta prius hujuſmodi rerum donatarum, ſeu datarum reſtitutione; quoad eos vero, qui præter modum „ prædictum graviori Religionis detrimento „ largiendo, vel recipiendo tranſgreſſi ſunt, ſed „ ob inopiam reſtituere nequeunt, eadem Sanctitas concedit Majori Pœnitentiario, ut de „ præteritis uſque ad diem datæ præſentium in „ Foro conſcientiæ abſolvat, diſpenſet, & „ condonet, ſeu abſolvi, diſpenſari, & condonari mandet, prout in Domino magis expedire judicaverit.

„ §. 2. Et ne prædictæ Clementis VIII. „ Conſtitutionis memoria dilabatur, Superiores locales cujuſcumque Monaſterii, Conventus, Domus, ac Collegii Regularis ſub „ pœna privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo Jure incurrenda, efficere teneantur ut in perpetuum ſingulis annis menſe Januario, non ſolum prædicta „ Conſtitutio (quam in reliquis ejus partibus eadem Sanctitas omnino obſervari „ jubet, & quatenus opus ſit, innovat, „ quemcumque prætenſum non uſum, aut „ prætenſum uſum, ſeu prætenſam conſuetudinem damnando, & irritando) verum „ etiam hoc Decreto in aliqua publica Congregatione, vel ſaltem in publica menſa „ perlegantur; Omnibus tam Eccleſiaſticis „ Perſonis, etiam Regularibus, quam Laicis

„ cu-

„ cujuſcumque ſint Ordinis, Conditionis, „ Gradus, ac Dignitatis, etiam ſpeciali nota dignis, & qui ſub generali diſpoſitione comprehenderentur, prædictam Clementis Conſtitutionem contra præſentis Decreti tenorem declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta, ſuper quibus Sanctiſſimus mandavit expediri Breve datum Romæ die decima quinta Septembris „ 1640.

„ §. 3. Quapropter, ut præmiſſa firmius ſubſiſtant, & inviolabiliter obſerventur, quantum cum Domino poſſumus, providere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione Noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, declarationem præinſertam cum omnibus, & ſingulis in ea contentis tenore præſentium perpetuo confirmamus, & approbamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, & ſingulos, tam Juris, quam Facti defectus, ſi qui deſuper quomodolibet intervenerint, ſupplemus, illaque inviolabiliter ab omnibus, ad quos ſpectat, & ſpectabit in futurum, obſervari.

„ §. 4. Sicque, & non aliter &c.

„ §. 5. Non obſtantibus &c.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris, die XVI. Octobris MDCXL. Pontificatus Noſtri anno decimo octavo.

M. A. Maraldus.

68 Recipientes munera a Regularibus contra præſcriptum dictarum Conſtitutionum Clementis, & Urbani VIII. quicumque ſint, ſive Regulares, ſive Sæculares, quacumque Dignitate, vel Superioritate præditi, in neutro Foro abſolvi poſſunt ante factam reſtitutionem, ut patet in d. Conſtitutione Clementis VIII.

69 §. 9. Et ſi munus excedat ſummam ſcutorum decem, neque poſſunt abſolvi a Summo Pœnitentiario, prout patet ex noviſſima Conſt. Innocentii XII. declaratoria facultatis Cardinalis Pœnitentiarii, emanata tertio Nonas Septemb. 1692. incip. *Romanus Pontifex*, in qua §. 17. ſic expreſſe habetur: *Munera a Regularibus contra recolend. mem. Clementis Papæ VIII. pariter Prædeceſſoris Noſtri anno Incarnationis præfatæ 1594. tertio decimo Kalendas Julii editam Conſtitutionem ultra valorem decem ſcutorum monetæ recipientes, exceptis rerum medicinalium, ſeu devotionis muneribus, ante factam reſtitutionem non abſolvat, nec mandet abſolvi. Infra vero prædictum valorem, nonniſi facta arbitrio ipſius Majoris Pœnitentiarii, ſeu per eum eligendi Confeſſarii eleemoſyna, quæ in beneficium Religionis, ſeu Conventus, cui de Jure facienda eſſet reſtitutio, ſi caute fieri poteſt, erogetur, abſolvat, ſeu mandet abſolvi*. Vide infra *n.* 128.

70 Regulares non poſſunt uti Livellis, niſi ſervata forma dictæ Conſtitutionis Clementis VIII.; ſic declaravit *Sacra Congregat. Epiſcop. in Florentina* 21. *Jul.* 1690. *ad relationem clar. mem. Cardinalis Petrucci*, apud Monacell. *loc. cit. num.* 7.

71 Quoad ea, quæ concernunt Regulares aſſumptos ad Epiſcopatum. Vide verb. *Epiſcopus artic.* 7.

72 Aſſignatur tempus, quo a Regularibus legendæ ſunt variæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, & Decreta Sacrarum Congregationum ſub pœna privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto a Superioribus incurrenda, ut notat Lantuſca, *in Theatr. Reg. verb.* Decreta *n.* 2.

Menſe igitur Januario.

Legi debent Conſtitutiones Clementis VIII. incip. *Religioſas Congregationes*, & Urb. VIII. incip. *Nuper a Congregatione* de largitione munerum. Sic ſtatuitur in Conſt. Urb. VIII. incip. *Nuper* §. 2.

Kalendis Martii.

Legi debet Decretum ſpectans ad Sanct. Officium Alexandri VII. juſſu editum incip. *Licet alias*. Sic ſtatuitur in ipſa Conſtitutione §. 5. ubi mandatur, quod legatur una cum aliis Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ad S. Officium Inquiſitionis adverſus Hæreticam pravitatem pertinentibus quotannis legi ſolitis juxta Decretum Urbani VIII. incip. *Sanctiſſimus Dominus*.

Feria ſexta poſt Octavam Corporis Chriſti, & Feria ſecunda poſt primam Dominicam Adventus; Vel infra terminum unius menſis immediate ſubſequentis, juxta Decret. Sacræ Congregationis Regular. ad inſtantiam Procuratoris Generalis Congregationis Lateranenſis editum *die* 16. *April.* 1630. Vel infra terminum decem dierum immediate ſubſequentium, juxta Decretum ejuſdem Sacræ Congregat. Regular. ad inſtantiam Procuratoris Generalis Ordinis Eremitarum S. Auguſtini editum *die* 21. *Maii* 1638.

Legi debent Decreta Sacræ Congregationis Con-

Concilii de celebratione Miſſarum incip. *Nuper a Congregatione*.

Feria ſexta poſt octavam Aſſumptionis B. M. V. vel per totum reſiduum Menſis Auguſti, juxta Decretum Sacræ Congregationis S. Inquiſitionis ad inſtantiam Procuratoris Generalis Congregationis Lateranenſis editum *die* 11. *Febr.* 1638.

Legi debet ſub pœnis privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis, atque aliis ſuæ Sanctitatis arbitrio infligendis &c. Decretum Sacræ Congregationis Sancti Officii juſſu Urbani VIII. editum de obſervantia Conſtitutionum Apoſtolicarum ad Sanctum Officium pertinentium incip. *Sanctiſſimus Dominus*.

Diebus a Superiore aſſignandis bis quotannis.

Legi debent ſub pœnis privationis Officiorum, & vocis activæ, & paſſivæ Decreta Generalia Clementis VIII. pro reformatione Regularium incip. *Nullus omnino*; Et Decreta Sacræ Congregationis Concil. Urbani VIII. juſſu edita de Regularibus Apoſtatis, & Ejectis incip. *Sacra Congregatio*, una cum Decreto ejuſdem Sacræ Congregationis Innocenti XII. juſſu edito, moderatorio, & incorrigibilium reſpective innovatorio incip. *Inſtantibus Procuratoribus*.

Item bis quotannis diebus a Superiore aſſignandis.

Legi debent Decreta Clementis VIII. ſuper receptione, educatione, & Profeſſione Novitiorum, quorum primum incip. *Regularis diſciplinæ*, Secundum incip. *Sanctiſſimus in Chriſto*, Tertium iterum incip. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, Quartum item incip. *Santiſſimus in Chriſto Pater*, Quintum incip. *Cum ad Regularem diſciplinam*.

Item in quolibet Generali, vel Provinciali Capitulo, Congregatione, Capitulari Congreſſu, Dieta &c. ſub pœnis privationis Officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis.

Legi debet Decretum Sacræ Congregationis S. Officii Urbani VIII. juſſu editum de obſervantia Conſtitutionum Apoſtolicarum, & decretorum ad Sanctum Officium pertinentium incip. *Sanctiſſimus Dominus*. Item ſub iiſdem pœnis legi debet ſaltem ſemel ſingulis annis Kalendis Martii in publica Menſa, vel alias in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato una cum aliis Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ad S. Officium Inquiſitionis adverſus Hæreticam pravitatem pertinentis quotannis legi ſolitis, juxta dictum Decretum Urbani VIII. incip. *Sanctiſſimus Dominus*.

Item ſexto quoque menſe in Conventibus Recollectionis, & Novitiatus pro Noſtratibus, legi debet Decretum Innocentii XI. incip. *Pro meliori Novitiorum*.

Item pro Noſtratibus bis ſaltem in ſingulis annis ſub pœna deſtitutionis Superiorum Localium ipſo facto incurrenda.

Legi debet Conſtitutio pro reſtituendo, ac conſervando Candore Regularis diſciplinæ edita ab Urbano VIII. *die* 1. *Junii* 1640. & incip. *Militantis Eccleſiæ*.

Regulares utriuſque ſexus tenentur ad obſer- 73
vantiam Regulæ ſecundum primævam inſtitutionem; textu expreſſo in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 1. *cap. Cum cauſam* 27. *de electian. cap. Ad noſtram* 4. *de appellat. cap. Super eo* 9. *& cap. Ex parte* 29. *de Regularibus*, *cap. Recolentes* 3. *Et cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachor.* Quamvis enim controvertant Doctores, an ſi reducatur religio, ſeu Monaſterium, ad primum regulæ rigorem, priſtinamque ſeveritatem, teneantur Regulares inibi profeſſi ad illam reformationem; poſſintque ad illam ſervandam compelli? Et Oltrad. *conſil.* 96. & aliqui alii tenuerint non poſſe præciſe compelli; Tamen contraria opinio eſt *Communis* per *Jura citata*, & eam tenent Innocentius *in cit. cap. Super eo* 9. *de Regularibus*, & ibi Joannes Andreas, Butrius, Cardinal. & Abbas, & idem Abbas plene *in cap. Ad noſtram* 3. *de appellationibus num.* 4. & ibi late Felinus *n.* 4. *&* 5. Decius *n.* 5. *&* 6. Præpoſitus *n.* 9. Butrius *in cap. Cum cauſam* 27. *de elect. n.* 14. *&* 15. ubi ſic expreſſe dicit: *Non excuſantur intrantes Religionem collapſam, ſi ipſam profitentur, licet tempore, quo profitentur, non ſit ibi obſervantia, ſi Regulam ad unguem non ſervant, & ſic videtur, quod omnes Monachi vadant ad Domum Diaboli*. Et ibidem Joann. de Anania *n.* 4. dicens: *Nota textum* (*& ſervent regulam*), *qui probat, quod non excuſatur ille, qui intrat Religionem collapſam, in qua Regula non ſervatur ad unguem, ſi illam profitetur, & ſic videtur ſecundum Dominum Antonium, quod hodie omnes Monachi vadant ad Domum Diaboli*. Et ſequitur Fagnan. *ibidem n.* 33. *& in c. Ne innitaris* 5. *De Conſtitutionibus nu.* 326. *& in c. Recolentes* 3. *de ſtatu Monachor. a n.* 4. *ad* 7. Donatus *prax. rerum Regularium tom.* 4. *tr.* 15. *q.* 5. *per tot.* & alii paſſim; quam ſententiam uti veram, & communem amplexa eſt Rota *deciſ.* 216. *part.* 2. *diverſ. per tot. & præſertim n.* 7. *& ſeq.* & probavit

bavit *Sac. Cong. Concilii* apud Fagn. *in cit. cap. Recolentes 3. de ſtatu Monachor. num.* 7. ubi cenſuit, poſſe Superiores Regularium inducere reformationem juxta ipſorum Inſtituta, ſi eorum Monaſteria ſint relaxata, & regula collapſa, & ad illam omnes obligare, ut colligitur *ex cit. cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*.

74 Et ratio eſt, quia Religioſi per Profeſſionem renunciarunt propriæ voluntati, cum non amplius habeant velle, nec nolle; textu expreſſo *in cap. Si Religioſus 27. de electiòn. in 6. cap. Religioſus 2. de Teſtament. etiam in 6. cap. Religioſi 5. de ſepulturis; item in 6. cap. Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1. & ut recte dicunt Summa Aſten. *tit. 47. de Regularib. art. 3. in 7. quæſt.* Fagnan. *loc. cit. num.* 6. & alii.

75 Profitentes profitentur Regulam, non conſuetudinem, & relaxationem, immo ad id expreſſam faciunt proteſtationem, adeoque ad regulæ obſervantiam compelli poſſunt a Superioribus, non obſtante contraria conſuetudine, & inducta relaxatione.

76 Et tanto magis hoc poteſt fieri a Summo Pontifice, Regularibus enim nefas eſſet reluctari Papæ reformationem inducenti; Unde miratur, & recte conqueritur Fagnanus *in cit. c. Ne innitaris 5. de Conſtitutionibus n.* 326. quod quidam Regulares, audita opinione, quam nonnulli Auctores probabilem dicunt, quod Summus Pontifex non poſſit Regularibus ad præſcriptum Regulæ reformationem indicere præter conſuetudinem, quæ in Religione vigebat tempore profeſſionis emiſſæ, auſi ſint debitam mandatis Apoſtolicis obedientiam denegare, cum talis opinio ſit manifeſte falſa, & contra C. *Cum cauſam 27. de elect. c. Ad noſtram 3. de appell. cap. Super eo 9. & cap. Ex part. 29. de Regularibus, c. Recolentes 3. & cap. Ea, quæ 8. de ſtatu Monachor.* & expreſſe contra Conc. Trid. *cit. cap.* 1. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, & contra communem Doctorum.

77 Immo Papa poteſt indicere Religioſis etiam ſtrictiorem vitam, quam Regula exigat, ut per Doctores *in cit. c. Super eo 9. de Regularibus, & c. Ad noſtram 3. de appellat.* & Fagn. expreſſe *in cit. cap. Recolentes 3. de ſtatu Monachor. num.* 7. ſicut de facto Bonifacius VIII. induxit univerſis Monialibus clauſuram perpetuam, ut *in cap. Periculoſo unic. de ſtatu Regularium in 6.* innovato a Concilio Trid. *in cap. 5. ſeſſ. 24. de Regularibus*: Et S. Pius V. in Conſtit. incip. *Decori*, ad eam clauſulæ legem adſtrinxit etiam Sanctimoniales illas, quæ ex Fundatione Religionis, ſeu Monaſterii ad eam non tenebantur; Et Clemens VIII. in Decretis de reform. Regular. incip. *Nullus omnino* in pluribus Regulares reſtrinxit ultra præſcriptum Regulæ; Quod factum eſt etiam in Decretis Sacræ Congregationis Concilii juſſu Urbani VIII. editis de Regularibus Apoſtatis, & Ejectis incip. *Sacra Congregatio*, & in Decreto ejuſdem Sacræ Congregationis moderatorio, & Incorrigibilium reſpective innovatorio juſſu Innocentii XII. edito, & incip. *Inſtantibus Procuratoribus*; Neque in his poſſunt Religioſi reſiſtere, quia, ut expreſſe dicitur *in c. Si Religioſus 27. de electione in 6.* Religioſorum arbitrium non ex ſua, cum velle, vel nolle non habeant, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuerunt, & cujus imperio ſe ſubjecerunt, voluntate dependet, ibi: *Si Religioſus, cujus arbitrium non ex ſua, cum velle, vel nolle non habeat, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependet &c.* Et concordant *cap. Religioſus 2. de Teſtament. in 6. & cap. Religioſi 5. de ſepultur. eod. in 6. cap. Non dicatis 21. cauſ. 12. q.* 1. cum ſimilibus.

Unde Regularibus renuentibus reformationem indictam recipere, & integre obſervare, 78
ſolet Sedes Apoſtolica interdicere, & denegare licentiam recipiendi, & admittendi aliquod ad Habitum, & Profeſſionem, ut patet ex Decretis Clementis VIII. citatis *ſupra n.* 72. §. *Item bis quotannis*, & Conſtit. Innocentii X. incip. *Inter cetera*, & pluribus aliis Decretis Sacrarum Congregationum.

Et quod etiam Monaſteriis renuentibus re- 79
formationem acceptare non concedatur licentia recipiendi Puellas ad Habitum, ſtatuit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana* 26. *Maii* 1602. Item nec admittendi ad Profeſſio- 80
nem eas, quæ ſe ad illam nolunt obligare. *Ead. Sacra Congreg. Epiſcop. in Neapolitana* 8. *Aprilis* 1605. In iis Monaſteriis, quæ partim 81
illam reformationem recipiunt, & partim non, recipi non debent niſi illæ, quæ ſe volunt reformationi ſubjicere; *Ead. Sac. Congreg. Epiſcopor.* 17. *Aprilis* 1702. Nec reformatio eſt cre- 82
denda ſtatim, ſed probanda diu, antequam detur licentia veſtiendi. *Ead. Sacr. Cong. Epiſcop. in Capuana* 17. *Novemb.* 1602. *&* 4. *Maii* 1604. & conſimiliter ſæpe ſæpius alibi. Quæ 83
tamen Profeſſionem emiſerunt, antequam introduceretur reformatio, hortari debent ad illam acceptandam, ſed non cogi. *Ead. Sacra Congr. Epiſcopor. & Regular. in Neapolitana* 5. *Martii* 1602. apud Nicol. in Floſcul. verb. *Reformatio num.* 10.

Unde

84 Unde Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 45. *n.* 25. ſic expreſſe habet: *In Mediolanenſi. Licet Regulares Regulam, quam profeſſi ſunt, obſervare teneantur, & cogendi ſint; Nihilominus Moniales, quæ non ita exacte eam obſervant, veluti in jejuniis, in comedendo carnes, geſtando induſium lineum, recitandis Horis Matutinis certa hora noctis, ſunt tolerandæ, ut in Monialibus S. Benedicti juxta mentem Gregorii XIII.* Et ſequitur D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 1. §. 1. *q.* 4. ubi dicit, quod ſi Moniales tempore Profeſſionis limitatam habuerunt intentionem non ſe amplius obligandi, quam ad illam Regulam ſic relaxatam, tunc non tenentur reformatam ex poſt ſervare, quia actus non obligantur ultra intentionem agentium; *l. Non omnis* 19. *ff. Si certum petatur*; Ita multi apud Sanch. *in decal. l.* 6. *c.* 2. *numer.* 39. Si vero abſque ulla expreſſa limitatione profeſſæ ſunt, tenentur Regulam ſic reformatam amplecti, & obſervare, quia ſponte ſua in Religione profitentes ſe ita Regulæ, & vitæ Religioſæ ſubjiciunt, ut paratæ eſſe debeant, quantum ex ſe eſt, ad conſervationem ipſius procurandam; Quare ſi Regularis obſervantia collapſa, & relaxata ſit, tenentur Moniales pati, ut reſtauretur, ſeu reformetur, & per conſequens tenentur etiam Regulam ſic inſtauratam, ſeu reformatam obſervare; Sanchez *loc. cit.* aliique plurimi ibi relati; Et Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 5. *n.* 7. dicit expreſſe, quod Monialis, quæ vult vivere ſecundum corruptelas, & abuſus Monaſterii, eſt in periculo damnationis.

85 Afferuntur Decreta Generalia Clementis VIII. pro reformatione Regularium tam Monachorum, quam Mendicantium cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti, quæ ut dictum eſt ſupra *ſub n.* 72. §. *Diebus a Superiore aſſignandis* bis quotannis legi debent ſub pœna privationis Officiorum, & vocis activæ, & paſſivæ.

CLEMENS PAPA VIII.

„ §. 1. Nullus omnino, prætextu cujuſcum„ que Privilegii, vel Superioritatis, etiam Ge„ neralatus a ſervitio Chori cenſeatur immu„ nis, niſi pro tempore, quo quis in proprii „ Officii munere actu fuerit occupatus. Cum „ Lectoribus autem, & Prædicatoribus, Supe„ riores, iis tantum diebus, quibus eos lege„ re, aut prædicare contigerit, diſpenſare poſ„ ſint; idem quoque præſtare valeant cum „ ægrotis, & ſtudiorum cauſa legitime impe„ ditis; In eos vero, qui negligentes, aut „ inobedientes fuerint, ſalutari pœnitentia Su„ periores animadvertant, ad præſcriptum Re„ gulæ, & Conſtitutionum, alimenti etiam, „ ſi opus fuerit, ſubtractione.

„ §. 2. Lectio Sacræ Scripturæ, vel Ca„ ſuum Conſcientiæ bis in hebdomada, præ„ ſcriptis diebus, in ſingulis Monaſteriis, & „ Conventibus habeatur, ad quam Fratres „ omnes conveniant, eaque abſoluta, mutua „ collatione, circa explicatam Doctrinam ſeſe „ utiliter exerceant.

„ §. 3. Quo Trid. Concilii Decreta de pau„ pertatis voto cuſtodiendo fidelius obſerven„ tur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, „ etiamſi Superior ſit, bona immobilia, vel „ mobilia, aut pecuniam, proventus, cenſus, „ eleemoſynas, ſive ex concionibus, ſive ex „ lectionibus, aut pro Miſſis, tam in propria „ Eccleſia, quam ubicumque celebrandis, alio„ ve ipſorum juſto labore, & cauſa, & quo„ cumque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia „ conſanguineorum, aut piorum largitiones, „ legata, aut donationes fuerint, tamquam „ propria, aut etiam nomine Conventus poſ„ ſidere poſſit, ſed ea omnia ſtatim Superio„ ri tradantur, & Conventui incorporentur, „ atque cum ceteris illius bonis, redditibus, „ pecuniis, ac proventibus confundantur, quo „ communis inde victus, & veſtitus omnibus „ ſuppeditari poſſit.

„ §. 4. Neque Superioribus, quicumque illi „ ſint, ullo pacto liceat eiſdem Fratribus, aut „ eorum alicui bona ſtabilia etiam ad uſum„ fructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut „ commendam etiam depoſiti, aut cuſtodiæ „ nomine concedere.

„ §. 5. Eorum vero, quæ ad neceſſitatem „ conceſſa erunt, nullus quicquam poſſideat „ ut proprium, neque ut proprio utatur.

„ §. 6. Qui in præmiſſorum aliquo delique„ rit, pœnas, nedum a Concilio Trid. præ„ ſcriptas, ſed alias quoque multo graviores „ Superiorum arbitrio imponendas, incurrat.

„ §. 7. Nulla quorumcumque Superiorum „ diſpenſatio, nulla licentia, quantum ad bo„ na immobilia, vel mobilia, Fratres excuſa„ re poſſit, quominus culpæ, & pœnæ ab eiſ„ dem Concilii Decretis impoſitæ, & ipſo fa„ cto incurrendæ, obnoxii ſint, etiamſi Supe„ riores aſſeverent, hujuſmodi diſpenſationes, „ aut licentias concedere poſſe, quibus in ea „ re fidem minime adhiberi volumus.

„ §. 8. Fratrum veſtitus, & ſupellex Cella„ rum ex communi pecunia comparetur, & „ omnino uniformis ſit Fratrum, & quorum-

„ cumque Superiorum, ſtatuique paupertatis, „ quam profeſſi ſunt, conveniat, itaut nihil „ ſuperflui admittatur, nihil etiam, quod ſit „ neceſſarium, alicui denegetur.

„ §. 9. Quæcumque fratrum veſtes, ſive la„ næ, ſive lineæ, omniſque alia ſupellex in „ aliquem commodum Conventus locum defe„ rantur; ibique ab uno vel duobus fratribus „ huic muneri deputatis diligenter cuſtodian„ tur, ut inde Superioris arbitrio, prout uni„ cuique opus fuerit, ſubminiſtrari opportune „ poſſint.

„ §. 10. Omnes etiam Superiores, quicum„ que illi ſint, eodem vino, eodemque obſo„ nio, ſive eadem (ut ajunt) pitantia in com„ muni menſa, prima, vel ſecunda, niſi in„ firmitatis cauſa impediti fuerint, veſcantur, „ neque ſingulare aliquid, quo privatim quiſ„ que in cibum utatur, ullo modo afferri „ poſſit; Si quis ea in re peccaverit, nihil „ ea die alimenti percipiat, niſi panem, & „ aquam.

„ §. 11. Superiores omnes, etiam Genera„ lis, qui redditus, aut præſtationes peculia„ res ratione Officiorum habent, eorum acce„ pta, & expenſa in libro diſtincto fideliter, „ & diligenter annotari curent, neque in alios „ uſus, quam ratione Officii ſui neceſſarios, „ quicquam expendant; Cum vero contigerit, „ ipſos in aliquo Conventu commorari, eam „ pecuniæ quantitatem in commune confe„ rant, ex qua ſibi, & iis, qui ſecum erunt, „ victus ad præſcriptum Regulæ & Conſtitu„ tionum, ſuppeditetur.

„ §. 12. Nullus ex Superioribus locorum „ adminiſtrationem bonorum, aut aliarum re„ rum, diſpenſationemque pecuniarum, & „ reddituum ſui Conventus, etiam nomine „ Conventus, per ſe ipſum habere, ſive exer„ cere poſſit, ſed univerſum id onus tribus „ fratribus ejuſdem Conventus a Generali ita „ demandetur, ut unus rerum, & bonorum, „ reddituumque colligendorum, ac exigendo„ rum curam habeat; alter tamquam Depoſi„ tarius pecunias, ac cetera ab illo collecta, „ & exacta fideliter aſſervet; alius de pecuniis, „ & rebus a depoſitario acceptis Priori, & „ Fratribus, ac Conventui univerſo de neceſ„ ſariis, mandante tamen ipſo Priore, non ſe„ cundum proprium affectum, ſed juxta Cari„ tatis Regulam, veluti bonus diſpenſator, „ provideatur, Officiorum hujuſmodi confuſio„ ne penitus interdicta.

„ §. 13. Ceterum hi tres, tam impenſi, „ quam accepti ſingulis menſibus Superiori lo„ cali, adhibitis etiam duobus, vel tribus Fra„ tribus ejuſdem Conventus probatioribus, re„ rumque uſu peritis, rationem reddant: Dein„ de ipſimet rurſus, præſentibus Priore & „ peritis prædictis, Generali, vel Viſitatori„ bus, cum advenerint; Denique ipſe Ge„ neralis, vel Viſitatores in quolibet proximo „ Capitulo Generali, ſaltem coram tribus Ju„ dicibus, ab ipſo Capitulo ad hoc conſtitu„ tis, illorum omnium, univerſæque ſuæ admi„ niſtrationis, tam publicæ, quam privatæ ra„ tionem reddere teneantur, cujus etiam exem„ plum authenticum ex actis Capituli extraha„ tur, ad hoc ut ad omnes mandatum No„ ſtrum, vel Sedis Apoſtolicæ Romam tranſ„ mitti poſſit.

„ §. 14. In unoquoque Conventu Fratrum „ is tantum deinceps conſtituatur, & in po„ ſterum retineatur numerus, qui ex redditi„ bus illius propriis, vel ex communibus con„ ſuetis, vel etiam ſingulorum eleemoſynis, „ aliiſve quibuſcumque obventionibus in com„ mune, ut præfertur, conferendis, commo„ de poſſit ſuſtentari; *redditus vero, & ſupra*„ dicta omnia in communi loco, ac tuto dili„ genter aſſerventur.

„ §. 15. Superioribus autem, ne Concilii „ Trid. aut hæc noſtra Decreta declarare, in„ terpretari, aut relaxare ullo modo poſſint, „ omnino interdicimus, & prohibemus. De„ cernentes irritum &c. Si quis autem contra „ præſumpſerit attentare, is eo ipſo omni Gra„ du, Officioque privatus, & ad ea perpetuo „ inhabilis exiſtet.

„ §. 16. Nullus, niſi actu legat, vel præ„ dicet, aliquo ſui Gradus Privilegio gau„ deat.

„ §. 17. Si alicui ex neceſſaria cauſa, Ge„ neralis judicio probanda, ſocius ex eodem „ Ordine, qui illi miniſtret, concedendus „ erit, is, niſi vigeſimum quintum agat an„ num, & qui communi ſervitio ſit deputa„ tus, non concedatur, &, ſi commode fieri „ poteſt, ſit Laicus converſus.

„ §. 18. Ut omnis ſcandalorum, & vaga„ tionis occaſio tollatur, Conventus clauſura „ perpetuo ac diligenter ſervetur, ac pro„ pterea a Superiore janitor conſtituatur, qui „ diligentia, ac morum integritate maxime „ commendetur, is januæ cuſtodiendæ ſem„ per aſſiſtat, eamque nemini Fratrum ape„ riat, niſi ſocium, & exeundi licentiam „ obtinuerint.

„ §. 19. Nullus a Conventu egredi audeat, „ niſi ex cauſa, & cum ſocio, licentiaque

„ ſin-

„ ſingulis vicibus impetrata, aut benedictione
„ accepta a Superiore, qui non aliter eam
„ concedat, niſi cauſa probata, ſociumque
„ exituro adjungat, non petentis rogatu, ſed
„ arbitrio ſuo, neque eumdem ſæpius: Licen-
„ tiæ vero generales exeundi nulli omnino con-
„ cedantur.

„ §. 20. Contravenientes autem pœna gra-
„ vi, etiam carceris ad Superioris arbitrium
„ plectantur, eamdem etiam janitor ſubeat,
„ ſi ſciens exeundi facultatem fecerit.

„ §. 21. Cum autem quis in Conventum re-
„ vertitur, ſuperiorem iterum adibit benedi-
„ ctionem recepturus, qui a ſocio itineris ra-
„ tionem, & quid rei actum ſit, diligenter
„ perquirat.

„ §. 22. Nullos Fratres Romam pervenire
„ Superiores permittant, niſi prius a Genera-
„ li, vel Protectore dumtaxat licentiam in
„ ſcriptis impetraverint.

„ §. 23. Si quis autem ſine hujuſmodi fa-
„ cultate Romam venire præſumpſerit, voce
„ activa, & paſſiva biennio privatus exiſtat,
„ ſubiturus etiam alias, arbitratu Superiorum,
„ infligendas pœnas. Quæ item omnia adver-
„ ſus eos, qui ſupradictos admiſerint, & re-
„ ceperint, ſine ulla exceptione, locum ha-
„ beant.

„ §. 24. Habeat Superior clavem ita fabre-
„ factam, ut cum ſibi videbitur, cellas omnes
„ reſerare poſſit, & propterea nullus cellam
„ etiam noctu, ita claudat quin ſemper a Su-
„ periore poſſit aperiri.

„ §. 25. In medio Dormitorii per totam
„ noctem lampas colluceat.

„ §. 26. Nullus, etiam Superior cellas, ſi-
„ ve in clauſtro, ſive alibi ſeparatas a com-
„ muni Dormitorio habeat, ſed unuſquiſque
„ unica cella, eadem cum ceteris aliorum
„ Fratrum conjuncta, nudis omnino parie-
„ tibus, ac lecto & menſa humilibus, uni-
„ formique ſupellectili, ut præfertur, quemad-
„ modum Religioſos decet, contentus ſit. Poſ-
„ ſit tamen Generalis alicui ex Superioribus
„ Conventuum, ſi eorum muneris, & Officii
„ neceſſitatem id exigere cognoverit, alteram
„ etiam cellam concedere.

„ §. 27. Cellæ, ſive ædiculæ, quæ extra
„ Dormitorium ſeparatim ſunt, ad Officinas,
„ aut alias ad communem uſum, & commo-
„ ditatem Conventus redigantur.

„ §. 28. Sigillatim ſuo quiſque lecto cubet,
„ neque ullibi duo eodem lecto dormire poſ-
„ ſint, qui omnes ad certam formam redigen-
„ di erunt.

„ §. 29. In privatis cellis nulli camini per-
„ mittantur, ſed omnes obſtruantur ſtatim,
„ cardinibus etiam e parietibus convulſis, ut
„ res illa non ad tempus facta, ſed perpetuo
„ duratura videatur; Cellis tamen Generalis,
„ aut alterius Superioris, ac Prædicatoris ex-
„ ceptis.

„ §. 30. Conventus feneſtræ omnes, quæ in
„ vias publicas, aut in vicinas Laicorum ædes
„ proſpiciunt, muro ita obſtruantur, ut omni-
„ no is proſpectus impediatur.

„ §. 31. Valetudinarium in ſingulis Con-
„ ventibus certo, ac ſalubriori loco conſtitua-
„ tur, quod pro loci ſitu, ac fratrum nume-
„ ro, quoad fieri poterit, commodiſſimum eſ-
„ ſe poſſit, in quo Fratres omnes, cum ægro-
„ tabunt, curentur, nec inde, niſi recupera-
„ ta ſanitate, abire permittantur, qui vero
„ infirmorum curæ præpoſiti ſunt, omni ſe-
„ dulitate, ac caritate, operam ſuam præſta-
„ bunt, ac curabunt, ne quid ægrotis omni-
„ no deſit, quod ad ſanitatem recuperandam
„ pertineat.

„ §. 32. Ineatur ratio, qua, ſublatis licen-
„ tiis ac facultatibus hactenus quibuſcumque
„ conceſſis, degentes extra Conventus clau-
„ ſtra, ad ea quamprimum revocentur, nec
„ de cetero, niſi ex graviſſima cauſa, a Sede
„ Apoſtolica probanda, hujuſmodi facultates
„ concedi poſſint.

„ §. 33. Nulli in poſterum ad Habitum,
„ aut Profeſſionem admittantur, niſi in Con-
„ ventibus per Sedem Apoſtolicam in qualibet
„ Provincia deputandis.

„ §. 34. Curent Superiores, ut Conſtitutio
„ interdicens largitiones munerum, & præ-
„ ſcribens hoſpitalitatis formam ab omnibus
„ in quolibet Conventu inviolabiliter obſer-
„ vetur.

„ §. 35. Ut omnis Officiorum ambitus oc-
„ caſio præcludatur, caveant omnes a directa,
„ vel indirecta vocum, ſeu ſuffragiorum pro-
„ curatione, tam pro ſe ipſis, quam pro aliis,
„ tum in Capitulis locorum, tum in ceteris,
„ præſertim Generalibus Capitulis, aut Con-
„ gregationibus, ſeu alibi; Quicumque ſecus
„ fecerint, præter alias pœnas, & Cenſuras
„ hactenus contra hujuſmodi ambientes infli-
„ ctas, quas in ſuo robore permanere volumus,
„ in pœnam privationis Officiorum, quæ obti-
„ nent, eo ipſo incidant, & ad futura quæ-
„ cumque pariter inhabiles habeantur: ſuper
„ quo cum eis diſpenſari a nemine poſſit, niſi
„ a Nobis, vel ſucceſſoribus Noſtris, & pro
„ qualitate culparum, gravius etiam plectan-

 „ tur;

„ tur; Purro ſupradictas omnes pœnas ad com-
„ plices, ac ſimpliciter ſcientes, & non reve-
„ lantes, extendimus.
„ §. 36. In Superiorum, & Officialium om-
„ nium electionibus forma præſcripta a Sacro
„ Concilio Tridentino, & Ordinis Conſtitutio-
„ nibus inviolabiliter ſervetur, jurentque Ele-
„ ctores ſecundum veritatem cujuſque conſcien-
„ tiæ, probiores, ac magis idoneos ſe electu-
„ ros; Ac propterea, priuſquam ad electionem
„ deveniatur, in primis, & ante omnia præ-
„ legantur Conſtitutiones de qualitate, & re-
„ quiſitis eligendorum; Ad Officia, Gradus,
„ & Prælaturas illi præcipue eligantur, qui
„ poſſint, & conſueverint Regulas Ordinis, &
„ Conſtitutiones obſervare, præſertim quæ per-
„ tinent ad ſervitium Chori, ac veſtitum, &
„ victum communem.
„ §. 37. Eligantur in Capitulo Generali,
„ vel Provinciali aliquot graves, & periti ex
„ Fratribus cujuslibet Provinciæ, ſaltem tres,
„ qui admittendos ad prædicationem verbi Dei,
„ vel ad audiendas Confeſſiones, etiam ipſo-
„ rum Fratrum, ac Lectores publicos diligen-
„ ter ſimul examinent, priuſquam probentur,
„ & ad hujuſmodi miniſterium admittantur;
„ Horum etiam curæ ſit examinare, & pro-
„ bare, tam quoad doctrinam, quam quoad
„ mores promovendos ad quoſcumque Ordines,
„ in quo ſervetur Decretum Congregationis
„ Interpretum Sacr. Concil. Trid. hac de cau-
„ ſa nuper editum & promulgatum.
„ §. 38. Illud porro Superiores omnes in
„ Domino admonemus, ut memores ſint ra-
„ tionis, quam in Noviſſimo die reddituri
„ ſunt pro grege ſibi commiſſo, ac propterea
„ omni ſtudio invigilent, ut, quas eorumdem
„ Ordinum Regulis, & Conſtitutionibus, de
„ Oratione mentali, ſilentio, jejuniis, capi-
„ tulo culparum, aliiſque ſpiritualibus exer-
„ citiis prudenter, ac pie ſancita ſunt, ea
„ omnia, & ſingula ad unguem obſerventur,
„ intelligantque ſuper his, veluti fundamen-
„ tis, omnium Religionum ædificia conſtruen-
„ da, & amplianda eſſe, quæ ut faciliorem
„ exitum ſortiantur, & fructus uberiores in
„ animis Fratrum producant, valde opportu-
„ num erit, ſi in quolibet Conventu, ſingu-
„ lis hebdomadis, habeatur ſermo de Religio-
„ ſa diſciplina, Regularique obſervantia.
„ §. 39. Quo vero omnia ordinate peragan-
„ tur, appendatur tabella in loco conſpicuo
„ uniuſcujuſque Conventus, in qua diſtincte
„ annotetur, quid ſingulis horis cujuſque diei,
„ quilibet Frater præſtare debeat, ut certo
„ quoque ſigno præmonitus, majori animi præ-
„ paratione ſuo muneri ſatisfacere poſſit; Quæ
„ Ordinis Conſtitutiones, his Decretis non ad-
„ verſantur, inviolate cuſtodiendæ erunt.
„ §. 40. Quibus horum Decretorum capiti-
„ bus certa pœna præſcripta non eſt, arbitrio
„ Generalis, vel alterius immediati Superio-
„ ris infligatur; Ut autem hæc Decreta, do-
„ nec alia, quæ pleniorem reformationem fa-
„ cient, edantur, ac ab omnibus obſervari
„ poſſint, diſtricte præcipimus Generalibus,
„ ac omnibus aliis quibuſcumque Superiori-
„ bus, ad quos hoc ſpectat, ut curent, ac
„ efficiant, ea omnia inter alias eorumdem
„ Ordinum Conſtitutiones perpetuo valituras
„ redigi, interdicta omnino eorum ſingulis fa-
„ cultate illas declarandi, & adverſus eas um-
„ quam diſpenſandi, alioquin ſciant, ſe in
„ pœnam Generalatus, & Officiorum privatio-
„ nis, ac inhabilitatis perpetuæ ad alia quo-
„ que munera ipſo facto, & ſine ulla exce-
„ ptione reſpective incidiſſe.
„ §. 41. Ne vero, prætextu *dilatæ publica-*
„ *tionis* eorum obſervatio *quoquomodo differ-*
„ *ri* poſſit, aut impediri, volumus ut *poſt il-*
„ *lorum* publicationem, in Conventu, vel
„ Monaſterio cujuslibet Ordinis de Urbe fa-
„ ctam, Generalem, alioſque Ordinum Supe-
„ riores, ceteroſque quoſcumque Fratres præ-
„ ſentes, ſtatim, reliquos vero abſentes citra
„ montes, unius menſis, ultra montes, trium
„ menſium ſpatio ita arctent, ac ſi eorum ſin-
„ gulis perſonaliter intimata fuiſſent.
„ §. 42. Inſuper mandamus, quod Genera-
„ les in ſingulis Conventibus, circa montes,
„ unius menſis; ultra vero montes, trium
„ menſium curſu, decreta ſupradicta publica-
„ ri faciant, ſub pœna privationis Generala-
„ tus, aliiſque arbitrio noſtro imponendis.
„ Datum Romæ apud S. Petrum die 25.
„ Menſis Junii 1599.
„ §. 43. Decretum illud, quo Fratres Ro-
„ mam petere cum Generalis, & Protectoris
„ licentia dumtaxat permiſſum eſt, Sanctitas
„ Sua extendi ad Provincialem decrevit, ita
„ ut is ipſe ex cauſa communi totius Provin-
„ ciæ dumtaxat facultatem hujuſmodi facere
„ valeat, declaravitque, pœnam privationis
„ vocis activæ, & paſſivæ contrafacientibus
„ inflictam, Sanctitati Suæ ſervatam eſſe, in-
„ terdicta omnino eorum Superioribus ſingu-
„ lis, etiam Generali, ac Protectori faculta-
„ te illam moderandi, ac relaxandi. Datum
„ Romæ die 20. Martii 1601.

Regulares tot ſolum ſtare debent in Mona- 86
ſteriis,

ſterii, quot ali commode poſſunt per reditus, & eleemoſynas eorum. Conc. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. c.* 3. Clemens VIII. Conſtit. 60. incip. *Nullus*, Paul. V. Conſtit. 9. incip. *Sanctiſſimus*, Urban. VIII. Conſtit. 43. incip. *Cum ſæpe*, Innocent. X. Conſt. incip. *Inter cetera*, Innocent. XII. Conſtitut. incip. *Nuper a Congregatione*. Vide verb. *Moniales artic.* 2. *a numer.* 12. *ad* 62. verb. *Novitius a num.* 56. *ad* 65. verb. *Simonia art.* 7. *ad nu.* 20. *ad* 23.

87 Unde Regularium numerus pro unoquoque Conventu præfinitus, & a Sacra Congregatione approbatus, prout neceſſario debet eſſe præfinitus & approbatus, uti ſtatuerunt varii Summi Pontifices, & ſignanter Urbanus VIII. Innocentius X. & Innocentius XII. in citandis ſuis Conſtitutionibus, non poteſt a Superioribus augeri, etiam ſub prætextu augmenti redituum abſque ipſius Sacræ Congregationis Concilii licentia, ſub pœna privationis Officiorum, vocis activæ, & paſſivæ, ac inhabilitatis perpetuæ. Urbanus VIII. Conſtit. incip. *Cum ſæpe contingat*; Innoc. X. Conſtit. incip. *Inter cetera*; Innoc. XII. Conſt. incip. *Nuper a Congregatione*.

88 Regularis non poteſt habere locum in duobus Monaſteriis, textu expreſſo *in c. Ne nimia* 9. *de Religioſis Domibus*, ibi: *Illud etiam prohibemus, ne quis in diverſis Monaſteriis locum Monachi habere præſumat, nec unus Abbas pluribus Monaſteriis præſidere*.

89 Regulares ſunt exempti ab oneribus, & collectis; *S. Cong. Immun. in Cremonen.* 11. *Jan.* 1695. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 166. *&* 11. *Jun. d. A. & lib. pag.* 164. *in Aquen.* 5. *Febr. d. Anni, & lib. pag.* 170. *& alibi*. Exempti quoque ſunt ab hoſpitio, ſeu hoſpitatione militum, etiam pro bello adverſus Turcas. Sic Sanctus Pius V. in Conſtitution. incip. *Cum ſicut*.

90 Regulares non tenentur ad onera, impoſitiones, & collectas pro bonis acquiſitis, niſi juxta deciſionem in Brunduſina coram Penia, & Decretum editum ſub Clemente VIII. Anno 1600. *Sac. Cong. Immun. in una ſtatus Eccleſiaſtici* 9. *Novemb.* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 144. *& in Montis Alti* 29. *Maii* 1629. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 139.

91 Regulares Carmelitani non tenentur ad ſolutionem gabellæ Datiariis carnis ex forma Conſt. Clementis VIII. & Pauli V. non ſolum pro animalibus natis in eorumdem prædiis, ſed nec etiam pro emptis pro uſu proprio, cum iſte caſus non ſit expreſſus in dictis Conſtit. & de Jure ſint exempti. *Sacra Cong. Immun. in Ferrarien.* 15. *Septemb.* 1637. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 43.

Regulares gaudere debent exemptione pro 92 vino, quod minutatim vendunt. *Sacr. Congr. Immun. in Fav.* 19. *Dec.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Paul. parg.* 212.

Canonici Regulares Lateranenſes in vim mo- 93 tus proprii Urbani VIII. F. R. tenentur ad ſolutionem Gabellæ carnis, etiam pro animalibus, quæ in propriis Domibus & Monaſteriis mactantur. *Sac. Cong. Immunit. in Ravennaten.* 27. *Februarii* 1646. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 273.

Fratres Minores S. Franciſci de Obſervan- 94 tia gaudent, prout ceteri Eccleſiaſtici, tam Sæculares, quam Regulares, exemptionibus pro rebus emptis ab eorum Syndico pro victu, & veſtitu eorumdem. *Sacra Congr. Imm. in Valentina* 17. *Martii* 1658. *lib. Decret. Rocci p.* 172.

PP. Dominicani ſunt exempti a Collectis 95 impoſitis a Communitate, tam de Jure communi, quam ex Privilegiis Pontificiis. *Sacr. Cong. Immun. in Firmana* 6. *Maii* 1631. *l.* 2. *Decret. Paul.* 76.

Regulares ſunt exempti a Gabella portæ Ci- 96 vitatis pro introductione frumenti. *Sacr. Cong. Immun. in Maceraten.* 31. *Auguſti* 1646. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 290.

Regulares circa libertatem emendi carnes re- 97 mittuntur ad Sacram Congr. Boni Regiminis. *Sac. Congreg. Immun. in Anconitana* 5. *Martii* 1657. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 1078.

PP. Societatis Jeſu tenentur pro bonis acqui- 98 ſitis, ad onera, quæ ſunt certa, realia, & invariabilia; pro aliis vero bonis tenentur ad Collectas auctoritate Apoſtolica impoſita cum ſpecifica expreſſione Eccleſiaſticorum, dummodo in locis bonorum non adſit conſuetudo contraria. *Sac. Cong. Immun. in Firmana* 9. *Octobris* 1692. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 8.

An FF. Minimi contra formam Privilegio- 99 rum poſſint conveniri ab Ordinario, aut Vicario Apoſtolico pro reddenda ratione bonorum temporalium ab eis poſſeſſorum? Sac. C. reſpondit hujuſmodi Fratres uti jure ſuo. *Sac. Congr. Immun. in Biſinian.* 14. *Januar.* 1653. *lib.* 5. *Decret. Paul. pag.* 5.

Licet Regularibus in eorum Conventu ſito 100 in loco, ubi Dominus Loci exigit unum pro quindecim ab Eccleſiaſticis pro coctura panis in Furnis ſibi competentibus, habere Furnum pro eorum uſu, & venientium ſumptibus Conventus. *Sacr. Congreg. Immun. in Maceraten.*

22. *Septemb.* 1624. *lib.* 3. *Decret. Altoviti pag.* 87.

101 Regulares ſunt Teſtes idonei ad probandam extractionem, & violationem Immunitatis Eccleſ. ſecutam in eorum Eccleſia. *Sacr. Congr. Immun. in Regien.* 1. *Julii* 1643. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 177.

102 Minor obſervans S. Franciſci poteſt de licentia Em. Vicarii Urbis in cauſa Civili deponere. *Sac. Cong. Immun. in Romana* 4. *Septembris* 1640. *ibi pag.* 129.

103 Datur facultas Epiſcopo, non ſolum examinandi, ſed etiam cogendi Regulares ad ſe ſubjiciendum examini in cauſa violatæ Immunitatis. *Sacr. Congreg. Immun. in Aprutina* 20. *Novembr.* 1640. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 135. *in Neapolitana* 6. *Octobris* 1634. *ibi pag.* 211.

104 Datur facultas Epiſcopo examinandi etiam Regulares, dummodo actu, & habitu aliunde veritas haberi non poſſit, ac citra incurſum Irregularitatis. *Sac. Congreg. Immunit. in Novarien.* 27. *Julii* 1635. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 229.

105 Similis facultas conceditur aliquando etiam Vicario. *Sac. Congreg. Immun. in Tropien.* 5. *Auguſti* 1639. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 99.

106 Regulares dare debent Eminentiſſimo Legato uti Delegato Apoſtolico notam animalium, quæ per eoſdem Regulares introducuntur ad effectum mactandi pro ſervitio Religioſorum. *Sac. Congreg. Immun. in Tropien.* 9. *Auguſti* 1639. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 89.

107 Scribitur Archiepiſcopo, ut provideat, & ordinet pro ſuo arbitrio, quod Regulares quomodolibet privilegiati non locent appartamenta ordinata ad habitationem Religioſorum Sæcularibus, ad effectum vitandi abuſus, & controverſias Immunitatis Eccleſ. *Sac. Cong. Imm. in Neapolitana* 10. *Novembris* 1676. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 1302.

108 Qui carceraverant, & modico tempore detinuerant Regularem, abſolvuntur in forma Eccleſiæ arbitrio Epiſcopi. *Sac. Congr. Imm. in Litteren.* 4. *Decemb.* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 159.

109 Alia ad rem; Vide verb. *Alienatio*, verb. *Baptiſmus art.* 7. verb. *Benedictio*, verb. *Conventus*, verb. *Eccleſia*, verb. *Feneſtræ*, verb. *Habitus*, verb. *Miſſa*, verb. *Oratorium*, verb. *Oracula vivæ vocis*, verb. *Privilegium*, verb. *Quarta*, verb. *Sepultura*, verb. *Teſtis*, verb. *Vicarius*.

110 Regularis nequit ſimul eſſe Parochus, & Superior ſui Conventus. *Sac. Congr. Diſciplinæ Regul.* 28. *Maii* 1714. *Decreto* 6. *in Bullario Clementis XI.* Vide in hoc Tomo verb. *Parochus*, *Art. II. num.* 85.

Regulares, ſicuti dictum eſt in verb. *Jejunium art.* 1. *num.* 12. uti poſſunt ovis, & lacticiniis in ſuis jejuniis, extra tamen tempora ab Eccleſia univerſaliter prohibita, ut fuit determinatum in Capitulo Generali PP. Capuccinorum 1596. ac fuit approbatum a *Sacra Congregat. Epiſcoporum & Regular. in Conſentina* 15. *Jul.* 1606. apud Nicol. *in Floſculis verb. Capuccini num.* 9. & apud Piton. *Conſtitut. & dec. Pontific. ad Regulares tom.* 4. *num.* 1672. Quod tamen intelligendum eſt ex vi propriæ Regulæ; quia alias etiam ipſi in jejuniis uti debent cibis ſecundum legitimam aliorum conſuetudinem, & maxime Religioſorum regionis, & loci, ubi morantur, cum conſuetudo ſit optima Legum interpres, textu expreſſo *in c. Dilectus* 8. *de conſuetudin. L. ſi de interpretatione* 37. *ff. de Legibus*; Immo ipſa ſit altera Lex, & pro Lege ſervari debeat; *cap. Dilecti* 4. *de arbitris*, *L. de quibuſ.* 32. *ff. de Legibus*; *L. Scævola* 26. *ff. de aqua & aqua pluvia arcenda*; *L. Et ab antiquis* 31. *Cod. de teſtamentis* cum ſimilibus. Unde Marchant. in *expoſitione Regulæ Fratrum Minorum cap.* 3. *q.* 2. ſic expreſſe concludit: *Jejunia Regulæ ſervari debent juxta morem patriæ, & jejunantium communem formam*, adducens ad id ſententiam 4. Magiſtrorum, qui expreſſe dicunt, *Jejunent ergo &c. debet intelligi cibo jejunantium ſecundum conſuetudinem hominum, & maxime Religioſorum terræ, in qua morantur*. Et opinionem Hugonis de Dina ſic habentis: *Ubi a lacticiniis abſtineant jejunantes, ſcandalum eſt, ſi nos morem patriæ &c. violamus. Juxta Sanct. Canonem, mos Eccleſiæ, ſive Diœceſis, in qua ſumus, eſt ſervandus*; & infra; *Debemus ergo in jejuniis ſecundum morem jejunantium uti*. Hinc Diana *in Summa verb. Jejunium n.* 56. adductus a Patre Viva *in propoſit.* 32. *ex damnatis ab Alexandro VII. num.* 10. *in fin.* dicit conſuetudinem abſtinendi a Lacticiniis in vigiliis & quatuor Temporibus in Sicilia videri gravem, & ſub mortali receptam, etiam apud Regulares; qualis procul dubio eſt apud Noſtrates conſuetudo jejunandi in cibis quadrageſimalibus diebus Adventus, juxta Conſtitutiones Capituli Generalis celebrati anno 1500. Interamniæ de mandato Alexand. VI. *cap.* 3. *art.* 2. apud Orbem Seraphic. *tom.* 3. *de jejunio*, ubi ſic expreſſe habetur: *Ad hanc autem Quadrageſimam jejunandum Fratres ſunt obligati modo, quo ceteri Chriſtiani ad illam commu-* 111

munem obligantur, ut lacticinia in ea comedere nequeant.

112 At vero in Feriis ſextis, aliiſque jejunii diebus infra annum extra Quadrageſimam, & Adventum teſte communi praxi jejunatur, & jejunandum eſſe dicimus juxta diverſarum Provinciarum, & Regionum probatam conſuetudinem per ſupra adducta jura, & dicta etiam ſub verb. *Jejunium loc. cit. num.* 11. & juxta S. Thomam 2. 2. *quæſt.* 166. *artic.* 8. *ad* 3. ſic expreſſe dicentem : *In jejunio Quadrageſimali interdicuntur univerſaliter etiam ova, & lacticinia, circa quorum abſtinentiam in aliis jejuniis diverſæ conſuetudines exiſtunt apud diverſos, quas quiſque obſervare debet ſecundum morem eorum, inter quos converſatur.* Et ſic de jejuniis præſcriptis in Regula Fratrum Minorum ultra ſupracitatos ſuſtinent moderni Expoſitores Regulæ, Corduba, Politius, Longus, quos refert, & ſequitur Melphi *in Comm. cap.* 3. *tract.* 13. *quæſt.* 1. & 2. Matthæuc. *Cautela Confeſſ. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 36. ubi ad id allegat Marchant. 4. Magiſtros, Hugonem de Dina, Sanctorum, & Amenum, ac dicit non ſubſiſtere opinionem Felicis Poteſtatis *com.* 1. *par.* 3. *a nu.* 2853. aſſerentis, Fratres Minores non teneri in jejuniis Regulæ extra Quadrageſimam, hoc eſt Adventus, & feriæ ſextæ abſtinere ob ovis, & lacticiniis, qui tamen Felix *loc. cit. num.* 2856. dicit, circa id nolle ſuum proferre judicium, ibi: *Si autem quid ego ſentiam, cupis, judicium ferre nolo;* & infra *ſub num.* 2899. ad conſimilem petitionem dicit : *Huic petitioni nolo ego reſpondere*, quamvis ex rationibus & fundamentis, ibi *a n.* 1856. *ad num.* 2875. adductis videatur in dictam ſententiam propendere. Concludendum igitur eſt, quod quamvis cit. ſtatuta & Conſtitutiones Ordinis noſtri, non obligarent ſub culpa mortali, per Conſtitutionem Sixti IV. incip. *Circumſpecta* adductam ab ipſo Felice Poteſtate *loc. cit. num.* 2831. & allegatam, ut intellectum ſuum, diſcurrendi gratia, aperiat, *loc. cit. num.* 2856. 2866. 2870. & 2875. per ſupra adducta jura, & allegatos Doctores, adhuc tenentur Noſtrates ſub gravi ad obſervanda jejunia Eccleſiæ, & Regulæ in cibis juxta dictam legitimam aliorum conſuetudinem, & maxima Religioſorum regionis, & loci, ubi morantur; Nimis enim mirum eſſet quod Religioſi majori perfectioni, & mortificationi addicti, atque obſtricti, in ſuis Regulæ jejuniis adinſtar illorum Eccleſiæ univerſalis inſtitutis, ad minorem abſtinentiam, & mortificationem tenerentur, quam ſæculares. Quod & dicendum venit de aliis Religioſis pro jejuniis ſub præcepto eis impoſitis a ſuis reſpective Regulis, & Conſtitutionibus; Cum de omnibus, ceteris paribus, militet eadem ratio, & ubi militat eadem ratio, eadem etiam militare debeat juris diſpoſitio, *L. Ideo* 27. *ff. de Legibus; L. Illud* 32. *ff. ad Legem Aquil. & cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop.* cum ſimilibus.

113 Regulares utriuſque ſexus nequeunt licite eſſe Patrini, non ſolum in Sacramento Baptiſmi, per jura allegata, & dicta in verb. *Baptiſmus artic.* 7. *numer.* 41. *& ſequent.* ſed neque in Sacramento Confirmationis, propter eamdem rationem ibi a Sacris Canonibus, & Conciliis adductam. Ubi enim eadem eſt ratio, eadem debet eſſe Legis diſpoſitio; *L. Ideo* 27. *ff. de legib. L. Illud* 32. *ff. ad leg. Aquil. cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Epiſcop.* Cum ratio Legis ſit anima Legis; *L. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.* Et tanto magis urget talis prohibitio quoad iſtos Regulares, qui nedum jure communi, ſed & Jure ſpeciali propriæ Regulæ ad id vetantur, ut in ſpecie Fratres Minores, ex *cap. XI. ſuæ Regulæ* ſic expreſſe prohibentis : *Nec fiant compatres virorum vel mulierum, ne hac occaſione inter Fratres, vel de Fratribus ſcandalum oriatur*, pro qua prohibita compaternitate ex vi Regulæ venit compaternitas quorumcumque in Baptiſmo, & Confirmatione, ut recte citatis aliis Regulæ Expoſitoribus, docet Corduba *in cit. cap. XI. Regulæ qu.* 4. Lex enim generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, *cap. Si Evangelica* 13. *diſt.* 55. *cap. Quia circa* 22. *de privileg. L. Prætor* 20. §. *Ait Prætor, ff. de novi operis nunciat.*, cum ſimilibus; Et ubi Lex non diſtinguit, neque non diſtinguere debemus; *L. Non diſtinguemus* 32. *ff. de recept. arbit. L. De pretio* 8. *ff. de publiciana in rem action. l. Præſes* 3. *ff. de officio Præſid.*

114 Compaternitas prohibita Fratribus Minoribus ex vi Regulæ, eſt ſolum illa, quæ contrahitur in tenendo ſuſcipientem Sacramentum, præſertim Baptiſmi, & non ipſum miniſtrando. Et ratio eſt, quia hæc ſolum ſcandalum generare poteſt, ut in præcepto Regulæ continetur; ubi autem, ut in miniſtrando Sacramentum, ceſſat cauſa, & finis Legis, nempe occaſio ſcandali, ceſſat ex vi Regulæ ipſa Lex, *c. Cum ceſſante* 60. *de appellat. L. Cum ancillam* 6. *Cod. de condit. ob cauſam*. Tum quia generaliter, & proprie tales compatres dicuntur ſolum tenentes ſuſcipientem Sacramentum, non autem ipſum miniſtrantes. Et ſic expreſſe de-

declaravit Capitulum Generale Meclinien. *anno* 1499. & habetur in Tabul. Vic. gen. ibi: *Et cum in Regula prohibeatur, ne Fratres fiant compatres virorum, vel mulierum &c. intelligendum eſt quo ad elevationem de Fonte Baptiſmatis, non quo ad Baptizationem;* Sic refert, & tenet Corduba *loc. cit.* ubi recte cum aliis ibi allegatis Regulæ Expoſitoribus, docet, quod ad tenendum, ſeu levandum de Fonte Baptiſmatis prohibetur Fratribus Minoribus, nedum jure communi, ſed etiam ex vi Regulæ. Quoad miniſtrandum vero Baptiſmum prohibetur ipſis, ſicuti & omnibus aliis Regularibus ſolum jure Eccleſiaſtico communi, *capit. Placuit* 8. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. ibi: *Neque filium de Baptiſmo accipere, neque baptizare;* Et ex vi Regulæ prohiberi Fratribus Minoribus ſolam compaternitatem ex ſuſceptione prolis de Sacro Baptiſmatis Fonte, tenent expreſſe Marchant. *in cit. cap. XI. Regulæ quæſt. & concluſ. unica*, & alii Expoſitores.

115 Nec valet dicere, quod inter caſus, ratione quorum Fratres Minores a loco recedere poſſunt, referunt antiqui Expoſitores, eſſe, ſi in ipſo loco obligentur Fratres ad baptizandos pueros, adeoque eis prohibetur ex vi Regulæ etiam Baptiſmum miniſtrare. Non valet, inquam, quia iſte caſus, ut explicat Marchant. *l. c.* referendus eſt ad locum, ubi ſine Apoſtolica diſpenſatione adeſt Cura animarum, & obligatio baptizandi ex officio, non autem ex caritate, aut ex vi compaternitatis. Ex Lege enim Caritatis in caſu neceſſitatis articuli mortis probabiliter imminentis puero, ſi nullus alius eſſet qui legitime poſſet, & vellet ipſum baptizare, nedum alii Regulares, ſed & ipſi Fratres Minores, non ſolum licite poſſent, ſed immo tenerentur ipſum baptizare, quia lex caritatis jubet in tali caſu providere de remedio ad ſalutem æternam omnino neceſſario, quale eſt Baptiſma; & contra hoc nullum jus præcipere poteſt, cum neceſſitas non habeat, nec recognoſcat Legem, *capit. Quoniam* 13. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7. *capit. Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 1. *cap. Omnes* 1. *de fer. cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar. cap.* Concilium 2. *de obſervat. jejun. cap. Quod non eſt licitum* 4. *de Regul. jur.* Et tenent expreſſe Cordub. *loc. cit.* cum Hugone, & Piſano ibi allegatis, & alii paſſim: Prohibitio enim de non baptizando intelligi debet extra caſum ſimilis neceſſitatis.

116 Fratres Minores electi ad Curam animarum, aliique ad id ſubdelegati in Conventibus, ubi ex diſpenſatione Apoſtolica adeſt Parochia, poſſunt licite, ſicuti & alii Regulares ſimiliter electi ſeu ſubdelegati baptizare; quia Summus Pontifex, qui eſt ſuper jus poſitivum Eccleſiaſticum, *cap. Propoſuit* 4. *de conceſſione præbendæ*, concedendo Parochiam, concedere intelligitur omne id, quod ad Officium Parochiale ſpectat; Conceſſo enim fine, etiam media, quibus ad eum pervenitur, conceſſa intelliguntur; *cap. Præterea* 5. *c. Prudentiam* 21. *& cap. Suſpicionis* 30. *de Officio delegat. l. Cui juriſdictio* 2. *ff. de juriſdict.* cum ſimilibus, & ubi majus conceditur, minus conceſſum eſſe videtur, *cap. Ex parte* 27. *de decimis*; & cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus, *cap. Cui licet* 53. *de Reg. jur. in* 6. *L. Non debet* 21. *ff. de Reg. jur.*

Non poſſunt tamen nec ibi, nec alibi levare de Sacro Fonte infantes, ſeu fieri compatres, in tenendo ſuſcipientem Sacramentum, etiamſi non oriatur aliquando ſcandalum, & de hoc conſtet, quia licet cauſa propter quam ſit prohibitio, ceſſet in caſu particulari, & quo ad aliquem pro tunc, manet tamen in generali, & ſimpliciter quo ad alios, & quo ad ſe, quia Leges adaptantur ad ea, quæ ut plurimum contingunt, non autem ad illa, quæ raro accidunt, & ab accidentalibus caſibus dependent, ad text. *in Authent. Ut ſine prohibitione matres, in L. Ex his* 4. *& in L. Nam ad ea, ff. de Legibus*, cum ſimilibus. Et ideo ſimpliciter manet & ipſum præceptum obligans etiam pro tunc, ut eſt communis regula Doctorum in omnibus ſimilibus præceptis; Atque ſic debet intelligi caput ceſſante cauſa ceſſat effectus præcepti, *cap. Cum ceſſante* 60. *de appellation.* quando ſcilicet cauſa ceſſat omnino ſecundum quid, & ſimpliciter, ac generaliter, ut explicant Richard. *in* 4. *diſt.* 4. Sylveſter. verb. *Furtum quæſt.* 15. Corduba *loc. citat.* & alii, & ſic ſervat praxis, & communis conſuetudo, quæ eſt optima Legum interpres, *cap. Dilectus* 8. *de conſuetud. & L. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus.* 117

Sub dicta prohibitione non comprehenditur Regularis quicumque factus Epiſcopus. Sic expreſſe Gloſſa communiter recepta *in cap. Statutum* 2. *cap.* 18. *quæſt.* 1. *verb. Abſolvit*, ibi: *Item poteſt ſibi facere commatres, quod prius non licuit, exemplo Gregorii, qui prius Monachus factus eſt, & poſtea cum eſſet Diaconus Cardinalis compater Mauritii Imperatoris factus eſt.* Henno *tom.* 2. *tract. de Baptiſmo diſp.* 5. *qu.* 2. *concl.* 2. *reſol.* 4. & alii paſſim. Et ratio eſt quia Epiſcopus Regularis a die ſuæ confirmatio- 118

tionis, & aſſumptionis ad Epiſcopatum, exceptis votis eſſentialibus, liberatur ab aliis obligationibus ſuæ Regulæ, ut habetur ex *citat. cap. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *qu.* 1. & tenent communiter Doctores, ut dictum fuit ſub verb. *Epiſcopus art.* 7. *n.* 1. *&* 2.

119 Regularibus licet invitare populum ad facienda Officia pro animabus Purgatorii in eorum Eccleſia. *Sac. Congreg. Concil. in Volaterrana* 16. *Mart.* 1726. *ad* IX. *dub.*

120 Regulares poſſunt impediri quominus in Eccleſiis intra limites Parœciæ erecta Miſſas canant, licet vocati a Prioribus, & Officialibus Laicis dictæ Eccleſiæ. *Sacra Congregat. Concil. in Valven. ſeu Sulmonen.* 10. *Mart.* 1727. *ad* III. *dub.*

121 Regulares ad Ordines promovendi præter Litteras Obedientiales ſui Superioris non tenentur exhibere Ordinario fidem ſui Baptiſmatis ad docendum de legitima ætate, dummodo in Litteris obedientialibus exprimatur ætas. *S. Cong. Concil. in Brixinen.* 12. *Decemb.* 1733. *ad* 2. *dub.*

122 Additur attendenda ad rem Conſtitutio Benedicti XIII. incip. *Poſtulat*, edita 7. Martii 1725. in qua interdicitur Regularibus omnibus ad Dignitates Eccleſiaſticas promotis, ne aliquid, ſeu ulla bona extra Cœnobia ſecum aſportare audeant; & inſuper adimitur Superioribus Ordinum facultas concedendi promotis eiſdem ad tempus uſum librorum, aliorumque, ſub pœna Suſpenſionis a Divinis eo ipſo incurrenda, reſervata Papæ privative quoad omnes alios; revocanturque Prædeceſſorum Pontificum facultates cuicumque Ordini ad id conceſſæ.

123 Regulares Parochi, aut Vicarii Curati Miſſam Parochialem applicare debent pro populo diebus Feſtis. Bened. XIV. Conſtit. 103. incip.

124 *Cum ſuper* §. 4. Regulares Parochi tenentur recipere in propriis Eccleſiis, & domibus Miſſionarios ab Epiſcopo miſſos ante Viſitationem paſtoralem. Idem Conſtitut. 109. incip. *Firmandis*.

125 Regulares Superiores Parochum Regularem corrigere poſſunt; *ibid.* §. 10. Atque etiam ab animarum cura removere abſque conſenſu Epiſcopi; *ibid.* §. 11. Nullam vero juriſdictionem habent in ſubditos Parochiæ ſæculares; *ibid.* §. 12.

126 Regularis S. Officii Conſultor nequit a Superioribus Regularibus ſine cauſa, & inconſulta Congregatione Sacræ Inquiſitionis a loco removeri. Bened. XIV. Conſt. incip. *Ad ſupremum* §. 33.

Regularibus Miſſionariis in Angliam ablegatis unus Superior eſt præficiendus, qui eos 127
viſitet, & corrigat. Idem Conſtit. incip. *Apoſtolicum Monaſterium*, §. 19. Elapſo ſexennio debent iidem ad regiones Catholicas & proprii Inſtituti clauſtra redire; tres menſes in eiſdem manere, ac quindecim dies ſpiritualibus exercitiis vacare. *Ibidem* §. 20. Reſervantur iiſdem Fundationes, quas hactenus poſſederunt. *Ibid.* §. 22. Indulgentias ſuis Ordinibus peculiariter conceſſas publicare prohibentur; dignis enim de cauſis in Anglia Indulgentiæ Regularibus ad communicandum ſive publicandum conceſſæ ſuſpenduntur, & Vicariis Apoſtolicis delegatur largitio Indulgentiæ quater in anno. *Ibid.*

Accipientes munera a Regularibus, excep- 128
tis rerum medicinalium, ſeu devotionis moneribus, ultra valorem decem ſcutorum monetæ nequeunt abſolvi a Summo Pœnitentiario, niſi prius facta reſtitutione, vel ſi eam de præſenti nequeant adimplere, cum obligatione eamdem quam primum poterunt faciendi. Qui vero infra prædictum valorem ejuſ- 129
modi munera acceperint, eos injuncta arbitrio ipſius majoris Pœnitentiarii, ſeu Confeſſarii per eum eligendi eleemoſyna, quæ in beneficium Religionis, ſeu Conventus, cui de jure facienda eſſet reſtitutio, ſi caute fieri poſſit, erogetur, abſolvere, ſeu abſolvi mandare poſſit. Idem Conſtitut. 115. incip. *Paſtor Bonus* §. 26.

Regulares, quibus a Sancta Sede conceſſa 130
eſt facultas impertiendi benedictionem ſuper populum cum Indulgentia plenaria, quo ritu id facere debeant? Vide tom. 1. ad verb. *Benedictio*. Regulares Superiores quid præſtare 131
debeant in deputandis Confeſſariis extraordinariis pro Monialibus ſibi ſubjectis? Vide tom. 2. verb. *Confeſſarius*.

Regulares quoad Ordines recipiendos, vi- 132
de tom. 6. verb. *Ordinare*, *Ordo*, *Art.* 3. Regulares quoad reclamandum contra validitatem Profeſſionis, vide ſupra ad verb. *Profeſſio Regularis*.

Regularibus non conceditur tranſlatio, niſi 133
ad Ordines, in quibus viget clauſtralis, & Regularis obſervantia. Idem tom. 2. Conſtitut. 7. incip. *Pontificia*. Regularibus ab ordine laxio- 134
ri ad ſtrictiorem transferri cupientibus, an, & quomodo convenire neceſſe ſit inter utriuſque Ordinis Superiores, in jure cautum non 135
reperitur; ſed hodierna praxis eſt, per quam omnes hujus generis controverſiæ, & morarum prolixitates devitantur, ut Religioſis viris,

ris, qui a laxiori ad ſtrictiorem Ordinem tranſire cupiunt, poſtquam voluntatis ſuæ cauſas coram competentibus Apoſtolicæ Sedis Tribunalibus expoſuerint, atque probaverint, haud ægre a Romano Pontifice indulgeantur opportunæ facultates, in quibus derogatio ſuper conſenſu Superioris Ordinis laxioris includitur. Idem Conſtitut. 25. incip. *Ex quo*.

136 Regulares quicumque, nec per modicum quidem tempus, nec ulla occaſione poſſunt ad alloquendas Moniales ſine Epiſcopi licentia accedere ſine gravi culpa. Idem *De Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 41. *numer.* 7. ex variis Pontificiis Conſtitutionibus, & Sacrarum „ Congregationum Decretis, quæ congeſta habentur apud Diœceſanam Synodum Piſanam 1708. & in appendic. ad Synodum Diœceſanam Lucanam habitam ab Epiſcopo Colloredo 1736. & a me jam relata *tom.* 5. *verb. Moniales art.* 2. *a num.* 12. *ad* 21. Vide *ibi*.

137 Prælati Regulares privilegium poſt Concilium Tridentinum habentes, poſſunt ſuos ſubditos ab Interſtitiorum lege ad Ordines ſuſcipiendos diſpenſare. Idem *ibid. lib.* 7. *capit.* 42. *num.* 6. ubi refert, quod, cum Epiſcopus Mindenſis in ſua Synodali Conſtitutione 8. expreſſe denunciaſſet, ſe nulli, ſive ſæcularium, ſive Regularium Ordines collaturum, qui non ſervaſſet temporum interſtitia a Concilio Tridentino præſcripta, a quibus, an quempiam abſolvendum Eccleſiæ neceſſitas, aut utilitas, expoſceret, id non a Prælato Regulari, ſed a ſe fore dijudicandum, delata cauſa ad Sacram Congregationem Concilii, ipſa ſub die 24. Auguſti 1686. reſcripſit, dictam Conſtitutionem Synodalem Mindenſem *eſſe reformandam quo ad eos regulares, qui habent privilegium conceſſum poſt Tridentinum*.

138 An, quando, & quomodo poſſint, vel non, Prælati Regulares ſuos ſubditos in una Diœceſi morantes, dimittere ordinandos in aliam? Vide *tom.* 5. *verb. Ordo art.* 3. *num.* 74. *& ſeqq.*

139 Quid præſtare debeant Regularium Superiores ad tollendam ignorantiam Laicorum in Religionibus profeſſorum, ex præſcripto Sacr. C. Epiſcop. & Regul. Vide tom. 2. verb. *Doctrina Chriſtiana n.* 15. 16.

140 * Si Regularis ante Profeſſionem habituali morbo detineatur, nec interrogatus vitium ſuum denunciet, niſi poſt Profeſſionem, expelli non poteſt, niſi aliter declaretur in conſtitutionibus ejuſdem Ordinis, uti reipſa declaratum eſt in Conſtitutionibus PP. Capuccinorum, in quibus Religio *ad retinendum ejuſmodi Profeſſum minime velle ſe eſſe obligatam exprimit*. An tunc vero Profeſſus non dimiſſus a Religione poſſit ſponte abire, etiam illa repugnante, quæſtio eſt adhuc a S. Congregatione non definita. *De Synodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 11. §. 4. *nov. edit.*

Regulares pro Apoſtatis habentur ſi ſeſe 141
nulliter profeſſos contendentes Regularem habitum exuunt, & e clauſtris diſcedunt, nec unquam audiuntur cauſam ſuam defenſuri, niſi poſtquam redierint ad Monaſterium. Ita ex Tridentino *Seſſ.* 25. *cap.* 19. *de Regular.* Ibidem §. 13.

Inſuper non licet illis, ex inaniter præſum- 142
pta neceſſitate recurrendi ad Superiores Ordinis, exire extra clauſtra ſine Superioris litteris, alioquin apoſtatarum pœnis per Ordinarium loci puniantur. Ex Trident. *loco citat.* Ibid. §. 13. Hæc tamen intelligenda ſunt, quando recurrendi cauſa non eſt vera, urgens,
& gravioris momenti; *ibid.* §. 14. Vetitum 143
eſt Superioribus Regularibus, ne ſubditis ſuis facultatem faciant tranſeundi ad aliam Religionem, niſi non dubiis documentis conſtiterit illis, alterius Religionis Superiorem paratum eſſe ad eum recipiendum; atque ita res conſtitutæ ſint, ut tranſitus iſte recta fiat ab una ad aliam Religionem. Ita ex decreto Sac. Congregat. Conc. ab Urbano VIII. approbato; *Ibid.* §. 14.

Tranſitus iſte, etiamſi agatur de apoſta- 144
ta transferendo, fieri nequaquam poteſt ad Religionem, in qua Regularis obſervantia non viget; quin nec licet, ſi Religio illa ſit militaris, aut hoſpitalaris, excepto Ordine Sancti Johannis de Deo. Ita edixit Benedict. XIII. in Conſtit. incip. *Licet Sacra*; *ib.* §. 14.

Regularis in Clauſtris non degens, ſi ab il- 145
lis abſceſſit non præobtenta Superioris venia, vagatumque, etſi geſtet Religioſa indumenta, & animum redeundi retineat, debet ab Epiſcopo loci, ubi moratur, in carcerem conjici, & Superioribus Regularibus conſignari, ſecundum Regulam puniendus, ut ex Decreto Sac. Congregationis Concil. ab Urbano VIII. confirmato. *Ibid.* Hæc tamen vera ſunt, niſi aliunde conſtet, Regularem illum ſe ſubtraxiſſe ab immoderata ſeveritate Superioris localis, ut recurrat ad alium Superiorem majorem. *Ibid.*

Regulares incorrigibiles expelli poſſunt ab 146
Ordine, quidquid vetera Sacr. Congregationis decreta olim in contrarium ſtatuerint, ut ex

novis

novis Decretis ejuſdem Congregationis Concilii firmatur *ibid.* §. 16.

147 Incorrigibilis vero cenſetur, qui omnibus inuſtus eſt improbitatis characteribus in Jure Canonico ad id deſignatis. Debet præterea antecedente carceratio ſex menſium in pœnitentia & jejunio, ac tandem ſententia Provincialis ejuſdem Provinciæ, conſultis tamen ſex aliis ex eadem Provincia Religioſis deſignandis in Congregatione Provinciali, confirmandiſque a ſuperiore Generali, cui reſervata eſt facultas iterum retractandi eandem cauſam, & priorem ſententiam revocandi. Ita ex noviſſimis decretis Sac. Congregationis Concilii, *ibid.* §. 19.

148 In conficiendis incorrigibilitatis proceſſibus valent illi, qui ad normam regularum & conſuetudinum ejuſdem Ordinis formantur. *ib.*

149 Lata contra ejectos ſententia notificanda eſt Epiſcopo Ordinario loci, non ut de illa cognoſcat, ſed quia illius juriſdictioni inde ſubeſt ejectus, ejuſque mandatis obſequi debet. Ita ex Decretis Sac. Congreg. *ib.*

150 Ita ejecti non poſſunt induere habitum Religionis, ſed clericalem adhibeant neceſſe eſt. Manent inſuper perpetuo ſuſpenſi ab exercitio Ordinum in Religione ſuſceptorum, nec poteſt ab Ordinariis ea pœna relaxari, vel moderari. Ita ex Decretis Sac. Congreg. *ib.*

151 Si vero ex litteris Teſtimonialibus Ordinarii conſtiterit, ſpem evidentem ineſſe reſipiſcentiæ, tunc iterum ad Ordinem recipiendi ſunt. *Ibidem.*

152 Demum ita ejectus voto caſtitatis omnimode obſtrictus remanet, paupertatis vero, cum quadam moderatione, ſicut nec obedientia propria ſuperiori Regulari exhibenda ab eo eſt. Reliqua vero vota in Profeſſione ab eo nuncupata, remanent in ſuſpenſo. Ita ex DD. *Ibidem.*

153 Ejectus ſi provocare vult ab injuſtitia ſententiæ in ſe latæ, debet ſe conſtituere in carceribus formalibus Religionis, ut ex Decreto Sac. Congregat. Conc. lato *die* 15. *Novembr.* 1698. conſtat. *Ibid.* §. 31.

154 Religioſi tamen Societatis Jeſu poſt tria vota ſimplicia ab illis emiſſa exacto probationis tempore ab Ordine dimiſſi non comprehenduntur in Decretis de apoſtatis & ejectis, ut ex reſponſo Sac. Congreg. Conc. *Ibid.* §. 21. Votum caſtitatis ab illis emiſſum, dum permanent in Ordine, dirimit Matrimonium. Iſti ne celebrare poſſint vetantur ſolummodo, quia carent patrimonio, vel Beneficio. *Ibid.* §. 23. Sunt tamen habiles ad Beneficia & miniſteria Eccleſiaſtica obtinenda. *Ibid.* §. 16. Valent tamen hæc omnia in dimiſſis ante Profeſſionem ſolemnem. Poſt illam vero emiſſam cenſentur ac Regulares in ordine ad ejectos. *Ibid.*

Vota caſtitatis &c. a Religioſis Laicis Ciſtercienſibus emiſſa ſolemnia ſunt, non ſimplicia, ut ex Decreto peculiaris Congregationis habitæ coram Benedicto XIV. *die* 27. *Martii* 1747. lato conſtat, *ibid.* §. 28. Vide verb. *Votum art.* 3. *n.* 166. 155

Si Religioſus ob crimen aliquod damnatus ſit ad triremes ad certum tempus, num ea abſoluta pœna recipiendus ſit iterum a Religione, nondum definitum eſt a Sacra Congregatione; quamvis conſulta deſuper fuerit. Hæc tamen ſola ſententia damnationis ad triremes etiamſi nondum remigaverint, perpetuo illos infames declarat, adeoque irregulares. *Ib.* §. 30. 156

Additiones ex aliena manu.

Tametſi plura hoc in Articulo *ab Auctore* cumulata ſint; nihilo tamen minus, & plura addi poſſent, vel illuſtrando tradita ab ipſo Auctore, vel omiſſa ab eo ſupplendo. Anguſti vero limites additionum coeunt, ut vix pauca innuamus. 157

De Laico poſt patratum delictum effecto Regulari, quatuor quæri ſolent. Primum an valide ſit profeſſus? Secundum an debeat puniri a Superiore Regulari? Tertium an ſit ſtandum proceſſui confecto a Judice laico? Quartum demum an puniri debeat juxta præſentem ſtatum? 158

Vide autem de his omnibus *controverſ.* 95. *&* 97. *Samminiati*, ubi ſuſtinetur valide fuiſſe profeſſum, & quod ei conſectarium eſt, debere puniri a Superiore Regulari, ſtando tamen proceſſui confecto a Judice laico, & quidem ſecundum præſentem ſtatum. Et quod caput eſt, affertur in caſu illo conſentanea reſolutio Sac. Congr. Immunitatis *edita* 19. *Januarii* 1677. 159

De Regulari, quando ex neceſſitate Patri, Matri, &c. ſupervenîente exire e Religione poſſit, & eis ſubvenire, non inutilis hic quoque eſſet inquiſitio. At brevitatis gratia conſule qui de ea late agit Roſignol. *de Patr. Poteſt. diſcept.* 3. *c.* 4. *n.* 31. *& ſequent.* 160

Pariter brevitatis gratia de Regulari an poſſit eſſe Teſtis in Teſtamento, adi Scopp. *ad Merlin. Pignatell. Scol.* 88. *num.* 28. *tom.* 2. Sanchez *in præcept. Decalog. lib.* 6. *cap.* 13. *fer. per tot.* 161

162 An poſſit eſſe Procurator in judicio pro ſæculari, de Alezio *obſerv.* 108. *ad Capyc. Latr. conſult. tom.* 2. Novar. *in Lucerna Regular. verb. Procurator n.* 4. & 5. Roger. *de Teſtament. Canon. l.* 1. *diſp.* 2. *c.* 4. *n.* 7. Graff. *deciſ. aur. part.* 3. *c.* 26. *n.* 15.

163 An poſſit eſſe exequutor teſtamentarius ſine ſuperioris licentia, Canon. *controverſ. ſer.* 54. *num.* 29. & *ſequent.* ubi etiam de Jeſuitis, & rurſus late *diſcept.* 32. *fere per tot.* Oliv. *de For. Eccleſ. part.* 3. *quæſt.* 35. *num.* 8. & *ſeq.* Themud. *deciſ. Ulyſſippon.* 62. *n.* 5. ubi quod Fratres Minores nec cum licentia Superioris poſſunt eſſe exequutores Teſtamentarii.

164 An poſſit eſſe arbiter, Sanchez *in præcept. Decal. lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 52. & *ſeq.* & *numer.* 64. *de Fratribus Minoribus*, Scopp. *ad Gratian. deciſ.* 64. *ſer. per tot.*

165 Et ſi quid ſi electus fuerit ante Religionis ingreſſum? Sanchez *ubi ſupra*.

166 An poſſit eſſe Tutor, Laurea *Alleg. fiſcal.* 86. *n.* 3. *lib.* 2. Sanchez *in præcept. Decal. lib.* 6. *c.* 14. *n.* 21. & *ſeq.*

167 An poſſit munus Tabellionis exercere, *Iidem Auctores ibidem*.

168 An poſſit eſſe depoſitarius, Sanch. *eodem loco n.* 17. & *ſeq.*

169 Quid recuperet ubi exeat e Religione, Capon. *diſcept.* 201. *cap.* 1. *nu.* 4. Schettin. *de pact. ſucceſſ. part.* 3. *ſect.* 9. *num.* 59. & *ſeq.* Rot. *in Anconit. donationis* 23. *Julii* 1733. *cor. bon. mem. Peralt.*

170 Et quid ſuppreſſa Religione, Torr. *de pact. futur. ſucceſſ. lib.* 2. *c.* 25. *nu.* 95. *Rot. in Anconit. ſeu Senogallien. ſucceſſionis* 22. *Mart.* 1726. *coram bon. mem.* Nunez.

171 Et quid ſi tranſeat ad Religionem capacem, Capon. *diſcept.* 64. & 280. Staiban. *Jur. reſolut.* 125. & 126. *lib.* 2. Schettin. *de pact. ſucceſſ. part.* 3. *ſect.* 9. *num.* 64. Gobb. *conſult. deciſiv.* 12. & 13. Rovit. *deciſ.* 10. *ibique* Altimar. *in addit.*

172 Et quid ſi promoveatur ad Epiſcopatum; Marant. *part.* 3. *reſponſ.* 55. Capon. *controverſ.* 22. *n.* 20. *ubi de* bonis donatis Monaſterio, de Marin. *reſolut. quotid. c.* 185. *tom.* 2. Lucarin. *de Epiſcop. Regular. part.* 3. *ɔ.* 2. Argentrè *ad Conſuet. Britann. art.* 510. *gloſſ.* 2. *nu.* 5. Rovit. *deciſ.* 10. & 11. *ibique Altimar. in addit.*

Reſponſio Auctoris.

173 De iis omnibus, quæ circa Regulares in hiſce *Additionibus* proponuntur, jam ſatis fuit traditum a me in ſuis propriis reſpective locis nempe in verb. *Filius*, in verb. *Teſtis*, in verb. *Procurator*, in verb. *Teſtamentum*, in verb. *Arbiter*, in verb. *Tutor*, in verb. *Depoſitarius*, in verb. *Clericus*, in verb. *Epiſcopus*, in verb. *Novitius*, in verb. *Regulares*, in verb. *Moniales*, in verb. *Tranſlatio*, & ſæpe incidenter alibi.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ concernunt Regularium exemptionem ab Juriſdictione, vel non, Ordinariorum; ſeu quoad ea, in quibus Regulares ſubduntur, vel non, Juriſdictioni Ordinariorum.

EXemptio eſt Privilegium, quo perſona, aut 1
locus ab juriſdictione Epiſcoporum, ſeu Ordinariorum liberantur, & ſubtrahuntur, ac Summo Pontifici immediate ſubjiciuntur. *Eſt in re communis, arg. cap. Si Papa* 20. *de Privileg. in* 6.

Epiſcopi, ſeu Ordinarii in pluribus caſibus 2
Juriſdictionem habent *in Regulares*, ſive Ordinariam, ſive Delegatam. *Communis*, & clare patebit ex infra dicendis. Juriſdictionem 3
Ordinariam in ipſos habent in iis, in quibus Jure Ordinario, ſeu ex ſuo ordinario Officio, ex Lege, Canone, vel conſuetudine ſibi competente poſſunt contra eos procedere; *Communis*. Juriſdictionem vero Delegatam in ipſos 4
habent in iis, in quibus, non Jure proprio, & ordinario ſuo Officio, ſed ex ſola demandata ſibi auctoritate a Sede Apoſtolica poſſunt contra eos procedere, uti cum Canones, & Jura diſponunt, ut contra eos auctoritate Apoſtolica, vel tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati procedant; *Communis*.

Aſſertur Conſtitutio 18. Gregorii XV. de 5
Exemptorum Privilegiis & ſubjectione, multa ad rem continens ſcitu digna.

GREGORIUS EPISCOPUS &c.

Inſcrutabili &c.

„ §. 1. Sanæ Tridentinæ Synodi Decretis provide cautum eſt, nullum Presbyterum, etiam Regularem poſſe Confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem quæ gratis detur, obtineat.

„ §. 2.

„ §. 2. Nec non, ut in Monaſteriis, ſeu „ Domibus Virorum, ſeu Mulierum, quibus „ imminet animarum cura perſonarum ſæcu- „ larium, præter eas, quæ ſunt de illorum „ Monaſteriorum, ſeu Locorum ſimilia, per- „ ſonæ tam Regulares, quam ſæculares ejuſ- „ modi Curam exercentes ſubſint immediate, „ in his, quæ ad dictam Curam, & Sacra- „ mentorum adminiſtrationem pertinent, Ju- „ riſdictioni, Viſitationi, & Correctioni Epi- „ ſcopi, in cujus Diœceſi ſunt ſita. Itemque „ ut Epiſcopi univerſi ſub obteſtatione Divini „ Judicii, & interminatione maledictionis æter- „ næ in omnibus Monaſteriis ſibi ſubjectis „ Ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ „ auctoritate Clauſuram Sanctimonialium, ubi „ violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi „ inviolata eſt, conſervari maxime procu- „ rent; Inobedientes, atque contradictores „ per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, „ quacumque appellatione poſtpoſita, compe- „ ſcentes.

„ §. 3. Atque ut Regulares in Eccleſiis ſuo- „ rum Ordinum prædicare volentes ſe coram „ Epiſcopis præſentare, & ab eis Benedictio- „ nem petere teneantur; In Eccleſiis vero, „ quæ ſuorum Ordinum non ſunt, nullo mo- „ do prædicare poſſint ſine Epiſcopi licentia; „ contradicente autem Epiſcopo nulli, etiam „ in ſuorum Ordinum Eccleſiis, prædicare præ- „ ſumant.

„ §. 4. Verum quia experientia compertum „ eſt, Eccleſiaſtici regiminis rationem poſtula- „ re, ut Decretis ejuſmodi aliquid adjunga- „ tur; matura deliberatione noſtra, & ex cer- „ ta ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis ple- „ nitudine, hac generali ac perpetuo valitu- „ ra Conſtitutione, decernimus, ſtatuimus, „ & declaramus, ut deinceps tam Regulares, „ quam ſæculares, quomodolibet exempti, ſi- „ ve animarum curam perſonarum ſæcularium „ Monaſteriis, ſeu Domibus Regularibus, aut „ quibuſvis aliis Eccleſiis, vel Beneficiis, ſive „ Sæcularibus incumbentem, exerceant; ſive „ alias Eccleſiaſtica Sacramenta, aut unum „ ex illis miniſtrent prævia Epiſcopi licen- „ tia, & approbatione; ſive quoquomodo in „ eorumdem Sacramentorum, vel alicujus ex „ illis adminiſtratione de facto abſque ulla au- „ ctoritate ſe ingerant: in his, quæ ejuſmodi „ Curam, ſed adminiſtrationem concernunt, „ omnimode Juriſdictioni, Viſitationi, & Cor- „ rectioni Diœceſani Epiſcopi tamquam Se- „ dis Apoſtolicæ Delegati, plene in omnibus „ ſubjiciantur; Ad hæc tam Regulares, quam „ Sæculares hujuſmodi nullis Privilegiis, aut „ Exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus, „ ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta de- „ gentes, aut circa Clauſuram, vel circa bo- „ norum adminiſtrationem Monaſteriorum Mo- „ nialium, etiam Regularibus ſubjectarum, ab „ Epiſcopo loci ſimiliter tamquam ad hoc Se- „ dis Apoſtolicæ Delegato, quoties, & quan- „ do opus fuerit, puniri, & corrigi va- „ leant.

„ §. 5. Confeſſores vero, ſeu Sæculares quo- „ modocumque exempti, tam Ordinarii, quam „ Extraordinarii ad Confeſſiones Monialium, „ etiam Regularibus ſubjectarum, audiendas, „ nullatenus deputari valeant, niſi prius ab „ Epiſcopo Diœceſano idonei judicentur, & „ approbationem, quæ gratis concedatur, ob- „ tineant; Sed & Adminiſtrantes bona ad ejuſ- „ modi Monaſteria Sanctimonialium, ut præ- „ fertur, etiam Regularibus ſubjectarum, per- „ tinentia, ſive Regulares extiterint, ſive Sæ- „ culares quomodolibet exempti, Epiſcopo lo- „ ci, adhibitis etiam Superioribus Regulari- „ bus, ſingulis annis rationes adminiſtratio- „ nis, gratis tamen exigendas, reddere te- „ neantur, ad idque juris remediis cogi, & „ compelli queant; Liceatque Epiſcopo ex „ rationabili cauſa Superiores Regulares ad- „ monere, ut ejuſmodi Confeſſores, atque Ad- „ miniſtratores amoveant; iiſque Superioribus „ id facere detrectantibus, aut negligentibus, „ habeat Epiſcopus facultatem prædictos Con- „ feſſores, & Adminiſtratores amovendi toties „ quoties, & quando opus eſſe judicaverit; „ Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus una cum Su- „ perioribus Regularibus quarumcumque Ab- „ batiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel „ Præpoſitarum eorumdem Monaſteriorum, „ quocumque nomine appellentur, electioni- „ bus per ſe, vel per alium intereſſe, ac „ præſidere abſque ulla tamen ipſorum Mona- „ ſteriorum impenſa.

„ §. 6. Ac demum habeat Epiſcopus, tam- „ quam dictæ Sedis Delegatus auctoritatem „ coercendi, ac puniendi quoſcumque Exem- „ ptos, tam Sæculares, quam Regulares, qui „ in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordi- „ num non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, „ & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum „ non petita illius Benedictione, aut ipſo con- „ tradicente, prædicare præſumpſerint; Ita ut „ Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, in præno- „ minatas perſonas, in præmiſſis omnibus, & „ ſingulis, aut circa quoquomodo delinquen- „ tes, quoties, & quando opus fuerit, etiam

„ ex-

„ extra Viſitationem per Cenſuras Eccleſiaſti-
„ cas, aliaſque pœnas, uti ejuſdem Sedis De-
„ legati procedere, omnemque Juriſdictionem
„ exercère libere, & licite valeant.

„ §. 7. (*Et ſequitur clauſula præſervativa una cum aliis derogatoriis.*

„ Datum Romæ apud S. Petrum Nonis Fe-
„ bruarii 1622. Pontificatus Anno ſecundo;
„ Bullar. tom. 4. pag. 98.

6 Aſſeruntur reſponſa Sacræ Congregat. Concilii ad varia dubia ſuper dicta Conſtitutione Gregorii XV. exorta.

Poſita Conſtitutione fel. rec. Gregorii XV. de exemptorum Privilegiis &c. Dubitatur;

1. *An liceat Epiſcopis viſitare Altaria Regularium Eccleſiarum, quibus Cura Animarum perſonarum Sæcularium non incumbit, aut loca, ubi in eiſdem Eccleſiis aſſervatur Sanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum, vel ubi audiuntur Confeſſiones perſonarum Sæcularium?*

2. *An Epiſcopi poſſint Regularibus præſcribere, ut certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel alias illorum privilegia reſtringere, ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis.*

3. *An facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in Exemptos, tam Sæculares, quam Regulares, intelligatur etiam tributa in perſonas nullius Diœceſis?*

4. *An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium Territorium, ac Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?*

5. *An per eamdem Conſtitutionem in illis verbis:* Poſſit Epiſcopus una cum Superioribus Regularibus quarumcumque Abbatiſſarum &c. electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere, *Jus Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur?*

6. *An Confeſſores Monialium ante dictam Conſtitutionem deputati debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari?*

7. *An Superiores Regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati, alia indigeant Epiſcopi approbatione pro Confeſſionibus Sanctimonialium ſibi ſubjectarum audiendis?*

8. *An Confeſſiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullæ, non obtenta Epiſcopi approbatione, ſint nullæ, atque irritæ, nec ne?*

9. *An Regulares generaliter ab Epiſcopo approbati ad Confeſſiones perſonarum Sæcularium audiendas, cenſeantur etiam approbati ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum?*

10. *An Regularis ad audiendas Confeſſiones Monialium unius Monaſterii ab Epiſcopo approbatus Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii audire poſſit?*

11. *An Confeſſores Regulares Extraordinarii ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confeſſiones pro una vice infra annum ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini poſſint virtute dictæ approbationis pluries tamquam Confeſſores Extraordinarii earumdem Confeſſiones audire abſque nova Epiſcopi licentia?*

12. *Cum in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, ut liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, ut amoveant Confeſſores Monialium, atque Adminiſtratores bonorum ad earumdem Monialium Monaſteria pertinentium: iiſdem Superioribus, id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores; & adminiſtratores amovendi quoties, & quando opus eſſe judicaverit: An ejuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus Regularibus ſignificare teneatur?*

13. *An eadem Conſtitutio, qua parte ſupponit Epiſcopi Juriſdictioni Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorum Monialium, aut circa Clauſuram, vel bonorum Adminiſtrationem eorumdem Monaſteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an vero ſolum in notoriis, & cum ſcandalo populi?*

Sacr. Congregatio Cardinalium Conc. Trident. Interpretum cenſuit, Conſtit. ſan. mem. Gregorii XV. de Exemptorum Privilegiis nequaquam ſubjicere Regulares Exemptos, quibus Cura Animarum perſonarum Sæcularium non incumbit, Epiſcoporum Juriſdictioni in his, quæ Sacramentorum Adminiſtrationem concernunt, niſi cum in Sacramentis perſonis Sæcularibus adminiſtrandis iidem Regulares delinquunt, ac propterea.

Ad 1. Dubium reſpondit, Epiſcopis, non licere in vim ejuſdem Conſtitutionis viſitare Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit Animarum Cura perſonarum ſæcularium, nec loca, ubi in iiſdem Eccleſiis aſſervatur SS. Eucbariſtiæ Sacramentum, vel ubi Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiuntur.

Ad 2. Hac in parte Conſtitutionem nihil novi Juris induxiſſe, nec ullam novam auctoritatem Epiſcopi in Regulares attribuiſſe, ideoque in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, ut certis tantum in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel alias illorum Privilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quod ſi aliunde Epiſcopis hujuſmodi facultas

cultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.

Ad 3. *Cenſuit, ejuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonam nullius Diœceſis.*

Ad 4. *Non competere.*

Ad 5. *Jus confirmandi Abbatiſſas minime fuiſſe Epiſcopis per Conſtitutionem attributum.*

Ad 5. *Confeſſores quidem Extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt Conſtitutionem illarum Confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei judicentur, & approbentur; Ordinarios vero Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos, poſſe, durante triennio ab eorum deputatione incboando, pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi. Quod ſi contingat, ut illorum facultas a Sede Apoſtolica ultra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari.*

Ad 7. *Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, poſſe, durante eorum Officio pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſponte, ac proprio motu id ab eis petierint; At vero eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, qui quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum Officiis, ſeu Dignitatibus, expleto jam tempore a Conſtitutionibus cujuſcumque Ordinis, vel alias legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi prius a Diœceſano Epiſcopo idonei judicati & approbati fuerint.*

Ad 8. *Confeſſiones hujuſmodi nullas, atque irritas eſſe.*

Ad 9. *Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum Secularium audiendas, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum; ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.*

Ad 10. *Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium unius Monaſterii ab Epiſcopo approbatum, minime poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii.*

Ad 11. *Confeſſores Extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis ejuſmodi illarum Confeſſiones audire; ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.*

Ad 12. *Non teneri ejuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum Conſcientiam Sacra Congregatio ſerio oneravit, ne facultate ſibi in hac parte attributa quoquomodo abutantur, ejus rei in ſtricto Dei judicio rationem reddituri.*

Ad 13. *Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notoriis tantum, & cum populi ſcandalo.*

Quæ Sacræ Congregationis reſponſa ad ſe relata ſel. rec. Gregorius XV. & S. D. N. Urbanus VIII. in omnibus approbarunt, *Bullar. tom.* 4. *pag.* 101. & 102.

A Card. Cajetanus.

Proſper Fagnanus Sac. Congreg. Secretarius.

Afferuntur alia dubia ab eadem Sacra Cong. declarata, & a SS. D. N. approbata.

1. *An Regularis abſque legitima licentia accedens ad Monaſterium Monialium Regularibus ſubjectarum, ibique in loco colloquiis deſtinato cum Moniali colloquens, a Diœceſano Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſit?*

Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum cenſuit poſſe. Quam Congreg. ſententiam Sanctiſſimus D. N. Urbanus VIII. ad ſe relatam approbavit.

2. *An liceat Epiſcopo in vim Conſtitutionis ſan. memor. Gregor. XV. de Exemptor. Privilegiis, punire Regulares, qui ad Abbatiſſæ electionem procedunt ante tempus ipſi Epiſcopo ſignificatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata?*

Sacra Congregatio reſpondit: Regulares ex eadem Conſtitutione ita demum teneri Epiſcopo ſignificare diem electionis Abbatiſſæ, eumque uſque ad præfinitum tempus expectare, ſi antea ipſe expreſſe declaravit, ſe uti velle facultate ſibi hac in parte attributa, Abbatiſſarumque electionibus, per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; Poſt eam vero declarationem licere Epiſcopo animadvertere in Regulares, qui ante tempus ſignificatum, aut die electionis eidem non prænunciata, ad Abbatiſſæ electionem procedunt; Bullar. dict. tom. 4. d. pag. 102. Coſ. Card. de Torres, *Proſper Fagnanus Secretar.*

Afferuntur variæ reſolutiones Sacræ Congregationis ſpecialiter deputatæ *in cauſa Angelopolitana Juriſdictionis* vertente inter Epiſcopum, & Patres Jeſuitas, confirmatæ ab Inno-

centio X. Conſtitut. incip. *Cum ſicut accepimus*, ubi referuntur ordine ſequenti.

I. *An in caſu, quo Epiſcopus præcipiat Decreta aliqua Concilii Tridentini a Regularibus obſervari, & executioni demandari, Regulares quicumque etiam Societatis Jeſu, ſub prætextu, quod hujuſmodi præcepta infringant ſua Privilegia, poſſint eligere Conſervatores? Congregatio reſpondit: Si Epiſcopus præcipiat Regularibus, etiam Societatis Jeſu, in illis caſibus, in quibus per ipſum Concilium, vel Conſtitutiones Apoſtolicas Regulares exempti ſubjiciuntur Juriſdictioni, & Correctioni Epiſcopi minime licere ipſis Regularibus ob eam cauſam Conſervatores eligere.*

II. *An quando Ordinarius procedit Juris ordine ſervato, adverſus Regulares exemptos in caſibus, in quibus per Concil. Trid. vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciuntur, poſſint Conſervatores Judices aſſignare? Reſpondit ut ad proximum, non poſſe.*

III. *An Regularibus, etiam Societatis Jeſu, aſſerentibus ſe habere Privilegia quominus obediant Epiſcopo in executione Decretorum Juris communis, Conc. Tridentin. & Conſtitutionum Apoſtolicarum, Ordinarii debeant ipſis adhibere fidem abſque exhibitione hujuſmodi Privilegiorum? Reſpondit, Ordinarios non teneri hujuſmodi aſſertioni fidem adhibere abſque integrali Privilegiorum exhibitione.*

IV. *An in caſu, quo Regulares quicumque, etiam Societatis Jeſu, exhibeant aliqua Privilegia, & Ordinarii judicent ea non ſuffragari caſui, de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares præfati poſſint, ac debeant provocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotiſſimis, ad Metropolitanum, ſive Ordinarium viciniorem, vel potius poſſint hoc caſu eligere Judices Conſervatores? Reſpondit, ſi verba Privilegiorum ſunt obſcura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, nec Conſervatores eligere, ſed Summum Pontificem pro interpretatione eſſe adeundum.*

V. *Utrum Conſtitut. felic. record. Gregorii XV. circa Conſervatores Regularium publicata anno* 1621. *cum Declarationibus Eminentiſſimorum Sac. Congreg. Concil. Interpretum deſuper editis, æque afficiant, & comprehendant Religioſos Societatis Jeſu, ac reliquos Regulares, ita ut omnia alia præfatæ Societatis Privilegia fuerint redacta ad terminos dictæ Conſtitutionis, & ſic in poſterum debeant ab iis eligi Conſervatores juxta formam & tenorem præſcriptæ Conſtitutionis; Reſpondit, hujuſmodi Conſtitutionem cum declarationibus, ut præfertur, editis æque afficere Religioſos Societatis Jeſu, atque aliorum Ordinum, & Conſervatores ad illius præſcriptum eſſe eligendos, non obſtantibus quibuſvis privilegiis, quippe quæ omnia ſunt redacta ad terminos ipſius Conſtitutionis.*

VI. *An Regulares prædicti gravati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel Teſtamentorum Executores poſſint conveniri coram Ordinario, ſi Conſervatores non nominaverint intra tempus habile ab Ordinario præſcriptum? Reſpondit, Regulares in cauſis præfatis coram Ordinario loci eſſe conveniendos, ſi ad præſcriptum Conſtitut. ſan. memor. Greg. XV. Conſervatores non elegerint, ipſum electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipſius Ordinarii non exhibuerint, ac dimiſerint.*

VII. *An dicti Regulares, Conſervatores, ſive ad Jura, ſive ad privilegia tuenda aſſumentes, teneantur ante exercitium commiſſionis præſtare cautionem coram Ordinario, ſive alio Judice competente de Judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo, caſu, quo in lite, ſive cauſa ſuccubuerit? Reſpondit, non teneri.*

VIII. *An quando Epiſcopi Jura, vel Decimas Cathedralium adverſus Regulares prædictos dote ſua ſpoliantes Eccleſias coram Judice competente tenentur, libroſque, memorialia, & allegatione producunt, Jus Eccleſiarum Cathedralium exprimentes, & acquiſitiones Religioſorum, aliaque id generis adnumerantes, hujuſmodi ſcriptorum occaſione poſſint Regulares nominare Conſervatores, prætendentes injuriam ſibi inferri in referendo immoderatas acquiſitiones, Reſpondit, ſi Epiſcopi pro tuendis Juribus Cathedralium Eccleſiarum coram Judice competenti hujuſmodi ſcripta producant, & Regularium immoderatas acquiſitiones veraciter, & modeſte referant, non licere ob eam cauſam ad Conſervatores recurrere.*

IX. *Utrum Regularis quicumque, etiam Societatis Jeſu poſſit adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, Sæcularibus abſque licentia Epiſcopi Diœceſani, etiamſi in alia Diœceſi ab Epiſcopo approbatus ſit; Reſpondit, Regulares etiam Societatis Jeſu in una Diœceſi ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum Sæcularium audiendas, nequaquam poſſe in alia Diœceſi hujuſmodi Confeſſiones audire ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani.*

X. *An Epiſcopus contra dictos Regulares, audientes in ſua Diœceſi Confeſſiones Sæcularium abſque approbatione, vel concionantes abſque licentia Epiſcopi intra & extra proprias Eccleſias poſſit procedere, eos a talibus miniſteriis*

removendo, ſive præceptis, & aliis Juris remediis coercendo? Reſpondit, eiſdem Regularibus, qui confeſſiones perſonarum Sæcularium audiunt ſine approbatione Epiſcopi loci, vel prædicant in Eccleſiis ſui Ordinis non petita illius benedictione, aut in aliis Eccleſiis abſque illius licentia, vel in Eccleſiis, etiam ſui Ordinis, ipſo contradicente, poſſe Epiſcopum in vim Conſtitut. felic. record. Gregori XV. quæ incipit: Inſcrutabili Dei Providentia *tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdicere, eoſque Juris remediis coercere, ac punire.*

XI. *An quando Epiſcopo conſtat, dictas licentias obtentas non fuiſſe, poſſit ipſe præcipere, ut, donec licentiam intra præſcriptum tempus exhibeant, a tali miniſterio abſtineant? & an requirendus ſit per Epiſcopum pro his exhibendis Provincialis in alia Diœceſi, vel longiſſime exiſtens, vel ipſi Regulares Confeſſarii, vel eorum Superiores ejuſdem Diœceſis, in qua prædicta exercentur? Reſpondit: Poſſe Epiſcopum ſic præcipere, nec pro hujuſmodi licentiis requirendum eſſe Provincialem, ſed ſatis eſſe ipſos Religioſos requirere, aut eorum Superiores in Diœceſi Epiſcopi exiſtentes.*

XII. *An ſi contingat, ut aliquis prædictorum Regularium inſurgat contra Epiſcopum in propria Diœceſi, maledicto, ſcripto, vel dicto, populum ſcandalizando, poſſit ab Epiſcopo puniri, & qua animadverſione? Et quid, ſi hujuſmodi delinquens tranſiverit ad aliam Diœceſim, hoc caſu ſervandum ſit, & qua pœna puniendus ſit Regularis, qui commorans in una Diœceſi ſpargat famoſos libellos contra Ordinarium alterius Diœceſis? Reſpondit: Si Regularis intra Clauſtra degens, extra ea in caſibus in dubio expreſſis, ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, teneri Superiorem Regularem, intra tempus ab eo præfigendum, ſevere illum punire, ac de punitione Epiſcopum certiorem facere; alioquin ſic delinquentem ab Epiſcopo puniri poſſe ad præſcriptum Concilii Tridentin. cap. 14. ſeſſ. 25. de Regul. Quod ſi delinquens ad aliam Diœceſim migraverit, ſervandum eſſe, quod præcipitur in Conſtitut. ſac. mem. Clement. VIII. incip.* Suſcepti muneris ratio.

XIII. *An Conſervatores nominati, & electi a Regularibus præſcriptis ante exercitium ſuæ juriſdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario ſub pœna nullitatis actuum? Reſpondit: Ubique teneri.*

XIV. *An Privilegia, quæ ſunt contra Juriſdictionem Ordinarii, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares præfati, debeant Epiſcopis notificari, ſeu inſinuari? Reſpondit: Regulares teneri hujuſmodi Privilegia Epiſcopo exhibere, ſi eis uti voluerint.*

XV. *An prædia, metallorum fodinæ, ſacchari opificinæ a Regularibus Societatis, vel aliis poſſeſſa, vel aliæ Domus ſæculares, in quibus videlicet unus, vel duo Regulares tantum commorantur, gaudeant Privilegio Collegiorum, ſeu Conventuum? Reſpondit, Non gaudere.*

XVI. *Utrum Regulares præſcripti apothecas quarumcumque mercium, macella, & ſimilia præſertim prope Collegia, ſeu Conventus exercentes poſſint ab Ordinario ſub Cenſuris inhiberi, ne hujuſmodi exerceant? Reſpondit; Non poſſe Epiſcopum hoc prohibere Regularibus exemptis: ſed ſi in præmiſſis ita notorie delinquant extra Clauſtra, ut populo ſcandalo ſint, ſervandum eſſe, quod dictum eſt ſupra in reſponſione ad duodecimum.*

XVII. *Utrum Regulares etiam Jeſuitæ in ſuis prædiis, Officinis, aliiſque ſuis Domibus ſæcularibus ſitis intra limites Parochialium ad ſe non ſpectantium, poſſint adminiſtrare Sacramentum Baptiſmatis ſolemnis, Matrimonii, Extremæ Unctionis, & Euchariſtiæ in Feſto Paſchatis famulis, mercenariis, ruſticis, ſive aliis id genus hominibus ſæcularibus abſque Ordinarii vel Parochi licentia? Reſpondit; Non poſſe.*

XVIII. *Utrum Patres Societatis in Civitate, & Diœceſi Angelorum poſſint conſecrare Vaſa Sacra, Altaria, & ſimilia in quibus Unctio requiritur? Reſpondit: Itidem non poſſe.*

Pro parte vero Religioſorum Societatis Jeſu propoſita fuerunt infraſcripta dubia.

I. *An Epiſcopi in partibus Indiarum, poſſint ex integro totum unum Monaſterium, vel Collegium ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendere? Reſpondit; Epiſcopos Indiarum poſſe quidem omnibus ſimul unius Monaſterii, vel Collegii Confeſſariis adimere facultatem audiendi Confeſſiones perſonarum Sæcularium, etiam inconſulta Sacra Congreg. Epiſcopor. & Regularium negotiis præpoſita, cum Decretum ab ea editum ſub die 20. Novembris 1615. ex intentionis defectu, & convenientia morali non extendatur ad regiones illas, tam longe diſſitas. Verum ab hac generali Suſpenſione, quæ vix ſine ſcandalo, & animarum pernicie contingere poteſt, abſtinendum eſſe Epiſcopis, niſi graviſſima ſubſiſtente cauſa ſuper quo Sacra Congregat. illorum conſcientias graviter voluit oneratas.*

II. *An Epiſcopus Regularem pro Confeſſionibus ſemel approbatum ſine nova cauſa ſuſpende-*

ro poſſit ab ipſis Confeſſionibus audiendis ? Reſpondit: Regulares, alias libere ab Epiſcopo prævio examine approbatos ad audiendas Confeſſiones perſonarum Sæcularium, ab eodem Epiſcopo ſuſpendi non poſſe ſine nova cauſa, eaque ad Confeſſiones ipſas pertinente.

III. *An Bulla Pii V. 34. in ordine tom. 2. Bullar. conceſſa, inſtante, & ſupplicante Sereniſſimo Rege Catholico, non ad petitionem Regularium, ſit revocata in Bullis Summorum Pontificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur ? Reſpondit; Agendum cum Sanctiſſimo an velit declarare, Bullam non eſſe revocatam, illam tamen non ſuffragari, niſi in locis ubi eſt defectus Parochorum.*

IV. *An Epiſcopus poſſit cum Cenſuris procedere contra Regulares exemptos, ſi inobedientes fuerint in Confeſſionibus audiendis, vel prædicatione Verbi Dei, & hoc vigore Concilii Trid. vel per quem Canonem ? Reſpondit; Poſſe procedere, non quidem in vim Concilii Tridentini, ſed in vim Conſtitut. Gregorii XV.* quæ incipit: *Inſcrutabili Dei Providentia.*

V. *An licentia audiendi Confeſſiones, & prædicandi, ab Epiſcopo per litteras miſſivas, an ſolum per litteras patentes Cancellariæ concedi poſſit: Reſpondit: Poſſe concedi etiam per litteras miſſivas, ſi ita Epiſcopo videbitur.*

VI. *An talis licentia oretenus ſine ſcriptis concedi poſſit; Reſpondit; Ut ad proximum.*

VII. *An facultas eligendi Conſervatores conceſſa Societati a Gregorio XIII. ſuffragetur illis in locis, in quibus non adſunt Judices Synodales; Reſpondit: Privilegium Gregorii XIII. ſuffragari, ut Societas non teneatur ex illis eligere Conſervatores. Dummodo tamen in reliquis ſervetur forma Conſtitut. Gregorii XV. hac de re edita.*

VIII. *An Conſervatores Societatis, Vicarios Generales Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica per ſententias, Cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas compellere poſſint virtute Bullæ Gregorii XIII. incip.* Æquum reputamus *data ultima Februarii* 1573. *Reſpondit: Poſſe a manifeſtis injuriis & violentiis eos compeſcere etiam Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis. Datum Romæ die* 16. *Aprilis* 1648. *Quapropter, ut præmiſſa firmius ſubſiſtant, & inviolabiliter obſerventur, nobis pro parte Joannis Epiſcopi hujuſmodi fuit humiliter ſupplicatum, ut illa, auctoritate Apoſtolica, confirmare dignaremur. Nos igitur &c. Decernentes &c. Sic non aliter &c. Irritum, & inane &c. Non obſtantibus &c. Romæ* 14. *Maii* 1648.

9 Regulares ſubduntur Epiſcopis quo ad cauſas Fidei. Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2. Paulus V. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, Gregorius XV. Conſtit. incip. *Univerſi Dominici*, ubi ſubduntur ipſis Epiſcopis, & Inquiſitoribus.

10 Item ſubduntur Epiſcopis quo ad prædicationem Verbi Dei. Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 5. *de reform. cap.* 2. *& ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.* 4. Gregor. XV. Conſtit. incip. *Inſcrutabili*, & Clemens X. Conſtitut. incip. *Superna*. Vide verb. *Prædicare*, *Prædicator*.

11 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad ſuſceptionem Ordinum. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 8. 11. 12. *&* 14. Vide verb. *Ordo*.

12 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad audiendas Confeſſiones Sacramentales Sæcularium. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 15. Gregor. XV. cit. Conſtit. incip. *Inſcrutabili*, Clemens X. citat. Conſtit. incip. *Superna*. Vide verb. *Approbatio*, verb. *Confeſſarius*, & verb. *Reſervatio Caſuum*.

13 Item ſubduntur Epiſcopis, & ab ipſis poſſunt excommunicati declarari, ſi miniſtrent Laicis infirmis, etiam hoſpitantibus in eorum Conventibus, Viaticum, & Extremam Unctionem abſque Epiſcopi, vel Parochi licentia, *Clementin.* 1. *de privileg.* & ſæpius declaravit *Sacr. Congreg. Concilii*, & ſignanter *in Nullius* 19. *Septemb.* 1637. *in Cremon.* 27. *Februarii* 1649. *in Ripana* 3. *Februar.* 1652. *in Gerunden.* 13. *Februarii* 1694. *& in Neapolitana* 5. *Junii* 1700.

14 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad audiendas Confeſſiones Monialium, etiam ſibi ſubjectarum. Gregorius XV. cit. Conſtit. incip. *Inſcrutabili*, Clemens X. cit. Conſtit. incip. *Superna*. Vide verb. *Moniales art.* 5. & verb. *Jubilæum*.

15 Item ſubduntur Epiſcopis, & ab ipſis poſſunt puniri, ſi violent ſigillum Sacramentale Confeſſionis, cum iſti cenſeantur delinquere circa adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ. Gregor. XV. cit. Conſt. incip. *Inſcrutabili*.

16 Item ſubduntur Epiſcopis, ſi ſollicitent Pœnitentes in Confeſſione, vel doceant, Pœnitentes non teneri ad denunciandos Confeſſarios ſollicitantes. Gregorius XV. Conſtit. incip. *Univerſi*.

17 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad obſervanda, & evitanda in celebratione Miſſarum. Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de Sacrific. Miſſæ in Decret. de evitand. in celebration. Miſſ. & Sacr. Cong. Concil. in Vercellen, ad dubium: An liceat Epiſcopo punire Regulares prohibita, vel* inde-

Indecentia in Eccleſiis ſuorum Ordinum committentes circa Miſſæ Sacrificium? Die 21. *Martii* 1642. *reſpondit, licere Epiſcopo punire Regulares committentes prohibita, vel indecentia in Eccleſiis etiam ſuorum Ordinum circa Miſſæ Sacrificium*, apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 45.

18 Item ſubduntur Epiſcopis, & poſſunt ab ipſis coerceri, ſi erigant Altare portatile in Domo privatorum, ut ibi celebrent, & Viaticum miniſtrent Regulari infirmo abſque licentia Epiſcopi, vel Parochi. *Sac. Cong. Conc. in Meſſanen.* 2. *Septemb.* 1698. Vide verb. *Oratorium n.* 80.

19 Item ſubduntur Epiſcopis, & ab ipſis puniri poſſunt, ſi celebrent Miſſas in Oratoriis privatis Domicellorum diebus exceptis, vel poſtquam eadem die fuit ibidem jam celebrata unica Miſſa in Apoſtolico Indulto conceſſa. *Sac. Congreg. Concil. in Neapolitana* 30. *Maii* 1699. & expreſſe Clemens XI. *die* 25. *Decembris* 1703. in Decreto de celebratione in Oratoriis privatis incip. *Quoniam Sanctæ*. Vide verb. *Oratorium n.* 5.

20 Item ſubduntur Epiſcopis quo ad admiſſionem ad Habitum, & ad Profeſſionem Monialium in Monaſteriis ſibi ſubjectis, & poſſunt ab illis puniri, ſi non fuerint prius certiorati. *Sac. Cong. Conc. in Limana* 19. *Novemb.* 1625. *in Burgen.* 4. *Decemb.* 1627. *in Dertonen.* 16. *Decembr.* 1646. Vide verb. *Moniales art.* 1. *a num.* 68.

21 Item ſubduntur Epiſcopis quo ad Electionem Abbatiſſarum Monaſteriorum ſui Ordinis, cui per ſe, vel per alium poteſt Epiſcopus intereſſe, ſi vult; Gregorius XV. in cit. Conſtitut. incipient. *Inſcrutabili*, Vide verb. *Abbatiſſa*.

22 Item ſubduntur Epiſcopis, ſi Confeſſarii Monialium Monaſteriorum intra Mœnia Civitatis permaneant, & pernoctent in manſione per parietes, & per tecta non penitus disjuncta, & ſeparata a Monaſterio. Alexander VII. Conſtitut. incip. *Felici*.

23 Item ſubduntur Epiſcopis, & ab ipſis puniri poſſunt, ſi Superiores extra neceſſitatem ingrediantur Monaſteria Monialium ſibi ſubjectarum. Gregorius XIII. Conſt. incip. *Dubiis*,
Alexander VII. cit. Conſtit. incip. *Felici*. Item
24 ſi Superiores pluſquam ſemel in anno ex cau-
ſa Viſitationis dicta Monaſteria ingrediantur.
25 Alexander VII. cit. Conſtit. *Felici*. Item ſi
Superior Generalis introducat ſecum in dicta Monaſteria pluſquam duos ſocios ſui Ordinis, & Superior alius a Generali pluſquam unum.
Alexander VII. cit. Conſt. *Felici*. Item, ſi 26
ipſe Superior Viſitator, aut ejus ſocii ſumpſerint intra Clauſuram aliquam refectionem.
Alexander VII. in cit. Conſtit. *Felici*. Item, 27
ſi urgente cauſa eodem anno pluries ingrediendi ſepta Monaſterii, Superior fuerit ingreſſus abſque præſentia Epiſcopi Diœceſani, vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ ab ipſo ad hoc ſpecialiter delegatæ. Alexander VII. cit. Conſtit. *Felici*. Vide verb. *Monialis art.* 3. *a num.* 73. *ad* 78.

Item ſubduntur Epiſcopis Regulares quo ad locutionem cum Monialibus, etiam ſibi ſubjectis, & ſi ſine legitima licentia cum illis loquantur, poſſunt ab ipſis puniri. *Sacr. Congr. Conc. approbante Sanctiſſimo* in duobus reſolutis dubiis allatis *ſupra num.* 7. Vide verb. *Moniales art.* 4. ubi plura alia afferuntur ad id Decreta. 28

Item Regulares ſubduntur Epiſcopis in iis, quæ concernunt Clauſuram Monialium, etiam ſibi ſubjectarum, & ſi quo ad hanc reperiantur delinquentes, poſſunt ab ipſis puniri. Vide verb. *Monialis art.* 3. ubi plura afferuntur Decreta ad rem. 29

Item ſubduntur Epiſcopis, ſi Immunitatem Eccleſiaſticam violaverint, vel læſerint; *Sacr. Cong. Immun. in Panormitana* 3. *Februar.* 1537. Greg. XIV. Conſtit. incip. *Ex quo*, ubi cognitio Immunitatis demandatur Epiſcopis privative quoad omnes, & noviſſime *in Papien.* 28. *Jul.* 1736. Vide verb. *Immunitas art.* 2. *per tot.* & ſignanter *a n.* 134. *ad* 136. 30

Item ſubduntur Epiſcopis, ſi offendant Miniſtros, & Officiales Curiæ Epiſcopalis, & tunc poſſunt ab eis puniri, & carcerari, ut declaravit, & laudavit *Sac. Conc. Epiſcop. & Regular. in Theatina* 26. *Martii* 1692. *referente Card. Caraffa*. 30

Item ſubduntur Epiſcopis, ſi Interdicta per Epiſcopos promulgata non ſervent. *Clement. tit.* 1. *de ſentent. excom.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 11. *& Sacra Congreg. Conc. in Cæſaraugustana Interdicti* 11. *Jun.* 1695. in qua declaratum fuit, Milites Hieroſolymitanos, ſicut ceteros Regulares, & exemptos teneri, & obligatos eſſe ad obſervantiam Interdicti per Archiepiſcopum promulgati; non obſtante allegata in contrarium conſuetudine immemorabili. 32

Item ſubduntur Epiſcopis, ſi in eorum perſonas delinquant, vel Prælatorum juriſdictionem competentem impediant, ne munus ſuum exequantur; Tunc enim poſſunt ab Ordinariis puniri, & legitime coerceri, ut declaravit 33

Sac. Cong. Concilii, & approbavit Gregorius XIII. apud Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Grave gerimus* 19. *de Offic. Ordinarii num.* 76. per text. *in cap.* 1. *de Offic. Delegat.* ibi: *Si eos manifeſte cognoveris Juſtitiam impedire*, & *cap.* 1. *de pœnis in* 6. ibi: *Si hac occaſione ſua impediatur Juriſdictio*.

34 Item ſubduntur Epiſcopis, ſi Cenſuram Canonis *Si quis ſuadente* 29. *cauſ.* 17. *q.* 4. *vel* aliam a Jure latam ob notorium delictum incurrerint; Tunc enim poſſunt ab Epiſcopis publice denunciari excommunicati, ut ab aliis vitentur, ut declaraſſe Sacram Cong. Concilii refert Fagnan. *loc. cit. n.* 75. & declaravit *Eadem Sacr. Congr. noviſſime in Neapolitana* 18. *April.* 169..

35 Item ſubduntur Epiſcopis, ſi degant & delinquant extra Clauſtra, textu expreſſo in Concilio Trid. *ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 3. ibi: *Nemo Regularis extra Clauſtra degens, etiam ſui Ordinis Privilegii prætextu, tutus cenſeatur quo minus ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica delegato ſecundum Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat*.

36 Et hoc procedit etiam in Regulari exiſtente extra Clauſtra ad erectionem Monaſterii de ſui Superioris licentia; Cum licentia operetur ſolum, ut recte cum aliis notat Sperellus *deciſ.* 38. *n.* 19. ne committatur Apoſtaſia, non vero quin ab Ordinario pro exceſſibus puniri poſſit, & ſic reſolvit Sacra Cong. Concilii cum limitatione ut infra: *Regularis manens extra Clauſtrum de licentia Superioris, etiam in Domo deſtinata ad erectionem Monaſterii, niſi in dicta Domo ſit Regularis Obſervantia, ut ſaltem vivat ſub Superiore conventualiter, poteſt puniri ab Ordinario*. Ita teſtantur Genuenſ. *in prax. cap.* 59. *num.* 2. Sperell. *l. cit. num.* 21. Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Grave gerimus* 19. *de Offic. Ordinarii nu.* 36. Barboſ. *ad d. ſeſſ.* 6. *c.* 3. *n.* 1. & alii plures ibi citati.

37 Regulares degentes in Parochialibus Monaſterio unitis non poſſunt puniri ab Ordinariis, niſi delinquant circa Curam Animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem. Sic in cauſa Canonici Regularis Lateranenſis reſpondit *Sacr. Cong. Concilii*, ut teſtatur Fagnan. *loc. cit. num.* 35. & ſic reſolutum fuiſſe *die* 8. *Februarii* 1601. refert Barboſa *loc. cit. nu.* 4. &

38 alii. Et ratio eſt, quia ipſi cenſentur degere intra Clauſtra. Regulares tamen de licentia ſuorum Superiorum manentes in alio membro, ſeu Grangia ſui Monaſterii pro Religionis ſervitio, ſi ibi delinquant, poſſunt ab Ordinario puniri. Sic reſpondit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. die* 27. *Junii* 1655. *ad* 6. *dubium*, in quo quærebatur; *An ipſæ Grangiæ, & Converſi in eis degentes ſubſint Viſitationi Epiſcopi?* Et reſpondit, *Ad* 6. *ſubeſſe*.

Regularis degens intra Clauſtra, & extra 39
cum ſcandalo populi delinquens, puniri debet a ſuo Superiore, certiorato de punitione Epiſcopo inſtante, alias puniri poterit ab ipſo Epiſcopo, textu expreſſo in Concil. Tridentino *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 14. ibi: *Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra Clauſtra Monaſterii degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, a ſuo Superiore intra tempus, ab Epiſcopo præfigendum, ſevere puniatur: ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat, ſin minus a ſuo Superiore Officio privetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit*. Vide infra *num.* 87.

Superior Regularis ab Epiſcopo admonitus 40
non puniens, ut ſupra, talem Regularem delinquentem, incurrit ipſo facto privationem Dignitatis, & Officii per eum obtenti; Et ſi illum impunitum ad alium Conventum extra Diœceſim tranſmiſerit, tenetur eum revocare intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, ſub pœnis privationis Dignitatis, & inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ac ulterius privationis vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis, ad quas a ſolo Romano Pontifice reſtitui poteſt. Sic expreſſe ſtatuit Clemens VIII. Conſtitut. incip. *Suſcepti muneris*, in qua prope medium ſic habet; *Motu &c. Omnibus, & ſingulis cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti Regularium Mendicantium Superioribus in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub indignationis Noſtræ, ac privationis Dignitatum, & Officiorum per eos obtentorum, eo ipſo incurrendis pœnis præcipimus, & mandamus, ut juxta prædictum Decretum quilibet ipſorum Regularium &c.* ubi tenorem Decreti allegat, & infra ſubjungit: *Ceterum ſi Superior in Regularem delinquentem non animadvertit, quinimo ſi illum impunitum ad alia ſuorum Ordinum loca extra Diœceſim, ut præfertur, tranſmiſerit, volumus, & ſimili motu, atque auctoritate decernimus, ut Superior, inſtante Epiſcopo intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, & ſub eiſdem indignationis Noſtræ, ac privationis Dignitatum, & Officiorum obtentorum, nec non & ſub inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ac ulterius privationis activæ, & paſſivæ vocis, ad quas a nemine, præterquam a Nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtente, reſtitui poſſit, ipſo facto ſimiliter incurrendis pœnis, ipſum*

Regu-

Regularem delinquentem a loco, ad quem tranſmiſſus fuit, revocare, & in quo deliquit, conſtituere, ſeu ſiſtere teneatur.

41 Et inſuper addit Pontifex, quod ſi Superior Regularis ipſum delinquentem revocare, ut ſupra, prætermiſerit, Ordinarius loci, ad quem tranſmiſſus fuerit, ab Ordinario loci commiſſi delicti requiſitus, vel alias de illius delicto informatus, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, Decretum Concilii exequi, & eum punire poſſit, ac debeat, ibi: *Quod ſi hoc etiam facere prætermiſerit, per præſentes ſimiliter ſtatuimus, ut Ordinarius Loci, ad quem Regularis delinquens tranſmiſſus fuerit, ſuper præmiſſis ab ipſo Ordinario loci, in quo deliquit, ſimiliter requiſitus, vel de illius delicto informatus, ut præfertur, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, prædictum Concilii decretum omnino exequi, & in Regularem delinquentem ſevere animadvertere poſſit, & debeat &c. non obſtantibus &c.*

42 Regularis delinquens intra Clauſtra, ſeu in Eccleſia, vel Monaſterio ſui Ordinis cum populi ſcandalo, cenſetur, & reputatur delinquere extra Clauſtra; Sic decreviſſe *Sacram Congreg. Concilii* refert Fagnan. *loco cit. n.* 69. & Sperellus *deciſ.* 38. *num.* 15. ubi ad litteram refert Decretum dictæ Sacræ Congregationis Concilii, quæ ad dubium: *An Regularis delinquens notorie in Eccleſia, ſeu Monaſterio ſui Ordinis, in quo degit, ita ut populo ſcandalo ſit, dicatur delinquere extra Clauſtra, ut locus ſit diſpoſitioni Concil. capit.* 14. *de Regularibus, Cenſuit delinquere extra clauſtra, ſi in Eccleſia Monaſterii delinquit, niſi clauſis portis Eccleſiæ, & ſolis Regularibus in ea exiſtentibus, fuerit commiſſum delictum; Si vero intra Clauſtra Monaſterii, vel Eccleſiæ interioris delictum ſit commiſſum, ex verbis Concilii non videtur procedere dict. cap.* 14. *quod expreſſe dicit extra Clauſtra; tamen ſi ſcandalum ſit notorium populo, ex idoneitate rationis idem videtur.*

43 Epiſcopus poteſt procedere ad ſummariam informationem de delicto a dicto Regulari extra Clauſtra commiſſo; Sic cenſuit *Sac. Congregat. Concil.* apud Donatum *prax. rerum Regular. tom.* 1. *part.* 2. *tract.* 1. *q.* 54. *n.* 11. quæ ad dubium: *An Epiſcopus ſtatim habita notitia delictorum poſſit capere informationem, & illam ad Superiorem delinquentis remittere, ut nequeat de illo delicto ignorantiam præſumere?* Reſpondit, *Poſſe.*

44 Quando Regularis extra Clauſtra delinquit, cum dubitatum fuerit: *An detinendus ſit in Carceribus ab Epiſcopo, donec Proceſſus in Curia Epiſcopali conficiatur, eoque compilato, inſtante Superiore, remittendus ſit una cum proceſſu puniendus, vel potius non expectata compilatione proceſſus, ſtatim remittendus ſit ad Superiorem una cum iis probationibus, quæ habentur?* Sacra Congr. reſpondit: *Statim remittendum eſſe, etiam poſito, quod Superior nullam inſtantiam faceret.* Sic refert Donatus *loc. c. num.* 7. Fagnan. *loc. c. n.* 69. & alii plures.

Regularis deprehenſus in delicto, ubi timetur de fuga, poteſt juxta Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 6. ab Epiſcopo capi per ſuos Miniſtros, & recta duci ad ſuum Superiorem cum inſtantia, ut intra certum tempus eum puniat, & de punitione ipſum certiorem faciat, juxta Trid. *ſeſs.* 25. *de reform. cap.* 14. Matthæucci *Officialis Curiæ cap. ult. ſub n.* 22. *in fine*, & de quolibet in caſibus a Jure permiſſis firmant Antonell. *de Regimin. Eccleſ. lib.* 7. *cap.* 18. *n.* 3. Sperell. *deciſ.* 38. *n.* 13. Piaſecius *Prax. Epiſcop. part.* 2. *capo* 3. *art.* 7. *ſub num.* 23. Panimoll. *deciſ.* 84. *adnot.* 4. *n.* 4. & alii paſſim. 45

Regulares autem Superiores, qui ad præſcriptum Concilii tenentur facere certiores Epiſcopos de punitione Regularium extra Clauſtra delinquentium, non ſatisfaciunt faciendo verbo hujuſmodi certiorationem, ſed in ſcriptis facere debent. *Sac. Congr. Concil. in Lucana* 14. *Decemb.* 1630. quam referunt Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 5. *qu.* 11. *n.* 64. Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Regularis delinquens n.* 5. & alii. 46

Regularis, qui ſine Obedientialibus ſui Superioris a ſuo Conventu receſſerit, & repertus fuerit, poteſt ab Ordinariis locorum puniri, textu expreſſo in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 4. ibi: *Nec liceat Regularibus a ſuis Conventibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi, niſi ab iiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tamquam deſertor ſui inſtituti puniatur.* Vide tamen dicta ſub verb. *Apoſtata.* 47

Regulares incedentes per Civitatem, & loca ſine ſocio, vel de nocte, aut indecenter veſtiti, & ſine debita modeſtia Religioſa, poſſunt per Epiſcopum in carceribus mancipari tamquam delinquentes extra Clauſtra; ſervata tamen forma Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *de reform. Regular.* Sic *Sac. Cong. Epiſcop. in Andrien.* 15. *Decemb.* 1584. *& in Ravennaten.* 12. *Sept.* 1594. apud Monacel. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 20. *n.* 13. 48

49 Regulares deferentes publice arma de mandato Epiſcopi poſſunt coerceri. *Sacr. Congreg. Concil. in Terdonen. 3. Februar. 1635.* apud Monacell. *tom. 2. tit. 15. formul. 8. num. 43.* ubi affert Decretum per extenſum.

50 Regulares ſubduntur Epiſcopis quo ad Expoſitionem ſolemnem SS. Sacramenti; Cum non poſſint illud ſolemniter exponere ſine licentia Ordinarii, & niſi ex cauſa publica, ut ſæpius declaraverunt Sacræ Congregationes Epiſcopor. Concil. & Rituum. Vide verb. *Eucharistia num. 57.* ubi afferuntur Decreta.

51 Regulares ſubduntur Epiſcopis quantum ad accedendum ad Proceſſiones publicas. Vide verb. *Proceſſiones a num. 13.*

52 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad componendas controverſias ſuper præcedentia in Proceſſionibus. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 13.* Vide verb. *Præcedentia.*

53 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad Sacras Imagines, & Reliquias ponendas, & exponendas in ſuis Regularibus Eccleſiis, cum id debeat fieri prævia approbatione Epiſcopi, Concil. Trid. *ſeſſ. 25. in Decreto de Invocatione, & Veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus.*

54 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad publicationem Indulgentiarum. Concil. Trident. *ſeſſ. 21. cap. 9. de reform. & Sacr. Congr. Concil. ſuper d. cap. 9. ſeſſ. 21. de reform.* apud Monacell. *tom. 2. tit. 16. formul. 6. num.* 8. ubi refert, quod ita etiam declaravit *Sacr. Congr. Immun. in Firmana 13. Junii 1703. lib. 3. Decret. Vallem. pag. 494.*

55 Item ſubduntur Epiſcopis quantum ad erectionem Confraternitatum; Ipſas enim nequeunt ulli Regulares erigere, & inſtituere, niſi de conſenſu Ordinarii. Clemens VIII. Conſtitut. 125. incip. *Quæcumque.* Vide verb. *Confraternitas.*

56 Item ſubduntur Epiſcopis, quantum ad ſuſceptam adminiſtrationem Confraternitatum, vel Hoſpitalium; cum poſſit Epiſcopus eos cogere ad reddendam rationem adminiſtrationis, & culpabiles repertos ad Juris præſcriptum punire, juxta Concil. Trid. *ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.* ut expreſſe declaravit *Sacr. Congregat. Concilii* apud Fagnan. *loc. c. num. 47.*

57 Item ſubduntur Epiſcopis quoad Confraternitates Laicorum in ſuis Regularibus Eccleſiis exiſtentes, cum poſſit Epiſcopus eas viſitare, & ab ipſarum Adminiſtratoribus rationem Adminiſtrationis exigere ad præſcriptum *cit. cap. 8. & 9. ejuſdem ſeſſ. 22.* Non poteſt tamen earum Capellas, Icones, aut Altaria viſitare, niſi quatenus Confratrum adminiſtrationem concernunt. *Sac. Congr. Concil.* apud Fagnan. *loc. cit. num. 48.* Vide verb. *Confraternitas*, & verb. *Viſitatio.*

Item ſubduntur Epiſcopis Regulares Parochi, ſeu Curati quoad ea, quæ concernunt curam Animarum, Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 11.* Gregorius XV. Conſtitut. incip. *Inſcrutabilis.* 58

Dummodo Eccleſia Parochialis non ſit illius Conventus, in quo Generalis Ordinis habet reſidentiam ordinariam, quia ipſa gaudet exemptione a Juriſdictione Ordinarii; Concil. Trid. *cit. ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 11. & Sac. Cong. Conc. in Lauden. Juriſdictionis 1. Decemb. 1691.* in qua plene articulo diſcuſſo, & partibus informantibus fuit reſolutum, citatam Bullam Greg. XV. incip. *Inſcrutabile*, non derogaſſe Privilegio *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular.* favore Generalium Ordinum conceſſo, apud Monacell. *part. 1. tit. 6. formul. 20. n. 14.* 59

Item ſubduntur Epiſcopis Regulares Parochi quo ad acceſſum ad Synodum, & conferentias caſuum, ſi enim ipſi renuant accedere ad Synodum, & Congregationem caſuum conſcientiæ, poſſunt ab Epiſcopo compelli Juris remediis. *Sacr. Congreg. Concilii in dicta Lauden. in reſponſione ad octavum, & nonum*, confirmata *20. Septemb. 1692. juxta reſoluta in Juſtinopolitana 24. Septemb. 1639. in Comen. 16. Decemb. 1545. & in Foroſempronien. 3. Septemb. 1650.* 60

Non poſſunt tamen Epiſcopi compellere Regulares ad accedendum ad conferentias caſuum conſcientiæ, neque in Conventibus ſuppreſſis, & poſtea reſtitutis, in quibus non degunt de familia duodecim Religioſi. Sic expreſſe reſpondit *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular.* ut infra: *Cum Conventus ſuppreſſi, & poſtea reſtituti in quibus non degunt de familia duodecim Religioſi, ſint vigore Decreti* Ut in parvis *Innocent. X. ſubjecti Viſitationi, Correctioni, & Ordinariæ juriſdictioni Ordinariorum locorum, contigit dubitari: An Religioſi Confeſſores, & non Parochi in hujuſmodi Conventibus degentes compelli poſſint ab eiſdem Ordinariis, ut accedant ad conferentias caſuum conſcientiæ?* 61

Propoſito hoc dubio in Sacr. Congr. ſuper ſtatu Regularium habita in Palatio Vaticano die 15. Januar. 1682. Em. PP. cenſuerunt, Ordinarios Locorum poſſe quidem hortari, non autem compellere Religioſos Confeſſores non Parochos ad accedendum ad conferentiam caſuum conſcientiæ.

62 Item Regulares ſubduntur Epiſcopis quoad renunciationes, & obligationes Noviriorum, quæ nullæ decernuntur, niſi fiant cum licentia Epiſcopi, vel ejus Vicarii infra duos menſes ante Profeſſionem. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 16.

63 Item ſubjiciuntur Epiſcopis quoad reſtituendas Novitiis abeuntibus ante Profeſſionem res omnes, quæ ipſorum erant; Et poſſunt ii, ad quos ſpectat, ab Epiſcopis per cenſuras ad id compelli. Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 16.

64 Item ſubjiciuntur Epiſcopis quoad obſervandos dies Feſtos in Diœceſibus legitime præfixos. Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 12. Vide verb. *Feſta*.

65 Item ſubjiciuntur Epiſcopis quo ad eis præſtanda debita obſequia, & Baldachinum erigendum in eorum acceſſu ad Eccleſias Regulares pro ibi celebrandis Pontificalibus, & hujuſmodi. Si enim Regulares id renuant, poteſt Epiſcopus ſtatim abſque alia monitione Interdictum Eccleſiæ indicere, & denunciare. *Sacr. Congr. Conc. in Venafrana Interdicti* 26. *Januar.* 1697. Vide verb. *Baldachinum num.* 6. ubi ad id affertur Decretum juſſu Clementis VIII. editum.

66 Moniales tamen Regularibus ſubjectæ non tenentur erigere Baldachinum Epiſcopo clauſuram viſitare volenti, ſed ſufficit Stratum præparare. *Sac. Cong. Conc.* 19. *Januar.* 1686. Vide verb. *Baldachinum n.* 7.

67 Regulares ſubjiciuntur Epiſcopis quo ad delicta commiſſa circa perſonas intra ſepta, aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubjectorum. Gregor. XV. Conſtit. incip. *Inſcrutabili*. Vide *ſupra n.* 5. *&* 6.

68 Item ſubjiciuntur Epiſcopis, ſi ab ipſis moniti, ſepulturas ſub Altaribus, & pradellis in eorum Eccleſiis conſtructas nolint, aut differant expurgare, & illas muro obſtrui facere, & replere. Vide verb. *Altare a num.* 48. ubi ad id dantur Decreta.

69 Item ſubjiciuntur Epiſcopis, & Cenſuris Eccleſiaſticis poſſunt coerceri, ſi Eccleſiaſtica, & Sacra paramenta benedicant pro uſu aliarum Eccleſiarum, non ſuarum; Sic expreſſe *Sacra Congr. Rit. Decreta* 18. *ex Decretis generalibus emanatis* 27. *Septembr.* 1659. *&* 20. *Jul.* 1660. *quo ad hoc confirmatis, & approbatis ab Alexandro VII.*

70 Item ſubjiciuntur Epiſcopis quoad exequendam Teſtatoris voluntatem, & reddendam rationem, ſi illis fuerit commiſſa executio, ſeu diſtributio redituum, aliorumque bonorum Hæreditatis. *Clementina Religioſis, de Teſtament.* Fagnan. in *cap. Tua nobis, de Teſtament. num.* 19. & 49. Paſſerin. *de ſtat. homin. tom.* 2. *qu.* 186. *art.* 2. *num.* 121. Capon. *diſcept.* 64. *num.* 7. ubi dicit concluſionem eſſe veram, etiamſi Teſtator rationem exigi prohibuiſſet; Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 7. *num.* 23. Ventrig. *in prax. part.* 1. *adnot.* 48. §. *Unico n.* 116. Monacell. *t.* 1. *adnot. in Appendic. ad Conſtitut. Gregorii XV. de exemptor. privileg. n.* 3. Vide verb. *Adminiſtratio*, *Adminiſtrator*.

Item ſubjiciuntur Epiſcopis quo ad tenendam lampadem accenſam ante Altare, in quo eſt Tabernaculum SS. Sacramenti: Tranſgreſſores enim poſſunt ab Epiſcopis auctoritate ſibi delegata a Concilio Tridentino *in Decreto de evitand. in celebrat. Miſſ. ſeſſ.* 22. Nec ſufficit tenere lampadem accenſam in Choro, ſed tenenda eſt ante, & prope Altare Tabernaculi SS. Sacramenti, prout *Sacr. Congr. Rit. die* 22. *Auguſti* 1699. reſpondit Generali Capuccinorum, qui dubium propoſuerat. Monacell. *loc. cit. num.* 1. *&* 2. Matthæucci *Offcial. Curiæ cap.* 19. *num.* 68. 71

Item poteſtatem, & juriſdictionem habent Epiſcopi ſupra Regulares in ſpectantibus ad venerationem eorum, qui cum Sanctitatis opinione, vel fama Martyrii ex hac vita migrarunt. Urbanus VIII. Conſtitut. incip. *Cæleſtis Hieruſalem*. 72

Item procedere poſſunt Epiſcopi, etiam contra Regulares aſſerentes Beatam Virginem conceptam eſſe cum peccato Originali. Gregorius XV. Conſt. incip. *Sanctiſſimus*. 73

Item procedere poſſunt Epiſcopi etiam contra Regulares Miſſas celebrantes, & Confeſſiones Sacramentales excipientes, antequam fuerint promoti ad Sacrum Presbyteratus Ordinem. Clemens VIII. Conſtit. incip. *Etſi alias*, Urbanus VIII. Conſt. incip. *Apoſtolatus*. 74

Regulares ſubjiciuntur Epiſcopis quo ad judices conſervatores; Si enim conſervatores non elegerint, aut electis uti auſi fuerint aliter, quam juxta formam præſcriptam a Gregorio XV. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*, ad annum Conſervatore carere debent, & interea eorum cauſæ coram locorum Ordinariis cognoſci, & definiri debent. Vide verb. *Conſervatores art.* 2. *num.* 35. 75

Regulares autem intra clauſtra degentes, & habentes ſuos Conſervatores legitime electos in cauſis civilibus conveniri ſolum poſſunt coram dictis Conſervatoribus, vel coram ſuis 76

Su-

Superioribus, non autem coram Ordinariis, ſeu Epiſcopis; Sic pluries decrevit *Sacr. Congreg. Concil.* & expreſſe ſtatuit, & confirmavit Paulus V. Conſtitut. 34. incip. *Religioſorum*. Vide verb. *Conſervatores* per tot. ubi abunde ad rem.

77 Regulares ſubjiciuntur Epiſcopis, ſi in numero a Conſtitutionibus Apoſtolicis præſcripto in Conventu non commorentur, & Regularem diſciplinam non ſervent. Urban. VIII. Conſtit. incip. *Cum ſæpe contingat*, Innocent. X. Conſtit. incip. *Inſtaurandæ*, & Decret. incip. *Ut in parvis*, Innocent. XIII. Conſt. incip. *Nuper*. Vide verb. *Conventus art.* 2. ubi afferuntur multa ad rem.

78 Regulares, quamvis ordinarie nequeant ab Epiſcopis Cenſuris coerceri propter ampliſſima eorum Privilegia, quibus eſt eis conceſſum, ne ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate poſſint a quopiam excommunicari, ſuſpendi, & interdici; Tamen in caſibus particularibus, in quibus vigore Concilii Tridentini, vel Conſtitutionum Apoſtolicarum datur Epiſcopis facultas coercendi, corrigendi, & puniendi Regulares, ab ipſis poſſunt Cenſuris coerceri, niſi habeant ad id Privilegia ſibi conceſſa, vel confirmata poſt Concilium Tridentinum. Sic Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 46. *a num.* 11. *& ſeqq. ad* 18. ubi plura refert Decreta Sacræ Congregationis, & ſignanter *ſub num.* 12. ubi refert, *Sacram Congregat. Concil. die* 17. *Julii* 1627. negotio mature diſcuſſo, reſpondiſſe, poſſe Epiſcopos pœnis ſibi beneviſis, etiam Cenſurarum, compellere quoſcumque Regulares recuſantes, etiam Monachos, & quomodolibet exemptos ad Proceſſiones publicas, & conſuetas accedere, atque illis intereſſe: *Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis, Conſuetudinibus, vel præſcriptionibus, etiam immemorabilibus; Privilegiis tantum Apoſtolicis Sacro Concilio Tridentino poſterioribus minime ſublatis*, *& ſub num.* 17. refert, *Sacr. Congr. Rit. in Tarentina die* 3. *Maii* 1642. ad dubium: Utrum teneantur Fratres Minores Reformati S. Franciſci accedere ad Proceſſiones Rogationum, & S. Cataldi Patroni, & an Cenſuris compelli poſſint; reſpondiſſe, obſervari debere Decreta antiqua Sacræ Congreg. Concilii, ſcilicet Regulares pœnis arbitrariis cogi poſſe ab Epiſcopo ad interveniendum prædictis Proceſſionibus: *Niſi docuerint de Apoſtolicis Privilegiis contrarium diſponentibus, quæ ſint Concilio Tridentino poſteriora*.

79 Et quod Epiſcopi poſſint contra Regulares Cenſuras relaxare in caſibus, quibus eos impedirent, ne ſuæ Dignitatis inſignia, & præminentias haberent, ipſiſque debita obſequia in acceſſu ad ſuas Eccleſias denegarent, ſtatuit *Sac. Congr. Concil. in Venafrana Interdicti* 26. *Januar.* 1670. *Et Sacr. Rit. Congr. in Camerinen.* 21. *Februar.* 1699. & ſæpe alibi in conſimilibus caſibus.

Et quod in dictis particularibus caſibus poſſint Epiſcopi contra Regulares Cenſuras relaxare, non tamquam Judices, ſed tamquam Juris Executores, ut dicunt Lauret. de Franch. *part.* 2. *quæſt.* 30. *num.* 1. & Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad tom.* 2. *num.* 365. tenent Ricc. *in prax. rer. for. Eccleſiaſt. part.* 2. *reſolut.* 210. *num.* 1. *limit.* 2. *& Collect.* 4050. Leo *Theſaur. for. Eccleſ. p.* 1. *cap.* 8. *num.* 18. *part.* 4. *cap.* 2. *num.* 143. Pax Jord. *elucubrat. t.* 2. *lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 59. Ventrig. *in prax. part.* 1. *annotat.* 48. §. *Unic. num.* 106. Gallemart. *Collect. in Concil. Trid. ſeſſ.* 15. *cap.* 13. *remiſſ. verb. nota ex Farinacio*, Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 1. *num.* 10. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 8. *formul.* 20. *num.* 26. *& tom.* 3. *tit.* 3. *formul.* 6. *num.* 13. Card. de Luca *de Juriſdict. diſcurſ.* 29. *num.* 7. *& diſcurſ.* 104. *num.* 2. *& in Miſcellan. diſc.* 15. *num.* 8. ubi dicit, quod iſte punctus poſt emanatam Conſtitutionem Gregor. XV. incip. *Inſcrutabili*, non mereatur amplius diſcurſum. Paſſerinus præclariſſimæ Religionis Prædicatorum doctiſſimus Filius *de ſtat. homin. tom.* 3. *quæſt.* 189. *art.* 10. *inſp.* 10. *num.* 768. ſic expreſſe dicit: *Sed ubi Epiſcopis datur facultas coercendi, corrigendi, & puniendi Regulares, datur etiam facultas eos excommunicandi, & ſic v. gr. dum. ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *datur Epiſcopis facultas compellendi eos ad Proceſſiones, datur etiam facultas eos compellendi per Cenſuras*. Barboſa *in Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 15. *num.* 19. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 78. *num.* 25. cum pluribus ibi citatis dicens in fine non ſemel ſic cenſuiſſe *Sacram Congr. Rit. ut in Ferrarien.* 27. *Jul.* 1609. *in Chilenſi in Ivdiis* 27. *Februar.*, *&* 15. *Maii* 1610. *& in Toletana* 4. *Jun.* 1615.

80

Non poſſe autem Regulares ab Epiſcopis Cenſuris diſtringi, reſolvunt multi, quos refert, & ſequitur Sanchez *de Matrim. lib.* 5. *diſp.* 35. *num.* 28. Donatus *prax. Rerum. Regul. tom.* 1. *tract.* 13. *quæſt.* 24. Idem tenent Henriquez in *Summa lib.* 7. *cap.* 25. §. 7. P. Emmanuel in *Summa tom.* 1. *cap.* 74. *num.* 4. Villalobos in *Summa tom.* 2. *tract.* 35. *difficult.* 5. *num.* 17. Portell. in *addition. ad dub. Regular.* 81

lar. verb. *Epiſcopus num.* 7. & verb. *Proceſſiones n.* 1. Hieronymus Roderic. in *Compend. qq. Regular. reſolut.* 118. *num.* 1. Scott. in *Bullis ſelect. Bulla* 393. *verſ. Si autem*, Laurent. de Peyrinis *tom.* 1. *in Conſtitut. ſui Ordin. Minor. Conſtit.* 2. *Sixti IV. num.* 60. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 19. *q.* 7. *nu.* 7. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 76. & dicit deciſum, Quaranta verb. *Praecedentia in fine*; Et ſic tamen plurimi alii acriter defendentes, quod Epiſcopi non poſſint Cenſuris adverſus Regulares exemptos procedere, ex quo nulla adſit Religio, quæ ſive per ſpecialem conceſſionem, ſive per communicationem tale Privilegium habere non prætendat.

82 Unde pendente lite ſuper exhibitione Privilegii, non poteſt Epiſcopus Regulares turbare in ſua poſſeſſione exemptionis, neque in eos poterit ſuam Juriſdictionem exercere, & in dubio an Juriſdictio pertineat ad Epiſcopum? non poteſt Epiſcopus in cauſa cognoſcere, ne ſit Judex in propria cauſa, ſed examen, & deciſio ſunt de reſervatis Sedi Apoſtolicæ, juxta Conſtitutionem Clementis X. incip. *Superna*, & interim abſtinendum eſſet a Cenſuris, admonitis Superioribus, & certiorata Sacra Congregatione de exceſſu Regularium, ut accidit *in una Forolivien. die* 6. *Mart.* 1692. ubi cum Patres Camaldulenſes occaſione acceſſus Epiſcopi ad eorum Eccleſiam tempore expoſitionis Venerabilis Sacramenti, illum nec in ingreſſu, nec in egreſſu aſſociare, neque naviculam incenſus, ut moris erat (licet a Miniſtro Cæremoniarum moniti, ut thurificare poſſet Sanctiſſimum, porrigere voluiſſent; Et Epiſcopus de his Sacram Congregationem reddidiſſet inſtructam, hæc ad relationem Cardin. Petrucci *die* 6. *Mart.* 1692. reſcripſit: *PP. Camaldulenſes teneri præſtare Epiſcopo accedenti ad eorum Eccleſiam omnes actus reverentiales, & ad mentem.* Mens eſt, *quod P. Abbas accedat ad Epiſcopum, & exprimat obſequia, tam ſuo, quam Religioſorum ſuorum nomine*; Sic refert Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad tom.* 2. *n.* 356.

83 Ceterum quamvis Regulares exempti ſint a Juriſdictione Ordinariorum, & ſic non teneantur comparere, dum ab eis citantur; tamen id non procedit, cum in citatione exprimitur cauſa, quæ fundat ſuper Regulares Juriſdictionem, ſi non ordinariam, ſaltem delegatam, in aliquibus particularibus caſibus, ut ſi citentur ad comparendum, & reddendam rationem, quare ad Proceſſionem non acceſſerint; tunc enim tenentur comparere, cum ad id aſſiſtat Epiſcopis diſpoſitio Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 13. eiſdem tribuens Jus compellendi Regulares ad Proceſſiones; alias poterunt Epiſcopi contra ipſos contumaces Cenſuras relaxare, declarando ad removendum omne dubium validitatis Cenſurarum, quod id faciunt tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ut ſic declarandum eſſe cenſuit pluries in ſimilibus *Sacr. Congreg. Concilii* apud Fagnan. *in cap. Quoniam num.* 35. *de Officio Delegati*, & *in cap. Nullus num.* 32. *de Paroch.* & recenter ita faciendum eſſe reſpondit *Eadem Sac. Congr. Concilii in Militen.* 17. *Novemb.* 1703. *ad tertium* apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 3. *formul.* 6. *num.* 5. Vide Urſayam *tom.* 2. *par.* 1. *diſceptat.* 15. & *tom.* 6. *diſceptat.* 36. *per tot.* ubi multa adducit ad rem, Donat. *prax. rer. Regul. tom.* 1. *tract.* 13. *quæſt.* 17. Panimoll. *deciſ.* 84. *num.* 8.

Concludendum igitur eſt, quod licet Regulares exempti ſint a Juriſdictione Epiſcoporum, non ſunt tamen exempti a ſtricto debito exhibendi eis omne obſequium, & reverentiam, quia Jus reverentiale eis per exemptionem non fuit ablatum, ut recte dicunt Card. de Luca *de Regularib. diſcurſ.* 1. *num.* 31. & *diſcurſ.* 64. *num.* 15. Paſſerin. *de ſtatib. homin. tom.* 3. *quæſt.* 189. *art.* 19. *diſp.* 10. *num.* 798. Monacell. *tom.* 3. *tit.* 3. *formul.* 6. *num.* 20. & alii paſſim, & declaravit *Sacra Congreg. Epiſcop. in Foroliv.* 6. *Martii* 1692. & habetur ex Conſtit. 26. Leonis X. incip. *Dum intra*, in qua §. 24. Pontifex ipſe ſic Regulares alloquitur: *Eoſdem inſuper Fratres in virtute Sanctæ Obedientiæ monemus (hoc eſt præcipimus) ut eoſdem Epiſcopos loco Sanctorum Apoſtolorum ſubrogatos pro debita, & noſtra, ac Apoſtolicæ Sedis reverentia, congruo honore, & convenienti obſervantia venerentur.* 84

Et Epiſcopos ſic monet: *Ipſos quoque Epiſcopos hortamur, & per viſcera miſericordiæ Dei noſtri requirimus, ut Fratres ipſos affectu benevolo proſequentes, caritative tractent, ac benigne foveant, ſeque illis minime difficiles, aut duros, vel moroſos, ſed potius faciles, mites, propitios, piaque munificentia liberales exhibeant, ac in omnibus prædictis, tamquam in agro Dominico cooperatores, eorumque laborum participes, prompta benignitate recipiant, eorumque Jura omni cum caritate cuſtodiant, atque defendant.* Et Clement. Unica *Frequens & aſſidua, de exceſſibus Prælatorum* enunciatis triginta gravaminibus illatis per Prælatos §. *Verum*, Epiſcopos non hortatur, ſed eis præcipit, *ut Viros Religioſos exemptos, privilegia-* 85

giatos, & *non exemptos*, *Mendicantes*, & *non Mendicantes caritative tractent*, & *foveant*, & *ſua Jura*, & *Privilegia inviolabiliter eis ſervent*.

86 Et ibidem §. *Verum* ſive Epiſcopis, ſive Regularibus exemptis, & non exemptis in mutuæ debitæ dilectionis argumentum, ſenſus, & voluntas Concilii Generalis Viennenſis per infraſcripta præciſa verba exhibetur, ibi: *Verum, quia una eſt Regularium, & Sæcularium Prælatorum, & ſubditorum, exemptorum, & non exemptorum Univerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſolvatur, quorum omnium unus eſt Dominus, una Fides, & unum Baptiſma, decet, ut omnes, qui ejuſdem ſunt corporis, unius etiam ſint voluntatis, & ſicut fratres ad invicem vinculo caritatis ſint adſtricti, decet igitur, ut & Prælati, & alii tam exempti, quam non exempti ſuis Juribus ſint contenti, & alter in alterius injuriam non proſiliat, ſeu jacturam*. Hæc in dicta *Clementis Unica*, *Frequens & aſſidua; De exceſſibus Prælatorum*.

87 Ad dicta *ſupra num.* 29. addenda ſunt quæ tradit P. Gaudentius de Janua in ſuo Opere ann. 1748. Romæ impreſſo, *de Viſitatione cap.* 4. *Dubit.* 10. *numer.* 46. ibi: Nihilominus pro Regularibus omnibus abſque diſtinctione inter mendicantes, & non mendicantes, ſi intra clauſtra vivant, quamvis extra clauſtra quomodolibet delinquant; quod ſubſint juriſdictioni, & punitioni propriorum Superiorum privative, niſi, quatenus negligentibus Superioribus ſontes punire ſcandaloſos, juriſdictio ad Epiſcopos devolvatur in terminis Concil. Tridentini; adeſt apertus Motus proprius Benedicti San. memor. XIII. editus quidem ad dirimendas lites quoad hoc inter Neapolitanum Nuncium, & Abbatem Generalem pro tempore Montis Virginis; Sed pro omnibus Regularibus, & Epiſcopis, ex altera parte, vigorem eumdem præſeferentes, ut evidens erit legenti; ſic infra:

BENEDICTUS XIII.

88 MOtu proprio &c. Exponi nuper Nobis fecerunt Don Gallus Galluccio Abbas Generalis, & Abbas Don Ramirus Girardus Procurator Generalis Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Montis Virginis, quod licet Monachi omnes ejuſdem Ordinis degentes in Monaſteriis, ſub Obedientia Abbatis cum aliis requiſitis, per Concilium Tridentinum ſtatutis, etiamſi deliquerint extra Clauſtra, juxta privilegia ipſis conceſſa per felic. record. Urbanum IV. prædeceſſorem noſtrum in litteris Apoſtolicis expeditis *ſub datum Idibus Januarii* 1264. & diſpoſitionem ejuſdem Concilii *capit.* 14. *ſeſſ.* 25. de Regularibus, ſint prorſus immunes, & exempti a juriſdictione *noſtri* in Regno Neapolitano Reverendiſſimi Nuncii, & ſubjecti privative tantummodo eorum Superioribus Regularibus, prout ita declaravit Cameræ Noſtræ Generalis Auditor per ſententiam definitivam in contradictorio judicio, promulgatam contra Curiam Nunciaturæ die 27. *Novembris* 1671. novas nihilominus modernus Nuncius excitavit prætenſiones procedendi contra eoſdem Regulares, ſic exemptos, vigore facultatum ſibi conceſſarum per felic. record. Clementem PP. VIII. noſtrum pariter prædeceſſorem in Litteris Apoſtolicis in forma Brevis expeditis diebus 19. *Junii* 1592. & 22. *Auguſti* 1601. ſub inani etiam ſuppoſito, quod hujuſmodi facultas ipſi delegata quoque appareat per idem Concilium Tridentinum in ſupra relato *cap.* 14. ac ex obſervantia, approbata per felic. record. Clementem Undecimum noſtrum ſimiliter prædeceſſorem, non attenta remiſſione hujuſmodi controverſiæ precedenter facta ad noſtram ejuſdem Concilii Tridentini Congregationem, & alteram particularem ſpecialiter delegatam; Subortis proinde variis caſibus, & remiſſa illorum eidem Nuncio cauſa, propterea in eadem Congregatione Concilii, nec in altera particulari priori loco, ut ſupra delegata, diſcuſſa, neque propoſita extiterit. Agnoſcentes modo ipſi Oratores, non leve ſibi inferri præjudicium per continuationem juriſdictionis prædicti Reverendiſſimi Nuncii in detrimentum eorum exemptionis prædictæ, preces Nobis humiliter porrexerunt, ut pro majori eorum tranquillitate controverſiam hujuſmodi ad nos avocare, & privilegia prædicta juxta ſenſum ejuſdem Concilii Tridentini, & Litterarum Apoſtolicarum interpretari, ac declarare, & ſic ab ulterioribus vexationibus, deſuper uſque modo paſſis eximere, liberare, & alias opportune prout juris fuerit, Apoſtolica Auctoritate providere dignaremur. Noſque ut diſſenſiones, & jurgia inter Eccleſiaſticos, omni celeritate dirimantur, & ad hoc, ut privilegia per Romanos Pontifices conceſſa, contrario ſenſu non explicentur, auditis prius per Reverendiſſimum Epiſcopum Himerienſem noſtrum modernum Auditorem, de ſpeciali noſtro mandato, partibus prædictis, earumque Procuratoribus, & defenſoribus, tam in voce, quam in ſcriptis, viſiſque,

& con-

& conſideratis omnibus, de jure videndis, & conſiderandis, juxta illius ſenſum Nobis relatum, & cum illius voto, privilegia prædicta, & exemptionem reſpective declarare, liteſque hujuſmodi terminare, prout infra decrevimus. Litteras itaque Apoſtolicas Urbani Papæ IV. favore dictæ Congregationis Montis Virginis, & reſpective Clementis VIII. favore prædicti Reverendiſſimi Nuncii, privilegia, & facultates in eis, aliiſque poſterioribus litteris etiam Clementis XI. conceſſas, & expreſſas, diſpoſitionem quoque prædicti Concilii Tridentini, in enunciato *cap.* 4. & alia quæcumque Decreta in præmiſſis citata, & quomodolibet edita, & acta deſuper geſta, totumque, & integrum ſtatum, & merita cauſæ in eadem Congregatione Concilii, altera particulari Congregatione, & alio quocumque Judice particulari pendentis; Rationes itidem utrique Parti competentes ſingulariter præſentibus pro expreſſis de verbo ad verbum habentes, cauſam, & litem prædictam in ſtatu, & terminis, in quibus ad præſens reperitur cum omnibus, & ſingulis illius emergentibus, dependentibus, adnexis, & connexis, & cum clauſula *quam*, *& quas &c.* ad Nos avocantes, illam penitus extinguimus, & abolemus, ac partibus prædictis perpetuum ſilentium imponimus. Et Auctoritate noſtra Apoſtolica declaramus, & decernimus, Privilegia conceſſa dicto Reverendiſſimo Nuncio in Regno Neapolitano per eumdem Clementem VIII. non aliter intelligi poſſe, & debere, quam de facultate procedendi contra *cujuſcumque Ordinis Regulares exemptos, qui tamen ſint devii & errantes, & extra Clauſtra in delicto deprehendantur*, nullam propterea ipſi competiiſſe, neque competere facultatem procedendi privative, neque cumulative contra *Monachos, & Regulares degentes in Conventibus, & Monaſteriis ſub obedientia Abbatum, aliorumque Superiorum*, & cum aliis requiſitis per Concilium Tridentinum præſcriptis; reſpectu enim iſtorum, *totam juriſdictionem privative ſpectare ad Superiores Regulares, etiamſi Monachi, ſive Regulares extra Clauſtra ita notorie deliquerint, ut Populo ſcandalum publice oriatur*, juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini in ſupra relato Capitulo, & in caſu negligentiæ Superiorum Regularium eſſe locum præfixioni termini, ſicut ab Epiſcopo, ita etiam a Reverendiſſimo Nuncio, ut eo tranſacto, juriſdictio ad ipſum devolvatur, juxta cenſuram Concilii prædicti. Verba autem illa in primo dicto Privilegio Clementis VIII. *Ut iidem Regulares ſciant, ſe præter eorum Superiorum correctionem noſtram etiam animadverſionem incurſuros*: intelligi ſemper debere de Regularibus deviis, & errantibus & extra Clauſtra vitam degentibus, non obſtante quacumque aſſerta contraria obſervantia. Litteras Apoſtolicas proinde ejuſdem Urbani IV. & exemptiones ibidem conceſſas eidem Congregationi Montis Virginis, ac ſententiam per eumdem Cameræ Apoſtolicæ Generalem Auditorem in criminalibus latam prædicta *die* 22. *Novembris* 1671. in qua pronunciatum extitit; Reverendiſſimo Nuncio nullum jus competiiſſe, & competere cognoſcendi cauſas civiles, criminales, & mixtas, prædictorum Monachorum Congregationis Montis Virginis intra Clauſtra cum requiſitis Concilii degentium, etiam extra ea delinquentium, & in delicto deprehenſorum, eſſeque privative ſubjectos eorum Superioribus Regularibus, juxta exemptionem ipſorum favore conceſſam in præcitatis Litteris Urbani IV. & Concilio Tridentino prædicto in omnibus, & omnia confirmamus, approbamus, convalidamus, & renovamus, ſuumque debitum ſortiri effectum, ac omnimodæ executioni perpetuis futuris temporibus demandari Apoſtolica Auctoritate ſtatuimus. Decernentes præſentibus noſtris Litteris, licet non admiſſis, neque in Camera noſtra regiſtratis, nullo umquam tempore opponi de ſubreptione, obreptione, vel alio quovis vitio, aut defectu voluntatis, vel intentionis noſtræ, etiam ex eo, quod modernus Nuncius in Regno Neapolitano, ejuſque Promotor Fiſcalis, & alii quicumque in præmiſſis forſitan intereſſe habentes, vel habere quomodolibet prætendentes, ad hoc vocati, citati, vel auditi non fuerint, vel ex alia quavis cauſa quantumvis valida, legitima, urgenti, & juridica, etiam neceſſario exprimenda, notari, impugnari, invalidari, ad terminos juris reduci, ac in jus, & controverſiam revocari, aut adverſus illas quodcumque juris, & facti, vel gratiæ remedium impetrari poſſe, ſicque, & non aliter per quoſcumque Judices Ordinarios, Commiſſarios, Delegatos, Tribunalia, Collegia, etiam S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Congregationem particularem, ut ſupra deputatam, a latere Legatos, Nuncios Apoſtolicos, cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & alios quavis Auctoritate fulgentes, ſemper judicari, & definiri debere; Sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate; ac ex nunc irritum, & inane, nulliuſque roboris, & efficaciæ declarantes quid-

quidquid ſecus ſuper iis, & circa ea quavis Auctoritate, etiam a Nobis, vel Succeſſoribus noſtris pro tempore exiſtentibus contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, nec non dictis Conſtitutionibus Clementis VIII. ut ſupra editis, & quacumque aſſerta contraria obſervantia; altera Conſtitutione fel. rec. Pii IV. pariter prædeceſſoris noſtri de regiſtrandis, Regula Cancellariæ noſtræ Apoſtolicæ de jure quæſito non tollendo, Conciliaribus etiam univerſalibus, & Provincialibus, & quibuſvis aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, per Nos, & Romanos Pontifices prædeceſſores, ſub quibuſvis tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, ac inſolitis Clauſulis irritantibus, & aliis Decretis in genere, & in ſpecie, etiam iteratis vicibus, & motu ſimili conceſſis, approbatis, aut innovatis legibus, ſtatutis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis reformationibus, conſuetudinibus, cæteriſque aliis in contrarium quomodolibet diſponentibus: quibus omnibus, & ſingulis; ac omnibus aliis hic non expreſſis, de quibus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa &c. ac de verbo ad verbum, non autem per Clauſulas generales idem importantes mentio, aut quævis alia ſpecificatio habenda, vel aliqua alia forma ad hæc ſervanda foret, illorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris hac vice duntaxat, harum ſerie, motu, & ſcientia ſimilibus ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ac plene, & ſufficienter derogatum eſſe decernimus, & declaramus.

Datum Romæ ex noſtro Palatio Apoſtolico Vaticano hac die 26. Martii 1729.

89 Sed an in Conſtitutione Clementis XII. incip. *Romanus Pontifex 7. Kal. April.* 1732. (quam ad litteram retulimus ſupra ad verb. *Privilegium art. 3. num. 64.*) cum aliis recenſitis ibi Bullis fuerit hic Motus proprius Benedicti XIII. revocatus, ut Conc. Trid. non omnino conformis, dubitari poteſt.

90 Inſuper facultas puniendi Regularem vere degentem, & prævaricantem ſcandaloſe extra Clauſtra, competit ſane Epiſcopo, ut præmiſſum eſt *num. 43. verb. Inſuper*, ſed cumulative cum Superiore ejuſdem delinquentis, non privative, quia privativam non exprimit Tridentinum, nec aliud Sedis Apoſtolicæ Decretum, ut advertit Lauretus de Franchis *prima part. Controverſ. in addition. num.* 117. allegans plurimos; ita quod Regularis ipſe Superior poſſet cauſam utique prævenire, & contra captum, ſive habitum reum procedere, juxta Conſtitutiones Ordinis puniendum. Anacletus Reiffenſtuel *cit. num.* 115. *de Offic. Jud. Ord.* ſequens Lauretum. *Hæc ille expreſſis verbis.*

Regulares Curam ſubditorum Sæcularium aſſumere nequeunt abſque conſenſu, & approbatione Epiſcopi. Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 109. incip. *Firmandis* §. 11. Regulares Curam Animarum exercentes, vel Sacramenta quovis titulo adminiſtrantes, ſubſunt in his juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcoporum. Idem *ibid.* §. 2. & 3. Quod intelligitur de juriſdictione Ordinaria, non vero delegata. Idem *ibid.* §. 12. 91 92 93

Regularis Parochus exemptus eſt a viſitatione, & correctione Epiſcopi in his, quæ pertinent ad obſervantiam diſciplinæ Regularis. Idem *ibid.* §. 8. Non autem in his, quæ ſpectant ad mores, & exemplarem vivendi rationem. Idem *ibid.* §. 8. Multoque minus in his, quæ pertinent ad ipſius Officium Parochiale. Idem *ibid.* §. 9. Regularis Parochi correctio competit tam Epiſcopo, quam ſuperiori Regulari, cum præponderantia favore Epiſcopi. Idem *ibid.* §. 10. Ipſius remotio decerni poteſt tam ab Epiſcopo, quam a Superiore Regulari, abſque alterius conſenſu. Idem *ibid.* §. 11. 94 95 96 97 98

Exempti tamen ſunt ab Epiſcopi viſitatione, & correctione Parochi Regulares, qui curam exercent in Eccleſiis eorum Monaſteriorum, ſive locorum, in quibus Abbates, aut alii Superiores Regulares juriſdictionem Epiſcopalem & temporalem in Parochos, & Parochianos habent. Idem *ibid.* §. 12. Niſi Epiſcopus probet ampliorem juriſdictionem ex alio capite ſibi acquiſitam eſſe. Idem *ibid.* Exempti ſunt etiam animarum curam gerentes in Eccleſiis eorum Monaſteriorum in quibus Abbates Generales, ſeu Capita Ordinum Sedem ordinariam principalem habent. Idem *ibid.* §. 13. Quod non extenditur ad reſidentias aliorum Præſulum Regularium non Generalium. Idem *ibid.* §. 13. 99

Illa autem dicenda eſt Superioris Generalis reſidentia ad effectum hujuſmodi exemptionis, quæ a Conſtitutionibus, vel a conſuetudine Ordinis præfinitur. Idque tantummodo Monaſterium, non vero aliud, in quo quacumque de cauſa Superior Generalis commoratus fuerit pro ordinaria Sede haberi præcipit, licet ipſe Generalis ibi actu non reſideat. Idem *ibid.* §. 17. Vel ſi a Conſtitutionibus, vel conſuetudine alicujus Ordinis reſidentia non ſit præfinita, 100

ſinita, illa erit pro reſidentia ordinaria habenda, quam Superior Generalis, ſeu Caput Ordinis, initio Generalatus elegerit. Verum ſi facta ſemel hujuſmodi electione, eamdem poſtmodum variare præſumpſerit, declarat, neque Monaſterium initio electum, neque alterum, etiamſi cum ſua Curia eo ſe tranſtulerit, privilegia ordinariæ & principalis Generalitiæ Se-
101 dis habiturum. Idem *ibid.* §. 18. Hac exemptione non gaudent aliæ Parochiæ hujuſmodi Monaſteriis unitæ. Idem *ibid.* §. 15.

102 Epiſcopus pro dictorum exemptorum Parochorum remotione poteſt inſtare apud Superiorem Generalem ſi cognoverit, Parochiam non recte adminiſtrari, & aliquando etiam debet pro ſui Officii munere, implorata quoque, quatenus opus ſit, Apoſtolicæ Sedis Auctoritate, ſi nempe Generalem prædictum, aut reluctantem, aut Parocho plus æquo faventem in-
103 venerit. Idem *ibid.* §. 16. Et in his etiam præſervatur majus jus, quod Epiſcopo alias acquiſitum fuiſſe probetur. Idem *ibidem* §. 19.

104 In Regularium Eccleſiis Parochialibus Epiſcopus viſitans poteſt illud dumtaxat Altare, in quo SS. Euchariſtiæ Sacramentum aſſervatur, & conſequenter Sacrum ipſum Tabernaculum, Fontem Baptiſterii, ſi adſit; Confeſſionale Parochi, Pulpitum Eccleſiæ a quo Parochus jus habet Verbi Dei denunciandi, Sacrarium pariter Eccleſiæ ad inſpiciendum locum in quo aſſervatur Sacra ſupellex pro Sacramentis adminiſtrandis, Sepulcrum, & Cœmeterium Parochiale; Turrim Campanariam, dummodo in ea ſint campanæ ad Parochiam proprie ſpectantes; ac demum præter res ſupra enunciatas, omnia ſacra vaſa, quibus vel particulæ conſecratæ ſervantur, vel ſacra olea, vel aqua Baptiſterii, vel alia rite benedicta, quæ pro ingredientium aſperſione ad Eccleſiæ fores poni conſuevit. Idem *ibid.* §. 7.

105 In Regularium Eccleſiis, ſive Parochialibus, ſive non, poteſt Epiſcopus Confirmationis Sacramentum arbitrio ſuo miniſtrare, Idem *ibid.* §. 6.

106 Regularis Superioris approbatio ad Confeſſiones non ſuffragatur, ut quis abſolvere poſſit a peccatis, & Cenſuris reſervatis in vim indulti Apoſtolici requirentis approbationem
107 Ordinarii. Idem Conſtit. 100. incip. *Apoſtolica Indulta* §. 6. Regularibus non ſuffragatur Indultum Cruciatæ quoad electionem Confeſſarii pro abſolutione a Cenſuris, & peccatis reſervatis. Idem *ibid.* §. 7.

108 Regulares Superiores an expectare debeant conſenſum Epiſcopi, ut Clericum Sæcularem ad habitum ſuæ Religionis admittere poſſint? In jure pariter cautum non reperitur, quamvis hujuſmodi conſultatio inter Epiſcopum, & Superiorem Regularem, ut unicuique ſua ratio conſtet, ipſeque Superior Regularis ab Epiſcopo edoceri valeat de idoneitate Clerici, numquam interdicta fuerit, nec ipſe Pontifex eam vetare intendat, quin potius illius utilitatem, atque opportunitatem agnoſcat, reſolvens opus non eſſe ad id nova Conſtitutione. Idem *ibid.*

Non licet Epiſcopis in Synodis derogare pri- 109
vilegiis a Sede Apoſtolica conceſſis Regularium Ordinibus. Benedict. XIV. *De Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 41. *nu.* 1. adductis ad id pluribus juribus. Regulares enim ſæpe conqueſti 110
ſunt Epiſcopos in Synodis præcepta, & ſtatuta emiſiſſe de Regulari obſervantia, cum verbo *præcipimus*, ſeu *ſtatuimus*; Quapropter Sacra Congregatio Concilii juſtam agnoſcens Regularium querelam, verbum illud *præcipimus*, ſeu *ſtatuimus* nedum a Diœceſanæ, verum etiam a Provincialis Synodi Conſtitutionibus juſſit expungi, & Decretum in hunc modum reformari. Intelligant Regulares ſe teneri ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, normam, vitam inſtituere. Idem *ib. c.* 43. *nu.* 1. ex Fagnano *in c. Quod ſuper his num.* 25. *de majorit. & obedient.*

Poſſunt tamen Epiſcopi tamquam Sedis Apo- 111
ſtolicæ delegati plura ſancire quoad Regulares. Idem *ibid. num.* 3. Et præcipue ea, in quibus ſubduntur ipſis, juxta allata in hoc *art.*
Et ſignanter Regulares obſtringuntur Conſtitu- 112
tionibus Synodalibus in iis, quæ reſpiciunt curam animarum, adminiſtrationem Sacramentorum, & juriſdictionem Epiſcopi delegatam. Idem *ibid. l.* 8. *cap.* 4. *num.* 5. Ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de Regularibus & cap.* 1. *de Privileg. in* 6. Et ad evitandum 113
ſcandalum, teneantur etiam aliis Conſtitutionibus, licet non ſemper ſub gravi. Idem *cit. n.* 5. Tenentur ſervare Feſtum indictum, & 114
Interdictum promulgatum ab Epiſcopo, non tamen jejunium, in Synodo, vel extra denuntiatum; Niſi alia eſſet antiqua conſuetudo, 115
aut ſcandalum urgeret. Idem *ib. n.* 6. & 7.

Præmonſtratenſis Ordinis Canonici, & Monia- 116
les ſunt a juriſdictione cujuſcumque Ordinarii exempti, & S. Sedi immediate ſubjecti. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Super eminenti* §. 1. & *ſeq.* Eodem privilegio gaudent Monaſte- 117
ria, Prioratus, Eccleſiæ, prædia, & res quæcumque ad eumdem Ordinem pertinentes. Idem *ibid.* §. 5. & 7. Hac tamen exemptione uti 118
non poſſunt Canonici Curæ animarum addicti

in

in iis, quæ ipſam Curam reſpiciunt. Idem *ibid.* §. 8.

119 Regulares ſunt ab Ordinariorum juriſdictione exempti. Benedict. XIV. Conſtitut. incip.

120 *Apoſtolicum Miniſterium* §. 3. Tamen extra Diœceſim, ubi promoti ſunt, Ordinem in alienis Eccleſiis exercere non poſſunt, niſi Ordinario, ejuſve Officialibus Teſtimoniales ſuorum Superiorum exhibeant. Idem *ibid.* §. 6. Multoque minus licet ipſis ſæcularium Confeſſiones audire, niſi approbati fuerint a loci Ordinario. Idem *ibid.* §. 7. Nihil obſtantibus ampliſſimis quibuſcumque privilegiis, ac etiam conſuetudine. Idem *ibid.* §. 7. Et approbare poteſt Ordinarius Regulares ad excipiendas ſæcularium Confeſſiones indefinite, & cum præfinitione temporis; Approbatus autem indefinite ſine cauſa ſuſpendi non poteſt. Idem *ib.* §. 9.

121 Regulares in iis, quæ curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum reſpiciunt, ſubſunt juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi; Nihilque hac in re ipſorum privilegiis juvantur. Idem *ibid.* §. 12. & 13. Idque obtinet, ſive Regularis Parochus ſit, ſive plura, vel unum Sacramentum ſæcularibus miniſtret, ſive inſcio, ſive annuente Epiſcopo. Idem *ibid.* §. 14. Non tamen ſubjiciuntur in iis, quæ Regularem obſervantiam reſpiciunt; niſi maneant extra clauſtra, vel publice delinquentes, a ſuperioribus poſt interpellationem Epiſcopi, non corrigantur. Idem *ibid.* §. 15. Superior autem Regularis poteſt ſibi ſubditum, non ſolum in iis, quæ ſunt Regularis obſervantiæ, ſed etiam curæ animarum, & adminiſtrationis ſacramentorum, punire. Idem *ibidem* §. 17.

122 Regulares, ob mutatam rerum faciem, in Indiis Occidentalibus, non fruuntur amplius privativo jure obtinendi Parochias, aliaque Officia Curata. Benedict. XIV. Conſt. incip. *Cum alias* §. 2. & *ſequent.* Immo qui iis præpoſiti ſunt, tamquam ad nutum amovibiles, poſſunt, nulla expreſſa cauſa, ab Ordinario, æque ac a Superiore Regulari amoveri. Idem *ibid.* Alia vide tom. 6. verb. *Miſſionarii.*

123 Regulares non Parochi ſæcularium Confeſſiones excipientes, an Conferentiis caſuum pro Clero ſæculari ſtatutis intereſſe debeant? Ad id juvat adducere quæ tradit Benedictus XIV. in Appendice ad tomum quartum ſui Bullarii, *pag.* 25. & *ſequent.* ut ſequitur.

Lettera circolare della Sagra Congregazione della Diſciplina, diretta a' Superiori Regolari d' Italia, e dell' Iſole adjacenti, ſopra il dubbio ſe li Confeſſori Regolari non Curati, ſiano obbligati ad intervenire alla Conferenza dei Caſi morali, ordinata dalli Veſcovi nelle loro Dioceſi.

§. 1. Altre volte è ſtata eſaminata nelle ſagre Congregazioni l' iſtanza d' alcuni Veſcovi di potere aſtringere li Confeſſori Regolari non Curati, a dovere intervenire nella Conferenza de' Caſi morali, da detti Veſcovi in certi giorni della Settimana deſtinati, e varie furono le Reſoluzioni, ſecondo la diverſità de i Caſi, i quali nelle medeſime furono propoſti. Eſſendoſi poi conoſciuto il pregiudizio, che recava all' Oſſervanza della diſciplina Regolare il dovere aſſiſtere alla detta Conferenza in quel tempo, in cui dovevano i Regolari adempire i di loro Officii Clauſtrali, e l' abuſo, che ſi era introdotto tra i Confeſſori ſuddetti, i quali col preteſto di dovere aſſiſtere alla detta Conferenza, non volevano indi venire all' altra ſtabilita dalla S. M. di Clemente VIII. e dalle loro Coſtituzioni dentro i Chioſtri; per poterſi in tanto dare l' opportuno rimedio a queſti inconvenienti, molti Procuratori Generali, ſpecialmente quello dei Minori Conventuali, hanno ſtimato coſa neceſſaria il dover far ricorſo in queſta S. C. della Diſciplina, per poterne ſentire la finale riſoluzione colla quale ſi poteſſero in avvenire togliere tutti i contraſti. Riferitaſi perciò queſta cauſa in eſſa S. Cong. dall' Eminentiſs. Sig. Card. Guadagni Prefetto della medeſima ſotto il ſeguente dubbio.

Se li Confeſſori Regolari, non Curati, ſiano, o non obbligati ad intervenire alle Conferenze de i Caſi di Coſcienza da i Veſcovi nelle di loro Chieſe ſecolari ſtabilite?

§. 2. Ed eſſendoſi, prima di dare la riſpoſta al dubbio ſuddetto, conſiderato, che queſta materia era ſtata già magiſtralmente eſaminata, e riſoluta a favore delli Regolari nella S. C. del Concilio, nel tempo, in cui la Santità di Noſtro Signore Papa Benedetto XIV. era Segretario della medeſima, in una cauſa d' Acquapendente = *Viſitationis Sacrorum Liminum* 12. *Martii* 1718. inſerita nella Notificazione 15. = al §. de i Confeſſori Regolari, nel Tomo 5. delle Notificazioni, ed Editti della Santità ſua, quando era Arciveſcovo di Bologna. Fu di comun conſenſo riſpoſto al dub-

dubbio ſudetto nel dì 19. Maggio del corrente Anno 1752.

Negative, & dentur Decreta alias in re hac emanata. Scilicet a S. C. Concilii in una Aquipendii Viſitationis ſanctorum Liminum 12. Martii 1718., & in Foroſempron. 12. Maii 1685. Riferita nel Foglio della citata Cauſa d' Acquapendente. Et ex Sac. Congregat. ſuper ſtatu Regularium, in una Maceraten. 15. Januarii 1582. Quali tutte ſi danno per extenſum nel fine della preſente lettera.

§. 3. Paſsò poi eſſa S. C. nel dare l' opportuno provedimento ſopra l' abuſo introdotto in alcuni Conventi, ne i quali, o per negligenza, o per ignoranza dei Decreti, ſuddetti non vi ſi tiene la lezione della Morale, nè vi ſi fanno le conferenze dei caſi giuſta il Decreto di Clemente VIII., e delle di loro Coſtituzioni Regolari, con ordinare, ſiccome colla preſente ordina a tutti i Superiori Regolari d' Italia, e delle Iſole adjacenti, l' eſatta, e puntuale oſſervanza del citato Decreto di Clemente VIII., e delle di loro Coſtituzioni circa la lezione della Morale, e la conferenza dei caſi di coſcienza, da farſi impreteribilmente in tutti i Conventi del di loro Codice, tanto in quelli, nelli quali vi è la ſufficiente Famiglia de Religioſi, quanto nei piccioli Conventi, dove però vi ſono Confeſſori Regolari approvati dai Veſcovi per aſcoltare le Confeſſioni dei Secolari. E coll' eſpreſſa condizione, che qual' ora dentro i Chioſtri non veniſſero eſeguiti ad unguem i Decreti di Clemente VIII. e le Coſtituzioni del di loro Ordine, le quali preſcrivono la Lezione della Morale, e la conferenza dei caſi di coſcienza, da farſi dentro i loro Conventi o Monaſterj, in detto caſo ſiano tenuti, ed obbligati i Confeſſori ſuddetti Regolari ad aſſiſtere, ed intervenire alla conferenza dei caſi ſtabilita dai Veſcovi. S' incarica intanto a' ſdetti Superiori Regolari, di fare eſeguire quanto nella preſente Lettera ſi contiene, acciò con effetto adempiti i Decreti di Clemente VIII. e le Coſtituzioni dei loro riſpettivi Ordini, le quali hanno preſcritta, e ſtabilita la detta Lezione di Morale, e conferenza di caſi, come un punto principale dell' oſſervanza della Regolare diſciplina dentro i Chioſtri; e di dover traſmettere la preſente lettera in tutti i loro Conventi, e Monaſterj, con farla ivi leggere due volte l' Anno, tenerla affiſſa nel luogo ſolito, e regiſtrarla nelle loro Segretarie, acciò non ſi poſſa allegare cauſa d' ignoranza in contrario. Per eſſer così, e non altrimente l' intenzione di Noſtro Signor, a cui eſſendo ſtata fatta da Monſignor Segretario la relazione di tutto il contenuto nella preſente Lettera, ſi è benignamente degnato di approvarlo, e di conſermarlo.

Dato dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 8. Novembre 1752.

F. G. A. Card. Guadagni Prefetto.

F. Solazzi Arciveſc. di Tebe Segr.

Decretum Sacr. Congr. Concilii *in una Aquipendi Viſitationis Sacrorum Liminum* editum in 12. Martii 1718.

In Relatione ſtatus Eccleſiæ de more ab Epiſcopo Aquipendii ad hanc Sacram Congregationem tranſmiſſa, legitur ab eodem inſtitutas fuiſſe in ſua Diœceſi conferentias, ſive Congregationes pro diſcutiendis caſibus conſcientiæ, quæ ſingulo quoque Menſe coguntur, quibuſque diligentiſſime interveniunt omnes Parochi, & Sacerdotes quibus Fidelium Sacramentales Confeſſiones commiſſæ ſunt, & reliquus Eccleſiaſticorum Cœtus.

In eadem relatione habetur, quatuor eſſe Conventus Regularium in Civitate Aquipendii, Auguſtinianorum videlicet, Minorum Conventualium, Capuccinorum, & PP. Minorum Obſervantiæ, & Religioſos in iiſdem degentes ſæpe ſæpius non eſſe in numero a Sanctionibus Apoſtolicis præſcripto.

Rurſus in citata legitur Relatione, alios quinque eſſe Religioſorum Conventus in Diœceſi, duos PP. Minorum Obſervantiæ, alterum in Terra Canini, alterum in Terra Farneſii, ubi pariter exiſtit Conventus Capuccinorum; quartus Conventus eſt ille Servorum Beatæ Mariæ Virginis, qui eſt in Terra Iſchiæ; & poſtremus eſt Conventus Carmelitarum in Oppido Cellularum, qui eſt Epiſcopali Viſitationi ſubjectus.

Tandem in Relatione, aliis prætermiſſis dubiis, quæ ſpecialem non merentur diſcuſſionem, proponit Epiſcopus, An Regularibus, qui ſuorum ſubditorum Confeſſionibus audire cupiunt, liberum ſibi ſit, & licitum, conditionem in concedendis facultatibus injungere, intereſſendi videlicet menſtruis Diſceptationibus, & Congregationibus caſuum conſcientiæ.

Pro parte affirmativa ponderari poſſe videtur, id non eſſe novum: Clar. etenim mem. Card. de Luca in adnotationibus ad Concilium Tridentinum diſcuſſ. 2. num. 12. dicit, id futurum eſſe maximopere proficuum, tum, ut Epi-

Epiſcopus perſpectas habeat opiniones omnium ſuorum Confeſſariorum, tum, ut quantum poſſibile eſt, uniformis ſit Confeſſariorum doctrina in materia morum, & ſignanter contractuum, in qua ſæpe ſæpius Theologi diſſident a Theologis, & a Canoniſtis, quibus addi poſſet, collationem hanc omnium Confeſſariorum, tam ſæcularium, quam Regularium futuram eſſe non inutilem pro animorum unione, juxta ea, quæ habentur in actis Eccleſiæ Mediolanenſis Tomo 1. p. 4. in Inſtruct. Confeſſ. p. 647. Ideo Regularium Superiores Confeſſarios ſuos ſæpius moneant, & ad hanc animorum unionem in Fidelium ædificationem adhortentur, curentque in primis, ut dum in caſuum reſolutione diverſa inter eos, & Parochos ſententia fuerit, prudenter in eos ſe gerant, & ad Laicorum notitiam id non veniat, ſed ad Nos pro deciſione recurrant.

Negativæ e contra favent opinioni ea, quæ ſequuntur. Primo, quod Epiſcopus Confeſſariorum Regularium doctrinam perſpectam habere poteſt in examine, quod illorum approbationem præcedit ad terminos Sacri Concilii Trid. *Seſs.* 23. *cap.* 15. *de Reformat.* Secundo, quod in Decretis pro Reformatione Regularium editis a Clemente Octavo præſcribitur, quod in ſingulis Monaſteriis, & Conventibus bis in hebdomada habeatur lectio Sacræ Scripturæ, vel caſuum conſcientiæ, ad quam Fratres omnes convenire tenentur. Tertio, quod hic in Urbe, in decem & ſeptem Conventibus fiunt Congregationes caſuum conſcientiæ, illiſque interveniunt Parochi tantummodo, & Confeſſarii ex Clero Sæculari, non vero Regulares, in quorum Conventibus prædictæ caſuum lectiones habentur. Quarto tandem, quod ab hac Sacra Congregatione die 12. Maii 1685i. uti habetur *Lib. Decretorum* 37. *fol.* 438. prodpit hæc reſolutio in quadam cauſa Foroſem ronien. *Acceſsus ad Congregationem caſuum conſcientiæ.*

Epiſcopus exponit, in Civitate Foroſempronien. duo adeſſe Regularium Cœnobia, unum ſcilicet Minorum Conventualium S. Franciſci, alterum vero Barnabitarum, quæ propter exiguum Religioſorum numerum inibi degentium, ſubjecta ſunt juriſdictioni Ordinarii ex Decreto San. mem. Innocentii X. incipiens: *Ut in parvis*, & licet dicti Religioſi hujuſmodi ſubjectionem agnoſcant, atque patiantur, qui tamen ex eis Sæcularium Confeſſiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem caſuum conſcientiæ, quæ ſingulis Menſibus habetur, cuique Confeſſarii omnes interſunt, accedere renuunt; quocirca petit declarari, an prædictos Confeſſarios Regulares cogere poſſit ad intereſſendum præfatæ Congregationi caſuum conſcientiæ? S. Congr. &c. Reſpondit, *Negative*. His poſitis onus erit EE. VV. decernere,

An in caſu, de quo agitur, permiſſum eſſe valeat Epiſcopo, concedenti Sacerdotibus Regularibus facultatem audiendi Confeſſiones Sæcularium, injungere, ut interſint Congregationibus caſuum conſcientiæ?

Negative, & detur Decretum in Foroſempronien. 12. Maii 1685.

Decretum Sac. Congregat. ſuper ſtatu Regularium in una Macerat. 15. Januar. 1682. editum. 124

Cum Conventus ſuppreſſi, & poſtea reſtituti, in quibus non degunt de Familia duodecim Religioſi, ſint vigore Decreti *Ut in parvis*, fel. rec. Innoc. X. ſubjecti viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordinariorum Locorum, contigit dubitari, an Religioſi Confeſſores, & non Parochi, in hujuſmodi Conventibus degentes, compelli poſſint ab iiſdem Ordinariis, ut accedant ad conferentiam caſuum conſcientiæ?

Propoſito hoc dubio, S. Congreg. ſuper ſtatu Regularium habita in Palatio Vaticano die 15. Jan. 1682. Eminentiſs. PP. cenſuerunt, Ordinarios Locorum poſſe quidem hortari, non autem compellere prædictos Religioſos Confeſſores, non Parochos ad accedendum ad conferentiam caſuum conſcientiæ.

* Regulares quicumque etiam exempti in Indiis Orientalibus agentes, Curam Animarum exercentes, ſubſunt prævio examini Ordinariorum, & approbationi, nec non viſitationi, correctioni & juriſdictioni eorum in iis, quæ ad prædictam Curam pertinent. Bened. XIV. tom. 2. Bull. Conſtitut. 1. incip. *Quamvis ad confirmandum*. 125

Regulares etiam exempti nequeunt exponere Sacramentum Euchariſtiæ ſine velamine in ſuis Eccleſiis, niſi ex cauſa publica ab Ordinario probata. Fas eſt tamen illis ex cauſa etiam privata Sacramentum velatum exponere in tabernaculo aperto, dummodo tamen ab illo non extrahatur; ut ex Decreto Sacr. Congregat. *de Synodo Diœceſan. lib.* 7. *cap.* 41. §. 4. 126

Generatim vero jus eſt Epiſcopis cogere Regulares parere ſibi circa ea, quæ ad majorem cultum hujus ineffabilis Myſterii, & celebrationis Miſſæ præcipienda cenſuerint. Quod ex Decret. Tridentini ſeſſ. 22. *de obſervand.* 127

ſervand. & evitand. in celebrat. Miſſæ eruitur; *ibid.* §. 5.

128 Regulares tenentur parere Epiſcopo præcipienti, ne in eorum Eccleſiis exponatur inſolita imago, aut nova reliquia ab ipſo non approbata, & inobedientes poſſunt etiam cenſuris cogi, ut ex Decret. Sacr. Congreg. *die* 5. *Jul.* 1700. Ibid. §. eod.

129 Regulares puniri poſſunt ab Epiſcopo tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegato, ſi quid deliquerint in iis, quæ reſpiciunt clauſuram monialium etiam exemptarum, & earum, quæ intra Monaſterii ſepta degunt. *Ibid.* §. 6.

130 Regulares non poſſunt ſæcularium confeſſiones excipere *ſine licentia, gratia & beneplacito Epiſcopi*, quæ verba ſunt Extrav. Bonifacii VIII. in cap. *Super cathedram*, *de Sepulturis*, quod & confirmavit Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. *de Reform.* Sed & fas eſt Epiſcopis eam facultatem limitare ad certum tempus, certaſque perſonas, quin & ex parte revocare; contrariamque opinionem Alexander VII. die 30. Januarii 1659. damnavit. *Ib. lib.* 7. *c.* 42. §. 7.

131 Poſſunt tamen Regulares ab Epiſcopo approbati acciri ad domus ſæcularium ægrotantium, eorum confeſſiones audituri, non petita a Parochis ægrotantium licentia, ſed de audita ægrotantium illorum confeſſione debent relinquere ſyngrapham, qua Parochus certioretur. *Ibid.* §. 8.

132 Regularibus Prælatis non licet Monaſteria Monialium ſibi ſubjectarum ingredi, niſi ſemel in anno cauſa viſitationis; ſi autem neceſſitas urgeat, ut ſæpius ingrediantur, non poſſunt niſi cum præſentia Epiſcopi Diœceſani, aut alterius Eccleſiaſtici, ab ipſo deputati. Ita ex Conſtit. Alexandri VII. incip. *Felici*. Ibid. *lib.* 7. *cap.* 41.

133 Regulares ſubduntur coercitioni Epiſcopi, ſi excipiant confeſſiones ſæcularium ſine prævia Epiſcopi approbatione, ut ex Conſtit. 10. Clementis X. Item non poſſunt inconſulto, & non approbante Epiſcopo audire confeſſiones Monialium ſui Ordinis etiam exemptarum ex vi Bullæ 18. Gregorii XV. *ibid.*

134 Regulares nova Monaſteria, ſeu domus ne erigant, vetantur abſque Sedis Apoſtolicæ, & Epiſcopi facultate, quamvis Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de Regular.* ſolius Epiſcopi facultem exprimat. *Ibid. lib.* 9. *cap.* 1. §. 9. *novit. edit.*

135 Eſt tamen pro Monialibus in ditione Hiſpanici Regis Breve Urbani VIII. ſuſpenſivus ejuſdem Conſtitutionis, ſed non valet extra Hiſpaniam. Ibid. *lib.* 9. *cap.* 15.

Ad ſtatum Regularem tranſire poſſunt Preſbyteri Eccleſiæ, vel Diœceſis ſervitio addicti, invito etiam Epiſcopo proprio; tenentur tamen, niſi aliquid obſtet, illum conſulere. Ita in Epiſtola ad Card. Quirinum incip. *Ex quo* Bull. *tom.* 2. *n.* 25. 136

Regulares extra monaſterium degentes, & Clericos Regulares quomodocumque exemptos in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, niſi habeant Judicem certum a S. Apoſtolica in partibus deputatum, coram Ordinariis locorum conveniri poſſe in prima inſtantia, decernit laudatus Pontifex in Bulla incip. *Ad militantis* tom. 1. Bull. *num.* 48. §. 41. 137

Additiones ex aliena manu.

Agitur in hoc articulo de exemptione, quam vocant *primæ ſpeciei*. At de ea, tum de exemptione *ſecundæ tertiæque ſpeciei*, jam diſſeruimus *in additione ad verb. Abbas*. 138

Non incongrue vero hic inquiritur, an hæc *primæ ſpeciei* exemptio acquiri a Regularibus poſſit *communicatione Privilegiorum*? Non conveniunt Doctores. At prævaluit *affirmativa* opinio, quam inter alios tenent Navarr. *oper. tom.* 2. *commentar.* 2. *de Regular. n.* 63. Barboſ. *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 105. *n.* 3. Card. de Luca *de juriſd. diſcurſ.* 28. *n.* 4. Chokier *de Juriſd. in Exempt. part.* 1. *quæſt.* 17. *n.* 9. Tamburin. *de Jur. Abbat. tom.* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 2. *num.* 3. Roderic. *Quæſt. Regular. quæſt.* 36. *art.* 3. Chaſſaing. *de Privileg. Regular. tract.* 1. *cap.* 3. *propoſit.* 5. *Clement. Concord. Paſtoral. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 58. 139

De caſibus, quibus Regulares tametſi exempti ſubjiciuntur delegatæ Epiſcopi juriſdictioni, tractat hic *Auctor*. At conſule etiam de iis, ubi res poſtulat, Fagnan. *in cap. Grave a n.* 37. *ad fin. de Offic. Ordinar.* Chokier. *de Juriſd. ordinar. in Exempt. part.* 2. *q.* 45. Natalem Alexandr. *in Append.* 1. *ad tom.* 1. *Theolog. Dogmat. Moral.* S. M. Bened. XIV. *de Synod. Diœceſ. lib.* 9. *c.* 15. *n.* 4. *& plur. ſeq.* tum & maxime Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica*, *verb. Exemptio ſect.* 3. *per tot.* qui *& ſect.* 6. agit de caſibus, quibus Capitula exempta ſubjiciuntur delegatæ pariter Epiſcopi juriſdictioni. 140

Non ſunt inter ſe concordes Doctores, an Regulares exempti teneantur Epiſcopo præſtare reverentiam. Diſtinguunt nonnulli inter exemptos illos, quibus ipſi Epiſcopi, juxta faculta- 141

res quas olim habebant, exemptionem a ſua juriſdictione conceſſerunt, & exemptos ex privilegiis S. Sedis ab eadem Epiſcoporum juriſdictione. Quoad exemptos primi generis, nemine diſſentiente, admittunt teneri eos præſtare reverentiam Epiſcopis, perinde ac Liberti præſtare reverentiam tenentur Patronis, a quibus manumiſſi ſunt. At quoad exemptos ſecundi generis, ſunt qui negant teneri ipſos præſtare reverentiam Epiſcopis; Felin. *in cap. Quam inter num.* 3. *&* 4. *de re judicat. & in c. Conquerente fere per tot. de Offic. Ordin.* Tondut. *Quæſt. Benefic. cap.* 60. *n. final.* Roderic. *Quæſt. Regular. tom. q.* 63. *art.* 9. Fuſc. *de Viſit. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 11. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 3. *c.* 11. *fere per tot.* Barboſ. *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 105. *num.* 75. Cirin. *in Nex. Rer. Juriſd. c.* 6. *nu.* 293. *Rot. cor. Puteo dec.* 114. *per tot. cor. Seraphin. dec.* 125. *n.* 19.

142 Cæterum non recedendum ab opinione, quam Doctores *ab Auctore num.* 84. allegati præſidio Conſtitutionis Leonis X. incipientis: *Intra*, tenent, ſcilicet tenere quoſcumque exemptos reverentiam Epiſcopo præſtare. Et jure meritoque, quum nil convenientius ſit, quam quod & exempti a juriſdictione Epiſcopi, eidem Epiſcopo reverentiam præſtent ratione dignitatis. Confer Tamburin. *de Jur. Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 7. *n.* 45. Borell. *in Addit. ad Bellug. in Specul. Princip. Rubric. II. §. Videndum litt. F.* Campanil. *in diverſ. Jur. part.* 2. *q.* 12. *n.* 13. *Rot. in recent. dec.* 111. *n.* 16. *part.* 5. *tom.* 1.

143 Poſita vero hac opinione, non incongrua eſt quæſtio illa: An Regulares exempti transeundo ante thronum Epiſcopi teneantur eidem genuflectere, ſeu potius, capit, & humeros inclinare?

144 Non improbabile videtur, quod teneantur non ad genuflexionem, ſed potius ad inclinationem capitis & humerorum; idque quia obligati ad reverentiam teneri nequeunt ad genuflexionem, utpote quæ adorationis ſpecies potius eſt, quam reverentiæ; ut poſt *D. Ambroſium lib.* 6. *Hexamer. cap.* 9. tradunt Alcuin. *c. De Paraſcev.* Honor. *in Gemma lib.* 2. *c.* 117. Raban. *ibid. de Inſtit. Clerical. c.* 41. optime Gavant. *in Theſaur. Sacror. Rituum part.* 1. *tit.* 17. Paſqualig. *de Sacrific. Miſſ. q.* 225. *n.* 5.

145 Quo fit, ut quoties in *Rubricis Miſſalis*, *ac Cæremonialis* mentio occurrit reverentiæ, non genuflexio, ſed capitis, & humerorum inclinatio intelligatur, ut poſt *Petrum de Ruiz*, & alios firmat Piſcar. *in Prax. Cærem. lib.* 1. *ſect.* 7. *c.* 4. *num.* 2. *& lib.* 2. *ſect.* 1. *c.* 4. *per tot.* optime *c.* 5. *n.* 7.

Nec obſtat *Cæremoniale Epiſcoporum lib.* 1. 146
c. 18. in quo habetur: *Beneficiati autem, & cæteri de Clero genuflectere debent transeundo tam ante Altare, quam ante Epiſcopum*. Impugnari enim nequit, quod ubi Cæremoniale expreſſim præſcribit genuflexionem, ea omitti nequeat. At negatur, quod loco citato ſub verbis illis: *Et cæteri de Clero* intellexerit de Regularibus. Quidquid enim ſit, an in hac materia præjudiciali nomine *Cleri* veniant *Regulares*, ex duabus ſolidis animadverſionibus patet mox dictis verbis: *Et cæteri de Clero*, non venire Regulares.

Prior inde ſcatet, quod *Cæremoniale* tunc, 147
quum comprehendere intendit Regulares, haud utitur verbo generali *Clericorum*, ſed ſemper expreſſe meminit de ipſis Regularibus. Vide *lib.* 1. *c.* 2. *lib.* 2. *cap.* 33. *& cap.* 38. Si igitur *Cæremoniale* in loco, de quo diſſeritur, expreſſe haud meminit de Regularibus, tutiſſime affirmari poteſt, minime eos comprehendiſſe, argumento ducto a *diſcretiva*, quæ æque in legibus, ac in aliis diſpoſitionibus interpretandis locum ſibi vindicat.

Altera animadverſio promanat ex *ipſa materia*; de qua eo loci tractat *Cæremoniale*, 148
comprehenſioni Regularium aperte reſiſtenti. Tractat enim inibi *Cæremoniale* de divinis officiis, in quibus Canonici, Beneficiarii, aliique de Clero ſæculari, non item Regulares interveniunt. Qua de re certiſſima res videtur, quod *Cæremoniale* minime comprehendere intellexerit Regulares ſub verbis illis: *Et cæteri de Clero*, quum nulla melior detur interpretatio verborum, vel obſcurorum, vel ambiguorum Legis, quam ea, quæ deſumitur ex *ſubjecta materia*.

Non ignoro tamen, in contrariam iviſſe ſen- 149
tentiam Sacram Congregationem Particularem in *Cajacen.* Sacram Congregationem Epiſcoporum & Regularium negotiis præpoſitam in *Sueſſana*, tum recentius Sacram Rituum Congregationem *in Monepolitana*. At in caſibus *Cajacenſi*, *& Sueſſana* obſervantia militabat contra Regulares. Et in caſu *Monopolitan.* Regulares ſua jura non deduxerunt. Accedit, quod obtinuerunt novam audientiam: Cauſa vero nondum fuit propoſita.

RE-

REGULARIS DELINQUENS, & QUOAD IMMUNITATEM.

1 QUoad Regulares delinquentes extra, vel intra Clauſtra. Vide *art. anteced. a n.* 35. *ad* 49.

2 Quoad bona Regularium decedentium extra Clauſtra. Vide verb. *Ejicere, Ejecti a Religione a n.* 70. *ad* 73.

3 Sacerdos Regularis profeſſus poteſt retineri in carceribus Religionis ad ſimplicem tantum correctionem, dummodo Extractio ab Eccleſia ſit facta auctoritate, & licentia expreſſa Archiepiſcopi. *Sacr. Congregat. Immunitat. in Mediolanen.* 6. *April.* 1644. *lib.* 3. *Decretal. Paul. pag.* 224.

4 Ob extractionem Regularis rei Epiſtolæ infamatoriæ ab Eccleſia Conventus, in quo moratur, factam de ordine Provincialis ad correctionem, & ob id ad Domum diſciplinæ, non ad carceres formales translatum, Provincialis, & Fratres Executores non incurrunt Excommunicationem. *Sacr. Congr. Immun. in Æſina* 19. *April.* 1701. *lib.* 3. *Decret. Vallem. p.* 347. Vide tamen verb. *Immunitas art.* 2. *num.* 136.

5 Regularis captus in loco immuni pro delicto non excepto in Bulla Gregorii XIV. gaudere debet Immunitate Eccleſ. *Sac. Congr. Immun. in Fulginaten.* 9. *Mart.* 1631. *lib.* 1. *Decret. Paul.* 116.

6 Mandante Sanctiſſimo datur facultas Superioribus Religionis Theatinorum conficiendi proceſſum contra ſuum Religioſum carceratum in loco Immuni uſque ad ſententiam excluſive. *Sac. Congreg. Immun. die* 21. *Aug.* 1706. *lib. Mareſuſchi*.

7 Regularis Sacerdos de ordine Prioris Conventus, & Commiſſarii cauſæ criminalis extractus ab Eccleſia Conventus, ad quam confugerat e carceribus ipſius Conventus, reſtituendus eſt, & injungitur Archiepiſcopo, ut mandet reſtitui. *Sacr. Congr. Immun. in Neapolitana* 11. *Octobr.* 1662. *lib. Decret. Grimaldi pag.* 209.

8 Ex gratia Sanctiſſimi, Regularis ad Triremes juxta condemnationem tranſmittitur, attenta atrocitate delictorum, & inſtantia Religionis. *Sacr. Congr. Immun. in Neapolitana* 7. *Aug.* 1640. *lib.* 3. *Dec. Paul. pag.* 126.

9 Regularis committens homicidium de nocte in perſonam ſui Superioris una cum tribus Laicis, & aliis circumſtantiis enormibus tradendus eſt Curiæ Sæculari, ſi non eſt in Sacris Ordinibus conſtitutus; ſecus vero ſi ſit in Sacris conſtitutus. *Sac. Congr. Immun. in una Siciliæ* 27. *Apr.* 1632. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 125.

10 Regularis propinans venenum ſuo Guardiano condemnatur ad pœnam Triremium. *Sacr. Cong. Imm. in una N.* 26. *Sept.* 1651. *lib.* 4. *Decr. Paul. pag.* 161.

11 Regularis converſus, qui in actu Apoſtaſiæ furatus fuit Scuta mille ab Ærario Conventus, & minatus ſuo Superiori, ac ceteris Religioſis, nec non ſcandaloſe cohabitat cum concubina, de Ordine Sanctiſſimi extrahitur, & conſignatur ſuo Superiori ad hoc, ut eum retineat in carceribus ad correctionem uſque ad novos ordines Sac. Cong. *Eadem Sac. Cong. Imm. in Ariminen.* 2. *Jul.* 1636. *lib.* 1. *Decr. Altoviti pag.* 1262.

12 Ex gratia ſpeciali Sanctiſſimi permittitur, ut Regularis prætenſus reus criminis læſæ Majeſtatis carceratus a Regiis, retineatur in carceribus Laicis, & non reſtituatur, ſicuti oportet; Et ad preces Proregis S. Cong. particularis deſuper congregata injungit D. Nuncio, ut prævia abſolutione carcerantium, deputet Eccleſiaſticum ad procedendum in hac cauſa uſque ad ſententiam excluſive, cum facultate utendi opera, & aſſiſtentia Laicorum in confectione proceſſus, qui tamen non ſe intromittant in actibus Judicialibus. *Sacr. Cong. Imm. in Neapolitana* 29. *Apr.* 1677. *lib.* 2. *Decret. Altov. pag.* 1381.

13 Similis gratia conceditur pro eodem delicto contra alium Regularem. *Sacr. Cong. Immun. in Mediolan.* 26. *Apr.* 1679. *ibi pag.* 1752. & 17. *Jul.* 1677. *ibi pag.* 1419.

14 Regularis excommunicatus, & irregularis ſcandaloſe quotidie celebrans Sacrum, extrahitur ad formam Bullæ, & conſignatur ſuo Superiori ad correctionem tantum. *Sac. Congreg. Immun. in Urbinaten.* 10. *Aug.* 1680. *l.* 2. *Decret. Altoviti pag.* 2020.

15 Sacra Congregatio cenſuit, Clericos Minores Provinciæ Hiſpaniarum, qui occaſione Capituli Provincialis celebrati in Oppido Matriti (in quo Nuncius præſidebat) recurſum habuerunt ad Tribunal ſæculare, incidiſſe in Excommunicationem contentam in Can. 13. Bullæ Cœnæ, & indigere abſolutione, & quatenus poſtea celebraverint, etiam diſpenſatione ab Irregularitate; Nihilominus Sacra Congregatio, prævia eorum ſuſpenſione a voce activa, & paſſiva cenſuit poſſe (quatenus humi-

liter petatur) ex clementina Sanctiſſimi per litteras in forma Brevis concedi Eminentiſs. Urbis Vicario facultatem abſolvendi, & reſpective diſpenſandi acceſſos ad Urbem, & ſimilem facultatem per litteras Sac. Cong. concedi Nuncio Hiſpaniarum cum facultate ſubdelegandi. *Sacr. Congr. Immun. in Toletana* 16. *Jan.* 1681. *ibi p.* 2136.

16 PP. Clerici Minores, qui acceſſerunt ad Urbem ob recurſum præfatum, reintegrantur in voce activa, & paſſiva. *S. Cong. Imm. in Toletana* 28. *Maii* 1681. *lib.* 1. *Decr. Altov. p.* 2177.

17 Provincialis Ordinis S. Auguſtini, qui in executionem ordinis Poteſtatis Laicæ privavit quemdam Priorem Prioratu ſui Conventus, ac relegavit extra Regnum, eo quia dictus Prior habuit recurſum ad Curiam Eccleſiaſticam contra Laicos Debitores Canonum, de mandato Sanctiſſimi præcipitur Generali Ordinis, ut ſtatim debeat privari Officio Provincialatus, voce activa, & paſſiva, inhabilitari in perpetuum ad Officia, & Dignitates, & ſub rigoroſis pœnis fiat præceptum, ut accedat ad Urbem. Ordo præfatus d. Provincialis deleatur de Libro Ordinum Superiorum, ac ſi non eſſet factus, & ne unquam præjudicet dicto Priori, & Pater Generalis injungat omnibus Superioribus Provinciæ, ut amplius non agnoſcant Provincialem. *Sac. Cong. Immun. in Romana* 10. *Februar.* 1696. *lib.* 4. *Litterarum Vallem. pag.* 31.

18 Et cum præfatus Provincialis acceſſiſſet ad Urbem, data fuit facultas Viceſgerenti eum abſolvendi a cenſuris in aula interiori Conventus S. Aug. in præſentia ſuorum Religioſorum tantum. *S. Cong. Immun. in Romana* 14. *Mart.* 1686. *lib.* 3. *Litterarum Vallem. pag.* 38.

19 Regulares Theologi, qui conſilium dederunt Proregi poſſe cognoſcere cauſam Regularis; Unde de ordine ejuſdem Proregis poſtea jugulatus fuit, inciderunt in Excommunicationem, & Irregularitatem; Attamen, annuente Sanctiſſimo conceditur Nuncio Hiſpaniarum, ut eos abſolvat, ſi petierint, prævia privatione vocis activæ, & paſſivæ. *S. Cong. Imm. in Valent.* 27. *Jul.* 1671. *lib.* 2. *Decret. Altov. n.* 2229.

20 Superior Regularis una cum ſuis Fratribus recurrens ad Tribunalia Laica contra reſolutum in S. Cong. vocatur ad Urbem. *S. Cong. Immun. in Cortonen.* 19. *Dec.* 1573. *lib.* 1. *Decr. Altov. pag.* 878.

21 Regulares adeuntes Tribunalia Laica acriter puniuntur, & prævia renunciatione deſiſtant a proſecutione cauſæ cor. Laicis. *S. Cong. Imm. in Nuſcana* 26. *Apr.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 189.

Superior Regularis qui ex licentia ſui Provincialis permiſit fieri recognitionem corporis delicti in Conventu per Notarium Laicum, incidit in Excommunicationem, & contra ipſum Epiſcopus bene proceſſit. *Sacr. Cong. Immun. in Feretrana* 22. *Sept.* 1671. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 662. 22

Contra præfectum Superiorem denegantem Epiſcopo recognitionem corporis delicti, & ipſam concedentem Judici Laico Epiſcopus conficiat proceſſum. *Sac. Cong. Imm. in Feretrana* 7. *Jul.* 1671. *ibi pag.* 571. 23

Contra Superiorem Carthuſianum, & alios, qui extraxerunt ab Eccleſia Matrice Fratrem Converſum, Vicarius Apoſtolicus procedat prout de Jure. *Sacr. Cong. Imm. in Capren.* 9. *Sept.* 1670. *Decret. Altov. pag.* 473. Iidem tamen abſolvuntur ad cautelam, reintegrata Eccleſia, & privatim. *In eadem* 3. *Febr.* 1671. *ibi pag.* 618. 24

Regularis extrahens doloſe reum criminis nefandi, & beſtialitatis, & *dicendo : veni*, & noli timere, & deinde conſignans Curiæ Laicæ incidit in Excommunicationem. *Sacr. Cong. Imm. in Nullius Orbetelli* 26. *Jan.* 1689. *lib. Decret. Martelli pag.* 412. 25

Superior Regularis, & ejus Religioſi, qui ſtipulaverunt tranſactionem, & alios contractus de ſolvendis oneribus Laicis pro bonis acquiſitis ab eorum Conventu, accedant ad Urbem. *Sacr. Cong. Immun. in Taurinen.* 14. *Januar.* 1698. *lib.* 2. *Decretal. Valleman. pag.* 133. 26

Epiſcopus poteſt præcipere, & procedere contra Regulares ex delegatione particulari habita vi Litterarum electionis a Sacr. Congr. *Sac. Congr. Immun. in Ortonen.* 25. *Apr.* 1633. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 189. 27

Aliquando datur Epiſcopo facultas procedendi contra Regulares in cauſa violatæ Immunitatis Eccleſ. *Sacr. Cong. Immun. in Senen.* 4. *Aug.* 1639. *lib.* 4. *Decret. Paul. pag.* 81. 28

Superior Regularis recuſans extractum remitti in Eccleſia, de ordine S. Congr. graviter corripitur a Procuratore Generali Ordinis. *Sac. Cong. Immun. in Aquen.* 3. *Mart.* 1654. *lib.* 5. *Decret. Paul. pag.* 33. 29

Regulares, qui reſtiterunt ad recipiendas perſonas diſcolas in eorum conventu, non debent ex hoc capite moleſtari. *Sac. Cong. Imm. in Florentina* 31. *Aug.* 1677. *lib.* 2. *Decret. Altoviti pag.* 1446. 30

Injungitur Epiſcopo, ut procedat contra Regu- 31

Regulares, qui reſtiterunt, & impedierunt perquiſitionem faciendam ex facultate Sacræ Cong. in eorum Conventu, & procedat etiam quoad contrabandum receptum in Conventu. *Sacr. Congr. Immun. in Eugubina* 17. *Sept.* 1680. *pag.* 2049.

32 Archiepiſcopus procedat contra Regularem, qui doloſis verbis exire fecit confugitum a loco immuni, ut incideret in manus Curiæ, *Sacra Congr. Immun. in Bononien.* 23. *Jan.* 1680. *ibi pag.* 1913.

33 Datur facultas, annuente Sanctiſſimo, Eminent. Legato procedendi, etiam per alium (modo ſit Clericus) contra Regularem indicatum ut mandantem homicidium. *Sac. Cong. Imm. in Ravenn.* 20. *Febr.* 1680. *ibi pag.* 1915.

34 Regulares extractos a Conventu per Cancellarium Epiſcopi ob rixam ſecutam inter ipſos, Epiſcopus reſtituat. *Sac. Congr. Imm. in Fanen.* 30. *Maii* 1679. *ibi pag.* 1767.

35 Regularis in rixa, & ad propriam defenſam occidens Regularem ejuſdem Ordinis, extractus ab Eccleſia aliorum Regularium gaudet Immunitate. *Sacr. Congreg. Immun. in Melphien.* 19. *Februar.* 1669. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 319.

36 Datur facultas extrahendi Regularem a quocumque loco immuni, & conſignandi ſuis ſuperioribus, præſtita per ipſos obligatione de non puniendo ob inobedientias, & delicta commiſſa, ſeu prævia obligatione de non irroganda ulla pœna. *Sacr. Cong. Immun. in Neapolitana* 19. *Febr.* 1704. *l.* 3. *Decret. Vall. pag.* 559. *in Tiburtina* 30. *Jul.* 1696. *lib.* 2. *Decret. Valleman. pag.* 34.

37 Suſpenditur ab Officio, & exercitio Ordinum Provincialis, qui, invocato auxilio brachii ſæcularis, exequitur Regis mandatum relegationis contra aliquos ſuos Religioſos, & declaratur incurriſſe in Can. 10. Bullæ Cœnæ Domini, eo quod egit quodammodo partem executoris mandati Regii, & cauſa non cognita, ſe geſſit, ut privatus, non ut Judex, *S. Cong. Imm. in Ulyſſiponen.* 31. *Jul. ſeu* 1. *Aug.* 1691. *lib. Decret. Martelli p.* 752.

38 Prior Conventus S. Aug. eo quia permiſerat Judici, & Cancellario Curiæ Laicæ facere examen in d. Conventu, Cenſuras incurrit, a quibus datur facultas Vicario Generali abſolvendi in forma Eccleſiæ conſueta, & interim ſuſpenditur ab Officio ad arbitrium Sac. Cong. *S. Cong. Imm. in Piſauren.* 26. *Mart.* 1658. *lib. Decr. Rocci pag.* 80.

39 Provincialis Fratrum S. Joannis Dei, qui extrahi fecerat a Domo Eccleſiæ Parochialis Religioſum Sacerdotem ſui Ordinis, attenta reintegratione Eccleſiæ, & prævia obligatione de ſe abſtinendo a ſimilibus, abſolvitur privatim ab Epiſcopo. *Sac. Cong. Immun. in Mediolanen.* 26. *Maii* 1693. *lib.* 3. *Decret. Vallemani pag.* 491.

Regulares prævia reſtitutione, vel Depoſito 40
Ducatorum trigintaſex pecuniæ expenſæ a Canonico in refectione muri ab ipſis deſtructi, & obligatione de ſtando Juri, & parendo mandatis Eccleſiæ quoad alias prætenſiones d. Canonici, abſolvuntur ab Epiſcopo. *S. Cong. Immun. in Baren.* 4. *Jul.* 1695. *lib. Decret. Vallemani pag.* 197.

Religioſus excommunicatus ab Archiepiſco- 41
po Baren. cum perſonaliter ad Urbem acceſſiſſet, abſolvitur private cum reincidentia a D. Viceſgerente ex commiſſione Sacr. Congr. *Sacr. Cong. Immun. in eadem* 30. *Mart. d. Anni, & lib. pag.* 18.

Quoad Religioſum extractum a Vicario Ca- 42
pituli, eo quod conſilium, & auxilium præſtitiſſet Mulieri ſecum adulteræ venenum propinandi Marito, Sacra Congregatio decrevit, quod prævia caſſatione, & circumſcriptione omnium actorum Judicialium, Epiſcopus Mantuanus procedat nomine Sac. Congregat. contra quos de Jure pro actibus læſivis Immunitatis, & Juriſdictionis Eccleſ. in reliquis ad Sacram Congregationem Epiſcoporum. *Sacr. Congregat. Immunit. in Brixien. ſeu Mantuana* 31. *Auguſti* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vallemani pag.* 310.

In cauſa Palatini Vilnen. Regulares ab Epi- 43
ſcopo innodantur Interdicto, & Cenſuris non ſolum ob contumaciam erga d. Epiſcopum, ſed etiam erga mandata Sanctiſſimi. *S. Cong. Imm. in Vilnenſ.* 16. *Nov.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 158. *& in Regeſto Litterarum ſub die* 27. *d. Menſis.*

Inſuper auctoritate Apoſtolica Superiores Re- 44
gulares Vilnenſes contumaces per D. Nuncium, vel Generales Ordinum, privantur Officiis, declarantur inhabiles ad alia impoſterum obtinenda, & privantur voce activa, & paſſiva, niſi intra brevem terminum paruerint. *Sacr. Congr. Immun. ibid.*

Datur facultas Epiſcopo abſolvendi Regula- 45
res pro ſuo arbitrio, eo quod adimpleverunt impoſita pro emendatione tranſcurſuum, impoſita pœnitentia publica; Dicti Regulares declarati fuere excommunicati a Curia Epiſcopali ob contumaciam erga Ordines ejuſdem Curiæ, concernentes defenſionem Immunitatis, & Libertatis Eccleſ. *Sac. Cong. Imm. in*

Vilnen. 25. *Mart.* 1696. *lib.* 2. *Decret. Vallemani pag.* 221.

46 Regulares vocati ad Urbem ex cauſa violatæ Immunitatis ſuſpendantur per Superiores Ordinis ab omnibus Officiis, & priventur voce activa, & paſſiva, donec pareant. *Sacra Congreg. Immun. in Taur.* 7. *Jul.* 1698. *ibi pag.* 192.

47 Super homicidio Patris N. commiſſo Tarenti injungitur D. Nuncio, ut tranſmittat proceſſum, & omnes alios actus contra Patrem N. confectos, & conſtruat alium contra eumdem ſuper mala qualitate, & pariter tranſmittat. *Sac. Congr. Imm. in Neapolitana* 9. *Febr.* 1700. *d. lib. pag.* 271.

48 Et cum indicia præfati homicidii P. N. eſſent contra d. P. N. tum ob commaculatas ſanguine veſtes, tum ob fugam e Monaſterio ad Eccleſiam Jeſuitarum, tum denique ob aſſuetudinem ad delicta, annuente Sanctiſſimo, aſportatur ad ergaſtulum loco cuſtodiæ. *Sac. Cong. Immun. in eadem* 8. *Jun. d. Anni, & lib.* 293.

49 Sanctiſſimus, intercedente Em. Protectore Congregationis Caſſinenſis, benigne annuit, ut tribus Monachis ſuſpenſis ab exercitio Ordinum, & privatis eorum Officiis, & Dignitatibus ob inobſervantiam Interdicti appoſiti civitati Mediolanen. pro qua juſtificarunt, non interceſſiſſe dolum, ex nunc removeatur ſuſpenſio a Divinis, & tempore celebrationis proximi Capituli, iidem rehabilitentur ad vocem activam, & paſſivam, & ad alia Officia, & Dignitates Congregationis; ita tamen ut D. Julius in d. Capitulo eligi non poſſit Generalis, neque per quinquennium Abbas in Monaſteriis Civit. Mediolan. & D. Benedictus pariter per quinquennium nequeat obtinere munia, & Officia publica in dict. Monaſteriis. *Sacr. Congregat. Immunitat. in Mediolan.* 7. *Januarii* 1633. *in Ponentiis Archivii Vaticani.*

50 Epiſcopus debet tueri Regulares contra Violatores Immunitatis, & Libertatis Eccleſiaſticæ. *Sacr. Cong. Imm. in Aquen.* 5. *Febr.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 170. *in Cremonen.* 11. *Jan. pag.* 166. *Item* 11. *Junii* 1695. *pag.* 194. *&* 20. *Aug.* 210. *in Caſalen.* 25. *Sept.* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vall. pag.* 315. *in Nullius Guaſtallæ* 17. *Febr.* 1693. *in Regien.* 27. *Martii* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 142.

51 Inſuper Epiſcopus Cremonen. ex commiſſione Sacræ Cong. procedit etiam ad Interdictum Locale contra Communitatem Laicalem prætendentem exigere collectas a Regularibus. *Sac. Cong. Imm. in Cremonen.* 19. *Julii* 1695. *lib.* 1. *Dec. Vallemani pag.* 202.

Epiſcopus non poteſt concedere facultatem examinandi Regulares. *Sac. Cong. Immun. in Hyeracen.* 3. *Aprilis* 1632. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 121. 52

Nec cogere F. F. Capuccinos ad faciendam recognitionem perſonæ delinquentis. *S. Cong. Immunit. in Neritonen.* 13. *Auguſti* 1629. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 1. 53

Verum ex commiſſione Sacræ Congr. poteſt examinare Regulares. *Sac. Cong. Imm. in Feretrana* 12. *Julii* 1689. *lib. Decr. Martelli pag.* 492. *in Fanen.* 30. *Jul. ſeu* 1. *Auguſti* 1691. *d. lib. pag.* 747. 54

Juſſu Sanctiſſimi præcipitur, ut Regularis, qui ab Epiſcopo juxta facultates Sacræ Cong. extractus fuerat a loco immuni ob vitam diſſolutam cum meretricibus, & ob alia ſcandala, conſignetur libere Superioribus Religionis cum facultate illum retinendi in carceribus eorum arbitrio per tres menſes ad correctionem. *Sacr. Congr. Immu. in Nolana* 5. *Aprilis* 1661. *lib. Decret. Rocci pag.* 329. 55

Immo Archiepiſcopus Mediolanen. etiam auctoritate Sacræ Cong. procedit contra Abbatem, & Religioſos, & alios ob recurſus ad Forum Laicale contra Collegiales Collegii Borromæi. *S. Cong. Imm. in Papien.* 7. *Septemb.* 1688. *l. Decr. Martelli pag.* 344. 56

Injungitur Epiſcopo, ut reintegret Guardianum ad Confeſſiones, & ad alia, in quibus illum ſuſpendit ob geſta contra Epiſcopum in defenſam Immunitatis, & Libertatis Eccleſiaſticæ. *Sacra Congregatio Immunit. in Collen.* 13. *Julii* 1631. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 87. 57

Epiſcopus non incurrit in Excommunicationem per hoc, quod fecerit carcerate Regularem prætenſum Reum copulæ carnalis in proprio Conventu ſubjecto Juriſdictioni ejuſdem Epiſcopi, uti comprehenſo in Decreto *Ut in parvis* S. M. Innocentii X. & ducere ad carceres Epiſcopales. *Sacr. Congr. Immun. in una Montis Alti* 19. *Aprilis* 1701. *lib.* 4. *Decret. Vallem. pag.* 347. 58

Religioſus Apoſtata ſola Epiſcopi auctoritate extractus e Conventu reſtituatur eidem conventui, deinde extrahatur ad formam Bullæ, & retineatur in ſuis carceribus ad correctionem nomine Sacræ Cong. *Sac. Cong. Imm. in Brunduſina* 24. *Auguſti* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 141. 59

Idem gaudet immunitate, ſed retineatur ad diſpoſitionem Sacræ Cong. Epiſcop. & Regul. 60

apud

apud quam fiat recurſus. *Sac. Cong. Immu. in eadem* 1. *Martii* 1695. *d. l. pag.* 174.

61 In cauſa Fratris N. Ordinis Prædicatorum injungitur Epiſcopo, ut illum conſignet ſuis Superioribus, quibus injungat, ut caritative tractent ad correctionem tantum, & non ad punitionem, & invigilet, ut ita exequantur. *Sacr. Cong. Immun. in Regien.* 12. *Julii* 1689. *lib. Decr. Martelli pag.* 494.

62 In cauſa homicidii, de quo indicia ſunt contra Religioſum, qui etiam in Conventum tranſtulit diverſas res occiſi ereptas, Sanctiſſimus tribuit Epiſcopo Narnien. facultatem procedendi ad carcerationem d. Religioſi etiam in quocumque loco immuni, cum facultate perquirendi res ablatas in locis immunibus. *Sac. Congreg. Immun. in Narnien.* 2. *Dec.* 1693. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 91.

63 Deinde ſanctiſſimus præcepit eidem Epiſcopo, ut conſignet Curiæ Laicali Reos, & acta, reſque extractas a locis immunibus, atque præfatum Religioſum carceratum. *Sacr. Cong. Immun. in eadem* 6. *&* 9. *Decembris d. Anni*, *& lib. pag.* 92.

64 In cauſa Palatini Vilnen. Epiſcopus ſubdit Interdicto, & Cenſuris quoſdam Regulares ob contumaciam, non ſolum erga Epiſcopum, ſed etiam erga mandata Sanctiſſimi. *Sacr. Congreg. Immun. in Vilnen.* 16. *Nov.* 1694. *d. lib. pag.* 158. *At in Regeſto Litter.* legitur *die* 27. *Nov. in eadem* 2. *Julii* 1695. *d. lib. pag.* 199.

65 In cauſa homicidii P. Guardiani N. datur Epiſcopo facultas extrahendi e locis immunibus Reos ejuſdem delicti ad requiſitionem Commiſſarii Laicalis, cum debita tamen decentia, & interventu perſonæ Eccleſ. *Sac. Cong. Imm. in Savonen.* 8. *Januarii* 1695. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 165.

66 Religioſus invite directus a ſuis Superioribus ad alium Conventum, ob idque confugiens ad Eccleſiam, juſſu Sacræ Congr. extrahitur per Epiſcopum, ſervata forma, & conſignatur ſuis Superioribus, cum cautione, ne illum puniant ob dictum confugium. *Sacr. Cong. Immun. in Averſana* 26. *Januar.* 1695. *d. lib. pag.* 169.

67 Deinde habita informatione Epiſcopi ſuper extractione Religioſi ab Eccleſia, qui ſubinde conſignatus ſuis ſuperioribus, ab iis conjectus fuit in carcerem, injungitur Epiſcopo, ut faciat illum reſtitui Eccleſiæ. *Sacra Cong. Immun. in Neapolitana* 19. *Apr. d. Anni*, *& lib. pag.* 184.

68 Epiſcopus mandet reſtitui belluam executam a Miniſtro Laicali, quæ inſerviebat Monachis N. prævia obligatione ab iiſdem facienda de ſtando Juri, & judicatum ſolvendo. *S. Congr. Immun. in Narnien.* 30. *Mart. d. Anni*, *& lib. pag.* 180.

Prævia reſtitutione, vel depoſito ſummæ impenſæ in reædificatione muri, & obligatione de ſtando Juri, & parendo Mandatis Sacræ Congregationis ſuper aliis prætenſionibus Canonicis, Epiſcopus abſolvit nonnullos Religioſos. *Sacr. Congr. Immun. in Baren.* 2. *Jul. d. Anni pag.* 197. 69

Nuncio Apoſtolico injungitur, ut aſſiſtat Abbati Generali Montis Virginis, ejuſdem conſanguineis, ne vexentur a Miniſtris Regiis. *Sacra Congregat. Immunitat. in Nullius Montis Virginis* 9. *Nov.* 1603. *lib.* 1. *Dec. Vallemani pag.* 85. 70

Item, ut tueatur Priorem, & Monachos Camaldulenſes. *Sac. Cong. Imm. in Beneventana* 6. *Mart.* 1694. *d. lib. pag.* 507. 71

In cauſa ejuſdem Regularis extracti a loco immuni de mandato S. Congr. & conjecti in carceres Nunciaturæ Sac. Cong. Epiſc. & Regul. menſe Aug. 1683. dedit Nuncio facultatem procedendi uſque ad ſententiam excluſive, fruſtra prætendentibus Regularibus procedere contra ſupradictum in vim Privilegiorum ſuæ Religionis; poſtea Sacra Cong. Immunitatis decernit, ut retento in carceribus Reo procedat Tribunal Nunciaturæ ad impinguationem proceſſuum, quatenus opus ſit, deinde iis legitimatis, aſſignet defenſiones, & tranſmittat. *S. Cong. Immu. in Capuana*, *ſeu Neapolitana* 12. *Jul.* 1686. *lib. Decret. Martelli pag.* 491. 72

Præterea quatenus idem Regularis pertinaciter reſpondere nolit ſub prætextu, quod fuerit extractus ab Eccleſia, datur Nuncio facultas illum torquendi ſolum pro habenda reſponſione, non vero pro habenda Confeſſione delictorum. *Sac. Cong. Imm. ibid.* 73

Deinde Sac. Congr. ſic decrevit cum Eminent. Protectore, ut detrudatur in carcerem formalem alicujus Monaſterii ſuæ Religionis ad correctionem per triennium, & ultra, arbitrio ejuſdem Eminent. *Sacra Congr. Immun. in eadem* 16. *Jan.* 1691. *lib. Decret.* *Martelli pag.* 717. 74

Et cum ſupplicaret ſibi commutari carcerem Religionis in aliqua alia Religione, vel in carceribus quibuſcumque Eccleſiaſticis ſub prætextu timoris contra propriam vitam, *Sacra Congreg. reſpondit*, *In deciſis*, *& amplius non proponatur. In eadem* 31. *Jul. d. Anni & lib. pag.* 747. 75

76 Tandem ad preces ejus Matris decrepitæ, ejuſdem ope indigentis, & habita atteſtatione Correligioſorum ſuper illius emendatione, *Sac. Congr. reſcripſit; Pro gratia Eminent. Protecto-ri. In ead.* 23. *Sept.* 1693. *lib. Decret. Grimald. pag.* 197.

77 Sacra Congr. præcipit Nunciò, ut quatenus non adſit alia cauſa, mandet excarcerari quoſdam Religioſos detentos in carceribus Nunciaturæ ob recurſum ad Judices Laicos contra N. Canonicum, & ob deſtructionem muri ad eumdem pertinentis. *Sac. Cong. Immun. in Baren.* 9. *Febr.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 104. *& ſeq.*

78 Item, ut procedat contra Superiores Congregationis, non obſtante illorum appellatione ad Sanctiſſimum pro liberatione N. Canonici Suæ Congregationis juſſu ſuorum Superiorum carcerati per manus Laicorum in Cœmeterio Cathedralis. *S. Cong. Imm. in Vilnen.* 11. *Jan.* 1695. *d. lib. pag.* 167.

79 A Sanctiſſimo ex voto S. Congregationis denuo conceditur D. Nuncio facultas prorogandi Juriſdictionem uſque ad ſententiam incluſive Judicis Eccleſ. ab eodem Nuncio pro fabricando proceſſu jam deputati ex ſpeciali Sanctiſſimi facultate contra Regularem prætenſum Reum criminis læſæ Majeſtatis, & Beneficii, & cum Reus gauderet Immunitate, Sanctiſſimus pro hac vice derogavit Bullæ Greg. XIV. attentis circumſtantiis facti, *S. Cong. Immun. in Neapolitana* 7. *Sept.* 1734. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 199.

80 Nuncius de ordine Sacræ Congreg. declarat Provincialem N. incurriſſe in Excommunicationem Bullæ Cœnæ ob delictum contra Libertatem Eccleſiaſticam. *S. Cong. Imm. in Ulixponen.* 31. *Jul. ſeu* 1. *Aug.* 1691. *lib. Decret. Martelli pag.* 752.

81 Item Superiores Vilnen. contumaces privat Officiis, & declarat inhabiles ad alia in poſterum obtinenda, & privat etiam voce activa, & paſſiva niſi intra brevem terminum paruerint circa Cenſuras, & Interdicta. *S. Congr. Imm. in Vilnen.* 16. *Nov.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 158.

82 Nuncio injungitur, ut mandet caritative tractari Religioſum ferris, & compedibus detentum in Carceribus Nunciaturæ extractum ab Eccleſia ob homicidium commiſſum. *S. Congr. Imm. in Neapolit.* 22. *Nov.* 1704. *lib.* 3. *Decr. Vallem. pag.* 629.

83 Datur Nuncio facultas abſolvendi Regulares a Cenſuris juxta Decretum in Toletana 16. Januarii 1681. *Sac. Cong. Immun. in Ulyſſiponen.* 16. *Nov.* 1688. *lib. Decr. Martelli pag.* 373. *& ſeq.*

Item datur facultas eoſdem diſpenſandi ab 84
Irregularitate, prævia tamen eorum ſupplicatione eidem Nuncio, & renunciatione recurſibus habitis ad Tribunal Laicum facienda per actum publicum regiſtrandum in actis Nunciaturæ. *Sac. Cong. Imm. ibid.*

Nuntio Hiſpano datur facultas abſolvendi 85
Abbatiſſam, aliaſque perſonas excommunicatas ob complicitatem carcerationis Miniſtrorum Nunciaturæ. *Sacr. Congr. Immun. in Toletana* 19. *Februar.* 1704. *lib.* 3. *Decr. Vallem. p.* 599.

Eidem datur facultas abſolvendi Clericos Re- 86
gulares Miniſtros infirmorum Provinciæ Hiſpaniarum ob recurſum ad Poteſtatem Laicam, etiam privatim cum facultate ſubdelegandi, prævia tamen obligatione de ſe abſtinendo a ſimilibus. *Sac. Cong. Imm. in Toletana* 17. *Mart.* 1704. *d. lib. pag.* 565.

Alia ad rem; Vide verb. *Immunitas art.* 1. 87
a n. 133. *ad* 137. & verb. *Regulares, art.* 1. *a n.* 89. *ad* 110.

REGULÆ CANCELLARIÆ. Vide verb. *Beneficia art.* 9. *&* 10. *per tot.*

REGULÆ JURIS CANONICI.

In V. Decretalium.

Capitulum primum.

Non poteſt brevius ſummari. Joann. Chryſoſtomus.

1. Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur.

Capitulum ſecundum.

Dubia in meliorem partem interpretari debent. Beda in Homiliis.

2. Eſtote miſericordes &c. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi æſtimo, niſi ut ea facta, quæ dubium eſt quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur; quod enim ſcriptum eſt: Ex fructibus eorum cognoſcetis eos; De manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono animo fieri, ut ſtuprum, blaſphemiæ, furta, ebrietates, & ſimilia, de quibus nobis permittitur judicare.

Ca-

Capitulum tertium.

Propter ſcandalum evitandum veritas non eſt omittenda. Idem.

3. Qui ſcandalizaverit &c. Utilius ſcandalum naſci permittitur, quam veritas relinquatur.

Capitulum quartum.

Propter neceſſitatem illicitum efficitur licitum. Idem.

4. Quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum. Nam & Sabbatum cuſtodire præceptum eſt: Machabæi tamen ſine culpa ſua in Sabbato pugnant, & ſic hodie ſi quis jejunium fregerit ægrotus, reus voti non habetur.

Capitulum quintum.

Illicite factum obligationem non inducit. Gregorius VII.

5. Quod latenter, aut per vim, vel alias illicite introductum eſt, nulla debet ſtabilitate ſubſiſtere.

Capitulum ſextum.

Tormenta, indiciis non præcedentibus, inferenda non ſunt. Idem Varienſi Epiſcopo.

6. Cum in contemplatione, *& infra*. In ipſo cauſæ initio non eſt a quæſtionibus inchoandum.

Capitulum ſeptimum.

Sacrilegus eſt offendens rem, vel perſonam Eccleſiaſticam. Stephanus Papa.

7. Quæ multoties; *& infra*: Quidquid in ſacratis Deo rebus, & Epiſcopis injuſte agitur, pro Sacrilegio reputatur, quia Sacra ſunt, & a quoquam violari non debent.

Capitulum octavum.

Qui facit aliter quam debet, facere non dicitur. Auguſtinus.

8. Qui ex timore facit præceptum aliter, quam debeat, facit, & ideo non facit.

Capitulum nonum.

Committens unum peccatum reus eſt omnium quoad vitam æternam. Idem lib. de pœnitent.

9. Defleat peccator, quia offendens in uno factus eſt omnium reus.

Capitulum decimum.

Ignorantia non excuſat Prælatum in peccatis ſubditorum h. D. quoad myſticum, & moralem intellectum. Gregorius in Regeſto.

10. Quamvis cauſæ: & infra: Non poteſt eſſe Paſtoris excuſatio, ſi lupus oves comedit, & Paſtor neſcit.

Capitulum undecimum.

Pro ſpiritualibus homagium non præſtatur. Lucius III.

11. Indignum eſt, & a Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, ut pro ſpiritualibus facere quis homagium compellatur.

REGULÆ JURIS CANONICI in VI. Decretalium.

Bonifacius Octavus.

1. Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licite ſine inſtitutione Canonica obtineri. *Idem*.

2. Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit. *Idem*.

3. Sine poſſeſſione præſcriptio non procedit. *Idem*.

4. Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum. *Idem*.

5. Peccati venia non datur niſi correcto. *Idem*.

6. Nemo poteſt ad impoſſibile obligari. *Idem*.

7. Privilegium perſonam ſequitur: extinguitur cum perſona. *Idem*.

8. Semel malus ſemper præſumitur malus. *Idem*.

9. Ratum quis habere non poteſt, quod ipſius nomine non eſt geſtum. *Idem*.

10. Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari. *Idem*.

11. Cum ſunt partium jura obſcura, Reo favendum eſt potius quam Actori. *Idem*.

12. In Judiciis non eſt acceptio perſonarum habenda. *Idem*.

13. Ignorantia facti, non juris excuſat. *Idem*.

14. Cum quis in jus ſuccedit alterius, juſtam ignorantiæ cauſam cenſentur habere. *Idem*.

15. Odia reſtringi, favores convenit ampliari. *Idem*.

16. Decet conceſſum a Principe beneficium eſſe manſurum. *Idem*.

17. Indultum a jure beneficium non eſt alicui auferendum. *Idem*.

18. Non confirmatur tractu temporis quod de jure ab initio non ſubſiſtit. *Idem*.

19. Non eſt ſine culpa, qui rei quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet. *Idem*.

20. Nullus pluribus uti defenſionibus prohibetur. *Idem*.

21. Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt. *Idem*.

22. Non debet aliquis alterius odio prægravari. *Idem*.

23. Sine culpa (niſi ſubſit cauſa) non eſt aliquis puniendus. *Idem*.

24. Quod quis mandato facit Judicis, dolo facere non videtur, cum habeat parere neceſſe. *Idem.*

25. Mora ſua cuilibet eſt nociva. *Idem.*

26. Ea, quæ fiunt a Judice, ſi ad ejus non ſpectant Officium, viribus non ſubſiſtunt. *Idem.*

27. Scienti & conſentienti non fit injuria, neque dolus. *Idem.*

28. Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda. *Idem.*

29. Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. *Idem.*

30. In obſcuris minimum eſt ſequendum. *Idem.*

31. Eum, qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet. *Idem.*

32. Non licet Actori, quod Reo licitum non exiſtit. *Idem.*

33. Mutare conſilium quis non poteſt in alterius detrimentum. *Idem.*

34. Generi per ſpeciem derogatur. *Idem.*

35. Plus ſemper in ſe continet, quod eſt minus. *Idem.*

36. Pro poſſeſſore habetur, qui dolo deſiit poſſidere. *Idem.*

37. Utile non debet per inutile vitiari. *Idem.*

38. Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus extitit impugnare. *Idem.*

39. Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ſequuntur ex illo, *Idem.*

40. Pluralis locutio duorum numero eſt contenta. *Idem.*

41. Imputari non debet ei, per quem non ſtat, ſi non faciat quod per eum fuerat faciendum. *Idem.*

42. Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis. *Idem.*

43. Qui tacet, conſentire videtur. *Idem.*

44. Is, qui tacet, non fatetur, ſed nec utique negare videtur. *Idem.*

45. Inſpicimus in obſcuris, quod eſt veriſimilius, vel quod plerumque fieri conſuevit. *Id.*

46. Is, qui in jus ſuccedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit. *Idem.*

47. Præſumitur ignorantia, ubi ſcientia non probatur. *Idem.*

48. Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura. *Idem.*

49. In pœnis benignior eſt interpretatio facienda. *Idem.*

50. Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. *Idem.*

51. Semel Deo dicatum non eſt ad uſum humanos ulterius transferendum. *Idem.*

52. Non præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum. *Idem.*

53. Cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus. *Idem.*

54. Qui prior eſt tempore, prior eſt jure. *Idem.*

55. Qui ſentit onus, ſentire debet commodum, & econtra. *Idem.*

56. In re communi potior eſt conditio poſſidentis. *Idem.*

57. Contra eum, qui legem dicere potuit, apertius eſt interpretatio facienda. *Idem.*

58. Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum juramentum. *Idem.*

59. Dolo facit, qui petit, quod reſtituere oportet eundem. *Idem.*

60. Non eſt in mora qui poteſt exceptione legitima ſe tueri. *Idem.*

61. Quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum. *Idem.*

62. Nullus ex conſilio (dummodo fraudulentum non fuerit) obligatur. *Idem.*

63. Exceptionem objiciens non videtur de intentione adverſarii confiteri. *Idem.*

64. Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi. *Idem.*

65. In pari delicto, vel cauſa potior eſt conditio poſſidentis. *Idem.*

66. Cum non ſtat per eum, ad quem pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac ſi impleta fuiſſet. *Idem.*

67. Quod alicui ſuo non licet nomine, nec alieno licebit. *Idem.*

68. Poteſt qui per alium, quod poteſt facere per ſe ipſum. *Idem.*

69. In malis promiſſis fidem non expedit obſervari. *Idem.*

70. In alternativis debitoris eſt electio, & ſufficit alterum adimpleri. *Idem.*

71. Qui ad agendum admittitur, eſt ad excipiendum magis admittendus. *Idem.*

72. Qui facit per alium, eſt perinde, ac faciat per ſe ipſum. *Idem.*

73. Factum legitime retractari non debet, licet caſus poſtea eveniat, quo non potuit inchoari. *Idem.*

74. Quod alicui gratioſe conceditur, trahi non debet aliis in exemplum. *Idem.*

75. Fruſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſervari, cui fidem a ſe præſtitam ſervare recuſat. *Idem.*

76. Delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare. *Idem.*

77. Ra-

77. Rationi congruit, ut ſuccedat in onere, qui ſubſtituit in honore. *Idem*.

78. In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa. *Idem*.

79. Nemo poteſt plus juris transferre in alium, quam ſibi competere dignoſcatur. *Id.*

80. In toto partem non eſt dubium contineri. *Idem*.

81. In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. *Idem*.

82. Qui contra jura mercatur, bonam fidem præſumitur non habere. *Idem*.

83. Bona fides non patitur, ut ſemel exactum iterum exigatur. *Idem*.

84. Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. *Idem*.

85. Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur. *Idem*.

86. Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis, imputare. *Idem*.

87. Infamibus portæ non pateant Dignitatum. *Idem*.

88. Certum eſt, quod his committit in legem, qui legis verba complectens contra legis nititur voluntatem. *Idem*.

Data Romæ apud S. Petrum quinto nonas Martii Pontificatus noſtri anno quarto.

Alia, vide in additionibus ad hunc art.

REGULÆ JURIS CIVILIS.

---

1. Paulus lib. 16. ad Plautium.

Regula eſt, quæ rem, quæ eſt, breviter enarrat ✠ Non ut ex regula jus ſumatur, ſed ex jure quod eſt, regula fiat. ✠ Per regulam igitur brevis rerum narratio traditur, & (ut ait Sabinus) quaſi cauſæ conjectio perdit Officium ſuum.

2. Ulpianus lib. 1. ad Sabinum.

Feminæ ab omnibus Officiis Civilibus, vel publicis remotæ ſunt, & ideo nec Judices eſſe poſſunt, nec Magiſtratum gerere, nec poſtulare, nec pro alio intervenire, nec procuratores exiſtere.

3. Idem lib. 3. Ad Sabinum.

Ejus eſt non nolle, qui poteſt velle.

4. Idem lib. 6. ad Sabinum.

Velle non creditur, qui obſequitur imperio Patris, vel Domini.

5. Paulus lib. 2. ad Sabinum.

In negotiis contrahendis alia cauſa habita eſt furioſorum, alia eorum, qui fari poſſunt, quamvis actum rei non intelligerent, nam furioſus nullum negotium contrahere poteſt: pupillus omnia, tutore auctore, agere poteſt.

6. Ulpianus lib. 7. ad Sabinum.

Non vult heres eſſe, qui ad alium transferre voluit hereditatem.

7. Pomponius lib. 3. ad Sabinum.

Jus noſtrum non patitur eumdem in paganis, teſtato, & inteſtato deceſſiſſe, earumque rerum naturaliter inter ſe pugna eſt (teſtatus inteſtatus).

8. Idem lib. 4. ad Sabinum.

Jura ſanguinis nullo jure civili dirimi poſſunt.

9. Ulpianus lib. 15. ad Sabinum.

Semper in obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur.

10. Paulus lib. 3. ad Sabinum.

Secundum naturam eſt commoda cujuſque rei eum ſequi, quem ſequentur incommoda.

11. Pomponius lib. 3. ad Sabinum.

Id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt.

12. Paulus lib. 5. ad Sabinum.

In teſtamentis plenius voluntates teſtantium interpretantur.

13. Ulpianus lib. 19. ad Sabinum.

Non videtur cæpiſſe, qui per exceptionem (a petitione) removetur.

14. Pomponius lib. 5. ad Sabinum.

In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur.

15. Paulus lib. 4. ad Sabinum.

Is, qui actionem habet ad rem recuperandam, ipſam rem habere videtur.

16. Ulpianus lib. 21. ad Sabinum.

Imaginaria venditio non eſt pretio accedente.

17. Idem lib. 23. ad Sabinum.

Cum tempus in teſtamento adjicitur, credendum eſt pro herede adjectum, niſi alia mens fuerit teſtatoris; ſicuti in ſtipulationibus promiſſoris gratia tempus adjicitur.

18. Pomponius lib. 6. ad Sabinum.

Quæ legata, mortuis nobis, ad heredem noſtrum tranſeunt, eorum commodum per nos his, quorum in poteſtate ſumus, eodem caſu adquirimus: aliter atque quod ſtipulati ſumus: nam & ſub conditione ſtipulantes, omnimodo eis adquirimus, etiamſi liberatis nobis poteſtate Domini, conditio exiſtat.

Pau-

Paulus.

Si filius familias ſub conditione ſtipulatus, poſt emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio, patri actio competit, quia in ſtipulationibus id tempus ſpectatur quo contrahitur.

19. Ulpianus lib. 24. ad Sabinum.

Qui cum alio contrahit, vel eſt, vel debet eſſe non ignarus conditionis ejus, heredi autem hoc imputari non poteſt, cum non ſponte cum legatariis contrahit. §. 1. Non ſolet exceptio doli nocere his, quibus voluntas teſtatoris non refragatur.

20. Pomponius lib. 7. ad Sabinum.

Quoties dubia interpretatio libertatis eſt, ſecundum libertatem reſpondendum erit.

21. Ulpianus lib. 27. ad Sabinum.

Non debet, cui plus licet, quod minus eſt, non licere.

22. Idem lib. 28. ad Sabinum.

In perſonam ſervilem nulla cadit obligatio. §. 1. Generaliter probandum eſt, ubicumque in bonæ fidei Judiciis confertur in arbitrium Domini, vel procuratoris ejus conditio, pro boni viri arbitrio hoc habendum eſſe.

23. Idem lib. 29. ad Sabinum.

Contractus quidam dolum malum dumtaxat recipiunt, quidam & dolum, & culpam: dolum tantum, depoſitum, & precarium: dolum, & culpam, mandatum, commodatum, venditum, pignori acceptum, locatum, item Dotis datio, tutelæ, negotia geſta (in his quidem, & diligentiam): ſocietas, & rerum communio, & dolum, & culpam recipit; ſed hæc ita, niſi id quid nominatim convenit, vel plus, vel minus, in ſingulis contractibus; nam hoc ſervabitur, quod initio convenit: legem enim contractus dedit; excepto eo, quod Celſus putat, non valere, ſi convenerit, ne dolus præſtetur, hoc enim bonæ fidei judicio contrarium eſt, & ita utimur. Animalium vero caſus, mortes, quæ ſine culpa accidunt, fugæ ſervorum, qui cuſtodiri non ſolent, rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum a nullo præſtantur.

24. Paulus lib. 5. ad Sabinum.

Quatenus cujus interſit, in facto, non in jure conſiſtit.

25. Pomponius lib. 11. ad Sabinum.

Plus cautionis in re eſt, quam in perſona.

26. Ulpianus lib. 30. ad Sabinum.

Qui poteſt invitis alienare, multo magis & ignorantibus, & abſentibus poteſt.

27. Pomponius lib. 16. ad Sabinum.

Neque ex Prætorio, nec ex ſolemni jure, privatorum conventione quicquam immutandum eſt; quamvis obligationum cauſæ pactione poſſint immutari & ipſo jure, & per pacti conventi exceptionem: quia actionum modus vel lege, vel per Prætorem introductus, privatorum pactionibus non infirmatur: niſi tunc, cum inchoatur actio, inter eos convenit.

28. Ulpianus lib. 36. ad Sabinum.

Divus Pius reſcripſit, eos, qui ex liberalitate conveniuntur, in id, quod facere poſſunt, condemnandos.

29. Paulus lib. 8. ad Sabinum.

Quod initio vitioſum eſt, non poteſt tractu temporis convaleſcere.

30. Ulpianus lib. 36. ad Sabinum.

Nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit.

31. Idem lib. 42. ad Sabinum.

Verum eſt, neque pacta, neque ſtipulationes factum poſſe tollere; quod enim impoſſibile eſt, neque pacto, neque ſtipulatione poteſt comprehendi, ut utilem actionem, aut factum efficere poſſit.

32. Idem lib. 43. ad Sabinum.

Quod attinet ad jus *Civile*, *ſervi pro nullis* habentur; non tamen & jure naturali, quia quod ad jus naturale attinet, omnes æquales ſunt.

33. Pomponius lib. 22. ad Sabinum.

In eo, quod vel is, qui petit, vel is, a quo petitur, lucro facturus eſt, durior cauſa eſt petitoris.

34. Ulpianus lib. 43. ad Sabinum.

Semper in ſtipulationibus, & in ceteris contractibus id ſequimur, quod actum eſt: aut ſi non appareat, quid actum eſt, erit conſequens, ut id ſequamur, quod in regione, in qua actum eſt, frequentatur. Quid ergo, ſi neque regionis mos appareat, quia varius fuit? ad id, quod minimum eſt, redigenda ſumma eſt.

35. Idem lib. 48. ad Sabinum.

Nihil tam naturale eſt, quam eo genere quidque diſſolvere, quo colligatum eſt; ideo verborum obligatio verbis tollitur: nudi conſenſus obligatio contrario conſenſu diſſolvitur.

36. Pomponius lib. 27. ed Sabinum.

Culpa eſt, immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.

37. Ulpianus lib. 51. ad Sabinum.

Nemo qui condemnare poteſt, abſolvere non poteſt.

38. Pomponius lib. 29. ad Sabinum.

Sicuti pœna ex delicto defuncti heres teneri non debet, ita nec lucrum facere, ſi quid ex ea re ad eum perveniſſet.

39. Idem lib. 32. ad Sabinum.

In omnibus cauſis pro facto accipitur id; in quo per alium moræ ſit, quominus fiat.

40. Idem lib. 14. ad Sabinum.

Furioſi, vel ejus, cui bonis interdictum ſit, nulla voluntas eſt.

41. Ulpianus lib. 26. ad Edictum.

Non debet Actori licere, quod Reo non permittitur §. 1. In re obſcura melius eſt favere repetitioni, quam adventitio lucro.

42. Gajus lib. 9. ad Edictum provinc.

Qui in alterius locum ſuccedunt, juſtam habent cauſam ignorantiæ, an id, quod peteretur, deberetur. Fidejuſſores quoque non minus, quam heredes, juſtam ignorantiam poſſunt allegare. Hæc ita de herede dicta ſunt, ſi cum eo agatur: non etiam, ſi agat: nam plane qui agit certus eſſe debet, cum ſit in poteſtate ejus, quando velit, experiri: & ante debet rem diligenter explorare, & tunc ad agendum procedere.

43. Ulpianus lib. 28. ad Edictum.

Nemo ex his, qui negant ſe debere, prohibetur etiam alia defenſione uti, niſi Lex impedit. §. 1. Quoties concurrunt plures actiones ejuſdem rei nomine, una quis experiri debet.

44. Idem lib. 29. ad Edictum.

Toties in heredem damus de eo, quod ad eum pervenit, quoties ex dolo defuncti convenitur: non quotiens ex ſuo.

45. Idem lib. 30. ad Edictum.

Neque pignus, neque depoſitum, neque precarium, neque locatio rei ſuæ conſiſtere poteſt. §. 1. Privatorum conventio juri publico non derogat.

46. Gajus lib. 10. ad Edictum provinc.

Quod a quoquo pœnæ nomine exactum eſt, idem reſtituere nemo cogitur.

47. Ulpianus lib. 30. ad Edictum.

Conſilii non fraudulenti nulla obligatio eſt: ceterum ſi dolus, & calliditas interceſſit, de dolo actio competit. §. 1. Socii mei Socius, meus ſocius non eſt.

48. Paulus lib. 35. ad Edictum.

Quidquid (in) calore iracundiæ vel fit, vel dicitur, non prius ratum eſt, quam ſi perſeverantia apparuit, judicium animi fuiſſe; ideoque brevi reverſa uxor nec divertiſſe videtur.

49. Ulpianus lib. 35. ad Edictum.

Alterius circumventio alii non præbet actionem.

50. Paulus lib. 39. ad Edictum.

Culpa caret, qui ſcit, ſed prohibere non poteſt.

51. Gajus lib. 15. ad Edictum provinc.

Non videtur quiſquam id capere, quod ei neceſſe eſt alii reſtituere.

52. Ulpianus lib. 44. ad Edictum.

Non defendere videtur, non tantum qui latitat, ſed & is, qui præſens negat ſe defendere, aut non vult ſuſcipere actionem.

53. Paulus lib. 42. ad Edictum.

Cujus per errorem dati repetitio eſt, ejus conſulto dati donatio eſt.

54. Ulpianus lib. 4. ad Edictum.

Nemo plus juris ad alium transferre poteſt, quam ipſe haberet.

55. Gajus lib. 2. de Teſtamentis ad Edictum Urbicum.

Nullus videtur dolo facere; qui ſuo jure utitur.

56. Idem lib. 3. de Legatis ad Edictum Urbicum.

Semper in dubiis benigniora præferenda ſunt.

57. Idem lib. 18. ad Edictum Provinciale.

Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur.

58. Ulpianus lib. 2. Diſputationum.

Ex pœnalibus cauſis non ſolet in patrem de peculio actio dari.

59. Idem lib. 3. Diſputationum.

Heredem ejuſdem poteſtatis, juriſque eſſe, cujus fuit defunctus conſtat.

60. Idem lib. 10. Diſputationum.

Semper, qui non prohibet pro ſe intervenire, mandare creditur ✠ Sed & ſi quis ratum habuerit, quod geſtum eſt, obſtringitur mandati actione.

61. Idem lib. 3. Opinion.

Domum ſuam reficere unicuique licet, dum non officiat invito alteri, in quo jus non habet.

62. Julianus lib. 6. Digeſtorum.

Hereditas nihil aliud eſt, quam ſucceſſio in univerſum jus, quod defunctus habuerit.

63. Idem lib. 17. Digeſtorum.

Qui ſine dolo malo ad judicium provocat, non videtur moram facere.

64. Idem lib. 29. Digeſtorum.

Ea, quæ raro accidunt, non temere (in) agendis negotiis computantur.

65. Idem lib. 54. Digeſtorum.

Ea eſt natura cavillationis, quam Græci σω ὶτιν (ideſt *acervalem Syllogiſmum*) appellant, ut ab evidenter veris per breviſſimas mutationes diſputatio ad ea, quæ evidenter falſa ſunt, perducatur.

66. Idem

66. Idem lib. 60. Digeſtorum.

Marcellus: deſinit debitor eſſe is, qui nactus eſt exceptionem juſtam, nec ab æquitate naturali abhorrentem.

67. Idem lib. 87. Digeſtorum.

Quoties idem ſermo duas ſententias exprimit: ea potiſſimum excipiatur, quæ rei gerendæ aptior eſt.

68. Paulus lib. ſing. de Dotis repet.

In omnibus cauſis id obſervatur: ut, ubi perſonæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat, ubi vero genus actionis id deſiderat, ibi ad quemvis perſecutio ejus devenerit, non deficiat ratio auxilii.

69. Idem lib. ſing. de adſign. libert.

Invito Beneficium non datur.

70. Ulpianus lib. 1. de Officio Proconſ.

Nemo poteſt gladii poteſtatem ſibi datam, vel cujus alterius coercitionis, ad alium transferre.

71. Idem lib. 2. de Officio Proconſ.

Omnia, quæcumque cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum expediri non poſſunt.

72. Javolenus lib. 3. expoſter. Lab.

Fructus rei eſt vel pignori dare licere.

73. Quintus Mucius Scævola lib. ſingul. ὁρῶν.

Quo tutela redit, eo hereditas pervenit, niſi cum feminæ heredes intercedunt. §. 1. Nemo poteſt tutorem dare cuiquam, niſi ei, quem in ſuis hereditatibus, cum moritur, habuit, habiturusve eſſet, ſi vixiſſet. §. 2. Vi factum id videtur eſſe, qua de re quis, cum prohibetur, fecit clam, quod quiſque, cum controverſiam haberet, habiturumve ſe putaret, fecit. §. 3. Quæ in teſtamento ita ſunt ſcripta, ut intelligi non poſſint, perinde ſunt, ac ſi ſcripta non eſſent. §. 4. Nec paciſcendo, nec legem dicendo, nec ſtipulando quiſquam alteri cavere poteſt.

74. Papinianus lib. 1. Quæſt.

Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

75. Idem lib. 3. Quæſtionum.

Nemo poteſt mutare conſilium ſuum in alterius injuriam.

76. Idem lib. 24. Quæſtionum.

In totum omnia, quæ animi deſtinatione agenda ſunt, nonniſi vera, & certa ſcientia perfici poſſunt.

77. Idem lib. 28. Quæſtionum.

Actus legitimi, qui recipiunt diem, vel conditionem, veluti mancipatio, acceptilatio, hereditatis aditio, ſervi optio, datio tutoris, in totum vitiantur per temporis, vel conditionis adjectionem: nonnunquam aperte comprehenſa vitium adferunt: nam ſi acceptum feratur ei, qui ſub conditione promiſit, ita demum egiſſe acceptilatio intelligitur, ſi obligationis conditio extiterit: quæ ſi verbis nominatim acceptilationis comprehendatur, nullius momenti faciet actum.

78. Idem lib. 31. Quæſtionum.

Generaliter cum de fraude diſputatur, non quid habeat Actor, ſed quid per adverſarium habere non potuerit, conſiderandum eſt.

79. Idem lib. 32. Quæſtionum.

Fraudis interpretatio ſemper in jure Civili, non ex eventu dumtaxat, ſed ex conſilio quoque deſideratur.

80. Idem lib. 33. Quæſtionum.

In toto jure generi per ſpeciem derogatur, & illud potiſſimum habetur, quod ad ſpeciem directum eſt.

81. Idem lib. 3. Reſponſorum.

Quæ dubitationis tollendæ cauſa contractibus inſeruntur, jus commune non lædunt.

82. Idem lib. 9. Reſponſorum.

Donari videtur, quod nullo jure cogente conceditur.

83. Idem lib. 2. Definitionum.

Non videtur rem amittere, quibus propria non fuit.

84. Paulus lib. 3. Quæſtionum.

Cum amplius ſolutum eſt, quam debebatur, cujus pars non invenitur, quæ repeti poſſit, totum eſſe indebitum intelligitur, manente priſtina obligatione. §. 1. Is natura debet, quem jure gentium dare oportet, cujus fidem ſecuti ſumus.

85. Idem lib. 6. Quæſtionum.

In ambiguis pro Dotibus reſpondere melius eſt. §. 1. Non eſt novum, ut quæ ſemel utiliter conſtituta ſunt, durent, licet ille caſus extiterit, a quo initium capere non potuerunt. §. 1. Quoties æquitas, deſiderii naturalis ratio, aut dubitatio juris moratur, juſtis decretis res temperanda eſt.

86. Idem lib. 7. Quæſtionum.

Non ſolet deterior conditio fieri eorum, qui litem conteſtati ſunt, quam ſi non: ſed plerumque melior.

87. Idem lib. 13. Quæſtionum.

Nemo enim in perſequendo, deteriorem cauſam, ſed meliorem facit, denique poſt litem conteſtatam heredi quoque proſpiceretur, & heres tenetur ex omnibus cauſis.

88. Scæ-

88. Scævola lib. 5. Quæſtionum.

Nulla intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio eſt.

89. Paulus lib. 10. Quæſtionum.

Quando poſſit valere teſtamentum, tamdiu legitimus non admittitur.

90. Idem lib. 15. Quæſtionum.

In omnibus quidem, maxime tamen in jure æquitas ſpectanda ſit.

91. Idem lib. 17. Quæſtionum.

Quotiens duplici jure defertur alicui ſucceſſio; repudiato novo jure, quod ante defertur, ſupererit verus.

92. Scævola lib. 5. Reſponſorum.

Si librarius in tranſcribendis ſtipulationis verbis erraſſet, nihil nocere, quominus & reus, fidejuſſor teneatur.

93. Mæcianus lib. 1. Fideicommiſſorum.

Filius familias neque retinere (neque recuperare) neque adipiſci poſſeſſionem rei peculiaris videtur.

94. Ulpianus lib. 2. Fideicommiſſ.

Non ſolent, quæ abundant, vitiare ſcripturas.

95. Idem lib. 6. Fideicommiſſ.

Nemo dubitat, ſolvendo videri eum, qui defenditur.

96. Mæcianus lib. 12. Fideicommiſſ.

In ambiguis orationibus maxime ſententia (eſt) ejus, qui eas protuliſſet.

97. Hermogenianus lib. 3. juris Epitomarum.

Ea ſola deportationis ſententia aufert, quæ ad fiſcum perveniunt.

98. Idem lib. 4. juris Epitomarum.

Quotiens utriuſque cauſa lucri ratio vertitur, is præferendus eſt, cujus in lucrum cauſa tempore præcedit.

99. Venulejus lib. 12. Stipulationum.

Non poteſt improbus videri, qui ignorat, quantum ſolvere debeat.

100. Gajus lib. 1. Regularum.

Omnia, quæ jure contrahuntur, contrario jure pereunt.

101. Paulus lib. ſing. de Cognit.

Ubi lex duorum menſium fecit mentionem, & qui ſexageſimo, & primo die venerit, audiendus eſt; ita enim & Imperator Antoninus cum Divo Patre ſuo reſcripſit.

102. Ulpianus lib. 1. ad Edictum.

Qui vetante Prætore fecit, hic adverſus Edictum feciſſe proprie dicitur. §. 1. Ejus eſt actionem denegare, qui poſſit & dare.

103. Paulus lib. 1. ad Edictum.

Nemo de Domo ſua extrahi debet.

104. Ulpianus lib. 2. ad Edictum.

Si in duabus actionibus alibi ſumma major, alibi infamia eſt, præponenda eſt cauſa exiſtimationis, ubi autem æquiparant famoſa judicia, & ſi ſummam imparem habent, pro paribus accipienda ſunt.

105. Paulus lib. 1. ad Edictum.

Ubicumque cauſæ cognitio eſt, ibi Prætor deſideratur.

106. Idem lib. 2. ad Edictum.

Libertas inæſtimabilis res eſt.

107. Gajus lib. 1. ad Edictum provinc.

Cum ſervo nulla actio eſt.

108. Paulus lib. 4. ad Edictum.

Fere in omnibus pœnalibus Judiciis, & ætati, & imprudentiæ ſuccurritur.

109. Idem lib. 5. ad Edictum.

Nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cum prohibere (non poteſt.)

110. Idem lib. 6. ad Edictum.

In eo quod plus ſit, ſemper ineſt & minus. §. 1. Nemo alienæ rei expromiſſor idoneus videtur, niſi ſit cum ſatiſdatione. §. 2. Pupillus pati poſſe non intelligitur. §. 3. Ubi verba conjuncta non ſunt, ſufficit alterutrum eſſe factum. §. 4. Mulieribus tunc ſuccurrendum eſt, cum defendantur, non ut facilius calumnientur.

111. Gajus lib. 2. ad Edictum provinc.

Pupillum, qui proximus pubertati ſit, capacem eſſe, & furandi, & injuriæ faciendæ. §. 1. In heredem non ſolent actiones tranſire, quæ pœnales ſunt ex maleficio, veluti furti, damni, injuriæ, vi bonorum raptorum, injuriarum.

112. Paulus lib. 8. ad Edictum.

Nihil intereſt, ipſo jure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur.

113. Gajus lib. 3. ad Edictum provinc.

In toto & pars continetur.

114. Paulus lib. 9. ad Edictum.

In obſcuris inſpici ſolet, quod veriſimiliter eſt, aut quod plerumque fieri ſolet.

115. Idem lib. 10. ad Edictum.

Si quis obligatione liberatus ſit, poteſt videri cœpiſſe. §. 1. Non poteſt videri accepiſſe, qui ſtipulatus poteſt exceptione ſummoveri.

116. Ulpianus lib. 11. ad Edictum.

Nihil conſenſui tam contrarium eſt, qui ac bonæ fidei Judicia ſuſtinet, quam vis, atque metus: quem comprobare, contra bonos mores eſt. §. 1. Non capitur, qui jus publicum ſequitur. §. 2. Non videntur, qui errant, conſentire.

117. Pau-

117. Paulus lib. 11. ad Edictum.

Prætor bonorum poſſeſſorem heredis loco in omni cauſa habet.

118. Ulpianus lib. 12. ad Edictum.

Qui in ſervitute eſt, uſucapere non poteſt: nam, cum poſſideatur, poſſidere non videtur.

119. Idem lib. 13. ad Edictum.

Non alienat, qui dumtaxat omittit poſſeſſionem.

120. Paulus lib. 12. ad Edictum.

Nemo plus commodi heredi ſuo relinquit, quam ipſe habuit.

121. Paulus lib. 13. ad Edictum.

Qui non facit, quod facere debet, videtur facere adverſus ea, quæ non facit. Et qui facit, quod facere non debet, non videtur facere id, quod facere juſſus eſt.

122. Gajus lib. 5. ad Edictum provinc.

Libertas omnibus rebus favorabilior eſt.

123. Ulpianus lib. 14. ad Edictum.

Nemo alieno nomine Lege agere poteſt. §. 1. Temporalis permutatio jus provinciæ non innovat.

124. Paulus lib. 16. ad Edictum.

Ubi non voce, ſed præſentia opus eſt, mutus, ſi intellectum habet, poteſt videri reſpondere. Idem in ſurdo; hic quidem (&) reſpondere poteſt. §. 1. Furioſus abſentis loco eſt: & ita Pomponius lib. 1. Epiſtolarum ſcribit.

125. Gajus lib. 5. ad Edictum provinc.

Favorabiliores rei potius, quam actores habentur.

126. Ulpianus lib. 15. ad Edictum.

Nemo prædo eſt, qui pretium numeravit. §. 1. Locupletior non eſt factus, qui libertum acquiſierit. §. 2. Cum de lucro duorum quæratur, melior eſt cauſa poſſidentis.

127. Paulus lib. 10. ad Edictum.

Cum Prætor in Heredem dat actionem, quatenus ad eum pervenit, ſufficit, ſi vel momento ad eum pervenit ex dolo Defuncti.

128. Idem lib. 19. ad Edictum.

In pari cauſa poſſeſſor potior haberi debet. §. 1. Hi, qui in univerſum jus ſuccedunt, heredis loco habentur.

129. Idem lib. 21. ad Edictum.

Nihil dolo creditor facit, qui ſuum recipit. §. 1. Cum principalis cauſa non conſiſtit, ne ea quidem, quæ ſequuntur, locum habent.

130. Ulpianus lib. 18. ad Edictum.

Nunquam actiones præſertim pœnales de eadem re concurrentes, alia aliam conſumit.

131. Paulus lib. 22. ad Edictum.

Qui dolo deſierit poſſidere, pro poſſidente damnatur: quia pro poſſeſſione dolus eſt.

132. Gajus lib. 7. ad Edictum provinc.

Imperitia culpæ adnumeratur.

133. Idem lib. 8. ad Edictum provinc.

Melior conditio noſtra per ſervos fieri poteſt, deterior fieri non poteſt.

134. Ulpianus lib. 21. ad Edictum.

Non fraudantur Creditores, cum quid non adquiritur a debitore; ſed cum quid de bonis diminuitur. §. 1. Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt.

135. Idem lib. 23. ad Edictum.

Ea, quæ dari impoſſibilia ſunt, vel quæ in rerum natura non ſunt, pro non adjectis habentur.

136. Paulus lib. 18. ad EdiPum.

Bona fides tantundem poſſidenti præſtat, quantum veritas, quoties Lex impedimento non eſt.

137. Ulpianus lib. 25. ad Edictum.

Qui Auctore Judice comparavit, bonæ fidei poſſeſſor eſt.

138. Paulus lib. 27. ad *Edictum*.

Omnis hæreditas, quamvis poſtea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. §. 1. Nunquam creſcit ex poſt facto præteriti delicti æſtimatio.

139. Gajus lib. ad Edictum Præt. Urb.

Omnes actiones, quæ morte, aut tempore pereunt, ſemel incluſæ Judicio ſalvæ permanent. §. 1. Non videtur perfecte cujuſque id eſſe, quod ex cauſa auferri poteſt.

140. Ulpianus lib. 56. ad Edictum.

Abſentia ejus, qui Reipublicæ cauſa abeſt, neque ei, neque alii damnoſa eſſe debet.

141. Paulus lib. 54. ad Edictum.

Quod contra rationem juris receptum eſt, non eſt producendum ad conſequentia. §. 1. Uni duo pro ſolido heredes eſſe non poſſunt.

142. Idem lib. 56. ad Edictum.

Qui tacet, non utique fatetur: ſed tamen verum eſt, eum non negare.

143. Ulpianus lib. 62. ad Edictum.

Quod ipſis, qui contraxerunt, obſtat: & ſucceſſoribus eorum obſtabit.

144. Paulus lib. 62. ad Edictum.

Non omne quod licet, honeſtum eſt. §. 1. In ſtipulationibus id tempus ſpectatur, quo contrahitur.

145. Ulpianus lib. 60. ad Edictum.

Nemo videtur fraudare eos, qui ſciunt, ac conſentiunt.

146. Pau-

146. Paulus lib. 62. ad Edictum.

Quod quis, dum ſervus eſt, egit, proficere libero facto non poteſt.

147. Gajus lib. 24. ad Edictum provinc.

Semper ſpecialia generalibus inſunt.

148. Paulus lib. 16. brevis Edicti.

Cujus effectus omnibus prodeſt, ejus & partes ad omnes pertinent.

149. Ulpianus lib. 67. ad Edictum.

Ex qua perſona quis lucrum capit, ejus factum præſtare debet.

150. Idem lib. 68. ad Edictum.

Parem eſſe conditionem oportet ejus, qui quid poſſideat, vel habeat, atque ejus, cujus dolo malo factum ſit, quo minus poſſideret, vel haberet.

151. Paulus lib. 64. ad Edictum.

Nemo damnum facit, niſi qui id fecit, quod facere jus non habet.

152. Ulpianus lib. 69. ad Edictum.

Hoc jure utimur, ut quidquid omnino per vim fiat, aut in vis publicæ, aut (in vis) privatæ crimen incidat. §. 1. Dejicit, & qui mandat. §. 2. In maleficio ratihabitio mandato comparatur. §. 3. In contractibus, quibus doli præſtatio, vel bona fides ineſt, heres in ſolidum tenetur.

153. Paulus lib. 65. ad Edictum.

Fere quibuſcumque modis obligamur, iiſdem in contrarium actis liberamur: cum quibus modis adquirimus, iiſdem in contrarium actis amittimus. Ut igitur nulla poſſeſſio adquiri, niſi animo, & corpore poteſt: ita nulla amittitur, niſi in qua utrumque in contrarium actum ſit.

154. Ulpianus lib. 70. ad Edictum.

Cum par delictum eſt duorum, ſemper oneratur petitor, & melior habetur poſſeſſoris cauſa, ſicut fit, cum de dolo excipitur petitoris, neque enim datur talis replicatio petitoris; *Aut ſi rei quoque in ea re dolo actum ſit*. §. 1. Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipſam non incidit.

155. Paulus lib. 65. ad Edictum.

Factum cuique ſuum, non adverſario nocere debet. §. 1. Non videtur vim facere, qui ſuo jure utitur, & Ordinaria actione experitur. §. 2. In pœnalibus cauſis benignius interpretandum eſt.

156. Ulpianus lib. 79. ad Edictum.

Invitus nemo (rem) cogitur defendere. §. 1. Cui damus actiones, eidem & exceptionem competere multo magis quis dixerit. §. 2. Cum quis in alicujus locum ſucceſſerit, non eſt æquum, ei nocere hoc, quod adverſus eum nocuit, in cujus locum ſucceſſit. §. 3. Plerumque emptoris eadem cauſa eſſe debet circa petendum, ac defendendum, quæ fuit actoris. §. 4. Quod cuique (pro eo) præſtatur, invito non tribuitur.

157. Idem lib. 71. ad Edictum.

Ad ea, quæ non habent atrocitatem facinoris, vel ſceleris, ignoſcitur ſervis, ſi vel Dominis, vel his, qui vice Dominorum ſunt (veluti tutoribus, & Curatoribus) obtemperaverint. §. 1. Semper qui dolo fecit, quominus haberet, pro eo habenda eſt, ac ſi haberet. §. 2. In contractibus ſucceſſores ex dolo eorum (quibus) ſucceſſerunt, non tantum in id, quod pervenit, verum etiam in ſolidum tenentur, hoc eſt, unuſquiſque pro ea parte, qua heres eſt.

158. Gajus lib. 26. ad Edict. Prov.

Creditor, qui permittit rem venire, pignus dimittit.

159. Paulus lib. 7. ad Edictum.

Non ut ex pluribus cauſis deberi nobis idem poteſt, ita ex pluribus cauſis idem poſſit noſtrum eſſe.

160. Ulpianus lib. 76. ad Edictum.

Aliud eſt vendere, aliud vendenti conſentire. §. 1. Refertur ad univerſos, quod publice fit per majorem partem. §. 2. Abſurdum eſt, plus juris habere (eum) cui legatus ſit fundus, quam hæredem, aut ipſum teſtatorem, ſi viveret.

161. Idem lib. 77. ad Edictum.

In Jure Civili receptum eſt, quoties per eum, cujus intereſt, conditionem non impleri, fiat quo minus impleatur, perinde haberi, ac ſi impleta conditio fuiſſet, quod ad libertatem, & legata, & ad hæredum inſtitutiones perducitur, quibus exemplis ſtipulationes quoque committuntur, cum per promiſſorem factum eſſet, quo minus ſtipulator conditioni pareret.

162. Paulus lib. 70. ad Edictum.

Quæ propter neceſſitatem recepta ſunt, non debent in argumentum trahi.

163. Ulpianus lib. 55. ad Edictum.

Cujus eſt donandi, eidem & vendendi, & concedendi jus eſt.

164. Paulus lib. 5. ad Edictum.

Pœnalia Judicia ſemel accepta in heredes tranſmitti poſſunt.

165. Ulpianus lib. 53. ad Edictum.

Cum quis poſſit alienare, poterit & conſentire alienationi ✠. Cui autem donare non conceditur, probandum erit, nec ſi donationis cauſa conſenſerit, ratam ejus voluntatem habendam.

166. Pau-

166. Paulus lib. 48. ad Edictum.

Qui rem alienam defendit, nunquam locuples habetur.

167. Idem lib. 49. ad Edictum.

Non videntur data, quæ eis tempore, quo dantur, accipientis non fiunt §. 1. Qui juſſu Judicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere, qui parere neceſſe habet.

168. Idem lib. 1. ad Plautium.

Rapienda occaſio eſt, quæ præbet benignius reſponſum, §. 1. Quod factum eſt, cum in obſcuro ſit, ex affectione cujuſque capit interpretationem.

169. Idem lib. 2. ad Plautium.

Is damnum dat, qui jubet dare; ejus vero nulla culpa eſt, cui parere neceſſe ſit. §. 1. Quod pendet, non eſt pro eo, quaſi ſit.

170. Idem lib. 4. ad Plautium.

Factum a Judice, quod ad Officium ejus non pertinet, ratum non eſt.

171. Idem lib. 4. ad Plautium.

Nemo ideo obligatur, quia recepturus eſt ab alio, quod præſtiterit.

172. Idem lib. 5. ad Plautium.

In contrahenda venditione ambiguum pactum contra venditorem interpretandum eſt. §. 1. Ambigua autem intentio ita accipienda eſt, ut res ſalva actori ſit.

173. Idem lib. 6. ad Plautium.

In condemnatione perſonarum, quæ in id, quod facere poſſunt, damnantur, non totum, quod habent, extorquendum eſt, ſed & ipſarum ratio habenda eſt, ne egeant. §. 1. Cum verbum *reſtituas* lege invenitur, & ſi non ſpecialiter de Fructibus additum eſt, tamen etiam fructus ſunt reſtituendi. §. 2. Unicuique ſua mora nocet: quod & in duobus reis promittendi obſervatur. §. 3. Dolo facit, qui petit, quod redditurus eſt.

174. Idem lib. 8. ad Plautium.

Qui poteſt facere, ut poſſit conditioni parere, jam poſſe videtur. §. 1. Quod quis, ſi velit, habere non poteſt, id repudiare non poteſt.

175. Idem lib. 11. ad Plautium.

In his, quæ Officium per liberas fieri perſonas leges deſiderant, ſervus intervenire non poteſt. §. 1. Non debeo melioris conditionis eſſe, quam auctor meus, a quo jus in me tranſit.

176. Idem lib. 13. ad Plautium.

Non eſt ſingulis concedendum, quod per Magiſtratum publice poſſit fieri; ne occaſio ſit majoris tumultus faciendi, §. infinita æſtimatio eſt libertatis, & neceſſitudinis.

177. Idem lib. 14. ad Plautium.

Qui in jus, dominiumve alterius ſuccedit, jure ejus uti debet. §. 1. Nemo videtur dolo exequi, qui ignorat cauſam cur non debeat petere.

178. Idem lib. 15. ad Plautium.

Cum principalis cauſa non conſiſtat, plerumque ne ea quidem, quæ ſequuntur, locum habent.

179. Idem lib. 16. ad Plautium.

In obſcura voluntate manumittentis favendum eſt libertati.

180. Idem lib. 17. ad Plautium.

Quod juſſu alterius ſolvitur, pro eo eſt, quaſi ipſi ſolutum eſſet.

181. Idem lib. 1. ad Vitellium.

Si nemo ſubiit hereditatem, omnis vis teſtamenti ſolvitur.

181. Idem lib. 3. ad Vitellium.

Quod nullius eſſe poteſt, id ut alicujus fieret, nullo obligatio valet efficere.

183. Marcellus lib. 3. Digeſtorum.

Etſi nihil facile mutandum eſt ex ſolemnibus: tamen ubi æquitas *evidens poſcit*, *ſub*veniendum eſt.

184. Celſus lib. 7. Digeſtorum.

Vani timoris juſta excuſatio non eſt.

185. Idem lib. 8. Digeſtorum.

Impoſſibilium nulla obligatio eſt.

186. Idem lib. 12. Digeſtorum.

Nihil peti poteſt ante id tempus, quo per rerum naturam perſolvi poſſit. Et cum ſolvendi tempus obligationi additur, niſi eo præterito, peti non poteſt.

187. Idem lib. 16. Digeſtorum.

Si quis prægnantem uxorem reliquit, non videtur ſine liberis deceſſiſſe.

188. Idem lib. 17. Digeſtorum.

Ubi pugnantia inter ſe in Teſtamento juberentur, neutrum ratum eſt. §. 1. Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata ſunt.

189. Idem lib. 12. Digeſtorum.

Pupillus nec velle, nec nolle in ea ætate, niſi appoſita tutoris auctoritate, creditur: nam quod animi judicio fit, in eo tutoris auctoritas neceſſaria eſt.

190. Idem lib. 24. Digeſtorum.

Quod evincitur, in bonis non eſt.

191. Idem lib. 33. Digeſtorum.

Neratius conſultus, an, quod beneficium dare ſe, quaſi viventi, Cæſar reſcripſerat, jam defuncto dediſſe exiſtimaretur; Reſpondit, non videri ſibi, Principem, quod ei, quem vivere exiſtimabat, conceſſit, defuncto conceſſiſſe,

quem

quem tamen modum eſſe beneficii ſui vellet, ipſis æſtimationem eſſe.

192. Marcellus lib. 29. Digeſtorum.

Ea quæ in partes dividi non poſſunt, ſolida a ſingulis heredibus debentur. §. 1. In re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus juſtius eſt, quam tutius.

193. Celſus lib. 38. Digeſtorum.

Omnia fere jura heredum perinde habentur, ac ſi continuo ſub tempus mortis heredes extitiſſent.

194. Modeſtinus lib. 6. Differentiarum.

Qui per ſucceſſionem, quamvis longiſſimam, Defuncto heredes conſtiterunt, non minus heredes intelliguntur, quam qui principaliter heredes exiſtunt.

195. Idem lib. 7. Differentiarum.

Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.

196. Idem lib. 7. Regularium.

Privilegia quædam cauſæ ſunt: quædam perſonæ; & ideo quædam ad hæredem tranſmittuntur, quæ cauſæ ſunt; quæ perſonæ ſunt, ad heredem non tranſeunt.

197. Idem lib. ſing. de ritu nuptiarum.

Semper in conjunctionibus non ſolum quid liceat conſiderandum eſt, ſed & quid honeſtum ſit.

198. Javolenus lib. 13. ex Caſſio.

Neque in Interdicto, neque in ceteris cauſis pupillo nocere oportet dolum Tutoris, ſive ſolvendo eſt, ſive non eſt.

199. Idem lib. 6. Epiſtolarum.

Non poteſt dolo carere, qui imperio Magiſtratus non paruit.

200. Idem lib. 7. Epiſtolarum.

Quotiens nihil ſine captione inveſtigari poteſt, eligendum eſt, quod minimum habeat iniquitatis.

201. Idem lib. 10. Epiſtolarum.

Omnia, quæ ex teſtamento proficiſcuntur, ita ſtatum eventus capiunt, ſi initium quoque ſine vitio cœperint.

202. Idem lib. 11. Epiſtolarum.

Omnis definitio, jure Civili, pernicioſa eſt: parum eſt enim, ut non ſubverti poſſet.

203. Pomponius lib. 8. ad Quint. Muc.

Quod quis ex culpa ita damnum ſentit, non intelligitur damnum ſentire.

204. Idem lib. 28. ad Quint. Muc.

Minus eſt actionem habere, quam rem.

205. Idem lib. 39. ad Quint. Muc.

Plerumque fit, ut etiam ea, quæ nobis abire poſſint, proinde in eodem ſtatu ſint, atque ſi non eſſent ejus conditionis, ut abire poſſent: & ideo quod fiſco obligamus, & vindicare interdum, & alienare, & ſervitutem (in) prædio imponere poſſumus.

206. Idem lib. 9. ex variis Lectionibus.

Jure naturæ æquum eſt neminem cum alterius detrimento, & injuria fieri locupletiorem.

207. Ulpianus lib. 1. ad Leg. Jul. & Pap.

Res Judicata pro veritate accipitur.

208. Paulus lib. 3. ad Leg. Jul. & Pap.

Non poteſt videri deſiiſſe habere, qui nunquam habuit.

209. Ulpianus lib. 4. ad Leg. Jul. & Pap.

Servitutem mortalitati fere comparamus.

210. Lucius Rufinus lib. 2. Reg.

Quæ ab initio inutilis fuit inſtitutio, ex poſt facto convaleſcere non poteſt.

211. Paulus lib. 59. ad Edictum.

Servus Reipublicæ cauſa abeſſe non poteſt.

Additiones ex aliena manu.

Hoc articulo ſatis eſt eos indicare, qui in- 1
terpretati ſunt, tum Regulas Juris Canonici,
tum Regulas Juris civilis. Expoſuerunt Regu-
las Juris Canonici inter alios *Caniſius*, *Pec-*
kius, *Nidus*, *Reiffenſtuel*, *Scorremberg*. Opti-
mæ vero ſunt prælectiones *Joannis Bruneman-*
ni in hiſce Juris Canonici Regulas.

Regulas Juris Civilis, ut antiquiores præte- 2
reamus, commentariis illuſtrarunt *Calvinus*,
Revardus, *Petrus Faber*, *Broncborſt*, *Gipha-*
nius, *Hoenius*, *Ludvvelius*, *Wiſembachius*,
Gunzelius, *Mullerus*, & qui cæteris eſt præfe-
rendus *Jacobus Gothofredus*.

Ad rectum vero uſum Regularum Juris ob 3
oculos ſemper habenda ſunt verba illa *Pauli*
in L. 1. ff. de Regul. Jur. Non ex Regula
jus ſumatur, ſed ex jure quod eſt, Regula fiat;
Tametſi enim maxime juſtæ Regulæ ſint, ta-
men eo uſque ſui valere momento debent, ut
illico quarumlibet cauſarum, caſuumque pro-
miſcue deciſio exinde peti poſſit. Sed ea ju- 4
ris pars, materia, articulus, ſpecies, ſubje-
ctum, ſic ut dicam genus tandem proprium
liquido teneri debet, ſic & ad ſuam juris ſpe-
ciem Regula reſtringatur. Et ſi quando aptan- 5
da ea videatur ad propoſitam aliquam juris
quæſtionem, ſeu controverſiam, illud attenda-
tur, num omnes circumſtantiæ qualitates in
caſu propoſito concurrant, ad quem, & cujus
cauſa Regula ſemel confecta fuit. Et hoc eſt:
Non eſſe jus ſumendum ex Regula, ſed ex jure
quod eſt, Regulam fieri.

Facilius vero eſt recte ad præcedens moni- 6
tum uti Regulis Juris Civilis. Et enim licet
ſeorſim collocatæ ſint in ultimo titulo libri ul-

timi

timi Pandectarum; tamen deſumptæ ſunt ex va-
riis Juriſconſultorum libris. Ope propterea con-
junctionis *Inſcriptionum* facile eſt invenire lo-
ca, unde ſunt deſumptæ, & ſic noſſe genus
proprium cujuſque Regulæ, ſine quo rectus ejus
7 uſus fieri nequit. Et hoc modo *Jacobus Gotho-*
fredus in interpretatione harum Regularum cæ-
teros ſuperavit. At Regulæ Juris Canonici 8
non ſunt deſumptæ ex Decretalibus Summorum
Pontificum. Quocirca teneri nequit genus pro-
prium ipſarum, quod tanti eſt momenti in re-
cta applicatione Regularum juris.

FINIS TOMI SEPTIMI.

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE
STAMPED BELOW

RENEWED BOOKS ARE SUBJECT TO IMMEDIATE
RECALL

LIBRARY, UNIVERSITY OF CALIFORNIA, DAVIS

Book Slip-55m-10,'68(J4048s8)458—A-31,5

Nº 616523

K561
F4
1782
v.7

Ferraris, L.
Prompta biblio-
theca canonica.

CONSERVATION & PRESERVATION
DEPARTMENT 1987

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS